INGEKOMEN BIJDRAGEN.

Strafrechtelijke problemen van de Europese Defensie Gemeenschap

door

MR A. D. BELINFANTE.

Prae-Advies voor de vergadering van de militair-rechtelijke vereniging te houden op 9 Februari 1954 op nader bekend te maken plaats en tijd [1]).

I. Inleiding.

Het wezenlijke van een leger is het gemeenschappelijke bewustzijn van ergens samen voor te staan en desnoods te vallen, dat de moeite waard is om verdedigd te worden. Zonder deze geestelijke basis kan men wel kunstmatig een uiterlijke samenhang kweken, doch deze wordt bij de eerste gelegenheid ontbonden. Men kan inwoners van geannexeerde gebieden van Elzas-Lotharingen wel een Duits uniform aantrekken, maar daardoor worden het geen Duitse soldaten. Het is het gemeenschappelijke bewustzijn, het is de zelfdiscipline, die de ziel is van de militaire dienst.

Natuurlijk wordt deze innerlijke discipline bevorderd door een uiterlijk uniform gedrag. En zo ontstaan de voorschriften en de verbodsbepalingen van de reglementen van krijgstucht. Maar al deze bepalingen hebben slechts werkelijke betekenis, indien zij door de soldaat als nuttig en nodig worden begrepen, indien zij gebaseerd zijn op de geestesstructuur van de militair, op wie zij van toepassing zijn. Het is geen toeval. dat de tucht in een Duits leger anders gehandhaafd wordt dan in een Engels leger. En ieder weet, dat de wijze van handhaving van de krijgstucht op de basis van het Nederlandse reglement anders is in een uit Amsterdammers samengestelde eenheid dan in een onderdeel, dat uit Brabantse boerenzoons bestaat.

Wat voor de krijgstucht geldt, geldt voor het militair strafrecht. Het onderscheid tussen straf- en tuchtrecht immers is betrekkelijk toevallig. Door de formulering van een norm wordt zij strafrecht. Heeft de wetgever haar niet in zijn strafbepalingen opgenomen, dan is haar schending een inbreuk op de militaire tucht. Ons artikel 2, 2e van de Wet op de Krijgstucht toont duidelijk aan, hoe vaag en betrekkelijk willekeurig de grenzen zijn. Ook het strafrecht kan men niet uit het niets scheppen. Het komt eveneens voort uit het bewustzijn van het volk. De geestesstructuur van een volk leidt tot een bepaald legislatief strafrechtelijk beleid. Men kan niet uit de vrije fantasie een wetgeving doen ontstaan. Wetgeven is voornamelijk luisteren naar het ethisch sentiment, dat onuitgesproken in de

---

[1]) Het Bestuur van de M.R.V. had zich voorgesteld een tweede praeadvies over hetzelfde onderwerp te doen uitbrengen. Tengevolge van zeer bijzondere omstandigheden kon aan dit voornemen geen gevolg worden gegeven. (Red. M.R.T.)

gemeenschap leeft, en daarna het onder woorden brengen van hetgeen ongeformuleerd was.

Het is duidelijk, dat het voor de handhaving van de uiterlijke tucht in een leger onontbeerlijk is, dat één reglement van discipline en één strafrecht de krijgstucht bepalen. Maar het is evenzeer duidelijk uit het voorgaande, dat de te geven regels gegrondvest moeten zijn op het gemeenschappelijke bewustzijn van de betrokkenen. Zou dit niet het geval zijn dan blijven de te geven regels een dode letter.

De Europese legertractaten, die in artikel 79 van het tractaat zelf en in artikel 15 van het I'rotocole Militaire bepalen, dat er een gemeenschappelijk reglement van krijgstucht zal worden ontworpen, spreken daarom „ein grosses Wort gelassen aus". De vrijheid van vakvereniging, het beginsel, dat de staat zich niet inet het huwelijk van zijn onderdanen bemoeit. zijn zozeer verankerd in het rechtsbewustzijn van het Nederlandse volk, dat anders luidende bepalingen voor ons onaanvaardbaar zouden zijn. Maar zo vinden anderen de voor ons vanzelfsprekend geworden controle van de rechter op de hantering van het tuchtrecht onbegrijpelijk. Wil men nu een levend uniform tuchtrecht maken, dan zal men eerst het geestelijk klimaat moeten scheppen, waarin deze nieuwe variëteit kan groeien.

Hetzelfde geldt ten aanzien van het strafrecht. Artikel 19 van het Protocole Juridictionnel bepaalt, dat er zo spoedig mogelijk een gemeenschappelijke strafwetgeving zal worden gemaakt. Het Protocole relatif au droit pénal militaire werkt dit uit door een aantal beginselen te geven, die aan die wetgeving ten grondslag moeten liggen en die het gemeenschappelijk juridisch erfdeel van de aangesloten landen vormen. De considerans van dit laatste protocol gaat ervan uit, dat een gemeenschappelijk strafrecht gebaseerd moet zijn op een gemeenschappelijk rechtsbewustzijn.

Als inleiding tot de in schijn bij uitstek practische vraag, hoe men zo snel mogelijk tot de opstelling van een gemeenschappelijke Europese militaire strafwetgeving moet komen, schijnt het bovenstaande wellicht rijkelijk theoretisch. Het merkwaardige van de codificatie van een gemeenschappelijk recht is evenwel, dat men door de voortdurende confrontatie met andere rechtsstelsels gedwongen is zich telkens weer te bezinnen op de grondvragen van wetgeving en van strafrecht, die de praktijkjurist voor binnenlands gebruik in zijn geestelijke bagage meedraagt zonder nu de studententijd zich geregeld op hun betekenis te bezinnen. Het spreekt vanzelf, dat de Nederlandse wetgever een regel slechts neerschrijft, indien die past in de Nederlandse geestesstructuur. Maar voor elke regel, die men voor Europees gebruik wil geven, moet men eerst naar het gemeenschappelijke in het rechtsbewustzijn van zes nationale gemeenschappen zoeken.

II. De gemeenschappelijke strafwetgeving.

De gemeenschappelijke strafwetgeving zal bestaan. zegt artikel

19 van het Protocole Juridictionnel, uit regels van materieel strafrecht, van strafprocesrecht en rechterlijke organisatie.

De zin van een uniform strafrecht gaat verloren, indien het op verschillende wijze wordt gehandhaafd en toegepast. Wil men de Europese soldaten het besef geven tot eenzelfde gemeenschap te behoren, dan dient niet alleen het materiële recht, maar ook het formele geünificeerd te worden. Dan moet, om een sprekend voorbeeld te noemen, een Europese militaire politie in geval van ontdekking op heterdaad dezelfde rechten hebben tegenover iedere Europese militair van welke nationaliteit hij ook zij. Dan dient de invloed van de militaire autoriteiten op het vervolgingsbeleid even groot of even klein tè zijn, indien het een verdachte betreft van Nederlandse herkomst of een verdachte, die in het Belgische contingent dient.

Voor Nederland levert de uniformering van het strafprocesrecht geen bijzondere moeilijkheden op. Niemand zal het betreuren, indien de verouderde militaire rechtspleging door een systematischer en moderner wetboek vervangen wordt. Wij behoeven dus niet krampachtig vast te houden aan hetgeen wij op dit stuk bezitten. Dat betekent even\\-el nog niet, dat het technisch eenvoudig is om iets nieuws te maken.

Wat voor het strafprocesrecht geldt, geldt eveneens voor de rechterlijke organisatie. Het besef van allen onder dezelfde wetgeving te vallen wordt niet bevorderd, indien het uniforme materiële recht wordt toegepast door geheel anders saniengestelde rechterlijke colleges. Onze wet kent dc burger-president met officieren-leden en voor de krijgsraden te velde de uitsluitend uit militairen samengestelde krijgsraden. Andere wetgevingen kennen het lid van gelijke rang van de beklaagde. Weer .andere laten slechts typisch militaire delicten door de militaire rechter berechten. Het openbaar ministerie neemt in de verschillende geldende stelsels een andere positie in naar gelang meer of minder invloed op het vervolgingsbeleid aan dc militaire overheid is toegekend.

Maar nog belangrijker dan het uitwendige verschil in samenstelling van de krijgsraden volgens de verschillende wetgevingen is het bezwaar, dat bij gebreke van een door een gemeenschappelijk hoogste gerechtshof geleide oentrale jurisprudentie, een geüniformeerde strafwetgeving weinig betekenis heeft. De wetgever is nooit in staat alles te regelen. Hij kan bovendien geen rekening houden met de zich wijzigende maatschappelijke omstandigheden. De concrete zin van een wetsbepaling wordt dan ook bepaald door de jurisprudentie, die binnen het door de wet getrokken raam een tamelijk grote vrijheid van interpretatie heeft. Daar iedere wet — en zeker een nieuw ingevoerde gemeenschappelijke strafwet, die bij tractaat is vastgesteld, — interpretatie behoeft, zou het ontbreken van een centrale rechtspraak van een gemeenschappelijke hoogste rechter leiden tot een uiteenvallen van het gecodificeerde materiële strafrecht.

Aanvaard is dus het ook steeds door Nederland verdedigde standpunt, dat de gemeenschappelijke wetgeving moet bestaan uit een

wetboek van militair strafrecht, een wetboek van militair strafprocesrecht en een wet op de rechterlijke organisatie. Aan de uitwerking van de beide laatste stukken wetgeving is men nog niet begonnen. Wel is het terrein afgetast voor een wetboek van materieel militair strafrecht.

III. Het gemeenschappelijke Wetboek van Militair Strafrecht.

Er zal wel niemand zijn, die in ernst de stelling zou willen verdedigen, dat men voor de redactie van een wetboek van militair strafrecht kan volstaan met het opstellen van een aantal delictsomschrijvingen. Het strafrechtelijk beleid wordt immers in hoge mate bepaald door het algemeen deel van het strafrecht. Ieder militair strafrecht van de deelnemende landen aan de Europese Defensie Gemeenschap bevat daarom, als het onze, een verwijzing naar het commune strafrecht. Het is een bijzondere loot, geënt op de stam van het commune strafrecht en in het bijzonder op het algemene deel.

Het aantal feiten, dat strafbaar is, wordt niet alleen bepaald door de delictsomschrijvingen, die een tweede boek van een wetboek van strafrecht bevat, maar in hoge mate mede door de bepalingen van het algemene deel. Door de artikelen omtrent poging en deelneming worden de strafbare feiten uitgebreid met een categorie van feiten, die niet reeds op zich zelf onder de omschrijving van de speciale delicten vallen. Van een ruimere of engere begripsbepaling van poging en van de verschillende deelnemingsvormen hangt af, of er meer of minder feiten onder de werking van de strafwet zullen vallen. De beslissing omtrent een definitie van deze leerstukken in de geiiieenschappelijke wet is dus een beslissing van strafrechtspolitiek, en deze wordt op haar beurt, gelijk in de inleiding is uiteengezet, bepaald door het rechtsbemustzïn van de gemeenschap, waarop de bepalingen van toepassing moeten zijn. Het ontbreken nu van een uitgesproken gemeenschappelijk rechtsbewustzijn, de noodzaak om moeizaam te zoeken naar wat de zes landen op dit stuk samen bindt, leiden tot besprekingen, die vaak schijnen de technisch-strafrechtelijke kant niet meer te raken maar zich te bewegen op een politiekwijsgerig vlak. Bevorderlijk voor een snelle totstandkoming van een wetboek zijn deze discussies niet. Noodzakelijk voor de totstandkoming van een wetboek, dat door de bevolking van alle deelnemende landen innerlijk aanvaard wordt, zijn zij echter wel.

Laat ik, om dit duidelijk te maken, een overzicht geven van de besprekingen, die wij hebben gehouden over de deelneming.

Heb Italiaanse wetboek van 1930 kent geen onderscheiding tussen verschillende deelnemingsvormen. Iedereen, wiens daad in causaal verband staat tot het gepleegde strafbare feit, en die dit feit gewild heeft, is strafbaar. (Artt. 40 en 42). De onderscheiding in daders, uitlokkers en medeplichtigen is vervallen. Scherp is die onderscheiding ook bij ons niet. De vraag, of iemand mededader of medeplich-

tige is, wordt verschillend beantwoord naarmate men als criterium de aard van de gepleegde handeling neemt (objective theorie) dan wel het belang van de betrokkene bij het plegen van het strafbare feit (subjectieve leer).

De Duitse wet kent wel de onderscheiding in daders, uitlokkers en medeplichtigen, maar niet — zoals ons wetboek en de Franse en Belgische codes — de beperking van de middelen van uitlokking. (Art. 48 Sgb). De hier niet ter zake doende verschillen tussen de Belgische, Franse en Nederlandse codes mogen onbesproken blijven.

Er is dus een duidelijk verschil in wat naar Italiaans en Duits recht strafbaar is en mat krachtens de limitatieve opsomming van de middelen van uitlokking bij ons, in België en Frankrijk als deelneming beschouwd wordt. Wie door zijn suggestief voorbeeld een ander ertoe brengt een strafbaar feit te begaan en dat gevolg van zijn voorbeeld ook gewild heeft, is naar Italiaans recht als dader in de ruime zin, die de Italiaanse wet aan dit woord toekent, strafbaar: naar Nederlands, Frans en Belgisch recht niet, omdat hij niet een van de in art. 47, 2o opgesomde middelen van uitlokking heeft aangewend.

Als men dus voor een Europees wetboek een bepaling omtrent deelneming wil formuleren, is het probleem er niet een van het kiezen van een moderne of van een meer bekende oude redactie. Het probleem is wel degelijk van materiële aard. Men moet beslissen, of men terwille van de rechtszekerheid een beperkende omschrijving van de deelneming wenst dan wel of men ter mille van het conformeren van de ethische norm aan de juridische (schuld en causaal verband bepalen de strafbaarheid) het aantal strafbare handelingen wil uitbreiden. Tal van factoren bepalen deze keuze. Wanneer in een bepaalde wetgeving de tendentie bestaat om de rechter veel vrijheid te laten bij zijn beslissing doordat de wet slechts algemene formules geeft. zal men allicht geneigd zijn voor de ruimere omschrijving van deelneming te opteren. Men is dan gewend aan het feit, dat de rechter met verstand en beleid algemene formules interpreteert. Daarentegen zal een land, dat de rechter pleegt te binden door strikte wettelijke voorschriften, de ruime interpretatiemogelijkheid van algemene regels met enig wantrouwen bezien. Men zal daar redeneren, dat het terwille van de rechtszekerheid aanbeveling verdient een aantal ethisch afkeurenswaardige daden niet tot strafbare feiten te stempelen, liever dan dat men door een algemene formule de justitiabelen in het onzekere laat over de vraag of de rechter een bepaalde handeling als strafbaar zal beschouwen of niet.

Uit dit ene voorbeeld, dat in uiterst verkorte vorm een discussie over de deelneming in de codificatiecommissie weergeeft, blijkt reeds, dat het debat niet in de eerste plaats loopt over juridische techniek. De besprekingen leiden steeds weer tot een analyse van het rechtsbewustzijn der verschillende volkeren en tot een zoeken van het gemeenschappelijke daarin. Het blijkt in de praktijk, dat een dergelijke tot de beginselen van legislatief strafrechtelijk beleid

afdalende discussie onvermijdelijk is. Volgens hetgeen in de inleiding is gezegd, is zij ook noodzakelijk, wil het resultaat der discussie voor de deelnemende staten ook werkelijk en innerlijk aanvaardbaar zijn.

Een tweede voorbeeld van de moeilijkheid van het codificeren van de leerstukken van het algemene deel van het strafrecht vormt het ook in de codificatie-commissie reeds besproken leerstuk van de poging. Op dit punt bestaat er tussen de redacties van de verschillende wetgevingen der deelnemende landen een opvallende eenstemmigheid. Alle wetboeken eisen, dat er een begin van uitvoering van het strafbare feit moet zijn en dat de voltooiing achterwege gebleven moet zijn door van de wil van de dader onafhankelijke omstandigheden. Een voor ieder acceptabele formule, die niet of nauwelijks van onze tekst van artikel 45 Sr. afwijkt, is zonder veel moeite te vinden.

De vraag rijst evenwel, welke betekenis men aan deze tekst moet hechten. Met name kan men verschillend oordelen over de vraag, wanneer er een begin van uitvoering aanwezige is. Moet men hier als maatstaf de psychische bereidheid van de dader om het delict te plegen aanleggen ofwel moet men eisen, dat er een objectieve inbreuk op de rechtsorde aanwezig is, alvorens men van strafbare poging kan spreken? Met andere woorden: interpreteert men de bepaling aan de hand van de subjectieve pogingsleer of van de obiectieve?

De landen. wier jurisprudentie consequent de objectieve leer huldigt, zoals België, willen de mogelijkheid van uitbreiding van het aantal strafbare pogingen door toepassing van de subjectieve leer uitsluiten. Zij zouden dus gaarne in de gemeenschappelijke wetgeving tot uitdrukking gebracht willen zien, dat niet de psychische gesteldheid van de dader maar slechts objectieve inbreuken op de rechtsorde in aanmerking komen om te bepalen. wanneer er een begin van uitvoering aanwezig is. Van andere zijde daarentegen is men bereid om de ontwikkeling van de jurisprudentie van de Europese rechter op dit stuk af te wachten: men is gewend om de rechter een grote ruimte te laten en vertrouwt, dat hij van deze bevoegdheid een wijs gebruik zal maken.

Laat ik nog een derde voorbeeld geven van de noodzaak van diepgaande besprekingen omtrent de bepalingen van een algcmcen deel van een gemeenschappelijk wetboek van strafrecht. Wij kunnen ons de toepassing van ons strafrecht nauwelijks meer denken zonder het instituut van de voorwaardelijke veroordeling. Zij is bij ons in alle gevallen en met een grote mogelijkheid van variatie en aanpassing aan het individuele geval mogelijk. Dat is bepaald niet in de andere deelnemende landen het geval. Duitsland kent op dit moment de voorwaardelijke veroordeling nog in het geheel niet. Bij de andere landen is zij slechts voor bepaalde delicten mogelijk (veelal slechts beneden een bepaalde maximum straf) en dan nog slechts uitsluitend met de voorwaarde. dat niet binnen de proeftijd

opnieuw een strafbaar feit wordt gepleegd. De bijzondere voorwaarden van onze wet zijn in de andere landen onbekend.

Wil men de regeling van de voorwaardelijke veroordeling unificeren, dan is men genoodzaakt de discussie omtrent de te ontwerpen bepalingen in eerste instantie wederom te voeren op een ander dan technisch niveau. Onze Nederlandse regeling is, naar de moderne inzichten in de problemen van strafvoltrekking, verreweg het aantrekkelijkste. Zij gaat echter uit van twee veronderstellingen. In de eerste plaats is zij gegrond op een groot vertrouwen in de wijsheid van de rechter. Niet alleen, dat hij bij onvoorwaardelijke veroordeling de verdachte tot de generale minimumstraf kan veroordelen, maar hij kan ook nog altijd een voorwaardelijke straf opleggen. Dit vertrouwen hebben andere wetgevers niet in hun rechterlijke macht, gezien de beperkingen bij de mogelijkheid tot voorwaardelijke veroordeling en gezien ook de door de wet gefixeerde minimumstraffen. In de tweede plaats is de Nederlandse regeling slechts bruikbaar, indien er voor de effectuering van de voorwaardelijke veroordeling, voor het toezicht op de naleving van de voorwaarden, voor de verlening van steun aan de voorwaardelijk veroordeelde, een voldoende geoutilleerd apparaat aanwezig is. In Nederland is de reclassering zo doorgedrongen in het volksbewustzijn, dat met behulp van personen uit alle kringen der bevolking een groot, goed georganiseerd apparaat opgebouwd is. Zonder een dergelijk apparaat hangt een regeling als de onze in de lucht. Wanneer er geen ander toezicht kan zijn dan van het openbaar ministerie. wanneer er niemand is, die bij de naleving van bijzondere voorwaarden steun verleent of daarop toezicht uitoefent, kan men een regeling als de onze niet invoeren. Zij is dus nauw verbonden met het Nederlandse volkskarakter en het Nederlandse rechtsbewustzijn. Wil men tot een gemeenschappelijke regeling komen (hetgeen overigens op het punt der voorwaardelijke veroordeling- niet strikt noodzakelijk is), dan zal men met het verschil op dit punt in de onderscheiden landen rekening moeten houden.

Het opstellen van een algemeen deel van een gemeenschappelijk wetboek van militair strafrecht is dus misschien wel mogelijk, maar zeker moeilijk. De vraag rijst thans, of zulk een algemeen deel noodzakelijk is. Kan men niet volstaan met het formuleren van de meest voorkomende typisch militaire speciale delicten en bij de berechting het nationale recht van de beklaagde ten aanzien van de algemene leerstukken volgen? Een dergelijke methode zou, op het eerste gezicht. wellicht de taak van de Europese wetgever belangrijk verlichten.

Het geeft alreeds te denken. dat Zwitserland deze weg van de minste weerstand niet gekozen heeft. Zwitserland had tot voor een tiental jaren geen geiinificeerd strafrecht. Het strafrecht was kantonnaal. Men heeft toen in 1927 het militaire strafrecht voor de gehele federatie gecodificeerd, en dit federale wetboek van militair

strafrecht bevat een volledig algemeen deel. dat later overgenomen is als algemeen deel van het in 1941 geunificeerde commune strafrecht.

Waarom heeft Zwitserland deze moeilijke weg gekozen? Omdat de weg van de minste weerstand, het weglaten van het algemene deel, in werkelijkheid een onbegaanbare weg is. Speciale delicten en algemene beginselen van strafrecht zijn zodanig met elkander verweven, dat men ook bij het definiëren van de speciale delicten onherroepelijk tot discussies over de grondslagen van het strafrecht gevoerd wordt.

De bepalingen omtrent poging en deelneming geven een uitbreiding van het aantal strafbare handelingen. Weet men, dat het recht dergelijke uitbreidingen kent, dan zal men daarmede bij het redigeren van de speciale delicten rekening houden. Men wil immers niet alleen het voltooide delict strafbaar stellen, maar ook bepaalde voorbereidingshandelingen. Zou de pogingsbepaling te restrictief zijn om alle strafwaardig geachte voorbereidingshandelingen van een bepaald delict te treffen, dan zal men het plegen van bepaalde voorbercidingshandelingen als voltooid delict strafbaar willen stellen. Bij ons is artikel 47, 20 te beperkt geredigeerd om ook de mislukte uitlokking te doen straffen. Het gevolg is geweest, dat de wetgever de mislukte uitlokking als afzonderlijk delict van artikel 134bis strafbaar gesteld heeft. Zo hangen algemeen deel en delictsomschrijvingen samen.

Een tweede reden. waarom men een speciaal deel niet kan redigeren zonder voorafgaande discussie en overeenstemming over de grondslagen van het strafrecht is, dat reeds in de eerste bepaling over desertie of ongehoorzaamheid, die men aanvat, het probleem van het „élément moral", van opzet en schuld, opduikt. Al geven de meeste codes geen definitie van opzet en schuld, aan de structuur van het wetboek ligt toch een bepaalde opvatting daaromtrent ten grondslag. Het is noodzakelijk zich er rekenschap van ie geven, in hoever die opvattingen niet elkander in overeenstemming zijn. Is zulks niet het geval, dan weet men niet, wat eigenlijk de draagwijdte van de ontworpen bepaling is.

Het is tenslotte volkomen onmogelijk om dc strafposities van de verschillende strafbare feiten te bepalen, indien men niet eerst tot overeenstemming gekomen is omtrent de mate van vrijheid, die men ten aanzien van de strafmaat aan de rechter wil laten. Is men niet bereid de rechter veel speelruimte te laten, dan komt men tot het systeem, dat men naast maximumstraffen ook minimumstraffen kent, waar beneden de rechter niet mag gaan, tenzij in geval van in de wet omschreven verzachtende onistandigheden.

Zo wordt men derhalve ook als men alleen de speciale delicten zou willen codificeren, gedreven tot een behandeling van de grondvragen van strafrecht, tot een bespreking van de leerstukken, die. voor zover geformuleerd, hun plaats vinden in het algemene deel van een wetboek van strafrecht. Ook in de praktijk is de scheiding tussen algemene leerstukken en speciale delicten onhoudbaar ge-

bleken. Wij hebben in de codificatie-commissie aanvankelijk uitsluitend over de misdrijven van ongeoorloofde afwezigheid en desertie gesproken. Het bleek echter al spoedig, dat algemene vragen zo veelvuldig en voortdurend opkwamen, dat afwisselend met de bespreking van de speciale delicten een meer systematische bchandeling van het algemene deel noodzakelijk was.

IB. *Het gemeenschappelijk Wetboek; van Militair Strafrecht (speciale delicten).*

Een wetboek van militair strafrecht moet natuurlijk omschrijvingen inhouden van die delicten, die een typisch militair karakter dragen. De strafbare feiten, die betrekking hebben op het niet of niet behoorlijk vervullen van de dienst, behoren uiteraard in een dergelijke code thuis. Daartoe behoren de afwezigheidsdelicten, de ongehoorzaamheidsdelicten, verschillende gevallen van verlaten van zijn post en verraad zonder enige twijfel. Deze misdrijven hebben geen corresponderende strafbare feiten in het commune strafrecht. zij zijn uitsluitend in het militaire strafrecht denkbaar.

Anders wordt het echter, indien sommige bestaande wetboeken van militair strafrecht delicten omschrijven als diefstal van militaire goederen, diefstal ten nadele van een kameraad, belediging van een meerdere. Hier is geen sprake van uitsluitend in de militaire maatschappij denkbare delicten, maar van commune delicten, die door bepaalde omstandigheden militair gequalificeerd zijn. Diefstal van militaire goederen is een gewone diefstal plus een militair element. Hetzelfde geldt ten aanzien van de belediging van een meerdere.

Het lijdt geen twijfel, dat deze militair gequalificeerde commune delicten in een wetboek van militair strafrecht thuis horen. omdat de straf, die daarop gesteld moet zijn, hoger behoort te zijn dan die op de ongequalificeerde diefstal of belediging is gesteld. Alle wetgevingen der deelnemende landen bevatten dan ook dergelijke militair gekleurde commune delicten.

Maar wat voor een nationale wetgeving heel eenvoixdig is, geeft voor een gemeenschappelijke wetgeving moeilijkheden. Een nationaal wetboek van militair strafrecht kan in een artikel over diefstal van militaire goederen spreken zonder genoodzaakt te zijn een definitie van diefstal te geven. Het grijpt terug op het commune strafrecht, dat een bepaling omtrent diefstal bevat en voegt aan die omschrijving een element toe.

Deze procedure van samenspel tussen militair en commuun strafrecht is echter voor een gemeenschappelijke militaire strafmetgeving onmogelijk, omdat er geen gemeenschappelijk commuun strafrecht is om op terug te grijpen. Een Europees wetboek van militair strafrecht moet dus wel definities van diefstal en van andere militair te qualificeren delicten bevatten. Men kan immers de omschrijving van diefstal van militaire goederen niet doen steunen

op zes verschillende begripsbepalingen van diefstal in de nationale rechten. Dat zou betekenen, dat diefstal van militaire goederen voor een Franse soldaat andere elementen zou bevatten dan voor een Duitse. Het zou voor een Europese rechter van gemengde samenstelling bovendien bijzonder moeilijk zijn om allerlei verschillend recht toe te passen. Wij zullen zien, dat dit nooit geheel te vermijden zal zijn, maar men moet dit zoveel mogelijk beperken en zeker ten aanzien van veel voorkomende delicten.

Door het bestaan van militair gequalificeerde commune delicten is de Europese wetgever reeds gedwongen zich met definities van commune delicten bezig te houden. Er is echter nog een reden. waarom naar veler mening ook nog andere commune delicten in de gemeenschappelijke militaire wetgeving moeten worden betrokken. Men ziet de competentie van de Europese militaire rechter in het algemeen als een uitsluitende. Dat wil zeggen, dat alle strafbare feiten door militairen begaan, door de Europese militaire rechter worden berecht. Nu begaan militairen behalve typisch militaire delicten en militair gequalificeerde commune delicten ook gewone commune delicten. Men denke aan gewone mishandeling, verduisteringen of oplichting ten nadele van burgers, aan zedenmisdrijven.

Is het nu niet opportuun, aldus de vraag, om in het gemeenschappelijke strafrecht de meest voorkomende commune delicten mede te codificeren? Doet men dit niet, dan moet de rechter ofwel het recht van de staat van verbliif ofwel het recht van de staat van herkomst van de verdachte toepassen. Dit betekent, dat de Europese rechter, die men zich voorlopig toch wel van gemengde samenstelling denkt, behalve het nieuw te scheppen Europese recht, nog veelvuldig alle rechten van de deelnemende staten zal hebben tor te passen. Deze toepassing is dan niet beperkt tot de delictsomschrijving, maar strekt zich mede uit tot het algemene deel. Wij hehben immers gezien. dat algemeen en speciaal deel één geheel vormen en niet van elkander kunnen worden gescheiden. De Europese rechter zou dus voor dagelijks voorkomende gevallen voortdurend verschillende soorten recht moeten toepassen. Dit kan men in het bijzonder van een militaire rechter niet eisen.

Bovendien zou bij een relletje, waaraan soldaten van verschillende nationaliteit deelnemen. het toepasselijke recht wellicht verschillend zijn. Voor de bevordering van het gevoel van eenheid is dit bepaald niet gunstig.

Men zal dus wel het Zwitserse voorbeeld ook ten deze moeten volgen. Het Zwitserse militaire wetboek bevat ook een omschriiving van de meest voorkomende commune delicten. In de tijd vóór de invoering van een federaal commuun strafrecht viel de Zwitserse soldaat dus ten aanzien van de in het gemeenschappelijke wetboek van militair strafrecht opgenomen commune delicten niet onder zijn kantonnale wet, maar onder de militaire. Dit systeem zal

dus ook ten aanzien van de Europese militaire wetgeving moeten worden gevolgd.

De Europese wetgever, die het Zwitserse voorbeeld wil volgen, staat dus voor een zware taak. Zijn verantwoordelijkheid wordt nog verzwaard door de historie van het Zwitserse militaire strafrecht. Op de basis van het federale militaire strafrecht van 1929 heeft Zwitserland immers tijdens de oorlog een federaal commuun strafrecht ingevoerd. Dit laatste bevat het algemene deel van het militaire wetboek en de delictsomschrijvingen van de commune delicten, die tevens daarin voorkomen. Het militaire wetboek is dus, met geringe wijzigingen, omgewerkt tot commuun wetboek. Een soortgelijke ontwikkeling is bij een voortschrijdende integratie van Europa niet denkbeeldig. En het is uit dien hoofde, dat het ontwerpen van een wetboek van militair strafrecht niet uitsluitend een zaak van militaire utiliteit is. Men moet erop voorbereid zijn, dat een Europees wetboek van militair strafrecht misschien een veel verdere betekenis zal hebben dan alleen voor de handhaving van de krijgstucht in een Europees leger.

Een Europees wetboek van militair strafrecht zal in zijn speciale deel dus moeten bevatten de typisch militaire delicten, militair geyualificeerde commune delicten en de meest voorkomende commune delicten. Dat ook déze stof aanleiding kan geven tot diepgaande verschillen van inzicht in het wezen van een strafbaar feit, moge ik aan de hand van een voorbeeld duidelijk maken.

De codificatie-commissie heeft uitvoerig beraadslaagd over een te ontwerpen regeling voor de delicten van ongeoorloofde afwezigheid en desertie. Wij kennen de bepaling, dat desertie een oogmerk-delict is, ongeoorloofde afwezigheid niet. Se dien aanzien zijn wij niet consequent, want ongeoorloofde afwezigheid zonder het oogmerk om zich aan de dienst te onttreklien gaat na dertig dagen over in desertie: het oogmerk wordt dan verondersteld aanwezig te zijn geweest, maar behoeft niet meer te morden bewezen.

De Duitsers zijn consequenter. Fahnenflucht, desertie, is bij hen een oneervol misdrijf, mant een der elementen is, dat men zich aan de dienst heeft willen onttrekken. Ontbreekt dit oogmerk dan kan er nooit van iets anders sprake zijn dan van unerlaubte Entfernung, ongeoorloofde afwezigheid. Het verschil is niet erg belangrijk, indien men de strafmaat maar niet te ver uiteen laat lopen. Het typeert evenwel het verschil in mentaliteit.

Belangrijker is het verschil met de Frans-Belgische opvatting. Daar kent men slechts desertie, indien de soldaat na een bepaalde termijn (die voor verschillende categoriën militairen verschillend kan zijn) niet bij zijn onderdeel is teruggekeerd. Gedurende deze terme dc grâce is er wel een disciplinaire overtreding, maar geen strafbaar feit. Het oogmerk om zich aan de dienst te onttrekken speelt noch gedurende noch na afloop van de termijn een rol.

Niet alleen, dat men de oogmerk-desertie niet kent: men wil haar

ook niet kennen. Daarbij wordt, aldus de Frans-Belgische opvatting, een zuiver subjectief element in het strafrecht ingevoerd, dat het strafrecht niet in zijn gezichtsveld behoort te betrekken. Men straft, zegt men, niet een objectief te constateren daad, maar een gezindheid. Nu is deze redenering niet geheel juist. Het oogmerk moet immers, evenals ieder bestanddeel van een strafbaar feit, door objectieve uiterlijke feiten bewezen worden. De bekentenis is niet voldoende, maar wel feiten als het gekocht hebben van een passagebiljet naar Amerika, het zich bij een andere krijgsmacht verbonden hebben. Bovendien moet ook het Frans-Belgische recht met subjectieve elementen rekening houden. Bij diefstal is het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening een essentiëel bestanddeel, uiteraard ook naar Frans-Belgisch recht. al gebruikt men daar niet de uitdrukking „oogmerk", „intention", maar uitsluitend het woord „frauduleusement". Intussen is niet te ontkennen, dat de rechtsontwikkeling en de ontwikkeling van de strafrechtswetenschap vooral er in Nederland en Duitsland meer dan in Frankriik en België toe geleid hebben subjectieve elementen in de wet te" aanvaarden. En dit kon ook daarom omdat men een groot vertrouwen in de rechter stelde. De oudere wetgeving van Frankrijk en de sterk daardoor beïnvloede Belgische gaan nog sterk uit van de door de Franse codes overgenomen gedachte van Montesquieu, dat de rechter niet veel meer heeft te doen dan als een automaat de wet toe te passen op de gevallen, die hem worden voorgelegd.

Men ziet ook hier diepgaande verschillen, niet van legislatieve techniek, maar van inzicht in de verhouding van de taken van wetgever en rechter.

Y. Het gemeenschappelijke Wetboek; van Militair Xtrafreckt (conflictenregels).

Met een algemeen deel en een deel, dat speciale delicten inhoudt, is een Europees Wetboek van Strafrecht nog niet voltooid. Het kan een belangrijk deel van het strafrecht inhouden, maar niet alle strafrecht, dat op de Europese militair van toepassing kan zijn. Wij kennen in ieder land tal van strafrechtelijke bepalingen, die niet in de code zijn opgenomen. Men denke aan de bepalingen omtrent de jacht en de visserij, aan fiscaal en eoonomisch strafrecht, aan verkeersregels en aan plaatselijke verordeningen. De meeste van deze regels komen voor codificatie in een Europees wetboek in het geheel niet in aanmerking, omdat zij plaatselijk gebonden zijn. De belangen van de wildstand stellen andere eisen aan de jager in Frankrijk dan in Nederland.

Toch zullen dergelijke plaatselijke regels op de Europese militair van toepassing moeten zijn. Hier moet dus een uitzondering worden gemaakt op het hiervoor als vanzelfsprekend aangenomen beginsel, dat de militair in zijn ransel behalve zijn maarschalksstaf en een paar sokken zijn eigen recht meevoert.

Niet alleen de plaatselijke gebondenheid van bepaalde regels kan aanleiding zijn om het recht van de staat van verblijf toe te passen, maar ook in sommige gevallen het gerechtvaardigde belang van die staat. Om een sprekend voorbeeld te geven: in de monarchieën zal men er natuurlijk prijs op stellen, dat een aanslag op een lid van het vorstenhuis niet als een eenvoudige poging tot doodslag of niishandcling wordt gestraft. Toch zal in het recht van de E.D.G. een bepaling, die een dergelijke aanslag strafbaar stelt, ontbreken. Men zal dus een regel moeten vinden, volgens welke het recht van de staat van verblijf van toepassing is, indien een eventueel toepasselijke bepaling van het recht van die staat een ander maatschappelijk belang dient dan de toepasselijke Europese bepaling.

Bij de bespreking van het overgangsrecht hieronder zal op deze problemen nader worden ingegaan. Het is evenwel wenselijk er de aandacht op te vestigen, dat ook in een gemeenschappelijk Europese strafwetgeving gedacht moet worden aan een oplossing van het conflict tussen de belangen van de staat van verblijf en van de E.D.G.

VI. De *noodzaak* van overgangsrecht.

Uit hetgeen hiervoor gezegd is over de inhoud, die een gemeenschappelijke strafwetgeving hebben moet, wil zij goed kunnen werken, blijkt wel, dat zij niet binnen korte tijd tot stand te brengen is. Met de redactie van een Europese codificatie zullen jaren gemoeid zijn. Men kan dit betreuren. omdat men van mening is, dat het voor de discipline in een Europees leger beter ware van stonde af aan te worden beheerst door uniforme strafrechtelijlie regels. Men kan echter niet ontkennen, dat het noodzakelijk is, dat een coiifrontatie van het rechtsbewustzijn van de verschillende deelnemende landen vooraf gaat aan een redactie. En, gelijk hierboven is uiteengezet: dit neemt tijd.

Bovendien moet men zich niet voorstellen. dat een eenmaal gereedgemaakte codificatie van de ene dag op de andere kan worden ingevoerd. Men zal de betrokken rechters (die men eerst nog moet benoemen) en het openbaar ministerie de tijd moeten laten om de nieuwe wetten te bestuderen. Men zal door het geven van cursussen het nieuwe strafrecht ook in het leger zelf ingang moeten doen vinden. Dit betekent, dat na de ondertekening en misschien zelfs na de ratificatie van een tractaat houdende de nieuwe wetgeving nog weer een aanloopperiode zal moeten verstrijken, alvorens zij definitief zal kunnen in werking, treden.

De vraag rijst nu, aan de rechtsmacht van welke rechter en aan welk strafrecht de Europese soldaten in de overgangstijd, d.i. in in de tijd tussen de inmerkingtreding van het E.D.G.-tractaat en de inwerkingtreding van de nieuwe gemeenschappelijke strafwetgeving, onderworpen zullen zijn. De in de E.D.G. ingebrachte militairen houden op nationale militairen te zijn. Het nationale militaire strafrecht is dus zonder uitdrukkelijke tractaatsbepaling niet

op hen van toepassing. Zonder bepaling daaromtrent zou in de overgangsperiode in het geheel geen militaire jurisdictie bestaan en zou er geen militair strafrecht meer zijn.

Dit is natuurlijk een onaanvaardbare consequentie en daarom bevat het Protocole Juridictionnel in de artikelen 20 en volgende dan ook een regeling voor de overgangstijd. Deze regeling is niet volledig. Een aantal belangrijke punten konden, door gebrek aan tijd vóór de ondertekening van het verdrag niet geregeld worden. Daarom bepaalt artikel 30 van het Protocole Juridictionnel, dat de daarin met name genoemde onderwerpen in een speciale conventie zullen worden uitgewerkt. Aan de redactie van deze conventie zijn wij sinds een jaar bezig, zij is tijdens het schrijven van dit praeadvies voor het grootste gedeelte voltooid, althans wat het strafrechtelijke terrein aangaat.

Bij de bespreking van de problemen, waarvoor de overgangsperiode ons stelt, zal ik dus mede de problemen betrekken, die nog niet in het Protocole Juridictionnel opgelost zijn, maar die in de nog niet gepubliceerde convention spéciale zullen worden geregeld. Deze conventie is voor de inwerkingtreding van het Tractaat en het Protocole Juridictionnel niet essentiëel. Het stelsel van het Protocole Juridictionnel kan ook werken zonder dat een aantal onderwerpen geregeld zijn: daarvoor gelden dan de normale regels van internationaal strafrecht.

VII. Het overgangsrecht (rechtsmacht in overgangstijd).

Toen men eenmaal geconstateerd had, dat de totstandkoming van een gemeenschappelijke wetgeving vóór de inwerkingtreding van het tractaat onmogelijk was, had men natuurlijk de eenvoudigste oplossing voor de hand liggen: men kon het nationale strafrecht en de rechtsmacht van de nationale militaire rechter ten aanzien van Europese soldaten van verschillende nationaliteiten in stand laten, totdat de overgangstijd geëindigd was. Deze voor de hand liggende oplossing veronderstelt evenwel, dat ieder der deelnemende landen een nationaal militair strafrecht en een nationale militaire rechtspleging bezit. Ongelukkigerwijze is dit niet het geval. Duitsland heeft sinds het einde van de oorlog geen leger meer en zelfs een bepaling in de grondwet. dat de federale republiek geen leger kan hebben. Een verwijzing in het protocol naar een bestaaade militaire rechtspraak gaat dus voor Duitsland niet op, en zou zelfs in strijd met de Duitse constitutie zijn. Terwille van de Duitse constitutie moet de militaire rechtspraak — evenals het leger zelf — een Europees karaliter dragen.

Tengevolge van deze situatie is de ingewikkelde regeling van de artikelen 18 - 24 van het Protocole Juridictionnel tot stand gekomen.

Volgens artikel 18 wordt onmiddellijk met de inwerkingtreding van het E.D.G.-tractaat door de deelnemende landen alle rechts-

macht ten opzichte van leden van het Europese leger aan de E.D.G. overgedragen. Dat betreft dus zowel de rechtsmacht, die een land heeft ten aanzien van zijn nationalen, die dienst doen als militair van de E.D.G. als de rechtsmacht, die het heeft ten opzichte van de op zijn territoir door leden van de strijdkrachten van andere nationaliteit gepleegde delicten. Er bestaat dus volgens dit beginsel geen nationale militaire rechter meer, die rechtsmacht heeft over Europese miliairen. Daarmee is voldaan aan de eis van de Duitse constitutie.

Daarmee is echter niet voldaan aan de eis van de praktijk, dat het verlenen van rechtsmacht op papier aan de E.D.G. nog niet betekent, dat deze die rechtsmacht ook kan uitoefenen. De E.D.G. heeft geen rechters en het heeft ook geen zin die te benoemen, zolang er geen gemeenschappelijk recht is. Daar, zoals in no VIII nader zal worden uitgewerkt, in de overgangsperiode het nationale recht op de Europese militair van toepassing blijft, zullen er dus zes verschillende soorten materieel strafrecht binnen de E.D.G.-sfeer in werking blijven. Het ligt voor de hand, dat men gedurende de overgangsperiode dus ook de nationale rechterlijke organisaties in stand laat. En daarom wordt in artikel 21 bepaald, dat de rechtspraak in de overgangsperiode uitgeoefend wordt door colleges, die een Europese functie uitoefenen. Dus niet door Europese colleges: het artikel laat wel degelijk de mogelijkheid open van delegatie van deze Europese functie aan een natioriale rechter.

Deze delegatie van de E.D.G. aan de nationale staten van de zojuist in artikel 18 door hen aan de E.D.G. gedelegeerde rechtsmacht wordt nader uitgewerkt in de artikelen 22 en 23. In artikel 22 wordt aan de deelnemende landen de keus gegeven om naar gelang van hun constitutionele mogelijkheden of van de inrichting van hun rechterlijke organisatie te opteren ofwel voor echte Europese gerechten ofwel voor nationale gerechten, die een Europese functie uitoefenen. Volgens deze bepaling kan dus Duitsland zijn keus uitbrengen op echte Europese gerechten, indien het geen nationale militaire rechters wil hebben, en wij kunnen onze keus uitbrengen op de nationale, die een Europese functie uitoefenen, zodat wij aan onze militaire rechtspraak niets behoeven te veranderen.

Indien men nu denkt. dat het verschil tussen echte Europese gerechten en nationale colleges, die een Europese functie uitoefenen bijzonder groot is, vergist men zich. De Europese gerechten bestaan ook alleen uit leden van eenzelfde nationaliteit (art. 22), hebben alleen rechtsmacht ten opzichte van militairen van dezelfde nationaliteit (art. 24), en hun organisatie en procedure wordt beheerst door de nationale wet. (art. 23). Ook de hogere instanties zijn die, welke de nationale wet aanwijst. Alleen ten aanzien van Europese gerechten worden de hoogste instanties „section regionale de la Cour" (d.i. van het Europese hof) genoemd.

Het echter Europese hof heeft evenwel dezelfde rechtsmacht ten aanzien van echte Europese gerechten en van nationale, die krach-

tens delegatie door de E.D.G. een Europese functie uitoefenen. In beide gevallen is die rechtsmacht beperkt tot die casusposities, waarin werkelijk reeds op basis van gemeenschappelijk recht kan worden recht gedaan: tot jurisdictiegeschillen en interpretatie van het tractaat, de toegevoegde protocollen en andere gemeenschappelijke regelingen, zoals evenueel een disciplinereglement.

Dit wil niet zeggen. dat onze militair-rechterlijke organisatie onveranderd zal moeten blijven. Wij zullen verstandig doen een vredesorganisatie te maken, die ermede rekening houdt, dat het leger ook in vredestiid een taak buiten de grenzen moet kunnen vervullen. Enige orde in de na-oorlogse chaos is natuurlijk wenselijk. Maar vast staat, dat het gedurende de overgangstijd de Nedcrlandsc wetgever is en niet de Europese, die de organisatie van onze militaire rechtspleging bepaalt. Gebonden zijn wij slechts aan de beperkte rechtsmacht van het Europese Hof volgens artikel 22 van het Protocole Juridictionnel en aan de artikelen van de convention spéciale, die daaromtrent nog een uitwerking zullen geven.

VIII. Het overgangsrecht (toepasselijk recht in overgangstijd)

Welk recht moet in de overgangstijd bij gebreke van een gemeenschappelijk Europees militair strafrecht op de Europese soldaat van toepassing zijn? Men heeft erover gedacht om het Zwitserse recht voor deze periode te doen gelden als Europees recht. Dit denkbeeld had twee bezwaren. In de eerste plaats klopt het systeem van het Zwitserse metboelr niet met het rechtsbewusziin van de Frans sprekende landen. Van die zijde bestond er bezwaar tegen om dit recht als uitgangspunt voor de te ontwerpen code te gebruiken. Om het als overgangsrecht en bloc in te voeren stuitte uiteraard op nog meer bezwaren. Bovendien echter kon men terwille van de praktijk niet thans nieuw recht invoeren en over enkele jaren nog eens. Men moet zuinig zijn met het veranderen van rechtsstelsel.

De oplossing, die overbleef, was dus het bestaande nationale recht in de overgangstijd van toepassing te laten. Daarom bepaalt artikel 26 van hei Protocole Juridictionnel dat Euroąese militairen in de overgangsperiode uitsluitend onderworpen zijn aan het recht van hun staat van herkomst, behoudens de uitzonderingen ten gunste van de plaatselijke wetgeving. De Europese militair neemt dus zijn nationale recht mee, waar hij zich ook bevindt.

Behoudens de hieronder te bespreken uitzonderingen op het stelsel is dus de nationale rechter bevoegd ten aanzien van Europese militairen en is het nationale recht op hen toepasselijk. Het gekozen systeem wijkt dus af van het systeem van het Nato-statusverdrag, dat in ąrinciąe de rechter van staat van herkomst en van staat van verblijf beide bevoegd verklaart en het recht van beide staten toepasselijk, en daarnaast voor bepaalde gevallen een voorkeursrecht om te vervolgen geeft aan een van beide staten.

Op de Europese militair van Nederlandse nationaliteit is dus, ook

als hij zich op het territoir van een der andere verdragsstaten bevindt, het Nederlandse strafrecht in zijn volle omvang van toepassing. Hij is niet alleen onderworpen aan het Nederlandse militaire strafrecht, maar ook aan het commune.

Het is duidelijk, dat op deze algemene regel uitzonderingen moeten worden gemaakt. Een rechtsstelsel is niet in zijn totaliteit exporteerbaar en volledig geschikt om elders te worden toegepast. Het recht is nu eenmaal voor een deel ontworpen en gegroeid in een bepaalde maatschappij en ter voorziening in in die maatschappij bestaande omstandigheden. De bepalingen op de visserij en de jacht in Nederland zijn afgestemd op de behoeften van de vis- en de wildstand in Nederland. In andere landen zullen uiteraard andere voorzieningen nodig zijn. En het is nodig. dat Europese soldaten zich aan dc plaatselijk wenselijk geachte regels houden, en niet aan hun nationale regels op dit stuk, die voor geheel andere omstandigheden geschreven zijn. Hetzelfde geldt voor de verkeersregels. En dat de Europese soldaat plaatselijke verordeningen moet naleven spreekt wel vanzelf. Regels omtrent het sluitingsuur van café's gelden voor ieder, die zich ter plaatse bevindt.

Uit dit alles resulteert de regel, dat als uitzondering op de uitsluitende toepasselijkheid van het nationale recht op de Europese militair mede van toepassing is het recht van de staat van verblijf, voor zover dit een strikt plaatselijk karalster draagt. Men lette wel: hier wordt dus een uitzondering gemaakt op de algemene regel omtrent het toepasselijlcc recht en niet op de regel omtrent de rechtsmacht. Het is dus altijd de nationaal samengestelde militaire rechter, die eventueel dit recht van de staat van verblijf, dat een strikt territoriaal karakter draagt, toepast.

Deze eerste uitzondering op de algemene regel van uitsluitende toepasselijkheid van het nationale recht vindt men in artikel 26, par. 2 sub a van het Protocole Juridictionnel. Naar daarmee zijn alle noodzakelijke uitzonderingen nog niet uitgeput.

De rechtsstelsels van de deelnemende landen stoelen wel op dezelfde beginselen, maar zij zijn niet identiek. Dat wil zeggen, dat een bepaalde handeling in het ene land strafbaar zal zijn, omdat de maatschappelijke omstandigheden dat daar wenselijk maken, en in het andere land niet. Moet de Europese soldaat zich nu houden aan de bepalingen van een vreemd land, die in zijn nationale recht onbekend zijn, of geldt alleen zijn nationale recht en behoeft hij zich dus van de afwijkende regels van het ter plaatse geldende recht niets aan te trekken?

Hier ligt een belangenconflict tussen de staat van herkomst en de staat van verblijf. De staat van verblijf heeft er recht op dat zijn rechtsorde gehandhaafd wordt ook door vreemde militairen, zodra van de staat van verblijf of de staat zelf in het geding komen.

Laat ik enkele voorbeelden geven ter verduidelijking. In Nederland beschermt de strafwet meisjes tot zestien jaar tegen de mannelijke driften. In Italië reikt die bescherming slechts tot vijftien

jaar. Mag nu de Italiaanse soldaat iri Nederland straffeloos omgang hebben met meisjes, die wel de vijftienjarige leeftijd maar niet de zestienjarige hebben bereikt? Of moeten zij zich houden aan de Nederlandse rechtsorde op dit stuk? De beantwoording van de vraag is niet moeilijk. Hier wordt door de Nederlandse wetgeving een belang beschermd, dat niet door de Italiaanse wet beschermd wordt. Er is dus een lacune in de Italiaanse wet. die veroorzaakt wordt door een andere waardering van belangen. Wanneer nu die in Nederland beschermde belangen in feite worden aangetast, dus wanneer een naar Nederlands recht strafbaar feit gepleegd wordt tegenover de Nederlandse burgers of tegenover de Nederlandse staat, dan behoort de Nederlandse strafwet toepasselijk te zijn.

Duitsland kent de strafbaarheid van homosexualiteit tussen meerderjarigen, een ons in de bezettingstijd ook opgedrongen regel. Zou een Europese soldaat, wiens wetgeving dit delict niet kent (dat zijn alle anderen), nu honiosexualiteit plegen met een Duitser in Duitsland, dan behoort het Duitse recht van toepassing te zijn. Hier wordt een belang beschermd, dat in andere wetgevingen niet beschermd is en in feite is de Duitse rechtsorde geschonden. Heeft de strafbare handeling plaats gehad tussen twee militairen van andere dan Duitse nationaliteit dan is, ook al geschiedde het feit in Duitsland, hun nationale wet van toepassing, omdat in feite de Duitse rechtsorde niet geraakt is. Zij zijn dus in dat geval niet strafbaar.

Belediging van de vlag is in Nederland niet strafbaar, maar alleen belachelyk. De sociale sanctie is voldoende om dc poenale overbodig te maken. In Duitsland evenwel is belediging van de Duitse vlag wel strafbaar. Daartoe is reden. De dader wil immers niet zozeer het stuk textiel beledigen, alswel het regiem, dat daardoor gerepresenteerd wordt. In feite is belediging van de vlag dus een aanval op de democratische regeringsvorm van de federale republiek. Zou op Europese militairen in Duitsland alleen hun nationale recht toepasselijk zijn, dan zou belediging van de Duitse vlag dus nooit strafbaar zijn, indien zij door-niet Duitsers was gepleegd. Niemand kent dit delict immers. Toch kan Duitsland zich niet veroorloven. dat zijn vlag op zijn grondgebied beledigd wordt. Daarvoor is de democratische regeringsvorm nog tc weinig hecht in het bewustzijn daar verankcrcl. Het is dus redelijk, dat de buitenlandse E.D.G.-militair mede onder de ter plaatse geldende bepaling valt.

Indien het nationale recht een lacune bevat, geldt dus het recht van de staat van verblijf, indien de belangen van zijn burgers, of van de autoriteiten, de instellingen of de goederen van de staat van verblijf zelf door het strafbare feit zijn geraakt. Aldus luidt de algemene regel, die uit de hierboven gegeven voorbeelden resulteert, en die ook te vinden zal zijn in de nog te sluiten convention spéciale ter uitvoering van artikel 30 van het Protocole Juridictionnel.

Maar daarmee is het probleem nog niet uitgeput. Wij komen immers thans te staan voor een qualificatieprobleem. In de hierboven gegeven voorbeelden is het zeer wel mogelijk, dat de feitelijke han-

delingen, die naar de wet van de staat van verblijf gemeenschap met een meisje van beneden zestien of homosexualiteit met meerderjarigen vormen, ook naar het recht van de staat van herkomst strafbaar zijn, maar om een heel andere reden. Indien de betrokken handelingen bv. in het openbaar plaats vonden zou men er openbare schennis van de eerbaarheid uit kunnen construeren, die uiteraard veel minder zwaar gestraft wordt als de beide andere delicten. Stel, dat het beledigen van de vlag heeft bestaan in het afrukken en verscheuren van het doek, dan is dit naar ons recht zaakbeschadiging, een vrij onschuldig delict, dat in ieder geval de ernst van de politieke inslag mist.

In de algemene regel kan men dus niet zeggen, dat het recht van de staat van verblijf van toepassing is, als een bepaalde feitelijke handeling in het geheel niet strafbaar is naar het recht van de nationale staat van de dader. Vaak immers zal de handeling wel strafbaar zijn maar met een geheel ander sociaal doel. Men moet dus bepalen, dat het recht van de staat van verblijf van toepassing zal zijn, indien het recht van de staat van herkomst de geïncrimineerde handeling niet strafbaar stelt onder een qualificatie, die overeenkomt met het door de staat van verblijf beschermde belang.

In dit geval (en nog in een ander geval, waaromtrent bij het schrijven van dit prae-advies nog geen zekerheid bestaat) wordt dus recht van de staat van verblijf toegepast op Europese militairen en wel door de militaire rechter van ziin nationale samenstelling. De rechter past dus niet alleen ten aanzien van delictsonischrijving plaatselijk materieel recht toe, maar integraal. De delictsomschrijving is, zoals wij reeds zagen, nu eenmaal niet los te maken van haar basis, de algemene beginselen van strafrecht.

Dit leidt tot een aantal eigenaardige moeilijkheden. Allereerst de practische moeilijkheid, dat het voor een rechter allerminst eenvoudig is recht te spreken op basis van vreemd recht. Hij kan misschien de wet nakijken, maar de jurisprudentie zal hem allicht minder gemakkelijk toegankelijk zijn. Deze situatie is niet alleen voor de rechter onaangenaam, maar ook voor de staat van verblijf. Het plaatselijke recht wordt immers alleen toegepast, indien de belangen van de staat van verblijf of van zijn burgers in het geding waren. De staat van verblijf heeft dus steeds belang bij juiste behandeling vnn het geval.

Wij hebben daarom een regeling gemaakt, waarin wordt voorzien, dat het onenbaar ministerie van de staat van herkomst aan de autoriteit& van de staat van verblijf om inlichtingen omtrent het toe te passen recht kan vragen. In belangrijke gevallen heeft ook de staat van verblijf het recht om ter handhaving van zijn belangen iemand naar de zitting van de rechter, die zijn recht toepast, te zenden teneinde daar een verklaring omtrent het recht te geven en eventueel alle andere gevraagde inlichtingen te verschaffen. Ik bespaar U de wekenlange, aan dit compromis voorafgaande discussies

tussen hen, die de staat van verblijf het recht wilden geven een toegevoegde aanklager aan te stellen (zoiets als de rijksadvocaat in belastingzaken bij ons) en de anderen, die geen enkele invloed aan de staat van verblijf wilden zien toegekend, wanneer zijn recht toegepast wordt. Ik ga thans over tot enkele andere problemen, die de toepassing van het hele materiële recht van de staat van verblijf meebrengt. Een deel van deze problemen zal zich eveneens voordoen, indien er een gemeenschappelijke Europese wetgeving bestaat. Deze zal immers, gelijk hierboven reeds is betoogd, nooit het gehele strafrechtelijke terrein kunnen bestrijken. Er zal altijd een zekere ruimte moeten blijven voor toepassing van het recht van de staat van verblijf volgens de hiervoor ontwikkelde principes.

Daar is vooreerst het executievraagstuk. Toepassing van het totale buitenlandse recht brengt mee oplegging van een straf volgens het toegepaste plaatselijke recht. Nu is duidelijk, dat in het algemeen de executie van vonnissen door ecri rechter van Nederlandse samenstelling uitgesproken, plaats vindt door de Nederlandse autoriteiten. Men kan geen Europees gevangeniswezen gaan instellen. Maar wat moet er nu geschieden, indien de Nederlandse rechter Duits, Frans of Belgisch recht moet toepassen. Moet hij dan tot een Duitse, Franse of Belgische vrijheidsstraf veroordelen en zo ja tot welke? Deze stelsels kennen immers niet onze uniforme gevangenisstraf, maar onderscheiden de vrijheidsstraffen in travaux forcés en emprisonnement enerzijds en Zuchthaus en Gefängnis anderzijds. Dit hangt samen met de onderscheiding, die men maakt tussen twee categorieën van strafbare feiten: crimes en délits. Verbrechen en Vergehen, die bij ons beide onder het begrip misdrijven vallen.

Zou de rechter nu de beklaagde tot travaux forcés of tot Zuchthaus veroordelen, dan rijst de vraag op welke wijze deze straf door de Nederlandse autoriteiten moet worden geëxecuteerd. Moet de penitentiaire administratie de buitenlandse straf omzetten in een in Nederland executabel regiem? Of moet de rechter in zijn vonnis maar meteen de naar buitenlands recht op te leggen straf transponeren in een Nederlands penitentiair begrip?

Ik stel de vraag zonder haar te beantwoorden. Overigens dient vermeld, dat de beantwoording wordt vergemakkelijkt door het feit, dat ook in het buitenland de wettelijke onderscheiding niet klopt met de feitelijke toestand. In feite is de executie van travaux forcés gelijk aan die van emprisonnement, behoudens een enkel detail in bet aantal te verzenden en ontvangen brieven en het aantal te verstrekken sigaretten. Dat men de onderscheiding in Frankrijk en België handhaaft, ligt aan het feit, dat er voor crimes en délits een andere rechter competent is. Voor crimes is de cour d'assises (met jury) bevoegd, voor délits de gewone rechter. Weliswaar kent het militaire recht ook in Frankrijk geen jury, maar ten aanzien van de beginselen van strafrecht is het, als hij ons, op het commune strafrecht geënt, en dus bestaat de onderscheiding ook in het militaire recht. Men kan dus zonder veel gevaar bepalen, dat een vrijheids-

straf naar buitenlands recht ten uitvoer gelegd zal worden door de autoriteiten van de staat van herkomst als een vrijheidsstraf naar hun eigen recht.

Met de executievraag hangt min of meer samen het vraagstuk van de eventueel op te leggen maatregelen. Alle deelnemende landen kennen bepaalde maatregelen, die naast of in plaats van straffen kunnen worden opgelegd in geval van minderjarigheid en geestelijke gestoordheid. Deze maatregelen hebben opvoeding of verpleging ten doel. Opvoeding van minderjarigen, verpleging van psychopaten heeft natuurlijk alleen zin, indien zij geschieden in een voor de veroordeelde vertrouwde omgeving, das in het nationale kader. Dat betekent, dat men ook bij toepassing van plaatselijk recht de hier bedoelde maatregelen naar nationaal recht zal moeten opleggen. Anders dan bij de vrijheidsstraffen is hier niet een feitelijke overeenstemming in de wijze van tenuitvoerlegging. Integendeel: de verschillende maatregelen ziin in de verschillende landen bont gevariëerd en het is dus niet mogelijk een naar vreemd recht opgelegde maatregel van opvoeding of verpleging in termen van een ander recht te vertalen.

De rechter, die een minderjarige of een geestelijk gestoorde naar plaatselijk recht moet berechten, zal dus ten aanzien van eventueel op te leggen maatregelen Nederlands recht moeten aanwenden en in zijn vonnis moeten bepalen, dat bepaalde maatregelen naar Nederlands recht worden opgelegd.

Een soortgelijke moeilijkheid doet zich voor ten aanzien van de voorwaardelijke veroordeling. Hierboven is reeds opgemerkt, dat wij ons kunnen veroorloven om in vrijwel alle gevallen voorwaardelijke veroordeling mogelijk tc maken, omdat zij dank zij ons reclasseringsapparaat een reële reclasseringspoging is. Het heeft echter niet veel zin om dezelfde regeling toe te passen op een Italiaan. die naar Nederlands recht veroordeeld wordt. De man gaat weer naar zijn vaderland terug. Van verlening van hulp en steun kan geen sprake zijn. Toezicht op de naleving van bijzondere voorwaarden kan niet gehouden worden. De gehele voorwaardelijke veroordeling mist in dat geval haar maatschappelijke basis. Anderzijds ware het onredelijk een Nederlands soldaat, die toevallig naar Duits recht wordt berecht, het voordeel van de voorwaardelijke veroordeling (die in Duitsland niet bestaat) te onthouden, terwijl er in zijn nationale omgeving een heel apparaat beschikbaar is om hem bij zijn reclassering bij te staan. De conclusie is dus, dat indien buitenlands recht wordt toegepast, de nationale regels omtrent voorwaardelijke veroordeling moeten blijven gelden.

Tenslotte moge ik ter illustratie van de ingewikkeldheid van de collisieregels in geval van toepassing van ander dan nationaal recht wijzen op de samenlooppuzzle. Wanneer een Nederlandse krijgsraad ingevolge de hiervoor gegeven regels buitenlands recht moet toepassen, is het mogelijk. dat de beklaagde verschillende strafbare feiten heeft gepleegd. Moeten deze feiten alle naar plaatselijk recht

beoordeeld worden, dan gelden uiteraard ook de regels van het plaatselijke recht omtrent samenloop. De vraag rijst evenwel, wat rechtens is, indien een van deze feiten naar Nederlands recht en een ander naar het recht van de staat van verblijf beoordeeld moet worden. Moeten nu de Nederlandse regels omtrent samenloop ofwel die van het plaatselijke recht worden toegepast? Hoe de beslissing uitvalt is niet gewichtig: echter moet de convention spéciale daaromtrent wel een beslissing geven.

De zaak wordt evenwel nog moeilijker, indien er niet twee strafbare feiten zijn, maar een aantal, waarvan verschillende naar Nederlands recht en verschillende andere naar plaatselijk recht nioeten worden beoordeeld. In dat geval is het billijk, dat in ieder blok van feiten eerst naar het toepasselijke recht met de samenloop wordt rekening gehouden en dat daarna tussen beide blokken weer de regel van een der toepasselijke rechten geldt.

In de overgangsperiode geldt, als algemene regel en behoudens de beschreven uitzonderingen, het nationale recht van de beklaagde. Omdat dit nationale recht. wanneer het buiten het nationale territoir moet worden toegepast, geen gesloten stelsel vormt, daar een deel van het recht nu eenmaal niet exporteerbaar is, zijn de hierboven in het kort geschetste collisieregels onvermijdelijk.

Zij blijven dit na de overgangsperiode ook, wanneer de gemeenschappelijke Europese strafwetgeving in werking getreden is. De Europese wetgeving kan immers evenmin rekening houden met typisch plaatselyke belangen, die door de strafwet moeten worden beschermd. Zij zal dus, zoals de nationale in de overgangstijd, door plaatselijk recht moeten worden aangevuld. Onderwerpen als het psychopathenrecht, de voorwaardelijke veroordeling zijn zo nauw verweven met het volkskarakter, dat unificering ervan voorlopig onmogelijk is. Ten aanzien van die punten, evenals ten aanzien van het kinderstrafrecht, zal men ook na de invoering van de gemeenschappelijk~wetgeving op de nationale regelingen moeten teruggrijpen.

Dit betekent, dat het werk, dat ten koste van veel tijd en moeite ten behocvc van het strafrecht in de overgangstijd is verricht, niet verloren is. Ook de gemeenschappelijke wetgeving zal noodzakelijkerwijze een aantal rollisieregels moeten bevatten. De problemen immers die zich voordoen, wanneer men op het territoir van een staat het recht van een andere staat toepast. doen zich in dezelfde vorm voor, wanneer in plaats van dit laatste recht een geunificeerd Europees recht in principe toepasselijk is.

IX. Het overgangsrecht (afstond van rechtsmacht).

In het Eiierboven uiteengezette stelsel van het Protooole Juridictionnel is het toepasselijke recht in beginsel het recht van de vlag, maar in bepaalde gevallen het plaatselijke recht. Welk recht ook

toepasselijk is, de bevoegde rechter is altijd de rechter van nationale samenstelling.

In sommige situaties kan deze starre competentieregel tot onpractische gevolgen leiden. Wanneer bv. een burger van de staat van verblijf en een militair samen een strafbaar feit gepleegd hebben, zou men gedwongen zijn twee verschillende strafvervolgingen bij twee verschillende rechters in te stellen. Nog gecompliceerder wordt de toestand wanneer het strafbare feit begaan is door een geïsoleerde militair, bv. een deserteur. Er is dan geen bevoegde militaire rechter ter plaatse, misschien zelfs niet in het land. Moet nu de gehele bevoegde jurisdictie zich gaan verplaatsen, of kan men, indien de zaak op zichzelf de militaire overheid niet interesseert. een eenvoudiger oplossing vinden door de berechting over te laten aan de rechter van de staat van verblijf, die normaliter competent geweest zou zijn?

Een dergelijke oplossing heeft de redacteuren van het Protocole Juridictionnel voor ogen gezweefd, toen zij in artikel 30, 3e opnamen, dat de convention spéciale de gevallen moest uitwerken, waarin afstand van rechtsmacht zou kunnen worden gedaan. Men heeft dus om geen onzekerheid omtrent de competentie te hebben geen soepele regeling van competentie gemaakt, maar willen uitdrukken, dat de nationaal samengestelde rechter altijd competent is, tenzij hij nadrukkelijk van die competentie afstand doet ten behoeve van de plaatselijke rechter. Fen dergelijk afstand doen schept dus competentie voor de plaatselijke rechter. Daartoe is echter steeds ren daad van de autoriteiten van de staat van herkomst nodig.

Iii de ontworpen bepalingen ter uitwerking van artikel 30, 3e wordt gezegd, dat afstand doen niet mogelijk is ten aanzien van strafbare feiten. die een inbreuk vormen op de bepalingen ter bescherming van de E.D.G., en ien aanzien van typisch militaire delicten. In alle overige gevallen kan afstand van rechtsmacht worden gedaan. Daarbij zal voornamelijk op de hierboven weergegeven overwegingen worden gelet.

Wie kan nu afstand doen? Moet de rechter de bevoegdheid hiertoe hebben tijdens de behandeling ter terechtzitting? Naar Nederlandse opvatting is afstand van rechtsmacht doen een zaak van vervolgingsbeleid. Het belioort dus te geschieden door de autoriteit. die met dit beleid belast is: dat is in sommige landen het openbaar ministerie en in andere (Frankrijk en Nederland) de commanderende generaal.

Enigszins niet het probleem van het doen van afstand van rechtsmacht hangt samen het vraagstuk van de gevallen, waarin naar plaatselijk recht buiten geding kan worden afgedaan. Hiermee is niet bedoeld de schikking door het openbaar ministerie. Immers die wordt aangeboden door het openbaar ministerie bij de bevoegde rechter. Er zijn evenwel gevallen van afdoen buiten geding, die verhinderen, dat de zaak zelfs bij het bevoegde parket wordt aangebracht.

Ons recht kent in bepaalde gevallen delegatie van de schikkingsbevoegdheid aan bepaalde administratieve organen. Men denke aan de bevoegdheden van douaneambtenaren om kleine overtredingen omtrent de bepalingen over invoerrechten onmiddellijk af te doen. Het buitenlandse recht kent, in geval van overtredingen, soms de mogelijkheid van administratieve afdoening.

Zou men de competentieregel die hierboven is gegeven, strak toepassen, dan zou in geval van overtreding van douanevoorschriften. in geval van kleine overtredingen, de zaak altijd voor de nationaal samengestelde rechter komen, die, om haar kwijt te raken, de ingewikkelde procedure van afstand doen zou moeten instellen. De betrokkene is bepaaldelijk beter af met het betalen van een geringe boete aan een douanekantoor dan met een strafvervolging in optima forma en de administraties der belastingen zijn (het blijkt reeds uit onze nationale regeling) niet bijster gesteld op de behandeling van belastingstrafzaken door de militaire rechter.

Ook voor dit soort gevallen zal men dus een regeling moeten maken, die ren afwijking inhoudt van de algemene competentieregel.

X. Het overgangsrecht (Slot).

In de nummers VII, VIII en IX zijn een aantal problemen ontwikkeld, die reeds in de overgangstijd moeten worden opgelost. Met opzet zijn daarbij een aantal vraagstukken buiten beschouwing gelaten. Ik denk daarbij aan het ingewikkelde vraagstuk van de rechtshulp, de wederzijdse hulp, die nationale en een Europese functie uitoefenende rechterlijke instanties elkander te verlenen zullen hebben. Te denken valt ook aan het probleem van de bevoegdheden van de militaire politie in overgangstijd ten aanzien van Europese militairen van een andere nationaliteit, en van de wederzijdse hulp, die militaire en plaatselijke politie elkander ook op justitieel terrein hebben te verlenen.

Met opzet ben ik deze vragen voorbij gegaan. Zij dragen een voornamelijk technisch karakter en voor een bespreking van de beginselen van een Europees militair strafrecht zijn de details van de uitwerking dezer problemen niet zeer belangrijk.

Het hierboven besproken overgangsrecht bevat regels, die voor de overgangsperiode noodzakelijk zijn. Maar dat wil niet zeggen. dat die regels in de definitieve periode, wanneer de gemeenschappelijke weigeving in werking zal zijn getreden, niet meer noodzakelijk zullen zijn.

Het overgangsrecht bevat regels ter vermijding van conflicten tussen nationaal recht en plaatselijk recht, tussen Europees-militair en locaal belang. Diezelfde conflicten blijven bestaan, indien het nationale recht van de vlag vervangen wordt door een Europees recht van de vlag.

Ook de Europese codificatie kan geen plaatselijk recht bevatten en dus zal steeds plaatselijk recht, ook door de Europese rechter

moeten worden toegepast. Ook de Europese wet zal geen rekening houden met de bijzondere belangen, die in bepaalde landen tot bijzondere strafbepalingen hebben geleid. Rechtshulp tussen de geïntegreerde Europese rechter en de plaatselijke zal steeds nodig zijn evenals een afbakening van de bevoegdheden van de Europese en de plaatselijke politie.

De thans ontworpen regels van overgangsrecht zullen dus te zijner tijd met de nodige wijzigingen en aanpassingen in de Europese codificatie moeten worden opgenomen.

XI. De invloed van de Europese Defensie Gemeenschap op het Nederlandse strafrecht.

De E.D.G. is niet alleen een instrument, dat een leger beheert en dat ten behoeve van dit leger voor intern gebruik een militair strafrecht nodig heeft, zij is ook een supranationaal organisme, dat een eigen leven leidt, en dat als zodanig recht heeft op strafrechtelijke bescherming, zoals iedere nationale staat die ook geniet. Deze bescherming is in het algemeen een bescherming tegen van buiten komende inbreuken op zijn belangen en zijn bestaan, ongeacht van welke zijde die worden gepleegd. Handelingen tegen de E.D.G. of tegen haar organen gepleegd kunnen even strafwaardig zijn als overeenkomstige handelingen gepleegd tegen een nationale staat of diens organen. De nationale staat heeft evenwel de bevoegdheid tegen dergelijke handelingen repressie uit te oefenen. Dat is niet het geval met de in doel en bevoegdheid beperkte E.D.G.. Zij heeft geen zeggenschap over de burgers der deelnemende landen, zij heeft geen rechterlijke macht en geen politie. Indien de E.D.G. dus een zekere strafrechtelijke bescherming wil genieten, zal die haar door bemiddeling van het strafrecht van de deelnemende landen moeten worden verleend.

Ik moge hier in dit nummer mijn eigenlijke opdracht enigszins te buiten gaan. Hier is namelijk geen sprake meer van militair strafrecht. Wat wil men immers? Dat de handelingen ten nadele van de E.D.G., die haar belangen aantasten, strafbaar worden gesteld in de verschillende deelnemende landen, ongeacht door wie zij worden gepleegd. Om dit doel te bereiken is dus nodig een aanvulling van het commune strafrecht der verschillende landen, dat uiteraard in de overgangsperiode ook op militairen van toepassing is, maar dat eveneens gelding heeft tegenover burgers. Ik veroorloof mij dit zijpad te betreden om U een min of meer volledig beeld te geven van de moeilijkheden, waarvoor de internationale wetgever zich op strafrechtelijk gebied geplaatst ziet door het ten tonele verschijnen van de E.D.G..

Het is duidelijk, dat voor zover de nationale wetten handelingen tegen het leger of zijn belangen gericht strafbaar stellen, hiermee alleen bedoeld is het nationale leger van de wetgever. Wanneer dit leger niet meer bestaat en opgegaan is in een Europees leger zijn

die bepalingen niet zonder meer toepasselijk. Het Protocole Juridictionnel heeft dit voorzien en in artikel 29 bepaald, dat dergelijke bepalingen in de nationale wetgevingen mede van toepassing zijn op handelingen van dezelfde aard, tegen de Europese strijdkrachten of hun leden gepleegd. Bedriegelijke leveranties in oorlogstijd ten behoeve van leger of vloot zijn krachtens ons artikel 105 van het Wetboek van Strafrecht strafbaar. Zij zullen krachtens de bepaling van artikel 29 van het Protooole Juridictionnel ook strafbaar zijn, indien zij gedaan zijn aan de Europese strijdkrachten. Het uitlokken tot desertie in tijd van vrede van een krijgsman, in dienst van het rijk, strafbaar krachtens artikel 203 van het Wetboek van Strafrecht, zal mede strafbaar zijn, wanneer het een krijgsman betreft, die niet in dienst van het rijk maar van de E.D.G. is.

Hier hebben wij dus de krijgsmacht van de E.D.G. voor de toepassing van de nationale strafrechten gelijk gesteld met de nationale legers. De E.D.G. is evenwel niet alleen een leger, al is het op de been brengen daarvan haar doel: zij is tevens een supranationale organisatie, welk karakter men daaraan ook moge toekennen, met eigen democratische en bestuursinstellingen, met eigen organen en ambtenaren. In iedere nationale wetgeving genieten deze verschillende aspecten van het staatsbestel een eigen strafrechtelijke bescherming.

Ik wil hier niet in details treden, maar door een aantal voorbeelden een indruk geven van de vragen, die in dit verband opgekomen zijn.

Het eerste, waaraan men in dit verband denkt, zijn de verschillende verraadartikelen en de artikelen omtrent schending van geheimen, die alle wetgevingen kennen. Men kan zich zeer wel voorstellen (ja, men kan zich zelfs moeilijk anders voorstellen dan) dat de E.D.G. bepaalde geheimen zal hebben, waarvan zij de uitlekking niet bijster zal waarderen. Men denke slechts aan proefnemingen op het gebied van wapens, organisatie enz. Schending van geheimen ten nadele van de E.D.G. gepleegd door burgers of door militairen orn het even, moet dus krachtens de nationale wetten strafbaar zijn. Op dit punt moet de E.D.G. dus met de nationale staat gelijkgesteld worden. Dit geldt door het gehele terrein, dat in de Franse systematiek van de speciale delicten als misdrijven tegen de uitwendige veiligheid van de staat wordt aangeduid.

Maar men kan nog verder gaan. In een wijze van samenwerken als de E.D.G. wordt de kracht van het geheel bepaald door de kracht van de deelnemende staten. Pleegt men in de ene staat een misdrijf tegen de uitwendige veiligheid van de andere deelnemende staat, dan schaadt de strafbare handeling uiteindelijk de E.D.G. en dus ook de staat, waar bet feit gepleegd is. Wij hebben er dus allen belang bij om dergelijke misdrijven tegen onze medeleden van de E.D.G. gepleegd te verhinderen. Vandaar. dat men ertoe zou kunnen komen om ten aanzien van deze misdrijven tegen de uitwendige veiligheid van de staat in het nationale recht niet alleen de E.D.G.

met de nationale staat gelijk te stellen, maar ook de andere deelnemende staten. De consequentie van een dergelijke bepaling onderschatte men niet. Zij zou betelienen, dat spionnage van de ene deelnemende staat tegenover de andere strafbaar en dus onmogelijk zou worden.

De E.D.G. moet dus op bepaalde punten, zo als schending van geheimen, op gelijke voet beschermd worden als de nationale staten. Maar er zijn ook andere punten, waarop de E.D.G. gelijk staat met een nationale staat. De E.D.G. heeft immers ook ambtenaren en rechters (de laatste voorlopig alleen op het terrein van de civiele rechtspraak). Deze ambtenaren genieten in de nationale wetgeving een bijzondere strafrechtelijke bescherming, omdat feiten tegen hen in hun functie gepleegd niet alleen hen persoonlijk raken, maar tevens het gezag, dat zij vertegenwoordigen, aantasten. Men moet dus ook in het nationale strafrecht de anibtenaren van de E.D.G. gelijk stellen met nationale ambtenaren, Belediging van een ambtenaar van de E.D.G. in zijn functie wordt daardoor evenzeer strafbaar als belediging van een nationale ambtenaar in zijn nationale functie. Op andere wijze kan men de ambtenaren van de gemeenschap niet beschermen. De E.D.G. heeft immers geen strafrecht, dat op burgers toepasselijk is, noch een eigen rechterlijke organisatie. Bescherming van haar organen kan zij dus slechts verkrijgen door toepassing van de nationale rechten van de deelnemende landen door hun rechters. Aan die taak moeten de rechten van de verschillende staten dus morden aangepast.

Behalve een bescherming van haar ambtenaren heeft de Gemeenschap evenwel behoefte aan een bescherming tegen haar anibtenaren. Wat in een nationale staat de amhtsdelicten zijn, moet ook gelden voor een ambtenaar van de E.D.G.. Een algemene gelijkstelling voor de toepassing van het nationale strafrecht van ambtenaren van de E.D.G. met nationale ambtenaren brengt dus mee, dat ook onze bepalingen omtrent ambtsdclicten op de E.D.G.-functionarissen van toepassing worden. De bekende sergeant-majoor. die er met de kas vandoor is, pleegt dus een ambtsmisdrijf naar Nederlands recht, ook al is hij neen Nederlands maar E.D.G.-ambtenaar.

Het eerste geval (gelijkstelling van ambtenaren, als zij passief van belang zijn voor de strafwet) is niet ingewikkeld. De Nederlandse burger Jansen beledigt een E.D.G.-ambtenaar en kan deswege vervolgd worden. Uiteraard moet de belediging voldoen aan de normale voorwaarden om vervolgd te kunnen worden. Zij moet dus in Nederland gepleegd zijn, tenzij artikel 5 van het Wetboek van Strafrecht van toepassing is. Dit alles is evenwel niets bijzonders. Interessanter wordt het tweede geval, waarin de ambtenaar de actieve rol in de strafbepaling is toebedeeld. Artikel 6 van het Wetboek van Strafrecht maakt de Nederlandse strafwet van toepassing op ambtsmisdrijven in het buitenland gepleegd. Als wij nu alle E.D.G.-ambtenaren met Nederlandse gelijk stellen, ongeacht de nationaliteit, die zij hebben, en ongeacht de plaats waar het ambtsmisdrijf ge-

pleegd is, dan betekent dit, dat een Italiaanse sergeant-majoor, die er in Duitsland met de kas vandoor gaat, in Nederland naar Nederlands recht vervolgd kan worden. Hij is immers E.D.G.-ambtenaar en dus gelijk gesteld met een Nederlandse functionaris. Maar ten aanzien van de Nederlandse ambtenaar geldt, dat een ambtsmisdrijf door hem in het buitenland begaan naar Nederlands recht in Nederland strafbaar is. Dat geldt dus ook voor alle E.D.G.-ambtenaren, wanneer wij hen totaal gelijk stellen met hun Nederlandse collegae.

De vraag is, of dit wel een gewenste consequentie is. Overigens is zij moeilijk te vermijden, omdat men enerzijds wel alle E.D.G.-ambtenaren van welke nationaliteit ook strafbaar wil doen zijn voor de feiten, die zij in Nederland plegen, en anderzijds ook alle E.D.G.-ambtenaren van Nederlandse nationaliteit krachtens Nederlands recht strafbaar wil doen zijn, waar zij het ambtsmisdrijf tegen de Gemeenschap ook pleegden. Een bevredigende regeling is wel te maken. De vraag is echter, of zij niet te ingewikkeld zou worden om bruikbaar te zijn. Daar niet alle deelnemende landen een bepaling als ons artikel 6 kennen, zou zij voor de anderen vrijwel onbegrijpelijk zijn.

Tot zover de gelijkstelling, die nodig is voor ambtenaren van de Communauté met ambtenaren van de nationale staten. Het blijkt evenwel, dat er nog een andere gelijkstelling nodig is en wel van ambtenaren van de ene nationale staat met ambtenaren van de andere. Op de Nederlandse soldaat, die in het buitenland is, is het Nederlandse recht van toepassing. Beledigt hij tijdens een ruzie na een verkeersongeval een Franse verkeersagent in Parijs. dan kan hij uitsluitend vervolgd worden, naar Nederlands toepasselijk recht. wegens eenvoudige belediging. Hoever men in het strafrecht het begrip ambtenaar ook pleegt uit te rekken: er is toch wel geen twiifel aan. dat een buitenlandse ambtenaar niet als ambtenaar naar Nederlands strafrecht zal worden beschouwd. Men zal om te bereiken, dat de Nederlandse soldaat in dit geval wegens belediging van een ambtenaar in functie kan worden vervolgd, ook de ambtenaren van de staat van verblijf, zolang zij in die staat hun functie uitoefenen, als ambtenaren naar Nederlands recht moeten beschouwen.

De gelijkstelling tussen E.D.G.-ambtenaren en nationale ambtenaren moet natuurlijk uitgebreid worden tot andere E.D.G.-instellingen. Ook de E.D.G. heeft een parlement en leden van een Conseil des Ministres. Ook ten aanzien van hen (evenals trouwens ten aanzien van de een Europese functie uitoefenende rechterlijke colleges) moet een gelijkstelling met de overeenkomstige nationale organen plaats vinden.

Rechters, die een Europese functie uitoefenen, zullen op het gehele grondgebied van de aangesloten landen kunnen recht spreken. Zij zullen eventueel burgers van de staat van verblijf als getuige moeten horen. Daarom zullen de strafrechtelijke sancties, die in de nationale staten gelden, op de verschijningsplicht als getuige en

op de plicht om de waarheid te verklaren mede van toepassing moeten zijn op Europese gerechten.

Een regel. die vermoedelijk tengevolge van het inwerkingtreden van de E.D.G. het nationale recht zal beïnvloeden, is de regel omtrent de kracht van het ambteliik bevel.

Voorwaarde voor het goed functioneren van een leger is, dat er één systeem van discipline bestaat. Daarom wordt ook zo snel als dat mogelijk is een gemeenschappelijk reglement van discipline ingevoerd, waarin, zij het met andere woorden, eveneens zal staan, dat de ondergeschiktheid de ziel is van de militaire dienst. In onze regel van artikel 2 van het Reglement op de Krijgstucht wordt de ondergeschiktheid vergeleken met de ziel. Zij wordt dus niet beschouwd als een dood ding, maar als een door de militair innerlijk aanvaarde ondergeschiktheid. De ondergeschiktheid heeft dus haar grenzrri daar. waar zij niet meer innerlijk aanvaardbaar, waar zij in strijd met hel geweten zou zijn. Er is niemand, die het stelsel van de obéissance passive, van de Kadavergehorsam, van de onvoorwaardelijke gehoorzaamheidsplirht in alle gevallen zal willen aanvaarden. Ergens — men denk? slechts aan het geval van bevelen, die in flagrante strijd met de elementairste oorlogsregels zijn — komt er een moment, waarop naar het recht van alle deelnemende staten de militair, die een dergelijk bevel ontvangt de gehoorzaamheid mag en zelfs moet weigeren op gevaar van anders zelf als dader te worden beschouwd.

Voor de discipline in een leger is het wenselijk, dat omtrent de grenzen van de gehoorzaamheidsplicht eenheid van opvatting bestaat. Ieder erkent, dat er ergens grenzen zijn, anders zou slechts een opperbevelhebber wegens oorlogsmisdrijven strafbaar zijn. Men moet evenwel trachten die grenzen te omschrijven. Dit is geen gemakkelijke taak. maar het is een taak. die noodzakelijk vervuld moet worden, mil men werkclijk komen tot een uniforme. innerlijk aanvaardbare krijgstucht.

Hoewel het militaire strafrecht in de overgangsperiode nog niet geunificeerd is, hebben wij toch getracht op dit stuk een regel te geven, die in alle nationale rechten gedurende de overgangsperiode zal worden opgenomen. Wederom zal ik de zaak hier niet in details behandelen, maar U slechts een overzicht van de problematiek geven.

Zoals gezegd zal niemand het stelsel van de obéissance passive, de onbeperkte gehoorzaamheidsplicht, willen aanvaarden. Er komt een moment, waarop de militair moet afwegen, of het voldoen aan de stem van zijn geweten niet belangrijker is dan het opvolgen van een bevel om een onwettige handeling te verrichten. Maar evenmin zal men gaarne het stelsel willen aanvaarden, dat de soldaat altijd en in alle omstandigheden verantwoordelijk blijft voor de uitvoering van een bevel. In dit stelsel van de baïonnettes intelligentes zou de militair, zoals eens in het Engelse parlement is opgemerkt, de verplichting hebben om alvorens een bevel op te volgen eerst zijn ad-

vocaat te raadplegen. Een dergelijk stelsel, waarbij het ambtelijk bevel als schulduitsluitingsgrond geheel geëlimineerd wordt, lijdt op den duur tot een ondermijning van de discipline.

Men moet dus een tussenstelsel zoeken. Wij menen dit gevonden te hebben in een formule, die enerzijds rekening houdt met de individuele verantwoordelijkheid van de man, maar anderzijds hem ontlast van iedere verantwoordelijkheid in de gevallen, waarin het strafbare karakter van de bevolen handeling niet onmiddellijk als zodanig voor hem kenbaar was. De mindere, aldus de formule, is slechts strafrechtelijk aansprakelijk, indien hij wist of indien het klaarblijkelijk was, dat hij door het opvolgen van een bevel zou deelnemen aan het begaan van een strafbaar feit.

Een enkel voorbeeld ter verduidelijking. Een soldaat ontvangt het bevel op een tegenstander te schieten, die aankomt. Hij ziet, dat die tegenstander alle kenmerken van een parlementair heelt. Nu mag de soldaat niet op deze parlementair schieten, omdat het voor een normale man duidelijk is, dat het een parlementair betreft (witte vlag etc.) en dat hij zich door hem neer te schieten schuldig zou maken aan overtreding van een oorlogsregel. Daarentegen zal het deelnemen aan een executiepeloton niet onder alle omstandigheden strafbaar zijn. Wanneer een soldaat voor dienst bij een dergelijk peloton gecommandeerd wordt, is het niet klaarblijkelijk, dat hier iets onregelmatigs dreigt te geschieden. In oorlogstijd kent zijn land immers de doodstraf. Het is nu niet aan hem om te controleren of aan een executie in alle vorm een behoorlijk proces is voorafgegaan. Zo niet, dan wordt ergens een oorlogsmisdrijf gepleegd, maar niet op het niveau van de man, die voor het executiepeloton gecommandeerd is. Wist de man evenwel, dat het hier geen tenuitvoerlegging van een vonnis betrof, maar een particuliere wraakoefening van zijn kapitein. dan wist hij dat hij door het bevel op te volgen deelnam aan het plegen van een oorlogsmisdrijf en is hij dus mede zelf strafrechtelijk aansprakelijk geworden.

Om dus: de grenzen tussen geweten en gehoorznamhcidsplicht ondanks het verschil in toepasselijk recht in de overgangstijd in alle E.D.G.-landen gelijk te doen zijn. hebben wij de boven kort besproken formule ontworpen. In dc conventie, die het Protocole Juridictionnel moet uitwerken, zal een artikel worden opgenomen (zo stellen wij ons de procedure althans voor), waarin aan de nationale regeringen wordt aanbevolen hun recht op het stuk van ambtelijk bevel aan te passen aan de formule, die ik hierboven heb weergegeven. De formule maakt geen inbreuk op het rechtssysteem van een der aangesloten landen en kan dus inderdaad in de overgangstijd reeds gelden. Voor ons zal het resultaat van de aanbeveling zijn, dat wij in het Wetboek van Militair Strafrecht een artikel moeten opnemen, dat de formule bevat, en dat dus ten aanzien van militairen (eventueel alleen van onze militairen, die in de E.D.G. worden ingebracht) een afwijking inhoudt, althans een uitwerking van artikel 43 van het Wetboek van Strafrecht.

XII. Slot.

Een prae-advies pleegt meestal te zijn een beschrijving en interpretatie van geldend positief recht, een opsomming van wenselijkheden voor het jus constituendum of een combinatie van beide.

Het voorgaande is geen beschrijving van geldend positief recht. Het kan dat niet zijn, omdat het geldende recht op het moment, dat dit geschreven wordt, slechts ten dele bestaat. Het Protocole Juridictionnel, dat de bepalingen over militair strafrecht inhoudt, is een nog niet geheel volledige regeling. Het zegt dit zelf door in zijn artikel 30 te bepalen, welke onderwerpen nog moeten worden uitgewerkt. Deze uitwerking is nog niet gereed. Ik heb de vermoedelijke wijze van uitwerking aangeduid. Zekerheid daaromtrent bestaat evenwel nog niet.

Desiderata voor toekomstige regelingen bevat dit prae-advies evenmin. Ten aanzien van de uitwerking van het Protocole Juridictionnel in de te sluiten speciale conventie heeft het formuleren van wensen weinig zin, omdat de inhoud dier conventie reeds grotendeels vaststaat. Ten aanzien van de later te ontwerpen gemeenschappelijke strafwetgeving heeft het uitspreken van wensen op technische punten weinig zin. Ik heb immers getracht in hel vorenstaande aan te tonen, dat een gemeenschappelijke wetgeving slechts te bouwen is op een gemeenschappelijke rechtsovertuiging. Men moet dus om werkelijk realiseerbare wensen te Bunnen formuleren eerst deze gemeenschappelijke rechtsovertuiging kennen. En dat is slechts mogelijk door een analyse van de in de verschillende landen geldende rechtsstelsels. Men kan die analyse maken door de wettelijke regelingen te bestuderen, maar de praktijk leert. dat behalve met de wet rekening gehouden moet worden niet jurisprudentie, met feitelijke toepassing, met administratieve praktijk. De analyse van het rechtsbewustzijn kan dus slechts tot stand komen in gesprek met de andere partijen.

Het formuleren van wensen ten aanzien van de inhoud van de gemeenschappelijke wetgeving heeft dus weinig nut. Wij missen de basis, waarop men zijn eisen kan grondvesten. Dit kan slechts geschieden tijdens het werk van de met de opstelling van de gemeenschappelijke wetgeving belaste commissie. Naar gelang de Nederlandse vertegenwoordigers een helderder inzicht in de op te lossen problemen krijgen, kunnen zij vraagpunten aan de Nederlandse autoriteiten en aan de Nederlandse wetenschap voorleggen. Het ware een slag in de lucht thans reeds op punten van materieel recht stelling te nemen.

Dit moge dus de conclusie zijn. die wij thans kunnen treklien: het heeft niet veel zin zich reeds thans bezig te houden met het formuleren van Nederlandse desiderata. Dat neemt niet weg, dat men de te regelen materie ook in Nederland niet reeds thans kan bestuderen aan de hand van alle beschikbare materiaal. Men hoede zich echter voor het trekken van voorbarige conclusies.

Er is ook nog een tweede gevolgtrekking te maken uit het vorenstaande. Zij ligt niet op het terrein van het materiële recht, maar op het terrein van de te volgen werkwijze bij het ontwerpen van de gemeenschappelijke wegeving. Het is, aldus moet deze conclusie luiden. niet verstandig om haastig te trachten een wetboek van militair strafrecht in elkander te zetten. Het maken van een dergelijk wetboek is niet minder moeilijk en gecompliceerd dan het redigeren van een wetboek van commuun strafrecht. Het moet een algemeen deel bevatten en de speciale delicten bieden dezelfde moeilijkheden als de commune speciale delicten. Zij bevatten immers eensdeels dezelfde problemen als deze, andersdeels zijn zij niet anders dan gemeenrechtelijke strafbare feiten met een militaire qualificatie. Ten slotte zal ook een gemeenschappelijke militaire wetgeving een aantal van de meest voorkomende commune delicten moeten bevatten. Wanneer men dan nog bedenkt, dat een gemeenschappelijke wetgeving het niet buiten een procesrecht en een rechterlijke organisatie kan stellen, dan is het wel duidelijk, dat het ontwerpen van een gemeenschappelijke militaire strafwetgeving een moeilijk en moeizaam werk is, dat jaren in beslag zal nemen.

Het werk zal met des te meer zorg moeten geschieden, omdat de kans bestaat, dat de militaire wetgeving op een gegeven ogenblik ten voorbeeld zou kunnen strekken aan een gemeenschappelijke commune strafwetgeving.

Tn die tussentijd zal het Europese leger het zonder gemeenschappelijk militair strafrecht moeten doen. Dit is ongetwijfeld een nadeel., Men hoede zich echter voor overdrijving van de betelienis van een gemeenschappelijk militair strafrecht. Natuurlijk is het voor de handhaving van de discipline beter, dat er een uniforme regeling ten aanzien van de belangrijkste inbreuken op de krijgstucht bestaat. Men kan dit doel echter niet bereiken, door de invoering van een recht. dat niet aan het rechtsbewustzijn van de deelgenoten beantwoordt. Dan is het beter het voorbeeld te volgen van Zwitserland, dat eeuwen lang, en van de Verenigde Staten, die honderdvijftig jaar een gemeenschappelijk leger zonder een gemeenschappelijk militair strafrecht gehad hebben.

De wet moet een afspiegeling zijn van de geest der rechtsgenoten. Beter dan haastig een papieren geuniformeerde wet te maken is het een gemeenschappelijke wetgeving te baseren op het juridisch „patrimoine commun", waarvan de considerans van het Protocol over het militaire strafrecht spreekt en dat men eerst na moeizame rechtsvergelijkende studie bewust kan maken.

Voorburg/Parijs, Augustus-September 1953.

Procedure wegens vermeende onbevoegdheid des rechters

door

Dr L. M. ROLLIN COUQUERQUE.

Is van vonnissen, waarbij uitgesproken is de onbevoegdheid van de militaire rechter, bij de wet hoger beroep op het Hoog Militair Gerechtshof toegestaan? De beide Regtsplegingen staan dergelijk beroep wel toe bij bevoegdverklaring van de militair rechter (R.L. 235. R.Z. 234), doch stellen bij onbevoegdverklaring slechts vast hoe het dictum moet luiden (R.L. 240, R.Z. 239). Het hierop volgende artikel betrekt het Hoog Militair Gerechtshof eerst in de zaak, wanneer de bevoegd geachte (burger-)rechter weigert de zaak in behandeling te nemen.

Het Bomt mij menselijk voor oin het Inevoegdheidsvraagstuk ten aanzien van de militaire rechter historisch te belichten.

I.

De bevoegdheid van de militaire rechter wordt beoordeeld naar twee criteria, het zakelijk en het persoonlijk criterium.

Van oudsher was het zakelijke het meest belangrijke; het hing samen niet het vraagstuk der souvereiniteit. Zoals de lezers van dit Tijdschrift kunnen weten, bezat de Krijgsmacht van de Republiek der Verenigde Nederlanden sedert het begin van de tachtigjarige oorlog twee nationale militaire strafwetgevingen, één voor de landmacht en één voor de zeemacht. Deze waren belichaamd in articulbrieven, welke door de Staten-Generaal als rijkswetgever waren vastgesteld. Deze articulbrieven bevatten alle strafbaar gestelde zuiver en gemengd militaire delicten.

Het commune strafrecht vond zijn omschrijving in provinciale. regionale of locale wetgeving, vastgesteld door ten aanzien van de Staten-Generaal subalterne wetgevers, welke zich op grond van verkregen privileges op dit gebied souverein achtten en aanvankelijk elk in zijn ressort de hoogste en enige rechtsmacht meenden te bezitten. Deze veelheid van rechtsmachten gaf aanleiding tot geschillen over bevoegdheid, een strijd, welke in de loop der jaren beperkt werd door het ontstaan van regionale hoven van appel. Maar in hoofdzaak bleven bevoegdheidskwesties bestaan, regionaal tussen de rechtspraak der hoven onderling en meer algeineen tussen de regionale hoven en de nationale militaire rechters.

Vooral in tijden van oorlog was hij mobiele legers eigen rechtspraak in alle voorkomende strafzaken nodig. Een hoge Krijgsraad vergezelde de leger-aanvoerders ter berechting te velde van alle voorkomende strafzaken in de krijgsmacht. Evenzo ging het bij de zeemacht, waar men zich dikwijls buiten het grondgebied der Republiek bevond en op vreemde wetgevingen geen beroep wilde doen.

Zodra de mobiliteit van het landleger verminderde werden vele

tactische onderdelen binnen de Republiek in garnizoenen locaal vastgelegd en opende zich de mogelijkheid van naijver tussen militaire en burgerlijke overheden. Bijzonderheden over deze strijd om de macht zijn in vorige jaargangen van dit Tijdschrift en ook elders te vinden. De staatsregeling van 1798 consolideerde het verschil in haar artikelen 298 en 299. Berechting van door militairen gepleegde commune delicten werd opgedragen aan de burgerlijke rechter. Rechtspraak over militaire delicten werd (bij wijze van gunst) overgelaten aan de militaire rechter. Indirect werd eerstbedoelde opdracht aannemelijk gemaakt door art. 28 der Burgerlijke en staatkundige grondregels, waarbij bedoeld werd een einde te maken aan de verscheidenheid van subalterne wetgevingen. „Er zal" — zo luidde het wcept — „één Wetboek gemaakt worden zoo wel van burger-„lijke als van lijfstraffelijke wetten te gelijk met de wijze van regts-„vordering op gronden door de Staatsregeling verzekerd en algemeen „voor de gantsche Republiek." En men achtte de invoering hiervan mogelijk binnen twee jaren na de invoering der Staatsregeling. Ieder jurist weet hoe snel dit optimisme schipbreuk geleden heeft.

Maar ieder militair jurist weet ook, dat de na veel strubbelingen tot stand gekomen Commissie als in dit art. 28 bedoeld, reeds vrij spoedig nadat in een ontstane vacature de Burger P. Wiertsma te Leeuwarden door het Uitvoerend Bewind tot lid van de Commissie was benoemd,[1]) op 10 April 1799 bij de Eerste Kamer namens haar een door Wiertsma samengesteld ontwerp van een wetboek van militair strafrecht werd ingediend, dat op 22 Juni d.a.v. ook door de Tweede Kamer werd goedgekeurd en onder dagtekening van 26 Juni 1799 werd afgekondigd.

Dit Reglement van Krijgstucht of Crimineel Wetboek voor de Militie van den Staat berustte op de scheiding van rechtsmacht, welke de Staatsregeling had voorgeschreven. Doch de gekozen middenweg tussen de verboden uitbreiding der militaire jurisdictie en een al te nauwe beperking ervan, die voor de krijgsdienst nadelig zou zijn, deed al zien, dat de grondgedachte van de Staatsregeling niet juist was.

Zo legde art. 20 van de Eerste Afdeling al vast, dat bij een leger te velde in tijd van oorlog de militaire rechter over alle door zijn justiciabelen gepleegde commune delicten recht zou doen „evenalsof „zij zich aan pure militaire delicten hadden schuldig gemaakt." Voorts waren in het wetboek onder militaire delicten gerangschikt, die strafbare feiten, welke — zoals de rapporteur in de vergadering der Eerste Kamer van 27 Mei 1799 het uitdrukte — „hetzij uit der-„zelver aart, hetzij door bijkomende omstandigheden alleen door „militairen kunnen worden bedreven, of wel zodanige kleine delicten, „welker correctie, wil men de militaire krijgstucht doen uitoeffenen, „door den militairen rechter moeten worden gestraft. De zorg om

---

[1]) Dagverhaal der handelingen van het Vertegenwoordigend Lichaam, in dato 22 November 1798, deel III, blz. 198.

„den loop der justitie door geen oponthoud te vertragen en om voor „te komen, dat de militaire rechter zijne jurisdictie niet te ver uit-„strekke, heeft aan den burgerlijken rechter het oordeel in geval van „geschil doen verblijven, terwijl men ook bedacht geweest is om, „wanneer iemand van twee misdaden van verschillenden aart is be-„schuldigd, de uitspraak aan eene rechtbank over te laten. Ook is „gezorgt, dat de burgerlijke en militaire rechters elkander onderling „bijstand zouden bieden" [2]).

Van commune delicten, welke door bijzondere omstandigheden alleen door militairen kunnen worden gepleegd, vindt men vele voorbeelden in het Tweede Capittel van de Tweede Afdeling, Misdaaden tegen de discipline, en in het Zesde Capittel van deze Afdeling, Andere soort van misdaaden [3]).

Ofschoon dit niet blijkt, mag men wel aannemen, dat tot de aanvaarding van deze ruime opvatting van gemengd militaire misdrijven, heeft medegewerkt de omstandigheid, dat de wetgever der Bataafse Republiek ondanks het verbod van de Staatsregeling heeft willen voorkomen, dat conflicten zouden ontstaan tussen militaire rechters en hun burgerlijke ambtgenoten, die ieder hun eigen provinciale, regionale of locale strafwetgeving zouden willen toepassen, en die dus ook onderling nog van mening over de competentie zouden kunnen verschillen en de beantwoording van rechtsvragen voor de verdachten nog extra bemoeilijken, vooral wanneer het troepenonderdeel, tot hetwelk zij behoorden, van garnizoen moest veranderen en deverdachten in arrest voor de burgerlijke rechter moesten achterblijven. Juist voor zulke gevallen en ook wanneer militairen zich buiten Bataafs territoir aan een commuun delict hadden schuldig gemaakt, was één nationale militaire strafwetgeving evenals bij een leger te velde in tijd van oorlog, onmisbaar.

Ook moet niet onvermeld blijven, dat in dit Wetboek belastingstrafzaken niet genoemd worden. Wellicht werden, gelet op hun grote verscheidenheid en wellicht ook omdat landsbelastingen nog niet of nog niet lang genoeg hadden bestaan, de behoefte om hun uitzonderlijke berechting in deze wet vast te leggen nog niet gevoeld.

Eindelijk moge ik er op wijzen, dat, hoewel het Wetboek wel geregeld heeft de rechterlijke bevoegdheid bij samenloop van militaire en commune delicten gepleegd door een en dezelfde militair, ongeregeld is gelaten de connexiteit bij deelneming van een militair en een burger aan hetzelfde strafbare feit. Toch had het Hof van Holland dit „conciliatoir" reeds in 1783 in de procedure contra de Vaandrig DE WITTE uitgevonden om zijn bemoeienis in deze militaire strafzaak te rechtvaardigen [4]). Dat er iets hiervan in het onderbewustzijn van de Kamerleden was blijven hangen, bewijst het debat in de Tweede Kamer gevoerd over een strafbepaling uit het zesde capittel van de Tweede Afdeling betreffende het duelleren. Een

[2]) Zie M.R.T. XXXV, blz. **320.**
[3]) **T.z.P. blz. 330** v. en **339** v.
[4]) M.R.T. XXXVII, blz. **173** en 182.

commissoriaal rapport had voorgesteld om twee hierover handelende artikelen 14 en 15 te doen vervallen. Art. 13, dat voorschreef, dat dat een militair, die uitgedaagd werd, het duel moest weigeren op straffe van bij aanneming eerloos te worden verklaard en uit 's lands dienst weggejaagd te worden, was niet voor schrapping in aanmerking gebracht.

In de vergadering bleek, dat men het duel beschouwde als een commuun delict, dat door de burgerlijke rechter behoorde te worden berecht. Na uitvoerige discussie wordt art. 13 gehandhaafd in deze bewoordingen: „De duellen zelfs worden bij militairen als burger-„lijken misdaaden beschouwd en gestraft" [5]. Deze wijziging werd door de Representant VAN DE KASTEELE o.a. aldus toegelicht: „Wij „moeten... geen aanleiding geven om te denken, dat de tegenwoor-„dige wetgeving omtrent die dwaasheid facieler zou wezen. De Bur-„ger VAN HALL heeft, dunkt mij, het terecht aangemerkt als een „*esprit de chevalier-ie.* 't Zou onzen leeftijd tot schande zijn, dat „ridderlijke gedrocht te koesteren. Ik vertrouw van onze braave mili-„tairen dat het denkbeeld van 't schandelijke der *misdaad* boven „vooroordeel zal heerschen en dat de beginselen van *waare eer* het „voor hun afschuwelijk zal maken zich te bezoedelen door iets, 't „welk als een commun delict wordt aangemerkt. Ik zou daaroin „proponeeren, dat er ergens of een expres artieul geplaatst of bij-„gevoegd wierdt, dat de *duellen* als *commune delicten* bij de mili-„tairen worden beschouwd en gestraft zullen worden" [6]. Met het gevolg, dat zij deswege voor de burgerlijke rechter zouden moeten terecht staan. Door de ruime opvatting in hetzelfde kapittel omtrent andere uit hun aard commune delicten was deze discriminatie voorkomen.

Uit dit voorbeeld ziet men, dat in die tijd, toen men bepalingen als hirr bedoeld had opgenomen in het belang van de handhaving van de krijgstucht en de subordinatie, de terechtstelling voor de militaire rechter nog iets meer was dan een zuiver bevoegdheidsvraagstuk, waarschijnlijk ook verband houdende met het hoger staatkundig niveau, op hetwelk de krijgsmacht stond in vergelijking met de administratieve lichamen, tot welke art. 147 der Staatsregeling de Departementale en Gemeentebesturen had verlaagd; zij waren ondergeschikt en verantwoordeliik verklaard aan het Uitvoerend Bewind. Zo zouden dan ook de wetgevingen van deze zich vroeger souverein gevoeld hebbende lichamen moeten wiiken voor de in art. 28 der grondregels in uitzicht gestelde nationale wetboeken, geldende „voor „de gantsche Republiek". Zo kwamen de militaire rechtscolleges op een hogere status dan die van de burgerlijke justitie en was zelfs de Hoge Vierschaar van art. 301 niet onderworpen aan de jurisdictie van het Hoog Nationaal Gerechtshof van art. 295.

---

[5]) M.R.T. XXXV, blz. **390.**
[6]) M.R.T. XXXV, blz. **374.**

Evenwel de Staatsregeling van 1798 leefde niet lang. Zij werd in 1801 door een nieuwe vervangen, welke echter in deze materie geen verandering bracht. Art. 86 bracht alle civiele zaken en dc commune delicten van het krijgsvolk tot de competentie van de burgerlijke rechter. Art. 87 stelde een Hoge Militaire Vierschaar in voor het Krijgsvolk te lande en te water omtrent welker werkkring de wet nadere voorschriften zou geven. Maar art. 88 reserveerde voor de wetgever ooli ,,de judicature in cas van fraude of contraventic der ,,gemeene middelen en belastingen."

De wet, op welke art. 87 doelde, kwam onder dagtekening van 25 Juni 1802. Art. 39 omschreef de competentie uitvoerig zowel voor de zee — als voor de landmacht.

Voor het volk van oorlog te water nam de Vierschaar kennis van ,,alle misdaden en delicten, die binnen scheepsboord begaan worden, ,,als mede over zoodanige misdaden en delicten, buiten scheepsboord ,,gepleegd, die uit hoofde der omstandigheden eene directe betrekking ,,hebben tot 's lands dienst ter zee, zoo als ook over zoodanige mis- ,,daden of excessen als de schepelingen onderling of jegens elkanderen ,,mogten begaan."

Voor het volk van oorlog te lande zou de Vierschaar te oordelen hebben ,,over alle zoodanige misdaden, delicten of excessen, als door ,,die militairen, als de zoodanige en in derzelver onderscheidene mili- ,,taire qualiteiten of functiën mogten worden begaan en den mili- ,,tairen dienst, discipline of subordinatie betreffen of die door hun ,,onderling jegens elkanderen mogten worden gecommitteerd, als- ,,mede over alle misdrijven of excessen, door militairen begaan, die ,,eene directe betrekking tot 's lands militairen dienst te lande ,,hebben."

Hoewel deze omschrijvingen de indruk maken als waren zij zo ruim mogelijke uitleggingen van de bepaling van art. 299 van de staatsregeling van 1798, treft het toch sterk, dat land- en zeemacht uiteen gehouden zijn. Zou dus een delict, dat de zeedienst betreft doch dat door een militair der landmacht gepleegd werd. en omgekeerd, niet door de militaire rechter mogen worden berecht?

Tegenover deze ruime omschrijving stelt art. 40 de negatieve bepaling, volgens welke de Vierschaar niet mag oordelen of toelaten dat een Krijgsraad oordeelt over ,,eenige andere excessen of delicten" door militairen of andere personen begaan. Deze verdachten moeten overgeleverd worden aan de burgerlijke rechter van de locus delicti of van de plaats waar zij werden gevonden, ,,om aldaar naar de ,,wetten van den lande te worden te recht gesteld."

Soortgelijke bepaling bevatte art. 41 ten aanzien van ,,civile zaken of proccduren", in welke militairen mochten worden betrokken. Over 's lands middelen spreekt deze bepaling niet.

Weldra werd ooli de staatsregeling van 1801 vervangen door die van 1805.

Art. 75 van deze grondwet bepaalde kort en bondig, dat al het

krijgsvolk wegens civiele zaken en commune delicten onderworpen bleef aan „den burgerlijken regter".

Daarentegen stelde art. 76 een Hoge Militaire Vierschaar in, voor welke militairen en „commissievaarders" zouden terecht staan „wegens militaire delicten".

In art. 77 bleef bestaan het voorschrift van art. 88 der Staatsregeling van 1801.

Ook volgens deze staatsregeling bezat het Nationaal Gerechtshof alleen rechtsmacht over niet-militairen en over vonnissen van burgerlijke rechters. Hier was dus ruimte voor bevoegdheidsgeschillen.

De constitutie van 1806 bevatte in haar art. 70 slechts een bepaling als die van art. 75 der staatsregeling van 1805. Daarnaast stond een wet van 7 Augustus 1806, welke in art. 10 voorschreef dat al wat betrekking had op de uitoefening van de criminele justitie in militaire zaken, door een bijzondere wet nader zou worden geregeld, terwijl art. 11 een soortgelijke bepaling bevatte ten aanzien van „fraude of contraventie over de middelen te water en te lande."

Onder deze auspiciën opende Koning LODEWIJK NAPOLEON zijn overleg omtrent het vaststellen van een militaire strafwetgeving. Dit overleg achtte de Koning nodig omdat het lang uitblijven van nationale wetboeken de rechtsonzekerheid van de militairen voor wat betreft de berechting van strafbare feiten geheel op losse schroeven was komen te staan.

De in September 1806 benoemde Commissie van advies omtrent de inrichting van een nieuwe militaire strafwetgeving wilde een einde maken aan de uit gedeelde rechtsmacht voortgevloeide moeilijkheden. De te verwerven eenheid in deze motiveerde zij aldus: „omdat „van alle tijden vele vreemdelingen tot 's lands armée behoorden, die „hier geen domiciliairen regter hadden; omdat de onderscheidene „wetten in verschillende provintiën en gedeelten van dien, op dezelf- „de misdrijven eene zeer verschillende straffe bepaalden; en omdat „het met de militaire discipline niet overeen te brengen is, dat bur- „gerlijke regters over misdaden, door militairen begaan, cognosceren, „als waardoor het Gouvernement bij het verleggen der garnizoenen „als anderzins, dikwijls in het geval gebragt moest worden, om com- „mandanten en officieren achter te laten, en van dezelve geen gebruik „te kunnen maken."

De scheiding van rechtsmacht over militaire en commune delicten verwekte vaak hevige strijd tussen de stadhouder en de burgerlijke overheid, aan welke strijd men door de Staatsregeling van 1798 een einde dacht te maken. Maar de moeilijkheden bleven bestaan, in het bijzonder waar de grens was tussen gemengd militaire en commune delicten, wat rechtens was bij militairen op mars of te velde.

Door eenheid te aanvaarden kwam er een einde aan de „eindelooze „disputen tusschen de collegiën van justitie in de onderscheidene „departementen en steden en den militairen regter", in welke disputen het staatshoofd zou moeten decideren.

Bovendien was de souvereiniteit der gewesten weggenomen en werd de justitie in het rijk ,,uit een algemeen point" verzorgd en in 's Konings naam uitgeoefend, ,,zoodat alle territoriale distinctie ,,ophoudende, de militaire regter evenzeer over ***alle*** delicten, door ,,militairen begaan, konde oordeelen als de burgerlijke regter over ,,de commune delicten geoordeeld hadde." Aldus kon menig militair bij het bedrijven van geringe misdrijven in de militaire dienst behouden worden ,,daar de delicatesse van het militair *point d'honneur* ,,anders waande, dat iedere soldaat gedishonoreerd was, zoodra hij ,,in handen van de burgerlijke bedienden der justitie geraakt was."[7])

Uitgezonderd werd echter de berechting van overtredingen tegen 's lands gemene middelen te water en te lande, omdat militaire rechters in dit vak van kennis niet waren opgeleid. Slechts moesten aan het oordeel van deze rechters worden onderworpen ,,overtredin-,,gen tegen de militaire discipline en de misdaden tegen de militaire ,,of burgerlijke wetten bedreven." Al deze vergrijpen behoorden beoordeeld en gecorrigeerd te worden ,,door officieren, wegens de dis-,,cipline verantwoordelijk, door krijgsraden en door de Hooge Mili-,,taire Vierschaar" [8]).

In het door deze Commissie samengestelde ontwerp-C.W.L. 1807 werd dan ook met de regeling van de rechtsmacht van de militaire rechter in het Eerste Kapittel spoedig afgerekend. Art. **1** bevatte het algemeen beginsel in de ruime zin. Artt. 2 en **3** bevatten een opsomming van met militairen in deze gelijkgestelde ambtenaren. Art. 4 bevatte de uitzondering voor ,,alle misdaden en overtredingen, ,,'s lands lasten, middelen en impositiën te water en te lande".

Art. 5 bond de militaire rechter aan de toepassing van dit wetboek, of ,,indien hij hetzelve geene bepaalde straffe is gesteld en de ex-,,cessen of delicten den militairen dienst niet betreffen, naar de ,,burgerlijke wetten".

Een procedure wegens vermeende onbevoegdheid werd niet ingevoegd. Slechts werden voorzieningen getroffen voor berechting door de burgerrechter van militairen ook wanneer zij op mars zijn, op heterdaad betrapt zijn of zich buiten hun garnizoen of detachement bevinden, die zich aan vergrijpen betreffende 's lands middelen zouden hebben schuldig gemaakt (artt. 9 en 10).

Art. 16 voegt aan de justiciahelen van de militaire rechter in tijd van oorlog bij een leger te velde toe onderscheiden legervolgelingen alsmede spionnen en hen, die zich in of buiten het Rijk aan enige misdaad ten nadele van het Rijk ,,omtrent dat leger" zouden hebben schuldig gemaakt.

Hierin treft men twee zakelijke criteria aan. welke de rechtsmacht van de militaire rechter uitsluiten: vergrijpen die betrekking hebben op 's lands — dat zijn nationale — middelen en die welke niet strekken ten nadele van het nationale leger.

---

[7]) Zie Mr G. W. *Vreede,* Ontwerpen van strafwetten en regtspleging voor het krijgsvolk te lande en te water, 1842, blz. 31-40.

[8]) Zie Mr G. W. *Vreede,* o.c. blz. *45.*

In beginsel is dus het stellen van de exceptie van onbevoegdheid van de militaire rechter op een van deze gronden denkbaar en geoorloofd. Doch in het ontwerp-C.W.L. 1807 is niet te vinden welke beslissing de militaire rechter bij gegrondbevinding van dit verweer behoort te nemen.

De eerste en derde sectiën van de Staatsraad, welke over het ontwerp-C.W.L. 1807 onder dagtekening van 8 September van dit jaar advies hebben uitgebracht, konden zich niet verenigen met de met 's Konings instemming opgenomen ruime formulering van de rechtsmacht. Zij stelden op de grondslag van het C.W.L. 1799 bepalingen voor, ontleend aan „eene wet van de Provincie Gelderland van den „22 Mei 1787", door welke zij meenden, dat „de distinctie tusschen „de militaire en commune delicten met duidelijkheid en klaarheid „zal zijn daargesteld." Jurisdictiegeschillen zouden mogelijk blijven, maar veranderingen in de rechterlijke organisatie onder het Koninkrijk, zouden wel met minder felheid dan vroeger worden gevoerd en beslist. „Te dier tijd", zo luidde het advies, „hadden de civiele en „militaire regtbanken ieder hunne afzonderlijke hoofden, dan tegen„woordig is het Uwe Majesteit alléén, welke Chef is van alle de regt„banken en aan wien zij alle rekenschap van hun gedrag en daden „schuldig zijn. Hoe gemakkelijk zoude het derhalve niet zijn, door „een enkel besluit de civiele regtbanken tegen te gaan, bijaldien deze „zich ('t geen niet zeer waarschijnlijk is) niet pligtmatig of onbe„hoorlijk gedroegen, en jegens militairen, hetgeen wij echter be„kennen moeten, dat eertijds meermalen het geval is geweest, toen „de gemoederen van beiden zijden door de botzingen der onder„scheidene magten tegen elkander waren aangezet."[9])

Merkwaardige echo uit de herinnering van staatsraden, die het militair-rechtelijk drama van 1783 in het begin van hun carrière hadden meegemaakt.

Doch de nieuwe lezing, welke het advies van het eerste Kapittel wilde geven [10]), had geen succes. Het herzien Ontwerp-C.W.L. 1808 handhaafde de ruime regeling [11]). Een procedure over verineende onbevoegdheid bleef ontbreken evenals een vorm voor de verwijzing van een ten onrechte bij de militaire rechter aanhangig gemaakte strafzaak naar de bevoegde (fiscale) rechter.

Tot zekere hoogte aanvaardde de Commissie, die in Februari 1808 een ontwerp-C.W.W. aan de Koning aanbood, in dit ontwerp (Iezelfde ruime omschrijving van de rechtsmacht van de militaire rechtrr ter zee. Deze rechtsmacht zou, zoals de omschrijving in het rapport luidde, omvatten alle misdaden en delicten, die binnen scheepsboord begaan zijn, de misdaden buiten scheepsboord gepleegd, die uit hoofde der omstandigheden een directe betrekking hebben op

---

[9]) Zie Themis *1867,* blz. *133.*
[10]) T.z.p., *blz. 139* v.
[11]) Zie Themis *1866,* blz. *822* v.

's lands dienst ter zee en eindelijk de misdaden, die de schepelingen onderling of tegen elkander mochten begaan [12]). Deze formulering werd overgenomen in art. 1 van het Eerste Kapittel van het ontwerp, terwijl art. 5 vastlegde, dat het volk van oorlog ter zee wegens alle andere excessen onderworpen zou zijn aan de daartoe bevoegde burgelijke rechter [13]).

Merkwaardig is de reden, welke het advies voor dit verschil opgeeft. De Commissie schreef hieromtrent, „dat de omstandigheden, „waarin de Krijgsraden te Lande zich bevinden, geheel verschillen „van die der Krijgsraden ter Zee, daar de eerstgemelde altijd bij „de hand zijn, of zeer spoedig kunnen vergaderen zoodra het plegen „van eene misdaad in hun Departement bekend wordt, gelijk zij ook „de getuigen, welke gehoord, of tegen de beschuldigden geconfron„teerd moeten worden, spoedig en gemakkelijk voor zich kunnen „doen verschijnen en dus in dit opzicht volkomen gelijkstaand met „den burgerlijken rechter.

„Maar geheel anders is het gelegen met de Zeekrijgsraden, welke „op de reedcn of in de havens. aan boord der schepen vergaderen „en recht zouden moeten spreken over misdaden door de schepelingen „onder hun ressort behoorende. in de geheele uitgestrektheid van het „Koninkrijk gepleegd. Deze kunnen dus niet op de plaats zelve onder„zoek doen naar de omstandigheden. die de misdaad verzellen. tenzii „dezelve mogten geperpetreerd zijn aan wal, digt bij de rcede of „de haven, waar de schepen gelegen zijn.

„Men onderstelle slegts, dat een matroos, die tot een schip in Texel „liggende behoort, een huisbraak bedreven heeft te Groningen of te „Jever. en dat alsdan de militaire regter in Texel naar die huisbraak „onderzoek doen moet, en men zal weldra worden overtuigd, dal er „oneindig mindere gelegenheid is. om die misdaad in hare donkerste „schuilhoeken na te sporen voor den Krijgsraad in Texel dan voor „den regter te Groningen of te Jever." [14])

Deze opvatting moge in 1808 recht van bestaan hebben gehad, ons heeft zij doen zien hoe onjuist de samenstellers hebben gehandeld door in het procesrecht voor de zeemacht niet, naar het voorbeeld van de ontwerpen-C.W.L. 1807 en 1808, ruimte gemaakt te hebben voor het inwinnen van voorlopige informatiën door officieren-commissarissen.

Maar bovendien laat de formulering zeer veel ruimte voor competsentie-moeilijkheden, voor een deel voortvloeiende uit het feit, dat al deze ontwerpen de landmacht en de zeemacht hebben beschouwd en behandeld als van elkander geheel onafhankelijke en dus vreemde niet-militaire organisaties. Quid juris, indien misdrijven buiten boord gepleegd betrekking zouden hebben op 's lands dienst te lande? Of

---

[12]) Zie Themis 1868, blz. 463.

[13]) Zie aldaar blz. 468 en 469.

[14]) Themis 1868, blz. 463. Jever behoorde sedert het Verdrag van Fontainebleau van 17 November 1807 met Oost-Friesland tot het Koninkrijk Holland.

indien een schepeling een vergrijp begaat tegen een militair van het krijgsvolk te lande? Indien een schepeling gezondigd heeft tegen de wetten betreffende 's lands middelen welke hier niet afzonderlijk genoemd worden, valt hij onder de veel ruimer geformuleerde bevoegdheid van de burgerlijke rechter om recht te doen over misdrijven van schepelingen welke „den militairen dienst ter zee niet betreffen" en dan volgens „de burgerlijke wetten van dit Koning-„rijk".[15])

Het ontwerp van een Wet op de regterlijke instellingen en regtspleging voor het volk van oorlog te lande en te water van het Koningrijk Holland van 1810 bracht hierin verandering [16]).

In de eerste plaats bevatte art. 6 de volgende algemene bepaling omtrent het instellen van hoger beroep:

„Ingevalle iemand grieven heeft tegen eenige regterlijke dispo-„sitie, zal hij deze kunnen inbrengen by zoodanigen regter als bij „de wetten van hooger beroep is bepaald, ten welken einde over „elke zaak twee vonnissen of uitspraken zullen kunnen gaan, een „ter eerster instantie en een in hooger beroep, onder de uitzonde-„ringen bij de manier van procederen opgeteld" [17]).

Het wetsontwerp bevatte dan ook als Tweede Boek de „Regts-„pleging of manier van procederen". In dit Boek bevatte als Eerste Titel „Algemeene Bepalingen en van bevoegde regters". Hiervan luidde art. 418: „Een militair wegens eene misdaad op heeter daad „geapprehendeerd, moet te regt staan voor den militairen regter, „onder wiens regtsgebied de misdaad is begaan."

Art. 420 bepaalde hiernaast: „Indien de apprehensie niet op „heeter daad is geschied, zal de kennisneming van misdaden be-„hooren aan den militairen regter van de plaats, waar het misdrijf „is gepleegd of van de plaats van apprehensie, naar mate van de „omstandigheden en natuur der misdaad."

En art. 421: „Alle de bepalingen omtrent de bevoegdheid des „regters zijn van algemeene toepassing voor zoo verre by eenige „wetten en verordeningen omtrent sommige personen, standen of „misdaden geene uitzonderingen zijn gemaakt" [18]).

Al deze bepalingen hebben de ruime rechterlijke bevoegdheid van het ontwerp-C.W.L. van 1807 overgenomen. Het ontwerp kende geen uitzonderingen maar liet aan de wetgever over om die te maken.

Deze eigenlijk overbodige bepaling heeft, naar men mag aannemen, aanleiding gegeven, dat het Eerste Hoofdstuk van de over procedures handelende Elfde Titel tot opschrift draagt „Van onbe-„voegdheid des regters".

---

[15]) Themis **1868, blz.** 469.
[16]) **Opgenomen in M.R.T. I, blz. 209-386.**
[17]) **M.R.T. I, blz. 222.**
[18]) **M.R.T. I, blz. 308.**

Voor wie de hiervóór behandelde historie van de zakelijke bevoegdheidsgronden voor de militaire rechter gelezen heeft, doet het vreemd aan dat juist in het Ontwerp-R.L. en Z. 1810 deze procedure, welke in voorgaande ontwerpen ontbrak, werd ingevoegd. Zakelijk was de militaire rechter bevoegd om te oordelen over alle strafbare feiten behalve over die, welke strafbaar waren gesteld bij wettelijke voorschriften over 's lands middelen. Men zou zeggen, dat hierover verschil van mening niet of zelden bestaan kan.

Des te meer aanleiding tot de instelling van een bevoegdheidsprocedure bestond er bij de beoordeling of een bepaald persoon uit hoofde van zijn verhouding tot de krijgsmacht tot de justiciabelen van de militaire rechter behoorde.

Het Crimineel Wetboek van 1799 maakte zich er kort van af. Art. 1 van de Eerste Afdeling noemde justiciabelen van de militaire rechter „militaire persoonen en die alleen in militaire delicten"' [9]). Art. 2 omschreef, dat voor militaire personen zullen worden gehouden „alle hooge en laage officieren, onderofficieren en gemeenen, „die in actueelen dienst zijn, daaronder de doctoren, chirurgijns en „musicanten mede begrepen". Art. 3 voegde hieraan toe de recruten, „zodra de wettigheid van hun engagement vast staat en hun de „krijgsarticulen zullen zijn voorgelezen" [20]).

In deze omschrijving school veel ruimte voor verschil van opvatting. Het ontwerp-C.W.L. van 1807 sprak in art. 1 van het Eerste Kapittel slechts van „alleen militaire personen". Daarentegen noemde art. 2 nog als zodanig op „alle fiscaals cn substitut-fiscaals by „de onderscheidene militaire divisiën, commissarissen van oorlog, „commisen van 's Lands magazynen, provoost-generaal van 's Iands „volk van oorlog te lande. de geweldige provoosten en andere soort„gelyke waarnemende bedieningen of functiën, welke betrekking „hebben tot 's Konings militairen dienst te lande, respectievelijk in „zaken hunlieder officiën concernerende". In het slot zitten twee belangrijke vragen, welke tot verschil van mening en dus van bevoegdheid aanleiding konden geven: w-elke zijn de soortgelijke betrekkingen en in hoeverre zijn hun vergrijpen te beschouwen als „in „hunlieder officiën" gepleegd?

Het derde artikel bevatte de combinatie van de aangehaalde artt. 2 en 3 uit het C.W.L. 1799 [21]).

Deze bepalingen bleven in andere volgorde doch zakelijk van gelijke inhoud behouden in het Eerste Kapittel van het Ontwerp-C.W.L. 1808 [22]).

Het Ontwerp-C.W.W. 1808 [23]) volge dit voorbeeld. Aan de mili-

---

[19]) M.R.T. XXXV, blz. 324.
[20]) M.R.T. XXXV, blz. 325, 362 en 385.
[21]) Dr G. W. Vreede, Ontwerpen enz. 1842, blz. 1 en 2.
[22]) Themis 1866, blz. 822.
[23]) Themis 1868, blz. 468 v.

taire jurisdictie waren volgens art. 1 van Kapittel 1 onderworpen „alle personen, die tot het volk van oorlog ter zee behooren".

Art. 2 voegde hieraan toe „Alle officieren ter zee van den hoogsten „tot den laagsten en alle diegeenen, die verder onder het vaste corps „der marine begrepen zijn of bij vervolg nog daaronder begrepen „moeten worden".

Art 3 bevatte een bepaling omtrent uit de zeedienst ontslagen justiciabelen in de geest van art. 64 W.M.S.R.

Art. 4 brengt onder deze justiciabelen ook: „de provoost-generaal „en de luitenants-geweldige van de marine met derzelver trawanten „of hellebaardiers, mitsgaders alle lootslieden zoo lang zij als zoo- „danig aan boord der oorlogsschepen dienst doen en alle inlandsche „zeelieden, welke buiten 's lands van andere mogendheden gereclaa- „meerd of bij de barharesque mogendheden gevangen geweest zijnde, „op eenig 's Konings schip of vaartuig van oorlog zijn overgenomen, „en voorts in het algemeen alle die geenen, welke met 's Konings „schepen of vaartuigen van oorlog vervoerd worden zoo lange zij „zich aan boord bevinden".

Ook bij dergelijke enuntiatieve opsomming zijn tal van bevoegdheidsprocedures denkbaar en het ligt voor de hand, dat het ontwerp-R.L. en Z. 1810 de procedure inlaste, welke voor de oplossing van dergelijke meningsverschillen als onmisbaar voorkwam.

Daar eveneens de Criminele Wetboeken van 1814/1815 talrijke „baantjesgasten", zoals de zeeman die noemt, als voorbeelden opnamen, mocht de bevoegdheidsprocedure in de beide Regtsplegingen niet ontbreken. Zo stond zij ook in het ontwerp-P.I. 1814 als voor het Hoog Militair Geregishof van toepassing [24]). De amputatie, welke dit ontwerp heeft ondergaan, verwijderde onder meer het hoofdstuk over de „onbevoegdheid des regters" [25]) en gaf als aequivalent, ook in dit opzicht, de oude toepasselijkverklaring bij art. 75 P.I. van de wijze van rechtspleging bij het Hof van Holland vóór 1810 in gebruik. Hetgeen meebracht, en in de nieuwe lezing van dit art. 75 versterkt werd, dat ook de bevoegdheidsprocedure uit de R.L. niutatis mutandis voor het Hof geldig is.

De indruk, welke vooral de lezing van art. 594 van het Ontwerp-R.L. en R.Z. 1810 en art. 301 van de ontwerp-Instructie H.M.G. 1814 den lezer geeft, is deze, dat mogelijke twijfel aan de bevoegdheid van de militaire rechter allereerst moet worden opgelost voordat de strafzaak zelve voor die rechter wordt gebracht. Zoals thans art. 223 R.L. en art. 222 R.Z. a contrario doet zien, worden de informatiën in de zaak gedurende de bevoegdheidsprocedure gestaakt. Art. 236 R.L. en art. 235 R.Z. verlengen deze staking tijdens een ingesteld hoger beroep van een bevoegdheidverklaring door de krijgsraad.

---

[24]) M.R.T. I, blz. 345 ter linkerzijde.

[25]) Zie Prof. Mr H. van der Hoeven, Onze militaire strafwetgeving 1884, blz. 156.

Het is of er een noodlot van niet-opvolging rust op procedures, welke aan het einde van de beide Regtsplegingen omschrijving hebben gevonden. Reeds wees ik hierop bij de procedure tegen voortvluchtigen [26]) en, hoewel de bevoegdheid van de militaire rechter in de artt. 60—63 W.M.S.R. en in de artt. 76—81 Inv. M.S.T. vrij wat eenvoudiger is geformuleerd dan die in de beide Criminele Wetboeken, is toch de procedure over dit deel van de rechtspositie der geestelijke verzorgers niet aanstonds volgens de voorschriften en zelfstandiglijk gevoerd, nadat de Hoge Raad had beslist dat zij als waren zij vreemde officieren of legervolgelingen — en niet als militairen — justiciabel waren voor de militaire rechter (art. 77 sub 2° Inv. M.S.T.).

Het initiatief tot de instelling van de procedure bij vermeende onbevoegdheid kan uitgaan van de openbare aanklager, van de officier- of raad-commissaris dan wel van de beklaagde of verdachte. Dit initiatief moet genomen worden zodra de ambtelijke initiatiefnemer „vermeent" — waaronder begrepen behoort te worden: „be-..twijfelt" — dat over de zaak of de persoon van de beklaagde een andere — dan de militaire — rechter is gesteld. Die mening of die twijfel kan opkomen voor zoveel de openbare aanklager betreft, in hel geval voorzien bij art. 274 R.L. of bij art. 242 R.Z. en ook evenals voor wat de officier- of de raad-commisaris betreft, bij het eerste verhoor of in de loop der informatiën. Met één woord: zodra mogelijk.

De beklaagde mag zich op de onbevoegdheid van de militaire rechter beroepen .,bij zijn eerste. tweede of verder verhoor". De officier- of de raad-commissaris en diens: secretaris moeten hiervan „dadelijk" aan hun militair rechtscollege rapport doen. (Art. 228 R.L. en art. 227 R.Z.). Ook hier geldt: zodra mogelijk.

Het verder onderzoek van de zaak wordt stop gezet. des nodig totdat de eindbeslissing van de militaire rechter in hoger beroep genomen en de bevoegdheid vastgesteld is (artt. 236 en 238 R.L. en artt. 235 en 237 R.Z.).

Want van de beslissing van de krijgsraad in eerste aanleg is appel op het Hoog Militair Gerechtshof geoorloofd voor de openbare aanklager en voor de beklaagde (art. 235 R.L. en art. 234 R.Z.).

Al deze beslissingen geschieden bij .,vonnis" (artt. 224, 234 en 235 R.L. en artt. 223, 233 en 234 R.Z.). Ik leg hierop enige nadruk omdat art. 209 R.L. en art. 209 R.Z. regelende het recht van hoger beroep van vonnissen van krijgsraden onderscheidenlijk aan art. 1 sub 5° en aan art. 2 sub 6° van de Wet van 21 November 1924 (Stbl. n° 532) een nieuwe lezing hebben gegeven, welke ten gevolge hebben gehad dat bij diezelfde wet onderscheidenlijk bij art. 1 sub 11° en 16° de artt. 224 en 240 R.L. en bij art. 2 sub 12° en 17° de art!. 223 en 239 R.Z. wijzigingen hebben ondergaan [27]).

Vóór die tijd luidden de artikelen 209:

---

[26]) M.R.T. XLVI, blz. 585 v.

[27]) Zie het wetsontwerp in M.R.T. X, blz. **194** en **196.**

„De beklaagden zullen het regt van appèl af hooger beroep hebben „aan het Hoog Militair Gerechtshof:

„1° van alle vonnissen waarbij door de krijgsraden eenige ver-„oordeeling tegen hen zal zijn uitgesproken; en

„2°. van alle vonnissen bij de krijgsraden gewezen op eene door „den beklaagde beweerde onbevoegdheid van den regter om over „zijne zaak informatiën te nemen of uitspraak te doen".

De nieuwe lezing van de artikelen 209 R.I. luidt.

„De auditeur-militair en de beklaagden zullen het regt van appèl „of hooger beroep hebben aan het Hoog Militair Geregtshof van de „vonnissen bij de krijgsraden gewezen.

„Dit appèl kan slechts tegen het vonnis in zijn geheel worden „ingesteld".

En die van art. 209 R.Z. luidt:

„De fiscaals en de beklaagden zullen het regt van appèl of haoger „beroep aan het Hoog Militair Geregtshof hebben van alle vonnissen „bij de krijgsraden binnen het Rijk in Europa en in Oost-Indië ge-„wezen.

„Dit appèl kan slechts tegen het vonnis in zijn geheel worden „ingesteld."

De nieuwe lezingen werden toegelicht met de opmerking, dat ook de openbare aanklager recht van hoger beroep behoort te hebben en wel, evenals de beklaagde, van alle vonnissen.

Voorts werd de andere wijziging, die van de artt. 234 en 235 R.L. en die van de artt. 233 en 234 R.Z., verdedigd met de toelichting, dat het in het proces over de bevoegdheid van de rechter tot dusver gemaakte onderscheid tussen „vonnissen" en „dispositiën" geschrapt moest worden „opdat ook tegen dispositiën tot bevoegdheid voortaan „appèl zal openstaan (men vergelijke art. 209)" [28]).

Al deze artikelen zijn sedert niet meer gewijzigd.

III.

Ik wil dit opstel besluiten met een algemene opmerking. De beide Regtsplegingen zijn samengesteld door deskundigen, die uitgingen van de gedachte, dat eerst beschreven behoorde te worden de normale procedure, verdeeld in drie hoofd-delen: huishoudelijk onderzoek, voorlopige informatiën en onderzoek ter terechtzitting.

Op deze gang van zaken zijn uitzonderingen mogelijk gemaakt.

In de eerste plaats de procedure wegens vermeende rechterlijke onbevoegdheid, welke, indien hiervoor termen bestaan, aan het normale proces vooraf behoort te gaan en in verband hiermede een aparte procesorde bezit.

In de tweede plaats de procedure tegen voortvluchtige beklaagden. Deze procedure wordt, na de nodig geachte indagingen, zoveel mogelijk gevoerd volgens de normale proces-orde. Zij is daarom te plaatsen

---

[28]) M.R.T. X, blz. 210.

tussen de regeling van het onderzoek ter terechtzitting en de eisen, aan welke vonnissen moeten voldoen.

In de derde plaats de mogelijkheid om voorlopige informatiën achterwege te laten. Deze is ten onrechte geplaatst na de procedure ter terechtzitting. Zij had ingevoegd behoren te worden na de bepalingen over het huishondelijk onderzoek of wel — in het systeem van deze wetboeken, onmiddellijk na de regeling der voorlopige informatiën.

Evenbedoeld stelsel der Regtsplegingen heeft de uitzonderingen geplaatst na de normale gang van zaken zonder te letten op de rangorde, in welke zij naast of gedurende de normale procedure toepassing moeten vinden. In zekere zin moet voor deze uitzonderingen de regel gelden: de laatste zullen de eerste zijn. Zij mogen echter niet worden vergeten of verwaarloosd.

November 1953.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Krijgsraad te Velde Zuid.

Vonnis van 18 December 1952.

President: Luitenant-Kolonel Mr *F.* A. J. Deelen.
Leden: Luitenant-Kolonel Mr *J.* P. H. E. van Lier en Kapt. Mr H. J. F. Bijvoet.

Als voetganger gebruik maken van een autoweg.

Vrijspraak wegens afwezigheid van zelfs de meest lichte vorm van schuld, nu beklaagde op die weg was afgezet door de chauffeur van de auto, waarmede hij liftte, niettegenstaande zijn protest dat hij op die weg niet mocht lopen.

(W.V.R. art. 9).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE ZUID,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen J. G. v. B., geb. 13 December 1932, dpl. soldaat Korps Commando-troepen te Dordrecht, beklaagde,

Gezien:. . . .enz.;

Overwegende dat de beklaagde is ten laste gelegd:

,.dat hij op of omstreeks 6 September 1952 te Oudenrijn als voet-,,ganger heeft gelopen in de lengterichting op de grintstrook van ,,de voor hel openbaar verkeer openstaande weg, de Rijksweg no. 2, ,,zulks terwijl deze weg als autoweg was aangeduid door middel van .,borden als bedoeld in model 39 van het Wegenverkeersreglement, ,,overeenkomstig artikel 4 sub *c* van genoemd reglement";

Overwegende:. . . .enz.;

Overwegende, dat in het proces-verbaal nr. P. 1930152 dd. 10 September 1952, op ambtseed opgemaakt door Jan Jongsma en Cornelis Marinus IJzerman, beiden marechaussée 1e klasse, tevens opsporingsambtenaar, behorende tot de Koninklijke Marechaussée brigade Utrecht, o.m. is vermeld:

als verklaring van relatanten:. . . .enz.:

als verklaring van beklaagde:

dat hij zich op badoeldc weg bevond, ofschoon hij wist, dat hij als voetganger geen gebruik van een autoweg mag maken;

Overwegende dat de in voormelde bewijsmiddelen vervatte feiten en omstandigheden, die geacht moeten worden hier te zijn herhaald, opleveren evenzovele redengevende feiten en omstandigheden, waar-op steunt de beslissing van de Krijgsraad. dat door deze bewijs-middelen wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde is ten laste gelegd;

Overwegende dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

,,Overtreding van artikel 9 van het Wegenverkeersreglement",

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 124 van het Wegenverkeersreglement;

Overwegende de verklaring van beklaagde ten processe afgelegd, dat hij op bedoelde weg na een lift was afgezet, ondanks het feit dat hij tegen de chauffeur van de auto, waarmede hij liftte, nog bezwaren maakte en zei, dat hij op dat gedeelte van de weg niet mocht lopen; dat gezien deze omstandigheden beklaagde niets verweten kan worden omtrent het zich als voetganger bevinden op bedoelde autoweg, zodat bij beklaagde zelfs de meest lichte vorm van schuld afwezig is en hij dientengevolge behoort te worden vrijgesproken;. . . .enz. [*Red.*].

De Krijgsraad te Velde van de Luchtmacht Oost.

Vonnis van 6 Maart 1953.

President: Luitenant-Kolonel *Mr A.* F. Steffen.
Leden: Luitenant-Kolonel W. *L.* Nolke en Luitenant-Kolonel Jhr Mr R. W. C. G. A. Wittert van Hoogland.
Raadsman: Mr Dr *Ir* F. Schuylenburg.

Poging tot oplichting, gepleegd door een officier die tegenover een derde bedriegelijk had voorgegeven dat hem geld, bestemd voor de uiibetnling van militairen, ontstolen was en op die gronden geld had trachten los te krijgen, hetgeen mislukte omdat die derde op dat ogenblik niet over de nodige gelden beschikte.

Voorwaardelijke gevangenisstraf v.d.t.v. 4 maanden. Uitvoerige motivering der straf.

(Wb.v.Str. art. 14a, 45, 326).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE VAN DE LUCHTMACHT OOST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen B., geb. 12 December 1911, kapitein-vlieger-waarnemer, beklaagde,

Gezien:. . . .enz.;

overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd *):

„1e. *dat hij op de Vliegbasis Twenthe te Enschede, althans in „Nederland, op of omstreeks 28 of 29 Juli* **1952** *opzettelijk ongeveer „drie en twintig honderd gulden, althans veertienlzonderd gulden, „althans enig geidsbedrag, toebehorende aan het personeel of marine „personeel van de A.V.O.T. op genoemde vliegbasis, althans aan de „Staat der Nederlanden, althans aan een ander of anderen dan aan „hem, beklaagde, welk geld hem ter uitbetaling aan dat personeel „als wedde over de maand Juli* **1952** *door de Officier van admini- „stratie van de vliegbnsis Palkenburg was overhandigd, welk geld „hij in ieder geval anders dan door misdrijf onder zich had, weder- „rechtelijk zich heeft toegeëigend, terwijl hij bij het begaan van dit*

*) Met uitzondering van de hier door ons gecursiveerde gedeelten in het bewezenverklaarde overgenomen. (Red. M.R.T.)

„*strafbare feit gebruik heeft gemaakt van macht, gelegenheid of*
„*middel hem door zijn ambt geschonken;*

„2e. dat hij op *of omstreeks* 28 *of* 29 Juli 1952 te Deventer ter „uitvoering van zijn voornemen om met het oogmerk om zich weder-„rechtelijk te bevoordelen A. L. Bauling door een samenweefsel van „verdichtsels te bewegen tot afgifte van een geldsbedrag van onge-„veer f 2300, *althans enig geldsbedrag,* aan hem, beklaagde, aan die „Bauling opzettelijk bedriegelijk, vals en in strijd met de waarheid „heeft meegedeeld, dat een geldsbedrag, ongeveer f 2300, dat hij, „beklaagde, onder zich had om als salaris aan marinepersoneel op „de vliegbasis Twenthe te Enschede uit te betalen uit een lade van „zijn bureau op die vliegbasis was verdwenen en waarschijnlijk was „gestolen; dat hij wel een inlichtingen-officier achter de vermoede-„lijke dader had aangestuurd, maar niet de politie er in gemengd „had; dat hij de volgende dag met vacantie zou gaan en voor die „tijd die salarissen zou willen uitbetalen om teleurstelling van de „belanghebbenden te voorkomen; dat hij er erg van geschrokken was „en dat hij, Bauling, de enige was, die hem in de gedachte ge-„schoten was en die hem zou kunnen helpen, zijnde de uitvoering „van het voorgenomen misdrijf niet voltooid. alleen tengevolge van „de van zijn wil onafhankelijke omstandigheid, *dat hij geen vriend „van genoemde Bauling was, deze Bauling hem slechts oppervlakkig „kende* en dat Bauling op dat ogenblik niet voldoende geld ter be-„schikking had;

„3e. ....;

„4e. ....".

Overwegende:....enz.;

Overwegende, dat de Krijgsraad niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft geput, dat beklaagde het hem onder ten eerste, ten derde en ten vierde tenlastegelegde heeft gepleegd, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende ten aanzien van het aan beklaagde onder ten tweede tenlastegelegde, dat beklaagde ten processe onder meer heeft verklaard, dat hij op 29 Juli 1952 te Deventer heeft bezocht de hem bekende fabrikant A. L. Bauling, dat hij deze voor nogal kapitaalkrachtig hield, dat hij aan de Heer Bauling toen aldaar heeft medegedeeld, dat een bedrag van circa f 2300 in geld, dat hij onder zich had om als salaris uit te betalen aan Marinepersoneel op de Vliegbasis Twcnthe te Enschede, uit een lade van zijn bureau aldaar was verdwenen en waarschijnlijk was gestolen; dat hij de politie er nog niet in gemengd had, maar wel een inlichtingen-officier achter de vermoedelijke dader had aangestuurd; dat hij de volgende dag met vacantie zou gaan en vóór die tijd de salarissen zou moeten uitbetalen om teleurstelling van de belanghebbenden te voorkomen; dat hij er erg van geschrokken was en dat hij — Bauling — de enige was, die hem in de gedachte geschoten was, om hem te kunnen helpen;

dat dit verhaal gelogen was en dat hij dit aan Bauling heeft

verteld met de bedoeling Bauling te bewegen hem een geldsbedrag te lenen, teneinde daaruit dringende particuliere schulden te kunnen betalen; dat hij in geen enkel opzicht enig recht had om van Bauling geld te vragen; dat Bauling hem terstond zeide, het bedrag van f 2300 niet ter beschikking te hebben;

Overwegende, dat als getuige voor de Officier-Commissaris onder meer heeft verklaard en met ede bevestigd,

Adrianus Leendert Bauling, geboren te Koog aan de Zaan, 29 December 1906. wonende te Deventer,

dat beklaagde op 28 of 29 Juli 1932 bij hem in Deventer kwam en hem vertelde, dat hij, beklaagde, van een marine-officier een bedrag in geld had ontvangen en onder zich had gehad om als salaris uit te betalen aan marinepersoneel op de Vliegbasis Twenthe te Enschede; dat dit bedrag, dat hij opgeborgen had in een la van zijn bureau op die vliegbasis, daaruit was verdwenen en waarschijnlijk was gestolen; dat hij, beklaagde, de politie nog niet in de zaak had gemengd, maar dat hij wel een inlichtingen-officier achter de vermoedelijke dader had aangestuurd; dat hij, beklaagde, de volgende dag met vacantie zou gaan en nog diezelfde dag te 17.00 uur die salarissen zou moeten uitbetalen om teleurstelling van belanghebbenden te voorkomen; dat hij, beklaagde. er erg van geschrokken was en dat hij. Bauling, de enige was, die hem in gedachte geschoten was, die hem zou kunnen helpen; dat beklaagde voorts zeide, dat het bedrag, wat hij te kort kwam, ongeveer f 2300 was; dat beklaagde hem vroeg, dit bedrag te willen voorschieten; dat hij daarop beklaagde toen heeft gezegd, dat hij het geld niet ter beschikking had en dat hij hem, beklaagde, ook maar zo weinig kende;

Post alia:

Overwegende, dat het aldus bewezene moet morden gequalificeerd als: „*Poging tot oplichting*", voorzien en strafbaar gesteld bij art. 45 jo 326 Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in art. 14a van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat de Krijgsraad bij het bepalen van de straf en strafmaat ernstig rekening houdt met de verklaring ter terechtzitting door getuige, Commodore P. Vroon, Commandant Luchtvaartopleidingen ie 's-Gravenhage, onder ede afgelegd, inhoudende onder meer, dat beklaagde zijn dienst op uitstekende wijze heeft verricht en een zeer goed officier is; dat hij, getuige, nimmer reden tot aanmerkingen heeft gehad; dat hij, getuige, prijs stelt op het behoud

van beklaagde als Officier bij de Luchtmacht, gezien diens enthousiasme en capaciteiten, die nog van zeer groot nut voor de Luchtmacht kunnen zijn, dat beklaagde onder zijn, getuige's toezicht diens schulden regelmatig afbetaalt, alsmede dat beklaagde blijkens de zich bij de processtukken bevindende registratielijst gemachtigd is tot het dragen van het Oorlogsherinneringskruis; het lint van de Bronzen Medaille en het Ereteken voor Orde en Vrede;

[Volgt: veroordeling tot 4 maanden gevangenisstraf, voorwaardelijk, met een proeftijd van 3 jaren — *Red.].*

De Krijgsraad te Velde van de Luchtmacht Oost.

Vonnis van 6 Maart 1953.

President: Luitenant-Kolonel Mr A. F. Steffen.
Leden: Luitenant-Kolonel W. L. Nolke en Luitenant-Kolonel Jhr Mr R. W. C. G. A. Wittert van Hoogland.
Raadsman: 1e Luitenant W. J. van der Veen.

Opzettelijke ongehoorzaamheid in tijd van oorlog: het opzettelijk nalaten te voldoen aan het door de radio-omroep verbreide bevel voor alle militairen om naar hun onderdeel terug te keren (i.v.m. *de watersnood in Zuid-Nederland).*

De Krijgsraad acht het feit van zó lichte aard dat het door de commanderende officier langs krijgstuchtelijke weg behoort te worden afgedaan).*

(W.M.S.R. art. 114; W.X. art. 2 en 58).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE VAN DE LUCHTMACHT OOST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad tegen J. G. G., geb. 4 April 1933, dpl. sold. 4e Squadron, 1e Instr.groep, Instr. Reg. Luchtmacht Nijmegen, beklaagde,

Gezien:....enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

,,dat hij als soldaat ingedeeld bij de Koninklijke Landmacht, ,,althans als militair in de zin der wet, op 1 Februari 1953 te Haaks-,,bergen, althans in Nederland, heeft geweigerd of opzettelijk heeft ,,nagelaten, te gehoorzamen aan het hem door of namens de Chef ,,Luchtmachtstaf middels de radio gegeven dienstbevel, onmiddellijk ,,naar zijn, alstoen te Nijmegen gelegerd, onderdeel terug te keren, .,welk bevel hem werd gegeven naar aanleiding van de watersnood ,,in het Zuiden van Nederland'.';

Overwegende:....enz.;

Overwegende, dat beklaagde ter terechtzitting onder meer heeft verklaard, dat hij sedert 13 Januari 1953 in werkelijke dienst is als dienstplichtig soldaat en gelegerd te Nijmegen; dat hij op 1 Februari

*) Formeel is krijgstuchtelijke afdoening van opzettelijke ongehoorzaamheid in *tijd* van oorlog niet toelaatbaar. (Red. M.R.T.)

1953, met bewegingsvrijheid te Haaksbergen vertoevende, te 12.10 uur persoonlijk door de radio hoorde het bevel van de Chef Luchtmachtstaf, dat de militairen van de Luchtmacht onmiddellijk naar hun onderdeel moesten terugkeren; dat hij begreep, dat dit bevel ook aan hem werd gegeven en dat hij dus onmiddellijk naar zijn onderdeel te Nijmegen moest terugkeren; dat hij dit niet heeft gedaan, doch eerst op 2 Februari 1953 bij zijn onderdeel te Nijmegen is teruggekeerd;

Overwegende, dat een ten processe aanwezige fotooopy van een schrijven van het Hoofd Radionieuwsdienst van het Algemeen Nederlandsch Persbureau „A.N.P.", d.d. 14 Februari 1953, gericht aan de Kolonel-Waarnemer H. Staring, inhoudt, dat op Zondag 1 Februari 1953 in de extra-uitzending die te 11.32 uur begon, het eerste bericht van de Chef Luchtmachtstaf werd uitgezonden; dat de uitgesproken tekst luidde als volgt: „Een bericht van de Chef „Luchtmachtstaf: De Chef van de Luchtmachtstaf gelast al het „beroeps-, reserve- en dienstplichtig personeel, dat in werkelijke „dienst is, onmiddellijk naar het onderdeel terug te keren": dat de uitzending geschiedde over beide zenders, Hilversum 1 en 2;

Overwegende, dat het een feit van algemene bekendheid is, dat voornoemd door de radio uitgezonden bevel werd gegeven naar aanleiding van de watersnood in het Zuidwesten van Nederland;

Post alia:

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als: *„opzettelijke ongehoorzaamheid in tijd van oorlog"*, voorzien en strafbaar gesteld bij art. 114 Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat de Krijgsraad bevindt, dat deze zaak, één der in artikel 2, lid 2a, van de Wet op de Krijgstucht vermelde strafbare feiten opleverende, van z6 lichte aard is, dat zij buiten strafrechtelijke behandeling had behoren te zijn afgedaan, zodat met toepassing van artikel 58 van de Wet op de Krijgstucht onder mededeling van alle stukken, de zaak ter verdere behandeling behoort te worden verwezen naar de tot straffen bevoegde commanderende Officier. . . . enz.

De Krijgsraad te Velde van de Luchtmacht Oost.

Vonnis van 16 Januari 1953.

President: Luitenant-Kolonel Mr *H.* H. A. de Graaff.
Leden: Kolonel H. *A.* Smeenk en Luitenant-Kolonel W. L. Nolke.
Raadsman: 1e Luitenant W. G. Sibben.

Zwaar lichamelijk letsel door schuld: bij het werken aan de straalmotor van een straaljager, gezeten in de cockpit, de motor met een groot aantal toeren laten draaien, zonder dat een beschermrooster voor de luchtinlaat was geplaatst en sonder zich ervan overtuigd te hebben dat de voorgeschreven veiligheidsmaatregelen waren ge-

troffen, waardoor een persoon door de luchtstroom werd opgenomen en in de inlaatopening werd gezogen, resulterende in hersenschudding en beenbreuk.

Uitvoerige motivering van de opgelegde straf (voorwaardelijke geldboete).

(Wb.v.Str. art. 14a, 24, 308).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE VAN DE LUCHTMACHT OOST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen A. C. d. K., geb. 2 November 1926, beroepskorporaal jachtvliegschool, vliegbasis Twenthe, beklaagde,

Gezien:....enz.;

Overwegende dat de beklaagde is ten laste gelegd *):

,,dat hij op de Vliegbasis ,,Twenthe" te Enschede, *althans in ,,Nederland,* op *of omstreeks* 8 September 1952 de rechter motor, ,,een straalmotor, van een Gloster Meteor vliegtuig, terwijl daaraan ,,het voorste gedeelte van de motorgondel was gemonteerd, hoogst ,,roekeloos, onvoorzichtig en ondeskundig, immers zonder een be- ,,schermrooster voor of op de luchtinlaat geplaatst te hebben en ,,zonder zich van te voren er van te hebben overtuigd dat de voor- ,,geschreven veiligheidsmaatregelen waren getroffen. heeft gestart ,,en heeft doen werken, waarbij de motor ongeveer 13000, althans ,,een groot aantal, toeren per minuut draaide, met deze aan zijn, ,,beklaagdes, roekeloosheid, onvoorzichtigheid en ondeskundigheid ,,te wijten gevolgen, dat D. J. Swartz, die zich voor het vliegtuig ,,bevond en enige passen deed in de richting van de inlaatopening ,,van die motor, werd opgenomen en door de luchtinlaatopening van ,,de motor naar binnen werd gezogen, waardoor hij een hersenschud- ,,ding heeft bekomen en zijn linkerbeen werd gebroken, *althans ,,zwaar lichamelijk letsel heeft bekomen, in ieder geval zodanig ,,lichamelijk letsel, waaruit xiekte of verhindering van ongeveer vier ,,maanden, althans tijdelijke ziekte of verhindering in de uitoefening ,,zijner ambts- of beroepsbezigheden is ontstaan";*

Overwegende:....enz.;

Overwegende, dat beklaagde zakelijk heelt verklaard:

dat hij in September 1952 als beroeps-korporaal-monteur in werkelijke dienst was bij de Leger-Luchtmacht Nederland op de Vliegbasis Twenthe te Enschede; dat hij op 8 September 1952 met de korporaals Roelofse, Jansen op de Haar en I. Zwartz ingedeeld was bij de afwerking na eindcontrôle aan de Gloster Meteor, mark IV, de 1-22, op de Vliegbasis Twenthe te Enschede; dat op de rechtermotor van dit vliegtuig een nieuwe hydraulische pomp was geplaatst, waarna het hydraulisch systeem ontlucht moest worden, waartoe de motor ongeveer 13.000 toeren per minuut moest draaien;

---

*) Met uitzondering van de hier door ons gecursiveerde gedeelten in de bewezenverklaring overgenomen. (Red. M.R.T.)

dat hij hiertoe in de cockpit is gaan zitten en de motor gestart heeft, terwijl de korporaal Roelofse onder de vleugel is gaan zitten voor het ontluchten van het hydraulische systeem, terwijl de korporaal Swartz zich ongeveer 2 meter voor de neus van het vliegtuig bevond om tekens door te geven ten behoeve van de werkzaamheden van Roelofse; dat beklaagde op diens aanwijzingen de remkleppen bediende; dat na enige tijd de korporaal Swartz afzwaaide, ten teken dat het draaien van de motor beëindigd kon worden; dat toen de remkleppen nog open stonden; dat hij, terwijl hij even in de cockpit keek om de handle van de remmen op „in" te zetten, het instrumentenpaneel controleerde, terwijl hij zijn hand op de gashandle had om dat terug te trekken; dat hij, terwijl hij daarna naar buiten keek, zag. dat er iets gebeurde, terwijl iemand hem riep te stoppen, waarop hij de motor afzette, dat toen hij uit het vliegtuig geklommen was, de korporaal Swartz op de grond lag; dat hij erkent, dat hij door het plaatsen van een beschermrooster voor de luchtuitlaat, zoals in de geldende voorschriften staat en door zich van te voren te overtuigen, dat de voorgeschreven veiligheidsmaatregelen getroffen waren, het ongeluk had kunnen voorkomen;

Overwegende, dat een proces-verbaal van huishoudelijk onderzoek dd. 3 October 1952, opgemaakt en ondertekend door de Commissie van huishoudelijk onderzoek, bestaande uit le-luitenant A. J. Tannemaat en Reserve-1e-luitenant W. Dijkshoorn, beiden behorende tot het Wapen der Militaire Luchtvaart, gelegerd op de Vliegbasis Twenthe, zakelijk inhoudt als verklaring van:

1. Nicolaas Roelofse, korporaal vliegtuigmonteur I, behorende tot het Technisch Squadron, gelegerd Vliegbasis Twenthe, legernummer 27.07.12.128:

dat hij op 8 September 1952 met beklaagde en de korporaals Swartz en Jansen op de Haar ingedeeld was bij de afwerking na eindcontrôle van de Gloster Meteor, mark IV, dc 1-22, op de vliegbasis Twenthe, dat op de rechtermotor van de 7-22 een nieuwe hydraulische pomp was geplaatst, waarna dit hydraulisch systeem ontlucht moest worden en waartoe hij beklaagde gevraagd had de motor te draaien; dat beklaagde in de cockpit van het toestel is gaan zitten, de korporaal Swartz op een veilige afstand van de luchtinlaat van de rechtermotor opgesteld, terwijl hij onder de rechtervleugel is gaan zitten; dat hij signalen gaf aan de korporaal Swartz, die deze weer doorgaf aan beklaagde, teneinde het hydraulisch systeem op de juiste ogenblikken vanuit de cockpit in werking te stellen; dat beklaagde, om de druk te handhaven van het systeem. de motor op ongeveer 11.000 taeren instelde; dat, nadat de werkzaamheden voltooid waren en hij opkeek, zag dat korporaal Swartz enkele passen op de rechtermotor toekwam en plotseling in de luchtinlaat werd gezogen; dat hij daarop direct beklaagde gewaarschuwd heeft, waarop de motor in toeren verminderde; dat hij daarop met korporaal Jansen op de Haar korporaal Swartz uit de luchtinlaat van de motor heeft getrokken; dat voor de luchtinlaat van de

rechtermotor in strijd met de voorschriften geen beschermrooster was aangebracht;

2. Jozef Gerardus Maria Jansen op de Haar, korporaaal instrumentmaker I, Technisch Squadron Vliegbasis Twenthe, legernummer 31.03.10.171:

dat hij op 8 September 1952 ingedeeld was met de korporaals Roelofse, Swartz en beklaagde voor afwerking na eindcontrôle van de Gloster Meteor, mark IV, 1-22; dat hij werkte aan de linkermotor van dit toestel; dat hij zag dat de korporaal Roelofse bezig was het hydraulisch systeem te ontluchten, waarbij korporaal Swartz voor het vliegtuig stond, om tekens te geven naar beklaagde, die in de cockpit zat; dat toen het ontluchten klaar was, korporaal Swartz enige passen voor de draaiende motor langs, deed; dat Swartz echter van richting veranderde en liep in de richting van het middengedeelte der vleugel, waardoor hij opnieuw de luchtinlaat passeerde; dat Swartz op dat zelfde ogenblik werd opgenomen en achterwaarts door de luchtinlaat van de motor naar binnen werd gezogen,....enz.:

Post alia:

Overwegende, dat ten processe aanwezig is een door de Dir.-Officier van Gezondheid 3e klas getekende geneeskundige verklaring dd. 11 November 1952, vermeldende dat hij op 8 September 1952 op de vliegbasis Twenthe bij de korporaal D. J. Swartz, legernummer 26.04.20.228 heeft geconstateerd een oommotio cerebri en fract. cruris sinistra, terwijl betrokkene verder wordt behandeld door Dr. Wildschut, chirurg te Enschede; dat de vermoedelijke ziekteduur ongeveer 4 maanden zal duren, terwijl algeheel herstel mogelijk is;

Overwegende, dat ten processe aanwezig is een exemplaar van de geldende instructies ten tijde van het ongeval, waarin vermeld staat bij uitvoering motorgrondtest onder punt c: plaats roosters voor op de motorgondels, welke instructie aan beklaagde is voorgehouden;

Post *alia:*

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als: „aan *zijn* schuld te *wijten zijn* dat een ander *zwaar* lichamelijk „*letsel* bekomt", voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 308 Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in art. 14a van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat de Krijgsraad bij het bepalen van de strafmaat

rekening houdt deels met het feit dat beklaagde, door zijn dagelijkse bezigheden aan straalmotoren de gevaren hieraan verbonden heeft onderschat en deels met beklaagdes sympathieke houding tijdens het vooronderzoek en ter terechtzitting, alsmede zijn kameraadschap ten opzichte van het slachtoffer door de schuld volledig op zich te nemen door geen enkele verschoning naar voren te brengen, hoewel het slachtoffer ook terdege met de gevaren bekend was en evenzeer tot het voorkomen van het ongeval had kunnen bijdragen;

[Volgt: veroordeling tot f 100 geldboete subs. *2* maanden hechtenis voorwaardelijk, proeftijd 1 jaar — *Red.].*

De Krijgsraad te Velde Oost.

Vonnis van 26 Februari 1953.

President: Luitenant-Kolonel Mr *H.* H. A. de Graaff.
Leden: Lnt.-Kol. P. *G.* van Ditzhuijzen en le-Lnt. Mr G. S. D. Bijl de Vroe.
Raadsman: Mr N. M. Muller te Arnhem.

Wederrechtelijk gebruik van eens anders motorrijtuig: ongeoorloofd mederijden in een militaire vrachtauto.

Verworpen het verweer van de raadsman dat ,gebruiken" in art. **37** *W.V.W. doelt op de bestuurder en dat de daad van beklaagde hoogstens medeplichtigheid is geweest. Van een behulpzaam zijn of het verschaffen van gelegenheid, middelen of inlichtingen is geen sprake geweest. Bovendien: de Wet spreekt in art. 37 van „gebruiken" en in ettelijke andere artikelen van „besturen", zodat er geen reden is om aan te nemen dat „gebruiken" alleen zou betrekking hebben op het „als bestuurder gebruiken".*

(W.V.V. art. **37).**

De Krijgsraad te Velde Oost,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen J. A. M., geb. 19 Mei 1928, beklaagde,

Gezien:....enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd [1]):

„dat hij als korporaal [2]) ingedeeld bij de Koninklijke Landmacht, „*althans als militair in de zin der wet,* op *of omstreeks* 7 Juni 1952, „opzettelijk wederrechtelijk in een door Meijer bestuurd aan de Staat „der Nederlanden toebehorend motorvoertuig als passagier is mee-

---

1) Met uitzondering van de hier door ons gecursiveerde gedeelten bewezen verklaard.

2) Nu beklaagde, als korporaal, gezamenlijk met de soldaat-bestuurder het feit beging, was er toch alle reden voor toepassing van artikel 48 W.M.S.R. Zie onze noot in M.R.T. XLIV, blz. 112 en M.R.T. XLI, blz. 352. (Red. M.R.T.)

„gereden over diverse voor het openbaar verkeer openstaande rij-
„wegen van en in Utrecht naar en in Amsterdam";

Overwegende:. . . .enz.;

Overwegende, dat beklaagde zakelijk onder meer heeft verklaard, dat hij van 5 October 1950 tot 12 October 1952 als dienstplichtige, laatstelijk als korporaal, in werkelijke dienst is geweest bij de Koninklijke Landmacht; dat hij op Zaterdag 7 Juni 1952 in een door soldaat Meijer bestuurd, aan de Staat der Nederlanden toebehorend motorvoertuig, als passagier is medegereden over diverse voor het openbaar verkeer openstaande rijwegen van en in Utrecht naar en in Amsterdam; dat hij dit deed om met bewegingsvrijheid te gaan; dat hij geen toestemming had om deze rit aldus te maken;

Overwegende, dat als getuige door de Officier-Commissaris gehoord, zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

Wilhelmus Johannes Meijer, geboren te Beverwijk 21 October 1931. destijds dienstplichtig soldaat; dat hij evenals soldaat Blommers op 6 Juni 1952 opdracht kreeg om als bestuurder van een G.M.C. 2½ tonner, daarmede te rijden van Oldebroek naar Utrecht; dat beklaagde en soldaat De Boer mee gingen als radiomonteur; dat de G.M.C.'s tot 9 Juni 1952 op het terrein van de Hojelkazerne te Utrecht moesten blijven staan; dat in de morgen van 7 Juni 1952, toen Blommes, De Boer, beklaagde en hijzelf bij elkaar zaten, het plan opkwam, om met de G.M.C.'s met bewegingsvrijheid te vertrekken; dat zij daar toen toe besloten; dat hij daarop op 7 Juni 1952 met de door hem bestuurde militaire G.M.C. de kazerne te Utrecht is uitgereden; dat beklaagde in het door hem bestuurde aan de Staat der Nederlanden toebehorende motorvoertuig als passagier is meegereden over diverse rijwegen van en in Utrecht naar en in Amsterdam;

Willem van der Linden, geboren te Utrecht 8 Juli 1930, destijds kornet 33e Afdeling Veldartillerie:

dat hij in verband met een aan beklaagde gegeven opdracht om radiosets naar Utrecht te brengen en deze uiterlijk 9 Juni weer terug ie brengen in de Legerplaats 't Harde, deze schriftelijke aanwijzingen heeft gegeven hoe te handelen; dat hij onder meer aanwijzingen gaf, dat, indien de radio-sets niet reeds op 7 Juni 1952 gereed zouden zijn en teruggebracht naar 't Harde, beklaagde de militaire vrachtauto's gedurende het weekend moest laten staan in de Hojelkazerne te Utrecht; dat beklaagde dus wist, dat de militaire voertuigen in geen geval tijdens het weekend mochten worden gebruikt;

Johannes Jan La Crois, oud 32 jaar, kapitein, destijds Verbindingsoficier van de 33e Afdeling Veldartillerie te 't Harde:

dat hij aan beklaagde M. geen recht of vergunning heeft gegeven om op 7 Juni 1952 met een aan deze ter beschikking gesteld militair motorvoertuig als passagier mede te rijden, dan wel als bestuurder daarvan te fungeren, kortom van dat motorvoertuig gebruik te maken voor een rit van Utrecht over diverse wegen naar en in Amsterdam:

post alia:

Over-cvegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als: „*opzettelijk wederrechtelijk een aan een ander toebehorend motorrijtuig op een weg gebruiken*"; voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 37 Wegenverkeerswet;

Overwegende, dat bij monde van beklaagdes raadsman het verweer is gevoerd, dat artikel 37 van de Wegenverkeerswet op het onderhavige geval niet van toepassing zou zijn; dat toch dit artikel slechts zou betreffen degeen, die *als bestuurder* een aan een ander toebehorend motorrijtuig gebruikt, doch dat van een „passagier" niet kan worden gezegd, dat hij het voertuig „gebruikt", veeleer dat hij daarvan „gebruik maakt"; dat aan de passagier niet daderschap doch hoogstens „medeplichtigheid" zou kunnen worden ten laste gelegd, hetgeen evenwel niet is geschied;

Overwegende, dienaangaande, dat, al moge in het cpraakgebruik nu eens de berm „gebruiken", dan weer „gebruik maken van" worden gebezigd, het verschil in betekenis tussen beide termen naar het oordeel van de Krijgsraad niet zó evident is, dat het de interpretatie van artikel 37 kan beïnvloeden, te meer. waar het Handwoordenboek der Nederlandse Taal van Van Dale het werkwoord „gebruiken" verklaart als „zich bedienen van, gebruik maken van";

Overwegende, dat de handelingen van beklaagde in casu niet kunnen worden aangemerkt als een „opzettelijk behulpzaam zijn bij „het plegen van het misdrijf", noch als een „opzettelijk gelegenheid, „middelen of inlichtingen verschaffen tot liet plegen van het misdrijf" en dus stellig niet opleveren „medeplichtigheid" aan het door de bestuurder van het motorrijtuig gepleegde misdrijf, omschreven in artikel 37 van de Wegenverkeerswet;

Overwegende, dat de Wetgever, in artikel 37 sprekende van „gebruiken", terwijl in ettelijke artikelen van de Wegenverkeerswet wordt gesproken van „bestuurder" en „besturen", kennelijk een verschil tussen beide termen heeft willen maken, zodanig, dat in artikel 37 het „gebruiken" van een motorrijtuig méér omvat dan uitsluitend het „als bestuurder gebruiken" daarvan;

Overwegende, dat derhalve naar het oordeel van de Krijgsraad noch de betekenis van het woord „gebruiken", noch het redactioneel systeem van de Wegeriverkeerswet zich verzet tegen een zodanige interpretatie van het woord „gebruiken" als gebezigd in artikel 37 van die Wet. dat daaronder mede wordt begrepen het anders dan als bestuurder zich bedienen van het motorrijtuig oveerenkonistig de bestemming van dat rijtuig, het vervoer van personen of goederen, zodat genoemd artikel op beklaagde. die opzettelijk wederrechtelijk als passagier medereed, toepasselijk is;

[Volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf voor de tijd van een maand en verlaging tot de stand van soldaat in de laagste klasse — *Red.*].

Zeekrijgsraad te 's-Gravenhage.

Dispositie van 1 October 1953.

President: Mr D. B. A. Franken.

Leden: J. C. van Epen, A. van Miert, H. J. Baaij en F. O. van Kregten.

Raadsman: Mr *J. R.* van Wijk, advocaat te Haarlem.

Principiële dienstweigering.

De Fiscaal stelt voor, op grond van nader ontvangen gegevens de ernst van beklaagdes gewetensbexwaren aanvaardende en niet uitgesloten achtende dat de commissie van advies zich vergist heeft, de zaak te schorsen tot het bekomen van revisie van 's Ministers beslissing, af wijxende beklaagdes beroep op de Dienstweigeringswet.

De Krijgsraad, daar latende de al of niet juistheid van 's Hofs jurisprudentie, om in gevallen van principiële dienstweigering in voorkomende gevallen voornoemde modus te volgen, acht het doelmatig de uniformiteit van de behandeling van principiële dienstweigeraars niet te doorbreken. Schorsing van de zaak voor onbepaalde tijd.

(Zie ook het vonnis van dezelfde Krijgsraad hierna).

(Art. 2 Dienstweigeringswet).

DE KRIJGSRAAD VOOR DE ZEEMACHT BINNEN HET RIJK IN EUROPA TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Fiscaal tegen T. v. d. N., oud 22 jaren, geboren te Amsterdam, gedetineerde, laatstelijk vóór de verwijzing naar de Zeekrijgsraad gediend hebbende als hulpvliegtuigmaker 3e klasse z/m bij het Marine-opkomstcentrum te Voorschoten;

Gezien de beschikking tot verwijzing naar de Zeekrijgsraad dd. 13 Aug. 1953 nr. CZM/P 22103167296;

Gezien het bevel tot bijeenkoming van de Zeekrijgsraad dd. 15 Sept. 1953 aan de voet van welk stuk door de Fiscaal aan de beklaagde wordt te laste gelegd:

,,dat hij te Voorschoten in tijd van oorlog op of omstreeks 30 ,,Juni 1953, nadat hij als dienstplichtige voor de werkelijke dienst ,,opgeroepen op de plaats van zijn bestemming, het Marine Opkomst ,,Centrum te Voorschoten was aangekomen en aldaar ingedeeld was ,,als hulpvliegtuigmaker, opzettelijk toen de Luitenant ter zee 1e ,,klasse J. van de Hulst hem in verband daarmede gezegd had: ,,,,Ik geef je na de opdracht je nu naar de kapper te begeven en ,,,,daarna naar het kledingmagazijn om je militaire kleding in

,,,,ontvangst te nemen", althans woorden van dergelijke strekking, ,,die officier heeft geantwoord: „Ik weiger kleding in ontvangst te ,,,,nemen, dus heeft het ook geen zin om naar de kapper te gaan", ,,althans woorden van dergelijke strekking en opzettelijk zich niet ,,naar de kapper en het kledingmagazijn heeft begeven";

Gezien het exploit van betekening en dagvaarding dd. 16 September 1953 waarbij bovenvermeld bevel en de daarop gestelde telastelegging de beklaagde zijn betekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van de Zeekrijgsraad op Donderdag 1 October 1953 des voormiddags te 9.00 uur;

Gezien de stukken van de processe, voor zover daarvan wordt gebruik gemaakt aan de beklaagde vertoond en voorgehouden;

Gezien de schriftuur van eis door de Fiscaal overgelegd en gehoord dc voorlezing van de daarin opgenomen conclusie strekkende tot bewezenverklaring van het de beklaagde te laste gelegde alsmede zijn schuld eraan;

Qualificatie daarvan als:

„OPZETTELIJKE ONGEHOORZAAMHEID IN TIJD VAN OORLOG";

en veroordeling deswege tot:

een gevangenisstraf voor de tijd van vier jaren onvoorwaardelijk met aftrek van de tijd sinds 30 Juni 1953 in voorarrest doorgebracht;

Overwegende dat de Fiscaal in zijn vóór de indiening van zijn schriftuur van de eis gehouden requisitoir voornoemde conclusie alternatief heeft verbonden aan zijn voorstel, dat — daar de Fiscaal op grond van nader verkregen, ook aan de Krijgsraad overgelegde, gegevens, welke de ernst van beklaagde's gewetensbezwaren tegen de militaire dienst bevestigen, de mogelijkheid niet uitgesloten acht. dat de Commissie van Advies zich heeft vergist — het de Krijgsraad moge behagen om de zaak van beklaagde te schorsen, opdat de Fiscaal hei nodige kan verrichten teneinde revisie van de Ministeriële beslissing, waarbij beklaagde's beroep op de Dienstweigeringswet werd afgewezen. te krijgen en de zaak voor te leggen aan de Minister van Marine ter nader onderzoek van beklaagde's gewetensbezwaren;

Overwegende, dat de raadsman van beklaagde, Mr J. H. van Wijk, dit voorstel van de Fiscaal heeft gesteund en daarbij heeft betoogd, dat het praktijk is bij de Krijgsraad te Velde West en bij het Hoog Militair Gerechtshof, dat in gevallen van principiële dienstweigering, bij voorkomende gelegenheden voornoemde modus wordt gevolgd;

Overwegende, dat hoewel de Krijgsraad nog steeds op het standpunt staat dat het nooit de taak van de strafrechter kan zijn om in zijn rechtspraak de juistheid of onjuistheid van de door de administratie genomen beslissingen te beoordelen, doch integendeel de strafrechter behoort' te zorgen, dat niet met overschrijding van de strafwet de door de administratie genomen beslissingen geheel of ten dele iliusoir worden gemaakt, volgens jurisprudentie van het Hoog Militair Gerechtshof (sententie 22 November 1949 inzake

V. d. S.), 's Krijgsraads opvatting terzake onjuist is. o.m. omdat daaruit ten onrechte zou volgen, dat de rechter in enig opzicht door de administratie beperkt zou kunnen worden in zijn bevoegdheid om zelfstandig alle omstandigheden te onderzoeken, waaronder een misdrijf kan zijn gepleegd, dus ook het eventueel aanwezig zijn van gewetensbezwaren;

dat, daargelaten de al of niet juistheid van 's Hofs jurisprudentie, welke in haar algemeenheid slechts een petitio principii bevat, de Krijgsraad het *doelmatig* acht de uniformiteit van de behandeling der principiële dienstweigeraars niet te doorbreken, te meer daar de Commissie van Advies voor de Dienstweigeringswet en de Minister van Oorlog het hun vanwege de rechter gedaan verzoek om het „werk over te maken" gelaten schijnen te accepteren en in vele gevallen met gebruik van de hen door het strafproces verstrekte gegevens tot een gewijzigd advies en tot een gewijzigde beslissing komen,

DISPONEERT, dat de zaak van beklaagde voor onbepaalde tijd zal worden geschorst en de stukken wederom zullen worden gesteld in handen van de Fiscaal tot het nodige gebruik voor het verkrijgen van een eventuele revisie der beschikking van de Minister van Marine dd. 7 November 1952 Pa 6729615 genomen op het beroep op de Dienstweigeringswet, gedaan door T. v. d. N.

Zeekrijgsraad te 's-Gravenhage.

Vonnis van 12 November 1953.

President: Mr *D. B.* A. Franken.

Leden: J. C. van Epen, A. van Miert, T. J. Rikkers, W. A. de Looze.

Raadsman: Mr *J. H.* van Wijk, advocaat te Haarlem.

Principiële dienstweigering.

De yewetensbeswaren van beklaagde (na aanvankelijke afwijzing) door de Minister alsnog erkend.

Krachtens artikel 2 Dienstweigeringswet dient de strafvervolging, nu het volgens de tenlastelegging betreft een strafvervolging wegens ongehoorzaamheid aan enig dienstbevel, te worden gestaakt.

(Art. 2 Dienstweigeringswet).

DE KRIJGSRAAD VOOR DE ZEEMACHT BINNEN HET RIJK IN EUROPA TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Fiscaal tegen T. v. d. N. [Zie de dispositie van dezelfde Krijgsraad, hiervóór. — *Red.]*;

Gezien de beschikking tot verwijzing naar de Zeekrijgsraad dd. 13 Augustus 1953 Nr. CZM/P 22103167296;

Gezien het bevel tot bijeenkoming van de Zeekrijgsraad dd. 15 September 1953, aan de voet van welk stuk door de Fiscaal aan de beklaagde wordt te laste gelegd [zie de dispositie hiervóór — Red.] ;

Gezien het exploit van betekening en dagvaarding dd. 16 September 1953, waarbij bovenvermeld bevel en de daarop gestelde telastlegging de beklaagde zijn betekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van de Zeekrijgsraad op Donderdag 1 October 1953 des voormiddags te 09.00 uur;

Gezien de dispositie van deze Raad dd. 1 Octoher 1953, waarbij de zaak van beklaagde voor onbepaalde tijd werd geschorst en de stukken wederom in handen werden gesteld van de Fiscaal tot het nodige gebruik van het verkrijgen van een eventuele revisie der beschikking van de Minister van Marine dd. 7 November 1952 Pa. 67296/5 genomen ter afwijzing van het beroep van beklaagde op de Dienstweigeringswet;

Overwegende, dat beklaagde op 23 Juni 1953 als gewoon dienstplichtige bij de Zeemacht in werkelijke dienst is opgekomen en thans nog als huipvliegtuigmaker 3e klasse z/m bij de zeemacht dient;

Overwegende, dat ten processe aanwezig is en voorgelezen een afschrift van de aan de Commandant der Zeemacht gerichte beschikking van de Minister van Marine dd. 9 November 1953 Nr. Pa 6729618, houdende dat de Minister van Marine op grond van het door de desbetreffende commissie na een nieuw onderzoek uitgebracht advies, de gewetensbezwaren tegen de militaire dienst van de zeemiliciën-matroos 3e klasse T. v. d. N., marinenummer 67286, alsnog erkent;

Overwegende, dat de Fiscaal, na voorlezing van voornoemde beschikking, heeft geconcludeerd, dat de Krijgsraad zal gelasten, de strafvervolging te staken;

Overwegende, dat de raadsman van beklaagde, Mr J. H. van Wijk, zich bij deze conclusie heeft aangesloten;

Overwegende, dat krachtens artikel 2 van de Wet van 13 Juli 1923, Staatsblad No. 357, bij gunstige beschikking op het verzoekschrift tot het verkrijgen van toepassing van artikel 3 dier Wet, gedaan door de militair, die op grond van zijn overtuiging dat hij de evenmens niet mag doden, ook wanneer dit ingevolge overheidsbevel geschiedt, gewetensbezwaren heeft tegen de vervulling van de militaire dienst, indien tegen hem wegens ongehoorzaamheid aan enig dienstbevel een strafvervolging aanhangig is, de strafvervolging wordt gestaakt;

Overwegende, dat blijkens de telastlegging aan de voet van het bevelschrift de onderhavige tegen de beklaagde aanhangige strafvervolging inderdaad betreft een strafvervolging wegens ongehoorzaamheid aan enig dienstbevel;

Gezien artikel 2 der Wet van 13 Juli 1923 Staatsblad nr. 357;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN,

Bevindt dat door de Minister van Marine gunstig is beschikt op het door beklaagde aan dien bewindsman gericht verzoekschrift tot het verkrijgen van toepassing van artikel **3** der Wet van **13** Juli 1923 Staatsblad nr. 357:

Bevindt dat de onderhavige zaak betreft een tegen beklaagde wegens ongehoorzaamheid aan enig dienstbevel aanhangige strafvervolging;

Gelast dat die strafvervolging wordt gestaakt.

REDACTIONEEL GEDEELTE.

Nogmaals: tijd van oorlog.

De Luitenant ter Zee (A) 2e klasse H. A. VAN EE zond ons naar aanleiding van de op blz. 587 e.v. van deel XLVI van het Militair Rechtelijk Tijdschrift opgenomen beschouwing van de hand van Kapt. Luit. ter Zee V. D. MEY de volgende opmerkingen en mededelingen:

In het laatste gedeelte van 's schrijvers betoog vestigt hij de aandacht op het grote gevaar dat er schuilt in de huidige jurisprudentie van het Hoog Militair Gerechtshof. Het gevaar namelijk, dat de doorsnee militair de qualificatie „in tijd van oorlog" als een formele, nietszeggende bijkomstigheid gaat zien, waardoor ten tijde van een werkelijke oorlog een bedenkelijke vervlakking van het plichtsbesef zal gaan optreden.

Wat dit laatste betreft, ziet het United States Court of Military Appeals (USCMA) de zaak kennelijk psychologischer dan het Hoog-Militair Gerechtshof.

Op **3** Juli 1953 moest dit college namelijk beslissen over de vraag of in Korea, in verband met een door een Amerikaans militair gepleegd schildwachtendelict, „tijd van oorlog" aanwezig was. Uiteraard beantwoordde het USCMA deze vraag bevestigend, met de volgende interessante overwegingen:

> „We believe a finding that this is a time of war, within the „meaning of the language of the Code. is compelled by the very „nature of the present conflict; the manner in which it is „carried on; the movernent to, and the presence of large „numbers of American men and women on the battlefields of „Korea; the casualties involved; the sacrifices required; the „drafting of recruit, to maintain the large number of persons „in the military service; the national emergency legislation „enacted and being enacted; the executive orders promulgated; „and the tremendous sums being expended for the express

„purpose of keeping our Army, Navy and Air Force in the „Korean theatre of operations.

„Moreover, we believe that battle conditions, where many „lives depend upon the proper performance of hazardous duty „by each and every individual, require that peacetime sentences „with regard to military offenses be discarded and the more „severe wartime sentences invoked. It would indeed be an insult „to the efforts of thosc servicemen who are daily risking their „lives in defense of democratic principles to hold that peacetiinc „conditions prevail.

„Conceding that other courts in certain civilian cases have „held that a formal declaration of war is a condition precedent „to a state of war, the reasons which are influential there are „not persuasive here" [1]).

Hieruit moge blijken, dat het USCMA, oordelend over een in Nederland gepleegd delict door een Nederlandse militair, zeker niet tot de qualificatie „in tijd van oorlog" zou zijn gekomen.

---

[1]) Vide The JAG journaal van September **1953,** blz. 20.

STATISTIEK.

Op blz. 571—576 van de vorige jaargang zijn overzichten opgenomen van de werkzaamheden van de militaire rechtscolleges over 1951 en 1952. Hieronder laten wij overzichten volgen van de werkzaamheden van de militaire rechtscolleges over het eerste halfjaar 1952 en het .eerste halfjaar 1953.

Bij lezing van de staat 1 valt het op, dat de aantallen commune delicten en militaire misdrijven in de loop van het eerste halfjaar 1953 bij verwijzing aanhangig gemaakt iii niet onbelangrijke mate zijn toegenomen. Het overzicht over 1932 toonde ook reeds een stijging aan. Het aantal zaken bij eindvonnis afgedaan laat een overeenkomstige toeneming zien. Opmerkelijk is het, dat het aantal zaken, dat in hoger beroep is afgedaan, slechts een kleine schommeling vertoont vergeleken bij het eerste halfjaar 1952. Minder gebruik werd derhalve gemaakt van het recht van appel.

Blijkens staat 2, welke de personen vermeldt, die bij eindvonnis zijn veroordeeld, is het aantal commune delicten gepleegd door officieren enigermate toegenomen, terwijl het aantal oommune misdrijven en overtredingen gepleegd door onderofficieren en mindere militairen bij het leger (land- en luchtmacht) belangrijk is gestegen.

Ook het aantal zaken, welker berechting zou behoren tot de bevoegdheid van de krijgsraden te velde, doch dat op grond van art. 74 W.v.S. buiten geding is afgedaan, is, zoals uit staat 3 blijkt, zeer belangrijk omhoog gegaan; het is met 87 zaken toegenomen. Vergeleken met het eerste halfjaar 1952 is hel aantal transacties derhalve met bijna 38 % gestegen.

Vergelijken wij het aantal delicten naar hun aard, dan leert staat 4, dat de aantallen misdrijven tegen het openbaar gezag, valsheid in geschrifte, vernieling en beschadiging van goederen, ambtsmisdrijven, en begunstiging enige stijging vertonen, terwijl de aantallen misdrijven tegen de openbare orde, mishandelingen, diefstal en stroperij enige daling laten zien.

Het aantal onvoorwaardelijk veroordeelden is evenals het aantal voorwaardelijk veroordeelden in het eerste halfjaar 1953 aanmerkelijk toegenomen.

Krijgsraden te velde verklaarden zich, blijkens staat 5, slechts een enkele maal onbevoegd. Nietige tcnlastleggingen werden in het eerste halfjaar 1953 niet vastgesteld. Het aantal terugverwijzingen naar de tot straffen bevoegde C.O. was ongeveer gelijk aan dat in het eerste halfjaar 1952. Ook het aantal vrijspraken vertoonde slechts kleine verschillen met het eerste halfjaar 1952.

Wegenverkeersdelicten zijn van 51 in het eerste halfjaar van 1952 gestegen tot 139 in het eerste halfjaar van 1953. Het aantal misdrijven tegen de ondergeschiktheid is ook in belangrijke mate toegenomen; dit aantal liep op van 140 in het eerste halfjaar van 1952 tot 185 in het eerste halfjaar van 1953. Het aantal schendingen van

verschillende dienstplichten steeg van 46 tot 105 in het eerste half-jaar van 1953.

De overzichten geven o.i. onvoldoende inzicht in de criminaliteit onder de militaire justiciabelen. Daarin ontbreken rubrieken over de sterkte van het personeel der krijgsmacht in de bepaalde tijd-vakken, zowel in haar geheel (herhalingsoefeningen) als in haar hoofddelen (land-, lucht- en zceinacht). als in de categorieën justitiabelen: officieren, onderofficieren en mindere militairen.

Teneinde meer inzicht te verkrijgen in de ernst der criminaliteit zou het wenselijk zijn, indien de overzichten ook gegevens inhielden over de uitgesproken straffen met name over de strafsoorten en strafmaten.

Nu deze gegevens daarin ontbreken, is het moeilijk bepaalde con-clusies te trekken.

De toeneming van verschillende delicten kan een gevolg zijn van het groter aantal justitiabelen, dat in een bepaalde periode onder de wapenen verbleef Zij kan ook een gevolg zijn van een strenger optreden van het politie-apparaat en de verwijzingsofficier. e.d. Het is ook mogelijk. dat de toeneming een gevolg is van toenemende onverschilligheid, verruwing, e.a. der justitiabelen.

STAAT 1. Omvang van de werkzaamheden van het Hoog Militair Gerechtshof, de Krijgsraad voor de Zeemacht en de Krijgsraden te Velde tezamen; 1e halfjaar 195211953.

a: Hoog Militair Gerechtshof b. Krijgsraad voor de Zeemacht c. Krijgsraden te Velde (te zamen)	Aard der delicten					
	Commune delicten				Militaire delicten	
	Misdrijven		Overtredingen			
	1e halfjaar					
	1952	1953	1952	1953	1952	1953
1	2	3	4	5	6	7
A. Zaken, op 1 Januari reeds aanhangig totaal	56	56	6	12	33	38
waarvan a	29	23	2	5	16	21
b	—	—	—	—	—	1
c	27	33	4	7	17	16
B. Zaken, in de loop van het 1e halfjaar bij verwijzing aanhangig gemaakt totaal	512	599	194	392	379	487
waarvan a	52	54	25	20	56	48
b	121	106	5	6	51	59
c	339	439	164	366	272	380
C. Zaken, in de loop van het jaar afgedaan						
1. bij eindvonnis totaal	513	585	184	387	383	476
waarvan a	53	55	17	15	53	45
b	120	106	5	6	51	59
c	340	424	162	366	279	372
2. op andere wijze totaal	9	11	8	4	11	5
waarvan a	9	11	7	4	10	5
b	—	—	—	—	—	—
c	—	—	1	—	1	—
D. Zaken, op 30 Juni nog onafgedaan totaal	46	59	8	13	18	44
waarvan a	19	11	3	6	9	19
b	1	—	—	—	—	1
c	26	48	5	7	9	24

STAAT 2. Personen, op wie de in staat 1 achter de rubriek C sub 1 vermelde eindvonnissen betrekking hebben; 1e halfjaar 1952/1953.

Instantie en aard der delicten	1e halfjaar			
	1952		1953	
	Officieren	Onderofficieren en manschappen	Officieren	Onderofficieren en manschappen
1	2	3	4	5
A. Hoog Militair Gerechtshof				
Commune delicten { Misdrijven. .	4	49	3	52
Commune delicten { Overtredingen	1	16	—	15
Militaire delicten	3	50	1	44
B. Krijgsraad voor de Zeemacht				
Commune delicten { Misdrijven. .	3	117	1	105
Commune delicten { Overtredingen	2	3	—	6
Militaire delicten	—	51	2	57
C. Krijgsraden te Velde (te zamen)				
Commune delicten { Misdrijven. .	13	327	21	403
Commune delicten { Overtredingen	6	156	9	357
Militaire delicten	9	270	5	367

STAAT 3. Afdoening buiten geding (art. 74, W.v.Sr.); 1e halfjaar 195211953.

Aard der delicten	1e halfjaar	
	1952	1953
1	2	3
Zaken, welker berechting zou behoren tot de bevoegdheid van		
a het Hoog Militair Gerechtshof	6	7
b de Krijgsraad voor de Zeemacht	504	531
c de Krijgsraden te Velde (tezamen).	2271	3142

STAAT 4. Overzicht van de door Hoog Militair Gerechtshof en Krijgsraden t.z.v. misdrijven en militaire delicten veroordeelden, naar de aard der delicten; 1e halfjaar 1952/1953.

Aard der delicten	Aantallen veroordeelden in het 1e halfjaar							
	1952				1953			
	Totaal	waarvan			Totaal	waarvan		
		onvoorwaardelijk	voorwaardelijk	ged. onv., ged. vw.		onvoorwaardelijk	voorwaardelijk	ged. onv., ged. vw.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
A. Wetboek van Strafrecht (Tweede boek)								
Titel								
I. Misdrijven tegen de veiligheid van de Staat (art. 92 t/m 107)	2	1	—	1	—	—	—	—
II. Misdrijven tegen de Koninklijke waardigheid (art. 108 t/m 114)	1	1	—	—	—	—	—	—
V. Misdrijven tegen de openbare orde (art. 131 t/m 151)	4	3	1	—	1	1	—	—
VII. Misdrijven waardoor de algemene veiligheid van personen of goederen wordt in gevaar gebracht (art. 157 t/m 176)	1	1	—	—	1	1	—	—
VIII. Misdrijven tegen het openbaar gezag (art 177 t/m 206)	16	10	3	3	22	19	2	1
XII. Valsheid in geschriften (art. 225 t/m 235)	15	8	2	5	19	15	—	4
XIV. Misdrijven tegen de zeden (art. 239 t/m 254)	31	11	10	10	32	12	11	9
XVI. Belediging (art. 261 t/m 271)	7	6	—	1	8	8	—	—
XVIII. Misdrijven tegen de persoonlijke vrijheid (art. 274 t/m 286	4	2	2	—	2	1	—	1
XIX. Misdrijven tegen het leven gericht (art. 287 t/m 299)	—	—	—	—	3	3	—	—
XX. Mishandeling (art. 300 t/m 306)	28	20	4	4	16	13	1	2
XXI. Veroorzaken van dood of van lichamelijk letsel door schuld (art. 307 t/m 309)	11	11	—	—	17	10	5	2
XXII. Diefstal en stroperij (art. 310 t/m 316)	198	96	16	86	157	96	18	43

B. Bijzondere wetten								
Wegenverkeerswet en Wegenverkeersregeling	51	41	4	6	139	98	12	29
Wet op de Economische Delicten	1	1	—	—	1	1	—	—
Wetboek van Strafrecht voor Suriname	2	2	—	—	—	—	—	—
Vuurwapenwet	—	—	—	—	1	1	—	—
Verord. Tijd. Bijz. Strafbep. v. Indonesië	—	—	—	—	2	—	1	1
Bijzondere wetten. Totaal	54	44	4	6	143	100	13	30
C. Wetboek van Militair Strafrecht (Tweede Boek). Titel								
III. Misdrijven waardoor de militair zich aan de vervulling van zijn verplichtingen onttrekt (art. 96 t/m 107)	178	133	27	18	175	103	48	24
IV. Misdrijven tegen de ondergeschiktheid (art. 108 t/m 128)	140	101	23	16	185	140	25	20
V. Schending van verschillende dienstplichten (art. 129 t/m 150)	46	25	17	4	105	84	17	4
VI. Diefstal, verduistering en heling (art. 151 t/m 158)	8	3	2	3	18	2	12	4
VII. Vernieling, beschadiging of wegmaking van ten behoeve van de krijgsmacht dienende goederen (art. 159 t/m 161)	11	2	8	1	—	—	—	—
Wetboek van Militair Strafrecht. Totaal	383	264	77	42	483	329	102	52
Totaal der rubrieken A, B, C en D	879	544	134	201	1065	713	167	185
Aantal dubbeltellingen [1])	79	47	11	21	100	59	6	35
Aantal veroordeelden	800	497	123	180	965	654	161	150

[1]) Dit zijn personen, terzake van meer dan een strafbaar feit veroordeeld.

STAAT 5. Overzicht van de personen, vermeld in staat 2, gespecificeerd naar de te hunnen aanzien gewezen vonnissen; 1e halfjaar 1952/1953.

Instantie en aard der delicten [1]		Ten aanzien van wie: de militaire rechter zich onbevoegd verklaarde	Ten aanzien van wie: de telastelegging werd nietig verklaard	Terugverwezenen naar de commanderende officier	Vrijgesprokenen	Veroordeelden: onvoorwaardelijk	Veroordeelden: voorwaardelijk	Veroordeelden: ged. onv., ged. voorwaardelijk
1		2	3	4	5	6	7	8
A. Hoog Militair Gerechtshof								
1. Commune delicten: Misdrijven	a	—	—	—	2	41	—	10
1. Commune delicten: Misdrijven	b	—	—	—	6	43	1	5
1. Commune delicten: Overtredingen	a	—	—	—	4	13	—	—
1. Commune delicten: Overtredingen	b	—	—	—	3	12	—	—
2. Militaire delicten	a	—	—	—	2	49	1	1
2. Militaire delicten	b	—	—	—	1	44	—	—
B. Krijgsraad voor de Zeemacht								
1. Commune delicten: Misdrijven	a	—	—	1	7	60	13	39
1. Commune delicten: Misdrijven	b	—	—	—	3	75[2])	8	20
1. Commune delicten: Overtredingen	a	—	—	—	—	5	—	—
1. Commune delicten: Overtredingen	b	—	—	—	1	5	—	—
2. Militaire delicten	a	—	—	1	—	30	15	5
2. Militaire delicten	b	—	—	—	—	50	5	4
C. Krijgsraden te Velde (te zamen)								
1. Commune delicten: Misdrijven	a	1	—	6	32	163	39	99
1. Commune delicten: Misdrijven	b	—	—	13	37	237[3])	54	83
1. Commune delicten: Overtredingen	a	1	—	3	25	129	1	3
1. Commune delicten: Overtredingen	b	1	—	1	36	312	6	10
2. Militaire delicten	a	1	—	24	19	154	55	26
2. Militaire delicten	b	—	—	25	11	205	93	38

[1]) a — 1e halfjaar 1952, b — idem 1953.

INGEKOMEN BIJDRAGE.

Crimineel veroordeelden in de 16de eeuw gebruikt voor de defensie.

Nieuwe gegevens over het pionieren als strafmiddel

door

A. HALLEMA.

Nog voordat te Amsterdam in 1596 het eerste Nederlandse tuchthuis als strafgevangenis aan de Heiligeweg in gebruik werd genomen, was reeds op andere wijze de arbeid als element der vrijheidsstraffen ingeschakeld bij de toepassing dezer strafsoort.

En wel in *militair* verband, zowel bij de vloot in de zeedienst als bij de landmacht ter verdediging van de natie tegen een overmachtige vijand, die vooral in de tien jaren van de grootste tegenspoed, 1578—1588, gevolgd door Fruin's klassieke „tien jaren" van voorspoed, 1588—1598, op allerlei wijze trachtte om de opstand in bloed en tranen te smoren. Vooral vagebonden als nutteloos en onsociaal geacht gespuis, imponderabilia der gemeenschap, mochten **gedwongen** worden om bij wijze van straf bij de verdediging te helpen.

Bij de zeedienst door toepassing der galeistraf, hier sedert 1555 tot 1608 veelvuldig in praktijk gebracht. Ik heb 'daarover in de vorige jaargang van het „Marineblad" uit diverse archieven een aantal oorspronkelijke stukken gepubliceerd aan de hand der sententie-registers in de Rechterlijke archieven van Amsterdam en Leeuwarden. zodat ik hier dan ook met een verwijzing daarheen kan volstaan [1]). Alleen moge de volgende passage uit de inleiding vóór die stukken hier nog even worden herhaald, want wat daar van de verplichte tewerkstelling op de galeien wordt gezegd, gold m.m. ook voor de landmacht en de daarbij ingeschakelde criminele veroordeelden.

„Wat de aard der galeistraf als capitale en als vrijheidsstraf „betreft, moge er hier op gewezen worden. dat haar toepassing in „de hand werd gewerkt door het meervoudige doel om het aantal „invaliden als gevolg van de executie der verminkingsstraffen te „verminderen, *de arbeid* als *element in de straf op te nemen*, de ver-

---

[1]) Aard, duur en motivering van 16de eeuwse vonnissen betreffende galeistraffen, in: Marineblad, 1952, blz. 113-133. Zie verder nog mijn artikel: Toepassing van galeistraf in de Nederlanden gedurende de 15de en 16de eeuw in: Tijdschrift voor Strafrecht, 1951, dl. LX, afl. 3, blz. 125-150, prof. mr. J. Simon van der Aa, De Arbeid als element van de vrijheidsstraf, inaugurele oratie R.U. Groningen, 20 Oct. 1906; prof. dr. Thorsten Sellin, Pioneering in Penology, Philadelphia, 1940; inz. hfst. VI, The Labor Program. Vgl. voorts de pas verschenen brochure van Luit.-Kolonel der Genie b.d. D. van den Berg, Geschiedenis van de Mineurs, Sappeurs en Pioniers, met name in de Nederlanden, tot in de tijd van Prins Maurits, blz. 37-57 (in machineschrift).

,,banning uit de oude omgeving, waarin de veroordeelde vaak een ,,reeks van misdrijven had gepleegd, te bevorderen en tevens om ,,vooral jongelieden zonder toepassing der doodstraf toch te elimi- ,,neren, gelijk de gepubliceerde vonnissen overduidelijk aantonen. ,,Een en ander komt het doel der jongere tuchthuisstraf nabij en ,,vormt er a.h.w. de inleiding van! Een vorm van dwangarbeid werd ,,op deze wijze dus ook in de noordelijke landen binnen het bereik ,,van de strafrechtspleging gebracht, teneinde landlopers, bedelaars ,,van professie, vagebonden, knevelaars, kleine en grote dieven, ,,recidivisten, bij herhaling tot lichte straffen als geseling en ver- ,.banning veroordeeld, tot arbeid *te* dwingen en uit hun oude om- ,,geving over te brengen in drijvende gevangenissen."

Eenzelfde middel nu werd gevonden in het pionieren bij de landmacht., een strafvorm. waarover tot dusverre weinig werd gehandeld en waaraan toch zeker wel meer aandacht mag worden geschonken. In het alom bekende en inzonderheid door de lezers van dit tijdschrift gewaardeerde en doorwrochte werk van Dr J. W. Wijn, Het krijgswezen in den tijd van Prins Maurits, (Utrecht, 1934), wordt het bij de behandeling van de ontwikkeling van het militair strafrecht enz. (hfdst. III) ook niet onder de toegepaste straffen vermeld (blz. 110—113). Want ook in dit opzicht neemt he? Nederlandse strafstelsel der 16de eeuw een unieke plaats in, doordat het *verplichte* pionieren der vugebonden, uit de nood der tijden geboren, nergens zó vroeg voorkwam en zijn practische toepassing hij het leger vond. Als tegenhanger der galeistraf moge het dan ook nader worden beschreven in zijn oorsprong als straf.

Als krijgskundige term is het pionieren de arbeid der pioniers, die aan het eigenlijke leger voorafgingen of daarmee optrokken, om, gewapend met of voorzien van spaden, houwelen en andere gereedschappen, het gevechtsterrein, de legerplaats enz. gereed te maken, de weg voor het leger te effenen en in versterkte stellingen, fortificaties der oude, verdedigbare steden de nodige arbeid van schansgraven enz. te verrichten. Later kwam daarbij ook nog als aparte organisatie van het wapen der genie te hulp bij he? bouwen van bruggen, aanleg van wegen, graven van schansen, het vernietigen van stellingen, enz. Daarover vindt men een merkwaardige aantekening in Van Bleyswijck's beroemde beschrijving van Delft, de stad, waarover hierna voornamelijk gehandeld zal worden als centraal depôt van de vrijwillige en gedwongen Nederlandse pioniers in en sedert 1584. Welnu, Van Bleyswijck schreef nog een eeuw later over de werkzaamheid der Delftse pioniers o.m. ,,Schoppen, Spaden, ,,Graven, Palissaden, Storm-palen en al wat men voor de Piu- ,,niers mitsgaders tot het maken en breecken van de Militaire Archi- ,,tecture ofte Vesting-hutv van noden heeft, ontbreekt hier niet". Allengs maakten deze pioniers als een daartoe geseligeerde en apart opgeleide groep manschappen deel uit van het wapen der genie, maar in de 16de eeuw kon men daarvoor ook de non-combattanten gebruiken, die in staat waren spade of schop, houweel of piek te

hanteren en tot het gewenste doel vrijwillig en desnoods gedwongen werden tewerk gesteld. Zelfs vrouwen werden daartoe in de 16de eeuw geprest blijkens een acte in het Rijksarchief in de provincie Noord-Brabant te 's-Hertogenbosch van 1595: „Jenneke G. heeft „.... bekendt dat zy binnen Mierlo twee tooveressen kendt — ende „sy deselve kinde aen haer woorden die zy met melcanderen tanderen „tyden gehadt hadden, als sy van Helmont quamen, ende daer met „meer andere hadde geweest pionieren".

Of onze Nederlandse militaire leiders deze strafsoort voor wegens criminele misdrijven — of wat destijds alszodanig werd aangemerkt: overspel, hoererij, vagebondage, tovenarij! — veroordeelde burgers ook van de vijand hebben overgenomen, evenals dit met de toepassing der galeistraf is geschied, zou nog nader dienen te worden onderzocht. Het lijkt ons wel aannemelijk, want bij de belegering en verovering van tegen Alva opgestane steden als Haarlem, Alkmaar en Leiden in de jaren 1573 en 1574 presten de Spanjaarden de burgers van Holland om voor hen te pionieren. In Van Vloten's Geschiedzangen [2]) zegt bijvoorbeeld een tijdgenoot over deze beproevingen het volgende:

„Daer moesten doe pionieren
„De Haerlemsche *door ghewelt*".

En elders:

„Don Frederiek, die wreede tyran,
„Met al zijn Spaengiaerts
„Quamen daer voor Alkmaer aen
„De burgers van Haerlem hij meê brocht,
„Moesten daer pionieren".

Was dit een vorm van gedwongen tewerkstelling der overheerste burgerij in militair verband. zoals ook de Nazi-Duitsers tijdens de bezetting van 1940—1945 in strijd met het moderne oorlogsrecht in al de door hen bezette landen hebben gedaan, voor de Nederlandse overheid in het vrijgevochten gebied werd zulks het voorbeeld om deze verplichte tewerkstelling als strafvorm op te nemen in de voor allen geldende strafrechtspleging. Dat geschiedde in Holland in 1584, waarover enkele besluiten en ordonnanties zijn opgenomen in de Resoluties van de Staten van Holland [3])

Op 20 Augustus van dat jaar besloten de Staten namelijk om ..pioniers bij de dorpen te bestellen", d.w.z. elk dorp moest minstens één man beschikbaar stellen om pionierswerk te verrichten. In de stad Delft werd daartoe een depôt opgericht, om deze lieden in groeps- of korpsverband bijeen te brengen en onder commando van officieren en kader te plaatsen. Doordat het met de toeloop van vrijwilligers voor dit nieuwe militaire onderdeel blijkbaar niet vlot liep, werd een remplaçantenstelsel ingevoerd, hetgeen betekende: *twee* veroordeelde vagebonden voor één vrijwilliger! De commandant

---

[2]) T.a.p. II, 51, 53.

[3]) Algemeen Rijksarchief, 's-Gravenhage, nl. het register „beginnende „den XXXIXe Mey XVCLXXXIV ende eyndigende den XXIV Novembris „daeraenvolgende".

van het Noorderkwartier, de dappere maar ook beruchte Sonoy, ontving het eerst een dergelijke aanschrijving van de Staten.

fol. 396 ro/vo

„Pioniers, volgende tschrijvens vanden Staten-Generael, is geor-
„donneert te schrijven aenden Overste Sonoy, Gouverneur binnen
„den Noorderquartiere van Hollandt als hier nader volcht.

„Edele, Erenfeste, vroome, etc.

„PIONIERS. Alsoo volgende de resolutie vande Generaele Staten
„ende donse nodich bevonden is, tot dienste ende preservatie vanden
„gemeenen Nederlandse in alderijle te doen vergaderen seeckere ge-
„tal van Pionniers. *ommc t'emploijeren soo tot fortificatie als tot*
„andere bescherminge vanden Lande, dienende omme den vijandt wt
„het Landt te weeren, ende de saecke vertreck nochte wtstel lijden
„mach, soo hebben wij aen allen den Officieren, dijckgraveri van
„desen quartieren geschreven, ten eynde zy wt elcken dorpe onder
„haer bedrijve sorterende, een pionnier *of te twee vagabonden inde*
„plaetse vandien binnen den tijt van acht dagen ten lancxten zeyn-
„den alhier tot Delft, volgende de copie vande brieven, hier bij
„gevoucht ende mant byden Generaelen Staten voorn. staet gemaect
„is, dat wt elcken dorpe, zoo van Hollandt als andere provincien
„sonder wtneminge [4]) een pionnier ten dienste van den lande wt-
„gelevert sal worden. Soo is ons begeeren, dat uwer E. gelieve aen
„die van den Collegie aldaer, aenden welcken wy oock scryven, de
„goede handt te houden, dat sulcx alder yle geeffectueert worde,
„ende den onwilligen dorpen inet wtteeringe [5]) van soldaten ende
„andere rigoureuse executien daer toe te constringeeren, daer aen
„den Lande dienst ende ons zonderlinge vruntschap geschieden zal."

Dan volgt op fol. 397 ro/vo in de resoluties een soortgelijk daartoe strekkend verzoek aan het „collegie binnen den Noorderqiiartier „van Hollandt", dat hier niet overgenomen werd, omdat het geen nieuwe elementen bevat. Wel volgt nog de brief bij deze beide aanschrijvingen, want dit stuk werd ook voor de schepenbanken in de steden van Holland het richtsnoer voor een nieuw soort vonnis en zowel aan de rechterlijke instanties in de steden als aan die van de plattelandsdistricten in Holland gezonden ter naleving.

„fol. 397 vo

„Aenden dijckgrave vant 't Rijnlandt, Delfflandt, Schielandt.

„Aenden Bailliu van Suythollant, van Voorne, van Putte, van
„Goylandt, van Schoonhoven, van Woerden ende van Amsterlandt,
„voor soo veele de dorpen alhier niet en sijn gelegen ondert dijck-
„graeffschap van Rhijnlandt.

„Behalven t Noorderquartier, daer toe aenden Oversten Sonoy
„ende den Gedeputeerde in Collegio aldaer wordt geschreven.

„Edele Erntfeste,

---

[4]) Uitzondering.

[5]) Plundering, tot de bedelstraf brengen; vgl. Verdam, Middelnederlandsch Woordenboek i.v.

„Alsoo volgende d'ordre ende resolutie by de heeren Generaele „Staten ende ons genomen, nodich bevonden is tot dienste ende „preservatie vanden gemeenen Vaderlande in alderyle te doen ver- „gaederen seeckere getal van pionniers om t' employeren, soo tot „fortificatien als tot andere bescherminge vanden Lande, dienende „omme den vyandt wt landt te weeren, ende de saecke egeene ver- „treck nochte wtstel lyden ende mach, Soo hebben wy uwer E. bij „desen well scherpelijcken willen belasten ende ordonneren terstont „ende sonder eenich wtstel ofte vertreck, wt elck dorp onder uwe „E. Jurisdictie ende bedryve sorterende, te doen vergaederen eenen „man, bequaem ende sterck, *ornrne te schanssen ende pionnieren,* „elck voorzien met een spaede ofte graeff, *mits dat* elck *dorp inde „plaetse van een pionnier sal mogen volstaen met twee vagabonden,* „wesende bequaem, sterck ende voorzien als vooren, de welcke gy „binnen den tijt van acht dagen naeden receptie van desen ten „lancxsten sult seynden binnen deser Stads Delft, ende alhier doen „addresseren aenden Heere Govert Willems Brasser omme den „selven te stellen onder alsulckcn gebieders. als daer toe geordon- „neert sal worden, op peyne dat soo verre. uwer in gebreecken zijt „tselffde te volbrengen, wy u metterdaet houden voor gedeporteert „van alle uwer officien, ende daer en boven noch de schade, die 't „landt daer door lyden sal, aen uwen persoon ende goederen siillen „verhaelen; ende soo verre by den dorpen respective de faulte ende „'tgebreck soude sijn, sult gy henluyden waerschouwen, dat met „wtteringe van soldaten, ende andere rigoureuse executie naer „Crijchsgebruijck t selffde aen heurliiyden verhaelt sal worden ende „geexecuteert sonder eenige dissimulatie [6]). Des sullen wy den „selven pionniers op eenen eenparigen voet doen geven goet tracte- „ment ende soldye, daerop sy hen genouchsaenielijck sullen oonnen „onderhouden. Ende sal uwer E. mede niet laeten binnen de voor- „schreven rechtdagen schriftelijcken tadverteren wat devoir hier „inne sal zijn gedaen. daer beneffens over seynden de specificatie „vande dorpen onder uwen bedryve behoorende ende vanden geenen „die elck heur pionier ofte vagebonden als vooren te wege gebracht „hebben, mitsgaders de namen vandien ende van wat tijt aff, ende „voorts onder wien gebiet ende beleydinge gy die nae Delft sult „gesonden hebben, alles mede op peyne als vooren, ende tselve be- „hoorlijck volbrengende, sullen wy uwer E. daer voor recompenseren „naer het debvoir. dat wy bevinden sullen by u daerinne gedaen „te sijn."

Ook werd nog zulk een aanschrijving gezonden aan de baljuwen van Brederode, van Beverwijck, Assendelft en Nieuburch [7]).

Dat het nog niet zo vlot ging met de toezending van de pioniers uit Hollands Noorderkwartier, bewijst de volgende maatregel der Staten.

---

[6]) Hieruit blijkt wel duidelijk, hoezeer het de Staten van Holland ernst bleek met de aanwerving van pioniers.

[7]) T.a.p. fol. 399-400.

„fol. 401 vo/ro 4

„De Gecommitteerde Gerrit Huygens Harinck ommte te trecken „binnen den Noorderquartieren van Hollandt ende aldaer by den „oversten Joncheer Diederick Sonoy ende de Gedeputeerde in col- „legio binnen den Noorderquartiere van Hollandt te vorderen, dat „die pionniers aldaer metten aldereersten versamelt mogen worden „achtervolgens tschryvens vande Staten voorn. ende voorts de voors. „Pionniers met goede opsicht, ende ordre te brengen binnen der „Stadt Delft omme aldaer voorts te verstaen den last, die hem by „de Staten voorn. sal gcgevcn worden. Lasten ende ordonneren daer- „omme de Staten voors. allesende eenen yegelycken dient aengaeri „mach den voorn. Gerrit Huygens hier inne te respecteren ende „tobedieren als naer behooren."

De volgende resoluties der Staten betreffende de pioniers vatten we nog even in het kort samen.

„fol. 462 vo/463 vo 30 Augustus 1584.

„Besluit der Staten om Michiel Vimme uithoofde van bewezen „diensten te benoemen tot Superintendent ofte Collonel over drie „hondert Pionniers, die in Hollandt over haerluyder aenpart ge- „heven ende vergadert worden. om daerover te gebieden en te com- „manderen enz."

„fol. 499 vo

„Besloten, dat de kosten voor het oplichten der pioniers in min- „dering gebracht zouden worden van de gewone oorlogslasten, in- „gaande 1 Sept. 1584."

„fol. 501 vo

„Jeremias Cornelisz. kapitein, als zodanig aangesteld op 600 gld. „tractement, over één compagnie pioniers van honderd man. Over „elke honderd man dus één kapitein."

„fol. 5061510

De artikelbrief voor de pioniers komt overeen met die van andere militairen. Zij moesten goed hun dienst doen, mochten hun post niet verlaten, moesten de eed doen aan prins Maurits, Rand van State en de provinciale regering waaronder zij ressorteerden. Tríictementen per. maand: 100 gld. voor dc kolonel. 50 gld. voor de kapitein, 30 gld. voor de luitenant, 20 gld. vendragers, 16 gld. de kwartiermeester, 16 gld. de trommrlslager. 40 gld. de provoost geweldige met 2 clauditen [8]) samen. monsterschrijver 30 gld.

Na de publicaties van bovenstaande Statenresoluties betreffende de pioniers, voor een deel dus te recrutereii uit gevonniste dieven en vagebonden, dient thans te worden nagegaan, wat daarvan het nuttig rendement was blijkens de schepenvonnissen der Hollandse steden. Om niet te uitvoerig te worden hebben we dit nagegaan aan de hand der rechterlijke archieven van Delft en Amsterdam en de daaruit in aanmerking komende vonnissen hier afgedrukt. Het zijn

---

[8]) Zg. sluiters of stokkenknechts, om de onwilligen in voorlopig arrest te stellen.

er slechts weinige, namelijk van elk der beide schepenbanken drie en allen gewezen in het jaar 1584. Voor de volgende jaren vond ik geen enkel geval meer, dat hiermee overeenkomt, zodat veilig kan worden aangenomen, dat òf het Delftse depôt der pioniers reeds in dat of het volgende jaar werd opgeheven, òf dat de maatregelen ten aanzien der vagebonden geen voldoende effect hebben gestorteerd bijv. als gevolg van desertie, onwilligheid, verzet of insubordinatie der veroordeelden. Een andere mogelijkheid is verder, dat de omstandigheden, de militaire situatie, minder direct gevaar samen met de opgedane, niet al te succesvolle ervaringen de genomen maatregel buiten effect stelden. hoewel de Staten-resoluties van 1585 en volgende jaren daarvan geen melding maken. In elk geval blijkt de galeistraf ten dienste der militaire operaties ter zee en in de rivier-monden zich ook ten onzent veel langer te hebben gehandhaafd dan het verplichte pionieren der daartoe veroordeelde criminele gevangenen.

Uit de nu eerst volgende drie Delftse vonnissen blijkt, dat betrekkelijk lichte misdrijven als vagebondage samen met dieverij, zelfs het opgeven van valse namen en verdenking van gepleegde diefstallen aanleiding konden geven tot of een strafreden waren om de g-vonnisten te veroordeelen tot de straf van één jaar te moeten pionieren. Er was in Maart 1584 blijkbaar al sprake van het door de Staten te nemen besluit. dat eerst in Augustus van dat jaar van kracht werd ingevolge de hiervóór afgedrukte Staten-resoluties. Uit de Amsterdamse drie vonnissen van September en November 1384 blijkt bovendien, dat de naar Delft opgezonden deliquenten evenals elders de tot galeistraf veroordeelden een merk of „teycken" opgedrukt kregen om desertie te voorkomen en dat de hun opgelegde straf van pionieren als een *bijkomende* straf moet morden beschouwd. Hier volgen nu eerst zes te Delft in de jaren 1572 tot 1584 gewezen vonnissen.

Eerste Crimineel Boeck (berustende in het Algemeen Rijksarchief, Den Haag) 1536-1591. R.A. Delft.
fol. 52 vo

Militair gestraft door de schepenbank, dus niet door zijn militaire rechter. ***1572.***

Alsoe mijn heeren vanden gherechte deser stede gebleecken is, dat Claes Adriaenss. cleermaecker, van Amsterdamme, *soldaet onder den Capiteyn Adolff van Quickellen*, ghevanghen, onlancx gheleden, alhier binnen deser stede voir de deur van eenen Claes Diert Corneliss. seer groite insolentie ende petulantie bedrieven heeft, vlouckende, evelende ende zeer quaelicken spreeckende, ende met syn bloite rappier ofte deghen teghen der straeten houdende, sulcx dat het vier daer wt spronghe, roepende overluyts onder andere injurieuse woirden, waer is den schelm Claes Diert? ende dreijghende

den selven in stucken te cappen (indien hij hem te ghemoete quaeme) datmen hem met een mande soude moeghen wechdraghen, ende andere diergelike. Alle twelcke saicken syn van quader oonsequentie, die in een stadt van Justitie nyet ghetolereert ende ten exemple van anderen nyet onghestraft en behoren te bliven, Soe ist dat *Schepenen* den voernoemden Claes Adriaenss. (cleermaecker van Amsterdam) ghevanghen. ghecondemneert hebben ende coudemneren hem by desen te coemen alhier inde vierschaere, ende aldaer God den Heere almachtich ende mijn heren vanden ghercchte inden naeme vande Justitie blootszhooftz op syn knyen te bidden om verghiffenisse ende daer en tenden ghebannen te syn wt der stede van Delff, jurisdictie vandyen, baelliuschap van Delfflandt ende anderhalff myle rondtomme der stede den tijdt van drie Jaeren wt te gaen binnen sdaechs sonneschijn, ende daer nyet wederomme inne te comen binnen den voirscr. tyt op peyne van strenghelick ghegheeselt te werden, Coudemxierende voorts den selven ghevanghen inde costen van sijndcr ghevanckenisse ende niijse vander Justitie Actum den XXVen Aprilis anno XV^CLXXII.

fol. 67 vo/68 ro

Pionieren bij wijze van straf opgelegd, ***1573.***

Alzoe mijn heren van die gerechte der stede van Delff gebleken is. dat Feye Francen houtsager ofte b.h., wel bij den dranc wesende, eenich gewelt bedreven heeft ten huyse van Maritgen Arentsdr., weduwe wijlen Willem Ysbrants. brouster inde bye corff, twelcke saecken zijn van quader consequentie, die andere ten exemple in een stat van Justicie niet ongestraft en behoren te bliven, Soe ist dat Schepenen der voors. stede van Delff, prefererende gratie voer rigeur van Justicie. den voirs. Peije Francen gevangen, gecondemneert hebben ende condemneren hem mits desen te compareren in die vierscare deser stede ende bidden aldaer *die Justicie ende die voirs. Maritgen Arentsdr., geinteresseerde partien, xoe verre zij dair mede present wesen wil,* om vergiffenisse, verclarende groet leetwesen te hebben, hem wachtende van gelicke meer te doen. Den voors. gevangen voorts condemnerende *van stonden aa nae zijn ontslaginge* [9]) *te treclen nae die lager van die heere van Batenburch ende die selffde aldaer ten dienste te comen om die naecte coste* [10]) *alleen, den tijt van twee maenden ende dat als pionier ofte in andere diergelicke dienst daertoe hij verordineert sal werden.* Voorts inder stadt alhier binnen den voors. tijt nijet wederom *sonder behoorlicke paspoort* te comen noch oock teijnden die voors. tijt dan *met behoorlick verloff ende bescheijt, inhoudende dat hij die voors. tweemaenden getrouwelick vuijt gedient sal hebben.* Ende dit al op peijne van

[9]) Uit de preventieve hechtenis.
[10]) Dus uitsluitend met vergoeding van het meest noodzakelijke levensonderhoud.

wel strengelick gegeselt ende daer en teijden noch seeckere jaere gebannen te werden vuyt der stede van Delff ende vrijheijt vandien, op alsulcke tijt ende peyne als sohepenen alsdan te rade vinden sullen. Den voorn. gevangen noch condemnerende inde costen van sijner gevanckenisse ende myse vander Justicie.

Actum den 1en July anno XV^C^LXXIII.

fol. 72 vo

Pionieren of roeien bij wijze van straf opgelegd. 1574.

Alzoe Mr. Pieter Pietersz. alias Wiltvanck, cirurgijn ende vrijebeuter, buyten pijne ende banden van ijsere bekent heeft int voorleden oproer, hier binnen Delff gevallen, als die bootzgesellen hier binnen Delff geariveert waeren, oock omtrent het minne broeders clooster een kinneken boters genomen heeft ende daer van op die strate versproecken sijnde, het selve willickelyck wederomme gerestitueert ende overgegeven heeft. Ende alzoo tselve quade maniere van doen sijn. die andere ten exemple nijet ongestraft en behoeren te blijven. Soo ist dat schepenen. prefererende gratie voor rigeur van Justitie, den voors. gevangen geeondemneert hebben ende condemneren hem mits desen te compareren alhier in de vierschaere deser stede ende aldaer blootz hooft ende op sijn knijen te bidden Godt almachtich ende mijn heeren vanden gerechte indien naem vande Justitie van vergiffenis. Is voorts gecondemneert tot *ontset van die goede stads van Leyden gedujrende tvoors. ontset aldaer te roijen ofte pionieren alleen om die naicte cost sonder loen op peyne van* gegesselt te worden. Condemnerende hem voorts gebannen te wesen vuyt die stede van Delff ende Jurisdictie vandien den t tijt van twee Jaeren ende daer nyet wederom in ie comen binnen den voors. tijt op peijne van wel strenghelick gegesselt te worden ofte het selve bannissement te moegen lossen met XXV car.gld., deen helft ten behouve van den officier ende dander helft *tot proffijte vande gemeene saicke.* Condemnerende hem voorts inde costen vander gevanckenisse ende myse vander Justitie.

Actum den XXVen Septembris anno XVCLXXIV.

In de marge: Hier en is niet van gecomen, zoe dofficier geattenteert heeft ende niets te verhalen en en, is gewest noch an die principale noch andie borghe.

f^o^. C r^o^ Cornelis Spycking ende Michiel vanden Bossche.

Alsoe Cornelis Spycking, geboren van Obiergheem, ghelegen by Veurne in Westvlaenderen ende Michiel Jansz. vanden Bosche, geboren van Gendt. gevangens, buyten pyne ende bande van yser bekent hebben. dat zy vagahonts gewijs in gesonden lichame achter landen ende inden steden hebben gaen bedelen contrarie den Placcaten ende keure daer op eertyden geënianeert, dat zy oock bevonden zijn in henne woorden zeer tracillerende encle variabel, ende dat de voors. Michiel vanden Bossche bekent zijn naem tot anderen tyde

alheyr verandert te hebben, uuyt alle twelcke grootelicx gepresumeert wort dat dese ende anderen gevangens complicen zijn ende onder het dexel van bedelen hun generen met diefverye ende de voors. Cornelis Spijcking bevonden wort oock gebrandteyckent te zijn, twelcke zaecken zijn van quaden consequentie, die andere ten exemple nyet ongestraft en behoren te blijven, Soe ist, dat Schepenen deser stede Delff, prefererende gratie voor rigeur van Justitie, den voors. gevangens ende elcx van hen bysonder gecondemneert hebben ende condemneren by desen gebannen te wesen uuyt dese stadt Delff, vryheyt vandyen, bailliuschap van Delfflant ende 1½ myle rontsonime de stede een tijt van tmaelff Jaeren, *ende het eerste Jaer vandijen te pyonnyeren ter plaetse ende duert hem by den Colonnel vande pyonnyers, Hans Ducq ofte zynen gecommitteerde, geordonneert zal worden,* ende gheduyrende den voors. tijt van XII jaren nyet weder te comen, bijnne deser stede, vryheijt vanclyen, bailliuschap van Delfflant ende anderhalff myle rontsomme de stede op pene van wel strengelicken gegeesselt ende gebrantteyckent te worden ende oock *bijnnen het voors. Jaer nyet te verlopen ofte verlaten zijne dienst* **van** *pyonnyeren* op *peyne vande galge,* condemnerende *de* gevangen voorts inde costen zijnder gevanckenisse ende myse vande Justitie.

Actum utsupra ende angaende de costen is by de Schepenen verstaen uts. (27 Maart XV^CLXXXIV „ende is by schepenen verstaen „mits de insolventheyt vanden gevangens dat de Officier hem de „costen remitteere ende verhalen sal ande Hooge Overicheyt").

fol. C ro/vo Antonis vanden Bossche.

Alsoe Schepenen der stadt Delff gebleken is dat Antonis vanden Bossche ofte Antonis de Clercq, geboren van Brugge, tanderen tyden hier mede int stadt gelogeert ende oock gevanckelicken geweest zijndc, zijnen naem tot meermalen verandert heeft, twelck is crimen falsi. ende dair vuyt vehemente suspitie tegens den gevangen strijdt van dieffverye ende andere delicten, *Dat hy bovendyen nu in zyne gevanckenisse groote insolentie ende fortse bedreven heeft, stotende de kanne daer de gevangene te drinkcen in gebrocht worde, mette voet an stucken ende de caese werpende nae thooft vanden stockhouder, ende trappende platelen plat met voeten.* Alle twelcken zaecken zijn van seer quade consequentie, dye andere ten exemple nyet ongestraft en behoiren te blyven. Soe ist dat Schepenen der stadt Delff, prefereereride gratie voor rigeur van Justitie, den voors. gevangen gecondernueert hebben ende condemneren by dezen gobannen te wesen uyt deze stadt Delff enz. (verder zelfde vonnis als boven in gelijke bewoordingen wat betreft de straf van het pionieren en de strafbedreiging in verband met desertie).

fol. C/vo Jacques Bel van Bruggen.

Alsoe Jacques Bel van Brugge, gevangen. buyten pyne ende

banden van yser bekent heeft dat hy vagaboiztsgewijs deur de lande gelopen heeft. sonder dat hij redenen weet te segghen, waermede hy hem geneent ende den cost wint. al contrarie den placcaten ende keuren dies angaende gcëmancert, dat hy oock zynen naem bekent tanderen tyden verandert te hebben, Alle twelcke saecken zijn van quader consequentie, die anderen ten exemple nyet ongestraft en behoiren te blyven, Soe ist dat Schepenen der stede van Delff. prefercrende gratie voor rigcur van Justitie, den voors. gevangen geoondemncert hebben ende condemneren by desen een jaer lanck gheduerende te pyonnyeren onder het gebiet vanden Colonnel Hans Ducq, op peyne vande galghe ende daer en teynde gebannen te zijn, uuyt deser stede Delff vryheyt vandyen, bailliuschap van Delfflant ende anderhalve myle rontsomme de stede den tijt van twaelff jaeren, op straffe van geseling en brandmerking en kosten van gevangenis, die echter kwijtgescholden werden wegens gebrek aan middelen van Jacques Bell.

Actum 14 April 1584.
R.A. Amsterdam, nr. 569.
(Gemeente-archief, Amsterdam).

fol. 32 ro/32 vo

Alsoe. Gelis Vrancken, van Leyden gebooren, lindewever van sijn ainbochte, gevangen alhyer hem vervordert heeft omtrent twaelff ofte derthien jaeren geleden sijn ambocht ie verlaten encle eenijge jaeren vagabonts gewijse *mette mars* achter lande te loopen, conerserende metten dieven ende oick diverse dieveryen te plegen, sulcx dat hy. gevangen. ter cause vnn zyne dieveryen soe hier ter stede. tot Sierickxze als oick inden Haege gevangen geweest. gegeselt ende gebannen sijnde, alsedert zijn quact leven heeft gecontinueert, ende wederomme de novo in Junio lestleden met eenen Claes Lenartsz., mede-gevangen alhyer, tot Haerlem heeft helpen stelen seeckere lindewaet ende eenen mantel, tot dien eynde de schiltwacht houdende. ende vanden gestoelen goeden participerende, Soe ist..... *voor dese reyse noch prefererende gratie voor rigeur van rechten, nyettegenstaende hy tot tweemaelen gebrantmerct is,* den selven gevangen geoondemneert hebben als zy condamneren mits desen:

1. met een coorde om sijn hals onder de galge int openbaer gestelt sijnde;
2. wel strengelicken tot den bloede gegeselt ende daernae
3. ten derdemael gebrandmerct te werden.
4. bannende voorts den selven gevangen uuyt deser slede. haere vryheyt daer vuyt ende een myle roiztsomme enz.. . . . ten eeuwigen dagen opden galge.

Condemnerende voorts den selven gevangen

5. *binnen Delff gebracht ende aldaer gelevert te werden in handen vanden gecommitteerden over den puyeniers*[11]), *omme den*

[11]) Pioniers ten behoeve en op last van de Staten van Holland.

Staten vande Lande te puyenieren[11]), *ofte anderssins te dienen. soe lange ende dickwils als xyluyden den selven gevangen sullen willen employeren*[12]), *ende dat hij, gevangen, tot dien eynde sal werden geteyckent*[13]) *in alsulcken manieren, als de voors, Staten tselve alrede geordonneert hebben ofte alsnoch tot hoeren gelieven sullen ordonneren,* Aldus gecundicht metter clocke den XIIIen Septembris XV^C^LXXXIV. Presentibus Meester Willem Baerdesen, burgermeester presiderende schoudt Jan Verburch. burgermeestereii ende alle den schepenen dempto Jan Claes Boelesz.

fol. 32vo/33ro

Alsoe mynen heerc vanden gerechte gebleecken es. dat Claes Lenarts zn.. gebooren van Bleyswijck, oudt omtrent XXI jaeren, messeinaecker van sijn ambochte. hem vervordert heeft sijn voors. ambochte te abandonneren ende hem te begeven int geselschap der dieven. ende metten selven te converseren, oick mede in Martio lestleden hyer ter stede opde vrye marct een craem van achteren op te steecken ende daer uuyt testeelen een huyck. oick mede in Junio lestleden, vergeselschapt sijnde met Gelis Vrancken, gevangen alhyer. tot Haerlem met een mes op te steecken een huys. ende daer uuyt te stcrlen deur hulp vanden voorschreven Gelis Vrancken, die de schiltwacht hielde. een mantel ende seeckere Lindewaet enz.

Soe ist dat mynen voors. heeren meer genegen wesende *tot* barmberticheyt als rigeur van justicie, *anschou nemende opde jonckheyt vanden selven gevangen, die noyt te vooren in hechtenisse es geweest, ijmmers daer aff mynen heeren hebben kunnen vernemen, ende sulcx wel eenyge verbeteringe van tleven sluet te verwachten, gesien sijne confessie* ende alles gelet, den voors. gevangen gecondempneert hebben als zy condemneren mits desen wel strengelicken int openbaer gegcselt te werden. den selven voorts bannende uuyt deser stede ende de vryheyt van diere" enz. voor drie jaren, bij infractie geseling en vernieuwing van bannissement, *condemneren voorts denselven gevangen tot Delff gevaert ende aldaer gelevert te werden in handen vanden gecommitteerden overde puyeniers, omme ten diensten vanden Lande te arbeyden ende puyenieren voorden tijt van vier maenden eerstcoemende*[14]), *ende tot dien eynde aldaer te ontfangen alsulcken teycken* **ais** *by den Staten alrede geordonneert es ofte alsnoch geordonneert sal werden.* Actum et presentibus utsupra (13 September 1384).

fol. 36ro/^vo^

Alsoe mynen heeren vanden gerechte gebleecken es, dat Adriaen

---

[11]) Pioniers.

[12]) Pionieren ten behoeve en op last van de Staten van Holland. Hier is dus geen tijdslimiet van de straf gesteld, zoals in de Delftse vonnissen.

[13]) Gemerkt, gekentekend, evenals men dit de galeiboeven deed.

[14]) In dit geval werd de duur der straf van pionieren dus beperkt tot vier maanden, vermoedelijk in verband met verzachtende omstandigheden: voor de eerste maal veroordeeld, jeugd enz.

Jansz. Kny (Kuy?), deser stede poorter. gevangen alhyer, oudt omtrent twintich jaeren, hem vervordert heeft gehad een vierendeel jaers by avont te beclimmen een huys, gestaen inde ranskoy, ende aldaer van tsolder te stelen seeckere lindewaet, twelck anderen ten exemple nyet en behoort ongestraft te blyven, Soe ist".... vonnis: „meer genegen tot barmherticheyt mits de *jonckheyt* vanden vs. ge„vangen als tot rigeur van justicie" in 't openbaar te worden gegeseld en gebannen voor drie jaren op straffe van geseling en vernieuwing van bannisement bij infractie, „*condemneren voorts den „selven gevangen tot Delff gevoert ende aldaer gelevert te werden „in handen vanden gecommitteerden vanden puyeniers omme ten „dienste vanden Lande te puyenieren den tijt van een jaer eerst„komende ende tot dien eynde aldaer te ontfangen alsulcke teycken „als bijden voorn. Staten alrede geordonneert es ofte alsnoch ge„ordonneert sal werden."*

Gecundicht metter clocke den thienden Novembris XV^C^XXXIV Presentibus de schout Jan Verburch, burgermeesteren ende alle de schepenen dempto Frans Hendricx zn. Ruysch.

Al werd echter het Delftse depôt der pioniers in 1585 of volgende jaren opgeheven, de arbeid als element van de vrijheidsstraf ten dienste der militaire verdediging werd daarom nog niet onbenut gelaten. want in de na 1584 gewezen vonnissen werd bij herhaling de clausule opgenomen: „om gebruyckt te worden in der stede mer„cken", „om te arbeyden aen stadsfortificatiën" e.dgl. een bewijs dat het verplicht pionieren als gevolg van een toegepaste straf *plaatselijk* bleef gehandhaafd, zowel voor burgers als voor militairen, die zich op een of andere wijze hadden misdragen, de vonnissen van de schepenbanken van Amsterdam en Delft ten bewijze. Het eerste van die aard betreffende een militair te Delft is gedateerd 21 Juli 1586 en met de publicatie van deze sententie besluiten me de voorgaande rechtshistorische beschouwingeii in het militaire kader.

1e crimineel boeck Delft,
fol. CXIV ro

Jacob Galeynss.

Alsoe Jacob Gaelynss. soldaet onder de wachte deser stede, jegenwoordigh gevanghen, seeckere insolventie ende inobedientie bedreven heeft teghens zyne capiteyn. soe is de selve gesuspendeert van synen dienst den tijt van drye maenden met laste, dat hy geduyrende de selve tijt nyet en vertrecke vuyter stadt, *ende daer inne blyvende omme mijn heeren ten dienste te staen, daert hen gelieven sal hem te employeren* ende voorts te bidden God almachtich ende mijne Heeren vanden Gerechte inden naeme vander Justitie om vergiffenisse, vertonende leetwesen ende voorts inde costen ende myse vander Justitie. Actum de XXIe July 1586.

(Algemeen Rijksarchief).

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Krijgsraad te Velde van de Luchtmacht Zuid.

Vonnis van 20 Januari 1953.

President: Luitenant-Kolonel Mr *F.* A. J. Deelen.
Leden: Luit.-Kol.-Vl. R. de Senerpont Domis en Maj.-Vl. J. de Ronde.
Raadsman: 2e-Luit. A. *W.* Litjens.

Opzettelijk nalaten aan de bevoegde overheid een mededeling te doen en opzettelijk aan de bevoegde overheid een onjuiste mededeling overbrengen: beklaagde, wachtcommandant, was ervan op de hoogte dat een tot zijn wacht behorende soldaat bij het wederrechtelijk gebruik van een dienstmotorrijwiel een koplampglas had gebroken; beklaagde liet na dit te rapporteren. Voorts echter zond beklaagde een door die soldaat valselijk opgemaakt rapport met betrekking tot dexe beschadiging door. Geldhoete.

(W.M.S.R. art. 132; Wb.v.Str. art. 24).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE VAN DE LUCHTMACHT ZUID,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen P. G. S.. geb. 7 September 1924. korporaal M.T. Squadron. Eindhoven. beklaagde.

Gezien:. . . .enz.;

Overwegende dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„I. dat hij op of omstreeks 13 Juli 7952. alzo in tijd van oorlog, „te Eindhoven, terwijl hij als korporaal in werkelijke dienst was bij „de legerluchtmacht Nederland, M.T. Squadron, Vliegbasis Eind„hoven en belast was met de functie van commandant van de wacht „bij de M.T. garage, opzettelijk heeft nagelaten aan de bevoegde „Overheid een mededeling te doen die hij van ambtswege doen moest, „hebbende hij alstoen aldaar als wachtcommandant opzettelijk na„gelaten de commandant M.T. Squadron te rapporteren, dat de tot „zijn wacht behorende soldaat Van Kessel hem had medegedeeld, „dat hij, Van Kessel, in strijd met de voorschriften, met een militair „motorrijwiel had gereden en was gevallen, waardoor de koplamp „van het motorrijwiel was beschadigd:

„II. dat hij op of omstreeks 13 Juli 1952, alzo in tijd van oorlog. „te Eindhoven, terwijl hij als korporaal in werkelijke dienst was bij „de legerluchtmacht Nederland. M.T. Squadron, Vliegbasis Eind„hoven en belast was met de functie van commandant van de wacht „bij de M.T. garage. opzettelijk aan de Overheid een onjuiste ambte„lijke mededeling heeft overgebracht. hebbende hij alstoen aldaar „opzettelijk een door de tot zijn wacht behorende soldaat Van Kessel „opgemaakt en ondertekend en bij hem, beklaagde, als wachtcom„mandant, ingeleverd rapport, vermeldende: „dat bij werkzaam„heden in de garage het koplampglas van motorrijwiel L.S.K. 736

„gebroken is door het omvallen van dienstfiets no. 1882", doorge-
„zonden naar de Commandant M.T. Squadron, zulks terwijl hij
„wist, dat deze beschadiging een gevolg was van een aan Van Kessel,
„toen deze het motorrijwiel zonder daartoe gerechtigd te zijn ge-
„bruikte, overkomen ongeval";

Overwegende:....enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat hij op 13 Juli 1952 te Eindhoven. terwijl hij als korporaal in werkelijke dienst was bij de legerluchtmacht Nederland, M.T. Squadron, Vliegbasis Eindhoven, belast was met de functie van com mandant van de wacht bij de M.T. garage; dat de tot zijn wacht behorende soldaat Van Kessel hem toen mededeelde. dat hij, Van Kessel, in strijd niet de voorschriften met een militair motorrijwiel had gereden en daarbij was gevallen, waardoor de koplamp van het motorrijwiel was beschadigd; dat hij in zijn functie van wachtcommandant verplicht was dit te rapporteren aan de commandant M.T. Squadron; dat hij echter op 13 Juli 1952 willens en wetens heeft nagelaten een en ander aan zijn commandant te rapporteren; dat vervolgens Van Kessel voornoemd op 13 Juli 1932 te Eindhoven bij hem, heklaagde. inleverde een door Van Kessel opgemaakt en ondertekend rapport, vermeldende: „Dat hij werkzaamheden in de garage
„het koplampglas van motorrÿwiel L.S.K. 736 gebroken is door
„het omvallen van dienstfiets no. 1882"; dat hij wel wist dat genoemd rapport volkomen onjuist was en dat de daarin bedoelde beschadiging een gevolg was van een aan Van Kessel. toen deze het motorrijwiel zonder daartoe gerechtigd te zijn gebruikte, overkomen ongeval; dat hij daarna op 14 Juli 1952 te Eindhoven dit rap-port na het voor gezien te hebben getekend willens en wetens doorzond naar de commandant M.T. Squadron;

Post *alia:*

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

I. „Als militair opxettelijk nalaten aan de bevoegde *Overheid*
„ene mededeling te doen, die *hij* van ambtswege doen moest,
„gepleegd *in tijd* van oorlog"

II. „Als militair opzettelijk aan de Overheid ene onjuiste *ambte-*
„*lijke* mededeling overbrengen, gepleegd in tijd van oorlog"

I. en II. voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 132 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat de Krijgsraad ten deze bij toepassing van vrijheidsstraf als hoofdstraf gevangenisstraf van niet meer dan drie maanden zou hebben opgelegd;

[Volgt: veroordeling tot betaling van een geldboete van DERTIG GULDEN, subs. hechtenis voor de tijd van VIJFTIEN DAGEN — Red.].

De Krijgsraad te Velde Oost.

Vonnis van 9 Januari 1953.

President: Luitenant-Kolonel Mr H. H. A. de Graaff; *Leden:* Kapitein J. h. van Heijl en Kapitein P. P. van Elsen.

Aanrijding, lichamelijk letsel tengevolge hebbend, gepleegd door een militair in dienstbetrekking in het buitenland.

De Krijgsraad past artikel 36 W.V.W. (en niet Wb.v.Str. art. 308) toe, met overweging dat, hoezeer sommige bepalingen van de W.V.W. een zodanige binding met het Nederlands territoir hebben dat toepassing ervan op in het buitenland gepleegde feiten niet mogelijk is of tot onaanvaardbare consequenties zou leiden, zulks niet het geval is met artikel 36, 2° (hetwelk een lex specialis is van art. 308 Wb.v.Str.).

(W.M.S.R. art. 4: W.V.W. art. 36, 2°).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE OOST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad. eiser. tegen S.A., geb. 9 April 1931. dpl. sold. Staf- en Verz. Cie 4e Div. Geniebataljon „De Wittenberg" bij Stroe, beklaagde,

Gezien:. . . .enz.:

Overwegende, dat aan beklaagde is ten laste gelegd:

..dat hij als soldaat ingedeeld bij de Koninklijke Landmacht, ,.althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 18 September ,,1952 te Munster. althans in Duitsland, met een door hem bestuurde .,militaire vrachtwagen heeft gereden over de voor het openbaar ver-,,keer openstaande rijweg, de Lüdefelderstrasze, en bij het uitwijken ,,voor een op de voor hem. beklaagde, rechterzijde van die straat stil-,.staand motorvoertuig zover mei. zijn linkermielrn op het voor hem ..linkertrottoir is gekomen. dat hij de zich op dat trottoir bevindende ,,E. Hermes heeft aangereden in stede van voor deze Hermes tijdig ,,te stoppen of hem vroegtijdig door het geven van duidelijke signalen ,,er op te wijzen, dat hij, beklaagde. tot voorbijrijden zich over enige ,,afstand op gemeld trottoir moest begeven, door welke hoogst roeke-,.loze en onvoorzichtige wijze van rijden genoemde Hermes uerd aan-,,gereden en zwaar lichamelijk letsel. namelijk breuken in de voet-,,wortel heeft bekomen, althans zodanig lichamelijk letsel dat hij ver-,,hinderd was zijn bezigheden als electromeister te verrichten";

Post alia:

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequaiificeerd als: *„Overtreding van artikel 36 der Wegenverkeerszuet"*, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 36 der Wegenverkeerswet;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandig-

heden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid hedoeld in art. 14a van het Wetboek van Strafrecht:

Overwegende, dat het door beklaagde begane feit is gepleegd in het buitenland, terwijl deze zich aldaar als milltair in dienstbetrekking bevond;

Overwegende, dat op beklaagde terzake van het onderhavige feit mitsdien volgens artikel 4 Wetboek van Militair Strafrecht de Nederlandse Strafwet van toepassing is. en dus ook de strafbepalingen voorkomencle in de Wegenverkeerswet,

dat. hoezeer sommige bepalingen van genoemde wet een zodanige binding met liet Nederlands territoir impliceren. dat de toepassing daarvan op in het buitenland gepleegde feiten niet mogelijk is of tot onaanvaardbare consequenties zou leiden. zulks naar het oordeel van de Krijgsraad niet liet geval is met artikel 36, 2e lid, van de Wegenverkeerswet, welk lid als een lex specialis van artikel 308 Wetboek van Strafrecht, de bijzondere verantwoordelijkheid en mitsdien aansprakelijkheid voor de bestuurder van een motorrijtuig tot uitdrukking brengt en in zijn toepasselijkheid evenmin als art. 308 Wetboek van Strafrecht beperkt is tot Nederlands territoir:

Krijgsraad te Velde Oost.

Vonnis van 22 Januari 1953.

President: Lilitenant-Kolonel Mr H. H. A. de Graaff: *Leden:* Majoor W. Soeten en le Luitenant Mr J. Nieukerke.
Raadsman: Mr *R. P.* M. de Sevaaux te Nijmegen.

Uitlokking (door misbruik van gezag) tot het doorrijden na een aanrijding, door aan de bestuurder van de bij de aanrijding betrokken auto, die onder zijn bevelen stond [1]*), toe te voegen dat hij moest doorrijden, subs. door zijn invloed als meerdere een mindere overhalen niet te stoppen, waardoor nadeel kon ontstaan, meer subs., als meerdere opzettelijk een mindere een bevel geven, hetzij met overschrijding van bevoegdheid. hetzij in een aangelegenheid, vreemd aan de belangen van de dienst.*

Al het ten laste gelegde niet bewezen; echter leveren de feiten, ten grondslag liqgende aan het primair ten laste gelegde, een eigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp op. Nu echter beklaagde terzake reeds krijgstuchtelijk is gestraft met 2 dagen streng arrest. wordt de zaak niet terugverwezen maar wordt verstaan dat met die straf kan worden volstaan.

---

[1]) De tenlastelegging vermeldt hier niet, op grond waarvan beklaagde de bestuurder onder zijn bevelen had. (Red. M.R.T.)

(W.M.S.R. art. 138, 140; Wb. v. Str. art. 47, 2°; W.K. art. 58).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE OOST,

in de zaak van de Auditeur bij die Krijgsraad, eiser, tegen E. O. de V., geb. 25 November 1931, dpl. kornet Inst. Afd. Reg. Lichte LuA Kornwerderzand. beklaagde,

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

.,dat hij opzettelijk heeft uitgelokt dat op of omstreeks 12 Sep-
..tember 1952 te Ede, althans in Nederland, P. van de Kamp, die als
,,bestuuder van een automobiel daarmede ongeveer op de kruising of
,,vereniging van de voor het openbaar verkeer openstaande rijweg, de
,,Rijksweg van Arnhem naar Utrecht en de Otterloseweg, in botsing
,,met een door Nicolasen bestuurde automobiel was gekomen, waar-
,,door schade aan die door Nicolasen bestuurde auto was toeyebracht,
..is doorgereden voordat de identiteit van de persoon van van de Kamp
,,of van het motorrijtuig kon worden vastgesteld, immers heeft hij als-
.,toen aldaar door misbruik van gezag, de als soldaat onder zijn bevelen
..staande van de Kamp, toen deze door Nicolasen voornoemd naar
,,aanleiding van die schade werd beduid te stoppen, opzettelijk toe-
.,gevoegd ,,doorrijden", waarna die van de Kamp is doorgereden,
,.althans zo op het voorgaande geen veroordeling kan of mocht volgen
,,terzake dat hij alstoen aldaar door zijn invloed als Kornet tegenover
,,de soldaat van de Kamp deze heeft overgehaald niet te stoppen
,.toen de bestuurder van een door de auto waarin hij, beklaagde, zich
.,bevond, zojuist aangereden auto op duidelijke wijze tot stoppen aan-
,.duidingen gaf, waardoor nadeel kon ontstaan, althans opzettelijk
,,diens mindere, de soldaat van de Kamp, alstoen aldaar met over-
,,schrijding van bevoegdheid hetzij in een aangelegenheid die vreemd
,,is aan de belangen van de dienst heeft bevolen niet te stoppen toen
.,die van de Kamp van de bestuurder van een door die door van de
,,Kamp bestuurde auto even te voren aangereden auto een duidelijk
,,stopteken kreeg tot vaststelling van schade en identiteit van auto
.,en hcstuurder";

Overwegende, dat een ten processe aanwezige justitiële verklaring d.d. 6 November 1952 opgemaakt en ondertekend te Arnhem door Plv. Cdt. tevens *C.* Afd. Staf 921e Afd. Lichte LuA zakelijk vermeldt dat beklaagde als dienstplichtig Kornet der Koninklijke Landmacht in werkelijke dienst is sedert 2 October 1951;

Overwegende, dat de Krijgsraad niet wettig en overtuigend bewezen acht hetgeen aan beklaagde zowel primair, subsidair als meer subsidiair is ten laste gelegd, zodat hij daarvan moet worden vrijgesproken;

Overwegende, dat de Krijgsraad echter van oordeel is dat de gedragingen welke aan het primair ten laste gelegde ten grondslag liggen, in strijd zijn met de militiare tucht en orde en derhalve opleveren een krijgstuchtelijk vergrijp zoals dit is omschreven in artikel 2, lid 1, van de Wet op de Krijgstucht;

Overwegende, dat beklaagde op 21 September 1952 door de Com-

mandant Afdeling Staf 921e Afdeling Lichte LuA Territoriaal terzake van het hierboven genoemde krijgstuchtelijk vergrijp krijgstuchtelijk is gestraft met 2 dagen streng arrest, welke straf door beklaagde is ondergaan;

Verklaart niet bewezen hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd;

Spreekt hem daarvan vrij;

Bevindt dat de gedragingen welke aan het primair ten laste gelegde ten grondslag liggen, in strijd zijn met de militaire tucht en orde en derhalve opleveren een krijgstuchtelijk vergrijp zoals dit is omschreven in artikel 2, lid 1, van de Wet op de Krijgstucht;

Verstaat, dat terzake met de door beklaagde reeds ondergane krijgstuchtelijke straf kan worden volstaan [2]).

De Krijgsraad te Velde Oost.

Vonnis van 22 Januari 1953.

President: Luitenant-Kolonel Mr *H.* H. A. de Graaff; *Leden:* 1e Luitenant Mr J. Nienkerke en Majoor W. Soeten.

Bekentenisvrijheid.

Aanrijding met een dienstauto: overtreding van artikel 25 Wegenverkeerswet.

Bij het verhoor door een wachtmeester van de Koninklijke Maréchaussée had verdachte (beklaagde) opgegeven dat niet hij, doch een ander de aanrijding veroorzaakt had. De opgaven van een verdachte aan een opsporingsambtenaar zijn niet een „ambtelijke mededeling". Vrijspraak.

Deze gedraging levert echter een eigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp op; terugverwijzing naar de C.O. terzake.

(W.M.S.R. art. 132; W.K. art. 58, 60; W.V.W. art. 25).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE OOST.

in de zaak van de Auditeur-Elitair bij die Krijgsraad, eiser, tegen P. v. d. K., geb. 14 Augustus 1931, dpl. sold. Reg. Lichte LuA „Kornwerderzand", beklaagde,

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„1. dat hij als soldaat ingedeeld bij de Koninklijke Landmacht, „althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 12 September „1952 te Ede, althans in Nederland. als bestuurder van een auto„mobiel daarmede zo onvoorzichtig of roekeloos of ondeskundig is „achteruitgereden over de voor het openbaar verkeer openstaande „rijweg, de Rijksweg Ai-nhem-Utrecht in de richting Arnhem, dat hij „is opgebotst tegen een achter hem, beklaagde, langs rijdende door „Nicolasen bestuurde trekker met oplegger, welk motorvoertuig vanaf

---

[2]) Zie, in verband met dit dictum, het naschrift op blz. 315 van M.R.T. XLVI. (Red. M.R.T.)

„die rijksweg de voor het openbaar verkeer openstaande rijweg, de „Otterloseweg, inreed;

„2. dat hij als soldaat ingedeeld bij de Koninklijke Landmacht, „althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 20 September „1952 te Arnhem, althans in Nederland, met het oogmerk om zich „voor bestraffing, terechtwijzing of afkeuring te vrijwaren aan de „hem, naar aanleiding van een aanrijding verhorende wachtmeester „der Koninklijke Maréchaussée, opzettelijk valselijk heeft medege- „deeld, dat niet hij doch de kornet de Vries tijdens het ongeval het „motorvoertuig had bestuurd, althans terzake dat hij alstoen aldaar „opzettelijk aan de hem, naar aanleiding van een verkeersongeval „verhorende wachtmeester der Koninklijke Maréchaussée, althans aan „de tot het in ontvangstiiemen van ongevallenmeldingen bevoegde „meerdere, opzettelijk valselijk en in strijd met de waarheid heeft „medegedeeld, dat de kornet De Vries tijdens dit verkeersongeval „chauffeerde, zulks terwijl in werkelijkheid hij, beklaagde, had ge- „chauffeerd waardoor het belang van de dienst of van de Staat kon „worden geschaad";

Post alia:

Overwegende, dat Edmond Otto de Vries, dienstplichtig kornet. ingedeeld bij de Instructie Afdeling Regiment Lichte Luchtdoel-artillerie, gelegerd te Gorinchem, heeft verklaard:

dat hij omstreeks 12 September 1952 te Ede aan beklaagde opdracht heeft gegeven tot het maken van een dienstrit van Arnhem naar Nunspeet over Ede met de militaire ¾ tonner met rechtse besturing: dat beklaagde te Ede bij vergissing de Otterloseweg voorbijreed; dat beklaagde toen achteruit is gereden, waarbij hij, getuige. links achteruit heeft gekeken door het linkerportier te openen en naar huiten te hangen, terwijl beklaagde zich uit het rechterportier boog; dat de snelheid ongeveer 5 km per uur bedroeg; dat hij aan de overkant van de Rijksweg op de Otterloseweg een burgertrekker mei. oplegger zag nadrren; dat hij tegen beklaagde „stoppen" riep, doch dat deze iets te laat reageerde, waardoor de achterkant van de militaire w-agen botste tegen de zijkant van de oplegger; dat de rijksweg Arnhem-Utrecht en de Otterloseweg beide voor het openbaar verkeer openstaande wegen zijn:

Post *alia:*

Overwegende, dat de Krijgsraad met betrekking tot het onder ten 1e ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen acht:

„dat hij als soldaat ingedeeld bij de Koninklijke Landmacht op „12 September 1952 te Ede als bestuurder van een automobiel daar- „mede zo onvoorzichtig of roekeloos of ondeskundig is achteruit ge- „reden over de voor het openbaar verkeer openstaande rijweg, de „Rijksweg Arnhem-Utrecht, in de richting Arnhem, dat hij is op- „gebotst tegen een achter hem, beklaagde, langs rijdende door Nico- „lasen bestuurde trekker met oplegger, welk motorvoertuig vanaf die „rijkswegde voor het openbaar verkeer openstaande rijweg, de Otter- „loseweg, inreed";

Overwegende, dat de Krijgsraad met betrekking tot het onder ten tweede primair ten laste gelegde niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft geput dat beklaagde dit hem ten laste gelegde heeft gèpleegd, met name niet, dat beklaagde het daarin omschreven oogmerk heeft gehad, zodat hij daarvan moet worden vrijgesproken:

Overwegende, dat de Krijgsraad met betrekking tot het onder ten tweede subsidiair ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen acht:

„dat hij als soldaat ingedeeld bij de Koninklijke Landmacht op „20 September 1952 te Arnhem opzettelijk aan de hem, naar aan„leiding van een verkeersongeval verhorende wachtmeester der Ko„ninklijke Maréchaussée, valselijk en in strijd met de waarheid heeft „medegedeeld, dat de kornet de Vries tijdens dit verkeersongeval „chauffeerde, zulks terwijl in werkelijkheid hij, beklaagde. had ge„chauffeerd, waardoor het belang van de dienst of van de Staat kon „.worden geschaad";

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als: „Overtreding *van artikel* 25 der *Wegenverkeerswet*", voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 25, jo **35.** der Wegenverkeerswet;

Overwegende, ten aanzien van het onder ten tweede subsidiair teri laste gelegde. dat het aldus bewezen verklaarde echter niet oplevert enig feit, strafbaar gesteld bij enige wettelijke strafbepaling, met name niet overtreding van artikel 132 Wetboek van Militair Strafrecht, aangezien een verklaring door verdachte aan een opsporingsambtenaar afgelegd. niet is een ambtelijke mededeling als in dat artikel bedoeld. en een tegengestelde interpretatie tot de onaanvaardbare consequentie zou leiden dat een verdachte van een strafbaar feit verplicht zou zijn de waarheid te spreken tegenover een opsporingsambtenaar, hetgeen in strijd zou zijn met het beginsel dat het een verdachte vrij moet staan. al dan niet tot bekentenis te komen. zodat beklaagde van het hem ten laste gelegde moet worden vrijgesproken:

Overwegende. dat het bewezen verlilaarde echter wel oplevert een krijgstuchtelijk vergrijp in de zin van artikel 2, lid **1,** van de wet op de Krijgstucht, zodat met toepassing van artikel 58 van die Wet onder mededeling van alle stukken het onder ten tweede subsidiair ten laste gelegde feit ter verdere hehandeling behoort te worden verwezen naar de tot straffen bevoegde Commanderende Officier;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd, dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken:

Overwegende. dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken, die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten:

Overwegende dal de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan. mede gelet op de persoon des daders:

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in artikel 14a van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat beklaagde terzake voorlopig arrest heelt ondergaan in de vorm van streng arrest van 21 September 1952 tot 9 Octoher 1952;

Gezien behoudens voormelde wetsbepalingen nog de artikelen 2. **13.** 15, 60, 62 van het Wetboek van Militair Strafrecht; 14a, b, 23, 91 van het Wetboek van Strafrecht; 2, 58 van de Wet op de Krijgstucht; 76 der Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht:

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN,

Verklaart beklaagde met betrekking tot het onder ten eerste ten laste gelegde sohuldig aan het hierboven als bewezen aangenomen en gcqualificeerde strafbare feit en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt beklaagde tot betaling van een geldboete van tien gulden, met bepaling, dat de geldboete bij gebreke van betaling en verhaal zal worden vervangen door hechtenis voor de tijd van zes dagen;

Beveelt dat deze straf niet zal worden ten uitvoer gelegd, tenzij de Krijgsraad later anders mocht gelasten op grond, dat de veroordeelde zich voor het einde van een op één jaar bepaalde proeftijd aan een strafbaar feit, of militair zijnde, aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2, No. 1 van de Wet op de Krijgstucht, dat van ernstige aard is, of aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2, Nos. 2-6 van die Wet, heeft schuldig gemaakt, dan wel gedurende die proeftijd zich op andere wijze heeft misdragen;

Terklaart met betrekking tot het onder ten tweede primair ten laste gelegde niet bewezen hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd;

Spreekt hem daarvan vrij;

Verklaart beklaagde met betrekking tot het onder ten tweede subsidiair ten laste gelegde schuldig aan het bewezen verklaarde feit. doch dit niet strafbaar;

Spreekt hem daarvan vrij;

Verwijst de zaak onder mededeling van alle stukken naar de tot straffen bevoegde Commanderende Officier ter verdere behandeling voor wat betreft het onder ten tweede subsidiair bewezen verklaarde;

NASCHRIFT.

(1). Met betrekking tot het onder 2 subsidiair ten laste gelegde sluif dexe uitspraak aan bij het vonnis van dexelfde Krijgsraad van 7 Februari 1951 (M.R.T. XLIV, blz. 491 v.). Daar befrof het straffeloosheid (met beroep op overnzacht) van het nalaten om mededeling te doen van een door beklaagde zelf bedreven strafbaar feit; hier hetreft het straffeloosheid (omdat een verklaring als verdachte afgelegd niet is een „ambtelijke mededeling") van een onware mededeling omtrent een door beklaagde zelf bedreven feit.

Van belang is dat de Krijgsraad komt tot een (zuivere) vrijspraak,

op grond van de overweging dat de verklaring van een verdachte jegens een (militaire) opsporingsambtenaar niet is een „ambtelijke „mededeling", terwijl het Hoog Militair Gerechtshof (Indonesische Kamer) bij sententie van 20 Mei 1950 (M.B.T. XLVIII, blz. 623) in een soortgelijk geval. namelijk van een onware verklaring, afgelegd door een verdachte voor een commissie van voorlopig onderzoek. kwam tot een vrijspraak, welke in het burgerlijke strafproces een ontslag van rechtsvervolging geweest zou zijn. Het Hof verklaarde namelijk bewexen en qualificeerde als een opzettelijk doen van een onjuiste „ambtelijke mededeling" ingevolge artikel 132 W.M.S.R., doch overwoog dat de beklaagde niet strafbaar was op grond van zijn bekentenisvrijheid.

(2). In een soortgelijke situatie van de samenhang van een strafbaar feit en een (ten laste gelegd) eigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp, liet dexelfde Krijgsraad (in andere samenstelling) bij vonnis van 12 November 1952 artikel 58 en 60 W.K. samenwerken en nam het krijgstuchtelijke vergrijp in aanmerking bij de strafoplegging terxake van het strafbare feit. Zie het naschrift bij dat vonnis.

Waar het hier betreft een feit. dat als strafbaar feit is ten laste gelegd (evenals zulks het geval was bij het vonnis van 12 November 1952) en het niet de bedoeling van de openbare aanklager was om een krijgstuchtelijk vergrijp ten laste te leggen, is ook voor de thans door de Krijgsraad gevolgde methode veel te zeggen. Het schijnt echter wenselijk; dat terzake één Zijn gevolgd wordt.

W. H. V.

Krijgsraad te Velde Oost.

Vonnis van 5 Februari 1953.

President: Luitenant-Kolonel Mr *H. H. X. de Graaff; Leden: Luitenant-Kolonel J. D. Stolp en Majoor H. P.* Wiegman.

Gepleegde opzettelijke ongehoorzaamheid nadat de Minister een beroep van beklaagde op de dienstweigeringswet had afgewexen. Herhaald beroep van beklaagde op genoemde wet. Na een verzoek van de President aan de Minister om te beslissen of het herhaalde verzoek in behandeling zal worden genomen, heeft de Minister bericht dat hij beklaagde door de Commissie voor de Dienstweigeringswet opnieuw zal doen horen.

Na bericht van de Minister dat de Commissie zich niet bevoegd acht ornfrent de ernst van de door beklaagde aangevoerde bezwaren te oordelen, zulks in verband met beklaagdes psychische toestand, heeft de Auditeur-Militair ter terechtzitting de veroordeling van beklaagde gevorderd.

De Krijgsraad beslist dat het bericht van de Minister, dat de Commissie niet in staat is de ernst van beklaagdes gewetensbezwaren

te beoordelen op grond van diens psychische toestand, niet is een „beslissing" van de Minister omtrent de gewetensbezwaren van de beklaagde. De Krijgsraad verklaart de Auditeur-,Militair voor het fegenwoordige niet ontvankelijk in zijn eis en handhaaft de schorsing van de strafzieroolging.

(W.M.S.R. art. 114; D.W.W. art. 2).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE OOST.

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser. tegen P. h. S., geh. 23 Mei 1025, dpl. sold. Reg. Inf. „J. ΠΓ. Friso" te Assen, beklaagde,

Overwegende, dat de beklaagde is ton laste gelegd:

„dat hij terwijl hij als soldaat in werkelijke dienst was bij de Ko-„ninklijke Landmacht, althans als militair in de zin der wet. op of „omstreeks 9 Mei 1952 alzo in tijd van oorlog te Assen, heeft ge-„weigerd of opzetelijk heeft nagelaten te gehoorzamen aan het hem „door de fourier J. Manders gegeven bevel een veldbroek aan te „nemen, zeggende: „Neen. ik accepteer dat niet; ik accepteer niets „wat met de militaire dienst te maken heeft", althans woorden van „dergelijke strekking, terwijl hij opzettelijk in zijn ongehoorzaamheid „heeft volhard. nadat de kapitein K. C. Hernaus hem uitdrukkelijk „op zijn strafbaarheid had gewezen *), zeggende: „Ik ben geen „militair en voel me niet als een militair en ik accepteer het niet", „althans woorden van gelijke strekking";

Overwegende, dat een ten processe aanwezige justitiële verklaring dd. 12 Mei 1952 opgemaakt en ondertekend te Assen door Commandant Administratieve Compagnie Regiment Infanterie „J. W. Friso" zakelijk vermeldt, dat beklaagde als dpl. soldaat der Koninklijke Landmacht in werkelijke dienst is sedert 5 Mei 1952, doch dat blijkens een ten processe aanwezige fotocopie van het bewijs van ontslag dd. 24 October 1952, beklaagde mrt ingang van 1 November 1053 als gewoon dienstplichtige uit de militaire dienst is ontslagen;

Overwegende, dat de beklaagde, nadat een aanvankelijk door hem ingesteld beroep op de dienstweigeringswet was afgewezen, na het plegen van het hem thans ten laste gelegde feit andermaal een verzoekschrift tot liet verkrijgen van erkenning van zijn gewetensbezwaren heeft ingediend, hetwelk op 3 Juni 1952 naar de Minister van Oorlog werd verzonden:

Overwegende, dat de Auditeur-Militair op 17 Juni 1952 mede namrns de President van de Krijgsraad aan de Minister van Oorlog heeft verzocht een beslissing te nemen omtrent de behandeling van Iiet verzoekschrift en eventueel een beslissing op dit verzoekschrift;

Overwegende, dat de Minister van Oorlog bij schrijven van 4 Augus-

*) Terzake van de omschrijving van de tenlastelegging van de hierbedoelde strafverzwarende omstandigheid verwijzen wij naar het naschrift op blz. 696 van M.R.T. XLV en de opmerkingen van Mr Buisman op blz. 112 van M.R.T. XLVI. (Red. M.R.T.)

tus 1952 Directoraat Personeel Afdeling Dienstplicht S 1 bureau 3 nr. 74251 aan de Auditeur-Militair heeft medegedeeld dat hij de beklaagde opnieuw door de Commissie voor de Dienstweigeringswet zou doen horen;

Overwegende. dat in verband hiermede de tegen beklaagde aanhangige strafvervolging overeenkomstig het gestelde in artikel 2 van de Wet van 13 Juli 1923 S. 357 betreffende Dienstweigering als geschorst inoet worden beschouwd;

Overwegende, dat deze schorsing eerst een einde kan nemen wanneer de Minister op het verzoekschrift heeft beslist dan wel wanneer de Minister alsnog zou beslissen dat het verzoekschrift niet voor behandeling vatbaar is;

Overwegende, dat weliswaar de Minister van Oorlog bij schrijven van 20 November 1952 Directoraat Personeel Afdeling Dienstplicht S 3 bureau 2 no. 782509 aan de Auditeur-Militair heeft bericht, dat de Commissie van Advies voor de Dienstweigeringswet de beklaagde heeft gehoord, en dat deze commissie zich op grond van de psychische toesiand van beklaagde niet bevoegd heeft geacht omtrent de ernst van de gewetensbezwaren van betrokkene advies uit te brengen, doch dat naar het oordeel van de Krijgsraad dil bericht niet kan worden beschouwd als een beslissing van de Minister omtrent de gewetensbezwaren van beklaagde terwijl dit bericht evenmin inhoudt een verklaring van de Minister dat hij is teruggekomen op zijn aanvankelijke beslissing en het 2e verzoekschrift van beklaagde niet voor behandeling vatbaar verklaart:

Overwegende, dat mitsdien de behandeling van de onderhavige strafzaak tegen beklaagde nog steeds moet worden beschouwd als te verkeren in staat van schorsing:

BESLISSENDE:

Verklaart de Auditeur-Militair voor het tegenwoordige niet ontvankelijk in zijn eis;

Verstaat dat de strafvervolging geschorst blijft totdat de Minister van Oorlog zal hebben te kennen gegeven hetzij dat hij de bezwaren van beklaagde erkent, hetzij dat hij deze bezwaren afwijst, hetzij dat hij het door heklaagde ingediende verzoekschrift alsnog niet voor behandeling vatbaar verklaart;

De Krijgsraad te Velde West.

Vonnis vnn 26 November 1952.

President: Luitenant-Kolonel Mr Dr J. F. van Erk: *Leden:* Majoor A. Klapwijk en Kapitein Mr P. J. R. Buisman.
Raadsvrouw: Mevr. Mr J. Brans-Woltering.

Ten laste gelegd:

(1) heling, (2) diefstal, **(3)** *heling, (4) diefstal, alles in 1945 gepleegd.*

Ten aanzien van de feiten **(3)** *en (4) de tenlastelegging nietig verklaard, vermits dat deel niet steunt op een deugdelijke beschikking tot verwijzing, immers op het aan beklaagde uitgereikte afschrift vermeld op een strook papier, gehecht aan* **de** *beschikking tot verwijzing, echter niet voorzien van enig zoaarmerk van de verwijzende autoriteit.*

Ten aanzien van het feit (1) geen recht tot strafvervolging (verjaring).

Ten aanzien van het feit **(2)** *veroordeling (tot gevangenisstraf gelijk aan het voorarrest).*

(R.L. art. 14; Wb. v. Str. art. 70 en 310).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE WEST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen G. d. W., geb. 20 April 1917, sold. troepen-det. No. 13 (thans met groot verlof) beklaagde,

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij, militair zijnde:

„1e. in of omstreeks October of November 1945 in de gemeente „'s-Gravenhage, althans in Nederland, opzettelijk voordeel heeft ge„trokken uit de opbrengst van een hoeveelheid vlees, waarvan hij „wist, althans heeft begrepen en heeft moeten begrijpen, dat het door „diefstal, althans door misdrijf was verkregen, door opzettelijk van „die opbrengst, zijnde een hoeveelheid jenever, althans sterke drank, „een gedeelte ten geschenke aan te nemen en up te drinken;

„2e. op of omstreeks 7 December 1945 in de gemeente 's-Graven„hage, althans in Nederland, met het oogmerk van wederrechtelijke „toeëigening heeft weggenomen vijf kilogram, althans een hoeveel„heid suiker, toebehorende aan de Staat der Nederlanden, althans aan „een ander den aan hem, beklaagde;

„3e. op of omstreeks 9 December 1945, in de gemeente 's-Graven„hage, althans in Nederland, opzettelijk voordeel heeft getrokken uit „de opbrengst van vijf kilogram, althans een hoeveelheid suiker, „waarvan hij wist, althans heeft begrepen en heeft moeten begrijpen, „dat deze door diefstal, althans door misdrijf, was verkregen, door „opzettelijk van die opbrengst, zijnde zeventig gulden, althans enig „geldsbedrag, een bedrag van vijf en dertig gulden, althans enig „geldsbedrag als geschenk aan te nemen;

„4e. op of omstreeks 11 December 1943. in de gemeente 's-Graven„hage, althans in Nederland, met hel oogmerk van wederrechtelijke „toeëigening heeft weggenomen een kilogram, althans een hoeveel„heid suiker en iwee pakjes margarine, althans een kilogram suiker, „toebehorende aan de Staat der Nederlanden, althans aan een ander „dan aan hem, beklaagde";

Overwegende: . . . .enz.;

Overwegende, dat de telastelegging ten aanzien van het sub 3e en 4e ten laste gelegde nietig behoort te morden verklaard, aangezien dit deel der ielastelegging niet strunt op een deugdelijke beschikking tot verwijzing, zijnde in de verwijzingsbeschikking no. 547/D dd. 11 April 1946 in het aan beklaagde bij de betekening ter hand gestelde afschrift, voormelde punten vermeld op ren op deze verwijzingsbeschikking afzonderlijk vastgehecht stuk papier, hetwelk niet is voorzien van enig waarmerk van de verwijzende autoriteit;

Overwegende, dat beklaagde ten aanzien van het sub 1e ten laste gelegde moet worden vrijgesproken, nu beklaagde het daarin omschreven feit, zakelijk behelzende heling. voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 416 van het Wetboek van Strafrecht. zou hebben gepleegd in of omstreeks October of November 1945 en terzake van dit feit geen recht tot strafvordering aanwezig is;

Overwegende, dat beklaagde inet betrekking tot het hem sub 2e ten laste gelegde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat hij in de periode van October tot en met December 1945 in militaire dienst was als vrijwillig dieiistplichtig soldaat; dat hij op 7 December 1945 te 's-Gravenhage uit de keuken van het Troependetachement No. 13 heeft weggenomen een hoeveelheid van vijf kilogram suiker; dat hij deze suiker in de stad heeft verkocht; dat bedoelde suiker hem niet in eigendom toebehoorde en dat hij van niemand recht of toestemming had zich deze toe te eigenen;

Post alia:

Overwegende. dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als: *„diefstal"*, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 310 van het Wetboek van Strafrecht;. . . .enz.:

[Volgt: Veroordeling tot een gevangenisstraf voor de tijd van twee maanden en drie weken, met bepaling, dat de tijd (twee maanden en drie weken) door hem voor de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in arrest doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht;

Voorts: nietigverklaring van de telastelegging ten aanzien van het sub 3e en 4e telastgelegde alsmede verklaring, dat terzake van het sub 1e telastegelegde geen recht tot strafvordering aanwezig is en vrijspraak — *Red.]*

Naschrift.

Uit de inhoud van het bovenstaande vonnis van 26 November 1952 blijkt, dat verwijzing plaats had op 11 April 1946. Hos is daf mogelijk geweest. Was hier een geval aanwezig als dat waarop wij onlangs doelden in ons opstel „Indagingsprocedure" (M.R.T. XLVI. blz. 585 e.v.), met dien verstande dat de indaging had moeten aanvangen zodra de voortvluchtigheid bekend geworden was? Of is er laksheid in de vervolging aanwezig geweest? *R.C.*

Krijgsraad te Velde Zuid.

Vonnis van 4 Februari 1953.

President: Majoor Mr Dr J. F. M. Eras; *Leden:* Luiteriant-Kolonel Mr J. P. H. E. van Lier en Kapitein Mr H. J. F. Bijvoet.
Raadsman: Mr J. A. M. Verhagen.

Poging tot doodslag (niet bewezen) subs. mishandeling (bewezen) door, gezeten in een auto, met vaart op een ander in te rijden en die ander aan- en over Ir rijden.

Gelet op psychische gestoordheid een geldboete opgelegd.

(Wb. v. Str. art. 300).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE ZUID,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad. eiser, tegen M. v. B.. geb. 24 Mei 1931. dpl. sold. Staf en Verz. Comp. l-e Div. Geniebataljon, beklaagde,

Gezien:. . . .enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

..dat hij op of omstreeks 19 Augustus 1952 te Cromvoiri. gemeente ,,Vught, voorncmrns zijnde Lambertus Vugts opzettelijk van het ,,leven te beroven. althans hem opzettelijk zwaar lichamelijk letsel ..toe te brengen, ter uitvoering van zijn voorgenomen misdrijf op- ,,zettelijk daartoe alstoen aldaar met een door hem, beklaagde. be- ,,stuurd vierwielig motorrijtuig met grote snelheid op genoemde ,,Vugts. die zich op een zandweg. zijweg van de St. Lambertusstraat ,,aldaar. bevond, is aan- e11 ingereden met het oogmerk hern opzet- ,,telijk aan tc rijden te doden, of zwaar lichamelijk letsel toe te bren- ..gen, zijnde de uitvoering van zijn voorgenomen misdrijf niet vol- ,,tooid. alleen tengevolge van de van zijn wil onafhankelijke omstan- ,,digheid, dat Vugts voornoemd niet werd overreden en door op de ..wagen te springen niet werd gedood, noch zwaar lichamelijk letsel ..bekwam";

,,althans indien het vorenstaande niet tot zijn veroordeling mocht ..leiden:

.,dat hij op tijd en plaats voormeld opzettelijk mishandelend Lam- ..bertus Vugts met een door hem, beklaagde. bestuurd vierwielig ..motorrijtuig opzettelijli heeft aangereden, tengevolge waarvan Vugts ,,voornoemd, pijnlijk werd getroffen en een kneuzing aan zijn borst- ..kas bekwam":

Post alia:

Overwegende, dat de Krijgsraad niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagde het hem primair ten laste gelegde heeft begaan, zodat hij daarvan behoort te worden vrij- gesproken;

Overwegende, dat beklaagde ten processe ten aanzien van het hem subsidiair ten laste gelegde onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat hij op 29 Augustus 1952 te Cromvoirt, gemeente Vught, met

een door hem bestuurd vierwielig motorrijtuig, terwijl hij hoog lopende ruzie had met een zekere Vugts, met grote snelheid op Vugts aanreed, waarna hij, toen hij weer uit de auto stapte, Vugts voornoemd, onder de auto zag liggen;

Overwegende, dat Lambertus Martinus Vugts, oud **30** jaar, van beroep veestaller, wonende te Cromvoirt, gemeente Vught, als getuige door de Officier-Commissaris gehoord. onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

dat hij op 19 Augustus 1952 te Cromvoirt, gemeente Vught, een twistgesprek had met beklaagde; dat beklaagde plotseling in een auto sprong en even later op hem, getuige, aanreed; dat hij, getuige. de door beklaagde bestuurde auto aanvankelijli wist te ontwijken, doch dat beklaagde hierop de auto even achteruit reed en vervolgens alstoen en aldaar met grote snelheid met de auto op hem, getuige. aanreed en hij, getuige, kort daarop onder de wagen lag; dat hij, getuige, tengevolge van een en ander vijf dagen pijn in zijn borstkas en rug had rn zijn borstkas enigszins gekneusd was;

Overwegende, dat de in voormelde bewijsmiddelen vervatte feiten en omstandigheden, die gracht moeten worden hier te zijn herhaald. opleveren even zovele redengevende feiten en omstandigheden, waarop steunt de beslissing van de Krijgsraad, dat door deze bewijsmiddelen wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan beklaagde subsidiair is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan.

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als: „*mishandeling*", voorzien cn strafbaar gesteld bij artikel 300 Wetboek van Strafrecht:

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijndc van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad ria te melden straf *), in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, waarbij de Krijgsraad rekening houdt met het zich bij de processtukken bevindende psychiatrisch rapport dd. 19 December 1952, uitgebracht door F. H. Pruys, zenuwarts, welke rapport o.m. inhoudt:

dat beklaagde in belangrijke mate verminderd toerekeningsvatbaar moet worden geacht;. . . .enz.

Krijgsraad te Velde West.

Vonnis van 16 Januari 1952

President: Lt.-Kol. Mr Dr J. Ph. van Erk; *Leden:* Kapt. W. F. B. Proper en 1e Lt. Mr J. H. Nicukerke.

Overtreding van artikel 40 *Wegenverkeersreglement:* als *voetgan-*

*) Een geldboete van vijf en twintig gulden, met bepaling, dat de geldboete bij gebreke van betaling en verhaal, zal worden vervangen door hechtenis voor de tijd van vijf en twintig dagen. (Red. M.R.T.)

ger niet van het trottoir gebruikmaken, maar over de rijbaan lopen.

De Krijgsraad acht beklaagdes onderwerping aan een gestrengere krijgstucht noodzakelijk en legt, naast geldboete, plaatsing in een strafklasse op. Anders: het H.M.G. (zie de achter het vonnis vermelde sententie) hetwelk met de geldboete volstaat.

(W.M.S.R. art. 26; W.V.R. art. 40).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE WEST,

in de zaak van de Auditeur-Militair, eiser, tegen J. P. T. v. d. H., geb. 19 December 1931, dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien:. . . .enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

,,dat hij, militair zijnde en in werkelijke dienst bij de Koninklijke ,,Landmacht, op 10 November 1951, te Utrecht als voetganger, lopen- ,,de in de lengterichting op de rijbaan van de voor het openbaar rij- ,,en ander verkeer openstaande weg, de Leidseweg, aldaar, geen ge- ,,bruik heeft gemaakt van het langs deze rijbaan gelegen trottoir of ,,voetpad;

Overwegende, dat uit de Justitiële Verklaring d.d. 21 November 1951 afgegeven door de Commandant van de 4e Instructie-Compagnie van het Regiment Technische Troepen te Utrecht blijkt, dat beklaagde op voormeld tijdsstip als militair in werkelijke dienst was sedert 3 April 1951;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat hij op 10 November 1951, terwijl hij als soldaat in werkelijke dienst was bij het Regiment Technische Troepen te Utrecht, aldaar op de Leidseweg als voetganger in de lengterichting over de rijbaan heeft gelopen, in plaats van gebruik te maken van het langs die rijbaan gelegen voetpad;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal d.d. 12 November 1951, opgemaakt en gesloten te Utrecht door Jan van Veen, maréchaussée 1e klasse, tevens opsporingsambtenaar en Frederik Marinus Schenk, maréchaussée 2e klasse. onder meer zakelijk inhoudt als verklaring van:

1e. Verhalisant:

dat hij op 10 November 1951 een persoon, gekleed in de uniform der Koninklijke Landmacht zag lopen in de lengterichting van de voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande weg, de Leidseweg, ter plaatse gelegen in de gemeente Utrecht, zulks terwijl hij geen gebruik maakte van het langs deze rijbaan gelegen trottoir; dat deze persoon na te zijn staande gehouden, opgaf te zijn genaamd: J. P. T. v. d. H.;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan:

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd

als: „*Overtreding van artikel 40 van het Wegenverkeersreglement*", voorzien en strafbaar gesteld bij de artikelen 124 j°. 40 Wegenverkeersreglement;

Overwegende, dat de Krijgsraad van oordeel is, dat beklaagde op grond van het gepleegde feit aan een gestrengere krijgstucht dient; te worden onderworpen;

[*Post alia:* Veroordeelt beklaagde tot betaling van een geldboete van vijf gulden, met bepaling, dat de geldboete bij gebreke van betaling en verhaal, zal worden vervangen door hechtenis voor de tijd van vijf dagen; beveelt beklaagdcs plaatsing in een strafklasse voor de tijd van drie maanden.]

Hoog Militair Gerechtshof.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Sententie van 1 April 1952.

President: Mr Doornbos; *Leden:* Vice-Admiraal Vos, Vice-Admiraal Brouwer, Luitenant-Generaal Dijxhoorn, Luitenant-Generaal van der Kroon.
Raadsman: *1e* Luitenant *W*. G. Sibben.

(*Zie het vonnis hiervóór*).

Gezien:....enz.;

Post alia:

Overwegende, dat de behandeling dezer zaak in hoger beroep, het Hof tot geen andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens ten aanzien van de aan beklaagde opgelegde straffen en de daarop betrekking hebbende overwegingen daar het Hof van oordeel is, dat beklaagde niet op grond van het gepleegde feit aan een gestrengere krijgstucht dient te worden onderworpen;

Post cetera alia:

Veroordeelt beklaagde tot betaling van een geldboete van f 5,— (vijf gulden) met bepaling, dat de geldboete bij gebreke van betaling en verhaal zal worden vervangen door hechtenis voor de tijd van vijf dagen.

Bevestigt het vonnis voor het overige met overneming der gronden.

Krijgsraad te Velde West.

Vonnis van **16** Januari 1952.

President: Lt.-Kol. Mr Dr J. P. van Erk; *Leden:* Kapt. W. *F*. B. Proper en 1e Lt. Mr J. H. Nieukerke.
Raadsman: Kapt. *K*. Bakker.

Desertie in tijd van oorlog: afwexigheid gedurende zes dagen van een officier, die aan zijn commandant gezegd had een week ziekteverlof te hebben verkregen can de officier van gezondheid.

Militaire detentie.

(W.M.S.R. art. 11 en 98).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE WEST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad. eiser, tegen A, V., geb. 4 Februari 1927, 1e luitenant, beklaagde,

Gezien: . . . .enz.;

Overwegende. dat de beklaagde is ten laste gelegd:

,,dat hij, militair zijnde en dienende als 1e Luitenant der Artillerie ,,bij het Regiment Lichte Luchtdoelartillerie ,,Betuwe" te Laren, ,,aldaar op of omstreeks 17 November 1951, in tijd van oorlog, eigen- ,,dunkelijk zijn voorrneld onderdeel heeft verlaten en daarvan sinds- ,,dien opzettelijk, ongeoorloofd en onafgebroken afwezig is gebleven, ,,tot hij zich op 23 November 1951 hij dat onderdeel heeft terug- ,,gemeld, zijnde althans zijn ongeoorloofde afwezigheid van 17, ,,althans van 19 tot 23 November 1951 aan zijn schuld te wijten ge- ,,weest, doordien hij, alhoewel de Regimentarts hem op 16 November ,,1951 zijn vrrzoek om Iiem. beklaagde, een schriftelijk bewijs voor ,,1 week ziekteverlof te verstrekken geweigerd had cri slechts op zijn, ,,beklaagdes mededeling, dat hij hrt dun nog een weekje kalm aan ,,wilde doen, had gereageerd met de mededeling, dat hij daar geen ,,bezwaar tegen had en hij. beklaagde, dan zijn dienst in overleg met ,,de Batterij-Commandant moest regelen nadien aan zijn Batterij- ,,Comandant heeft medegedeeld, dat hij bij de dokter was geweest en ,,de volgende week weer aan de slag zou gaan. zij het dan, dat hij het ,,nog kalm aan moest doen en toen deze Commandant hiertegen geen ,,bezwaren opperde en hem toestond ,,zijn gang te gaan", heeft aan- ,,genomen, dat hem een week ziekteverlof was toegestaan";

Overwegende: . . . .enz.:

Overwegende, dal beklaagde met betrekking tot het hem ten laste gelegde zakelijk onder meer heeft verklaard:

dat hij op 17 November 1951, terwijl hij als 1e luitenant der Artillerie diende bij het Regiment Lichte Luchtdoelartillerie ,,Betuwe" te Laren, aldaar zijn onderdecl heeft verlaten, en daarvan afwezig is gebleven totdat hij zich op 23 November 1951 bij zijn onderdeel heeft teruggemeld; dat hij op 16 Noveniber 1951 een onderhoud heeft gehad met dokter van Wingerden; dal hij de dokter om een wrek ziekteverlof heeft gevraagd en daarbij een briefje heeft verzocht voor zijn commandant, doch dat de dokter hem niet een week ziekteverlof heeft toegestaan en dat de dokter hem ook geen briefje heeft gegeven;

Overwegende, dat ten processe zakelijk onder meer heeft verklaard:

Jan Dirk van Wingerden. res. Officier van Gezondheid 1e klasse hij het Regiment Lichte Luchtdoelartillerie ,,Betuwe" te Naarden:

dat hij op 16 November 1951 een onderhoud met luitenant V. had, waarbij de laatste vroeg hem nog een week ziekteverlof tor te staan; dat hij hem toen heeft gezegd, dat hij dat niet kon toestaan; dat beklaagde hem een schriftelijk bewijs voor 1 week ziekteverlof heeft

gevraagd, doch dat hij hem dat niet heeft gegeven; dat de luitenant V. uit zijn woorden nooit kan hebben begrepen, dat hij hem nog een week ziekteverlof zou hebben toegestaan;

Overwegende, dat een Justitiële verklaring dd. 24 November 1951, opgemaakt en getekend door Aernoud Jan Wiselius, kapitein der Artillerie, Batterij-Commandant te Laren onder meer zakelijk inhoudt:

dat A. V., eerste luitenant Regiment Lichte Luchtdoelartillerie van 17 November 1931 tot 23 November 1951 onafgebroken ongeoorloofd afwezig is geweest van zijn onderdeel het Regiment Lichte Luchtdoelartillerie „Betuwe" te Laren;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met dien verstande, dat hij militair zijnde en dienende als l e luitenant der Artillerie bij het Regiment Lichte Luchtdoelartillerie „Betuwe" te Laren aldaar op 17 November 1951 in tijd van oorlog eigendunkelijk zijn voormeld onderdeel heeft verlaten en daarvan sindsdien opzettelijk, ongeoorloofd en onafgebroken afwezig is gebleven tot hij zich op 23 November 1951 bij dat onderdeel heeft teruggemeld;

Overwenende. dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als: *„Desertie in tijd van oorlog gepleegd"*, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 98 Wetboek van Militair Strafrecht;

[Volgt: veroordeling tot een militaire detentie voor de tijd van een maand. — *Red.*]

Krijgsraad te Velde West.

Vonnis van 23 Januari 1952. *)

President: Maj. Mr J. Th. Buurman van Vreeden; *Leden:* Maj. Mr P. C. L. Eschauzier en Kapt. Mr A. Pot.
Raadsman: Mr K. P. Schaap.

Verduistering door een ambtenaar; recidive. Beklaagde, werkzaam bij het doorlichten van brieven ten veldpostkantore Amsterdam, had herhaalde malen geld, ingesloten in brieven voor militairen. overzee. zich wederrechtelijk toegeëigend.

Uitvoerige motivering van de opgelegde straf.

(Wb. v. Str. art. 321 en 421).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE WEST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen

---

*) Dit vonnis is in zijn geheel bevestigd bij sententie van het H.M.G. van 8 **April 1952.**

W. J. A., geb. 23 Februari 1927, destijds dpl. soldaat, thans met groot verlof,

Gezien:. . . .enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

,,dat hij, militair zijnde en uit dien hooide ambtenaar in de zin der ,,wet, op thans niet met juistheid aan te geven tijdstippen in het tijd- .,vak van omstreeks Juli 1949 tot 16 November 1949 te Amsterdam, ,,telkens opzettelijk de inhoud van een of meer brieven, bestaande ,,onder meer uit een of meer bankbiljetten van f 50,—, f 25,—, .,f 20,— of f 10,— tot een gezamenlijk bedrag van omstreeks ,,f 1300,— à f 1500,—, althans enig geldsbedrag, welke brieven ,,met inhoud toebehorende aan de geadresseerden, althans aan een ,,ander dan aan hem, beklaagde, hij op het Veldpostkantoor te Am- ,,sterdam anders dan door misdrijf onder zich had, immers belast ,,zijnde met het doorlichten van deze brieven wederrechtelijk zich .,heeft toegeëigend, hebbende hij bij het begaan van bovenvermelde .,strafbare feiten gebruik gemaakt van gelegenheid hem door zijn ..ambt van militair, belast met het doorlichten van deze brieven, ge- ..schonken;

,,zijnde tijdens het plegen van dit misdrijf nog geen vijf jaren ver- ,,lopen, sedert hij ene hem wegens diefstal door twee verenigde per- ,,sonen, meermalen gepleegd, door de Politierechter bij de Arrondis- ,,sements-Rechtbank te Amsterdam op 7 Novemher 1947 voor de ,.duur van zes maanden opgelegde gevangenisstraf geheel of ten dele .,heeft ondergaan";

Overwegende:. . . .enz.;

Overwegende, dat beklaagde zakelijk heeft verklaard:

dat hij, militair zijnde in werkelijke dienst, tewerkgesteld op het Veldpostkantoor te Amsterdam, op meerdere tijdstippen gedurende de periode van omstreeks Juli 1949 tot 16 November 1949 te Amsterdam telkens de inhoud van een brief, onder meer bestaande uit bankbiljetten van f 50,—, f 25,—, f 20,— of f 10,— tot een gezamenlijk bedrag van f 1300,— à f 1500,— zich heeft toegeëigend zonder dat hij daartoe van iemand recht of vergunning had gekregen; dat de brieven noch de inhoud hem toebehoorden en hij wist, dat hij de inhoud ervan zich niet mocht toeëigenen; dat hij de brieven en inhoud hierboven genoemd als soldaat belast met de doorlichting van brieven op het Veldpostkantoor tc Amsterdam onder zich had; dat hij juist door de functie van doorlichter de gelegenheid had bovenvermelde strafbare handelingen te plegen;

Overwegende, dat als getuigen hebben verklaard:

1. Wilhelmus Gerardus Jansen, adjudant-onderofficier:

dat beklaagde A. vanaf 17 November 1948 tot 1 December 1949 werkzaam is geweest bij hem op het Veldpostliantoor te Amsterdam; dat hij de commandant van beklaagde was; dat beklaagde onder andere was belast met de doorlichting van brieven, welke hij als soldaat onder zich had; dat brieven en inhoud beklaagde niet toebehoorden: dat hij beklaagde nimmer recht of toestemming heeft

gegeven bank- of muntbiljetten uit doorgelichte brieven weg te nemen of zich de brieven met inhoud toe te eigenen;

2. Hendrik Johannes Dupuy:

dat hij, gedurende het tijdvak van November 1949 tot 1 Februari 1950, enige malen heeft gezien, dat beklaagde A. in het Veldpostkantoor te Amsterdam, terwijl hij aan het doorlichten was, brieven, welke hij doorlichtte, open maakte en er bankbiljetten uithaalde, welke hij daarna in zijn zak stak; dat beklaagde een keer een bankbiljet van 100 gulden eruit haalde en een paar keer een van 25 gulden;

Post alia:

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden geyualificeerd als: .,*verduistering,* bij *het begaan van welk strafbaar feit de schul-* ,,*dige als ambtenaar gebruik maakt van gelegenheid hem door zijn* ,,ambt *geschonken, terwijl tijdens het plegen van het misdrijf, nog* .,*geen vijf jaren zijn verlopen sedert de schuldige een wegens diefstal* .,*opgelegde gevangenisstraf geheel of ten deele heeft ondergaan, meer-* ,,*malen gepleegd",* voorzien)en strafbaar gesteld bij de artikelen 321 jis 57, 44 en 421 Wetboek van Strafrecht;

Overwegende. dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, ten aanzien van de aan beklaagde op te leggen straf:

dat de gepleegde misdrijven van zeer ernstige aard zijn, waaraan niet afdoet de omstandigheid, dat de verzenders der in de telastelegging omschreven stukken zichzelve schuldig hebben gemaakt aan overtreding van het bepaalde in de geldende deviezenvoorschriften;

dat beklaagde in een vertrouwenspositie geplaatst, het door de verwanten van de militairen overzee in de veldpost gestelde vertrouwen op grove wijze heeft beschaamd:

dat de Krijgsraad echter anderzijds van oordeel is, dat door een uiterst gebrekkige organisatie onder meer tot uiting komende in een welhaast misdadig ontbreken van voldoende oontrôlemaatregelen bij de behandeling van stukken, als in de telastelegging genoemd, strafbare feiten, als ten laste van beklaagde bewezen verklaard, in de hand konden worden gewerkt;

Overwegende, dat de Krijgsraad mede gezien het vorenoverwogene, na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten. de omstandigheden waaronder deze werden begaan en de persoon van beklaagde, waarbij de Krijgsraad voorts rekening houdt met beklaagdes strafregister;

Overwegende, dat beklaagde op 23 Januari 1952 in arrest is gesteld en de Krijgsraad van oordeel is, dat de aard en de omstandiglieden der zaak vorderen ,dat dit arrest gehandhaafd blijft;

Overwegend?, dat de Krijgsraad beklaagde op grond van de door hem gepleegde feiten ongeschikt acht in de militaire stand te blijven dienen, doch tevens niet zodanig ongeschikt, dat hij voorgoed van de

bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen, behoort te worden ontzet;

[Volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf voor de tijd van twee jaar en ontslag uit de militaire dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen — *Red. M.R.T.*]

Krijgsraad te Velde West.

Vonnis van 20 Februari 1952.

President: Lt.-Kol. Mr Dr J. P. van Erk; *Leden:* Maj. B. M. Slager en Kapt. Mr R. B. Lewis.
Raadsman: Kapt. J. Eden.

Feitelijke insubordinatie in tijd van oorlog. Toegebracht lichamelijk letsel niet in de qualificatie tot uitdrukking gebracht.

Het feit werd gepleegd in de Dumoulinkazerne te Xoesterberg. De tenlastelegging vermeldt als locus delicti „te Huis ter Heide" en, na aanvulling. voorts „althans in Nederland". Deze aanvulling in hoger beroep niet toelaatbaar geacht.

Verworpen de stelling van beklaagde dat, nu de plaatsaanduiding onjuist is, de tenlastelegging niet tot veroordeling kan leiden. Het Hof overweegt dai artikel 255 R.L. slechts vordert dat ten laste gelegd wordt „omstreeks" waar ter plaatse het feit gepleegd is. Nu de Dumoulinkazerne, gelegen te Soesterberg, zich bevindt op korte afstand van Huis ter Heide, is genoegzaam aangegeven dat het feit te Soesterberg, immers omstreeks Huis ter Heide, gepleegd werd. Bovendien is niet gebleken dat er sprake zou zijn van een tezelfder tijd gepleegd gelijk feit precies binnen Huis ter Heide.

(W.M.S.R. art. 26, 120; R.L. art. 112: Wb. v. Str. art. 68).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE WEST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen L. C. B., geb. 2 Augustus 1931. dpl. soldaat. beklaagde,

Gezien: . . . .enz.;

Overwegende, dat beklaagde na wijziging der telastelegging ter terechtzitting is ten laste gelegd:

„dat hij, militair zijndc en in werkelijke dienst hij de Legerlucht-
„macht Nederland, op 20 December 1951, derhalve in tijd van oorlog
„te Huis ter Heide, althans in Nederland opzettelijk de eerste luite-
„nant A. D. S. van Beek, derhalve een meerdere, feitelijk heeft aan-
„gerand, door hem opzettelijk met beide tot vuist gebalde handen te
„slaan op verschillende plaatsen van diens lichaam en hem met beide
„voeten te schoppen tegen verschillende plaatsen van diens lichaam,
„door welke slagen en schoppen genoemde luitenant van Beek schaaf-

„wonden aan de linker onderarm en rechterhand heeft bekomen en „een kneuzing van de pink van de rechterhand";

Overwegende. dat uit de Justitiële Verklaring d.d. 21 December 1951, afgegeven door de Commandant Administratieve Squadron van het Commando Luchtverdediging te Soesterberg blijkt, dat beklaagde op voormeld tijdstip als milltair in werkelijke dienst was sedert 10 Juli 1951;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat hij op 20 December 1951. in werkelijke dienst zijnde als soldaat bij de Legerluchtmacht Nederland in de Dumoulinkazerne te Soesterberg, opzettelijk zijn meerdere de eerste luitenant A. D. S. van Beek met beide tot vuisten gebalde handen heeft geslagen en met beide voeten heeft geschopt tegen diens lichaam;

Overwegende, dat een proces-verbaal van Huishoudelijk Onderzoek d.d. 21 December 1951 opgemaakt door Willem Boldingh en Albertus Hacquebord, respectievelijk 1e Luitenant der Infanterie en 1e Luitenant der L.S.K., inhoudt als verklaring van:

Antonius Daniel Sylvester van Beek, 1e Luitenant:

dat op 20 December 1951 de soldaat L. C. B. ongevraagd bij hem op het bureau in de Dumoulinkazerne kwam; dat hij na een woordenwisseling B. opdracht gaf van het bureau te verdwijnen; dat B. bleef staan, begon te schelden en hem vervolgens met gebalde vuisten sloeg, waar hij hem maar raken kon en hem daarbij tevens met beide voeten schopte; dat hij hierbij een geschaafde linkerpols en een bloeduitstorting aan de rechterpink heeft opgelopen;

Overwegende, dat uit een geneeskundige verklaring dd. 21 December 1951, opgemaakt en getekend door W. Klein Wassink, reserve Officier van Gezondheid 2e kl. onder meer zakelijk blijkt:. . . .enz.;

Overwegende. dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — bovengenoemde geneeskundige verklaring en proces-verbaal van Huishoudelijk Onderzoek slechts gebezigd in verband met de inhoud der overige bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan. met dien verstande, dat het feit in Nederland is gepleegd;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als: „*Feitelijke* insubordinatie ***in*** *tijd* van *oorlog*", voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 120 j°. 117 van het wetboek van Militair Strafrecht;

Post *alia:*

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN,

Verklaart beklaagde schuldig aan het hierboven als bewezen aangenomen en gequalificeerde strafbare feit en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt beklaagde tot een gevangenisstraf voor de tijd van drie maanden, met bepaling. dat de tijd door hem voor de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in arrest doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf geheel in mindering zal worden

gebracht, zijnde van 20 December 1951—27 December 1951 en vanaf 6 Januari 1952;

Bekrachtigt liet bestaande arrest;

Beveelt beklaagdes plaatsing in een strafklasse voor de duur van een jaar;

Bepaalt dat dit vonnis openlijk zal worden uitgelezen op een nader in overleg met de Commandant van het Administratief Squadron Vliegbasis Soesterberg te bepalen appèl;

Verklaart niet bewezen, hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd. dan hierboven uitdrukkelijk voor bewezen is verklaard en spreekt hem mitsdien daarvan vrij.

Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 13 Mei 1952.

President: Mr Doornhos: *Leden:* Vice-Admiraals Vos en Brouwer, Luitenants-Generaal Dijxhoorn en van der Kroon.

Raadslieden: Mr *F*. Oosterhuis, advocaat te 's-Gravenhage en 1e Luitenant W. G. Tibben.

(Zie hef vonnis ***hiervóór)*****.**

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien:. . . .enz.;

Overwegende, dat de Krijgsraad in strijd met het bepaalde in het Koninklijk Besluit van 27 Juli 1944, Staatsblad E ***53,*** artikel 6, 1e, ter terechtzitting van 20 Februari 1952 de vordering van de Auditeur-Militair tot wijziging van de tenlastelegging heeft toegestaan en op grond van deze gewijzigde tenlastelegging vonnis heeft gewezen, terwijl blijkens de notulen der terechtzitting van 23 Januari 1952 de Auditeur-Militair in deze zaak op laatstgenoemde datum reeds tot het indienen van zijn schriftuur van eis was geautoriseerd;

Overwegende, dat derhalve de bij deze wijziging in de tenlastelegging opgenomen woorden: ,,althans in Nederland'' als niet geschreven moeten worden beschouwd;

Overwegende, dat aan beklaagde is ten laste gelegd [zie vonnis, echter zònder de woorden ,,althans in Nederland" — *Red.]*;

Post alia:

Overwegende, dat het Hof wettig en overtuigend bewezen acht, met beklaagdes schuld daaraan:

dat beklaagde, militair zijnde en in werkelijke dienst bij de Legerluchtmacht Nederland, op 20 December 1951, derhalve in tijd van oorlog *), opzettelijk de eerste-luitenant A. D. S. van Beek, derhalve een meerdere, feitelijk heeft aangerand. door hem opzettelijk met

---

) In de bewezenverklaring is de plaatsaanduiding helemaal weggevallen, dus zelfs de aanduiding „omstreeks" waar te plaatse het feit geschiedde.** ***(Red.)

beide tot vuist gebalde handen te slaan op verschillende plaatsen van diens lichaam en hem met beide voeten te schoppen tegen verschillende plaatsen van diens lichaam, door welke slagen en schoppen genoemde luitenant van Beek schaafwonden aan de linkeronderarm en rechterhand heeft bekomen en een kneuzing van de pink van de rechterhand;

Overwegende, dat het Hof uit het vonnis overneemt de qualificatie;

Post alia:

Overwegende, dat beklaagdes raadsman heeft aangevoerd. dat het ten laste gelegde feit werd gepleegd in de Dumoulinkazerne te Soesterherg en niet, zoals in de tenlastelegging gesteld, te Huis ter Heide. zodat op grond van de tenlastelegging, zoals deze voor de wijziging luidde, geen veroordeling zou kunnen plaatsvinden;

Overwegende, dat dit verweer faalt, nu artikel 255 van de Regtspleging bij de Landmagt niet voorschrijft dat de beschuldigde wordt aangezegd waar precies. doch omstreeks waar ter plaatse het ten laste gelegde feit zou zijn begaan;

Overwegende, dat. nu de Dumoulinkazerne te Soesterberg op geringe afstand is gelegen van de aan Soesterberg grenzende buurtsohap Huis ter Heide, met deze plaatsaanduiding voldoende nauwkeurig is aangegeven omstreeks waar ter plaatse het feit zou zijn begaan. terwijl bij beklaagde. zoals uit zijn verklaringen is gebleken. zekerheid bestond, dat de tenlastelegging op het bewezen verklaarde feit betrekking had en niet op een ander feit, waarvan ten processe niets is gebleken, dat dan eveneens op 20 December 1951 zou moeten zijn gepleegd. doch in plaats van in de Dumoulinkazerne te Soesterberg, dus omstreeks Huis ter Heide, precies binnen deze buurtschap;

[Volgt: veroordeling tot 3 maanden gevangenisstraf en 3 maanden plaatsing in een strafklasse — *Red.*]

NASCHRIFT.

Het Hoog Militair Gerechtshof, een foutieve plaatsaanduiding in de tenlastelegging voor de bewezenverklaring niet dodelijk achtende. wijlt daarin van opvatting af van de Hoge Raad in zijn arrest van 15 Februari 1949, N.J. 1949. No. 305 (m.n. B.A.V.R. — zie ook Rb. Haarlem 4 December 1947, N.J. 1948, No. 517). De Hoge Raad kwam in dit arrest terug op een losser opvatting, gehuldigd in zijn arrest van 25 Juni 1940, N.J. 1940. No. 802).

Ook in het geval van het aangehaalde arrest ging het om „om-„streeks dezelfde plaats", namelijk om de gemeente Bloemendaal of de gemeente Zandvoort, welke in het duingebied (ket ging hier om een zedenmisdrijf) aan elkander grenzen.

Naar mijn mening is het niet de bedoeling van hef woord „om-„streeks" in artikel 255 R.L. (en meer in het bijzonder in artikel 114 R.L. — cf. art. 112 R.Z.), dat men, in de tenlastelegging een bepaalde plaats en een bepaalde tijd noemende, daarmede gedekt is wanneer het verwexenverklaarde maar in de nabijheid van die plaats

en van die tijd geschiedde. Veeleer is het de bedoeling om de openbare aanklager de vrijheid geven, in zijn tenlastelegging niet een bepaalde plaats en tijd te noemen. maar aldaar een ruimere marge te nemen. Neemt hij die ruimere marge echter niet, noemt hij een bepaalde plaats en een bepaalde tijd, dan is het ten laste gelegde niet bewezen, wanneer blijkt dat tijd of plaats daarbuiten vallen.

Trouwens, het wil voorkomen dat het Hof ook van die gedachte uitgaat, waar het de tijd betreft. Het Hof overweegt dat beklaagde heel goed geweten heeft om welk feit het ging, en dat niet is gebleken van een ander feit. dat' dan eveneens „op 20 December 1951" zou moeten zijn gepleegd. In consequente gedachtengang van het Hof xou het moeten eisen dat niet geblelcen is van een ander feit dat „omstreeks 20 December 1951" sou zijn gepleegd.

Voor de aan het feit gegeven qualificatie verwijs i5 naar de sententie van het H.M.G. te Batavia van 24 Juni 1949 en mijn naschrift daarbij (M.R.T. XLIII, blz. 186 en 187) en naar het vonnis van de Zeekrijgsraad te 's-Gravenhage van 16 Augustus 1951 (M.R.T. XLV, blz. 38 v.}. *W. H. V.*

Krijgsraad *te* Velde West.

Vonnis van 15 April 1953.

President: Luitenant-Kolonel Mr Dr J. P. van Erk; *Leden:* Majoor Mr P. C. L. Eschauzier en Kapitein H. R. Mac Gillavry.
Raadsman: Majoor *K.* Bakker.

Als bevelhebber van een wacht een als zodanig op hem rustende verplichting niet nakornen: nalaten een voorgeschreven. ronde te maken, tezamen met een ondergeschikte wachthebbende.

Het in de tweede plaats ten laste gelegde feit — het opzettelijk aan de overheid een onjuiste ambtelijke mededeling doen doordien beklaagde in het wachtrapport vermeld had dat de bewuste ronde wèl gelopen was — levert geen strafbaar feit op 'nu beklaagde, door de waarheid te spreken, xichxelf aan een strafrechtelijke vervolging xou blootstellen en het een persoon vrij moet staan om al dan niet tot bekentenis te komen.

Het wachtdelict levert een oneigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp op. terwijl het tweede feit, geen strafbaar feit zijnde, niettemin een krijgstuchtelijk vergrijp in de zin van art. 2 (1) W.K. oplevert.

Terugverwijzing van de zaak in zijn geheel naar de tot straffen bevoegde commanderende officier.

(W.M.S.R. art. 48 [1]), 129 [2]), 132; W.K. art. 2, 58).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE WEST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen W. J. K. S., geb. 26 December 1913, beroepskorporaal Bewakingskorps Kon. Landmacht, onder-afd. Utrecht. beklaagde,

Gezien: . . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

,,dat hij, dienende als korporaal 1e klasse bij het Bewakingskorps ,,K.L., op 18 Februari 1953, in het fort Vuren in de omgeving van ,,de plaats Utrecht, terwijl hij als bevelhebber dienst deed van de .,over gemeld fort gestelde wacht,

,,1e. te circa 00.50 uur, de als zodanig op hem rustende verplich- ,,ting om de krachtens het hem verstrekte ronde-briefje op dat tijd- ,,stip met zijn medewachthebbende te lopen ronde ook inderdaad te ,.lopen niet is nagekomen. hebbende hij zulks opzettelijk nagelaten .,en

..2e. opzettelijk valselijk in het door hem van zijn wacht reeds ,,gedeeltelijk opgemaakt rapport de ronde van 00.50 uur als gelopen ,.heeft vermeld. een en ander met het oogmerk om opzettelijk aan de ..overheid, in casu zijn commandant, een onjuiste ambtelijke mede- ,,deling te doen, hehbende hij voorts ter verdere uitvoering van voor- ,.meld voornemen, aan de onderluitenant Navest, toen deze op ,,16 Februari 1953 te 01.13 uur het wachtlokaal binnentrad en het ,,wachtrapport controleerde en hem naar aanleiding daarvan op de man af vroeg of hij de ronde van 00.50 uur gelopen had, opzettelijk ,,in strijd met de waarheid meegedeeld. dat zulks inderdaad het ..geval was";

Overwegende: . . . . enz.;

Overwcgende, dat beklaagde te processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat terwijl hij in militaire dienst was als korporaal 1e klasse bij het Bewakingskorps K.L. 1e Afdeling Onderafdeling Utrecht, hij in de nacht van 17 op 18 Februari 1953 als bevelhebber van de wacht. belast was met wachtdienst op het fort .,Vuren" in de omgeving van de plaats Utrecht;

I. dat hem door de Officier van Piket een rondebriefje ter hand was gesteld. waarop stonden vermeld de tijdstippen, wanneer hij vergezeld van zijn medewachthebbende, de soldaat E. van 't Klooster, rondes moest maken over hei terrein van het fort ,,Puren"! dat op dat briefje onder meer als tijdstip voor een te maken ronde vermeld stond: ,,00.50 uur"; dat hij. hoewel hij derhalve opdracht had om op

---

[1]) Wij missen in de tenlastelegging de omstandigheid dat beklaagde, als korporaal, het feit gezamenlijk pleegde met zijn mindere, de soldaat van 't Klooster.

[2]) Wij missen in de tenlastelegging de feitelijke omschrijving van de omstandigheid dat beklaagde was „bevelhebber" van de onderwerpelijke wacht. (Red. M.R.T.)

18 Februari 1953 op fort ,,Vuren" te 00.50 uur een ronde te maken, heeft nagelaten aan deze opdracht te voldoen en met zijn medewachthebbende binnen het wachthuisje is gebleven; dat men bij het lopen van voorgeschreven rondes op fort ,,Vuren" verplicht is langs het toegangshek van het fort te lopen;

II. dat het onder meer tot zijn taak als wachtcommandant behoorde wachtrapport te maken; dat hij op 18 Februari 1953 op het fort ,,Vuren" te Utrecht een wachtrapport heeft opgemaakt; dat op dat wachtrapport geleidelijk de reeds gelopen rondes met tijdstip gedurende de wacht worden vermeld; dat hij op deze wijze op het door hem opgemaakt rapport de ronde van 00.50 uur in strijd met de waarheid als gelopen heeft vermeld; dat hij dit deed met de bedoeling om aan zijn commandant te doen voorkomen alsof hij die voorgeschreven ronde wel had gelopen en om hem zodoende een onjuiste ambtelijke mededeling te doen; dat op 18 Februari 1953 te 01.13 uur de onderluitenant Navest (de officier van piket) het wachtlokaal van eerdergenoemd fort binnenkwam en aldaar het wachtrapport controleerde; dat, toen deze onderluitenant hem naar aanleiding daarvan vroeg of hij de ronde van 00.50 uur gelopen had, hij hem in strijd met de waarheid heeft geantwoord, dat dit inderdaad liet geval was;

Overwegende, dat een rapport d.d. 18 Februari 1953, opgemaakt te Utrecht door H. W. Navest, Onderluitenant Bewakingskorps K.L. Onderafdeling Utrecht, onder meer zakelijk inhoudt als verklaring van:

Rapporteur:

dat hij bij zijn contrôle-ronde van 17 op 18 Februari 1953 te 00.55 uur bij het fort Vuren aankwam; dat het hem bekend was, dat de wacht zijn ronde te 00.50 uur moest lopen; dat hij met zijn auto voor het toegangshek is gereden met de lampen vol brandende en tot 01.00 uur in de auto heeft gewacht, totdat de patrouille op zijn terugweg van de voorgeschreven ronde zich zou melden; dat dit echter niet gebeurde; dat hij te 01.00 uur naar het wachtlokaal is gegaan en daar de wachthebbenden aantrof, onder meer de korporaal 1e klasse U. J. K. S.; dat hij, na het wachtrapport te hebben ingekeken — waarop de ronde van 00.50 uur reeds was ingeschreven — aan de korporaal S. vroeg: ,,Heb je de ronde van 00.50 uur al gelopen?", waarop deze antwoordde: ,,Ja, luitenant":

Overwegende, dat een wachtrapport van het object ,,Vuren" op 17 Februari 1953 van 16.00 uur tot en met 08.00 uur, wachthebbende W. J. K. S., korporaal 1e klasse, opgemaakt te Vuren op 18 Februari 1933 door **9.** voornoemd, onder meer inhoudt als verklaring van beklaagde, dat door hem op 18 Februari 1953 te 00.50 uur een ronde gelopen is;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd, met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het sub 1e bewezen verklaarde dient te worden gequalificeerd als: ,,*als bevelhebber* van *enige wacht* *een ais zodanig*

„op hem rustende verplichting niet nakomen, gepleegd in tijd van „oorlog", voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 129 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat het sub 2e ten laste gelegde niet oplevert een feit, strafbaar gesteld bij enige wettelijke strafbepaling, zodat beklaagde daarvan dient te worden vrijgesproken;

Overwegende immers, dat beklaagde, door de waarheid te spreken tegenover de onderluitenant Navest, zichzelf aan strafrechtelijke vervolging zou blootstellen en het door beklaagde gepleegde feit derhalve uit dien hoofde niet strafbaar is, aangezien het een persoon vrij moet staan al dan niet tot een bekentenis te komen;

Overwegende, dat het sub 2e bewezen verklaarde echter wel oplevert een krijgstuchtelijk vergrijp in de zin van artikel 2, lid 1, van de Wet op de Krijgstucht;

Overwegende, dat de Krijgsraad bevindt, dat het sub 1e bewezen verklaarde, één der in artikel 2—6 van de Wet op de Krijgstucht vermelde strafbare feiten opleverende, buiten strafrechtelijke behandeling om had behoren te zijn afgedaan;

Overwegende, dat derhalve, met toepassing van artikel 58 van de Wet op de Krijgstucht onder mededeling van alle stukken de zaak in zijn geheel ter verdere behandeling behoort te worden verwezen naar de lot straffen bevoegde Commanderende Officier;

[Dictum: Verwijst de zaak in zijn geheel onder mededeling van alle stukken ter verdere behandeling naar de tot straffen bevoegde Commanderende Officier — *Red.*]

ADMINISTRATIEVE RECHTSPRAAK.

Militair Ambtenarengerecht.

Uitspraak van 12 October 1953.

Voorzitter: Mr S. Wierda; *Leden:* Mr J. H. Scholten en Mr A. C. W. J. Gispen; *Militaire leden:* F. O. van Kregten en A. L. Vriens.

Diefstal van stoffen en fournituren, een Marine-kleermaker persoonlijk toebehorende, uit een kist, waarin die kleermaker deze stoffen, en fournituren had geborgen.

Hoewel het betreft de kleermaker persoonlijk toebehorende goederen, behoort de aansprakelijkheid van het Rijk ten aanzien daarvan. wanneer zij zich bevinden aan boord van de oorlogsschepen en in de rijkswerkplaatsen, tot de ambtenaarsverhouding. Bijgevolg is het uitgesloten dat door de ambtenaar als xodanig en het Rijk ten aanzien van die goederen overeenkomsten tot bewaargeving worden gesloten, zijnde het toch een kenmerk van de ambtenaarsverhouding, dat zij wordt beheerst door de daaronztrenf vastgestelde algemeen verbindende voorschriften.

Bovendien echter: zelfs al zouden de rechtsbeginselen, neergelegd in titel II van boek III van het Burgerlijk Wetboek overeenkomstig toegepast kunnen worden op de aan klager ontstolen goederen, dan nog zou er geen aansprakelijkheid van het Rijk zijn.

HET AMBTENARENGERECHT TE 'S-GRAVENHAGE,
RECHTSPREKEND IN MILITAIRE AMBTENARENZAKEN,

inzake A. Ch. Bronkhorst gemachtigde: Mr P. W. de Ridder, luitenant ter zee (a) 1e klasse. tegen de Minister van Marine (gemachtigde: Mr J. Veldstra),

Gezien:....enz.;

WAT DE FEITEN BETREFT:

Overwegende. dat klager op 29 April 1952 in kennis is gesteld van het besluit van verweerder van 18 Maart 1952, houdende afwijzing van klagers verzoek om schadeloosstelling voor verloren gegane goederen tot een door hem opgegeven waarde van f 343,04;

Overwegende dat klager tegen dat besluit tijdig beroep heeft ingesteld en op de bij zijn daartoe strekkend klaagschrift aangevoerde gronden heeft gevorderd vernietiging van het aangevallen besluit en uitbetaling van de geleden schade ad f 343,04;

IN RECHTE:

Overwegende, dat op grond van de gedingstukken en het verhandelde ter openbare terechtzitting voor het Gerecht vaststaat. dat klager als militair ambtenaar in de rang en functie van korporaalkleermaker bij Hr. Ms. Onderzeedienst aan de Waalhaven te Rotterdam, gehouden was enige aan hem zelf toebehorende kledingstoffen hij de uitoefening van zijn dienst beschikbaar te hebben en op 8 September 1951 ook in de militaire werkplaats beschikbaar had in een kist onder zijn werktafel, welke kist hij toen niet afgesloten had en heeft medegedeeld, dat, toen hij na S September 1951 voor het eerst weer op 18 September 1951 in de kist keek, de stoffen waren verdwenen;

Overwegende, dat kennelijk niet door verweerder is betwist en het Gerecht als vaststaande aanneemt, dat klager schade heeft geleden, nemende het Gerecht voorts met klager aan. dat de stoffen zijn ontvreemd, te weten door diefstal verloren zijn geraakt;

Overwegende, dat moet worden onderzocht of het aangevallen besluit, waarbij verweerder heeft geweigerd de door klager opgegeven schade te vergoeden strijdt rnct enig toepasselijk algemeen verbindend voorschrift;

Overwegende, dat de ingevolge artikel 93 van het Reglement Rechtstoestand militairen zeemacht vastgestelde voorschriften, neergelegd in circulaire Zeemacht Z. 1661. betrekking hebben op schade bij ongeval of scherpsramp en bijgevolg geen aansprakelijkheid vaststellen ingevolge diefstal, zodat aan deze bepalingen geen aansprakelijkheid voor het Rijk in klagers geval kan worden ontleend;

Overwegende, dat artikel 93 van het Reglement Rechtstorstand

militairen zeemacht en de ter uitvoering daarvan vasigstelde regelen. iets regelen omtrent schadevergoeding van aan ambtenaren persoonlijk toebehorende goederen, welke bij de uitoefening van de dienst plegen te worden gebruikt en zich bijgevolg bevinden aan boord van schepen of in Rijkswerkplaatsen;

Overwegende, dat deze regelen behoren tot de rechtstoestandregeling de ambtenaar, welke zijn verhouding als ambtenaar tot het Rijk regelt, waaruit blijkt, dat de aansprakelijkheid van het Rijk ten aanzien van de voormelde goederen aan boord van de oorlogsschepen en in de Rijkswerkplaatsen is gerekend te behoren tot de ambtenaarsverhouding, waaruit volgt, dat de anibtenaar en het Rijk ten aanzien van deze materie niet tegenover elkaar staan als twee partijen tussen wie geen contractuele band bestaat en die met betrekking tot roerende goederen overeenkomsten tot bewaargeving kunnen sluiten;

Overwegende, dat bijgevolg naar het oordeel van het Gerecht uitgesloten is. dat door de ambtenaar als zodanig en het Rijk ten aanzien van de voormelde gocdereen overeenkomsten tot bewaargeving worden gesloten, zijnde toch een kenmerk der arnbtenaarsverhouding. dat zij wordt beheerst door de daaromtrent vastgestelde algemeen verbindende voorschriften:

Overwegende, dat het Gerecht hieraan nog toevoegt, dat. al zou het rechtsbeginsel, neergelegd in Titel II van Boek III van het Burgerlijk Wetboek. overeenkomstig toegepast kunnen worden op klagers gestolen goederen, aansprakelijkheid van het Rijk tot vergoeding evenmin voorhanden zou zijn, vermits de Rijkswerkplaats. waarin de goederen zich bevonden op normale wijze werd afgesloten en bewaakt als andere Rijkswerkplaatsen, terwijl klager zijn kist met de stoffen niet afsloot. zodat het Rijk omtrent de bewaring van klagers stoffen dezelfde zorg heeft aangewend, welke het omtrent de bewaring zijner eigene zaken aanwendt (art. 1743 B.W.), terwijl bovendien uit art. 1747 B.W. a contrario zou volgen. dat het Rijk niet verantwoordelijk zou zijn wegens diefstal;

Overwegende. dat uit de normale wijze van bewaking door het Rijk tevens blijkt, dat niet door schuld van het Rijk aan klager schade is toegebracht, zodat er, indien artikel 1401 van het Burgerlijk Wetboek op klagers geval werd toegepast, evenmin van een verplichting tot schadevergoeding door het Rijk zou kunnen blijken:

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN.

Verklaart het beroep ongegrond.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van **17** November 1953.

Poorsitter: Mr *J. H.* Kuiper; *Leden:* Mr W. *H.* van Basten Batenburg en Mr A. Blom.

Klagers waren bij K.B. overgenomen van het K.N.I.L. en daarbij

was hun een ouderdom in rang toegekend als eerste luitenant te rekenen vanaf 1 Juli 1950. Klagers hebben de Minister van Oorlog verzocht hun plaatsing in de ranglijst te doen herzien; deze verzoeken zijn door de Minister afgewezen.

De bezwaren van klagers moeten geacht worden te zijn gericht tegen een besluit van de Kroon, weshalve aan de Minister niet de bevoegdheid toekomt, deze bezwaren af te wijzen. Daaraan doet niet af dat klagers hun bezwaren hebben aangebracht bij de Minister, aangezien hef tot de taak van de Minister behoort, een Koninklijk Besluit op die bezwaren voor te bereiden en in ontwerp aan de Kroon voor te dragen.

De besluiten van de Minister tot afwijzing van de ingebrachte bezwaren nietig verklaard, met bepaling dat de Minister alsnog een ontwerp-besluit zal voordragen betreffende de bezwaren. tegen de betrekkelijke Koninklijke Besluiten ingebracht.

(A.W. art. 58).

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP:

inzake F. Ch. David en J. C. Rijntjes, eisers in hoger beroep, niet verschenen, tegen de Minister van Oorlog, gedaagde. verschenen bij D. Schutte, ambtenaar bij het Ministerie van Oorlog,

Gezien de gedingstukken en gehoord bovengenoemde gemachtigde;

WAT AANGAAT DE FEITEN VAN HET TWISTGEDING:

Overwegende dat bij Koninklijk Besluit van 2 Juni 1951 aan F. Ch. W. David voornoemd, die bij Koninklijk Besluit van 10 November 1950 te rekenen van 25 Juli 1950 van het voormalig Koninklijk Nederlands-Indonesische leger in de rarig van eerste luitenant was overgeplaatst bij de Koninklijke Landmacht, een ouderdom in rang was toegekend gerekend van 1 Juli 1950 en hij daarbij in de ranglijst zijner ranggenoten was gerangschikt, zoals in een bijlage van dat besluit nader was vermeld; en

dat bij Koninklijk Besluit van 22 Augustus 1951 J. G. Rijntjes voornoemd, eveneens te rekenen van 25 Juli 1950 van het voormalig Koninklijk Nederland Indonesisch leger in de rang van eerste luitenant was overgeplaatst bij de Koninklijke Landmacht en hij dit besluit hem een ouderdom in rang was toegekend eveneens gerekend van 1 Juli 1950 en hij in de ranglijst zijner ranggenoten was gerangschikt. zoals in dit besluit nader was vermelíl:

Overwegende dat F. Ch. W. David en J. G. Rijntjes beiden een request bij gedaagde hebben ingediend met het verzoek het daarheen te leiden, dat hun plaatsing op de ranglijst zal worden herzien;

Overwegende dat gedaagde bij twee besluiten van 7 November 1952, gelet op een advies van de Commissie van onderzoek K.N.T.L. —K.L. d.d. 10 Juli 1952. die verzoeken heeft afgewezen, onder overweging:

dat betrokkene hij zijn benoeming tol beroepsofficier bij het voormalige Koninklijke Nederlands Indonesisch leger heeft ingestemd met zijn plaatsing in het promotiejaar 1950. alsmede met zijn rang-

schikking volgene de bij het examen aan de School voor reserve-officieren der infanterie te Bandoeng verkregen resultaten;

dat hij bij zijn overplaatsing bij de Koninklijke Landmacht eveneens werd geplaatst in het promotiejaar 1950 en de hem daarbij toegekende ouderdom van rang hiermede in overeenstemming is;

dat ingevolge punt 13 van de „Algemene richtlijnen voor de overgang naar de Koninklijke Landmacht" in de bij het voormalige Koninklijk Nederlands Indonesisch leger vastgestelde onderlinge rangschikking geen wijzigingen mogen worden aangebracht;

dat hij derhalve geheel volgens de terzake vastgestelde richtlijnen in de ranglijst van de officieren der Koninklijke Landmacht is ingepast en mitsdien geen aanleiding kan worden gevonden deze inpassing te herzien;

Overwegende dat het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, bij één uitspraak van 22 Juni 1953 — naar welker inhoud hierbij wordt verwezen — de beroepen, door F. Ch. W. David en J. G. Rijntjes tegen die besluiten van 7 November 1952 ingediend, ongegrond heeft verklaard;

Overwegende dat F. Ch. W. David, zowel voor zichzelf als in de hoedanigheid van gemachtigde van J. G. Rijntjes. tegen deze uitspraak bij de Raad tijdig in hoger beroep is gekomen en up de in het beroepschrift aangevoerde gronden heeft verzocht die uitspraak te vernietigen, hun plaatsing op de ranglijst en de besluiten van gedaagde nietigd te verklaren en te bepalen, dat zij alsnog onder toepassing van punt 15 van de vorenvermelde richtlijnen in bedoelde ranglijst dienen te worden opgenomen;

IN RECHTE:

Overwegende dat eisers hun bevoegdheid tot het inbrengen van bezwaren tegen de hen bij voormelde Koninklijke Besluiten van 2 Juni en 22 Augustus 1951 toegekende ouderdom in rang, konden ontlenen aan bet bepaalde onder 5 van gedaagde's in de aanhef van diens bestreden besluiten van 7 November 1952 genoemde beschikking van 30 November 1950, waar is bepaald, dat de Commissie van onderzoek K.N.I.L.—K.L., welke niet kan worden aangemerkt als een Commissie, bedoeld in artikel 3 lid 2 onder b der Ambtenarenwet, 1929 — o.a. tot taak heeft:

> „b. mede op grond van het bepaalde in de punten 14 en 24 „van bedoelde richtlijnen de Minister van Oorlog te adviseren „omtrent bezwaren, welke door belanghebbenden zijn inge„bracht tegen de bij de K.L. toegekende rang, ouderdom in „rang, diensttijd, plaats in de ranglijst, enz., derhalve in het „algemeen omtrent administratieve handelingen, welke ten „aanzien van gewezen beroepsmilitairen van het K.N.I.L. zijn „verricht, nadat hun overgang naar de Koninklijke Landmacht „reeds heeft plaats gevonden";

Overwegende dat de Raad van oordeel is, dat met de onderhavige aan militaire ambtenaren, ook aan officieren als eisers, verleende bevoegdheid tot het inbrengen van bezwaren tegen een te hunnen

aanzien genomen besluit, althans indien dit besluit is genomen door de Kroon, niet kan worden gezegd, dat aan die militaire ambtenaren de bevoegdheid is gegeven tot het uitlokken van een besluit, in administratief beroep genomen, als bedoeld in artikel 3 tweede lid onder a en artikel 58 vijfde lid eerste zin der Ambtenarenwet 1929;

dat toch met betrekking tot een door de Kroon genomen besluit geen administratief beroepsrecht kan worden geschapen door een beschikking van den Minister;

Overwegende dat de Raad van voren weergegeveii bepaling uit gedaagde's beschikking van 30 November 1950, met name ten aanzien van door de Kroon genomen besluiten, wel de betekenis wil hechten, dat door die bepaling wordt teweeggebracht, dat die besluiten, althans indien daartegen binnen een redelijke termijn — als te dezen is in acht genomen — bezwaren worden ingebracht, moeten worden aangemerkt niet te zijn van definitieve aard, zodat ze niet vatbaar zijn voor beroep op de ambtenarenrechter, maar een beslissing op de ingebrachte bezwaren moet worden afgewacht;

Overwegende dat evenwel, indien bezwaren zijn ingebracht tegen een besluit van de Kroon, het nemen van een — als definitief aan te merken — besluit op die bezwaren niet kan worden gerekend te behoren tot de bevoegdheid van gedaagde, maar slechts toekomt aan de Kroon;

dat hieraan niet afdoet. dat eisers hun bezwaarschriften hebben ingediend bij gedaagde, noch dat in de geciteerde bepaling van gedaagde's beschikking van 30 November 1950 aan de Commissie van Onderzoek is voorgeschreven te adviseren aan gedaagde, aangezien het wel tot de taak van gedaagde behoort een Koninklijk Besluit op ingebrachte bezwaren voor te bereiden en in ontwerp aan de Kroon voor te dragen;

Overwegende dat uit het vorenstaande volgt, dat gedaagde's bestreden besluiten van 7 November 1952 onbevoegd genomen zijn en daarom — met vernietiging der aangevallen uitspraak — nietig moeten worden verklaard onder bepaling, dat gedaagde alsnog aan de Kroon een ontwerp-besluit zal voordragen betreffende de bezwaren door eisers tegen de Koninklijke Besluiten van 2 Juni 1951, onderscheidenlijk 22 Augustus 1951 ingebracht;

Overwegende dat de Raad hieraan — zij het ten overvloede — nog wil toevoegen:

1. dat ook naar zijn oordeel bij gedaagde's bestreden besluiten ten onrechte is verwezen naar punt 13 van de ,.Algemene richtlijnen voor de overgang naar de Koninklijke Landmacht" (volgens mededeling van gedaagde's gemachtigde ter terechtzitting, door de voormalige Minister van Uniezaken en Overzeese Rijksdelen vastgesteld), daar op gevallen als die van eisers niet toepasselijk is punt 13, maar punt 15 van die richtlijnen;
2. dat de Raad er vooralsnog niet van overtuigd is, dat bij de inpassing van eisers overeenkomstig het voorschrift van dit punt

15 is gestreefd naar een oplossing, welke aan de wederzijdse rechten zo goed mogelijk tegemoet komt;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN,

Vernietigt de uitspraak, waarvan beroep;

Verklaart gedaagde's besluiten van 7 November 1952 ten aanzien van eisers genomen, nietig;

Bepaalt dat gedaagde alsnog aan de Kroon een ontwerp-besluit zal voordragen betreffende de bezwaren door eisers onderscheidenlijk tegen de Koninklijke Besluiten van 2 Juni 1951 en 22 Augustus 1951 ingebracht.

REDACTIONEEL GEDEELTE.

Toekenning van brevetten voor meer uitgebreide kennis van het militaire recht aan officieren-juristen.

Bij beschikking van de Minister van Oorlog van 25 Mei 1948 (L.O. 1948, No. 181) werden brevetten voor officieren, die de bekwaamheid voor het bekleden van een militair-juridische functie hebben verworven, ingesteld en werden eisen voor de uitreiking van deze brevetten aan de officieren, die daaraan voldeden, vastgesteld.

Deze beschikking is met ingang van 26 Februari 1953, L.O. 1953, No. 69 L-LX) buiten werking gesteld, terwijl werd ingesteld het brevet voor meer uitgebreide kennis van het militaire recht: tevens werden eisen vastgesteld voor toekenning van het brevet door de Chef van de Generale Staf, c.q. de Chef van de Luchtmachtstaf aan de officieren, die aan die eisen voldoen.

Voorts werd daarbij opnieuw het onderscheidingsteken voor meer uitgebreide kennis van het militaire recht vastgesteld.

Voor toekenning van het brevet komen in aanmerking officieren-juristen. die ten genoegen van de Chef van de Generale Staf c.q. van de Chef van de Luchtmachtstaf practische geschiktheid bezitten voor militair-justitiële en niilitair-juridische staffuncties voorkomende in de vredessamenstelling van de Koninklijke Landmacht, c.q. van de Koninklijke Luchtmacht. Voorts moeten zij ten genoegen van de Chef van de Generale Staf, c.q. van de Chef van de Luchtmachtstaf blijk hebben gegeven meer uitgebreide kennis te bezitten van het militaire recht. De Chef van de Generale Staf en de Chef van de Luchtmachtstaf stelden daartoe een examenoommissie in. Deze examenoommissies bestaan momenteel uit de Heren: Kolonel Mr P. J. Gordt Dillié, Mr D. J. Gilze, reserve-Kolonel Mr H. H. A. de Graaf, Luitenant-Kolonel Mr A. F. Steffen en Mr C. W. van Santen. Als Secretaris treedt op Majoor Dr E. de Vlugt.

De examencommissie biedt de Chef van de Generale Staf, c.q. de Chef van de Luchtmachtstaf van elk afgenomen examen een verslag

aan, vergezeld van een voorstel nopens het al of niet uitreiken van het getuigschrift aan de geëxamineerde.

Aan de volgende officieren werd tot dusverre, na met goed gevolg afgelegd examen, het brevet voor meer uitgebreide kennis van het militaire recht toegekend:

Majoor Mr G. Herman op 23 October 1950;
Majoor Dr E. de Vlugt op 21 Juli 1952;
Majoor Mr W. Kasten op 19 Augustus 1953;
Kapitein Mr J. Schuurmans op 31 October 1953;
Eerste-Luitenant A. van Herwaarden op 14 December 1953.

Het examen werd met goed gevolg afgelegd door de dienstplichtige Vaandrig Mr P. J. G. Kapteyn op 18 September 1953.

Ouderdom in rang.

De Majoor der Artillerie H. M. DIJKMAN schrijft ons het volgende:

,,In het October-nummer van het M.R.T. XLVI komt op blz. 663 ,,in de Vragenbus een vraag voor over het bepalen van de ouderdom ,,in rang. Ik meen dat het daar vermelde antwoord niet geheel vol- ,,ledig is.

,,Bij L.O. nr 11 van 1942 is de ,,tijdelijke bevordering van beroeps-, ,.reserve- en dienstplichtig personeel beneden de rang van tweede- ,,luitenant" geregeld. Voorzover dit het beroepspersoneel betreft is ,,deze L.O. ingetrokken bij en vervangen door L.O. 172 L-O van 1953 ,,Bevorderingsvoorschrift Landmacht 1953).

,,De tijdelijke sergeant O.V.W. A is geen beroepsmilitair en op ,,hem is dus nog van toepassing L.O. nr 11 van 1942.

,,Punt 5, eerste alinea van deze L.O. luidt: ,,Tijdelijk bevorderde ,,beroeps-, reserve- en dienstplichtige militairen worden met betrek- ,,king tot de verhouding van meerdere tot mindere geacht de jongste der militairen van hun rang te zijn".

,,M.a.w. de tijdelijk bevorderde reserve- en dienstplichtige militair ,,beneden de rang van tweede-luitenant heeft, wat oudrrdorn in rang ,,betreft, dezelfde status als de militair met een titulaire rang (Regl. ,,Kr. art. 6 (1).

,,Het antwoord op de vraag zou dus moeten luiden dat niet ser- ,,geant A, doch sergeant C, de dpl. sergeant, de oudste is.

,,Zou sergeant C nog dienstplichtig sergeant-titulair zijn — men ,,blijft dit zoals bekend ongeveer vier maanden — dan zou sergeant B ,,de oudste zijn. Van A - de O.V.W.er en C - de dpl. - zou in dit geval ,,volgens de tweede alinea van L.O. 1942 nr 11, sergeant A de oudste ,,zijn.

,,Immers deae alinea luidt: ,,Ten aanzien van beroeps- (nu inge- ,,trokken), reserve- en dienstplichtige militairen die denzelfden ,,tijdelijken of titulairen rang bekleeden, wordt de ouderdom in rang ,,op de gewone wijze bepaald".

,,In L.O. 1953, nr 172 wordt de tijdelijke bevordering van de be-

„roepsmilitairen geregeld in artikel 24. Daarin wordt echter niet „meer gesproken over een verhouding van meerdere tot mindere bij „een zelfde tijdelijke rang. [1])

„Wel wordt in artikel 16 (ouderdom in rang) onder 1.g. gezegd:

„Met betrekking tot het bepalen van de ouderdom in rang geldt:

„a. .....

„g. voor berekening van de diensttijd ia een bepaalde rang wordt „slechts rekening gehouden met de tijd gedurende welke de mili- „tair die rang definitief (niet tijdelijk) en effectief (niet titulair) „heeft bekleed".

„Merkwaardig is, dat voor het tijdelijk bevorderde beroepsperso- „neel beneden de rang van tweede-luitenant niet (meer) geldt de eer- „der vermelde tweede alinea van punt 5 van L.O. 1942, nr **11**.

„Voor de titulair bevorderde beroepsmilitairen kan men terecht bij „art. 6 (2) van het Regl. Kr:; voor de tijdelijk bevorderde beroeps- „militairen beneden de rang van tweede-luitenant met dezelfde tijde- „lijke rang kan m.i. de onderlinge verhouding niet uit enige bepaling „worden afgeleid. Zo ontstaan er eveneens moeilijkheden bij de ver- „houding tot tijdelijk bevorderde of titulair bevorderde militairen „van het reserve- of dienstplichtig personeel van dezelfde tijdelijke „of titulaire rang.

„Bezwaren bij opvolgen van orders zijn zo niet geheel denkbeeldig.

„De eenvoudigst? oplossing zou m.i. zijn een aanvulling op L.O. „1953, nr 172, waarbij voor het beroepspersoneel punt 5 van L.O. „1942, nr **11** wederom van kracht wordt verklaard."

Het komt ons voor. dat voor het hier bedoelde tijdelijk bevorderde beroepspersoneel de algemene regelen voor de bepaling van de ouderdom in rang moeten worden gevolgd (art. **3** - 6 R. Kr.). indien geen bijzondere1 regelen zijn getroffen.

Daar artikel 6 van het Reglement betreffende de Krijgstucht, een Algemene Maatregel van Bestuur, bepaalt, dat een militair met een titulaire rang de jongste van de militairen van die rang is, is deze militair met een titulaire rang ook de jongste van de militairen met een tijdelijke (effectieve) rang, tenzij bijzondere regelen van gelijke of hogere legislatieve rangorde zijn getroffen.

De Luitenant ter zee (A) T J. SLUYTER vestigt nog de aandacht op het gestelde in artikel 4 van het K.B. van **11** Mei 1944 (St.bl. E 30), gewijzigd bij K.B. van 10 September 1946 (St.bl. G 247), betreffende de tijdelijke bevordering van militairen der zeemacht. (Circulaire voor de zeemacht 914 d).

---

[1]) Bevorderingsvoorschrift Landmacht **1953,** Algemene bepalingen. Artikel **A:**

„In dit voorschrift wordt verstaan onder:

.....

„k. rang: de rang, waarin een militair definitief (derhalve niet tijdelijk „noch titulair) is aangesteld." (Red. M.R.T.)

„In dit artikel 4 is bepaald: „Ten aanzien van de verhouding van meerdere tot mindere worden de tijdelijk bevorderde militairen der zeemacht geacht de hun tijdelijk toegekende rang titulair te bekleden". (Deze zinsnede komt niet voor in L.O. 1942 nr 11. Red. M.R.T.).

Uit deze bepaling volgt, tezamen met art. 6 R.K. j° art. 4 R.K. en art. 3(2) R.K. dat niet sergeant A de oudste in rang is doch sergeant C.

Deze uitleg bevredigt het rechtsgevoel ook beter, hetgeen ik met een voorbeeld moge illustreren:

Bij een peloton dienen korporaals X en Y. X is bevorderd in 1945 en Y is bevorderd in 1948. Op 1 Januari 1949 wordt Y tijdelijk bevorderd tot sergeant (uiteraard i.v.m. een speciale functie) en op 15 Januari 1949 wordt X normaal bevorderd tot sergeant. Het gevoel zegt dan, dat X de meerdere is (t.a.v. dienstaangelegenheden) van Y. Ware dit niet zo, dan zou bij definitieve bevordering van Y (b.v. op 1 Januari 1952) deze de meerdere van Y blijven?

Een andere consequentie is nog deze: Bij een peloton dienen de tijdelijke sergeant P en korporaal Q. P is uiteraard de meerdere van Q. Bij bevordering van Q tot sergeant wordt Q de meerdere van P.

In bovenstaande voorbeelden is er van uitgegaan dat geen der militairen de andere onder zijn bevelen heeft. In dit geval immers praevaleert art. 3c R.K. en blijft de vrrhouding meerdere mindere onveranderd."

Artikel 64 Wetboek van Strafvordering.

Mr A. VAN HOUTE, gep. Hoofdofficier van Administratie K.M., schrijft ons:

Naar aanleiding van mijn artikel onder bovenstaande titel op bladzijde 665 van Deel XLVI van het Militair-Rechtelijk Tijdschrift mocht ik dd. 5 Februari 1954 van de Bibliothecaris van het Ministerie van Justitie een schriftelijke mededeling ontvangen. o.m. behelzende dat hij bij de bewerking van het wetboek van strafvordering op helzelfde euvel, dat ik signaleerde, was gestoten, dat hij de aandacht op het begane abuis had gevestigd en dat hij had vernomen. dat hij de eerstvolgende wijziging van artikel 64. welke in verband met andere wetgevende arbeid loch aan de orde moest komen. de fout zou worden hersteld.

Economische Wetgeving.

Mr A. J. ROEM, res. 1e luitenant M.J.D., maakte ons naar aanleiding van het op blz. 630 van M.R.T. XLVI gepubliceerde vonnis van de Krijgsraad te Velde Oost van 27 November 1952 opmerkzaam op de op 1 Mei 1951 in werking getreden „Wet op de Economische Delicten", bij welks artikel 71 het artikel 32 van het „Deviezenbesluit 1945" werd ingetrokken en werd vervangen door een nieuw artikel 32.

Het oude artikel 32 bevatte de strafsanctie op de elders in het Deviezenbesluit beschreven normen; het nieuwe artikel 32 bevat geen sanctie, deze moet men thans halen uit de Wet Economische Delicten.

Boekaankondiging.

SOVIET MILITARY DOCTRINE by Raymond L. Garthoff. Social Science Research Staff, The Rand Corporation with a Preface by H. A. de Weerd, Chairman, Department of History, University of Missouri, Edition The Pree Press, Glenaoe, Illinois.

(Prepared as part of the research program undertaken for the United States Air Force by The Rand Corporation; this book is the most complete and authoritative study available of the basic military science of the USSR.).

Dit boek, dat er zeer verzorgd uitziet, geeft een analytische studie van de grondbeginselen van de Sovjet-oorlogvoering.

De auteur, die in geen enkel opzicht getracht heeft een populair boek te willen schrijven, moet honderden Sovjet boeken, naschriften en andere documenten hebben doorgeworsteld om dit boek te hebben kunnen schrijven. Het is de grote verdienste van de auteur geweest, dat hij uit een conglomeraat van gegevens een bevattelijke studie heeft weten samen te stellen.

Alleen reeds op grond van het geweldige werk, dat Garthoff heeft moeten verzetten, verdient dit boek de volle aandacht van een ieder, die gaarne enkele concrete gegevens wil weten omtrent een sterke en mogelijke tegenstander.

Iedere officier, die serieus aan zijn eigen verdere vorming werkt. zal deze zeer gedocumenteerde studie aandachtig dienen te bestuderen.

S.

MILITAIR-RECHTELIJKE VERENIGING.

Tijdens een goed bezochte vergadering op Zaterdag 14 November 1953 in Boschlust te 's-Gravenhage hield de Generaal-Majoor der Cavalerie P. E. E. H. MATI-ION een causerie over „*internationale* „militaire *samenwerking*".

De Voorzitter der Vereniging, de Heer mr D. VAN GILZE, leidde de spreker met een kort woord in. Na de bespreking volgde een geanimeerde gedachtenwisseling tussen de leden, die de inleider naar aanleiding van het gesprokene vragen stelden, welke deze beantsvoordde.

Na afloop zegde de Voorzitter Generaal-Majoor MATHON hartelijk dank voor zijn belangwekkend betoog, hetwelk wij hieronder laten volgen.

Mijnheer de Voorzitter, mijne Heren!

Het ia een voorrecht voor mij om tot U te mogen spreken en met U van gedachten te mogen wisselen over internationale militaire samenwerking, omdat dit onderwerp een actueel onderwerp is, eigenlijk altijd actueel zal blijven, en ook omdat dit onderwerp Uw belangstelling zal hebben, aangezien er dank zij 'deze internationale militaire samenwerking nieuwe verhoudingen zullen ontstaan, die regelingen — hetzij terstond. hetzij in de toekomst — nodig zullen maken.

Wanneer men spreekt over internationale militaire samenwerking, dan is het helaas nodig om te spreken over de oorlog en wel de oorlog in de zin van de moderne, totale oorlog. Eerst daarna kan men de wijze van samenwerking, de organisatievormen, hun kenmerken, de vorderingen en de tekortkomingen bij de samenwerking bezien.

Oorlog grijpt diep in in ieders leven, in de gehele samenleving. reeds vóórdat hij zich manifesteert als een „shooting war", maar ook nadat deze aanwezig is. In heide gevallen bestaat de kans op chaos en in beide gevallen is er behoefte aan regelingen.

Wil men een oorlog voorkomen, wil men zich voorbereiden op een verdediging in de oorlog, wanneer die toch uitbreekt, dan dient men zich te beraden op het karakter van de moderne totale oorlog.

Mijne Heren. ik heb op andere plaatsen en in andere omstandigheden dikwijls het heel gewoon zo uitgedrukt; de totale oorlog is er overal, is er altijd, treedt op op elk gebied des levens; daarbij wordt elk middel toegepast en wel tot het uiterste.

Overal! Men zegt niet zonder reden, dat de tegenwoordige oorlog is een globale oorlog. Men kent dan rondom Rusland, zelf gelegen in Europa en in Azië, een zestal operatietonelen. Dankt U zich in het Noorden: het Noord-Poolgebied, waar men onderzoekingen doet, proeven neemt en zich voorbereidt. Denk U in het Oosten: het Verre Oosten, waar in Korea de strijd op het ogenblik tot rust gekomen is.

Denkt U zich het Westen, Europa waar we het meest over zullen spreken; in het Zuid Oosten Z.O. Azië, waar een „shooting war" aan de gang is, meer westwaarts het Middenoosten, dat een van de belangrijliste gebieden in de naaste toekomst zal zijn. Het zesde toneel is Centraal Azië, waar nu rust heerst, maar dat in een latere toekomst een allerbelangrijkste factor kan worden.

Als men hier zes operatietonelen in de oude betekenis van het woord ziet, dan zijn er eigenlijk nog drie nieuwe operatietonelen bijgekomen. De lucht is een operatietoneel geworden. juist in de globale oorlog en dan in het bijzonder in de openingsfase, waarop elke voorbereiding — juist of onjuist — in de eerste plaats gericht is. Voorts zijn er een achtste en een negende operatietoneel bijgekomen in de ondergrondse oorlog, de „secret warfare" en in de psychologische oorlog; op deze beide tonelen wordt in vredestijd reeds de strijd gevoerd.

De oorlog is er altijd. Er is een permanent oorlogsgevaar. Het vloeit voort uit de theorie van het Communisme. Essentieel aan deze theorie is het element strijd, met een strategie, die onveranderlijk is, ondanks wellicht tactische wendingen. Maar liet permanente gevaar vloeit ook voort uit de ontwikkeling van de wapentechniek, waardoor men de beschikking heeft gekregen over zulke machtige middelen aan weerszijden, dat er een soort van noodzaak is ontstaan om de oorlog plotseling te ontketenen; om zijn tegenstander vóór te zijn. Hier tegenover. tegenover het permanente oorlogsgevaar is vereist, wat ik noem een „moderne" paraatheid, een paraatheid, waartoe men zich in vredestijd gezamenlijk — met verschillende staten — moet voorbereiden. waartoe men zich moet voorbereiden met intelligentie, met fantasie en met critisch oordeel.

De aanvaller beschikt over middelen om plotseling de oorlog te ontketenen. Maar de tegenpartij ook. De aanvaller behoeft niet meer eerst te mobiliseren. Dat is niets nieuws. Dat hebben we in de twee voorafgaande oorlogen al meegemaakt. Maar er is wel iets nieuws. De aanvaller dreigt zelf een gevaar. Ik zou dat gevaar vereenvoudigd uitgedrukt willen noemen: de tactisch atoombom. Als de verdediger daarover beschikt, dwingt dit de aanvaller ertoe een concentratie te vermijden. De aanvaller is ertoe in staat om een ooncentratie te vermijden, omdat hij beschikt over veel sneller middelen van verplaatsing dan vroeger. Het nieuwe is, dat de kans bestaat, dat een concentratie in de oude zin, volgende op een mobilisatie. niet meer voorkomt.

De aanvalle ontketent de oorlog niet zijn parate middelen in de allereerste plaats — en juist daar gaat die openingsfase om en daar gaan weer de voorbereidingen om — in de lucht, maar ook ter zee en ook daar met de modernste middelen — denk aan de „guided „missiles" — en wellicht, maar dan in hcperkte mate. te land, omdat juist de tactische atoombom hem dwingt om geen grote, massale legers klaar te zetten, noch ze als een stoomwals te gebruiken. Rij ontketent de oorlog te land met enkele gemechaniseerde strijdkrach-

ten, waartegenover de verdediger eveneens grote mobiliteit en gemechaniseerde strijdkrachten zal moeten stellen.

Dit alles wordt gesteund door saboteurs, niet in die zin, dat ze overal in grote getale optreden. Integendeel, men mag van de aanvaller niet veronderstellen, dat hij minder intelligent zal zijn dan de verdediger; saboteurs zullen daar worden gebruikt, waar de verdediger in het systeem van de totale oorlog ook buiten de krijgsmacht kwetsbaar is.

Dit alles tezamen vereist intelligentie, fantasie en critisch oordeel in de paraatheid. Intelligentie, omdat men nimmer daar tegemover alle strijdkrachten volledig paraat kan hebben. Dat zou leiden tot uitputting. Maar wel moet men gereed hebben die strijdkrachten en die strijdmiddelen, waarover men terstond zal moeten kunnen beschikken. Er is dus een selectie in strijdkrachten en -middelen nodig. In het bijzonder is de paraatheid van de bevelvoering van deze strijdkrachten, van de waarneming — niet meer met het menselijk oog alleen — van de waarschuwing, van de beveiliging met beperkte krachten en middelen vereist. maar vooral juist van de bevelvoering en dus ook van de verbindingen. Men moet de paraatheid kunnen opvoeren. naarmate de spanning toeneemt, maar ook terstond.

Er is fantasie vereist. Juist het nemen van onverwachte tegenmaatregelen is het meest doeltreffend. Men moet echter wel beseffen. dat men eveneens met 's vijands fantasie heeft rekening te houden, waaruit zeer onverwachte acties kunnen voortkomen.

Met critisch oordeel: omdat men zich steeds zal moeten afvragen, of de maatregelen. die men neemt doeltreffend en lonend zijn voor het doel, dat men wil bereiken.

Dit alles vereist een militaire en civiele paraatheid tegelijkertijd. Het betreft zowel de krijgsmacht als de instandhouding en de beveiliging van het maatschappelijk en eoonomisch leven.

Men denke aan de levensmiddelenvoorziening en aan de energievoorziening, in het bijzonder aan de tele-communicatie — noodzakelijk in het gehele spel van krachten — aan het transport, aan de bescherming burgerbevolking, en in ons land aan de beheersing van de waterstaatkundige toestand.

Er is een juridische paraatheid nodig. Deze mag niet uit het oog worden verloren. Een juridische paraatheid is noodzakelijk om te juister tijd en in de juiste mate te kunnen beschikken over de bevoegdheden. die nodig zijn om de openbare orde in de meest ruime zin en mitsdien ook de militaire orde te handhaven, dus om al die maatregelen te kunnen nemen. welke in bijzondere omstancligherlen nodig zijn.

Er is een morele en geestelijke paraatheid nodig, tegen de angst, tegen de geruchten, een paraatheid gekenmerkt door vertrouwen en kalmte, zonder zorgeloosheid, zonder overdreven gerustheid, maar voor alles: geen sleur.

Mijne Heren, ik heb gezegd: de totale oorlog treedt op op elk gcbied des levens. met elk middel, tot het uiterste locgepast. VON

CLAUSEWITZ noemt de oorlog de voortzetting van de politiek met andere middelen. Hij onderscheidt als middelen: strijdkrachten, volk en land. Deze volgorde van belangrijkheid was een reactie op de tijd, die aan hem vooraf ging, op de „Kabinetskriege" van de 18e eeuw, waarin men probeerde om zo gauw mogelijk een stuk land te veroveren. De communisten, die VON CLAUSEWITZ bestudeerd hebben — de aantekeningen van LENIN op de geschriften van VON CLAUSEWITZ zijn gevonden en gepubliceerd en ook ENGELS heeft zich in deze geschriften verdiept — keren in velerlei opzichten de leer van VON CLAUSEWITZ om en noemen de politiek: de voortzetting van de oorlog met andere middelen. Zij keren eveneens de volgorde van helangrijkheid der middelen om. want bij hen is die: volk, land, strijdkrachten. Bij het volk gaat het om het moreel; bij het land niet om het land in geographische zin zoals bij VON CLAUSEWITZ, maar in de moderne zin om de economie.

Nu is in de laatste tijd herhaaldelijk de oorlog genoemd: hrains- en kapitaalsintensief. Men denkt dan aan de betekenis van de u etenschap, van de research en het laboratorium, aan de betekenis van de economie, van de grondstoffen, de productie, het transport, de financiën. Toch zou men slechts rationalistisch en materialistisch zijn. indien daarbij de mens en alles wat de mens [betreft uit het oog werd verloren, indien niet van het begin af aan werd ingezien, dat het voor alles gaat om het moreel.

Waneer men dit in het oog vat, geloof ik. dat men wijzigingen kan vaststellen voor wat betreft de betekenis van de mens in de oorlog en dat daar de problemen uit voortkomen. waarvan men de oplossing nog niet heeft gevonden.

In de ,.krijgsmacht" is achter de combattant de non-combattant en wat we dan tegenwoordig noemen de ,slice" uitermate belangrijk geworden. In het land is achter het ,.front" het achterland in hetekenis toegenomen en in bet „volk" neemt de „qualiteit" de eerste plaats in, zonder dat de ,.massa" mag worden verontachtzaamd.

Naast de drie ,.forces armées" is een vierde macht ontstaan. De onderscheiding tussen gewapend en ongewapend is in velerlei opzichten komen te vervallen. De „secret warfare", de psychologische oorlogvoering, de luchtoorlog leiden daartoe. De vierde macht moet zich zo nodig met de wapens kunnen verdedigen; en verdedigen is altijd aanvallen. Men kan niet meer zeggen, dat het leger het „Volk „im Waffe" is. Men moet beseffen, dat het nu gaat om de krijgsmacht temidden van het volk. maar ook de krijgsmachten temidden van de volkeren. Elk militair isolement is dan uitgesloten zonder tegen de ontwikkeling in te gaan en zou slechts getuigen van een gebrek aan inzicht, van bekrompenheid. welke rechtstreeks de defensie aanmerkelijk zou sohaden.

Ik kom thans tot de organisatie. Men kan zeggen, dat de totale oorlog „nationaal" niet meer te organiseren is: men zou misschien ook kunnen zeggen — bijna gelukkig — „internationaal" nòg niet. Nationaal: elke staat beschikt niet meer over hetgeen de Fransen

noemen het „gamme des matériels", die toonladder van verschillende soorten materieel, van wapens nodig voor de oorlogvoering. Iedereen is hiervan overtuigd voor wat betreft de strategische luchtmacht en de zwaarste schepen. Dit geldt voorts niet alleen voor de allermachtigste wapens, zoals A- en H- en C-bommen, doch ook voor andere moderne wapens zoals „guided missiles" en zoals het gebied van de „electronica". Maar zelfs heeft elk land de oonventionele wapens niet meer binnen zijn macht en zijn bereik, zoals b.v. tanks. Op het gebied van de logistiek tekent deze interdependentie zich na de laatste oorlog nog duidelijker af. Denkt U aan het transport ter zee en op het Europese vasteland, als er een front zou zijn in Duitsland, waar niet alleen Duitsland, Nederland, België en Frankrijk aan de strijd zouden deelnemen, maar ook Engeland, Amerika en Canada; dat vereist organisatie zowel voor de transporten ter zee en door de lucht, als over het W. Europese continent.

Het is duidelijk, dat men nationaal de oorlog niet meer kan organiseren op civiel gebied, b.v. de grondstoffenvoorziening, de productie, de levensmiddelenvoorziening. Eigenlijk gaat het ook niet meer voor wat betreft het personeel: de opleidingen en de oefeningen, noch voor wat het moreel betreft, omdat juist het gezamenlijk zich voorbereiden voor de strijd de factor is, die het vertrouwen moet geven aan de enkele man, ook in het nationale verband.

Ik geloof, dat men omtrent de organisatie in het algemeen kan zeggen, dal, zowel de globale oorlog, het permanente gevaar als de andere wijzigingen in het karakter van de oorlogvoering voorbereidingen vereisen in de gehele wereld, zo tijdig en langdurig, zo veelomvattend, ven zulke machtige middelen, in een zodanige hoeveelheid, voorbereidingen, die zo kostbaar zijn, dat er behoefte is aan „permanence" en dat dit alles betreft het militaire èn het civiele potentieel van de verschillende staten.

De opbouw, het gebruik en de instandhouding van de strijdkrachten, maar nog veil meer van al deze machtige, talrijke en veelomvattende middelen, vereisen een volledige zeggenschap over het militaire en het civiele potentieel.

Dat is alleen te bereiken door een politieke organisatie, een politieke organisatie van de eigen staat. maar ook een politieke organisatie van de samenwerkende staten. Men zal dit steeds voor ogen moeien houden, omdat bij alle voorbereidingen en in de gehele oorlogvoering het primaat van de politiek zal gelden.

In Amerika. waar men zich voor organisatievraagstukken in ruime kring interesseert, is betoogd. dat elk „management" moet omvatten: „planning", „organisation" „command" cn „control".

„Planning" spreekt voor zichzelf. „Organisation" wil zeggen, dat men organen moet bot stand brengen om de plannen uit te voeren. Met „command" wordt bedoeld, dat deze organen beschikkingsrecht moeten hebben — in het kader van militaire samenwerking: bevelsbevoegdheid moeten hebben. „Control" dient om na te gaan in hoeverre de uitvoering is gevorderd en goed geschiedt om opnieuw weer

plannen te kunnen maken. Aan deze factoren dient men elke organisatie te toetsen.

De vormen van organisatie, die we hier nader zullen beschouwen, zijn de ooalitie en dc integratie, welke laatste als nieuw geldt. De ooalitie is politiek gekenmerkt door vele belangen, welke verschillend zijn, zodat ieder van de leden een grote mate van zeggenschap zal willen behouden. Het is dan moeilijk om het doel van de oorlog vast te stellen en een oorlogsplan op te stellen. Het doel van de oorlog noemt VON CLAUSEWITZ het „Zweck des Krieges". Het gevaar ontstaat dan van de tegenstrijdigheden in het oorlogsplan, van onduidelijkheden in het „Zweck des Krieges", wellicht van .,vaagheid" in de te voeren politiek. Men zal er veelal toe komen — en is er in de geschiedenis toe gekomen — om de leiding toe te vertrouwen aan één grote Staat en soms aan één grote figuur, wil men de tegenstellingen overwinnen.

Men kan zeggen, dat een coalitie ontstaat, zodra en bestaat, zolang er grote gemeenschappelijke belangen ernstig bedreigd worden; zij komt dus meestal par laat tot stand en is van tijdelijke aard.

Een cn ander heeft verschillende gevolgen op militair gebied. De politieke tegenstellingen, die er bestaan of de .,vaagheid", die uit deze tegenstellingen resulteert, leiden tot moeilijkheden hij het vaststellen van het „Ziel des Krieges" en van het operatieplan. dat tot het bereiken van dit militaire doel moet leiden. Men heeft dan al spoedig de neiging om meer te willen doen dan men eigenlijk kan. De moeilijkheden treden het duidelijkst aan de dag als tegenslagen morden ondervonden. Er is in de krijgsgeschiedenis slechts één geval bekend, waarin een terugtocht plaats vond in de richting van het bondgrnootschappelijkc leger, terwijl kans bestond van het eigen land te worden afgeseneden. Dat is geweest het geval van BLÜCHER na de slag van Ligny. die teruggetrokken is in de richting van WELLINGTON, waardoor WELLINGTON in staat geweest is de overwinning te behalen bij Waterloo, terwijl NAPOLEON dacht dat het zijn eigen. met de vervolging van BLÜCHER belast corps was. dat zich hij hèm aansloot.

Wanneer er tegenstrijdige politieke belangen zijn, zal men trachten deze te waarborgen en men kwam dan in de coalitie dikwijls tot een leiding -— vroeger — voor één veldtocht, b.v. MARLBOROUGH, op één operatietoneel; b.v. Maarschalk FOCH en eigenlijk ook nog Generaal EISENHOWER in de Middellandse zee; en voorts tot inmenging van de rrgeringen. Wij kennen dat uit onze geschiedenis in het optreden van de Gedeputeerden te velde en van CORNELIS DE WITT op de vloot. Zelfs een groot oorlogsleider als CHURCHILL, die de oorlogvoering beheerste, heeft bij het ontwerpen van plannen voor een operatie tegen Sicilië en Italië dit niet kunnen nalaten. evenmin als bij zijn vergeefse poging tot het ontketenen van operaties op de Balkan.

De vorming en instandhouding van de krijgsmacht houdt in de coalitie elke Staat in eigen hand. hetgeen niet meer mogelijk is

— laat ik het eenvoudigheidshalve zo uitdrukken — hetgeen tegenwoordig niet meer mogelijk is vanwege het ‚gamme des matériels". Men kan zeggen, dat slechts „planning" en „organisation" in de coalitie aanwezig zijn, maar dat „oommand" en „control" achter blijven of zwak zijn.

Als men het economisch en financieel gebied beschouwt, dan ziet men daar de grootst mogelijke zelfstandigheid en een zeer geringe mate van „pooling" der middelen.

Op het gebied van de mens, waar het betreft opvoeding, onderwijs, personeelsbeleid en -zorg, sociale zorg, cultuur en recht, wanneer het gaat om het morele en het geestelijke, hetgeen het meest nodig is om werkelijke samenwerking op lange termijn te verkrijgen en zodoende de weerstand te versterken, dan komt er in een coalitie weinig of niets van „planning" of „organisation" terecht en zeker niets van „command" en „controll"

Men kan dus van een coalitie zeggen, dat de kenmerken zijn: laat en tijdelijk, beperkt in breedte en diepte.

Nu hiertegenover de integratie. Een politieke integratie zal er pas werkelijk zijn, als het gemeenschappelijk belang zo sterk is, dat het de verscheidenheid van de eigen belangen overheerst, zodat er een langdurig of een definitief samengaan voorzien wordt en men ter behartiging van het gemeenschappelijk belang een grote mate van zeggenschap aan gemeenschappelijke organen wil toekennen.

Als dat het geval is, dan is het „Zweck des Krieges", het met de oorlog te bereiken doel, tevens duidelijk. Maar men zal dan ook altijd toch rekening moeten houden met beperkingen, om kleinere afwijkende belangen te behartigen en men kan aanvankelijk een betrekkelijk zwakke structuur verwachten.

Militair kan men zonder politieke integratie niet tot een operatieplan, noch tot een opperbevel komen. Immers zonder politieke integratie zal het „Zweck des Krieges" en mitsdien het „Ziel des Krieges" niet kunnen worden bepaald. Daardoor wordt men ook ernstig bemoeilijkt in de opbouw en instandhouding. welke op een „Ziel", moeten zijn gericht.

Is er wel politieke integratie, dan zal de doelmatgheid van de militaire integratie afhangen van de mate van volledigheid van de politieke integratie; het politiek waarborgen van afwijkende belangen zal altijd militaire waarborgen tot gevolg hebben. Dit doet zich b.v. voor, indien men met marines bepaalde belangen wil waarborgen cn dus die marines uit de integratie houdt.

Financieel en economisch is een integratie zonder politieke integratie niet te verwezenlijken, zelfs niet. indien het uitsluitend zou geschieden voor defensiedoeleinden.

Op een ander gebied móet de militaire integratie zich uitbreiden, b.v. voor wat betreft, de toelatingseisen, de salarissen en een Europees recht. Ook hier zal men zeker een bepaalde tijd verscheidenheid behouden — of laat ik liever zeggen — zal men eerst geleidelijk tot een

overeenstemming kunnen komen, die de gezamenlijke kracht moet waarborgen.

Men kan in het algemeen zeggen, dat integratie gekenmerkt wordt door „permanence" en dat zij veelomvattend is en diep ingrijpend.

Tot zover een algemeen theoretische heschouwing, thans moge een vergelijking volgen van twee vormen in concreto, nl. de Europese Defensie Gemeenschap en de N.A.T.O.

Men zal dan zien, dat de N.A.T.O. niet meer is een zuivere coalitie en dat de E.D.G. nog niet is een zuivere integratie.

In de N.A.T.O. zijn in vredestijd vergaande voorbereidingen getroffen. Op het gebied van „planning" en „organisation" is de „perma-„nence" al in aanzienlijke mate aanwezig. Er bestaan de Council, het Secretariaat-Generaal, de „Standing Group", verschillende „agen-„cies", Opperbevelhebbers en hoofdkwartieren zijn reeds in vredestijd aanwezig. Al deze organisaties zijn bestemd om voor lange tijd te functionneren. De N.A.T.O. is voor 20 jaar opgezet.

Voor wat betreft „command" en „oontro1", is er een heel merkwaardig en belangrijk resultaat bereikt, nl. men beoordeelt elkaars plannen en draagkracht op financieel en economisch gebied. met het gevolg, dat daaruit aanbevelingen voortvloeien. evenzeer als men op grond van andere controlemaatregelen — bij opleidingen en oefeningen — ook tot aanbevelingen komt. Deze aanbevelingen zijn dan een eerste en zwakke vorm van „command", terwijl de middelen. die men toepast om tot die aanbevelingen te komen. eigenlijk reeds „control" betekenen.

De E.D.G. is niet een zuivere vorm van integratie. De politieke en militaire zeggenschap t.a.v. het gebruik van de strijdkrachten is overwegend gehouden aan de N.A.T.O., deze is dus niet aan de E.D.G.

De E.D.G. is bijna, definitief. het verdrag is gesloten voor 50 jaar! Men heeft gemeenschappelijke strijdkrachten, maar er zijn nog altijd belangrijke uitzonderingen. Voor verschillende staten zowel het grootste deel van hun marine alsmede de strijdkrachten voor overzee. Men heeft een gemeenschappelijk budget, maar de inkomsten blijven nationaal en de bijdragen geschieden volgens quota, een systeem. waarvan we in onze geschiedenis de moeilijkheden duidelijk hebben ondervonden. Men heeft een gemeenschappelijk research-, bewapenings- en uitrustingsprogramma; en juist deze programma's kunnen met de K.S.G. en met de Europese Gemeenschap, welke laatste volgens Nederland reële bevoegdheden op economisch gebied dient te hebben nl. voor het opruimen van belemmeringen van het goederenverkeer. tezamen de economische integratie bevorderen.

Op andere gebieden zoals het onderwijs, de sociale zorg, de openbare orde en het recht zal men geleidelijk tot belangrijke gevolgen moeten komen.

Maar dit alles wordt in aanzienliike mate geremd door hetgeen in het verdrag is vastgesteld t.a.v. de eis van unanimiteit in de Raad

van Ministers, waardoor men zeer zeker niet van een vergevorderde integratie kan spreken.

Bij een nadere beschouwing van de vorderingen en de tekortkomingen, zal ik me beperken tot een militaire samenwerking die nu eenmaal noodzakerlijkerwijze geplaatst moet zijn in een politiek kader en die financieel en economisch moet worden ondersteund.

Over het gebruik van de strijdkrachten is niet veel meer te zeggen. uitdrukkelijk dient te worden vermeld, dat hier belangrijke vorderingen in N.A.T.0.-verband zijn gemaakt. Deze zijn reeds gedeeltelijk genoemd: op grond van gezamenlijke inlichtingen worden plannen ontworpen. De geëigende organen zijn aanwezig, zowel voor het ontwerpen als voor het uitvoeren van de plannen. Dergelijke organen zijn de „Standing Group", waarin de drie grote mogendheden hun militaire vertegenwoordigers hebben, en het „Committee of Military „Representatives"; voorts de opperbevelhebbers op dc verschillende operatietonelen Saceur, Saclant en Channel Command. Strijdkrachten staan in vredestijd ter beschikking van Saceur. Er kunnen aanbevelingen gedaan worden naar aanleiding van de resultaten, die de Opperbevelhebbers vaststellen bij oefeningen en opleidingen. De „control" strekt zich ook uit op het gebied van de logistiek. Dit alles is echter niet „globaal", want vele andere operatieterreinen vallen buiten de N.A.T.O. en wat betreft de striidkrachten houden de twee belangrijkste mogendheden Amerika en Engeland nog zeer belangrijke delen van hun luchtmachten en marines ter eigen beschikking.

De vorming en de instandhouding der strijdkrachten geschiedt nu nog nationaal. Weliswaar beoordeelt men elkaar bij de .Annual .,Review". Straks geschieden de vorming en de instandhouding van de strijdkrachten van de zes landen door de E.D.G. Wanneer men hierover spreekt en de moeiliikheden. die eruit voortvloeien wil bezien, dan is het noodzakelijk om eerst de factoren te bezien, die de vorming en instandhouding van de strijdkrachten bepalen.

Gemakshalve kan men deze factoren tot een zestal beperken. Deze zijn dan: de vijand, het politieke doel, de strategische conceptie, en voorts de economische, financiële en personele capaciteit, waarbij deze laatste, personele capaciteit, door veranderingen in de oorlogvoering al sinds het eind van de vorige eeuw aanzienlijk in belangrijkheid is afgenomen

De viiand. — De inlichtingendienst — in de ruimste zin — stelt zo goed mogelijk vast het totaal van de bedreiging van het bondgenootschap. Maar elke staat zal altijd vragen en ook moeten vragen: Welk deel van die bedreiging is speciaal tegen mij gericht?

Het politieke doel van het bondgenootschap moet uit de aard der zaak zo goed mogelijk worden vastgesteld, maar dat neemt niet weg, dat elke staat toch altijd ook een eigen politiek doel blijft nastreven.

Deze factoren drukken hun stempel op de strategische conceptie en daaruit vloeit tevens voort de bijdrage. die elk van de staten zal leveren. Eenvo-idighcidshalve kan men zeggen, dat de operatieve strijdkrachten meer bestemd zijn voor het gemeenschappelijk doel.

dus als bijdrage ter bestrijding van de totale bedreiging, terwijl de territoriale verdediging meer gericht is — niet alleen, maar méér gericht is — op het bereiken van het eigen doel van de betrokken staat. De luchtverdediging dient voor beide doelen. Voor elke regering is te allen tijde de verantwoordelijkheid voor de veiligheid van het eigen volk en van het eigen grondgebied de eerste en hoogste plicht. Men zal dus bij het bepalen van zijn bijdrage daarmee rekening moeten houden. Men zal er naar streven om de bijdrage voor het bereiken van het gemeenschapprlijke doel zo waardevol mogelijk te maken voor het bereiken van het eigen doel, om dank zij deze bijdrage politieke zeggenschap te krijgen in het geheel, om in de totale samenwerking tegelijkertijd de eigen belangen het beste te behartigen. Men zal voorts zeggenschap trachten te verkrijgen door het bezetten van hoge commandofuncties, van bepaalde plaatsen in de civiele organen en in de hoofdkwartieren en staven.

In dit verband moge ik een zeer recente uitlating vermelden van de Duitse generaal HEUCHSINGER, die te Bonn naast Generaal SPEIDEL in Parijs in hoge mate invloed uitoefent op de vorming van de Duitse strijdkrachten. Generaal HEUCHSINGER heeft zijn mening geuit in één van de kranten over hetgeen er voor Duitsland noodzakelijk en te verwachten is. Hij zegt, dat de moderne oorlogvoering met zich brengt, dat er grote hiaten in de fronten zijn en het is te verwachten. dat die hiaten juist in Duitsland aanwezig zullen zijn. De vijand zal in die hiaten doordringen en mitsdien op Duits grondgebied. Het is dus nodig, dat er strijdkrachten gevormd worden, die in staat zullen zijn de vijand zo snel mogelijk uit die hiaten en van het Duitse grondgebied te verdrijven door krachtige tegenaanvallen. Mitsdien is het noodzakelijk, dat het Duitse contingent in grote mate zal bestaan uit die strijdkrachten, welke in de strijd in Duitsland het belangrijkste zijn, nl. vechtu~agentroepen.

Nu komt het slot van de redenering en de les, die eruit te trekken valt: onze — de Duitse — claim op véél vechtwageneenheden — is voor de gemeenschappelijke verdediging gemotiveerd en bovendien voor de verdediging van Duitsland zeer gunstig.

De Duitsers verkeren dus in de gunstige omstandigheid, dat het algemene operatiedoel, hetzelfde is als datgene wat zij voor zichzelf, als staat, graag willen bereiken en dat hun bijdrage voor beide doelen geschikt is, en in het bijzonder geschikt, indien het juist is, dat er kans op is, dat de strijd te land bijzaak zal zijn vergeleken bij de strijd in de lucht en door de tegenpartij aanvankelijk met beperkte gemechaniseerde strijdkrachten gevoerd zal worden.

Ik kom nu tot drie andere factoren, de financiële, de economische en de personele capaciteit. Men zal deze factoren van het begin af aan in aanmerking moeten nemen. Als U in het N.A.T.O. handboek leest, zult U zi n, dat de organen op financieel en economisch gebied weliswaar iets later zijn ontstaan dan de militaire organisatie; maar dat genoemde factoren toch bijna van het begin af in het oog zijn gehouden. Op dit gebied zijn vele moeilijkheden ondervonden. U ziet

dan ook voortdurend reorganisaties optreden, die het gevolg zijn van de ervaringen, die zijn opgedaan. Het gaat niet om: wat men wil, maar wat men kan opbrengen en wat men in stand kan houden. Men moet daarbij komen tot een ,,planning'' op lange termijn, men moet weten of men het geld heeft om de strijdkrachten ingevolge de plannen op te bouwen en in stand te houden en, op economisch gebied, in hoeverre de eigen industrie daartoe kan bijdragen en er zich op kan instellen. Hiertoe zijn belangrijke uitgaven voor research nodig. welke nu immers zo'n belangrijke plaats in de oorlogvoering inneemt. Maar ook voor de uitbreiding of de wijziging van de industriële capaciteit zijn kapitaalinvesteringen nodig.

Ook voor het personeel bestaat de noodzaak van ,,planning'' op lange termijn. Men zal het juiste aantal mensen moeten taxeren, dat men wil opleiden om deze werkelijk blijvend te gebruiken. ,,Planning'' op lange termijn is ook internationaal noodzakelijk. Dit is vaak moeilijk, omdat deze planning door allerlei politieke ontwikkelingen wordt doorkruist. Men zal daarbii moeten vooruitzien. Men zal de tendenzen moeten zien en dit vereist een grote mate van kennis van zaken en van inzicht ook in internationale verhoudingen en in de ontwikkeling van de oorlogvoering. Men kan daarbij niet altijd wachten tot zich ideale oplossingen voordoen.

Na het voorafgaande moge ik t.a.v. de vorming en instandhouding van de strijdkrachten op logisticli gebied slechts enige opmerkingen maken betreffende het transport en de infra-structuur. Transport is alleen internationaal te organiseren. Infra-structuur kan men alleen in internationaal verband tot stand brengen en onderhouden en vooral financieren.

Elk nationaal militair isolement bii de vorming en instandhouding van de krijgsmacht zou bepaaldelijk noodlottig zijn zowel voor het eigen land als voor de hele Westelijke wereld.

Ik wil dan komen tot het personeel en trachten de plaats daarvan in de internationale militaire samenwerking aan te duiden. We weten allereerst, dat de organisaties meer en meer gelijk zijn geworden. Naar als we dit zeggen. bedoelen we de oorlogsorganisaties; de vredesorganisaties ziin allerminst gelijk. We kunnen aannemen. dat ook de opleidingen in grote mate gelijk zijn geworden. Op het gebied van de luchtmacht is dit zeer sterk het geval. Maar ook bii de andere opleidingen werkt men hoe langer hoe meer samen en ziet men in. dat het volstrekt inefficicnt zou zijn om alle opleidingen zelfstandig te laten geschieden en in standhouden.

Maar met de mobilisatie is dit alles niet het geval. Eenvoudig uitgedrukt zou men kunnen zeggen: vredesorganisatie + mobilisatie = oorlogsorganisatie.

Dit betreft nu eigenlijk het systeem van krijgsmachtvorming en daar bestaan nu juist grote verschillen, in het bijzonder tussen overzeese en oontinentale landen. in verband met de verschillende m-varen, waaraan zij zijn blootgesteld en ook door de traditie.

Mobiliseren is eigenlijk opvoeren van de paraatheid. Ik heb reeds

getracht te doen uitkomen, hoe belangrijk dat is. Ik heb gezegd, dat dit met intelligentie en fantasie moet gebeuren. Men moet in staat zijn om elk ogenblik een keuze te doen. Dat betekent een grote mate van lenigheid in de uitvoering en toch een grote mate van voorbereiding. En hier is nu eigenlijk de grootst mogelijke samenwerking tussen staatslieden en militairen, zowel nationaal als internationaal noodzakelijk. Men moet immers niet uit het oog verliezen. dat het geen militaire aangelegenheid is, maar dat het besluit om te mobiliseren en het besluit om de oorlog te ontketenen zijn politieke beslissingen, die genomen moeten worden met kennis van zaken zowel van de politieke als van de militaire belangen, die op het spel staan.

Het is dan ook wel logisch, dat er een grote mate van ooördinatie en in sommige opzichten van fusie nodig is in de systemen van krijgsmachtvorming. Het is ook logisch, dat juist het personeel daarin een belangrijke plaats inneemt. Ik bedoel hier al hetgeen het personeelsbeleid en de personeelszorg betreft in de meest ruime zin van het woord, ook de research. Want ook t.a.v. het personeel dient men te beseffen, dat er van research sprake moet zijn. En verder planning, selectie, beloning, straffen, statuut, geestelijke, medische en sociale verzorging, vorming en ontspanning.

Voor de marines en de luchtmacht is dit niet zo moeilijk. Bij de marines bestaat veel overeenstemming en bij de luchtmacht is deze er in verband met de vrij recente geboorte, van het begin af aan geweest. Bij beide heeft men in grote mate met beroepspersoneel te doen. Voor de legers wordt het moeilijker, omdat de legers door de dienstplicht meer nationaal gebonden ziin. Nu is er weliswaar bii de legervorming zeker een kentering in de richting van meer beroepspersoneel b.v. bij de cavalerie, genie, verbindingsdienst, bij de reparatiediensten en eigenlijk bij het kernpersoneel van alle wapens zal men steeds meer beroepspersoneel moeten hebben. Maar ook t.a.v. dit personeel moet rekening worden gehouden met de nationale omstandigheden. Maar het gaat niet alleen om het beroepspersoneel.

Bij personeelsvraagstukken komt men juist door de dienstplicht in aanraking met het massaprobleem. Nu is sedert de Franse revolutie het massaprobleem een militair probleem van de eerste orde geworden, 'dat in twee wereldoorlogen nog niet is opgelost. Grote figuren aan de Duitse kant, zoals b.v. VON SCHARNHORST, hebben beseft, dat zij niets konden stellen tegenover het „Enthousiasmus" van de Franse revolutionaire legers, welke naam men gaf aan hetgeen men later vaderlandsliefde noemde. Het was het volk. dat in die legers aanwezig was en niet meer zoals in Pruisen de koning met een kleine groep van officieren, en voorts een hoeveelheid mensen, die met de korporaalsstok de slag ingedreven werden.

Op het ogenblik heeft men in Duitsland grote belangstelling voor wat VON SCHARNHORST toen betoogd heeft. VON SCHARNHORST heeft getracht sen nieuw element in de legervorming te brengen en heeft de soldaat tot „Ehremann" willen maken. Rij heeft de bourgeoisie in de legers opgenomen en heeft een enorme verandering te

weeg gebracht in straf- en tuchtrecht, omdat men velerlei tuchtmiddelen van vroeger over boord moest gooien. Later is zijn streven door figuren, die ons zijn voorgehouden als de grote figuren in de Duitse generale staf, zoals VON SCHLIEFEN, maar die integendeed zeer verkeer hebben gewerkt, te niet gedaan. Het vraagstuk, waar het om gaat is: enerzijds het bezieling en leiding geven aan de massa en anderzijds het waken tegen de gevaren van massificatie, nivellering en mechanisatie.

U zult mij vergeven, dat ik in verband met VON SCHARNHORST deze modern klinkende woorden gebruik. De gedachtensprong zal U wel duidelijk zijn. De Duitse generale staf heeft hier volstrekt gefaald en heeft zich toegelegd op een specialisatie in militaire zin en op een isolement van het leger in de Staat en is mede daardoor niet opgewassen gewewt tegen de verderfelijke invloeden van het nazidom, aan wie het 'bezieling en leiding geven aan de massa is overgelaten, het nazidom, dat in misdadig nationalisme Duitsland ten ondergang heeft gevoerd. Daar komt uit voort, dat men nu in Duitsland zoekt naar het inslaan van nieuwe wegen en met deze problemen worstelt. Maar deze problemen zijn ons aller problemen, zijn de problemen, die elk leger, elke krijgsmacht, elk volk in vredestijd zowel als in oorlogstijd aangaan, nl. de problemen van de verhoudingen van de mens t.a.v. het leger en van het leger t.a.v. het volk en van de staat.

Nu moet ik noodzakelijkerwijs dieper ingaan op de landoorlog, Tengevolge van de enorm toegenomen wapenwerking zijn de fronten steeds breder geworden; de legers werden aanvankelijk groter en daarna duurder en dus weer kleiner. Dit heeft er toe meegewerkt, dat er steeds grotere hiaten in de fronten ontstonden. De onderdelen en de individuen raken meer gescheiden en tegelijkertijd is het tempo sneller geworden en do gevaren groter. De oommandanten, die juist hierdoor ook voor grote moeilijkheden staan, zijn genoodzaakt zich meer en meer te specialiseren op de voornaamste wapens, die aan hen zijn toevertrouwd en de zorg voor het personeel wordt steeds meer gecentraliseerd. De regels worden algemener; het wordt steeds moeilijker om differentiatie van de individuen te verkrijgen. De man voelt zich alleen in de ruimte, tijd en gevaren en dreigt als persoonlijkheid verloren te gaan.

Hier nu tegenover ontstaat rondom de wapens, rondom en in de voertuigen, rondom het toestel, rondom de machine, rondom het stuk, dat steeds meer het wapen is geworden ook van de infanterie, rondom het vuurleidingstoestel, rondom liet verbindingstoestel, rondom de tank een nieuw sterk verband. een klein groepsverband. Het wordt een vraag, hoe dit nieuwe verband in het groot geheel zijn plaats moet krijgen. Dat is vooral de vraag 'bij de infanterie, nog altijd het hoofdwapen, nog altijd het wapen met het grootste aantal afzonderlijke mensen en doorslag gevend voor het moreel van een leger.

Welke invloeden oefenen de commandanten op het leven van een man uit, op zijn indeling, zijn verplaatsing, zijn bevordering, zijn voeding, zijn kleding. zijn betaling? Dit alles raakt steeds mrer in

handen van specialisten onder centrale leiding. Hoe reageert het individu, de groep rondom die machine? Hoe reageert de massa in de moderne oorlog op de gevaren en ontberingen, bij de opleidingen, in het militaire leven, bij verplaatsingen en t.a.v. veranderingen van allerlei regelingen, ook van voeding en kleding?

In Amerika bestaat voor deze problemen grote belangstelling. Men is in de tweede wereldoorlog begonnen met psychologisch research-werk op grote schaal. Men heeft met het typische Amerikaanse middel van vragenlijsten gewerkt — in de psychologie en de sociologie een van de erkende methodes. ook al hebben wii daar wel eens bezwaren tegen omdat ze ons als werkwijze te grof lijken — en een onderzoek ingesteld naar vele onderwerpen, die zeer uiteenliepen, naar het gebruik van een bepaald geneesmiddel in de Pacific, naar de, invloed van bevorderingskans en de invloed van onderwijs op mensen, die in de krijgsmacht kwamen, en in het bijzonder bij de liichtmacht. TT kimt geen onderwerp opnoemen of er is een onderzoek naar ingesteld. Ik zou nog speciaal de aandacht willen vragen voor iets, dat in de laatste tijd in Korea in het middelpunt van de belangstelling is komen te staan, nl. het ,,buddy system". waarbij men een viertal mensen naar eigen keuze al vroeg in de opleiding bijeen heeft laten komen en deze mensen bijeengehouden heeft in het verdere militaire leven. ook wanneer men de mensen naar andere onderdelen toestuurde.

Ik geloof, dat men met het ,,buddy system" tracht te bereiken, dat het individu zich niet alleen voelt en als persoonlijkheid verloren, cn dat men aan zijn behoefte aan kameraadschap tracht tegemoet te komen en tegelijkertijd aan de noodzaak van een organische opbouw van het leger.

Maar bij deze onderzoekingen zijn nog andere dingen gebleken, nl. de afkeer, die er bestond en bestaat bij de mensen, die in het leger komen of die ermee in aanraking komen vnl. beheerst door een drietal factoren: afkeer tegen:

1e. de autoritaire organisatie met de eis van absolute gehoorzaamheid,

2e. de strakke hiërarchische structuur met tot in details geregelde rechten en verplichtingen en straffen op de inbreuk daarvan in en buiten de dienst,

3e. de nadruk, die gelegd wordt op de traditionele gang van zaken, waardoor men ontmoedigd wordt om initiatief te ontwikkelen, dit alles nog zeer verschillend van een civiele maatschappij. waarin dikwijls de autoriteit is aangetast, de organische opbouw is verzwakt en de traditie nog niet gevormd' of overboord is gegooid.

Nu kan men zeggen, dat beide vormen van samenleving. militaire en civiele, nooit gelïgk zullen zijn en dat beide ook niet geheel zijn te veranderen, Maar nu komt er een nieuwe ontwikkeling. Nu gaan deze geallieerde krijgsmachten steeds meer met elkaar in aanraking kamen cn er ontstaat zonder enige twijfel en eigenlijk zeer snel een ge-

allieerde militaire samenleving, welke in sociologische zin het karakter zal hebben van een soort maatschappelijke doelmatigheidsorganisatie. Tegelijkertiid evolueren ook de volken en staten. Van die evolutie kan men niet met zekerheid zeggen, wat zich daar precies afspeelt of wat het eigenlijk zal worden, of het spoedig meer zal worden dan ren dergelijke doelmatigheidsorganisatie, of hier eigenlijk bezig is eon levensgemeenschap te ontstaan. De kenmerken van een volk — een levensgemeenschap — ziin: duurzaamheid. normbesef, gevoel voor traditie, saamhorigheid, gevoelens van eigenwaarde; volgens Prof. BOUMAN zich tezamen uitend in een drang tot handhaven van het groepsverband en allereerst berustend op een historische lotsverbondenheid en meestal — niet altijd — gepaard aan gemeenschappelijke taal en afstamming.

De vraag is nu of 'dit alles spoedig aanwezig zal zijn in deze zich evoluerende gemeenschappen. Men kan gerust aannemen. dat het niet spoedig het geval zal zijn. Sommige kenmerken wellicht nimmer: ik denk aan de taal. Maar men kan niet ontkennen dat er een ontwikkeling in dit opzicht gaande is.

Nu dreigt er onzekerheid, ontwrichting, omdat de nieuwe bindingen nog tot stand moeten komen en de oude bindingen dreigen ontbonden te worden. De noodzaak bestaat om nieuwe regels vast te stellen. De vijand weet dit, mijne Heren, en hij vreest toch het allermeest de nieuwe binding, want hij is er zelf slechts in geslaagd om een schijnorde berustend op dwang tot stand te brengen.

Ik keer terug tot de militaire organisatie, nationaal en geallieerd of geïntegreerd. Deze zal de ontwikkeling van de gehele maatschappij moeten meemaken. Men zal in die internationale samenwerking terstond hebben te waken tegen de gevaren, die in nationaal verband optraden en in het bijzonder tegen die afkeer, die ik min of meer herleid heb tot drie factoren. Men zal moeten waken tegen een te ver gaande centralisatie, waardoor de eigen verantwoordelijkheid wordt ondermijnd. Juist in internationaal verband, als men te maken heeft met sterk tot centralisatie geneigde partners, is centralisatie nog gevaarlijker. ondoelmatiger en afschuwelijker dan in nationaal verband.

Aan de andere kant zal men toch gehoorzaamheid moeten eisen. ook internationaal. En daarvoor zal men tot regels moeten komen en tuchtrecht en strafrecht zullen deze regels moeten geven.

Men zal moeten waken tegen een verstarde hiërarchie, waardoor het laagste echelon wordt gemassificeerd; de kans moet bestaan in de hiërarchie te worden opgenomen, ook voor hen, die tot de kleine staten behoren. Men zal evenzeer moeten waken tegen een onzekere en zwakke hiërarchie, want dan juist ontstaat gevaar van nivellering; elk houvast komt te ontbreken, rvenals bepaalde vooruitzichten. Omdat er internationaal nog een nieuwe hiërarchie tot stand moet komen, kan men niet voorzichtig genoeg zijn. Ik denk aan de rangsverhoudingen tussen de verschillende nationaliteiten. We hebben daar de invloeden al van gezien. Een voorbeeld is het instellen van de rang van brigade-generaal, commodore en aommandeur. U kent

wellicht de moeilijkheden van de waardering van de majoor, bij ons de laagste! hoofd-officier, geallieerd de hoogste subalterne officier. Ik zou een heel simpel voorbeeld nog willen noemen van een iets vcrdcre draagwijdte dan het ogenschijnlijk lijkt. Wij hebben het na de oorlog ondervonden, toen bij ons de korporaal — dat zeer onwezenlijke wezen bij de krijgsmacht te land — werkelijk onderofficier moest gaan worden, terwijl de maatregelen, die daarmede verband hielden, niet altijd ineens tot stand waren te brengen.

De moeilijkheden worden nog veel groter wanneer verhoudingen door de politiek worden scheef getrokken, zoals bij de tijdelijke rangen, die internationaal de betekenis hebben van zetten in het politieke schaakspel om bepaalde functies te bezetten. Dit alles zijn vragen, die inzicht en overleg nodig maken.

Men zal moeten waken tegen een verstarde traditie, die alleen maar sleur betekent en dan inderdaad het initiatief belet en leidt tot mechanisatie. Reële nationale tradities zal men dienen te respecteren; er zullen nieuwe internationale tradities moeten worden gevormd. Men zal het initiatief in de internationale samenwerking dienen te bevorderen, maar ook moeten kunnen beteugelen. Deze noodzaak doet zich voor, als men in een samenwerkend geheel iemand van een andere nationaliteit ontziet in gevallen, waarin men dit niet zou doen tegenover iemand van de eigen nationaliteit.

Deze problemen zijn voor de Duitsers zeer actueel. Het is mij van nabij bekend, hoe zij op het ogenblik elk houvast kwijt zijn. Er zijn twee vraagstukken, die bij hen zeer de belangstelling hebben. Deze zijn: het U bekende vraagstuk van „Befehl ist Befehl" èn dat is, hetgeen men zou kunnen noemen, de kastegeest. Men tracht beide tot elke prijs te voorkomen en men is daar voortdurend mee bezig. Het eerste — „Befehl ist Befehl" — is voor ons niet zo'n verschrikkelijk ingewikkeld vraagstuk meer, al heeft het weleens een rol gespeeld. Maar het is voor de Duitsers — denk aan de oorlogsmisdadigers! — een van de allerbelangrijkste vraagstukken en daar dreigen ze eigenlijk — in onze ogen — door uit het lood te slaan. Want ze zouden elke millitaire gang van zaken wel eens kunnen aantasten, als men hen hun gang liet gaan. De angst voor de kastegeest zou bijna tot een ander uiterste kunnen leiden, zij hebben de neiging om mensen in hun officierskorps te halen, die er juist niet voor geschikt zijn.

Het gevaar bestaat van overdrijving of in de richting van een verliezen van elk houvast of in een terugvallen tot het ergste militarisme. Het is onze plicht in E.D.G. verband hen hierin de helpende hand te bieden.

Wij kunnen leren van de Amerikaanse onderzoekingen; van de geallieerde methodes en van de moeilijkheden van anderen. Wij moeten zeker niet alles navolgen. We moeten oppassen, dat de kracht van de persoonlijkheid niet ondermijnd wordt door regelingen, die gericht zijn op luxe en dat we de ontplooiingsmogelijkheden van de persoon niet belemmeren door te veel zorg, hetgeen typisch Ameri-

kaans is — de verkeerd gerichte zorg, de zorg gericht op materialisme; maar ook niet door het ontbreken van zorg.

Typisch militaire euvels moeten we tegengaan. In elk militair nationaal verband komt het voor, dat er tijd verspild wordt. In internationaal militair verband zou het nog wel eens veel erger kunnen zijn. Juist hiertegen rijzen, zoals bij de Amerikaanse onderzoekingen is gebleken, nogal eens bezwaren en vooral bij meer ontwikkelden. Het komt nog te veel voor, dat men veel tijd besteedt aan, wat ik dan zou willen noemen hek „poetsen", bij gebrek aan goede opleiding en tekort aan materieel. Dit is verspilling van tijd, terwijl in de civiele maatsohappij het tempo steeds sneller is geworden en men daar de behoefte aan een goede militaire opleiding steeds meer beseft, omdat men doordrongen raakt van de gevaren, die de man bedreigen.

Ik geloof. dat we ook rekening moeten houden met het feit. dat het critisch'oordeel in de civiele maatschappij steeds meer ontwikkeld is.

Wanneer we te maken hebben met een nauwe samenwerking van verschillende krijgsmachten, dan zullen we ons moeten bezighouden met een quaestie, waar men zich in de civiele maatschappij algemeen mee bezighoudt, nl. het vraagstuk van de vrije tijdsbesteding.

Indien men in alle grote bedrijven aandaoht schenkt aan de psychologische, sociologische en maatschappelijke aspecten van deze vraagstukken, dan mag het grootste bedrijf hierin niet achterblijven en zeker niet als dit bedrijf internationaal gaat worden. Men moet dit internationaal bestuderen — daardoor wordt tijd, geld en energie bespaard — maar tegelijkertijd ook nationaal met het oog op de bestaande nationale verschillen en nationale behoeften.

Dit zal moeten gebeuren niet alleen door militairen. doch tezamen met psychologen, sociologen, geestelijke, medische en 'sociale verzorgers en leiders van het bedrijfsleven, die voor dezelfde problemen staan.

Hoe meer de legers tezamen voor één zelfde taak gesteld zijn, een zelfde organisatie, het zelfde materieel, de zelfde opleiding hebben, de zelfde doctrines en methodes toepassen, hoe nauwer ze met elkaar in aanraking komen, hoe meer ze tegenover de zelfde gevaren en rondom de zelfde wapens zijn gesteld, hoe meer de zelfde eisen worden gesteld, hoe meer ze strijden, des te meer zullen voor de mensen dezelfde omstandigheden en ook dezelfde regels nodig zijn, mits men tegelijkertijd welbewust en op goede gronden de verschillen, die noodzakelijk zijn, in het leven houdt of in het leven roept. Want men kan doodeenvoudig deze verschillen niet ontkennen.

Helaas moet ik zeg-gen, dat op dit gebied in de N.A.T.O. „planning" en „organisation" geheel ontbreken. Ik wil daarmee niet zeggen, dat er niet juist naar aanleiding van oefeningen, waarbij men de resultaten ziet en de tekortkomingen, maatregelen getroffen worden ter verbetering. Maar men heeft nog niet de organen om de oorzaken op te sporen en dan systematisch en wetenschappelijk te bestuderen en te verbeteren. Ik moet ook zeggen, dat de tekortkomingen, die er zijn

op dit gebied en die juist het ernstigst zijn voor de defensie, aan de hoogste leiding allerminst ontgaan.

In E.D.G. verband zal dit bepaald veranderen; regelingen voor dit alles zullen onvermijdelijk zijn. Voor het ontwerpen van deze regelingen zijn nodig zowel moed als voorzichtigheid, zowel intelligentie als kennis van zaken, maar ook wel degelijk visie op de toekomst.

Maar ik kom nu tot het allermoeilijkste in de internationale samenwerking, tot al dagene, dat meer rechtstreeks het moreel van de legers en van de volken moet versterken, tot het inwerken op geestelijk en moreel gebied. Dan zien we, dat eigenlijk „planning" en „organisation" in grote mate falen. We behoeven ons daar niet over te verwonderen. We weten hoezeer de Westelijke wereld verdeeld is en we zullen niet moeten zoeken naar methodes, die voor alle volken gelijk zijn. Toch is het onmiskenbaar, dat die Westelijke wereld steeds meer terugkomt van zijn versplintering; zij moet ook meer aandacht hieraan schenken en eendracht stellen tegenover het Oostelijke blok. Men zal de Westelijke wereld de strijdwijze van het Oostelijk blok moeten leren, de strijdwijze waarbij men gebruik maakt van angst, gemakzucht, het beroep op het rustige leven dat men voor ogen stelt, tn van haat. In die strijdwijze worden thans twee wapens in sterkste mate gehanteerd: allereerst de vredesoffensieven om de vrije wereld in slaap te sussen, om de geest van offervaardigheid te doden. Men leert de vrede boven alles te stellen, terwijl achter het ijzeren gordijn de strijd geen ogenblik eindigt. Men hoopt, dat helt Westen hieraan niet denkt en dat men de vijand in de Westelijke wereld uit het oog verliest. Men lokt met een vrede. welke onderdrukking betekent of hiertoe leidt.

Tegelijkertijd hanteert men een tweede wapen, de nationalismes in meest verschillende vorm, in Azië, in het Midden-Oosten, in Afrika, in Midden- en Zuid-Amerika, in Oost Europa, in West Europa. Men versterkt de tegenstellingen en kweekt haat, welke ver uitgaat boven de liefde in de eigen nationale gemeensohap, waarop men zich dan herhaaldelijk beroept.

Het Westen moet dit onderkennen en dan verliezen deze wapens reeds veel van hun betekenis. Het Westen zal tegenover de vredesoffensieven en nationalismes moeten stellen de hiërarchie der waarden en eendracht — ik zeg niet: eenheid. Vrede is niet alles waard cn mag geen onderdrukking betekenen, geen almacht van de Staat.

Hoe groot de verscheidenheid van het Westen ook moge zijn, het kent aan elke gemeenschap en aan elk mens een eigen taak, een eigen plaats en een eigen sfeer toe; het respecteert de menselijke waardigheid; het streeft er naar om elk mens zijn eigen ontplooiingsmogelijkheden te 'bieden. Slechts op deze grondslagen heeft vrede waarde. Maar daarvoor zal men bereid moeten zijn in eendracht offers te brengen.

Ik heb getracht U een beeld te geven van de internationale samenwerking, geplaatst in een groter, allereerst politiek kader, U de organisatievormen te schetsen en met U samen die organisatievormen te

toetsen aan de eisen van de oorlogvoering en de voorbereiding voor de verdediging.

Wij hebben de vorderingen en ook de tekortkomingen gezien, ik geloof, dat juist een critische beschouwing een van de krachten is van de Westelijke wereld. We hebben gespeurd naar de ontwikkelingsteadenzen in de nieuwe verhoudingen, die zullen ontstaan. De juiste wijze van samenwerking en een doelmatige organisatie zijn beide nog niet gevonden. Er ligt nog een groot arbeidsveld braak; er doen zich talloze problemen voor.

Het is een voorrecht te mogen meewerken aan de oplossing van deze problemen; het is tevens een plicht.

Het is een voorrecht deel te mogen nemen aan deze internationale militaire samenwerking in de ruimste zin en dus ook in ruime kring, welke elk militair isolement, elk nationaal isolement uitsluit, omdat dit de eigen en de gemeenschappelijke zaak in gevaar brengt.

Talloos zijn de moeilijkheden, onbevredigend de resultaten, voor hen die er nauw bij betrokken zijn wellicht het minst bevredigend.

En toch fascineert dit werk, omdat het in aanraking brengt met alle facetten van het leven en van de samenleving.

Steeds groter wordt het aantal van hen, die op enigerlei wijze aan deze samenwerking deel nemen. Welke perspectieven zijn er dan niet voor de jongeren! Hoeveel ruimer is de taak van officieren, doch even zeer van allen, die werkzaam zijn op militair juridisch gebied, niet geworden, zowel te midden van het eigen volk als te midden van de volkerengemeenschap!

Steeds verder zal het besef doordringen, dat de vervulling van deze taken betekent en betekenen moet een zich inspannen met alle menselijke vermogens om een doel te bereiken, dat hoger ligt dan zichzelf.

Tegenover de bedreiging uit het Oosten door het Communisme door het materialisme in ons midden, zullen wij ons moeten inspannen tezamen met vellen in andere landen voor het heil en behoud van ons eigen land, van Europa en van de Atlantische wereld.

Ik geloof, dat wij dan tegelijkertijd ook trachten te streven naar het behoud van al datgene, wat in die wereld en in de verscheidenheid van die wereld, die toch ónze wereld is, ieder van ons voor zich als de hoogste waarde erkent.

INGEKOMEN BIJDRAGEN.

Militaire aamenwerking in het kader der Verenigde Naties

door

Mr W. Kassen,
Majoor van de Militair Juridische Dienst.

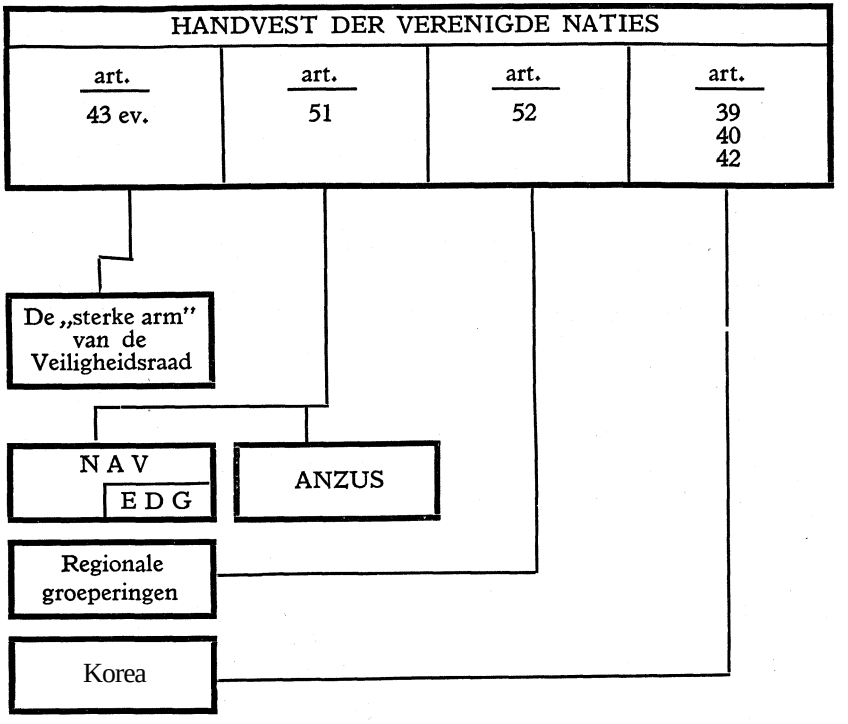

Wij de Volken van de Verenigde Naties,

Vastbesloten
komende geslachten te beveiligen tegen de oorlogsgesel, die tweemaal gedurende ons leven onuitsprekelijk leed over de mensheid heeft gebracht,. . . . . .

En te dien einde
onze krachten te verenigen om internationale vrede en veiligheid te handhaven en
door aanvaarding van beginselen en instelling van

*) De E.D.G. wordt in dit opstel niet behandeld wegens het ontbreken van een directe band met de V.N.

methodes te verzekeren, dat wapengeweld niet zal worden gebruikt behalve in het algemeen belang,. . . . . .

HEBBEN BESLOTEN ONZE POGINGEN TE VERENIGEN, TENEINDE DEZE DOELEINDEN TE BEREIKEN [1]).

De 26ste Juni 1945 werd te San Francisco als slot van een conferentie, welke de 25ste April van het zelfde jaar was aangevangen — en waaraan reeds velerlei besprekingen waren voorafgegaan [3]) — het document getekend. dat alom bekend zou worden als het „Hand-„vest der Verenigde Naties".

Hiermede was tot stand gekomen het Statuut ener Staten-organisatie die de — van President FRANKLIN D. ROOSEVELT afkomstige naam van „VERENIGDE NATIES" (V.N.) zou dragen.

De hoop op een betere toekomst, alsmede het vaste besluit alle zeilen bij te zetten ter bereiking daarvan, werd op deze wijze door een vijftigtal Staten wereldkundig gemaakt.

Desalniettemin hebben de V.N. — ongeacht het vele dat door deze organisatie is tot stand gebracht — ons niet het gevoel van veiligheid verschaft, dat het gevolg zou zijn geweest van een eerlijke en openhartige samenwerking der Staten-leden. Integendeel, dat de — nog onder de gevolgen van de laatste wereldoorlog gebukt gaande — mensheid niet reeds meer in een nieuwe wereldoorlog is gewikkeld, is naar de mening van de overgrote meerderheid der aanschouwers van het wereldgebeuren bepaald niet te danken aan de irivlocd welke van de V.N. op dit gebied is uitgegaan.

Een gedachte van gelijke strekking derhalve als die, welke we met betrekking tot de voorgangster van de Verenigde Naties — de Volkenbond — uitgedrukt vinden in „the NATO-handbook" [4]):

„the great achievements of the League are still over-shadowed „in the public mind by its failure to achicve what many re-

---

1) Gedeelten van de préambule van het Handvest der Verenigde Naties.

2) De hier en elders in deze bijdrage opgenomen tekst van het Handvest is overgenomen uit de uitgave nr. 23 van het Ministerie van Buitenlandse Zaken: „Het ontstaan der Verenigde Naties, San Francisco, 25 April-„25 Juni 1945".

3) a. President Roosevelt en Premier Churchill ontmoetten elkaar in 1941 op de Atlantische Oceaan. De besprekingen hadden tot resultaat, dat op 12 Augustus een gemeenschappelijke verklaring werd opgesteld welke in grote lijnen de beginselen aangaf welke aan de te volgen politiek van de Verenigde Staten van Amerika en het Verenigd Koninkrijk ten grondslag zouden liggen. De verklaring — welke is bekend geworden onder de naam „Atlantic Charter" — stelt reeds een internationale organisatie tot behoud van de vrede na afloop van wereldoorlog II in het vooruitzicht.

b.	Washington	1942.	e.	Dumbarton Oaks	1944.
c.	Moskou	1943.	f.	Yalta	1945.
d.	Teheran	1943.			

4) The NATO-handbook. Prepared bij the NATO Information Service. January 1st. 1952.

„garded as its primary purpose, the preservation of peace."

Of deze opvatting juist is, blijft intussen naar mijn mening een open vraag.

Een vaststaand feit is, dat een derde wereldoorlog nog niet is uitgebroken, indien men tenminste aanneemt, dat de gebeurtenissen, welke momenteel in het verre Oosten plaatsvinden, niet als een verkapte wereldoorlog beschouwd moeten worden. Daar moet tegenover worden gesteld, dat dit niet het resultaat is van het zorgvuldig en te goeder trouïv uitvoeren van de bepalingen van het Handvest. Ware dit geschied dan zou men na 1945 geen oorlogsdreiging meer hebben gekend.

Zij die opmerken. dat de vrede bewaard is gebleven doordat men tijdig het Noord-Atlantisch Verdrag sloot en men onmiddellijk ingreep bij het uitbreken van het Koreaans conflict, dienen echter te bedenken, dat genoemd verdrag is gebaseerd op het Handvest terwijl ook de in Korea tegen de communisten ingezette troepen optraden onder gezag van de Verenigde Naties.

Dit laatste echter neemt weer niet weg, dat de belangrijkste hepalingen — met betrekking tot de handhaving van de vrede — van het Handvest, „dode letter" zijn gebleven. In zoverre zouden zij gelijk kunnen hebben die van een mislukking van de Verenigde Naties spreken.

We zullen nu dieper in deze materie trachten door te dringen en allereerst de n-ijze. waarop het Handvest voorziet in Militaire samenwerking, aan een nader onderzoek onderwerpen.

* * *

De Veiligheidsraad (VR) en zijn „sterke arm".

De organisatie der Verenigde Naties is onderverdeeld in de volgende hoofdorganen:

— de Algemene Vergadering,
— de Veiligheidsraad,
— de Economische en Sociale Raad,
— de Trustschapsraad,
— het Internationale Hof van Justitie,
— het Secretariaat.

Van al deze organen is in het kader van deze bijdrage vooral de Veiligheidsraad van belang.

Aan deze Raad welke uit elf leden bestaat, waarvan er vijf permanent zijn — te weten de Chinese Republiek, de Unie van Socialistische Sowjet-Republieken, het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland, en de Verenigde Staten van Amerika — en waarvan er zes om de twee jaar door de Algemene Vergadering worden gekozen, is in de eerste plaats de verantwoordelijkheid voor de handhaving van de vrede en veiligheid toevertrouwd.

Wij kunnen dit lezen in de eerste twee leden van art. 24 van het Handvest:

„1. Ten einde een snel en doeltreffend optreden van de Ver-
„enigde Naties te verzekeren, dragen de Leden de Veilig-
„heidsraad de primaire verantwoordelijkheid op voor de
„handhaving van internationale vrede en veiligheid, en
„stemmen zij er in toe, dat de Veiligheidsraad bij hei. ver-
„vullen van zijn taak krachtens deze verantwoordelijkheid
„namens hen handelt.

„2. Bij het vervullen van deze taak zal de Veiligheidsraad
„handelen overeenkomstig de Doeleinden en Beginselen 5)
„van de Verenigde Naties. De bijzondere bevoegdheden,
„die aan de Veiligheidsraad voor de vervulling van deze
„taak zijn verleend, worden neergelegd in Hoofdstuk VI,
„VII, VIII en XII"

Genoemde Hoofdstukken betreffen de volgende onderwerpen:

H VI : „Vreedzame beslechting van geschillen."

H VII : „Optreden met betrekking tot bedreigingen van de
„vrede, inbreuken op de vrede en aanvalsdaden."

H VIII: „Regionale regelingen."

H XII : „Internationaal Trustschapsstelsel"

De Hoofdstukken VI en XII zullen onbesproken blijven, hoofdstuk VIII zal op een andere plaats in deze bijdrage nader worden toegelicht; met hoofdstuk VII daarentegen zullen we thans nader kennismaken en daarbij in het bijzonder die artikelen de revue laten passeren welke de grondslag vormen voor een op te richten internationaal leger, dat de Veiligheidsraad bij de uitoefening van zijn vredelievende taak ten dienste zal staan.

* *

H VII: „Optreden met betrekking tot bedreigingen van de vrede,
„inbreuken op de vrede en aanvalsdaden."

Artikel 39.

„De Veiligheidsraad moet het bestaan van een bedreiging
„van de vrede, een inbreuk op de vrede of een aanvalsdaad vast-
„stellen en moet aanbevelingen doen of beslissen, welke maat-
„regelen overeenkomstig de artikelen 41 en 42 moeten worden
„genomen om de internationale vrede en veiligheid te hand-
„haven of te herstellen."

Artikel 40.

„Ten einde te voorkomen, dat de toestand ernstiger wordt,
„kan de Veiligheidsraad, alvorens de aanbevelingen te doen of
„te besluiten tot de maatregelen, als bedoeld in artikel 39, een
„beroep doen op de betrokken partijen om zich te gedragen
„overeenkomstig zodanige voorlopige maatregelen als hij nood-
„zakelijk of wenselijk oordeelt. Zodanige voorlopige maat-
„regelen zullen geen afbreuk doen aan de rechten, de eisen of

5) Hoofdstuk I van het Handvest: „Doeleinden en Beginselen".

„de positie van de betrokken partijen. De Veiligheidsraad zal „rekening houden met het zich niet gedragen overeenkomstig „zodanige voorlopige maatregelen."

Artikel **41.**

„De Veiligheidsraad kan beslissen, welke maatregelen. die „niet het gebruik van wapengeweld inhouden, genomen zullen „moeten worden om zijn beslissingen te doen uitvoeren, en kan „een beroep doen op de Leden van de Verenigde Naties om „zodanige maatregelen toe te passen. Deze kunnen omvatten „het algehele of gedeeltelijke afbreken van de economische be „trekkingen, van spoor-, zee-, lucht-, post-, telegraaf- en radio- „verbindingen en andere middelen van verkeer, alsmede het „afbreken van diplomatieke betrekkingen."

Artikel **42.**

„Mocht de Veiligheidsraad van oordeel zijn, dat maatregelen, „als bedoeld in artikel **41** ondoelmatig zouden zijn, dan kan „hij optreden met zodanige lucht-, zee- of landstrijdkrachten, „als noodzakelijk zal zijn om internationale vrede en veiligheid „te handhaven of te herstellen. Zodanig optreden kan omvatten „demonstraties, blokkade, en andere operaties met lucht-, zee- „of landstrijdkrachten van Leden van de Verenigde Naties"

De hierboven aangehaalde artikelen van het Handvest geven ons een beeld van de gang van zaken voor het geval de internationale samenleving wordt verstoord door een daad van agressie dan wel wordt verontrust door een bedreiging van de vrede. De procedure die in zodanig geval zou moeten worden gevolgd komt in het kort hierop neer:

a. de Veiligheidsraad stelt het bestaan vast van een bedreiging van de vrede, een inbreuk op de vrede of een aanvaledaad (art. **39);**
b. zij doet — indien dit zin heeft — een beroep op partijen zich te onderwerpen aan provisionele maatregelen;
c. zij doet — eventueel — een beroep op de Leden van de Verenigde Naties om bepaalde maatregelen — welke geen gewapend optreden omvatten — te treffen (art. **41);**
d. is de Veiligheidsraad van oordeel, dat de maatregelen bedoeld sub c. ondoelmatig zullen blijken dan wel ondoelmatig gebleken zijn, dan gaat zij over tot het ultimum remedium hetwelk bestaat uit het in beweging zetten van haar oorlogsapparaat (art. 42).

Wij zien hieruit, dat de zeer ingrijpende maatregelen van de artikelen **41** en **42** niet alleen slechts onder zeer bepaalde omstandigheden kunnen worden getroffen maar, dat bovendien een uitdrukkelijke vaststelling van deze omstandigheden door de Veiligheidsraad moet plaats vinden alvorens tot het treffen van deze maatregelen kan worden overgegaan (art. **39).**

Komt de Veiligheidsraad derhalve tot de conclusie, dat een bedreiging, inbreuk of aanvalsdaad als bedoeld in art. 39 niet heeft

plaatsgevonden, doch, dat men bijv. slechts wordt geconfronteerd met een geschil, waarvan hei voortduren *waarschijnlijk* de handhaving van de internationale vrede en veiligheid in gevaar zal brengen, dan is hij niet bevoegd over te gaan tot het treffen van één of meer der bedoelde maatregelen.

De maatregelen van art. 41 dragen geen inilitaïï karakter; wij zullen ze dus verder buiten beschouwing laten; ook de maatregelen van art. 40, welke een provisioneel karakter dragen, zullen we niet behandelen; slechts zij opgemerkt dat een voorbeeld van een zodanige maatregel is het door partijen in het conflict — na een daartoe door de Veiligheidsraad op hen gedaan beroep — onverwijld staken van het vuren.

De maatregelen bedoeld in art. 42 dragen echter een militair karakter. Zij vereisen een strijdmacht van internationale allure. met welke we ons nu zullen bezighoudcn.

* *

Artikel 43.

„1. Teneinde bij te dragen tot de handhaving van internationale vrede en veiligheid, verbinden alle Leden van de „Verenigde Naties zich, ter beschikking van de Veiligheidsraad te stellen, op diens uitnodiging en overeenkomstig een bijzondere overeenkomst of bijzondere overeenkomsten, gewapende strijdkrachten. bijstand en faciliteiten, met inbegrip van rechten van doortocht. welke noodzakelijk zijn voor het handhaven van internationale vrede en veiligheid.

„2. Zodanige overeenkomst of overeenkoinsten moeten de getalsterkte en de aard van de strijdkrachten, de graad van haar geoefendheid en haar algemene standplaatsen, alsmede de aard van de faciliteiten en de bijstand, die verleend zullen worden, vaststellen.

„3, Over de overenkoinst of de overeenkoinsten moet zo spoedig mogelijk onderhandeld worden op initiatief van de Veiligheidsraad. Zij nioeten gesloten worden tussen de Veiligheidsraad en Leden of tussen de Veiligheidsraad en groepen van Leden en zullen onderworpen zijn aan bekrachtiging door de Staten, die deze ondertekend hebben, overeenkomstig hun onderscheidene grondwettelijke procedures."

Artikel 43.

„Teneinde de Verenigde Naties in staat ie stellen om dringend nodige maatregelen te nemen, moeten de Leden nationale luchtmachtcontingenten voor een gezamenlijke internationale dwangactie onmiddellijk beschikbaar houden. De sterkte en graad van geoefendheid van deze contingenten en plannen voor hun gezamenlijke actie moeten, binnen de grenzen, die

„neergelegd zijn in de bijzondere overeenkomst of de bijzonder „overeenkomsten. hedoeld in art. 43. door de Veiligheidsraad „met de bijstand van het Generale Staf Comité worden vast- „gesteld."

De „bouwmeesters van het Handvest" — zeggen Goodrich en Hambro [6]) — stonden drie mogelijkheden ter beschikking toen zij een krijgsmacht moesten ontwerpen ten behoeve van de handhaving van internationale vrede en veiligheid. te weten:

a. een permanente krijgsmacht van supra-nationaal karaliter, van hogere rangorde dus dan de nationale legers en deze laatsten al dan niet vervangend;
b. een systeem van nationale contingenten hetwelk — voor nauwkeurig omschreven doeleinden — zou moeten worden gesteld onder internationale leiding;
c. een gemeenschappelijk optreden van nationale krijgsmachten „under some form of overall international direction but with „national strategie direction and tactical eommand left intact."

Het — de strategische en tactische leiding betreffend — voorbehoud doet vermoeden, dat de auteurs met „overall international „direction" een internationale, politieke — derhalve niet-iiiilitaire — leiding hebben bedoeld.

Toetsen we thans de tekst van de artilielen 43 en 45 aan evenvermelde — ruim omschreven — mogelijkheden dan komen we tot de conclusie. dat de samenstellers van het Handvest het suh b. vermeld systeem hebben gekozen.

De kenmerken van de aldus ontworpen krijgsmacht zijn de volgende:

1. zij bestaat uit — door de Leden ter heschikking van de Veiligheidsraad te stellen — contingenten;
2. deze contingenten komen eerst ter beschiliking na een daartoe gedane uitnodiging van de Veiligheidsraad;
3. de — aan de contingenten te stellen — eisen zullen reeds thans worden vastgelegd in overeenkomsten tussen de Veiligheidsraad enerzijds en de Leden of groepen van Leden anderzijds; genoemde eisen zulen betrekking hebben op de in het tweede lid van art. 43 vermelde zaken.
4. de krijgsmacht wordt — onder toezicht van de Veiligheidsraad — geleid door een Generale Staf Comité, dat bestaat uit de Chefs van de Staven der vijf permanente leden van de Veiligheidsraad of hun vertegenwoordigers.

„Het systeem van rechtshandhaving neergelegd in het Handvest „van de VN heeft — volgens François [7]) — als algemeen beginsel „dat de gehele volkengenieenschap moet optreclcn tegen een Staat, „die de vrede verstoort (enforcement action), en wel met een inter-

---

[6]) Leland M. Goodrich and Edward Hambro: "Charter of the United „Nations, commentary and documents".

[7]) Mr J. P. A .François: „Handboek van het Volkenrecht".

,,nationale strijdmacht, die ad hoc gevormd zal moeten worden uit ..nationale contingenten".

Dit betekent dus, dat er geen permanente internationale strijdmacht wordt opgericht, afgestemd op alle toekomstige bedreigingen van de vrede doch dat eerst een internationaal militair apparaat zal worden (gevormd als een concrete verstoring der internationale rechtsorde plaatsvindt. Tot dat ogenblik houden de Staten hun — reeds vroeger in een met de Veiligheidsraad gesloten overeenkomst nauwkeurig bepaalde — contingenten in eigen hand.

De in art. 45 bedoelde luchtmacht-contingenten maken deel uit van de krachtens art. 43 ter beschikking van de Veiligheidsraad te stellen nationale contingenten. Hun graad van paraatheid zal echter een hogere moeten zijn dan die van het restant der contingenten.

* *

Vraagt men zich na lezing van het vorenstaande af wat er is terecht gekomen van alle mooie plannen welke men koesterde ten aanzien van de geschetste internationale krijgsmacht dan komt men tot het vernietigend antwoord: ,,Niets." Nadrukkelijk zij hier opgemerkt. dat het VN-leger in Korea geen enkele verwantschap heeft met het leger, dat men zich bij de tot standkoming van het Handvest voor ogen stelde; het ,,Korea"-leger — wij zullen er later op terug komen — is het levend bewijs geworden, dat art. 43 een ,,dode ,,letter" is gebleven. De verantwoordelijkheid hiervoor komt geheel voor rekening van de communisten. Hun niet-aflatende obstructie welke tijdens de vergaderingen niet alleen ten aanzien van dit onderwerp werd gevoerd doch evenzeer de vraagstukken der vermindering van de nationale bewapening en de contrôle over de atoomwapens betrof — twee aangelegenheden welke nauw verband houden met de vorming van het VN-leger — maakte het bereiken van enig resultaat bij voorbaat tot een onmogelijkheid.

In een uitvoerig artikel in het Februari-nummer van de 117e jaargang (1948) van de Militaire Spectator geeft Mr J. N. VAN DEN HOUTEN een overzicht van het verloop der besprekingen welke in opdracht van de Veiligheidsraad door het Militaire Stafcomité werden gehouden ten einde te onderzoeken, op welke wijze art. 43 in praktijk zou kunnen worden gebracht.

Schrijver vermeldt, dat het Stafcomité op 30 April 1947 bij de Veiligheidsraad een rapport indiende, hetwelk een aantal grondbeginselen aanbeval in de vorm van 41 artikelen. Over 25 van deze artikelen bestond eenstemmigheid; t.a.v. de resterende 16 artikelen had voornamelijk de vertegenwoordiger van de USSR een afwijkende mening. De kerngeschillen waren — aldus schrijver —:

,,*a.* de samenstelling van de contingenten welke de ,,Grote Vijf" ,,zullen leveren;
,,b. de dislocatie;
,,*c.* de steunpunten;
,,*d.* het terugtrekken der strijdkrachten na volbrachte taak;

„e. de luchtstrijdkrachten, welke voor onmiddellijke actie gereed ..moeten worden gehouden."

Wil men de door de Russische afgevaardigde aangevoerde argumenten weten, men leze het aangehaald artikel; slechts willen wij hier uitdrukkelijk vaststellen, dat deze argumenten — op een enkele uitzondering na — zodanige schijnbare ondeskundigheid op strategisch gebied aantoonden, dat men er zeker van kan zijn, dat zij de spreker waren ingegeven door zijn politieke chefs in Moskou.

..Wanneer men de kernverschillen nog eens de revue laat passeren ,,kan men zich niet aan de indruk onttrekken. dat deze niet van ,,zodanige aard zijn, dat hiervoor geen oplossing had kunnen worden ,,gevonden, wanneer er werkelijk een oprechte wil tot internationale ,,samenwerking zou zijn geweest" [8]). Inderdaad kan men aannemen dat deze wil aan Russiehe ziide niet aanwezig was. Ware zii er wel geweest dan zouden de — in art. 43 bedoelde — overeenkomsten reeds lang werkelijkheid zijn geworden. Vermindering der nationale bewapening en internationale contrôle op de atoomenergie zouden daarmede gelijke tred hebben gehouden. Het is echter bij evenvermeld rapport gebleven.

Als men thans — 8 jaren na wereldoorlog II — de balans opmaakt, komt men tot de onprettige ervaring dat de Veiligheidsraad, hoewel ruim voorzien van hevoegdheden, nog steeds zijn ..sterke ,,arm" moet ontberen welke zo zeer nodig is om aan zijn besluiten kracht bij te zetten. Nogmaals, Korea doet hieraan niets af; slechts door een foutieve Russische zet op het politieke schaakbord, kreeg de Veiligheidsraad per ongeluk een gelegenheid tot machtsvertoon.

* * *

Het Noord-Atlantisch Verdrag.

> "The North Atlantic Treaty has led to the creation of a truly international force to deter aggression and so to preserve the peace." [9])

De tegenstelling tussen Oost en West welke zich — zoals we reeds zagen — demonstreerde bij de uitwerking van artikel 43 van het Handvest, doch 'daarnaast vrijwel dagelijlis tot uiting kwam bij alle conferenties waar de wederzijdse vertegenwoordigers elkaar ontmoetten, liet niet na een steeds groeiend gevoel van onbehagen te scheppen. Doch niet alleen aan de conferntietafel, ook op alle andere plaatsen waar de invloedssferen van beide partijen elkaar raakten voerden de Russen en hun satellieten een beleid. dat keer op keer de wereld in angstige spanning bracht.

Zo volgde na de Russische agressie tegen Iran in 1946 de — middels een staatsgreep gepleegde — overrompeling van Tsjecho-

---

[8]) Aldus Mr J. N. van den Houten.
[9]) Charles M. Spofford: Voorwoord bij "the NATO handbook".

Slowakije in 19-18. Nog vers staat ons de blokkade van Berlijn in het geheugen en ook het samentrekken van Russische legers in Oost-Duitsland en de andere staten achter het IJzeren Gordijn droeg er tor bij de spanning te vergroten. Steeds meer begonnen — in diploniatieke termen uitgedrukt — diepgaande verschillen tussen de grote mogendheden zich af te tekenen, met het gevolg, dat het gevoel van onveiligheid hand over hand toenam.

Dit alles — versterkt door de alom post vattende mening, dat de Verenigde Naties niet in staat zouden zijn de vrede en veiligheid te handhaven — heeft er toe geleid, dat de Westerse Democratiën elkaar de hand reikten.

in snelle opvolging worden nu maatregelen getroffen welke niet alleen een militaire samenwerking beogen doch tevens ten doel hebben de communistische ondermijning der Westerse eoonomie af te grendelen.

Richt het in Maart 1947 te Duinkerken gesloten verdrag tussen het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk zich nog in de allereerste plaats tegen een mogelijke herleving van de Duitse agressie-lust, daarnaast voorziet het in een regelmatig overleg met betrekking tot aangelegenheden welke de wederzijdse economische betrekkingen raken.

Op 5 Juni 19-27 kondigt Generaal Marshall zijn plan aan, dat het economisch herstel van de door de 2e wereldoorlog getroffen Europese landen ten doel heeft. Het „Marshall-plan" is een sterk zwaard gebleken in de strijd tegen wat Marshall noemde — „hunger, „poverty, desperation and chaos".

De volgende stap werd gezet door de Amerikaanse Staten mrt uitzondering van Nicaragua. Ecuador en Canada. Zij slote op 2 September 19-27 „het Verdrag van Rio de Janeiro". waarvan de wederzijdse bijstand binnen het raam der Verenigde Naties ten grondslag lag. Canada speelde op dat ogenblik reeds een belangrijke rol in de op deze Staat en op de USA betrekking hebbende „Per-„manent Joint Board of Defence".

Het zoëven vermelde verdrag van Rio de Janeiro is niet alleen ren mijlpaal geweest in de Inter-Amerikaanse samenwerking welke zich reeds een halve eeuw aan het ontplooien was, doch heeft ook voor Europa grote hetekenis gekregen, daar het in velerlei opzicht tot voorbeeld heeft gediend hij de totstandkoming van het op 17 Maart 1948 onderteliend Verdrag van Brussel. Aan dit verdrag — dat werd gesloten tussen België. Frankrijk, Luxemburg, Nederland en het Verenigd Koninkrijk — lageneconomische, sociale en culturele samenwerking zowel als collectieve zelfverdediging ten grondslag. Daarbij was het verdrag geheel in overeenstemming met de beginselen welke in het Handvest der Verenigde Naties waren neergelegd.

Niet alleen in Europa zag men het belang van de bereikte overeenstemming in; ook in Amerika werd het verdrag met grote voldoening ontvangen.

Amerika's President sprak op de dag der ondertekening onder meer de volgende woorden:

„It is necessary that we take additional measures to supple-
„ment the work of the United Nations and to support its aims.
„I regard it as my duty, therefore, to recommend to the
„congress those measures which in my judgement, are best
„calculated to give support to the free and democratic nations
„of Europe and to improve the solid foundation of our own
„national strength"

Deze moorden welke enerzijds wezen op een doorbreking van het Amerikaanse isolationisme, dat juist in vredestijd bij de Amerikanen steeds sterk leeft, vertolkten anderzijds het vertrouwen in de grote rol welke de Verenigde Naties — de aanvankelijke mislukkingen ten spijt — in de toekomst zouden spelen bij de handhaving van vrijheid, gerechtigheid en vrede.

Het verdere verloop der geschiedenis toont, aan, dat de verklaring van de President in vruchtbare aarde is gevallen. Reeds op 11 Juni 1948 neemt de Amerikaanse Senaat een resolutie aan welke bekend is geworden onder de naam van zijn ontwerper, de Senator Vandenberg [10]).

In deze „Vandenberg-resolutie" wordt onder meer aanbevolen een regeling te treffen welke voorziet in individuele en collectieve zelfverdediging gebaseerd op art. 51 van het Handvest der Verenigde Naties. Hieronder zal nader op genoemd artikel worden teruggekomen; voorlopig zij opgemerkt. dat het artikel aan de Leden der Verenigde Naties het recht geeft zich krachtdadig te verdedigen tegen elke gewapende aanval van buiten. ongeacht alle verdere regelingen die het Handvest verder met betrekking tot hel afslaan van zulke aanvallen moge voorschrijven.

De resolutie welke met 64 tegen 4 stemmen werd aangenomen is in feite een erkenning van het falen van de Veiligheidsraad en een aansporing de eigen veiligheid collectief te organiseren, een maatregel waartoe art. 51 van het Handvest de mogelijkheid biedt.

Hiermede was het startsein voor een grote diplomatielie bedrijvigheid gegeven, die aanvankelijk sleohts de landen, aangesloten bij het verdrag van Brussel, Amerika en Canada betrof maar zich alras uitstrekte tot Noorwegen en andere Europese Staten. Een en ander had tot resultaat dat op 4 April 1949 het Noord-Atlantisch Verdrag werd ondertekend door de Ministers van Buitenlandse Zaken van België, Canada, Denemarken, Frankrijk, IJsland. Italië, Luxemburg, Nederland. Noorwegen, Portugal, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten van Amerika. Eerst veel later zijn ook Griekenland en Turkije tot het verdrag toegetreden.

* * *

[10]) Senate Resolution 239, 80th Congress, 2nd Session, June 11, 1948.

DE PARTIJEN bij dit Verdrag bevestigen opnieuw haar vertrouwen in de doeleinden en beginselen van het Handvest van de Verenigde Naties en hun wens om in vrede te leven met alle volken en alle Regeringen.

ZIJ ZIJN VASTBESLOTEN om de vrijheid, het gemeenschappelijk erfdeel en de beschaving van hun volken, welke zijn gegrondvest op beginselen van democratie, persoonlijke vrijheid en rechtsorde, veilig te stellen.

ZIJ ZULLEN zich beijveren de stabiliteit en de welvaart in het Noord-Atlantisch gebied te bevorderen.

ZIJ ZIJN BESLOTEN haar krachten te verenigen voor de gemeenschappelijke verdediging en voor het behoud van vrede en veiligheid.

DERHALVE sluiten zij dit Noord-Atlantisch Verdrag [11]).

Geheel in overeenstemming met het in deze préambulr uitgedrukt vertrouwen hebben de verdragsluitende partijen hun overeenkomst ondergeschikt gemaakt aan de doeleinden en beginselen van de Verenigde Naties. Menig artikel van het verdrag is hiervan dan ook het sprekend bewijs. Niet alleen echter de verdrags-tekst confronteert ons keer op keer met het bestaan der Verenigde Naties; ook de hoogste vertegenwoordigers der Staben-leden, beijverden zich in toespraken en officiële geschriften de band tussen Verenigde Naties en Noord-Atlantisch Verdrag op de voorgrond te plaatsen. Reeds vóór de totstandkoming van het verdrag verklaarde President SRUMAN:

..We are now working on with a number of countries a joint „agreement designed to strengthen the securety of the North „Atlantic area. Such an agreement would take the form of a „collective defence arrangement within the terms of the United „Nations Charter" [12]).

In de Memorie van toelichting van onze goedkeuringswet verklaart de Regering:

„Het Noord-Atlantisch Verdrag is derhalve zuiver defensief „van karakter; het beoogt een versterking te zijn van de Ver„enigde Naties, met melker doeleinden en beginselen het geheel „in overeenstemming is."

Het verdrag, dat dus enerzijds zijn ontstaan te danken heeft aan het falen der Verenigde Naties is anderzijds middel en aanleiding

---

[11]) Préambule van het Noord-Atlantisch Verdrag.
Tekst: **Bijlage 1237-2,** Tweede Kamer der Staten-Generaal.

[12]) Inaugurele rede dd. 20 Januari 1949.

geworden voor een deel der Staten-leden om hun vertrouwen uit te spreken in deze organisatie.

Dit op het eerste oog merkwaardige verschijnsel valt te verklaren uit de omstandigheid, dat uiteindelijk slechts één Lid der Verenigde Naties — de USSR — verantwoordelijk moet worden gesteld voor de met deze organisatie opgedane teleurstellende ervaringen.

Zeker, ook andere Staten-leden hebben het eigen belang wel eens te zwaar doen wegen, doch in vergelijking met de door de Russen gevolgde gedragslijn valt dit toch te verwaarlozen.

Beter ware het dan ook om instede van te spreken over een mislukking van de Verenigde Naties, te doen uitkomen dat deze organisatie — tengevolge van de door Rusland gevoerde abstructie — op velerlei gebied nog steeds niet in de gelegenheid is geweest zijn mogelijkheden tot ontplooiing te brengen.

Indien Rusland er ooit toe mocht komen ziin houding meer in overeenstemming te brengen met de in het Handvest neergelegde beginselen, zal de organisatie der Verenigde Naties zeker in staat blijken een zegen voor de wereld te zijn. Dit zal des te eerder het geval zijn indien de goedwillende Staten met inzet van al hun krachten zullen voortgaan de jonge organisatie op haar levenspad te steunen.

De samenbundeling der krachten ter handhaving van de algemeen geldende normen van internationaal fatsoen zal ten slotte de Russische heer het hoofd doen buigen. Hierin is het vertrouwen gelegen, dat menigeen heeft in de toekomst der Verenigde Naties.

* *

Hoewel het Noord-Atlantisch Verdrag ook een artikel wijdt aan de eoonomische samenwerking der aangesloten landen zal deze aangelegenheid hier verder buiten beschouwing blijven en zullen we ons beperken, tot een nadere beschouwing van de wijze waarop het verdrag voorziet in militaire samenwerking. In dit verband is vooral de inhoud van art. 5 van belang, dat als volgt luidt:

> ,,De Partijen komen overeen, dat een gewapende aanval tegen ,,een of meer van haar in Europa of Noord-Amerika als een ,,aanval tegen haar allen zal worden beschouwd; zij komen ,,bijgevolg overeen, dat, indien zulk een gewapende aanval ,,plaats vindt, ieder van haar de aldus aangevallen Partij of ,,Partijen zal bijstaan, in de uitoefening van het recht tot indi- ,,viduele *of* collectieve zelfverdediging erkend in Artikel 51 ,.van het Handvest van de Verenigde Naties, door terstond, ,,individueel en in samenwerking met de andere Partijen, op te ,,treden op de wijze, die zij nodig oordeelt — met inbegrip van ,,het gebruik van gewapende macht — om de veiligheid van .,het Noord-Atlantisch gebied te herstellen en te handhaven.
>
> ,,Elke gewapende aanval van dien aard en alle dientenge- ,,volge genomen maatregelen moeten terstond ter kennis worden

„gebracht van de Veiligheidsraad. De maatregelen zullen wor-
„den opgeheven, zodra de Veiligheidsraad de nodige maat-
„regelen zal hebben genomen, om de internationale vrede en
„veiligheid te herstellen en te handhaven."

Om het ware karakter van het Noord-Atlantisch Verdrag te kunnen doorgronden is het noodzakelijk dit artikel te ontleden; 11e stuiten daarbij op belangrijke bijzonderheden.

Zo lezen we, dat partijen gebruik zullen maken van hun recht tot individuele of collectieve zelfverdediging erkend in art. 51 van het Handvest. Hier ontmoeten we een essentieel element van het Verdrag, dat zo belangrijk is, dat het vele pennen en tongen in beweging heeft gezet. Alvorens hierop verder in te gaan moeten we eerst terugkeren naar het Handvest der Verenigde Naties.

Dit onderscheidt twee wijzen van internationale militaire samenwerking buiten die welke steunt op de artikelen *S3* e.v. en welke hierboven reeds werd besproken. De eerste vorm is neergelegd in art. 51, de tweede wordt behandeld in H VIII dat betrekking heeft op de z.g. „regionale regelingen".

Artikel 51 luidt:

„Niets in dit Handvest zal afhreuk doen aan het natuurlijke
„recht tot individuele of collectieve zelfverdediging, indien een
„gewapende aanval plaats heeft tegen een Lid van de Ver-
„enigde Naties. totdat de Veiligheidsraad de maatregelen heeft
„genomen, die nodig zijn voor het handhaven van internatio-
„nale vrede en veiligheid. Maatregelen genomen door Leden in
„de uitoefening van dit recht tot zelfverdediging moeten on-
„middellijk ter kennis worden gebracht van de Veiligheidsraad
„en zullen in generlei opzicht het gezag en de verantwoorde-
„lijkheid van de Veiligheidsraad krachtens dit Handvest om te
„allen tijde zodanig op te treden als hij noodzakelijk oordeelt
„om internationale vrede en veiligheid te handhaven of te her-
„stellen, aantastcn."

Met andere woorden gezegd, behelst art. 51 dus — voorzover het de collectieve zelfverdediging betreft — het volgende:

1. wordt een Lid van de Verenigde Naties aangevallen, dan mag deze aanval krachtdadig worden beantwoord door een willekeurige groep van staten, waartoe de aangevallene veelal behoort; hun actie is er dan een van collectieve zelfverdediging;
2. voorafgaande goedkeuring van de Veiligheidsraad voor deze actie is niet nodig;
3. de getroffen maatregelen moeten onmiddellijk ria aanvang van de tegenactie aan de Veiligheidsraad worden gemeld;
4. het collectief optreden zal worden beëindigd op het ogenblik dat de Veiligheidsraad terzake dienende maatregelen heeft getroffen.

Zoals reeds is gezegd, behandelt het uit de artikelen 52 tot en met 54 bestaande hoofdstuk VIII van het Handvest de z.g. „regionale „regelingen". Deze dienen ..ter behandeling van zodanige zaken be-

„treffende de handhaving van internationale vrede en veiligheid als „in aanmerking komen voor regionaal optreden" [13]).

De kenmerken van een regionale regling zijn de volgende:

1. de Staten die gezamenlijk tot zulk een regeling komen moeten geografisch zodanig ten opzichte van elkaar zijn gelegen, dat men de regeling regionaal kan noemen. Zo is de Arabische Liga welke in 1951 tot stand kwam een regionale regeling;
2. de betrokken staten mogen niet overgaan tot militaire acties op grond van regionale regelingen zonder voorafgaancle toestemming van de Veiligheidsraad, (art. 53 van het Handvest):
3. de Veiligheidsraad moet te allen tijde volledig op de hoogte worden gehouden van — voorbereidende — werkzaamheden, die krachtens regionale regelingen zijn ondernomen of worden overwogen voor de handhaving van internationale vrede en veiligheid, (art. 54 van het Handvest).

Bezien we thans wederom het Noord-Atlantisch Verdrag.

De aandachtige lezer van het vorenstaande zal reeds hebben begrepen, dat de mededeling in art. 5 van het Verdrag houdend een verwijzing naar de door art. 51 van het Handvest erkende collectieve zelfverdediging niet zonder hetekenis is. Doelbewust is bij de tot standkoming van het verdrag besloten. dat — het Noord-Atlantisch karakter ten spijt — een regeling zou worden getroffen tot collectieve zelfverdediging als bedoeld in art. 51 van het Handvest en niet een regionale regeling als bedoeld in Hoofdstuk VIII.

De voordelen die deze beslissing voor de verdragsluitende partijen opleverde zijn dc volgende: allereerst kunnen de aangesloten Staten bij een vijandelijke aanval de wapens opnemen zonder vooraf toestemming van de Veiligheidsraad te moeten vragen. Waar het Verdrag in de eerste plaats is gericht tegen Rusland, is dit van groot belang. Rusland is immers permanent Lid van de Veiligheiclsraacl. welks besluiten krachtens artikel 27 van het Handvest in elk geval de instemming moeten hebben van alle permanente Leden. Het aan de Veiligheidsraad gericht verzoek, wapengeweld te mogen' stellen tegenover een daad van agressie van de zijde van Rusland of een zijner satellieten zou ongetwijfeld schipbreuk leiden. Het tweede winstpunt is hierin gelegen dat een overeenliomstige bepaling als art. 54 — geldend voor regionale regelingen — niet bestaat voor regelingen welke collectieve zelfverdediging beogen. Dit wil zeggen. dat de reeds thans door de NAVO (NATO) voorhereide maatregelen niet aan de Veiligheidsraad behoeven te worden medegedeeld.

Het hierboven geschetste karakter van het Noord-Atlantisch Verdrag — i.c. een regeling tot collectieve zelfverdediging als bedoeld in art. 51 van het Handvest — is enerzijds herhaaldelijk naar voren gebracht door gezaghebbende autoriteiten, anderzijds echter ook n-el

---

[13]) Aldus art. 52 van het Handvest.

eens door anderen ontkend [14]). Zo lezen we in de memorie van toelichting op de goedkeuringswet [15]):

„Zo is, evenals het Verdrag van Brussel, ook het Noord-
„Atlantisch Verdrag niet in de eerste plaats een regionale over-
„eenkomst in de zin van Hoofdstuk VIII van het Handvest,
„doch primair een organisatie voor de collectieve zelfverdedi-
„ging op grond van het gezamenlijk belang dat partijen hebben
„in het Noord-Atlantisch gebied. Artikel 51 inzake de indivi-
„duele en collectieve zelfverdediging wordt dan ook met name
„genoemd in het artikel over de bijstandsverplichting."

Zij die tenslotte nog twijfelen aan het karakter van het Verdrag, en vooral zij die menen, dat de inhoud van art. 5 in strijd is met het Noord-Atlantisch- en derhalve regionaal aspect er van, moeten bedenken, dat een regeling welke geografisch regionaal is georiënteerd, dit nog niet is in volkenrechtelijke zin en met name niet in de zin van Hoofdstuk VIII van het Handvest der Verenigde Naties.

Nog in ander opzicht is art. 5 van het Verdrag de moeite ener beschouwing waard. Er staat immers in, dat ieder der aangesloten Staten de aangevallen Partij of Partijen zal bijstaan door terstond op te treden „op de wijze die zij nodig oordeelt".

Deze redactie — in casu „op de wijze die zij nodig oordeelt" — kan licht twijfel doen rijzen aan de doelmatigheid en uniformiteit der door de verdragspartners verleende bijstand ingeval één van hen het slachtoffer wordt ener gewapende aanval. Ieder van hen kan zonder de letter van het Verdrag te schenden, zijn bijstand van zodanige aard doen zijn als door hem wordt nodig geoordeeld. Het gebruik van gewapende macht is immers niet bindend voorgeschreven. De zwakke formulering der bijstandsclausule is voornamelijk hierdoor veroorzaakt, dat automatische militaire bijstand in strijd is met het bestaande Amerikaanse Staatsrecht.

De lezer late zich echter door deze — formeel — zwakke bepaling niet ontmoedigen. Onze Regering verklaarde:

„In de grond van de zaak kan men bezwaarlijk verwachten,
„dat een Mogendheid niet uiteindelijk zelf zal willen bepalen,
„welke maatregelen haar in een bepaalde situatie de meest
„geschikte voorkomen. Daarbij ware te bedenken, dat bij een
„Verdrag als het onderhavige de geest belangrijker is dan de
„letter. Er bestaat tussen de partijen ongetxvijfeld een „morele"
„verplichting tot steunverlening. Het ware ondenkbaar, dat de
„verdragspartners werkeloos zouden toezien, wanneer een der
„aangesloten Staten het slachtoffer zou worden van een groot-
„scheepse gewapende aanval welke een ernstige bedreiging zou

---

[14]) In dit verband wordt ter lezing aanbevolen:
a. "The North Atlantic Treaty, The Brussels Treaty and the Charter of the United Nations" door Sir W. Eric Beckett.
b. "L.OTAN a compris l'importance de L'INDOCHINE" (Revue Militaire d'Information, 25 Février 1953).

[15]) Tweede Kamer der Staten-Generaal: bijlage 1237-3.

„vormen voor de veiligheid in de Noord-Atlantische Gemeen-
„schap" [16]).

Geruststellender dan deze „morele" opkikkering echter is het stevig fundament, dat de artikelen 3 cn 9 van het Verdrag in de loop der jaren onder art. 5 en daarmede onder het gehele Verdrag hebben geschoven.

Deze artikelen zijn van de volgende inhoud:

Artikel 3.

„Teneinde de doeleinden van dit Verdrag beter te verwezen-
„lijken zullen de Partijen, ieder voor zich en tezamen, haar
„individueel en collectief vermogen om een gewapende aanval
„te weerstaan handhaven en ontwikkelen, door voortdurend en
„op doelmatige wijze zich zelf te versterken en elkander hulp
„te verlenen."

Artikel 9.

„De Partijen richten hierbij een Raad op, waarin elk van
„haar zal zijn vertegenwoordigd teneinde aangelegenheden de
„tenuitvoerlegging van dit Verdrag betreffende in behandeling
„te nemen. De Raad moet zo worden georganiseerd, dat hij te
„allen tiide terstond zal kunnen samenkomen. De Raad zal de
„hulporganen oprichten welke nodig mochten zijn; in het bij-
„zonder zal de Raad onverwiild een Defensie Comité oprichten.
„hetwelk maatregelen voor de tenuitvoerlegging van Artikel 3
„en Artikel 5 zal aanbevelen."

Met betrekking tot Artikel 3 zou ik slechts willen opmerken, dat de voortdurende stroom van oorlogstuig waarmede Amerika de laatste jaren zijn verdragspartners bijstaat in de opbouw van hun strijdkrachten, kenmerkend is voor de geest waarin de bepalingen van het Verdrag, worden uitgevoerd. Ten aanzien van artikel 9 behoef ik slechts te wijzen op de — uit dit artikel geboren — steeds in kracht toenemende NAVO (NATO) aan welks Europese sector Amerika achtereenvolgens zijn generaals EISENHOWER, RIDGWAY en GRUENTHER afstond.

Het oog gericht houdend op deze organisatie meen ik dan ook te mogen opmerken, dat de Regering niet te veel heeft gezegd met de volgende woorden der Memorie van toelichting:

„Indien mocht wordt bereikt, dat een militaire organisatie
„wordt geschapen, welke zonodig onder éénhoofdig bevel kan
„optreden, dan zal de inhoud van Artikel 5 aan betekenis
„winnen. Immers een gewapende aanval op één der aangesloten
„Staten zal dan in feite neerkomen op aantasting van een onder-
„deel van een organisme, welke noodzakelijkerwijs door het
„organisme als geheel zal worden beantwoord."

* * *

[16]) Memorie van Toelichting op de Goedkeurinsgwet.

KOREA

„waar internationale solidariteit bestaat is agressie niet lonend".
Georges Bidault [17])

„het principe van de collectieve veiligheid heeft zijn eerste vuurproef doorstaan".
Joseph Laniel [17])

Het Koreaanse schiereiland, dat sedert een dertigtal jaren deel had uitgemaakt van Japan werd in September 1945 — feitelijk — in twee helften verdeeld tengevolge van de door Generaal MAC ARTHUR — in zijn kwaliteit van Opperbevelhebber van de Geallieerde troepen in Japan — uitgevaardigde order, welke de capitulatie van de Japanse troepen in Korea betrof; in deze order werd de Japanners die zich ten Noorden van de 38e breedtegraad bevonden gelast, zich aan de Sowjet-troepen over te geven terwijl zij die zich ten Zuiden van genoemde lijn bevonden zich moesten overgeven aan de Amerikanen aldaar.

Het was niet de bedoeling deze feitelijke toestand in de toekomst te handhaven. Integendeel, op 31 December 1943 kwamen de Sowjet-Unie, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten van Amerika te Moskou overeen, dat Korea als een vrije en zelfstandige staat zou herrijzen.

Het herstel van Korea was echter afhankelijk van de samenwerking der twee bezettende mogendheden t.w. Amerika en Rusland. Uit de aard der zaak liep deze samenwerking op niets uit, met het gevolg, dat Amerika bij monde van zijn vertegenwoordiger ter tweede Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in 1947 een voorstel indiende om algemene verkiezingen te doen houden in Korea onder toezicht der Verenigde Naties: tot dit doel zou een tijdelijke Commissie voor Korea moeten worden ingesteld. De resolutie werd door de Algemene Vergadering aangenomen zij het ook dat het communistisch blok zich van stemming onthield.

Een Russische weigering om de Commissie in Noord-Korea toe te laten leidde er toe, dat slechts in Zuid-Korea verkiezingen werden gehouden en wel in Mei 1948; drie maanden later werd aldaar een Regering gevormd.

In hetzelfde jaar werd door de derde Algemene Vergadering een resolutie aangenomen waarin de aldus in Zuid-Korea tot stand gekomen Regering als enige wettige regering in Korea werd aangemerkt. Tevens werd opnieuw een Commissie voor Korea ingesteld onder meer met het oog op de unificatie van dat land.

Ter vierde Algemene Vergadering in 1949 werd als gevolg van ren Amerikaanse resolutie de taak van de commissie uitgebreid in

---

[17]) A. GLAVIMANS: Zwaartepunt van Korea naar Indo-China. (Elseviers weekblad 1-8-1953).

die zin, dat zij in de toekomst de ontwikkeling van die gebeurtenissen in Korea zou volgen en rapporteren, welke tot een gewapend conflict zouden kunnen leiden.

Inmiddels werd de verhouding tussen Noord- en Zuid-Korea snel slechter. Met Russische hulp was in Noord-Korea een — uiteraard onder communistische leiding staand — leger gevormd terwijl de Amerikanen in Zuid-Korea het zwaartepunt legden op het herstel van het land; en terwijl zij dit trachtten aan te passen aan de normen ener Democratie verminderden zij — gevolg gevend aan een door de Algemene Vergadering aangenomen resolutie — de getalssterkte hunner bezettingstroepen.

Onder deze omstandigheden naderde snel de fatale dag waarop de Noord-Koreaanse agressie aanving, een gebeurtenis welke de wereld angstwekkend dicht aan de rand van de afgrond bracht.

Het verloop van de strijd is de lezers te goed bekend om een dieper ingaan daarop — gelet ook op het karakter van de bijdrage — te rechtvaardigen. We zullen daarom thans onze aandacht richten op het instrument dat in staat bleek deze strijd met succes aan te binden.

* *

25 Juni 1950, 0400 uur. De troepen van de — in strijd met de beslissingen van de Veiligheidsraad door de Noord-Koreanen gevormde — „Democratische Volksrepubliek van Korea" overschrijden de 38ste breedtegraad. Enkele uren later is het schokkende nieuws over de aardbol verspreid. In grote spanning vraagt men zich af wat de gevolgen van deze daad zullen zijn. Zullen de vrije volken dit nemen? Zullen zij wijken voor een daad van geweld, zodat de offers van Wereldoorlog II zullen blijken vergeefs te zijn gebracht? Zal de millioenen verslindende Organisatie der Verenigde Naties tenslotte toch steriel blijken te zijn? Of zal thans eens en voor altijd duidelijk en ondubbelzinnig door alle vrije volken worden vastgesteld, dat er voor een daad van eigenrichting, van wapengeweld anders dan ten dienste van de instandhouding of het herstel van de vrede op deze door oorlogsrampen geteisterde planeet geen plaats meer is?

Onwillekeurig gaan onze gedachten terug naar de eerste September-dagen van 1939. Op 1 September van dat jaar op hetzelfde uur als dat waarop elf jaren later de Noord-Koreanen hun verfoeilijke daad pleegden, overschreden Hitlers legers de Pools-Duitse grens. Er volgden 3 etmalen van grote spanning, waarin de Polen zich afvroegen of zij alleen zouden blijven staan tegenover de agressor, dan wel de hulp zouden krijgen welke MR. CHAMBERLAIN hun enkele maanden tevoren mede namens de Regering van Frankrijk had toegezegd in zijn — in the House of Commons — afgelegde verklaring, en welke op 25 Augustus van hetzelfde jaar werd vastgelegd in een verdrag van wederkerige bijstand [18] [19]).

---

[18]) The Government Blue Book.
Documents Concerning German-Polish relations and the outbreak of

Evenals in 1939 zijn er in 1950 drie dagen nodig om vorm te geven aan die bevrijdende doch tegelijkertijd beklemmende beslissing, die inhoudt. dat de aanvalsdaad zal worden beantwoord in de enige taal die tot een agressor spreekt, namelijk met een militaire actie.

Hoe is nu de gang van zaken precies geweest op die late Junidagen welke beslissend maren voor de vrijheid van Korea en voor liet voortbestaan der Verenigde Naties tevens?

We zullen het hieronder zien.

* Q

Amerika reageerde onmiddellijk op de Noord-Koreaanse grensoverschrijding door de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties te verzoeken de Veiligheidsraad — het orgaan dat door de Leden der Verenigde Naties zoals we reeds zagen is belast met de handhaving van de internationale vrede en veiligheid — bijeen te roepen.

Reeds in de middag van 25 Juni vond de bijeenkomst van dit orgaan plaats. Van bijzonder groot belang was de samenstelling ervan op dat ogenblik. De USSR namelijk was — hoewel deze mogendheid behoort tot de permanente leden van de Veiligheidsraad — niet in deze bijeenkomst vertegenwoordigd.

Dit was een logische consequentie van de Russische opvatting — welke sedert enige tijd werd gehuldigd — dat dit land niet kon deelnemen aan vergaderingen van de Veiligheidsraad zolang de — permanente — Chinese zetel werd ingenomen door een vertegenwoordiger van Nationalistisch China instede van door een afgezant van de — Communistische — Chinese Volksrepubliek.

De Sowjet-Unie was m.a.w. reeds vóór de 25ste Juni 1952 ,,uit de Veiligheidsraad weggelopen"; zij is er eerst op 1 Augustus 1952 weer in teruggekeerd.

Zodoende was op deze gedenkwaardige Junidagen, de Veiligheidsraad — in de samenstelling China, Cuba, Ecuador, Egypte, Frankrijk, India, Noorwegen, het Verenigd-Koninkrijk, de Verenigde Staten en Zuidslavië — in staat beslissingen te nemen, welke onder normale omstandigheden zeker door het ,,Veto" [20]) van de Sowjet-

hostillities between Great Britain and Germany on September 3,1939. (Penguin Books Limited; October 1939)

Nr 17 : 31-3-1939; Prime Minister: Statement in the House of Commons announcing assurance given to Poland.

Nr 18 : 6-4-1939; Anglo-Polish Communiqué: Unilateral British assurance to Poland replaced by reciprocal assurances.

Nr 19 : 25-8-1939; Agreement of Mutual Assistance between the United Kingdom and Poland: Text.

[19]) Winston S. Churchill: "The second world war". Vol. I Book II Chapter XXII.

[20]) De besluiten van de Veiligheidsraad worden krachtens art. 27 van het Handvest — tenzij zij zaken van procedure betreffen — slechts geacht aangenomen te zijn indien zeven leden — waaronder zich alle permanente moeten bevinden — vóór stemmen.

Unie zouden zijn getorpedeerd.

Het was een bijzonder gelukkige omstandigheid, dat de gebeurtenissen die in Korea plaats vonden. zich afspeelden onder het oog van de reeds eerder genoemde Commissie voor Korea. zodat de Veiligheidsraad nauwkeurig op de hoogte gehouden kon worden van de bijzonderheden ter plaatse.

Des middags kwam de Veiligheidsraad bijeen en behandelde een door genoemde Commissie toegezonden rapport, waarin de gebeurtenissen aan de 38e breedtegraad zo nauwkeurig mogelijk waren vermeld. Het rapport eindigde met de volgende woorden:

> „Commission wishes to draw attention of Secretary-General „to serious situation developing which is assuering character of „fullscale war and may endanger the niaintenance of interna- „tional peace and security. It suggests that he considers pos- „sibility of bringing matter to notice of Security Council. „Commission will communicate more fully considered recom- „mendation later [21]."

De Amerikaanse vertegenwoordiger diende een resolutie in welke met 9 stemmen voor werd aangenomen terwijl Zuidslavië zich onthield. De quintessens van deze resolutie ligt besloten in de volgende — van de resolutie deel uitmakende — woorden:

> „The Security Council,
>
> „. . . . . .
>
> „Noting with grave concern the arined attack upon the Repub- „lic Korea by forces from North Korea;
>
> „Determines that this action constitutes a breach of the peace;
>
> „I. Calls voor the immediate cessation of hostilities; and calls „upon the authorities of North-Korea to withdraw forth- „with their armed forces to the thirty-eighth parallel:
>
> „II. . . . . .
>
> „III. Calls upon all Members to render every assistance to the „United Nations in the execution of this resolution and to „refrain from giving assistance to the North Korean author- „ities [22]."

Uit deze resolutie kunnen we zonder veel moeite twee conclusies trekken, te weten:

a. de constatering van „a breach of the peace" is niet toevallig maar daarentegen een opzettelijke en weloverwogen verklaring welke

---

[21]) Tekst: bijlage **22** van de Uitgave nr **26** van het Ministerie van Buitenlandse Zaken „De Koreaanse oorlog en de Verenigde Naties Juni 1950- „Maart 1951".

[22]) Tekst: bijlage **3** van **MvBZ,** nr **26.**

de toepassing van artikel 39 van het Handvest der Verenigde Naties mogelijk moet maken;

b. het beroep — op partijen gedaan — om onmiddellijk de vijandelijkheden te staken en op de Noord-Koreaanse Autoriteiten, om hun troepen achter de 38e breedtegraad terug te trekken is bedoeld als een provisionele maatregel conform artikel 40 van het Handvest [23]).

Na het aannemen van de resolutie had de Veiligheidsraad — op grond van artikel 39 van het Handvest — de bevoegdheid en zelfs de plicht aanbevelingen te doen of beslissingen te nemen t.a.v. te treffen maatregelen tot herstel van de internationale vrede en veiligheid.

Het lag echter in de aard der zaken, dat dit orgaan eerst de resultaten afwachtte van de door haar voorgestelde provisionele maatregelen; veel tijd was hier niet voor nodig en trouwens ook niet beschikbaar.

De 26ste Juni werden de gevechten voortgezet en niets duidde er op dat de Noord-Koreanen hun troepen achter de 38ste breedtegraad terug trokken.

Op 27 Juni kwam de Veiligheidsraad wederom bijeen en weer diende de Amerikaanse vertegenwoordiger een resolutie in; vóór stemden China, Cuba. Ecuador, Frankrijk, Noorwegen, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten; tegen stemde Zuidslavië; de Egyptische en Indiase vertegenwoordigers hadden — door de stemming over de resolutie enige uren uit te stellen — gelegenheid gekregen instructies van hun Regeringen te vragen, doch deze instructies werden niet tijdig ontvangen, zodat genoemde vertegenwoordigers niet aan de stemming deelnamen.

Daar de resolutie het vereiste aantal van zeven stemmen verkreeg — waaronder die van alle aanwezige permanente leden — was zij aangenomen [23]).

De inhoud van deze resolutie is belangrijk genoeg om de tekst ervan in zijn geheel te vermelden; deze luidt:

„The Security Council,

„Having determined that the arrned attack upon the Repub-
„lic of Korea by fosces from North Korea constitutes a breach
„of the peace;

„Having called for an immediate cessation of hostilities; and

„Having called upon the authorities of North Korea to with-
„draw forthwith their armed forces to the 38th parallel; and

„Having noted from the report of the United Nations Com-
„mission for Korea that the authorities in North Korea have
„neither ceased hostilities nor withdrawn their armed forces

---

[23]) De geldigheid van de resolutie is later door de Sowjet-Unie bestreden, wegens het ontbreken van de stemmen van twee permanente leden (Chinese Volksrepubliek en Sowjet-Unie).

„to the 38th parallel and that urgent military measures are „required to restore international peace end security; and

„Having noted the appeal from the Republic of Korea to „the United Nations to secure peace and security;

„Recommends that the Members of the United Nations fur- „nish such assistance to the Republic of Korea as may be „necessary to repel the armed attack and to restore international „peace and security in the area [24]."

De essentiële kenmerken van de resolutie zijn de volgende:

a. een verwijzing naar de resolutie van 25 Juni waarin de „inbreuk op de vrede" — als bedoeld in artikel 39 van het Handvest — wordt vastgesteld;
b. een aanbeveling — gericht tot de Leden der Verenigde Naties en eveneens overeenkomstig artikel 39 van het Handvest — om de Koreaanse Republiek die bijstand te verlenen welke nodig is om de aanval af te slaan en de internationale vrede en veiligheid te herstellen.

De Veiligheidsraad heeft zich bij het doen van de zojuist vermelde aanbeveling een beperking opgelegd welke onze aandacht opeist. Wij zagen immers reeds, dat op dit college de plicht rust om na vaststelling van de inbreuk op de vrede, een aanbeveling te doen, dan wel een beslissing te nemen — to decide — gericht op het herstel van internationale vrede en veiligheid [25]. Het verschil tussen een „aanbeveling" en een „beslissing" is hierin gelegen dat de nakoming van een — door de Veiligheidsraad gedane — aanbeveling slechts wordt geboden door het internationaal fatsoen, terwijl de nakoming van een door dit orgaan genomen beslissing een volkenrechtelijke plicht is welke de Leden van de Verenigde Naties zich zelf hebben opgelegd bij de ondertekening van het Handvest, welks artikel 25 luidt:

„De Leden van de Verenigde Naties komen overeen, de be- „sluiten — decisions — van de Veiligheidsraad overeenkomstig „dit Handvest te aanvaarden en uit te voeren."

Enerzijds betreur ik het, dat de Veiligheidsraad zijn resolutie de vorm ener aanbeveling heeft gegeven. Het hanteren van de volle honderd procent zijner bevoegdheden, — i.c. het nemen van een alle Leden bindend besluit — zou nog meer hebben aangetoond, dat het de Veiligheidsraad heilige ernst is waar het betreft de nakoming zijner volkenrechtelijke plichten. Anderzijds mag ik niet nalaten op te merken dat het een verheugend feit is, dat de Verenigde Naties — hoewel slechts moreel gebonden — niet geaarzeld hebben de resolutie uit te voeren op de van hen verwachte wijze.

De eerlijkheid gebiedt mij in dit verband nog op een andere gebeurtenis het licht te doen vallen, welke de leden van de Veilig-

[24]) Tekst: bijlage 4 van MBvZ nr 26.
[25]) Zie de eerder vermelde tekst van art. 39 van het Handvest.

heidsraad ongetwijfeld bij het uitbrengen van hun stem een hart onder de riem heeft gestoken.

Wat was het geval? De Amerikaanse vertegenwoordiger las na het indienen van zijn resolutie doch vóór het uitbrengen van de stemmen een verklaring voor van President TRUMAN waarin onder meer stond, dat hij de Amerikaanse strijdkrachten opdracht had gegeven Zuid-Korea te steunen in de strijd tegen de agressor.

Uit bevel van de Amerikaanse President; zal door de geschiedschrijvers ongetwijfeld worden gekwalificeerd als te zijn geweest van overweldigende invloed op het wereldgebeuren. Toen de communisten toesloegen, daarbij blijk gevend van een volkomen minachting voor het niet communistisch georiënteerd deel van de wereld, was er een staatsman die de verantwoordelijkheid nam voor een beslissing welke enerzijds een nieuwe wereldoorlog tengevolge kon hebben doch anderzijds de mensheid zou behoeden voor een toekomstige doch zekere gang onder het rode juk.

Aan de zoeven besproken resolutie van 27 Juni hebben niet minder dan negen en veertig Staten onmiddellijk gevolg gegeven door het verlenen van materiële — of financiële — dan wel militaire hulp; van deze landen hebben er zestien daadwerkelijk aan de strijd deelgenomen.

Deze ruime mate van militaire steun maakte coördinatie ervan noodzakelijk welke dan ook enige dagen later — op 7 Juli — tot stand kwam toen de Veiligheidsraad een door Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk ingediende resolutie aannam welke onder meer de volgende punten bevatte:

1. een aanbeveling tot het oprichten van een verenigd commando;
2. een verzoek aan de Verenigde Staten om een Opperbevelhebber aan te wijzen;
3. de toestemming oni te strijden onder de vlag van de Verenigde Naties. waardoor men wilde doen uitkomen. dat het hier niet gold een gezamenlijk optreden van zestien willekeurige landen doch een actie van de wereldorganisatie der Verenigde Naties.

Hierop volgde na enkele dagen de benoeming van Generaal MAC ARTHUR tot Opperbevelhebber.

Nog moge een hiermee verband houdende bijzonderheid worden vermeld welke ongetwijfeld een ieder zal interesseren die belangstelt in het leerstuk der verantwoordelijkheids-verhouding welke altijd — in welke vorm en omvang dan ook — bestaat tussen de hoogste — nationale dan wel internationale — eivile- en militaire Autoriteiten.

Ik zei reeds, dat laatstgenoemde resolutie een aanbeveling inhield tot het oprichten van een verenigd commando; de tekst van deze aanbeveling luidde letterlijk:

„The Seeurity Council,

„. . . . . .

„Recommends that all Members providing military forces and

„other assistance pursuent to the aforesaid Security Council „resolutions make such forces and other assistance available „to a Unified Command under the United States [26]).”

Ingevolge deze aanbeveling werd dus ingesteld een „Verenigd Commando onder de Verenigde Staten", waardoor tussen de Veiligheidsraad — als verantwoordelijk Orgaan voor de handhaving van internationale vrede en veiligheid — en de verenigde strijdkrachten, de Amerikaanse Regering werd geplaatst, zodat de bevelslijn aldus werd:
Veiligheidsraad-USA-Opperbevelhebber-Strijdkrachten.

Hierdoor is de ontheffing van het Opperbevelhebberschap van Generaal MacArthur in April 1951 in beginsel een zuiver Amerikaans-staatsrechtelijke aangelegenheid geworden.

Men verlieze niet uit het oog, dat hoewel in een concreet geval redenen van opportuniteit deze merkwaardige figuur — waarin een Nationale Regering zich bevindt op de bevelslijn welke loopt van een internationaal politiek orgaan naar de strijdkrachten welke op gezag van dat zelfde orgaan opereren — kunnen wettigen, men er in beginsel afwijzend tegenover moet staan daar zij tot moeilijkheden kan leiden.

Het is immers geenszins denkbeeldig, dat de Opperbevelhebber van een internationale strijdmacht in de uitoefening van zijn taak ernstig wordt belemmerd en voor grote conflicten wordt gesteld indien het in de bevelslijn vertegenwoordigd nationaal belang zich niet laat verenigen met de op een internationaal stramien geborduurde strategische conceptie.

Overzien wii thans de Koreaanse affaire. dan mogen we naar mijn mening de volgende conclusies trekken:

1. Bij het uitbreken van de oorlog in Korea, was er noch een parate — noch een mobilisabele internationale krijgsmacht beschikbaar om te worden ingezet. Onder een „parate internationale krijgsmacht" versta ik een apparaat in de geest van de legers der NAVO dan wel een strijdmacht van supranationale status, dus in de geest van de legers der — nog in het stadium van voorbereiding verkerende — Europese Defensie Gemeenschap, doch niet beperkt tot de Europese landen, maar alle leden der Verenigde Naties betreffend. Onder „mobilisabele internationale strijdmacht" versta ik een internationaal oorlogsapparaat als bedoeld in artikel 43 van het Handvest, door mij behandeld in het Hoofdstuk „de Veiligheidsraad en zijn sterke Arm".

2. De Veiligheidsraad stond derhalve voor de taak à I'improviste een maatregel te treffen waaruit tenslotte een herstelde vrede zou dienen te resulteren. Hiertoe moest uit niets een machtsapparaat worden geschapen, dat uit militair-technisch zowel als uit volkenrechtelijk oogpunt verantwoord was. Het gevolg was een situatie welke enerzijds doet denken aan de laatste wereldoorlogen doch

[26]) **Tekst: bijlage 5 van MvBZ, nr 26.**

anderzijds daarvan toch opvallend afwijkt. Een aantal nationale contingenten werd in beide gevallen samengevoegd tot een internationaal oorlogsapparaat, zij het ook, dat de omvang der contingenten tijdens de Koreaanse oorlog in vele gevallen gering was.

Een belangrijk verschil met de wereldoorlogen is echter hierin gelegen, dat, terwijl de samenbundeling der geallieerden eertijds jaren in beslag nam, ditmaal slechts enkele dagen nodig waren om de krachten — gedeeltelijk van militair karakter — van een vijftigtal Staten te richten op het afgrendelen der agressie.

De Strijdkrachten der Verenigde Naties hebben dus de communisten tot staan gebracht en zij hebben hen daarbij teruggedrongen tot de 38ste breedtegraad de plaats waar zij stonden op de fatale ochtend van de 25ste Juni 1950. ,

De vraag of de bevrijding van Zuid-Korea niet had moeten worden gevolgd door de krachtdadige bevrijding van Noord-Korea is ontkennend beantwoord door dezelfde vrije volken die in Juni 1950 besloten de m-apens op te nemen.

Somniigen betreuren dit, anderen vinden het juist; doch welke mening ook uiteindelijk de juiste zal blijken te zijn zij kan geen afbreuk doen aan het feit, dat in de nieuwe na-oorlogse wereldrechtsorde het nemen van verstrekkende en een groot aantal landen betreffende beslissingen geen kwestie meer van jaren doch van dagen is.

Het waarlijk zwakke punt in het systeem dat de handhaving van vrede en veiligheid in handen legt van de Veiligheidsraad is — zoals we uit het voorgaande kunnen afleiden — dat het valt of staat met de eensgezindheid der permanente leden i.c. de grote mogendheden. Eén dezer mogendheden is immers in staat dit orgaan volledig te verlammen. Dit bracht de Vijfde Algemene Vergadering [27]) er toe een resolutie aan te nemen welke in feite een belangrijke wijziging betekende van het Handvest. Deze „Uniting for Peace" resolutie [28]) — welks aaniieminn de USSR niet kon verhinderen 'daar het „Vetorecht" in de Algemene Vergadering niet bestaat — kende aan dit orgaan met betrekking tot de handhaving van de vrede zulke belangrijke — daarvoor slechts aan de Veiligheidsraad toekomende — bevoegdheden toe, dat beslissingen als die, welke bij het uitbreken van de Koreaanse oorlog door de Veiligheidsraad werden genomen, thans ook binnen het bereik van de Algemene Vergadering liggen.

Volkenrechtelijk is er echter -— helaas — wel iets op deze resolutie aan te merken zodat het beter ware het Handvest der Verenigde Naties op dit stuk aan wijziging te onderwerpen.

Van deze zienswijze gaf de Amerikaanse Minister van Buitenlandse Zaken FOSTER DULLES blijk in een rede welke hij — niet lang geleden — hield voor de American Bar Association.

---

[27]) New York 14 September — 15 December 1950.
[28]) Tekst: MvBZ, nr 25.

Anzus

Alvorens deze bijdrage te beëindigen zullen nog enkele woorden worden gewijd aan het op 1 September 1951 tussen Australië, Nieuw-Zeeland en de Verenigde Staten gesloten veiligheidsverdrag, dat sindsdien onder de naam „*Anzus*" bekend staat.

Het na de wapenstilstand in Korea gesloten verdrag tussen dat land (d.w.z. Zuid-Korea) en de Verenigde Staten was het — althans momenteel — laatste van een serie verdragen welke de veiligheid in en om de Stille Oceaan beogen te verzekeren. Zo sloten in 1947 de Verenigde Staten met de Filippijnen een verdrag, dat zowel de positie van laatstgenoemd land als dat van Amerika hetwelk de beschikking kreeg over militaire bases op de Filippijnen belangrijk versterkte; in 1951 werd door een nieuw verdrag de band tussen beide Staten nog aangehaald. In 1951 verkreeg Amerika ook steunpunten op de Japanse eilanden, totdat tenslotte het evenvermelde veiligheidsverdrag *(Anzus)* tot stand kwam.

Het verdrag, dat volledig is geschoeid op de leest welke ook vorm gaf aan het Noord-Atlantisch Verdrag heeft in zijn gevolgen weliswaar niet dezelfde vlucht genomen als laatstgenoemd verdrag zodat men een organisatie van de omvang als de NATO tevergeefs in de Stille Oceaan zal zoeken, doch dit neemt niet weg, dat het als een ernstige waarschuwing aan het adres van Moskou kan worden beschouwd; men zij er op bedacht, dat binnen afzienbare tijd het leggen van een verbinding tussen de op de tweeling-verdragen — i.c. *Navo* en Anxus — steunende organisaties aan de orde zal worden gesteld.

Na de bespreking van het Noord-Atlantisch Verdrag kunnen wij volstaan met de opsomming van enkele wetenswaardigheden van *Anzus*.

1. Evenals bij het Noord-Atlantisch Verdrag bevestigen partijen in de préambule hun vertrouwen in de doeleinden en beginselen van het Handvest der Verenigde Naties waarbij zij de wens uitspreken „to strengthen the fabric of peace in the Pacific Area".

2. Duidelijker nog dan bij het Noord-Atlantisch Verdrag het geval was, wordt een waarschuwing gericht tot mogelijke agressors; de préambule bevat de volgende zinsneden, welke een directe toespeling zijn op het beginsel der collectieve zelfverdediging als bedoeld in artikel 51 van het Handvest:

„The Parties of this Treaty,

„.....

„Desiring to declare publicly and formally their sense of „Unity, so that no potential aggressor could be under the il- „lusion that any of them stand alone in the Pacific Area, and

„Desiring further to coordinate their afforts for collective „defence

„....."

3. Evenals het Noord-Atlantisch Verdrag stelt *Anzus* handhaving en ontwikkeling van het individueel en collectief vermogen om een gewapende aanval te weerstaan in het vooruitzicht.
4. Beide verdragen stellen op ondubbelzinnige wijze — zij het ook met verschillende woorden — vast, dat een gewapende aanval op één of meer der verdragspartijen zal leiden tot een gemeenschappelijke tegenactie.
5. Opent het Noord-Atlantisch Verdrag de mogelijkheid van toetreding door elke andere Europese Staat „welke de verwezenlijking van de beginselen van dit Verdrag kan bevorderen en kan bijdragen tot de veiligheid van het Noord-Atlantisch gebied", *Anzus* gaat minder ver met zijn bepaling, dat

> „the Council [29]), is authorised to maintain a consultative re-
> „lationship with States, Regional Organisations, Associations
> „of States or other authorities in the Pacific Area in a position
> „to further the purpose to the security of that Area."

In dit verband moge — met het oog op onze belangen in Nieuw-Guinea — de lezers worden aanbevolen de ontwikkeling van *Anzus* met aandacht te volgen.

Nabeschouwing.

De bondgenootschappelijke oorlogen vóór 1945 — in het bijzonder de laatste wereldoorlogen — vertoonden alle in meerdere of mindere mate de volgende eigenschappen:
a. het aantal der aan de oorlog deelnemende landen was aan het eind van de oorlog meestal groter dan bij het uitbreken ervan. Werd de samenstelling der partijen bij de aanvang van het conflict in beginsel bepaald door bestaande verdragen van wederkerige bijstand, tijdens het verloop van de oorlog kwamen veelal andere Staten zich hij het ene dan wel bij het andere kamp aansluiten, hetzij dat zij tegen hun wil hij het conflict werden betrokken, hetzij dat zij politiek dan wel geografisch gewin van hun stap verwachtten. Ook een groeiend gevoel van onveiligheid kon de drijfveer tot deelname worden. Zo waren in September 1939 aanvankelijk slechts vier Staten — te weten Polen. het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en Duitsland — bij de oorlog betrokken; op 1 Januari 1942 waren echter reeds zes en twintig Staten met de As-mogendheden in oorlog terwijl dit getal in 1945 was uitgegroeid tot niet minder dan zeven en veertig:
b. militaire voorbereidingen op internationaal niveau vonden in vredestijd niet of slechts in zeer geringe mate plaats, tengevolge van souvereiniteits- en neutraliteitsharrières; een nadelig gevolg hiervan was bijvoorbeeld, dat het formeren van de hoogste — voor de oorlogvoering verantwoordelijke — politieke- en militaire organen voor een belangrijk deel moest geschieden als de oorlog reeds was ontbrand;

---

[29]) Raad van Ministers van Buitenlandse Zaken of hun plaatsvervangers.

c. nationale belangen speelden bij voortduring — ook tijdens het verloop van de strijd — een belangrijke rol.

Deze wijze van geallieerde oorlogvoering echter heeft naar het zich laat aanzien voorgoed afgedaan. Een nieuwe wereldrechtsorde begint zich af te tekenen waarin souvereiniteits- en neutraliteitsbeginselen meer en meer naar de achtergrond worden gedrongen. Waar voorheen de internationale betrekkingen werden ontwikkeld door middel van — slechts twee althans weinige souvereine Staten bindende — verdragen welke na langdurige en op ingewikkelde formaliteiten steunende conferenties moeizaam tot stand kwamen, wordt de huidige internationale atmosfeer opgebouwd met grote brokken verplichting, groot ten aanzien van de inhoud en groot waar het betreft het aantal der deelnemende Staten. De voornaamste oorzaak van deze ommekeer is al even genoemd; het is naast het groeiend besef, dat het met de veiligheid der vrijheidslievende volken slecht is gesteld en in combinatie met de opvatting, dat neutraliteit de krachten versnippert, vooral het veldwinnend inzicht, dat het begrip „Souvereiniteit" iets is, dat zijn waarde meer ontleent aan zijn politieke mogelijkheden dan aan zijn praktische bruikbaarheid en definieerbaarheid. Deze Souvereiniteit. die tot gelijkheid der Staten dwingt ontlokte LESTER PEARSON de opmerking: „All Nations are „equal but America is the most eyual of all."

Zo kon het gebeuren, dat in betrekkelijk korte tijd het Noord-Atlantisch Verdrag tot stand kwam hetwelk een nauwe band deed groeien tussen een groot aantal volken.

Vraagt men zich thans af of genoemd Verdrag wel zin heeft nu in Korea is gebleken, dat de Verenigde Naties in *staat zijn door* gezamenlijk optreden een agressor — een „halt" — toe te roepen dan verlieze men niet uit het oog, dat — naast de omstandigheid dat de USSR zichzelve buiten spel had geplaatst op het moment, dat de grote beslissing viel — bovenal in aanmerking dient te worden genomen, dat de gehele Koreaanse oorlog uiteindelijk een relatief klein oonflict is geweest.

Het Noord-Atlantisch Verdrag zal als collectief veiligheids Pact eerst zijn betekenis verliezen als de Verenigde Naties beschikken over een internationaal — en beter nog een supra-nationaal — machtsappara'at dat is gebouwd op een fundament van door alle landen aanvaarde nationale ontwapening.

Dat dit voorlopig nog tot de vrome mensen zal blijven behoren lijkt mij aannemelijk.

Terugbetaling van te veel genoten salaris

door

MR A. VAN HOUTE

gep. Hoofdofficier van Adm. K.M.

In mijn loopbaan als officier van administratie bij de Kon. Marine heb ik herhaaldelijk meegemaakt, dat naderhand bleek, dat aan een militair der zeemacht teveel aan bezoldiging of andere inkomsten was uitbetaald. De oorzaken daarvan waren in de verschillende gevallen van zeer uiteenlopende aard. Doch welke die oorzaak in een concreet geval ook was, ik heb nimmer anders meegemaakt dan dat door of namens de minister van marine opdracht werd gegeven het teveel genotene van de betrokken militair terug te vorderen, hetgeen dan als regel geschiedde door inhouding van het teveel genotene op de bezoldiging, waarop daarna recht werd verkregen. Niet altiid kon deze beslissing van de administratie het rechtsnevoel bevredigen. Zo heb ik een geval meegemaakt, dat aan een schepeling gedurende ettelijke maanden, zoals later bleek ten onrechte, kindertoelage was uitbetaald, uitsluitend tengevolge van het feit, dat een der ter zake geldende voorschriften van de bezoldigingsregeling, welk voorschrift in klare, duidelijke en eenvoudige woorden was gesteld en toekenning verbood, door de betrokken officier van administratie, op grond van een door hem toegepaste hoogst gewrongen, absurde redenering, i.c. niet toepasselijk was verklaard. Niettegenstaande door chefs van deze officier van administratie werd voorgesteld de schepeling, voor wie het, door de ingewikkeldheid der bezoldigingsregeling in het algemeen, niet mogelijk was te beoordelen of het aan hem uitbetaalde bedrag iuist was berekend en aan wie daarvan geen gespecificeerde opgave was gedaan, niet de dupe te laten worden van deze niet-te-verdedigen beslissing van die officier van administratie, besliste de administratie, dat het teveel genoten bedrag, hetwelk voor die schepeling een niet onbeduidende som uitmaakte, door hem moest worden terugbetaald. Ook na 1945 zijn in enkele gevallen niet-onbelangrijke bedragen, welke zij tijdens de oorlog ten onrechte zouden hebben genoten, van militairen der zeemacht teruggevorderd, hetgeen uiteraard voor sommige moeilijkheden heeft opgeleverd.

Het zal dan ook weinig verwondering wekken, dat ik met meer dan gewone belangstelling kennis nam van de verdere ontwikkeling in de jurisprudentie op dit punt van de Ambtenaren-rechter, in de vorm van vier beslissingen van de Centrale Raad van Beroep van 2 October 1951 en van 28 October, 16 December en 30 December 1952, alle rakende de kwestie ,,terugbetaling van teveel genoten salaris". In het licht van het vorenstaande acht ik die beslissingen dan ook voor het militaire recht in ruime zin en daardoor tevens voor de betrokken rechtsgenoten, de militaire ambtenaren zelf, van belang.

Be uitspraak van 2 October 1951 (nr. I) wordt opgenomen ook om te tonen om welk probleem het hier gaat.

Voorts bedenke men bij de lezing van deze en de andere uitspraken, dat de ambtenarenrechter reeds eerder heeft vastgesteld, dat indien maandelijks aan een ambtenaar een uitbetaling van salaris wordt gedaan, in het algemeen elke betaling moet worden aangemerkt als een handeling tot uitvoering van een besluit van een overheidsorgaan, dat de uitbetaling verricht of doet verrichten; doch tevens dat hij, die op eenmaal ontdekt, dat hem reeds geruime tijd te weinig wordt uitbetaald en die nu bij de eerstvolgende uitbetaling reclameert en binnen de wettelijk vastgestelde termijn daartegen beroep instelt, van de ambtenarenrechter een „ongegrond" te horen krijgt; die rechter neemt n.l. in zodanige gevallen aan, dat het besluit, waartegen beroep, niets anders is dan een (fictieve) weigering om op een eerder genomen besluit terug te komen. Tegen een zodanige weigering staat geen beroep open, m.a.w. wie eenmaal zijn termijn laat verlopen, vist achter het net.

Deze uitspraak van 2 October 1951 leidde ertoe, dat zich bij de justitiabelen de gedachte vestigde, dat teveel betaald salaris, op grond van het beginsel der rechtszekerheid, niet was terug te vorderen, hetgeen resulteerde in talrijke klachten bij de ambtenarenrechter, die zodoende gelegenheid kreeg zijn standpunt nader uit te werken, te omschrijven, te verduidelijken. Zo in de uitspraak van 28 October 1952 (nr. II).

Nu volgt een tegenzet van de administratie. Op grond van laatstgenoemde uitspraak (en eerdere) zou het rechtsbeginsel der rechtszekerheid zich niet verzetten tegen latere terugvordering of verrekening van een voorschot. Niets eenvoudiger derhalve om zich te vriiwaren voor beslissingen als die van 2 October 1951. dan de ambtenaren voortaan te betalen bij wijze, in de vorm van voorschotten op hun salaris en hun daarbij tegelijkertijd mede te delen, dat wanneer bij tijd en gelegenheid het verschuldigde nauwkeurig zou worden vastgesteld, wel een definitieve afrekening zou plaats vinden! De ambtenarenrechter werd in de gelegenheid gesteld aan deze handelwijze, om langs een omwegje handelingsvrijheid voor de administratie te bereiken, de pas af te snijden in de uitspraak van de Centrale Raad van 16 December 1952 (nr. III).

Na lezing van deze drie uitspraken van de ambtenarenrechter staan we echter voor de vreemd aandoende figuur, dat de ambtenarenrechter zich beroept op een algemeen rechtsbeginsel (dat der rechtszekerheid) om terugvordering van teveel (d.i. onverschuldigd) betaalde bedragen af te wijzen, het eerstgenoemde ongeschreven beginsel laat prevaleren boven het (geschreven) beginsel van art. 1395 B.W. Het is hier niet de plaats om in den brede op dit vraagstuk in te gaan — daarbij zou o.m. aandacht dienen te worden geschonken aan de verhouding ambtenaar/overheid, aan het feit, dat art. 1395 B.W. een burgerechtelijk begrip vastlegt en aan de vraag of en in hoeverre dit kan en mag worden overgeplant op het gebied

van het bestuursrecht —; volstaan worde met de vermelding, dat de ambtenarenrechter gelegenheid kreeg zich over die verhouding uit te spreken in de uitspraak van de Centrale Raad van 30 December 1952 (nr. TV).

I. Vitspraak van de Centrale Raad van Beroep van 2 October 1951.

(Administratieve en wettelijke beslissingen 1952 blx. 190).

Mevrouw A viel gedurende ongeveer 6 maanden in als tijdelijk onderwijzeres; van de betrokken gemeente ontving zij gedurende die tijd maandelijks een bepaalde som aan salaris. Een halfjaar na het einde van haar tewerkstelling bleek haar maandelijks een te hoog bedrag aan salaris te zijn uitbetaald. De gemeente ging over tot terugvordering, hetgeen, naar de opvatting der gemeente, heel eenvoudig kon geschieden door, conform het bepaalde in art. 120 van de Ambtenarenwet 1029, inhouding op het salaris van haar echtgenoot (met wie zij in algehele gemeenschap van goederen was gehuwd); deze echtgenoot was n.l. als hoofd ener school in dienst der betrokken gemeente. Dit schoolhoofd stelde tegen de inhouding beroep bij het Ambtenarengerecht in, dat hem in het gelijk stelde, tegen welke uitspraak de gemeente in hoger beroep kwam; de Ccntrale Raad bevestigde het vonnis van het Ambtenarengerecht.

De C.R. is van oordeel, dat de vrouw het teveel betaalde in het geheel niet schuldig was,

verklaart verder. dat het blijkens het tussen partijen verhandelde, moeilijk is nauwkeurig het juiste salarisbedrag vast te stellen en overweegt

,,dat de Raad het n.l. in strijd acht met *het algemeen rechtsbeginsel der rechtszekerheid, waarop de ambtenaar aanspraak heeft,* indien in een geval als het onderhavige de besluiten tot vaststelling van zijn salaris met terugwerkende kracht te zijnen ongunste worden herzien."

IT. Uitspraak van de Centrale Raad van Beroep van 28 October 1952.

*(Administratieve en rechterlijke beslissingen **1953, blz. 358).***

De onderwijzerssalarissen waren in 1947 verhoogd. met terugwerkende~kracht tot 1 Juli 1946. Maar in Febr. 1947 wisten de met de betaling belaste organen nog niet, hoeveel de verhoging zou moeten bedragen. Om betrokkenen niet te duperen, kregen zij in die maand een voorschot op de te verwachten verhoging. In Aug. 1947 werd de nieuwe salaris~egelingbekend en werden de als voorschot ontvangen bedragen verrekend. In één geval werd dit echter vergeten. Dit werd later bemerkt en de betrokken gemeente vorderde het voor-

schot alsnog terug. Gevolg: klacht van betrokkene met beroep op de uitspraak van de C. R. van 2 October 1951.

Ambtenarengerecht en C. R. wezen dit beroep op het beginsel der rechtszekerheid echter af, overwegende:

,,dat ..... door de onderhavige terugvordering niet in strijd ,,is gekomen met het algemeen rechtsbeginsel der rechtszekerheid, ,,waarop de ambtenaar aanspraak heeft, daar die terugvordering in ,,wezen betrekking heeft op een bedrag, uitgekeerd als voorschot op ,,nog vast te stellen salaris, zodat niet gezegd kan worden, dat ver- ,,weerder door die terugvordering heeft aangetast een eenmaal ge- ,,nomen en inmiddels in rechte onaantastbaar geworden besluit tot ,,salarisvaststelling;

,,dat niet ter zake doet of eiser ..... in de overtuiging ver- ,,keerde, dat met de betalingen, welke in Aug. 1947 hadden plaats ,,gehad de financiële verhouding tussen het ministerie en hem geheel ,,waren afgewikkeld, nu vaststaat, dat die overtuiging — al was ze ,,niet onbegrijpelijk — feitelijke grondslag ontbeerde, aangezien het ,,als voorschot uitbetaalde bedrag nog niet was verrekend en dit ,,bedrag ook sedert Aug. 1947 zijn karakter van voorschot niet had ,,verloren."

III. Uitspraak van de Centrale Raad van Beroep van 16 December 1952.

(Administratieve en rechterlijke beslissingen 1953 blz. 473).

Aan een onderwijzer ener gemeente werd zijn salaris bij wijze van voorschot uitbetaald. Hij beriep zich op het ambtenarengerecht met de klacht, dat hem het hem toekomende salaris niet tijdig werd uitbetaald, m.a.w. een klacht gebaseerd op de in art. 58, lid 1 van de Ambtenarenwet 1929 genoemde weigering om te besluiten af te handelen. Klager betoogde n.l., dat door hem slechts een voorschot te geven, stilzwijgend was geweigerd hem zijn salaris uit te keren. Met deze klacht slaagde hij zowel bij het Ambtenarengerecht als bii de C. R.

De C. R. overwoog o.m.:

,,dat is voorgeschreven, dat de uitbetaling der wedden maande- ,,lijks geschiedt;

,,dat deze maandelijkse uitbetaling uiteraard moet plaats hebben ,,op de grondslag van de daaraan voorafgegane vaststilling der wed- ,,de en hiermede in strijd is de door eiser beoogde gedragslijn om de ,,hem opgedragen vaststelling der wedde uit te stellen ..... met ,.als consequentie een maandelijkse uitbetaling aan liet onderwijzend ,,personeel slechts bij wijze van voorschot;

,,dat aan het vorenstaande niet afdoet, dat in de practijk onder ,,bepaalde omstandigheden, zoals bijv. bij wijziging van de bezol- ,,digingsvoorschriften of ....., veelal uitbetalingen plaats heb- ,,ben zonder dat tevoren wedden zijn vastgesteld, omdat niet of nog

„niet wordt beschikt over de gegevens en opgaven, u-elke voor de „berekening der wedden onontbeerlijk zijn;

„dat toch onder dergelijke bijzondere omstandigheden een betaling „bij wijze van voorschot geoorloofd moet worden geacht, maar in het „onderhavige geval van zodanige omstandigheden geen sprake is."

Eiser in hoger beroep (de gemeente) had in zijn beroepschrift ruiterlijk erkend, dat de uitbetaling bij wijze van voorschot was ingevoerd op grond van een uitspraak van de C. R., gelijkluidend aan die van 28 October 1952; te dien aanzien merkt de C. R. op:

„dat in die uitspraak is overwogen, dat de ambtenaren er rede-„lijkerwijs op moeten kunnen vertrouwen, dat ze niet geruime tijd „na het ontvangen en besteden van hun salarissen zullen worden „verplicht een deel der ontvangen bedragen terug te betalen, be-„halve indien de betalingen zijn gedaan onder enig voorbehoud of „bij wijze van voorschot;

„dat die uitspraak dus wel erkent de mogelijkheid van voorschot-„betalingen — hiervoor nader toegelicht — maar geenszins inhoudt, „dat zulke betalingen steeds en onder alle omstandigheden zijn ge-„oorloofd:

„dat in het beroepschrift ook is aangevoerd, dat de openbare kas „schade lijdt, indien er een verbod bestaat tot terugvordering van „teveel betaald salaris;

„dat echter eiser die schade kan voorkomen, althans belangrijk „kan beperken, door ervoor te zorgen, dat het salaris vóór de uit-„betaling met zorgvuldigheid worde berekend;

„dat bovendien een terugvordering van teveel hetaald salaris naar „'s Raads oordeel niet ongeoorloofd is te achten, indien aan de amb-„tenaar, die teveel heeft ontvangen, ter zake in redelijkheid een ver-„wijt kan worden geinaakt;

„dat dit laatste het geval kan zijn o.m., indien de ambtenaar van „het hem uitbetaalde bedrag een behoorlijke specificatie heeft ont-„vangen, zodat hem de gelegenheid wordt geboden de juistheid van „het uitbetaalde bedrag na te gaan, en hij hiertoe, ondanks een zekere „ingewikkeldheid der salaris-voorschriften, dan redelijkerwijs ook „in staat moet worden geoordeeld;

„dat mitsdien bij de aangevallen uitspraak de weigering van eiser „om aan gedaagde over Juni 1952 een twaalfde deel van zijn jaar-„wedde uit te betalen terecht nietig is verklaard."

IV. Uitspraak van de Centrale Raad van Beroep van 30 December 1952.

Administratieve en rechterlijke beslissingen 1953, blz. 477).

Een ambtenares, 19 jaar en geen kostwinnares, was, door het over het hoofd zien van die factoren abusievelijk in het genot gesteld van een toelage van 10.25 % van haar salaris; die toelage had n.l. maar 4 % van dat salaris mogen hedragen. Na enige maanden ontdekte

de administratie de fout en was voornemens het teveel genotene op volgende salarisbetalingen in te houden. Zij ging deswege in beroep, steunende op de uitspraak van de C. R. van 2 October 1931. Het ambtenarengerecht bezorgde haar een teleurstelling; zoals te verwachten was, ging zij van dat vonnis in hoger beroep bij de C. R. en met succes.

Het ambtenarengerecht overwoog:

,,dat klaagster de bestreden beslissing in strijd acht met de rechts-
,,zekerheid, waarop de ambtenaar aanspraak kan maken;

,,dat — nog daargelaten of dit beginsel kan worden geacht te
,,behoren tot de algemeen verbindende voorschriften als bedoeld in
,,art. 58 Ambtenarenwet 1929, nu bij het ontbreken van uitdruk-
,,kelijke bepalingen daaromtrent in de wet, vooralsnog twijfel mo-
,,gelijk is omtrent de vraag of aan administratieve rechtshandelingen
,,materiële rechtskracht moet worden toegekend, in dien zin dat het
,,orgaan, dat een rechtshandeling verrichtte, de daardoor ontstane
,,rechtsverhouding niet door een eenzijdige nieuwe rechtshandeling
,,ongedaan kan maken — aan genoemd beginsel niet een zodanige
,,ruime interpretatie mag morden gegeven, dat het in het merendeel
,,der gevallen in de weg zou staan aan de toepassing van de in de
,,wet neergelegde bepaling, dat hetgeen onverschuldigd is betaald,
,,kan worden teruggevordercl en de daarin tot uitdrukking komende
,,regel, dat ongerechtvaardigde verrijking moet worden geresti-
,,tueerd:

,,dat ..... naar het oordeel van het ambtenarengerecht aan
,,het beginsel der rechtszekerheid een ongeoorloofde uitbreiding zou
,,worden gegeven, indien toepassing ertoe zou luiden, dat rectificatie
,,bij wege van besluit van in strijd mrt voor ieder kenbare bindende
,,rechtsvoorschriften genomen beslissingen onmogelijk zou worden
,,gemaakt en dientengevolge personen ten nadele van de overheid
,,bedragen zouden genieten, welke hen naar gemelde voorschriften
,,niet zouden toekomen:

,,dat het ambtenarengerecht hierbij nog in aanmerking wil nemen,
,,dat het beroep van klaagster op haar onwetendheid en goed ver-
,,trouwen hem niet zonder meer aannemelijk voorkomt;

,,dat naar de ervaring leert, loontrekkenden en in het bijzonder
,,ambtenaren in het algemeen bijzonder goed op de hoogte zijn van
,,de regelen en voorschriften betreffende hun loon of bezoldiging,
,,welke meestentijds voor hen de enige bron van inkomsten en daar-
,,om van primordiale betekenis zijn:

,,dat het ambtenarengerecht dan ook aanneemt, dat een redelijk
,,diligent ambtenaar i.c. had kunnen begrijpen, dat teveel bezoldi-
,,ging was betaald;

,,dat het onredelijk ware bij de toepassing van rechtsbeginselen
,,omtrent de besluiten hij onverschuldigde betaling onderscheid te
,,maken tussen de overheid en particulieren en ten nadele van de
,,overheid in dier veeg te discrimineren door. indien de onverschul-
,,digde betaling aan een verzuim aan de zijde van de overheid ware

,,te wijten, de restitutievordering uit te sluiten en anderzijds door ,,te verstaan, dat terugvordering alleen mogelijk zou zijn indien mis- ,,leiding van de zijde van de bevoordeelde zou kunnen worden aan- ,,getoond;

,,dat deze beperkingen van het terugvorderingsrecht in strijd met ,,de rechtsgelijkheid zou zijn en met de sedert eeuwen op het stuk ,,der ongerechtvaardigde verrijking in de jurisprudentie en de rechts- ,,overtuiging verankerde begrippen."

Aangaande het in geding zijnde beginsel der rechtszekerheid overwoog de C. R.:

,,dat echter het ambtenarengerecht het beroep op dit beginsel heeft ,,afgewezen op grond dat aan genoemd beginsel niet ..... (zie de tweede overweging van het ambtenarengerecht hiervoor);

,.Overwegende dienaangaande, dat de Raad de bepaling, dat het- ,,geen zonder verschuldigd te zijn is betaald kan worden terug- ,,gevorderd, in art. 1395 B.W. vastgelegd voor het burgerlijk recht, ,,erkent als een algemeen rechtsbeginsel, van toepassing ook in het ,,administratieve recht en wel als een algemeen rechtsbeginsel, in ,,principe van gelijke waarde als dat van de rechtszekerheid;

,,dat, indien beide rechtsbeginselen in een bepaald geval niet met ,,elkaar verenigbaar zijn van de bijzondere omstandigheden van het ,,geval afhangt aan welk beginsel de voorrang moet worden ge- ,,geven, en de Raad aan het beginsel, dat kan worden teruggevorderd ,,hetgeen onverschuldigd is betaald zeker de voorrang geeft, indien ,,de ontvanger der betaling de onverschuldigdheid ervan kende of ,,redelijkerwijze had kunnen onderkennen;

,,O. dat de Raad niet aanneemt dat dit laatste in het onderhavige ..geval ten aanzien van eiseres moet worden gesteld;

,,dat de Raad hierbij in zonderheid in aanmerking neemt dat een ,,behoorlijke specificatie ontbreekt bij het in de maanden Juli t/m ,,Sept. 1951 uitbetaalde bedrag;

,.dat de Raad tevens in aanmerking neemt:

,,1° dat het, mede vanwege de ingewikkeldheid der bezoldigings- ,,voorschriften voor de ambtenaar en met name voor een jeugdig ,,onderwijzeres als eiseresse, geenszins eenvoudig is om na te gaan ,,of de wedde juist is vastgesteld en nog minder of het uitbetaalde ..bedrag juist is berekend:

,,dat daarom, daar te dezen geen behoorlijke specificatie was ge- ,,geven, vanwege gedaagde van eiseresse het vertrouwen is gevraagd, ,,dat de vaststelling en betaling juist waren geschied en haar rede- ,,lijkerwijs niet mag worden verweten, dat zij dit vertrouwen ook ,,heeft geschonken;

,,2° dat de vaststelling der wedde in het onderhavige geval niet .,met voldoende zorgvuldigheid heeft plaats gehad;

,,3° dat het i.c. betreft periodiek betaalde bedragen, welke in de ,,regel periodiek worden verbruikt. —"

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Krijgsraad te Velde West.

Vonnis van 8 April 1953.

President: Luitenant-Kolonel Mr. Dr. J. P. van Erk; *Leden:* Majoor S. C. Brands en Majoor P. A. van Rossum.
Raadsman: 1e Luitenant A. H. Verkroost.

Als officier van piket in het wachtrapport een niet gelopen ronde vermeld als wel gelopen en een mindere, waclztcommandant, door dezen te aeggen dat hij ten tijde van de voorgeschreven ronde aldaar geweest was, overgehaald de ronde als gelopen te vermelden. Qualificatie: opzettelijk een onjuiste ambtelijke mededeling doen en door misbruik van zijn invloed als meerdere een mindere overhalen iets te doen.

Militaire detentie en verlaging (van dpl. kornet tot soldaat).

(W.M.S.R. artt. 11, 25, 132 en 138).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE WEST.

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen M. B. H. V., geb. 25 December 1931, dpl. kornet, beklaagde,

Gezien: . . . .enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

,,dat hij, dienende als dienstplichtig Kornet bij het Regiment ,,Zware Luchtdoelartillerie ,,Hoek van Holland", op 18 Februari ,,1953, in tijd van oorlog te Bussum terwijl hij was aangesteld als ,.Officier van Piket in de Kolonel Palmkazerne:

,,1e. opzettelijk heeft nagelaten te gehoorzamen aan een hem 'door ,,de 1e Officier van de week de Kapitein K. H. Nieboer, gegeven ,,bevel om te 03.00 uur een ronde te maken onder meer langs de ,,Schapenmeent, hebbende hij zich hiertoe niet laten wekken en deze ,,ronde niet gemaakt;

,,2e. in een door hem van zijn piketdienst opgemaakt piketrapport, ,,hetwelk door hem bij de Officier van de Week werd ingediend, ,,opzettelijk valselijk in de kolom ,,rondes" heeft ingevuld 03,1, al- ,,hoewel hij die ronde niet heeft gemaakt en daarmee opzettelijk aan ,,de overheid een onjuiste ambtelijke mededeling heeft gedaan;

,,3e. door misleiding, immers door aan de dienstplichtige wacht- ,,meester titulair, J. P. Mulder, die bevelhebber was van de wacht ,,Schapenmeent, mede te delen dat hij te 03.30 op de Schapenmeent ,,was geweest, hetgeen niet juist was, opzettelijk heeft uitgelokt dat ,,genoemde wachtmeester in het door hem opgemaakte wachtrapport ,,de onjuiste ambtelijke mededeling aan de overheid, in casu zijn ,,Commandant, deed, dat de Officier van Piket te 03.30 uur een ronde ..langs de Schapenmeent had gemaakt alhoewel genoemde wacht- .,meester zulks niet had geconstateerd, hebbende hij, althans door ,.bovengenoemde handelwijze de wachtmeester Mulder dit feit doen

„plegen, althans door mishruik van zijn invloed als meerdere tegen-
„over deze wachtmeesfer hem overgehaald de bovengenoemde mel-
„ding in het wachtrapport te doen, waaruit enig nadeel kon ont-
„staan;"

Overwegende:....enz.:

Overwegende, dat de Krijgsraad niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft geput hetgeen aan beklaagde sub. 1e is ten laste gelegd, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

„dat hij op 18 Februari 1953, terwijl hij als dienstplichtig kornet
„diende bij het Regiment Zware Luchtdoelartillerie „Hoek van Hol-
„land" Officier van Piket was in de Kolonel Palmkazerne te Bus-
„sum;

„1e. dat hij alstoen aldaar van zijn piketdienst een piketrappart
„heeft opgemaakt en dit bij de eerste Officier van de week heeft in-
„geleverd; dat hij hierop vermeld heeft achter het woord rondes:
„o.a. 03.1, waarmede hij vermoedelijk 03.10 heeft bedoeld; dat hij
„deze ronde niet heeft gemaakt en dat hij wist, dat hij door deze
„aldus in te vullen in zijn functie van Officier van Piket aan zijn
„meerdere een mededeling deed, welke hij ambtshalve verplicht was
„te doen, doch welke niet juist was;

„2e. dat in de ochtend van 18 Februari 1933 de dienstplichtig
„wachtmeester tit. J. P. Mulder, die wachtcommandant was van de
„post Schapenmeent, onder zijn leiding een wachtrapport heeft op-
„gesteld in de Palmkazerne te Bussum, waarop hij als een van zijn
„rondes heeft vermeld: 03.30 uur: dat deze aanvankelijk die ronde
„niet had ingevuld doch dat hij, beklaagde, hem heeft gezegd, dat hij
„op dat tijdstip wel op de Schapenmeent was geweest, alhoewel deze
„hem, beklaagde, niet gezien had, welke bewering van hem, beklaag-
„de, in strijd was met de waarheid; dat Mulder hem blijkbaar heeft
„geloofd, want zonder verder vragen het tijdstip van 03.30 uur in
„het wachtrapport heeft opgenomen, waarna zij beiden dit tekenden;
„dat hierdoor zijn beklaagdes commandant een foutief oordeel zou
„krijgen over zijn beklaagdes werkzaamheden als Officier van
„Piket;"

post alia:

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — voormelde oopie van het piketrapport slechts gebezigd in verband met de inhoud der overige bewijsmiddelen en ieder bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit of de feiten, waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, met uitzondering van de woorden: „in tijd van „oorlog" en wat betreft het sub 3e. ten laste gelegde met dien verstande dat hij de dienstplichtig wachtmeester tit. J. P. Mulder door misbruik van zijn invloed als meerdere tegenover een mindere, waaruit enig nadeel kan ontstaan, heeft overgehaald de in de tenlaste-

legging sub 3e genoemde melding in het wachtrapport te doen;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

1. „ALS MILITAIR OPZETTELIJK AAN DE OVERHEID EENE ONJUIS-
„TE AMBTELIJKE MEDEDELING DOEN,
2. „ALS MILITAIR DOOR MISBRUIK VAN ZIJN INVLOED ALS MEER-
„DERE TEGENOVER EEN MINDERE DEZEN OVERHALEN IETS TE
„DOEN WAARUIT EENIG NADEEL KAN ONTSTAAN,"

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 132 en artikel 138 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

[Volgt: veroordeling tot een militaire detentie voor de tijd van vier weken en verlaging tot de stand van soldaat in de laagste klasse — *Red.]*

Krijgsraad te Velde voor de Luchtmacht West.

Vonnis van 15 April 1933.

President: Lt. Kol. Mr Dr J. P. van Erk; *Leden:* Lt. Kol. W. L. Nolke en Kapitein Mr R. B. Lewis.
Raadsman: Majoor K. Bakker.

Desertie, waarbij de schuldige zich naar het buitenland verwijdert, en schaking: medeneming (op haar uitdrukkelijk verzoek) van een 16-jarig meisje, met het oogmerk om zich haar bezit in of buiten echt te verzekeren.

Gedeeltelijke voorwaardelijke gevangenisstraf en onvoorwaardelijke verlaging (tot de stand van soldaat te klasse).

(W.M.S.R. art. 25, 98. 99; Wb.v.Str. art. 281).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE VOOR DE LUCHTMACHT WEST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen B. J. v. G., geb. 3 Maart 1932, vrijwillig soldaat 1e klasse, beklaagde,

Gezien: . . . .enz,;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij, militair zijnde en in werkelijke dienst bij het Wapen van „de Militaire Luchtvaart:

„1e. op 8 November 1952, te Huis ter Heide, opzettelijk aldaar in „het Dallaardt Sacrékamp gelegen onderdeel heeft verlaten en sinds-„dien langer dan dertig, derhalve ook langer dan vier dagen, op-„zettelijk, ongeoorloofd en onafgebroken van zijn onderdeel afwezig „is gebleven, totdat hij op 27 Januari 1953 zich bij genoemd onder-„deel heeft teruggemeld, hebbende hij, beklaagde, bij het plegen van „bovenvermeld misdrijf zich naar België en vervolgens naar Frank-„rijk, derhalve naar het buitenland verwijderd;

„2e. op 8 November 1952 te Utrecht, met haar toestemming, „Jeanne Johanna X., die op dat tijdstip 16 jaar oud was en naar

..hij, beklaagde, wist minderjarig, zonder de wil van haar moeder „Jaantje X., die over haar genoemde dochter Jeanne Johanna de „ouderlijke macht uitoefende, heeft weggevoerd door haar met zich ..mede te nemen naar België en Frankrijk, zulks met het oogmerk „om zich haar bezit in of buiten echt te verzekeren";

Overwegende:. . . .enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat hij op 8 November 1952, terwijl hij als militair in werkelijke dienst was bij het wapen van de militaire luchtvaart, zijn te Huis ter Heide in het Wallaardt Sacrékamp gelegen onderdeel opzettelijk heeft verlaten en daarvan sindsdien langer dan vier dagen opzettelijk ongeoorloofd en onafgebroken afwezig is gebleven, totdat hij op 27 Januari 1953 in het R.K. Militair Tehuis bij het Wallaardt Sacrékamp door de luitenant Van der Does van het L.B.K. werd opgehaald;

dat hij zich tijdens die ongeoorloofde afwezigheid naar België en Frankrijk heeft begeven;

dat hij op 8 November 1952 Jeanne Johanna X., die naar hij wist 16 jaar oud was, zonder toestemming van haar moeder Jaantje X. uit Utrecht heeft weggevoerd naar België en Frankrijk; dat bij zijn weten Jeanne ook geen toestemming aan haar moeder heeft gevraagd; dat een en ander geschiedde op haar eigen verzoek en met de bedoeling om aldaar samen te blijven en later te trouwen; dat de omgang tussen Jeanne en hem gedurende de week, dat zij in Frankrijk waren, zeer intiem is geweest;

Post alia:

Overwegende, dat als getuige ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Jeanne Johanna X., oud 16 jaar;

dat beklaagde op Zaterdag 8 November 1952 bij haar thuis te Utrecht is gewest en haar vertelde, dat hij naar Frankrijk zou gaan; dat zij hem daarop zover heeft weten te krijgen, dat hij erin toestemde haar mede te nemen; dat zij beiden bij elkaar wilden blijven en in Frankrijk zo mogelijk wilden trouwen; dat zij inderdaad diezelfde dag via België naar Frankrijk zijn vertrokken; dat zij daar bij een familie, die beklaagde kende, samen een week hebben gelogeerd en gedurende die tijd samen hebben geleefd alsof zij getrouwd waren; dat zij aan haar moeder geen toestemming gevraagd heeft om naar Frankrijk te vertrekken en dat beklaagde dit ook niet aan haar moeder heeft gevraagd;

Overwegende, dat een ambtsedig procesverbaal dd. 18 Februari 1953 opgemaakt en gesloten te Utrecht door Hielke Berg, wachtmeester der Koninklijke Marechaussee, onder meer zakelijk inhoudt als verklaring van Jaantje X., oud 40 jaar:

dat beklaagde haar dochter op 8 November 1952 naar Frankrijk heeft weggevoerd; dat deze wegvoering vermoedelijk geschiedde met toestemming van haar dochter Jeanne; dat zij als alleenstaande

moeder de ouderlijke macht over haar dochter Jeanne uitoefent; dat zij aan beklaagde geen toestemming heeft gegeven om haar minderjarige dochter naar Frankrijk weg te voeren; dat deze wegvoering geheel tegen haar wil geschiedde; dat zij uitdrukkelijk wenst, dat tegen beklaagde terzake van deze wegvoering een vervolging wordt ingesteld;

Post *alia:*

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

1. ,,desertie in tijd *van* oorlog gepleegd, waarbij de schuldige ,,*zich* naar het buitenland verwijdert;
2. ,,schaking";

voorzien en strafbaar gesteld bij 1. artikel 98 jo. 99 W.v.M.Str. en 2. artikel 281 W.v.Str.;

[Volgt: veroordeling tot een gevangenistraf voor de tijd van 5 maanden, met bepaling dat de tijd, in arrest doorgebracht, geheel in mindering zal worden gebracht (vanaf 28.1.53 tot 11.2.53 cn vanaf 11.3.53), waarvan 2 maanden voorwaardelijk met proeftijd van één jaar; voorts: verlaging onvoorwaardelijk — Red.].

Krijgsraad te Velde voor de Luchtmacht West.

Vonis van 13 Mei 1933.

President: Luitenant-Kolonel Mr Dr J. P. van Erk; Leden: Majoor P. J. A. Lutz en Majoor J. C. van Nes.
Raadsman: Mr C. Verhoeven, advocaat te 's-Hertogenbosch.

Door *geschrift* de tucht in de krijgsmacht trachten te *ondermijnen,* gepleegd door een *res. 1e* luit. bij de Luchtmacht, door het verspreiden van een gestencild geschrift onder *een* 75-tal officieren *van* de *luchtmacht, hebbende* dit geschrift een sterk defaitistische *strekking.*

Gevangenisstraf *en* ontslag met *ontzetting.*

(W.M.S.R. art. 23 en 147).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE VOOR DE LUCHTMACHT WEST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen J.W.A.V., geb. 30 Mei 1926, dienstplichtig soldaat, beklaagde.

Gezien: . . . .enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

.,dat hij, militair zijnde en in werkelijke dienst bij de Koninklijke ,,Luchtmacht, op of omstreeks 16 Maart 1953, althans in de maand ,,Maart 1953 te 's-Gravenhage althans in Nederland, door na te mel-.,den briefjes en geschriften de tucht onder de krijgsmacht en wei bij .,de officieren van de Koninklijke Luchtmacht heeft trachten te

„ondermijnen, hebbende hij immers ten tijde en ter plaatse voormeld,
„aan een 75-tal officieren in de rang van kapitein en hoger, althans
„aan de kapiteins F. N. W. B., Ir v. E. v. d. P. en aan de majoor
„Ir J. S. K., een door hem, beklaagde geschreven en ondertekend
„briefje door middel van de post toegezonden van na te melden in-
„houd of van nagenoeg na te melden inhoud, terwijl bij ieder briefje
„een gestencild geschrift gevoegd was, getiteld „De Spanning Oost-
„West", waarvan de inhoud door hem beklaagde was opgesteld van
„hieronder aan te geven strekking, welke briefjes en geschriften door
„bovenbedoelde, althans door de boven met name genoemde officie-
„ren, zijn ontvangen en gelezen, luidende de bewoordingen van het
„bovenbedoelde brief je:

„Hierbij wordt U een beschouwing aangeboden, waarin wordt
„aangetoond dat de leidende rol in Europa over moet gaan aan
„Rusland. Dit impliceert dus. dat Uw werk bij de Luchtmacht een
„totaal negatief karakter draagt, gezien het feit, dat de Neder-
„landse regering momenteel de andere kant heeft gekozen. Hopende
„dat deze beschouwing kan bijdragen tot herziening van Uw over-
„tuiging" ",

„en zijnde de strekking van het gestencilde geschrift waarvan de in-
„houd in deze telastelegging als geïnsereerd moet worden beschouwd.
„dat onafwendbaar de mensheid in Europa naar een catastrophe
„wordt gedreven, dat alleen Rusland op niets ontziende wijze en met
„terzijdestelling van de menselijke moraal zich staande zal houden en
„dat daarin de leidende rol onafwendbaar in Europa op Rusland zal
„moeten overgaan, welk land thans in een enorme krachtinspanning
„Europa materieel en militair overtroffen heeft derhalve welk ge-
„stencild geschrift een zeer sterk defaitistisch karakter heeft en een
„onuitgesproken conclusie, dat iedere militaire organisatie en ieder
„verzet tegen agressie nutteloos en overbodig is, blijkende deze strek-
„king onder meer uit de navolgende zinsneden, in samenhang met de
„daaraan voorafgaande en de daarop volgende, zijnde wegens de om-
„vang van het geschrift niet in extenso in deze telastelegging op-
„genomen; ..." enz.;

Post alia:

Overwegende, dat ten processe zijn overgelegd en aan beklaagde getoond:

1e. ....enz.;

2e. de stukken gemerkt blauw II t/m IV, zijnde geschriften voorzien van een ondertekening „de res. 1e Lt. J. W. A. V.", waarvan de inhoud luidt:

„Hierbij wordt U een beschouwing aangeboden, waarin wordt aan-
„getoond, dat de leidende rol in Europa moet overgaan aan Rusland.
„Dit impliceert dus dat Uw werk bij dc Luchtmacht een totaal nega-
„tief karakter draagt, gezien het feit, dat de Nederlandse regering
„momenteel de andere kant heeft gekozen. Hopende, dat deze be-
„schouwing kan bijdragen tot herziening van Uw overtuiging";

Overwegende, dat het hiervoor gemelde geschrift, getiteld ***„De***

„*spanning Oost-West*" de strekking heeft aan te tonen, dat Europa en inzonderheid West-Europa gedoemd is onderworpen te worden aan het leiderschap van Rusland en (derhalve ieder verzet tegen agressie van Russische zijde of voorbereiding daartoe nutteloos en overbodig is, zoals inzonderheid blijkt uit de hierboven vermelde passages;

Overwegende, dat dit geschrift bijgevolg als defaitistisch en dus als tuchtondermijnend moet worden gekenmerkt;

Overwegende, voorts, dat beklaagde blijkens de hierboven vermelde aanbiedingsbriefjes met het toezenden van bedoeld geschrift heeft beoogd de betrokken Officieren van de Koninklijke Luchtmacht van het „negatieve karakter" van hun werkzaamheden als zodanig te overtuigen en hen hun huidige overtuiging te 'doen „herzien";

Overwegende, dat beklaagde dus het oogmerk heeft gehad de tucht onder dit gedeelte van de krijgsmacht te ondermijnen;

Post cetera alia:

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als: „DOOK GESCHRIFT DE TUCHT IN DE KRIJGSMACIIT TRACHTEN TE „ONDERMIJNEN, GEPLEEGD IN TIJD VAN OORLOG", voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 147 van het Wetboek van Militair Strafrecht:

[Strafoplegging: Veroordeelt beklaagde tot een gevangenisstraf voor de tijd van *zes maanden*, met bepaling, dat de tijd door hem vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak ia arrest doorgebracht bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht. Bekrachtigt het bestaande arrest. Ontslaat beklaagde uit de militaire dienst met ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen — *Red.]*

Krijgsraad te Velde West.

Vonnis van 27 Mei 1953.

President: Luitenant-Kolonel Mr Dr J. P. van Erk; *Leden:* Majoor S. C. Brands en Majoor P. A. van Rossum.
Raadsman: Mr W. P. Martens.

Soldaat-vrijwilliger, ingedeeld bij de Nationale Reserve. Beklaagde sloot een vrijwillig dienstverband, hetwelk hem niet tot doorlopende werkelijke dienst verplicht. Ten aanzien van het sub **3.** *omschreven feit (diefstal) kan beklaagde niet geacht worden in werkelijke dienst geweest te zijn, zijnde met name gebleken dat beklaagde toen niet in uniform gekleed was. Te dezen aanzien is* **de** *Krijgsraad niet bevoegd over de persoon van beklaagde te erkennen. Kennisgeving, met toezending van de stuklcen, aan de Officier van Justitie te 's-Gravenhage.*

Ten aanzien van de feiten 1. en **2.:**

Het dragen van een onderscheidingsteken, belzorende tot een ambt

dat de schuldige niet bekleedt (het dragen van korporaalsonderscheidingstekenen) en valsheid in geschrifte (het vermelden van de rang van korporaal in zijn bewijs van verbintenis bij de Nationale Reserve).

Gevangenisstraf; ontslag zonder ontxetting.

(W.M.S.R. art. 23, 60, 62; Wb.v.Str. art. 196, 225).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE WEST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen J. V. K., geb. 4 September 1929, vrijwillig soldaat, beklaagde;

Gezien:. .enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

,,dat hij, als soldaat-vrijwilliger, ingedeeld bij het District Zuid-,,Holland Noord der Nationale Reserve, terwijl hij was gekleed in ,,het hem daartoe verstrekte uniform, te 's-Gravenhage, althans in ,,Nederland:

,,1e. in het tijdvak van omstreeks 15 Maart tot 5 April 1953 .,herhaaldelijk opzettelijk de onderscheidingstekenen heeft gedragen. .,behorende tot het ambt van korporaal der Koninklijke Landmacht, ,,alhoewel hij destijds dat ambt niet bekleedde, immers gewoon ,,soldaat was;

,,2e. op of omstreeks 22 Maart 1953 in een aan hem uitgereikt ,,bewijs van verbintenis bij de Nationale Reserve, derhalve een ge-.,schrift, bestemd om tot bewijs te dienen dat de houder daarvan de ,.de militair is met de naam en rang als daarop vermeld, waarin .,onder meer als zijn rang/stand stond aangegeven, soldaat, de letters ,,M.P. heeft bijgevoegd en voorts op de plaats bestemd voor de ver-,.melding van plaats gehad hebbende bevordering valselijk heeft .,gesteld de navolgende mutatie ,,1 Mrt Korp" voorzien van een .,onleesbare handtekening in de kolom ,,Paraaf Commandant" welke .,moest doorgaan voor de paraaf van zijn commandant op het tijd-.,stip van zijn zogenaamde bevordering, zulks terwijl in het geheel .,geen bevordering had plaats gehad, een en ander met het oogmerk ,,bovenvermeld aldus vervalst geschrift te gebruiken als ware het ,.echt en onvervalst, uit welk gebruik enig nadeel kon ontstaan;

,,3e. op of omstreeks 22 Maart 1953 met het oogmerk van weder-,rechtelijke toeëigening heeft weggenomen een geldsbedrag van ,,*f* 132,50, althans een geldsbedrag aan zilveren rijksdaalders, toe-,.behorende aan Adriana Paulina v. R., n-eduwe van h. v. d. P.":

Overwegende, dat uit de justitiële verklaring dd. 15 April 1953. afgegeven door de waarnemend Commandant van het District Zuid-Holland Noord van de Nationale Reserve te 's-Gravenhage blijkt. dat beklaagde op genoemd tijdstip sinds 29 Januari 1953 vrijwilliger was, wiens dienstverband hem niet tot doorlopencle werkelijke dienst verplicht;

Overwegende, dat beklaagde ap het tijdstip van het plegen van het in de telastelegging onder 3e omschreven feit, vrijwilliger zijnde als bedoeld in artikel 60 (2°) van het Wetboek van Militair Straf-

recht, niet op grond van het bepaalde in artikel 62 van genoemd wetboek geacht kon worden in werkelijke dienst te zijn, zijnde met name gebleken, dat beklaagde ten tijde van het plegen van bedoeld feit niet in uniform was gekleed;

Overwegende, dat de Krijgsraad mitsdien ten aanzien van het onder 3e ten laste gelegde feit niet bevoegd is te erkennen over de persoon van beklaagde;

Overwegende, dat beklaagde ten aanzien van het hem onder 1e en 2e ten laste gelegde, ten prooesse onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat hij op 29 Januari 1953 dienst heeft genomen als vrijwilliger bij de Nationale Reserve, waartoe hij thans nog behoort; dat hij begin Maart 1953 is ingedeeld bij het District Zuid-Holland Noord; dat hij in het tijdvak van 15 Maart tot ongeveer 5 April 1953 meerdere malen onderscheidingstekenen van korporaal der Koninklijke Landmacht op het hem verstrekte militaire uniform heeft laten aanbrengen en zich in dit uniform gekleed te 's-Gravenhage en te Haarlem in het openbaar heeft vertoond;

dat hij op 22 Maart 1953, terwijl hij zich in militaire uniform gekleed te Haarlem bevond, aldaar in een aan hem uitgereikt Bewijs van Verbintenis bij de Nationale Reserve eigenmachtig achter het woord „soldaat" met aniline potlood de letters „M.P." en onder het woord „Bevo deringen" „1 Mrt Korp" heeft ingevuld, terwijl hij achter laatstbedoelde woorden een willekeurige krabbel heeft gesteld, welke moest doorgaan voor de handtekening van een commandant; dat hij niet bevorderd was en niet bevoegd deze mutatie te stellen; dat hij dit deed om daarmede in voorkomend geval zich als korporaal van de Militaire Politie te legitimeren; dat hij het hem ten processe getoonde Bewijs van Verbintenis bij de Nationale Reserve herkent als het aan hem uitgereikte, waarin hij bovenvermelde toevoegingen heeft aangebracht;

post *alia:*

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — ieder bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit en/of de feiten, waarop het betrekking heeft, genoemd Bewijs van Verbintenis slechts gebezigd in verband met de inhoud der overige bewijsmiddelen — wettig en overtuigend brwezen acht, hetgeen aan beklaagde onder 1e en 2e is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

1. „*opzettelijk onderscheidingstekenen* dragen, behorende tot een „*ambt* dat de schuldige *niet* bekleedt, meermalen gepleegd,"
2. „*valschheid* in *geschrif*te."

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 176 jo. artikel 57 van het wetboek van strafrecht, en artikel 225 van het wetboek van strafrecht;

[Dictum: Verklaart beklaagde schuldig aan de hierboven als be-

r

wezen aangenomen en gequalificeerde strafbare feiten en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt beklaagde tot een gevangenisstraf voor de tijd van zes weken. met bepaling, dat de tiid door hem voor de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in arrest doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht,-zijnde zes weken;

Ontslaat beklaagde uit de militaire dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Verklaart zich ten aanzien van het aan beklaagde sub 3e ten laste gelegde onbevoegd om te erkennen over de persoon van beklaagde;

Geeft daarvan, met toezending van de nodige stukken. kennis aan de Officier van Justitie ie 's-Gravenhage — *Red.]*

Krijgsraad te Velde voor de Luchtmacht West.

Vonnis van 19 Augustus 1953.

President: Luitenant-Kolonel Mr Dr J. P. van Erk, *Leden:* Majoor Drs P. V. H. J. Hamburg en Majoor P. J. A. Lutz.

Overtreding van art. 25 van de Algemene Politie Verordening van Sliedrecht: leunen tegen een brug in een weg-E.

Op verzoek van beklaagde wordt (gehoord de Auditeur-Militair) bepaald dat de behandeling ter terechtzitting buiten tegenwoordigheid van beklaagde zal plaats vinden.

(A.P.V. Sliedrecht art. 25).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE VOOR DE LUCHTMACHT WEST,

in de zaak van de AuditeurMilitair bij die Krijsgraad, eiser tegen M.A.d.G., geb. ie Sliedrecht op 21 Juni 1931, dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien:....enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

,,dat hij. dienende als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke ,,Luchtmacht, op 3 Mei 1953 in de gemeente Sliedrecht, in de Kerk-.,straat, zijncle een weg E, gelegen binnen genoemde gemeente, heeft ,,geleund tegen do brugleuning van een in genoemde weg gelegen .,brug^{n};

Overwegende:.....onz.;

Overwegende, dat de Krijgsraad gezien een desbetreffend verzoek van beklaagde dd. 10 Augustus 1953 en gehoord de Auditeur-Militair heeft bepaald, dat het onderzoek buiten tegenwoordigheid van beklaagde zal plaats vinden;

Overwegende, dat een ambtsedig procesverbaal dd. 4 Mei 1953 opgemaakt en gesloten te Sliedrecht door Jan Borsboom en Bastiaan in 't Veld, respectievelijk brigadier en agent van gemeentepolitie te Sliedrecht, beiden tevens onbezoldigd rijksveldwachter. onder meer zakelijk inhoudt als verklaring van verbalisanten:

dat zij op 3 Mei 1953 zagen, dat een persoon leunde tegen de brugleuning van de brug gelegen in de Kerkstraat, zijnde een weg-E, te Sliedrecht;

dat bedoelde persoon desgevraagd opgaf te zijn genaamd: Marinus Adrianus d. G., geboren te Sliedrecht op 21 Juni 1931, militair;

Overwegende, [bewezen verklaring — *Red.]*

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

,,overtreding van artikel 25 van de Algemene Politie-verordening ,,voor de gemeente Sliedrecht", voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 246 jo artikel 25 van de Algemene Politie Verordening voor de gemeente Sliedrecht;

[Volgt: Veroordeling tot een geldboete van vier gulden, subs. hechtenis van vier dagen — *Red.]*

Krijgsraad te Velde voor de Luchtmacht West.

Vonnis van 19 Augustus 1953.

President: Luitenant-Kolonel Mr Dr J. P. van Erk, *Leden:* Majoor Drs P. V. H. J. Hamburg en Majoor P. J. A. Lutz.

Lopen over verboden terrein.

Op vel-zoek van beklaagde wordt (gehoord de Auditeur-Militair) bepaald dat de behandeling ter terechtzitting buiten tegenwoordigheid van beklaagde zal plaats vinden.

(Wb. v. S'tr. art. 461).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE VOOR DE LUCHTMACHT WEST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen H.C.D., geb. 11 Februari 1933, korporaal, beklaagde,

Gezien:.....enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

,,dat hij, militair zijnde en in werkelijke dienst bij de Koninklijke Luchtmacht, op 26 April 1953 in de gemeente Den Helder, ,,zonder daartoe gerechtigd te zijn, heeft gelopen over de grond, ,,gelegen tussen Huiaduinen en het park ,,De donkere Duinen", toebehorende aan de Staat der Nederlanden, althans aan een ander ,,dan hem, beklaagde, van welke grond de toegangen op een voor ,,hem, beklaagde, blijkbare wijze door de rechthebbende was verboden, door middel van borden, geplaatst aan de toegangen tot ,,voormelde grond met het opschrift: ,,Verboden toegang art. 461 ,,W.v.Sr.";"

Overwegende:.....enz.;

Overwegende dat de Krijgsraad, gezien een desbetreffend verzoek van de beklaagde d.d. 29 Juli 1953 en gehoord de Auditeur-Militair, heeft bepaald dat het onderzoek buiten tegenwoordigheid van beklaagde zal plaats vinden;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal dd. 10 Mei 1953 opgemaakt en gesloten te Den Helder door Barre Bleijinga, hoofdagent van gemeentpolitie te Den Helder, tevens onbezoldigd gemeenteveldwachter aldaar, onder meer zakelijk inhoudt als verklaring van:

1. Verhalisant:

dat hij op 26 April zag dat een persoon liep op enige grond waarvan de toegang op een voor hem blijkbare wijze was verboden; dat deze grond militair oefenterrein was en onder beheer van het Ministerie van Oorlog, gelegen tussen Huisduinen en het park „De „Donkere Duinen" binnen de gemeente Den Helder; dat bij de toegangen tot die grond door de rechthebbende borden zijn geplaatst niet het duidelijk leesbaar opschrift „Verboden toegang, art. 461 „W.v.Sr."; dat bedoelde persoon na staandehouding opgaf te zijn genaamd: H. C. D., korporaal-automonteur bij de L.S.K., legernr. . . . . ,

2. Johannes Henricus Antonius Maria Bos, eerste-luitenant opzichter van de Dienst der Genie van de Dienstkring Den Helder:

dat hij als verantwoordelijk gemachtigde over het militair oefenterrein gelegen te Den Helder tussen Huisduinen en het park „De „Donkere Duinen". staande onder beheer van het Ministerie van Oorlog. geen recht of vergunning heeft verleend aan de korporaal-automonteur H. C. D. om zich op genoemde grond te begeven; dat bij de toegangen tot deze grond op zijn last borden zijn geplaatst met het 'duidelijk leesbare opschrift „Verboden Toegang, art. 461 „W.v.Sr.";

Overwegende [bewezenverklaring — *Red.]*;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als: *„zonder daartoe gerechtigd te zijn, over eens anders grond waar- „van de toegang op eene voor de schuldige blijkbare wijze door den „rechthebbende is verboden, loopen"*, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 461 van het Wetboek van Strafrecht;

[Volgt: veroordeling to betaling van een geldboete van zeven gulden, subs. hechtenis voor de tijd van zeven dagen — *Red.]*.

Krijgsraad te Velde West.

Vonnis van 26 Augustus 1953.

President: Luitenant-Kolonel Mr. Dr. J. P. van Erk; *Leden:* Majoor X. Klapwijk en Kapitein Mr. W. Kasten;
Raadsman: Mr. J. H. van Wijk.

Opzettelijke ongehoorzaamheid, gepleegd in tijd van oorlog, waarbij de schuldige opzettelijk in zijn ongehoorzaamheid volhardt, nadat een meerdere hem uitdrukkelijk op zijn strafbaarheid had gewezen.

Beklaagde had geweigerd het bevel van een sergeant om een militaire uniform aan te trekken, op te volgen, xeggende: „Nee, dat kan

„ik niet" en nadat de sergeant hevn erop had gewezen, dat hij sich aldus aan een ernstig strafbaar feit schuldig maakte en deswege met de Krijgsraad in aanraking zou kunnen komen in zijn ongehoorzaamheid volhard, aeggende: „Nee, dat kan ik niet".

(W.v.M.S. art. 114)

DE KRIJGSRAAD TE VELDE WEST.

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad. eiser, tegen M.Th.K., dpl. soldaat, Depot voor Discipline te Nieuwersluis. in arrest in het Huis van Bewaring te 's-Gravenhage, beklaagde,

Gezien:. . . enz.:

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

dat hij. dienende als dienstplichtig soldaat bij het depot voor Discipline Nieuwersluis te Loenen, aldaar in tijd van oorlog, op 9 April 1953 toen de sergeant J. J. SNELTING hem had bevolen een militair uniform aan te trekken, heeft geweigerd aan dit bevel te gehoorzamen, zeggende: „Nee dat kan ik niet", althans woorden van gelijke strekking bezigende en vervolgens opzettelijk in zijn ongehoorzaamheid heeft volhard, nadat genoemde sergeant hem er op had gewezen dat hij zich aldus aan een ernstig strafbaar feit schuldig maakte en deswege met de Krijgsraad in aanraking zou kunnen komen, zeggende: „Nee, dat kan ik niet";

Overwegende, dat uit de justitiële verklaring dd. 13 April 1953 opgemaakt door de Commandant Depot voor Discipline te Nieuwersluis blijkt, dat beklaagde op gemeld tijdstip sedert 9 April 1953 als militair in werkelijke dienst was;

Overwegende. dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat hij, tern-ijl hij in militaire dienst was als dienstplichtig soldaat bij het Depot voor Discipline Nieuwersluis, gemeente Loenen, aldaar op 9 April 1953 van sergeant SNELTING het hevel heeft ontvangen een militair uniform aan te trekken; dat hij geweigerd heeft aan dit bevel te voldoen en het uniform niet aantrok, zeggende: „Nee, dat kan ik niet";

dat hij, nadat genoemde sergeant hem erop had gewezen, dat hij zich aldus schuldig maakte aan een ernstig strafbaar feit en daarvoor met de Krijgsraad in aanraking zou kunnen komen, in zijn ongehoorzaamheid heeft volhard en het uniform niet heeft aangetrokken. zeggende: „Nee, dat kan ik niet";

Overwegende, dat een rapport dd. 9 April 1953, opgemaakt en getekend door Johannus Jacobus SNELTING, sergeant, onder meer zakelijk inhoudt als verklaring van rapporteur:

dat hij op 9 April 1953 in het Depot voor Discipline te Nieuwersluis, gemeente Loenen, aan de dienstplichtig soldaat M. Th. K. heeft gelast een militair uniform aan te trekken: dat deze heeft geweigerd aan dat bevel te gehoorzamen en het uniform niet aantrok, zeggende: „Nee, dat kan ik niet"; dat hij, rapporteur hem er toen op heeft gewezen, dat hij zich aldus schuldig maakte aan een ernstig

strafbaar feit en deswege met de Krijgsraad in aanraking zou kunnen komen; dat de soldaat K. niettemin in zijn ongehoorzaamheid volhardde en het uniform niet aantrok, zeggende: „Nee, dat kan ik niet";

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — eerder gemeld rapport slechts gebezigd in verband met de inhoud der overige bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende. dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

Opzettelijke ongehoorzaamheid, gepleegd in tijd van oorlog, waarbij de schuldige opzettelijk in zijne ongehoorzaamheid vollzardt, nadat een meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafOaarheid heeft gewezen. voorzien en strafbaar gesteld bij:

artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Post alia:

Veroordeelt beklaagde tot een gevangenisstraf voor de tijd van: vier maanden, met bepaling, dat de tijd door hem vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in arrest doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht; zijnde vier maanden;

Ontslaat beklaagde uit de militaire dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen.

Krijgsraad te Velde West.

Vonnis van 26 Augustus 1953.

President: Luitenant-Kolonel Mr. Dr. J. P. van Erk: *Leden:* Majoor A. Klapwijk en Kapitein Mr. W. Kasten;
Raadsman: Majoor K. Bakker.

Aan onachtzaamheid te wijten ongehoorzaamheid, gepleegd in tijd van oorlog.

Beklaagde had als officier van kaxernepiket uit onachtzaamheid nagelaten de nodige maatregelen te treffen, om zich tijdig te laten wekken, waardoor hij is doorgeslapen en hij niet op het hem door de eerste-officier van de week bevolen tijdstip een ronde heeft gemaakt.

(W.v.M.S. art. 115; Wb.v.Str. art. 24).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE WEST.

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen R.F.L.N., dpl. vaandrig, 1-113 Transport Bataljon, Regiment Aan- en Afvoertroepen te Haarlem, beklaagde;

Gezien: . . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

dat, terwijl hij militair was en in de rang van vaandrig in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht en op na te noemen tijd-

stip dienst deed als Officier van Kazernepiket in de Ripperdakazerne te Haarlem, op 21 Juni 1953, derhalve in tijd van oorlog, te Haarlem:

primair: hij opzettelijk heeft nagclaten te gehoorzamen aan het hem door de Eerste-Officier van de Week, de kapitein G. Bordermijk, gegeven dienstbevel om onder meer om 05.30 uur een ronde te maken, door opzettelijk omstreeks 03.00 uur te gaan slapen met het voornemen om pas om 07.00 uur op te staan en door om 05.30 uur niet op te staan, terwijl hij omstreeks 05.50 uur door voormelde Kapitein Bordewijk gewekt is;

subsidair: het aan zijn onachtzaamheid te wijten is geweest, dat hij heeft nagelaten te gehoorzamen aan het hem dooi. de Eerste-Officier van de Week, de Kapitein G. Bordewijk, onder primair omschreven dienstbevel, door, toen hij omstreeks 03.— uur was gaan slapen, niet de nodige maatregelen te treffen om voor 05.30 uur zich te laten wekken of wakker te worden, waardoor hij op laatstgenoemd tijdstip is doorgeslapen en pas omstreeks 05.50 uur door voormelde Kapitein Bordewijk gewekt is;

Overwegende, dat de Krijgsraad niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging geput heeft, dat beklaagde het hem primair tenlastegelegde heeft gepleegd, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, met betrekking tot het subsidiair ten laste gelegde dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat hij op 21 Juni 1953, terwijl hij als vaandrig in werkelijke dienst was bij de Aan- en Afvoertroepen, belast was met de dienst van Officier van Kazernepiket in de Ripperdakazerne te Haarlem;

dat hij als zodanig van de Kapitein G. BORDEWIJK, die toen de Eerste Officier van de Week van het bataljon was, de opdracht had gekregen om onder meer te 05.30 uur die dag een ronde te maken;

dat hij deze opdracht op 20 Juni 1953 te ongeveer 13.00 uur kreeg;

dat hij op 21 Juni 1953 te omstreeks 03.00 uur zich echter te bed heeft begeven; en heeft geslapen totdat hij te omstreeks 05.50 uur door voormelde Kapitein BORDEWIJK is gewekt; dat hij hierdoor dus heeft nagelaten aan de hem verstrekte dienstopdracht gevolg te geven; dat hij, voordat hij ging slapen, de in zijn slaapvertrek aanwezige wekker heeft opgewonden en gelijkgezet; dat hij echter niet heeft gecontroleerd of het uurwerk wel zodanig stond. dat liet tussen 05.00 uur en 05.30 uur zou aflopen; dat hij daarna de wekker vlak naast het bed heeft neergezet; dat hij eerst toen hij door de Kapitein BORDEWIJK was gewekt, bemerkte dat de alarmwijzer op 07.00 uur was afgesteld;

Overwegende, dat een rapport opgemaakt te Haarlem op 22 Juni 1953 door de Kapitein G. Bordewijk onder meer zakelijk inhoudt als verklaring van rapporteur:

dat hij op 20 Juni 1953 als Eerste-Officier van de Week aan de Dienstdoend Officier van Kazernepiket in de Ripperdakazerne te

Haarlem, de Vaandrig Nielsen, opdracht heeft gegeven in de komende nacht rondes over het terrein te maken te 01.00 uur en 05.00 uur; dat deze dit noteerde; dat hij bij controle op 21 Juni 1953 te 05.50 uur zich heeft begeven naar de kamer van de Officier van Piket, welke kamer gesloten was; dat op zijn gerammel een slaperige stem vroeg wie daar was; dat hierop de Vaandrig NIELSEN de deur opende; dat deze de indruk maakte juist uit bed gekomen te zijn; dat de Vaandrig NIELSEN op zijn vraag, waarom deze de hem opgedragen ronde van 05.30 uur niet had gelopen, te kennen gaf, dat de wekker niet op tijd was afgelopen; dat deze wekker echter de juiste tijd aangaf en was afgesteld om op 07.00 uur af te lopen;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — eerder gemeld rapport slechts gebezigd in verband me4 de inhoud der overige bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde subsidiair is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als: aan *onachtzaamheid* te wijten *ongehoorzaamheid,* gepleegd in tijd van oorlog, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 115 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Posf *alia:*

Veroordeelt beklaagde tot betaling van een geldboete van zestig gulden, met bepaling, dat de geldboete hij gebreke van betaling en verhaal, zal worden vervangen door hechtenis voor de tijd van een maand.

Krijgsraad te Velde West.

Vonnis van 2 September 1933.

President: Luitenant-Kolonel Mr. Dr. J. P. van Erk: Leden: Majoor S. C. Brands en Kapitein H. R. Mac Gillavry;
Raadsman: Majoor K. Bakker.

Verduistering, *meermalen* gepleegd, door een korporaal-schipper *1e* klasse *bij* de *Vaartuigendienst,* van hoeveelheden smeerolie, *welke* olie *hij* in *zijn* hoedanigheid van schipper van een rijksvaartuig ter smering en onderhoud van de motor onder zijn beheer had, alsmede *tot* tweemaal toe *van een* meerlouw, *welke touwen* tot de *uitrusting van zijn schip* behoorden.

Diefstal, *meermalen* gepleegd, van hoeveelheden *smeerolie* door de korporaal voormeld.

De Krijgsraad overweegt, dat de aard en omstandigheden der *zaak vorderen,* dat *het arrest* van beklaagde behoort te worden *gehandhaafd* en bekrachfigt het bestaande arrest.

De *Krijgsraad* achf *beklaagde* op grond van de gepleegde feiten *ongeschikt* in de door hem *beklede* rang *van* korporaal-schipper *1e* klasse, *alsmede* om *in* de militaire stand te *blijven,* doch *tevens* niet

aodanig ongeschikt, dat hij voorgoed van de bevoegdheid **om bij** *de gewapende macht te dienen behoort te worden ontzet.*

(W.v.S. ar-l. 321 j° art. 57, art. 310 j° art. 57)

DE KRIJGSRAAD TE VELDE WEST.

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen L.C.v.d.B., vrijwillig korporaal-schipper 1e klasse, 301ste Vaartuigendienstcompagnie te Dordrecht, gedetacheerd bij de Brigade Kon. Marechaussee te Lobith, in arrest in het Militair Hospitaal te 's-Gravenhage, belilaagde;

Gezien:....enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

dat hij, dienende als korporaal-schippcr 1e klasse bij de Vaartuigendienst, gedetacheerd bij de Koninklijke Marechaussee te Lobitli in de periode van omstreeks Augustus 1951 tot en met Juni 1953, te Lobith, althans in Nederland:

1. meermalen opzettelijk quanta smeerolie van circa 20 dan wel 40 liter, alsmede tot tweemaal toe een meertouw (z.g. Herculesdraad), toebehorende aan de Staat der Nederlanden, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, welke olie hij in zijn hoedanigheid van schipper van een rijksvaartuig ter smering en onderhoud van de motor onder zijn beheer had, en welke touwen tot de uitrusting van zijn schip behoorden. althans welke goederen hij anders dan door misdrijf onder zich had, wederrechtelijk zich heeft toegeeigend;
2. meermalen met het oogmerk van wederrechtelijke toeeigening heeft weggenomen hoeveelheden smeerolie, toebehorende aan de Staat der Nederlanden althans aan een ander dan aan hem, beklaagde;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat hij sinds 7 Mei 1951 onafgebroken in werkelijke dienst is bij de Vaartuigendienst van de Koninklijke Landmacht en als korporaalschipper, naderhand als korporaal-schipper 1e klasse gedetacheerd bij de Koninklijke Marechaussee te Lobitli; dat hij aldaar in het tijdvak van October 1951 t/m Juni 1953 op niet meer aan te geven data hoeveelheden smeerolie van 20 dan wel 40 liter en tweemaal een meertouw (zgn. Herculesdraad), al welke goederen hij in zijn hoedanigheid van schipper van een rijksvaartuig onder zijn beheer had, zich heeft taegeeigend om deze te verkopen;

dat de smeerolie diende voor smering en onderhoud van de motor van dit schip; dat de touwen behoorden bij dit schip; dat deze goederen toebehoorden aan de Staat der Nederlanden; dat hij van niemand recht of toestemming had gekregen zich deze boe te eigenen; dat hij in hetzelfde tijdvak te Lobith op niet aan te geven tijdstippen hoeveelheden smeerolie ter toeeigening heeft weggenomen uit

andere rijksvaartuigen; dat ook deze olie toebehoorde aan de Staat der Nederlanden; dat hij van niemand recht of toestemming had zich deze toe te eigenen, dat hij de smeerolie van het door hem gecommandeerde vaartuig heeft verkocht aan twee veerlieden te Millingen, evenals de twee nieertouwen; dat hij op deze wijze ongeveer 600 liter smeerolie heeft verkocht:

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — ieder bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit en/of de feiten, waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan.

overwegende. dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

1. *verduistering, meermalen gepleegd,*
2. *diefstal, meermalen gepleegd,*

voorzien en strafbaar gesteld bij

1. artikel 321 jo. artikel 57 van het Wetboek van strafrecht,
2. artikel 310 jo. artikel 57 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat beklaagde op 22 Juni 1953 in arrest is gesteld, en de aard en omstandigheden der zaak vorderen, dat dit arrest gehandhaafd blijft;

Overwegende, dat de Krijgsraad beklaagde op grond van de gepleegde feiten ongeschikt acht in de door hem brklede rang van korporaalschipper 1e klasse te blijven dienen;

Overwegende, dat de Krijgsraad beklaagde op grond van de gepleegde feiten ongeschikt acht in de militaire stand te blijven, doch tevens niet zodanig ongeschikt. dat hij voor goed van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen, behoort te worden ontzet;

Post alia:

Veroordeelt beklaagde tot een gevangenisstraf voor de tijd van vier maanden, met bepaling, dat de tijd door hem vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in arrest doorgebracht bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht: zijnde vanaf 22 Juli 1953:

Bekrachtigt het bestaande arrest;

Verlaagt beklaagde tot de stand van soldaat in de laagste klasse;

Ontslaat beklaagde uit de militaire dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen.

Krijgsraad te Velde West.

Vonnis van 2 September 1953.

President: Luitenant-Kolonel Mr Dr J. P. van Erk; *Leden:* Majoor S. C. Brandt en Kapitein H. R. Mac Gillavry.
Raadsman: Majoor K. Bakker.

Opzettelijke ongehoorzaamheid gepleegd in tijd van oorlog, meermalen gepleegd, door een dienstplichtig soldaat in uniform gekleed,

die na voltooiing van herhalingsoefeningen rnet groot verlof was gezonden en op weg was naar zijn woonplaats.

***Als** militair opzettelijk een meerdere in zijn tegenwoordigheid door een gebaar of daad met enig kwaad bedreigen.*

(W.v.M.S. art. 114 j° art. 57 W.v.S., W.v.M.S. art. 108).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE WEST.

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen J. v. H., dpl. soldaat I e klasse, 911e Afdeling Lichte Luchtdoelartillerie Territoriaal, te Laren, in arrest in het Depôt voor Discipline te Nieuwersluis, beklaagde,

Gezien: . . . .enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

dat hij, op 1 Augustus 1953, in tijd van oorlog, te Hilversum. terwijl hij, in uniform gekleed, na die morgen als dienstplichtig soldaat der l e klasse van de 911e Afdeling Lichte Luchtdoelartillerie Territoriaal na voltooiing van herhalingsoefeningen met groot verlof te zijn gezonden en terwijl hij op weg naar zijn woonplaats was, toen de in uniform geklede kornet M. J. M. Blommesteijn hem naar aanleiding van zijn onmilitaire houding bij zich riep, geweigerd heeft althans opzettelijk heeft nagelaten aan dit bevel te gehoorzamen, zeggende: ,,Ik ben bedonderd, ik heb niets met U te maken", althans woorden van gelijke weigerende strekking bezigende en vervolgens, nadat genoemde kornet hem had gelast zijn zakboekje te tonen, althans zijn persoonsgegevens op te geven, heeft geweigerd dit af te geven, zeggende dat hij een verklede burger was en niets met de kornet te maken had en vervolgens is doorgelopen en tenslotte nadat genoemde kornet hem, door voor hem te gaan staan had belet door te lopen, deze kornet in diens tegenwoordigheid met enig kwaad heeft bedreigd door zijn plunjezak neer te gooien en zijn handen op dreigende wijze achteruit te brengen;

Overwegende, dat uit de justitiële verklaring dd. 5 Augustus 1953 opgemaakt door de Commandant Verzorgings Batterij 2e Depôt Luchtdoelartillerie te Laren blijkt, dat beklaagde van 28 Juli 1953 tot 1 Augustus 1953 als militair in werkelijke dienst was en op laatstgemelde datum met groot verlof gezonden is;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat hij op 1 Augustus 1953 's morgens als dienstplichtig soldaat der eerste klasse van de 911e Afdeling Lichte Luchtdoelartillerie Territoriaal na voltooiing van de herhalingsoefeningen met groot verlof is gezonden naar zijn woonplaats Hilversum; dat, toen hij op weg naar zijn woonplaats nog in uniform gekleed. te Hilversum was aangekomen, de eveneens in uniform geklede kornet Blommesteyn hem aldaar bij zich heeft geroepen, omdat hij met een hand in de zak liep; dat hij echter geweigerd heeft aan dit bevel gehoor te geven. zeggende: ,,Ik ben bedonderd. ik heb niks met TT te ma-,.ken"; dat hij daarop doorliep; dat de kornet hem echter achterna

kwam en hem gelastte zijn zakboekje aan hem te tonen; dat hij geweigerd heeft zijn zakboekje af te geven, zeggende, dat hij een verklede burger was en niets met de kornet te maken had; dat hij wederom doorliep; dat echter de kornet hem nogmaals achterna kwam en voor hem ging staan, zodat hij niet door kon lopen; dat hij daarop zijn plunjezak op de grond gegooid heeft en zijn handen enigszins naar achteren gebracht heeft en kwaad heeft gekeken; dat hij nogal driftig is;

Overwegende, dat een procesverbaal van huishoudelijk onderzoek dd. 4 Augustus 1953 opgemaakt en gesloten te Laren door Jan Schaling, eerste luitenant en Jan Ruurd Bijkersma, eerste luitenant, onder meer zakelijk inhoudt als verklaring van:

Martinus Johannes Maria Blommesteyn, kornet der Artillerie,

dat hij op 1 Augustus 1953 was aangewezen als Commandant van de Garnizoenspatrouille welke dienst moest dolen aan het station te Hilversum; dat hij toen een militair zag lopen op het Stationsplein; dat hij deze heeft aangeroepen; dat de soldaat antwoordde: „Ik ben ..bedonderd, ik heb niets met U ie maken"; dat de soldaat daarop doorliep; dat hij toen naar deze toe is gegaan en hem heeft tegengehouden; dat de soldaat toen beweerde dat hij een verklede burger was; dat hij hem toen zijn naam en legernummer heeft gevraagcl; dat de soldaat ook dit weigerde, alles gepaard gaande niet scheldwoorden; dat de soldaat weer doorliep; dat hij toen voor deze is gaan staan en hem gelast heeft geen stap verder te doen; dat de soldaat toen zijn plunjezak op de grond gooide en zei: „Blijf met „je poten van mij af", waarbij hij een dreigende houding aannam, door zijn handen enigszins naar achteren te brengen en een vechthouding aan te nemen;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — eergemeld procesverbaal van huishoudelijk onderzoek slechts gebezigd in verband met de inhoud der overige bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht. hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

1. opzettelijke ongehoorxaamheid gepleegd in *tijd* van oorlog, meermalen gepleegd,
2. als *militair* opzettelijk *een* meerdere *in zijne* tegenwoordigheid door *een* gebaar *of* daad met enig kwaad *bedreigen*,

voorzien en strafhaar gesteld bij:

1. artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht jo. artikel 57 van het Wetboek van Strafrecht,
2. artikel 108 van het Wetboek van Militair St afrecht;

[Volgt: veroordeling tot militaire detentie voor de tijd van een maand met bepaling, dat de tijd door hem vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in arrest doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde detentie geheel in mindering zal worden gebracht, zijnde een maand — *Red.*].

Krijgsraad te Velde West.

Vonnis van 2 September *1953.*

President: Luitenant-Kolonel Mr. Dr. J. P. van Erk; *Leden:* Majoor S. C. Brands en Kapitein H. R. Mac Gillavry.

Krachtens het op artikel 45 van de Wegenverkeerswet gegronde Koninklijk Besluit van 1 April 1953 S 167 geldt artikel 13 van het Wegenverkeersreglement slechts voor die categorie voertuigen voor zover dit artikel betrekking heeft op wagens cn rijwielen. In casu betrof het een motorrijtuig ten behoeve van de Landmacht gebezigd, dat niet voorzien was van twee koplichten, welke voorwaarts heide helder wit of beide helder geel licht uitstraalden, immers straalde de rechter koplamp in het geheel geen licht uit.

Vrijspraak. Het bewezene levert op een krijgstuchtelijk vergrijp in de zin van artikel 3 lid 1 van de Wet op de Krijgstucht. Terugverwijzing van de zaak onder mededeling van alle stukken ter verdere behandeling aan de Commanderende Officier.

(W.K art. 2, 1°, 58; W.V.W. art. 45).

De Krijgsraad te Velde West.

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, trgen G.W.H. Kapitein, R 105e Technische Dienst Veldherstellingscompagnie te Amsterdam, beklaagde,

Overwegende. dat de beklaagde is ten laste gelegd:

Gezien: . . . . enz.;

dat hij, militair zijnde en in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht, op 26 Juni 1953 te omstreeks 23.25 uur, zijnde een tijdstip gelegen tussen een half uur na zonsondergang en een half uur vóór zonsopgang in de gemeente Dubbeldam te Wieldrecht, als bestuurder van het vierwielig motorrijtuig gekenmerkt K.P. *13-75,* daarmede heeft gereden over de voor het openbaar rij- of ander verkeer openstaande weg, de Rijksweg no. 16, zonder dat dat motorrijtuig was voorzien van twee koplichten van gelijke grootte en gelijke of nagenoeg gelijke verlichtingssterkte, welke voorwaarts beide helder wit of beide helder geel licht uitstraalden, immers straalde de rechter koplamp in het geheel geen licht uit;

Overwegende, dat het bewezene niet oplevert een feit, strafbaar gesteld bij enige wettelijke strafbepaling nu het motorrijtuig in casu een ten behoeve van de Landmacht gebezigd voertuig is en krachtens het op artikel 45 van de Wegenverkeerswet gegronde Koninklijk Besluit van *I* April *2953 S. 167,* artikel *13* van liet Wegenverkeersreglement slechts voor die categorie voertuigen geldt voor zover dit artikel betrekking heeft op wagens en rijwielen;

Overwegende, dat beklaagde mitsdien van het hem ten laste gelegde behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat het bcwczen vcrklaardc echter wel oplevert een krijgstuchtelijk vergrijp in de zin van artikel 2 lid *1* van de Wet

op de Krijgstucht, zodat met toepassing van artikel 58 van die Wet onder mededeling van alle stukken de zaak ter verdere behandeling behoort te worden verwezen naar de tot straffen bevoegde Commanderende Officier,

[Volgt: Vrijspraak en Verwijzing voor de tot straffen bevoegde C.O. — *Red.]*

Krijgsraad te Velde West.

Vonnis van 7 October 1953.

President: Luitenant-Kolonel Mr. Dr. J. P. van Erk; *Leden:* Majoor Mr P. C L. Eschauzier en Kapitein Mr W. Kasten;
Raadsman: Kapt. A. v. d. Most van Spijk.

Overtreding van artikel 25 van de Wegenverkeerswet. Een marechaussee 2e klasse achtervolgde in opdracht aan een meerdere, een marechaussee 1e klasse. als bestuurder van een tweewielig motorrijtuig een ander motorrijtuig. Dus doende kon hij minder voorzichtigheid betrachten dan een gewone weggebruiker en kon hem geen min of meer grove of aanmerkelijke onvoorzichtigheid worden verweten. toen hij tijdens het voorbijrijden van een file van motorrijtuigen, geen voldoende ruimte liet voor een tweewielig motorrijtuig dat hem tegemoet kwam, waardoor een botsing plaats had.

(W.V.W. art. 35 en 45 K.B. van 1 April 1953
Stb. nr. 167, art. 1).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE WEST.

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen J.V., vrijwillig marechaussee 1e klasse, 5e Divisie Kon. Marechaussee, Brigade IJmuiden, beklaagde;

Gezien: . . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

dat hij, terwijl hij als militair en als marechaussee 1e klasse in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht, op 24 Juli 1953 in de gemeente Diemen, als bestuurder van het tweewielig motorrijtuig, gekenmerkt 53378, daarmede rijdende over de voor het openbaar rij- of ander verkeer openstaande weg, de Rijksweg Amsterdam-Amersfoort:

Primair: het aan zijn schuld te wijten is geweest, dat bij gelegenheid van een botsing van het door hem bestuurd motorrijtuig met het tweewielige motorrijtuig gekenmerkt GX 32563, de bestuurder van laatstgenoemd motorrijtuig B. J. Willems zodanig letsel heeft bekomen, waaruit tijdelijke ziekte of verhindering in de uitoefening zijner beroepsbezigheden is ontstaan, terwijl dat letsel door de botsing is ontstaan, zijnde hij beklaagde, immers ten tijde en ter plaatse voormeld, hoewel voormelde weg ter plaatse slechts 6.50 meter

breed was. met een snclhcid van minstens 40 kilometer per uur geheel over de linkerzijde van voormelde weg gaan rijden teneinde een voor hem rijdend vierwielig motorrijtuig, dat eveneens ten dele op de linkerrijbaan rijdende, een file van motorrijtuigen voorbij reed of wilde voorbij rijden, in te halen, zulks terwijl uit tegenovergestelde richting het door Willems voornoemd bestuurde tweewielige motorrijtuig naderde, met het gevolg dat hij geen ruimte latende voor dit, hem tegemoetrijdende motorrijwiel. daarmede in botsing is gekomen, waarbij de voormelde bestuurder van dit tweewielig motorrijtuig van zijn motor is afgeslingerd en een hersenschudding en verstuikte enkel heeft bekomen, tengevolge waarvan hij omstreeks zes weken ziek heeft gelegen en gedurende die tijd verhinderd is geweest in de uitoefening van zijn beroepsbezigheden van cantinechef;

Subsidiair: bij het inhalen van een voor hem rijdend vierwielig motorrijtuig, hij op het voor het verkeer uit de tegengestelde richting bestemde gedeelte van bovenvermelde weg is gekomen, terwijl daardoor gevaar ontstond voor tegemoetkomend verkeer, zijnde hij immers op dat gedeelte in botsing gekomen met het hem tegemoet rijdend tweewielig motorrijtuig, gekenmerkt GX 32563;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard;

dat hij, terwijl hij als Marechaussee tweede klasse in werkelijke dienst was hij de Koninklijke Landmacht, op 24 Juli 1953 als bestuurder van het tweewielig motorrijtuig, gekenmerkt 53378 daarmede reed over de voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande Rijksweg Amsterdam-Amersfoort, in de richting Amersfoort; dat hij toen in opdracht van zijn meerdere, de marechaussee eerste klasse Zuurmond, een motorrijtuig achtervolgde en daartoe met een snelheid van minstens veertig kilometer per uur, geheel op de linkerzijde van die weg reed, ter plaatse 6.50 nieter breed zijnde; dat het door hem achteivolgde motorrijtuig ten dele op de, gezien de rijrichting, linker rijbaan reed, teneinde een in dezelfde richting rijdende file van motorrijtuigen voorbij te rijden; dat hij trachtte het door hem achtervolgde motorrijtuig voorbij te rijden en daartoe geheel naar links uithaalde; dat hij, toen hij naast laatstbedoeld motorrijtuig was gekomen, van tegenovergestelde richting een motorrijder zag naderen; welke goed rechts reed; dat hij geen gelegenheid meer had tot afremmen en er geen voldoende ruimte was om het tegenliggende motorrijwiel te ontwijken; dat beide motorrijwielen met elkaar in botsing kwamen; dat de bestuurder van het tegemoetkomende motorrijwiel WILLEMS was genaamd;

Overwegende, ten aanzien van deze bewezenverklaring dat, nu beklaagde in opdracht van een meerdere een ander motorrijtuig achtervolgde en dusdoende minder voorzichtigheid kon betrachten dan een gewone weggebruiker, hem geen min of meer grove of aanmerkelijke onvoorzichtigheid kan worden verweten en er mitsdien geen spralre kan zijn van schuld als in de telastelegging bedoeld;

Overwcgende. dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

overtredina van artikel 25 *van de Wegenverkeerswet:*

voorzien en strafbaar gesteld bij:

art. 35 junctis art. 25 en 43 van de Wegenverkeerswet en art. I van het Koninklijk Besuit dd. 1 April 1953 S. no. 167;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen, hetgeen beklaagde primair meer of anders is ten laste gelegd, dan hiervoor als bewezen is aangenomen. zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat nu het primair ten laste gelegde is bewezen, een onderzoek naar het aan beklaagde subsidiair ten laste gelegde achterwege behoort te blijven;

Posf alia:

Veroordeelt beklaagde tot betaling van een geldboete van twintig gulden, met bepaling, dat de geldboete bij gebreke van betaling en verhaal zal n-orrlen vcrvangcn door hechtenis voor de duur van tien dagen.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 25 Augustus 1953.

President: Mr Doornbos; *Leden:* Lt. Generaal van der Kroon, gep. Kapt. t. Zee van Langeveld (plv.), gep. Generaal-maj. Schimmel (plv.), gep. Lt. Generaal Nijhoff.

Beklag gedeeltelijk gegrond. Onbehoorlijk gedrag op de openbare weg en onkrijgstuchtelijke houding tegenover meerderen. Tuchtklasse omgezet in streng arrest.

(W.K. artt. 18, 68).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen een verklaring, gedagtekend 29 Juni 1953, van P.F.F., dienstplichtig soldaat, waarbij deze 's Hofs eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beschikking op het beklag, door hem bij de Artilleriecommandant 1e Legerkorps ingediend, over de hem door zijn Commandant opgelegde straf van plaatsing in een tuchtklasse voor de tijd van drie maanden wegens:

„Blijk gegeven ongevoelig te zijn voor vermaningen cn verschil-
„lende opgelegde krijgstuchtelijke straffen; zich thans wederom
„schuldig gemaakt aan ondisciplinair optreden door tijdens een
„meerdaagse oefening toen door een viertal opper-wachtmeesters
„aanmerking werd gemaakt op het zeer luidruchtig gedrag in het
„openbaar van een groep militairen, uit deze groep naar voren
„gekomen en op uitdagende toon hierover toelichting gevraagd.

„Toen daarna de orde was hersteld, tegen een paar andere sol-
„daten, hoorbaar voor de opper-wachtmeesters. de opmerking ge-

.,maakt: ,,Ja, die jongens zijn hoog geworden." Toen hem hierop ,,werd gelast mee te gaan naar de wachtcommandant een weer- ,,spannige houding aangenomen door slechts schoorvoetend en ,,eerst na aandringen van andere soldaten hieraan gevolg te geven, ,,waarbij door hem de opmerking werd gemaakt: ,,Je lijkt wel ,,op een hond, die ze z'n hok injagen."

,,Tevens een jongedame lastig gevallen en. door haar bij de ,,schouders te grijpen, haar belet haar weg te vervolgen";

bij welke beschikking op 27 Juni 1953 genomen en op dezelfde dag ter kennis van klager gebracht — het beklag gedeeltelijk gegrond werd verklaard met handhaving van de opgelegde straf en de omschrijving van de strafreden werd gewijzigd zodat deze kwam te luiden:

,,Blijk gegeven ongevoelig te zijn voor vermaningen en verschil- ,,lende opgelegde krijgstuchtelijke straffen; zich thans wederom ,,schuldig gemaakt aan onkrijgstuchtelijk optreden door tijdens een ,.meerdaagse oefening, deel te nemen aan wanordelijk gedrag in ,,het openbaar.

,,Na door een viertal opperwachtmeesters opmerkzaam te zijn ge- ,,maakt op het onjuiste gedrag, uit een groep militairen naar voren ,,gekomen en een onkrijgstuchtelijke houding tegenover deze op- ,,perwachtmeesters aangenomen.

,,Een bevel van een opperwachtmeester om zich naar het bivak ,,te begeven en zich aldaar bij de wachtcommandant te melden ,,eerst na aandringen van andere soldaten, op onvoldoende wijze ,,opgevolgd."

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord de klager;

Gelet op de processen-verbaal der getuigen J. W. H. van Hoof, H. Mout, I. van der Leeuw, J. A. B. Kluin, allen opperwachtmeester-instructeur bij 101 Artillerie-Meetafdeling, A. W. J. Voorhorst en M. D. van der Ploeg, beiden gewoon dienstplichtig soldaat bij 101 Artillerie Meetafdeling, door de Luitenant-Generaal A. G. J. M. F. van der Kroon:

Gelet op het advies van de Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht:

Overwegende, dat bij het onderzoek is komen vast te staan dat klager in de vroege avond van 3 Juni 1953 op de openbare weg te Valkenburg (L) lopende met beide handen in de zakken een meisje tegenkomend, niet opzij is gegaan doch achteruitlopend is teruggelopen terwijl hij vervolgens een hand — of heide handen — op de schouder van het meisje legde;

dat dit meisje haar weg niet vrij kon vervolgen dan nadat zij enkele passen opzij gemaakt had;

dat klager vervolgens zijn baret voor het meisje afnam en haar verder met rust liet;

dat klager zich later met een groepje — waaronder enkele zich luidruchtig gedragende — soldaten te omstreeks 22.00 uur van Val-

kenburg over de Dalemscheweg begaf naar zijn bivak te Sibbe;

dat klager zich toen niet luidruchtig gedroeg;

dat de opperwachtmeester-instructeur Mout, die zich in gezelschap van de opperwachtmeesters-instructeur van Hoof, van der Leeuw en Kluin eveneens naar het bivak te Sibbe begaf, in verband met dit wanordelijk gedrag het groepje soldaten waarschuwde zich behoorlijk te gedragen;

dat daarop de opperwachtmeesters en, op enkele meters achter hen, de soldaten, hun weg vervolgden totdat enkele ogenblikken later de opperwachtmeester van Hoof, in de mening verkerend dat klager achter zijn rug de woorden: ,,Ja, die jongens zijn hoog geworden" uitte, terugging en aan klager, na tot hem gezegd te hebben dat hij zijn mond moest houden en niet op deze manier over zijn meerderen moest spreken, de opdracht gaf zich onmiddellijk naar het bivak te begeven, zich bij de wachtcommandant te melden en in de wacht op hem, opperwachtmeester van Hoof, te wachten;

dat klager toen op uitdagende toon met de handen in de zijde vroeg ,,waarom" en ,,wat heb ik gedaan?" en geen aanstalten maakte om de hem gegeven opdracht uit te voeren;

dat de opperwachtmeester van Hoof hierna klager de opdracht gaf om voor hem uit te lopen hetgeen klager eveneens weigerde;

dat vervolgens de opperwachtmeester Mout als oudste der aanwezigen klager opdroeg de onderofficieren te volgen waarop klager tenslotte, nadat zijn kameraden Voorhorst en van der Ploeg invloed op hem hadden uitgeoefend om rustig mede te gaan naar de wacht, met beide handen in de zak gestoken, achter hen aan bleef slenteren;

dat de opperwachtmeester van Hoof klager, bij de wacht aangekomen. nogmaals moest opdragen om naar binnen te gaan, aan welke opdracht klager gevolg gaf nadat zijn kameraden het hem hadden aangeraden en nadat hij bij het binnengaan der wacht gezegd had: ,,Je lijkt hier wel een hond, die ze zijn hok in jagen";

Overwegende, dat het Hof de opgelegde straf te zwaar acht, nu klager ter zake van dit gedrag van 12 Juni 1053 tot 8 Juli 1953 voorlopig streng arrest heeft ondergaan en zich met ingang van laatstgenoemde datum in voorlopig licht arrest bevindt, terwijl de omschrijving der strafreden behoort te luiden als hierna zal worden vermeld;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht de eindbeslissing nemende op het beklag:

Verklaart dit gedeeltelijk gegrond;

Wijzigt de opgelegde straf in die van veertien dagen streng arrest;

Bepaalt, dat deze straf wordt geacht ten uitvoer te zijn gelegd door het ondergaan van het aan klager te dezer zake opgelegd voorlopig arrest;

Wijzigt de omschrijving der strafreden zodat deze komt te luiden:

,,Onbehoorlijk gedrag op de openbare weg door een meisje te ,.beletten haar weg te vervolgen.

„Een onkrijgstuchtelijke houding aangenomen tegenover een „opperwachtmeester, die op de openbare weg een groep militairen „opmerkzaam maakte op wanordelijk gedrag, waaraan de gestrafte „zelf geen deel genomen had. Eerst na herhaalde aanmaning een „bevel van een opperwachtmeester opgevolgd om zich naar het „bivak te begeven en zich aldaar bij de wachtoommandant te mel- „den. Naar aanleiding van dit bevel de opmerking gemaakt: „Je „lijkt hier wel een hond die ze zijn hok injagen"."

Bepaalt dat deze straf en deze omschrijving der strafreden zullen worden ingeschreven in klager's straflijst in plaats van die, waarvan beklag;

Bepaalt, dat een afschrift van 's Hofs eindbeslissing zal worden uitgereikt aan klager, de strafoplegger, de Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht en de Minister van Oorlog.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 22 September 1953.

President: Mr Doornbos; *Leden:* Vice-Admiraal Brouwer, Lt. Generaal van der Kroon, Generaal-maj. Mr Schepers, gep. Kapt. t. Zee van Langeveld (plv.).

Gekleed in de broek van de dagelijkse tenue, khaki-overhemd en khaki-das, zonder rang- of wapenonderscheidingstekenen en zonder (militair) hoofddeksel is niet „in uniform gekleed.

W.K. art. 68; W.M.S.R. art. 62.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen de verklaring, gedagtekend 16 Juli 1953, van V.S., sergeant-geschuthersteller..... waarbij deze 's Hofs eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beschikking op het beklag, door hem ingediend bij de Commandant van ....., over de straf van 2 dagen verzwaard arrest, hem op 8 Juli 1933 opgelegd door zijn Compagnies-Commandant, wegens:

„In uniform met bewegingsvrijheid vertrokken zonder de voor- „geschreven rang- en wapenonderscheidingstekenen en zonder „hoofddeksel te dragen, onder de verzachtende omstandigheid, „dat hij in de mening verkeerde, hierdoor als burger gekleed te „zijn",

bij welke beslissing — op 15 Juli 1953 genomen en op dezelfde datum ter kennis van klager gebracht — het beklag ongegrond werd verklaard met handhaving van de opgelegde straf en van de omschrijving van de strafreden;

Gezién:....enz.;

Overwegende, dat uit het onderzoek is gebleken dat klager. terwijl hij gerechtigd was tot het dragen van burgerkleding buiten dienst, gekleed in de broek van de dagelijkse tenue, khaki-overhemd en khaki-das, zonder voorzien te zijn van enig rang- of wapenonder-

scheidingsteken en zonder hoofddeksel, de kazerne, waar hij was gelegerd, heeft verlaten, teneinde zich met verlof te begeven;

Overwegende, dat, waar in geen enkel dienstvoorschrift enige nadert: aanduiding voorkomt van hetgeen onder ,,burgerkleding" moet worden verstaan, de kleding die klager droeg, als burgerkleding kan worden beschouwd, zodat klager ten onrechte terzake van het in de omschrijving van de strafreden vermelde, krijgstuchtelijk werd gestraft en het beklag gegmnd moet worden verklaard;

Krachtens artikel 68 van de Wet op de Krijgstucht de eindbeslissing op het beklag nemende;

Verklaart dit gegrond;.....enz.

REDACTIONEEL GEDEELTE.

Ouderdom in rang.

Bij K.B. van 6 Februari 1954, Stb. 52, werd het *Reglement betreffende de Krijgstucht* als volgt gewijzigd:

Achter artikel 6 werd een nieuw lid ingevoegd, luidende:

Artikel 6*a*.

De militair, aan wie een tijdelijke rang is toegekend, wordt voor wat betreft de bepaling van zijn ouderdom in de rang geacht die rang titulair te bekleden.

De betekenis van deze wijziging is, dat ingevolge art. 6 R.Kr. een militair, aan wie een tijdelijke rang is toegekend, voor de bepaling van zijn ouderdom in die rang, wordt geacht de jongste der militairen van die rang te zijn en dat ten aanzien van militairen, die dezelfde tijdelijke rang of dezelfde titulaire rang bekleden, de ouderdom in die rang bepaald wordt overeenkomstig de regelen in de art 4 en 5 R.Kr. vermeld.

„Het bloedonderzoek bij verkeersongevallen."

De Luitenant ter Zee (A) 2e klasse H. A. VAN EE doet ons de volgende beschouwingen toekomen:

In aflevering 1 van de jaargang 1954 van het tijdschrift ,,*Buitenlandse Rechtstijdingen*", uitgegeven door het Belgische Ministerie van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel, is het proefschrift van den heer Jo VERDUYN, ter verkrijging van het licenciaat Criminologie aan de Katholieke Universiteit te Leuven opgenomen Het proefschrift heeft tot onderwerp ,,Het bloedonderzoek bij verkeersongevallen". Een actueel onderwerp waarover al vele malen van gedachten is gewisseld. Het groeiend alcoholmisbruik bij verkeersongevallen dwingt tot het nemen van afdoende maatregelen tegen dit maatschappelijke gevaar,

In hel eerste hoofdstuk belicht de schrijver, voornamelijk aan de hand van statistische gegevens, de invloed van de alcohol op de criminaliteit. Indien men de vele statisticken op zich laat inwerken komt men inderdaad onder de indruk van het stijgend alcoholmisbruik. Iri de gebieden Gerit en Kortrijk werden in de loop vaii acht jaar (van 1943 lot 1949) 202 personen in verband niet verkeersongevallen onderzocht, waarbij bleek, dat 72 % zich in staat van dronkenschap bevond (d.w.z. met een bloedalcoholgehalte van 1 – 4 gr. $^0/_{00}$).

In tiet tweede hoofdstuk belicht de sclrrijver hei verloop van de alcohol-intoxicatie bij het individu. Reeds een bloedalcoholgehalte van 0,4—0,5 gr. $^0/_{00}$ blijkt invloed te hebben op de gedragingen van het menselijk organisme. Bij liet tegenwoordige zich snel uitbreidende wegverkeer beginnen de gevaren hiervan al spoedig een rol te spelen. De oude kenmerken van dronkenschap: riekende adem, waggelende gang eri wartaal, worden door verschillende onderzoekers als onvoldoende redegevend voor het vaststellen van liet „onder de invloed" zijn beschouwd. Vooral omdat het hij verkeersdelicten niet gaat om de vraag of iemand dronken is, maar om de vraag of iemand zodanig onder de invloed van alcohollioutlende drank verkeert, dat hij riict iri staat moet worden geacht een voertuig naar behoren te besturen. Hierbij zijn tal vaii schnkeririgcn mogelijk zonder dat tie drie lilassiclie kenmerken zich behoeven voor te doen.

Nadat iriet vclc aanhalingen van verschillende schrijvers de betrouwbaarheid der diverse methoden en de resultaten van het bloedonderzoek zijn belicht, vergelijkt de schrijver de wetgevingen hieromtrent in verscheidene landen.

Het is helaas niet doenlijk alle dikwijls interessante regelingen van het bloedonderzoek hier te memoreren. Wel blijkt duidelijk, dat de wetgeving van de Noord-Europese landen op dit punt erg progressief is. In Zweden b.v. bestaat een soortgelijke strafbepaling als art. 20i W.V.W. De wet bepaalt echter verder, dat de autobestuurder wiens alcoholgehalte 1.5 gr. $^0/_{00}$ of meer bedraagt, geacht wordt onder „zodanige invloed" te zijn. Indien het alcoholgehalte tussen de 0,8 en 1,5 gr. $^0/_{00}$ is gelegen heeft dit hetzelfde resultaat, met dien verstande dat het strafmaximum wordt verlaagd, terwijl bij eeri alcoholgehalte van 0,8 gr. $^0/_{00}$ of minder geen straf wordt uitgesproken, tenzij bijzondere omstandigheden hiertoe aanleiding geven.

Hoofdstuk IV behandelt de huidige toestand in België en de bezwai.cn, zowel van technische als van juridisch-philosophische en juridische aard, welke tegen de invoering van het verplichte bloedonderzoek bestaan.

Tenslotte geeft de schrijver enkele suggesties om aan het probleem van het bloedonderzoek een wettelijke grondslag te geven, n.l.:

1e. strafbaar gesteld moet worden het besturen van een voertuig op de openbare weg wanneer een bepaald alcoholgehalte in het bloed

wordt vastgesteld, waarbij de grens b.v. op 1,5 gr. ‰ gesteld kan worden;

2e. beneden deze grens moet de rechter vrij zijn om, naar omstandigheden, het zich bevinden onder „zodanige invloed" aan te nemen:

3e. bij gedwongen bloedafname dient de dwang beperkt te blijven tot de hogere opsporingsambtenaren, b.v. voor Nederland de hulpofficieren- en officieren van Justitie, terwijl de afname zelf dient te geschieden door een geneesheer.

Uit bovenstaande moge blijken dat de beschouwingen van Jo VERDUYN alleszins waard zijn om door de hierin geïnteresseerde jurist te worden gelezen, zulks ter verheldering van de probleemstelling en wellicht ook ter bevordering van een wettelijke regeling van dit probleem in Nederland. In dit verband verzuime met niet het arrest van de Hoge Raad dd. 5 Juni 1951, betreffende de toelaatbaarheid van de bloedproef (N.J. 1951 nr. 520) in zijn studie te betrekken.

Opsporingsonderzoek ter berechting van strafbare feiten.

Vele van onze lezers zullen zich nog herinneren de stol, welke kort vóór de jongste oorlog opgejaagd is door de beruchte *zaak*-Oss [1]). Groot was de verontwaardiging bij tal van juristen over de spaak, welke de Minister van Justitie in het wiel der gerechtigheid tijdens de behandeling van deze zaak gestoken had en welker algemeen omschreven strekking mogelijke politieke overwegingen ten aanzien van dit geval deed achter de schermen blijven.

Aangezien militairen van het Wapen der Koninklijke Maréchaussée, die hun plicht hadden gedaan, van deze inmenging het slachtoffer waren geworden, komt het wenselijk voor om hier de naar onze mening zeer juiste critiek over te nemen, welk Mevrouw Prof. Mr D. HAZEWINKEL-SURINGA in de jongste aflevering van het Tijdschrift voor Strafrecht, blz. 146 tot en met 151, over de toepassing van bepaalde wetsartikelen ten beste heeft gegeven. Zij betreft in hoofdzaak de verhouding van de Minister van Justitie tegenover de wettelijke bevoegdheden van het opsporingsapparaat. Zij schreef:

> De feitelijke achtergrond laat ik buiten beschouwing, om slechts sine ira et studio de juridische vragen, die zij opwierp, te bezien; om dus als een objectieve mathematicus na te gaan, of de wettelijke lijnen met hun snij- en raakpunten dezelfde zijn als die, welke in deze rechtszaak door de rechter zijn getrokken.
>
> Het uitgangspunt van deze casus was, gelijk bekend, een telegram, uitgaande van de Minister van Justitie aan de Proc.

---

[1]) Zie de hierop betrekking hebbende beslissing van de Centrale Raad van Beroep van 22 December 1939 (Ned. Jurispr. 1939, nr. 53.

Gen. van het Hof in zijn qualiteit van fungerend Directeur van Politie, waarin hem werd opgedragen om aan de Divisiecommandant der maréchaussée namens Z.E. mee te delen, dat de in Oss gestationneerde brigade zich had te onthouden van *ieder opsporingsonderzoek*, tot nader order, behoudens uitdrukkelijke last van de Proc. Gen., en alle bij haar inkomende aangiften had door te geven aan de gemeentepolitie.

Juridische analyse voert bot de volgende vragen:

1°. Kan de Minister van Justitie *ieder* opsporingsonderzoek verbieden?

2°. Loopt er wettelijk een lijn van de Minister naar de lagere opsporingsambtenaren en loopt die lijn over de Proc. Gen. als fungerend Directeur van Politie?

Ingeval deze vragen ontkennend zouden worden beantwoord, welke weg had dan moeten worden gevolgd om aan eventueel verkeerde opsporingspractijken een einde te maken?

Ad 1°. Geen Minister kan aan opsporingsambtenaren, die als zodanig door de Wet op de Strafvordering zijn aangewezen, hun opsporingsbevoegdheid ontnemen, niet voor goed en niet tijdelijk. Zij immers zijn *verplicht en gehouden* om alles aan te wenden, nal dienstig kan zijn om het feit toi klaarheid te brengen en de dader in handen te krijgen: aldus reeds art. 11 juncto 37 van het oude W. v. Sv. [4]), aldus ook de H.R. in zijn arrest, opgenomen in het W. 8897: aldus ook de huidige wet, die in de artt. 1-21, 142, 148², 157² steeds spreekt van *verplicht tot* en *belast met*, als het gaat over de opsporing dezer ambtenaren en even stringent spreekt in de artt. 163–165 juncto 155, waar het betreft hei ontvangen van klachten en aangiften, die zij *hebben* ie ontvangen en *hebben* door te geven aan de Off. van Justitie.

Zolang iemand een der functies bekleedt, die het huidige art. 141 Sv. noemt, heeft hij onontkoombaar, wettelijk, de *plicht* tot opsporen. Eerst als hij in die functie is geschorst of daaruit is ontzet, verliest hij recht en plicht daartoe. Eerst dan houdt hij op de lange arm te zijn van de Officier van Justitie, eerst dan houdt hij op te fungeren als zijn ogen en oren, die *moeten* waarnemen, teneinde de Officier in te lichten omtrent hetgeen zich in de wereld afspeelt.

Gaan deze speurders de grenzen hunner bevoegdheid te buiten, dan kunnen zij vallen onder de greep van het strafrecht; ook orider die van het administratieve gezag, waaronder zij ressorteren, dat eventueel disciplinaire maatregelen als schorsing of afzetting op hen kan toepassen. Tegen het opnemen onder de opsporingsambtenaren van de Kantonrechter rees immers juist daarom verzet, omdat deze practisch onaf-

[4]) Zie DE BOSCH KEMPER, *Wetboek van Strafvordering* 1840, **1** blz. **114**, 160, 221.

zetbaar zijn (nl. zolang de H.R. geen termen vindt tot zijn ontzetting uit zijn rechterlijk ambt), terwijl *juist in de afzetbaarheid hef enige correctief ligt tegen verkeerde uitoefening van de opsporingsplicht* 5).

Behalve in straffen en disciplinaire maatregelen ligt nog een rem tegen ongewenste practijken in spoedige tussenkomst van de Officier van Justitie. Geen enkele andere macht kan hierin een rol spelen. Ook de Officier heeft echter niet het recht opsporingsambtenaren reed.: vari te voren en in het algemeen uit te schakelen. Deze hebben eigen initiatief; zij mogen optreden zonder daartoe bevelen te moeten afwachten. Voor een deugdelijke misdaadbestrijding is dit noodzakelijk; zonder eigen recht tot onmiddellijk optreden zouden daders verdwenen, sporen weg, en corpora delicti zoekgemaakt zijn.

Het gehele nasporingsrecht van de A.O.M. veronderstelt zelfstandigheid in optreden van de opsporingsambtenaren. bij r aanstelling daarom dan ook grote zorgvuldigheid is geboden.

De Centrale Raad echter legt de Wet op de Strafvordering geheel anders uit. Hij leest in art. 141 niet, dat de daar genoemde ambtenaren een eigen onaantastbaar recht zouden hebben om strafbare feiten op te sporen, dat de Minister van Justitie in geen enkel opzicht zou mogen beperken, maar een bepaling, die de burgers verzekert, dat afgezien van het bepaald in art. 142 Sr., geen andere personen enig opsporingsonderzoek kunnen instellen. Zonder nadere motivering wordt aangenomen, dat dus wettelijk onaantastbare rechten van opsporing hun niet zijn gegeven, hoewel toch het een het ander niet uitsluit. Er wordt slechts aan toegevoegd, dat dit in strijd zou zijn met het feit. dal de Minister in hoogste instantie verantwoordelijk is voor de richtige opsporing van strafbare feiten 6). Ook dit impliceert echter niet de mogelijkheid van hun tijdelijke terzijde schuiving; lid vereist wel hun afzetbaarheid.

De enige mogelijkheid, om de in het geding zijnde onderofficieren der maréchaussée als opsporingsambtenaren buiten gevecht te stellen zon. naar ili meen, hun schorsing of afzetting als maréchaussée zijn geweest. Gezien art. 1X van het Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke Landmacht, waartoe dit wapen behoort, ligt de bevoegdheid daartoe uitsluitend bij de Minister van Defensie en niet bij die van Justitie.

Niet hem heeft echter de Minister van Justitie ingeschakeld, maar de Procureur Generaal bij het Hof. zodat nu de vraag naar voren komt, in hoeverre deze dignitaris de macht heeft

---

5) BLOK-BESIER I, p. 421; M. v. Tocl. op art. 141.

6) **Deze** motivering brengt mee, dat de Minister van Justitie dus ook de Officier van Justitie, de Kantonrechter, de Burgemeester, de Commissaris van Politie hun opsporingsrechten kan ontnemen.

oni zich in te laten met het beknotten der opsporingsactiviteit der hulpofficieren der maréchaussée. De Proc. Gen. bij het Hof nu speelt in de opsporing geen wezenlijke rol. Tot 1926 is hij in zijn functie van Directeur van Politie hulpofficier van Justitie geweest (art. 8[3] Sv. oud) en als zodanig ondergeschikt aan de Officier' thans heeft hij, gezien art. 140[2], alleen nog een zekere contrôle. Hij heeft te waken voor de richtige op-,poring in zijn ressort. Wat wil dat zeggen? De opsporing zelf is gelegd in handen van de Officier van Justitie, die geen hulpambtenaar is van de P.G. [7]), maar een zelfstandige dignitaris, wiens taak door de wet is omschreven, welke niet van hogerhand kan worden vergroot of beperkt. De controlerende functie van de Proc. Gen reikt niet verder dan tot de Officier; hij beeft geen vat op diens ondergeschikten, zoals zeer uitdrukkelijk de Mem. v. Toel. zegt met als motivering de voorkoming van tegenstrijdige bevelen. Daarom is de in het telegram voorkomende clausule: behoudens uitdrukkelijke last van de P.G. dan oolz onjuist. Maar zelfs al ware dit anders, al had er hetzij van de P.G., hetzij van tlr Minister zelf een directe weg gelopen naar de lagere opsporingsambtenaren, dan nog ware als einddoel slechts te bereiken geweest een zekere leidinggeving aan, maar geen verbod van iedei opsporingsonderzoek. Ook dit is, gelijk reeds gezegd, niet het geval. De enige, die bij de feitelijke uitoefening van de opsporingstaak kan ingrijpen door een begonnen opsporing zelf over te nemen of eventueel stop te zetten, is de Officier. Ook aan hem is echter niet de macht gegeven aan opsporingsambtena ieder onderzoek te verbieden; het beknotten of stilleggen van het recht van opsporen kent, de wet niet: niet tijdelijk en niet definitief. Zij kent enkel het in goede banen leiden van de uitoefening daarvan.

Het tweede bevel, om binnenkomende aangiften door te geven aan de gemeentepolitie is gezien art. 163 juncto de artt. 155 nu 157 contra legem. Tussen de maréchaussée en de gemeentepolitie ligt op flit terrein geen verbindingsweg en geen Minister kan die creëren.

Opmerkelijk is echter, dat de Minister om greep te krijgen op de opsporingsambtenaren niet de Proc. Gen. heeft ingeschakeld in justitiële functie, zoals art. 140 Sv. hem kent, maar de Proc. Gen. als fungerend Directeur van Politie. Daarom mag de rechtmatigheid van het ingrijpen van de Minister ook niet worden getoetst aan het Wetboek van Strafvordering, maar aan het Rijkspolitiebesluit van 6 Aug. 1935 S 497. Gezien art. 4 van dit Besluit behoort de maréchaussée tot de rijkspolitie, wier directe chef de Proc. Gen. is in zijn functie vaii Directeur van Politie onder het oppergezag van de Min. v. Justitie.

[7]) Cf. DE BOSCH KEMPER, p. 160, 179, 219; BLOK-BESIER T, p. 418.

Kan nu -- dat is de kernvraag — op grond van hel, Rijkspolitiebesluit de Minister de onderofficieren der maréchaussée dnarsbomen of doen dwarsbomen in de vervulling van hun opsporingstaak? Neen; dit is daarom onmogelijk, omdat dit Besluit geldt voor de maréchaussée als veiligheidspolitie, als drager dus van de zorg voor de rust, de veiligheid, de openbare orde, als bewaker der grenzen, als uitzetter van vreemdelingen, maar niet voor de maréchaussée, als ingeschakeld in de criminele justitie, als belast met de opsporingstaak.

Hier wordt datgene genegeerd, waartegen DE BOSCH KEMPER reeds met zoveel klem waarschuwde, nl het feit, dat er ambtenaren zijn die bij meer diensten ingeschakeld al naar hun functie ressorteren oiidcr verschillend gezag. Daartoe behoren nu juist de onderofficieren der maréchaussée; als militairen zijn zij ondergeschikt aan de Minister van Defensie; als veiligheidspolitie (als zodanig wordt dit wapen in het Rijkspolitiebesluit erkend) aan de Min. van Justitie; als opsporingsambtenaren aan de Off. v. Justitie. Zij zijn overigens niet de enige ambtenaren met dubbele of driedubbele taak, staande onder dubbel of driedubbel gezag. De Coinmisarissen van politie bijv. vertonen een soortgelijk beeld. Als functionarissen van de gemeentelijke veiligheidspolitie staan zij onder de Burgemeester; als ingeschakeld in de rijkspolitie is dr Proc. Gen. bij het Hof hun chef, als hulp-officieren van justitie is de Officier van Justitie hun meerdere. Dit opdragen van meer bezigheden aan één persoon is op dit terrein zeer wel te begrijpen en te verdedigen. Mensen, belast met de veiligheidspolitie, mei de zorg dus van het voorkomen van ongeregeldheden en delicten, komen nu eenmaal meer dan anderen in aanraking niet criminele gedragingen die zij of zien gebeuren of waarvan zij sporen aantreffen. Het was dus voor de hand liggend hen tevens als justitiële organen te benutten, in dienst dus van de repressieve en niet slechts in dienst van de preventieve politie.

Dit betekent echter niet, dal zij in de criminele nevenfunctie nu ook ressorteren onder het gezag van hem, die in rijks- of gemeente politiezaken hun chef is. Er is geen band tussen het hoofd der preventieve veiligheidspolitie en de repressief-justitieel werkende funrtionaiissen. Deze waarheden worden door de Centrale Raad van Beroep genegeerd, terwijl juist zij de rechtmatigheid of onrechtmatigheid van het ministeriële optreden in deze beheersen [8]).

Zich baserend op het Rijkspolitiebesluit met inschakeling van le Proc. Gen. als fungerend Directeur van Politie kan de Minister opsporingsambtenaren in die qualiteit niet; bevoegde-

[8]) Cf. DE BOSCH KEMPER I, p. 137, 235; BLOK-BESIER T, p. 422; zie ook het K.B. van 17 Dec. 1953. S. 166, met zijn scherpe omschrijving van de instructie aan de Proc. Gen. als fungerend Directeur..

lijk bevelen doen toekomen, laat staan hun ieder opsporingsonderzoek verbieden en doorgeving van ingekomen aangiften gebieden..

Wat kan dan een Minister van Justitie doen, al:, hij „wegens „de onevenwichtigheid in hun ambtsuitoefening" [9]) opsporingsambtenaren gestationneerd in een bepaalde buurt in hun activiteit wil remmen?

1°. De Min. van Defensie verzoeken hen als militair te schorsen of ie ontslaan, tot welk paardemiddel deze nel niet licht zal overgaan.

2°. De Proc. Gen. als fungerend Directeur van Politie opdragen hen ale veiligheidspolitie *elders* taken te laten verrichten van preventieve politiezorg, van grensbewaking, etc.

3°. Langs de justitiële weg, die art. 5 R.O. aanwijst, de Officier van Justitie verzoeken zelf de opsporing aldaar ter hand te nemen of die in bepaalde zaken te doen beëindigen [10]).

De Minister echter heeft het wetspatroon genegeerd. Hij heeft daaroverheen zijn eigen lijnen getrokken; verkeerde, waardoor hij niet had verdiend in het gelijk te worden gesteld door de Centrale Raad van Beroep. Helaas heeft in deze zaken de H.R. geen recht van cassatie, terwijl evenmin cassatie in het belang der wet is toegelaten.

Dat deze op zijn zachtst uitgedrukt toch aanvechtbare uitspraak zonder verder commentaar als eerste is opgenomen in de *Verzameling Strafvorderlijke Arresten* van VAN BEMMELEN en BURGERSDIJK, en wel als paradigma van de scheiding der inachten. zoals de samenstellers in hun Voorwoord haar aanduiden, is daarom niet zonder bedenking. Bijzetting onder de gerechtelijke dwalingen of wellicht onder cultuur-curiosa schijnt juister, ware het niet dat voor de laatste rangschikking de nasmaak van deze zaak bij velen een te wrange is

Wij willen niet nalaten hierbij te doen aansluiten hetgeen in onze Regtsplegingen en in de Provisionele Instructie voor het Hoog Militair Geregtshof omtrent dat onderwerp te vinden is.

De mogelijkheid tot ingrijpen van de Minister van Justitie werd geopend door de toevoeging bij de wet van 21 November 1924 (Stb. n° 532) aan art. 84 P.I. van het tweede lid. volgens hetwelk de advocaat-fiskaal verplicht is „de bevelen na te komen, welke hem „in zijn ambtsbetrekking" door die minister worden gegeven. Ter toelichting werd niet anders gezegd dan dat deze nieuw voorgestelde alinea (met twee andere bepalingen) betrekking hebben „op de „berechting door het Hoog Militair Gerechtshof in hooger be„roep" [2]). In het Voorlopig Verslag werd erop gewezen, „dat aan-

---

[9]) Aldus de Minister van Just. in zijn nota aan de Tweede Kamer.
[10]) DE BOSCH KEMPER I, pp. 166 en 179.
[2]) M.R.T. X, blz. 212.

„gezien het vervolgend orgaan bij het Hoog Militair Gerechtshof „staat, onder de bevelen van den Minister van Justitie, in die *ge-* „vallen, waarin liet, belang van den beklaagde zulks duidelijk „wenschelijk doet zijn, een behandeling in appèl door den Minister „kan worden uitgelokt. In deze mogelijkheid, gevoegd bij de op de „auditeurs rustende verplichting om ook appèl aan te teekenen tegen „beslissingen, waarbij de belangen van beklaagde zijn verkort, zag „men voldoenden waarborg voor een behoorlijke bescherming van „die belangen" [3]).

Op deze beschouwing reageerde de Memorie van Antwoord aldus: „In verband met de gewijzigde positie van den Advocaat-Fiskaal, „die.... onder de bevelen komt van den Minister van Justitie, en „waar bovendien de autorisatie-bevoegdheid van het Hof komt te „vervallen, kan de slotzinsnede van artikel 91 [4]) worden ge- „schrapt" [5]).

De ruime redactie vaii het nieuwe tweede lid van art. X1 P.I., welke ontleend is aan die van het van „openbaar ministerie" sprekende art. 5 R.O., zou vooral voor hen, die tussen de openbare aanklagers uil het militair strafproces en het openbaar ministerie van het commune strafprocesc geen verschil van betekenis en functie zien, aanleiding kunnen zijn om te onderstellen, dat de bevelen van de minister op grond van art. 84 al. 3 P.I. zich niet behoeven te beperken tot het instellen van hoger beroep door de openbare aanklagers bij de krijgsraden, maar oolí raken mogen aan procedures voorafgaande aan de behandeling van zaken Ier terechtzitting. Dat deze opvatting onjuist is, volgt uit de omstandigheid, dat de openbare aariklagers in hei huishoudelijk onderzoek in het geheel niet en in de voorlopige informatiën slechts als adviseurs van de verwij zingsofficier en, des verzocht, van de officier- of raad-commissaris kunnen optreden. Met name gaat het instellen en het seponeren van strafvervolgingen buiten hun bevoegdheid om. Zelfs een voorstel om oen verdachte van een geconstateerd vergrijp door een z.g.n. taxatieboete voor vervolging te vrijwaren behoeft de verwijzings-officier niet door te geven indien hij een andere afdoening prefereert.

Indien iemand irr deze bevelen zou mogen geven, zou dat resp. de Minister van Marine of van Oorlog zijn. Doch de mogelijkheid tol aanwending van politieke motieven, als die, welke wellicht in de zaak-Oss invloed hebben uitgeoefend, bestaat bij de militaire justitie gelukkig niet, R. C

---

[3]) **T.z.p. blz. 523.**

[4]) Dit waren de woorden: „en zich in de waarneming en uitoefening „zijner functiën naar de dispositic van het Hof en commissarissen te *ge-* „dragen".

[5]) M.R.T. XIX, blz. 518.

INGEKOMEN BIJDRAGEN.

Rechtsgeleerde leden van het Hoog Militair Gerechtshof

door

Dr L. M. ROLLIN COUQUERQUE.

Met belangstelling en instemming heeft de Commissie van Redactie kennis genomen van het verloop der behandeling in de Staten-Generaal van het wetsontwerp tot herziening van de bezoldigingen van de leden der militair-rechterlijke macht, van welk wetsontwerp de tot nu toe verschenen schriftelijke en mondelinge behandeling bij en in de volksvertegenwoordiging zijn opgenomen op de bladzijden 261 e.v. van deze jaargang.

In het bijzonder raakt onze instemming de beschouwingen van de aan het woord geweest zijnde leden, gewijd aan de positie en in verband hiermede aan het inkomen van de leden van het Hoog Militair Gerechtshof, in vergelijking met die van de leden van elk der vijf Gerechtshoven. Wij wensen de belanghebbenden met dit verloop van harte geluk.

Wij menen echter enkele opmerkingen onder de aandacht van onze lezers in en buiten de Ministeries, welker Hoofden bij deze aangelegenheid betrokken zijn, te moeten brengen en wij hopen, dat de inhoud aldus ter overweging zal komen bij evenbedoelde Hoofden en dat ook wij bij deze materie enig succes mogen bereiken.

In de eerste plaats vragen wij aandacht voor de rangschikking van liet Hoog Militair Gerechtshof in de als „protocol" bekende lijst van colleges en autoriteiten, welke aangewezen zijn om tegenwoordig te zijn bij officiële gelegenheden met plechtstatig karakter. Voor zoveel onze Rechterlijke Macht betreft, volgt het H.M.G. in rangorde na de Hoge Raad der Nederlanden en vóór de (niet-militaire) gerechtshoven. Dit feit bevat een aanwijzing, waar in de algemene achting en officieel het H.M.G. behoort te staan en verschaft aan de voorsteller en ondersteuners van het aangenonzen amendement op het Regeringsvoorstel een bijzondere steun.

Maar dit is, ook voor onze Commissie, geen hoofdzaak.

Onze opmerkingen raken meer de kern van de zaak, in het bijzonder de positie en de werkzaaniheden van de rechtsgeleerde leden van het H.M.G.

Grotendeels komen onze opmerkingen overeen met de bedenkingen, welke in het Voorlopig Verslag van de Commissie van Rapporteurs uit de Eerste Kamer der Staten-Generaal zijn beschreven en toegelicht. Wij zijn de leden, van wie de zakelijke en ook ons inziens juiste critiek afkomstig is, zeer dankbaar, dat zij de historie van de wet van 1924 te hulp hebben geroepen om aan te tonen, dat de huidige toestand allerminst in overeenstemming is met 's wetgevers bedoeling. Het is ons dan ook steeds onverklaarbaar geweest,

hoe het komt, dat de Regering en het H.M.G. bij voortduring (en ook nu n eer) in het bestaan van die afwijking hebben berust.

Trouwens. het H.M.G. heeft vele afwijkingen van het processuële voorschrift zonder verzet laten voortbestaan en aldus indirect gesteund. Wij rekenen, dat hiertoe behoren: het nalaten van de inachtneming van de procedure tegen voortvluchtige justiciabelen, de niet-inachtneming van de bij de wet in het belang van de militaire leden voorgeschreven verplichting tot schriftelijke motiveriiig van conclusies van eis, de aanwijzing van andere dan commanderende officieren in de plaats van de commanderende generaal als bedoeld in art. 254 R.L. en dergelijke. Ook deze nalatigheid moet het prestige van het H.M.G. schaden en werkt evenmin in het belang van de rechtszekerheid en van de ltrijgstucht. Zij zou veeleer doen terugverlangen naar de vervallen approbatie van krijgsraadsvonnissen, ingevolge welke aan een behoorlijke procesvoering bijzonderr aandacht inoest n-orden besteed.

Naast de in het genoemde Verslag getrokken grote lijnen wensen wij iiog enig licht te doen vallen op een ander aan de historie ontleend detailpunt.

Op de iri 1924 uitgesproken twijfel of liet mogelijk zou zijn oiider de hiervoor in aanmerking komende magistraten voldoende gegadigden voor een „personeele unie", zoals in het Voorlopig Verslag bedoeld is, *te* vinden, antwoordde de Regering, „dat hier een „werkzaamheid wordt verlangd, die in aard aan de hoofdfunctie „der betrokkenen niet vreemd is" en dat „in verband niet de in uit„zicht gestelde" (en thans verhoogd wordende) „remuneratie een „voldoende bezetting verzekerd" mocht worden geacht. „De Hooge „Raad", zo schreef de Regering verder, „heeft inderdaad overvloe„dige arbeid, maar dit levert riog geen beletsel op voor eenige leden „van dit college om b.v. nuttigen commissorialen arbeid te verrichten „op een gebied, waarmede zij bijzonder vertrouwd zijn, en zoo zal „ook een enkel lid, bijzonder daartoe aangewezen, de functie van „voorzitter of lid van het Hoog Militair Gerechtshof kunnen ver„vullen zonder dat hij in zijne plichten als raadsheer in den Hoogen „Raad te kort schiet" [1]).

In het Voorlopig Verslag van de Eerste Kamer wordt melding gemaakt van mijn artikel in tie vorige jaargang van dit Tijdschrift. Ik heb toen, zonder succes rvenwel, aan het tweede rechtsgeleerd(. lid van het H.M.G. in overweging gegeven, of er niet een meer intensief verband moest bestaan tussen zijn „remuneratie" en zijn zeer sobere contraprestatie. Het gebezigde argument, dat de P.I. nergens voorschrijft, dat er twee rechtsgeleerden aan alle werkzaamheden van het H.M.G. moeten deelnemen, is van hetzelfde gehalte als de bewering, dat een beslissing van dat College als bedoeld in het eerste lid van art. 28 P.I., aan hei nemen waarvan minder dan vijf leden medewerkten. niet nietig zou zijn, omdat de wetgever er

[1]) M.R.T. XX, **blz. 31.**

de na 1814 gebruikelijk geworden clausule „op straffe van nietig-„heid" niet heeft ingelast. Toch zal niemand aan hare ongeldigheid twijfelen: deze ligt immers ongetwijfeld in 's wetgevers bedoeling.

Ook blijkt nu wederom, dat de President als onbezoldigd plaatsvervangend-raadsheer in hei Haagse Gerechtshof dank zij het aangenomen amendement, maar in strijd met de wei van 1924, een vaste jaarwedde zal genieten, welke gelijk gesteld zal worden met die van de president van het Haagse Gerechtshof. Indien de tegenwoordige President van het H.M.G. werkelijk raadsheer in het Haagse Gerechtshof zou zijn, zou er op deze uitgave bezuinigd worden. Hij zou dan immers boven zijn vaste jaarwedde slechts de presidiale „remuneratie" genieten voor zijn werkzaamheden in het H.M.G. Bovendien zou het tweede rechtsgeleerde lid de voor deze groep leden voorkomende redactionele werkzaamheden [1]) met hem behoren te delen. hetgeen aan een spoedige afwikkeling van behandelde straf- en klachtzaken ten goede zou komen.

Na deze ook onzerzijds ondersteunde critiek op de bestaande toestand moge de vraag beantwoord worden, op welke wijze deze afdwalingen van de „personele unie" verbeterd kunnen worden.

De meest eenvoudige handelwijze zou zijn om de tegenwoordige President van het H.M.G. bij de eerstvolgende vacature van raadsheer in het Haagse Gerechtshof als zodanig te benoemen en hem tegelijkertijd overeenkomstig het bepaalde bij art. 2 P.I. aan te wijzen als president van het H.M.G. Deze benoeming zou desnoods buiten de bij de wet vereiste voordracht oni moeten geschieden, hetgeen ons inziens art. 63 R.O. toelaat.

Mocht hiertegen bezwaar bestaan en mocht men toch de bestaande toestand willen verbeteren. dan zou dit onzes inziens bij de wet mogelijk moeten worden gemaakt.

Men moet immers aannemen, dat de tegenwoordige President, zoals vroeger regel was, voor het leven is benoemd en niet anders dan op zijn verzoek of bij het bereiken van de leeftijdsgrens ontslagen mag worden. Om deze reden zou tot redres een wet vereist worden, bij welke het H.M.G. in zijn tegenwoordige bezetting of samenstelling ontbonden wordt. met machtiging op de Kroon om de aldus open gekomen plaatsen opnieuw te doen vervullen, waarbij hel bepaalde bij art. 2 Y.I. nauwkeurig zou moeten worden in acht genomen.

Tevens mare dan op te heffen de bij mijn aangehaalde beschouwing aangeduide incongruïteit, veroorzaakt door benoeming van een officier van de Luchtmacht in plaats van een officier der zeemacht. Het aantal militaire leden zou op zes te brengen zijn. Alsdan ware van het bepaalde in het eerste lid van art. 28 P.I.. zoals dit thans

---

[1]) Volgens de statistiek van de jaren 1951 en 1952 was het aantal door het H.M.G. behandelde strafzaken zeer gering: resp. 197 en 210. Zie M.R.T. deel XLVI blz. 573.

luidt, de eerste volzin te doen luiden: ,,Het Hof vonnist met ten ..minste vijf leden, onder wie steeds twee rechtsgeleerde leden". Voorts m-are het bepaalde in het derde lid van dit wetsartikel zodanig aan te vullen, dat militaire beklaagden van de Zeemacht en van de Luchtmacht het hun in het stelsel dezer wet toekomende tweetal militaire leden van hun corps als rechters tegenover hen zullen vinden.

Wat dit laatste punt betreft, tot nu toe wordt, naar ons gebleken is, aan de behandeling van strafzaken ten laste van militairen der Zeemacht deelgenomen door de President als enig rechtsgeleerd lid. de vier militaire leden en één tot de Zeemacht behorende Raadplaatsvervanger, te zamen zes leden. Maar wie vervangt deze Raad? Toch niet het afwezig gebleven tweede rechtsgeleerde lid? Dat aldus, als gevolg van de benoeming tob lid van een officier der Luchtmacht, met de bepaling van art. 28 derde lid P.I. een loopje genomen wordt, zal ieder duidelijk zijn. Maar protest hiertegen van officiële zijde bleef, zover wij weten, tot dusverre uit.

Een ontbinding van het H.M.G. is ook naar ons oordeel een krasse en niet aan te bevelen maatregel, maar zij zou nodig kunnen zijn om ondeugdelijke wetstoepassingen uit de wereld te helpen en om eenheid in wetstoepassing voor zoveel betreft beginselen van strafrecht bij de burgerlijke en de militaire justitie te bevorderen. Aux grands maux les grands remèdes.

Maart 1954.

Europese Defensie Gemeenschap
en
Militair Gezag

door

Mr W. KASTEN,
Majoor van de Militair Juridische Dienst.

Beantwoording van de vraag, welke de invloed zal zijn van de totstandkoming ener EDG op het „Militair Gezag" (MG), dat wij kennen uit de wet van 23 Mei 1899, Staatsblad 128. vereist een nauwkeurige analyse van dit MG, zoals het ligt verankerd in het jus constitutum.

Men realisere zich dan allereerst, dnt de uitoefening van het MG niet anders dan een zuiver nationale aangelegenheid kan zijn. Men dcnke hierbij slechts aan de wetgevende bevoegdheid van het MG, aan de inbreuk die het MG kan maken op enkele grondrechten of aan de bevelsverhouding, welke ten gevolge van het intreden van de Staat van Beleg ontstaat, tussen MG-autoriteiten en burgerlijke besturen, waarbij tenslotte als bekend mag worden verondersteld, dat het onderwerpelijk MG niet buiten onze landsgrenzen wordt uitgeoefend.

Men versta mij goed. dat het nationale karakter van het MG slechts betrekking heeft op de *uitoefening* ervan, waarmede ik wil zeggen, dat er geen enkel wettelijk of staatkundig bezwaar is aan te wijzen tegen de — „nationale" — uitoefening van het MG in internationaal verband ten behoeve van geallieerde krijgsoperaties. Indien ik echter het nationale karakter van het MG op de voorgrond stel, betekent dit, dat naar mijn mening de door dit MG veroorzaakte ernstige terugslag op het normale staatkundige bestel — waar wij ons nog slechts in het voorportaal ener Europese (con)-federatie bevinden — slechts toelaatbaar is, indien de hoogste verantwoordelijkheid voor de uitoefening van het MG in handen ligt van een nationale autoriteit of een nationaal bestuurscollege en de uitoefening zelve geschiedt door gezagsdragers, die eveneens van Nederlandse nationaliteit zijn.

Aan deze voorwaarde — het nationale karakter van het MG betreffend — zal — indien de uitoefening van het MG werkelijkheid zal worden alvorens de Europese militaire integratie heeft plaats gevonden — volledig zijn voldaan. De verantwoordelijkheid zal immers krachtens art. 2 van de bij het „Aanwijzingsbesluit" [1]) behorende Instructie berusten bij de Minister van Oorlog. Op de vraag af het niet beter ware geweest, deze verantwoordelijkheid op de Ministerraad te doen berusten, zal hieronder worden teruggekomen. De in hetzelfde K.B. aangewezen autoriteiten, belast met de uit-

---

[1]) K.B. van 9 December 1950, Stbl. No. K 564.

oefening van het MG, passen eveneens geheel in de nationale sfeer der MG-uitoefening, daar zij zonder uitzondering van Nederlandse nationaliteit zijn.

Een ander essentieel kenmerk van hei MG is, dat dit — voor zover de uitwendige veiligheid in het geding is — een dienende taak ***heeft*** *te vervullen ten behoeve van de krijgsoperaties.*

Ook dit kenmerk — der „operationele dienstbaarheid" — zal voordat de integratie een feit is geworden, volledig dot haar recht kunnen komen, daar de aangewezen MG-autoriteiten een functie vervullen bij de territoriale verdediging. dan wel behoren tot het Legerkorps [2]); de juiste beoordeling van de noodzakelijkheid ener MG-maatregel is hierdoor verzekerd.

We zullen nu de verschillende militaire autoriteiten — die ria de totstandkoming van de ERG ter beschikking komen — de revue laten passeren. teneinde na te gaan of zich onder hen functionarissen bevinden, die kunnen worden ingepast in het — op het bestaande recht gebaseerde — MG.

De volgende strijdkrachten zal men dan in Nederland kunnen aantreffen:

1. nationale strijdkrachten;
2. Europese defensiestrijdkrachten.

Ket aantal der nationale troepen zal in elk der aan de EDG deelnemende Staten verschillciid zijn en zijn afgestemd op de militaire taken, welke tol de competentie van de respectieve Regeringen blijven behoren. Deze taken zijn opgesomd in de artikelen 10 tot en met 14 van het Verdrag [3]) en houden geen direct verband met de uitwendige veiligheid van hei grondgebied in Europa; behalve ten behoeve van de bescherming van hel Staatshoofd en het vervullen van internationale missies zullen zij voornamelijli worden ingezet in niet-Europese gebieden voor de verdediging waarvan de betreffende Staten verantwoordelijk zijn.

Gelet op deze taakonischrijving en mede in verband niet het tweede „MG-essentiale" — i.c. dat der dienstbaarheid aan de krijgsopcrulies. welke plaatsvinden in het raam van de verdediging van Europa -- zullen de tot de nationale strijdkrachten behorende functionarissen niet in aanmerking komen voor aanwijzing tot MG-drager daar hun primaire taak geen direct verband houdt met de verdediging van ons grondgebied in Europa zodat van deze functionarissen een beoordeling van de noodzaak ener MG-maatregel niet kan worden verlangd.

---

[2]) Een beoordeling van de aanwijzing van de Chef van de Generale Staf — als geschied in eerdergenoemd K.B. — is volledig afhankelijk van de plaats, welke deze autoriteit in het beeld der bevelsverhoudingen zal innemen op het moment, dat de veiligheid van de Staat in gevaar wordt gebracht; de aan deze functie verbonden MG-kwaliteit moet hier derhalve buiten beschouwing worden gelaten.

[3]) Verdrag tot oprichting van de Europese Defensie Gemeenschap; Parijs 27 Mei 1952; (Tractatenblad, jaargang 1952, nr 119).

De zojuist getrokken conclusie noodzaakt ons de Europese Defensiestrijdkrachten nader in beschouwing te riemen. Krachtens artikel 5 van het bij het Verdrag behorend Militair Protocol [4]) zullen ze bestaan uit:

— centrale organen;
— territoriale militaire commarido's;
— troepencommando's.

De centrale organen van het Commissariaat komen door het enkele feit, dat zij organen zijn van een supra-nationaal [5]) [6]) apparaat, niet in aanmerking voor plaatsing in een MG-bevelslijn, terwijl de geintegreerde Centrale Staf [7]) reeds dooi zijn ventrale plaats in de organisatie niet voor toetsing aan de MG-essentialia in aanmerking komt, een toetsing trouwens. die zij niet met goed gevolg zou doorstaan.

Evenmin komt hiervoor in aanmerking de — door de Centrale Staf — gedetacheerde .,gedelegeerde[n] [8]); deze functionaris, die is belast met de leiding van de opbouw van het door de Staat — waarbij hij is gedetacheerd — te leveren contingent. heeft weliswaar de nationaliteit van de betrokken Staat — i.c. de Nederlandse — doch zijn detachering is blijkens art. 6 juncto art. 10 van het Militair-Protocol slecht tijdelijk; om deze reden reeds zal hij geen rol kunnen vervullen hij de uitoefening van het Militair Gezag.

Komen de Nationale Strijdkrachten, alsmede de Centrale Organen en de gedetacheerde gedelegeerde dus naar mijn mening niet voor enige MG-functie in aanmerking. het tegendeel kan worden gezegd van het Nederlandse territoriale militaire commando.

Dit comniando, dat deel uitmaakt van de Europese territoriale organisatia. komt in aanmerking voor de levering van MG-dragers, daar het ten volle aan de — uit MG-oogpunt — te stellen eisen voldoet en met name aan de volgende:

1. De betrokken territoriale autoriteiten zijn — ongeacht hun Europese status — van Nederlandse nationaliteit: hierbij hebben wij ons op het standpunt gesteld, dat het gedeelte der Europese territoriale organisatie, dat door Nederland zal worden verzorgd, zal worden afgestemd op onze landsgrenzen; hoewel het militair protocol ons op dit punt geen zekerheid verschaft. steunt de memorie van toelichting op de betrokken goedkeuringswet onze opvatting door te vermelden dat:

a. de strijdkrachten bestemd voor de territoriale verdediging van nationaal-homogene samenstelling zullen zijn: (conform art. 16 van het Verdrag):

---

[4]) Tractatenblad, jaargang 1952, nr. 120.
[5]) Art. 20 van het Verdrag.
[6]) Prof. Mr **A. J.** P. TAMMES ,,Wat is supra nationaal?" Ned. Jur. blad 11 April 1953, jaargang 1953, afl. 15.
[7]) Art. 6 van het Militair-Protocol.
[8]) Art. 6 van het Militair-Protocol.

b. de verzntwoordelijkheid voor de — Nederlandse — territoriale verdediging — overeenkomstig de regeling in NAVO-verband — bij de Nederlandse Regering blijft berusten; (art. 18 van het Verdrag).

2. De uitoefening van het MG zal. zoals we reeds eerder zeiden. in beginsel ten doel hebben, de militaire operatiën mede mogelijk te maken; aangezien de territoriale verdediging in eerste instantie de taak is der territoriale commando's, staat het vast, dat de aanwijzing van MG-dragers allereerst moet gescliicden uit de tot de — Nederlandse — territoriale organisatie behorende functionarissen.

Iets minder eenvoudig ligt de zaak voor de Europese troepencommando's. Krachtens het eerste lid van artikel 68 van het Verdrag juncto artikel 1 van het Militair-Protocol zal de divisie de Basiseenheid van homogene nationaliteit worden. De Legerkorpsen daarentegen zullen krachtens het tweede lid van artikel 68 van het Verdrag „morden samengesteld uit Basiseenheden van verschillende „nationaliteit, behoudens in uitzonderlijke, uit tactische of organi- „satorische noodzaak voortvloeiende gevallen". In beginsel zullen er dus geen Nederlandse Legerkorpsen worden geformeerd. Hoewel een Europees Legerkorps onder de bevelen van een Nederlandse Opperofficier kan worden gesteld en dat Legerkorps of delen ervan zich op Nederlands grondgebied kunnen bevinden, zal aanwijzing van genoemde Opperofficier tot MG-drager niet kunnen plaatsvinden, aangezien de aanwijzing om redenen van opportuniteit niet nominatief, doch functioneel is. Hier zou men natuurlijk wel iets op kunnen vinden, en wel dit. dat het betrokken Aanwijzingsbesluit achtrr de aanwijzing van Legerkorpscommandanten zou kunnen vermelden: „voor zover deze van Nederlandse nationaliteit zijn".

Het zal echter een ieder duidelijk zijn, dat deze gang van zaken grote moeilijkheden zal opleveren bij commandowisselingen, met name indien het commando van een Nederlandse Opperofficier overgaat op een Opperofficier van vreemde nationaliteit. Zo kan men zich afvragen wat het juridisch lot zal zijn van vóór de commandowisseling gemaakte verordeningen en getrofferi MG-maatregelen indien de schepper ervan niet meer in functie is.

De zojuist geschetste onmogelijkheid behoeft ons echter geen zorgen te baren, mant hoewel in de periode welke aan de oorlog voorafgaat de dislocatie der Legerkorpsen heel goed een nationale kleur kan hebben, zal hun toch tijdens de oorlog een cluurzamr nationale-territoriale-binding ontzegd moeten worden. De behoefte aan een MG-bevoegdlieid zal derhalve bij deze commando's — en dit in tegenstelling tot de territoriale commando's — zeker niet gedurende de gehele oorlog bestaan. Tijdelijke behoeften aan gezag van dit soort zullen ongetwijfeld kunnen morden opgevangen indien de territoriale autoriteiten hun MG-bevoegdheden op de daarvoor in aanmerking komende ogenblikken dienstbaar maken aan de operationele eisen van de betrokken Legerkorpscommandanten.

Hoewel het bestaande Recht delegatie van MG-bevoegdheden niet

kent, mag de wenselijkheid hiertoe als communis opinio worden beschouwd. Mocht Nederland ooit nog eens TI-orden verrijkt met een nieuwe Oorlogswet, dan meen ik clan ook te mogen aannemen. dat de delegatie-bevoegdheid daarvan een essentieel deel zal uitmaken. Van dat ogenblik af zal in de tijdelijke behoeften — als hiervoren bedoeld — der Legerkorpsen ook nog door middel van delegatie kunnen worden voorzien.

Het zojuist — tegen de aanwijzing van Legerkorpscoinmandanten — aangevoerd betoog gaat niet in zijn geheel op ten aanzien van de commandanten der Nederlandse divisies. Zolang deze commandanten zich op Nederlands grondgebied bevinden, passen zij in de nationale sfeer van het MG. Dit neemt niet weg, dat ik ook deze functionarissen niet in een toekomstig „Aanwijzingsbesluit" zou willen zien opgenomen, hetgeen geheel in overeenstemming is met de huidige stand van zaken, daar ook het K.B. van 9 December 1950 de divisiecommandanten niet noemt.

De afdoende reden hiervoor is, dat de divisies en dus ook de commandanten ervan, gespeend zijn van elke territoriale binding. Het statisch karakter van de MG-uitoefening vereist, dat bij dc aanwijzing der MG-ílragers tevens de grenzen hunner gezagsgebieden worden vastgesteld. Het tactisch — niet territoriaal — karakter der divisies is in dit verband een onoverkomelijke hinderpaal.

Tenslotte zou ik nog enkele woorden willen wijden aan de veraiitwoordelijkheid voor de uitoefening van het Militair Gezag.

Krachtens art. 2 van de — bij het aanwijzingsbesluit behorende — instructie [9]) wordt het MG uitgeoefend onder verantwoordelijkheid van de Minister van Oorlog.

De vraag rijst of na de totstandkoming der EDG een gelijksoortige bepaling gewenst is; het antwoord moet zijn, dat als de bepaling thans — formeel en materieel — onaantastbaar is. er geen aanwijsbare reden is om ze in de toekomst af te wijzen, zij het ook dat de Minister van Oorlog onder de nieuwe onistandigheden wellicht een andere naam — bijv. Minister voor EDG-aangelegen — zal hebben.

Ik meen echter te moeten twijfelen aan de juistheid van het artikel en wijs daarbij op een uitspraak van de na-oorlogse parlementaire enquêtecommissie [10]) u-elke betrekking heeft op de staatsrechtelijke positie van de Opperbevelheb'ber van Land- en Zeemacht:

> „Immers, de integrale oorlog van de laatste jaren heeft be-
> „wezen. dat de moderne oorlogvoering ingrijpt op welhaast elk
> „terrein des levens, terwijl nog afgezien daarvan het voeren van
> „oorlog een zaak is van zo groot belang, dat elk der Ministers
> „de verantwoordelijkheid voor het te voeren beleid mede be-

---

[9]) Instructie voor de autoriteiten, overeenkomsitg art. 7 van de, sedert gewijzigde, Wet van **23** Mei 1899, (Stbl. nr. 128) aangewezen voor de uitoefening van het Militair Gezag.

[10]) Enquêtecommissie Regeringsbeleid 1940-1945; Verslag deel I **A** en B, **pag.** 17.

„hoort te dragen. Bet lijkt de commissie op deze gronden dan „ook onjuist, dat de opperbevelhobber hij de uitoefening van „het militaire gezag op grond van artikel 2 van de desbe-„treffende instructie, behorende bij het Koninklijk Besluit van „4 Mei 1933, Staatshlad 246, uitgevaardigd op grond van „artikel 7 van de Oorlogswet 1899, verantwoording schuldig „was aan de Ninister van Defensie. Immers de uitoefening van „het militaire gezag heeft nog meer dan liet krijgsbcleid een „sterke algemene politieke inslag en kan diep ingrijpen in het „normale staatkundige bestel.

„Derhalve is juist hier in het algemeen niet de Minister van „Defensie, gezien het Departement van Algemeen Bestuur dat „hij beheert, de aangewezen persoon om in deze richtlijnen aan „de opperbevelhebber te geven. De opperbevelhebber dient ook „voor de uitoefening van het militaire gezag verantwoording „schuldig te zijn aan de Ministerraad. Op welke wijze de Mi-„nisterraad zijn gezag wenst te effectueren, is een kwestie, die „hij nader kan bepalen. Wel is het duidelijk. dat hier een be-„langrijke taak ligt voor de Voorzitter van de Raad van Mi-„nisters, ook onder het vooroorlogac Reglement van Orde voor „de Ministerraad. Of hij zich bij de uitoefening van deze taak „steeds zal laten bijstaan door de gehele Ministerraad dan wel „door een aantal Ministers, tot wier Departement de te be-„handelen zaken in verband staan, zal afhankelijk zijn van de „concrete situatie en van de beslissingen, die de raad dienaan-„gaande heeft genomen. Ook zal het niet a priori uitgesloten „geacht moeten worden, dat de Ministerraad één zijner leden „aanwijst om uitvoering aan een bepaalde beslissing te geven. „*Wel dient in alle gevallen vast fe staan, dat een Minister geen „aanwijzingen geeft aan de Opperbeuelhebber dan in opdracht „van en namens de Ministerraad.*"

De commissie verleent slechts aandacht aan de *inhoud* van de bepaling en komt tot een conclusie waarmede ik mij kan verenigen.

Hei artikel kan echter ook van een andere zijde worden benaderd en wel zodanig, dat men zich afvraagt of zij — ongeacht haar inhoud — in de instructie tiehorend hij eerdergenoemd K.B. thuishoort. Deze vraag dient naar mijn mening ontkennend te worden beantwoord en wel hierom, dat een mededeling over de vcrantwoordelijkheid als bovenbedoeld slechts van belang kan zijn voor de hoogste MG-drager; voor de lagere BIG-dragers is — op dit stuk — bepalend het gestelde in art. 3 van eerdergenoemde instructie.

De in artikel 2 vervatte mededeling is derhalve — rekening houdend met de omstandigheid, dat de uitoefening van het MG kan plaats vinden zowel tijdens de vredesbevelvoering als tijdens de oorlogshevelvoering — eerder op zijn plaats in de vredes- en in de oorlogsinstructie van de hoogste MG-drager.

Men verlieze hierbij niet uit het oog. dat het artikel niet is gemaakt om de MG-dragers mede te delen, dut er boven hen een —

voor de uitoefening van het MG — verantwoordelijke Regering bestaat. Dit is immers al een logisch gevolg van ons eoiistitutioneel bestel. Prof. inr OUD zegt in dit verband:

„Nu is het volgens mij met die positie van de Koning vol-
„strekt in strijrl, wanneer een militaire opperbevelhebber een
„zelfstandig gezag zou hebben naast het gezag van de Koning.
„Daar komt het, constitutioneel gesproken. op neer. Wanneer
„in de Grondwet gesproken wordt bij de hepalingen onitrent
„de staat van beleg enz., dat bepaalde bevoegdheden kunnen
„overgaan van het burgerlijk gezag op het militair gezag, dan
„meen ik. dat men dit zo moet zien. dat het hier vooral gaat
„over de bevoegdheden met betrekking tot de politie en de
„openbare orde van de burgerlijke autoriteiten, lager dan de
„Regering. De burgemeester heeft een hepaald politiegezag.
„Bij de staat van beleg kan dit overgaan op het militair gezag,
„maar het militair gezag blijft te allen tijde ondergeschikt aan
„de Koning. Duidelijkheidshalve zou ik het zo kunnen zeggen:
„het hoogste militair gezag en het hoogste burgerlijk gezag
„berusten bij de Koning" [11]).

Waar het wèl om gaat is dit. dat de Regering behoefte kan gevoelen de hoogste MG-drager in kennis te stellen van de wijze waarop zij „haar gezag wenst te effectueren". Hiervoor moet naar mijn mening — zoals reeds gezegd — niet de instructie behorend bij het „Aanwijzingsbesluit". doch de oorlogsinstructie van de hoogste MG-drager worden benut. Hieraan wil ik nog toevoegen, dat m.b.t. de periode der vredesbevelvoering, nog de vraag kan rijzen of de vredesinstructie wel het meest geschikt is om er de onderwerpelijke mededeling in op te nemen.

Ook ten aanzien hiervan is mijn antwoord ontkennend. Een — schriftelijke — mededeling van de Regering aan de hoogste MG-drager lijkt mij de aangewezen weg.

Resuincrend kom ik tenslottr tot de volgende conclusies:

1. De totstandkoniing van de EDG heeft niet tot noodzakelijk gevolg. dat de Oorlogswet rnoet worden gewijzigd.

2. Wijziging. van het bestaande „Aanwijzingsbesluit" zal daarentegen onvermijdelijk zijn, waarbij

a. nzeer nog dan voorheen de uitoefening van het MG in handen gelegd zal moeten worden van de militaire territoriale autoriteiten en

b. vermelding van de verantwoordelijkheid op Regeringsniveau achterwege gelaten kan worden.

---

[11]) Enquêtecommissie Regeringsbeleid 1940-1945, Deel IC/Verhoren, pag. 510.

De officier raadsman bij de zeemacht

door

H. A. VAN EE,
Luitenant ter Zee (A) 2e klasse.

In verschillende rondschrijvens heeft de Commandant der Zeemacht in Nederland zijn officieren gewezen op de wenselijkheid, dat zij in voorkomende gevallen zullen optreden als raadsman voor de Zeekrijgsraad te 's-Gravenhage.

De toevoeging van officieren als raadsman in strafzaken. welke worden beoordeeld door de Zeekrijgsraad, berust op artikel 114 van de Regtspleging bij de Zeemagt (art. 116 van de Regtspleging bij de Landmagt), welk artikel onder meer bepaald dat, indien de beschuldigde voor een krijgsraad binnen het Rijk in Europa terecht staat. als raadsleden mogen worden gekozen of toegevoegd advocaten, binnen het Rijk de practijk uitoefenende, en voorts voor elke krijgsraad Officieren der Zeemagt. Binnen het Rijk in Europa zal echter de toevoeging van een officier alleen dan geschieden, indien een advocaat niet beschikbaar is. tenzij de beklaagde uitdrukkelijk zijn mens te kennen geeft, dat hem een officier als raadsman worde toegevoegd. De zedelijke plicht van iedere officier om zich een toevoeging als raadsman voor de krijgsraden te laten welgevallen, is neergelegd in het Reglement betreffende de Krijgstucht, artikel 7 eerste lid.

Een nadere regeling van clit onderwerp is, voor wat betreft de Koninklijke Marine, neergelegd in de artikelen 70, 71 en 72 van deel **3,** Hoofdstuk XI der Verordeningen Koninklijke Marine (Justitiële Zaken), welke artikelen onder meer bepalen, dat de autoriteit, bevoegd tot het doen bijeenkomen van de Zeekrijgsraad, zich de namen doet opgeven van officieren der Zeemacht, die bereid zijn bij voorkomende gelegenheid zich de toevoeging als raadsman van een beklaagde voor de Zeekrijgsraad te laten welgevallen, en voorts, dat die autoriteit beoordeelt, of in verband met de eisen van de dienst die officieren als raadslieden zullen kunnen optreden. In het bevestigende geval brengt die autoriteit hen op ren lijst. Bij de toevoeging van officieren als raadslieden zal meergenoemde autoriteit zoveel mogelijk een bepaalde volgorde in acht nemen, in dier voege, dat de te verlenen diensten zoveel mogelijk gelijkelijk over de op de lijst voorkomende officieren worden verdeeld. Behoudens de uitzonderingen vermeld in het derde lid van artikel 114 van de Regtspleging bij de Zeemagt is ieder officier der Zeemacht bevoegd om als gekozen raadsman van een beklaagde voor de Zeekrijgsraad of het Hoog Militair Gerechtshof op te treden.

De officier der Zeemacht, voorkomende op de in hei voorgaande artikel bedoelde lijst is verplicht als raadsman van een beklaagde op te treden indien hij als zodanig door de autoriteit die de Zeekrijgsraad bijeenroept is aangewezen. Aan de toegevoegde en aan de uit de op meergemelde lijst voorkomende officieren gekozen

raadsman. wordt vrijstelling verleend van die diensten waardoor hij zou worden belemmerd in de juiste uitoefening van de als zodanig op hem rustende verplichtingen. De officier-raadsman verleent kosteloos rechtsbijstand. Op de officier-raadsman rusten dezelfde verplichtingen als op de advocaat: indien de officier-raadsman zich schuldig maakt aan ren handeling voor de advocaat omschreven in artikel 37(1) van het Reglement nr. III, vastgesteld in voldoening aan artikel 19 der Wet op de regterlijke organisatie en het beleid der justitie, zal de president van de Zeekrijgsraad hem waarschuwen of berispen, een en ander onverminderd de beoordeling zijner gedraging, in verband met de eisen der Krijgstucht.

Tot nu toe is het echter niet tot de uitvoering van de artikelen 70 t/m 72 Justitiële Zaken gekomen. Momenteel worden de officieren-raadsleden namens dc Commandant der Zeemacht in Nederland door de president van de Zeekrijgsraad toegevoegd. De secretaris van deze raad houdt een lijst bij van officieren. die zich, al of niet tijdelijk, als raadsman beschikbaar stellen.

Onderstaande overzichten over het jaar 1953 geven een beeld van hetgeen door de officieren-raadslieden werd verricht.

Naar aanleiding van deze overzichten kan het volgende worden opgemerkt:

Overzicht I.

60,4 % van het totale aantal zaken werd verdedigd door officieren-raadslieden. Hierbij dient men rekening tc houden met het feit dat, ingevolge het bepaalde in artikel 114 R.Z., in de gevallen dat beklaagde geen bepaalde voorkeur kenbaar maakte. vrijwel altijd een burgerraadsman werd toegevoegd.

Het vertrouwen van de beklaagden in officieren-raadslieden is wel bijzonder groot. Dit is n.m.m. een gevolg van het feit dat:

1e. de officier-raadsman actief deelneemt aan dr militaire samenleving, waardoor hij als geen ander de omstandigheden waaronder de minderen leven. kent, terwijl hij door zijn functie de juiste verhouding weet van de verschillende in de militaire maatschappij optredende persoonlijke- en rechtsbelangen;

2e. de officier-raadsman, optredende als ,,amateur"-verdediger zal zich uiteraard veelal met meer inspanning geven aan zijn taak de omstandigheden van het feit en de persoon van de beklaagde te belichten, dan de meer geroutineerde advocaat;

3e. de meeste zaken. juridisch bezien, vrijwel altijd volkomen ,,rond" zijn, zodat de soms geringe juridische scholing van de officier-raadsman hem bij zijn verdediging geen nadeel oplevert.

Uit dit alles is slechts één belangrijke conclusie te trekken, n.l. dat de officier-raadsman in het huidige militaire strafproces een onmisbare persoon is geworden.

Overzicht II.

Ongeveer de helft van de als raadsman opgetreden officieren deed

dit incidenteel, d.w.z. als zij door bijzondere omstandigheden de be treffende zaken van nabij hadden meegemaakt en een beroep van beklaagde op hen niet wilden afwijzen.

De overige zaken werden verdedigd door zich al of niet tijdelijk beschikbaar stellende officieren.

Overzicht III.

Het hoogste gemiddelde aantal zaken per officier werd bereikt door de officieren der Mariniers. Waar de handhaving van de krijgstucht en alles wat daarmee samenhangt een grote plaats inneemt bij het Korps Mariniers. en derhalve de belangstelling geniet van vrijwel alle officieren van dat Korps, is dit niet verwonderlijk. Wel is het opmerkelijk dat ondanks, of wellicht misschien wel juist dóór, de strenge discipline de meerderen in grote mate meeleven met hun ondergeschikten.

De grootste belangstelling voor krijgsraadzaken wordt gevonden bij de officieren van administratie. Zowel door hun meer uitgebreide juridische opleiding als door hun detacheringen bij de zeekrijgsraad bewegen deze officieren zich gemakkelijker op dit terrein.

Overnicht IV.

Het hoogste gemiddelde per rang werd bereikt door tie Adelborsten der 1e klasse. Dit is een verheugend verschijnsel, waaruit blijkt, dat ook onder de jongste officieren de belangstellirig voor de minderen bijzonder groot is. Wellicht is dit een gevolg van het huidige tijdsgewricht, waarin de sociale belangstelling voor anderen steeds sterker wordt.

Door gebrek aan zich beschikbaar stellende officieren kon in 12 gevallen geen militaire raadsman worden toegevoegd.

Tc meer moet men daarom de vele officieren die, meestal met opoffering van veel vrije tijd, in het afgelopen jaar RIs raadsman zijn opgetreden erkentelijk zijn.

Moge hun voorbeeld dan ook de andere officieren aansporen om zich, in voorkomende gevallen. spontaan als raadsman beschikbaar te stellen.

Den Haag. 28 December 1953.

Overzicht verrichtingen Officieren-Raadslieden in het jaar 1953 bij de Zeekrijgsraad te 's-Gravenhage.

I. Overzicht handelingen van advocaten en officieren-raadslieden.

	Militaire delicten:	Gemengde[1] delicten:	Burger-delicten:	Totaal:	%:
Advocaten	25	8	93	126	37
Mil. raadslieden .	71	11	124	206	60,4
Geen raadsman . .	—	—	9	9	2,6
				341	

Officieren gevraagd:	218 zaken	63,9%
Advocaten gevraagd:	61 „	18,1%
Geen raadsman gevraagd:	9 „	2,6%
Onverschillig ten opzichte van een raadsman:	53 „	15,4%
	341 zaken	

II. Van de 206 door officieren verdedigde zaken was het hoogste aantal door één officier verdedigde zaken 14 en het laagste aantal 1. De verdeling van het gehele aantal zaken was als volgt:

Officieren:	Aantal zaken per officier:	Totaal aantal zaken:
1	14	14
1	11	11
2	10	20
2	8	16
3	7	21
2	6	12
6	5	30
4	4	16
7	3	21
6	2	12
33	1	33
67		206

[1]) **Telastelegging van zowel een militair- als een burgerdelict.**

III. De Korpsen, waartoe de officieren-raadslieden behoorden en het totaal der door de officieren van verschillende Korpsen verdedigde zaken waren als volgt:

Korpsen Officieren:	Aantal verdedigde zaken per Korps	Aantal off. per Korps:	Gemiddeld per off.:	% deelnemende off. van de totale Korpssterkte:
Officieren van Administratie . .	70	20	3,5	± 12,6
Zeeofficieren . . .	55	25	2,2	± 3,5
Officieren der Mariniers	47	8	5,8	± 7,1
Officieren van Speciale Diensten .	13	4	3,2	± 4,7
Officieren-vlieger .	13	3	4,3	± 2,5
Officieren van de Technische Dienst.	3	3	1	± 1,6
Officieren-arts . .	3	3	1	± 7
Officieren van Vakdiensten . . .	2	1	2	± 1,4
	206	67		

IV. De rangen, die de officieren-raadslieden bekleedden en het totaal der door officieren van verschillende rangen verdedigde zaken waren als volgt:

Rang:	Aantal zaken per rang:	Aantal officieren per rang:	Gemiddeld per officier:
Kapitein ter Zee	1	1	1
Kapitein-Luitenant ter Zee	10	3	3,3
Luitenant ter Zee 1e klasse	43	17	2,5
Luitenant ter Zee 2e klasse	94	30	3,1
Luitenant ter Zee 3e klasse	22	10	2,2
Adelborst der 1e klasse . .	36	6	6
	206	67	

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Zeekrijgsraad te 's-Gravenhage.

Vonnis van 21 Mei 1953.

President: Mr D. B. A. f-ranken: *Leden:* W. H. de Graaff, J. C. van Epen, A. van Miert en T. J. Rikkers.
Raadsman: Adb. *A I* Mahieu.

Diefstal ter gelegenheid van watersnood.

Beklaagde had in Zeeland een horloge. een horlogebandje en een horlogeketting tot zich genomen; beklaagde ontkent dat hij onmiddellijk of later het oogmerk had of kreeg, zich deze voorwerpen wederrechtelijk toe te eigenen.

De Krijgsraad neemt aan, dat beklaagde onmiddellijk voormeld oogmerk had, omdat hij de horlogeketting heeft verkocht en de andere goederen niet onmiddellijk heeft aangegeven bij de politie, terwijl er geen omstandigheden bekend zijn en beklaagde ook nalaat zodanige omstandigheden te noemen, welke zodanige aangifte heletten, belemmerden of vertraagden. Te gereder neemt de Krijgsraad aan, dat beklaagde reeds direct voormeld oogmerk had, nu hij niet éénmaal, maar ten, minste op twee verschillende tijdstippen onbeheerde goederen wegnam.

(Wb.v.Str. artt. 310, 311, 321).

DE KRIJGSRAAD BIJ DE ZEEMACHT BINNEN HET RIJK IN EUROPA TE 'S GRAVENHAGE,

in de zaak van de Fiscaal tegen J. B.. oud 32 jaren. gedetineerde, laatstelijk vóór de verwijzing naar de Zeekrijgsraad gediend hebbende als militair werkman,

Gezien: . . . . enz.;

Gezien het bevel tot bijeenkoming van de Zeekrijgsraad d.d. 4 Mei 1953 aan de voet van welk stuk door de Fiscaal aan de beklaagde wordt ten laste gelegd:

„1e. dat hij bij gelegenheid van watersnood op of omstreeks 7 „Februari 1953 te Oude Tongc, althans in Nederland, opzettelijk „een aan het Rode Kruis, althans aan een ander dan aan hem, be„klaagde toebehorend paar rubberlaarzen, dat hij in verband met „door hem te verrichten werkzaamheden van het Rode Kruis had „ontvangen onder gehoudenis vóór zijn vertrek weder in te leveren „bij het Rode Kruis, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend;

„2e. dat hij bij gelegenheid van watersnood te Oude Tonge, al„thans in de nabijheid van Oude Tonge op een tijdstip in of om„streeks het tijdvak van 2 tot 8 Februari 1953, althans op ver„schillende tijdstippen in of omstreeks dat tijdvak achtereenvolgens „telkens, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening heeft „weggenomen, een metalen horlogebandje en een dameshorloge, toe„behorende aan A. van Biert. althans aan een ander of aan anderen „dan aan hem, beklaagde, zomede een gouden horlogeketting, toe-

„behorende aan A. Korteweg, althans aan een ander dan aan hem. „beklaagde;

„*subsidiair:*

„dat hij bij gelegenheid van watersnood te Den Helder. althans in „Nederland, op een tijdstip in of omstreeks het tijdvak van 2 tot „H Februari 1953. althans op verschillende tijdstippen in of om-„streeks dat tijdvak achtereenvolgens telkens opzettelijk zich een „metalen horlogebandje en een dameshorloge, toebehorende aan A. „van Biert. althans aan een ander of aan anderen dan aan hem, be-„klaagde, zomecle een gouden horlogeketting, toebehorende aan A. „Korteweg, althans aan een ander dan aan hem. beklaagde, welke „voorwerpen hij onbeheerd te Oude Tonge had aangetroffen en „onder zijn berusting had genomen wederrechtelijk zich heeft toe-„geëigend";

Overwegende, dat de Krijgsraad niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft geput, dat beklaagde het hem onder 1e te laste gelrgde heeft begaan;

Overwegende, ten aanzien van het de beklaagde onder 2e te laste gelegde, dat ten processe, zakelijk gerelateerd hebben verklaard:

1e. J. R., oud 32 jaar, als beklaagde:

dat hij op 2 Februari 1953 voor hulpverlening naar het door watersnood getroffen gebied is vertrokken; dat hij in het tijdvak van 2 tot 8 Februari 1053 in of in de nabijheid van Oude Tonge op verschillende tijdstippen de navolgende aldaar onbeheerd aangetroffen voorwerpen t.w. respectievelijk een dameshorloge met een wit metalen horlogehaiidje en een gouden horlogeketting, welke voorwerpen hem telkens niet toebehoorden. heeft weggenomen; dat hij van niemand toestemming had gekregen deze voorwerpen mecle tc nemen en zich toe te eigenen;

2e. . . . .enz.;

Overwegende, dal beklaagde ontkent de in zijn verklaring bedoelde voorwerpen te hebben medegenomen met de bedoeling om ze zich toe te eigenen, doch nalaat enige redelijke verklaring te geven voor het feit, dat hij die goedercri. welke zoals hem bekend was, hetgeen door hem wordt toegegeven, moesten worden ingeleverd of aangegeven, niet direct, hetzij later heeft ingeleverd of aangegeven bij de plaatselijke politie, doch ze heeft behouden en de horlogeketting zelfs te Den Helder heeft verkocht, zodat de Krijgsraad ondanks beklaagde's ontkentenis terzake, aanneemt, dat, nu er geen feiten of omstandiglieden bekend zijn, welke beletten, belemmerden of vertraagden, dat beklaagde die voorwerpen bij de plaatselijke politie inleverde en hij zelf nalaat dergelijke feiten en omstandigheden te noemen, beklaagde, toen hij de voorwerpen opnam, reeds direct de bedoeling had om zich deze toe te eigenen, welke conclusie de Krijgsraad uit het voorhanden bewijsmateriaal des te geruster trekt, omdat beklaagde niet éénmaal doch op minstens twee verschillende tijdstippen onbebeerde voorwerpen wegnam. zonder deze te bestemder plaatse in te leveren, zodat naar 's Krijgsraads oordeel reeds telkens hij de hande-

ling van het wegnemen bij beklaagde de bedoeling voorzat om zich de voorwerpen toe te eigenen;

Overwegende, dat mitsdien door de inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend is bewezen, met beklaagde's schuld eraan, hetgeen hem onder 2e primair is te laste gelegd, met uitzondering van rle woorden: „op een tijdstip", „althans in of omstreeks dat tijdvak" en „aan A. v. Biert, althans";

Overwegende, dat het bewezene behoort te worden gequalificeerd als:

„DIEFSTAL BIJ GELEGENHEID VAN WATERSNOOD, TWEEMALEN „GEPLEEGD";

Overwegende, dat gelet op de ernst der gepleegde feiten, de omstandigheden waaronder deze zijn begaan en de persoon van beklaagde, een gevangenisstraf voor de tijd van negen maanden passend is, terwijl de tijd door hem sinds 17 Februari 1953 in voorarrest doorgebracht, geheel in mindering behoort te worden gebracht bij de uitvoering van de op te leggen straf.

Krijgsraad te Velde West.

Vonnis van 2 September 1953.

President: Luitenant-Kolonel Mr. Dr. J. P. van Erk: *Leden:* Majoor S. C. Brands en Kapitein H. R. Mac Gillavry;
Raadsman: Majoor K. Bakker.

Opzettelijke ongehoorzaamheid gepleegd in tijd van oorlog, meermalen gepleegd, door een dienstplichtig soldaat in uniform gekleed, die na voltooiing van herhalingsoefeningen met groot verlof was gexonden en op weg was naar zijn woonplaats.

Als militair opzettelijk een meerdere in zijn tegenwoordigheid door een gebaar of daad wet enig kwaad bedreigen.

(W.v.M.S. art. 108 en 114).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE WEST.

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen J.v.H., dpl. soldaat 1e klasse, 911e afdeling Lichte Luchtdoel Artillerie Territoriaal, te Laren, in arrest in het Depot voor Discipline te Nieuwersluis, beklaagde,

Gezien: .... enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

dat hij, op 1 Augustus 1953, in tijd van oorlog, te Hilversum, terwijl hij, in uniform gekleed, na die morgen als dienstplichtig soldaat 1e kl. van de 911e Afdeling Lichte Luchtdoelartillerie Territoriaal na voltooiing van herhalingsoefeningen met groot verlof te zijn gezonden en terwijl hij op weg naar zijn woonplaats was, toen de in uniform geklede kornet M. J. 31. Blommesteijn hem naar aanleiding van zijn onmiliiaire houding bij zich riep, geweigerd heeft althans opzettelijk heeft nagelaten aan dit bevel te gehoorzamen, zeggende: „Ik ben bedonderd, ik heb niets met U te maken", althans woorden

van gelijke weigerende strekking bezigende en vervolgens, nadat genoemd? kornet hem had gelast zijn zakboelije te tonen, althans zijn persoonsgegevens op te geven. heeft geweigerd dit af te geven, zegg-ende dat hij een verklede burger was cri niets met de kornet te maken had en vervolgens is doorgelopen en tenslotte nadat genoemde kornet hem, door voor hem te gaan staari had belet door te lopen, deze kornel in diens tegenwoordigheid met enig kwaad Iieeft bedreigd door zijn plunjezak neer te gooien en zijn handen op dreigendc wijze achteruit te brengen;

Overwegende, dat uit de justitiële verklaring dd. 5 Augustus 1953 opgemaakt door de Commandant Verzorgings Batterij 2e Depot Luchtdoelartillerie te Laren blijkt, dat beklaagde van 28 Juli 1953 tol 1 Augustus 1953 als militair in werkelijke dienst was en op laatstgemelde datum met groot verlof gezonden is:

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat hij op 1 Augustus 1953 's morgens als diensipliclitig soldaat der eerste klasse van de 911e Afdeling Lichte Tmchtdoelartillerie Territoriaal na voltooiing van de herhalingsoefeningen met groot verlof is gezondcri naar zijn woonplaats Hilversum; dat. toen hij op weg naar zijn woonplaats nog in uniform gekleed, te Hilversum was aangekomen, de eveneens in uniform geklede kornet BLOMMESTEYN hem aldaar bij zich Iiceft geroepen, omdat hij met een hand in de zak liep; dat hij echter geweigerd Iieeft aan dit bevel gehoor te geven, zeggende: „Ik ben bedonderd. ik heb niks met U te maken"; dat hij daarop doorliep; dat de kornet hem echter achterna kwam en hem gelastte zijn zakboekje aan hem te tonen; dat hij geweigerd heeft zijn zakhoekje af te geven, zeggende, dat hij een verklede burger ma.: en niets met de kornet te maken had; dat hij wederom doorliep; dat echter de kornet hem nogmaals achterna kwam en voor hem ging staan. zodat hij niet door kon lopen; dat hij daarop zijn plunjezak op de grond gegooid heeft en zijn handen enigszins naar achteren gebracht heeft en kwaad heeft gekeken; dat hij nogal driftig is:

Overwegende, dat een procesverbaal van huishoudelijk onderzoek dd. 4 Augustus 1953 opgemaakt en gesloten ie Laren door Jan SCHALING, eerste luitenant en Jan Ruurd BIJKERSMA, eerste luitenant. onder meer zakelijk inhoudt als verklaring van:

Martinus Johannes Maria BLOMMESTEYN, kornet der Artillerie,

dat hij op 1 Augustus 1953 was aangewezen als Commandant van de Garnizoenspatrouille welke dienst moest doen aan het station te Hilversuni: dat hij toen een militair zag lopen op het Stationsplein; dat hij deze heeft aangeroepen; dat de soldaat antwoordde: „Ik hen bedonderd. ik heb niets met U te maken": dat de soldaat daarop doorliep; dat hij loen naar deze toe is gegaan en hem heeft tegengehouden: dat de soldaat toen beweerde dat hij een vcrklede burger was; dat hij liem toen zijn naam en legernummer heeft gevraagd: dal de soldaat ook dil weigerde, alle.: gepaard gaande met scheld-

woorden; dat de soldaat weer doorliep; *dut* hij toen voor deze ir gaan staan en hem gelast heeft geen stap verder te doen: dat de soldaat toen zijn plunjezak op de grond gooide cn zei: „Blijf met je poten van mij af", waarbij hij een dreigende houding aannam, door zijn banden enigszins naar achteren te brengen en een vechthouding aan te nemen;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — eergemeld procesverbaal van huishoudelijk onderzoek slechts gebezigd in verband rnct de inhoud der overige bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd inet zijn schuld daaraan.

Overwegende, dat het aldus bewezene moet morden gequalificeerd als:

1. opzettelijke *ongehoorzaamheid* gepleegd in *tijd van* oorlog, *meermalen* gepleegd,
2. als *militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid* door een gebaar of daad *met enig kwaad* bedreigen,

voorzien en strafbaar gesteld hij:

1. artikel 114 van liet Wetboek van Militair Slrafrecht jo. artikel 57 van het Wetboek van Strafrecht,
2. artikel 108 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Post alia:

Veroordeelt beklaagde tot een militaire detentie voor de tijd van: een maand,

met bepaling, dat de tijd door hem vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in arrest doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde detentie geheel in mindering zal worden gebracht, zijnde een maand.

Territoriale Bevelhebber Noord.

Beschikking van 27 Februari 1954.

Te niet doen *van een krijgstuchtelijke* straf, welke abusievelijk vermeld *was* op de straflijst van *een naamgenoot van* de gestrafte.

(W.K. art. 50 en 70).

De Territoriale Bevelhebber Noord, tevens Bevelhebber in de 4e Militaire Afdeling, de Kolonel van de Generale Staf P. G. C. A. van der Speck Obreen, Commanderende Officier van de 93ste Compagnie 8 tp [1]);

Gezien het schrijven van de Commandant van de 93ste Compagnie 8 tp, Reserve-Eerste-Luitend der Artillerie F. H. le Fèvre, van 7 December 1953, nr. 038/1253/S/Conf/Pers., inhoudende o.m. dat hem bij een contrôle over straflijsten van zijn compagnie is gebleken, dat op de straflijst van W. F. Volkers, dienstplichtig vaandrig, o.m. vermeld staat:

---

[1]) De Commandant van de 93ste Compagnie 8 tp had op grond van artikel 50 Wet op de Krijgstucht zelf een beschikking kunnen nemen.
(Red. M.R.T.)

dat deze op 15-9-1952 door de Conipagniesconimandant. Majoor Mr Dr H. W. J. Bosch, met twee dagen licht arrest gestraft is wegens: „Vóór het einde van de eerste zes weken oefentijd met ge-„opende kraag buiten de kazerne aangetroffen";

dat de dienstplichtige vaandrig W. F. Volkers, hem, Commandant van de 93ste Compagnie 8 tp had verklaard, dat deze straf abusievelijk op zijn (W. F. Volkers) straflijst was ingeschreven in plaats van op die van de tegelijk met hem bij 1—8 tp te Grave dienende soldaat J. Volkers;

dat dc voormalige Commandant der Compagnie te Grave, Mr Dr H. W. J. Eosch, hem heeft verklaard, dat het zeer wel mogelijk was, dat een vergissing had plaats gevonden;

met verzoek deze straf te willen te niet doen;

Overwegende, dat J. Volkers bij schrijven van 24-12-1953 o.m. heeft verklaard:

dat hij thans met groot verlof is, dat hij destijds was ingedeeld bij de 1e Compagnie 8 tp te Grave. dat hij omstreeks 21 September 1953 was gestraft met twee dagen licht arrest terzake van: .,Voor ,.het einde der eerste zes oefenweken met open kraag buiten de „kazerne aangetroffen";

dat de Commandant vaii de 1e Compagnie 8 tp van het Instructie Bataljon Regiment Zware Infariterie Chassé, Mr Dr H. W. J. Bosch, bij schrijven van 14 October 1932, aan hem C.C., heeft verklaard, dat aan J. Volkers voor zover hem bekend geen krijgstuchtelijke straffen zijn opgelegd en dat geen straflijst van J. Volkers aanwezig is;

Overwegende, dat hel op grond van vorenstaande schriftelijke afgelegde verklaringen aannemelijk is, dat de straf. opgelegd aan de soldaat J. Volkers destijds ten onrechte is vermeld op de straflijst van W. F. Volkers;

Overwegende, dat op deze grond de op de straflijst van W. F. Volkers voornocmd vermelde straf van twee dagen licht arrest met de daarbij behorende strafreden. behoort te worden te niet gedaan:

Gezien de artt. 50 en 70 van de Wet op de Krijgstucht;

Beschikkende op het verzoek van de Commandant van de 93ste Compagnie 8 tp voornoemd;

Doet te niet de op de straflijst van de dienstplichtig vaandrig W. F. Volkers vermelde straf van 2 dagen licht arrest, hem dd. 15-9-1952 door de Majoor Mr Dr H. W. J. Bosch opgelegd, met de daarbij behorende strafreden, zoals hiervoren vernield, met last, dat de vermelding er van in de straflijst van W. F. Volkers onleesbaar zal worden gemaakt, onder verwijzing naar deze beschikking;

Bepaalt, dat zijnerzijds met betrekking tot een eventuele verbetering van de straflijst van de soldaat J. Volkers geen maatregelen zullen worden genomen, gezien J. Volkers met groot verlof is vertrokken en de geringe importantie van diens in 1952 gepleegde onkrijgstuchtelijke gedraging;

Bepaalt voorts, dat een afschrift van deze beschikking zal worden

uitgereikt aan de Commandant van de 93ste Compagnie 8 tp en aan de dienstplichtig vaandrig W. F. Volkers voornoeind.

REDACTIONEEL GEDEELTE.

In 'Memoriam Dr J. J. C. van Dijk.

Op 12 Februari 1954 vond in alle stilte de begrafenis plaats van Dr J. J. C. VAN DIJK.

Dr. VAN DIJK is de militaire juristen bekend uit hoofde van het feit dat hij, destijds leraar aan de K.M.A. te Breda, in 1904 het bekende handboek schreef over het Wetboek van Militair Strafrecht en de Wet op de Krijgstucht, waarvan in 1952 de vierde druk is verschenen. Voorts kennen wij hem in de kring van de Militair Rechtelijke Vereniging, waarvan hem het ere-lidmaatschap werd verleend.

Op 50-jarige leeftijd, in 1981, trad Dr VAN DIJK in de politiek als Minister van Oorlog, Minister van Marine a.i.; in 1925 werd hij lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. om in 1939 wederom het ministersambt als Minister van Defensie, te aanvaarden.

Gedurende de Tweede Wereldoorlog bleef Dr VAN DIJK in leidende functies van verschillende instellingen en verenigingen op post; zijn onwankelbare houding bracht hem in Duitse gevangenschap in Dachau, waaruit hij door Italiaanse partisanen werd bevrijd. Na de oorlog wijdde hij, toen 73 jaar, zich wederom aan de verschillende plichten. welke hem wachtten. Hoewel zijn gezondheid door de doorgestane ontberingen ernstig had geleden, was zijn geest zo helder als iinmer tevoren.

In de vergadering van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 23 Februari 1954 werd Dr VAN DIJK als parlementaire en politieke figuur van de A.R. fractie herdacht door de voorzitter der Kamer, Dr. KORTENHORST en door de Vice-Minister-President Dr BEEL. Eerstgenoemde schilderde de overledene als een man uit één stuk, een man van eer, van plichtsbesef, van trouw, van offervaardigheid, van vaderlandsliefde, van diepe godsdienstige overtuiging, uiterlijk koel, maar innerlijk brandend van een onblusbare vurigheid om te dienen op elke plaats waar een roeping te vervullen was. Wij sluiten ons bij deze woorden gaarne aan.

Met Dr VAN DIJK is een zeer bekwaam jurist, en inzonderheid: een zeer bekwaam militair jurist, heengegaan. (Red. M.R.T.).

Voorlopig arrest.

Er is in de laatste maanden veel gerucht geweest over het feit, dat de Minister van Justitie een circulaire heeft doen uitgaan, aandringende bij de staande en ook bij de zittende magistratuur op matiging bij het gebruik maken van voorlopige hechtenis ten aanzien van van misdrijf verdachten. Het ligt niet op onze weg om in details de noodzakelijkheid bij de burgerlijke justitie tot uitvaardi-

ging van deze circulaire te behandelen. Hoofdzaak is dat vermaand werd om van voorlopige hechtenis alleen gebruik te rnaken ,,indien ,,op het feit een strafmaximum is gesteld van ten minste vier jaren ,,gevangenisstraf en dan voor zover dit in het belang van de straf-,,vordering en de maatschappelijke veiligheid noodzakelijk is". Er waren, zo leest de onbevooroordeelde lezer tussen de regels door, magistraten. die van deze door de wet vastgestelde grenzen een al te ruim gebruik hadden gemaakt.

De op het voorgevallene uitgeoefende critiek moge ook hen, die geroepen zijn aan de militaire justitie mede te werken, tot nadenken stemmen,

In de militaire rechtspleging mag, zoals iedere militair weet, bij ontdekking van een strafbaar feit, dat in ,,het militaire huishouden" heeft plaats gevonden. voorlopig arrest aangezegd cn opgelegd worden. Enige nadruk mag worden gelegd op het gebruik van de term ,,militair huishouden". Ieder weet immers dat militairen meestal gemeenschappelijk geliuisvest zijn in woongelegenheden, in welke zij ook verplicht en gerechtigd zijn een deel van hun bezit in roerend goed op te bergen. Ook een groter of kleiner deel van landsgelden en -goederen wordt in die omgevingen bewaard. Deze wijze van samenleving verschaft veel lichter dan het leven in de burger-maatschappij aanleiding tot het plegen van misdrijven tegen leden van dit ,,huishouden", of tot misdrijven tegen de eigendommen van tot dit ,,huishouden" behorend andersmans goed.

Dit samenwonen eist een ruimer gebruik van het voorlopig arrest dan de burgerlijke strafvordering toelaat. Onze Regisplegingen stellen dan ook niet bepaalde grenzen, zoal,.: art. 63 Sv. wel doet. Bovendien geeft een verdenking van misdrijf van hem die enige beheersverantwoordelijkheid heeft, gerede aanleiding om zijn persoon door voorlopig arrest tegen minder aangename, maar menselijk volkomen verklaarbare behandeling en tegen het ontstaan van eventueel verder reikende gevolgen te vrij-waren.

Deze van de gewone samenleving afwijkende gedragslijn is waarschijnlijk — in 1814 werd geen toelichting op deze wetsontwerpen gegeven — oorzaak. dat art. 4 R.L. aan ieder officier en zelfs aan ieder onderofficier een blanco-volmacht verleent om aan ..dezulken. ,,die van minderen rang zijn clan hij zelve is", arrest aan te zeggen. Zelfs de aard van dit arrest ontbreekt cn blijft derhalve aan de praktijk overgelaten. Art. 5 R.L. maakt hem dit recht tot plicht zodra hem bekend is of zodra hij op waarschijnlijke gronden vermoedt, dat de mindere in rarig zich aan een ernstig vergrijp heefl schuldig gemaakt.

Van een en ander moet de meerdere in rarig ingevolge art. 6 R.L. ,,terstond" rapport uitbrengen aan de commanderend-officier, onder wiens bevelen de verdachte dient. Deze zal de zaak onderzoeken en bepalen of de verdachte in arrest zal worden gesteld of gehouden (art. 7 R.L.).

Hier vindt derhalve ,,terstond" na ontvangst van de verplichte

kennisgeving de eerste coritrôle plaats op het al dan niet noodzakelijke en op de aard van het aangezegd arrest. Blijkt aan de onderzoekende meerdere de onschuld van de verdachte, dan schrijft art. 9 R.L. voor, dat hij die verdachte „direct" uit zijn arrest moet ontslaan.

Blijkt integendeel het zeker bestaan van schuld of bezit de onderzoeker twijfel of de zaak voor krijgstuchtelijke afdoening vatbaar is, dan is hij verplicht de verzamelde gegevens door te zenden aan de boven hem gestelde verwijzingsofficier (art. 10 R.L.). Voordat deze een beslissing mag nemen, zowel over het aan de zaak te geven gevolg, als over de opgelegde of liet alsnog opleggen van arrest, is deze verwijzingsofficier verplicht het advies te vragen van de openbare aanklager, die geroepen zal zijn om. indien en nadat tot verwijzing zal zijn besloten. omtrent haar advies uit te brengen aan en conclusie te nemen ten behoeve van de militaire rechter, die alsdan van de zaak moet kennis nemen (art. 11 R.L.).

Dit om raad vragen had ook ten doel om — zoals dit uit de eerste opdracht bij K.B. van 16 November 1818 [1]) blijkt — diens oordeel te vernemen over de beantwoording van de vraag, of er bij de verwijzing „gronden zijn om den aangeklaagde in het provoosthuis te „doen overbrengen. dan of dezelve op vrije voeten zoude kunnen „gesteld worden". Volgens de overlevering had deze bijzondere vraag haar ontstaan te danken aan de omstandigheid, dat het recht en de plicht om arrest aan te zeggen een wel wat ruime toepassing vond en dat de openbare aanklager volgens hel oude art. 133 (thans 126) R.L. „gegradueerd zal moeten zijn op een der Rijksuniversi-„teiten dezer landen", waaruit toen volgde dat deze omschrijving hetzelfde bedoelde als hetgeen thans te lezen is uit de zinsnede „hij mag geen militair zijn" in art. 126 R.L. Men verwachtte van deze niet-militair een meer neutrale opvatting omtrent de noodzaak van vóórarrest, al hield men vast aan het beginsel, dat niet hij, de adviseur. maar de militaire autoriteit-consulent, die voor het onderhouden van een goede krijgstucht tegenover de Regering aansprakelijk is, de beslissing moest behouden.

Bij de regeling van de voorlopige informatiën door de officier-commissaris — vóór de herziening van de R.L. in 1912. waren er in elke strafzaak twee van deze officieren, die tevens lid moesten zijn van het rechterlijk college, dat de zaak te berechten zou krijgen — heeft deze eveneens het recht om een op vrije voeten gelaten beklaagde in arrest te stellen. Heeft hii dit gedaan. dan moet hii hiervan „onmiddellijk" bericht geven aan de rechter, die de zaak tc behandelen zal krijgen (art. 51 R.L.).

Is de beklaagde in arrest, dan mag de officier-commissaris hem hieruit niet ontslaan of wel verzachting brengen in de wijze, op welke dit arrest op hem wordt toegepast. Wel is hij bevoegd verklaard om een voorstel hiertoe aan die rechter te doen. Dat deze

---

[1]) **N.B.U., blz. 35.**

rechter zodra mogelijk en nog vóórdat de zaak bij hem aanhangig wordt gemaakt moet beslissen, behoeft geen betoog. Zijn tussenkomst betekent een waarborg voor een behoorlijke behandeling van de beklaagde (art. 52 R.L.).

De officier-commissaris behoort derhalve de gehele zaak met inbegrip van het voorlopig arrest van de heklaagde onpartijdig te beschouwen, lettende enerzijds op het militair belang en anderzijds op het belang van de beklaagde al dan niet in vóórarrest.

Dit standpunt verdient inachtneming met het oog op de mogelijkhcid dat de beklaagde zich aan vervolging onttrekt door desertie en dat gehoorde getuigen niet ter terechtziting zijn verschenen. zodat de rechter via art. 161 R.L. van verklaringen in de voorlopige informatiën afgelegd gebruik moet maken. Vroeger, toen de beide officieren-commissarissen tevens lid van het college waren, konden zij in raadkamer zich uitlaten over de betrouwbaarheid van de gehoorde personen en hun verklaringen. Nu zal dat ook wel kunnen geschieden wanneer de rechter de betrokken officier-commissaris ter terechtzitting voor zich doet verschijnen. Dan behoort de officier-commissaris onpartijdiglijk zijn oordeel uit te spreken, zoals ieder goed rechter betaamt.

Naast en onafhankelijk van deze wetsbepalingen geven de artikelen 160 en 161 R.L. den rechter de bevoegdheid om „*in elken* „stand van het geding" een beslissing te nemen omtrent het vóórarrest van de beklaagde. Hieruit volgt dat de beklaagde steeds vrij is om zich tot zijn rechter te wenden met verzoek om op grond van een dezer bepalingen wijziging in. dan wel opheffing van zijn vóórarrest te verzoeken.

Bovendien is deze rechter op grond van art 151 R.L. in de eerste zitting, op welke de zaak van een gearresteerde beklaagde behandeld wordt, te beslissen. of de aard en de omstandigheden der zaak al dan *niet* vorderen dat de beklaagde gedurende het proces in arrest worde gehouden. In het eerste geval wordt tevens bepaald of in de aard van het arrest ook enige verzachting voor de beklaagde mag worden gebracht.

Al deze bepalingen gelden krachtens de overeenkomstige artikelen van de Regtspleging bij de Zeemagt voor de Marine en volgens artikel 75 P.I. voor de behandeling van strafzaken door het Hoog Militair Gerechtshof.

Dit overzicht van hetgeen de Regtsplegingen omtrent het vóórarrest bepalen doet blijken, dat de regeling aan de ene kant veel strenger is dan wat omtrent de voorlopige hechtenis in de burgerlijke strafvordering is vastgelegd. Aan de andere kant is meer aandacht geschonken aan oontrôlc op de noodzaak van vóórarrest. Of deze bepalingeri in dc militaire rechtspraak veel toepassing vinden, is een andere vraag, welke ik onbeantwoord wil laten. De toepassing ervan moge aan raadslieden van beklaagden worden aanbevolen.

R. C.

Strafklaese.

Onze aandacht werd gevestigd op twee wijzigingen van het K.B. van 31 Juli 1922 (Stb. n° 475) tot vaststelling van een algemene maatregel van bestuur ingevolge artikel 32 van het Wetboek van Militair Strafrecht en artikel 23 van de Wet op de Krijgstucht betreffende straf- en tuchtklassen voor de zee- en de landmacht, zoals dat is gewijzigd bij besluit van 26 Januari 1923 (Stbl. n° 22).

Het betreft:

a. Koninkliik besluit van 29 Juli 1950 (Stb. n° K 325) waarbij is opgenomen een nieuw artikel 64, luidende:
   „Onze minister van marine kan in overleg niet Onze minister „van oorlog bepalen, dat militairen van de zeemacht, die in „aanmerking komen voor plaatsing in een tuchtklasse, deze straf „zullen ondergaan in een tuchtklasse voor de landmacht."
b. Koninklijk besluit van 24 October 1953 (Stb. n° 500) waarbij is opgenomen een nieuw artikel 3, luidende:
   „Onze minister van marine kan in overleg met Onze minister „van oorlog bepalen, dat militairen van de zeemacht, die in „aanmerking komen voor plaatsing in een strafklasse. deze straf „zullen ondergaan in de strafklasse voor de landmacht."

Deze wijzigingen werden eerst onlangs aan onze Redactie medegedeeld.

Statistiek.

Van het Centraal Bureau voor de Statistiek ontvingen wij een vijftal overzichten, betreffende de militaire rechtspraak en de gerechtelijk geconstateerde criminaliteit der militairen met berekking tot de jaren 1952 en 1953 [1]).

Blijkens staat 1 vertoont het aantal commune misdrijven, in de loop van het jaar 1953 afgedaan. enige stijging. Het aantal overtredingen is in 1953 belangrijk toegenomen; ook het aantal militaire delicten is niet onbelangrijk groter geworden.

Bij de zeemacht zijn in 1953 minder delicten afgedaan dan in 1952. Bij de landmacht daarentegen werden meer delicten berecht, zoals uit staat 2 blijkt. Een en ander bracht uiteraard, met name voor de Krijgsraden te Velde. vermeerdering van werkzaamheden met zich.

Het aantal overtredingen buiten geding afgedaan. welker berechting behoorde tot de bevoegdheid van de Krijgsraden te Velde nam belangrijk toe (staat 3).

Met het groter aantal door de Krijgsraden te Velde behandelde zaken, hield het aantal onvoorwaardelijk, voorwaardelijk. en gedeeltelijk voorwaardelijk veroordeelden gelijke tred (staat 4). Het aantal veroordelingen wegens diefstal en stroperij is blijkens staat 5 in belangrijke mate afgenomen. evenzo dat wegens verduistering.

De veroordelingen wegens overtreding van de Wegenverkeerswet

---

[1]) Zie ook M.R.T. XLVI, blz. 571.

en de Wegenverkeersregelirig bedroegen in 1953 ongeveer hei, dubbele in vergelijking met de aantallen in 1952.

Een aantal militaire misdrijven nam in niet onbelangrijke mate toe, met name onttrekken aan de vervulling van de dienstplichten. inisdrijven tegen de ondergeschiktheid, schending van verschillende dienstplichten.

Het zou interessant zijn de oorzaken dezer toename te kunnen aantonen. Zijn deze het gevolg van het verblijf in legerplaatsen, het paraat zijn. (te) jeugdig kader e.d., of moei men de oorzaken elders zoeken?

STAAT 1. Omvang van de werkzaamheden van het Hoog Militair Gerechtshof, de Krijgsraad voor de Zeemacht en de Krijgsraden te Velde tezamen; 1952 - 1953.

a. Hoog Militair Gerechtshof b. Krijgsraad voor de Zeemacht c. Krijgsraden te Velde (te zamen)	Aard der delicten					
	Commune delicten				Militaire delicten	
	Misdrijven		Overtredingen			
	1952	1953	1952	1953	1952	1953
1	2	3	4	5	6	7
A. Zaken, op 1 Januari reeds aanhangig totaal	56	56	6	12	33	38
waarvan a	29	23	2	5	16	21
b	—	—	—	—	—	1
c	27	33	4	7	17	16
B. Zaken, in de loop van het jaar bij verwijzing aanhangig gemaakt totaal	1099	1145	535	813	856	1028
waarvan a	103	90	39	39	116	86
b	301	232	21	11	102	94
c	695	823	475	763	638	848
C. Zaken, in de loop van het jaar afgedaan						
1. bij eindvonnis totaal	1080	1119	517	802	834	987
waarvan a	90	85	25	26	95	91
b	301	232	21	11	101	94
c	689	802	471	765	638	802
2. op andere wijze totaal	19	14	12	12	17	12
waarvan a	19	14	11	12	16	8
b	—	—	—	—	—	1
c	—	—	1	—	1	3
D. Zaken, op 31 December nog onafgedaan totaal	56	68	12	11	38	67
waarvan a	23	14	5	6	21	8
b	—	—	—	—	1	—
c	33	54	7	5	16	59

STAAT 2. Personen, op wie de in staat 1 achter rubriek C, sub 1 vermelde eindvonnissen betrekking hebben; 1952—1953.

Instantie en aard der delicten	1952		1953	
	Officieren	Onderofficieren en manschappen	Officieren	Onderofficieren en manschappen
1	2	3	4	5
A. Hoog Militair Gerechtshof				
Commune delicten, Misdrijven. .	6	84	4	81
Commune delicten, Overtredingen	5	20	1	25
Militaire delicten	13	82	3	88
B. Krijgsraad voor de Zeemacht				
Commune delicten Misdrijven. .	7	294	2	230
Commune delicten Overtredingen	5	16	1	10
Militaire delicten	—	101	3	91
C. Krijgsraden te Velde (te zamen)				
Commune delicten, Misdrijven	24	665	30	772
	11	460	19	746
Militaire delicten	15	623	8	794

STAAT 3. Afdoening buiten geding (art. 74, W.v.Sr.); 1952—1953.

Aard der delicten	1952	1953
1	2	3
Zaken, welker berechting zou behoren tot de bevoegdheid van		
a het Hoog Militair Gerechtshof	7	11
b de Krijgsraad voor de Zeemacht	1263	1281
c de Krijgsraden te Velde (tezamen).	6634	8259

STAAT 5. Overzicht van de door Hoog Militair Gerechtshof en Krijgsraden t.z.v. misdrijven en militaire delicten veroordeelden, naar de aard der delicten; 1952—1953.

Aard der delicten	Aantallen veroordeelden in							
	1952				1953			
	Totaal	waarvan			Totaal	waarvan		
		onvoorwaardelijk	voorwaardelijk	ged. onv., ged. vw.		onvoorwaardelijk	voorwaardelijk	ged. onv., ged. vw.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
A. Wetboek van Strafrecht (Tweede boek)								
Titel								
I. Misdrijven tegen de veiligheid van de Staat (art. 92 t/m 107)	2	1	—	1	—	—	—	—
II. Misdrijven tegen de Koninklijke waardigheid (art. 108 t/m 114)	2	2	—	—	—	—	—	—
V. Misdrijven tegen de openbare orde (art. 131 t/m 151)	5	3	1	1	2	2	—	—
VII. Misdrijven waardoor de algemene veiligheid van personen of goederen wordt in gevaar gebracht (art. 157 t/m 176)	1	1	—	—	2	2	—	—
VIII. Misdrijven tegen het openbaar gezag (art 177 t/m 206)	36	22	5	9	46	38	5	3
IX. Meineed (art. 207)	—	—	—	—	2	2	—	—
XII. Valsheid in geschriften (art. 225 t/m 235)	37	26	3	8	31	18	2	11
XIII. Misdrijven tegen de burgelijke staat (art. 236 t/m 238)	1	—	1	—	—	—	—	—
XIV. Misdrijven tegen de zeden (art. 239 t/m 254)	74	32	25	17	72	23	24	25
XVI. Belediging (art. 261 t/m 271)	15	12	1	2	13	12	1	—
XVIII. Misdrijven tegen de persoonlijke vrijheid (art. 274 t/m 286)	4	2	2	—	6	3	—	3
XIX. Misdrijven tegen het leven gericht (art. 287 t/m 299)	1	1	—	—	5	4	—	1
XX. Mishandeling (art. 300 t/m 306)	44	31	7	6	48	32	6	10
XXI. Veroorzaken van de dood of van lichamelijk letsel door schuld (art. 307 t/m 309)	41	35	4	2	30	19	7	4
XXII. Diefstal en stroperij (art. 310 t/m 316)	370	189	43	138	308	180	44	84
XXIII. Afpersing en afdreiging (art. 317 t/m 320)	3	3	—	—	—	—	—	—
XXIV. Verduistering (art. 321 t/m 325)	148	75	17	56	126	59	21	46
XXV. Bedrog (art. 326 t/m 339)	28	16	2	10	21	11	2	8

XXVI. Benadeling van schuldeisers of rechthebbenden (art. 340 t/m 349)	—	—	—	—	1	—	—	1
XXVII. Vernieling of beschadiging van goederen (art. 350 t/m 354)	20	10	5	5	44	41	1	2
XXVIII. Ambtsmisdrijven (art. 355 t/m 380)	3	2	—	1	9	8	—	1
XXX. Begunstiging (art. 416 t/m 420)	44	25	4	15	37	29	1	7
Wetboek van Strafrecht. Totaal	879	488	120	271	803	483	114	206
B. Bijzondere wetten								
Wegenverkeerswet en Wegenverkeersregeling	148	123	7	18	293	229	17	47
Wet op de Economische Delicten	8	5	1	2	1	1	—	—
Vuurwapenwet	1	—	—	1	1	1	—	—
Telefoon- en Telegraafwet	1	1	—	—	—	—	—	—
Wetboek van Strafrecht voor Suriname	2	2	—	—	—	—	—	—
Verord. Tijd. Bijz. Strafbep. v. Indonesië	—	—	—	—	2	—	1	1
Bijzondere wetten. Totaal	160	131	8	21	297	231	18	48
C. Wetboek van Militair Strafrecht (Tweede Boek). Titel								
III. Misdrijven waardoor de militair zich aan de vervulling van zijn verplichtingen onttrekt (art. 96 t/m 107)	373	273	59	41	398	236	114	48
IV. Misdrijven tegen de ondergeschiktheid (art. 108 t/m 128)	315	222	58	35	399	275	63	61
V. Schending van verschillende dienstplichten (art. 129 t/m 150)	118	79	30	9	181	133	37	11
VI. Diefstal, verduistering en heling (art. 151 t/m 158)	12	5	2	5	19	2	12	5
VII. Vernieling, beschadiging of wegmaking van ten behoeve van de krijgsmacht dienende goederen (art. 159 t/m 161)	17	5	8	4	—	—	—	—
Wetboek van Militair Strafrecht. Totaal	835	584	157	94	997	646	226	125
D. Overige militaire delicten								
Koninklijk Besluit van 20 Augustus 1950, no 21	1	1	—	—	—	—	—	—
Totaal der rubrieken A, B, C en D	1875	1204	285	386	2097	1360	358	379
Aantal dubbeltellingen [1])	158	100	21	37	193	120	28	45
Aantal veroordeelden	1717	1104	264	349	1904	1240	330	334

[1]) Dit zijn personen, terzake van meer dan één strafbaar feit veroordeeld.

STAAT 4. Overzicht van de personen, vermeld in staat, 2, gespecificeerd naar de te hunnen aanzien gewezen vonnissen; 1952—1953.

Instantie en aard der delicten [1])			Ten aanzien van wie: de militaire rechter zich onbevoegd verklaarde	Ten aanzien van wie: de telaste-legging werd nietig verklaard	Terugverwezenen naar de commanderende officier	Vrijgesprokenen	Veroordeelden: onvoorwaardelijk	Veroordeelden: voorwaardelijk	Veroordeelden: ged. onv., ged. voorwaardelijk
1			2	3	4	5	6	7	8
A. Hoog Militair Gerechtshof									
1. Commune delicten	Misdrijven	'52	—	—	—	4	71	1	14
	"	'53	—	—	—	8	63	3	11
		'52	—	—	—	6	19	—	—
	"	'53	—	—	—	3	23	—	—
2. Militaire delicten		'52	—	—	—	8	82	3	2
" "		'53	—	—	—	3	84	1	3
B. Krijgsraad voor de Zeemacht									
1. Commune delicten	Misdrijven	'52	—	—	3	17	[1]) 160	33	88
	Overtredingen	'52	—	—	1	10	[1]) 168	17	36
			—	—	—	2	19	—	—
	"	'53	—	—	—	2	8	—	1
2. Militaire delicten		'52	—	—	1	—	65	26	9
" "		'53	—	—	1	1	75	9	8
C. Krijgsraden te Velde (te zamen)									
1. Commune delicten	Misdrijven	'52	1	—	17	61	[1]) 354	82	174
		'53	1	—	22	66	[2]) 429	107	177
		'52	2	—	6	47	410	3	3
	"	'53		2	3	73	653	10	23
2. Militaire delicten		'52		—	54	27	374	119	62
" "		'53	—	1	57	31	421	193	99

[1]) Hieronder 1 persoon. bovendien ter beschikking van de Regering gesteld (art. 37/37a, W. v. Sr.).
[2]) Alsvoren, 4 personen,

Afscheid van de Fiscaal bij de Zeekrijgsraad.

Hieronder nemen wij op liet verslag van de bijzondere zitting van de Krijgsraad voor de Zeemacht binnen hei Rijk in Europa, gehouden op 11 Februari 1954 te 14.30 uur, ter gelegenheid van het afscheid van de Fiscaal, de Kapitein ter Zee (A) Mr R. J. BRUNNER.

Samenstelling ***Krijgsraad:***

Mr D. B. A. FRANKEN, president. en Kapitein-Luitenant ter Zee Mr S. A. L'HONORÉ NABER, Kapitein-Luitenant ter Zee Arts J. C. VAN EPEN, Kapitein-Luitenant ter Zee A. VAN MIERT, Luitenant-Kolonel der Mariniers T. J. RIKKERS, leden.

In tegenwoordigheid van:

de Fiscaal, de Kapitein ter Zee van Administratie Mr R. J. BRUNNER en de Secretaris. de Luitenant ter Zee van Administratie der 2e klasse H. A. VAN EE.

De president opent de bijzondere zitting en doet de secretaris voorlezen een afschrift van het Koninklijk Besluit nr. 19 van 13 Januari 1954, hetwelk luidt:

.,WIJ JULIANA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDER-
„LANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, enz. enz. enz.

,.Op de voordracht van Onze Minister van Justitie van 7 Januari
,,1954, 8e Afdeling B, no. P. 8401/3911;

,,HEBBEN GOEDGEVONDEN EN VERSTAAN:

,,met ingang van de dag van indiensttreding te benoemen tot
..rechter in de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam, Mr R. J.
,,BRUNNER,

,,geboren 19 Maart 1899. kapitein ter zee van administratie, fis-
,,caal bij de krijgsraad in het commandement der zeemacht in Ne-
,,derland, rechter-plaatsvervanger in de Arrondissements-Rechtbank
,,te Rotterdam.

,,Onze Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit
,.besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemene
,,Rekenkamer.

,,Soestdijk, 13 Januari 1954.
,,(get.) JULIANA."

Vervolgens spreekt de president de scheidende fiscaal toe als volgt:

Zeer Geachte Heer Fiscaal,

Nadat gij gedurende acht jaren als fiscaal bij den Zeekrijgsraad werkzaam zijt geweest, ia het met weemoed enerzijds. doch anderzijds ook met grote dankbaarheid en voldoening, dat wij stilstaan bij Uw overgang van de staande naar de zittende magistratuur of wellicht is het beter te zeggen bij Uw overgang van de militaire strafrechtspraak naar de burgerlijke rechtspraak. Met weemoed, omdat

die overgang voor dc Zeekrijgsraad een zwaar verlies betekent, mei dankbaarheid en voldoening, omdat die overgang voor de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam een grote winst belooft. Voor Uzelf betekent deze overgang de bekroning van Uw begaafdheid, bekwaamheid, kennis, studiezin. Uw noeste vlijt en energie en Uw onverflauwde werkkracht. Voor het Korps officieren van administratie betekent deze overgang, dat het fiscaalambt niet behoeft te verzanden iii een bijna uitsluitend op ervaring berustend vakwerk van het strafrecht. speciaal liet militaire strafrecht, maar wel, dat ook de beoefenaar van dit onderdeel van het recht als een allround jurist wordt erkend en in staat wordt geacht ook die functies in het maatschappelijk bestel te vervullen. waartoe velen zo gaarne alleen maar civilisten iii staat achten.

Het strafrecht houdt zich bezig met de benauwende vraag van schuld en boete. Het civiele recht houdt zich bezig inet de niet minder epiiieuze vraag van wanprestatie en schadevergoeding. Het strafvonnis eindigt daar, waar het civiele vonnis pas aanvangt, waarmede men dan tot uitdrukking wil brengen, dat na de vaststelling van de feitelijke casus-positie het civiele vonnis zich veel cri veel meer dan het strafvonnis in rechtsbeschouwingen heeft te verdiepen. Hier dreigt het gevaar, dat theorieën ontaarden in slogans. Wanneer men niet dc leuze ..Wat deren dc jurist de feiten" het wil voorstellen alsof in een proces alleen de rechtsoverwegingen van alles ɑɪ alles beslissende aard zijn, dan wil mij dat toeschijnen als een staart, die met zijn hond kwispelt. Want het gaat in het recht steeds oin de mens en om de ineriselijke daad. Te dien aanzien zijn er verschillende verantwoordelijkheidsgebieden. Laat ieder in zijn gebied zijn laak aanpakken.

Brunner, de wijze waarop gij Uw taak als fiscaal heht aangepakt is een waarborg, dat gij Uw nieuwe functie op even eervolle, stijlvolle, succesvolle, bekwame en ambitieuze wijze zult gaan verrichten. Gij hebt U gedurende Uw werkzaamheden als fiscaal de hoogachting en de onbetwiste waardering weten te verwerven van de vele verwijzingsautoriteiten, die gij met Uw adviezen hebt gediend en van de gehele Zeekrijgsraad door U te doen leren kennen als een uitnemend Marine-officier, een jurist van formaat, een toegewijd lid van het vervolgingsorgaan, een aangenaam mede- en samenwerker en een kenner van de Marine en van de marineziel.

Gij bezit de uitzonderlijke flair om uit de gegevens van een onderzoek, die niet altijd een aaneengeschakelde, leemteloze rij van ononderbrolren feiten en omstandigheclen opleveren, doch maar al te dikwijls een keten. waarin schakel op schakel ontbreekt, op rake wijze de juiste kern van de zaak tc trekken en gij hebt de hizonderc gave om die zakelijke kern met ronde woorden in feitelijke termen in een telastlegging te omschrijven, zó dat de inhoud dier telastlegging een bijna haarfijn spiegelbeeld vormt van het voor het recht ter zake dienende werkelijk gebeurd?. Het risico dat die feitelijkc omschrijving wel eens te eng kon blijken, naamt gij met een be-

wonderenswaardige sportiviteit, liever clan te vervallen in de wel ruimere maar niet voor ieder verstaanbare qualifieatieve termen van de wet. Gij hebt het U steeds als een zedelijke verplichting gesteld om de Nederlands? taal in Uw telastleggingen ie gebruiken als een gemeenschappelijk middel van verstandhouding, met handhaving harer normen van zuiverheid, opdat zij haar functie kon blijven vervullen als gemeenschappelijke voertaal ter vertolking van de gedachten en van de argumenten.

Uw schriftelijke conclusies van de eis waren van overeenkomstig hoog gehalte. Zij waren juweeltjes. meesterstukjes dikwijls van onpartijdige voorlichting en objectieve beoordeling der zaak. Ik persoonlijk betreur het, dat in der jaren loop het accent meer en meer is verlegd geworden van de schriftelijke eis van conclusie naar het mondelinge requisitoir. Maar ook Uw mondeling requisitoir was glashelder, duidelijk, zuiver, zakelijk, eenvoudig, zonder rethoriek, welverzorgd van stijl en taal.

Het debat met de verdediging stond op een hoog niveau, mede doordat gij waart wel altijd partij, maar nimmer partijdig. Er was wel eens een zaak. er was wel eens een beklaagde, die Uw bijzondere antipathie had gewekt. Wee de ongelukkige over wie dan de fiolen Uwer gramschap werden uitgestort. De raadsman had dan een moeilijke taak. Maar nooit hadt gij een denigrerend woord voor de beklaagde, want vóór alles ging bij ll de redelijkheid.

Gij waart een strijder voor orde. tucht en recht, een voorvechter ter bescherming van de belangen van de militaire maatschappij en ter bescherming van de belangen van de militaire belilaagde. Wat deze laatste betreft, achter Uw straf en strafmaat met hoe een strak en onbewogen uiterlijk ook gevorderd, lag steeds een warmkloppend hart verscholen. Want het was er bij U niet in de allerenige en allereerste plaats om te doen om als een echte Shylock om als een echte wrekende Nemesis, naar de koude regels van de nuchtere leer der vergelding de zuivere evenredigheidsmaat tussen schuld en boete te betrachten, maar het was er U mede om te doen om die boete aan te passen aan de verbetering van de delinquent. Er moest niet alleen worden gestraft omdat er gezondigd was, maar mede opdat de zondaar niet meer zondigen zou. De daad en de persoon van de dader werden in Uw reauisitoir steeds in het volle zoeklicht van Uw belangstelling geplaatst en dat maar niet over het handje, op timmermansoog, maar dikwijls niet dan nadat de zaak door U in de stilte van Uw werkkamer van alle kanten. zowel vanuit het oogpunt van hei recht als vanuit de gezichtshoek van het marinebelang was bestudeerd en bepeinsd en dikwijls niet dan nadat door U terzake een intensief overleg was gepleegd met de geestelijke verzorging en/of de medisch-psychiatrische dienst in de marine en niet de reclassering. Want steeds gold „In die Strafe wird der Mensch wie „vernünftig geehrt". Inderdaad de mens als verantwoordelijk redelijk-zedelijk wezen verdient dikwijls straf ter vergelding van schuld, maar die straf dient te worden aangepast om de zondaar, onze

naaste, met het volle behoud van zijn persoon als redelijk-zedelijk wezen als verbetercl subject aan de maatschappij terug te geven en niel oin hem als een object te doen dienen tot vogelverschrikker, teneinde anderen af te schrikken de korrels der zonde, helaas in tie maatschappij zo verleidelijk gestrooid, weg te pikken. In Uw requisitoir brluisterde ik naast de cis der vergelding bijna steeds de eis der speciale preventie, gericht op de reclassering en maar zelden, hoogst zelden, als liet dan niet anders kon, de eis der generale preventie, zo dikwijls voerende tot declassering van onze medemens.

Geachte heer Fiscaal mede namens de leden van de Zeekrijgsraad dank ik U voor dit alles. Wij danken U voor het vele goede, dat gij in Uw anibt als Fiscaal ten behoeve der militaire iustitie hebt verricht. Wij wensen U in Uw nieuwe werkkring het allerbeste toe en wij zijn overtuigd. dat gij ook als rechter blijk zult geven uit het goede juristenhout ie zijn gesneden.

Mede namens de leden van de Zeekrijgsraad en mede namens het gehele bij dr Zeekrijgsraad geplaatste militaire en burgerpersoneel, wens ik U toe, dat God U de kracht, de wijsheid en de liefde moge schenken om ook Uw nieuwe werk te doen naar Zijn wil en naar Zijn geest, dat de Justitie nog lang moge profiteren van Uw bijzondere begaafdheid, Uw diepe kennis en Uw rijke ervaring en dat gijzelf, Mevrouw Uw echtgenote en Uw kinderen nog lang, heel lang een bestendig welzijn mogen blijven genieten. Brunner het ga je wel.

Hierna wordt de Fiscaal een vouwbeen in de vorm van een ponjaard aangeboden, terwijl Mevrouw Brunner een bloemenhulde wordt overhandigd.

Het woord wordt verleend aan: [zie hierna vermelde toespraken - *Red.]*

De Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, Mr D. J. VAN GILSE:

Waarde vriend Brunner,

Het bericht van Uw benoeming tot Rechter in de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam heeft hii de functionarissen van de Militaire Justitie tegenstrijdige gevoelens gewekt. Algemeen bestaat er grote vreugde, dat een der onzen voor een dergelijke eervolle benoeming in aanmerking heeft mogen komen; echter wordt deze vreugde getemperd door de wetenschap, dat ge hierdoor genoodzaakt zijt ons gezelschap te verlaten. In deze Iileine en in de loop der jaren vertrouwde kring wordt dit als een groot verlies beschouwd.

Voor Uzelf betekent liet aanvaarden van deze nieuwe functie een maximale verandering. Ge zet een streep onder Uw carrière als zeeofficier; ge gaat over van de militaire naar de hurgerjustitie, en wat de grootste overgang betekent, ge verlaat het Openbaar Ministerie om deel uit te maken van de Zittende Magistratuur. Deze overgang komt echter niet onverwacht. In de voornfgaandc drie jaren, dat ge reeds rechter-plaatsvervanger waart in dezelfde rechtbank hebt ge

U in de nieuwe sfeer, die U goed bleek te liggen. reeds kunnen in leven. Anderzijds hebben Uw Rotterdamse collega's U in die tijd zozeer leren waarderen, dat zij IJ con amore voor een benoeming in hun College hebben voorgedragen, terwijl Uw benoeming hun zoveel voldoening geeft, dat de President, de Officier van Justitie en de Griffier van dit rechtscollege behoefte hebben gevoeld om persoonlijk Uw afscheid uit Uw functie van Fiscaal bij tc wonen.

Sprekende uit naam van allen, die in de militaire justitie erkzaam zijn, en met name voor alle deelnemers aan onze regelmatige „Auditeursvergaderingen" wens ik U ook van deze plaats nogmaals van harte geluk met deze grote onderscheiding. Wij laten U met een bloedend hart uit ons midden vertrekken, maar vinden voldoening in het besef, dat een der onzen is waardig gekeurd op een belangrijke plaats de burgerjustitie te dienen. Wij danken U' van ganser harte voor al datgene, wat ge in hei. belang van de militaire rechtspleging hebt verricht, niet in de laatste plaats voor de voortreffelijke ambtelijke cn niet genoeg te waarderen vriendschappelijke samenwerking.

Ik moge daaraan nog tot slot de persoonlijke wens toevoegen, dat, ook al bestaat er tussen U en mij in Uw nieuwe hoedanigheid niet langer een hiërarchieke verhouding, de gegroeide vriendschappelijke relatie desondanks bestendigd mag blijven. En voor Uw blijvende persoonlijke belangstelling voor het werk van de militaire justitie houden wij ons bij voortduring gaarne aanbevolen.

De Schout-bij-Nacht (A) T. R. DEELDER, hoofdinteridant der Zeemacht:

Op de eerste plaats wil ik U, mijnheer de President en Heren leden van de Zeekrijgsraad, dank zeggen voor Uw uitnodiging om deze bijzondere zitting van Uw oollege hij te wonen.

Een bijzondere zitting omdat hierin afscheid wordt genomen van de kapitein ter zee van administratie Mr BRUNNER. Fiscaal bij Uw Zeekrijgsraad.

Dames en Heren,

Wanneer ik hier een ogenblik Uw aandacht vraag om het woord te richten tot de scheidende functionaris, dan is dit niet zozeer in mijn functie van hoofdintendant zeemacht als zodanig, dus als hoofd van de afdeling Intendance en Administratie, welke hoofdafdeling van het Ministerie van Marine onder meer belast is met de behandeling van zaken, de organisatie, de wetgeving en de toepassing van de militaire justitie betreffende. voorzover deze zaken althans de Minister van Marine regarderen. doch zuiver als representant en chef van het korps officieren van administratie, een korps waarvan U, mijnheer BRUNNEK, zo lange tijd deel uitmaakte.

Immers het is, gelet op de onafhankelijkheid van de rechter — en de militaire justitie maakt ten deze geen uitzondering — juist dat de administratie niet vervalt in een beoordeling van de motieven en overwegingen die U tot een oordeel en tot Uw eisen brachten.

Het zou mij dus niet passen bij het scheiden van de markt een conduite over U als Fiscaal in het openbaar op te niaken en ik laat deze beoordeling gaarne over aan de Commandant Zeemacht Nederland als voornaamste verwijzingsautoriteit, wie U als rechtstreeks militair juridisch adviseur gedurende een reeks van jaren bijstond en voorts aan de Heer President van deze Krijgsraad en de Heer Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, die beter dan wie ook zich een oordeel over U konden vormen.

Wanneer ik echter als collega het woord tot U, mijnheer BRUNNER, richt, dan wil ik hier gewagen van het feit dat U na een zeer eervolle loopbaan van ruim *35* jaar, waarvan 33 jaar als officier, de Koninklijke Marine gaat verlaten, omdat het Hare Majesteit de Koningin behaagde U te benoemen tot Rechter in de Xrrondissements-Rechtbank te Rotterdam.

Met deze benoeming wens ik U uit naam van het Korps officieren van administratie van harte geluk en ik wil ook gaarne Mevrouw BRUNNER in deze gelukwensen betrekken.

Gedurende Uw loopbaan vervulde IJ geruime tijd militair rechtelijke functies o.a. voor de oorlog als officier-commissaris en nadat in 1946 de Zeekrijgsraad in Engeland werd opgeheven en 1 April 1946 de Zeekrijgsraad in Nederland wederom werd ingesteld, werd U geroepen tot het ambt van Fiscaal. een taak die U een dezer dagen zult beëindigen. U zag zich toen gesteld voor een zeer lastige en veelonivattendc taak. eensdeels veroorzaakt door het te dien tijde grote aantal aanhangige zaken, anderzijds door de zeer bijzondere omstandigheden waaronder vele delicten waren gepleegd. Op gevaar af toch een conduite over U op te makrn wil ik hier getuigen van de loffelijke wijze waarop U deze zware taak volbracht.

Uw benoeming tot Fiscaal vervulde ons officieren van administratie in 1946 met gerechte trots. omdat hiermede een traditie werd hersteld van decennia. Immers sedert de wetswijziging van 1913 bleef binnen het Rijk in Europa de rechtgeleerde *officier* benoembaar als als openbaar aanklager bij de Zeekrijgsraad en het bleven hierdoor officieren van administratie die — met uitzondering van de bezettingstijd toen er in Nederland geen Zeekrijgsraad functionneerde — onafgebroken en sedert de tijd van de artilielbrieven het fiscaat op waardige wijze vervulden, zij het dat in DE RUYTER's tijd de naam O.v.A. nog niet bestond.

Wij dankten het ongetwijfeld aan de grootste rechtsgeleerde van zijn tijd, wijlen professor van Hamel, die bij de behandeling van deze wetswijziging in de Tweede Kamer een lans brak voor de officier van administratie als openbaar aanklager bij de Zeekrijgsraad, omdat hij die als hoogleraar in het strafrecht te Amsterdam zovele collegae had leren kennen, betoogde dat dit ambt, vaar de praktijk had uitgewezen, bij die categorie van officieren in zeer goede handen was.

Moge deze traditie haar voortzetting vinden bij de benoeming van een ambtsopvolger, opdat naast juridische kennis de Fiscaal blijve bezitten een grondige, op eigen ervaring gebaseerde, kennis zowel

van de marinesamenleving als van de mentaliteit van de delinquent en de omstandigheden waaronder vaak in het buitenland of overzeese rijksdelen aan boord of aan de u-al de strafbare feiten worden gepleegd.

Mijnheer Brunner, ook Uw benoeming tot rechter vervult ons met gerechte trots. Het is niet de eerste maal dat een rechtsgeleerd officier van administratie tot het hoge cri verantwoordelijke ambt van rechter wordt geroepen.

Ik moge hier slechts de naam in herinnering roepen van een eminent rechtsgeleerde als wijlen professor Mr Taverne, die als President van de Hoge Raad het hoogste ambt bekleedde in de zittende magistratuur en wiens scherpzinnige en weldoorwrochte uitspraken ieders bewondering afdwongen en op de figuur van een van Uw ambtsvoorgangers als Fiscaal, Mr Jutte, die na zijn pensionnering als officier van administratie gedurende een reeks van jaren rechter was in de Arrondissements-Rechtbank te Amsterdam, en tenslotte op de hooggeachte Heer President van deze Krijgsraad, Mr Franken.

Ik moge U de verzeliering geven dat wij IJ als collega slechts node zien gaan en ik spreek de wens uit dat het U en Uw gezin wel moge gaan.

De Kapitein ter Zee (A) F. C. H. SCHLAMILCH, Intendant Zeemacht Nederland:

Mijnheer de Yresident,

Ik moge U dank zeggen voor de mij geboden gelegenheid om op deze bijzondere zitting van de Zeekrijgsraad het woord te richten tot Uw scheidende Fiscaal.

Zeer geachte Heer Fiskaal,

De Commandant Zeemacht Nederland, Schout-bij-Nacht Burghard, heeft mij opgedragen U mede te delen, dat hij tot zijn grote spijt verhinderd is persoonlijk op deze zitting aanwezig te zijn.

Temeer spijt hem dit, omdat hij in zijn functie van verwijzingsautoriteit zeer veel met U heeft te maken gehad en hij U zeer erkentelijk is voor de wijze waarop U hem met U goed doorwrochte adviezen hebt terzijde gestaan en hem die taak hebt vergemakkelijkt.

De Commandant Zeemacht Nederland heeft het daarbij zeer gewaardeerd dat U in Uw adviezen U niet beperkte tot de zuiver formele kant der zaken, doch dat door U te allen tijde met het menselijke clement rekening werd gehouden.

Geachte Heer Fiskaal,

Ook mijnerzijds, als Intendant Zeemacht Nederland, mag ik U wel dank zeggen voor de prettige wijze waarop wij hebben samen kunnen werken.

Mede namens de Commandant Zeernacht Nederland wens ik U tenalotte toe, dat U in Uw nieuwe functie veel voldoening zult mogen vinden.

Mr C. R. C. WIJCKERHELD BISDOM, Deken van de Orde van Advocaten bij de Hoge Raad der Nederlanden:

Hek verheugt mij, dat ook de Haagse Balie in de gelegenheid wordt gesteld te doen blijken van haar belangstelling bij het afscheid van de Fiskaal. De militaire rechtspraak bevindt zich aan de peripherie van ons werkterrein, daar waar wij ons monopolie delen met de officierrn van de Zeemacht. Het ligt de advocaten echter wel de meest bevaren routes zo nu en dan te verlaten, en zich te wagen in deze zaal, waar een frisse zeebries de nevelen. die elders de sol justitiae soms omhullen, vanéén pleegt te rijten.

Het recht. zo goed als de zee. heeft in ons land een oude en grote traditie. Al mogen de namen van HUBER, BIJNCKERSHOEK en zelfs DE GROOT menigeen minder vertrouwd in de oren klinken dan DE RUYTER, TROMP of EVERTSEN, dit neemt niet weg dat in vroeger eeuwen en ook nu nog de Nederlandse natie voortreffelijke dienaren van het recht aan ons land, en aan de wereld daarbuiten, heeft geleverd.

Tri deze traditie hebben vertegenwoordigers van beide carrières elkaar gevonden. Van oudsher gevoelde menig zeeofficier zich tot de rechtswetenschap aangetrokken. en wist zijn kennis, tijdens of na zijn marine-loopbaan, aan de praktijk dienstbaar te maken. Werd niet een tier coryphaeën onder hedendaagse strafrechtswetenschap die Officier van Administratie. van wie men bij zijn intrede in de rechterlijke macht zride, dat men nu wel een bèvaren. maar nog geen èrvaren rechter had gekregen?

Mr Brunner heeft deze gezamenlijke traditie ongetwijfeld eer aangedaan. Een vergrijst1 advocaat zeide eens, bij wijze van boutade, dat dc ideale vervolgende ambtenaar kortzichtig en bevooroordeeld behoorde te zijn. Terwijl, zo voegde hij er aan toe, de raadsman met de laatste eigenschap kon volstaan. Voorzover dit gezegde waarheid zou bevatten. is U, Mijnheer de Fiscaal, geen ideale vervolger geweest. Ook wie, zoals ik, slechts enkele malen ambtelijk met U in aanraking mocht komen, werd aanstonds getroffen door Uw kennis van en wetenschappelijk gefundeerde belangstelling voor de zaken, Uw gevoel voor goede stijl, en Uw aandacht voor de persoon van de beklaagden. Al moge de raadslieden dientengevolge soms een gemakkelijk succes ontgaan zijn, het gras dikwijls al voor de voeten weggemaaid schijnen, zij menen dat slechts deze opvatting van Uw taak de ware achting kan afdwingen, die U dan ook in ruime matr ten deel valt.

U heeft destijds de eed afgelegd te werk te zullen gaan zonder de schuldigen, of zijn vrienden of begunstigers, te ontzien en zonder de onschuldigen te kwellen. Zeker gedachtig aan het tweede gedeelte van deze eed, is U de raadslieden steeds met voorkomendheid en welwillendheid tegemoet getreden. Voor hen stond Uw deur steeds open, en zij zijn er U dankbaar voor.

Ik zeide. dat de Balie hier geen monopoliepositie inneemt. In één

opzicht is zij toch bevoorrecht. Voor de militaire autoriteiten, die met U hebben samengewerkt, is dit ceri afscheid, zonder meer. Voor de Balie is er tevens een nieuw begin. En op het: Vaarwel, Mijnheer de Fiscaal, mag ik dus laten volgen: En tot ziens, Edelachtbare!

De Luitenant ter Zee Ie klasse Mr X. J. SCHOUWENAAR:

Met veel genoegen geef ik gevolg aan Uw vererende uitnodiging om hier vanmiddig bij het afscheid van de Heer Fiscaal namens de officieren-raadslieden enige woorden te spreken. Tk dank U dat U mij daartoe' in de gelegenheid heeft willen stellen, vooral omdat ik daarin erkenning en waardering heb gezien voor de arbeid van het korps officieren-raadslieden bii Uw college.

Kolonel Bruiiner. wanneer ik U gelukwens met de eervolle benoeming tot rechter in de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam, dan kan ik dat alleen doen in hel volle besef van het ernstig verlies dat Uw heengaan als Fiscaal voor dc militaire rechtspraak betekent.

Bij de vele gelegenheden dat ik hier de verdediging heb mogen vorren heb ik in U steeds een te respecteren wederpartij mogen vinden; niet zozeer een opponent als wel een gesprekspartner, wien het wel en wee van de beklaagde evenzeer ter harte ging als mijzelf. Die omstandigheid heeft het werk als raadsman altijd zo aantrekkelijk gemaakt, terwijl het daardoor tegelijkertijd ook moeilijker werd. Door deze nadruk op het belang van de beklaagde heeft IJ veel bijgedragen tot de vorming van de officieren die hij de Zeekrijgsraad bij tijd en wijle hun geluk als raadsman beproefden. Vaak kwamen die officieren hier voor de eerste maal, in de hoop een gemakkelijk succes te kunnen bereiken. maar vrijwel onveranderlijk was dan hun ervaring dat de Fiscaal hun liet gras voor de voeten had weggemaaid, daarbij blijk gevend vaak meer van de beklaagde te weten dan de raadsman. Ik heb die officieren dan vaak na de zitting daarover hun spijt horen uiten. Gelukkig. Mijnheer de President, erken ik behalve een raadkamergeheim ook een raads„mannen"kamergeheim, dus ik zal daarover hier geen onthullingen doen behalve dat heb dan soms warm toeging. Wel kan ik vertellen dat ik heb geconstateerd dat diezelfde officieren. na enige ervaring te hebben opgedaan, onveranderlijk tot de erkenning kwamen dat zij in de Fiscaal ern altijd fair tegenstander vonden, zodra zij hadden geleerd het niet te zoeken in juridische spitsvondigheden of in oppervlakkige beschouwingen. Hadden zij zich echter moeite gegeven dieper tr graven, steeds het oog gericht houdend op het werkelijk belang van de beklaagde én op het belang van de Koninklijke Marine. dan lionden zij zich verzekerd weten van Uw waardering voor hun arbeid. Zodoende. kolonel. leverde U een niet genoeg to waarderen bijdrage tot het op hoger peil brengen van de verdediging.

Kolonel. ik zeide reeds dat Uw heengaan als Fiscaal een verlies is voor de militaire rechtspraak. Uw grote kennis en ervaring, Uw menselijkheid zullen ook door de officieren-raadslieden node worden gemist. Ik kan de waardering van mijn collega's en mijzelf niet beter

tot uitdrukking brengen dan door te zeggen dat ik meen dat allen die U hier hebben gekend het met mij eens zullen zijn dat van U kan worden gezegd datgene wat ik persoonlijk beschouw als de hoogste lof die men zijn medemens kan brengen: „wij zijn er beter van ge-.,worden dat wij U hebben gekend".

Kolonel. dat het U goed moge gaan.

Tenslotte wordt het woord verleend aan Mr R. J. BRUNNER, Kapitein ter Zee van Administratie, Fiscaal bij de Zeekrijgsraad.

Mr. BRUNNEK spreekt de talrijke aanwezigen toe als volgt:

Mijnheer de President, heren leden van de Zeekrijgsraad. dames en heren.

Ik zou gaarne willen beginnen met U, Mijnheer de President en heren leden van de Zeekrijgsraad dank te zeggen voor de gelegenheid. die U mij geboden hebt om hier in deze afscheidszitting van U en van allen, die mij met hunne tegrnwoordigheid vereerd hebben, afscheid te nemen.

U sta mij toe dat ik thans — alvorens in een persoonlijk woord de sprekers te bedanken voor de vriendelijke woorden die zij aan mij hebben willen wijden — een terugblik werp over de afgelopen bijna acht jaar, gedurende welke ik de eer had het ambt te bekleden, dat ik thans ga neerleggen.

Als vanzelf dringt zich aan mij dan het beeld van de Oudejaarsavond op, wanneer men onder familie en vrienden het afgesloten jaar herdenkt.

..Familie en vrienden" omdat dank zij U — Mijnheer de Advocaat-Fiscaal — tussen de leden de militaire rechterlijke macht een band is ontstaan. die buiten het familieverband weinig, gevonden wordt. Die band geeft mij de vrijheid om hier die terugblik te werpen.

Er zijn voor mij aan deze zaal vele goede herinneringen verbonden, herinneringen aan de prettige samenwerking met Uw college en aan een goede verhouding tot de Haagse balie.

Er zijn ook herinneringen van ouder datum aan Uw oollege, herinneringen die teruggaan naar de tijd waarin wij de gastvrijheid genoten van de Heer President van de Krijgsraad West. Toen wij nog niet een herenhuis maar een flat bewoonden. De sfeer was echter overal dezelfde, alleen de justitiabelen verschilden.

Daar was eerst de tijd van de opbouw van de Koninklijke Marine, toen het welhaast scheen, dat het vooroorlogse peil van het aantal zaken terug zou keren.

Het jaar van de instelling van deze Krijgsraad gaf vanaf 1 April 1946 107 vonnissen te zien over een tijdsverloop van 9 maanden, maar 1947 322 vonnissen.

Daar waren heel trieste onder, eensdeels een nasleep van de afgelopen oorlog, anderdeels een direct gevolg van het nog weinig geperfectionneerde selectie systeem bij de aanname van personeel.

1948 weer wat minder met 290, waarvan de kleinste helft slechts militaire delicten.

De eigendomsdelicten baarden grote zorg ook toen de kraak van de terechtzitting was verdwenen door betere schifting bij de aanname van personeel.

1949 252 vonnissen.

Ik zal U niet langer vermoeien met cijfers en wil alleen opmerken dat bet zó niet is doorgegaan.

Er is nog wel werk maar het beeld is niet verontrustend. Daarentegen, steeds meer blijkt dat de schepeling die vaart, geen strafbare feiten pleegt, dat aan boord van het varende schip het samenhorigheidsgevoel ontstaat, dat van de maat niet doet stelen.

Natuurlijk is nog wel merkbaar de ook in de burgermaatschappij geoonstateerdc daling van het normbesef met het in de nauwe samenleving aan boord onduldbare onvoldoende begrip van het mijn en dijn. Maar het is normaal te noemen bij een aantal justitiabelen van 23 à 24 duizend man.

Dat blijkt ook uit de geringe recidive. Men moet zich hoeden dit alles met een donkere bril te zien.

De diefstal om wat te noemen is gelegenheidsdiefstal en het militaire delict doet zich niet in ernstige vorm voor.

De daders behoren over het algemeen tot de groep van jeugdige personen, van wie men op militair terrein wel eens afglijden mag verwachten, die met hun dikwijls opbruisende energie en levenslust weleens dingen doen, die een ouder en rustiger mens nalaat.

Ik geloof dan ooli dat een strenger regime dan thans van Uw college niet gevraagd behoeft te worden.

De handhaving van de tucht is en blijve bij de commanderende officier en waar diens stiafferiarsenaal tekort schiet, daar is plaats voor ingrijpen van de strafrechter.

De militaire rechtspraak is een merkwaardige rechtspraak, niet omdat zij nog altijd met een oud procesrecht moet opereren, maar omdat zij een heel hijzonder soort justitiabelen heeft. Justitiabelen, die tenminste hij de Zeemacht veelszins het militair zijn als beroep uitoefenen. De militaire rechtspraak is daardoor voor de Zeemacht rechtspraak voor en door de werkgever, Zij is het complement van de tuchtrechtspraak van de commandant.

Mijnheer de President, natuurlijk had ik in de afgelopen jaren wensen, wensen die dikwijls gepaaid gingen met critiek. Maar ik heb, toen ik in 1946 de wettelijk voorgeschreven belofte als Fiscaal aflegde. ook beloofd dat ik geen onschuldige zou kwellen.

Vergun mij daarom dat ik mijn betoog besluit mei in de eerste plaats TT, Mijnheer de President te bedanken voor de vriendelijke woorden die U zo juist tot mij gericht heeft. Ik hen IJ dankbaar voor de hulp en steun die U mij vooral bij de aanvang van mijn ambtsperiode gegeven hebt.

Het was voor mij een geheel vreemde werkkring. Dat nu woorden van waardering tot mij gesproken zijn, is alleen mogelijk geweest.

doordat U mij de weg gewezen hebt en ik bij het bewandelen van die weg de toegewijde hulp heb mogen bezitten van mijn naaste medewerkers op mijn parket.

Van deze plaats wil ik mijn vroegcrc en tegeriwoordige medewerkers daarvoor hartelijk dank zeggen.

Zonder hen had ik mijn taak niet tol een goed einde kunnen brengen. En dan mag ik terstond in dit dankwoord ook wel betrekken mijn vriend en ambtgenoot, de Auditpur-Militair bij de Krijgsraad te Velde West, die mij jaarlijks in staat stelde voor enige tijd mijn werkzaamheden te staken en die ook nu weer bij mijn vertrek bereid bleek mijn functie waar te nemen.

Mijnheer de President, heren leden van de Zeekrijgsraad. ik dank U voor het begrip dat gij steeds getoond hebt voor mijn taak en voor de wijze waarop gij met mij hebt willen samenwerken om recht te doen aan de militaire maatschapij en aan de individuele militair.

Het ga U allen wel.

Hierna sluit de President de bijzondere zitting.

Aldus geresumeerd en gearresteerd op 11 Februari 1954.

Gezien.
de President.
Mr D. B. A. FRANKEN

De Secretaris,
H. A. VAN EE.

Salariëring van de President van het H.M.G.

Mr Dr J. P. VAN ERK verzocht ons. de volgende regelen op te nemen, aan welk verzoek wij gaarne voldoen, al heeft het verlangen, aan het slot van deze regelen gesteld, namelijk om het Hoog Militair Gerechtshof geheel los te maken van de burgerlijke strafrechtspraak, niet onze instemming.

Dinsdag 23 Februari 1.1. heeft de Tweede Kamer van de Staten-Generaal een voor de Militaire Justitie zeer belangrijk amendement zonder hoofdelijke stemming aangenomen. Het betrof hier de salariëring van de President van ons hoogste Militaire rechtscollege.

De Minister van Justitie had voorgesteld deze functionnaris in salaris gelijk te stellen met een vice-president van een Gerechtshof. Ondanks krachtige verdedigi van dit voorstel van de zijde van de regeringstafel, bleek de Kamer van gevoelen, dat zodoende te kort werd gedaan aan de belangrijkheid van deze functie, terwijl ook op historische gronden deze functionnaris in wedde gelijkgesteld diende te worden met een president van een Gerechtshof.

Ik ben van mening, dat de Militaire Justitie met dit Kamervotum gelukgewenst mag worden en spreek daarbij tevens de hoop uit dat de hierop volgende stap — reeds door een kamerleden ter sprake gebracht — om nl. het Hoog Militair Gerechtshof geheel los te maken van het Haagse Hof, binnen niet al te lange tijd gedaan zal worden.

WETGEVING.

Nadere wijziging van de wet van 27 November 1947 (Stb. H 394), houdende nieuwe regeling van de bezoldiging der militair-rechterlijke ambtenaren.

ONTWERP VAN WET.

WIJ JULIANA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenselijk is nader te wijzigen de wet van 27 November 1947 (*Sth.* H 394) houdende nieuwe regeling van de bezoldiging der militair-rechterlijke ambtenaren. gewijzigd bij de wet van 30 November 1950 (*Stb.* K 546);

Zo is het, dat Wij, de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel I

De eerste twee leden van artikel 1 der wet van 27 November 1947 (*Sth. H* 394) u-orden gelezrn als volgt:

„De wedde van de militaire leden van het Hoog Militair Gerechts-
„hof wordt vastgesteld op f 1000 per maand.

„De raadsheer in de Hoge Raad der Nederlanden of in het ge-
„rechtshof te 's-Gravenhage, die is aangewezen tot rechtsgeleerd lid
„van hel Hoog Militair Gerechtsliof, geniet boven zijn wedde per
„maand een vergoeding van f 100 per maand en in geval van aan-
„wijzing tot rechtsgeleerd lid tevens president een toelage van f 125
„per maand. Indien ren raadsheer-plaatsvervanger in het gerechts-
„hof te 's-Gravenhage als zodanig is aangewezen, geniet deze een
„wedde onderscheidenlijk van f 1000 of f 1125 per maand."

In het derde lid van voormeld artikel 1 worden de woorden „Een-
„zelfde vergoeding" gelez n: „Een vergoeding van f 125 per
„maand".

Aan voormeld artikel 1 wordt een vierde lid toegevoegd luidend als volgt:

„Op de bij algemene maatregel van bestuur ie bepalen voet kan
„aan de Raden. bedoeld in artikel 28 van de Provisionele Instructie
„voor het Hoog Militair Gerechtshof. een vergoeding per zitting
„worden toegekend."

Artikel II

De artikclen 2 en 3 van de n-et van 27 November 1947 (*Xth.* H 394) worden gelezen als volgt:

„Artikel 2.

„De wedden der presidenten van de Krijgsraden bij de Zeemacht

„binnen het Rijk in Europa en die der fiscaals bij die Krijgsraden „worden vastgesteld op f 940 per maand.

„Artikel 3.

„De wedden der presidenten van de Krijgsraden bij de Landmacht „en die der auditeurs-militair bij die Krijgsraden worden vastgesteld „op f 940 per maand."

Artikel III

Na artikel 3 van de wet van 27 November 1947 (Stb. H 394) wordt een nieuw artikel 3a ingevoegd, luidcndc als volgt:

„Artikel 3*a*.

„Onverminderd het bepaalde in het tweede lid ontvangen de in de „artikelen 1, eerste lid en tweede volzin van het tweede lid, 2 en 3 „bedoelde militair-rechterlijke ambtenaren, voor wie een wedde of „.vergoeding is vastgesteld, boven deze wedde of vergoeding een „vaste toelage van f 16,65 per maand.

„Een militair-rechterlijk ambtenaar. als bedoeld in het eerste lid, „die in dienst der overheid mede uit anderen hoofde aanspraak 'heeft „op een toelage van 5 procent (tot een maximum van f 16,65 per „maand) heeft in elk der door hem beklede betrekkingen aanspraak ..op een in evenredigheid met het maximum van de wedden, ver-„goedingen of lonen vastgesteld deel van het maximum bedrag ad „f 16.65 per maand.

„De in het eerste en het tweede lid bedoelde toelage wordt voor .,de toepassing van:

„*a*. de regelingen betreffende wachtgeld of overeenkomstige uit-„keringen beschouwd deel uit te maken van de laatstelijk genoten „wedde. bezoldiging of anders genaamde beloning in de zin van die „regelingen;

„b. de regeling tot vergoeding vari verplaatsingskosten beschouwd .,als wedde in de zin van die regeling."

Artikel IV

Aan artikel 5 van de wet van 27 November 1947 (Stb. H 394) wordt een nieuw tweede lid toegevoegd. luidend als volgt:

„Voor de berekening van de in het eerste lid bedoelde toelage „komt mede in aanmerking de in artikel 3*a* bedoelde toelage."

Overgangs- en slotbepalingen

Artikel V

Voor de presidenten van de Krijgsraden bij de Zeemacht binnen het Rijk in Europa en de fiscaals bij die Krijgsraden alsmede voor de presidenten van de Krijgsraden bij de Landmacht en de auditeurs-militair bij die Krijgsraden wordt voor het tijdvak van 1 Januari 1950 tot 1 September 1950 de wedde per maand vastgesteld op f 900.

Artikel VI

De tegemoetkomingen en vergoedingen, uitgekeerd na de totstandkoming van de wet van 30 November 1950 (*Stb.* K 546) krachtens het Verplaatsingskostenbesluit (*Stb.* 1946 G 371) en berekend op de grondslag van de bezoldiging genoten volgens de wet van 27 November 1947 (*Stb.* H 394) gewijzigd bij eerstgenoemde wet, blijven ongewijzigd.

Artikel VII

Op Onze last worden in het *Staatsblad* geplaatst de gewijzigde tekst van de wet van 27 November 1947 (*Stb.* H 394), gewijzigd bij de wet van 30 November 1950 (*Stb.* K 546) en bij deze wet, alsmede de overgangs- en slotbepalingen van laatstgenoemde twee wetten.

Artikel VIII

Met ingang van 1 Januari 1950 vervalt artikel V van de wet van 30 November 1950 (*Stb.* K 546) honclende wijziging van de wet van 27 November 1947 (*Xtb.* H 394).

Artikel IX

Deze wet treedt in werking met ingang van de dagtekening van het Staatsblad. waarin zij wordt geplaatst.

Artikel X

De volgende bepalingen hebben terugwerkende kracht:
de artikelen I. V en VIII tot en met Januari 1950;
artikel IT tot en niet I September 1950;
de artikelen TIT en IV tot en met 16 Maart 1951.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Sfnafsblad* zal worden geplaatst. en dat alle Ministeriële Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat. aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven
De Minister van Justitie,
De Minister aan Oorlog *en van Marine.*

Memorie van Toelichting.

Artikel 1 van het ontwerp van wet wijzigt met ingang van 1 Januari 1950 artikel 1 der wet van 27 November 1947 (*Stb.* H 394) op de navolgende punten:

a. De wedde van de militaire leden van het Hoog Militair Gerechtshof wordt gesteld op f 1000 per maand, waardoor deze wedde gelijk wordt aan de wedde van de raadsheren in de gerechtshoven van de gewone rechterlijke macht. zoals deze wedde is vastgesteld in de wet van 17 December 1952 (*Stb.* 653) houdende nadere wijziging van de wet van 18 December 1947 (*Sfb.* H 430) betreffende o.m. vaststelling van de bezoldiging van de rechterlijke macht (zitting 1951—1 952 — 2562).

h. De vergoeding, welke genoten wordt door de raadsheren in de Hoge Raad of in heb gerechtshof te 's-Gravenhage die zijn aangewezen als rechtsgeleerd lid tevens president van het Hoog Militair Gerechtshof, alsmede die van de Procureur-Generaal hij het gerechtshof te 's-Gravenhage in zijn hoedanigheid van advocaat-fiscaal voor de Zee- en Landmacht wordt verhoogd van f 85 tot f 125; indien het gaat om de aanwijzing tot rechtsgeleerd lid zonder meer van f 85 tot f 100. Deze verhogingen zijn alleszins redelijk te achten; een overeenkomstige verhoging tot f 100 vindt plaats in voormelde wet tot wijziging van de wet van 18 December 1947 (*Stb.* H 430) o.m. met betrekking tot de kantonrechter, wie is opgedragen de waarneming der werkzaamheden van kantonrechter in een of meer riabij gelegen kantons.

c. Indien een raadsheer-plaatsvervanger in liet gerechtshof te 's-Gravenhage tot rechtsgeleerd lid tevens president dan wel tot rechtsgeleerd lid zonder meer wordt aangewezen wordt hem een wedde toegekend, onderscheidenlijk van f 1115 of f 1000 per maand. welke wedden overeenstemmen met de in voornielrle wet betreffende de bezoldiging van de gewone rechterlijke macht vastgestelde wedden voor respectievelijk de vice-president van en de raadsheer in een gerechtshof.

Tot dusver was de wedde van een als zodanig aangewezen raadsheer-plaatsvervanger in de wet niet uitdrukkelijk geregeld. In overeensteniming nu met het beginsel, vastgesteld in artikel *5a* van de wet van 18 December 1947 (*Stb.* H 430). dat nl. het bedrag van een eventuele wedde van een raadsheer- of rechter-plaatsvervanger behoort te worden vastgesteld bij de wet, is de ondergetekende van oordeel, dat dit ook moet gelden voor de wrdde van de hovenbedoelde raadsheer-plaatsvervanger. Hij wijst er hierbij nog op, dat artikel 2 van dc Provisionele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof voorschrijft, dat de President evenals het andere rechtsgeleerde lid van hei Hoog Militair Gerechtshof zal zijn een raadsheer in de Hoge Raad der Nederlanden dan wel een raadsheer in het Gerechtshof te 's-Gravenhage, doch dat, waar hier in algemene bewoordingen gesproken wordt van een *raadsheer* in dat gerechtshof, daaronder ook kan worden begrepen een *raadsheer-plaatsvervanger.* Deze interpretatie vindt steun in de Handleiding tot de Wet op de Regterlijke Organisatie en het Beleid Justitie door Mr A. de Pinto, Tweede Gedeelte, tweede druk. Op blz. 148 wordt daarin betoogd, zulks ter toelichting van artikel 7, volgens hetwelk de president van de Hoge Raad, van de hoven en regtbanken in geval van afwezigheid, belet of ontstentenis vervangen worden door een vice-president, of, hij gebreke van deze, door de oudst benoemde raadsheer of rechter, dat, wanneer artikel 7 in algemene bewoordingen spreekt, onder de algemene uitdrukking van *rechter* ook die plaatsvervanger behoort te worden begrepcn. Van de *raadsheer-plaatsvervanger* kan in genoemde commentaar niet worden gewaagd, omdat het instituut van de raadsheren-plaatsvervangers bij de gerechtshoven eerst met ingang

van I Januari 1911 is ingevoerd, terwijl genoemde commentaar in 1880 is verschenen.

Intussen verdient het in het ontwerp genoemde bedrag der wedde enige toelichting. Sinds de invoering per 1 Januari 1925 van de bestaande wettelijke regeling, volgens welke voor de functie van de rechtsgeleerde leden van het Hoog Militair Gerechtshof uitsluitend zou worden geroepen een raadsheer in de Hoge Raad der Nederlanden of een raadsheer in het gerechtshof te 's-Gravenhage, werd ria de bevrijding voor het eerst ook een raadsheer-plaatsvervanger met het vervullen van die taak belast. Hij werd tevens aangewezen als president van het Hoog Militair Gerechtshof. Hieruit ontstonden moeilijkheden t.a.v. de bezoldiging. Aangezien de in de wet voorziene vergoeding van f 860 per jaar uiteraard een inadaeqiiate beloning was voor de gevraagde diensten. is in de verdere bezoldiging van bedoelde raadslicer-plaatsvervanger voorzien door toekenning van een rrmuneratie. Het bedrag daarvan heeft in de loop der jaren telkens verandering ondergaan. Aanvankelijk is het gelijkgesteld met dat van een raadsheer in het gerechtshof te 's-Gravenhage: daarna — medio 19-16 — is de toelage bepaald op zodanig bedrag, dat het. vermeerderd met de wettelijke vergoeding voor de titularis zou opleveren een bezoldiging gelijk aan die van de vice-president van het gerechtshof. Vervolgens — gerekend van 1 October 1946 — is tot stand gekomen een gelijkstelling met de bezoldiging van de president van dat gerechtshof. Zulks is o.m. te verklaren uit de uitbreiding van leger en vloot voortvloeiende uit de taak. welke verband hield met het optreden in het voormalig Nederlandsch-Indië.

Na 1948 is de beloning van de aangewezen president van het Hoog Militair Gerechtshof niet officieel meer hrrzien, doch zijn aan belanghebbende voorschotten verstrekt.

Nu de Nederlandse troepen en zeemacht vrijwel geheel uit Indonesië zijn teruggetrokken is een meer overzichtelijke situatie ontstaan. waarin ook de taken van de militair-rechterlijke organen beter kunnen worden overzien. Gebleken is, dat de door het Hoog Militair Gerechtshof te behandelen zaken in aantal iets geringer zijn dan de strafzaken bij het gcrcchtshof te Leeuwarden, dat van de 5 gerechtshoven het kleinste aantal zaken te behandelen heeft. Weliswaar wordt de taak van de aangewezen president verzwaard door de omstandigheid. dat anders dan hij het gerechtshof twee in plaats van drie rechtsgeleerde leden aan de behandeling der zaken deelnemen, doch daar staat tegenover. dat de raadsheren in een gerechtshof, die zitting hebben in een strafkamer. daarnaast dikwijls ook aan de werkzaamheden van andere kamers moeten deelnemen.

Voert de vergelijking der taken op zich zelf er reeds toe te streven naar een gelijkstelling van de raadsheer-plaatsvervanger in het gerechtshof te 's-Gravenhage, tevens aangewezen als rechtsgeleerd lid en president van het Hoog Militair Gerechtshof met de vice-president van dat gerechtshof, voorzitter van de strafkamer, deze gelijkstelling ligt bovendien in de rede, wanneer men bedenkt. dat, indien

een raadsheer zou zijn aangewezen als bovenbedoeld, deze dan eveneens een bezoldiging zou genieten gelijk aan die van de vice-president. Het salaris van de raadsheer bedraagt nl. f 1000 per maand; vermeerdert men dit bedrag met een vergoeding van f *125*, dan is het totale bedrag van f *1125* gelijk aan de bij de Wet van 18 December *1947* (*Stb.* H *430)* vastgestelde wedde voor een vice-president van een gerechtshof.

d. Er wordt een vierde lid toegevoegd, waarbij, eveneens in de geest van het voormelde artikel 5*a* van de Wet van 18 December *1947*, wordt voorgeschreven, dat bij algemene maatregel van bestuur zal worden bepaald, op welke voet aan de plaatsvervangende leden — dat zijn de Raden, bedoeld in artikel *28* van de Provisionele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof — een vergoeding per zitting kan worden toegekend.

Artikel II van het ontwerp van wet brengt de wedde van de presidenten van de Krijgsraden en van de hoofden van de parketten bij die Krijgsraden op f *940*. zijnde het peil van de vice-presidenten van de gewone rechtbanken volgens voormelde wet betreffende de bezoldiging van de gewone rechterlijke macht.

Dit bedrag geldt evenals voor laatstbedoelde functionarissen van af 1 September 1950, terwijl voor het tijdvak van 1 Januari *1950* tot *1* September *1950* is gesteld een bedrag van f 900 (artikel V).

Evenals voor de andere hogere en hoogste ambtenaren heeft plaats gevonden wordt verder ten aanzien van de bezoldigde leden van de militair-rechterlijke macht voorgesteld een vaste toelage van f 16,65 per maand, te verlenen met ingang van 16 Maart 1951, welke vaste toelage in de pensioensgrondslag wordt opgenomen (artikel **111**).

De artikelen VI tot en met IX behoeven geen nadere toelichting.

De Minister van Justitie,
L. A. DONKER.

De Minister van Oorlog en van Marine.
C. STAF.

VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR JUSTITIE.

Met de voorgestelde verbeteringen in de salarispositie van dc militaire en de rechtsgeleerde leden van hel Hoog Militair Gerechtshof kan de vaste Comniissie voor Justitic, in welker handen dit wetsontwerp is gesteld, behoudens het hieronder nader betoogde. instemmen. Het komt haar niet meer dan billijk voor. dat de jongste verhogingen van de salarissen bij de rechterlijke macht ook worden doorgevoerd met betrekking tot het Hoog Militair Gerechtshof.

Bij de bespreking van het ontwerp in de commissie bleken de voorstellen omtrent de bezoldiging van de president van heb Hoog Militair Gerechtshof bij verscheidene leden op bezwaren te stuiten. Uit de toelichting blijkt, dat deze functionaris sedert 1 October 1946 in bezoldiging is gelijkgesteld met de president van het gerechtshof

te 's-Gravenhage, terwijl hel de bedoeling van de Minister is thans te komen tot een gelijkstelling met de vice-president van dat college. Hier is derhalve sprake van een zekere verlaging van de positie van de president van het Hoog Militair Gerechtshof en de hierbedoelde leden hadden vooralsnog geen overtuigende gronden voor een dergelijke maatregel kunnen vinden.

Waar voor een beoordeling van deze kwestie de historische argumenten van bijzonder gewicht zijn, had men nagegaan, welke de positie van de president van het Hoog Militair Gerechtshof in de loop der jaren in vergelijking inet andere leden der rechterlijke macht is geweest. Van 1875. het jaar van instelling der tegenwoordige gerechtshoven, tot 1925 was de bezoldiging gelijk aan die der presidenten van de hoven. Van 1925 tot 1940 (toen het Hoog Elitair Gercclitshof werd opgeheven) werd de betrekking van president van het Hoog Militair Gerechtshof als nevenfunctie uitgeoefend; eerst nerd zij waargenomen door een lid van de Hoge Raad en vervolgens door de president van het Haagse Gerechtshof. Toen het Hoog Militair Gerechtshof in 1046 opnieuw werd opgericht, achtte de Regering het niet wenselijk, dat het voorzitterschap van het Hoog Militair Gerechtshof wederom een nevenfunctie zou zijn. Het salaris werd gelijkgerteld met dat van de president van een gerechtshof, waarmede werd teruggekeerd tot de regeling van vóór 1925. Naar bovenbedoelde leden meenden te weten, maren na 1948 aan de president voorschotten verstrekt in verband met de verhoging van de salarissen der rechterlijke macht, welke met ingang van 1 Januari 1948 van kracht geworden zijn, en wel op basis van een salaris als president van een gerechtshof.

De motieven, welke de Minister nu in de Memorie van Toelichting aanvoert ter verdediging van zijn voorstel om in afwijking van de van oudsher bestaande toestand, welke men, na een onderbreking, sedert 1946 heeft hersteld. de rang van de president terug te brengen tot die van vice-president van een gerechtshof, hadden de hierbedoelde leden niet kunnen overtuigen. Dat b.v. het aantal zaken iets geringer zou zijn dan het kleinste aantal strafzaken bij de gerechtshoven. behoort voor de bepaling van de bezoldiging irrelevant te zijn. Het gaat hier immers om een rang, niet om de betaling van een hoeveelheid werk. Terecht heeft dan ook bij de gewone gerechtshoven het onderscheid in het aantal zaken, dat aanhangig gemaakt pleegt te worden, geen invloed op de bezoldigingsnormen voor de verschillende colleges. Ook op de salarisvoorstellen voor de leden van het Hoog Militair Gerechtshof heeft dit argument geen invloed gehad. Maar waarom het dan wel aangevoerd met betrekking tot de president? Het is trouwens allerminst uitgesloten, dat het aantal zaken weer zal toenemen. Bij de voortdurende uitbreiding van het leger ligt dit zelfs voor de hand. Is het de bedoeling. dat bij zulk een uitbreiding van het werk het salaris weer zou worden verhoogd?

Te bedenken valt ook, dat tot de taak van het Hoog Militair Gerechtshof, anders dan bij de gewone hoven het geval is, cassatie-

rechtspraak behoort en hei college in dit opzicht dus te vergelijken is met de Hoge Raad, terwijl het Hoog Militair Gerechtrhof tevens hoogste rechter is in beklagzaken.

Tegen het voorstel pleit voorts. zo meenden deze leden —. dat de bestaande salarisverhouding tussen de leden en de president van het Hoog Militair Gerechtshof wordt verbroken, nu de eersten, wat huri salarisschaal betreft, op het bestaande niveau blijven staan en de president in rang achteruitgaat.

Eveneens wordt de reeds jaren bestaande gelijkstelling verbroken tussen dr bezoldiging van de president van het Hoog Militair Gerechtshof en de voorzitter van de Centrale Raad van Beroep; wordt hel voorstel wet, dan zou de president van het Hoog Militair Gerechtshof voortaan een zelfde bezoldiging ontvangen als de ondervoorzitter van de Centrale Raad.

Ligt het in de brdoeling -— zo vroegen voorts deze leden —, dat de nieuwe regeling ook reeds zal gelden voor de tegenwoordige president? Is het zelfs niet zo, dat deze. waar de cleshetreffende wijziging volgens artikel X tot 1 Januari 1950 zal terugwerken, een belangrijk bedrag aan reeds genoten salaris zal moeten terugbetalen? Zo ja, dan zou dit voor deze ambtenaar niet alleen neerkomen op een soort degradatie, maar hem mogelijk in geldelijke moeilijkheden brengen. De hier aan het woord zijnde leden zouden daarom gaarne zien, dat de gelijkstelling met de president van het Haagse hof werd gehandhaafd, zowel op grond van de waardering van de rarig als wegens de onivang en zwaarte van de arbeid.

Tenslotte werd nog de vraag gesteld, hoe momenteel de bezoldiging is. zowel op zich zelf beschouwd als in vergelijking tot rechterlijke functies van dezelfde rang, van de presidenten van de Krijgsraden bij de Zeemachten dir der fiscaals hij die krijgsraden, alsmede van de presidenten van de Krijgsraden bij de Landmacht en die der auditeurs-militair bij die krijgsraden.

Vertrouwende. dat de Minister bereid zal zijn het bovenstaande vóór de openbare beraadslagingen over dit wetsontwerp schriftelijk te beantwoorden, is de Commissie voor Justitie van oordeel, dat daarmede die beraadslagingen voldoende zullen zijn voorbereid.

Vastgesteld 9 December 1953.

Oud. Van der Feltz [1]), Burger, Tendeloo, Verkerk, Gerbrandy, N. van den Heuvel. De Graaf [1]), Lemaire, Van Rijckevorsel, Zeelenberg.

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR JUSTITIE.

Het stemt tot voldoening, dat de vaste Commissie voor Justitie. behoudens het hieronder nader behandelde punt, rnct het onder-

[1]) Respectievelijk als plaatsvervangers van jonkvrouwe Wttewaal van Stoetwegen en mejuffrouw De Vink, die in het buitenland vertoeven.

havige voorstcl, volgens hetwelk de verhogingen van de wedden der leden van de rechterlijke macht ook toepassing zullen vinden op de leden van het Hoog Militair Gerechtshof. kan instemmen.

Zoals de Memorie van Toelichting vermeldt, is aan de raadsheer-plaatsvervanger, die is aangewezen tot president van het Hoog Militair Gerechtshof. per 1 Octobcr 1946 een zodanige toelage toegekend, dat deze, vermeerderd met de wettelijk vastgestelde vergoeding gelijk was aan de wedde van een president van een gerechtshof. Deze situatie is slechts van tijdelijke duur geweest. Sedert 1 Januari 1948 is een voorschot aan de betrokkene uitbetaald op de basis van de wedde van en vice-president. Er is derhalve geen sprake van een zekere verlaging van de positie van de president van het Hoog Militair Gerechtshof. Diens positie, zoals deze sedert 1925 is geregeld, wordt niet gewijzigd. Bedacht dient n.l. te worden, dat de bezoldiging van die president afharikelijk is van het ambt, dat de als zodanig aangewezen functionaris als hoofdambt in de Hoge Raad der Nederlanden of in het gerechtshof te 's-Gravenhage vervult. Regel is, dat de functionaris het ambt van raadsheer in een vari die hoge colleges vervult. Het thans ingediende voorstel nu voorziet teven3 het geval. dat — gelijk in 1946 is geschied — een raadsheer-plaatsvervanger wordt aangewezen. Een afzonderlijke voorziening is hiervoor nodig. omdat de raadshecr-plaatsvervanger als zodanig onbezoldigd is.

Gedurende de jaren 1875—1925 was het Hoog Militair Gerechtshof op andere basis dan thans georganiseerd. Het was toen ook gevestigd te Utrecht. Bij de wet van 21 November 1924 (*Stb.* 533) tot wijziging van de organisatie van en de rechtspleging bij het Hoog Militair Gerechtshof is daarentegen bepaald, dat het Hoog Militair Gerechtshof voortaan gevestigd zou zijn te 's-Gravenhage en dat de president van en het andere rechtsgeleerde lid in het Hoog Militair Gerechtshof zou zijn een raadsheer in de Hoge Raad der Nederlanden, hetzij in het gerechtshof te 's-Gravenhage. Deze raadsheren. aangewezen tot lid van het Hoog Militair Gerechtshof, zouden boven hun jaarwedde als raadsheer, een enkele vergoeding van f 1000 's jaar genieten. welke volgens dc Memorie van Toelichting gelijk was aan de toelage, toegekend aan de kantonrechters. die belast waren met de waarneming van de werkzaamheden van een aangrenzend kanton. Er bestaat geen aanleiding voor de opvatting, dat in deze organisatie in 1946 principieel enige wijziging zou zijn gebracht. Immers nog steeds geldt als hoofdregel, dat uit de raadsheren in de Hoge Raad der Nederlanden of in het gerechtshof te 's-Gravenhage de twee rechtsgeleerde leden van het Hoog Militair Gerechtshof worden aangewezen. Een dezer wordt tevens aangewezen tol president. Ook is de vervolging opgedragen gebleven aan de procureur-generaal bij het gerechtshof te 's-Gravenhage. Toen in 1946 naast een raadsheer in de Hoge Raad der Nederlanden een raadsheer-plaatsvervanger in het gerechtshof te 's-Gravenhage werd aangewezen tot rechtsgeleerd lid van het Hoog Militair Gerechtshof

en deze laatste tevens werd aangcwczen tot president, was in zijn bezoldiging niet voorzien. De bijzondere omstandigheden na de bevrijding kunnen verklaren, dat voorshands aan een soepeler regeling de voorkeur werd gegeven; aan de betrokkene werd naast de wettelijke toelage van f 860 per jaar een remuneratie als bovengenoemd toegekend. Nu een nzeer overzichtelijke situatie is ontstaan, lijkt het noodzakelijk ook de bezoldiging bij de wet vast te stellen. Hiertoe strekt de thans aan de orde zijnde bepaling van het ontwerp, hetwelk overigens de bestaande regeling van de organisatie onaangetast laat. Van een terugkeer naar de situatie van vóór 1925 is dus geen sprake. Met de huidige organisatie zou het niet te rijmen zijn, indien aan een raadsheer-plaatsvervanger, die tot president wordt aangewezen, een hogere bezoldiging zou worden toegekend — behoudens in de bijzondere situatie nà 1946 — clan aan een als zodanig aangewezen gewone raadsheer zou toekomen. Die raadsheer zon, benevens zijn wedde, een toelage van f 125 per maand ontvangen, tesamen een bezoldiging gelijk aan die van een vice-president. Reeds om die reden is een gelijkstelling in bezoldiging met die van een vice-president voor de hand liggend. Zoals hierboven is vermeld, zijn dan ook na 1 Januari 1928 aan de ineerbedoelde raadsheer-plaatsvervanger voorschotten verstrekt op de basis van de wedde van een vice-president.

Uit het bovenstaande moge blijken, vooreerst, dat er in 1946 geen sprake is geweest van herstel van de vóór 1925 bestaande toestand en voorts, dat het voorstel van het onderhavige ontwerp er niet toe strekt wijziging te brengen in de positie van de president van het Hoog Militair Gerechtshof. In zijn algemeenheid kan niet worden onderschreven, dat het aantal zaken bij de bepaling van de bezoldiging irrelevant behoort te zijn. Indien dit juist zou zijn, zouden bijvoorbeeld ook de presidenten van de rechtbanken en alle kantonrechters dezelfde bezoldiging moeten genieten. Rij de huidige organisatie van liet Hoog Militair Gerechtshof kan slechts worden gezegd. dat dc wedde van de raadsheer-plaatsvervanger, die tot president van liet Hoog Militair Gerechtshof is aangewezen, behoort aan te sluiten bij de bezoldiging, die een raadsheer van het gerechtshof iri gelijke situatie zal toekomen. De taak van de president van het Hoog Militair Gerechtshof blijkt ook overigens bij een vergelijking wel overeen te komen met die van een vice-president bij een gerechtshof, voorzitter van de strafkaruier. Daarbij dient te worden bedacht, dat deze laatste veelal niet alleen aan de berechting van strafzaken, doch niet zelden mede aan die van civiele zaken deelneemt. Zonder aan deze gelijkstelling doorslaggevende betekenis toe te kennen, mag niet uit het oog worden verloren, dat de president van hei Hoog Militair Gerechtshof als zodanig geen civiele zaken behandelt. Hier zou tegenover kunnen staan, dal het aantal te behandelen strafzaken zeer groot zou zijn, doch zulks was tot dusver niet het geval. Mocht overigens dit aantal strafzaken stijgen tot een hoogte, welke aanzienlijk zou uitgaan boven het aantal strafzaken, dat enig gerechts-

hof heeft te behandelen, of zou de taak van dat hof anderszins be langrijke wijziging ondergaan, dan zal de organisatie van het Hoog Militair Gerechtshof, en in verband daarmede de bezoldiging van de president, nader moeten worden bezien. De taak van de leden van het Hoog Militair Gerechtshof kan intussen. in overeenstemming met het vorenstaande, worden vergelelien met die van de leden van een strafkamer van een gerechtshof: in bezoldiging zijn die functionarissen dan ook gelijkgesteld.

Het Hoog Militair Gerechtshof spreekt recht in hoogste ressort, zowel in militaire strafzaken als in beklagzaken, terwijl beroep in cassatie van zijn beslissingen niet mogelijk is. Dit betekent intussen niet, dat de taak van dit hof daardoor in bepaald opzicht gelijk is te stellen met die van de Hoge Raad der Nederlanden. De rechtsvragen, waarvoor het hof wordt gesteld, zijn immers niet van andere orde daii die, waarvoor elke rechler, die in hoogste feitelijke aanleg recht doet, wordt gesteld. De mogelijkheid van het instellen van Beroep in cassatie doet nict af aan de eigen verantwoordelijkheid — ook in rechtsvragen — van de rechter. die over de feiten oordeelt.

Van een doorbreking van dè gelijkstelling tussen de bezoldiging van de raadsheer-plaatsvervanger, die is aangewezen tot president van het Hoog Militair Gerechtshof en van de voorzitter van de Centrale Raad van Beroep, kan niet worden gesproken, omdat naar een dergelijke gelijkstelling nimmer is gestreefcl.

Wordt het onderhavige voorstel wet, dan geldt deze uiteraard ook voor de raadsheer-plaatsvervanger, die thans is aangewezen als president. Zoals uit hetgeen hiervoor is uiteengezet moge blijken, zal dit voor de betreffende functionaris geen bijzondere financiële consequenties hebben, met name niet, omdat hem niet meer is uitbetaald dan waarop hij krachtens de wet aanspraak zal hebben.

De bezoldiging van de presidenten van de Krijgsraden bij de Zeemacht en de Landmacht, evenals van de fiscaals en de auditeurs-militair bij die raden, is volgens de bestaande regeling gelijk aan de wedde van een vice-president van een rechtbank, welke verhouding in het onderhavige wetsontwerp is gehandhaafd. Momenteel is deze bezoldiging nog f 850 per maand, waarboven, in afwachting van het tot stand komen van de nadere wettelijke regeling, nog diverse voorschotten worden verstrekt.

De Minister van Justitie
L. A. DONKER.

Amendement van de heer Tilanus c.s.

Ondergetekenden stellen voor in **Artikel I** in het voorgestelde tweede lid van artikel 1 der wet van 27 November 1947 *(Stb.* H 394) de getallen „125" en „1125" onderscheidenlijk te vervangen door 250 en 1250.

Toelichting

Het voorstel beoogt de gelijkstelling tot uitdrukking te brengen

van de president van het Hoog Militair Gerechtshof met de president van het gerechtshof te 's-Gravenhage.

Tilanus, Gerbrandy, Lcmaire. Korthals, Van Rijclievorsel.

ALGEMENE BERAADSLAGING.

(Tweede Kamer der Staten-Generaal).

De VOORZITTER: Ik stel voor, bij deze algemene beraadslaging tevens aan de orde te stellen de beraadslaging over artikel I van het wetsontwerp.

Daartoe wordt besloten.

Mitsdien is tevens aan de orde de beraadslaging over artikel I. luidende:

„De eerste twee leden van artikel 1 der wet van 27 November „1947 (*Stb.* H 394) worden gelezen als volgt:

„De wedde van de militaire leden van het Hoog Militair „Gerechtshof wordt vastgesteld op f 1000 per maand.

„De raadsheer in de Hoge Raad der Nederlanden of in het „gerechtshof te 's-Gravenhage, die is aangewezen lot rechts-„geleerd lid van het Hoog Militair Gerechtshof, geniet boven „zijn wedde per maand een vrrgoeding van f 100 per maand „en in geval van aanwijzing tot rechtsgeleerd lid tevens presi-„dent een toelage van f 123 per maand, Indien een raadsheer-„plaatsvervanger in het gerechtshof te 's-Gravenhage als zo-„danig is aangewezen, geniet deze een wedde onderscheidenlijk „van f 1000 of f 1125 per maand."

In het derde lid van voormeld artikel I worden de woorden „Eenzelfde vergoeding" gelezen: „Een vergoeding van f 125 „per maand".

Aan voormeld artikel 1 wordt een vierde lid toegevoegd luidend als volgt:

„Op bij algemene maatregel vaii bestuur te bepalen voet kan „aan de Raden. bedoeld in artikel 28 van de Provisionele In-„structie voor het Hoog Militair Gerechtshof, ren vergoeding „per zittirig worden toegekend."

waarop door de heren Tilanus, Gerbrandy, Lemaire, Korthals en Van Rijckevorsel is voorgesteld een amendement (Stuk no. 6), strekkende om in het voorgestelde tweede lid van artikel 1 der wet van 27 November 1947 (*Stb.* R ***394)*** de getallen „125" rn „1125" onderscheidenlijk te vervangen door 250 en 1250.

De heer TILANUS verkrijgt het woord tot toelichting van zijn amendement en zegt: Mijnheer de Voorzitter! De Memorie van Toelichting op het wetsontwerp tod nadere wijziging van de wet van 27 November 1947 (Stb. K 394), houdende nieuwe regeling van de bezoldiging der militair-rechterlijke ambtenaren, het wetsontwerp, dat op 22 Aixgustus 1953 bij de Tweede Kamer is ingediend, was onclertekend door de Minister van Justitie en dc Minister van Oorlog

en van Marine. De Regeringsnota naar aanleiding van het Verslag van de vaste Commissie voor Justitie is alleen door de Minister van Justitie ondertekend. Ik zou willen beginnrn aan de Ministers te vragen, of dit politielie betekenis heeft. Is er verschil van opvatting tussen de Minister van Justitie en de Minister van Oorlog en van Marine? Misschien is dit verschil te wijten aan een fout in liet Verslag van de vaste Commissie voor Justitie, die zich in haar Verslag ten onrechte tot één Minister heeft gewend. Ik lees b.v. in de laatste alinea op de eerste bladzijde van het Verslag:

„De motieven, n elke de Minister nu in de Memorie van Toe-
„lichting aanvoert. enz.".

Daar wordt dus gesproken van „de Minister". Men kan het ook vinden in de laatste alinea van het Verslag op blz. 2:

„Vertrouwende, dat de Minister hcreid zal zijn het boven-
„staande vóór de openbare beraadslagingen over dit wetsont-
„werp schriftelijk ie beantwoorden, enz.".

De vaste Commissie voor Justitie lijkt al zo vastgeroest in haai gedachte om alleen met de Minister van Justitie tc onderhandelen, dat zij de Minister van Oorlog en van Marine over het hoofd heeft gezien. De Minister van Justitie heeft het misschien als natuurlijk beschouwd. dat de opmerkingen tot hrm waren gericht, en ze daarom alleen beantwoord. Dit is mogelijk - ik veronderstel dit slechts , maar hei lijkt mij staatsrechtelijk toch niet juist. Daarom is mijn vraag: waarom draagt de Nota naar aanleiding van het Verslag alleen de ondertekening van de Minister van Justitie? Mocht er na kennisneming van het Verslag van de vaste Commissie voor Justitie verschil van mening tussen de beide bewindslieden zijn ontstaan. dan zou ik dat toch wel heel gaarne willen vernemen.

Mijnheer de Voorzitter! Met de voorgestelde verbeteringen in de salarispositie van de militaire en de rechtsgeleerde leden van het Hoog Militair Gerechtshof kan ik mij in het algemeen verenigen. omdat liet billijk is, dat de verhogingen in de salarissen bij de rechterlijke macht ook worden doorgevoerd met betrekking tot hei Hoog Militair Gerechtshof.

Artikel 2 van de Provisionele Instructie van het Hoog Militair Gerechtshof schrijft voor. dat de president evenals het andere rechtsgeleerde lid van het Hoog Militair Gerechtshof zal zijn een raadsheer in de Hoge Raad der Nederlanden, dan nel een raadsheer in het Gerechtshof te 's-Gravenhage. De Ministers hebben in de Memorie van Toelichting als hun mening ncergeschreveri, dat onder „raadsheer" ook kan w-orden begrepen „raadsheer-plaatsvervanger", en zij geven de gronden aan voor die interpretatie. Ik wil verklaren. dat ik gaarne bereid hen die interpretatie te aanvaarden. Waartegen ik echter bezwaar heb en waarover ik mij heb veroorloofd met de heren Gerbrandy. Lemaire, Korthals en T'an Rijckevorsel een amendement in te dienen. is. dat aan de president van het Hoog Militair

Gerechtshof een wedde wordt toegekend, welke overeenstemt met die van vice-president van een gerechtshof. Wij menen, dat deze wedde moei worden gelijkgesteld met die van president van een gerechtshof.

U weet wel, Mijnheer de Voorzitter, dat het niet in mijn lijn ligt de uitgaven voor het Rijk op te drijven. Het gaat mij hier echter om het aanzien, om de positie, om de standing van het Hoog Militair Gerechtshof, die tot uitdrukking kornt in de salariëring van do president van dit hoogste militaire rechtscollege.

Zou het wetsontwerp ongewijzigd worden aangenomen, dan zou de president van het Hoog Militair Gerechtshof een trapje lager worden gesteld dan b.v. de voorzitter van de Centrale Raad van Beroep. Ik acht dit beslist onjuist. ook gelet op rle functie en de werkzaamheden van dit hoogste militaire rechtscollege.

Ik acht deze classificatie van de president van het Hoog Militair Gerechtshof ook historisch onjuist. Sedert de oprichting van het Hoog Militair Gerechtshof in 1814 is het salaris van de president hoger geweest dan dat van de president van een gerechtshof of daarmede gelijk. Van 1875 tot 1925, gedurende vijftig jaren, was de bezoldiging gelijk aan die van de presidenten van de hoven. In 1925, na de eerste wereldoorlog, werden leger en vloot aanmerkelijk ingekrompen. De betrekking van president van het Hoog Militair Gerechtshof werd een nevenfunctie, die werd waargenomen eerst door een lid van de Hoge Raad en daarna door de president van het Haagse Gerechtshof. Ik herinner mij de behandeling in het jaar 1925 nog zeer goed. De Kamer vond het ook redelijk. dat, waar leger en vloot waren ingekrompen en er betrekkelijk weinig meer op militair-juridisch gebied te doen was, die wijziging werd aangebracht.

In 1946 werd het Hoog Militair Gerechtshof opnieuw ingericht en de Regering heeft het torn blijkhaar niet wenselijk geoordeeld, dat het voorzitterschap van het Hoog Militair Gerechtshof als nevenfunctie zou worden uitgeoefend. De toen benoemde president kreeg een salariëring, gelijk aan die van president van een gerechtshof. Hiermede was hersteld de situatie van vóór 1925. Alleszins begrijpelijk, Mijnheer de Voorzitter. gezien de opbouw van leger, vloot en luchtmacht, de uitzending van troepen naar Indië, enz. De uitbreiding van leger, vloot en luchtmacht heeft als gevolg van de internationale omstandigheden nog steeds moeten doorgaan en daarmede is ook de taak van de militaire rechtscolleges aanzienlijk verzwaard. Het Hoog Militair Gerechtshof is op zijn gebied de hoogste rechter. Een cassatie-instantie claarboven bestaat niet. De president overkoepelt als het ware het juridische en militaire element in het Hoog Militair Gerechtshof. In de meeste gevallen treedt hij op als het enige rechtsgeleerd lid; een iets grotere distantie tussen het salaris van het lid en de president is ook daarom zeker te rechtvaardigen; een zeer verantwoordelijke taak wordt gevormd door de behandeling van het beklag over krijgstuchtelijk opgelegde straffen;

daarmede staat het gevoel vair rechtszekerheid van de gehele krijgsmacht in hoge mate op het spel. Wanncer men denkt, dat het alleen maar kleine zaakjes zijn, die behandeld moeten worden, dan zou ik er op moeten wijzen, dat de militaire justitie herhaaldelijk te doen heeft met vrij ingewikkelde grote zaken: fraudes met leveranties, knoeierijen, oriregelmatigheden van officieren en onderofficieren, waarin soms goed betaalde advocaten alles deden om bewijzen te vertroebelen Ier wille van de militaire delinquenten, maar ook soms ter wille van fabrikanten, leveranciers e.d.; de Velser affaire zal door de militaire rechter moeten worden behandeld. Zo zijn er meer dingen te noemen, die, naar ik meen, rechtvaardigen, dat de president van het Hoog Militair Gerechtshof niet geplaatst moet worden beneden een president van een gerechtshof, maar daarmede behoort te worden gelijkgesteld.

Ik hoop, dat de Minister bij nader inzien hiermede zal kunnen instemmen en hel. amendement zal willen aanvaarden.

Voorgesteld door vijf leden, maakt het amendement vari de heer Tilanus c.s. (Stuk no. 6) een onderwerp van beraadslaging uit.

De heer DONKER, Minister van Justitie: Mijnheer de Voorzitter! De geachte afgevaardigde de heer Tilanus is begonnen met mij de vraag te stellen, of er diepere betekenis was gelegen in het feit, dat de Nota naar aanleiding van het Verslag alleen is ondertekend door de Minister van Justitie, zulks in tegenstelling met de Memorie van Toelichting, die was ondertekend door de Minister van Justitie en de Minister van Oorlog en van Marine. Ik geloof niet. dat de diepere betekenis, die de heer Tilanus hier blijkhaar een ogenblik heeft vermoed, aanwezig is. Over de Nota naar aanleiding van liet Verslag heeft het gewone overleg plaats gevonden met de Minister van Oorlog en van Marine, zoals dal altijd bij een dergelijk stuk pleegt te geschieden. De heer Tilanus heeft blijkhaar uit het oog verloren. dat het wel meer voorkomt, dat nadere stukken aan de Kamer, in tegenstelling met de Memorie van Toelichting, m-orden ondertekend door de eerst onder de Memorie van Toelichting vermelde Minister.

De heer TILANUS: Ik heb dat nooit gezien. Excellentie.

De heer DONKER, Minister van .Justitie: Het komt inderdaad meermalen voor. Om de ongerustheid van de heer Tilanus verder te doen verdwijnen, kan ik er nog op wijzen. dat in de Nota naar aanleiding van heb Verslag geen enkel novum ten opzichte vari de Rfemorie vari Toelichting voorkonit. Tri de Nota naar aanleiding van het Verslag wordt alleen het stelsel van het wetsontwerp verdedigd, zoals dab in de Memorie van Toelichting is toegelicht.

Ik geloof dus, Mijnheer de Voorzitter, dat de heer Tilanus hierin niet behoeft te zoeken wat hij een ogenblik veronderstelde.

Thans kom ik tot de zaak zelf. nl. de salariëring van de president van het Hoog Militair Gerechtshof en met name de salariëring van een president. die raadsheer in het gerechtshof te 's-Gravenhage of raadsheer-plaatsvervanger in dat Hof is. Deze zaak, Mijnheer de voorzitter. is op zich zelf een zaak van niet al te grote betekenis.

maar hei lijkt mij loch bepaald nodig, dat zij zuiver wordt gesteld, en hiertoe zou ik dus gaarne een poging willen doen.

Mijnheer de Voorzitter! De geachte afgevaardgde de heer Tilanus heeft gezegd. dat er in 1946 een nieuwe fase was ingetreden in de positie van het Hoog Militair Gerechtshof in die zin, dat op dat tijdstip de Regering liever niet zag. dat een raadsheer in het Hof president van het Hoog Militair Gerechtshof werd. doch dat dit zou zijn een full-time betrekking. Mijnheer de Voorzitter! Tk weet niet. waar de heer Tilanus deze wetenschap vandaan heeft. Ik heb gepoogd uit de ten Departemente aanwezige stukken na te gaan, wat de geschiedenis is geweest van de aanstelling van de tegenwoordige president van het Hoog Militair Gerechtshof in 1946, terwijl deze geen raadsheer. doch raadsheer-plaatsvervaiiger in het Haags Gerechtshof was. Ik heb uit die stukken deze geschiedenis niet volledig kunnen reconstrueren en in ieder geval daarin niet het element gevonden, dat de heer Tilanus hier naar voren heeft gebracht.

Wat is nu de zaak? Tn 1925 heeft er in de positie vair het Hoog Militair Gerechtshof een ingrijpende wijziging plaats gevonden. Hel Hoog Militair Gerechtshof heeft toen tot op zekere hoogte verloren het karakter vari afzonderlijk instituut, doordat de vervulling van de belangrijke, rechtsgeleerde functies in het Hoog Militair Gerechtshof werd aangeschakeld aan functies in de Hoge Raad en het gerechtshof ie 's-Gravenhage. Deze positie van het Hoog Militair Gerechtshof is heden ten dage nog niet veranderd. Het enige novum. dat na de oorlog is ontstaan. is, dat zich toen voor het eerst het geval voordeed, dat tot president van het Hoog Militair Gerechtshof werd aangewezen niet een raadsheer in het Hof te 's-Gravenhage of in de Hoge Raad, maar een raadsheer-plaatsvervanger in dat Hof.

Nu was er oorspronkelijk in de wet met betrekking tot de militairrechterlijke ambtenaren alleen sprake van een remuneratie voor de rechtsgeleerde leden van het Hoog Militair Gerechtshof. die gold zowel voor het rechtsgeleerde lid als voor de president, van f 85 per maand. Er werd dus hij het toekennen van deze remuneratie aan de rechtsgeleerde leden, die waren òf raadsheer in het Hof te 's-Gravenhage òf raadsheer in de Hoge Raad. geen verschil gemaakt voor wat betreft de vraag, of zulk een rechtsgeleerd lid president dan wel lid van het Hoog Militair Gerechtshof was. Tn beide gevallen bedroeg de remuneratie f 85 per maand. In dit wetsontwerp is voor het eerst dit onderscheid gemaakt. Omdat de vergoeding, die de kantonrechter kreeg voor de waarneming van een ander kantongerecht, welke vergoeding ook f 85 was, verhoogd werd tot f 100, is het bedrag van de remuneratie van het rechtsgeleerde lid verhoogd tot f 100. Om echter enig onderscheid te maken tussen een rechtsgeleerd lid, dat president is, en een lid. dat geen president is, is voor de president het bedrag f 25 hoger gesteld. Ik geloof, dat dit, gezien de reorganisatie van 1925, toen de functies van de rechtsgeleerde leden van het Hoog Militair. Gerechtshof werden aangeschakeld aan die van leden van het gerechtshof te 's-Gravenahge, respectieve-

lijk de Hoge Raad, een juiste parallel is. In 1925 is men van de gedachte uitgegaan, dat de rechtsgeleerde leden van het Hoog Militair Gerechtshof hun gewone werkzaamheden hebben en houden in hun eigen colleges. in het gerechtshof te 's-Gravenhage en in de Hoge Raad dus, en dat zij de werkzaamheden bij het Hoog Militair Gerechtshof daarnevens als nevenfunctie waarnemen, op precies dezelfde manier als een kantonrecl-lier. naarnemende een ander kanton, dat doet als nevenfunctie. In beide gevallen werd, zowel aan de kantonrechter als aan het rechtsgeleerde lid van het Hoog Militair Gerechtshof, daarvoor een vergoeding gegeven tot het bedrag. dat ik zoëven genoemd hel). Een verhoging van die vergoeding aan het rechtsgeleerde litl van f 100, respectievelijk f 125. tot een bedrag van f 250 voor de president, zoal.; de heer Tilanus wil. zou inderdaad zijn het tenderen naar een andere status van het Hoog Militair Gerechtshof dan daaraan in 1925 is toegekend.

Er is intussen veel meer tegen hrt amendement van de heer Tilanus aan te voeren. Niet alleen dat de functie van rechtsgeleerd lid in het Hoog Militair Grrechtshof als een nevenfunctie werd beschouwd, die de rechtsgeleerde leden verrichten naast hun hoofdfunctie (raadsheer in dc Hoge Raad of raadsheer in het gerechtshof van 's-Gravenhage). daarbij komt ook nog, dat het aantal zaken van het Hoog Militair Gerechtshof ook heden ten dage van meer beperkte omvang is dan het aantal strafzaken van het kleinste gerechtshof. dat wij hebben, nl. dat te Leeuwarden. Wat is er dan voor te zeggen om de president van het Boog Militair Gerechtshof een toelage te geven, die hem een hogere bezoldiging geeft dan de vicepresident van een Hof, die voorzitter is van een strafkamer? Daarmede toch zijn de werkzaamheden van de president van het Hoog Militair Gerechtshof het meest te vergelijken. In een gerechtshof hebben de raadsheren en de vice-president van de strafkamer naast hun strafzaken in het algemeen bovendien nog taken tc vervullen in de civiele sector. zodat zij nog andrre en meer werkzaamheden verrichten dan die in de strafkainer. De geachte afgevaardigde de heer Tilanus heeft gewezen op de beklagzaken, die het Hoog Militair Gerechtshof ook behandelt. Ik heb hier een statistiek, waarin ik vind aan beklagzaken: in 1950 16, in 1951 13 en in 1952 22. Dat lijkt dus geen omvangrijke arbeid.

Mijnheer de Voorzitter! Dit zijn echter nog maar enkele voorlopige opmerkingen. Wanneer men het amendement van de heer Tilanus onder de loupe neemt, blijkt, dat hij zowel de vergoeding van het rechtsgeleerde lid. dat is raadsheer in het Hof en remuneratie krijgt, als de bezoldiging van een raadsheer-plaatsvervanger in het Hof, die krachtens dit wetsontwerp voor hrt eerst een wettelijk geregelde wedde krijgt. nil verhogen.

Er is in dit amendement veel, dat zich niet verdraagt met de rest van het wetsontwerp, want indien er een raadsheer in het gerechtshaf is aangewezen tot voorzitter van het Hoog Militair Gerechtshof, dan wordt volgens het amendement zijn bezoldiging (wedde +

remuneratie) gelijk aan die van de president van liet Hof, maar als een vice-prrsident van het Hof — dat kan ook — aangewezen wordt als president van het Hoog Militair Gerechtshof. dan zou deze een hogere bezoldiging (wedde + reniuncratie) ontvangen dan de president van zijn gerechtshof. Hierdoor zouden dr verhoudingen in dit Hof volkomen verstoord zijn. Ik moge er op wijzen, dat de taak in het gerechtshof gedacht is als de primaire taak van die raadsheer. Niettemin zou de vice-president van het Hof als president van het Hoog Militair Gerechtshof — een nevenfunctie dus volgens het amendement van de heer Tilanus — behalve zijn wedde als vice-president van het Hof acl f 1125 per maand er als president van het Hoog Militair Gcrechtshof nog f 250 bij krijgen, dus in totaal f 1375 per maand, terwijl de president van zijn eigen gerechtshof f 1250 zou krijgen. In het stelsel van het wetsontwerp bedraagt de wedde van de vice-president van het gerechtshof f 1125 en de toelage als president van het Hoog Militair Gerechtshof f 125, zodat deze functionaris in totaal op f 1250 per maand komt, hetgeen gelijk is aan de wedde van de president van zijn Hof.

Het amendement van de heer Tilanus houdt dus geen rekening mei dc mogelijkheid, dat ook cen vice-president van het Hof kan worden aangewezen als president van het Hoog Militair Gerechtshof. Anderzijds zou het ook niet wel mogelijk zijn de raadsheer. die tob vice-president wordt benoemd, te ontheffen van de functie van president van het Hoog Militair Gerechtshof. Immers, deze promotie tot vice-president zou voor hem dan een verlaging van f 125 per maand betekenen. Dit zou bij aanneming van het amendement van de heer Tilanus niet niogelijk zijn.

Maar er komt nog meer bij. De heer Tilanus heeft er niet aan gedacht, dal de procureur-generaal van het gerechtshof advocaat-fiscaal bij het Hoog Militair Gerechtshof is. Ook met betrekking tot deze functie uit de gewone strafrechtspraak is het Hoog Militair Gerechtshof aangeschakeld aan het gerechtshof te 's-Gravenhage. Die procureur-generaal zou in de gedachtengang van het amendement van de heer Tilanus slechts een toelage krijgen van f 125 per maand, terwijl de president van het Hoog Militair Gcrechtshof, raadsheer in het gerechtshof. een toelage zou ontvangen van f 250 per maand. Dit zou zijn een breken met de bestaande gelijkheid tussen de remuneratie vaii de president van het Hoog Militair Gerechtshof, raadsheer in het gerechtshof, en de advocaat-fiscaal, die is procureur-generaal bij het gerechtshof.

Maar ook verder loopt het amendement in technisch opzicht niet, want de presidenten van de krijgsraden zijn in het wetsontwerp t.a.v. hun bezoldiging gelijkgesteld met de vice-presidenten van de rechtbankcn. Het is volmaakt onlogisch enerzijds de presidenten van de krijgsraden gelijk te stellen met de vice-presidenten van de rechtbanken en anderzijds de raadsheer of dc raadsheer-plaatsvervanger in het gerechtshof, aangewezen als president van het Hoog Militair Gerechtshof, niet gelijk te stellen met de vice-president van een

gerechtshof. De president van de krijgsraad en de auditeur-militair staan, zoals gezegd, gelijk met de vice-president van de rechtbank.

In het stelsel van het wetsontwerp heeft de raadsheer of raadsheer-plaatsvervanger, aangewezen als president van het Hoog Militair Gerechtshof, een wedde + remuneratie of een bezoldiging, p-lijk aan die van de vice-president van een Hof. terwijl de procureur-generaal, die optreedt als advocaat-fiscaal. een gelijke remuneratie geniet als de president van het Hoog Militair Gerechtshof, die reeds hier in het gerechtshof is. Het systeem van het wetsontwerp is dus volkomen logisch. Het amendement van de geachte afgevaardigdc de heer Tilanus daarentegen zou een chaos scheppen en een groot aantal verhoudingen ontwrichten.

Er is echter nog een ander zeer gewichtig argument tegen het amendement van de geachte afgevaardigde en dat is het volgende. Ik heb er zoëven op gewezen. dat men in 1925 de werkzaamheden van hel Hoog Militair Gerechtshof aldus heeft gewaardeerd, dat men meende — en ,,men" is dan hier de wetgever —. dat het Hoog Militair Gerechtsof niet meer gehandhaafd Bon worden als geheel zelfstandig opgebouwd college, maar dat de functies daarin, voor zover het rechtsgeleerde functies n-aren, moesten worden vervuld door functionarissen van het gerechtshof te 's-Gravenhage, resp. de Hoge Raad. Er is, naar het mij voorkomt, geen enkele reden om op grond van de tegenwoordige verhoudingen en werkzaamheden de regeling van 1925 ongedaan te maken. eventueel daarin door amendementen, die beogen de bezoldiging van de president van het Hoog Militair Gerechtshof op te trekken, een bepaalde verandering aan te brengen.

Dit wat betreft de toestand van het ogenblik. Maar mag ik de aandacht van de geachte afgevaardigde de heer Tilanus in het bijzonder en die van de Kamer in het algemeen nog even vragen voor het volgende? Nederland heeft op het ogenblik reed.; geratificeerd het E.D.G.-Verdrag. Er is een mogelijkheid, dat dit Verdrag door de andere partners ook zal worden geratificeerd en dat het op een gegeven datum in werking zal treden. En welke situatie krijgen wij dan? Dan krijgen wij deze toestand, dat de berechting van de E.D.G.-militairen — en dat is mat onze militairen betreft het grootste deel — komt in handen van speciale organen, waarin door het E.D.G.-Verdrag is voorzien, en dan zal. zoals ik het op hel ogenblik zie. de taak vari het Hoog Militair Gerechtshof geen andere meer zijn dan de berechting van de territoriale troepen.

Ik herhaal, dat ik voor het tegenwoordige geen reden zie oin de situatie, in 1925 door de wetgever geschapen, ongedaan te maken of daarin wijzigingen aan te brengen in de geest van het amendement van de heer Tilanus. Bovendien zal in een misschien niet al te ver gelegen toekomst de omvang van de werkzaamheden van het Hoog Militair Gerechtshof nog heel wat minder worden dan op het ogenblik het geval is.

Mijnheer de Voorzitter! Ik heb een aantal argumenten opgesomd,

op grond waarvan ik meen, dat het amendement van de geachte afgevaardigde de heer Tilanus in strijd is met de wettelijke opzet van 1925, dat het op verschillende manieren hei stelsel van het thans aan de orde zijnde wetsontwerp ontwricht en dat ook in verband met de mogelijke toekomstige ontwikkeling van de situatie, geschapen door aanneming van het amendement van de geachte afgevaardigde, niets anders dan moeilijkheden zal opleveren. Ik meen dan ook, op deze gronden de aanneming van het amendement bepaaldelijk te moeten ontraden.

De heer TILANUS: Mijnheer de Voorzitter! Ik verblijd mij er over, (lat de Minister heelt medegedeeld, dat het feit. dat de Nota naar aanleiding van het Verslag van de Kamer alleen was ondertekend door de Minister van Justitie, geen politieke betekenis heeft. Dat het meer voorkomt, dat een wetsontwerp, dat bij de Staten-Generaal wordt ingediend, door verschillende Ministers wordt ondertekend en tenslotte de Memorie van Antwoord slechts door één Minister, is mij niet bekend, maar ik wil gaarne in de parlementaire geschiedenis nagaan of hetgeen de Minister heeft gezegd, juist is.

De Minister heeft een uitvoerig betoog gehouden. Ik heb niet veel belangstelling geluisterd, maar nieuwe argumenten tegen hetgeen in het amendement is voorgesteld, heb ik eerlijk gezegd niet gehoord.

Ik heh de Minister horen zeggen, dat door mijn amendement een chaos zou worden geschapen. Ik zou er bijna van geschrokken zijn, maar ik heb het zover niet kunnen brengen. De E.D.G. werd er bij gehaald. een bijzondere vondst van de Minister. Ik heb er respect voor. dat zelfs hier de E.D.G. wordt bijgehaald. maar ook dit argiiment heeft op mij geen diepe indruk gemaakt, want wij moeten nog maar rustig afwachten of de E.D.G. tot stand komt. Daar zal nog wel enige tijd mee heengaan en dan zullen wij wel kunnen zien hoe het met de rechtspleging zal gaan. Ik geloof, dat wij ook dit argiiment ter zijde kunnen laten.

De Minister heeft gezegd: het ontwerp is toch logisch in elkaar gezet, want een president van eert krijgsraad wordt gelijkgeschakeld met een vice-president van de rechtbank en de presiclent van het Hoog Militair Gerechtshof zou men dus kunnen gelijkschakelen met de vice-president van een gerechtshof. Zo liggen de zaken niet, Mijnheer de Voorzitter! Het werk, dat een krijgsraad doet, is inderdaad van gans andere aard en van minder scherp juridische aard dan het werk, dat door liet Hoog Militair Grrechtshof wordt gedaan. Dit is het hoogste rechtscollege op militair gebied. Ik geloof dus. dat die vergelijking, die in woorden logisch lijkt, in feite niet logisch is.

De Minister heeft gezegd: De geachte afgevaardigde heeft blijkhaar niet gedacht aan de positie van de advocaat-fiscaal, want de procureur-generaal oefent de functie uit van advocaat-fiscaal; dan zou ook diens remuneratie moeten worden verhoogd. Mijnheer de Voorzitter! Ik heb er wel degelijk aan gedacht, dat de functie van de advocaat-fiscaal bij het Hoog Militair Gerechtshof een andere is dart die van de procureur-generaal. De procureur-generaal handelt

zelfstandig, maar de advocaat-fiscaal heeft altijd te maken met de coniinanderende generaal, die boven hem staat en die hem de nodige aanwijzingen geeft. Dit is een andere situatie en ook dit argument van de Minister gaat dus niet op.

De Minister heeft in Eirt begin van zijn betoog gezegd. dat in 1925 een brlangrijkc wijziging is lot stand gekomen. Tk heb dat zelf in de Kamer meegemaakt en ik heb reeds gezegd, dat ik mij in 1925 daarmede heb kunnen verrnigeri. omdat toen door de afbraak van leger en vloot een heel andere positie was geschapen en het eenvoudig een nevenfunctie was, die door de president van het Hoog Militair Gerechtshof werd uitgeoefend. Daarin is helaas door de internationale situatie na 10-1-6 een wijziging gekomen.

De Minister heeft gezegd, dat hij niet precies heeft kunnen nagaan hoe de eerste benoeming van de president van het Hoog Militair Gerechtshof na de oorlog is geweest. Ik ook niet, Mijnheer de Voorzitter, maar ren Scit is, dat men niet meer heeft willen hebben de combinatie van raadsheer van het hof of van de Hoge Raad met deze functie, maar dat mrn een afzonderlijk persoon daarvoor heeft benoemd, wel inzieridr, dat er zeer veel zaken zouden te behandelen zijn en dat dit niet als een nevenfunctie kon worden beschouwd. Vandaar, dat men toen een raadsheer-plaatsvervanger heeft aangewezen tot president van het Hoog Militair Gerechtshof.

Na de opmerkingen, die ik heb gemaakt, Mijnheer de Voorzitter, zal het u duidelijk zijn, dat de argumenten van de Minister mij in geen enkel opzicht hebben overtuigcl en dat ik meen mijn amendement te moeten handhaven.

Meiuffrouw TENDELOO: Mijnheer dc Voorzitter! Ik ben u zeer erkentelijk. dat u mij de gelegenheid geeft enkele opmerkingen te maken, hoewel ik in eerste instaritie aan deze discussie niet heb deelgenomen. Tk heb eerst rven willen afwachten, wat het antwoord van de Minister zou zijn op het betoog van de geachte afgevaardigde de heer Tilanus en op hel door hem ingediende amendement.

Ik vind. dat dit een uitermate moeilijke materie is. Er staan hier heel wat facetten tegenover elkaar. Men kan zeggen. dat men tegenover elk van de argumenten. die door de Minister naar voren zijn gebracht, een argument kan stellen, dat door de geachte afgevaardigde de heer Tilanus naar voren is gebracht en dat men tegenover ieder van de argumenten, die door de heer Tilanus naar voren zijn gebracht. een argument kan stellen. dat door de Minister is aangevoerd. Ik vind het uitermate moeilijk om deze gehele zaak te beoordelen naar een speciale functie. Mijn politieke vrienden en ik zouden meer geneigd zijn de functie te beoordelen als ambt, los van bepaalde personen en ook min of meer los van de historie, die hiervóór ligt. Als mij het zo bezien. dus als een rang, die men lionoreert, als een hoog ambt in onze samenleving, dan komt het ons niet onbillijk voor om dit ambt gelijk te stellen met dat van president van een hof. Ik heb rr prijs op gesteld de Minister van deze mening,

die onder mijn politieke vrienden en ook hij mij bestaat, op de hoogte te stellen.

De heer VAN RIJCKEVORSEL: Mijnheer de Voorzitter! Ik zou mij gaarne willen aansluiten bij de verdediging van het amendement door de heer Tilanus, alsook bij de woorden, die door mejuffrouw Tendeloo zijn gesproken. Naar mijn mening is hier de moeilijkheid, zowel in de verdediging van de Minister als in de verdediging en de argumenten van de heer Tilanus, ontstaan door de gewrongen constructie, die vanaf 1925 heeft bestaan, doordat het Hoog Militair Gerechtshof, naar de Minister het uitdrukt, is een aangeschakeld college van het Haagse gerechtshof. Ik zou de Minister willen vragen, of er mede naar aanleiding van de min of meer verwarrende argumentatie in die zin, dat men tegenover het een het ander kan stellen, geen aanleiding zou bestaan voor de Regering zich te bezinnen op de mogelijkheid, dat het Hoog Militair Gerechtshof, hetgeen in deze tijd ook meer ligt in de lijn van de opbouw van ons leger, weer wordt wat het vóór 1925 is geweest, een zelfstandig college, hetgeen nu eigenlijk praktisch is blijven voortduren alleen voor wat betreft de griffie.

De tweede opmerking, die ik zou willen maken, is. dat de vergelijking van de Minister tussen de president van het Hoog Militair Gerechtshof en de vice-president van een gewoon gerechtshof toch in zoverre niet opgaat. dat de vice-president van een gewoon gerechtshof, voorzitter van de strafkamer, wordt geassisteerd door twee rechtsgeleerde raadsheren, terwijl de president vair het Hoog Militair Gerechtshof de enige rechtgeleerde raadsheer in dit hoge college is.

De heer DONKER, Minister van Justitie: Mijnheer de Voorzitter! De geachte afgevaardigde de heer Tilanus heeft verklaard, dat de argumenten, die ik tegen zijn amendement heb aangevoerd, hem niet hebben geschokt en geen indruk op hem hebben gemaakt. Het spijt mij zeer, dat dit de reactie van de geachte afgevaardigde is geweest. Ik meen. dat de argumenten, die ik heb aangevoerd, stuk voor stuk een nadere bestrijding zouden hebben gewettigd.

De geachte afgevaardigde heeft b.v. helemaal geen poging gedaan om te bestrijden mijn argument, dat, wanneer een vice-president van het Hof ie 's-Gravenhage zou worden president van het Hoog Militair Gerechtshof, men dan wel een allerwonderlijkste verhoudirig zou krijgen tussen de bezoldiging van deze president van het Hoog Militair Gerechtshof en die van de president van het gerechtshof. En mijn opmerking, dat de geachte afgevaardigde de heer Tilanus in zijn amendement niet heeft betrokken de positie van de advocaat-fiscaal, die tevens is procureur-generaal bij het gerechtshof te 's-Gravenhage, heeft de geachte afgevaardigde beantwoord door te zeggen. dat hij daaraan wel had gedacht, maar dat hij vond, dat aan de advocaat-fiscaal niet dezelfde marge behoort te worden toegekend als aan de raadsheer uit zijn hof, die president van het Hoog Militair Gerechtshof is. Ik wijs rr op, dat deze stelling op het ogenblik

voor het eerst uit de lucht komt vallen, want tot nu toe is alijd de toelage van de advocaat-fiscaal gelijk geweest aan die van de als president aangewezen raadsheer. Bij de krijgsraden is het niet anders: daar is de honorering van de president en de auditeur-militair ook steeds gelijk geweest en die honorering wordt in het wetsontwerp gelijk gehouden.

De geachte afgevaardigde de heer Tilanus wil hier dus zonder meer een novum invoeren. waarop hij pa-; een toelichting geeft, nadat ik hem er op heb gewezen, dat daardoor een verschil in positie tussen de advocaat-fiscaal en de president van liet Hoog Militair Gerechtshof zou ontstaan.

De mededeling van de geachte afgevaardigde de heer Tilanus, dat men in 1946 zou hebben gezocht naar een persoon, die president van het Hoog Militair Gerechtshof zou kunnen worden, zonder dat hij raadsheer van het gerechtshof te 's-Gravenl.iagr was, had ik gaarne door hem met documenten gestaafd willen zien, omdat het mij niet is gelukt uit de archieven van het Departement een juiste reconstructie op te bouwen van wat in 1946 is gebeurd. Wel is mij gebleken, dat de tegenwoordige functionaris-liresident van het Hoog Militair Gerechtshof heeft getracht raadsheer in het Hof te 's-Gravenhage te worden. Dat klopt voorlopig niet met de voorstelling van zaken. die de heer Tilanus heeft gegeven. Ik vind het daaroin jammer. dat de geachte afgevaardigde er niet in geslaagd is de door hem beweerde gang van zaken van toen met documenten te staven.

De geachte afgevaardigde de heer Van Rijclievorsel heeft zich aangesloten bij de toelichting. die de heer Tilanus op zijn amendement heeft gegeven en bij de nadere verdediging daarvan door de heer Tilanus. De heer Van Rijckevorsel heeft daaraan de vraag verbonden, of de Minister wil overwegen van de weg van 192.5 terug te komen en het Hoog Militair Gerechtshof weer geheel tot een zelfstandig opgebouwd college te maken. Het is duidelijk, dat in het licht van hetgeen ik betoogd heb met betrekking tot de wedde. respectievelijk remuneratie van de president van het Hoog Militair Gerechtshof het antwoord op die vraag van mijn zijde ontkennend moet luiden. Het is inderdaad zo. dat de aanschakeling aan het gerechtshof te 'n-Gravenbage. respectievelijk de Hoge Raad voor. wat betreft de rechtsgeleerde leden van het Hoog Militair Gerechtshof grote voordelen biedt, omdat de raadsheer in een van deze colleges primair zijn eigenlijke werkzaamheden kan blijven verrichten en daarvan zoveel tijd kan afnemen als nodig is oni de zaken van het Hoog Militair Gerechtshof behoorlijk te doen verlopen. Op deze manier heeft men een organisatie. die efficiënt is. terwijl men bij verwezenlijking van de gedachte van de geachte afgevaardigde de heer Van Rijckevorsel een geheel zelfstandig samengesteld college zou krijgen, het Hoog Militair Gerechtshof, dat op het ogenblik al rninder te doen heelt dan de strafkanier van het kleinste van onze gerechtshoven en waarvan ik voorzie, dat het in de toekomst niet geheel uitgeslotcri is, dat het nog minder te doen krijgt. Het is

duidelijk. dat liet in strijd is niet de eisen van efficiëncy en zuinigheid, daartoe over te gaan.

De geachte afgevaardigde de heer Van Rijclrevorsel heeft nog gepoogd een verschil te construeren tussen de functie van dr vicepresident van het Hof en die van de president van het Hoog Militair Gerechtshof door te zeggen. dat de eerste wordt geassisteerd door twee rechtsgeleerde raadsheren en dat dit bij de president van het Hoog Militair Gerechtshof niet of althans niet in die mate het geval is. Mijnheer de Voorzitter! Ik zou er op willen wijzen, dat de vicepresident van het Hof dikwijls naast de strafzaken ook nog zaken in civilibus te behandelen heeft. hetgeen hij het Hoog Militair Gerechtshof niet voorkomt.

Mijnheer de Voorzitter! Ik acht dus aanneming van dit amendement bepaald verkeerd. Het frusteert het systeem van het wetsontwerp; het schept ongelijkheden. die ten aanzien van functies. welke gelijk bezoldigd behoren te zijn, bepaald storend zullen werken; het is ook niet in overeenstemming met de eis van zuinigheid, die ik zo vaak door de geachte afgevaardigde de heer Tilanus in deze Kamer heb horen stellen.

Indien de Kamer het amendement van de geachte afgevaardigde de heer Tilanus wil aannemen, dan is het mij wel. maar ik zou onder geen omstandigheden een amendement als dit willen overnemen. omdat ik meen, dat de verantwoordelijkheid voor het invoegen van dit naar mijn gevoel volkomen onjuiste element in het wetsontwerp voor rekening van de Kamer moet blijven.

De algemene beraadslaging wordt gesloten.

Tn behandeling komt artikel **I.**

De beraadslaging over het artikel en het daarop voorgestelde amendement heeft reeds plaats gehad.

De VOORZITTER: Ik verzoek de vaste Commissie voor Justitie. haar oordeel over het amendement van de heer Tilanus c.s. mede te delen.

De heer Oun. voorzitter van de vaste Commissie voor Justitie: Mijnheer de Voorzitter! Alle aanwezige leden van de commissie zijn vóór aanneming van het ainendeinent.

Het amendement van de heer Tilanus c.s. (Stuk no. 6) wordt zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

De VOORZITTER: De heer Gortzak zal, op zijn verzoek. aantekening worden verleend. dat hij en de andere leden van zijn fractie geacht wensen te worden. tegen het amendement te hebben gestemd.

Artikel **I,** thans luidende:

„De eerste twee leclen van artikel **1** der wet van **27** Novcmbcr „1947 *(Stb.* H 394) worden gelezen als volgt:

„De wedde van de militaire leden van het Hoog Militair Ge-
„rechtshof wordt vastgesteld op f 1000 per inaand.

„De raadsheer in de Hoge Raad dei Nederlanden of in het
„gerechtshof te 's-Gravenhagr, die is aangewezen tot rechts-
„geleerd lid van het Hoog Militair Gei-rehtshof. geniet hoven
„zijn wedde per maand een vergoeding van f 100 per maand en
„in geval van aanwijzing tot rechtsgeleerd lid tevens president
„een toelage van f 250 per maand. Indien een raadsheer-plaats-
„vervanger in het gerechtshof te 's-Gravenhagr als zodanig is
„aangewezen, geniet deze een wedde onderscheidenlijk van
„f 1000 of f 1250 per maand."

„In het derde lid van voormeld artikel 1 worden de woorden
„Eenzelfde vergoeding" gelezen: „Een vergoeding van f 125
„per maand".

„Aan voormeld artikel 1 wordt een vierde lid toegevoegd
„luidend als volgt:

„Op bij algemene maatregel van bestuur te bepalen voet kan
„aan de Raden. bedoeld in artikel 28 van de Provisionele In-
„structie voor het Hoog Militair Gerechtshof. een vergoeding
„per zitting worden toegekend.".",

wordt zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

De artikelen II tot en met X en de beweegreden van het wetsontwerp worden achtereenvolgens zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

De VOORZITTER: Naar ik verneem, adviseert de vaste Commissie voor Justitie tot aanvaarding van dit wetsontwerp.

Het wetsontwerp wordt zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Eerste Kamer der Staten-Generaal.

VOORLOPIG VERSLAG VAN DE COMMISSIE VAN RAPPORTEURS over het ontwerp van wet tot nadere wijziging van de Wet van 27 November 1947 (*Stb.* H 394), houdende nieuwe regeling van dc bezoldiging der iiiilitair-rechterlijke ambtenaren.

Bij de overweging van dit wetsontwerp in de afdelingen der Kamer verklaarde men. met belangstelling kennis te hebben genomen van de rven uitvoerige als duidelijlie toelichting, van regeringswege op de gedane voorstellen verstrekt.

Wat de financiële waardering van de functie van president van het Hoog Militair Gerechtshof betreft, stemde men gaarne in met hetgeen de Minister van Justitie dienaangaande had betoogd. (Vgl. Handeliwgen-Tweede Kamer, zitting 1953—1954, blzz. 2347—2348 en 2349—2350). Betreurd werd dan ook, dat tijdens de beraadslaging over het wetsontwerp in de Tweede Kamer in artikel 1 wijziging

was gebracht. Deze wijziging — aldus te recht de bewindsman — „schept ongelijkheden, die ten aanzien van functies, welke gelijk be-„zoldigd behoren te zijn, bepaald storend zullen werken. (Vgl. t.a.p., „blz. 3350. linker kolom).

De leden, hier aan het woord, constateerden dit met leedwezen. Nochtans achtten zij het door hen bedoelde amendement niet van zodanige betekenis, dat zij hun steun aan liet wetsontwerp in zijn geheel zouden moeten onthouden, vermits dit ook veel goeds behelst.

Nog werd de aandacht gevestigd op een artikel in het „Militair-„Rechtelijk Tijdschrift", 'deel XLVI, aflevering 7, waarin wordt gesteld, dat het tweede rechtsgeleerde lid practisch nooit in het H.M.G. zitting neemt. (Vgl. t.a.p., blz. 467.) Niettemin wordt aan dat lid een toelage verstrekt.

Het hoogste militaire rechtscollege, welks uitspraken niet aan cassatie zijn onderworpen, spreekt dus iri laatste instantie recht met slechts één rechtsgeleerd lid, tevens president. Is dit juist? De wet toch rist twee rechtsgeleerde leden en, gelet op de verplichte aanwezigheid van twee militaire leden van land- of zeemacht (vgl. artikel 28 der Provisionele Instructie), zouden ook de beide rechtsgeleerde leden cloorlopend zitting moeten nemen en het tweede rechtsgeleerd lid niet slechts nu en dan om bij afwezigheid van de presidcnt in te vallen.

In het Voorlopig Verslag der Commissie van Rapporteurs uit de Tweede Kamer over liet wetsontwerp, dat is geworden de Wet van 21 November 1924 (*Staatsblad* no. 533), werd het denkbeeld gcopperd, de militaire rechtspraak geheel af te schaffen cri dit deel der Nederlandse rechtspraak onder te hrengcn bij de burgerlijke rechtscolleges. (Vgl. t.a.p.. blz. I-*Gedrukte stukken*-Tweede Kamer, zitting 1922—1923. **108**.)[1])

De Regering gaf blijk. niets voor die oplossing te gevoelen, doch wel ontvankelijk te zijn voor een „personeele unie", wat ***juridisch*** deel .parket en griffie van het H.M.G. betreft, met een der bestaande Hoven. (Vgl. blz. 5 der Memorie van Antwoord op het Voorlopig Verslag van de Commissie van Rapporteurs uit de Tweede Kamer nopens wetsontwerp no. **108** der zitting 1922, behelzende enige maatregelen van bezuiniging betreffendr de militair-recht rlijke macht.)[2]) Hrf H.M.G. zou dan ook worden verplaatst naar 's-Gravenhage, zodat mogelijk werd een lid van de Hoge Raad of van het Haagse Gerechtshof aan te wijzen om „neven dat lidmaatschap het prae sidiaat van het Hof waar te nemen", waarbij werd aangetekend, dat op dezelfde wijze zou worden gehandeld ten aanzien van het andere rechtsgeleerde lid. (Vgl. blz. 1 der Memorie van Toelichting bij wets-

[1]) Daar de schriftelijke en de mondelinge behandeling van de wet van 1924 in het M.R.T. is herdrukt, heeft de Redactie in voetnoten naar de overeenkomstige plaatsen in ons tiidschrift verwezen. Zie te dezer plaatse deel XVIII, blz. 369.

[2]) M.R.T. XVIII, blz. 380.

ontwerp 292-Gedrukte stukken-Tweede Kamer, zitting 1923-1924.)[3]) Het aantal rechtsgeleerde leden werd namelijk van drie tot twee teruggebracht. Op de aangegeven wijze vertrouwde de Regering, „dat deze voorzieningen zonder cenige uitbreiding, althans van be-„teekenis, van het personeel van het gerechtshof (zou) kunnen ge-„schieden . . . ., terwijl . . . . de deugdelijkheid van de behandeling der „aangelegenheden in geenen deele in het gedrang (zou) behoeven te „komen". (Vgl. blzz. 1—2 der Memorie van Toelichting op voren genoemd wetsontwerp no. 292.)

Op dit laatste deel harer toelichting kwam de Regering nog terug op blz. 2 harer Memorie van Antwoord. Zij schreef toen o.a.: „Het „Hoog Militair Gerechtshof is en blijft samengesteld uit twee rechts-„geleerden. waaronder de voorzitter, en vier militairen. Het eenige „wat verandert. is dat de rechtsgeleerden niet uitsluitend in de mili-„taire rechtspraak hun emplooi zullen vinden, doch behalve aan de „militaire rechtspraak ook aan de burgerlijke rechtspraak zullen deel-„nemen. Zal dit een vermindering van den invloed van het rechts-„geleei.de element beteekenen. (De Regeering koestert) daarvoor „geenerlei vrees, integendeel de ruimere ervaring, die de rechtsge-„leerden door hun deelneming aan de burgerlijke rechtspraak zullen „verkrijgen, kan niet anders dan hun werkzaamheid in het Hoog „Militair Gerechtshof ten goede komen." [4])

Op blz. 4 der voren geciteerde Memorie van Antwoord richtte de Regering zich tegen het in het Voorlopig Verslag geuite verwijt, dat de voorgestelde reorganisatie de belangen van de militaire justitiabelen ernstig zou schaden, doordat voor de rechtsgeleerden in het H.M.G. hun functie slechts een nevenbetrekking zou worden [5]). Daarop antwoordde de Regering: „. . . . de rechtspraak is voor den „President en het rechtsgeleerde lid levenswerk, de hun in het Hof „opgedragen taak is daarom niet anders dan, zij het dan ook in zaken „met een bepaalde nuance, uitoefening der functie, waarin hun werk-„zaamheid opgaat. En juist de omstandigheid, dat de militaire zaken „bijzondere eigenaardiglieden vertoonen, die aan hun algemeene werk-„zaamheid voor dit bepaalde terrein een eigen plooi geven, kan niet „anders dan voor de betrokkenen aan dit deel van hun werk een „bekoring geven, die een toegewijde behandeling hunnerzijds waar-„borgt. De ervaring, die de betrokkenen daarbij op het verwante „terrein der burgerlijke rechtspraak bij voortduring blijven opdoen, „kan niet anders dan hun gezag ten goede komen." [6])

De leden. hier aan het woord. waren van mening. dat uit de destijcls gewisselde stukken niets anders valt op te maken dan dat de wetgever ter compensatie1 van het doen verdwijnen van het derde rechtsgeleerde lid uit de organisatie van het H.M.G. de aanwezigheid

---

[3]) M.R.T. XIX 532.
[4]) M.R.T. XX 27.
[5]) M.R.T. XX 29.
[6]) M.R.T. XX 30.

vordert van twee uit burgerlijke rechtsoolleges aangewezen raads-Eieren hij *alle* werkzaamheden van het H.M.G. Wil men verschil maken tussen deze twee, dan zou het uit de Hoge Raad aangewezen lid meer in liet bijzonder zijn kennis en ervaring in wetstoepassing en het uit het Haagse Gerechtshof gekozen lid de aan het Hof voorkomend~,feitenmateriaal en bewijsvoering ten beste moeten geven.

De bedoeling van de wetgever is dus zekerlijk geweest, dat *twee* leden van de genoemde burgerlijke rechtscollegrs geregeld deel zouden nemen aan ***alle*** bij het H.M.G. voorkomende werkzaamheden, daarbij gesteund door die militaire leden, die gekozen zijn uit officieren met meer uitgebreide rechtskennis. (Vgl. Regtspleging bij de Landmagt, artikel 245.)

Voor zover echter dc werkelijke bezetting van het H.M.G. voor buitenstaanders waarneembaar ir. komt het tweede rechtsgeleerde lid alleen in actie, als de president afwezig is.

Wat deze zelf betreft, werd de opmerking gemaakt, dat hij is plaatsvervangend raadsheer van het Haagse Gerechtshof, hetgeen meebrengt, dat hij alleen in dit Hof zitting neemt, wanneer eeii in de strafkamer zittend raadsheer absent is en niet door een collega kan worden vervangen.

Het heeft er dus alle schijn van, dat het begrip van een personele unie, waarover de Regering indertijd sprak. is verlaagd tot een etiket zonder medebrenging van het door de wetgever bedoelde en beloofde gevolg en dus werkende ten nadele van de justitiabelen.

Resumerende, stelden de hier aan het woord zijnde leden, dat de huidige situatie bij het H.31.6. iri strijd is met de bedoelingen van de wetgever. Zij bevalen deze aangelegenheid in de bijzondere aandacht der Regering aan.

Vastgesteld de 22ste Maart 1954.

Witteman, Roebroek, Wendelaar, De Dreu.

INGEKOMEN BIJDRAGEN.

Geen gekleurd opzet

door

Mr A. VAN HOUTE,

gep. Hoofdofficier van Adm. K.M.

In M.R.T. XLVI komen op de bladzijden 421 en 568 beschouwingen voor over het vraagstuk gekleurd of kleurloos opzet in verband met art. 135 W.M.Sr. Het kan wellicht zijn waarde hebben. voor zover nodig, ook aandacht te wijden aan het feit, hoe bedoelde vraag zich in het gemene strafrecht voordoet en aan de omstandigheid, dal de ontwikkeling in de jurisprudentie in deze twee onderdelen van het strafrecht ten aanzien van die vraag tot heden een gelijk beeld vertoont. Daardoor kan wellicht worden bevorderd, dat deze kwestie, welke in het kamp van het gemene strafrecht, zoals aan het slot zal blijken, de geesten en gemoederen nog bezig houdt, in breder verband en volle omvang worde bezien.

Aangezien. nu art. 135 eenmaal van de rommelzolder is gehaald en aan de vergetelheid is ontrukt, de mogelijkheid, dat naar dit art. voor een verwijzing naar de krijgsraad zal worden gegrepen voor de toekomst geenszins moet worden verwaarloosd, acht ik dit mede in het belang van onze militaire rechtsbedeling.

Geen gekleurd opzet. zo luidt het in ons strafrecht: althans zo wordt vrij algemeen aangenomen; dus geen boos opzet, geen eis van bewustzijn bij de dader, dat hij een wettelijke strafbepaling overtrad. Voorts speelt in de onderhavige kwestie nog een rol de regel, dat alles wat in de wettelijke omschrijving van het delict volgt ria het woord ,,opzettelijk", door het opzet wordt beheerst.

De vraag of de eerstbedoelde regel kon, mocht worden gehandhaafd deed zich voor in de dertiger jaren, toen vele wetten tot regeling van het economisch leven tot stand kwamen, w.o. de Landbouwcrisiswet 1933. In deze wordt het handelen in striid met hii of krachtens die wet vastgestelde voorschriften — dus overtreding van elders gestelde normen — in twee vormen strafbaar gesteld, t.w. het *opzettelijk* zodanig handelen als misdrijf, belangrijk zwaarder strafbaar dan het (niet opzettelijk) zodanig handelen, dat als overtreding veel lichter strafbaar wordt gesteld. Waar lag nu het onderscheid tussen opzettelijk handelen in strijd met bepaalde voorschriften en het handelen in strijd met zodanige voorschriften. Begrijpelijk dat deze vraag werd onderworpen aan het oordeel van ons hoogste rechtscollege. dat haar besliste bij arrest van 27 November 1939. N.J. 1940, 338.

Aan een melkventer was te laste gelegd, dat hij ten tijde en ter plaatse als in de dagvaarding vermeld, *opzettelijk* een hoeveelheid melk, welke kennelijk was bestemd om te worden afgeleverd aan afnemers voor eigen huishoudelijk gebruik, had vervoerd, afge-

leverd en verhandeld, althans dat hij toen en aldaar die melk enz. had vervoerd enz. Hij had daardoor gehandeld in strijd met een krachtens een bepaling der Landbouwcrisiswet 1933 vastgesteld voorschrift. De politierechter en het Hof veroordeelden beiden ter zake van het primair te laste gelegde. Het Hof is — zoals uit het arrest blijkt — van mening, dat om veroordeeld te kunnen worden wegens het misdrijf van het opzettelijk handelen in strijd met enz. gebleken moet zijn, dat verdachte de verboden handeling opzettelijk heeft verricht en tevens dat hij moet hebben geweten, dat deze was verboden.

Aangaande dit punt overweegt de H. R. — in overeenstemming met de conclusie van de advocaat-generaal Rombach — ,,dat onder ,,het opzettelijk handelen in strijd met een der bij of krachtens de ,,Landbouwcrisiswet 1933 vastgestelde voorschriften, slechts kan ,,worden verstaan een handelen, dat niet alleen tegen een zoodanig ,,voorschrift indruischt en dus, indien zonder het bedoelde opzet ,,gepleegd, strafbaar zou zijn als overtreding, doch tevens opzette- ,,lijk in strijd met een zoodanig voorschrift is begaan, of m.a.w. bij ,,het plegen waarvan de dader er zich van bewust is geweest, dat hij ,,een bij zoodanig voorschrift opgelegde verplichting schond." Ook naar het oordeel van de annotator (Tav.) bij het arrest moet het hogerbedoelde onderscheid nergens anders in gezocht worden dan in het met of zonder opzet ingaan tegen bepaalde wettelijke voorschriften; volgens hem is aan opzettelijk handelen in het geheel niet gedacht.

Zoals bekend zijn na de Landbouwcrisiswet 1933 nog vele z.g. economische wetten tot stand gekomen. In elk dier wetten is — behoudens hier en daar een afwijkende redactie — hetzelfde systeem gevolgd t.o.v. het handelen in strijd met bij of krachtens zodanige wet vastgestelde voorschriften. De H. R. is voor al die economische wetten blijven vasthouden aan zijn hoger weergegeven opvatting, dat het opzet niet kleurloos was.

In die tijd viel het vonnis van de Krijgsraad te Velde Oost van 12 November 1948. waarvan sprake is op blz. 421 van M.R.T. XLVI.

Tot ons hoogste rechtscollege in 1952 ,,om" ging. De sententie van het H.M.G., waarbij t.a.v. de vraag gekleurd of kleurloos opzet voor art. 135 WM.Sr. een beslissing werd gegeven tegengesteld aan die van de Krijgsraad te Velde Oost, dateert van 21 October 1952.

Het evenbedoelde ,,om" gaan van de H. R. blijkt uit twee arresten van 18 Maart 1952 N.J. 314 en 315.

In nr. 314 ging het om het opzettelijk rechtstreeks uit Duitsland in het vrije verkeer in Nederland invoeren van een partij tandtechnische artikelen anders dan onder overlegging aan de ambtenaren der invoerrechten en accijnzen van de ingevolgr het Devirzenbesliit 1945 vereiste documenten. De rechtbank qualificeerde het als opzettelijke overtreding van een bij of krachtens dat Deviezenbesluit gegeven voorschrift, het Hof als niet opzettelijke overtreding enz.

Beide partijen tekenden cassatie aan en de procureur-generaal lichtte zijn middel o.m. toe door te stellen:

,,De bedoeling van dit cassatie-middel is een uitspraak van Uw .,Raad te verkrijgen over de vraag of voor het misdrijf van art. 31 .,(van het Deviezenbesluit 1945) voldoende is, dat het opzet is ge-,.richt op de verboden gedraging clan wel of het opzet mede gericht ,,moet zijn op overtreding van de norm, zoals elders in de econo-,,mische wetgeving veelal wordt vereist." De H. R. — na het verslag van de Raadsheer-rapporteur Vrij — overwoog te dien aanzien o.m.:

,,dat in de oude kwestie of opzet boos opzet moet zijn, het inzicht ,,is opgekomen, dat in het algemeen feiten strafbaar behoren te zijn, ,,zowel wanneer de dader heeft beseft als wanneer hij had behoren ,,te beseffen, dat zijn gedraging was van een onrechtmatigheid, die ,,uitdrukking vond in haar strafbaarstelling, en dan in beide ge-,,vallen ook strafbaar kunnen zijn tot eenzelfde maximum, zodat ,,alleen bij afwezigheid van alle schuld t.a.v. die onrechtmatigheid, ,,strafbaarheid ontbreekt;

,,dat dit inzicht geen betwisting meer gevonden heeft, daarge-,,laten de enkele gevallen. waarin het strafwetboek het woord ,,op-,,zettelijk" zonder disjunctief ,,en" heeft doen volgen door .,weder-,,rechtelijk" en inzover, naar de makers van dat wetboek zich voor-,,namen door de plaats van eerstgenoemd woord uit te drukken, ge-,,meend kan worden, dat op bedoelde onrechtmatigheid bepaaldelijk ,,opzet gericht zou moeten zijn;

,,dat later bij sommige der gevallen van een sanctiebepaling in een .,bijzondere wet. die op het overtreden van een reeks harer normen ,.straf stelt, twijfel is ontstaan door de omstandigheid; dat een wet-.,gever het opzettelijk begaan van die feiten zwaarder dan het zonder .,meer begaan strafbaar wilde doen zijn, en wel als misdrijf, en daar-,,toe straf stelde, bijv. zoals in art. 31 van voornoemd Deviezenbe-,.sluit, op ,,opzettelijke overtreding van bij of krachtens dit besluit ..gegeven voorschriften";

,,dat deze delictsaanduiding kan doen menen, dat opzet behalve ,,op de verrichte gedraging ook daarop gericht moet zijn, dat deze ,,is ,,overtreding van een hij of krachtens dit besluit gegeven voor-,,schrift". zulks evenwel tengevolge daarvan. dat gemelde sanctie-,.bepaling niet bevat de uit het verbod geputte weergave van het ..strafbare feit. waaruit dit gekend zou worden. doch slechts zekere ,,aanwijzing van en verwijzing naar de plaats in de wetgeving waar ,,dit verbod is te vinden, en dat daaruit door toevoeging van het .,enkele woord ,,opzettelijk" de bedoelde delictsaanduiding is ge-.,vormd;

,.dat echter het aldus samenstellen der sanctiebepaling geenszins .,wijst op een bedoeling om haar meer te doen omvatten dan .,zeker ..opzettelijk handelen of nalaten. terwijl daardoor een bij of krach-..tens dit besluit gegeven voorschrift wordt overtreden", en dus-,.doende af te wijken van wat, als voormeld, in het algemeen tot het ,,strafbaar zijn van feiten vereist is;

,,dat mitsdien moet worden aangenomen, dat voor het misdrijf ,,van art. 31 Deviezenhesluit 1945 alleen opzet bij de dader t.a.v. ,,zijn gedraging in haar verschillende bestanddelen vereist is, niet ,,ook zijn opzet t.a.v. de onrechtmatigheid van die gedraging in haar ,,geheel, zodat het middel is gegrond."

Nr. 315 betrof het feit, dat verdachte ten tijde en ter plaatse als in de dagvaarding vermeld, als firmant in een bedrijf opzettelijk was overgegaan tot het doen inblikken van groenten, in strijd met de ter zake geldende wettelijke voorschriften en zodoende opzettelijk zou hebben overtreden hel bij art. 2 Bedrijfsvergunningenbesluit 1941 gestelde verbod, subsidiair dat hij hetzelfde zou hebben gedaan ,,hoogst ondoordacht en onvoorzichtig en zonder zich voldoende op ,,de hoogte te hebben gesteld van de draagwijdte der ter zake gel- ,,dende wettelijke bepalingen", zodat aan zijn schuld was te wijten, dat het bedoelde verbod werd overtreden.

De rechtbank veroordeelde wegens opzettelijke overtreding van het voornoemde verbod; zo ook het Hof. Ook in deze zaak vroeg de procureur-generaal beslissing over de vraag „of het door art. 12 lid 1 ,,Bedrijfsvergunningenbesluit 1941 vereiste opzet mede gericht ,,moet zijn op het overtreden van de verbodsbepaling". De P.-G. wilde deze vraag bevestigend beantwoord zien, daar naar zijn mening ,,in ,,dit Besluit, dat men tot de oudere economische wetgeving kan ,,rekenen, wel bedoeld zal zijn dat opzet en schuld ook op de norm- ,,overtreding betrekking moeten hebben, zoals in die oudere wet- ,,geving in het algemeen het geval is."

De H. R. overwoog o.m.:

,,dat van een dergelijke bedoeling bij genoemd Besluit evenmin ,,als bij de overige hier in het oog gevatte sociaal-economische wet- ,,geving is gebleken;

,,dat de tekst van het Besluit ook geen aanleiding geeft hiermede ,,een eis van opzei gericht op het overtreden van de verbodsbepaling ,,aan te nemen;

,,dat de norm, waarin hier straf is gesteld op onder verschillende ,,delictsomschrijvingen vallende gedragingen tezamen — door n.l. ,,die gedragingen aan te wijzen naar de erdoor overtreden verboden ,,en deze hier met hun enkele plaats in de wetgeving aan te duiden — ,,niet meebrengt om nu voor de strafbaarheid van juist deze gedra- ,,gingen te vereisen, dat de dader, naast bovenomschreven opzet ,,t.a.v. de bestanddelen zijner gedraging, tevens opzet gericht had ,,moeten hebben op de omstandigheid, dat zijn gedraging in haar ,,geheel met zodanig verbod strijdig en dus onrechtmatig was;

,,dat derhalve het aangevoerde niet leidt tot een bevestigend ant- ,,woord op de gestelde vraag."

De H. R. beschouwde derhalve het opzet bij deze groep delicten als kleurloos.

Het is alleen mijn bedoeling geweest het licht te doen vallen op de feitelijkheden, niet om in deze, in de eerste plaats voor de toe-

passing der Wet op de Econoniische delicten, uiteraard hoogst belangrijke kwestie een mening uit te spreken, noch om stelling te nemen t.a.v. de vraag of in het algemeen herziening nodig is van ons gebruikelijk standpunt inzake gekleurd of kleurloos opzet. Voor de toepassing van art. 135 W.M.Sr. schaar ik mij geheel aan de zijde van Mr VERMEER, wat betreft het voorkomende in de tweede alinea van diens beschouwing ,Geen gekleurd opzet" op blz. 421 van M.R.T. XLVI.

Hiermede te eindigen zou m.i. een minder volledig beeld geven van de huidige stand van zaken. Want over de vraag gekleurd of kleurloos opzei acht ik de strijd n.l. nog niet geëindigd. Talrijke schrijvers hebben hun stem verheven tegen de hogergenoemde arresten van 28 Maart 1952; slechts enkele toonden daarmede in te stemmen. Ook de N.J.V. hield zich in 1952 bezig niet de kwestie, of de beginselen waarvan de wetgever is uitgegaan bij het opnemen van opzet, oogmerk. voornemen of schuld als bestanddeel van delictsomschrijvingen behoren te worden herzien; prae-adviseurs over deze vraag naren Prof. VAN HATTUM en Mr P. S. NOYON, die zich daarbij o.m. uitspraken tegen de arresten van 18 Maart 1932, Prof. VAN BEMMELEN schrijft in T.v.Sr. LXI over „De psychologie en .,de begrippen opzet en schuld"; onderdeel 5 b van dat artikel bovenaan blz. 97 vangt aan met de woorden: „Hoe zijn wij ooit tot deze .,leer van het kleurloos opzet gekomen. . . .?" Prof. RÖLING in zijn onderschrift onder de arresten van 18 Maart 1932 in N.J. blijkt zich met die uitspraken niet te kunnen verenigen; hetzelfde blijkt ook van Prof. VAN BEMMELEN uit een noot op blz. 98 van T.v.Sr. LXI. Zowel diens artikel als de argumenten van Prof. RÖLING in diens onderschrift zijn de moeite van het lezen meer dan waard. Hiermede wil geenszins gezegd zijn, dat ik voor art. 135 W.M.Sr. iets zou willen terugnemen van mijn zo even uitgesproken adhaesie met het oordeel van Mr. VERMEER. Immers, zander daarop verder in te gaan. meen ik, dat de bedoelde kwestie voor de ecoiiomische delicten door diverse oorzaken van stonde aan anders ligt dan voor art. 133 W.M.Sr. Te dier zake worde lezing van het onderschrift van Prof. RÖLING vooral aanbevolen.

Het toezicht op voorwaardelijk veroordeelde militairen

door

H. A. VAN EE,
Luitenant ter Zee (A) 2e kl.

1. De ondertoezichtstelling van voorwaardelijk veroordeelden ingevolge art. 14 d W.v.Sr. wordt door de rechter veelvuldig toegepast. Immers, deze ondertoezichtstelling. gericht op de reclassering van het individu, biedt de rechter de mogelijkheid niet alleen een vergeldingsstraf, doch ook een opvoedende maatregel te realiseren. Het is jammer, dat zulks nodig is, maar in vele gevallen schiet het gezin te kort in zijn opvoedende taak en moet de rechter ingrijpen.

De gevallen waarin ondertoezichtstelling wordt gelast zijn vrij duidelijk te onderkennen. Uit het uitgebrachte voorlichtingsrapport blijkt wel of een toezicht een redelijke kans van slagen heeft. De hoofdoorzaak van een ondertoezichtstelling is. dat de veroordeelde enigszins uit zijn omgeving moet worden gehaald om niet geheel te gronde te gaan.

Het toezicht wordt uitgeoefend door een reclasseringsinstelling, welke de zorg voor een bepaald persoon overdraagt aan een toezichthouder, De kwaliteit van de reclasseringsinstellingen en de toezichthouders is gelukkig zodanig, dat vele veroordeelden voor een algehele ondergang kunnen worden behoed.

2. De regeling der voorwaardelijke veroordeling met de daarbij behorende ondertoezichtstelling is ook van toepassing op aan de militaire rechtsmacht onderworpen personen, ongeacht of deze militaire of commune delicten hebben begaan. Ook in deze sector van het strafrecht wordt zodoende veel goeds tot stand gebracht.

Toch zijn er nadelen aan de huidige regeling van de ondertoezichtstelling verbonden. vooral als de veroordeelde in de militaire dienst blijft. Dan wordt de uitoefening van het toezicht veel moeilijker. De reclasseringsinstellingen zijn wel de eersten om dit te beamen.

Waarin zit die moeilijkheid nu?

Voor de beantwoording van deze vraag oriënteer ik mij voornamelijk op de gang van zaken bij de Koninklijke Marine, hoewel ik meen, dat overeenkomstige bezwaren zich ook bij de Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht zullen voordoen.

Naar mijn mening zijn er twee belangrijke oorzaken voor de bemoeilijking van het toezicht aan te wijzen:

1e. de volledige deelneming van de veroordeelde aan de militaire maatschappij:

2e. de vele overplaatsingen in de militaire dienst.

ad 1e

Na zijn veroordeling wordt de veroordeelde weer geplaatst, hetzij aan boord van een schip. hetzij bij een inrichting aan de wal. Dat wil zeggen, dat hij geheel wordt opgenomen in de militaire gemeen-

schap, 's avonds kan gaan passagieren waarheen hij wil, terwijl hem allerlei werkzaamheden of diensten kunnen worden opgedragen. omdat hij als geheel volwaardig militair wordt beschouwd. Een plaatsing bij een voor de veroordeelde geëigend bedrijf, zoals in het burgerleven kan geschieden, is hier onmogelijk. Men kan nu eenmaal niet in alle gevallen de gebruiksaanwijzing van een bepaald persoon nagaan, alvorens hem zijn werk op te dragen. Om deze reden is de veel geuite klacht van de raadsman: ,,Hoe kunnen ze nu ,,zo'n iemand daarmee belasten" weinig steekhoudend.

Het gevaar bestaat dus dat de veroordeelde juist een functie krijgt waarvoor hij, gezien zijn antecedenten, helemaal niet in aanmerking komt.

Een ander bezwaar is, dat de militaire samenleving een geheel eigen sfeer, met daarmede een zeer speciale levenshouding schept. Vooral op schepen uit zich dit bijzonder sterk. De aangewezen toezichthouder zal zich als burger moeilijk in die geesteshouding kunnen verplaatsen, waardoor soms het oontact met de veroordeelde erg moeilijk wordt.

ad 2e.

Het is een toevalligheid als de veroordeelde in dezelfde plaats terechtkomt als zijn toezichthouder. In zulk geval kan de toezichthouder enig contact met de veroordeelde bewaren. Door de veelvuldige overplaatsingen bij de Koninklijke Marine komt aan deze gunstige toestand spoedig een eind en het toezicht bestaat dan slechts nog alleen op papier. Wordt de veroordeelde op een varend schip geplaatst, dan is het toezicht meestal geheel illusoir.

Het is niet verwonderlijk dat verschillende reclasseringsinstellingen huiverend of afwijzend staan tegenover een ondertoezichtstelling van een actief dienende militaire veroordeelde.

3. Bij het zoeken naar een oplossing van bovenomschreven moeilijkheden kan men zich op het standpunt stellen dat, waar van het toezicht op militairen toch niet veel terechtkomt, het beter is helemaal maar geen ondertoezichtstelling te gelasten. Inderdaad, is dit kennelijk soms de overweging van de militaire rechter. Toch doet men m.i. hiermede de veroordeelde onrecht: ook de militair heeft recht op dezelfde reclasseringskansen als de burger.

Een andere, veel aantrekkelijker oplossing is: militairen in te schakelen als toezichthouders.

4. De hierboven geschetste moeilijkheden bij het toezicht op de actief dienende militair vervallen grotendeels indien een militair als toezichthouder wordt aangewezen. Deze is immers thuis in de militaire samenleving, gaat dagelijks met militairen om en zal daarom ook de militaire sfeer beter aanvoelen dan de burgertoezichthouder. Het contact tussen toezichthouder en veroordeelde wordt hechter.

Op de werkzaamheden van de veroordeelde kan de militaire toezichthouder, bij voorkeur een officier. meer invloed uitoefenen, zelfs

als hij op een geheel andere inrichting geplaatst is. Meestal kent hij dan toch wel de superieuren van de veroordeelde en kan hen dus inlichten over het één en ander, waardoor veelal wel enigszins tegemoet kan worden gekomen aan de reclasseringswensen. Vanzelfsprekend dient dit alles ie geschieden door tussenkomst of niet toestemming van de commandant van de veroordeelde.

Ook indien de veroordeelde op een schip is geplaatst of van plaatsing verandert, kan de militaire toezichthouder nog contact bewaren, via de commandant, divisiechef, diensichcf of baksmeester van de veroordeelde.

Dit alles ligt de militaire toezichthouder beter omdat hij de wegen ertoe kent en de mogelijkheid heeft regelmatig deze contacten te leggen.

5. Men kan van mening verschillen of de militaire toezichthouder een officier, een onderofficier of een ongegradueerde behoort te zijn. Belangrijk is dit echter niet. Hoewel veelal aan een officier, qua positie en ontwikkeling, de voorkeur moet worden gegeven, is ook de onderofficier en de ongegradueerde volkomen in staat het toezicht uit te oefenen.

Wel moeten als toezichthouder slechts worden aangewezen militairen. die zich hiervoor beschikbaar stellen en die tevens de kwaliteiten bezitten om een doeltreffend toezicht te kunnen uitoefenen. Voor alles moet voorkomen worden, dat het toezicht in een kwellende bemoeizucht ontaardt. Het zal in de practijk niet moeilijk vallen zulke militairen te vinden. De ondertoezichtstelling lijkt veel op de oude marine-instelling van „zeevader", en dat ligt vele marinemannen wel. Het belangrijkste bij een toezicht is immers het aanvoelen van de sfeer waarin de veroordeelde leeft en de geestesgesteldheid welke hij zich door die omgeving heeft eigen gemaakt, waardoor het geven van hulp en steun zeer vergemakkelijkt wordt.

6. Welke zijn nu de wettelijke mogelijkheden om een militair als toezichthouder aan te wijzen?

Art. 14 d van het Wetb. v. Strafr. bepaalt dat het toezicht kan worden opgedragen aan een in het Rijk gevestigde, rechtspersoonlijkheid bezittende instelling, aan de houder van een aldaar gevestigde inrichting of aan een bijzonder ambtenaar. Dit toezicht wordt nader geregeld in het besluit van 13 Decemhcr 1947, de Reclasseringsregeling 1947. Hierin worden de voorwaarden waaraan een instelling of inrichting moet voldoen in verband met art. 14 d Wetb. v. Strafr. nader geregeld.

Art. 60 van genoemde regeling bepaalt wie onder bijzondere ambtenaren in de zin van art. 14 d moeten worden verstaan. Het artikel kent de mogelijkheid om reclasseringsambtenaren in algemene dienst te benoemen, terwijl art. 63 dier regeling bepaalt, dat zulke amtenaren geen ander beroep mogen uitoefenen of bediening

mogen bekleden, dan met toestemming van de Minister van Justitie, welke autoriteit tevens de ambtenaren kan benoemen.

Het is derhalve mogelijk langs deze weg militairen tot reclasseringsambtenaar te benoemen.

Een m.i. betere oplossirig is via de reclasseringsinstellingen tot aanwijzing van een militaire toezichthouder te komen.

Alleen dient de mogelijkheid onder de ogen te worden gezien, dat bij uitzending van de betrokken toezichthouder naar overzee een ander als zodanig wordt aangewezen. Indien de veroordeelde naar overzee wordt overgeplaatst zou een aldaar aanwezig officier door de reclasseringsinstelling met het toezicht kunnen worden belast, terwijl ook de mogelijkheid bestaat dat de toezichthouder een hem bekend, overzee dienend, officier verzoekt zich te ontfermen over de veroordeelde.

7 Een geheel ander aspect krijgt het hierboven betoogde, indien de ondertoezichtstrlling bij een voorwaardelijke veroordeling geheel in het militaire vlak wordt getrokken.

Voorwaardelijke veroordeling met ondertoezichtstelling is niet alleen mogelijk bij commune delicten, doch ook bij feiten. omschreven in het Wetboek van Militair Strafrecht. Hoe vaak komt het niet voor, dat het uit militair oogpunt wenselijk zou zijn een ondertoezichtstelling te gelasten. Ik denk hierbij aan personen die telkens weglopen, telkens vergrijpen tegen de ondergeschiktheid begaan, enz. In de practijk is het enige middel van de militaire rechter om hiertegen op te treden de militaire detentie, hoewel zich hierbij in verband met het plafond van twee maanden ook moeilijkheden voordoen. De kortelings opengestelde mogelijkheid om plaatsing in een strafklasse op te leggen geeft wel een tweede middel aan de rechter om regelmatig onkrijgstuchtelijk gedrag te oorrigeren, doch in de eerste plaats kan deze straf slechts opgelegd worden aan ongegradueerden, tenzij betrokkene van rechtswege wordt verlaagd. terwijl de strafklasse toch wel als een uitermate zware straf moet worden aangemerkt, gezien de verschillende gevolgen. die deze straf voor de veroordeelde heeft.

Een ideale oplossing zou zijn de voorwaardelijke veroordeling (geheel of gedeeltelijk) met ondertoezichtstelling, waarbij als toezichthouder een militair wordt aangewezen.

In deze gevallen zal er wel nooit een uitgebracht voorlichtingsrapport zijn. Zo belangrijk is dat echter niet, omdat de militaire loopbaan van betrokkene wel duidelijk uit de straffenlijst en de eonduiterapporten zal blijken. Wel dient van te voren overleg te worden gepleegd met de reclasseringsinstelling omtrent het uit te oefenen toezicht.

8. Het komt mij voor dat het bovenstaande reden genoeg lijkt om een, althans voorlopige, proefneming met militaire toezichthouders te rechtvaardigen.

Het is dan ook een verheugend verschijnsel dat bij het Nederlands Genootschap tot Reclassering, afdeling 's-Gravenhage, in ieder geval één, en misschien zelfs wel meerdere, oud-beroepsmilitairen als toezichthouders werken.

Indien het nog eens zover zou komen, dat men over permanente militaire toezichthouders beschikt, dan zal de militaire rechter een belangrijk hulpmiddel hebben om zowel de goede tucht bij de Krijgsmacht te handhaven als het belang van de militair te dienen.

's-Gravenhage, 27 Januari 1954.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Zeekrijgsraad te 's-Gravenhage.

Vonnis van **4** Juni 1953.

President: Mr D. *B.* A. Franken; *Leden:* W. H. de Graaff, J. C. van Epen, A. van Miert en T. J. Rikkers.
Raadsman: Adelborst *A I* van Gelder.

Schuldheling.
Geldboete, welke geheel betaald wordt geacht door het ondergane voorarrest.

(Wb.v.Str. art. 27, 417 *bis).*

DE KRIJGSRAAD VOOR DE ZEEMACHT BINNEN HET RIJK IN EUROPA TE 'S-GRAVENHAGE.

in de zaak van de Fiscaal tegen P. B., oud 21 jaren, geïequireerde, laatstelijk voor de verwijzing naar de Zeekrijgsraad gediend hebbende als marinier 2e klasse z/m.,

Gezien:....enz.;

Gezien het bevel tot bijeenkoming van de Zeekrijgsraad d.d. 18 Mei 1953 aan de voet van welk stuk door de Fiscaal aan de beklaagde wordt ten laste gelegd:

.,dat hij in de gemeente Texel op of omstreeks 1953 een hoeveel-
,,heid verf van ongeveer 3 liter heeft gekocht, terwijl hij wist. al-
,,thans hem bekend was, althans hij redelijkerwijs had kunnen ver-
,,moeden, dat deze verf door misdrijf was verkregen";

Post alia:

Overwegende, dat het bewezene behoort te worden gequalificeerd als:

„ENIG VOORWERP KOPEN, TERWIJL HET AAN ZIJN SCHULD TE
„WIJTEN IS DAT ZIJN HANDELING EEN DOOR MISDRIJF VERKREGEN
,,VOORWERP BETREFT";

Overwegende, dat gelet op de ernst van het gepleegde feit, de omstandigheden waaronder het is begaan en de persoon van beklaagde, een geldboete van f 25 subsidiair 10 dagen hechtenis passend is, terwijl de tijd door beklaagde van 18 Februari tot en met 20 Maart 1953 in voorarrest doorgebracht geheel in mindering behoort te worden gebracht bij de uitvoering van de op te leggen straf in dier voege, dat een bedrag van f 25 dier boete gelijk aan een vervangende hechtenis van 10 dagen, voor betaald respectievelijk voor geleden wordt gehouden;....enz.

Zeekrijgsraad te 's-Gravenhage.

Vonnis van 4 Juni 1953.

President: Mr D. B. h. Franken; *Leden:* W. H. de Graaff, J. C. van Epen, h. van Miert en S. J. Rikkers.
Raadsmart: Ltz. II v. Halder.

Verduistering, door, in de tunnel tussen de perrons een geldig spoorkaartje gevonden hebbende, aan het loket voor doorgaande reizigers ie trachten het in te wisselen tegen geld.

Verworpen het verweer dat de verduistering niet voltooid is, vermits beklaagde slechts geïnformeerd heeft naar de mogelijkheid om het kaartje te verzilveren en hij, toen hem gevraagd werd of hij het lcaartje gevonden had, onmiddellijk bevestigend heeft gearztwoord, zodat zelfs van strafbare poging geen sprake kan zijn nu beklaagde vrijwillig is teruggetreden. De Krijgsraad overweegt dat, toen beklaagde met de intentie om het kaartje te verzilveren zich naar het loket begaf, hij handelde in strijd met het recht krachtens hetwelk hij het goed onder zich had. Zodra deze intentie optrad was de verduistering (krachtens vaste jurisprudentie) voltooid.

Rekening gehouden met opleggirzg van krijgstuchtelijke straf.

(W.K. art. 57; Wb.v.Str. art. 43, 321).

DE KRIJGSRAAD VOOR DE ZEEMACHT BINNEN HET RIJK IN EUROPA TE 'S GRAVENHAGE,

in de zaak van de Fiscaal tegen G. W. H., oud 23 jaren, gerequireerde, laatstelijk vóór de verwijzing naar de Zeekrijgsraad gediend hebbende als matroos 1e klasse,

Gezien:....enz.:

Gezien het bevel tot bijeenkoming van de Zeekrijgsraad d.d. 18 Mei 1953 aan de voet van welk stuk door de Fiscaal aan de beklaagde wordt ten laste gelegd:

,,dat hij te Haarlem op of omstreeks 21 Januari 1953 opzettelijk ,,een, aan G. W. Kumpe, althans aan een ander dan aan hem, be-,,klaagde, toebehorend geldig spoorkaartje, zijnde een retour 3e klasse ,,Haarlem-Rotterdam Delftse Poort, gedateerd 21 Januari 1953, serie ,,A 6691, kostende f 4,25, dat hij gevonden had en uit dien hoofde ..onder zich had, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend;

,,*subsidiair:*

,,dat hij te Haarlem, op of omstreeks 21 Januari 1953 met het ,,oogmerk van wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen een, ,,aan G. W. Kumpe, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, ..toebehorend geldig spoorkaartje, zijnde een retour Se klasse Haar-,,lem—Rotterdam Delftse Poort, gedateerd 21 Januari 1953, serie ..A 6691, kostende f 4.25";

Gezien:....enz.;

Overwegende, dat ten processe, zakelijk gerelateerd, hebben verklaard:

1e. G. W. H., oud 23 jaar, als beklaagde:

dat hij op 21 Januari 1953 in de tunnel tussen de perrons van het station Haarlem een hem niet toebehorend geldig spoorkaartje, zijnde een retour 3e klasse Haarlem-Rotterdam Delftse Poort en gedateerd 21 Januari 1953, serie A 6691, kostende f 4,25 vond, hetwelk hij bij zich stak met de bedoeling om te trachten de rechtmatige eigenaar op te sporen; dat hij op het tweede perron aan een drietal reizigers heeft gevraagd of zij het door hem gevonden plaatsbewijs hadden verloren. doch allen ontkennend antwoordden; dat een burger hem zeide. dat hij maar naar het loket van doorgaande reizigers moest gaan om het tegen geld in te wisselen, waarop hij zich naar dat loket van het station begaf en aan de aldaar aanwezige ambtenaar vroeg of het kaartje ingewisseld kon worden en hij aan die loketbeambte. die hem allerlei vragen begon te stellen, heeft verklaard, dat hij het kaartje die morgen gekocht had en hij er geen gebruik meer van wenste te maken omdat het inmiddels reeds te laat geworden was;

Post alia:

Overwegende, dat het bewezene behoort te worden gequalificeerd als: „VERDUISTERING";

Overwegende, dat de verdediger van beklaagde namens deze het verweer heeft gevoerd, dat de te laste gelegde verduistering niet is bewezen, vermits het bedrag van f 4.25 niet aan beklaagde is uitbetaald, zodat hoogstens van een poging tot een verduistering kan worden gesproken doch ook deze in casu niet aanwezig is, vermits hij op de hem later gestelde vraag of hij het kaartje had gevonden. direct bevestigend heeft geantwoord en het kaartje heeft teruggegeven. zodat hij vrijwillig is teruggetreden.

Overwegende, te dien aanzien, dat toen beklaagde met het door hem gevonden kaartje zich op weg begaf naar het loket van doorgaande reizigers om liet te verzilveren. hij mei dat kaartje handelde in strijd met de aard van het recht krachtens hetwelk hij dat goed onder zich had, hetgeen toeëigening oplevert en volgens vaste jurisprudentie die toeëigenirig reeds is voltooid *zodra* de intentie ten aanzien van het goed, dat de dader anders dan door misdrijf onder zich heeft, verandert; dat het verweer mitsdien wordt verworpen;

Overwegende, dat beklaagde op 6 Februari 1953 door zijn Commandant krijgstuchtelijk is gestraft met 8 dagen verzwaard arrest wegens:

1e. nagelaten een door hem op het station te Haarlem gevonden geldige plaatskaart der Nederlandse Spoorwegen onmiddellijk bij liet perronloket voor doorgaande reizigers in te leveren, doch bij dat loket geïnformeerd of zulk een plaatskaart verzilverd kon worden;

2e. hierdoor sterk de indruk gewekt dat hij zich hei goed van een ander wilde toeëigenen;

3e. op parade tot tweemaal toe een andere lezing van het voorval gegeven en daardoor het onderzoek naar de juiste toedracht bemoeilijkt;

zodat de Krijgsraad bij de bepaling van de straf met die krijgstuchtelijke straftoepassing rekening behoort te houden;

dat, gelet op het vorenstaande, de ernst van het gepleegde feit, de omstandigheden waaronder het is begaan en de persoon van beklaagde, een geldboete ad f 15 subsidiair 6 dagen hechtenis passend is;. . . .enz.

Zeekrijgsraad te 's-Gravenhage.

Vonnis van 30 Juli 1953.

President: Mr D. B. A. Franken; *Leden:* J. J. Hoogendoorn, T. J. Rikkers, H. J. Baay en W. A. de Looze.
Raadsman: KLZ. B. Knopper.

Medeplichtigheid aan diefstal door behulpzaam te zijn bij het plegen van het feit: beklaagde had ten verzoeke van eert ander eert kistje, inhoudende werktuigen en kledingstukken en xich bevindende op het terrein van 's Rijks Werf te Willemsoord, aan boord van het schip, waar hij diende, gebracht.

Net verweer van de raadsman, dat de wegnerningsdaad reeds was voltooid vermits de (hoofd)dader de goederen in het kistje had gesloten en zelf de sleutel van het kistje onder zich had, verworpen, omdat het accent van de wegnemingsdaad moet vallen op het buiten de werfpoort brengen van het kistje. Zolang het kistje nog niet buiten de werfpoort was, was er van „wegnemen" in de zin van artikel 310 Wb.v.Str. geen sprake.

(Wb.v.Str. artt. 47 en 310).

DE KRIJGSRAAD BIJ DE ZEEMACHT BINNEN HET RIJK IN EUROPA TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Fiscaal tegen W. G., oud 41 jaren, gerequireerde, laatstelijk vóór de verwijzing naar de Zeekrijgsraad gediend hebbende als korporaal-machinist.

Gezien:. . . .enz.;

Gezien het bevel tot bijeenkoming van de Zeekrijgsraad d.d. 13 Juli 1953 aan de voet van welk stuk door de Fiscaal aan de beklaagde wordt ten laste gelegd:

„dat hij te Den Helder op een tijdstip in of omstreeks het tijdvak „van 16 Maart 1953 tot 7 April 1953 — nadat C. G. hem had mede-„gedeeld dat deze op de Rijkswerf enige gereedschappen en/of goe-„deren, die, naar hij, beklaagde, wist of begreep. aan voornoemde „C. G. niet toebehoorden. in een kistje had verzameld met het oog-„merk om een en ander ter toeëigening weg te voeren van die werf, „ofschoon deze, zoals hij wist of begreep, daartoe geen recht of ver-„gunning had — op diens verzoek opzettelijk meergenoemde C. G. „behulpzaam is geweest bij het weghalen van die werf van dat kistje

„met die gereedschappen en/of goederen, die toebehoorden aan een „ander dan hem. beklaagde en/of aan C. G., welke hulp hierin be- „stond, dat hij dat kistje van die werf overbracht naar de op die „werf toenmaals liggende onderzeebootjager Hr. Ms. „Queen Wil- „helmina", aan boord van welk schip hij diende";

Gezien:....enz.;

Overwegende, dat ten processe, zakelijk gerelateerd. hebben verklaard:

1e. W. G., oud 41 jaar, als beklaagde:

dat in het tijdvak van 16 Maart tot 7 April 1953 Hr. Ms. onderzeebootjager „Queen Wilhelmina" aan boord van welk schip hij diende, voor reparatie op de Rijkswerf te Den Helder lag; dat in dat tijdvak zijn neef C. G. hem mededeelde, dat deze op die werf enige gereedschappen en afgekeurde kledingstukken in een kistje had verzameld, welk kistje en de zich daarin bevindende goederen noch aan hem noch aan zijn neef toebehoorden, met de bedoeling om een en ander van deze werf weg te voeren, indien zich daarvoor een gelegenheid zou voordoen; dat zijn neef hem toen verzocht deze daarbij behulpzaam te zijn, hetgeen hij toezegde; dat hij deze die dienst wilde bewijzen hoewel deze natuurlijk zeer goed in staat was die zaken zelf mede naar huis te nemen; dat hij begreep 'dat deze met die goederen niet de werfpoort zou mogen passeren; dat hij op een tijdstip in bovengenoemd tijdvak te Den Helder opzettelijk zijn neef bij het weghalen van dat kistje met die gereedschappen en goederen van de Rijkswerf behulpzaam is geweest door dat kistje met deze gereedschappen en die goederen van die werf naar Hr. Ms. „Queen Wilhelmina" over te brengen:

2e. enz.....;

Overwegende. dat het bewezene behoort te worden gequalificeerd als:

„MEDEPLICHTIGHEID AAN DIEFSTAL DOOR OPZETTELIJK BE- „HULPZAAM TE ZIJN BIJ HET PLEGEN VAN HET MISDRIJF";

Overwegende, dat de raadsman van beklaagde namens deze het verweer heeft gevoerd dat vermits, toen C. G. het kistje met gereedschappen en kleding aan zijn neef W. G. overhandigde. dit kistje afgesloten was en C. G. de sleutel van dat kistje bij zich hield, op het moment der overhandiging de diefstal door C. G. reeds was voltooid, zodat W. G. niet behulpzaam is geweest bij het plegen van. doch *na* het plegen'van het misdrijf;

Overwegende, te dien aanzien, dal vermits voor het plegen van de door C. G. begane diefstal het accent van de handeling moet vallen op de omstandigheid, dat het kistje niet goederen buiten de wcrfpoort werd gebracht, zolang dit kistje nog niet buiten de werfpoort was, er nog van „wegnemen", in de zin van artikel 310 van het Wetboek van Strafrecht, geen sprake was;

Overwegende. dat gelet op de ernst van het gepleegde feit, de omstandigheden, waaronder het is begaan en de persoon van beklaagde een gevangenisstraf voor de tijd van een maand passend is,

terwijl de tijd door hem van 10 April tot en met 10 Mei 1953 in voorarrest doorgebracht, geheel in mindering behoort te worden gebracht bij de uitvoering van de op te leggen straf;....enz.

Zeekrijgsraad te 's-Gravenhage.

Vonnis van 27 Augustus 1953.

President: Mr *D. B.* A. Franken; *Leden:* W. H. de Graaff, J. C. van Epen, A. van Miert en G. Zeiler..
Raadsman: Mr Spaargaren.

Als dienstplichtige met groot verlof, in het tijdvak gedurende hetwelk hij voor de werlcelijke dienst kan worden opgeroepen, een meerdere in hef openbaar mondeling beledigen.

Geldboete opgelegd, met toepassing van art. 24 Wb.v.Str.; van de geldboete f 5 wegens ondergaan preventief arrest in mindering gebracht.

(W.M.S.R. art. 60, 2°, 108; Wb.v.Str. art. 24. 27).

DE KRIJGSRAAD VOOR DE ZEEMACHT BINNEN HET RIJK IN EUROPA TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Fiscaal tegen J. W. M., oud 22 jaren, gerequircerdc, laatstelijk vóór de verwijzing naar de Zeekrijgsraad gediend hebbendc als marinier 2e kl. z/m,

Gezien:....enz.;

Gezien het bevel tot bijeenkoming van de Zeekrijgsraad d.d. 10 Augustus 1953, aan de voet van welk stuk door de Fiscaal aan de beklaagde wordt ten laste gelegd:

.,dat hij te Huizen (N.H.) op of omstreeks 29 Juni 1953, toen hij ,,zich als marinier 2e klasse z/m met groot verlof bevond, doch nog ,,steeds voor de werkelijke dienst bij de zeemacht kon worden op-,,geroepen, opzettelijk de, zich in zijn nabijhrid bevindende, in uni-,,form geklede adjudant-onderofficier der Koninklijke Landmacht J. ,,Manasse op de openbare weg, de Rijksweg Amsterdam—Amers-,,foort, heeft toegeroepen ,,vuile trekhond, laat die jongens toch ,,lopen", althans woorden van dergelijke beledigende strekking";

Gezien:....enz.;

Overwegende. dat J. W. M., oud 22 jaar, ten processc als beklaagde, zakelijk gerelateerd heeft verklaard:

dat hij op 29 Juni 1953 marinier 2e klasse z/m met groot verlof was en nog steeds voor de werkelijke dienst bij de zeemacht kon worden opgeroepen; dat hij op die dag op de openbare weg, de Rijksweg Amsterdam — Amersfoort in de gemeente Huizen (N.H.) opzeticlijk een zich in zijn nabijheid bevindende in uniform geklede adjudarit-onderofficier der Koninklijke Landmacht, die naar hij nu

weet Manasse is geheten, heeft toegeroepen: „Vuile trekhond, laat „die jongens toch lopen";

Overwegende, dat ten processe aanwezig is en voorgelezen, een door P. van Kesteren, wachtmeester der Koninklijke Marechaussee dd. 7 Juli 1953 op ambtseed opgemaakt en getekend proces-verbaal, houdende de daarin opgenomen verklaring van J. Manasse, geboren 7 Januari 1915, door deze te overstaan van relatant afgelegd en luidende. zakelijk gerelateerd:

dat hij op 29 Juni 1953, dienende als adjudant-onderofficier bij het Luchtdoelartilleriedepôt nabij het kruispunt van de Rijksweg van de Legerplaats bij Laren (N.H.) een militair, die geen hoofddeksel droeg, toeriep te stoppen, waaraan deze geen gevolg gaf; dat hij de soldaat W. opdracht gaf deze militair achterna te gaan; dat tegenover de naast de legerplaats gelegen uitspanning zich een drietal burgers bevond; dat een hunner in zijn richting riep: „Vuile trekhond, laat die jongens toch lopen";

Overwegende. dat door de inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen, wettig en overtuigend is bewezen, met beklaagde's schuld eraan, hetgeen hem is te laste gelegd;

Overwegende, dat het iemand toevoegen van de woorden: „Vuile „trekhond" voor deze beledigend is en het opzet om te beledigen blijkt uit het gebruik dier woorden zelve;

Overwegende, dat het bewezene behoort te worden gequalificeerd als:

„ALS MILITAIR OPZETTELIJK EEN MEERDERE IN HET OPENBAAR „MONDELING BELEDIGEN";

Overwegende, dat gelet op de ernst van het gepleegde feit, de omstandigheden, waaronder het is begaan en de persoon van beklaagde. met toepassing van artikel 24 van het Wetboek van Strafrecht een geldboete ad f 60 subsidiair 24 dagen hechtenis passend is, terwijl de tijd door hem van 29 tot en met 30 Juni 1953 in voorarrest doorgebracht, geheel in mindering behoort te worden gebracht bij de uitvoering van deze straf, in dier voege dat een bedrag van f 5 dier boete gelijk aan een vervangende hechtenis van 2 dagen voor betaald. respectievelijk voor geleden wordt gehouden:....enz.

Krijgsraad te Velde Oost.

Vonnis van 15 October 1953.

President: Kolonel Mr H. H. A. de Graaff; *Leden:* Kolonel G. C. Berenschot en Kapitein N. van Houte.

Opzettelijke ongehoorxaarnheid: niet groeten van een vaandrig; vervolgens met de handen in de zakken blijven staan na bevel de handen uit de zakken te halen en nalaten zich naar de brigadepost der Koninklijke Maréchaussée te begeven.

In eerste aanleg: militaire detentie v.d.t.v. zes weken.

Eis in appel: militaire detentie v.d.t.v. twee maanden en onmiddellijke gevangenneming.

Straf in appèl: f 50 boete, gelet op het gebleken hoogst ontactvolle optreden van de vaandrig in kwestie.

(W.N.S.R. art. 114; Wb.v.Str. art. 24).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE OOST.

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen G. A. T.. geb. 16 Jaunari 1932, dpl. soldaat, beklaagde;

Gezien: . . . .enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

,,dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de ,,Koninklijke Landmacht. althans als militair in de zin der Wet. op ,,of omstreeks 16 Mei 1953 te Woerden, althans in Nederland, tel- ,,kens heeft geweigerd en/of telkens opzettelijk heeft nagelaten te ,,gehoorzamen aan de hem toen aldaar door de Vaandrig D. J. V. ,,achtereenvolgens gegeven bevelen om zijn handen uit zijn zakken ,,te doen, om hem met ,,Vaandrig" aan te spreken en om met hem ,,mee te gaan naar de brigadepost van de Koninklijke Mnréchaussée, ,,zulks terwijl hij, beklaagde, ioen aldaar tegen voornoemde Vaan- ,,drig op of nabij de voor het openbaar verkeer openstaande weg, de ,,Oostdam, in het bijzijn van een burger. de woorden bezigde: ,,waar- ,,om moet dat, jô?" en ,,ik ben ingeënt, jô !";

Overwegende: . . . .enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe zakelijk heeft verklaard:

dat hij in Mei 1953 als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst was bij de Verzorgingsbatterij 44e Afdeling Veldartillerie, gelegerd in de legerplaats 't Harde te Oldebroek; dat hij op 16 Mei 1953 met bewegingsvrijheid te Woerden was; dat hij die avond te ongeveer 21.00 uur met een vriend stond te praten op de openbare weg, de Oostdam, terwijl hij gekleed was in de uniform der Koninklijke Landmacht, waarbij hij de linkerband in zijn broekzak had; dat de Vaandrig V., die hij kende en die gekleed was in de uniform van de Koninklijke Landmacht, voorzien van de rangonderscheidingstekenen van Vaandrig, tegen hem riep, dat hij zijn hand uit zijn zak moest halen; dat hij zei: dat hij ingeënt was en zijn hand niet uit zijn zak kon halen en dit ook niet gedaan heeft; dat de Vaandrig toen zei, dat hij zich dadelijk bij de brigadecommandant van de Koninklijke Maréchaussée moest melden; dat hij hierop niet geantwoord heeft, doch nadat de Vaandrig was weggereden op weg is gegaan naar de Koninklijke Maréchaussée, doch toen hij langs het politiebureau kwam, daar is binnen geroepen;

Overwegende, dat Dirk Jan V., dienstplichtig Vaandrig, ingedeeld bij de Administratieve groep Luchtmachtstaf, door de Officier-commissaris als getuige gehoord, zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

dat bij op 16 Mei 1953 te Woerden over de voor het openbaar

verkeer openstaande weg, de Oostdam liep, alwaar hij een hem van gezicht bekende militair met beide handen in zijn zakken tegen een hek langs het water geleund zag staan; dat hij voorzien was van de rangonderscheidingstekenen van Vaandrig, gekleed was in de uniform van de Koninklijke Luchtmacht en dat de militair hem niet groette; dat hij hem bij zich heeft geroepen en gezegd heeft de handen uit de zakken te halen; dat de militair slenterend naar hem toe is gekomen en zijn handen in zijn zakken heeft gehouden; dat hij hem toen nogmaals bevolen heeft de handen uit de zakken te halen, waarop deze militair zeide: „ik ben ingeënt, jô"; dat hij toen tot de militair heeft gezegd woorden in de strekking van: „Goed, „als je dat dan allemaal blijft weigeren, kom dan maar eens mee .,naar de Maréchaussée, dan zullen we het daar wel afdoen"; dat die militair hierop zei: „Nee, dat doe ik niet" en een paar passen achteruit ging; dat hij hem erop gewezen heeft, dit dit een dienstbevel was, en dat hij hem zou laten ophalen als hij niet uit zichzelf meeging; dat die militair daarop iets zei als .,dat doe je dan maar"; dat die militair later bleek te zijn G. X. T.;

Overwegende. dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsniiddelen, wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht, op 16 Mei 1953 te Woerden, opzettelijk heeft nagelaten respectievelijk heeft geweigerd te gehoorzamen aan de hem toen aldaar door de Vaandrig D. J. V. achtereenvolgens gegeven bevelen om zijn handen uit zijn zakken te doen en om met hem mee te gaan naar de Brigadecommant van de Koninklijke Maréchaussée;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als: „*Opzettelijke* ongehoorxaamheid, gepleegd in *tijd van* oorlog, .,meerdere malen *gepleegd*", voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 114 Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervóór als bewczcn is akngenomen zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwcgencle. dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken, die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan. mede gelet op de persoon des daders:

Overwegende. dat de Krijgsraad bij het bepalen van de straf in aanmerking neemt de uit de processtukken blijkende houding van de dienstplichtig soldaat met groot verlof, Bijleveld, die in belangrijke mate het gedrag van beklaagde heeft beïnvloed;

[Volgt: veroordeling tot een militaire detentie voor de tijd van zes weken — *Red.]*.

Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 26 Januari 1954.

President: Mr Doornbos; *Leden:* Vioe-Admiraal Brouwer, Luitenant-Generaal Van der Kroon, Generaal-Majoor Mr Schepers, Generaal-Majoor Vlieger-Waarnemer Zegers.
Raadsman: Majoor Bakker.

(Zie het vonnis van de Krijgsraad te Velde Oost, hiervóór).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien:. . . .enz.:

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn sohriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal bevestigen behoudens ten aanzien van de opgelegde straf en te dien aanzien opnieuw rechtdoende de beklaagde zal veroordelen tot een militaire detentie voor de duur van twee maanden met bevel tot onmiddellijke gevangenneming;

Overwegende, dat het Hof zich met het vonnis zou kunnen verenigen, ware het niet dat na de uitspraak feiten en omstandigheden bekend geworden zijn, die het Hof bot de overtuiging hebben gebracht dat de opgelegde straf te zwaar is;

Overwegende namelijk, dat uit het onderzoek van de Raadsheer-Commissaris, Generaal-Majoor Vlieger-Waarnemer Zegers, is gebleken. dat het bewezenverklaarde, hoewel op zichzelf zeer laakbare. gedrag van beklaagde een gevolg is geweest van hoogst ontactvol optreden van de in de tenlastelegging genoemde vaandrig. weshalve het Hof in dit bijzondere geval het opleggen van een vrijheidsstraf ongewenst acht;

[Dictum: vernietigt het vonnis waarvan is geappelleerd, doch alleen voorzover de aan beklaagde opgelegde straf betreft; en te dien aanzien opnieuw rechtdoende; veroordeelt beklaagde tot een geldboete van f 50 (vijftig gulden), met bepaling, dat de geldboete bij gebreke van betaling en verhaal zal worden vervangen door hechtenis voor de tijd van tien dagen; bevestigt het vonnis voor het overige met overneming der gronden — *Red.]*.

Krijgsraad te Velde Oost.

Vonnis van 15 October 1953.

President: Kolonel Mr *H.* H. A. de Graaff; *Leden:* Kolonel G. C. Berenschot en Kapitein N. van Houte.
Raadsman: Ritmeester Dolleman.

Een auto besturen xonder in het bezit te zijn van een rijbewijs en

voorts terwijl hij zodanig onder invloed van alcoholhoudende drank verkeert, dat hij niet in staat geacht moet worden het motorrijtuig behoorlijk te besturen. Beklaagde was met de auto in een droge sloot terecht gekomen.

Strafoplegging t.a.v. de besturing onder drankinvloed: 2 maanden gevangenisstraf V.V. en een boete van f 50 O.V. In hoger beroep de straf gewijzigd in 14 dagen gevangenisstraf O.V.

(W.V.W. art. 9 en 26).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE OOST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen M. A. W. W.. geb. 1 Juli 1932, dpl. huzaar 2-101 Verkenningsbataljon te 't Harde, beklaagde.

Gezien: . . . .enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

..dat hij op of omstreeks 21 Juni 1953 te St. Oedenrode, althans ..in Nederland, als bestuurder van een automobiel daarmede heeft ..gereden over de voor het openbaar verkeer openstaande rijweg, de ..Schijndelseweg,

..1e. terwijl hij verkeerde onder zodanige invloed van het gebruik ..van alcoholhoudende drank. dat hij niet in staat moest worden ..geacht, die door hem, beklaagde, bestuurde automobiel naar beho- ..ren te besturen;

..2e. terwijl hij niet in het bezit was van een aan hem door de ..Commissaris der Koningin in de provincie Noord-Brabant, waar- ..in zijn woonplaats was gelegen. afgegeven alstoen geldig rijbewijs ..voor het besturen van dat motorrijtuig";

Overwegende: . . . .enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe zakelijk heeft verklaard:

dat hij op 21 Juni 1953, terwijl hij met bewegingsvrijheid te Schijndel vertoefde, niet Th. van der Heijden naar de City-bar aldaar is gegaan, na tevoren twee flessen hier gedronken te hebben; dat hij in die bar vier glazen bier, een duhbcle likeur en één borrel heeft gedronken; dat hij na afloop met Th. v. d. Heijden naar zijn woning is gegaan, waar hij zonder hiervoor toestemming te hebben de auto van zijn vader heeft genomen; dat hij hiermee. zonder in het bezit te zijn van een rijbewgs als bestuurder van deze auto van Schijndel naar St. Oedenrode is gereden, o.m. over de voor het openbaar verkeer openstaande weg, de Schijndelseweg. met een snelheid van ± 40 km per uur, terwijl Th. v. d. Heijden naast hem zat; dat hij voelde. dat hij meer drank op had dan goed voor hem was; dat hij ongeveer 3 à 4 km voor de bebouwde kom van St. Oedenrode in een langs die weg gelegen droge sloot is gereden. doordat zijn wagen begon te slingeren en hij hem niet meer op de weg kon houden; dat hij erkent opzettelijk als bestuurder van een motorrijtuig daarmee gereden te hebben over een voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande weg, terwijl hij verkeerde onder zodanige invloed van

het gebruik van alcoholhoudende drank, dat hij niet in staat was het motorrijtuig naar behoren te besturen;

Posf alia:

Overwegende dat ten processe aanwezig is een rapport d.d. 1 Juli 1953 van het Gerechtelijk Laboratorium van het Ministerie van Justitie rio. 9950/53/X, opgemaakt en ondertekend door Drs J. W. Verburgt. scheikundige en de analiste M. C. Veenman, betreffende alooholbepaling van het bloed van W. A. M. W., zakelijk vermeldende, dat het alcoholgehalte van het bloed, dat $1\frac{1}{2}$ uur na het gebruik van alcohol werd afgenomen, 1.10 $^0/_{00}$ bedroeg:

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — het rapport dd. 1 Juli 1953 slechts gebezigd in verband niet de inhoud van de overige bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht. hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan t.w. dat hij op 21 Juni 1953 te St. Oedenrode, als bestuurder van eeii automobiel daarmede heeft gereden over de voor het openbaar verkeer openstaande rijweg. dc Schijndelseweg,

1e. terwijl hij verkeerde onder zodanige invloed van liet gebruik van alcoholhoudende drank, dat hij niet in staat moest worden geacht. die door hem, beklaagde, bestuurde automobiel naar behoren te besturen:

2e. terwijl hij niet in het bezit was van een aan hem door de Commissaris der Koningin in de provincie Noord-Brabant. waarin zijn woonplaats was gelegen, afgegeven alstoen geldig rijbewijs voor het besturen van dat nrotorrijtuig;

Overmegende. dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

1. *„Als bestuurder van een motorrijtuig daarmede over een weg „rijden, terwijl hij verkeert onder zodanige invloed van het gebruik „van alcoholhoudende drank, dat hij niet in staat moet worden ge- „acht het motorrijtuig naar behoren te besturen,*

2. *„Overtreding van artikel 9 Wegenverkeerswet"*;

voorzien en strafbaar gesteld bij: (1) artikel 26 Wegenverkeerswet, *(2)* artikel 9 jo. art. 35 Wegenverkeerswet;

[Volgt: veroordeling ten aanzien van 1e tot eeii gevangenisstraf voor de tijd van twee maanden, voorwaardelijk, proeftijcl drie jaar. en tot een geldboete van vijftig gulden, subs. hechtenis voor de tijd van twintig dagen, onvoorwaardelijk, en ten aanzien van 2e tot een geldboete van vijftien gulden subs. hechtenis voor de tijd van acht dagen — *Red.]*.

Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 26 Januari 1954.

President: Mr Doornbos; *Leden:* Vice-Admiraal Brouwer, Luitenant-Generaal Van der Kroon, Generaal-Majoor Mr Schepers, Generaal-Majoor Vlieger-Waarnemer Zegers.
Raadsman: Ritmeester Dolleman.

(Zie het vonnis van de Krijgsraad te Velde Oost, hiervóór).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien:....enz.:

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof hei vonnis van de eerste rechter zal bevestigen behalve ten aanzien der opgelegde straf, en te dien aanzien opnieuw rechtdocnde, de beklaagde zal veroordelen voor het onder 1 bewezenverlilaarde feit tot een gevangenisstraf voor de tijd van veertien dagen en voor het onder 2 bewezenverklaarde feit tot betaling van een geldboete van vijf-en-twintig gulden subs. 10 dagen hechtenis;

overwegende, dat de behandeling dezer zaak in hoger beroep het Hof tot geen andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens ten aanzien van de aan beklaagde opgelegde straffen en de daarop betrekking hebbcnde overwegingen;

Overwegende, dat het Hof na te melden straffen in overeenstemming acht mrt de ernst van de gepleegde feiten, de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon van beklaagde;

[Uit liet dictum: veroordeelt beklaagde ten aanzien van het onder le tenlastegelegde en bewezen verklaarde feit tot een gevangenisstraf voor de tijd van veertien dagen: veroordeelt beklaagde ten aanzien van het onder 2e tenlastegelegde en bewezenverklaarde feit tot een geldboete van vijf en twintig gulden, met bepaling dat de geldboete bij gebreke van betaling en verhaal zal worden vervangen door hechtenis voor de tijd van tien dagen; bevestigt het vonnis voor het overige inet overneming der gronden — *Red.]*.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 25 Augustus 1953.

President: Mr Doornbos; *Leden:* Lt. Generaal van der Kroon, gep. Kapt. t. Zee van Langeveld (plv.), gep. Generaal-maj. Schimmel (plv.), gep. Lt. Generaal Nijhoff (plv.).

Beklag over krijgstuchtelijke straf wegens ket met een rupsbandtrekker rijden over een voor rupsvoertuigen verboden weg.

Beklag gegrond: geen schuld of onachtzaamheid, nu klager ket vóór hem in de colonne rijdende voertuig was blijven volgen,, tengevolge van stofwolken niet geconstateerd hebbende, dat die voor-

man het colonneverband verbroken had en een verboden weg ingeslagen was.

(W.X. art. 68).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen een verklaring, gedagtekend 21 Mei 1953, van M.M.K., dienstplichtig wachtmeester der Artillerie, waarbij deze 's Hofs eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beschikking op het beklag, door hem ingediend bij de Commandant van de .. Afdeling Artillerie over de straf van veertien dagen streng arrest, hem op 7 Mei 1953 opgelegd door de Commandant van de B-Batterij wegens:

,,Als stukscommandant met zijn stuk bestaande uit een rups-
,,bandtrekker en vuurmond, de voorgeschreven route niet gevolgd,
,,maar langs een voor rupsvoertuigen verboden weg gereden, waar-
,,door deze op verschillende plaatsen zwaar werd beschadigd"

bij welke beslissing — op 19 Mei 1953 genomen en op 20 Mei 1953 in afschrift aan klager uitgereikt — het beklag ongegrond werd verklaard, met handhaving van de straf en van de omschrijving van de strafreden;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord de klager en als getuige de strafoplegger;

Gelet op het advies van de Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende, dat bij het gehouden onderzoek is gebleken, 'dat klager als commandant van het 6e stuk van een batterij artillerie reed in oolonneverband; dat een aan alle stukscommandanten voorgeschreven route moest worden gevolgd;

dat hij door zware stofwolken niet in staat was het deel van de colonne waar te nemen, dat zich voor het 5e stuk bevond; dat de commandant van dit stuk het marstempo eigenmachtig had vertraagd waardoor het oolonneverband verbroken werd en niet tot de batterij behorende voertuigen voor het 5e stuk uitreden, zonder dat klager kon waarnemen dat deze voertuigen tot een ander onderdeel behoorden;

dat klager bij een voor rupsvoertuigen verboden weg aangekomen bemerkte, dat het 5e stuk van de voorgeschreven route afweek door deze weg te volgen; dat klager — in de overtuiging dat hij nog steeds reed in het colonneverband van de gehele batterij — veronderstelde dat de route was gewijzigd en meende het colonneverband niet eigenmachtig te mogen verbreken doch het 5e stuk te moeten volgen;

Overwegende, dat het afwijken door klager van de voorgeschreven route onder deze omstandigheden een rechtstreeks en redelijkerwijs te verwachten gevolg was van een fout door de Commandant van het 5e stuk gemaakt;

Overwegende, dat oefeningen o.m. gehouden worden om dergelijke fouten te voorkomen en te bereiken, dat indien zij worden gemaakt, hierop op de juiste wijze wordt gereageerd en klager dit laatste

wellicht niet heeft gedaan, maar een andere beslissing had moeten nemen door zijn plicht om niet op de harde weg te komen te laten praevaleren boven zijn plicht om in het colonneverband met de batterij te blijven, waarin hij dacht zich nog te bevinden;

Overwegende echter, dat klager — nu niet is gebleken dat zijn gedraging aan opzet of onachtzaamheid zijnerzijds te wijten was — niet een vergrijp heeft gepleegd waarvoor hij krijgstuchtelijk moest worden gestraft;

Overwegende. dat klager mitsdien ten onrechte is gestraft en het beklag gegrond' moet worden verklaard;

Krachtens artikel 68 van de Wet op de Krijgstucht de eindbeslissing nemende op het beklag:

Verklaart dit gegrond. . . . . .enz.;

Krijgsraad te Velde Oost.

Vonnis van 18 December 1953.

President: Kolonel Mr *H*. H. A. de Graaff; *Leden:* Luitenant-kolonel *J*. D. Stolp en Kapitein A. van Houte.

De Krijgsraad, gezien het rapport van de Officier-Commissaris, acht zich onbevoegd om over de persoon van beklaagde te oordelen nu is komen vast te staan dat beklaagde het feit — zo al begaan — gepleegd moet hebben op 31 Juli en beblaagde reeds op 23 Juli met groot verlof is vertrokken.

Kennisgeving aan de bevoegde rechter.

(R.L. art. 221 v. en 240).

DE KRIJGSILAAD TE VELDE OOST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen H. M., geb. 30 November 1932, destijds dpl. soldaat. thans met groot verlof, beklaagde.

Gezien: . . . .enz.;

Gezien de beschikking tot Verwijzing d.d. 11 November 1953, waarbij beklaagde voornoemd naar de Krijgsraad werd verwezen terzake ,,dat hij als soldaat ingedeeld bij de Koninklijke Landmacht, ;,althans als militair in de zin der wet, in of omstreeks de maand ,,Juli 1953 te Ede. althans in Nederland, opzettelijk een regenjas ,,toebehorende aan H. J. G. M. Bernards, althans aan een ander dan ,,aan hem, beklaagde, en welke regenjas hij had geleend van die ,,Bernards, althans anders dan door misdrijf onder zich had, weder-,,rechtelijk zich heeft toegeëigend";

Gezien het rapport d.d. 10 December 1953, door de Officier-Commissaris bij voornoemde Krijgsraad uitgebracht, waaruit blijkt. dat de Officier-Comnlissaris in de loop der informatiën, naar aanleiding van de aangehaalde beschikking genomen, vermeend heeft, dat over de persoon van beklaagde een ander Rechter bij de Wet is gesteld;

Gehoord de door de Officier-Commissaris, sustenu voerende. mondeling voorgestelde zaak en de bedenkingen wegens de onbevoegdheid;

Gehoord de Auditeur-Militair bij de Krijgsraad voornoemd en diens advies;

Overwegende, dat uit het tot dusver door de Officier-Commissaris gehouden vooronderzoek genoegzaam blijkt. dat beklaagde het misdrijf — indien al bewezen — moet hebben gepleegd op 31 Juli 1953:

Overwegende, dat uit een bij de stukken aanwezige Justitiële Verklaring d.d. 16 October 1953, opgemaakt door de Commandant Verzorgingsdetachernent Kamp Driesprong te Ede, zakelijk blijkt. dat beklaagde als dienstplichtig soldaat, behorende tot de Koninklijke Landmacht, van 13 November 1952 tot 23 Juli 1953 in werkelijke dienst is geweest;

Overwegende, dat beklaagde mitsdien op 31 Juli niet was militair;

Overwegende, dat, nu van geen andere feiten of omstandigheden is gebleken, waarop zon kunnen steunen de bevoegdheid van de Krijgsraad om ten aanzien van het tenlastegelegde feit te erkennen over de persoon van beklaagde, de Krijgsraad vermeent, dat over de persoon van beklaagde een ander Rechter bij de Wet is gesteld:

Gezien nog de artikelen 221 tot en mei 224 en 240 van de Regtspleging bij de Landmagt;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN.

Verklaart zich onbevoegd om te erkennen over de persoon van beklaagde:

Bevindt. dat een ander Rechter over de persoon van de beklaagde bij de Wet is gesteld;

Geeft daarvan kennis aan de bevoegde Rechter.

Krijgsraad te Velde West.

Vonnis van 25 Januari 1954.

President: Luitenant-Kolonel Mr Dr J. P. van Erk; *Leden:* Majoor A. Klapwijk en Majoor Mr W. Kasten.
Raadsman: Kapitein J. Haas.

Een bevel, gegeven met overschrijding van zijn bevoegdheid: als onderofficier. waarnemend M.T.O., aan een militaire chauffeur een opdracht geven tot een (dienst-)rit met een militaire auto, zijnde deze rit in het particuliere belang van de opdrachtgecer geweest.

(W.M.S.R. art. 140).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE WEST.

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen P. L., geb. 1 Maart 1916, beroepswachtmeester der 1e klasse, beklaagde,

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij, dienende als nachtincester der 1e klasse bij het Instructie-
„Team Herhalings Oefeningen Lichte Luchtdoelartillerie te Naar-
„den, op *of omstreeks* 30 Ociober 1953 te Naarden aan de dienst-
„plichtig soldaat Jacob Breedveld, die te dien tijde te Naarden als
„Chauffeur bij het Instructie-Team voornoemd was ingedeeld. op-
„zettelijk met overschrijding van zijn bevoegdheid als waarnemend
„motortransport-onderofficier, *althans in een aangelegenheid die*
„*vreemd was aan de belangen van de dienst*, heeft opgedragen hem.
„beklaagde, met een rijksmotorvoertuig zonder in het bezit te zijn
„van een rij-opclracht. welke na te noemen rit autoriseerde, van
„Naarden ie vervoeren naar Maarssen, *zijnde zijn, beklaagde's, parti-*
„*culiere woning aldaar gelegen,* aan welke opdracht genoemde
„Breedveld heeft voldaan, *hebbende hij, heklaagde, althans genoem-*
„*de soldaat Breedveld door misbruik van zijn invloed als meerdere*
„*overgehaald om hem, beklaagde, gedurende de nacht op tijd en*
„*plaats voormeld per rijksmotorvoertuig zonder getekende rij-op-*
„*dracht ie vervoeren van Naarden naar Maarssen. terwijl daaruit*
„*nadeel kon ontstaan*":

Overwegende:....enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat hij op 29 en 30 October 1953 als 1%-achtmeesterder 1e klasse bij het Instructie-Team Herhalingr: Oefeningen Lichte Luchtdoelartillerie te Naarden diende; dat hij toen tevens waarnemend MTO was en als zodanig bevoegd rij-opdrachten voor dienstritten aan de hem ondergeschikte chauffeurs te verstrekken; dat hij op 30 October 1953 aan de bij zijn onderdeel ingedeelde chauffeur, de soldaat Jacob Breedveld, heeft opgedragen hem, beklaagde, met hei rijksmotorvoertuig HUW 50868 van Naarden naar zijn, heklaagdes. n-onirig te Maarssen te vervoeren, zonder dat hijzelf hier opdracht toe had bekomen; dat hij wist, dat een dergelijke rit niet geoorloofd was en hij door die opdracht te geven zijn bevoegdheicl overschreed; dat Breedveld de opdracht heeft uitgevoerd en hij met het door Breedveld bestuurde bovenbedoelde motorrijtuig. als passagier is gereden van Naarden naar Maarssen;

Overwegende. dat als getuige ten processe oncler meer zakelijk heeft verklaard:

Jacob Breedvelcl. dat hij dienstplichtig soldaat-chauffeur is: dat hij ingevolge hem door de wachtnieesier L., waarnemend M.T.O., verstrekte opdracht niet de radiowagen HUW 50868 op 30 Octoher 1953, met als passagier de wachtmeester L. en de soldaat S., van Naarden naar Maarssen is gereden, waar hij tie n-achtmeester L. bij zijn woning heeft afgezet;

Post alia:

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als: *„als militair met overschrijding van zijne bevoegdheid een*

„mindere bevelen iets te doen". voorzien en strafbaar gesteld bij art. **140** van het Wetboek van Militair Strafrecht;

[Volgt: veroordeling tot een militaire detentie voor de tijd van **5** weken — *Red.]*.

NASCHRIFT.

*East is East and West is West. . . . De Krijgsraad te Pelde Oost (vonnis van 31 Mei 1951, M.R.T. XLP, blz. **35** v.) qualificeerde in een sterk op het hier berechte gelijkend voorval als „. . . in een aan-„gelegenheid die vreemd is aan de belangen van de dienst een mindere „bevelen . . .";* de *Krijgsraad te Velde West qualificeert als „ . . . met „overschrijding van zijn bevoegdheid een mindere bevelen. . .". In het eerste geval betrof het een officier van gezondheid die aan de militaire chauffeur van de hem toegewezen dienstauto opdracht gaf een rit te maken, welke niet tot een dienstbelang betrekkelijk was; hier betreft het een onderofficier, wnd. M.T.O., die een militaire chauffeur opdracht geeft een rit te maken, welke niet tot een dienstbelang betrekkelijk is.*

Uit mijn naschrift bij aangehaald vonnis en de motivering, welke ik voor mijn standpunt gaf in mijn naschrift in M.R.T. XLIV, blz. 108 v. wordt duidelijk dat ik het onderwerpelijke bevel acht te zijn „in een aangelegenheid welke vreemd is aan de belangen van de „dienst". Hieraan doet natuurlijk niet af dat beklaagde zèlf, in zijn opgaven ten processe, het bevel als onbevoegdelijk gegeven qualificeert.

Men zie in dit verband voorts nog het vonnis van de Zeekrijgsraad te 's-Gravenhage van 20 November 1952, M.E.T. XLVI, blz. 627 v.

***W.** H. V.*

Krijgsraad te Velde voor de Luchtmacht West.

Vonnis van 20 Januari **1954.**

President: Luitenant-Kolonel Mr Dr **J.** P. van Erk; *Leden:* Kolonel hl. S. Smeenk en Luitenant-Kolonel H. A. **J.** Oosiindiën.
Raadsman: Majoor J. C. Vermeulen.

Stroperij onder verzwarende omstandigheid: gezamenlijk met een andere militair fruit stelen uit kassen.

Geldboete en verlaging (van korporaal tot soldaat, laagste klasse).

(Wb.v.Str. art. **314, 315;** W.M.S.R. art. *25)*.

DE KRIJGSRAAD TE VELDE VOOR DE LUCHTMACHT WEST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen W. G., geb. **14** Februari **1931,** vrijwillig korporaal Commando Luchtverdediging, beklaagde,

Gezien: . .enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

,,dat hij, militair zijnde en als korporaal in werkelijke dienst bij ,,de Koninklijke Luchtmacht:

,,1e. in of omstreeks de maanden Juni of Juli 1953 te De Lier. ,tezamen en in vereniging handelende met de korporaal G. Ch. B., .,althans alleen, zonder geweld of bedreiging met geweld tegen per- ,,sonen, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening, een niet .,met juistheid aan te geven aantal ongeplukte perziken uit een kas ,,heeft weggenomen, geheel toebehorende aan M. M. van Mil, in ,,ieder geval aan een ander dan aan hem, beklaagde, of aan zijn ,,mededader;

,,2e. in of omstreeks de maand Augustus 1953 te De Lier, te- ,,zamen en in vereniging handelende met de korporaal J. A. B., ,,althans alleen, zonder geweld of bedreiging met geweld tegen ,,personen, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening, meer- ,,dere, althans een tros ongeplukte druiven uit een kas heeft weg- ,,genomen, geheel toebehorende aan G. van der Lugt, althans aan ,,M. M. van Mil, in ieder geval aan een ander dan aan hem, beklaag- ,,de, of aan zijn mededader;

,,3e. in of omstreeks de maand September 1953 te De Lier, te- ,,zamen en in vereniging handelende met de korporaal P. J. A. van ,,D., althans alleen, zonder geweld of bedreiging met geweld tegen ,,personen, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening, meer- ,,dere, althans een tros ongeplukte druiven uit een kas heeft weg- .,genomen, geheel toebehorende aan G. van der Lugt, althans aan ,,M. M. van Mil, in ieder geval aan een ander dan aan hem, beklaag- .,de. of aan zijn mededader;

,,4e. op of omstreeks 13 October 1933 te De Lier, zonder geweld ,,of bedreiging met geweld tegen personen, met het oogmerk van ,,wederrechtelijke toeëigening, een tros ongeplukte druiven uit een ,,kas heeft weggenomen, geheel toebehorende aan G. van der Lugt, ,.althans aan een ander dan aan hem, beklaagde";

Overwegende:. . . .enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat hij in het tijdvak van Juni 1953 tot en met Octobcr 1953 als korporaal bij de Koninklijke Luchtmacht doorlopend in werkelijke dienst is geweest; dat hij in Juli 1953 na overleg en tesamen met korporaal G. Ch. B. in een kas aan het tegelpad te De Lier een aantal perziken heeft geplukt en weggenomen, welke vruchten hun niet toebehoorden; dat zij die perziken hebben opgegeten, waartoe zij ze ook geplukt hebben;

dat hij in Augustus 1953 in een andere kas langs genoemd Tegelpad te De Lier, na overleg en tesamen met de korporaal J. A. B., meerdere trossen druiven heeft geplukt, welke vruchten B. en 'hij daarna hebben opgegeten, waartoe zij ze ook hadden geplukt; dat die vruchten hun niet toebehoorden;

dat hij in September 1953 tesamen met korporaal P. J. A. v. D.

een druivenkas nabij de Oude Campsweg te De Lier heeft betreden, met de bedoeling daar druiven weg te nemen; dat hij aldaar twee trossen druiven heeft geplukt in het bijzijn van v. L).; dat hij, terwijl hij nog in de kas was, een der trossen aan v. D. heeft gegeven; dat die druiven hun niet toebehoorden;

dat hij op 13 October 1953 wederom in laatstgemelde kas een tros druiven heeft geplukt en weggenomen met de bedoeling, die te eigen bate aan te wenden; dat ook deze vruchten hem niet toebehoorden; dat hij door de sergeant Jonkers is betrapt;

dat hij, noch degenen met mie hij tesamen bovenvermelde vruchten heeft geplukt en weggenomen, hiertoe recht of vergunning hadden;

Post alia:

Overwegende. dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — ieder bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit en/of de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met dien verstande dat hij de onder 1e tot en met 3e ten laste gelegde feiten heeft gepleegd tesamen en in vereniging handelende met onderscheidenlijk de korporaal G. Ch. B., de korporaal J. A. B. en de korporaal P. J. A. v. n.;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

1. „STROOPERIJ GEPLEEGD ONDER EENE OF MEER DER IN „ARTIKEL 311 NO. 2–5 VAN HET WETBOEK VAN STRAFRECHT „VERMELDE OMSTANDIGHEDEN. MEERMALEN GEPLEEGD;

2. „STROOPERIJ";

voorzien en strafbaar gesteld bij: (1) artikel 315 junctis artikel 57 en artikel 311 van het Wetboek van Strafrecht; (2) artikel 314 van het Wetboek van Strafrecht;

[Volgt: veroordeling tot betaling van een geldboete van zestig gulden met bepaling, dat de geldboete bij gebreke van betaling en verhaal zal worden vervangen door hechtenis voor de duur van twintig dagen; voorts: verlaging tot de stand van soldaat in de laagste klasse — *Red.]*.

Krijgsraad te Velde voor de Luchtmacht West.

Vonnis van **20** Januari 1954.

President: Luitenant-Kolonel Mr Dr J. P. van Erk; *Leden:* Kolonel M. S. Smeenk en Luitenant-Kolonel H. A. J. Oostindiën.
Raadsman: Mr *W. P.* Martens.

Als militair, met het oogmerk om een ander voor bestraffing te vrijwaren, een aangelegenheid aan de kennisneming van de bevoegde meerdere onthouden: als wachtcommandant nalaten te rapporteren,

dat een tot zijn wacht behorende militair tijdens patrouille zich had schuldig gemaakt aan stroperij.

Geldboete en verlaging (van de rang van korporaal tot de stand van soldaat, laagste klasse).

(W.M.S.R. art. 25 en 139).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE VOOR DE LUCHTMACHT WEST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen P. A. v. B., geb. 25 November 1931, destijds dpl. korporaal, thans met groot verlof, beklaagde.

Gezien:....enz.;

Overwegende. dat de beklaagde is ten laste gelegd:

,.dat hij, militair zijnde en als korporaal in werkelijke dienst bij ,,de Koninklijke Luchtmacht in of omstreeks de maanden Juli en ,,Augustus 1953, derhalve in tijd van oorlog, te De Lier, althans te ,,Delft:

,,PRIMAIR: verschillende malen, althans eenmaal, met het oog- ,,merk om zich of de korporaals P. J. A. van D. en J. A. B., althans ,,één van hen voor de bestraffing of terechtwijzing te vrijwaren. in ,,zijn functie van waarnemend waohtcommandant van de wacht bij .,het Navigatiestation te De Lier, telkenmale, althans eenmaal aan ,,de kennisgeving van de bevoegde meerdere, zijn compagniescom- ,,mandant, de aangelegenheid heeft onthouden, dat de korporaal ,,W. G., zoals hij wist, althans vermoedde, meerdere malen, althans ,,eenmaal tijdens de voorgeschreven patrouilles bij nacht, welke door ,,genoemde wacht, waarvan genoemde G. deel uitmaakte, moesten ,,worden gelopen, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening ,,druiven of perziken. aan een ander dan aan hem, G.. toebehorende, ,,uit een kas heeft weggenomen;

.,SUBSIDIAIR: verschillende malen, althans eenmaal, opzettelijk .,heeft nagelaten aan de bevoegde overheid, zijnda zijn compagnies- ..commandant of aan de politie of iustitie de mededeling te doen. .,dat de korporaal W. G., zoals hij "wist, althans vermoedde, meer- ,,dere malen tijdens de voorgeschreven patrouilles bij nacht, welke ,,door genoemde wacht, waarvan genoemde G. deel uitmaakte, moes- ,,ten worden gelopen, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëige- ,,ning druiven of perziken aan een ander dan aan hem, G.. toebe- ,,horende, uit een kas had weggenomen, welke mededeling hij van ..ambtswege als waarnemend commandant van de wacht bii het ,,Navigatiestation te De Lier, tot welke wacht genoemde G. be- ,,hoorde, doen nioest, althans waarvan de verzwijging het belang ,,van de Staat kon schaden;

,,MEER SUBSIDIAIR: telkens opzettelijk heeft toegelaten, dat de ..korporaal W. G.. dien hii als waarnemend Commandant of dienst- .,doend groepscommandant of dienstdoend commandant van dienst .,van groep 3 van het Luchtmachtbewakingskorps te De Lier, waar- ,,toe ook genoemde G. behoorde, onder zijn bevelen had, en die der- ,,halve zijn mindere was, meerdere malen, althans eenmaal het mis-

„drijf van stroperij pleegde, dan wel meerdere malen of eenmaal „getuige zijnde van dat door genoemde G. gepleegde misdrijf, tel- „kens althans eenmaal opzettelijk heeft nagelaten tegen G. de door „het belang der zaak gevorderde maatregelen van geweld naar ver- „mogen aan te wenden, door immers alstoen aldaar in zijn functie „van waarnemend wachtcommandant van de wacht van het Navi- „gatiestation te De Lier telkens, althans eenmaal opzettelijk toe te „laten dat genoemde G., die ook tot genoemde wacht behoorde, al- „leen of met anderen, druiven en/of perziken, die aan een ander dan „aan hem of aan zijn mededaders of medeplichtigen toebehoorden, „tijdens de door hem, beklaagde opgedragen patrouilles wegnam. „met de bedoeling zich die vruchten zonder enig recht of toestem- „ming toe te eigenen, althans toen hem, beklaagde, deze feiten waren „gebleken, tegen G. in het geheel geen maatregelen te nemen";

Overwegende:....enz.;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — ieder bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit en/of de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde primair is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten dat hij, militair zijnde en als korporaal in werkelijke dienst bij de Koninklijke Luchtmacht in of omstreeks de maanden Juli en Augustus 1953, derhalve in tijd van oorlog, te Delft, verschillende malen met het oogmerk om de korporaals P. J. A. v. D. en J. A. B. voor de bestraffing te vrijwaren, in zijn functie van waarnemend wachtcommandant van de wacht bij het Navigatiestation te De Lier, telkenmale aan de kennisneming van de bevoegde meerdere, zijn compagniescommandant, de aangelegenheid heeft onthouden, dat de korporaal W. G., zoals hij wist, meerdere malen tijdens de voorgeschreven patrouilles bij nacht, welke door genoemde wacht, waarvan genoemde G. deel uitmaakte moesten worden gelopen, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening druiven of perziken, aan een ander dan aan hem G., toebehorende uit een kas heeft weggenomen:

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„*als militair* met *het* oogmerk om een ander voor bestraffing te „*vrijwaren* eene aangelegenheid onthouden aan de kennisneming „van den bevoegden meerdere, *meermalen* gepleegd";

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 139 van het Wetboek van Militair Strafrecht juncto artikel 57 van het Wetboek van Strafrecht:

[Volgt: veroordeling tot betaling van een geldboete van veertig gulden met bepaling, dat de geldboete bij gebreke van betaling en verhaal zal worden vervangen door hechtenis voor de duur van twintig dagen; voorts: verlaging tot de stand van soldaat in de laagste klasse — Red.].

Krijgsraad te Velde Zuid.

Vonnis van 13 Mei 1953.

President: Luitenant-Kolonel Mr *F.* A. J. Deelen; *Leden:* Luitenant-Kolonel J. A. de Witte en Kapitein Mr M. Vermeer.
Raadsman: Mr *h. P.* Linthorst.

Behorende tot enige patrouille een als zodanig op hen rustende verplichting niet nakomen: als leden van een patrouille ongeoorloofd gaan rijden met een militaire jeep.

Gecombineerde straf: voorwaardelijke gevangenisstraf en onvoorwaardelijke geldboete.

(W.M.S.R. art. 129).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE ZUID,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen A. A., geboren 22 October 1931, dpl. soldaat. en P. P., geboren 25 Augustus 1931, dpl. soldaat, beklaagden,

Gezien:....enz.;

Overwegende, dat de beklaagden is ten laste gelegd:

,,dat zij op of omstreeks 12 November 1952 te Rucphen, terwijl zij ,,als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst waren bij de 3e Af-.,deling Bewakingskorps K.L. en waren ingedeeld bij de wacht van ,,de militaire magazijnen te Rucphen en belast met patrouilledienst, ,,tezamen en in vereniging, althans ieder voor zich, een als zodanig ,,op hen rustende verplichting te waken tegen onrechtmatig gebruik ,,van zich in of nabij genoemde magazijnen bevindende militaire ,,motorvoertuigen, niet zijn nagekomen en een van deze voertuigen .,(jeep) zonder recht of toestemming hebben gebruikt";

Overwegende:....enz.;

Overwegende dat beklaagde A. A. ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat hij op 12 Novcmher 1952, toen hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst was hij de 3e Afdeling Bewakingskorps K.L., onder meer mrt de soldaat P. P. ingedeeld was bij de wacht van de militaire magazijnen te Rucphen; dat hij te samen met P. P. belast was met patrouilledienst en dat op hen de verplichting rustte tc waken tegen onrechtmatig gebruik van zich in of nabij genoemde magazijnen bevindende militaire motorrijtuigen; dat tijdens de patrouilledienst P. P. hem vertelde, dat hij wel eens auto wilde rijden; dat zij samen een deur van een magazijn openden; dat zij daarna ieder probeerden een jeep te starten; dat het hem gelukte een jeep te starten; dat P. P. naast hem plaats nam en dat hij vervolgens als bestuurder van de jeep met I. P. naast zich over het terrein van genoemde magazijnen heeft gereden; dat daarna P. P. de besturing overnam; dat hij van niemand recht of toestemming had gekregen de jeep te gebruiken;

Overwegende, dat de beklaagde P. P. ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat hij op 12 November 1952, toen hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst was bij de 3e Afdeling Bewakingskorps K. L., onder meer met de soldaat A. A. ingedeeld was bij de wacht van de militaire magazijnen te Rucphen; dat hij samen met A. A. patrouilledienst moest verrichten en dat tijdens deze patrouilledienst op hem de verplichting rustte te waken tegen onrechtmatig gebruik van zich in of nabij genoemde magazijnen bevindende militaire motorvoertuigen; dat tijdens een patrouilledienst op 12 November 1952 het gesprek op auto's kwam; dat hij met A. A. de deur van een magazijn opende; dat hij trachtte een jeep aan de gang te krijgen, hetgeen echter niet lukte; dat hij daarna plaats nam in een jeep, welke bestuurd werd door A. A.; dat A. A. vervolgens met deze jeep rondreed en dat hij daarna het stuur overnam en met de jeep rondreed; dat hij van niemand recht of toestemming had gekregen de jeep te gebruiken;

Post alia:

Overwegende. dat de in voormelde bewijsmiddelen vervatte feiten en omstandigheden, die geacht moeten worden hier te zijn herhaald, opleveren evenzovele redengevende feiten en omstandigheden, waarop steunt de beslissing van de Krijgsraad, dat door deze bewijsmiddelen — wordende de verklaring van ieder der beklaagden slechts gebezigd ten aanzien van hem, door wie zij werd afgelegd — wettig en overtuigend is bewezen, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd, met hun schuld daaraan, met dien verstande, dat beklaagden het feit pleegden op 12 November 1952 tezamen en in vereniging;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als.

„Als militair behorende tot enige patrouille ene als zodanig op „hem rustende verplichting niet nakomen, gepleegd in tijd van „oorlog“,

voorzien en strafbaar getseld bij artikel 129 Wetboek van Militair Straf recht;

Overwegende, dat beklaagden strafbaar zijn. zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken, die de strafbaarheid van beklaagden zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straffen in overeenstemming acht met de ernst van liet gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, waarbij de Krijgsraad ten aanzien van beklaagde A. A. rekening houdt met het zich bij de processtukken bevindend psychiatrisch rapport d.d. 17 Fehruari 1953, opgemaakt door dr F. J. M. Schmidt. blijkens welk rapport beklaagde A. A. geacht moet worden voor het hem ten laste gelegde in lichte mate verminderd toerekeningsvatbaar te zijn;

[Volgt: veroordeling van beklaagde A. A. tot een gevangenisstraf voor de tijd van vier weken en van beklaagde P. P. tot een gevangenisstraf voor de tijd van vier weken, en tot betaling van een geld-

boete van vijf en twintig gulden, met bepaling, dat de geldboete bij gebreke van betaling en verhaal zal worden vervangen door hechtenis voor de tijd van tien dagen, beide gevangenisstraffen voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaren — *Red.].*

NASCHRIFT.

De beide beklaagden. vormden tezamen een patrouille, hetgeen impliceert dat één hunner het bevel over de andere was opgedragen (zie VAN DER HOEVEN *11, blz. 287). Het valt op, dat deze omstandigheid niet in de tenlastelegging en qualificatie en in de strafmaat naar voren is gekomen. Zowel bij de tenlastelegging en qualificatie als bij de strafmaat denk iîû dan tevens aan artikel 48 van het Wetboek van Militair Strafrecht.* *W. H. V.*

Krijgsraad te Velde Zuid.

Vonnis van 13 Mei 1953.

President: Luitenant-Kolonel Mr *F.* **h.** J. Deelen; *Leden:* Luitenant-Kolonel **J.** A. de Witte en Kapitein Mr M. Vermeer.
Raadsman: Mr *A. P.* Linthorst.

Als bevelhebber van een wacht een als zodanig op hem rustende verplichting niet nakomen: als wachtcommandant nagelaten te rapporteren in het wachtrapport dat hij tijdens zijn wacht een militaire jeep onbeheerd op het terrein had aangefroffen.

Terugverwijzing rzaar de commanderende officier.

(Zie ook het vonnis van gelijke datum en van gelijke Krijgsraad, hiervóór opgenomen).

(W.M.S.R. art. 129, W.K. art. 58).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE ZUID,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad. eiser, tegen M. A. C., geboren 22 Juni 1924, vrijwillig korporaal. beklaagde,

Gezien:....enz,;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd *):

„dat hij op *of omstreeks* 5 November 1952 te Rucphen, terwijl hij ..als korporaal 1e klasse in merkelijke dienst was bij de 3e afdeling „Bewakingskorps K.L. en belast was met de functie van comman- „dant van de wacht van de militaire magazijnen te Rucphen, de als „zodanig op hem rustende verplichtingen om alle gedurende zijn „wachtdienst voorgevallen bijzonderheden te melden in zijn wacht- ..rapport. niet is nagekomen, hebbende hij alstoen aldaar in strijd „.met genoenide verplichting niet in zijn wachtrapport vermeld. *dat* ***..hem*** *was gebleken, dat tijdens zijn wachtdienst de tot zijn wacht ..behorende soldaten A. A. en B. B. onbevoegd een militair motor-*

---

*) De hier door ons gecursiveerde gedeelten komen in de bewezenverklaring niet voor. (Red. M.R.T.)

„voertuig (jeep) op het terrein van genoemde magazijnen hadden „gebruikt, althans dat door hem tijdens zijn wachtdienst een mili-„tair motorvoertuig (jeep) zonder verklaarbare oorzaak onbeheerd „op een weg van het terrein van genoemde magazijnen was aange-„troffen";

Overwegende: . . . .enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat hij van 4 November 1952 10.00 uur tot 5 November 1952 10.00 uur toen hij als korporaal 1e klasse in werkelijke dienst was bij de 3e Afdeling Bewakingskorps K.L. belast was met de functie van wachtcommandant van de militaire magazijnen te Rucphen en dat als zodanig de verplichting op hem rustte om alle gedurende zijn wachtdienst voorgevallen bijzonderheden te melden in zijn wachtrapport; dat op 5 November 1952 een patrouille hem meldde, dat er op het terrein van genoemde magazijnen een jeep langs de weg stond, welke jeep zij bij een vorige patrouille (op 4 November 1952 van 20.00 uur tot 22.00 uur) niet hadden gezien; dat hij zich naar de aangegeven plaats heeft begeven en aldaar een jeep zag staan; dat hij er geen aanleiding toe vond dit in zijn wachtrapport te vermelden; dat hij aan het wachtpersoneel gevraagd heeft of iemand wist hoe de jeep op genoemde plaats was terechtgekomen. maar dat hij op deze vraag geen opheldering kreeg;

Post alia:

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„Als bevelhebber van enige wacht een als zodanig op hem rus-„tende verplichting niet nakomen, gepleegd in tijd van oorlog",

voorzien en strafbaar gesteld bij art 129 Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende evenwel dat de Krijgsraad bij het onderzoek van deze zaak bevonden heeft, dat het hierboven bewezen verklaarde en gequalificeerde feit, nu dit een in artikel 2 nr. 2—6 Wet op de Krijgstucht vermeld feit oplevert, buiten strafrechtelijke behandeling had behoren te zijn afgedaan, zodat de Krijgsraad de zaak ter verdere behandeling naar de tot straffen bevoegde commanderende officier zal verwijzen;. . . .enz.

Krijgsraad te Velde Zuid.

Vonnis van 20 Mei 1953.

President: Luitenant-Kolonel Mr *F.* A. **J.** Deelen; *Leden:* Kolonel **J.** L. H. A. Antoni en Luit. Kol. H. J. F. Naarding.
Raadsman: 1e Luitenant *P.* S **J.** v. d. Ven.

Als militair zich opzettelijk, door een samenweefsel van verdichtsels, tijdelijk aan de vervulling zijner dienstverplichtingen ont-

trekken: afwezigheid, toegestaan op grond vas valselijk voorgewende levensgevaarlijke ziekte van zijn verloofde.

(WM.S.R. art. 101).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE ZUID,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen W. C. G. L.. geb. 22 October 1932. dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien:. . . .enz.:

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

.,dat hij op of omstreeks 19 Februari 1953 te Venlo, terwijl hij als ..dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst was bij het Regiment ,,Limburgse Jagers en gelegerd in de Frederik Hendrikkazerne te ..Venlo, zich opzettelijk door een samenweefsel van verdichtsels .,tijdelijk aan de vervulling van zijn dienstverplichtingen heeft ont- .,trokken, hebbende hij alstoen aldaar, hoewel hij wist, dat hij geen .,bericht over ziekte van zijn verloofde had ontvangen, opzettelijk in ,.strijd mei de waarheid aan de sergeant van de week, de sergeant ,,K. G. M. van Dreumel, medegedeeld. dat hij bericht had ontvangen .,dat zijn verloofde ernstig ziek was en dat voor haar leven werd ,,gevreesd. waarna hem, in verband met de toestand van zijn ver- ..loofde, op zijn verzoek verlof werd verleend en waarna hij van ,,19 Februari 1933 tot 22 Februari 1953 opzettelijk, althans hoogst ..nalatig, ongeoorloofd van zijn onderdeel afwezig is geweest en ge- ..bleven" ;

Post alia:

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„Als militair zich opzettelijk door een samenweefsel van ver- ..dichtsels tijdelijk aan de vervulling zijner dienstverplichtingen ont- ..trekken", voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 101 j° 97 Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende dat beklaagde blijkens een zich bij de processtukken bevindend afschrift van de straflijst door zijn commandant terzake van voormeld feit reeds krijgstuchtelijk is gestraft met veertien dagen streng arrest;

[Volgt: veroordeling tot een militaire detentie voor de tijd van één maand — *Red.]*.

NASCHRIFT.

Met betrekking tot de qualificatie wordt verwezen naar mijn naschrift in M.R.T. XLVI blz. 39 v. In het daar besproken vonnis had dezelfde Krijgsraad (in andere samenstelling) aan de qualificatie nog toegevoegd „gedurende korter dun vier dagen, gepleegd in tijd .,van oorlog". Waar artikel 101 alleen voor wat de strafmaat betreft naar de artikelen 97—100 verwijst (en niet voor wat de formulering van de qualificatie betreft), moet men volstaan met de aanduidingen, welke artikel 101 geeft en keuze doen tussen „tijdelijk .,of voorgoed". Geheel consequent liet de Krijgsraad in bovenstaand

vonnis dan ook tevens de omstandigheid „tijd van oorlog" buiten de qualificatie, nu artikel 101 die niet expressis verbis noemt.

W. H. V.

Krijgsraad te Velde Zuid.

Vonnis van 27 Mei 1953.

President: Luitenant-Kolonel Mr *F.* A. J. Deelen; *Leden:* Luit.-Kolonel H. J. F. Naarding en Kapitein F. G. J. de Waal.

Overtreding van art. 44 Wegenverkeersreglement: van een rijdende tram af springen.

(R.L. art. 179; W.V.R. art. 44).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE ZUID,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen J. B., destijds dpl. soldaat. thans met groot verlof, beklaagde, niet verschenen overeenkomstig het bepaalde bij artikel 179 R.L..

Gezien:. . . .enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 18 Januari 1953 te Amsterdam op het „Stationsplein voor het Centraal-Station aldaar uit een openbaar „vervoermiddel (tram) is gesprongen, althans gestapt, zonder dat „deze tram daartoe stilstond";

Overwegende, dat beklaagde, blijkens een zich bij de processtukken bevindende justitiële verklaring d.d. 20 Januari 1953, opgemaakt door de 1e luitenant Ph. den Hollander, waarnemend commandant M-compagnie 333e Bataljon Infanterie te Oirschot, ten tijde, dat; hij het hem ten laste gelegde heeft begaan, in werkelijke dienst was;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig procesverbaal nr. P. 53-53, opgemaakt en gesloten te Anisterdam op 20 Jan. 1953 door Geert Kristiaan Breuker, marechaussee der 1e klasse, tevens opsporingsambtenaar. behorende tot de brigade Amsterdam. onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van beklaagde aan verbalisani:

dat hij weet dat het verboden is van een rijdende tram te springen; dat hij hei deed omdat hij anders de trein niet meer kon halen;

als relaas van verbalisant:

dat hij op 18 Januari 1953 op het Stationsplein voor het Centraalstation te Amsterdam een persoon uit een openbaar middel van vervoer (tram) zag springen, zonder dat deze tram daartoe stil stond; dat deze persoon opgaf genaamd te zijn J. B.;

Overwegende. dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„*Overtrediny van artikel 44 Wegenverkeersreglement*", voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 44 j° 124 Wegenverkeersreglement;

[Volgt: veroordeling tot betaling van een geldboete van drie gulden, subs. hechtenis voor de tijd van drie dagen — *Red.]*.

Krijgsraad te Velde Zuid.

Vonnis van 27 Mei **1953.**

President: Luitenant-Kolonel Mr *P.* A. J. Deelen; *Leden:* Luitenant-Kolonel *H.* J. F. Naarding en Kapitein F. G. J. de Waal. *Raadsman:* Mr W. van der Grinten.

Aan zijn schuld te wijten brand waardoor gemeen gevaar voor goederen ontstaat: beklaagde had in een magazijn, waar auto-onderdelen opgeslagen waren, een brandende lucifer geworpen in een putje, waarin een ander kort tevoren een hoeveelheid vloeistof uit een jerrycan had gegoten. Dexe jerrycan bevatte benzine, zodat de brandende lucifer een steekvlam uit het putje deed ontstaan.

(Wb.v.Str. art. 158).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE ZUID.

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen C. H. v. U., geboren 25 Juli **1931.** dpl. soldaat, thans met groot verlof, beklaagde,

Gezien:....enz.;

Overwegende dat de beklaagde is ten laste gelegd:

,,dat hij op of omstreeks 24 Februari **1953** te Bergen op Zoom, ,,terwijl hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke militaire dienst ,,was bij het Regiment Veldartillerie ,,Van Essen" en gelegerd te ,,Bergen op Zoom en werkzaam in een magazijn, waarin auto-onder- ,,delen waren opgeslagen, in de kazerne Groot Arsenaal te Bergen ,,op Zoom hoogst roekeloos, onvoorzichtig, onachtzaam. onoplettend ,,en achteloos een brandende lucifer heeft geworpen in een putje op ,,de vloer van dat magazijn nr. 16, waarin zich benzine bevond, ten- ,,gevolge waarvan die benzine in brand is geraakt en in dat magazijn ,,brand is ontstaan en meerdere zich daarin bevindende onderdelen ,,van auto-materiaal, alles toebehorende aan de Staat der Nederlan- ,,den, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, in brand zijn ,,geraakt en geheel of gedeeltelijk verbrand, terwijl door die brand ,,gemeen gevaar voor goederen ontstond. met name voor andere op- ,,geslagen goederen en het gebouw, waarin ze geborgen waren. alles ,,toebehorende aan de Staat der Nederlanden, althans aan een ander ,,dan aan hem, beklaagde";

Overwegende:....enz.:

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat hij op 24 Februari **1953,** toen hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke militaire dienst was bij het Regiment Veldartillerie ,,Van Essen" en gelegerd te Bergen op Zoom, werkzaam was met enkele

kameraden in magazijn nr. 16 in de kazerne Groot Arsenaal te Bergen op Zoom; dat in dat magazijn auto-onderdelen, gereedschap, camouflagenetten en jerrycans waren opgeslagen; dat het te begrijpen was, dat er mogelijk in diverse jerrycans benzine zat; dat de soldaat van Zon een flinke scheut van de inhoud van één der jerrycans in een putje, dat in de vloer van genoemd magazijn was aangebracht, stortte; dat hij, omdat zij toen zij de vloeistof gezien hadden, geen zekerheid hadden, op 24 Februari 1983 te Bergen op Zoom een lucifer aanstreek en de brandende lucifer in genoemd putje wierp; dat er daardoor brand in het magazijn ontstond en dat meerdere zich in het magazijn bevindende ondercleden van het automateriecl geheel of gedeeltelijk verbrandden; dat de brand betrekkelijk snel geblust was, doordat zij snel brandblusmateriaal ter plaatse hadden; dat het anders zeer waarschijnlijk was geweest, dat de brand veel groter omvang had aangenomen; dat de kazerne met het magazijn en de er in opgeslagen goederen niet aan hem toebehoorden; dat de vloer van het magazijn zeer vettig was en dat er in het magazijn diverse zeer brandbare goederen aanwezig waren;

Overwegende dat Johannes Nicolaas van Zon, oud 22 jaar, van beroep schoenstikker, wonende te Bokhoven, als getuige door de Officier-Commissaris gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

dat hij op 24 Februari 1953 niet enkele kameraden werkzaam was in het magazijn van de Groot Arsenaalkazerne te Bergen op Zoom; dat er zich in dit magazijn jerrycans bevonden en dat het zeer goed mogelijk is, dat er in de gesloten jerrycans nog benzine zat; dat hij op een gegeven ogenblik een kleine hoeveelheid van de inhoud van een gesloten jerrycan in een putje van de vloer van het magazijn stortte met de bedoeling aan de kleur van de vloeistof te zien wat het was; dat hij zag dat de soldaat van U. — beklaagde — een lucifer aanstreek en de brandende lucifer in het putje gooide; dat er een grote steekvlam ontstond en dat in een ommezien het magazijn in lichte laaie stond; dat hij op het moment, waarop hij beklaagde de lucifer zag aansteken, nog gezegd heeft: ,,Doe het niet", doch dat het al te laat was;

Post alia:

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig procesverbaal nr. P. 128-53, opgemaakt en gesloten te Bergen op Zoom op 6 Maart 1953 door Anne de Jong. wachtmeester der Koninklijke Marechaussee behorende tot de brigade Bergen op Zoom, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Wilhelmus Hilhorst aan verbalisant:

dat hij beheerder was van het magazijn 16 van de kazerne het Groot Arsenaal te Bergen op Zoom; dat in dit magazijn automateriaal was opgeslagen; dat de totale schade tengevolge van de brand op 24 Februari 1953 hieraan f 961 bedroeg; enz.;

Overwegende, dat de in voormelde bewijsmiddelen vervatte feiten en omstandigheden, die geacht moeten worden hier te zijn herhaald,

opleveren evenzovele redengevende feiten en omstandigheden, waar. op steunt de beslissing van de Krijgsraad, dat door deze bewijsmiddelen wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, met dien verstande, dat het feit is gepleegd op 24 Februari 1953, dat niet is bewezen het woord ,,onoplettend" en dat de in de telastelegging genoemde onderdelen van auto-materiaal en het gebouw toebehoorden aan een ander dan aan beklaagde;

Overwegende. dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

,,Het aan zijn schuld brand te wijten zijn, waardoor gemeen gevaar ,,voor goederen ontstaat", voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 158 Wetboek van Strafrecht;

[Volgt: veroordeling tot betaling van een geldboete van vijf en twintig gulden met bepaling. dat de geldboete bij gebreke van betaling en verhaal, zal worden vervangen door hechtenis voor de tijd van tien dagen — *Red.]*.

Krijgsraad te Velde Zuid.

Vonnis van 19 Augustus 1953.

President: Luitenant-Kolonel Mr *F.* A. J. Deelen; *Leden:* Luitenant-Kolonel J. A. de Witte en Kapitein F. B. N. Werps; *Raadsman:* Majoor K. Bakker.

Niet voldoen aan een vordering van een opsporingsambtenaar en rnishandeling van een ambtenaar in functie: beklaagde. in uniform geklede dpl. soldaat, had van een politie-agent, die doende was een manspersoon te arresteren, opdracht gekregen om die agent bij dat arresteren behulpzaam te zijn, waarop beklaagde weigerend had geantwoord en aan die vordering geen gevolg heeft gegeven. Vervolgens door die agent aangegrepen zijnde, had beklaagde zich verzet en die agent een stomp in het gezicht gegeven.

(Wb.v.Str. art. 184, 300 en 304).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE ZUID,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen J. J. M., geb. 19 Januari 1932, dpl. soldaat, beklaagde.

Gezien: . .enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

,,1. dat hij op of omstreeks 26 April 1953 te Rotterdam, terwijl ,,hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst was bij het 1e ,,Regiment Genietroepen. toen de in uniform geklede en in politie- ,,dienst zijnde agent van gemeentepolitie, tevens onbezoldigd ge- ,,meente-veldwachter te Rotterdam J. H. Slingerland, van hem vor- ,,derde assistentie te verlenen, teneinde een arrestant naar het politie- ,,bureau over te brengen, opzettelijk aan deze hem door genoemde

,,ambtenaar gedane vordering niet heeft voldaan en is blijven staan
,,en niet geholpen heeft, daarbij de woorden: ,,Ik kijk wel uit"
,,uitende;

,,2. dat hij op of omstreeks 26 April 1953 te Rotterdam opzette-
.,lijk mishandelend de in uniform geklede en in politiedienst zijnde
,,agent van gemeentepolitie J. H. Slingerland, die hem op heterdaad
,,had betrapt op overtreding van artikel 184 van het Wetboek van
,,Strafrecht en die hem deswege had aangehouden en vastgegrepen,
.,teneinde hem voor een hulpofficier van justitie te geleiden, met een
,,zijner tot een vuist gebalde handen in zijn aangezicht heeft ge-
,,slagen, gestoten of gestompt, tengevolge waarvan Slingerland
,,voornoemd pijnlijk werd getroffen en een gezwollen linker wenk-
,,brauw en bovenooglid bekwam";

Overwegende:. . . .enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat hij op 26 April 1953, terwijl hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst was bij het 1e Regiment Genietroepen, te Rotterdam zag. dat een jongeman door een in uniform geklede agent van gemeentepolitie werd vastgegrepen, waarna deze jongeman door te trekken zich poogde te bevrijden; dat genoemde agent naar hem wees en een militair, die dicht bij hem stond en daarbij zeide: ,,die twee ,,militairen hier komen om mij te assisteren"; dat hij zeer goed begreep, dat de agent zijn assistentie vorderde om de arrestant te kunnen overbrengen naar het politiebureau: dat hij alstoen en aldaar willens en wetens niet heeft voldaan aan bovenbedoelde vordering, doch is blijven staan en niet geholpen heeft en daarbij de woorden: ,,Ik kijk wel uit" heeft geuit;

dat genoemde agent hem bij zijn arm greep en tegen hem zei, dat hij met hem mee moest naar het bureau; dat hij tegen de agent zei. dat hij zo wel meeging, zijn arm lostrok, waarop de agent hem opnieuw bij zijn arm greep en hem op zijn rug slingerde; dat hij daardoor driftig werd en dat hij toen op 26 April 1953 te Rotterdam bedoelde politieagent een vuistslag in het gezicht heeft gegeven; dat er een worsteling tussen hen beiden ontstond en dat het niet onmogelijk is. dat hij die agent nog enige keren geslagen heeft;

Overwegende. dat Johan Hendrik Slingerland. oud 27 jaar, agent van politie, wonende te Rotterdam, als getuige door de Officier-Commissaris gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

dat hij op 26 April 1933 als agent van de Rotterdamse gemeentepolitie, tevens onbezoldigd gemeente-veldwachter te Rotterdam en gekleed in zijn politie-uniform, politiedienst deed te Rotterdam; dat hij daar een persoon aanhield verdacht van overtreding van artikel 4 van de verordening op de straatpolitie; dat genoemde persoon zich tegen zijn aanhouding verzetie; dat hij twee militairen met zijn vinger heeft aangewezen en daarbij op duidelijke toon heeft gezegd: ,,die twee militairen hierliomen om mij te assisteren"; dat beklaagde

weigerde aan bedoelrle vordering gevolg te geven; dat beklaagde bleef staan, niet hielp, doch hem, getuige, de woorden toevoegde: ,,Ik kijk wel uit"; dat hij van bovenbedoelde militairen assistentie gevorderd heeft teneinde bovengenoemde persoon naar het politiebureau over te brengen:

dat hij, nadat hij op bovenstaande wijze beklaagde op heterdaad had betrapt op overtreding van een der artikelen van het Wetboek van Strafrecht. beklaagde terzake van bedoeld strafbaar feit heeft aangehouden en vastgegrepen, teneinde hem voor een hulp-officier van justitie ie geleiden; dat beklaagde alstoen en aldaar hem met een zijner tot een vuist gebalde handen een stomp onder een van zijn ogen gaf; dat er een kleine worsteling ontstond, waarbij beklaagde hem nog tweemaal een slag in het gezicht gaf; dat deze stomp en slagen hem pijn veroorzaakten en hem een gezwolleii linkerwenkbrauw en bovenooglid bezorgden;

Post alia:

Overwegende. dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als.

1. *,,Opzettelijk niet voldoerz aan een vordering krachtens wette-*
,,lijk voorschrift gedaan door een ambtenaar belast met het opsporen
,.van strafbare feiten,

2. *,,Mishandeling van een ambtenaar terzake van de rechtmatige*
,,uitoefening zijner bediening", voorzien en strafbaar gesteld bij de artikelen 184 Wetboek van Strafrecht j° art. 149 Wetboek van Strafvordering, en art. 300 j° 304 Wetboek van Strafrecht:

[Volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf voor de tijd van één *maand.* voorwaardelijk, proeftijd *één jaar — Red.].*

Krijgsraad te Velde Zuid.

Vonnis van 20 Januari 1954.

President: Luitenant-Kolonel Mr *F.* A. J. Deelen; *Leden:* Majoor H. *P.* Wiegman en Kapitein J. A. Gimbrere.
Raadsman: Mr J. *H.* Blaauw.

Als militair opzettelijk nalaten aan de bevoegde ouerheid een ambtsmededeling te doen: als sergeant (motortransport-onderofficier) niet gemeld dat een dpl. soldaat voornemens was met een militair motorvoertuig een ,,zwarte rit" te maken.

Gecombineerde (voorwaardelijke vrijheids- en onvoorwaardelijke geldboete-) straf.

(W.M.S.R. art. 13, 15, 132).

De Krijgsraad te Velde Zuid,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser. legen A. W. M., dpl. sergeant, geb. 3 Mei 1933. beklaagde.

Gezien:. . . .enz.:

Overwegende dat de beklaagde is ten laste gelegd *):

,,dat hij op *of omstreeks* 26 September 1953 te Grave, terwijl hij ,,dienstplichtig sergeant in werkelijke dienst was bij het 433e Ba- ,,taljon Infanterie en belast was met de functie van motortransport- .,onderofficier bij genoemd onderdeel, opzettelijk heeft nagelaten ,.aan zijn motortransportofficier, *in ieder geval aan een daartoe be- ,,voegde commandant,* mede te delen, dat de dienstplichtig soldaat ,,H.J. D. dien dag voornemens was zonder recht of toesterriming van ,.een bevoegde meerdere als bestuurder met een militair motorvoer- ,,tuig van meergenoemd Bataljon van Grave naar Nuenen te rijden ,,en aldus een zogenaamde ,,zwarte rit" te gaan maken, welke mede- ,,deling hij als motortransportonderofficier van ambtswege moest ,.doen, *althans terwijl de verzwijging van deze mededeling het be- ,,lang van de dienst of de Staat kon schaden,* althans indien terzake ,.van het vorenstaande geen veroordeling mocht volgen;

.,dat hij op of omstreeks 26 September 1953 te Grave. terwijl hij ,,als dienstplichtig sergeant in werkelijke dienst was hij het 433e ..Batalion Infanterie en belast was met de functie van motortrans- ,,portonderofficier bij genoemd onderdeel. toen de dienstplichtig ,.soldaat H. J D. opzettelijk wederrechtelijk zonder toestemming van ,,een bevoegde meerdere een militair motorrijtuig van dat onderdeel ,,als bestuurder op de voor het openbaar rij- of ander verkeer open- ..staande wegen tussen Grave en Nuenen wilde gebruiken en heeft .,gebruikt en aldus een zogenaamde ,.zwarte rit" wilde maken en ,,heeft gemaakt, opzettelijk gelegenheid middelen of inlichtingen tot ,.het plegen van dit misdrijf heeft verschaft, door alstoen aldaar ,,daartoe opzettelijk de dienstplichtig soldaat J. H. D. mede te delen. ,.dat hij wel kon gaan op zijn eigen risico, daarmee D. voornoemd ,,te kennen gevende, dat hij, beklaagde, als motortransportonderoffi- ,,cier en meerdere niet tegen hem zou optreden of maatregelen tegen ..bedoelde ,.zwarte rit" zou nemen en opzettelijk D. een oude verlopen .,rij-opdracht te verstrekken, wetende althans begrijpende. dat L). ,,deze rij-opdracht zou veranderen of vervalsen, teneinde bij een .,eventuele contrôle tijdens meergenoemde rit een rij-opdracht daar- ,,toe te kunnen tonen";

Overwegende:. . . .enz.;

Overwegende, dat de beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat hij op 26 September 1953 te Grave, terwijl hij als dienstplichtig sergeant in werkelijke dienst was bij het 433e Bataljon Infanterie en belast was met de functie van motortransportonderofficier hij dat onderdeel, willens en wetens heeft nagelaten zijn motortransportofficier mede te delen, dat de dienstplichtig soldaat D. voornemens was zonder daartoe gerechtigd te zijn en zonder toestemming van een daartoe bevoegde meerdere als bestuurder met een militair motor-

---

*) Het ***primaire*** en dat met uitzondering van de hier door ons gecursiveerde gedeelten, werd bewezen verklaard. (Red. M.R.T.)

rijtuig van bedoeld onderdeel van Grave naar Nuenen te rijden en op deze wijze een zogenaamde „zwarte rit" te maken;

Overwegende, dat Henricus Johannes D., oud 21 jaar, dienstplichtig soldaat, wonende te Nuenen, als getuige door de Officier-Commissaris gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

dat hij op 26 September 1953 naar Nuenen wilde omdat zijn vader die daar woont, zijn verjaardag vierde; dat hij het plan maakte om als de sergeant M, beklaagde, daartegen geen bezwaren had, met een militair motorrijtuig die dag van Grave naar Nuenen te rijden; dat beklaagde op 26 September 1953 te Grave legen hem, getuige, gezegd heeft, dat hij wel kon gaan maar dan op eigen risico:

Post alia:

Overwegende, dat hei aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„Als militair opzettelijk nalaten aan de bevoegde overheid een „mededeling te doen. die hij van ambtswege doen moest, gepleegd in „tijd van oorlog", voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 132 Wetboek van Strafrecht;

[Dictum *(post alia)*: veroordeelt beklaagde tot een gevangenisstraf voor de tijd van *een maand* en tot betaling van een geldboete van *vijf en twintig gulden,* met bepaling, dat de geldboete bij gebreke van betaling en verhaal, zal wordcn vervangen door hechtenis voor de tijd van *tien dagen;*

Beveelt, dat uitsluitend de opgelegde gevangenisstraf niet zal worden tenuitvoergelegd, tenzij de Krijgsraad later anders mocht gelasten op grond, dat de veroordeelde zich voor het einde van een op *één jaar* bepaalde proeftijd aan een strafbaar feit, of militair zijnde, aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2, No. 1 van de Wet *op* de Krijgstucht, dat van ernstige aard is, of aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2, Nos. 2—6 van die Wet heeft scliuldig gemaakt, dan wel zich gedurende die proeftijd op andere wijze misdraagt — *Red.].*

Zeekrijgsraad *te* 's-Gravenhage.

Vonnis van **10** September 1953.

President: Mr A. J. Veldman; *Leden:* J. N. J. v. d. Mey, R. J. Hordijk, W. A. Looze en G. Zeller.
Raadsman: Mr v. d. Ven.

Poging tot doodslag: voorbedachte raad niet bewezen geacht. Beklaagde had zijn ex-verloofde, die de verloving verbroken had, uitgenodigd tot een bespreking doch had haar daarbij met een aardappelschilmesje een steek in de hartstreek toegebracht. Van dit mes brak het lemmet af. Wel had beklaagde reeds bij het maken van de afspraak het mes bij zich gestoken, doch hij verkeerde reeds toen in de grootste opwinding.

(Wb.v.Str. art. 45 en 287).

DE KRIJGSRAAD VOOR DE ZEEMACHT BINNEN HET RIJK IN EUROPA TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Fiscaal tegen L. G. P., oud 24 jaren, gedetineerde, laatstelijk vóór de verwijzing naar de Krijgsraad gediend hebbende als hofmeester 1e klasse aan boord van Hr. Ms. ,,Wachtschip" te Willemsoord:

Gezien:....enz.;

Gezien het bevel tot bijeenkoming van de Zeekrijgsraad dd. 24 Augustus 1953 aan de voet van welk stuk door de Fiscaal aan de beklaagde wordt ten laste gelegd:

,,dat hij te Den Haag op of omstreeks 2 Juni 1953 des avonds ,,ter uitvoering van zijn — in de loop van dien dag al dan niet met ,,kalm beraad opgevat — voornemen en van het misdrijf om op- ,,zettelijk A. M. van het leven te beroven een aardappelschilmesje, ,,althans een mes bij zich heeft gestoken en na vervolgens met dat ..meisje, dat op zijn telefonisch verzoek naar hem toe was gekomen, ,,gelopen te zijn naar een plek achter een garage in de Leeghwater- ,,straat, aldaar ter uitvoering van dat voornemen en dat misdrijf .,opzettelijk met dat mes dat meisje een steek heeft toegebracht te ..linkerzijde van haar borst — althans in haar lichaam, zijnde de ,,verdere uitvoering van dat voorgenomen misdrijf niet voltooid al- ,,leen tengevolge van de. van zijn wil onafhankelijke omstandig- ..heden dat het lemmet van dat mes is afgebroken";

Post alia:

Overwegende, dat ten processe, zakelijk gerelateerd, heeft verklaard:

1e. L. G. P., oud 24 jaar, als beklaagde:

dat hij op 1 Juni 1953 te Den Kelder een brief van zijn meisje A. M. ontving, waarbij zij de verkering met hem afmaakte; dat hij door dat bericht erg uit zijn evenwicht raakte; dat hij de volgende dag na de dienst naar Den Haag is gereisd met de bedoeling om zo mogelijk A. M. tot andere gedachten te brengen; dat hij in de trein erg van streek was, waarbij telkens de gedachte zich aan hem opdrong. dat het meisje eens aan een andere man dan aan hem zou toebehoren: dat hij dit zo onverdragelijk vond dat hij gedachte kreeg dat het dan maar heter was om haar te doden; dat hij in Den Haag gekomen, nog steeds in grote opwinding verkerende, naar de woning van een oom en tante is gegaan en daar uit. een keukenkast een aardappelschilmesje heeft genomen. hetwelk hij in z'n zak heeft gestoken; dat hij vervolgens A. M. in een telefooncel heeft opgebeld en gevraagd heeft haar te mogen spreken; dat hij toen met haar heeft afgesproken dat hij naar het station Hollandse Spoor zou komen; dat hij even later haar op straat zag lopen en toen met haar is gegaan achter een garage in de Leeghwaterstraat; dat hij toen met haar gepraat heeft en geprobeerd heeft haar op haar besluit om de verkering te verbreken te doen terugkomen; dat zij echter bij haar

besluit bleef waardoor hij volkomen wanhopig werd; dat hij toen als het ware automatisch het aardappelschilmesje te voorschijn haalde en daarmede heeft gestoken; dat hij niet meer weet of hij en zo ja, waar hij haar heeft geraakt; dat hij haar hoorde gillen waarop hij in panische angst er vandoor is gegaan; dat hij niet weet wat er verder met dat mesje is gebeurd; dat het mesje met gebroken lemmet, dat hem thans ter terechtzitting wordt getoond liet aardappelschilmesje is, waarmede hij naar A. heeft gestoken;

Overwegende dat ten processe, zakelijk gerelateerd, heeft verklaard:

A.M., oud 19 jaar, als getuige:

dat zij op 1 Juni 1953 een brief schreef aan P., waarin zij hem mededeelde, dat zij de verkering verbrak; dat hij op 2 Juni d.a.v. omstreeks 20.30 uur haar thuis in Den Haag opbelde en vroeg of zij naar hem toe kon komen omdat hij haar nog even wilde spreken; dat toen zij hem vroeg vanwaar hij opbelde, hij antwoordde dat hij van het Station Hollands Spoor in Den Haag opbelde; dat zij zich op weg begaf naar het Station Hollands Spoor en nog maar even van huis was, toen hij haar riep; dat zij daarop naar hem toeging en het haar dadelijk opviel dat hij erg wit zag en erg nerveus was; dat zij al pratende de Leeghwaterstraat inliepen, vervolgens het Leeghwaterplein rond en weer terug de Leeghwaterstraat in; dat zij hem vertelde, dat zij de brieven had gelezen. die hij destijds aan het meisje T. had geschreven, toen zij in zwangerschap verkeerde en dat daaruit voor haar duidelijk bleek, dat hij met dat meisje een zeer intieme verhouding had gehad; dat toen zij gekomen m-aren bij een nis achter een garage van de N.V. Autoservice in de Leeghwaterstraat, L. haar voorstelde om daar even te gaan praten; dat toen zij hem vertelde, dat zij zijn brieven aan M. T. echt gelezen had, hij haar ineens venijnig aankeek. waarna zij plotseling een steek voelde; dat zij gilde van angst en voelde hoe hij zijn hand om haar mond legde en haar onmiddellijk daarna de keel dichtkneep, waarna alles zwart om haar heen werd; dat toen zij weer wat op verhaal was gekomen en de recherche was gekomen. zij aan één van de rechercheurs vertelde. dat zij gestoken was, waarop deze is gaan zoeken en op die plek een gebroken aardappelsehilmecje heeft gevonden; dat zij des avonds bij het ontkleden zag. dat er een weinig bloed aan haar onderjurk zat en verder bleek. dat zij twee kleine wondjes had onder haar linlierborst;

Overwegende, dat ten processe aanwezig zijn en voorgelezen:

a. een geneeskundige verklaring van dokter L. A. Folmer, houdende: dat deze op 3 Juni 1953 bij A. M. een wondje en een schram onder de hartstreek heeft waargenomen;

b. . . . .enz.;

Overwegende, dat door de inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen, wordende de verklaring onder a. slechts gebezigd in verband met de inhoud der overige bewijsmiddelen, wettig en overtuigend is bewezen met beklaagde's schuld eraan, hetgeen hem is te

laste gelegd, met uitzondering van de woorden „al dan niet met „kalm beraad";

Overwegende, dat toch de Krijgsraad de telaste gelegde voorbedachte raad niet bewezen acht, daar gelet op de gemoedsgesteldheid waarin, naar moet worden aangenomen. beklaagde tijdens zijn reis naar Den Haag en aldaar ten huize van zijn oom en tante, verkeerde, niet kan worden gezegd dat hij na kalm en rustig overleg het plan heeft opgevat om A. M. van het leven te beroven;

Overwegende, dat het bewezene dient te worden gequalificeerd als: „POGING TOT DOODSLAG";

Overwegende, dat gelet op de ernst van het gepleegde feit, de omstandigheden waaronder het is begaan en de persoon van beklaagde, een gevangenisstraf voor de tijd van TWAALF MAANDEN passend is, terwijl de tijd door hem v/m 3 Juni 1953 in voorarrest doorgebracht, geheel in mindering behoort te worden gebracht bij de uitvoering van de op te leggen straf;

dat er termen bestaan om een gedeelte dezer straf, groot 5 maanden, voorwaardelijk niet ten uitvoer te leggen, waartegen het militair belang zich niet verzet;. . . .enz.

Zeekrijgsraad te 's-Gravenhage.

Vonnis van 12 November 1953.

President: Mr D. B. A. Franken; *Leden:* J. C. van Epen, A. van Miert, R. J. Hordijk en W. A. de Looze.
Raadsman: Kapt. d. Mars. van Bork (in appèl Mr Kosten).

Uitlokking tot het een vrouw een behandeling doen ondergaan ter verstoring der zwangerschap, door belofte van een geldsbedrag van f 250.

KRIJGSRAAD: *Vrijspraak, vermits door de belofte het opzet tof het plegen van het misdrijf niet is opgewekt. Deze belofte was den materiëlen dader reeds gedaan teneinde hem te bewegen met beklaagde echtyenote overspel te plegen en aldus beklaagde in staat te stellen een echtscheidingsprocedure tegen zijn eclztgenote te voeren. Het opzet tot het doen ondergaan van de behandeling werd opgewekt door het verstrekken van de inlichting (nl. dat beklaagdes vrouw meende zwanger te zijn) welke inlichting het opzet deed rijpen om de vrouw de behandeling te doen ondergaan en aldus een introductie bij haar te hebben terzeinde later tot overspel te geraken.*

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF: *Uit de bewijsmiddelen blijkt dat het beloofde bedrag van f 250 in zijn geheel strekte om de materiële dader te bewegen het misdrijf van het in behandeling nemen van de vrouw te laten plegen, waarbij het niet ter zake doet met welk doei beklaagde dit misdrijf wenste uit te lokken en evenmin of hij door dexelfde belofte de materiële dader nog lot het plegen van andere*

handelingen wilde overhalen en of *hij* aan *zijn* belofte de voorwaarde verbond, dat het beoogde doei *zou* worden bereikt.

veroordeling tot negen maanden gevangenisstraf.

(Wb.v.Str. art. 47 en 251 bis).

DE KRIJGSRAAD VOOR DE ZEEMACHT BINNEN HET RIJK IN EUROPA TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Fiscaal tegen E. B., oud 27 jaren, gerequireerde, laatstelijk vóór de verwijzing naar de Zeekrijgsraad gediend hebbende als marinier l e klasse te Rotterdam;

Gezien: . . . .enz.;

Gezien het bevel tot bijeenkoming van de Zeekrijgsraad d.d. 26 October 1953 aan de voet van welk stuk door de Fiscaal aan de beklaagde wordt ten laste gelegd:

.,dat hij te Rotterdam, althans ergens in Nederland, op of om-
,,streeks 29 Mei 1953 opzettelijk heeft uitgelokt dat M. L. R. te
,,Vlaardingen op of omstreeks 29 Mei 1953 opzettelijk bij zijn, be-
,,klaagdes echtgenote J. M. L. H. met een vrouwenspuit verschillen-
,,de malen een hoeveelheid lauw water in haar vrouwelijkheid heeft
,,gespoten, daarbij de verwachting opwekkende, althans te kennen
,,gevende, dat door die behandeling zwangerschap kon worden ver-
,,stoord, door opzettelijk voornoemde R. een geldsbedrag van f *250*
,,te beloven, indien deze naar de woning van eerdergenoernde vrouw
,,zou gaan en haar aldaar een behandeling zou doen ondergaan,
,,daarbij te kennen gevende, althans de verwachting opwekkende dat
,,daardoor zwangerschap kon worden verstoord en door opzettelijk
,,meergenoemde R. de sleutel van de woning van die vrouw te geven,
,,zomede een aan haar gerichte brief, waarin hij. beklaagde, deze R.
,,aanbeval als een betrouwbaar persoon, die in dergelijke handelingen
,,de nodige ervaring bezat";

Gezien: . . . .enz.;

Gezien de schriftuur van de eis door de Fiscaal [strekkende tot bewezenverklaring, qualificatie daarvan als: .,door het verschaffen ,,van gelegenheid opzettelijk uitlokken van opzettelijk een *vrouw* ,,een behandeling doen orzdergaan. te kennen gevende dat daardoor ,,*zwangerschap* kan *worden* verstoord" en veroordeling deswege tot een gevangenisstraf voor de tijd van negen maanden — Red.];

Overwegende, dat ten processe. zakelijk gerelateerd hebben verklaard:

Ie. E. B., oud 27 jaar, als beklaagde:

dat hij op 29 Mei 1953 te Rotterdam M. L. R. heeft gevraagd of deze die avond naar zijn echtgenote J. M. L. H. te Vlaardingen wilde gaan en haar aldaar een behandeling wilde doen ondergaan, waardoor bij haar de verwachting zou worden opgewekt, dat daardoor haar zwangerschap zou worden verstoord; dat hij tevens zijn echtgenote die in de mening verkeerde zwanger te zijn, had overgehaald die zwangerschap te verstoren en zich daartoe een behandeling door R. te doen welgevallen; dat hij dit alles aan R. heeft ver-

teld en deze heeft voorgesteld ziin vrouw te behandelen met een vrouwenspuit, gevuld met zeepsopwater; dat R. toen echter voorstelde om een oplossing te maken van een tabletje, dat deze zelf van de Officier van Gezondheid had ontvangen en dat deze zijn vrouw dan wel zou wijsmaken, dat dit tabletje een wonderpil was; dat hij R. heeft beloofd. dat deze van hem een geldsbedrag van 250 gulden zou krijgen, indien deze zijn vrouw een dergelijke behandeling zou willen doen ondergaan en haar na afloop zou gebruiken; dat R. zijn voorstel heeft aangenomen; dat R. op 29 Mei 1953 na afloop van de dienst naar Vlaardingen is gegaan; dat hij deze de huissleutel heeft medegegeven en een aan zijn vrouw gerichte brief, waarin hij R. als een betrouwbaar persoon, die in dergelijke handelingen de nodige ervaring had, aanprees;

2e. M. L. R.. oud 22 jaar, als getuige:

dat op S9 Maart 1933 te Rotterdam B. hem vroeg of hij dien avond naar diens echtgenote te Vlaardingen wilde gaan en haar aldaar een behandeling wilde doen ondergaan, waardoor bij haar de veruachting zou worden opgewekt, dat daardoor haar zwangerschap zou worden verstoord; dat naar diens zeggen. deze haar had verteld. dat deze iemand wist, die genegen was haar zwangerschap te verstoren en in dergelijke behandelingen kundig en ervaren was en dat deze haar tenslotte had overgehaald om zich een dergelijke behandeling te laten welgevallen; dat B. hem voorstelde diens vrouw te behandelen met een vrouwenspuit gevuld met zeepsopwater, waarop hij echter zeide, dat hij een oplossing zou maken van een aspirinetabletje en diens vrouw zou wijsmaken, dat dat tabletje een wonderpil was: dat B. hem al eerder had verteld, dat deze van diens vrouw af wilde en met een andere wilde trouwen en B. hem toen al *f* 250 had beloofd als hij zou willen proberen diens vrouw te verleiden en dit tot een echtscheiding zou leiden; dat B. hem op 29 Mei 1953 zeide, dat hij na afloop van de behandeling diens vrouw maar moest gebruiken, deze daarna een sclirifteliike verklaring van hem wilde hebben, dat hij met haar vleselijke gemeenschap had gehad, omdat B. zo'n verklaring nodig had om tegen haar een echtscheidingsactie te kunnen beginnen op grond van overspel; dat B. hem beloofde na uitgesproken echtscheiding hem f 250 te zullen betalen; dat diens plan om diens vrouw door hem een behandeling ter verstoring van zwangerschap te laten ondergaan slechts diende om het voor hem mogelijk te maken om met haar vleselijke gemeenschap te hebben en slechts een middel was om tot diens doel te geraken; dat B. hem de f 250 niet heeft beloofd voor de behandeling die hii diens vrouw zou doen ondergaan, doch slechts voor het geval dat die behandeling en de daarop volgende vleselijke gemeenschap met diens vrouw zou leiden tot een echtscheiding; dat aangezien hij in geldnood verkeerde. hij op het aanbod van B. is ingegaan; dat hij op 29 Mei 1953 naar diens vrouw in Vlaardingeii is gegaan en hij haar met een vrouwenspuit verschillende malen een hoeveelheid lauw water in haar vrouwelijkheid heeft gespoten, waarbij hij te kennen

heeft gegeven. dat door die behandeling zwangerschap kon worden verstoord: dat voordat hij naar de woning van de vrouw van B. vertrok. B. hem de sleutel dier woning. zomede een aan diens vrouw gerichte brief, waarin deze hem aanbeval als een betrouwbare persoon, die in dergelijke handelingen de nodige ervaring bezat, gaf;

Overwegende omtrent het bewijs van het te laste gelegde:

dat het slot der telastelegging, luidende: „en door opzettelijk „meergenoemde R. de sleutel van de woning van die vrouw te geven „zomede een aan haar gerichte brief, waarin hij. beklaagde, deze It. „aanbeval als een betrouwbaar persoon die in dergelijke handelingen „de nodige ervaring bezat", niet kan worden gebracht onder de in artikel 47 onder 2e van het Wetboek van Strafrecht genoemde middelen: „het verschaffen van gelegenheid. middelen of inlich- „tingen", waarmede het misdrijf van artikel 251 bis van het Wetboek van Strafrecht werd *uitgelokt*, vermits beklaagde, toen hij dezc middelen aan R. verschafte, zich wendde tot een persoon bij wien het owzet van het misdrijf reeds bestond en beklaagde deze de in artikel 48 onder 2e genoemde gelegenheid en middelen verschafte *fot* het plegen van dat misdrijf en daardoor zich aan een daad van *medeplichtigheid* tot dat misdrijf schuldig maakte, hetgeen echter niet is te laste gelegd; dat voorts de vraag beantwoording vereist of beklaagde, die. inderdaad het in artikel 251 bis van het Wetboek van Strafrecht genoemde misdrijf *heeft* uitgelokt zulks gedaan heeft middels de in de telastlegging vermelde belofte ad f 250; dat de Krijgsraad deze vraag ontkennend meent te moeten beantwoorden; dat immers de Krijgsraad de casus positie aldus ziet:

dat reeds vóór 29 Mei 1953 beklaagde aan R. f 250 heeft beloofd indien deze beklaagde's echtgenote tot vleselijke gemeenschap met deze zou verleiden. daarna aan beklaagde een verklaring terzake zou afgeven en de echtscheidingsprocedure, welke beklaagde met die acte wilde voeren. zou slagen; dat het de moeiliikheid was de gelegenheid te scheppcn. welke tot een en ander zou kunnen voeren; dat toen beklaagde van zijn echtgenote hoorde. dat zij vermeende zwanger te zijn, beklaagde dat als *de* gelegenheid aangreep om voornoemd plan te verwerkelijken; dat beklaagde dan ook direct zijn echtgenote bemerkte om haar te bewegen een behandeling ter verstoring der zwangerschap door R. te doen ondergaan, vervolgens R. de casus positie mededeelde en reeds door het aan deze verschaffen van deze gelegenheid en inlichtingen bij R. het opzet van het misdrijf van artikel 231 bis van het Wetboek van strafrecht *verwekte*, blijkende zulks uit de verklaringen zon-el van beklaagde als van de getuige R. houdende, dat reeds direct nadat de beklaagde deze gelegenheid en inlichtingen aan R. had verschaft, laatstgenoemde direct het opzet van art. 251 bis wilde verwerkelijken door de vrouw een behandeling met een in warm water opgelost tablet te doen ondergaan, daarbij te kennen gevende dat dit tablet een wondertablet was ter verstoring van zwangerschap; dat mitsdien door het — niet te laste gelegde — verschaffen van gelegenheid en inlich-

tingen het opzet van artikel 251 bis was *gewekt*, waarmede de uitlokking was voltooid, zij het ook dat door de reeds vroeger voor een ander doel gedane belofte ad f 250 voornoemd opzet aanmerkelijk werd *versterkt;* dat dan ook inderdaad de in de telastlegging genoemde belofte ad f 250, zoals R. terecht aangeeft, niet is gedaan om het misdrijf van artikel 251 bis te plegen, maar reeds eerder werd gedaan om met de echtgenote van B. vleselijke gemeenschap te plegen en het afgeven aan B. van een schriftelijke verklaring daaromtrent; dat dit laatste ook blijkt uit het feit, dat 12. inderdaad nadat hij het misdrijf van artikel 251 bis had gepleegd, met de echtgenote van B. vleselijke gemeenschap heeft gehad en terzake een schriftelijke verklaring aan beklaagde heeft afgegeven. waarna R. van beklaagde een schuldbekentenis ontving, houdende dat B. na de echtscheiding aan R. f 250 zou betalen; dat de Krijgsraad mitsdien niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft geput. dat beklaagde het hem te laste gelegde heeft begaan;

[Volgt: vrijspraak — *Red.].*

Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 9 Maart 1954.

President: Mr Doornbos; ***Leden:*** Vice-Adm. Brouwer, Luit.-Gen. Van der Kroon. Gen.-Maj. Mr Schepers, Gen.-Maj. Vl. Waarn. Zegers en gep. Kapt. t. Zee Van Langeveld (plv.).

(Zie het vonnis hiervóór).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien:. . . .enz. ;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal vernietigen, opnieuw rechtdoende, de beklaagde zal veroordelen tot gevangenisstraf voor de tijd van negen maanden;

Overwegende, dat het Hof zich met het vonnis. waarvan beroep. niet kan verenigen, zodat dit moet worden vernietigd;

Overwegende, dat het Hof met de Krijgsraad van oordeel is, dat het overhandigen door beklaagde aan B. van de sleutel der echtelijke woning en van een aan beklaagdcs vrouw gerichte brief niet zijn handelingen waarmede het misdrijf van artikel 251 bis van het Wetboek van Strafrecht werd uitgelokt;

Overwegende, echter, dat zulks wel het geval was met de belofte van beklaagde om aan R. f 250 te betalen, omdat uit de bewijsmiddelen blijkt, dat dit bedrag in zijn geheel strekte om R. te bewegen het misdrijf van artikel 251 bis van het Wetboek van Strafrecht te plegen, waarbij niet ter zake doet met welk doel beklaagde dit misdrijf wenste uit te lokken en evenmin of hij door deze zelfde belofte R. nog tot het plegen van andere handelingen wilde over-

halen en of hij aan zijn belofte de voorwaarde verbond. dat het beoogde doel zou worden bereikt;

Overwegende, dat aan beklaagde is ten laste gelegd:. . . . [zie vonnis — *Red.*];

Overwegende, dat beklaagde ten processe zakelijk heeft verklaard:

dat hij op 29 Mei 1953 te Rotterdam M. L. R. heeft gevraagd of deze die avond naar zijn echtgenote J. M. L. H. te Vlaarclingen wilde gaan en haar aldaar een behandeling wilde doen ondergaan, waardoor bij haar de verwachting zou worden opgewekt, dat daardoor haar zwangerschap zou worden verstoord; dat hij tevens zijn echtgenote, die in de mening verkeerde zwanger te zijn, had overgehaald die zwangerschap te verstoren en zich daartoe een behandeling door R. te doen welgevallen; dat hij dit alles aan R. heeft verteld en deze heeft voorgesteld zijn vrouw te behandelen met een vrouwenspuit, gevuld met zeepsopwater; dat R. toen echter voorstelde om een oplossing te maken van een tabletje. dat deze zelf van de Officier van Gezondheid had ontvangen en dat deze vrouw dan wel zou wijsmaken, dat dit tabletje een wonderpil was; dat hij R. heeft beloofd, dat deze van hem een geldsbedrag van f 230 zou krijgen, indien deze zijn vrouw een dergelijke behandeling zou willen doen ondergaan en haar na afloop zou gebruiken: dat, R. zijn voorstel heeft aangenomen;

Overwegende, dat M. L. R. als getuige ten processe zakelijk heeft verklaar&:

dat op 29 Maart 1953 te Rotterdani B. hem vroeg of hij dien avond naar diens echtgenote te Vlaardingen wilde gaan en haar aldaar een behandeling wilde doen ondergaan. waardoor bij haar de verwachting zou worden opgewekt. dat daardoor haar zwangerschap zou worden versioord: dat naar diens zeggen, deze haar had verteld. dat deze iemand wist. die genegen was haar zwangerschap te verstoren en in dergelijke behandelingen kundig en ervaren was en dat deze haar tenslotte had overgehaald om zich een dergelijke behandeling te laten welgevallen; dat B. hem voorstelde diens vrouw te behandelen mei een vrouwenspuit gevuld met zeepsopwater, waarop hij echter zeide, dat hij een oplossing zou maken van een aspirinetabletje en diens vrouw zou wijsmaken. dat het tabletje een wonderpil was; dat B. hem f 250 heeft beloofd voor de behandeling, die hij diens vrouw zou doen ondergaan. indien die behandeling en de daarop volgende vleselijke gemeenschap met diens vrouw zouden leiden tot echtscheiding; dat. aangezien hij in geldnood verkeerde, hij op het aanbod van B. is ingegaan: dat hij op 29 Mei 1953 naar diens vrouw in Vlaardingen is gegaan en haar met een vrouwenspuit verschillende malen een hoeveelheid lauw water in haar vrouwelijkheid heeft gespoten, waarbij hij te kennen heeft, gegeven, dat door die behandeling zwangerschap kon worden verstoord;

Overwegende, dat ten processe is overgelegd een vonnis getekend door de President en de Secretaris van de Krijgsraad voor de Zeemacht binnen het Rijk in Europa op 12 November 1953 door deze

Krijgsraad gewezen in rle zaak van de Fiscaal tegen M. L. R., blijkens welk vonnis bewezen is verklaard, dat genoemde R. te Vlaardingen op of omstreeks 29 Mei 1953 opzettelijk bij J. M. L. H.. echtgenote van E. B., met een vrouwenspuit verschillende malen een hoeveelheid lauw water in haar vrouwelijkheid heeft gespoten, daarbij de verwachting opwekkende, althans te kennen gevende, dat daardoor zwangerschap kon worden verstoord;

Overwegende, dat door de inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend is bewezen met beklaagdes schuld daaraan, dat beklaagde te Rotterdam op 29 Mei **1953** opzettelijk heeft uitgelokt, dat M. L. R. ie Vlaardingen op of omstreeks 29 Mei **1953** opzettelijk bij zijn, beklaagdes, echtgenote J. DI L. H. met een vrouwenspuit verschilleiide malen een hoeveelheid lauw water in haar vrouwelijkheid heeft gespoten, daarbij de verwachting opwekkende, althans te kennen gevende, dat door die behandeling zwangerschap kon morden verstoord, door opzettelijk voornoemde R. een geldsbedrag van f 230 te beloven. indien deze naar de woning van eerdergenoemde vrouw zou gaan en haar aldaar een behandeling zou doen ondergaan, daarbij te kennen gevende. althans de verwachting opwekkende, dat daardoor zwangerschap kon worden verstoord;

Overwegende, dat het bewezene moet worden gequalificeerd als:

„DOOR EEN BELOFTE OPZETTELIJK UITLOKKEN VAN OPZETTE-
„LIJK EEN VROUW EEN BEEIANDELING DOEN ONDERGAAN, TE
„KENNEN GEVENDE DAT DAARDOOR ZWANGERSCHAP KAN WORDEN
„VERSTOORD";

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 251 bis, juncto 47 van het Wetboek van Strafrecht;

[Volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf voor de tijd van negen maanden — *Red.]*.

ADMINISTRATIEVE RECHTSPRAAK.

Militair Ambtenarengerecht.

Uitspraak van 30 November 1953.

Voorzitter: Mr *A.* Wierda; *Leden:* Mr h. *C.* W. J. Gispen en Mr H. J. Morren; *Militaire leden:* P. *P. W.* van Leeuwen en J. G. M. van der Plassche.

Gemachtigde van klager: Mr W. *H.* Vermeer te Amsterdam.

Gemachtigde van verweerder: Kapt. M.A. *L.* H. X. Verhoef (in appèl: Lt. Kolonel M.A. J. B. Ludwig).

Restitutie gehuwden-aftrek — verjaring.

Bij het door de Duitse bezetter aan artikel 36 R.M.A.K.L. toegevoegde 6e lid wordt aan een ongehuwd militair, die huwt vóór lzet bereiken van de 36-jarige leeftijd, restitutie cerleend van de „onge-

,,huwden-aftrek". Weliswaar is dit Ge lid in ket Perordeningenblad en in het Staatsblad gepubliceerd, maar een in ***1950*** *verschenen uitgaaf van het R.M.A.K.L., verzorgd door het Ministerie van Oorlog, vermeldt het artikel* ***36*** *zònder 6e lid. Het verzoek van klager om alsnog in aanmerking te komen voor de restitutie van ,,gehuwden-,,aftrek" wordt, nu het gedaan is later dan 5 jaar na* ***31*** *December van het jaar, waarin de uitspraak ontstond, getroffen door de bijzondere verjaring ingevolge Wel* ***31*** *October* ***1924*** *(S.* ***482).***

AMBTENARENGERECHT: *Terecht heeft klager als grief aangevoerd dat de uitgave* ***1950*** *het Ge lid van artikel* ***36*** *R.M.A.K.L. niet bevat en eveneens, dat dit een bepaling was welke redelijkerwijs niet geacht kon worden klager bekend te zijn, zodat verweerder tot toepassing had behoren over te gaan zo spoedig mogelijk* ***na*** *klagers huwelijk (waartoe verweerder gehouden was zelfs zonder het bepaalde bij artikel* ***78*** *en* ***79*** *(1) R.M.A.K.L.), maar een en ander vermag niet de verjaring uit te schakelen.*

Beroep ongegrond verklaard.

CENTRALE RAAD: *Beslissing bevestigd, met dien verstande, dat de bepaling van lid G van artikel 36 er niet een was welke geacht moet worden klager niet bekend te zijn geweest, vermits publicatie ervan in Verordeningenblad en Xtaatsblad heeft plaats gevonden. Klager moet geacht worden reeds vóór* ***1050*** *met het Ge lid redelijkerwijs bekend te kunnen zijn. Verworpen wordt dan ook het betoog, dat de Minister van Oorlog, door zich op verjaring te beroepen, vat$ een bevoegdheid een ander gebruik heeft gemaakt dan waarvoor xe is gegeven, namelijk uit motieven, wellce niet behoorlijk. redelijk en oirhaar zijn.*

(R.M.A.K.L. artt. 36 (6), 78, 79 **(1);**Wet 31 Oct. 1924).

HET AMBTENARENGERECHT TE 'S GRAVENHAGE
RECHTSPREKENDE IN MILITAIRE AMBTENARENZAKEN,

inzake **J. S.** Gerritsen te Winterswijk, klager, voor wie verschenen is zijn gemachtigde, Mr **W. H.** Vermeer, advocaat en procureur te Amsterdam, tegen de Minister van Oorlog, voor wie verschenen is als gemachtigde L. H. M. Verhoef, kapitein der Militaire Administratie te 's-Gravenhage.

Gezien: . . . .enz.;

WAT DE FEITEN BETREFT:. . . .enz.:

IN RECHTE:

Overwegende dat klager bij schriftelijk verzoek van 11 December 1952 aan verweerder heeft medegedeeld, dat hij van 12 Augustus 1940 af t/m 28 Februari 1943 onclerworpen is geweest aan de ongehuu-den-aftrek; dat hij op 8 Augustus 1946 in het huwelijk is getreden en heeft verzocht uitbetaling van het destijds op zijn wedde ingehouden bedrag aan ongehuwden-aftrek, waarop het voormelde, aangevallen besluit is genomen;

Overwegende dat voor het Gerecht vaststaat, dat klager, geboren op 30 October 1917, door zijn huwelijk op 8 Augustus 1946, op

die datum een geldvordering op het Rijk heeft gekregen, ingevolge het op 8 Augustus 1946 nog van kracht zijnde artikel 36, 6e lid van het Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke Landmacht (R.M.A.K.L.), luidende:

,,Indien een ongehuwd militair, die de 36-jarige leeftijd nog niet ,,heeft bereikt. in het huwelijk treedt, ontvangt hij over de dienst- ,,tijd, gedurende welke hij aan de ongehuwden-aftrek onderworpen ,,is geweest, een uitkering op basis van 3 ten honderd per jaar, ,,met een maximum van 15 ten honderd van de jaarwedde, welke hij ,,op de dag, voorafgaande aan het huwelijk, genoot, met inbegrip .,van de ambtstoelagen en verminderd met de aftrek, bedoeld in .,in dit artikel";

Overwegende dat aan de geldigheid van deze bepaling niet afdoet, dat de ongehuwden-aftrek als bedoeld in het le lid van artikel 36, van 1 Januari 1945 af geen toepassing meer vond, noch dat door de ingaande 1 Januari 1945 ingevoerde salarisschalen het (ie lid van artikel 36 nadien niet meer kon worden toegepast, zoals het was bedoeld;

Overwegende dat vorenbedoelde geldvordering evenwel ingevolge artikel 1 van de Wet van 31 October 1924 (Stbl. no. 482) en op grond van het bepaalde onder paragraaf 35 van ad artikel 79 van het Reglement van Administratie, ingaande 1 Januari 1952 is verjaard;

Overwegende dat het Gerecht klager niet kan volgen in zijn betoog, dat de verjaring van voormelde bepalingen de vordering van klager niet heeft kunnen treffen, omdat zijn vordering er niet een zou zijn als in deze bepalingen omschreven, sprekende toch artikel 1 van de Wet van 31 October 1924 van het verjaren van rechtsvorderingen terzake van geldschulden, waaronder klagers vordering is begrepen:

Overwegende dat klager zich voorts heeft beroepen op de nietnaleving van het Reglement van Administratie ad artikel 79, paragraaf 36. 4e lid, luidende:

,,Telkens, wanneer daartoe aanleiding mocht bestaan, moeten be- ,,langhebbenden op vorenstaande bepalingen opmerkzaam worden ..gemaakt, ten einde hen voor zoveel mogelijk voor schade te vrij ..waren",

waartegenover de gemachtigde van verweerder de aandacht heeft gevestigd op de jaarlijkse publicatie vanwege het Ministerie van Financiën in de Staatscourant betreffende het claimen van geldvorderingen op het Rijk en voorts heeft opgemerkt, dat van verweerder niet kan worden verwacht, dat hij jaarlijks tot alle militairen een schrijven richt waarin hij hen wijst op de algemeen geldende bepalingen terzake van verjaringen, of dat hij — hierbij buiten beschouwing gelaten of hem dit practisch mogelijk zou zijn — jaarlijks voor iedere militair nagaat in hoeverre er nog vorderingen ten laste van het Ministerie bestaan en welke van deze vorderingen zullen gaan verjaren, om daarna de betrokkenen van een eventuele verjaring in kennis te stellen, met de bedoeling hen te

vrijwaren voor scliade aan een dergelijke verjaring verbonden en de door klager gestelde nalatigheid in deze met nadruk heeft afgewezen:

Overwegende dat het Gerecht de laatstvermelde bepaling, gelet op de woorden: ,,Telkens, wanneer daartoe aanleiding bestaat", ook aldus ziet, dat niet geëist wordt, dat telkens in individuele gevallen, zonder dat van een bepaalde aanleiding kan worden gesproken, op de verjaringsbepalingen opmerkzaam wordt gemaakt. zijndc zulks ook practisch niet uitvoerbaar;

Overwegende, dat klager wel terecht als grief heeft aangevoerd, dat in de uitgave 1950 van het Ministerie van Oorlog van het R.M.A.K.L.. het 6e lid van artikel 36 niet is opgenomen. ondanks het feit, dat het van kracht was en eveneens, dat dit een bepaling was, welke redelijkerwijs niet geacht kan worden klager bekend te zijn, zodat verweerder tot toepassing van het 6e lid van artikel 36 van het R.M.A.K.L. — voor zoveel mogelijk — had dienen over te gaan zo spoedig mogelijk na klagers huwelijk, waartoe verweerder gehouden was zelfs zonder het bepaalde bij artikel 78 en 79, 1e lid van het R.M.A.K.L.;

Overwegende dat een en ander evenwel niet vermag de verjaring uit te. schakelen, zodat het aangevallen besluit. houdende in wezen een beroep op de verjaring. niet strijdt niet de toepasselijke algemeen verbindende voorschriften, terwijl een beroep op verjaring ook niet geacht kan worden op te leveren gebruikmaking van bevoegdheid tot andere doeleinden, dan waarvoor deze is gegeven;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN.

Verklaart het beroep ongegrond.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 6 April 1954.

Voorzitter: Mr ***J. H.*** Kuiper: ***Leden:*** A. Blom en T. Kruijff.

(Zie de ***uitspraak hiervóór).***

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP:

Gezien:....enz.;

WAT AANGAAT DE FEITEN VAN HET TWISTGEDING: ....enz.;

IN RECHTE:

Overwegende dat de Raad zich verenigt met de gronden, waarop de aangevallen uitspraak berust, en die gronden overneemt, behoudens deze uitzondering, dat de Raad niet onderschrijft. dat het — met ingang van 1 Februari 1951 krachtens de Wet bezettingsmaatregelen IV (Staatsblad 1951 nr. 25) vervallen — 6e lid van artikel 36 van het Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke Landmacht (verder aan te duiden als: het R.M.A.K.L.) een bepaling was. welke redelijkerwijs niet geacht kon worden eiser bekend te zijn;

Overwegende te dezer zake, dat evenbedoeld 6e lid aan dat artikel 36 is toegevoegd bij besluit van 20 October 1943 van de toenmalige Commissaris voor de belangen van de voormalige Nederlandse weermacht en dit besluit is gepubliceerd zowel in het toenmaals verschijnende Verordeningenblad voor het bezette Nederlandse gebied (verordening 117 van 1943) als in het Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden (No. S 502 van 1943), terwijl dat besluit voorts als bezettingsregeling voorlopig is gehandhaafd krachtens artikel 18 van het Besluit Bezettingsmaatregelen (Staatsblad E 93) doordat het is vermeld op de aan dit besluit toegevoegde lijst C;

dat dientengevolge eisers beroep op onbekendheid met vorengenoemd 6e lid van artikel 36 niet kan worden aanvaard;

dat hieraan niet vermag af te doen, dat bij de in 1950 verschenen, vanwege gedaagde verzorgde, herdruk van het R.M.A.K.L. is verzuimd dat 6e lid daarin te vermelden;

dat immers geacht moet worden, dat eiser reeds vóór 1950 met dat Ge lid redelijkerwijs bekend had kunnen zijn, nl. als gevolg van de officiële publicatie in liet Verordeningenblad en in het Staatsblad; waarbij de Raad nog daarlaat, of, indien in 1950 gemeld verzuim niet was begaan. eiser met het bestaan van bedoeld 6e lid in feite wel bekend zou zijn geworden vóór het einde van de onderhavige verjaringstermijn; verstreken met ingang van 1 Januari 1952;

Overwegende voorts, naar aanleiding van hetgeen in hoger beroep namens eiser is betoogd, dat dit hierop neerkomt. dat gedaagde, door zich op verjaring te beroepen, in het onderhavige geval van een bevoegdheid een gebruik heeft gemaakt tot een ander doel dan waarvoor ze is gegeven, want dit heeft gedaan uit motieven. welke niet behoorlijk. redelijk en oirbaar zijn;

Overwegende dat de Raad dit betoog echter moet afwijzen, daar naar 's Raads oordeel niet kan worden gezegd, dat gedaagde, door zich op verjaring te beroepen, van zijn bevoegdheid hiertoe kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan lot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven, zijnde de Raad tevens van oordeel, dat bij gedaagde met het beroep op verjaring geen onoirbare of onredelijke motieven hebben voorgezeten;

Overwegende dat hierbij opmerking verdierit, dat de Raad niet aanneemt, dat het niet-vermelden van het 6e lid van artikel 36 in de in 1950 verschenen herdruk van het R.M.A.K.L. is geschied met de bedoeling deze bepaling zoveel mogelijk verborgen te houden en aldus verzoeken om de daarin geregelde uitkering te voorkomen, maar dat de Raad, op grond van de vanwege gedaagde gedane mededelingen, aannemelijk acht, dat dit verzuim is begaan omdat bedoeld 6e lid — hetwelk, evenals het gehele artikel 36, reeds sedert 1 Jan. 1945 in feite buiten werking was gelaten, terwijl dit artikel bij de op 14 Mei 1949 gegeven Voorlopige regeling van de bezoldigingen van het militaire personeel der Koninklijke Landmacht uitdrukkelijk tijdelijk buiten werking was gesteld — als zijnde een bezettingsmaatregel. op korte termijn vervallen zou worden verklaard (zoals,

gelijk hiervóór vermeld, met ingang van 1 Februari 1931 is geschied);

dat bovendien, naar reeds is overwogen, de in 1950 verschenen herdruk niet de enige bron was, waaruit eiser zijn aanspraken redelijkerwijs had kunnen kennen; nog daargelaten. of, indien die herdruk geheel juist was verzorgd. eiser zijn verzoek om uitkering tijdig, n.l. vóór 1 Januari 1952, zou hebben ingediend;

dat de Raad voorts ook niet kan delen het namens eiser verdedigde standpunt. dat gedaagde op grond van het bepaalde in paragraaf 36, vierde lid, ad artikel 79 van het Reglement van Administratie bij de Koninklijke Landmacht verplicht was jaarlijks alle militairen der Koninklijke Landmacht ervan op de hoogte te brengen, dat zij, die 5 jaar geleden in het huwelijk waren getreden, vóór 31 December hun vordering op grond van ongehuwden-aftrek bij het Ministerie van Oorlog moesten indienen, hebbende daartoe naar 's Raads oordeel geen aanleiding bestaan. omdat eiser met de grondslag voor het indienen van een vordering, als te dezen bedoeld, reeds verscheiden jaren bekend kon zijn;

Overwegende dat uit het vorenoverwogene volgt, dat de aangevallen uitspraak moet worden bevestigd;

RECHT DOENDE IN NAAM DEK KONINGIN.

Bevestigt de uitspraak. waarvan beroep.

Militair Ambtenarengerecht.

Uitspraak van 13 Juli 1953.

Voorzitter: Mr S Wierda; *Leden:* Mrs M. J. Jansen en h. C. W. J. Gispen; *Militaire Leden:* D. h. Hilten en J. M. A. Goedewaagen.

Een Kolonel was niet bevorderd tot de naasthogere rang, hoewel hij beoordeeld was als „uitmuntend" en „bijzonder aan te bevelen". Op zijn daartoe aan H.M. de Koningin ingediend request om voor bevordering tot de naasthogere rang in aanmerking te worden gebracht, was afwijzend beslist.

MILITAIR AMBTENARENGERECHT: *Blijkens artikel 15 van de Bevorderingswet voor de Landmacht 1902 worden ook de meest geschikte officieren van de rang van kapitein en van hogere rang, uitsluitend bij keuze bevorderd.*

De tu-eede volzin van artikel 15 van deze wet geeft de meest geschikte officieren niet een aanspraak op bevordering, doch heeft de strekking de Kroon enige beperking op fe leggen in de keuze.

CENTRALE RAAD VAN BEROEP: *Krachtens artikel 15 der Bevorderingawet voor de Landmacht 1902 worden de kapiteins en officieren van hogere rang door de Kroon uitsluitend bevorderd bij keuze; alleen de meest geschikte officieren van die rangen komen voor bevordering in aanmerking. Hieruit blijkt — zijnde in geen andere wettelijke bepaling het tegendeel voorgeschreven — dat de*

Kroon in het bepalen van Haar keuze der voor bevordering in aanmerking komende kapiteins en officieren van hogere rang niet gebonden is aan de ancienniteit der betrokken officieren. De Kroon is bij bevordering van kapiteins en officieren van hogere rang geheel vrij in het doen van een keuze uit de meest geschikte officieren van die rang.

De woorden „bij keuze" in voormeld artikel **15** *sluiten niet in, dat een officier die krachtens de over hem opgemaakte beoordelingslijst is gekenschetst als voor bevordering bijzonder aan te bevelen, daarmede tevens aanspraak heeft verkregen op bevordering, daar de Kroon vrij is uit de meest geschikten der voor bevordering in aanmerking komende officieren een keuze te doen.*

De Minister van Oorlog doet zich bij de keuze voorlichten door een Raad van Opperofficieren De M.v.O. kan het door de Raad van Opperofficieren uitgebrachte advies niet overleggen, vermits het openbaar belang zich tegen de inzending daarvan bepaaldelijk verzet. Artikel 73. lid 1, der Ambtenarenwet 1929 geeft de bevoegdheid, inzending van zodanige stukken achterwege te laten. Al moge het niet bevredigend zijn, dat dientengevolge de grond van de weigering om eiser te bevorderen onbekend blijft, zulks strijdt niet met artikel 58, lid 1 der Ambtenarenwet.

Uitspraak militair ambtenarengerecht te 's-Gravenhage bevestigd.

(Bevorderingswet voor de Landmacht 1902: art. 15,
A.W. 1929: art. 73 lid 1).

HET AMBTENARENGERECHT TE 'S-GRAVENHAGE,
RECHTSPREKENDE IN MILITAIRE AMBTENARENZAKEN,

inzake X., wonende te Y., klager, in persoon verschenen ter openbare terechtzitting, tegen Hare Majesteit de Koningin, verweerster, vertegenwoordigd door de Minister van Oorlog, voor wie ter openbare terechtzitting als gemachtigde is verschenen W. van Erkel, hoofd van de afdeling Militair Personeel bij het Ministerie van Oorlog, wonende te Rijswijk (Z.-H.);

WAT DE FEITEN BETREFT:

Overwegende dat klager in kennis is gesteld met de navolgende brief van de Minister van Oorlog van 16 Februari 1953, Conf La F 71:

„Naar aanleiding van Uw request dd. 4 December 1951, gericht „aan Hare Majesteit de Koningin en houdende verzoek om voor be-„vordering tot de naast-hogere rang in aanmerking te worden ge-„bracht, deel ik U mede, dat Hare Majesteit de Koningin mij bij „kabinetsrescript van 12 Januari 1953, no. 64, heeft gemachtigd U „in kennis te stellen van Hoogstderzelver afwijzende beslissing op „Uw vorenvermeld request.

„De redenen welke tot deze afwijzende beslissing hebben geleid „werden U bereids bij mijn brief van 25 October 1952. Conf. La „R. **373** uiteengezet.

„Voorts heeft Hoogstdezelve mij tevens verzocht U — met be-

.,trekking tot Uw request van 15 November 1952 — mede te delen, .,dat Zij geen aanleiding heeft kunnen vinden U in persoonlijk ge-,,hoor te ontvangen";

Overwegende dat klager tegen het aldus te zijner kennis gekomen Koninklijk besluit beroep heeft ingesteld door indiening van het volgende klaagschrift:

,,De Kolonel der Generale Staf X. wenst bij Uw College in beroep ,,te komen tegen de beslissing van Hare Majesteit de Koningin dd. ,,12-1-'53, no. 64, en wel op de navolgende gronden:

,,In de op 15 October 1952 omtrent hem uitgebrachte gewone ,,beoordelingslijst wordt ondergetekende beoordeeld als .,uitmuntend" ,,en ,,bijzonder aan te bevelen" voor bevordering.

,,Door de opvolgende Chefs wordt dit standpunt gedeeld, gezien ,,het visum van deze Chefs (zie VBO art. 26).

,,Volgens artikel 21 ad a komt ondergetekende dus rechtens in ,,aanmerking voor een buitengewone bevordering bij keuze, waar-,,mede H.M.'s beslissing dus ten onrechte in strijd is.

,,Ondergetekende moel dus eisen met terugwerkende kracht be-,,vorderd te worden tot de rang van Generaal-Majoor en verzoekt ,,Uw College daaromtrent wel uitspraak te willen doen.";

Overwegende dat de vertegenwoordiger van verweerster een contra-memorie heeft ingediend en op de daarbij aangevoerde gronden heeft geconcludeerd, dat het ingestelde beroep ongegrond is en het Gerecht heeft verzocht dienovereenkomstig te beslissen;

IN RECHTE:

Overwegende dat tegen een besluit, als door klager aangevallen. blijkens artikel 58, eerste lid, der Ambtenarenwet 1929, beroep kan worden ingesteld terzake dat het besluit feitelijk of rechtens strijdt met de toepasselijke algemeen verbindende voorschriften, of dat de Kroon bij het nemen daarvan van Haar bevoegdheid kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt, dan tot de doeleinden waarvoor die bevoegdheid is gegeven;

Overwegende dat klager kennelijk van oordeel is dat het aangevallen besluit strijdt met het bepaalde in punt 21, onder a, van het Voorschrift betreffende de beoordeling van de officieren bij de Koninklijke Landmacht (V.B.O.), juncto artikel 15 van de Bevorderingswet voor de Landmacht 1902, doordat hij in zijn beoordelingslijst in zijn rang wordt beoordeeld met ,,uitmuntend" en voor bevordering wordt beoordeeld met ,,bijzonder aan te bevelen", zodat hij meent te behoren tot de meest geschikten van zijn ranggenoten en rechtens voor een buitengewone bevordering bij keuze in aanmerking te komen;

Overwegende dat artikel 15 van de Bevorderingswet voor de Landmacht 1902 luidt als volgt:

,,De kapiteins en officieren van hogere rang worden door Ons .,uitsluitend bevorderd bij keuze.

,,Alleen de meest geschikte officieren van die rangen komen voor ,,bevordering in aanmerking.";

Overwegende dat uit deze bepaling het tegendeel blijkt van wat klager als grond voor zijn beroep aanvoert, n.l. dat ook de meest geschikte officieren van de rang van kapitein en van hogere rang. uitsluitend worden bevorderd bij keuze, en de tweede volzin van dat artikel de meest geschikte officieren niet een aanspraak geeft op bevordering, doch de strekking heeft, de Kroon enige beperking op te leggcri in de keuze;

Overwegende dat hieruit blijkt, dat het aangevallen besluit niet strijdt met de door klager bedoelde bepalingen;

Overwegende dat ook niet is gebleken van strijd van het aangevallen besluit met enig ander toepasselijk algemeen verbindend voorschrift, noch dat verweerster van Haar bevoegdheid kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden waarvoor die bevoegdheid is gegeven;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN,

Verklaart het beroep ongegrond.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 8 December 1953.

Voorzitter: Mr ***J. H.*** Kuiper; Leden: Mr W. H. van Basten Batenburg en Mr A. Blom.

***(Zie de uitspraak** hiervóór).*

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP:

inzake X., wonende tc Y., eiser in hoger beroep, in persoon ter openbare terechtzitting verschenen, tegen: de Minister van Oorlog, als vertegenwoordiger van H.M. de Koningin, gedaagde in hoger beroep, voor wie ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden W. van Erkel, administrateur aan het Ministerie van Oorlog. wonende te Rijswijk (Z.-H.);

WAT AANGAAT DE FEITEN VAN HET TWISTGEDING:. . . .enz.;

IN RECHTE:

Overwcgende dai namens gedaagde ter 's Raads terechtzitting is betoogd, dat het inleidend beroep van eiser ongegrond moet worden verklaard reeds om deze reden, dat het bestreden besluit in wezen niets anders zou behelzen dan een besluit, houdende een niet-terugkomen op een vroegere fictievc weigering. welke geacht moet worden ten aanzien van eiser te zijn uitgesproken, toen bij Koninklijk Besluit van 1 November 1951 de Kolonel Z. met ingang van 1 November 1951 werd benoemd en aangesteld tot Generaal-Majoor, zijnde genoemde Kolonel Z. jonger in anciënniteit dan eiser;

Overwegende dat de Raad dit betoog echter verwerpt;

Overwegende toch dat krachtens artikel 15 der Bevorderingswet voor de Landmacht 1902 de kapiteins en officieren van hogere rang door de Kroon uitsluitend bevorderd worden bij keuze en alleen de meest geschikte officieren van die rangen voor bevordering in aanmerking komen;

Overwegende dat hieruit blijkt — zijnde in geen andere wettelijke bepaling het tegendeel voorgeschreven — dat de Kroon in het bepalen van Haar keuze der voor bevordering in aanmerking komende kapiteins en officieren van hogere rang niet gebonden is aan de anciënniteit der betrokken officieren;

Overwegende dat hieruit volgt, dat eiser uit de bevordering van de Kolonel Z. geenszins behoefde of kon afleiden, dat ten aanzien van eiser was uitgesproken een principiële en definitieve weigering, inhoudende, dat hij niet zou worden bevorderd;

Overwegende dat het beroep van eiser is gericht tegen het eerste principiële besluit hem niet te bevorderen, zodat het niet ongegrond kan worden verklaard op voormeld namens gedaagde omschreven motief;

Overwegende dat de Raad echter met de eerste rechter op de door deze daartoe aangevoerde gronden van oordeel is, dat het beroep van eiser ongegrond moet worden verklaard;

Overwegende immers. dat voormeld artikel 15 slechts deze betekenis heeft, dat de Kroon bij bevordering van kapiteins en officieren van hogere rang geheel vrij is in het doen van een keuze uit de meest geschikte officieren van die rangen;

Overwegende dat de in dat artikel voorkomende woorden ,,bij ,.keuze" niet insluiten. dat een officier als eiser, die krachtens de over hem opgemaakte beoordelingslijst is gekenschetst als voor bevordering bijzonder aan te bevelen, daarmede tevens een *aanspraak* heeft verkregen op bevordering, nu toch de Kroon vrij is uit de meest geschikten der voor bevordering in aanmerking komende officieren een keuze te doen;

Overwegende dat hierinede niet in strijd is, gelijk eiser vermeent, het bepaalde in artikel 21, aanhef en sub ***a,*** van het Voorschrift betreffende de beoordeling van de officieren bij de Koninklijke Landmacht, vermits aldaar, voor zoverre te dezen van belang, is bepaald. dat die officieren als bijzonder aan te bevelen morden aangeduid, die voor een buitengewone bevordering bij keuze *in aanmerking komen,* doch zulk een beoordeling hen geenszins *aanspraak* geeft op zodanige bevordering.

Overwegende dat het te dezen bestreden besluit is tot stand gekomen, nadat de Minister van Oorlog zich had doen voorlichten door een Raad van opperofficieren en eiser heeft betoogd, dat zulks in strijd is met het bepaalde in hei evenvermelde Voorschrift;

Overwegende dat de Raad eiser in dit betoog niet kan volgen. vermits, ook al moge niet in enig algemeen verbindend voorschrift zijn opgenomen, dat een zodanig advies moet worden ingewonnen, evenmin in enig zodanig voorschrift is bepaald, dat zulk een advies niet mag worden gevraagd, en daarom aan genoemde Minister niet het recht kan worden ontzegd zich. teneinde te komen tot een zijns inziens verantwoorde voordracht aan de Kroon nopens de benoeming van hoofdofficieren, terzake te laten voorlichten door een door hem daartoe aangewezen Raad van opperofficieren:

Overwegende dat eiser ook heeft aangevoerd, dat het in strijd is met de toepasselijke algemeen verbindende voorschriften, dat tegen de .,beoordeling^v door meergenoemde Raad van opperofficieren geen beroep openstaat, doch de Raad geen zodanig voorschrift bekend is, waarmede dit zou strijden;

Overwegende dat namens gedaagde uitdrukkelijk, ook aan deze Raad, is medegedeeld, dat het in casu aan de Minister van Oorlog uitgebrachte advies van meerbedoelde Raad van opperofficieren niet kan worden overgelegd, vermits het openbaar belang zich tegen de inzending daarvan bepaaldelijk verzet;

Overwegende dat artikel 73. lid 1, der Ambtenarenwet 1929 gedaagde de bevoegdheid geeft inzending van zodanige stukken achterwege te laten, en de Raad, al moge het niet bevredigend zijn, dat dientengevolge de grond voor de weigering eiser te bevorderen onbekend blijft, de vraag, of zich te dezen de tweede in artikel 58, lid 1, der Ambtenarenwet 1929 vermelde beroepsgrond voordoet, nu heeft te beantwoorden aan de hand van de wèl te ziiner beschikking gestelde stukken en inlichtingen;

Overwegende dat de Raad, mede in aanmerking nemende de mededeling van gedaagde's gemachtigde, dat het advies van meergenoemde Raad van opperofficieren beslist niet heeft ingehouden, dat eiser voor bevordering tot generaal-majoor wèl in aanmerking kwam — ware zulks anders geweest, dan zou het niet-overleggen van het advies mogelijk de gedachte kunnen doen rijzen aan een opzettelijk tegenwerken van eisers belangen te dezen — niet gebleken acht en mitsdien niet aanneemt, dat bij het bestreden besluit van de bevoegdheid te weigeren eiser te bevorderen tot generaal-majoor kennelijk een ander gebruik is gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor dezelve is gegeven;

Overwegende dat al het vorenstaande leidt tot de slotsom, dat het beroep tegen het bestreden besluit. bij gebreke van gronden, als bedoeld in opgemeld artikel 58, lid 1, ongegrond moest worden verklaard, zodat de aangevallen uitspraak behoort te worden bevestigd;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN,

Bevestigt de uitspraak. waarvan beroep.

REDACTIONEEL GEDEELTE.

Delicten hier te lande begaan door vreemde militairen.

In het rondschrijven van de Minister van Justitie van 21 December 1951, 2e Afdeling A/Afdeling Politie no. 2227 aan de Procureurs-Generaal bij de Gerechtshoven werden in afwachting van het in werking treden van het Verdrag van Londen van 19 Juni 1951 (het z.g. N.A.T.O.-statusverdrag), voorlopige aanwijzingen gegeven met betrekking tot het justitiële en politiële optreden tegen vreemde militairen, die hier te lande een strafbaar feit hebben begaan. Aangezien genoemd verdrag inmiddels voor Nederland in werking is ge-

treden, is voormelde circulaire bij rondschrijven van de Minister van Justitie, 2e Afdeling A/Afdeling Politie, no. 2227 van 7 Januari 1954 aan de Procureurs-Generaal bij de Gerechtshoven ingetrokken en is in plaats daarvan heb volgende bepaald.

1. *Vreemde militairen, behorend tot een in* ***Nederland*** *verblijvend* ***onderdeel.***

Tegen vreemde militairen. die in het kader van dc Noord-Atlantische samenwerking hier te lande in troepenverband verblijven. worden door de Nederlandse justitie geen strafvervolgingen ingesteld ter zake van delicten, welke

n. uitsluitend gericht zijn legen de eigendommen of de veiligheid van de Staat van herkomst, of hetzij tegen de persoon of eigendommen van een ander lid van de krijgsmacht of van de civiele dienst van die Staat, hetzij tegen een gezinslid van een zodanig persoon of van de verdachte zelf;

b. voortvloeien uit enige daad of nalatigheid begaan in de uitoefening van de dienst.

Wel dienen in zodanige gevallen tegen de betrokken militair de eventueel in het belang van de Nederlandse openbare orde vereiste dwangmaatregelen — met inbegrip van vrijheidsbeneming in afwachting van de overlevering aan de bevoegde vreemde autoriteiten — te worden genomen.

In alle overige gevallen, waarin een vreemde militair die tot een in Nederland verblijvend deel van een krijgsmacht behoort, er van verdacht wordt zich hier te lande aan een strafbaar feit te hebben schuldig gemaakt. kan in beginsel op de gewone wijze strafrechtelijk worden opgetreden. Aangezien echter de autoriteiten van de bij meergenoemd verdrag aangesloten Staten steeds — dus ook voor zover zij geen voorrang hebben — kunnen verzoeken de berechting van militairen. die behoren tot een op bondgenootschappelijk grondgebied verblijvend onderdeel, aan hen over te laten, en Nederland zich verplicht heeft dergelijke verzoeken in welwillende overweging te nemen, dient niet tot dagvaarding van zodanige militairen te worden overgegaan, alvorens hiertoe mijnerzijds toestemming is verleend. Ten einde in voorkomende gevallen een spoedige beslissing te bevorderen ware mijn Ministerie, onder overlegging van het hetrekkelijke proces-verbaal en de eventuele bijlagen daarvan, op de hoogte te stellen, zodra een door een zodanige militair begaan delict ter kennis van de Nederlandse justitie is gekomen. Betreft het een aanrijding, waarbij persoonlijke en/of materiële schade is veroorzaakt, dan dient tevens de afdeling B l—B van het Ministe ie van Oorlog, Plein 4 te 's-Gravenhage (telefoon 183490, toestel 1212 of 1131) terstond door de politie telefonisch op de hoogte te worden gebracht i.v.m. eventueel vanwege dit Ministerie te verrichten expertise.

Voorts dient in alle gevallen, waarin tot vrijheidsbeneming wordt overgegaan, de commandant van het onderdeel, waartoe de verdachte

behoort, daarvan in kennis te worden gesteld. Is deze commandant niet aanstonds bereikbaar, b.v. omdat hij zich niet (meer) in Nederland bevindt. of bestaat twijfel aangaande de vraag wie de commandant is, dan wordt zulks terstond aan mijn Ministerie medegedeeld.

2. *Gezinsleden en leden van een civiele dienst.*

Het vorenstaande is van overeenkomstige toepassing op leden van een civiele dienst in de zin van artikel I, lid 1, sub b, van het verdrag. alsmede op gezinsleden als bedoeld in artikel I, lid 1, sub c.

3. *Individuele vreemde militairen op dienstreis in Nederland.*

Op militairen, die geen deel uitmaken van een militaire eenheid in het land van verblijf, is liet verdrag niet van toepassing. Intussen ligt het in de bedoeling t.g.t. in N.A.T.O.-verband overleg te plegen in zake de vraag of en, zo ja, in hoeverre, het verdrag alsnog van overeenkomstige toepassing dient te worden verklaard op individuele militairen, die zich ter vervulling van een dienstopdracht op bondgenootschappelijk grondgebied bevinden. In verband hiermede waren dergelijke militairen voorshands voor de toepassing van deze circulaire gelijk te stellen met militairen, die wel tot een hier te lande verblijvend onderdeel behoren.

4. *Individuele vreemde militairen met verlof in Nederland.*

Ten aanzien van de overige vreemde militairen — met name verlofgangers, die individueel Nederland bezoeken en op wie het verdrag dus evenmin van toepassing is — ware het navolgende in acht te nemen:

a. Wanneer tot vrijheidsbeneming moet worden overgegaan, wordt hiervan terstond telefonisch — met schriftelijke bevestiging — kennis gegeven aan het hoofd van het bureau 2 A van mijn Ministerie, zulks mei het oog op de informatie van de commandant van de verdachte.

b. Indien een militair als hier bedoeld er van verdacht wordt een delict te hebben begaan, waardoor persoonlijke en/of materiële schade is of kan zijn veroorzaakt, zendt het bevoegde lid van het Openbaar Ministerie zo spoedig mogelijk een afschrift van het betrekkelijke proces-verbaal c.a. aan mij toe, opdat dezerzijds zo nodig stappen kunnen worden gedaan ter regeling van die schade. Bij aanrijdingen wordt tevens rerdergenoemdc Afdeling van het Ministerie van Oorlog terstond door de politie telefonisch op de hoogte gesteld.

c. In gevallen waarin de verdachte waarschijnlijk niet ter terechtzitting aanwezig zal (kunnen) zijn of de executie van de hem door de Nederlandse rechter op ie leggen straf moeilijkhedeii zal kunnen opleveren, b.v. omdat de verdachte inmiddels naar elders is vertrokken, wordt het proces-verbaal c.a. aan mij toegezonden, tenzij de zaak aanstonds bij transactie kan worden afgedaan en

de verdachte onmiddellijk aan de ter voorkoming van strafvervolging gestelde voorwaarden voldoet.

In de hier sub c. bedoelde gevallen zal dezerzijds voor zoveel nodig worden bevorderd, dat door de bevoegde vreemde autoriteiten passende maatregelen tegen de verdachte worden genomen. Met hei oog hierop is hei van belang, dut in het proces-verbaal melding wordt gemaakt van het legernummer van de verdachte, en van het onderdeel waartoe hij behoort, alsmede, zo mogelijk, van de plaats waar dat onderdeel is gestationneerd. Daartoe waren, behalve het eventueel in het bezit van de verdachte zijnde paspoort, zijn militaire identiteitskaart en zijn reisorder nauwkeurig te controleren.

Opgemerkt zij, dat tegen Amerikaanse militairen, die door de Nederlandse rechter zijn veroordeeld en wier straf volledig is ten uitvoer gelegd, niettemin ter zake van hetzelfde feit in het algemeen daarna nog door de autoriteiten van hun land strafrechtelijk en/of disciplinair kan. en veelal zal, worden opgetreden. Dit ware in de overwegingen te hetreliken bij de beoordeling van de opportuniteit van een vervolging door de Nederlandse justitie, ter zake van een feit, begaan door een Amerikaanse militair. Indien op grond van deze overweging wordt afgezien van vervolging door het Nederlandse Openbaar Ministerie, alsmede in gevallen waarin. niet het oog op het bezwaar van dubbele berechting. aan de opportuniteit van zodanige vervolging kan worden getwijfeld, ware de zaak te mijner kennis te brengen.

5. *Overlevering aan* **de** *vreemde autoriteiten en afgifte van* **inbeslaggenomen voorwerperr.**

Voor wat betreft de overlevering van personen aan de bevoegde autoriteiteri van de Staat van herkomst, alsmede de afgifte, aan die autoriteiten, van voorwerpen, welke op hun verzoek zijn in beslag genomen, nioge ik verwijzen naar artikel VII, lid 5, sub a en lid 6, sub a, van vorengenoemd verdrag (waarvan de tekst is gepubliceerd in Tractatenblad 1951, no. 114. en de vertaling in Tractatenblad 1953, no. 10), alsmede naar de artikelen 3—5 van de goedkeuringswet (Wet van 7 Augustus 1953, Stb. 1953, no. 438). In voorkomende gevallen ware ter zake. zo nodig telefonisch, contact met mijn Ministerie op te nemen.

Ik moge U verzoeken, een en ander ter kennis te willen brengen van de onder U ressorterende leden van het Openbaar Ministerie. Te dien einde gaat een voldoend aantal exemplaren van dit rondschrijven, dat in het Algemeen Poliiieblad zal worden opgenomen, hiernevens.

De circulaire gaat ervan uit, dat de burgerlijke justitie de enige is, welker organen rechtsmacht hebben over vreemde militairen, die zich hier te lande aan strafbare feiten schuldig maken. Dit is niet juist, zie b.v. Inv. M.S.T. art. 77. Ook heeft de Regering bij de

behandeling van het Londens Verdrag in de Eerste Kamer gezegd. dat vreemde militaire autoriteiten bij het vragen van medewerking h.t.l. zich niet *in* de eerste plaats tot onze militaire justitie zullen wenden [1]). Dit zou nog bewezen moeten worden, daar het omgekeerde ons meer waarschijnlijk voorkoint. Onze beide Regtsplegingen voorzien immers ook in het geval dat in het buitenland verblijvende getuigen moeten worden gehoord: vergoeding van kosten en wederdienst moeten worden beloofd. Bij procedures tegen vreemde militairen die bedoeld worden in § 1 der circulaire en in het buitenland moeten warden gevoerd, kunnen hier te lande wonende getuigen voor die vreemde rechters moeten verschijnen. Moeten dan hun reis- en verblijfkosten, vrije toelating aan de grens en vrije terugkeer naar Nederland niet worden toegezegd voordat zij vertrekken, zonder deviezen- of andere moeilijkheden?

Wanneer h.t.l. beklaagden of getuigen of ook deskundigen worden gehoord om in een proces voor een vreemde rechter te dienen, moeten de verklaringen vergezeld gaan van een vertaling in de vreemde taal. Wie betaalt deze? (zie o.a. Tarief B.S.Z. art. 50 en 51. Geldt art. 60 v. van dit Tarief ook bij overlevering van beklaagden?

Verklaringen van getuigen, afgelegd voor officieren-commissarissen worden altijd bij na-eed bevestigd. Deze verklaringen zijn dan ook bruikbaar bij bewijsconstructie door de militaire rechter. Dergelijke verklaring afgelegd voor een rechter-commissaris zijn in de regel onbeëdigd. De uitzonderingen van Sv. 216 al. 1 zijn in de gevallen bedoeld in de circulaire niet aanwezig: de eerste uitzondering geldt slechts voor berechting van zaken door de Nederlandse burgerrechter af te doen; de tweede slechts voor verzoeken van de Nederlandse justitie om uitlevering van zich in het buitenland bevindende van misdrijf h.t.l. verdachten.

Wat geschiedt er indien een getuige in een dergelijk proces hier te lande of in het buitenland voor een vreemde rechter een valse verklaring aflegt? Moet hij daarvoor in het buitenland of hier te lande terecht staan, moet zijn terugkeer naar Nederland dan worden uitgesteld en vervalt dan zijn aanspraak op reis- en verblijfkosten en getuigengeld? Quid juris als de getuige weigert te verlilaren zowel h.t.l. als in het buitenland of voor een h.t.l. zetelende vreemde militaire rechter of rechterlijke autoriteit?

De overdracht van in beslag genomen voorwerpen, welke in verband staan met een hier te lande gepleegd doch door een vreemde rechter te beoordelen misdrijf kan — volgens § 6 sub a van art. V11 — „afhankelijk worden gesteld van teruggave" binnen zekere door de overdrager gestelde tijd. Deze redactie is niet duidelijk. Bedoeld zal wel zijn, dat de vreemde overheid belooft de voorwerpen te zullen teruggeven binnen zekere tijd na afloop van de behandeling van de strafzaak. Maar dat staat er niet. Wie let op de naleving van die belofte? En wat gebeurt er dan h.t.l. met die voorwerpen? R.C.

---

[1]) M.R.T. XLVI, blz. 579 al. 2 v.o.

Voorlopig arrest.

Met betrekking tot het voorlopig arrest, op te leggen aan militairen beneden de leeftijd van 18 jaren, deed de Minister van Marine op 12 Maart 1954 het volgende rondschrijven. gericht aan alle commandanten, uitgaan:

„1. Hierbij heb ik de eer UHoog/Weledelgestrenge het volgende mede te delen.

2. Het is mij gebleken, dat er verschil van inzicht bestaat of, en zo ja in welke gevallen, aan militairen beneden de leeftijd van achttien jaren voorlopig arrest mag worden opgelegd in de vorm van streng arrest.

3. Gelijk bekend, handelt over het disciplinair voorlopig arrest artikel 44 W.K. en over het justitiëel voorlopig arrest artikel 2 e.v. R.Z. Gelet op de artikelen 4 ten 6° en 5 ten 6° W.K., welke uitdrukkelijk voorschrijven, dat de straf van streng arrest niet wordt opgelegd aan een minderjarige die de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt, dient bij het *(disciplinair)* voorlopig arrest volgens artikel 44 van *diezelfde* „Wet op de Krijgstucht" deze gedragslijn te worden doorgetrokken: een zodanig jeugdig militair behoort het onderhavige voorlopig arrest *niet* op de wijze van streng arrest te ondergaan.

4. Anders ligt het geval bij liet *justitiëel* voorlopig arrest (art. 2 e.v. R.Z.). Dit arrest, dat slechts een rol speelt, wanneer de verdenking bestaat, dat de betrokkene ren misdrijf pleegde, wordt — gelijk bekend — opgelegd wegens vrees voor ontvluchting, wegens vrees voor herhaling, wegens de ernst van het gepleegde feit of wegens de kans van beïnvloeding van getuigen of wegmaken van bewijsmiddelen. Dit zijn redenen, welke voor militairen van alle leeftijden kunnen gelden. Het behoeft voorts wel geen betoog, dat *als* een of meer der hiervoren opgesomde redenen (justitiëel) voorlopig arrest nodig maakt, dit arrest veelal slechts dan doelmatig is, wanneer de verdachte geheel van zijn omgeving wordt afgezonderd. Dit impliceert dat dit arrest alsdan meestal zal moeten worden ondergaan in de vorm van streng arrest, ook door militairen, die de leeftijd van achttien jaren nog niet hebben bereikt.

5. Echter schept artikel II van de Additionele Bepalingen enz. van de Rechtspleging bij de Zeemacht, de mogelijkheid om ten aanzien van bedoelde jeugdige militairen het justitiëel voorlopig arrest in de vorm van licht arrest of van verzwaard arrest ten uitvoer te doen leggen. Het wil mij voorkomen, dat dit geen dode letter mag zijn of worden.

6. Het is daarom mijn wens, dat. wanneer zulks zonder schade voor de procedure enz. mogelijk is, ten aanzien van militairen, die de leeftijd van achttien jaren nog niet hebben bereikt. een ruim gebruik worde gemaakt van de in punt 5 omschreven mogelijkheid. Daardoor wordt dan niet alleen een zekere overeenstemming bereikt met de strekking van de artikelen 4 ten 6° en 5 ten 6° W.K., doch

bovendien gehandeld in het belang van voornoemde nog zo jeugdige personen. En mocht het onderzoek inderdaad volstrekte afzondering vorderen, dan zal de oplossing meestal gevonden kunnen worden in een snelle afdoening van het huishoudelijk onderzoek. en verlichting van het arrest na beëindiging van dat onderzoek.

7. Ik verzoek U met het vorenstaande rekening tc houden, en c.q. te doen houden."

Economische wetgeving.

Naar aanleiding van de door Mr A. J. ROEM op blz. 124 van M.R.S. XLVII gemaakte aantekening op het vonnis van de Krijgsraad te Velde Oost van 27 November 1952, gepubliceerd op blz. 630 van M.R.S. XLVI, ontvingen wij de volgende opmerking van Mr J. H. VAN OVERBEEK:

Weliswaar is de aantekening van Mr ROEM juist, doch de qualificaties luidden volgens de strafsanctie-artikelen van het Deviezenbesluit 1945, te weten artikel 31 en 32, lot 1 Mei 1951 respectievelijk: *„Opzettelijke overtreding van een bij of krachtens het Deviezenbe- „sluit 1945 gegeven voorschrift"* en *„Niet-opzettelijhe overtreding „van een bij of krachtens het Deviezenbesluit* ***1945*** *gegeven voor- „schrift"*, onder aanhaling van het overtreden artikel bij de aan te halen wetsartikelen, zodat — afgezien van de wijziging tengevolge van het in werking treden van de Wet op de Economische Delicten — de yualificatie met betrekking tot artikel 32 in het aangehaalde vonnis van de Krijgsraad Oost ten onrechte luidt: *„Uitvoer van „goederen, anders dan onder overlegging van door den Minister „aangegeven documenten aan ambtenaren der Invoerrechten en Ac- „cijnzen, niet opzettelijk gepleegd".*

Nu zou het interessant geweest zijn te vernemen, hoe in deze gevallen de qualificatie zal moeten luiden. Immers, bij de wijziging tengevolge van het inwerking treden van de Wet op de Economische Delicten zijn voor de rechter de practische moeilijkheden ten aanzien van het yualificeren eerst goed ontstaan. De wetgever schijnt zich bij de redactie van artikel 6 van de Wet op de Economische Delicten niet gerealiseerd te hebben, dat de delicten ook nog gequalificeerd moeten worden. Uit genoemd artikel evenwel is — hoe duidelijk de redactie ook overigens schijnt — ten aanzien van de bovenbedoelde delicten, die voorheen werden gequalificeerd volgens de artikelen 31 en 32 van het Deviezenbesluit 1945 zoals vorenomschreven, tháns geen qualificatie in leesbaar Nederlands te destilleren, zonder hierbij geheel af te wijken van de woordelijke tekst van het strafsanctie-artikel, in casu artikel 6 van de Wet op de Economische Delicten.

De Krijgsraad te Velde West heeft dan ook, teneinde zo dicht mogelijk te blijven bij de tekst van het sanctie-artikel, blijkbaar ge-

meend deze feiten te moeten yualificeren als: „Een *economisch delict „als misdrijf begaan, terwijl het betreft een economisch delict be- „doeld in artikel 1 onder 1e sub j van de Wet op de Economische „Delicten*", zich hierbij realiserend, dat ook deze qualificatie nog niet volkomen fraai is.

'Geestelijke bij de krijgsmacht geen militair.

In „*Ars Aequi*", juridisch studentenblad, deel III blz. 134 v. is de beschikking in raadkamer van de Hoge Raad van 27 October 1953 (opgenomen in M.R.T. XLVI. blz. 680 v.) afgedrukt, voorzien van een noot van Prof. Mr D. HAZEWINKEL SURINGA. Wij nemen deze annotatie hieronder met instemming over:

Het moeten klemmende argumenten zijn geweest, die de H.R. zo snel hebben doen omgaan. Zij zijn te vinden in liet vonnis van de Krijgsraad te Velde Oost *, die zijn bevoegdheid toetsende aan de betreffende wetten en besluiten, ze geen van alle van toepassing acht.

Systematisch worden de in aanmerking komende voorschriften onder de loupe genomen, allereerst de artt. 76 en 77 van de Invoeringswet.

Art. 76 luidt: De militaire rechter neemt kennis van de strafbare feiten, begaan door militairen behoudens de uitzonderingen bij de wet gemaakt. (Wat de laatste clausule betreft, is te denken aan fiscale delicten (art. 79 I.W.) of aan delicten door militairen in deelneming met burgers begaan. in welk laatste geval de burgerlijke rechter bij voorkeur bevoegd wordt verklaard (art. 81 I.W.); zie ook art. 80 I.W., Invaliditeitswet art. 405).

Wat militairen zijn, wordt uitgewerkt in de artt. 60—65 van het Wetboek van Militair Strafrecht. In dit geval van de aalmoezenier komen daarvan alleen in aanmerking art. 60 [1], dat tot militairen rekent degenen, wier vrijwillig dienstverband bij de krijgsmacht tot doorlopende werkelijke dienst verplicht en art. 60 [2], dat mede daaronder vat alle andere vrijwilligers bij de krijgsmacht.

De Krijgsraad overweegt nu, dat vrijwillig dienstverband bij de krijgsmacht slechts kan betekenen het zich vrijwillig hebben verbonden om het Rijk bij de krijgsmacht als *militair* te dienen. Dit nu is met een aalmoezenier niet het geval. Niet omdat hij geen gewapende dienst verricht; dit is niet nodig, zie bijv. de Marva; maar wel omdat hij niet onder militair bevel, onder militaire tucht staat. Hij kan zijn werkzaamheid zonder rnige formaliteit en ten allen tijde staken zonder enige reglementaire correctie. Dit is voor zijn positie het beslissende punt.

Het dragen van een militaire uniform en het eventueel kunnen worden begiftigd met het onderscheidingsteken voor langdurige

---

*) Van 20 Mei 1953, M.R.T. XLVI, blz. 670 v. (Red. M.R.T.)

clienst als „officier" zijn geen bewijzen van het bezit van de militaire status.

Art. 77 Invoeringswet breidt de competentie van de militaire rechter uit tot:

1°. bepaalde strafbare feiten, begaan dooi hen, die ten aanzien van zodanige feiten hij de wet met militairen zijn gelijkgesteld;

2°. de strafbare feiten, begaan door hen, die bij een op voet van oorlog gebrachte krijgsmacht in dienstbetrekking zijn of haar met toestemming van de militaire overheid vergezellen of volgen.

Dit 2e lid zou eventueel op een aalmoezenier van toepassing kunnen zijn, n.l. als legervolgeling. In casu gaat dat niet, nu de vliegbasis Leeuwarden c.a. niet kan worden beschouwd als een op voet van oorlog gebrachte krijgsmacht, maar wordt geacht te verkeren op voet van vrede.

Tenslotte wordt de cornpetentic getoetst aan het Organisatiebesluit Rechtspleging te Velde 1944, dat zowel bij de Kantonrechter als ook bij de H.R. in zijn arrest van 10 Maart 1953 vari doorslaggevende betekenis is geacht.

De Krijgsraad nu betoogt, dat hoewel ontstaan in een tijd, dat aan dergelijke Besluiten gezien het Staatsnoodrecht kracht van wet toekomt en dus dit Besluit eventueel van de Invoeririgswet afwijkende oompetentieregelen zou kunnen bevatten, dit met art. 5 van dit Besluit niet het geval is. Dit voorschrift zou hetzelfde bedoelen als het overeenkomstige in het K.B. van 10 Mei 1940. dat toen nog niet kon derogeren aan de wet, dus geen afwijkende voorschriften van absolute competentie kon inhouden, slechts strekte tot de relatievc verdeling van rechtsmacht over de verschillende Krijgsraden. Met vele en vernuftige argumenten, door de H.R. in zijn hierboven weergegeven arrest grotendeels overgenomen, svordt betoogd, dat dit art. 5 aan art. 77 [2] Invoeringswet geen uitbreiding geeft. In dit arrest is alleen sprake van de R.K. aalmoezenier; vermoedelijk zal hetzelfde mogen gelden voor de I'rotestante geestelijke verzorgers.

Opmerkenswaard is voorts in het vonnis van de Krijgsraad, dat deze zich niet bepaalt tot het zich onbevoegd verklaren „om te „erkennen over de persoon van beklaagde", maar er aan toevoegt. dat er een andere rechter over de persoon van beklaagde bij de wei is gesteld en aan de hevoegdc rechter (daarvan kennis geeft. Dit is een afwijking van de wijze van doen bij de burgerlijke strafrechter, die zich bepaalt bot zijn onbevoegdverklaring zonder enige aanduiding van of verwijzing naar de rechter, die wel competent is te achten.

Opmerkelijk is voorts, dat de H.R., die in militaire strafzaken geen rol vervult, noch bij het rechtsmiddel van cassatie, noch bij dat van revisie, welke rechtsmiddelen het militaire strafrecht niet kent, nu dank zij het jurisdictiegeschil geroepen werd om t.a.v. de veel omstreden vraag betreffende de al of niet militaire status van de geestelijke verzorger, zijn beslissing ie geven.

I). H.-S.

INGEKOMEN BIJDRAGEN.

Integratieiwetgeving

door

Dr L. M. ROLLIN COUQUERQUE.

> Rapprocher les hommes n'est pas le plus sûr moyen de les réunir.
> DE BONALD.

Als ergens de politiek veel kwaad heeft gesticht, is dit in het gebied van het militair straf- en tuchtrecht van de Nederlandse Krijgsmacht. Hier moet, militair gezien, de grootste eenheid en samenwerking zijn onder de werking van een doelbewuste en strenge doch rechtvaardige wetgeving, welker strafbepalingen door verantwoordelijke leiders en een deskundige, eerlijke militair-rechterlijke macht worden toegepast. Langs deze weg moet in het ontstaan en het voortbestaan van orde en tucht in elke militaire samenleving in haar geheel worden voorzien.

Vroeger, toen te onzent nog provinciale souvereiniteiten werden erkend, ontstond ten behoeve van het bestaan en het onderhouden van eenheid in samenwerking en van het onderhouden van een goede krijgstucht onder de door verschillende provinciën betaalde onderdelen, één nationale krijgsmacht te lande.

In onze eeuw werd, wegens in de practijk gebleken moeilijkheden. door middel van ons Wetboek van Militair Strafrecht tussen land- en zeemacht, soortgelijke eenheid en samenwerking verzekerd. Dit Wetboek bewijst tevens, dat de ware betekenis van deze samentrekking van belangen onder de sancties van hetzelfde Wetboek, nog niet volledig was doorgedrongen Het Wetboek sloot nl. het grootste, overzee dienstdoende deel van onze Nederlandse Krijgsmacht met opzet buiten zijn werking en rechtskracht. Zodoende verbrak men de eenheid van land- en zeemacht enerzijds en het Nederlands-Indische leger, voor zoveel dit in onze overzeese gebiedsdelen verbleef, anderzijds. Gelukkig is deze fout na de overdracht der souvereiniteit aan Indonesië hersteld: hetgeen nog overzee dienst deed werd, als van ouds, ingedeeld bij en opgenomen in de landmacht, waarmede tevens een normale verhouding van dit gedeelte tegenover de zeemacht verkregen wed.

Wij beleven nu een nieuwe evolutie van militaire krijgsmachten. Tot nu toe waren en zijn alle nationale militaire strafwetgevingen beperkt tot regeling van hiërarchische en andere verhoadingen in nationale krijgsmachten. Deze wetgevingen plachten geen ruimte te laten voor overeenkomstige regelingen met bondgenootschappelijke strijdkrachten. Slechts werden hier en daar de militairrechtelijke positie van krijgsgevangenen of geïnterneerde vreemde militairen met die van nationale strijders gelijk gesteld Een nieuw bewijs, dat de eenheid van nationale wetgeving tot deze in hun land van verblijf

vastgehouden vreemde officieren en minderen moest volgen. Overigens bleven vreemde militairen buiten de opsomming van hen, die als nationale militairen moesten worden beschouwd. Zij waren militair-strafrechtelijk gelijkgesteld met vreemde burgers [1]).

De laatste oorlog heeft echter doen zien, dat ook deze kloof moel worden overbrugd en het E.D.G.-Verdrag heeft hiertoe een goed begin gemaakt door uit te gaan van de noodzaak, dat er voor de na integratie in één Europese Krijgsmacht samenwerkende nationale contingenten één militaire straf- en tuchtwetgeving moet worden samengesteld.

Doch de politiek heeft al aanstonds een spaak in dit wiel gestoken. Art. 10 van dit Verdrag staat toe, dat er naast de geïntegreerde contingenten nog nationale troepen mogen blijven bestaan, welke dientengevolge bun nationale wetgeving blijven behouden.

Bij dc hehandeling in de Staten-Generaal van het onlangs aangenomen wetsontwerp tot goedkeuring van dit Verdrag heeft onze Regering. die, door zelve de bovenvermelde fout van onze wetgever van 1903 te doen verbeteren, beter weten kon, ertoe medegewerkt om liet aangeduide, wellicht uit een politiek compromis voortgekoincn gebrek van het E.D.G.-Verdrag te bevestigen. Zij heeft zich geen rekenschap gegeven van de gevolgen, welke deze meervoudige incongruentie hebben kan.

Reeds vroeger heb ik op enkele van deze gevolgen in dit Tijdschrift gewezen. Had men mij de gelegenheid gegeven om in de voorbereiding van het Verdrag en van het wetsontwerp te worden betrokken, dan zouden vele van de in de toelichting opgenomen beschouwingen anders hebben geluid en dan was dit opstel niet geschreven geworden. In het algemeen belang stel ik thans, zonder de lezer met talrijke verwijzingen naar eigen werk lastig te vallen, verscheidene van die gevolgen in het licht.

I. *Uniformen.* Indien onverhoopt naast supra-nationale ook nationale strijdrachten blijven bestaan, moet, ter voorkoming van teleurstellende moeilijkheden, worden vastgesteld, dat nationaal gebleven militairen niet de uniform van of gelijkende op die van supra-nationale troepen mogen dragen.

Integendeel moeten nationale militairen uit diverse landen hun eigen, van elkaars en van de E.D.G.-dienstkleding duidelijk te onderscheiden uniformen dragen.

Evenals tegenover de supra-nationale troepen zijn deze nationale militairen tegenover elkander als met hurgers gelijkgestelde vreemde strijders, niet in het bezit van dezelfde strafwetgeving, in het bijzonder voor zoveel recht gesproken moet worden over vermeende schending van. gehoorzaamheidsplicht aan dienstbevelen van andere dan eigen meerderen.

Aan de uniform — en, indien de meerdere in burger gekleed is,

---

[1]) Een gedeeltelijke uitzondering bevat art. 75 W.M.S.R.

door vertoon van zijn legitimatiebewijs — herkent de mindere zijn meerdere, aan wiens dienstbevelen hij uitsluitend heeft te gehoorzamen.

Deze uitzonderlijkheid is in strijd met de grondbeginselen van elke nationale en ook supra-nationale militaire strafwetgeving. Op deze incongruïteit kom ik bij de behandeling van de overgangstijd nog terug, maar ik wil hier nog even wijzen op het feit, dat onze Regering wel blijkens menige uitlating in haar Memorie van Antwoord aan de vereiste eenheid in deze de voorkeur schijnt te geven, maar toch de splijtzwam der tweeslachtigheid verder dan nodig is, laat voortwoekeren. Waarom is die voorkeur niet meer tot haar recht gekomen? Heeft men niet de moed gehad oin bij de behandeling van deze materie de eigen (later vermelde) voorbeelden aan te halen en getracht aldus de grove fout van het bewuste artikel 10 van het E.D.G.-Verdrag voor vernietiging aan te bevelen?

Zeker. Nederland is een „kleine" staat geworden, maar mag een „kleine" vriend een „grotere" broeder niet vrijmoedig, dat is vrij van politieke overwegingen, deze feil in een van diens meest belangrijke geestesproducten tonen? Zou die „kleine" vriend volgens VAN ALPHEN op het hart van zijn „grote" broer niet een groot vermogen hebben kunnen uitoefenen?

II. *Nationale militaire rechtspraak.* Iedere militair kan tegelijkertijd niet onder meer dan één militaire jurisdictie vallen. Nationaal gebleven militairen zijn dus, ook wanneer zij, bijv. voor opleiding of voor manoeuvres. buiten hun land van herkomst zich bevinden, justiciabel aan hun nationale militaire rechter, die de nationale militaire en commune strafwetgevingen op hen moet toepassen. Sedert het Verdrag van Londen van 19 Juni 1951 in werking is getreden, zullen, ingeval een buitenslands gepleegd strafbaar feit berecht moet morden, de nationale rechterlijke autoriteiten hun oordeel en beslissing — wil deze billijk en rechtvaardig zijn — moeten doen rusten op een zoveel mogelijk in het buitenland ter plaatse ingesteld onderzoek. althans indien het feit valt onder de militaire of onder de meest voorkomende overal als zodanig erkende delicten.

Tal van militaire en commune delicten zijn — om mij tot de Nederlandse strafwetgeving (art. 2 en art. 75 W.M.S.R.) te bepalen — met uitzondering van enkele, gepleegd hetzij door of tegen hetzij met betrekking tot bondgenootschappelijke belangen, naar Nederlands recht niet strafbaar. Tegenover dergelijke delinquenten zou slechts, naar analogie van de praktijk van onze Zeemacht in Nederlands-Indië van vóór dc oorlog, via art. 2, 1° W.K. disciplinaire afdoening geoorloofd zijn. Voor onze bondgenoten bij de E.D.G. en bij de N.A.V.O. is deze toestand alles behalve bevredigend. Een dergelijke oplossing door een of nieer van deze bondgenoten niet betrekking tot Nederlandse belangen zou immers ook ons niet vol-

Zou de Nederlandse militaire rechter genoodzaakt zijn om, na het normale vóóronderzoek de enig mogelijke vrijspraak (ontslag van rechtsvervolging) uit te spreken? Dit zou voor de goegemeente een onbegrijpelijke beslissing zijn, welke slechts te voorkomen is door iri de supra-nationale militaire strafwet een bepaling op te nemen in de geest van de lezing, welke de in November 1939 ingestelde ambtelijke Commissie aan art. 2 van het Wetboek van Militair Strafrecht heeft willen geven [2]). De redactie zou dan op supra-nationale bondgenootschappelijke grondslag ruimer moeten luiden, vooral wat betreft het sub 4° gestelde. indien dergelijke algemene bepalingen nog te handhaven zouden zijn.

III. *Organisatie en militaire strafwetgeving.* De organisatie van elke, ook van de beoogde supra-nationale Krijgsmacht moet gemakkelijk wijzigbaar zijn. Nederland heeft dat meermalen meegemaakt. Ik herinner aan d~ Mariniers, die bij de instelling van ons Koninkrijk niet ten volle tot de Zeemacht hebben behoord, en aan de administratieve afscheiding van het Nederlands Indische Leger van de Nederlandse Landmacht. Dergelijke wijzigingen behoren mogelijk te zijn, zonder dat geraakt behoeft te worden aan de militaire strafwetgeving, welke bestemd is om de militaire verhoudingen en de krijgstucht onder alle nationale militairen, onafhankelijk van hun organisatie te doen eerbiedigen en te handhaven.

Deze grondslag berust op de hiërarchische verhouding tussen wetten en bestuursmaatregelen, doch wordt niet altijd in het oog gehouden en de terminologie in de Kamerstukken en elders geeft wel eens aanleiding tot misverstand.

Zo schreef onze Regering in haar Memorie van Antwoord op het Voorlopig Verslag van de Commissie van Rapporteurs uit de Eerste Kamer der Staten-Generaal [3]) „dat de zorg voor de vorming, het „beheer en de instandhouding van de (E.D.G.) strijdkrachten (be„houdens de Koninklijke Marine en een Blein gedeelte van de „Koninklijke Landmacht) door de nationale regeringen volledig aan „de E.D.G.-organen zal worden overgelaten". Moet men hieruit afleiden dat de uitgezonderde gedeelten van de Nederlandse strijdkrachten alleen aan de organieke zeggenschap van de E.D.G.-organen worden onttrokken en dat derhalve de Opperste-Bevelhebber — zoals onze Regering hem noemt — over de vorming, het beheer en de instandhouding van die gedeelten generlei invloed meer heeft? Al aangenomen, dat deze hoogste autoriteit zich bij deze inbreuk op zijn bevoegdheden (welke dan ook wel voor overeenkomstig~delen van andere bondgenootschappelijke strijdkrachten zal dienen te gelden) heeft neergelegd, hoe is dit dan verenigbaar met diens bevoegdheid om die uitgezoiidcrde gedeelten onder zijn gezag te brengen wanneer hij dit nodig acht?

---

[2]) M.R.T. XXXVI, blz. 262.

[3]) Gedr. St. zitting 1953-1954 no. 39 b, blz. 10, vóórlaatste alinea in de tweede kolom.

Iets verder in de aangehaalde Memorie licht de Regering toe wat verstaan moet worden onder „territoriale troepen" en schrijft hieromtrent, „dat, hoewel het operationeel gebruik dier troepen tot de „bevoegdheden zal blijven behoren van de Nederlandse Regering, de „territoriale troepen nochtans een Europese status krijgen en der„halve uit hei, „budget commun" zullen worden betaald" [4]). Wat beduidt hier de Europese status? Derogeert deze niet aan de individuele zelfverdediging, van welke art. 51 van het U.N.O.-Handvest spreekt? Nadat het E.D.G.-Verdrag van kracht geworden is, ontstaat er een Europese krijgsmacht, bestemd tot collectieve samenwerking zoals art. 51 dat ook toelaat. Zij krijgt dan ook een supranationale opperbevelhebber. Deze opperbevelhebber heeft de leiding van de collectieve samenwerking en het is niet duidelijk, welke invloed onze Regering op een deel van dit leger mag uitoefenen. De Memorie van Antwoord meent, dat „de nationaal blijvende krijgs-„machten" dienen ter verdediging van de 'Overzeese Rijksdelen, ter aanvulling en instandhouding van het Detachement Verenigde Naties in Korea en tot directe beveiliging van onze kusten [5]). Deze opvatting houdt, naar het schijnt, verband met de periode toen nog slechts aan individueel ingrijpen van bondgenoten gedacht werd. Wel begrijpelijk is het, dat onze Regering deze defensie aan Europese militairen van Nederlandse herkomst wil toevertrouwd zien. Ook hiermede zal de Europese opperbevelhebber zeker wel accoord gaan en in beginsel aan deze wens willen voldoen. Dit is echter een organisatorische kwestie, welke op de rechtspositie van de Europese militairen geen inbreuk mag maken: de territoriale troepen worden dan ook uit supra-nationale middelen bekostigd.

Deze zorg draagt meer het karakter van wat wij het verlenen van militaire bijstand noemen: de aanvrager bepaalt het na te streven doel, maar de militaire bevelhebber beslist over het gebruik van de te bezigen middelen, en de te volgen weg.

De Regering heeft zich naar het schijnt nog voorgesteld, dat de Chef van de Generale Staf onder hare bevelen zou staan en wellicht dankt het voorbehoud van nationale strijdkrachten hieraan zijn ontstaan: een commando over naast de E.D.G.-krijgsmacht staande militairen. Doch ook dit zal bezwaarlijk gaan: de Chef van de Generale Staf wordt Chef van de leden van het in Nede land verblijvende territoriaal commando [6]), wordt uit dien hoofde Europees militair en houdt op te behoren tot de nationaal blijvende krijgsmacht, over welke hij, militair-strafrechtelijk gezien, geen meerdere kan zijn, wiens bevelen gehoorzaamheidsplicht eisen van minderen, die dan onder een andere status dan de zijne dienen.

De militaire strafwetgeving, bij welke sancties staan op niet-inachtneming van rechten en plichten van dezelfde status bezittende

---

[4]) T.z.p. **blz. 11** eerste **kolom.**
[5]) T.z.p. **blz. 11** tweede **kolom.**
[6]) **T.z.p.** blz. **10** tweede **kolom.**

militairen moet ruimte laten aan elke organisatorische noodzaak. Men moet voorkomen het maken van een fout, zoals die, welke de Nederlandse wetgever in 1903 gemaakt heeft toen hij de organieke, later bij noodwet herstelde wetsbepaling opnam, volgens welke hij het in Nederlands Indië verblijvende deel van het Nederlandse leger uitsloot van de heerschappij der Nederlandse militaire strafwetgeving. Dit deel van onze lirijgsmacht werd aldus vervreemd van onze laridmacht en zeemacht en kreeg een eigen koloniale wetgeving van lager orde dan de Nederlandse, welke bij de wet is vastgesteld. Dit deel van onze landmacht verkreeg aldus een lagere status dan de overige organisatorische onderdelen en zijn opheffing na de souvereiniteitsoverdracht aan Indonesië deed, vooral na de inlijving van het restant in de Koninklijke Landmacht, denken aan de terugkeer van een door eigenwijsheid verloren zoon in het vaderlijk huis. De toestand. welke de oude wetgeving terecht geschapen had en welke in Nederlands Indië ondanks het voorschrift in art 32 sub 2° der Invoeringswet M.S.T. verlaten werd, was aldus weder in zijn betekenis hersteld.

IV. Thans volgt nog een en ander over de Zeemacht. „*Vrijwel „de gehele Koninklijke Marine"* zo luidt de Memorie van Antwoord [7]), blijft nationaal. Wat met het Nederlands Indisch leger gebeurd is, stelt de Regering hier in uitzicht voor de Marine: zij blijft nationaal. wordt dus los gemaakt uit het verband met het geïntegreerde deel dei landmacht, zodat zij via de Nederlandse militaire strafwetgeving nog slechts gecoördineerd blijft met het „zeer beperkt contingent" der Koninklijke Landmacht, dat eveneens nationaal zal blijven en mitsdien een lagere status blijven behouden.

Deze maatregel zal tot gevolg kunnen hebben, dat er allerlei moeilijkheden ontstaan wanneer de Opperste Bevelhebber op grond van zijn supra-nationale positie en hieraan verbonden bevoegdheid een of meer oorlogsvaartuigen in de Europese defensie betrekt. Het personeel van deze vaartuigen verandert door deze overgang van status en van strafwetgeving. Voor de commandanten kan, wanneer zij van de Regering een andere bestemming hebben gekregen, een gewetensconflict ontstaan. Zij zijn tot gehoorzaamheid verplicht aan de nationale Regering maar niet minder aan de Opperste Bevelhehher. Wat moet er geschieden met leden der bemanning, die als verdacht van misdrijf zich voor de nationale militaire rechter zullen hebben te verantwoorden? En, omgekeerd, wat geschiedt er als dergelijke vaartuigen met van misdrijf verdachte leden van hun bemanning uit hun tijdelijke integratie worden ontslagen en tot hun vroegere nationale status terugkeren?

Het gaat hier weder om een, thans opzettelijk en nodeloos. ingevoerde splitsing van rechtsmacht, welke wij in onze eigen krijgs-

[7]) T.z.p. blz. 11 in het midden der tweede kolom.

macht sedert het ontwerp 1807 van het Crimineel Wctboek voor het Krijgsvolk te Lande in beginsel hebben overboord gezet. Dat de Regering de strijdkrachten in onze Ovcrzcese Gebiedsdelen en voor de kustverdediging van het eigen land bij voorkeur aan uit ons land afkomstige militairen ziet toevertrouwd, behoeft geen betoog, doch het is niet nodig die strijdkrachten aan de integratie te onttrekken. Onze Chef van de Generale Staf, die volgens traditie als opperbevelhebber van de Nederlandse Krijgsmacht placht te worden aangewezen, wordt, zoals reeds geschreven, een Europese autoriteit en verliest hierdoor zijn bevoegdheid om militaire eenheden van andere status aan te voeren. Wat komt er dan van hun leiding terecht? Wordt deze een moderne „schutterij" en is de (behoorlijk bewapende) politie, welker optreden aan landsgrenzen gebonden is, niet beter in staat te verrichten hetgeen aan de nationale resten van de overigens geïntegreerde krijgsmacht is toegedacht? Zo men wil kan men de door de integratie van onze gehele nationale krijgsmacht vacant geworden militaire strafwetgeving voor de Rijks en Gemeentelijke politie pasklaar maken en aldus voldoen aan de meermalen gehoorde wens om de politie tc militariseren.

V. Koninklijke Marechaussee. Ook hier valt volgens de Regering te voorzien, dat een deel van dit Korps „eveneens van be„scheiden afmeting" nationaal zal blijven [8]). Ook hier werkt nodeloos de splijtzwam. Het grotere deel wordt dan geïntegreerd, wordt Europese militaire politie en zal, naar mag worden verwacht, behalve zijn nationale militaire strafwetgeving, ook zijn naain van Marechaussee verliezen. Ook deze militairen worden vervreemd van hun nationaal gebleven kameraden, daar hun onderlinge hiërarchische verhoudingen nodeloos worden verbroken. Militair-juridisch zien zij elkander als met burgers gelijkgestelde vreemde militairen.

VI. Benoeming van officieren. De Regering stelt als haar standpunt vast, „dat de benoeming en de bevordering van de of„ficieren dient te geschieden door de koningin na daartoe — zoals „in art. 31 van het Verdrag is aangegeven — van de zijde van het „Commissariaat een voorstel te hebben ontvangen" [9]).

In deze formulering kan alleen sprake zijn van de benoeming en bevordering van officieren voor het geïntegreerde Nederlandse contingent. Anders. dat is in de opvatting van de Regering, zou met betrekking tot de natioiiaal gebleven strijdkrachten een voorstel van het E.D.G.-Commissariaat geen zin hebben.

Doch dan rijst wederom de vraag: mag men aan de Koningin overlaten benoemingen en bevorderingen te doen van officieren in een supra-nationaal leger? Indien vaststond, dat de Koningin bestemd was om de plaats te vervullen van Hoofd van de te stichten supra-nationale gemeenschap, zou tegen dit stelsel geen overwegend

---

[8]) T.z.p. blz. 11, tweede kolom.
[9]) T.z.p. blz. 8, tweede kolom, bovenaan.

bezwaar behoeven te worden gemaakt. Zolang dit; niet vast staat, ligt dergelijke bemoeienis — het ontslag behoort hier ook bij. om van de pensionnering maar te zwijgen — niet op Haar weg, vooral niet, indien Zij gebonden zou zijn aan het voorafgegane voorstel van het E.D.G.-Commissariaat. Bestaat deze gebondenheid niet. dan is er ruimte niet alleen voor verschil van mening omtrent de waarde van de candidaten, maar ook voor het toelaten van politieke invloeden welke wij gewoon zijn op vrijwel elk ambtelijk terrein te ontmoeten. De factor bekwaamheid en geschiktheid zou dan wellicht secundair morden, terwijl het voorstel hem voorop had gesteld. Gedachtenwisseling over bet voorstel zou tiidverlies insluiten op de te verkrijgen ancienniteit van de te benoemen of te bevorderen persoon, die aldus gepasseerd kon worden door intussen benoemde of tot dezelfde rang bevorderde officieren van andere contingenten. Zulk een teleurstelling moet aan de candidaten bespaard warden. ook al omdat elders de bekwaamheid en geschiktheid alleen als maatstaf werd gebruikt en hun kans op verdere promotie dus allicht groter is dan die van middelmatige collegae van Nederlandse herkomst.

De hogere status van het E.D.G.-leger behoort, naar het mij voorkomt, dergelijke belangrijke beslissingen niet over te laten aan nationale staatshoofden, vooral niet indien aan deze geen vrijheid wordt gelaten om van de voordracht af te wijken.

Met deze benoemingen houdt verband het afleggen van een al dan niet beëedigde vei-klaring van trouw, welke benoemde heeft af te leggen, supra-nationaal aan de Europese Gemeenschap en nationaal aan de Koningin. Evenzo moet hij gehoorzaamheid beloven resp. aan de (Europese) wetten en reglementen en aan de (Nederandse) krijgstucht. De militaire medewerker van de Nieuwe Rotterdamse Courant heeft in hei nummer van 29 October 1953 op zeer goede gronden aangetoond, dat deze twee geloften niet naast elkaar mogen worden gevorderd van dezelfde benoemde officier. Deze combinatie is als het ware bestemd om hem voor gewetensconflicten te plaatsen, iets wat bepaaldelijk vermeden moet worden door deze eis van een nationale bemoeizucht te doen vervallen. Zij doet denken aan de provinciale en stedelijke trouwbeloften van onze republikeinse troepen, welke door krachtige opperbevelhebbers constant werden verwaarloosd, zelfs al maren afdelingen op bepaalde provinciën gerepartieerd. dat wil zeggen: door deze werden betaald.

De Regering gaf een beter streven naar eenheid op economisch gebied door te aanvaarden het denkbeeld om de bezoldigingen van E.D.G.-militairen van het Nederlandse contingent in U.S. dollars als rekeneenheid uit te drukken [10]). Mogen wij hierin zien een eerste schrede op dc weg naar een Europese of Noord-Atlantische muntunie? Dat zou een verbetering zijn, welke ik vroeger ook al heb aanbevolen.

) **T.z.p. blz. **14,** eerste **kolom,**

VII. *Overzeese Rijksgebieden.* Over de defensie van onze Overzeese gebiedsdelen schreef ik hiervóór reeds, dat de hiertoe te bestemmen strijdkrachten hun nationale status niet behoefden te behouden. Ook geintegreerde, dus supra-nationale militairen zijn. vooral wanneer zij tot een Nederlands contingent behoord hebben en dus van Nederlandse herkomst zijn, evengoed bruikbaar. Aan deze mogelijkheicl heeft de Regering geen aandacht geschonken. Heeft men getracht door hierover te zwijgen de nationaliteit van overzeese gebiedsdelen te accentueren? Heeft tot dit doel medegewerkt de omstandigheid, op welke ik zeer onlangs in dit Tijdschrift de aandacht heb gevestigd, dat Groot Brittannië aan het N.A. Verdrag heeft medegewerkt ten behoeve van Noord Ierland, terwijl dit land met aan het met hetzelfde defensieve doel gesloten Brusselse Verdrag, dat een jaar ouder is, deel nam ook voor geheel Ierland en voor zijn „commonwealth", zijn overzeese gebiedsdelen? Heeft Frankrijk uit soortgelijke overweging zijn deelneming namens de „Union française" van het Brusselse Verdrag, bij zijn ondertekening van de N.A.-overeenkomst beperkt tot de uitzondering van de Algerijnse Departementen, welke evenals onze overzeese gebiedsdelen. deel uitmaken resp. van Frankrijk en van Nederland? Art. 6 van het N.A.-Verdrag bevat een clausule welke practisch overzeese gebiedsdelen grotendeels zou uitsluiten.

Niettemin heeft Frankrijk geldelijke steun gevraagd van de Verenigde Staten van Amerika, omdat zijn militaire operaties in het niet onder het N.A.-Verdrag begrepen gewest Indo-China voor zijn begroting te hoge uitgaven eiste. Evenzo berichtten ons de nieuwsbladen, dal Frankrijk de strijd in Indo-China niet alleen met eigen troepen kan volhouden en dat, volgens „Le Monde" gedacht wordt over internationalisatie van dit conflict, Voorts zou onze Regering met de Verenigde Staten onderhandelingen hebben geopend over de verdediging van de Nederlandse Antillen in tijd van oorlog. Zou dit overleg de strekking hebben oni de militaire bezetting, welke Amerika tijdens de laatste oorlog aan onze West-Indische gebiedsdelen heeft bezorgd, in een mogelijke volgende oorlog andermaal te onzer beschikking te stellen? Mocht dit juist zijn, dan blijkt toch zeker wel, dat in die omstandigheden het nationaal gebleven gedeelte van onze krijgsmacht onvoldoende is om in dit deel van onze (defensie met succes te kunnen voorzien. Bovendien blijven volgens onze ook in die gewesten geldende militaire strafwetgeving deze nationaal gebleven strijdkrachten tegenover die van de Amerikaanse bezetting zich over en weer beschouwen als met burgers gelijk gestelde vreemde militairen.

Het schijnt niet twijfelachtig. dat, al zouden deze vragen bevestigend moeten worden beantwoord, er een ongezonde toestand en verhoudingen zonden ontstaan. Maar is het dan niet nodig om althans voor wat Frankrijk en Nederland aangaat, de voorziening in de defensie van overzeese gebiedsdelen te doen begrijpen onder het ressort van de N.A. samenwerking? Hun thans nog van die

gemeenschap uitgesloten gewesten hebben immers ook strategisch belang voor de gezamenlijke inspanning in tijd van oorlog.

Tenslotte mil ik nog de aandacht vragen voor de Britse krijgsmachten. Ook deze lijden aan het gebrek dat wij gekend hebben met ons Nederlands-Indische leger: gemis aan eenheid van militaire strafwetgeving. Maar bovendien is de Britse i-echtspraak niet gewend aan het omgaan met codificaties zoals de Europese staten en sedert 1950 ook de Verenigde Staten van Amerika bezitten. Dit betekent niet alleen voor de Britse strijdkrachten in Europa en in zijn gebiedsdelen overzee maar ook voor de N.A.-bondgenootschappelijke krijgsmachten, groter nadeel en bezwaar dan hetwelk ik hier aangewezen heb. Wil er van samenwerking van de krijgsmachten van alle N.A.-landen in vredestijd en op grond hiervan in oorlogstijd iets terecht komen, dan zal Groot-Brittannië zijn isolationistische houding moeten opgeven. Zijn militairen blijven anders tegenover de overige N.A.V.0.-strijders met burgers gelijkgestelde vreemde militairen ten koste van hei gezag van alle en ook van de Britse aanvoerders.

VIII. *Overgangstoestand.* „Zolang geen gemeenschappelijke „regeling met betrekking lot het militaire straf- en tuchtrecht in „E.D.G.-verband bestaat" — zo zegt de Memorie [11]) — „zal de „Nederlandse wetgeving op dat gebied integraal op dc Nederlandse „militairen worden toegepast". Wie met mijn voorafgaande beschouwingen instemt, zal met mij van oordeel zijn, dat de Regering de illusie wekt, als zou integratie van troepen mogelijk zijn zonder een supra-nationale militaire straf- en tuchtwetgeving. Men belooft de schepping van een nieuwe, krachtige en goed gedisciplineerde supra-nationale krijgsmacht en men snijdt de enige hiertoe onmisbare grondslag, het hart en de ziel van het lichaam, uit dit lichaam. Dat aldus zelfbedrog wordt gepleegd, ontgaat de Regering blijkhaar. Zij acht hiertoe de medewerking van de Nederlandse wetgever nodig cn bemerkt niet, dat een wetsontwerp in die geest een doodgeboren kind zou zijn.

Moge de Regering zich tijdig herinneren, dat zij te zelfder plaatse heeft toegezegd, dat „er uiteraard zoveel mogelijk naar (zal) wor„den gestreefd de aan de Nederlandse wetgeving ten grondslag „liggende beginselen daarin" (d.i. in de te verwachten gemeenschappelijke supra-nationale regelingen) „te doen opnemen". Inderdaad een goed voornemen, indien gedacht wordt aan de strijd die gevoerd is om onze evenbedoelde wetgeving tot eenheid te brengen door provincialisme en kolonialisme uit te bannen.

De verhouding tussen supra-nationaal tegenover nationaal recht loopt hieraan evenwijdig.

Bovendien acht de Regering het mogelijk, dat onze wetgeving „integraal" van toepassing kan zijn op leden van het geïntegreerde

---

[11]) **T.z.p. blz. 12, tweede kolom, bovenaan.**

Nederlandse contingent. Wat verstaat zij onder ,.integraal"? Taalkundig betekent deze term: volledig, dus voor dit gedeelte der Europese Landmacht het W.M.S.R., de W.K., de R.L. en de P.I.. Deze wetboeken kennen slechts nationaal gebleven militairen als mogelijke verdachten of beklaagden en slechts nationaal gebleven een hogere militaire rang of positie bekledende militairen als hun nieerderen.

Hetzelfde zal wel gelden ten aanzien van nationale wetgevingen van andere staten, welke tot het E.D.G.-Verdrag zijn toegetreden.

Al aanstonds rijst de moeilijkheid, hoe oen vervolging moet lopen en hoe onderling rechtvaardige uitspraken moeten worden bereikt en verzekerd. wanneer twee tot verschillende nationale contingenten behorende geïntagreerden gezamenlijk een of ander strafbaar feit hebben gepleegd? De onderscheiden nationale strafbepalingen kunnen grote verschillen in redactie en in strafbedreigingen vertonen en de procedures kunnen ook zeer uiteen lopen.

Vooral dit formele deel. dat ,,integraal" zal gelden voor verdachte geïntegreerden van Nederlandse herkomst bevat eigenaardigheden, welke in andere overeenkomstige wetgevingen niet of anders geregeld voorkomen. Men denke bv. aan onze proceclure tegen voortvluchtigen en aan onze praealabele bevoegdheidsprocedure. Men bedenke verder, dat onze normale procesgang verwijzingsofficieren kent, die in drie richtingen over het aan sen strafbaar feit te geven gevolg mogen beslissen; zij vormen het eerste stadium, waar straf- en tuchtrecht elkaar raken en niteen kunnen gaan. Het gradueel verschil tussen beide onderdelen. heide bestemd om een goede krijgstucht te helpen onderhouden, is, zover mij bekend, in bondgenootschappelijke nationale militaire strafwetgevingen niet of niet zó juist te vinden. Welk Europees (commanderend) officier zou in zo een geval als verwijzings-officier moeten optraden? Wie maakt uit wat buiten Nederland garnizoenen zijn?

Maar wat nog erger is, de officieren van het Europese leger bezitten bij hun integratie slechts kennis en ervaring van de wetgeving uit hun land van herkomst.

De mogelijkheid, dat zij geroepen zijn om kennis te nemen en te geven van strafbare feiten gepleegd door geintegreerden uit een ander land van herkomst dan het hunne maakt het nodig, dat zij enig begrip hebben van de militaire straf- en tuchtwetgevingen van alle staten. welke het E.D.G.-Verdrag reeds hebben of nog zullen ondertekenen.

Is deze eis op zich zelf al bezwaarlijk te vervullen. de toepassing van preventieve maatregelen, zoals bij ons arrest als bedoeld in de artikelen 4 en 5 R.L. (in welke laatste bepaling van een verplichting sprake is) stuit op het bezwaar, dat onze strafwet noch de Europese verdachte, noch zijn Europese meerdere als militairen, die als zodanig door onze strafwet (artikelen 60 - 65 W.M.S.R.) zijn erkend. Om deze preventieve maatregel toepasbaar te maken zou het dus nodig zijn, ook deze kloof te overbruggen.

Twee wegen zouden mogelijk zijn.

Vooreerst een stipra-nationaal voorschrift, waarbij Europese officieren beschouwd moeten worden als militairen in de zin van elke van de wetgevingen der bij het E.D.G.-Verdrag aangesloten staten. Dan wordt echter voor ieder Europees officier de studie van alle wetgevingen, waarop ik zoëven doelde, tot een plicht gemaakt.

De andere oplossing is, dat in elk van de evenbedoelde wetgevingen een bepaling wordt opgenomen in de geest van het nieuwe artikel 67 W.M.S.R., zoals dat werd geformuleerd door de vroeger reeds genoemde ambtelijke commissie van 1939 [12]) en in het bijzonder op het toegevoegde derde lid maar dan van ruimer strekking en niet langer beperkt tot vreemde krijgsgevangenen of geïnterneerde militairen.

Deze zwarigheid en haar gevolgen zouden op zich zelve al voldoende zijn om de voorgestelde overgangsmaatregel als hoogst ongewenst buiten verdere uitvoering te laten.

Resume ende wat ik hiervoor deed opmerken, staat voor mij vast, dat het E.D.G.-Verdrag samengesteld is onder hoge druk en in een tijd toen de gedachten omtrent een defensie-hoofdstuk in een eventuele Europese constitutie nog niet voldoende van tot dusverre slechts als nationaal beschouwde belangen waren losgemaakt en naar een supra-nationale status waren opgevoerd. Uit dien hoofde is herziening van de inhoud zeer nodig en moet ook het N.A.-Verdrag verruiming ondergaan.

Rij deze herziening moet op de voorgrond komen de integratie van alle nationale strijdkrachten, gesteld onder één en dezelfde militaire strafwetgeving en onder één en dezelfde behoorlijk georganiseerde militaire rechtspraak.

Eerst hierna mag in de te hunnen aanzien gelaten ruimte van beweging aandacht geschonken worden aan de organisatie en het gebruik van de geïntegreerde krijgsmacht te land, ter zee en in de lucht, in het bijzonder in hoeverre en hoelang het uitvoerbaar zal en mag zijn om rekening te houden met de nationale herkomst van de strijders. Hierbij mag gelet worden op taalkundige moeilijkheden, op kennis van landen en volken e.d.. alle bezwaren. welke bestemd zijn om in gewicht af te nemen. Doch dit is secundair.

Slechts langs deze grote lijnen kan mijns inziens iets goeds tot stand komen, in het bijzonder voor de tot nu toe te veel verwaarloosde opbouw van supra-natoinale militaire justitie, onmisbaar voor handhaving van een goede supra-nationale krijgstucht.

r

Februari 1954.

---

[12]) M.R.T. XXXVI, blz. 266.

Terugbetaling van te veel genoten salaris

door

J. B. LUDWIG,
Luitenant-kolonel der Militaire Administratie.

Het artikel van de gepensionneerde Hoofdofficier van Administratie Mr. VAN HOUSE in het M.R.T. deel XLVII blz. 174 onder bovenstaand opschrift geeft een verduidelijkend resumé van enige uitspraken van de ambtenarcnrechter, die allerwegen de aanclacht hebben getrokken. Deze uitspraken betreffen een materie, die al sinds het begin van de ambtenarenrechtspraak de belangsteling heeft gehad van velen, en waarover, vooral de laatste jaren, in verschillende bladen publicaties zijn verschenen.

Het is gebleken, dat in tal van gevallen het recht van terugvor-(Lering van hetgeen onverschuldigd is betaald niet verenigbaar is met het algemene rechtsbeginsel der rechtszekerheid. De rechter is dan genoodzaakt te bepalen, of de terugvordering al dan niet moet worden nagelaten terwille van de rechtszekerheid.

Tedere ambtenaar kan vroeg of laat voor de vraag worden gesteld, of hij een aan hem teveel betaald bedrag aan bezoldiging al of niet moet terug betalen. Het is daarom voor allen, die onderworpen zijn aan de rechtspraak van de Ambtenarengerechten en de Centrale Raad van Beroep wel zeer gewenst te weten, in hoeverre deze terugvordering geoorloofd is.

Mr VAN HOUTE is dan ook terecht van mening, dat de door hem zereleveerde beslissinzen voor de militairen en voor het militaire recht in ruime zin van belang zijn.

Ter voorkoming van onjuiste conclusies komt het echter gewenst voor, dat op een tweetal aspecten van het onderwerp — waarvan het tweede in het bijzonder voor de militairen van de Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht van betekenis is — nader de aandacht wordt gevestigd.

In de uitspraak van de Centrale Raad van Beroep van 16 December 1952 geeft de Raad reeds als zijn oordeel dat terugvordering niet ongeoorloofd is te achten. indien aan de ambtenaar. die teveel heeft ontvangen, ter zake in redelijkheid een verwijt kan worden gemaakt. Dit kan o.m. het geval zijn indien de ambtenaar van het hem uitbetaalcle bedrag een behoorlijke specificatie heeft ontvangen, zodat hij zelf de gelegenheid heeft gehad de juistheid van het uitbetaalde bedrag na te gaan. Veertien dagen later heeft de Raad weer als zijn oordeel uitgesproken dat terugvordering van een teveel uitbetaald bedrag niet strijdig is met de rechtszekerheid, als de ambtenaar de onverschuldigdheid ervan kende of redelijkerwijze had kunnen onderkennen. Het is aannemelijk dat zulks het geval is, indien een behoorlijke specificatie wordt gegeven.

Deze zienswijze wordt nog eens bevestigd door de uitspraak van

de Centrale Raad van Beroep van 5 Januari 1954/B 30. Daarin heet het:

„De door gedaagde gevreesde en zijns inziens ongewenste conse-
„quenties van y Raads jurisprudentie op het onderwerpelijke ter-
„rein van de terugvordering van ten onrechte genoten salaris," (n.l. dat te veel uitbetaald salaris niet kan worden teruggevorderd) „zal zich in de regel niet voordoen, indien, gelijk in 's Raads be-
„doelde jurisprudentie meermalen is overwogen, aan de betrokken „ambtenaar een behoorlijke specificatie van de berekening van het „.uitbetaalde bedrag is verstrekt."

Uit bovenstaande blijkt, dat het verstrekken van een specificatie tot gevolg kan hebben, dat terugvordering van hetgeen onverschuldigcl is betaald niet in strijd is met de rechtszekerheid.

Hiernaast heeft de ambtenarenrechter één en ander maai er op gewezen, dat de weddebetalingen met zorgvuldigheid dienen te geschieden. En juist op clit punt kampt de administratie van de Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht rnet grote moeilijkheden.

Komt het bij de Koninklijke Marine herhaaldelijk voor, dat aan militairen teveel aan bezoldiging of andere inkomsten wordt uitbetaald, bij de andere oriderdeleri van de krijgsinacht komt dit euvel in niet mindere mate voor. Zelfs kan worden aangenomen, dat de kans op onjuiste betalingen bij de Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luohtniacht aanmerkelijk groter is, omdat de administratie van de onderdelen zeer vaak is toevertrouwd aan verlofspersoneel. Dit inconveniënt is echter inhaerent aan de bestaande legeropbouw.

In een leger, dat voor een aanzienlijk deel uit mobilisabele onderdelen bestaat, zal de administratie nu eenmaal voor een groot gedeelte moeten worden toevertrouwd aan jeugdig reservepersoneel en aan dienstplichtigen. Teneinde dit personeel na de theoretische opleiding practische ervaring te geven moet zelfs een groot deel van dc te vervullen administratieve taken worden verricht door nog zeer weinig geschoold personeel.

Mede met het oog hierop is voor de behandeling van de betalingsstukken voor het administratieve personeel van de Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht een gedetailleerde instructie noodzakelijk. De hierop rustende werkwijze is reeds vele decennia als volgt.

Na de uitbetaling van de bezoldiging worden de betalingsstukken ter verificatie gezonden aan het ministerie. Deze inzending beeft, plaats voor of op de 20e van de maand volgende op die waarin de betaling is geschied. Enige maanden later worden de op het ministerie bij verificatie geconstateerde fouten in de berekeningen door middel van een nota ter kennis van de betrokken korpsadministrateur gebracht. In de nota worden nadere inlichtingen gevraagd, teneinde de zaak tot klaarheid te brengen of de administrateur krijgt opdracht de gemaakte fouten te herstellen. In het laatste

geval moeten de ten onrechte te weinig betaalde bedragen alsnog worden uitbetaald en de ten onrechte te veel betaalde bedragen moeten worden teruggevorderd.

Deze werkwijze is onder meer geregeld in par. 12 ad art. 86 van het Reglement van Administratie.

Een andere procedure als in dit Reglement omschreven voor het vaststellen van de juistheid van de gedane betalingen en voor het oorrigeren van bij de betaling gemaakte fouten is voor een leger moeilijk denkbaar. Gelet op de bijzondere omstaiidigheclen waaronder de berekeningen en betalingen dikwijls moeten worden uitgevoerd en op de soms weinig geschoolde krachten, aan wie de berekening van lde maandelijkse bezoldiging is toevertrouwd, kan de realisatie van de rechten van een militair niet in handen worden gegeven van dat deel van het administratieve apparaat, dat met het verrichten van de betalingen is belast.

De door de compagnies- dan wel de korpsadministrateur verrichte weddebetalingen hebben slechts een voorlopig karakter, terwijl de definitieve vaststelling van de bezoldiging geschiedt na de verificatie op het ministerie.

Moge in de gevallen, die door Mr VAN HOUTE worden aangehaald, het beginsel der rechtszekerheid zodanig praevaleren, dat achteraf plaatshebbende correcties wegens te veel betaalde bedragen niet steeds geoorloofd zijn, t.a.v. militairen kan de stelling worden verdedigd, dat de tengevolge van de achteraf plaatshebbende verificatie toe te passen oorrecties wegens te veel of te weinig genoten bedragen de rechtszekerheid verhogen.

Deze zienswijze vindt steun in de ontwikkeling van de jurisprudentie van de ambtenarenrechter, hetgeen o.a. blijkt uit de volgende twee beslissingen, die betrekking hebben op terugbetaling van te veel genoten bezoldiging door militaire ambtenaren.

In de eerste plaats de uitspraak van het ambtenarengerecht te 's-Gravenhage van 3 October 1940, opgenomen in het M.R.T. deel XXXVI blz. 441.

De jaarwedde over de maand Augustus 1939 van een vaandrig was onjuist berekend. Bij de nota van het Depa tement van Defensie van 8 Maart 1940 werd opdracht gegeven de te veel genoten bezoldiging in te houden. Het Ambtenarengerecht besliste dat, hoewel de inhouding heeft plaats gevonden geruime tijd nadat de betaling van het salaris over de maand Augustus 1939 voor de vaandrig verbindend was geworden, de minister van Defensie geacht moet worden het recht te hebben gehad na het verstrijken van de beroepstermijn terug te komen op de salarisbetaling van eind Augustus 1939. Als motivering werd nog aangevoerd dat de uit de algemene mobilisatie in Augustus 1939 voortvloeiende uitbreiding van de administratie van het Departement van Defensie de minister van Defensie feitelijk in de onmogelijkheid had gesteld fouten, begaan bij de uitbetaling van salaris op of omstreeks 31 Augustus 1939, binnen een maand nadien te doen herstellen.

Belangrijker moet worden geacht de hierna op blz. 423 onder ,,Administratieve Rechtspraak" opgenomen uitspraak van de Centrale Raad van Beroep van 23 September 1952.

Een luitenant was in het genot van een overbruggingstoelage. De korpsadministrateur had in Mei 1951 verzuimd de overbruggingstoelage te verminderen met het bedrag van de weddeverhoging. Bij nota van 28 September 1951 werd opdracht gegeven de ten onrechte uitgekeerde bedragen te verhalen. Na het antwoord van de korpsadministrateur, die meende de bepalingen zo te kunnen interpreteren dat de overbruggingstoelage niet behoefde te worden verminderd, werd op 2 November 1951 opnieuw opdracht gegeven de te veel uitbetaalde bedragen op de bezoldiging in te houden.

Op het ingestelde beroep besliste het Ambtenarengerecht dat slechts de bedragen, die na 1 September 1951 ten onrechte waren uitbetaald, konden worden teruggevorderd. Hierbij liet het gerecht zich leiden door de overweging dat de uitbetaling door de korpsadministrateur een besluit inhoudt ten aanzien van de vaststelling van de bezoldiging, en dat vaststelling van de bezoldiging nadien op een lager bedrag, dan waarop die bezoldiging reeds — bij de uitbetaling — was vastgesteld, in het algemeen in strijd is met het rechtsbeginsel der rechtszekerheid.

Bij deze uitspraak was kennelijk geen rekening gehouden niet de hiervoren gereleveerde wijze van vaststelling van de bezoldiging van de militairen van de Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht. In hoger beroep vernietigde de C.R.v.B. dan ook de uitspraak van het Ambtenarengerecht, hierbij overwegende dat uit par. 12 ad art. 86 van het Reglement van Administratie blijkt dat de door de korpsadministrateur voor de verificatie op het ministerie verrichte weddebetalingen slechts een voorlopig karakter dragen.

Reeds in 1939 had de Centrale Raad van Beroep beslist dat inhouding van te veel betaalde wedde wel geoorloofd is in een geval, dat de gedane salarisbetalingen slechts als voorlopige betalingen mochten worden aangemerkt (uitspraak C.R.v.B. van 6-4-1989 A.W. 1939/B 3.)

Het criterium t.a.v. de mogelijkheid van terugvordering van te veel uitbetaald salaris ligt in de eerste plaats in het tijdstip waarop de als een besluit op te vatten uitbetaling onaantastbaar is geworden. Dit tijdstip ligt voor de militairen van de Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht veel later dan in de vier. gevallen, die door Mr VAN HOUTE in zijn artikel worden opgenomen.

Resumerende kan worden gesteld dat terugvordering van een onverschuldigd betaald bedrag aan bezoldiging niet ongeoorloofd is, indien de betrokkene een behoorlijke specificatie heeft ontvangen. Ten aanzien van de militairen van de Koniklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht komt hier nog bij, dat terugvordering eerst dan strijdig is mei het algemene rechtsbeginsel der rechtszekerheid, indien zulks plaats zou vinden nadat de beslissing, welke in de van hogerhand ontvangen nota van bemerkingen is ver-

vat, en als gevolg waarvan de bezoldiging definitief wordt vastgesteld, onaantastbaar is geworden.

NASCHRIFT VAN MR A. VAN HOUTE.

De luitenant-kolonel LUDWIG was zo welwillend, mij van zijn artikel een exemplaar te doen toekomen en mij de gelegenheid te schenken eventuele beschouwingen, waartoe kennisneming van zijn artikel mij aanleiding mocht geven, tegelijk met het artikel in het M.R.T. opgenomen te zien. Na lezing van een en ander, w.o. de niet-gepubliceerde beslissingen van liet Militaire Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage van 21 April 1952 en van de C.R.v.B. van 23 September 1932, zoude ik gaarne het volgende opmerken.

In de bovenstaande nadere uitwerking van overste LUDWIG, waarvan ik met veel gerioegen en belangstelling kennis nam, ligt, voorzover ik zie, geen discrepantie met mijn aantekeningen bij de vier beslissingen van de administratieve rechter of met die beslissingen zelve. Zoals de schrijver mij bevestigde, stemt dit volkomen overeen met zijn inzicht en bedoeling.

Het wil mij voorkomen, dat de slotzin van de 6e alinea van het opstel: ,,Het is aannemelijk, dat zulks — dat de ambtenaar de ,,onverschuldigdheid van het teveel betaalde kende of redelijker-,,wijs had kunnen onderkennen — het geval is, indien een behoor-,,lijke specificatie wordt gegeven" te positief gesteld is en dat, anders dan de aanhef van de volgende alinea luidt, die zienswijze niet blijkt uit de uitspraak van de C.R.v.B. van 16 December 1952, noch bevestigd wordt door de in de 7e alinea van het opstel aangehaalde uitspraak van het Hoge College van 5 Januari 1934, waarin het juist heet: ,,De.... consequentie.. . . zal zich *in de regel* ,.niet voordoen, indien. . . . enz." Maar kan zich, volgens de C.R.v.B. wel voordoen.

In dit verband moge de aandacht meer uitgaan naar de eerste twee zinnen van de 6e alinea van het opstel en naar de inhoud van de 8e alinea, doch minder naar de aanhef van de slot-alinea. welke in positieve kracht van uitdrukking de eerdergenoemde slotzin van de 6e alinea overtreft. In die slot-alinea wordt positief gesteld, dat terugvordering niet ongeoorloofd is, indien betrokkene een behoorlijke specificatie heeft ontvangen. Dit feit dient op grond van de uitspraken van de C.R.v.B. van 16 December 1952 en van 30 December 1952 (blz. 178 e.v. M.R.T. XLVII) in enige voorbehouden te worden verpakt. In haar huidige vorm acht ik die slotconclusie te summier en kan zij m.i. aanleiding geven tot misverstanden. Het verstrekken van een behoorlijke specificatie kàn volgens die uitspraken een voorwaarde opleveren, waardoor voldaan wordt aan de primaire eis, welke de C.R.v.B. voor de geoorloofdheid van een terugvordcririg stelt, nl. dat aan de betrokken ambtenaar in redelijkheid een verwijt ter zake kan worden gemaakt.

Tenslotte dient. wel in het oog te worden gehouden, dat elke specificatie pas waarde heeft, eerst van belang is, als zij betrekking heeft op een *vastgestelde* bezoldiging. In hel systeem van de bezoldigingsvaststelling voor de militairen van de Koninklijke Landmacht en van de Koninkliike Luchtniacht. zoals in het artikel vaii overste LUDWIG uiteengezet. treedt deze toestand in als de specificatie betrekking heeft op een ten departemente geverifiëerde bezoldiging, m.a.w. is afgegeven na een eventuele nota-wisseling, dan wel is verstrekt vóór de goedkeuring der verantwoording en het betrokken bedrag niet is aangetast door enige handeling van de minister. Zie alinea 16 van het artikel. Ik kom op die verificatie en vaststelling nader terug.

Als tweede aspect behandelt overste LUDWIG ren kwestie, welke n.m.m. het kernpunt van zijn artikel uitmaakt, nl. welke handeling moet worden aangemerkt als vaststelling van het salaris. Zoals de C.R.v.B. in zijn uitspraak van 16 December 1952 zegt (zie M.R.T. XLVII. blz 177). behoort de maandeliikse — in het algemeen de periodieke — uitbetaling plaats te hebben op de grondslag van de *daaraan voorafgegane* vaststelling der wedde, waaruit volgt, dat elke zodanige betaling de vaststelling veronderstelt, dat in de Tietaling dc vaststelling ligt besloten. Zie ook de aanhef van de 2e alinea op blz. 175 van M.R.T. XLVIT.

Dit tweede aspect verschuift alleen liet tijdstip van dc definitieve vaststclling van het bezoldigingsbedrag, stelt deze nà de betaling, doch brengt geen verandering in de kwestie van terugbetaling van teveel genoten salaris nà de vaststelling daarvan.

In de 15e alinea stelt de schrijver, dat de realisatie van de rechten van een *militair* niet in handen kan worden gegeven van dat deel van het administratieve apparaat, dat met het verrichten van de betalingen is belast. Dit zou tot verkeerde conclusiën kunnen leiden, ware het niet dat hier de slot-alinea duidelijk aangeeft, dat een en ander alleen betreft de militairen van de K.L. en van de K.Lu.

Met het vorenstaande wil niet gezegd zijn, dat de basis vaii liet tweede aspect, de regeling, neergelegd in par. 12 ad art. 86 van het Reglement van Admirtistratie, door overste LUDWIG weergegeven in de 13e alinea van zijn beschouwingen, mij geen aanleiding zoude hebben gegeven tot nadere overwegingen.

Ik knoop deze vast aan de inhoud van de 15e alinea; in al. 16 wordt hetzelfde in andere bewoordingen, in positieve zin uitgedrukt.

M.i. naderen daarinede dc betalingen door het daarmede belaste deel van het administratieve apparaat wel erg tot de door de C.R.v.B. in zijn beslissing van 16 December 1952 veroordeelde betalingen bij wijze van voorschot, welke volgens die Raad slechts geoorloofd moeten morden geacht, onder bepaalde omstandigheden, als bijvoorbeeld: wijziging der bezoldiging. In zijn beslissing spreekt de Centrale Raad verder uit, „dat toch onder dergelijke bijzondere om-

„standigheden een betaling bij wijze van voorschot geoorloofd moet „worden geacht". In het thans bij de K.L. en de K.Lu. geldende systeem is het betalen bij wijze van voorschot regel geworden. Alleen de naam „voorschot" of „betaling bij wijze van voorschot" ben ik niet tegen gekomen.

Nu blijkt enerzijds wel, dat de C.R. het systeem heeft aanvaard, doch ik acht het anderzijds voor betwisting vatbaar. dat — zoals overste LUDWIG stelt in de 17e alinea van zijn beschouwingen — t.a.v. militairen (d.z. in dit geval militairen van de K.L. en van de K.Lu.) de stelling kan worden verdedigd, dat de tengevolge van de achteraf plaats hebbende verificatie toe te passen correcties wegens teveel of te weinig genoten bedragen de rechtszekerheid verhogen. Ik heb een vermocclen. dat mijn eerste medestander in deze mening wel eens de luitenant KERKHOF zou kunnen zijn. Tot mijn genoegen spreekt de overste LUDWIG veronderstellenderwijs. de stelling kàn verdedigd worden. want naar mijn overtuiging kan een tegenovergestelde stelling met meer grond en reden worden verdedigd; waarbij ik uiteraard alleen het oog heb op teveel genoten bedragen. Alle betalingen, verzorgd door, zoals overste LUDWIG in liet slot van de 11e alinea vermeldt, nog zeer weinig geschoold personeel, staan maandenlang bloot aan terugvordering (zie het geval KERKHOF. In dit verband moge ik dan ook bijzondere aandacht vragen voor de uitspraak van het Militaire Ambtenarengerecht van 3 October 1940, genoemd in de 19e en in de 20e alinea van de beschouwingen van overste LUDWIG. waarmede de huidige opvatting en practijk strijdt. Het in die uitspraak gevolgde stelsel biedt meer waarborgen dan het huidige. Het toenmalige beroep was gericht tegen een verbindend geworden *betaling* van klagers salaris, zegt het Gerecht, i.c. salaris over de laatste drie dagen van Augustus 1939. Ingevolge opdradht van de minister van defensie van 8 Maart 1940 werd op 1 April 1940 een inhouding toegepast op het salaris van klager van f 4.61, welk bedrag over Augustus 1939 teveel was riitbetaald. Het Ambtenarengerecht overweegt nu uitdrukkelijk, dat de aangevallen inhouding op klagers jaarwedde heeft plaats gevonden geruime tijd nadat de *betaling* van klagers salaris over de maand Augustus 1939 voor hem *verbindend* was geworden, hetgeen het Ambtenarengerecht acht geschied te zijn door verloop van de termijn van artikel 160 der Ambtenarenwet na de betaling. Het Ambtenarengerecht overweegt nl. verder, dat de uit de algemene nrobilisatie van Augustus 1939 voortvloeiende uitbreiding van de administratie van het departement van defensie geacht moet worden een uit de nood geboren uitzonderingsrecht op de regel, dat genomen beslissingen en gedane *uitbetalingen* de belanghcbbcndcn na het verstrijken van beroepstermijn binden. te hebben geschapen, aangezien die omstandigheid de minister van defensie feitelijk in de onmogelijkheid had gesteld fouten, begaan bij de uitbetaling van salaris op of omstreeks 30 Augustus 1939 aan militairen binnen een maand nadien te doen herstellen, welk noodrecht in rechtskun-

dige zin in waarde en betekenis gelijk moet worden gesteld met regelen van positief, gesrhreven recht, zodat i.c. de minister van defensie geacht moet worden het recht te hebben gehad, na het *verstrijken van* **de** *beroepstermijn,* terug te komen op de salaris*betaling* aan klager op of omstreeks 31 Augustus 1939.

Rest mij nog een punt. In de 16e alinea van zijn beschouwingen spreekt overste LUDWIG van de definitieve vaststelling van de bezoldiging, welke geschiedt na de verificatie op het ministerie. Uit het artikel van overste LUDWIG kon ik niet anders lezen dan dat deze vaststelling zich als regel niet door een daad, integendeel door een niet-doen zou realiseren. Alleen in geval van bemerkingen en daarop gevolgde nota-wisseling, is er sprake van een feitelijke beslissing, een daad. Zie het slot van het artikel. Dan is er een tijdstip aan te geven voor de beslissing, voor de vaststelling van de bezoldiging, wat een punt van veel belang is met het oog op artikel 60 van de Ambtenarenwet. Zie de in het opstel aangehaalde uitspraak van de C.R.v.B. van 23 September 1952. Maar in liet artikel kon ik geen oplossing vinden voor de gevallen, waarin geen bemerkingen morden gemaakt. Met welke figuur zouden wii dan te maken krijgen? 'n Stilzwijgende bekrachtiging, i.c. van de uitbetaling door de administrateur, door de ininister? Doch daarvan zou dan niet blijken uit enige positieve daad; zij zou juist moeten worden afgeleid uit een laten. Dit zou moeilijkheden kunnen medebrengen ten aanzien van het tijdstip, waarop de vaststelling definitief is geworden. Wanneer begint de termijn van 30 dagen van artikel 60 van de Ambtenarenwet dan te lopen? Zou in die gevallen worden teruggegrepen naar het tijdstip van het voorlopige besluit van het betalende apparaat, dus naar het betalingstijdstip, dan zou dit leiden tot onaanvaardbare consequenties, gezien het feit, dat de verantwoordingen ongeveer drie weken na de betaling worden ingediend.

In een onderhoud, dat ik daarna met de overste LUDWIG mocht hebben, bleek mij, dat er naar aanleiding van elke ingediende verantwoording een nota aan de betrokken administrateur wordt toegezonden. Voorzover er geen bemerkingen zijn wordt daarvan in de nota uitdrukkelijk melding gemaakt.

De behandeling der principiële dienstweigeraars in foro

door

Mr W. J. SMITS,

Auditeur-Militair bij de Krijgsraad voor de Landmacht
in het 1e Militaire Arrondissement.

Sinds na het verschijnen van L.O. 156/1949 (zie M.R.T. XLLT pag. 526 e.v.) schrijver dezes vrijwel met uitsluiting van alle andere vervolgingsambtenaren belast werd met de behandeling van strafzaken tegen militairen, die weigeren de uniform aan te trekken, ook nadat een door hen gedaan beroep op gewetensbezwaren op de wettelijk voorgeschreven wijze was onderzocht en ongegrond bevonden, hebben voor de Krijgsraad te Velde ,,West", welke voor wat genoemde L.O. betreft als identiek met de Krijgsraad voor de Landmacht in het 1e Militaire Arrondissement moet worden beschouwd, talloze, zich principiëel noemende dienstweigeraars terecht gestaan. De aan hen opgelegde straffen varieerden van drie en een half jaar gevangenisstraf tot een straf, gelijk aan het onderganc voorarrest, al naar gelang van de uitslag van het gehouden psychiatrisch onderzoek en dc daaruit te trekken conclusie betreffende de mate van toerekeningsvatbaarheid.

Echter lang niet alle naar de Krijgsraad verwezen zaken leverden een veroordelencl vonnis op. Dit houdt verband met de door de Zeekrijgsraad te 's-Gravenhage in zijn dispositie van 1 October 1953 (gepubliceerd in M.R.T. XLVTI pag. 60 e.v.) gememoreerde revisieprocedure.

Lezing van deze dispositie en het daarachter gepubliceerde vonnis (?) deden het mij wenselijk voorkomen een tipje van de over dit revisie-instituut hangende sluier op te lichten. m.a.w. wat is deze revisie-procedure, hoe is zij ontstaan en wanneer komt zij voor toepassing in aanmerking.

De procedure is in feite niet anders dan het door tussenkomst van de Minister van Oorlog c.q. Marine opnieuw onderwerpen aan het oordeel van de Commissie van Advies van de door beklaagde naar voren gebrachte bezwaren, welke door hem als gewetensbezwaren worden gezien.

Hoe is men hiertoe gekomen? Toen ik met de behandeling van dit soort zaken werd belast, bleek mij al spoedig dat in sommige naar de Krijgsraad verwezen zaken, waarin het onderzoek door de Officier-Commissaris reeds goeddeels was voltooid. een z.g. revisieberoep voor de Commissie van Advies aanhangig was, zonder dat de Commandant van de beklaagde of de Auditeur-Militair hiervan op de 'hoogte was. Het gevolg was dus een elkaar doorkruisen van administratieve en gerechtelijke procedures. Teneinde hieraan in den vervolge een einde te maken, heb ik aan de toenmalige Minister van Oorlog voorgesteld om te bepalen, dat ingeval een dienstweige-

raar naar de Krijgsraad is verwezen, een eventueel verzoek om revisie slechts in behandeling zal worden genomen indien het uitgaat hetzij van de Auditeur-Militair, hetzij van de Krijgsraad c.q. Hoog Militair Gerechtshof. Aldus geschiedde.

Aangezien artikel 2 van de Dienstweigeringswet staking der vervolging imperatief voorschrijft ingeval van erkenning van de gewetensbezwaren, is dus de revisie-procedure te zien als een soort prejudicieel geschil. Men heeft de uitslag van deze opnieuw in gang gezette administratieve procedure af te wachten oin te weten of men nog iets mag doen in de strafzaak. *Iets* zal men altijd nog moeten doen, ook al worden de bezwaren erkend. Immers het is duidelijk dat de beklaagde zich tijdens de gehele procedure in arrest in het Huis van Bewaring bevindt. Men kan nu eenmaal ieniand die. zo te zien ten onrechte, weigert de uniform aan te trekken, niet in burger vrij rond laten lopen (zie ook de bovengeciteerde L.O.) en dus wordt betrokkene prompt in arrest gesteld en ondergaat dit arrest na de verwijzing in het Huis van Bewaring. Is hij eenmaal verwezen, met bepaling dat hij in arrest zal blijven, dan kan slechts de rechter, als regel dus de Krijgsraad, dit arrest opheffen of wijzigen. Wat moet er dus gebeuren als zijn bezwaren door de Minister alsnog worden erkend? Invrijheidstelling! Het is dan ook bij de Krijgsraad te Velde ,,West^{n} gebruikelijk dat, zodra de Auditeur-Militair de beschikking, houdende erkenning van de gewetensbezwaren door de Minister van Oorlog, ontvangt, hij deze aan de Krijgsraad overlegt en daarbij de invrijheidstelliiig van de beklaagde reyuireert op grond van het feit dat de strafvervolging dient te worden gestaakt. Nog tenzelfden dage *disponeert* dan de Krijgsraad — op grond van de overweging dat de strafvervolging behoort te worden gestaakt — dat de beklaagde op vrije voeten zal worden gesteld, waarna de Auditeur-Militair deze beschikking uitvoert.

De betrokken militair krijgt van de Auditeur-Militair een aan deze door het Bureau Gewetensbezwaren van het Ministerie van Oorlog verstrekte oproep, om zich in het kamp Vledder te melden op de daarin vermelde dag, wordt uit de militaire dienst ontslagen en huiswaarts gezonden. In het weeklijst-register wordt aangetekend dat de strafvervolging is gestaakt wegens erkenning van betrokkene's gewetensbezwaren en aan de verwijzende autoriteit wordt bericht gezonden van de staking der vervolging. Hiermede is de bemoeienis van de Militaire Justitie met deze zaak teneinde.

Met name is het volmaakt overbodig de ex-militair daarna nog eens op te roepen en voor de Krijgsraad te laten verschijnen om daar te horen requireren dat de strafvervolging moet worden gestaakt of — gelijk ook wel eens is geschied — dat het O.M. of de Auditeur-Militair c.q. Fiscaal niet ontvankelijk is in zijn ingestelde strafvervolging.

Als ik dus in het vonnis van de Zeekrijgsraad van 12 November 1953 lees: ,,Rechtdoende: enz.; Gelast enz.", dan zeg ik: neen Krijgsraad, er valt geen recht meer te doen, maar ik *mis* Uw dis-

positie tot invrijheidstelling. Die had ge moeten nemen en daarmee was de zaak bekeken.

Het in dit soort zaken door de Krijgsraad te Velde ,.West" gehrzigde model luidt aldus:

Dispositie tot ontslag uit arrest.

De Krijgsraad te Velde ,,West" voor de Koninklijke Landmacht te 's-Gravenhage:

Gehoord de Auditem-Militair bij die Krijgsraad:

Gelet op cliens vorclering dd. 4 Februari 1953 tot opheffing van het arrest. waarin X, geboren te IJ op 16 October 1931, dpl. soldaat bij het Depôt voor Discipline ie Nieuwersluis, zich thans bevindt;

Overwegende, dat X voornoemd is ten laste gelegd, dat hij als militair heeft geweigerd te gehoorzamen aan hei hem door een meerdere gegeven bevel om een militaire uniformjas aan te trekken, derhalve ongehoorzaamheid aan enig dienstbevel [1];

Overwegende, dat de Krijgsraad voornoenid op 17 December 1952 heeft beslist beklaagde's bezwaren tegen het verrichten van militaire dienst opnieuw voor toetsing voor te dragen aan de Coinmissie van Advies inzake de Dienstweigeringswet;

Overwegende, dat beklaagde's voormelde bezwaren thans bij beslissing van de Minister van Oorlog dd. 3 Februari 1953 Nr. 805340 alsnog zijn erkend, zodat op grond van artikel 2 van de Wet van 13 Juli 1923, Stbl. 357, betreffende dienstweigering. de aanhangige sirafvervolging moet worden gestaakt;

Overwegende, dat de Krijgsraad bevindt, dat de zaak derhalve van die aard is. dal, de beschuldigde, die in arrest is. daaruit behoort te worden ontslagen;

Heft op het arrest, ontslaat beschuldigdr voornoemd daaruit.

Aldus beslist in raadkamer van de Krijgsraad voornoemd, zitting houdende te 's-Gravenhage. op 4 Februari 1953. samengesteld als volgt: enz.

Aldus door de president en de secretaris getekend, enz.

Hieruit blijkt dus dat de Krijgsraad .,West" uiet meer op het standpunt staat. als weergegeven in M.R.T. XLII pag. 423. De Krijgsraad kiest geen partij in de strijd tussen ROLLIN COUQUERQUE (M.R.T. XLII pag. 64) en VAN BEMMELEN (M.R.T. XLII pag. 202). Hij is met schrijver dezes van oordeel dat het bevel van de wetgever om in een bepaald geval de strafvervolging ie staken, in de eerste plaats is gericht tot de openbare aanklager, die immers eventueel de zaak na plaats gehad hebbende revisie opnieuw moet aanbrengen. Wanneer deze laat blijken dat de strafvervolging moet worden gestaakt en slechts invrijheidstelling vordert. kan de Krijgsraad daarna, gelijk reeds gezegd, met deze invrijheidstelling volstaan.

[1]) De telastelegging is uiteraard verkort opgenomen.

Men zal zeggen: maar is dit niet in strijd met de dispositie van het H.M.G. (pag. 108 van M.R.T. XLII). Ik meen van niet. Afgezien van het feit, dat ook het H.M.G. sledhts .,disponeert" en geen ,,Recht doet", is de situatie voor het appel-proces in den regel deze. dat er in eerste instantie een veroordelend vonnis is gewezen en er dus op ietwat formele wijze zal moeten blijken, dat dit vonnis geen kracht van gewijsde verkrijgt. Wel blijft merkwaardig dat ook in de gepubliceerde dispositie van het Hof een beslissing tot invrijheidstelling ontbreekt.

Tot zover dan de procedure en haar ontstaan. Nu kom ik aan de vraag wanneer deze revisie-procedure voor toepassing in aanmerking komt. Het spreekt wel vanzelf dat deze geen regel moet worclen en dat het lang geen benijdenswaardige taak is om uit te maken of een dienstweigeraar op een revisiebehandeling aanspraak kan maken. Het is ook niet zo dat de Krijgsraad op de stoel van de Gommissie van Advies gaat zitten en tegen de Minister zegt: de Commissie heeft zich vergist. Terecht merkt de Zeekrijgsraad op dat dit niet de taak van de rechter is. Wie de verschillende publicaties over het onderwerp der principiële dienstweigering in dit Tijdschrift heeft gevolgd [2]) zal hebben gezien dat vóór het revisie-instituut bestond, de rechter zich menigmaal in allerlei bochten heeft trachten te wringen om uit de impasse te geraken, die was ontstaan doordat iemand op het moment, waarop hij terecht moest staan, in feite wèl gewetensbezwaren had, welke echter nog niet bestonden toen hij op een, soms twee jaar terugliggend tijdstip voor de Commissie van Advies verscheen, waardoor hij toen niet was erkend.

Hier ligt nu juist de crux. Er is bij diverse dienstweigeraars een groeiproces gaande en het komt meermalen voor dat deze op hel moment van verwijzing naar of verschijning voor de Krijgsraad een zodanig stadium bereikt hebben, dat zij in staat zijn niet vrucht hun standpunt voor de Commissie van Advies uiteen te zetten, wat zij echter nog niet konden toen zij in het verleden door die Commissie werden gehoord. Wanneer de Krijgsraad of tevoren de Auditeur-Militair dit ziet — en dit blijkt uit de door de verdediger (practisch steeds Mr J. H. VAN WIJK) overgelegde stukken — dan volgt de uitnodiging aan de Minister van Oorlog om de bezwaren van betrokkene andermaal door de Commissie van Advies te doen toetsen. In de praktijk volgt dan vrijwel steeds erkenning van de hezwaren.

Voor het geval men uit het hovenstaande de conclusie mocht hebben getrokken dat de Krijgsraad te Velde ..West" en zijn Auditeur-Militair tegenover dienstweigeraars wel een zeer ooulant standpunt innemen, wil ik hier bij voorbaat het volgend antwoord geven. Hoe men ook moge denken over de wenselijkheid van het bestaan van een Dienstweigeringswet, gegeven is het feit, dat deze bestaat. De rechter moet volgens de Wet rechtspreken en de Auditeur-

---

[2]) Zie o.m. M.R.T. XLII pag. **64, 108, 202 en 203, 365, 366 en 424.**

Militair legt een eed af, welke onder meer inhoudt dat hij in zijn ambt met onpartijdigheid te werk zal gaan en de voorschriften der Wet zal nakomen. Dit zo zijnde, zal de rechter rekening dienen te houden met de status quo ten tijde van dc berechting en als deze zodanig is, dat de aangevoerde bezwaren geacht kunnen morden gewetensbezwaren te zijn, dan kan hij m.i. zich er niet van af maken en de beklaagde voor 3 jaar of langer naar de gevangenis zenden onder het motto, dat zijn bezwaren „destijds" niet zijn erkend en dat die laatste beslissing voor rekening van de Minister van Oorlog is.

De boven reeds genoemde Legerorder 156/1949 is blijkens haar aanhef alleen bedoeld voor gewetensbezwaarden en wel voor diegenen, die bereid zijn zich te onderwerpen aan de procedure. welke in de Dienstweigeringswet is geregeld. Vandaar dat dan ook in punt 23 van deze L.O. wordt gezegd dat ten aanzien van dienstweigeraars, die dienst weigeren zonder een beroep op de Dienstweigeringswet te doen. de gewone procedure zal worden gevolgd. Veel kwamen deze gevallen niet voor en behoudens enkele semi-anarchisten kreeg de Krijgsraad West hiermee dan ook weinig te maken.

De laatste jaren echter doet zich meer en meer een ander probleem voor en wel met de groep van de Jehova-getuigen. Hierbij treft men n.l. twee categorieën aan. De eerste doet een normaal beroep op de Dienstweigeringswet en wordt dan als regel wel erkend, zodat de Krijgsraad daarmede niet veel te maken krijgt. De tweede categorie echter weigert een beroep op de Dienstweigeringswet te doen omdat zij zich niet wil onderwerpen aan de in geval van erkenning volgende tewerkstelling in burgerdienst. Bovendien is het bij beide categorieën zo dat, ook bij diegenen die uiteindelijk een beroep op de Dienstweigeringswet doen, daaraan voorafgaat een verzoekschrift om vrijstelling van militaire dienstplicht op grond van het bekleden van een geestelijk ambt. Daarop volgt dan meestal een beroep op de Kroon en een behandeling voor de Raad van State, tot dusverre steeds met hetzelfde resultaat. Indien deze administratieve procedure zich geheel kan afspelen vóór betrokkene in werkelijke dienst wordt geroepen, zal de Krijgsraad ook hiermede geen bemoeienis krijgen, maar de praktijk wijst anders uit. Het komt n.l. voor dat, na afwijzing van het verzoekschrift om vrijstelling door de Minister van Oorlog. de betrokkene in werkelijke dienst wordt geroepen vóór de appel-procedure voor de Raad van State is afgewikkeld. Hij voldoet dan opzettelijk niet aan de oproep, wordt door de Koninklijke Marechaussee opgehaald en naar zijn commandant gebracht, waar hij weigert een uniforni aan te trekken en terzake van opzettelijke ongehoorzaamheid in arrest wordt gesteld. In het alsdan volgende huishoudelijk onderzoek blijkt nu een beroep bij de Raad van State aanhangig te zijn. De man verklaart uitdrukkelijk dat hij zich op de Dienstplichtwet en *niet* op de Dienstweige-

ringswet wenst te beroepen, daar hij van mening is een geestelijk ambt te bekleden. De afloop van de procedure voor de Raad van State is, althans tot nu toe, aan geen twijfel onderhevig, maar toch zal men deze procedure als een prejudicieel geschil dienen te beschouwen en de strafvervolging moeten laten rusten totdat hierop is beslist. Daarna zal men moeten onderzoeken of betrokkene inderdaad blijft weigeren alsnog een beroep op de Dienstweigeringswet te doen — in vele gevallen kiest hij eieren voor zijn geld! — en zo ja, een nauwkeurig psychiatrisch rapport omtrent betrokkene moeten inwinnen, teneinde aan de hand daarvan de strafmaat te kunnen vaststellen. Dit laatste moet men trouwens ook doen met iemand die letterlijk alles weigert, ook het verschijnen voor de keuring, en van wie men derhalve niets weet, behalve dat hij heeft geweigerd het een of andere bevel op te volgen. In de loop van de laatste twee jaren heb ik achtereenvolgens twee broers bij mij voorgeleid gekregen, die halsstarrig weigerden zidh medisch te laten onderzoeken. Na een uitvoerig onderhoud met beiden kreeg ik de een zover, dat hij zich zowel medisch als psychiatrisch liet onderzoeken en dr ander alleen psychiatrisch. Het merkwaardige was echter dat in beide gevallen de psychiater van de betrokkenen ruim voldoende inlichtingen wist te krijgen om een uitvoerig en overzichtelijk rapport samen te stellen, waaraan de rechter tenminste houvast had.

's-Gravenhage, 4 Februari 1054.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Krijgsraad te Velde Zuid.

Vonnis van 22 April 1933.

President: Luitenant-Kolonel Mr. *F.* A. J. Deelen; *Leden:* Kolonel J. L. H. A. Antoni en Kapitein Mr. M. Vermeer.
Raadsman: 1e Luitenant W. G. Tibben.

Zich opzettelijk ter sluik tijdelijk aait **de** *vervulling van een bepaalde soort van dienstverplichtingen onttrekken: twee onderofficieren, ingedeeld bij de versterking van dijken in Zeeland ter gelegenheid van de watersnood hadden zich opzettelijk, ter sluik en ongeoorloofd tijdelijk van die werkzaamheden verwijderd.*

Krijgsraad: 5 maanden gevangenisstraf.

Hoog Militair Gerechtshof: (na verwerping van het beroep dat beklaagden zouden zijn „afgeknapt") bovendien verlaging fot de stand van soldaat, laagste klasse.

(W.M.S.R. art. 25, 131)

DE KRIJGSRAAD TE VELDE ZUID,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen L. v. d. G., geh. 13 November 1915, tijdelijk sergt. maj. adm. en C. J.. geb. 19 September 1913, sergeant Reg. Veldart. „Prins Frederik". heiden gedetineerd, beklaagden;

Gezien: . . . .enz.;

Overwegende dat de beklaagden is ten laste gelegd [1]):

„dat zij op *of omstreeks* 1 Februari 1953 te Ritthem (Z.) in „tijd van oorlog, *tezamen en in vereniging, althans* ieder voor zich, „terwijl zij, beklaagde sub 1 als sergeant-majoor en beklaagde sub „2 als sergeant, in werkelijke militaire dienst waren bij resp. het „Regiment Lichte Luchtdoelartillerie „Kornwerderzand" en Regi- „ment Veldartillerie „Prins Frederik" en ter gelegenheid van de „watersnood in Zeeland als militair door of namens de garnizoens- „commandant van Middelburg. de Majoor J. Potteboom. belast „waren met en werkzaam hij de versterking van de dijk bij Ritthem, „zich opzettelijk tersluiks tijdelijk, *althans voorgoed,* aan de ver- „vulling van die bepaalde dienstverplichting (hulp bij watersnood) „hebben .onttrokken, hebbende zij, beklaagden. daartoe alstoen al- „daar met bovenomschreven oogmerk en zonder toestemming van „hun commandant, opzettelijk in de duisternis zich van het terrein „der werkzaamheden verwijderd en zich resp. naar Middelburg en „Oost-Souhurg en naar hun resp. woningen begeven:

Post alia:

Overwegende dat het aldus bewezene voor ieder der beklaagden moet worden gequalificeerd als:

---

[1]) Met uitzondering van de hier door ons gecursiveerde gedeelten in de bewezenverklaring overgenomen. (Red. M.R.T.)

„Als militair zich opzettelijk tersluik tijdelijk aan de vervulling „van een bepaalde soort van dienstverplichtingen onttrekken, ge-„pleegd in tijd van oorlog"; voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 131 Wetboek van Militair Strafrecht;

[Volgt, voor ieder beklaagden: veroordeling tot gevangenisstraf v.d.t.v. 5 maanden met aftrek van het voorarrest vanaf *2* Februari 1953 — *Red.].*

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien:. . . .enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis niet conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal bevestigen, behalve ten aanzien van de opgelegde straf en te dien aanzien opnieuw rechtdoende, de beklaagden zal veroordelen tot een gevangenisstraf voor de tijd van zes maanden met aftrek van voorarrest, met verlaging tot de stand van soldaat in de laagste klasse;

Overwegende. dat de raadsman van beklaagden weliswaar heeft aangevoerd, dat beklaagden de groep waarbij zij waren ingedeeld, verlieten zonder toestemming te vragen aan hun commandant, omdat zij ,.volkomen afgeknapt" waren, doch dat dit verweer faalt., dat beklaagden toen ondanks het zeer ongunstige weer wel in staat waren om plm. een half uur te lopen naar Oost-Souburg en vandaar verder per autobus naar Middelburg te reizen;

Overwegende, dat blijkens de ten processe overgelegde psychiatrische rapporten van Dr F. J. M. Schmidt van 17 Maart 1953 van een „afgeknapt" zijn in geestelijke zin evenmin sprake was en het door ieder der beklaagden begane misdrijf hen volledig kon worden toegerekend;

Overwegende, dat de behandeling dezer zaak in hoger beroep, het Hof tot geen andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens ten aanzien van de aan beklaagden opgelegde straf omdat het Hof ieder der beklaagden op grond van hel begane feit ongeschikt acht in de door ieder hunner beklede rang te blijven dienen;

Overwegende, dat het Hof zich overigens verenigt met de gronden en beslissingen in het vonnis, waarvan hoger beroep, vervat en die overneemt, met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen, alsmede van de artikelen 25 van het Wetboek van Militair Strafrecht en 77 van 's Hofs Provisionele Instructie;

[Volgt: veroordeling van ieder der beklaagden tot gevangenisstraf voor de tijd van VIJF MAANDEN, mei aftrek van voorarrest van 2 Februari 1953 af; verlaging van ieder der beklaagden tot de stand van soldaat in de laagste klasse; bevestiging van het vonnis voor het overige met overneming der gronden — *Red.].*

NASCHRIFT.

De militaire jurisprudentie is niet rijk aan toepassingen van artikel 131 Wetboek van Militair Strafrecht. Het eerste (en enige)

*mij tot dusverre bekende gewijsde over dat artikel is het vonnis van de Krijgsraad te Velde Oosf van 4 October 1950 (MR.T. XLIV, blz. 167 v.) hetwelk mij echter een onzuiver voorbeeld toeschijnt (zie mijn naschrift t.a.p.). Het thans berechte geval is een aanmerkelijk zuiverder geval van hetgeen de Wetgever, blijkens de geschiedenis der totstandkoming (*VAN DER HOEVEN *II, blz. 303 v.). voor ogen heeft gestaan.*

Waarschijnlijk omdat die omstandigheid alleen op de verklaringen van de beklaagden kon steunen, heeft de Krijgsraad (en het Hof) de strafverswaring (zie artikel 48 W.M.S.R.) van het „tezamen „(en in vereniging)" gepleegd zijn van hef feit niet bewezen geacht.

W. H. V.

Krijgsraad te Velde Zuid.

Vonnis van 3 Juni 1953.

President: Luitenant-Kolonel Mr *F.* A. J. Deelen; *Leden:* Luitenant-Kolonel J. A. de Witte en Kapitein J. A. Gimbrère.
Raadsvrouwe: Mr *C.* de Vries van Haeften.

Oplichting, gepleegd door een korporaal van de geneeskundige troepen die, kort na de watersnood van Zuidwest Nederland, in Brussel een van een rood kruis voorzien blikje toonde en een bijdrage voor de watersnoodramp in Nederland vroeg.

Toepassing van de Nederlandse strafwet omdat het feit door de Belgische strafwet strafbaar is gesteld.

De Krijgsraad bezigt voor het bewijs een in de Franse taal gestelde onderhandse verklaring, zonder daarvan een vertaling in de Nederlandse taal te vorderen.

(W.M.S.R. art. 4 en 5; R.L. art. 93 en 94; Wb.v.Str. art. 5, 44 en 326).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE ZUID,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen G. R. H., geb. 4 September 1930, dpl. korporaal Reg. Geneeskundige Troepen te Amersfoort, beklaagde,

Gezien:. . . .enz.;

Overwegende, dat de bcklaagde is ten laste gelegd:

.,dat hij op of omstreeks 13 Februari 1953 te Brussel, in ieder .,geval in België, als dienstplichtig korporaal van het Regiment ,,Geneeskundige Troepen, behorende tot de lichting 1950 en de voor ,,hem vastgestelde uniform en onderscheidirigstekenen dragende, ,,met het oogmerk zich wederrechtelijk te bevoordelen door het aan-.,nemen van een valse hoedanigheid, althans door listige kunst-,,grepen, althans door een samenweefsel van verdichtsels, R. Wazelle .,heeft bewogen tot de afgifte van enig goed, hebbende hij alstoen ,,aldaar met genoemd oogmerk, gekleed in de uniform van de Ge-,,neeskundige Troepen en onder het tonen van een van een Rode

„Kruisembleem voorzien blikje, kort ria de op 1 Februari 1953 in „Nederland plaats gevonden hebbende watersnoodramp. tot genoem- „de Wazelle de woorden: „Avez-vous quelque chose pour un „sinistré", althans woorden van een dergelijke strekking, gesproken. „door al hetwelk Wazelle voornoemd bewogen werd hem een bedrag „van 5 Belgische francs. althans enig geld, af ie geven en waarop „afgifte van bedoeld bedrag aan hem, beklaagde, volgde, een en „ander, terwijl hij op geen enkele wijze recht of toestemming van „enige bevoegde instantie had gekregen ten behoeve van het Ram- „penfonds, althans van de slachtoffers van genoemde watersnood, „gelden of goederen in te zamelen";

Overwegende: . . . .enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat hij op 13 Februari 1953 te Brussel als dienstplichtig korporaal van het Regiment Geneeskundige Troepen, behorende tot de lichting 1950 en de voor hem vastgestelde uniform cn onderscheidingstekenen dragende, teneinde voor zichzelf wat geld hij elkaar tc bedelen om eten te kopen, aan een huis heeft aangebeld en tegen de dame, die de deur opendeed, zei: „Avez-vous quelque chose pour „un sinistré?", haar daarbij een blikje tonende. voorzien van een Rode Kruisembleem; dat hij door deze handelwijze het wilde doen voo komen, dat hij collecteerde ten behoeve van de slachtoffers van de op 1 Februari 1933 in Nederland plaats gehad hebbende waters- noodramp; dat bovenbedoelde dame hem vervolgens een bedrag van 5 Belgische francs heeft gegeven; dat hij op geen enkele wijze recht of toestemming van enige bevoegde instantie heeft gekregen gelden of goederen in te zamelen ten behoeve van het Rampenfonds, althans ten behoeve van de slachtoffers van de watersnood;

Overwegende dat een zich bij de processtukken bevindende verklaring dd. 16 Februari 1953 van en ondertekend door Madame Rachel1 Wazelle, geboren te Marcinelle 19 September 1899, onder meer zakelijk inhoudt:

„qu'elle a eu visite vendredi le 13 février d'un soldat du „Croix- „Rouge" qui demanda pour les sinistrés hollandnises; qu'elle a „donné un pièce de cinq francs";

Overwegende dat op het door beklaagde begane feit door de Belgische wet straf is gesteld;

Overwegende, dat de in voormelde bewijsmiddelen vervatte feiten en omstandigheden, die geacht moeten worden hier te zijn herhaald, opleveren evenzovele redengevende feiten en omstandigheden, waarop steunt de beslissing van de Krijgsraad, dat door deze bewijsmiddelen wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, met dien verstande, dat beklaagde op 13 Februari 1953 tc Brussel het feit heeft gepleegd door het aannemen van een valse hoedanigheid, dat beklaagde de in de telastelegging genoemde woorden heeft gesproken en dat aan beklaagde een bedrag van 5 Belgische francs is gegeven;

r

Overwegende dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als „*oplichting*", voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 326 Wetboek van Strafrecht;

Overwegende dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de sirafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan;

Overwegende dat de Krijgsraad beklaagde op grond van het begane misdrijf ongeschikt acht in de militaire stand te blijven dienen, doch niet zodanig ongeschikt dat hij voorgoed van dienst bij de gewapende macht behoort te worden uitgesloten;

Gezien, behoudens voormelde wetsbepaling, nog de artikelen 2, 5, 23, 60 en 62 van het Wetboek van Militair Strafrecht; 5, 9, 10 en 87 van het Wetboek van Strafrecht; 193, 197, 205, 243 en 249 van de Regtspleging bij de Landmagt;

[Volgt: veroordeling tot gevangenisstraf voor de tijd van *twee maanden* en ontslag uit de militaire dienst zonder ontzetting van de hevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen — *Red]*.

NASCHRIFT.

Het valt op dat de Krijgsraad voor het bewijs gebruik heeft gemaakt van een in de Franse taal gestelde onderhandse verklaring, zonder daarvan een (beëdigde) vertaling te vorderen. Zelfs aannemende dat de beklaagde de Franse taal geheel beheerste, lijkt mij zulks niettemin onjuist. Beginsel is dat de Nederlandse (straf)-rechter zich van de Nederlandse taai bedient. Dit beginsel vindt men in de artikelen 75, 93 en 94 R.Z. en 77, 95 en 96 R.L. en in de artikelen 306, 307 en 308 Sv. Het is een eis van rechtszekerheid dat de rechter immer de inhoud van een in een vreemde taal aangebracht bewijsmiddel doet vertalen, óók als de beklaagde verklaart die vreemde taal te verstaan en óók als het om slechts enkele regels of enkele woorden gaat. Het gevaar voor de rechtszekerheid immers schuilt in de grensgevallen: grensgevallen met betrekking tot de omvang of de gewichtigheid van het gebezigde bewijsmiddel; grensgevallen met betrekking tot de mate van beheersing van de vreemde taal (zowel door de beklaagde als door de rechter!). Het is de plicht van de rechter, het ontstaan van deze grensgevallen, waarin de rechtszekerheid schipbreuk leidt. te voorkomen door alle in een vreemde taal ter tafel komende bewijsmiddelen te doen, vertalen. De aangehaalde wetsartikelen stellen het beginsel van het uitsluitende gebruik van de Nederlandse taal voor de bewijsconstructie onvoorwaardelijk.

Gedurende de Tu-eede Wereldoorlog werd in Engeland, althans door de Zeekrijgsraad, nzet dit beginsel gebroken. Men overwoog dat de leden van de Nederlandse Strijdkrachten aldaar het Engels al reeds gedurende enige jaren als dagelijkse omgangstaal spraken

en. liet vertaling achferwege (zie M.R.T. XXX1X, blx. 82/83). Ik acht dit onjuist. De aangehaalde overweging mag voor de meerderheid, ja voor de overgrote meerderheid gegolden hebben, zekerheid dat zij voor ieder lid dier strijdlcrachten gold bestaat niet. En hoe kleiner dit aantal justiciabelen, dat die taal niet genoegzaam onder de knie heeft om de subtiele nuanceringen van een oreemde taal naar waarde te schatten, hoe groter de kans dat zo iemand vreest om openlijk voor zijn „onkunde" uit te komen. Deze kansen mogen, als het om de belangen van de beklaagde gaat, niet genomen worden.

De Zeekrijgsraad bij de Strijdkrachten in het Oosten heeft gedurende de Tweede Wereldoorlog aan het uitsluitende gebruik van de Nederlandse taal ter terechtzitting steeds sfrikt de hand gehouden (zie M.R.T. XXXZX, blz. 463).

De Krijgsraad baseerde de toepasselijkheid van de Nederlandse strafwet kennelijk op de bepaling van artikel 5 Wb.v.Str., zoals blijkt uit de desbetreffende overweging dat het feit in België strafbaar is en uit de aanlraling van genoemd artikel 5 (nevens artikel 5 W.M.S.R.!) in het votznis. Het wil mij voorkomen dat de militaire rechter dichter bij huis had kunnen blijven en met name de toepasselijkheid van hel Nederlandse strafrecht had kunnen baseren op artikel 4 (2) W.M.S.R. De auditeur-militair immers heeft uitvoerig beschreven dat dexe korporaal van de geneeskundige troepen de voor hem vastgestelde uniform „en onderscheidingstekenen" droeg en voorts gesteld dat déxe uniform (van de geneeskundige troepen) een der middelen was, waarmede beklaagde xijn slachtoffer tot de afgifte van geld bewoog. Ook de getuige vertelt dat zij haar penningen heeft afgegeven aan „un soldat du croix rouge". Hierdoor is derhalve zowel voor wat de tenlastelegging als voor wat de bewezen feiten betreft genoegzaam de in artikel 4 (2) W.M.S.R. vermelde grond: dat het betreft enig feit, begaan onder een der in artikel 44 Wetboek van Strafrechf vermelde onzstandigheden, aanwezig. Wij missen deze omstandigheid van gebruik van nzacht, gelegenheid of middel, hem door xijn ambt geschonken, dan ook in de qualificatie.

Het gaat er ten dexe niet alleen om dat de militaire rechter de toepasselijkheid van het Nederlandse strafrecht dichter bij huis had kunnen vinden; het gaat er evenzeer om dat voor de constructie via artikel 4 (2) W.M.S.R. niet de eis van „misdrijf" volgens de Nederlandse wet gesteld is.

Niet duidelijk is, waarom artikel 87 Wb.v.Str. aangehaald is[1]*).*

W.H.V.

---

[1]) In het ons ter beschikking gestelde authentieke exemplaar van het vonnis was dit artikel getypt, met de pen doorgehaald en vervolgens wederom met de pen ingevuld. Ware dat niet het geval geweest, dan zou aan een vergissing gedacht kunnen worden.

Krijgsraad te Velde Zuid.

Vonnis van 25 Juni 1953.

President: Luitenant-Kolonel Mr F'. A. J. Deelen; *Leden:* Luitenant-Kolonel H. J. F. Naarding en Kapitein F. G. J. de Waal.
Raadsman: Mr F. A. Hengst.

Diefstal op een onder zijn bijzondere bewaking staande plaats, gepleegd door een korporaal, commandant van de wacht van de militaire opslagplaats te Rucphen (wegneming van goederen uit die opslagplaats).

Gelet op de omstandigheden drie maanden gevangenisstraf voorwaardelijk.

(W.M.S.R. art. 152).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE ZUID,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen E. A. d. B., geboren 17 April 1921, vrijwillig korporaal 5e afd. Bewakingskorps K.L. te Bergen op Zoom. beklaagde,

Gezien: . . . .enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 15 Maart 1953 te Rucphen, terwijl hij „als korporaal in werkelijke dienst was bij het Bewakingskorps „Koninklijke Landmacht en als commandant van de wacht van de „Militaire Opslagplaats Rucphen belast was met de bijzondere be„waking van de in die opslagplaats opgeslagen goederen, althans „van die opslagplaats, met, het oogmerk van wederrechtelijke toe„eigening uit een of meer loodsen van genoemde opslagplaats heeft „weggenomen 2 tafellakens, 1 lap stof, 1 wit bontjasje, 1 kinder„truitje, 37 zakdoeken, 1 blikje gecondenseerde melk, 1 flanellen „poetslap en 1 plunjezak, althans een of meerdere van deze goede„ren, alle toebehorende aan de Staat der Nederlanden, althans aan „een ander dan aan hem, beklaagde";

Overwegende: . . . .enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat hij van 15 Maart 1953 tot 16 Maart 1953, toen hij als korporaal in werkelijke dienst was bij het Bewakingskorps Koninklijke Landmacht, wachtcommandant was van de wacht van de militaire opslagplaats Rucphen en als zodanig belast met de bijzondere bewaking van de in die opslagplaats opgeslagen goederen; dat hij op 15 Maart 1953 te Rucphen uit loods 24 van genoemde opslagplaats heeft weggenomen 2 tafellakens, 1 lap stof, 1 wit bontjasje, 1 kindertruitje, 1 flanellen poetslap en 1 plunjezak en uit loods 16 van genoemde opslagplaats 37 zakdoeken; dat hij deze goederen, die hem niet in eigendom toebehoorden, heeft weggenomen met de bedoeling deze in zijn gezin te gebruiken; dat, toen hij bovenbedoelde goederen wegnam, de aanwezige burgerbemakers hem onder meer

gezegd hebben: „Zoek maar uit mat je nodig hebt" en „als jullie .iets willen weghalen, dan weet ik nergens van"; dat hij wel begrijpt, dat die hurgerbewakers niet bevoegd konden zijn goederen weg te geven of toestemming te geven goederen weg ie nemen;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde urnbtsedig procesverbaal nr. P. 81-53, opgemaakt en gesloten te Rucphen op 28 Maart 1953 door Cornelis de Bruyn, wachtmeester der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de brigade Sprundel, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Petrus Bernardus Maria Alberts aan verbalisant:

dat hij in opdracht van het Opbouw-Orgaan te Tilburg als beheerder was aangesteld over de evacuatiegoederen, opgeslagen in enkele loodsen van de militaire opslagplaats te Rucphen; dat hij aan B. geen toestemming of recht gegeven heeft om evacuatiegoederen weg te nemen uit genoemde opslagplaats en zich die goederen toe te eigenen; dat de marechaussee hem de goederen getoond heeft, die van R. in beslaggenomen zijn en dat hij die goederen herkent, als zijnde soortgelijke goederen, opgeslagen in de opslagplaats te Rurphen; . . . .enz.;

Post alia:

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„*Diefstal door een militair, gepleegd op een onder zijne bijzondere „bewaking gestelde plaats,*" voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 152 Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen lieklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervóór ais bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht wiet de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in art. 14a van het Wethoek van Strafrecht;

Overwegende, dat de Krijgsraad, gezien de omstandigheden waaronder hei feit werd begaan en de moeilijke omstandigheden, waarin beklaagde verkeerde, mede gezien de zeer gunstige antecedenten van beklaagde, geen termen aanwezig heeft gevonden de straf van verlaging of ontslag uit de militaire dienst op te leggen; [volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf voor de tijd van *drie maanden*, voorwaardelijk, proeftijd twee jaren — *Red.]*.

Krijgsraad te Velde Zuid.

Vonnis van 25 Juni 1953.

President: Luitenarit-Kolonel Mr *F.* A. J. Deelen; *Leden:* Luitenant-Kolonel H. J. F. Naarding en Kapitein F. G. J. de Waal.
Raadsman: 1e luitenant *W.* G. Sibben.

Diefstal op een onder zijn bijzondere bewaking gestelde plaats, gepleegd door een soldaat, ingedeeld bij de wacht van de militaire opslagplaats te Rucphen (wegneming **van** *goederen uit die opslagplaats). Tweemaal gepleegd.*

Gelet op de omstandigheden vier maanden gevangenisstraf voorwaardelijk;.

(W.M.S.R. art. 152).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE ZUID,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen F. A., geb. 30 November 1919, vrijw. soldaat bij de 5e Afdeling Bewakingskorps K.L. te Bergen op Zoom, beklaagde,

Gezien:. .enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

,,1. dat hij op of omstreeks 7 Maart 1933 te Rucphen, terwijl hij ,.als vrijwillig soldaat in werkelijke dienst was bij het Bewakings-..korps Koninklijke Landmacht en, ingedeeld zijnde bij de wacht ,,van de militaire opslagplaats Rucphen, belast was met de bijzondere ,,bewaking van de in die opslagplaats opgeslagen goederen, althans ,.van die opslagplaats, met het oogmerk van wederrechtelijke toe-,,eigening uit een of meer loodsen van genoeinde opslagplaats heeft ,,weggenomen een paar bruin lederen dameslaarzen, een paar rubber ,,dameslaarzen, een paar kiiiderlaarsjes, een paar lage herenschoenen, ,,een paar bruine kinderschoenen, een kinderovergooiertje, een slob-,.broekje, een kinrlerjurkje en een paar bruine damesschoenen, al-,,thans een of meer van deze goederen, alle toebehorende aan do ,,Staat der Nederlanden, althans aan een ander dan aan hem, be-,,klaagde[n];

2. ....enz.; [analoog met 1., doch op 15 Maart 1953 — *Red.]*;

Overwegende:....enz.;

Overwegende, dat beklaagde teil processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat hij van 7 Maart 1953 tot 8 Maart 1953. toen hij als vrijwillig soldaat in werkelijke dienst was bij het B.K.L., was ingedeeld bij de wacht van de militaire opslagplaats Rucphen en als zodanig belast was met de bijzondere bewaking van de in die opslagplaats opgeslagen goederen; dat hij op 7 Maart 1953 te Rucphen uit de loodscn 16 en 29 van genoemde opslagplaats heeft weggenomen: een paar bruin lederen dameslaarzen, een paar rubber dameslaarzen, een paar kinderlaarsjes, een paar lage herenschoenen, een paar bruine kinderschoenen, een kinderovergooiertje, een slobbroekje. een

kinderjurkje en een paar damesschoenen met de bedoeling deze goederen voor zijn gezin te gebruiken; dat bedoelde goederen hem niet in eigendom toehrhoordcri en dat hij van geen bevoegd iemand recht of toestemming gekregen had zich deze goederen toe te eigenen;. . . .enz.;

Post alia:

Overwegende, dal de in voormelde bewijsmiddelen vervatte feiten en omstandigheden, die geacht moeten worden hier te zijn herhaald, opleveren evenzovele redengevende feiten en omstandigheden, waarop steunt de beslissing van de Krijgsraad, dat door deze bewijsmiddelen — wordende elk bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit of de feiten, waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, met dien verstande:

ad 1. dat het feit is gepleegd op 7 Maart 1953 en dat niet zijn bewezen de woorden: .,althans van die opslagplaats", ,,althans een .,of meer van deze goederen" en ,.de Staat der Nederlanden, althans .,aan" en het woord ,.bruine^{n}, staande tussen de woorden ,,paar^{n} en ,,damesschoenen",

ad 2. dat het feit is gepleegd op 15 Maart 1953 en dat niet zijn bewezen de woorden: ,,althans van die opslagplaats". ,,althans een ..of meer van deze goederen" en ,,de Staat der Nederlanden, althans „aan";

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„*Diefstal,* door een militair gepleegd op een onder *zijn bijzondere* ,,bewaking gestelde plaats, tweemaal gepleegd," voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 132 Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in art. 14a van het Wetboek van strafrecht;

Overwegende, dat de Krijgsraad, gezien dc omstandigheden waaronder. de feiten werden begaan en de moeilijke omstandigheden, waarin beklaagde verkeerde, mede gezien de zeer gunstige antecedenten van beklaagde, geen termen aanwezig heeft gevonden de straf van ontslag uit de militaire dienst op te leggen; [volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf voor de tijd van vier maanden, voorwaardelijk; proeftijd twee jaren — Red.].

Krijgsraad te **Velde Zuid.**

Vonnis van 29 Juli 1953.

President: Luitenant-Kolonel Mr *F.* A. J. Dcelcn; *Leden:* Kapitein F. G. J. de Waal en Kapitein J. A. Gimbrère.
Raadsman: Mr *H.* Bergé.

(1) Feitelijke bedreiging mef geweld, door met opgeheven arm, dreigend daarmede te slaan, op een meerdere toe te lopen.
(2) *Desertie naar het buitenland.*
(3) *Verduistering van militaire kleding- en uitrustingsstukken, welke goederen beklaagde bij terugkeer na zijn ongeoorloofde afwexigheid miste.*
Acht maanden geuangenisstraf en ontslag (xonder ontzetting).

(W.M.S.R. art. *4,* 23, 98, 116; Wb.v.Str. art. 5, 321).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE ZUID,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen B. G. S., geb. 7 April 1929, vrijw. soldaat Aanvullings Detachement Ver. Naties, thans gedetineerd in het Huis van Bewaring te 's-Hertogeiibosch, beklaagde,

Gezien: . . . .enz.;

Overwegende, dat de beklaagde na voeging is ten laste gelegd [1]:

1. ,,dat hij op *of omstreeks* 20 April 1953 *te Putte, althans* in ,,Nederland, in tijd van oorlog, terwijl hij als vrijwillig soldaat in ,,werkelijke militaire dienst was bij het Aanvullings Detachement ,,Verenigde Naties, opzettelijk zijn meerdere, de 1e luitenant S. ,,Vervest, feitelijk heeft bedreigd met geweld. hebbende hij alstoen ,,aldaar, opzettelijk met opgeheven arm dreigend daarmede te slaan, ,,op genoemde meerdere toegelopen, *onder het uiten van bedrei-* ,,*gingen;*

2. ,,dat hij op *of omstreeks* 3 Mei 1953 te Ossendrecht in tijd van ,,oorlog, terwijl hij als vrijwillig soldaat in werkelijke dienst was bij ,,het Aanvullings Detachement Verenigde Naties en gelegerd in de ,,legerplaats te Ossendrecht, *tesamen en in vereniging met een andere* ,,*militair, althans alleen,* met het oogmerk zich voorgoed aan zijn ,,dienstverplichtingen te onttrekken, zich van zijn onderdeel heeft ,,verwijderd en zich naar het buitenland (België en Frankrijk) heeft ,,begeven en *sindsdien, in ieder geval* sinds *4* Mei 1953, opzettelijk, ,,*althans hoogst nalatig,* ongeoorloofd en zonder toestemming van ,,zijn commandant van zijn onderdeel afwezig is geweest en geble- ,,ven, totdat hij op 6 Mei 1953 door de Koninklijke Marechaussee te ,,Goirle werd aangehouden en naar zijn onderdeel teruggebracht;

3. ,,dat hij op *of omstreeks* 4 Mei 1953 te Antwerpen, terwijl hij ,,als vrijwillig soldaat in werkelijke dienst was bij het Aanvullings

---

[1]) Met uitzondering van de hier door ons gecursiveerde gedeelten in het bewezenverklaarde overgenomen. (Red. M.R.T.)

,,Detachement Verenigde Naties en gelegerd in de legerplaats te ,,Ossendrecht, opzettelijk zich wederrechtelijk heeft toegeëigend een ,,aantal militaire kledingstukken en uitrustingstukken o.a. 2 borst- ,,rokken, 1 stropdas, 1 paar handschoenen. 1 khaki hemd, 4 onder- ..broeken, 1 pull-over, 3 paar sokken, 1 sportbroek, 1 veldblouse, 1 ,,veldmuts, 2 mouwleeuwen, 1 etenshlik, 1 goederenzak (groot), 2 ,.handdoeken. 1 naaizakje, 1 zakmes, 1 toiletzakje, 1 ondergrond ,,baret, 1 mapenonderscheidingsteken, 1 paar wapenonderschei- ,,dingstekenen, 2 zakdoeken, 2 patjes V.N. en 1 kleerborstel, alles ,,toebehorende aan de Staat der Nederlanden, althans aan een ander ,,dan aan hem, beklaagde. welke goederen hij ten gebruike. in ieder ,.geval anders *dan door misdrijf* onder zich had";

Overwegende:. . . .enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat hij op 20 April 1953 als vrijwillig soldaat in werkelijke dienst was bij het Aanvullings Detachement Verenigde Naties; dat hij alstoen te Ossendrecht zo kwaad werd, dat hij willens en wetens met opgeheven arm, dreigende daarmede te slaan, op een eerste-luitenant is toegelopen;

dat hij in Mei 1953 als vrijwillig soldaat in werkelijke dienst was bij het Aanvullings Detachement Verenigde Naties en gelegerd in de legerplaats te Ossendrecht: dal hij zich op 3 Mei 1953 met de bedoeling zich voorgoed aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken, van zijn onderdeel heeft verwijderd en zich naar het buitenland (België en Frankrijk) heeft begeven en sinds 4 Mei 1953 willens en wetens ongeoorloofd en zonder toestemming van zijn commanclant van zijn onderdeel afwezig is geweest en gebleven, totdat hij op 6 Mei 1953 door de Koninklijke Marechaussee te Goirle werd aangehouden en naar zijn onderdeel teruggebracht;

dat hij op 4 Mei 1953 te Antwerpen willens en wetens zich heeft toegeëigend een aantal militaire kledingstukken en uitrustingstukken o.a. twee borstrokken. een stropdas, een paar handschoenen. een khaki-hemd, vier onderbroeken, een pull-over, drie paar sokken, een sportbroek, een veldblouse, een veldbroek. een veldmuts. twee niouwleeuwen, een etensblik, een goederenzak (groot), twee handdoeken, een naaizakje. een toiletzakje. een zakmes. een ondergrond baret, een wapenonderscheidingsteken, een paar wapenonderscheidingstekenen, twee zakdoeken, twee patjes V.N. en een kleerborstel, al welke goederen toebehoorden aan de Staat der Nederlanden en welke goederen hij, beklaagde, ten gebruike onder zich had; dat hij van niemand recht of toestemming heeft gekregen zich deze goederen toe te cigenen;

Overwegende dat Simon Maria Joseph Vervest, oud 28 jaar, 1e luitenant Commando Luchtvaarttroepen, wonende te Eindhoven, als getuige door de Officier-Commissaris gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en niet ede bevestigd:

dat beklaagde op 20 April 19.53 te Ossendrecht in opgewonden

toestand met opgeheven arm op hem. getuige, toeliep, dreigend daarmede te zullen slaan; dat beklaagde hierop werd aangepakt: dat hij, getuige, alstoen gekleed was in uniform;

Overwegende:. . . .enz.;

Overwegende, dat de ten processe overgelegde „Invitation à „quitter le pays" dd. six Mai 1953 en ondertekend door le Cominissaire de Police te Jemappes (Belgique) onder meer zakelijk inhoudt:

„En exécution on des instructions de l'administrateur de la „Sûreté publique le ressotissant S., Berend Gerrit. est invité à „quitter le territoire du royaume au plus tard le Sept Mai 1953";

Overwegende dat het ten processe overgelegde ambtsedige procesverbaal Nr P. 252-53, opgemaakt en gesloten te Ossendrecht op 16 Mei 1953 door Jacobus Jan Verweij, wachtmeester der Koninklijke Maréchaussée, behorende tot de brigade Ossendrecht. onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van verbalisaiit:

dat hem bij contrôle van de nog in heklaagdes bezit zijnde van Rijkswege verstrekte goederen, aan de hand van de kledinglijst bij het Aanvullings Detachement Verenigde Naties bleek. dat beklaagde o.a. de volgende goederen miste:. . . . [volgt: goederen, vermeld in tenlastelegging sub **3** — *Red.]*;

als. . . .enz.;

Overwegende dat op het misdrijf van „verduistering" door de wet van het Koninkrijk België, alwaar dit feit zou zijn begaan, straf is gesteld;

Overwegende dat artikel 491 van de strafwet van het Koninkrijk België, alwaar het sub 3 ten laste gelegde feit zou zijn begaan, luidt:

„Quiconque aura fraudulensement soit détourné, soit dissipé au „préjudice d'autrui des effets, deniers. marchandises, billets, quit-„tances, écrits de toute nature contenant ou opérant obligation ou „décharge et qui lui avaient été remis à la condition de les rendre „ou d'en faire un usage ou un emploi déterminé, sera puni d'un „emprisonnement d'un mois a cinq ans ei d'une amende de vingt-„six francs a cinq cents francs";

Post alia:

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

1. *Als militair opzettelijk een meerdere feitelijk bedreigen met geweld,*
2. *Desertie in tijd van oorlog gepleegd, terwijl de schuldige zich naar het buitenland verwijdert,*
3. *Verduistering,*

voorzien en strafbaar gesteld bij de artikelen 116 en 98 j° 99 Wetboek van Militair Strafrecht en 321 Wetboek van Strafrecht;

[Volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf voor de tijd van acht maanden, met aftrek van voorarrest van 20 April 1953 tot 2 Mei 1953 en vanaf 7 Mei 1953 en ontslag uit de militaire dienst

zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen — *Red.].*

NASCHRIFT.

Met betrekking tot het gebruik van de Franse taal en tot de basis van de toepasselijkheid van het Nederlandse strafrecht wordt verwezen naar mijn naschrift onder het vonnis van gelijke Krijgsraad van 3 Juni 1953 (zie blz. 391). *W. H. V.*

Zeekrijgsraad te 's-Gravenhage.

Vonnis van **21** Mei 1953.

President: Mr D. *B.* A. Franken; *Leden:* W. H. de Graaff, J. C. van Epen, A. van Miert en T. J. Rikkers.
Raadsman: Mr Dr *J.* Hazenberg.

Schennis van de eerbaarheid waarbij een ander zijns ondanks tegenwoordig is: naast een vrouw fietsende, die geen moeite deed haar opgeu'aaide rokken. naar beneden te doen. met de hand haar dijbeen grijpen.

Voorwaardelijke gevangenisstraf v.d.t.v. 4 maanden.

(Wb.v.Str. art. 239).

DE KRIJGSRAAD VOOR DE ZEEMACHT BINNEN HET RIJK IN EUROPA TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Fiscaal tegen R. v. O., oud 22 jaren, gerequireerde, laatstelijk vóór de verwijzing naar de Zeekrijgsraad gediend hebbende als hofmeester 3e kl. z/m bij het Marinevliegkamp „Val-„kenburg",

Gezien:....enz.;

Gezien liet bevel tot bijeenkoming van de Zeekrijgsraad dd. 4 Mei 1953, aan de voet van welk stuk door de Fiscaal aan de beklaagde wordt ten laste gelegd:

„dat hij te Den Haag op of omstreeks 23 Januari 1953 opzettelijk „ontuchtig een vrouw, die genaamd bleek te zijn H. A. van der L., „bij een van haar dijbenen ter hoogte, althans in de nabijheid van „haar vrouwelijkheid heeft gegrepen, waarbij deze vrouw haars on-„danks tegenwoordig was;"

Gezien:....enz.;

Overwegende, dat ten processe, zakelijk gerelateerd hebben verklaard:

1e. R. v. O., oud 22 jaar, als beklaagde:

dat toen hij op 22 Januari 1953 per fiets te 's-Gravenhage reed, uit tegenovergestelde richting een vrouw met opgewaaide rokken hem per fiets passeerde en haar blote dijbenen te zien waren; dat hij omdraaide en naast haar ging fietsen en hij ongeveer vijf minuten nu eens voor, dan weer achter die vrouw reed; dat die vrouw gewoon doorreed en geen moeite deed haar rokken weer naar be-

neden te trekken; dat hij zich niet langer kon bedwingen en hij opzettelijk met de bedoeling om zijn geprikkelde sexuele gevoelens te ontlasten onverhoeds met zijn rechterhand het linkerdijbeen van die vrouw vastgreep en vervolgens met die hand over haar dijbeen in de richting en tot in de nabijheid van haar vrouwelijkheid gleed; dat die vrouw van haar fiets sprong, waardoor hij haar losliet;

2e. H. A. van der L., oud 24 jaar, als getuige:

dat toen zij op 23 Januari 1953 te 's-Gravenhage fietste, zij aan de overzijde van de weg een matroos op diens fiets heen en weer zag rijden, deze plotseling in haar richting de straat overstak en nu eens voor dan weer achter haar kwam rijden, zelfs enkele malen aan haar rechterzijde, waardoor zij gedwongen werd naar links uit te wijken; dat na ongeveer vijf minuten die matroos zodanig rechts van haar kwam rijden, dat deze haar naar de linkertrottoirband drong; dat deze haar toen onverhoeds met een van diens handen onder haar rokken greep en zij voelde hoe diens hand vervolgens over haar blote dijbeen gleed tot in de nabijheid van haar vrouwelijkheid; dat zij tegen deze zeide „Donder je op", waarop deze haar losliet en snel wegfietste;

Overwegende. dat door de inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen, wettig en overtuigend is bewezen, met beklaagde's schuld eraan, hetgeen hem is te laste gelegd;

Overwegende, dat het bewezene behoort te worden gequalificeerd als:

„*SCHENNIS* VAN *DE EERBAARHEID*, WAARBIJ *EEN ANDER* ZIJNS „ONDANKS TEGENWOORDIG IS";

Overwegende, dat gelet op de ernst van het gepleegde feit, de omstandigheden waaronder het is begaan en de persoon van beklaagde, een gevangenisstraf voor de tijd van VIER MAANDEN passend is, terwijl de tijd door hem van 24 Januari tot en met 4 Februari 1953 en van 18 Februari tot en met 6 Mei 1953 in voorarrest doorgebracht, geheel in mindering behoort te worden gebracht bij de uitvoering van de op te leggen straf;

dat er termen bestaan om deze straf voorwaardelijk op te leggen, waartegen het militair belang zich niet verzet [proeftijd 1 jaar — *Red.*].

NASCHRIFT.

Wij missen in dit vonnis de overweging omtrent de bijzondere omstandigheden [1]*, welke aanleiding gaf tot de zware straf van vier maanden voorwaardelijke gevangenisstraf. Het vonnis leert ons immers niet anders dan dat belclaagde, nadat getuige hem gedurende vijf minuten had geprikkeld door het tonen van haar blote dijbenen (in het hartje van de winter!), gevolg gaf aan de daarin geïmpliceerde uitnodiging (uitlokking).* *W. H. V.*

---

[1]) Deze hebben klaarblijkelijk ook de fiscaal aanleiding gegeven om te adviseren het voorlopig arrest, op 4 Februari 1953 reeds opgeheven, bij de verwijzing wederom te herstellen.

Zeekrijgsraad te 's-Gravenhage.

Vonnis van 30 Juli 1953.

President: Mr *D. B.* A. Franken; *Leden:* J. J. Hoogendoorn, T. J. Rikkers, H. J. Baay en W. A. de Looze.
Raadsman: Ltz. *1* Hees.

Souteneurschap, door voordeel te trekken van de ontucht van zijn eigen echtgenote, namelijk door geld en goederen van haar als geschenk aan te nemen, wetende dat een en ander door haar ontvangen was voor ontucht, gepleegd met mannen met wie zij niet gehuwd was.

Hechtenis (onvoorwaardelijk) en plaatsing in een Rijkswerkinrichting (voorwaardelijk).

(Wb.v.Str. art. 432 (3) en 434).

DE KRIJGSRAAD VOOR DE ZEEMACHT BINNEN HET RIJK IN EUROPA TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Fiscaal tegen H. H., gedetineerde, laatstelijk vóór de verwijzing naar de Zeekrijgsraad gediend hebbende als telegrafist 1e klasse bij de Marinckazerne te Amsterdam,

Gezien:. . . .enz.;

Gezien het bevel tot bijeenkoming van de Zeekrijgsraad dd. 13 Juli 1953 aan de voet van welk stuk door de Fiscaal aan de beklaagde wordt ten laste gelegd:

,,dat hij te Amsterdam in het tijdvak van omstreeks Maart 1952, ..althans Juli 1952 tot 1 April 1953 als souteneur uit de ontucht ,,van de vrouw Cornelia v. d. H., met mie hij tot 2 Mei 1952 buiten ,,echt en sedert die datum in echt samenleefde, voordeel heeft ge-,,trokken door gedeeltelijk in zijn onderhoud te voorzien met het ,,geld, dat die vrouw — naar hij wist — verdiend had door met ,,mannen met wie zij niet gehuwd was, tegen betaling ontucht te .,plegen en door voorts van haar geld en goederen als geschenk aan ,,te nemen, wetende dat dat geld door haar was ontvangen voor ,,ontucht, door haar gepleegd met mannen, met wie zij niet gehuwd ,.was en dat die goederen met zodanig geld waren gekocht";

Gezien:. . . .enz.;

Overwegende, dat H. H., oud 24 jaar, ten processe als beklaagde, zakelijk gerelateerd heeft verklaard:

dat hij-op 2 Mei 1952 te Amsterdam huwde niet Cornelia v. d. H., een publieke vrouw, die beloofde, dat zij met hem een ander leven zou beginnen; dat hij voor zijn huwelijk reeds enige tijd met haar samenleefde; dat de eerste drie maanden van hun huwelijk alles goedging; dat zij daarna kamers hebben betrokken op de Ouwezijds Achterhurgwal te Amsterdam en Connie toen geleidelijk aan haar oude leven weer heeft opgevat, door met mannen, met wie zij niet gehuwd was tegen betaling ontucht te plegen; dat Connie absoluut niet met geld om kon gaan, zodat hetgeen hij bij de Marine ver-

diende en steeds aan haar afdroeg, niet voldoende was oni in hun levensonderhoud te voorzien; dat een gedeelte van het geld, dat zij verdiende door met mannen met wie zij niet gehuwd was, tegen betaling ontucht te plegen door haar in hun gemeenschappelijke huishouding werd besteed; dat hij voorts van haar diverse gelden en goederen als geschenk heeft aangenomen, zoals zakgeld, een 16-delige encyclopaedie, een lederen actetas. een paar laarzen; dat zij het geld dat zij met hrt plegen van ontucht verdiende, voegde bij het geld. dat zij van hem ontving; dat hij begreep, dat het geld, dat zij hem gaf, gedeeltelijk bestond uit geld, dat zij had ontvangen van ontucht door haar gepleegd met mannen met wie zij niet gehuwd was en eveneens dat de goederen die zij hem gaf door haar met zodanig geld waren gekocht; dat hij haar op 19 Maart 1953 uit huis heeft gestuurd omdat zij hem zei, dat zij geen geld meer had; dat hij tegen haar heeft gezegd: ..Dan zorg je maar dat er geld komt";

Post alia:

Overwegende, dat het bewezene behoort te n-orden gequalificeerd als:

„ALS SOUTENEUR UJT DE ONTUCHT VAN EEN VROUW VOORDEEL „TREKKEN":

Overwegende, dat gelet op de ernst van het gepleegde feit, de omstandigheden waaronder het is begaan en de persoon van beklaagde, een hechtenis voor de tijd van 12 dagen passend is, terwijl de tijd door hem van 21 Mei tol en met 19 Juli 1953 in voorarrest doorgebracht, geheel in mindering behoort tc worden gebracht hij de uitvoering van de op te leggen straf;

Overwegende, dat krachtens artikel 434 van het Wetboek van Strafrecht dc schuldige aan een in artikel 432 aanhef en onder 3e bovendien tot plaatsing in een Rijkswerkinrichting kan worden veroordeeld en beklaagde tol werken in staat is en de Krijgsraad het gewenst acht, dat beklaagde in een Rijkswerkinrichting wordt geplaatst voor de tijd van één jaar;

dat er termen bestaan om deze bijkomende straf voorwaardelijk op te leggen, waartegen het militair belang zich niet verzet [proeftijd: drie jaren. Toezicht: Leger des Heils. Bijzondere voorwaarde: laten opnemen in de inrichting ..Groot-Batelaar" te Lunteren, uitgaand van de Stichting ,.Het Leger des Heils" te Amsterdam en daar verblijven. zolang als deze instelling zulks nodig oordeelt — *Red.].*

De Krijgsraad te velde West.

Vonnis van 4 November 1953.

President: Luitenant-Kolonel Mr Dr J. P. van Erk; *Leden:* Majoor F. G. van Ditzhuijzen en Majoor Mr W. Kasten.
Raadsman: Majoor K. Bakker.

Opzettelijke ongehoorzaamheid door 2 personen gezamenlijk: ge-

zamenlijk weigeren te *voldoen* aan de order *om* hun kleding in *orde te* brengen en er behoorlijk bij te *gaan* zitten; voorts om hun *legitimatiebewijzen* te tonen en *zich* in arrest te begeven.

14 dagen gevangenisstraf.

(W.M.S.R. art. 114).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE WEST.

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen **J. H.**, geb. **1** Sept. 1931, dpl. soldaat. 2e Depôt Luchtdoelart., beklaagde,

Gezien:....enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

,,dat hij, dienende als dienstplichtig soldaat: bij de B Batterij van ,,de 906e Afdeling Lichte Luchtdoelartillerie Territoriaal te Naar- ,,den, op 27 Septemher 1953, in tijd van oorlog, te Hilversum te ,,samen en in vereniging met de soldaat G. K, toen de in uniform ,,geklede wachtmeester der Zware Luchtdoelartillerie A. Advocaat ,,hen beide op de openbare weg, de Groest, blootshoofds en op een .,voor militairen onwaardige wijze op een bank zittende had aan- .,getroffen, terwijl zij in uniform gekleed waren en hen naar aan- .,leiding daarvan had bevolen er behoorlijk bij te gaan zitten of ,.anders weg te gaan en bovendien hun hoofddeksel op te zetten ,,heeft geweigerd, althans opzettelijk heeft nagelaten aan dit bevel .,te gehoorzamen en vervolgens nadat genoemde wachtmeester hem ,,en K. had bevolen hun legitimatiebewijzen te tonen, ook dit heeft ,,geweigerd, althans opzettelijk heeft nagelaten dit bevel op te vol- ,,gen, waarop hij zich met genoemde K. samen heeft verwijderd en ,,nadat de wachtmeester Advocaat hun er op had gewezen dat hij ,,en K. zich door hun legitimatiebewijs niet te tonen aan een ernstig ,,strafbaar feit schuldig maakten, zich met genoemde K. via een ,,café aan het hen inmiddels door genoemde wachtmeester naar aan- ,,leiding van hun houding aangezegde arrest onttrokken";

Overwegende, dat uit de justitiële verklaring dd. 12 October 1953 opgemaakt door de Commandant Verzorgings Batterij Regiment Lichte Luchtdoelartillerie .,Betuwe" 2e Depôt Luchtdoelartillerie te Laren blijkt, dat beklaagde op gemeld tijdstip sedert 21 September 1953 als militair in werkelijke dienst was;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat hij op 27 September 1953, terwijl hij als dienstplichtig soldaat bij de B. Batterij van de 906e Afdeling Lichte Luchtdoelartillerie (Territoriaal) te Naarden diende, zich op een hem niet met name bekende openbare weg te Hilversum bevond; dat hij daarbij in gezelschap was van de soldaat G. K.; dat zij aldaar op een bank zaten, volledig in uniform gekleed, doch beiden blootshoofds; dat zij in een nonchalante houding zaten en wel helemaal onderuit op die bank; dat een in uniform geklede wachtmeester van de

Zware Luchtdoelartillerie voorbij kwam en hen zeide, dat zij hun baret op moesten zetten en er behoorlijk bij moesten gaan zitten; dat hij begreep, dat hij verplicht was aan dit bevel van de wachtmeester gevolg ie geven; dat hij dit niet heeft gedaan en zijn baret niet heeft opgezet; dat hij dit deed uit solidariteit met K, die tegen de wachtmeester zei: „Dat verdom ik. ik zet mijn pet niet op"; dat zij allebei in dezelfde houding zijn blijven zitten; dat de wachtmeester hen hierop beval hun legitimatiebewijzen aan hem te tonen; dat hij, hoewel hij dit bewijs bij zich droeg, ook aan dat bevel niet heeft voldaan, evenmin als K., die zei: „Dat hebben wij niet bij „ons"; dat zij zijn opgestaan en weggelopen in een andere richting als de wachtmeester; dut kort daarop de wachtmeester hen achterop kwam en hen beiden arrest aanzegde; dat hij zich evenmin als K. iets van de arrestaanzegging heeft aangetrokken; dat K. en hij toen in café zijn binnengelopen en zich aan de wachtmeester hebben onttrokken door dit café, onopgemerkt voor de wachtmeester, aan de achterzijde te verlaten;

Post alia:

Overwegende. dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — ieder bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit en/of de feiten, waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, met uitzondering van de woorden „nadat de wachtmeester Advocaat hun er op „had gewezen" tot en met „schuldig maakten";

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„Opzettelijke ongehoorzaamheid gepleegd in tijd van oorlog, „waarbij twee of meer personen gezamenlijk het misdrijf plegen, „meermalen gepleegd",

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht juncto artikel 57 van het Wetboek van Strafrecht;

[Uit het dictum: Veroordeelt beklaagde tot een gevangenisstraf voor de tijd van veertien dagen, met bepaling, dat de tijd door hem vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in arrest doorgebracht, zijnde veertien dagen, hij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht — *Red.].*

De Krijgsraad te velde West.

Vonnis van **4** November 1953.

President: Luitenant-Kolonel Mr Dr **J. P.** van Erk; *Leden:* Majoor F. G. van Ditzhuijzen en Majoor Mr W. Kasten.
Raadsman: Mr W. Heskes.

Desertie in tijd van oorlog door twee personen gezamenlijk, ter-

wijl de schuldigen zijn „dienstdoende" (gestraft ***met*** *verzwaard arrest).*

Strafklasse.

(W.M.S.R. art. 26, 98, 99).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE WEST.

in de zaak van dc Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen W. K., geb. 22 Mei 1933, dpl. soldaat Reg. Lichte Luchtdoelart., in arrest, beklaagde,

Gezien:. . . .enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij, dienende als dienstplichtig soldaat bij het 1e Lucht-„doelartillerie Depôt te Ossendrecht, in tijd van oorlog, op 5 Sep-„tember 1953 te circa 13.00 uur in de Legerplaats Ossendrecht. „tesamen en in vereniging en tengevolge van samenspanning met „de soldaat Van der K handelende, zijn bovengenoemd onderdeel „eigendunkelijk heeft verlaten, terwijl hij was gestraft met ver-„zwaard arrest en daarvan sindsdien gezamenlijk mei genoemde „Van der X. opzettelijk ongeoorloofd en onafgeliroken langer dan „vier dagen afwezig is gebleven tot zij op 10 September 1953 te „circa 14.00 uur door de Rijkspolitie te Zundert werden aangehou-„den en in arrest. gesteld, hebbende zij zich naar België verwijderd";

Overwegende:. . . .enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten prooesse onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat hij op 5 September 1953 te circa 13.00 uur, terwijl hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst was bij het 1e Lucht-doelartillerie Depôt te Ossendrecht, volgens een daartoe tezamen met de soldaat W. van der K. gemaakt plan, terwijl hij was gestraft met verzwaard arrest, tezamen met genoemde soldaat voormeld onderdeel eigendunkelijk heeft verlaten; dat hij evenals v. d. K. sindsdien opzettelijk ongeoorloofd en onafgebroken afwezig is gebleven tot 10 September 1953 circa 14.00 uur, toen zij door de Rijkspolitie te Zundcrt zijn aangehouden en in arrest gesteld; dat zij op 8 September 1953 naar België zijn gegaan; dat zij op 10 September 1953 terug zijn gegaan en illegaal de grens hebben overschreden, waarna zij door de Rijkspolitie te Zundert zijn gearresteerd;

Overwegende, dat een ambtsedig procesverbaal dd. 18 September 1953 opgemaakt en gesloten te Ossendrecht door Petrus Marinus van Loenhout, wachtmeester der Koninklijke Maréchaussée, onder meer zakelijk inhoudt als verklaring van:

1. Gilles Hendrik de Bokx, res. 2e Luitenant, dat hij van 30 Augustus tot en met 5 September 1953 waarnemend commandant was van de 3e Instructie Batterij van het Regiment Lichte Luchtdoelartillerie „Kornwerderzand" in de legerplaats Ossendrecht; dat de soldaten v. d. K. en K. bij genoemde batterij waren ingedeeld: dal hij op 2 September 1953 de soldaat K. heeft gestraft met 5

dagen verzwaard arrest ingaande 2 September 1953; dat hij K. en v. d. K. geen toestemming heeft gegeven op 5 September 1953 de legerplaats ie verlaten en van hun onderdeel afwezig te blijven;

2. Pieter van der K., dat op 5 September 1953 de soldaat K. en hij besloten er tussenuit te gaan en te 13.00 uur samen de legerplaats Ossendrecht hebben verlaten; dat zij naar een broer van K. te Aardenburg zijn gegaan; dat op 8 September 1953 K. en hij onder de gemeente Aardenburg op illegale wijze het Nederlands grondgebied hebben verlaten en zich Ilebben begeven naar de Belgische gemeente Kemzeke-Puyvelde waar zij de nacht hebben doorgebracht; dat zij op 9 September 1953 in de richting van Antwerpen zijn vertrokken; dat zij op 10 September 1953 via Antwerpen zijn vertrokken in de richting van de Neclerlands-Belgische grens en deze onder Zundert hebben overschreden;

Overwegende, dat uit genoemde justitiële verklaring onder meer zakelijk blijkt, dat beklaagde van 5 September 1953 van 13.00 uur tot 10 September 19.53 te ongeveer 14.30 uur onafgebroken zonder recht of vergunning, derhalve ongeoorloofd afwezig is geweest van zijn onderdeel Regiment Lichte Luchtdoelartillerie „Kornwerder-„zand" 3e Instructie Batterij, gelegerd te Ossendi-echt; dat hij op 10 September 1953 te Zundert is aangehouden;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„Desertie in tijd van oorlog gepleegd, waarbij twee of meer per-„sonen gezamenlijk het misdrijf plegen, en waarbij de schuldige het „misdrijf pleegt, terwijl hij is dienstdoende",

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 98 juncto artikel 99 sub 2e en sub 4e van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat beklaagde op 10 September 1953 in arrest is gesteld en de aard en omstandigheden der zaak vorderen, dat dit arrest gehandhaafd blijft;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van het gepleegde feit beklaagdes onderwerping aan een gestrengere krijgstucht noodzakelijk acht;

[Uit het dictum: Veroordeelt beklaagde tot een gevangenisstraf voor de tijd van twee maanden, met bepaling dat de tijd door hem vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in arrest doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht, zijnde vanaf 10 September 1953; bekrachtigt het bestaande arrest; beveelt beklaagdes plaatsing in een strafklasse voor de tijd van zes maanden — *Red.*].

NASCHRIFT.

De Krijgsraad voorzag de qualificatie van hei bewezen verklaarde feit, op grond van de omstandigheid dat beklaagde zich verwijderde

terwijl hij gestraft was met (ten rechte: onderging) verzwaard arrest, van de toevoeging „terwijl hij is dienstdoende". Reeds eerder mocht ik erop wijzen dat, naar het systeern van de samensteller van het Wetboek, dexe strafverxwarende omstandigheid op het violeren van arrest niet past: ik verwijs naar mijn naschrift in M.R.T. XLVI, blz. 308 e.v.

In de yualificatie mankeert echter de vermelding van de strafverzwarende omstandigheden „tengevolge van samenspanning" en „hebbende hij zich naar het buitenland verwijderd". Déxe twee omstandigheden komen in de tenlastelegging, de bewijsmiddelen en de bewexenverklaring voor, doch compareren in de qualificatie niet.

W. H. V.

De Krijgsraad te velde West.

Vonnis van **4** November 1953.

President: Luitenant-Kolonel Mr Dr J. I[T]. van Erk; *Leden:* Majoor F. G. van Ditzhuijzen en Majoor Mr W. Kasten.

Raadsmannen: Majoor K. Bakker (voor beklaagde P. C. B.) en Mr W. Heskes (voor beklaagde S. v. H.).

Desertie in tijd van oorlog, gezamenlijk en tengevolge uan samenspanning, verwijdering naar het buitenland en recidive: gepleegd door een matroos en ***een*** *huzaar, beiden (tot het ondergaan van een veroordeling) gedetacheerd bij het Depôt voor Discipline te Nieuwersluis.*

Gevangenisstraf en ontslag uit de militaire dienst zonder ontxetting.

Competentie van de Krijgsraad te Velde, óók ten aanzien van de Marine-schepeling, op grond van artikel 87 ***(2)*** *Inv.wet.*

(W.M.S.R. art. 23, 98, 99; Inv. M.S.T.R. art. 87 (2)).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE WEST.

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, tegen: (1) P. C. B., geb. 18 December 1931, dpl. huzaar, en (2) S. v. H., geb. 7 Januari 1932, beroepsmatroos K.M., beiden in arrest in het Huis van Bewaring II te 's-Gravenhage, beklaagden,

Gezien: . . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagden is ten laste gelegd:

„dat zij, respectievelijk dienende als dienstplichtig huzaar bij het „42e Eskadron Zware Tanks der Koninklijke Landmacht en als „matroos III bij de Koninklijke Marine, beiden gedetacheerd in het „Depôt voor Discipline Nieuwersluis in de gemeerite Loenen, al„daar, in tijd van oorlog, op 14 Augustus 1953 te circa, 20.30 uur, „tezamen en in vereniging en ria voorafgaand overleg met elkaar „genoemd Depôt heimelijk en eigendunkelijk hebben verlaten, met „het oogmerk zich voorgoed aan hun dienstverplichtingeri te ont-

„trekken en zich vandaar gezamenlijk hebben begeven naar België, „alwaar zij op 20 Augustus 1953 door de Belgische Rijkswacht van „de doorlaatpost Nispen aan de Belgisch-Nederlandse grens naar „Nederland werden teruggeleid en aan de Koninklijke Marechaussee „werden overgedragen en in arrest gesteld. zijnde ten aanzien van „beklaagde B. tijdens het plegen van dit misdrijf nag geen vijf „jaren verlopen sedert hij een wegens opzettelijke ongeoorloofde af- „wezigheid in tijd van oorlog, bij vonnis van de Krijgsraad te Velde „West dd. 21 Mei 1953 opgelegde gevangenisstraf voor de tijd van „zeven weken geheel en de daarbij tevens opgelegde bijkomende „straf van plaatsing in de strafklasse voor de tijd van drie maanden „ten dele had ondergaan";

Overwegende, dat in de tenlastelegging kennelijk tengevolge van een tikfout slaat vermeld „21 Mei 1953" welke fout de Krijgsraad ambtshalve verbetert zodat in de plaats daarvan worde gelezen „20 Mei 1953" door welke verbetering beklaagden niet in hunne verdediging worden geschaad;

Overwegende, dat uil, de justitiële verklaring dd. 22 September 1953, opgemaakt door de Commandant van het Depôt voor Discipline te Nieuwersluis blijkt, dat beklaagde B. op gemeld tijdstip sedert 2 April 1952 als militair in werkelijke dienst was;

Overwegende, dat uit de justitiële verklaring dd. 22 September 1953, opgemaakt door de Commandant van liet Depôt voor Discipline te Nieuwersluis blijkt, dat beklaagde V. H. op gemeld tijdstip sedert 21 Februari 1949 als militair in werkelijke dienst was;

Overwegende, dat de beklaagden ten processe onder meer zakelijk hebben verklaard:

a. beklaagde P. C. B.: dat hij op 14 Augustus 1953, terwijl hij dienstplichtig huzaar was bij het 42ste Eskadron Zware Tanks der Koninklijke Landmacht en gedetacheerd in het Depôt voor Discipline Nieuwersluis, gemeente Loenen. aldaar te circa 20.30 uur tezamen met zijn mede-beklaagde S. v. H., matroos III hij de Koninklijke Marine, die ook in genoemd Depôt gedetacheerd was, dit Depôt heimelijk en op gezamenlijk initiatief heeft verlaten; dat zij uiteraard geen toestemming hadden zich uit het Depôt te verwijderen en daarvan afwezig te blijven; dat zij samen zich heimelijk over de Belgische grens hebben begeven; dat zij op 17 Augustus 1953 door de Belgische Rijkswacht zijn aangehouden en op 20 Augustus 1953 door de Belgische Rijkswacht via de doorlaatpost Nispen aan de Belgisch-Nederlandse grens naar Nederland zijn teruggeleid en door de Koninklijke Marechaussee overgenoinen en te Roosendaal in arrest gesteld; dat hij op 20 Mei 1953 door de Krijgsraad te Velde West ia veroordeeld wegens opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van oorlog tot een gevangenisstraf voor de tijd van zeven weken met aftrek voorarrest en plaatsing in de strafklasse voor de tijd van drie maanden; dat hij de gevangenisstraf geheel heeft ondergaan; dat hij de benen nam, omdat hij niet meer bij zijn onderdeel wilde dienen;

b. beklaagde S. van H.: dat hij op 14 Augustus 1953, terwijl hij als matroos III bij de Koninklijke Marine in werkelijke dienst was en gedetacheerd in het Depôt voor Discipline te Nieuwersluis. gemeente Loenen, aldaar te circa 20.30 uur tezamen met zijn medebeklaagde P. C. B., dienstplichtig huzaar, die ook in genoemd Depôt gedetacheerd was, dit Depôt heimelijk en op gezamenlijk initiatief heeft verlaten; dat zij geen toestemming hadden om zich uit het Depôt te verwijderen en daarvan afwezig te blijven; dat zij zich gezamenlijk heimelijk over de Belgische grens hebben begeven; dat zij op 17 Augustus 1953 door de Belgische Rijkswacht zijn aangehouden en op 20 Augustus 1953 door de Belgische Rijkswacht via de doorlaatpost Nispen naar Nederland zijn teraggeleid; dat zij daar toen door de Koninklijke Marechaussee zijn overgenomen en te Roosendaal in arrest gesteld; dat hij dit deed omdat hij gcrioeg had van de dienst bij de Koninklijke Marine en de hem nog resterende diensttijd niet langer uit wilde dienen;

Post alia:

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — eerder genoemd extract-vonnis slechts gebezigd in verband met dc inhoud der overige bewijsmiddelen, de verklaring van iedere heklaagde slechts gebezigd ten aanzien van degene, die haar aflegde en ieder bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit en/of de feiteri, waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan ieder der beklaagden is ten laste gelegd, met hun schuld daaraan. ten aanzien van beklaagde P. C. B., met uitzondering van de woorden: „en de daarbij tevens opgelegde bijkomende straf van plaatsing „in de strafklasse voor de tijd vaii drie maanden ten dele";

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

ten aanzien van de heklaagde R.:

„desertie in tijd van oorlog gepleegd, waarbij twee of meer per-„sonen gezamenlijk") *het misdrijf plegen en waarbij de schuldige „zich naar het buitenland verwijdert, terwijl tijdens het plegen van „het misdrijf nog geen vijf jaren zijn verlopen, sedert de schuldige „eene hem wegens opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid hij vonnis „opgelegde straf geheel of ten deele heeft ondergaan"*;

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 98 juncto artikel 99, 1e, 2e en 5e lid van het Wetboek van Militair Strafrecht;

ten aanzien van beklaagde V. H.:

„desertie in tijd van oorlog gepleegd, waarbij twee of meer per-„sonen gezamenlijk") *het misdrijf plegen, en waarbij de schuldige „zich naar het builenland verwijdert":*

voorzien en strafbaar gesteld hij artikel 98 juncto 99, 2e en 5e lid van het Wetboek van Militair Strafrecht;

---

*) Het feit werd door elk 'der beklaagden óók „tengevolge van samen-„spanning" begaan. (Red. M.R.T.)

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen, hetgeen beklaagde B. meer of anders is ten laste gelegd, dan hiervóór als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Verklaart beklaagden schuldig aan de hierboven ale bewezen aangenomen en gequalificeerde strafbare feiten en hen deswege strafbaar;

[Volgt: Veroordeling beklaagde R. tot een gevangenisstraf voor de tijd van *vier maanden* en heklaagde *V*. H. tot een gevangenisstraf voor de tijd van *zes maanden*. met bepaling. dat de tijd door hen vóór de tenuitvoerleggirig dezer uitspraak in arrest doorgebracht, zijnde vanaf 21 Augustus 1953, bij de uitvoering van de hen opgelegde gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht; bekrachtiging ten aanzien van iedere beklaagde van het bestaande arrest; ontslag van beide beklaagden uit de militaire dienst. zonder ontzetting van .de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen — *Red.*].

Krijgsraad te Velde West.

Vonnis van 25 November 1953.

President: Luitenant-Kolonel Mr Dr J. P. van Erk; *Leden:* Kapitein W. H. Verbeek en 1e Luitenant J. J. van Kaam.
Raadsman: Kapitein W. G. Sibben.

Colonne?

Aangexien de Wetgever nog geen bepalingen in het leven heeft geroepen aan de hand waarvan de overige weggebruikers een militaire colonne dienen te onderkennen en het voorschrift „Veld-„dienst" uit de aard der zaak hierin niet kan voorzien, had beklaagde zich als individuële weggebruiker moeten gedragen.

(W.V.R. art. 28).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE WEST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad. eiser, tegen M. G. d. J., geb. 2 Mei 1931, dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien:....enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij, militair zijnde en als dienstplichtig soldaat in werkelijke „dienst bij de Koninklijke Landmacht op I September 1933, in de „gemeente Leusden, als bestuurder van het vierwielige motorrijtuig, „.type jeep. gekentekend 7778198, daarmede rijdende over de voor „het openbaar rij-of ander verkeer openstaande weg, de Arnhemse-„weg in de richting Amersfoort op of nabij het verenigingspunt „van de Dodeweg en de Arnhemseweg, toen hij van richting wenste „te veranderen teneinde linksaf de Dodeweg in te rijden, bij de „uitvoering van zijn voornemen de doorgang naast zich niet heeft „vrijgelaten voor een hem op de Arnhemseweg tegemoet rijdend

„tweewielig motorrijtuig, gekenmerkt L 61716, zijnde hij, beklaag-„de, na van richting te zijn veranderd, zoals bovenvermeld, met het „tweewielig motor-rijtuig in aanrijding gekomen";

Post alia:

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als: „*overtreding van artikel* 28 *van het Wegenverkeersreglement*", voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 124 junctis artikel 28 van liet Wegenverkeersreglement, artikel 45 van de Wegenverkeerswet en artikel 1 van het Koninklijk Besluit dd. 1 April 1953 S. 167;

Overwegende, dat beklaagde weliswaar in de veronderstelling verkeerde, dat hij als berijder van een militair inotorrijtuig, deel uitmakende van een militaire colonne als bedoeld in artikel 27, 3e lid van het Wegenverkeersreglement, in casu voorrang had, doch had moeten begrijpen, dat hij als zodanig tegenover getuige Tmhof nirt kenbaar kon zijn;

Overwegende, dat maar de wetgever tot heden nog geen bepalingen in het leven heeft geroepen aan de hand waarvan de overige weggebruikers een militaire colonne dienen te onderkennen, en het Voorschrift Velddienst — aan de bepalingen waarvan de colonne waarin heklaagde reed, buitendien niet voldeed —, uit de aard van de zaak hierin niet kan voorzien, beklaagde zich als individuele weggebruiker had moeten gedragen en aan de normale regels vaii het verkeer had moeten houden;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken, die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

[Volgt: Veroordeling tot betaling van een geldboete van dertig gulden subs. hechtenis voor de tijd van vijftien dagen — *Red.*].

Krijgsraad te Velde Nieuw Guinea.

Vonnis van 5 Februari 1954.

President: Majoor Mr C. C. J. Kiewit; *Leden:* Kapiteins J. Jansen en S. A. Lapré (R.M.W.O.).
Raadsman: Kapt. Lt. t. Zee (A) Mr M. Krauss.

Een onderofficier K.L. (aanvankelijk K.N.I.L.) laat zijn moeder voor zijn echtgenote doorgaan, teneinde haar op Rijkskosten vervoer naar Nederland te verschaffen (tenlaste gelegde oplichting en valsheid niet hewezen); voorts in Nederland op voormelde bedriegelijke voorstelling onderdak op Rijkskosten voor zijn moeder verkregen en vrij vervoer voor zichzelf (oplichting, meermalen en in voortgezette handeling gepleegd).

Toepasselijk recht: vóór de Souvereiniteitsoverdracht locaal recht en nadien Nederlands recht.

Uitvoerige overweging van de strafmaat (2 weken gevangenisstraf, voorwaardelijk met een proeftijd van 1 maand).

(W.M.S.R. art. 13, 15, 60, 63. 1°; Wb.v.Str. art. 56. 826; Wet 2 Aug 1950).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE VAN DE COMMANDANT LANDMACHT TE NIEUW-GUINEA,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen A. S., geboren 11 April 1917 te Kandangan (Ind.). korp. 1e kl. Det. Hollandia L.N.G., beklaagde;

Gezien:....enz.;

Overwegende. dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„I. dat hij, dienende als korporaal der eerste klasse bij de Koninklijke Landmacht, in ieder geval als militair in de zin der Wet. op een of meerdere tijdstippen, in of omstreelis de maanden Mei tot en met December 1950 te Djakarta, althans in de toenmalige Republik Indonesia Serikat, met het oogmerk om zich en/of een ander wederrechtelijk te bevoordelen, door listige kunstgrepen en het aannemen van een valse hoedanigheid, enige niet met namen te noemen ambtenaren van het Koninkrijk der Nederlanden, die belast waren met de afgifte van hieronder te noemen reisbescheiden, heeft bewogen tot de afgifte aan hem, beklaagde, van zulk een reisbescheid voor (hem en) zijn moeder, hebbende hij immers nadat hij krachtens beschikking van de toenmalige Commandant der Nederlandse Strijdkrachten was aangewezen als een dier militairen die zich per vliegtuig naar Nederland moesten begeven, gebruik makende van de op dat stuk bestaande bepalingen, een of meer formulieren ingevuld waarin het verzoek gedaan werd zijn echtgenote Suwarti vrije overtocht te verlenen, deze formulieren ondertekend en ter bestemde plaatse ingediend, hoewel hij toen reeds het voornemen bezat, zijn moeder te laten doorgaan voor zijn echtgenote en zichzelve de hoedanigheid toe te kennen van echtgenoot van die vrouw (zijn moeder) en hebbende hij vervolgens een zogenaamd noodcertificaat, waarin als zijn echtgenote de naam Suwarti werd vermeld, op de plaats waar een foio van deze Suwarti behoorde voor te komen, valselijk voorzien van een foto van zijn moeder, waarna hij zich bij de ambtenaren, belast met de uitgifte van bovengenoemde reisbescheiden en van passagebiljetten of opdrachten tot het verlenen van passage-accomodatie heeft voorgedaan als de echtgenote [echtgenoot — Red.] van de hem vergezellende vrouw, (zijn moeder), welke niet was de vrouw Suwarti welke in evengenoemde stukken was genoemd, door welke listige kunstgrepen en voorwendsels deze ambtenaren bewogen werden, hem het genoemde reisbescheid af te geven, althans (hem en) zijn moeder passage-accomodatie als vorenbedoeld te verlenen;

„II A. dat hij. dienende als Korporaal der Genie van het voormalige Koninklijke Nederlands-Indische Leger dan wel als Korporaal van de Koninklijke Landmacht een noodcertificaat, zijnde een reispas, althans een geschrift, hetwelk een reispas vervangt, staande op naam van hem, beklaagde, en afgegeven door het Hoge

„Commissariaat van het Koninkrijk der Nederlanden te Djakarta
„op 25 November 1950, valselijk heeft opgemaakt, door achter de
„daarin voorkomende woorden: „Houder is vergezeld van onder-
„staande gezinsleden: Echtgenote": in te vullen de woorden: „Su-
„warti, geboren ± 1923 te Salatiga" en op de daarvoor bestemde
„plaats een foto te bevestigen van zijn moeder. Raden Nganten
„Seppijah, zulks in strijd met de waarheid, daar hij niet was ver-
„gezeld van zijn echtgenote Suwarti voornoemd, doch van zijn moe-
„der Raden Nganten Soepijah, het een en ander met het oogmerk om
„dit noodcertificaat te gebruiken als ware het echt en onvervalst;

„II B. dat hij in zijn hoedanigheid en ter plaatse sub II A om-
„schreven, op of omstreeks 10 December 1950 opzettelijk gebruik
„heeft gemaakt van het sub II A vermelde valse of vervalste nood-
„certificaat, als ware het echt en onvervalst of als ware de inhoud
„in overeenstemming met de waarheid;

„III. dat hij in zijn hoedanigheid sub I omschreven in of om-
„streeks de maand December 1950 te Renkum, althans in Neder-
„land, met het oogmerk om ziah of een ander, te weten zijn moeder,
„wederrechtelijk te bevoordelen door listige kunstgrepen, te weten
„het, nadat de sub I en sub II vermelde feiten maren gepleegd, bij
„de ambtenaren of instanties. die belast waren met de verzorging
„van de belangen van gerepatriëerden, in het bijzonder van de cate-
„gorie personen, waartoe hij — beklaagde — behoorde, speciaal ten
„aanzien van de huisvesting en voeding, doen voorkomen alsof hij
„— beklaagde — tezamen met zijn wettige echtgenote in gezins-
„verband leefde, en zodoende het Koninkrijk der Nederlanden, des-
„zelfs ambtelijke instantie, althans iemand anders heeft bewogen
„tot de afgifte van een of meerder geldbedragen aan de pension-
„houder. althans rechthebbende van het pension genaamd „Nol in
„'t Bos" te Renkum, dan wel het pension, genaamd „Ninio" te
„Nijmegen, in welke pensions zijn — beklaagde's moedrr —, respec-
„tievelijk van 14 December 1950 tot 18 Maart 1952 en van 18 Maart
„1952 tot 12 Mei 1952 in ieder geval in de periode van 30 Januari
„1951 tot en met 1 October 1951 was gehuisvest, als ware zij zijn,
„beklaagde's, wettige echtgenote:

„IV dat hij in zijn hoedanigheid sub I omschreven op een of
„meerdere niet nader aan te duiden tijdstippen in of omstreeks het
„tijdvak van de maand Februari 1951 tot en met Juni 1952 ter
„uitvoering van één en hetzelfde misdadige wilsbesluit, te Utrecht,
„'s-Gravenhage, Arnhem, Nijmegen en Schoonhoven, in ieder geval
„in één of meerdere van de hierbovengenoemde plaatsen in Neder-
„land, met het oogmerk om zich of een ander wederrechtelijk te be-
„voordelen, door listige kunstgrepen, te meten door, nadat hij de
„desbetreffende instantiën op grond van de sub I t/m III vermelde
„feiten de mening had postgevat, dat hij — beklaagde — in gezins-
„verband leefde met zijn wettige echtgenote, deze mening door zijn
„gehele optreden te verstevigen, het Koninkrijk der Nederlanden
„deszelfs ambtelijke instanties, den wel iemand anders heeft be-

„wogen tot de afgifte aan hem — beklaagde — van een aantal „zogenaamde „Vrijvervoersbiljetten", althans bescheiden, waaraan „het recht ontleend kan worden om met de daarop aangegeven ver-„voermiddelen bepaalde reizen te maken ten bedrage van 190 gul-„den en 22 centen of daaromtrent, op welke bescheiden in het alge-„meen alleen die militairen aanspraken kunnen niaken, die in ge-„zinsverband leven";

Overwegende, dat uit de Justitiële Verklaring d.d. Octoher 1953 afgegeven door de Detachements-Commandant Hollandia Landmacht Nieuw Guinea blijkt. dat beklaagde op gemeld tijdstip sedert 25 Juli 1938, althans sedert 26 Juli 1950 (vanaf het tijdstip van de overdracht van de souvereiniteit over Indonesië) als militair in werkelijke dienst was;

Overwegende, dat beklaagde heeft verklaard. dat hij ongeveer een niaand voor zijn vertrek uit Indonesië naar Nederland, dus in de loop van November 1950. meerdere formulieren had ingevuld. die hem door de Afdeling Centraal Militair Vervoer te Batavia waren overhandigd; dat hij deze forinulieren, waaronder zich onder meer een formulier tot aanvrage van een paspoort bevond. had ingevuld, ondertekend en ingediend bij de Afdeling C.M.V. te Batavia; dat hij bij het formulier tot aanvrage van een paspoort een foto van hem en zijn moeder had overgelegd; dat hij op het formulier zelf evenwel niet de naam van zijn moeder, maar die van zijn vrouw had ingevuld: dat hij dit alles had gedaan om zijn moeder mee naar Nederland te kunnen nemen, alsof zij zijn vrouw was; dat hij haar namelijk veilig wilde stellen en daarvoor geen andere mogelijkheid zag; dat hem enige dagen voor zijn vertrek naar Nederland ren Noodcertificaat werd uitgereikt ten name van hem en van zijn echtgenote Suwarti. geboren 1923 te Salatiga, met daarop bevestigd de door hem aan het C.M.V. overhandigde foto van zijn moeder en van hemzelf; dat hij op 10 December 1950 van dit vals opgemaakte certificaat en de op zijn naam en die van zijn echtgenote Suwarti gestelde reisbescheiden gebruik had gemaakt door daarop met zijn moeder Soepiah naar Nederland te reizen; dat hij in December 1950 voorts in Renkum, althans in Nederland, aan de betrokken ambtenaren op dc gemeentesecretarie had doen voorkomen, alsof hij met zijn wettige echtgenote in gezinsverband leefde; dat hij zulks deed omdat hij niet anders meer kon doen: dat hij ook aan de militaire administrateur respectievelijk van het Reginicnt Verbindingstroepen te Utrecht, van de administratieve Compagnie van het Hoofdkwartier van de Generale Staf te Den Haag, het Garde Regiment Grenadiers en Jagers te Arnhem, het Garnizoenscletachement te Nijmegen, alsmede van het Algemeen Depôt Koninklijke Landmacht te Schoonhoven in de periode van 30 Januari 1951 tot Mei 1952 opgegeven had dat hij met zijn wettige echtgenote in Nederland samenwoonde: dat de daaruit voortvloeiende financiële voordelen, zoals steun van Sociale Zaken, gratis verstrekking van huisvesting en voeding van Rijkswege, alsmede van militaire vrij vervoerbiljetten

alle door hem waren geaccepteerd; dat hij, gegeven de toestand zoals deze was, niet anders kon;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal d.d. 5 Augustus 1952, opgemaakt te 's-Gravenhage door Seiko Hindrik Carolus, wachtmeester der 1e klasse, behorende tot de Brigade Kon. Marechaussee 's-Gravenhage, zakelijk inhoudt als verklaring van verbalisant, dat hij op het Ministerie van Oorlog ren lijst ter inzage heeft gekregen waarop stond vernield: ,.In geval van nood waar-,,schuwen Mevrouw S.. Hotel Nol in 't Bosch Rcnkum"; dat hij bij de Inspectie Verkeerswezen tc 's-Gravenhage een appèllijst ter inzage heeft gehad waarop achter de naam van beklaagde stond vermeld, onder de kolom ,,medereizende gezinsleden": echtgenote;

en als verklaring van Geertje, Niesje Wit: dat beklaagde, volgens gegevens van de Dienst Maatschappelijke Zorg van het Ministerie van Binnenlandse Zaken te 's-Gravenhagc, op 14 December 1950 in Nederland was aangekomen met zijn echtgeilote. genaamd Soewarti en dat beklaagde en laatstgenoemde zijn ondergebracht in hei contacthotel ,,Nol in 't Bosch" te Renkum; dat zij daar. gewoond hebben tot 18 Maart 1952. waarna zij tot 12 Mei 1952 gewoond hebben in het contactholel ,,Ninio" te Nijmegen; dat gedurende die tijd de pensionkosten door het Rijk zijn betaald;

dat een ambtsedig proces-verbaal d.d. 2 Maart 1953, opgemaakt te Utrecht door Jacobus van Doorn, wachtmeester der Kon. Marechaussee. hehorende tot de Brigade Utrecht der Kon. Alarechaussee. zakelijk inhoudt als verklaring van verbalisant: dat hem uit de archieven van irirniddels opgeheven Compagnieën van het Regiment Verbindingstroepen te Utrecht is gebleken, dat aan beklaagde 13 (dertien) maal vrij vervoerbewijzen voor het traject Utrecht-Ede-Wageningen (retour) per trein zijn uitgereikt:

dat een ambtsedig proces-verbaal d.d. 21 April 1953, opgemaakt te 's-Gravenhage. door Seiko Hindrik Carolus. wachtmeester der 1e klasse, behorende tot de brigade Kon. Marechaussee te 's-Gravenhagc, zakelijk inhoudt als verklaring van Frederik Hendrik Johan de Vos: dat 'hij beklaagde verscheidene malen vrij vervoerbewijzen heeft verstrekt. omdat hij meende dat S. met zijn echtgenote in de omgeving van Wageningen woonde;

dat een ambtsedig proces-verbaal d.d. 27 Februari 1953, opgemaakt te Schoonhoven door Arie Kraan, Marechaussee 1e klasse, behorende tot de Brigade Kon. Marechaussee te Schoonhoven, zakelijk inhoudt als verklaring van Antoon Scholte, dat hij in het tijdvak van 18 April tot 17 Juni 1952, in opdracht van Luitenant Peletier, aan korporaal S. verschillende vrij vervoerbewijzen heeft uitgereikt;

en als verklaring van Andreas Henricus Peletier: dat korporaal S. in het tijdvak van 18 April tot 17 Juni 1952 in zijn opdracht vr4 vervoerbewijzen heeft gekregen; dat hij hem (beklaagde) nooit vrij vervoer zou hebben verleend als hij geweten had, dat S. geen recht had op, vrij reizen ten behoeve van gezinsbezoek;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen, ieder bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit en/of de feiten waarop het betrekking heeft en de bovenaangehaalde processen-verbaal slechts gebezigd in verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen, wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde onder III en IV is ten laste gelegd inet zijn schuld daaraan;

Ovcrwegende, dat het aldus bewezene moet morden gequalificeerd als:

„oplichting, meerdere malen, in voortgezette handeling, gepleegd", voorzien en strafbaar gesteld bij art. 326 j° 56 en 57 Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen heklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen. zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende. dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandighcden waaronder zij zijn begaan. mede gelet op de persoon des daders:

Overwegende. dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in art. 14a van het Wetboek van Strafrecht. aangezien dc Krijgsraad weliswaar zich bewust is, dat door beklaagde meerdere malen „oplichting" is gepleegd, doch dat h.i. verschillende factoren een — betrekkelijk geringe — voorwaardelijke straf adeaquaat doen zijn, t.w. onder andere: beklaagde's echtgenote — collaboratrice met de Japanners — bleek, na informatie bij het Rode Kruis. onvindbaar; beklaagde wilde zijn moeder, die — ongeweten — als echtgenote van een overleden K.N.I.L.-militair ook recht op overtocht van Rijkswege naar Nederland zou hebben gehad, niet onverzorgd in Indonesië achterlaten; beklaagde kon, althans durfde in Nederland aangekomen om der gevolgen wille het eenmaal begonnen bedrog niet direct beeindigen en accepteerde drrhalve ook verder voor Rijksrekening vervoer wegens gezinsbezoek, een handelwijze die de Krijgsraad uiteraard niet goedkeurt, doch zich zeer wel kan indenken; beklaagde heeft, toen het hedrog eenmaal ontdekt was (een anonieme brief was hiertoe blijkbaar nodig), alles zonder omwegen en met oprechte betuiging van spijt bekend; beklaagde staat overigens zeer gunstig bekend;

Geziens behoudens voormelde wetsbepaling nog de artikelen 2, 4, 13, 15, 60 en 62 van het Wetboek van Militair Strafrecht; art. 10, 14a en 14b van hei Wetboek van Strafrecht;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN.

Verklaart beklaagde schuldig aan de hierboven als bewezen aan-

genomen en gequalificeerde strafbare feiten en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt beklaagde tot een gevangenisstraf voor de tijd van twee weken;

Bevelt dat deze straf niet zal worden tenuitvoergelegd, tenzij de Krijgsraad later anders mocht gelasten op grond, dat de veroordeelde zich voor het einde een op een maand bepaalde proeftijd aan een strafbaar feit, of militair zijnde, aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2, No. 1 van de Wet op de Krijgstucht, dat van ernstige aard is, of aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2, Nos. 2—6 van die Wet, heeft schulig gemaakt. of zich op andere wijze heeft misdragen.

NASCHRIFT.

De inzender van bovenstaand vonnis maakte ons op de volgende punten opmerkxaam:

*1e. Beklaagde was voorheen onderofficier van het Koninklijke Nederlands-Indische Leger, doch sedert 26 Juli 1950 (als gevolg van de overdracht van de Souvereiniteit vaiz Indonesië) behoort hij fot de Koninklijke Landmacht. Verwexen wordt naar de Wet van 2 Augustus 1950 *), houdende regeling van de militaire rechter ten aanzien van strafbare feiten, door personen, behorende tot de krijgsmacht, bedoeld in art. 6.3, 1° van hef Wetboek van Militair Strafrecht binnen het grondgebied van de Verenigde Staten van Indonesië of van Nieuw-Guinea gepleegd; zomede naar de beschikking van Z.E. de Minister van Oorlog van 23 October 1950 *), regelende hetrekkelijke bevoegdheid van Krijgsraden te Velde.*

De telastlegging laat de mogelijkheid open voor toepassing van hetzij het Wetboek van Strafrecht, hetzij het Wetboek van Strafrecht voor Indonesië. Artikel 326 W.v.S. is — op de straf na — gelijk aan artikel 378 Ind. W.v.S. Artikel 270 Ind. W.v.S. bevat meer alternatief gestelde elementen dan het analoge artikel 231 W.v.S., belichaamd in de woorden: „of enig geschrift hetwelk een .,reispas vervangt". Dexe woorden zijn in de telastlegging opgenomen, doch konden, indien nodig, zonder bezwaar uit het bewezen verklaarde worden weggelaten.

Tot interpretatie van de tweede zin van artikel 2 van vorenvermeld Staatsblad No. K 335 is het voor de Krijgsraad echter niet behoeven te komen. Hij nam kennelijk slechts het tijdvak in aanmerking dat volgde op de datum van overgang naar de Koninklijke Landmacht.

2e. De moeder, Indonesische van geboorte, had als weduwe van een K.N.I.L.-onderofficier recht op vrije overtocht naar Nederland. Verwezen wordt naar artikel 2 van het Staatsblad van Nederlandsch-Indië, 1916 no. 605 (zgn. overtochtsreglement). Beklaagde

*) Hieronder **afgedrukt.**

— haar zoon —, onkundig van dit recht, had zijn moeder op naam van zijn echfgenote op Rijkskosten per vliegtuig naar Nederland doen vervoeren. Intussen was het, ter zitting naar voren gebrachte, recht op vrije overtocht geen reden om hem van oplichting vrij te spreken.

Dat hij slechts voor het telastegelegde onder III en IV is veroordeeld — tot een zeer lichte voorwaardelijke straf met een zeer korte proeftijd — vindt waarschijnlijk zijn reden hierin, dat hij niet zelf het noodcertificaat van de foto van zijn moeder heeft voorzien en dat het irrelevant is dat hij tijdens het invullen van het certificaat vergezeld was van een andere persoon als die waarvoor het certificaat als reispas behoorde te dienen.

STAATSBLAD van het Koninkrijk der Nederlanden.

No. K **335** WET *van 2 Augustus 1950, houdende regeling van de militaire rechter ten aanzien van strafbare feiten, door personen, behorende tot de krijgsmacht, bedoeld in artikel 63, i e van het Wetboek van Militair Strafrecht, binnen het grondgebied van de Verenigde Staten van Indonesië of van Nieuw-Guinea gepleegd.*

Wij **JULIANA,** bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz., enz., enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo wij in overweging genomen hebben, dat het wenselijk is regelen te stellen aangaande de bevoegdheid van de militaire rechter om kennis te nemen van strafbare feiten, binnen het grondgebied van de Verenigde Staten van Indonesië of van Nieuw-Guinea gepleegd door personen, die tot de krijsgmacht, bedoeld in artikel **63, 1**e van het Wetboek van Militair Strafrecht, behoren of behoord hebben dan wel voor deze krijgsmacht waren bestemd;

Zo is het, dat WIJ, de Raad van State gehoord en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk WIJ goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Vanaf het tijdstip van de overdracht van de souvereiniteit over Indonesië worden personen die behoren tot de krijgsmacht, bedoeld in artikel 63, 1e van het Wetboek van Militair Strafrecht, en die op het grondgebied van de Verenigde Staten van Indonesië of van Nieuw-Guinea verblijven, beschouwd als militairen in de zin van het Wetboek van Militair Strafrecht.

Artikel **2.**

De militai e rechter neemt, behoudens uitzonderingen bij de wet gemaakt, kennis van de strafbare feiten vóór de overdracht van de souvereiniteit over Indonesië binnen het in artikel 1 bedoelde grondgebied gepleegd door personen, die ten tijde van het plegen van die feiten, tot de krijgsmacht, bedoeld in artikel 63, 1e van het Wetboek van Militair Strafrecht, behoorden dan wel voor deze krijgsmacht waren bestemd, voorzover deze feiten niet zijn berecht door de Indonesische rechter, die hiertoe vóór de overdracht van de souvereinitrit over Indonesië bevoegd was.

Het recht, dat binnen het in artikel **1** bedoelde grondgebied ten tijde van het plegen van die feiten, op bovenbedoelde personen toepasselijk was, bepaalt de strafbaarheid van het feit en het maximum van de straf, die deswege kan worden opgelegd.

Artikel 3.

Deze wet, welke ook verbindend is voor Nieuw-Guinea, treedt in werking met ingang van de dag, volgende op die van haar afkondiging.

Lasten en bevelen, dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle Ministeriële departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven ten Paleize Soestdijk, 2 Augustus 1950,
JULIANA.

De Minister van Oorlog,
SCHOKKING.
De Minister van Justitie,
STRUYKEN.
De Minister voor Uniezaken
en Overzese Rijksdelen a.i.,
GÖTZEN.

Uitgegeven de vijftiende Augustus 1950.
De Minister van Justitie,
STRUYKEN.

Ministeriële Beschikking van 23 October 1950, Directie Administratieve Diensten, Afdeling B. 7, nr. 161285.

Betrekkelijke ***bevoegdheid*** *Krijgsraden* ***te Velde.***

DE MINISTER VAN OORLOG.

Overwegende dat de berechting van personen, onderworpen aan de rechtsmacht van de militaire rechter, door een krijgsraad te Velde in Nederland, Indonesië of Nieuw-Guinea in sommige gevallen bezwaren met zich brengt, indien de verdachte of beklaagde inmiddels naar Indonesië of Nieuw-Guinea, respectievelijk naar Nederland of Nieuw-Guinea, meer respectievelijk naar Nederland of Indonesië, is vertrokken;

dat ontbreekt een hoogste Nederlandse militaire autoriteit, gesteld boven alle als zodanig aangewezen commanderende generaals;

Gelet op artikel 7 van het Organisatiebesluit Rechtspleging te Velde 1944;

Heeft goedgevonden;

Artikel 1.

Aan te wijzen de Krijgsraad te Velde ,,West" in Nederland, teneinde van de zaak kennis te nemen indien de verdachte of beklaagde naar Nederland is vertrokken en dientengevolge zijn berechting in Indonesië of Nieuw-Guinea bezwaren met zich brengt.

Artikel 2.

Aan te wijzen de Krijgsraad te Velde, benoemd door het Hoofd van de Voorlopige Nederlandse Militaire Missie in Indonesië, teneinde van de zaak kennis te nemen. indien de verdachte of beklaagde naar Indonesië is vertrokken en dientengevolge zijn berechting in Nederland of Nieuw-Guinea bezwaren met zich brengt.

Artikel 3.

Aan te wijzen de Krijgsraad te Velde, benoemd door de Commandant van de Nederlandse legerstrijdkrachten in Nieuw-Guinea, teneinde van de zaak kennis te nemen, indien de verdachte of beklaagde naar Nieuw-Guinea is vertrokken en dientengevolge zijn berechting in Nederland of Indonesië bezwaren met zich brengt.

Artikel 4.

In te trekken zijn beschikking van 11 Januari 1949, Directie Administratieve Diensten, Afdeling B. 7, nr. 291 (L.O. 1949 nr. 15).

ADMINISTRATIEVE REC'HTSPRAAK.

Militair Ambtenarengerecht.

Uitspraak van 21 April 19.52.

Voorzitter: Mr S. Wierda; *Leden:* Mrs E. *G.* van Bisselick en P. Meyes; *Militaire Leden:* Ir M. Tans en V. E. Nierstrasz.

De korpsadnzinistrateur van klager had een toegekende overbruggingstoelage niet verminderd met het bedrag van een weddeverhoging. Bij nota van bemerkingen van ***28*** *September 1951 had de Minister van Oorlog opdracht gegeven hef teveel betaalde terug te vorderen.*

Weliswaar is 's Ministers standpunt, zoals vermeld in de nota van ***28*** *September 1951, ter kennis van klager gebracht en heeft de Minister bij besluit van 2 November 1951 zijn standpunt van 28 September 1951 uitdrukkelijk gehandhaafd, doch terecht is klager in beroep gekomen van het besluit van* ***2*** *November 1951, aangezien tegen de nota van* ***28*** *September 1951 door de korpsadministrateur bezwaren zijn naar voren gebracht en nadien nog overbruggingstoelage aan klager is betaald.*

Het Militaire Ambtenarengerecht stemt in met de door de Minister toegepaste berekening doch vernietigt het besluit van de Minister betreffende de terugbetaling van de vóór September 1951 te veel genoten bedragen, op grond dat het besluit fot vaststelling van de bezoldiging op een lager bedrag strijdt met het rechtsbeginsel der rechtszekerheid.

Anders: Centrale Raad van Beroep: de door de korpsadministrafeur verrichte weddebetalingen dragen slechts een ooorlopig karakter. De Raad verklaart het in eerste aanleg ingestelde beroep ongegrond.

(A.W. art. 58; V.R.B.K.L. 1949 § 24 R.v.A. art. 86).

HET AMBTENARENGERECHT TE 'S-GRAVENHAGE,
RECHT SPREKENDE IN MILITAIRE AMBTENARENZAKEN,

inzake: B. J. K.; klager, in persoon verschenen, tegen de Minister van Oorlog, vermeerder (gemachtigde: J. H. M. Lamers, kapitein der Militaire Administratie bij het Ministerie van Oorlog).

WAT DE FEITEN BETREFT:

Overwegende dat klager onder overlegging van een afschrift van het besluit van verweerder van 2 November 1951, Afd. B 2, Bureau **3,** daartegen beroep heeft ingesteld op 9 November 1951 en op de bij zijn daartoe strekkend klaagschrift aangevoerde gronden heeft gevorderd, vernietiging van dat besluit met bepaling, dat aan klager de schuld van f 175 wordt kwijtgescholden en dat zijn overbruggingstoelage blijft gehandhaafd tot 1 December 1952;

Overwegende dat verweerder niet van contra-memorie heeft gediend;

IN RECHTE:

Overwegende dat blijkens de gedingstukken vaststaat en door partijen niet is betwist, dat aan klager als 1e luitenant, na verrekening van het tegoed, dat voor hem was ontstaan ingevolge de beschikking van verweerder van 21 Mei 1951, tot toekenning van een overbruggingstoelage, maandelijks, in ieder geval eind Septernher 1951 en eind October 1931, is uitbetaald zijn maandelijkse wedde vermeerderd met een overbruggingstoelage van f 20 per maand;

Overwegende dat klager omstreeks eind September 1951 in kennis is gesteld met de nota van verweerder van 28 September 1951, waarin verweerder aan klagers administrateur mededeelde, dat aan klager te veel aan overbruggirigstoelage was uitbetaald en dat het te veel betaalde door deze administrateur op klager diende te worden verhaald;

Overwegende dat noch klager, noch de administrateur de wijze van berekening van verweerder juist achtten en laatstgerioeinde bij nota van 16 October 1951 zijn afmijkericle mening aan verweerder heeft kenbaar gemaakt en ook nog eind Oetoher 1051 aan klager de overbruggingstoelage heeft uitbetaald;

Overwegende dat onder vorengeschetste omstandigheden moet worden aangerionirn. dat de nota van verweerder van 28 September 1951 niet bevatte een definitief besluit van verweerder ten aanzien van de vaststelling van klagers aanspraken op een overbruggingstoelage en zijn schuld, doch dat zodanig besluit eerst tot stand kwam bij het besluit van verweerder van 2 November 1951, waartegen klager derhalve tijdig beroep heeft ingesteld;

Overwegende dat dit besluit in ieder geval behelst:

a) vaststelling van een schuld aan klager, terzake van aan hem teveel uitbetaalde bezoldiging over September 1951 en daaraan voorafgegane maanden, en

b) vaststelling van klagers wedde over October en November 1951 op f 305 per maand;

Overwegende dat een besluit, houdcndc vaststelling van de bezoldiging op een lager bedrag, dan waarop die bezoldiging reeds was vastgesteld en dienovereenkomstig uitbetaald, in het algemeen strijdt niet het rechtsbeginsel der rechtszekerheid;

Overwegende dat deze regel van toepassing is op de vaststelling van klagers bezoldiging over de maand Augustus 1951 en daaraan voorafgegane maanden, doch niet voor die over September 1951 e.v., vermits klager door de kennisneming van de nota van verweerder van 28 September 1951 moest aannemen, dat zou kunnen blijken dat zijn bezoldiging o.m. over September op een te hoog bedrag zou zijn vastgesteld;

Overwegende dat hieruit volgt, dat de vaststelling van klagers schuld moet worden nietig verklaard, behoudens tot een bedrng van f 20, hetwelk klager, gelijk hicrondcr zal blijken te veel is uitbetaald, waaruit tevens zal blijken. dat klagers beroep tegen de vaststelling van zijn bezoldiging over October en November 1951 ongegrond is;

Overwegende toch, dat bij besluit van 21 Mei 1951 op de volgende voet een overbruggingstoelage is toegekend:

„In verband met de omstandigheid, dat van de Eerste-luitenant „der artillerie B. J. K., bij zijn benoeming tot beroepsofficier op „1 December 1950, de voor weddeverhoging tellende diensttijd is „verminderd, waardoor hij in inkomsten achteruit zou gaan, ken ik „— gelet op het bepaalde in de V.R.B.K.L. 1949 (L.O. 1949, nr. „101), par. 24, lid 6, laatste zinsnede — de genoemde officier met „ingang van 1 December 1950 een overbruggingstoelage toe ten „bedrage van het dientengevolge veroorzaakte verschil tussen zijn „wedde als reserve-eerste-luitenant met drie dienstjaren en die als „beroeps-eerste-luitenant zonder dienstjaren. Uiteraard zijn de leden „7, 8 en 9 van genoemde paragraaf van toepassing.";

Overwegende dat voor het Gerecht vaststaat en tussen partijen ook niet is betwist, dat deze overbruggingstoelage, gerekend ingaande 1 December 1950 met juistheid is vastgesteld op f 35 per maand;

Overwegende dat klager blijkbaar van mening is, dat de vaststelling van deze overbruggingstoelage impliceert, dat een verhoging van de wedde van een reserve-eerste-luitenant met drie dienstjaren, tengevolge moet hebben een overeenkomstige verhoging der overbruggingstoelage. voor welke mening echter noch in het besluit van 21 Mei 1951, noch in de Voorlopige regeling van de bezoldigingen van het militaire personeel der Koninklijke landmacht en enige daarmede verband houdende onderwerpen (V.R.B.K.L. 1949, par. 24. leden 6 en 7), enige grond is te vinden;

Overwegende dat dan ook terecht, aangezien klagers wedde op 1 Januari 1951 is verhoogd van f 260 op f 290 en op 1 Maart 1951 op f' 305 per maand, met toepassing van lid 7 van par. 24 van het V.R.B.K.L. 1949, zijn wedde over de maanden September, October en November is vastgesteld op f 305 per maand en zijn overbruggingstoelage is vervallen verklaard;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN,

Verklaart nietig verweerders besluit, voorzover klagers schuld daarbij is vastgesteld op meer dan f 20;

Verklaart het beroep voor het overige ongegrond.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 23 September 1952.

Voorzitter: Mr J. H. Kuiper; *Leden:* Mrs W. *H.* van Basten Batenburg en A. Blom.

(Zie de hiervóór opgenomen uitspraak).

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de gedingstukken en gehoord bovengenoemde verschenen personen;

WAT AANGAAT DE FEITEN VAN HET TWISTGEDING:

Overwegende dat eiser bij schrijven van 2 Noverriber 1951 gericht aan de administrateur van de Luchtdoelartillerieschool te Ede. het navolgende heeft bericht:

„Naar aanleiding van Uw antwoord van 16 October 1951. onge-
„nummerd, op mijn nota van 28 September 1951, Directoraat ad-
„ministratieve diensten, afdeling B 2, bureau 1, nr. 798 A, deel ik
„U mede, dat alle verhogingen van de wedde op de aan een militair
„toegekende overbruggingstoelage in mindering moeten worden ge-
„bracht. Uw mening, dat vermindering van de overbruggingstoelage
„slechts plaats vindt, indien de verhoging van de wedde het gevolg
„is van bevordering of vermeerdering van het aantal voor wedde-
„verhoging tellende dienstjaren, is derhalve niet juist.

„Tenslotte deel ik U mede, dat ik er mede instem, dat de terug-
„betaling van het door de eerste-luitenant B. J. K. teveel genotene
„in maandelijkse termijnen ad f 25 (vijf en twintig gulden) ge-
„schiedt.";

Overwegende dat het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, bij hetwelk gedaagde, toenmaals klager, tegen het in in vorenaangehaald schrijven te zijnen aanzien vervatte besluit beroep had ingesteld, bij uitspraak van 21 April 1952, naar welker inhoud hierbij wordt verwezen, dat besluit nietig heeft verklaard. voorzover gedaagde's schuld daarbij is vastgesteld op meer dan f 20 en het beroep voor het overige ongegrond heeft verklaard;

Overwegende dat eiser tegen deze uitspraak tijdig hoger beroep heeft ingesteld en bij beroepschrift op de daarin ontwikkelde gronden de Raad heeft verzocht de aangevallen uitspraak te vernietigen en gedaagde alsnog in zijn beroep niet-ontvankelijk te verklaren. subsidiair dit beroep ongegrond te verklaren;

Overwegende dat gedaagde niet tijdig van contra-memorie heeft gediend;

IN RECHTE

Overwegende dat voor de Raad op grond van de gedingstukken en het verhandelde te zijner openbare terechtzitting vaststaat:

dat gedaagde, met ingang van 1 September 1949 benoemd en aangesteld tot reserve-eerste-luitenant, bij Koninklijk Besluit van 24 November 1950 met ingang van 1 December 1950 als zodanig eervol is ontslagen met gelijktijdige benoeming en aanstelling, eveneens met ingang van 1 December 1950, tot 1e Luitenant bij het wapen der artillerie;

dat eiser op 21 Mei 1951 ten aanzien van gedaagde het navolgende besluit heeft genomen:

(zie 9de rechtsoverweging uitspraak Ambtenarengerecht);

dat gedaagde's wedde als beroeps eerste-luitenant. zonder dienstjaren, per 1 December 1950 bedroeg f 260 per maand en als reserve-eerste-luitenant, met 3 dienstjaren, per evengenoemde datum zou hebben bedragen f 293 per maand;

dat de aan gedaagde toekomende overbruggingstoelage per 1 December 1950 f 35 per maand bedroeg;

dat als gevolg van een wijziging in de weddeschalen van de Voorlopige Regeling Bezoldiging Koninklijke Landmacht 1949 — verder aan te halen als: „V.R.B.K.L. 1949" — per 1 Januari 1951 de wedde van een beroeps eerste-luitenant zonder dienstjaren — gelijk gedaagde toen was — bedroeg f 290 per maand;

dat gedaagde als gevolg van een wijziging in de voor hem geldende voor weddeverhoging tellende diensttijd per 1 Maart 1951 als beroeps-eerste-luitenant aanspraak kreeg op een wedde van f 305 per maand;

dat vorenvermelde overbruggingstoelage ad f 35 per maand door de administrateur van de Luchtdoelartillerieschaol te Ede aan gedaagde is uitbetaald tot 1 Maart 1951 en die toelage daarna, tot en met de maand October 1951, aan gedaagde is uitbetaald tot een bedrag van f 20 per maand;

dat over de na October 1951 komende maanden aan gedaagde geen overbruggingstoelage meer is uitbetaald;

dat eiser bij nota van 28 September 1951 — met de inhoud van welke nota de gedaagde eind September 1951 in kennis is gesteld — aan voornoemde administrateur heeft bericht, dat de aan gedaagde uitbetaalde overbruggingstoelage, gelet op het bepaalde in par. 24, punt 7, der „V.R.B.K.L. 1949" per 1 Januari 1951 had behoren te zijn verminderd met f 5 per maand en per 1 Maart 1951 had behoren te zijn vervallen;

dat eiser, nadat voornoemde administrateur op 16 October 1951 aan eiser had bericht om welke redenen hij, administrateur, meende de overbruggingstoelage tot de voormelde bedragen terecht en tot de juiste bedragen te hebben uitbetaald, op 2 November 1951 de onder de feitelijke overwegingen weergegeven brief heeft geschreven;

Overwegende dat bij het beroepschrift o.m. is verzocht het door gedaagde ingestelde beroep alsnog niet-ontvankelijk te verklaren, zulks kennelijk op deze grond, dat gedaagde in ieder geval reeds eind September 1951 wist, dat eiser van oordeel was, dat hem, gedaagde, teveel aan overbruggingstoelage was uitbetaald;

Overwegende te dezen aanzien, dat het beroep van gedaagde uitdrukkelijk is gericht tegen eisers vorenaangehaald besluit van 2 November 1951 en 9 November 1951, dus tijdig, bij vorengenoemd Ambtenarengerecht is ingekomen, zodat, waar niet is gesteld noch de Raad is gebleken van enige andere grond, waarop het onderhavige beroep niet ontvankelijk zoude moeten worden verklaard, de eerste rechter gedaagde terecht in zijn beroep heeft ontvangen;

Overwegende dat ook naar 's Raads oordeel het aangevochten besluit van 2 November 1951 moet worden aangemerkt als het principiële en definitieve besluit van eiser te dezer zake ten aanzien van gedaagde genomen;

Overwegende dat weliswaar bij dat besluit van 2 November 1951 eiser heeft gehandhaafd zijn opvatting, neergelegd in vorenvermel-

de, aan gedaagde kenbaar gemaakte, nota van 28 September 1951, doch tegen de inhoud van die nota bij voormeld schrijven van 16 October 1951 door meergenoemde aclministrateur zijn bezwaren tegen hel, door eiser ontwikkelde standpunt zijn kenbaar gemaakt en aan gedaagde over de maand October 1951 ook nog ren overbruggingstoelage van f 20 is uitbetaald;

Overwegende dat voor 's Raads standpunt bovendien nog pleit het bepaalde in par. 12 ad artikel 86 van het ,,Reglement van ad-,,ministratie bij de Koninklijke Landmacht":

dat immers volgens het aldaar bepaalde van de betalingen door de administrateur van een korps verantwoording moet worden gedaan aan het Ministerie van Oorlog, waarna, indien bij dit ministerie daartegen bedenkingen rijzen, deze ter kennis worden gebracht van die administrateur en deze op die bedenkingen moet antwoorden, terwijl eerst daarna ter zake een beslissirig wordt genomen door of namens de Minister van Oorlog;

dat dus niet reeds door het maken van bedoelde bedenkingen (hetwelk te dezen is geschied bij voormelde nota van 28 September 1951), maar eerst door de beslissing, welke na het antwoord van de korpsadministrateur genomen wordt, (te dezen het bestreden besluit van 2 November 1951 een besluit rnet een definitief karakter tot stand kamt;

Overwegende dat derhalve het bestreden besluit niet gezegd kan worden in wezen te bevatten een besluit, houdende een niet-terugkomen op een principiëel en definitief besluit, zodat er geen aanleiding bestaat het beroep van gedaagde deswege ongegrond te oordelen;

Overwegende dat uit het bepaalde in voormelde par. 12 tevens voortvloeit. dat de Raad niet kan onderschriiven het oordeel van de eerste rechter, inhoudende, dat het bestreden besluit, inzoverre het inhoudt de vaststelling van gedaagde's bezoldiging over de maand Augustus 1951 en de daaraan voorafgaande maanden op een lager bedrag dan waarop die bezolding (door de korpsadministrateur) reeds was vastgesteld en dienovereenkomstig uitbetaald, strijdt met het rechtsbeginsel der rechtszekerheid;

Overwegende immers, dat uit het bepaalde in genoemde paragraaf, waarin mede de terugbetaling van teveel uitbetaalde bedragen is voorzien, blijkt, dat de door de korps-administreur vóór de verificatie op het ministerie verrichte weddebetalingen slechts een voorlopig karaliter dragen;

Overwegende dat thans moet worden beslist, of bij het bestreden besluit terecht is uitgemaakt, dat de aan gedaagde uitbetaal'de overbruggingstoelage met ingang van 1 Januari 1951 had moeten zijn verminderd tot f 5 per maand en met ingang van 1 Maart 1951 had moeten komen te vervallen;

Overwegende hieromtrent, dat vorenvermeld punt 7 van par. 24 der ,,V.R.B.K.L. 1949" luidt als volgt:

,,Indien de wedde van een militair, die in het genot is van een ,,overbruggingstoelage, wordt verhoogd, wordt met ingang van de

„dag waarop die verhoging ingaat, de overbruggingstoelage met „het bedrag van die verhoging verminderd. Overtreft het bedrag „van die verhoging dat van de overbruggingstoelage, dan vervalt de „aanspraak op deze toelage.";

Overwegende dat ingevolge het bepaalde in par. 1 der „V.R.B. „K.L. 1949" voor de toepassing dier regeling onder „wedde" wordt verstaan: het „bedrag per maand, vastgesteld als bezoldiging of „onderdeel der bezoldiging van ren wedde-genietende", en onder „bezoldiging": „soldij. zakgeld of wedde, eventueel vermeerderd „met huwelijkstoelage (par 23), overbruggingstoelage (par 15 of „par. 24) en persoonlijke toelage (par. 25)";

Overwegende nu dat partijen verdeeld houdt het antwoord op de vraag, of de bij wijze van duurtetoeslag mede aan militaire ambtenaren en zo ook aan gedaagde kwartaalsgewijs verleende uitkeringen in eens, de daarop verleende voorschotten inhegrepen, bedoeld, voor zoverre te dezen van belang, in de L.O. 1950, nr. 191, dienen te worden begrepen onder het vorenomschreven begrip „wedde";

Overwegende dat gedaagde deze vraag bevestigend beantwoordt, daarbij aanvoerende, dat bij ontkennende beantwoording zijn inkomsten achteruitgaan — en zulks ondanks de hem verleende overbruggingstoelagc — vermits hij vóór 1 Januari 1951 die duurtetoeslag reeds genoot en z.i. per 1 Jaunari 1951 niets anders is geschied dan incorporatie iler voordien genoten duurtetoelage in de weddeschalen;

Overwegende dat voor de Raad en tussen partijen vaststaat, dat gedaagde's inkomsten ingevolge het bestreden besluit inderdaad worden verminderd. doch zulks naar 's Raads oordeel niet wegneemt, dal evenvermelde duurtetoeslag *niet* kan worden begrepen onder „wedde" in de zin van par. 1 der „V.R.B.K.L. 1049";

Overwegende immers, dat blijkens de omschrijving van vorenvermelde par. 1 onder de wedde wel begrepen worden de huwelijks-, de overbruggings- en de persoonlijke toelagen. aldaar vermeld, doch meerbrdoelde duurtetoeslag daarin niet is genoemd of begrepen;

Overwegende dat de Raad mei gedaagde van oordeel is, dat de consequentie van deze opvatting voor gedaagde onbevredigend is, nu hem juist een overbruggingstoelage was verleend teneinde vermindering van zijn inkomsten te voorkonien. doch zulks voor de Raad geen grond kan vormen 'het bestreden besluit deswege nietig te oordelen, zijnde hetzelve immers genomen geheel in overeenstemming met vorenvermelde te dezen toepasselijke algemeen verbindende voorschriften, terwijl niet is gesteld, noch de Raad is gebleken van heb bestaan van enig ander toepasselijk algemeen verbindend voorschrift, met hetwelk dat besluit zoude strijden, noch ook, dat eiser, zijn besluit nemende, van enige hem toekomende bevoegdheid kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven;

dat hiervan te minder sprake kan zijn, nu de gedaagde toegekende overbruggingstoelage hem is verleend op grond van het bepaalde

in punt 6 van par. 24 der „V.R.B.K.L. 1949" en derhalve uit hoofde van een eiser toekomende vrije bevoegdheid tot het toekennen van een overbruggingstoelage zonder dat hierop ingevolge de vorige leden aanspraak bestaat;

Overwegende dat uit het vorenstaande volgt, dat het in eerste aanleg ingestelde beroep in zijn geheel ongegrond was, zodat de Raad, met vernietiging der uitspraak, waarvan beroep, hetzelve alsnog ongegrond moet verklaren;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN,

Vernietigt de uitspraak, waarvan beroep;

Verklaart het door B. J. K.. voornoemd, in eerste aanleg ingestelde beroep, alsnog ongegrond.

REDACTIONEEL GEDEELTE.

Gevangenisstatistiek 1952.

Van het Centraal Bureau voor de Statistiek ontvingen wij de Gevangenisstatistiek 1952. Deze overzichtelijke publicatic, welke 32 bladzijden inhoudt, is verkrijgbaar bij de boekhandel en de Uitgeversmaatschappij W. de Haan N.V., Rembrandtkade 35, Utrecht; prijs f 2,75.

De inhoud is verdeeld in: § 1. Inleidende opmerkingen; a. Wijziging bestemming der gestichten; b. Overzicht bestemming der gestichten; § 2. Bevolking in de strafgestichten; a. Beweging der bevolking; b. Totale en gemiddelde bevolking; verblijfdagen; c. Selectie en differentiatie; § 3. Leeftijd en kerkgenootschap; § 4. Onderwijs, ontwikkeling, ontspanning; § 5.Arbeid; § 6. Verdiende lonen, zakgeld, uitgaanskas; § 7. Gedrag, voorwaardelijke invrijheidstelling; § 8. a. Gezondheidstoestand; b. geestelijke en sociale verzorging; § 9. Economische toestand der ontslagenen; § 10. Gijzeling; § 11. Ter beschikking van de Regering gestelde psychopaten en 2 Tabellen.

Wij nemen daaruit het volgende over:

Wijziging bestemming der gestichten.

De Minister van Justitie deelde bij schrijven van 24 Januari 1952 aan de Procureurs-Generaal bij de Geredhtshoven mede, dat in de Rijkswerkinrichting „Oostereiland" te *Hoorn* plaatsruimte was verkregen voor de executie van hechtenisstraffen en van korte gevangenisstraffen. Ten aanzien van de executie van de hechtenisstraffen werd bepaald, dat over het algemeen een minimum strafrestant van 1 week moet worden aangehouden, terwijl bij plaatsing van veroordeelden tot gevangenisstraf de volgende normen in acht moeten worden genomen: strafrestant minimaal 1 week en maximaal 2 maanden, leeftijd 25 jaar en ouder. Bovendien kunnen alleen degenen, die geschikt geacht worden voor verblijf in algehele gemeenschap, worden opgenomen, derhalve niet de gevangenen, waarvan verwacht kan worden, dat zij door de gemeenschap ten ongunste

zullen worden beïnvloed dan wel. dat zij zelf op deze gemeenschap een ongunstige invloed zullen uitoefenen.

In de strafgevangenis te Groningen werd in Juni 1952 een vleugel bestemd voor verpleegruimte van ter besohikking van de Regering gestelden. In verband daarmede deed zich de noodzakelijkheid voor, de selectie-normen voor opname van gedetineerden aldaar te verzwaren. De voor genoemd gesticht geldende richtlijnen werden beperkt, waardoor bij voorkeur worden opgenomen:

1. veroordeelden, die reeds vroeger onder het regiem van de strafgevangenis te Groningen verbleven;
2. veroordeelden, die ruimschoots aan de in het differentiatieschema gestelde normen voldoen;
3. veroordeelden, die wegens een eerdere veroordeling, welke in het meer nabije verleden is uitgesproken, ter beschikking van de Regering zijn gesteld, dan wel na afloop van hun huidige nog een ter beschikkingstelling moeten ondergaan.

Op 1 Januari 1952 werd de mannenafdeling van het huis van bewaring II te *Utrecht* bestemd tot opname van ter beschikking van de Regering gestelden. Deze afdeling waar de ter beschikking gestelden op hun toekomstige bestemmingen worden geselecteerd. kreeg de naam van Selectie-Instituut.

De strafgevangenis Norgerhaven te Norg kreeg een nevenfunctie te vervullen door het opnemen van kortgestraften. In de desbetreffende afdeling konden zonder noemenswaardige moeilijkheden **333** straffen worden geëxecuteerd.

In November werden op last van de Minister van Justitie de Duitse oorlogsmisdadigers uit Norgerhaven verwijderd.

In huis van bewaring I te 's-Gravenhage werden geen jeugdige verdachten tot de leeftijd van **23** jaar meer ingesloten; zij werden rechtstreeks opgenomen in huis van bewaring II aldaar.

De in de strafgevangenis te 's-Gravenhage in verband met de heterogene samensteling van de bevolking reeds lang gevoelde behoefte om aan de interne selectie bijzondere aandacht te besteden, heeft er in het begin van 1952 toe geleid, dat een der vleugels, welke met aangrenzende tuin van het overige gesticht volkomen kan worden afgesloten, is ingericht ten behoeve van een speciaal daarvoor geselecteerde groep gedetineerden. Voor plaatsing in deze afdeling, aldus vermeldt het jaarverslag, heeft in de eerste plaats als doel voorgezeten, de meest gunstigen te beveiligen tegen verkeerde beinvloeding van de a-socialen Na een observatieperiode van 4 à 6 weken worden alle nieuw ingekomenen in de Gestichtsraad behandeld. De gegevens uit de persoonsdossiers. aangevuld met de indrukken verkregen uit het persoonlijk contact gedurende deze periode, vormen de basis voor de beoordeling welke gedetineerden op grond van hun persoonlijkheid kunrien worden toegelaten tot deze geselecteerde groep. In deze afdeling is een regiem ontworpen, dat er op gericht is:

a. het verantwoordelijkheidsgevoel aan te kweken door het geven

van meer vertrouwen; minder toezicht. grotere bewegingsvrijheid van de ingeslotenen;

b. het gemeenschapsgevoel aan te kweken door allen te doen bijdragen (vrijwillig) in de kosten van celverfraaiing, het onderhoud van de gemeenschappelijke tuin en de inrichting van de eigen recreatiezaal:

c. gepaste vrije tijdsbesteding te activeren;

d. een sfeer te scheppen waarin het mogelijk is om te komen tot aanvaarding van de straf en berusting. noodzakelijke voorwaarden voor zeliinkeer en schuldbesef;

e. de overgang uit de gevangenis naar de vrije maatschappij te overbruggen door het zelfvertrouwen en zelfrespect, dat een gevoelige knak heeft gekregen, te doen herwinnen.

Overzicht bestemming der gestichten.

Bijzondere bestemming van een aantal strafgestichten. (31.12.1952)

Gesticht	(Bijzondere) bestemming
B.S.G. te 's-Gravenhage .	T.b.c.-patiënten, psychisch gestoorden en veroordeelden van 60 jaar en ouder.
B.S.G. te Leeuwarden . .	Gevangenen van 25 jaar of ouder met een strafrestant van ten minste 5 jaar, alsmede alle veroordeelden tot levenslange gevangenisstraf.
B.S.G. te Rotterdam . . .	Alle categorieën vrouwelijke gevangenen.
B.S.G. te Zutphen	Jonge mannen, opgenomen krachtens art. 13 en 13a, Wetboek van Strafrecht.
S.G. te Alkmaar („Schutterswei")	a. Mannelijke gevangenen tot en met de leeftijd van 24 jaar en met een strafrestant van meer dan 6 maanden t/m 1 jaar; b. Vrouwelijke gevangenen tot en met de leeftijd van 50 jaar en met een strafrestant van 3 maanden t/m 2 jaar, geschikt geacht voor verblijf in een algehele gemeenschap en voor werken buiten het gesticht in een gemeenschappelijke werkplaats.
S.G. te Assen	Zie H(uis) v(an) B(waring) aldaar.
S.G. te Dordrecht	Als S.G. Assen.
S.G. te Groningen . . .	a. Ernstige recidivisten, beroeps- en gewoontemisdadigers, met een leeftijd van 25 jaar of ouder en met een straf van ten minste 6 maanden; b. ter beschikking van de Regering gestelden.
S.G. te 's-Hertogenbosch .	Geen bijzondere bestemming. Evenwel mag over het algemeen in deze inrichting het strafrestant niet groter zijn dan 3 maanden.
S.G. te Leeuwarden . . .	Als S.G. Assen.
S.G. te Maastricht . . .	Als S.G. Assen.

N.B. De niet genoemde S.G. hebben geen speciale bestemming.

Gesticht	(Bijzondere) bestemming
S.G. te Norg („Bankenbosch")	Gevangenen met een leeftijd van 25 jaar of ouder, met een strafrestant van meer dan 2 maanden t/m 3 jaar, geschikt geacht voor verblijf in algehele gemeenschap. Zedendelinquenten kunnen in dit gesticht niet worden opgenomen. Verder verblijven in dit gesticht in een afzonderlijke afdeling tot gevangenisstraf veroordeelde militairen van land- en zeemacht, te wier aanzien geen ontslag uit de militaire dienst dan wel ontzetting van het recht om bij de gewapende macht te dienen is uitgesproken.
S.G. te Roermond	Geen bijzondere bestemming. Evenwel mag over het algemeen het strafrestant niet groter zijn dan 1 jaar.
S.G. te Vught („Nieuw-Vosseveld")	Gevangenen tot en met de leeftijd van 24 jaar en met een strafrestant van meer dan 1 jaar.
S.G. te Winschoten . . .	Als S.G. Assen.
S.G. te Zwolle	Als S.G. Assen.
H.v.B. te Almelo	In dit gesticht moet (tijdelijk) het maximum strafrestant worden gesteld op 1 maand.
H.v.B. te Amsterdam III .	Hierin komen alleen personen, geschikt geacht voor verblijf in algehele gemeenschap. Dus niet gevangenen met een leeftijd tot en met 22 jaar, psychisch gestoorden en physiek ongeschikten en de meer ernstige recidivisten.
H.v.B. te Arnhem	In dit gesticht moet (tijdelijk) het maximum strafrestant worden gesteld op 1 week.
H.v.B. te Assen	Tevens hulpstrafgevangenis.
H.v.B. te Breda	Dit huis van bewaring is mede aangewezen als Rijkswerkinrichting voor vrouwen, veroordeeld tot de bijkomende straf van plaatsing in een R.W.I.
H.v.B. te Dordrecht . . .	Tevens hulpstrafgevangenis.
H.v.B. te 's-Gravenhage II .	a. Gevangenen tot en met de leeftijd van 24 jaar en met een strafrestant van meer dan 3 maanden t/m 6 maanden; b. in het voor volwassenen bestemde gedeelte, bij voldoende plaatsruimte, gevangenen met een leeftijd van 25 jaar of ouder en met een maximum strafrestant van 3 maanden.
H.v.B. te Leeuwarden . .	Tevens hulpstrafgevangenis.
H.v.B. te Maastricht . . .	Tevens hulpstrafgevangenis.
H.v.B. te Rotterdam II . .	Als H.v.B. Amsterdam III.
H.v.B. te Utrecht II . . .	Selectiecentrum voor ter beschikking van de Regering gestelde psychopathen. Gevangenen worden in dit gesticht niet opgenomen.
H.v.B. te Winschoten . .	Tevens hulpstrafgevangenis.

N.B. In de huizen van bewaring kunnen, voorzover de plaatsruimte zulks toelaat, gevangenisstraffen met een maximum strafrestant van 3 maanden worden ten uitvoer gelegd. De uitzonderingen hierop zijn in het voorgaande opgenomen.

Gesticht	(Bijzondere) bestemming
H.v.B. te Zwolle	Tevens hulpstrafgevangenis.
R.W.I. te Breda	Zie H.v.B. aldaar.
R.W.I. te Eijgelshoven („Julia")	Politieke delinquenten, die zich vrijwillig hebben opgegeven voor mijnarbeid.
R.W.I. te Hoorn („Oostereiland")	a. Bestemd voor opname van mannelijke, tot de bijkomende straf van plaatsing in een R.W.I. veroordeelde gevangenen, zomede van verpleegden ex art. 432 sub 1 en 2, juncto art. 453. W.v.Sr.; b. executie van hechtenisstraffen, waarbij het minimum strafrestant wordt gesteld op 1 week; c. tenuitvoerlegging van (korte) gevangenisstraffen, waarbij het minimum strafrestant wordt gesteld op 1 week, het maximum op 2 maanden, terwijl de ingeslotenen niet jonger dan 25 jaar mogen zijn.
R.W.I. te Norg („Bergveen")	Politieke delinquenten. Zgn. „Open gesticht".
R.W.I. te Norg („Esserheem")	Zie S.G. te Norg („Bankenbosch"), echter zonder de militairen van de land- en zeemacht, aldaar vermeld. Na een korte observatie in een cellengebouw worden degenen, die hoopvolle reclasseringskansen bieden, overgebracht naar de S.G. „Bankenbosch".

Selectie en differentiatie.

Strafgevangenis „Bankenbosch" te Norg. Dit gesticht was van 1 Januari 1932 af bevolkt met „gunstige" criminele gevangenen. Een regiem werd gevoerd aangepast aan de aard van deze bevolking, gebaseerd op het aankweken van verantwoordelijkheids- en sociaal gevoel, waaruit een sfeer van vertrouwen groeide zowel tussen de gedetineerden onderling als t.a.v. Directie en personeel. In twee daarvoor aangewezen barakken waren door Krijgsraden tot gevangenisstraf veroordeelde militairen aanwezig (w.o. enige Indiëdeserteurs), aan wie gedurende 12 uur per week militaire oefening werd opgelegd. Gezien de aard van het gesticht had geen interne selectie plaats.

Getuigschrift voor meer uitgebreide kennis van het militaire recht aan officieren-juristen.

De reserve-kornet der artillerie Mr H. Hoogenkamp, destijds gedetacheerd bij de Militair Juridische Dienst. thans met groot verlof, heeft met goed gevolg het examen voor meer uitgebreide kennis van hei militaire recht afgelegd.

Onze Redactie wenst kornet Hoogenkamp daarmede van harte geluk en spreekt haar waardering erover uit, dat hij, nadat hij reeds enige tijd met groot verlof de militaire dienst heeft verlaten, zich met succes voor het examen [1]) heeft voorbereid.

[1]) Voor toekenning van het Brevet voor meer uitgebreide kennis van het militaire recht, zie blz. 121.

INGEKOMEN BISDRAGEN.

Artikel 58 van de Wet op de Krijgstucht

door

Mr J. P. VAN ERK.

Er is een zekere moed voor nodig om over een zo afgezaagd onderwerp als de toepassing van artikel 58 van de Wet op de Krijgstucht te schrijven. Maar ik put die moed uit het feit, dat er in de militaire rechtspraak desondanks geen eenheid van opvatting hieromtrent bestaat. Hierin is ná 1945 wel enige verbetering gekomen, maar nog steeds treft men uitspraken aan, die evenals dat vóór 1940 het geval was, van een revolutionaire gezindheid van de militaire rechter ten opzichte van de toepassing van art. 58 W.K. doen blijken. Het merkwaardige van dit alles is, dat nog niet zo lang na het inwerkingtreden van de Wet op de Krijgstucht de redactie van het M.R.T. een beschouwing wijdde aan dit artikel (deel XXIII, 1927/28 pag. 101), waarin weliswaar niet alle gerezen vraagpunten uitputtend werden besproken, maar die blijk gaf van een dusdanig heldere kijk op de toch wel ingewikkelde materie, dat zij m.i. beter lot verdiend had. Dit blijkt des te meer, indien men na lezing van bovengenoemde redactionele bijdrage het voortreffelijke Voorschrift no. 3130 „Handleiding ten dienste van de Krijgs-„raden te Velde" [1]) op pag. 75 e.v. opslaat. Immers dan bemerkt men dat de sohrijver van de bijdrage uit 1927 en de samensteller van de handleiding uit 1953 behalve op één punt — en op dit punt

---

[1]) Waarom dit uit twee delen bestaande voorschrift, dat juist te velde zal moeten worden gebruikt, niet gelijk b.v. de 3102 en 3106 gedrukt en ingebonden is uitgegeven, ohtgaat mij.*)

*) Mogelijk is het antwoord op deze vraag in de volgende mededeling, overgenomen uit het N.v.h.N. van 19 Juni 1954, te vinden:

Overtollige voorraad van militair leerboek ter waarde van plus minus f 47.000,—.

Bij een door de Algemene Rekenkamer gehouden contrôle had het de aandacht getrokken, dat van het boekwerk Handleiding militair recht (boekwerk 3106) een hoeveelheid van ruim 2800 exemplaren ter waarde van plusminus f 47.000,— aanwezig was, zonder dat hierin nog belangrijke mutaties voorkwamen.

De Kamer vroeg daarom aan de Minister van Oorlog tot welke maatregelen dit hem aanleiding gaf.

De Minister deelde daarop mede, dat een vrij grote voorraad was overgebleven o.m. als gevolg van een niet te voorziene wijziging in de verstrekkingsnorm, waardoor aan personeel met groot verlof geen voorschriften meer worden meegegeven.

De Kamer heeft aan de Minister meegedeeld, dat zij deze gang van zaken zeer teleurstellend acht en dat het gebeurde heeft aangetoond, dat aankoop in groten getale van een leerboek als het onderhavige, tot aanzienlijke schade voor het rijk kan leiden.

Voorts wees zij er op, dat docenten veelal bepaalde wensen hebben met betrekking tot de te gebruiken studieboeken, zodat een wijziging in het

sta ik aan de kant van de bijdrage — elkaar als het ware over een afgrond van verwarring en wanbegrip de hand reiken.

Immers beiden gaan uit van de hieronder volgende opvattingen:

I. Indien een feit bewezen, gequalificeerd en strafbaar is, en de rechter bevindt dat het als oneigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp had behoren te zijn afgedaan door de tot straffen bevoegde meerdere, dan moet verwijzing volgen.

II. Indien een feit bewezen en niet strafbaar is, hetzij dat het tenlastegelegde niet strafbaar is, hetzij dat hetgeen van de telastelegging bewezen wordt verklaard niet strafbaar is. en de rechter bevindt dat het aldus bewezen verklaarde een eigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp oplevert, dan moet verwijzing volgen.

Verdeeld houdt hen nog de volledige vrijspraak. Terecht m.i. schrijft de steller van het redactionele artikel hieromtrent: „voor „het geval deze vrijspraak het gevolg is van het feit, dat het t.l.g. „als zodanig niet is bewezen, is o.i. met die vrijspraak de zaak uit."

Het voorschrift 3130 daarentegen gaat uit van het standpunt, dat ook na volledige vrijspraak nog verwijzing kan volgen en geeft hiervoor een knap gevonden toverformule, te weten: „overwegende „echter dat de Krijgsraad bevindt dat de gedragingen van beklaag- „de. dewelke aan de telastelegging ten grondslag liggen, strijdig „zijn met de militaire tucht en orde en derhalve opleveren. . . .".

Zoals gezegd ben ik met de redactie uit 1927 van mening, dat bij een volledige vrijspraak er geen sprake meer zijn kan van verwijzing naar de tot straffen bevoegde meerdere. Voor deze opvatting pleit in de eerste plaats de geschiedenis van de totstandkoming van het 2e lid van art. 58 W.K. Immers via een destijds door Mr FOCK voorgesteld amendement [2]) is het tweede lid in de wet opgenomen. En de bedoeling van het amendement was om te voorkomen, dat bij een vrijspraak, door de militaire rechter gegeven, de vrijgesprokene alsnog terzake van het feit, waarvoor hij vrijgesproken was, zou kunnen worden gestraft door zijn tot straffen bevoegde meerdere. Waar de regering bij nota van wijziging, tengevolge waarvan art. 58 W.K. een tweede lid kreeg, gezegd heeft dat hiermede aan de bedoeling van het amendement FOCK tegemoet gekomen was, meen ik dat wij dit tweede lid dan ook in deze zin moeten lezen. En nu behoeft het geen betoog dat datgene, wat de wetgever dus kennelijk ten aanzien van de tot straffen bevoegde meerdere niet gewild heeft, door een vonnis van de militaire rechter — en dat nog wel een vrijsprekend vonnis — ook niet kan worden bewerkstelligd.

---

lerarencorps derhalve gemakkelijk kon leiden tot invoering van een ander leerboek.

Het college gaf daarom de Minister in overweging van dergelijke boekwerken het risico van de uitgifte bij de uitgever te laten.

De Minister heeft toegezegd met deze suggestie rekening te zullen houden. (Red. M.R.T.)

[2]) Zie omtrent deze kwestie de Bijdrage van B (Mr. W. *A. Boekhoudt)* in deel XIX, pag. **31.**

Een nog sterker argument voor deze opvatting — immers dit torpedeert ook elke poging om langs het telastegelegde feit om te verwijzen — is echter de tekst van het eerste lid van art. 58 W.K. Immers met ,,het onderzoek" kan toch moeilijk iets anders bedoeld zijn dan het onderzoek ter terechtzitting. waaruit in verband met art. 193 R.L. volgen moet, dat onder ,,het feit" niet anders kan worden verstaan dan het telastegelegde en bewezen verklaarde feit [3]).

Toch kan ik niet ontkennen. dat er ook argumenten te vinden zijn voor de opvatting van de samensteller van het voorschrift 3130. Immers terecht heeft de militaire rechtspraak bepalingen uit het Wetboek van Strafvordering toegepast in die gevallen, waarin art. 193 R.L. (185 R.Z.) niet voorziet. Ik doel hier o.a. op de nietigverklaring van de dagvaarding [4]) en de niet-ontvankelijkverklaring van het Openbaar Ministerie en de onbevoegdheid van de militaire rechter [5]). waarbij mi. geen vrijspraak past. Ook de staking van de vervolging tegen een tijdens de procedure erkend dienstweigeraar is een onderdeel van de beraadslaging. dat onze rechtsplegingen niet kennen, maar dat uit de Dienstweigeringswet wordt gehaald. Kennelijk — dit blijkt uit de bewoordingen van zijn toverformule — stelde de samensteller zich op het standpunt. dat ook in dit opzicht de rechtsplegingen ons in de steek lieten en dat dus het krijgs tuchtelijk vergrijp. dat het telastegelegde feit ,,*opleverde*", en dat dus hetzij als sequeel hetzij als oorzaak van het telastegelegde feit door de rechter werd gezien. buiten de in art. 193 R.L. (185 R.Z.) voorziene gevallen. bij vonnis naar de tot straffen bevoegde meerdere kon m-orden verwezen. Terecht heeft de samensteller zich niet durven wagen aan een dispositie of beschikking. waaraan destijds SPRUYT heeft gedacht [6]).

Immers een bij dispositie bevolen verwijzing zou het Openbaar Ministerie in de onmogelijkheid plaatsen in beroep te komen, afgezien nog van het feit, dat hierdoor het gehele systeem van onze Rechtspleging zou worden doorbroken. Immers naar mijne mening — en de jurisprudentie heeft zich ook geheel in die richting ontwikkeld — mag alleen in die gevallen de militaire rechter ongehoorzaam zijn aan het gebod van art. 193 R.L. (185 R.Z.) om of te veroordelen of vrij te spreken. indien deze afwijking gerechtvaardigd wordt door een overeenkomstige regeling in Strafvordering en indien deze afwijking niet in conflict komt met de positie. die de verwijzingsautoriteit in het militaire strafproces inneemt.

Welnu, dat op een nietigverklaring van de telastelegging of een

---

[3]) Zie o.a. het redactionele artikel Art. 58 W.K. in deel XXIII, pag. 101 e.v. in tegengestelde zin.

[4]) Zie onderschrift J.M.v.B. (deel XLII, pag. 290) en H.M.G. 31-5-49 met onderschrift (deel XLII, pag. 434 e.v.).

[5]) H.M.G. 1-10-48 (deel XLII, pag. 36).

[6]) Een en ander over de toepassing van art. 58 W.K. (deel XXXI, pag. 365.

onbevoegdverklaring geen vrijspraak dient te volgen spreekt wel vanzelf, indien men bedenkt dat er niet de minste reden is de burger hier achter te stellen bij de militair, en indien men t.a.v. het eerste geval wil toegeven, dat de verwijzingsautoriteit meer gebaat is bij de mogelijkheid opnieuw te doen dagvaarden, dan zich daartoe door een vrijspraak de weg te zien afgesneden [7]). Dat men bij een niet-ontvankelijkheid van het Openbaar Ministerie eveneens niet behoort vrij te spreken, kan het best worden geïllustreerd aan de hand van de hierboven aangehaalde sententie van het H.M.G. van 1-10-1948. Immers dat de Auditeur-Militair (Fiscaal) niet ontvankelijk is in zijn vordering tegen een erkende dienstweigeraar en dat de verklaring daaromtrent vooraf moet gaan aan het bevel tot staking van de vervolging. valt moeilijk te betwisten. De vervolging wordt dus gestaakt gelijk elke vervolging na niet-ontvankelijkverklaring gestaakt zal moeten worden. Er zou dus moeten worden vrijgesproken van iets. dat er niet is. Dat hier wellicht de positie van de verwijzingsautoriteit in het gedrang komt, valt niet te ontkennen. maar daar kan de militaire rechter niets aan doen, die toch in de eerste plaats de wet, in casu de Dienstweigeringswet, heeft toe te passen. Van hem dan toch te verlangen, dat hij in zijn dictum waanzin neerschriift. alleen om der wille van het svsteem van onze rechtspleging, gaat mij te ver $).

Het zijn dus kennelijk deze klippen, ter omzeiling waarvan de samensteller van het voorschrift 3130 er toe gekomen is om te spreken van .,gedragingen die ten grondslag liggen aan de telaste-.,legging". En dit is, zoals ik reeds gezegd heb. knap gevonden, want hiermede geeft hij dus te kennen, niet te verwijzen terzake van het feit, waarvan beklaagde is vrijgesproken, maar terzake van een feit of feiten, die zich bij kennisneming van het dossier los van hetgeen de vrijgesprokene is ten laste gelegd. naar voren zijn gekomen. En inderdaad, wat geschiedt er anders met de arts, die vrijgesproken door de strafrechter, zich alsnog te verantwoorden heeft voor het Medisch Tuchtcollege, waarbij dit College uit de aard van de zaak niet op grond van de telastelegging gaat oordelen,

---

[7]) Terecht wijst *Franken* ten aanzien van de onbevoegdheid naar de hulp, die. art. 221 vlg. R.L. hier bieden. (Processuële Economie, M.R.T. deel XLIII, pag. 729).

[8]) Ik ben het dus niet eens met *Franken* (Processuële Economie, deel XLIII, pag. 729 noch met *Rollin Couquerque* (onderschrift H.M.G. 1-10-48 (deel XLII, pag. 38), die van geen niet-ontvankelijkverklaring willen weten, omdat het recht tot strafvordering niet bij de Auditeur-Militair (Fiscaal) berust maar hier vrij willen spreken op grond van 193 R.L. (185 R.Z.) laatste zinsnede.

Ik behoor niet tot degenen, die onze Rechtspleging à outrance volgen, ook indien de logica in het gedrang komt. Trouwens *Franken* wil terecht geen vrijspraak bij een onbevoegdverklaring. Dit is in zijn systeem onlogisch, want ook in dat geval is de Auditeur-Militair (Fiscaal) niet ontvankelijk.

Mijn standpunt wordt gedeeld door de samensteller van voorschrift 3130 (zie deel I, pag. 75).

maar de gedragingen van de arts heeft te toetsen aan medische fatsoensnormen?

Afgezien van het feit echter dat hier de strafrechter niet verwijst, ben ik van mening dat er ook overeenkomstig niet het minste bezwaar tegen bestaat. dat na een vrijsprekend vonnis van de militaire strafrechter, de tot straffen bevoegde meerdere de vrijgesprokene alsnog straft voor een gedraging, die uit het strafdossier zou kunnen blijken. mits hij maar niet straft terzake van het telastegelegde. Maar dat wil nog niet zeggen, dat de militaire rechter hiertoe het initiatief mag nemen. Neen, los van alle hierboven door mij aangegeven argumenten komt de militaire rechter m.i. bij verwijzing na vrijspraak in conflict met een van de meest elementaire grondbeginselen van het strafprocesrecht en zou hij sanctie verlenen aan de wijze, waarop in Duitsland tijdens het Naziregiem veelvuldig met vrijgesprokenen (von Fritsch) werd gehandeld. Ik meen dat het onbestaanbaar is met de gerechtigheid, zoals deze moet worden betracht door de strafrechter, in een en hetzelfde vonnis vrij te spreken en aan bestraffing bloot te stellen.

Uit het bovenstaande volgt dus dat naar mijn mening aan een verwijzing in het dictum nimmer een vrijspraak vooraf mag gaan, ook niet indien het een oneigenlijke vrijspraak betreft. Het behoeft geen betoog, dat in deze gevallen tegen een vrijspraak psychologische bezwaren bestaan. ook indien men zich op het standpunt zou stellen. dat het hier niet om de letter maar om de geest gaat [9]).

Ter samenvatting, van het hierboven betoogde concludeer ik dus. dat alleen dan verwijzing naar de tot straffen bevoegde meerdere kan volgen. indien het betreft een telastegelegd en geheel of gedeeltelijk bewezen verklaard feit. Is dit een strafbaar feit, dan moet behalve de bewezenverklaring ook de schuldig- en strafbaarverklaring worden uitgesproken. Is het een niet strafrechtelijk strafbaar feit. dan dient na de bewezenverklaring en schuldigverklaring [10]) slechts de verwijzing te volgen en niets meer. In beide gevallen dient beklaagde dus vooral niet te worden vrijgesproken [11]).

Ik voeg hier nu nog aan toe, dat in die gevallen de militaire rechter dus slechts de keuze heeft uit drie beslissingen: of hij verwijst. of hij spreekt vrij of hij legt straf op [12]). Elke andere be-

---

[9]) Dat deze psychologische bezwaren niet onderschat moeten worden, blijkt uit de klachtbeschikking H.M.G. dd. 3 April 1925 (deel XX, pag. 643). Gestrafte beklaagde zich over het feit, dat hij door de Zeekrijgsraad niet strafbaar was verklaard en vrijgesproken en derhalve meende ook niet krijgstuchtelijk strafbaar te zijn.

[10]) Hier valt duidelijk op het verschil tussen schuldig- en strafbaarverklaring. Beklaagde is naar het oordeel van de militaire rechter schuldig aan het bewezene. Of hij er voor gestraft moet worden als eigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp dus, zal de commanderend officier hebben uit te maken.

[11]) Ook het voorschrift no. 3130 geeft in deze gevallen geen vrijspraak.

[12]) *Franken* ziet m.i. terecht in de verwijzing een soort onbevoegdheid van de militaire rechter. Dus ook in zijn systeem: nimmer verwijzing met vrijspraak (zie deel XLIII, pag. 428).

slissing of zelfs motivering is m.i. in strijd met de duidelijke tekst van art. 58 W.K. en verdoezelt naast de nu eenmaal onmisbare enclaves van de artt. 57. 58 en 60 W.K. de m.i. noodzakelijkerwijs zo scherp mogelijke begrenzing tussen het militaire straf- en tuchtrecht [13]).

Aan de hand van het bovenstaande wil ik nu een aantal vonnissen en sententies, tot op heden in het M.R.T. verschenen. en waarbij artikel 58 W.K. in het geding was, bespreken.

Ik open de rij met een vonnis van de Krijgsraad te 's-Gravenhage dd. 9 Februari 1923, niet gepubliceerd, vernietigcl bij sententie H.M.G. dd. 18 September 1923 (deel XIX. pag. 329). Ik meen dat dit de eerst gepubliceerde botsing tussen de militaire rechter en art. 58 W.K. is.

En nu is het merkwaardige, dat ik slechts één kleine aanmerking op dit vonnis heb. De Krijgsraad toch verklaarde het telastegelegde bewezen, met beklaagde's schuld daaraan, qualificeerde het feit en verwees, *xonder hem vrij te spreken,* de zaak ter verdere behandeling naar de tot straffen bevoegde meerdere. In mijn systeem zou ook nog de strafbaarheid van beklaagde in het dictum moeten zijn opgenomen. Overigens werd dit vonnis terecht vernietigd omdat het een feit betrof, dat begaan was vóór de inwerkingtreding van de Wet op de Krijgstucht.

Dezelfde lof zwaai ik toe aan een vonnis van dezelfde Krijgsraad van 13 April 1923 (evenmin gepubliceerd). Oak hier bewezen- en schuldigverklaring, qualificatie en verwijzing *xonder vrijspraak.* Toch zien wij in dit vonnis de steeds terugkerende wens van de strafrechter om zich met het tuchtrecht in te laten en dur buiten zijn boekje te gaan, door de in het dictum opgenomen *„bepaling dat „het voorarrest bij de uitvoering van de hem opgelegde straf in „mindering zal worden gebracht".* Het behoeft geen betoog, dat de tuchtrechter door deze toevoeging dusdanig wordt heïnfluenceerd, dat van vrije oordeelsvorming van zijn kant niet veel overblijft [14]).

Het H.M.G. gooit echter roet in dit eten bij zijn sententie van 25 September 1923 (deel XIX. pag. 336). Immers bij zijn vernietiging van bovenbedoeld vonnis overweegt het Hof *dat bij toepassing*

---

[13]) In gelijke geest „Vrijspraak en disciplinaire afdoening" (deel XXXIX, pag. 231) en de hierna te bespreken sententie H.M.G. dd. 5 Juli 1935 (deel XXXI, pag. 567).

Zie ook het artikel van Mr. *Vermeer*: „Op de grens van het militaire straf- en tuchtrecht" (deel XLI, pag. 140 e.v.) Ik ga echter niet zo ver als *Vermeer* en *Franken,* die beiden art. **58** W.K. slechts in uitzonderlijke gevallen toegepast willen zien in verband met de autoriteit van de Vlootvoogd (Verwijzingsofficier). Mijns inziens kan de onafhankelijkheid van de militaire rechter geen andere dan in de wet neergelegde beperkingen velen en ik sluit mij dus geheel aan bij de sententie H.M.G. dd. 7 October 1947 (deel XLI, pag. 190).

[14]) Eensluidend „Vrijspraak en disciplinaire afdoening" (deel XXXIX, pag. 231).

van art. 58 W.K. niet eerst een bewezenverklaring en schuldigverklaring behoort te worden uitgesproken.

Aan de andere kant tikte het Hof terecht de Krijgsraad op de vingers door te overwogen, *dat in geval van verwijzing de militaire rechter niet slechts aan het oordeel van de tot straffen bevoegde meerdere dient over te laten, of het voorarrest zal worden afgetrokken, maar ook of een krijgstuchtelijke straf zal worden opgelegd* [15]).

In een redactioneel artikel, getiteld „Vrijwillige Landstorm en „Krijgstuchtelijk Vergrijp" (deel XXI, pag 370), wordt een niet gepubliceerde sententie van het H.M.G. van 15 Mei 1925 besproken, waarin art. 58 W.K. ook een rol speelt en waarin het H.M.G. over stag gaat. Hierin bevestigde het H.M.G. n.l. de bewezenverkaring en schuldigverklaring, zij het óók *de vrijspraak* van de Krijgsraad den Bosch van 6 April 1925, doch verwees met toepassing van art. 58 W.K. de zaak naar de tot straffen bevoegde meerdere, *ter beoordeling of de beklaagde al dan niet behoorde te worden gestraft.*

Hier werd dus m.i. ten onrechte vrijgesproken en een opdracht aan de tot straffen bevoegde meerdere verstrekt. Wat dit laatste betreft wijs ik nog op de woorden: „ter verdere behandeling" in het tweede lid van art. 58 W.K., waaruit duidelijk de wens van de wetgever spreekt, dat ter strikte handhaving van de grens tussen tucht- en strafrecht, de rechter zich onthoudt van elke aanwijzing of meningsuiting, waardoor de tuchtrechter, hoe ook, beïnfluenceerd zou kunnen worden.

Bij zijn sententie van 5 Februari 1926 (deel XXI, pag. 488) gaat het H.M.G. echter opnieuw over stag door een vonnis van de Krijgsraad den Bosch, houdende een *volledige vrijspraak*, te bevestigen, echter met verwijzing naar de tot straffen bevoegde meerdere, eveneens weer *ter beoordeling van de Commanderende Officier latende of beklaagde al dan niet met betrekking tot het feit, waarvan beklaagde vrijgesproken was, als eigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp behoort te worden gestraft.*

Op deze sententie heb ik drie aanmerkingen:

1e. de verwijzing ná volledige vrijspraak;

2e. de opdracht aan de Commanderende Officier;

3e. het aan de Commanderende Officier in het dictum te kennen geven, dat het hier naar 's Hofs oordeel een eigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp betrof [16]).

Bij de sententie van 12 Februari 1926 (deel XXII, pag. 52) krijgen wij dan voor het eerst een blote verwijzing zonder dat het Hof zich dus verklaart over de punten bedoeld in 193 R.L., weliswaar weer met de gewraakte boodschap aan de Commanderende

---

[15]) Zie ook meergemelde sententie H.M.G. van 3 April 1925 (deel XX, pag. 643).

[16]) In eensluidende zin het redactionele artikel „Vrijspraak en disciplinaire afdoening" (deel XXXIX, pag. 231).

Officier in het dictum, na te gaan of beklaagde al dan niet wegens een eigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp dient te worden gestraft. In het onderschrift wordt gewezen op 's Hofs inconsequentie in verband met diens hiervoren besproken beslissingen (deel XX, pag. 643, deel XXI, pag. 370 en 488), door nu te verwijzen zonder eerst vrij te spreken.

Ik zie deze inconsequentie niet. Ik geloof veeleer dat het Hof, tot het inzicht komende dat vrijspraak onverenigbaar is met een verwijzing en de consequentie daaruit trekkende, de vrijspraak achterwege liet.

Neen, 's Hofs inconsequentie lag, zoals hierboven aangegeven, in het tweemaal front veranderen *ten aanzien van de bewezen- en schuldigverklaring.*

Tot aan zijn opheffing tijdens de bezetting blijft het Hof dan consequent de lijn van zijn sententie van 12 Februari 1926 volgen. Immers in zijn sententie van 21 Juni 1927 (deel XXIII, pag. 156) verwijst het Hof wederom zonder meer, eveneens gevolgd door de gewraakte opdracht aan de commanderende officier. Ook de sententie van dezelfde datum (deel XXIII, pag. 163) geeft een gelijke beslissing. Ook bij een oneigenlijke vrijspraak blijft het Hof vasthouden aan zijn standpunt, dat bij verwijzing art. 193 R.L. (185 R.Z.) moet worden genegeerd. Immers bij zijn sententie van 31 Mei 1935 (deel XXXI, pag. 304) verklaart het Hof niet bewezen de omstandigheid bedoeld in art. 114, 3e lid 1°, spreekt beklaagde *daarvan* vrij en verwijst dan zander meer, *nu voor het eerst* ook zonder enige verdere opdracht. In deze weglating zien wij als het ware een aankondiging van 's Hofs sententie van 5 Juli 1935 (deel XXXI, pag. 567), waarin de zaak ten aanzien van een der beklaagden zonder meer wordt verwezen, gelijk ook de Krijgsraad den Bosch (6 April 1935, niet gepubliceerd) deed, maar, en daarbij trekt het Hof de uiterste consequentie van het verwijzen zonder meer, met de overweging, dat aan de verwijzing naar de commanderend officier ten onrechte was toegevoegd, dat aan hem ter beoordeling werd overgelaten, of beklaagde al dan niet een eigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp had gepleegd, aangezien deze autoriteit na onderzoek van de zaak geheel zelfstandig had te beslissen, of hier een eigenlijk of oneigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp was gepleegd, *zonder daarbij door de militaire rechter enigermate te worden beperkt of beïnvloed!* Inderdaad, in een vonnis, waarin wordt verwezen, na volledige vrijspraak of zonder meer, is vanzelfsprekend formeelrechtelijk geen plaats voor een beslissing ten aanzien van de vraag, of de tuchtrechter een eigenlijk of oneigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp zal hebben te berechten. In het dictum hoort deze beslissing, zoals gezegd, in elk geval niet thuis.

Als laatste vóór de bezetting gepubliceerde sententie van dit Hof, waarbij art. 58 W.K. werd toegepast, en wel die van 18 December 1936 (deel XXXII. pag. 582) verlaat het Hof zijn jarenlang inge-

nomen standpunt weer en verwijst, zij het zonder enige opdracht of toevoeging, na volledige vrijspraak van beklaagden.

Hoe was het intussen art. 58 W.K. bij de Marine vergaan?

Het eerst gepubliceerde vonnis van de Zeekrijgsraad Soerabaja dd. 26 Juni 1923 (deel XXIII, pag. 145) is een volledige vrijspraak met verwijzing naar de oommanderend officier. *ter beoordeling of er termen aanwezig zijn om beklaagde terzake van zijn gedragingen op 27 Januari 1923 alsnog krijgstuchtelijk te straffen.*

Tegen deze toevoeging heb ik ook nog dit bezwaar, dat strikt genomen de commanderend officier hier dus alleen een oordeel zou mogen geven, meer niet.

Het H.M.G. (N.I.), sententie van 28 September 1923 (deel XXIII, pag. 197) vernietigt dit vonnis en overweegt — m.i. dus terecht — dat de militaire rechter alleen dan *ter uerdere behandeling* verwijzen mag, indien het die rechter gebleken is, dat het feit een krijgstuchtelijk vergrijp oplevert [17]). Ook hier dus een goed begin.

De daarna gepubliceerde sententie van dit Hof dd. 22 April 1927 (deel XXIII, pag. 149) gaat voort op deze m.i. goede weg, door te verwijzen ná bewezenverklaring en qualificatie. Helaas wordt de schuldigverklaring uit het vonnis van de Zeekrijgsraad te Soerabaja geschrapt en wordt beklaagde vrijgesproken (oneigenlijke vrijspraak dus). Maar duidelijk bepaalt het Hof zich in zijn dictum tot een verwijzing *„onder mededeling van alle stukken, ter verdere behande-„ling naar de tot straffen bevoegde commanderende officier."*

Een rechute vinden wij in het vonnis van de Zeekrijgsraad Soerabaja van 5 December 1927 (deel XXIV, pag. 405), waarbij onder uitvoerige motivering beklaagde volledig wordt vrijgesproken, waarna verwijzing volgt, echter terecht zonder enige verdere opdracht aan de commanderende officier.

Kennelijk op voetspoor van het H.M.G. wijst dan dezelfde rechter op 23 Februari 1934 (deel XXX, pag. 166) een weer zeer uitvoerig gemotiveerd vonnis, waarbij deze zonder zich uit te laten over het al of niet bewezene der feiten, de zaak verwijst naar de tot straffen bevoegde meerdere, overigens eveneens zonder enige verdere opdracht aan die autoriteit. Maar ook het H.M.G. (N.I.) raakte uit de koers, zoals blijkt uit zijn sententie van 11 Januari 1935 (deel XXXI, pag. 162), bijna 8 jaar later gewezen dan de hiervóór besproken beslissing. Het ging hier om een appèl van een t.a.p. gedeeltelijk gepubliceerd vonnis van de Zeekrijgsraad Soerabaja van 11 December 1934, dat m.i. terecht door het Hof onduidelijk werd genoemd.

Immers de Krijgsraad overwoog, dat voor zoveel het sub I telastegelegde betrof, de zaak moest worden verwezen. nu het sub II telastegelegde niet bewezen was bevonden, en verklaarde vervolgens in zijn dictum „van het de beklaagde telastegelegde niet wettig en

---

[17]) Helaas verlaat het Hof dit standpunt in zijn hierna te bespreken sententie van 11 Januari 1935 (deel XXI, pag. 162).

„overtuigend bewezen, als hiervoren overwogen", waarna vrijspraak en verwijzing volgde.

Het Hof overwoog nu, dat ook naar zijn oordeel het sub I telastegelegde bewezen was en het bewezene het strafbare feit van art. 310 W.v.S. inhield, doch overeenkomstig art. 2 W.K. in casu voor krijgstuchtelijke bestraffing in aanmerking kwam. Wat het sub II telastegelegde betrof, achtte ook het Hof de feiten niet bewezen, maar toch beklaagde's handelingen *ten dexe* onbestaanbaar met de militaire tucht en orde.

Tenslotte overwoog het Hof, dat waar beklaagde voor beide telastegelegde feiten reeds krijgstuchtelijk was gecorrigeerd. verwijzing naar de commanderend officier achterwege moest blijven, om dan in het dictum onder vernietiging van het vonnis a qua, voor zover betreft de verwijzing naar de commanderende officier, met bevestiging voor het overige, te verstaan:

le. dat beide telastegelegde feiten respectievelijk opleveren een oneigenlijk en een eigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp;

2B dat krijgstuchtelijke afdoening van de feiten bereids heeft plaats gevonden.

Eensdeels sanctioneerde het Hof dus de verwijzing na de volledige vrijspraak, anderdeels houdt deze srntentie een beslissing in, die geen steun vindt in de wet. Integendeel, de tekst van het le lid van art. 58 W.K. laat ap dit punt geen twijfel, n.l. dat *indien* de rechter van oordeel is, dat het feit hetzij een krijgstuchtelijk vergrijp oplevert, hetzij als oneigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp buiten strafrechtelijke behandeling had behoren te zijn afgedaan, hij verwijzen moet en dus niet, om welke reden ook, de verwijzing mag inslikken [18]). Wellicht dat het Hof zich tot deze beslissing heeft laten verleiden door hetgeen in het 2e lid van art. 58 W.K. is bepaald, maar het behoeft geen betoog. vooral wanneer men ook de totstandkoming van het 2e lid nagaat, zoals ik deze hierboven heb besproken. dat men het in dit lid bepaalde slechts mag zien in verband met het le lid, m.a.w., dat het 2B lid eerst van toepassing is, als de gevallen in het le lid genoemd zich naar het oordeel van de rechter niet hebben voorgedaan [19]).

De Krijgsraad Soerabaja valgt getrouwelijk in zijn vonnis van 22 September 1936 (deel XXXII. pag. 516) deze dwaalleer door insgelijks in zijn dictum te volstaan met te constateren, dat de zaak buiten strafrechtelijke behandeling had behoren te zijn afgedaan. Overigens niets dan hulde voor dit vonnis, dat keurig bewezen verklaart, qualificeert en *schuldig verklaart*, en *niet vrijspreekt*.

Een vonnis van diezelfde Krijgsraad van 22 September 1936

---

[18]) Zie hierna te bespreken vonnissen van Krijgsraad Oost (deel XLVI, pag. **313** en deel XLVII, pag. 89).

[19]) In dezelfde zin het onderschrift bij sententie H.M.G. van 19 Augustus 1947 (deel XLI, pag. 92).

In andere zin „Strafoplegging na verwijzing naar de commanderende officier (deel XXIII, pag. **351).**

(deel XXXII, pag. 529) zou ik het eerste vonnis willen noemen in het M.R.T. gepubliceerd, waaraan ik mij ten aanzien van de toepassing van art. 58 W.K., behalve dan t.a.v. het achterwege laten van de strafbaarverklaring, geheel zou kunnen conformeren. Immers hier verklaart de Krijgsraad het telastegrlegde bewezen, beklaagde er aan schuldig, qualificeert het feit en verwijst dan de zaak.

Van een op 2 Maart 1937 door deze Krijgsraad gewezen vonnis (deel XXXIII, pag. 62) kan u-eer hetzelfde gezegd worden, als hierboven ten aanzien van diens vonnis van 22 September 1936 is opgemerkt. Een overigens foutloos dictum, ontsierd door het achterwege blijven van de verwijzing. nu beklaagde reeds tevoren krijgstuchtelijk was gecorrigeerd. Maar zoals gezegd, de schuldige is hier de Ned. Ind. appèlrechter.

Wederom geheel conform mijn opvatting gewezen is het vonnis van die Krijgsraad van 28 September 1937, als vermeld in de sententie van het H.M.G. (Ned. Ind.) (deel XXXIII, pag. 636). Idem diens vonnis van 25 Januari 1938, eveneens niet gepubliceerd, maar vermeld in 's Hofs sententie van 18 Februari 1938 (deel XXXIII, pag. 717).

En dan komt het H.M.G. (Ned. Ind.) in zijn sententie van 18 Maart 1938 (deel XXXIV, pag. 114) terug op zijn dwaalleer [20]), door de Zeekrijgsraad te Soerabaja naar aanleiding van diens vonnis van 22 Feruari 1938 (niet gepubliceerd) voor te houden — en ik citeer thans woordelijk deze m.i. zeer belangrijke overweging —: „dat art. 58 W.K. den rechter, die tot evengenoemde bevinding „komt" (i.c. dat de zaak buiten strafrechtelijke behandeling had behoren te zijn afgedaan), „de uitdrukkelijke verplichting oplegt „om de zaak onder mededeling van alle stukken ter verdere behan- „deling naar den tot straffen bevoegden commanderenden officier „te verwijzen, in welke verwijzing het beginsel, dat de *disciplinaire* „macht van dien bevelhebbende onaangetast moet blijven, tot uit- „drukking komt en het derhalve den Zeekrijgsraad niet vrijstond „om, vooruitloopende op de veronderstelde zienswijze van dien offi- „cier" (i.c. dat deze in de door hem reeds opgelegde krijgstuchtelijke straf geen wijziging zou brengen) „hem de beoordeling van de „mérites der zaak en daarmede ook de gelegenheid tot herziening „van de ondergane krijgstuchtelijke straf te onthouden."

Inderdaad klare wijn. Jammer slechts, dat het Hof deze niet reeds eerder schonk, doch zo lang onder de kurk hield.

Betreurenswaardiger is echter, dat dit Hof in dezelfde samenstelling amper 6 maanden later, en wel op 28 October 1938 (deel XXXIV, pag. 455) de zaak weer geheel vertroebelt, door te overwegen dat de Zeekrijgsraad Soerabaja bij zijn vonnis van 30 Aug. 1938 (niet gepubliceerd) terecht beklaagde schuldig had verklaard aan het delict van art. 129, lid 5 W.v.M.S., doch in zijn dictum

---

[20]) Zie ook het onderschrift t.a.p., waarin mijn standpunt wordt gedeeld.

volstaat met dit vonnis te vernietigen en de zaak te verwijzen, zodoende de bewezenverklaring, de schuldigverklaring en de qualificatie ten onrechte en in strijd met de 6 maanden tevoren uitgesproken sententie daaruit bannende en zodoende zich dus geheel aansluitende aan het standpunt van het H.M.G. ten deze. Inderdaad kan worden gezegd, dat het kompas niet betrouwbaar bleek.

Het eerst gepubliceerde vonnis, waarin art. 58 W.K. van toepassing werd verklaard, van de Zeekrijgsraad te Willemsoord van 8 Maart 1939 (deel XXXV, pag. 72) gaat weer de goede richting uit. Een gedeeltelijke bewezenverklaring, opleverend een eigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp, wordt echter gevolgd door een vrijspraak en een verwijzing. In mijn systeem had hier de vrijspraak plaats moeten maken voor een schuldigverklaring. Stellig onder invloed van het H.M.G. spreekt dan diezelfde Krijgsraad op 31 Mei 1939 (deel XXXV. pag. 262) een beklaagde volledig vrij wegens het niet bewezen zijn van het telastegelegde en verwijst vervolgens.

Wij vinden dan nog een na de bevrijding gepubliceerd vonnis van de Zeekrijgsraad Soerabaja van 10 Dec. 1940 (deel XXXIX. pag. 470), waarbij in het dictum na de bewezen- en schuldigverklaring verstaan wondt dat het bewezen verklaarde een oneigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp oplevert [21]) en vervolgens de zaak naar de commanderende officier wordt verwezen.

Voorts werd nog gepubliceerd de sententie van het H.M.G. (Ned. Ind.) van 25 Juli 1941 (deel XL, pag. 59), waarbij dit College de taktiek van het Nederlandse H.M.G. volgend, in het dictum, na te hebben verstaan. dat het telastegelegde een oneigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp opleverde, de zaak zonder meer verwijst.

Tot zover dan de jurisprudentie op het stuk van de verwijzing naar de commanderende officier vanaf de invoering van de Wet op de Krijgstucht tot aan de bezetting van ons land. Ik geloof goed te doen. alvorens me te zetten tot de bespreking van de lotgevallen van art. 58 W.K. ná 1945 tot heden, te trachten een globaal overzicht te geven van hetgeen de bestudering van die jurisprudentie mij gezegd heeft. Niet voor niets heb ik een scheiding gemaakt tussen enerzijds de militaire rechter bij de Marine en het Nederlands Indische H.M.G. en anderzijds die van de Landmacht en het Nederlandse Hof. Immers wij hebben duidelijk kunnen zien dat zij praktisch ieder huns weegs zijn gegaan. Buitendien valt het op, dat de richting, door de Marine ingeslagen, min of meer in overeenstemming was met de opvatting van het M.R.T., terwijl de Landmacht en het Nederlandse H.M.G. daarentegen een geheel onafhankelijke koers volgden.

De lezer zal begrepen hebben dat ik aan de ontwikkeling. door de Zeekrijgsraad Soerabaja en het Ned. Ind. Hof aan de toepassing van art. 58 W.K. gegeven, zonder twijfel de voorkeur geef.

Neigden dus eerstgenoemden tot deze toepassing buiten art. 193

---

[21]) Mijn bezwaar tegen deze toevoeging in het dictum besprak ik reeds.

R.L. (art. 185 R.Z.) om, laatstgenoemden heeft welbewust het dwingend bestel van hun rechtspleging en zodoende ook de meest elementaire beginselen van strafrechtspleging voor ogen gestaan [22]).

Op één punt hebben partijen elkaar de hand gereikt en als het ware ieder voor zich het complement geleverd van een geheel, waartegen in de laatste jaren vóór de bezetting van ons land door de militaire rechter dan ook niet meer gezondigd is. Ik doel hier op de twee sententies. respectievelijk van H.M.G. (Ned. Ind.) van 18 Maart 1938 en H.M.G. van 25 September 1923 en van 5 Juli 1935, hiervóór besproken, waarbij de noodzakelijke scheiding tussen straf- en tuchtrechter op het gebied van de verwijzing naar de commanderend officier vlijmscherp werd getrokken. Laatstgenoemde sententies maakten een einde aan elke toevoeging of opdracht aan de commanderende officier buiten de bewoordingen van art. 58 W.K. om, eerstgenoemde wees de militaire rechter op de dwingende verplichting om elke zaak, waarvan bevonden wordt, dat deze buiten de strafrechtelijke sfeer had clienen te blijven, ook inderdaad naar de commanderende officier te verwijzen.

Nu moet mij een bekentenis van het hart. Toen ik na de bevrijding wederom deel ging uitmaken van de militaire justitie. was ik een overtuigd volgeling van de door het H.M.G., de Krijgsraad den Bosch en de tijdelijke vredeskrijgsraden te Utrecht en 's-Gravenhage verkondigde leer. Menige verwijzing zonder meer zal men aantreffen onder de niet gepubliceerde vonnissen van de toenmalige Krijgsraad te Velde T.B.N. en C.S., van de Nederlandse Krijgsraad te Londen en de Krijgsraad te Velde .,West". Maar toen ik tijd kreeg om mij op dit vraagstuk te bezinnen, voelde ik mij op de gronden, in dit artikel uiteengezet, gedrongen deze overigens zo aanlokkelijke toepassing eo modo van art. 58 W.K. te staken.

Laat ons thans zien hoe de militaire rechtspraak na de bevrijding zich ten aanzien van art. 58 W.K. verder heeft ontwikkeld.

De eerste gepubliceerde beschikking op het stuk van art. 58 W.K. na de bevrijding treffen wij aan in de sententie van het H.M.G. van 19 Augustus 1947 (deel XLI. pag. 90). Het ging hier om een overtreding van de Motor- en Rijwielwet. In verband met het bepaalde in art. 37 van die wet overwoog nu het Hof dat het bewezen verklaarde niet strafbaar was en beklaagde derhalve moest worden vrijgesproken. Vervolgens gaf het Hof te kennen dat het gepleegde feit (het niet op bevel van een agent van politie stoppen) in het algemeen een onkrijgstuchtelijke gedraging opleverde, maar nu beklaagde onbepaald zakenverlof genoot, hij door verwijzing naar de commanderend officier veel ernstiger zou worden getroffen, dan indien hij wel strafbaar zou zijn geweest en vermoedelijk tot een lichte geldboete zou zijn veroordeeld. Vervolgens verklaarde het Hof

---

[22]) Uit de toon valt hier de reeds genoemde sententie van het H.M.G. (Ned. Ind. van 25 Juli 1941 (deel XL, pag. 59).

beklaagde schuldig aan het telastegelegde feit, maar hem niet strafbaar en sprak hem tenslotte vrij.

Terecht betoogt het naschrift. dat deze sententie terugvalt op het standpunt. ingenomen doch later weer verlaten door hei Ned. Ind. Hof. respectievelijk bij sententie van 11 Januari 1935 en 18 Maart 1938, en de noodzakelijke scheiding tussen de straf- en de tuchtrechter uit'het oog verliest. Ik meen dat het naschrift terecht in een noot er op attent maakt, dat niet beklaagde, doch het feit niet strafbaar is. Inderdaad, ware het anders, dan zou de qualificatie van het alsdan strafbare feit in de sententie moeten zijn opgenomen [23]). Dit sluit aan op mijn betoog, dat bij verwijzing na qualificatie wel degelijk de strafbaarverklaring van beklaagde in het dictum dient te worden opgenomen. Immers beklaagde is strafrechtelijk strafbaar. dat wast al het water van de zee niet af. Op een persoonlijke uitsluitingsgrond kan hij zich niet beroepen. Past nu de rechter art. 58 W.K. toe en verwijst hij beklaagde's zaak, dan wil dat niet zeggen, dat hij hem niet strafbaar acht, doch alleen dat hij hem in casu niet straffen wil.

Beter kan ik mij dus verenigen met het vonnis van de Krijgsraad Oost van 23 September 1947 (deel XLI, pag. 95), waarin na qualificatie, geheel volgens de door mij uitgestippelde lijn, schuldig- en strafbaarverklaring aan de verwijzing voorafgaat. Oneens ben ik het echter met 's Raads overweging, dat de reeds ondergane krijgstuchtelijke straf in deze voldoende wordt geacht en de Krijgsraad de zaak zelf zou hebben afgedaan met een schuldigverklaring zonder oplegging van straf, indien clit mogelijk geweest mare. Immers deze overweging maakt, zij het dan wellicht meer theoretisch, weer inbreuk op de zelfstandige oordeelsvorming van de commanderend officier, die straks deze verwijzing heeft af te handelen In het naschrift bij een hierna te bespreken vonnis van dezelfde Krijgsraad [24]) wordt het niet ontoelaatbaar geacht, indien de Krijgsraad in de overwegingen van zijn vonnis enige suggestie's over de mérites van een zaak geeft en de door mij afgekeurde overweging zelfs fraai genoemd [25]).

Afgezien van het feit, dat ik — ongetwijfeld onder invloed van de burgerstrafrechter — niet van overwegingen houd, die niet rechtstreeks leiden tot het dictum, ja zelfs van mening ben dat ze in een strafzaak niet thuis horen [26]), acht ik het inconsequent indices over de strafwaardigheid van beklaagde wel uit het dictum te willen

---

[23]) In een naschrift op een vonnis van Krijgsraad West van 24 Mei 1950 (deel XLIII, pag. 702), dat aan hetzelfde euvel mank ging, wordt dit m.i. juiste standpunt nader uitgewerkt.

[24]) Opgenomen in deel XLVI, pag. 313.

[25]) Hierdoor wordt de hierna te bespreken frontverandering van de redactie M.R.T. reeds ingeluid.

[26]) Hierin heb ik het H.M.G. op mijn hand, die in zijn sententies zonder erbarmen elke overweging van die aard schrapt. Zie b.v. sententie van 17 Juli 1947 (deel XLI, pag. 190).

waren, maar ze toelaatbaar te achten in de overwegingen, waaruit het dictum geboren wordt.

Een belangrijke sententie wees het H.M.G. op 7 October 1947 (deel XLI, pag. 190). De Zeekrijgsraad had bij zijn vonnis van 17 Juli 1947 [27]) art. 58 W.K. niet toegepast en als reden daarvoor in zijn overwegingen opgegeven. dat waar geen nieuwe feiten of omstandigheden aan het licht waren getreden, toepassing van art. 58 W.K. in dat geval slechts afkeuring van het beleid van de vlootvoogd zou inhouden [28]). Het Hof overwoog. m.i. terecht, dat een dergelijke beperking van de toepassing van art. 58 W.K. niet op de wet steunt en dat de militaire rechter zelfstandig dient te beoordelen of de zaak buiten strafrechtelijke behandeling behoorde te zijn afgedaan, zonder daarbij gebonden te zijn aan het oordeel van een andere autoriteit.

Inderdaad hier dreigde weer een verdoezeling van de scheidingslijn tussen de beide sferen, ditmaal door de tuchtrechter op het terrein van de strafrechter toe te laten. Terecht herstelde het H.M.G. de scheidsmuur en uit dien hoofde behoort deze sententie mede tot een van de belangrijkste, op het gebied van art. 58 W.K. gegeven.

Een vonnis van de Krijgsraad te Velde K.L. te Semarang van 12 December 1946 (deel XLI, pag. 606) acht het telastegelegde bewezen. laat echter na dit te qualificeren en verwijst dan de zaak naar de commanderend officier *„ter krijgstuchtelijke afdoening"*. Terecht merkt het naschrift op, dat hier een qualificatie gegeven had moeten worden. en wijst op de „merkwaardige aandrang, die „de militaire rechter blijkt te voelen om zijn op art. 58 W.K. ge-„baseerd dictum op te sieren". Inderdaad. waarom toch telkens weer afgeweken van de neutrale bewoordingen van art. 58 W.K.! Tenslotte mis ik in dit dictum de bewezenverklaring, de schuldigverklaring en de strafbaarverklaring van beklaagde.

Eenzelfde versiering treffen we overigens aan in het dictum van een vonnis van de Krijgsraad Noord van 23 April 1948 (deel XLII, pag. 302). Na een volledige vrijspraak *beveelt de Krijgsraad de Auditeur-Militair alle stukken mede te delen aan de commanderend officier, ter beoordeling van het gerapporteerde omkrijgstuchtelijke gedrag met betrekking tot Z.K.H. Prins Bernhard, waarvan de soldaat D. V. S. voornoemd verdacht wordt.*

Begrijpelijk spreekt het naschrift op dit vonnis van een „aarze-„lende greep naar art. 58 W.K.". Toch wijst het dictum veeleer in de richting van het eveneens door de Krijgsraad aangehaalde artikel 198 R.L. Maar waar het naschrift niet over spreekt en waar ik hier toch wel op zou willen wijzen, is de overweging uit het vonnis, dat *„blijkens de processtukken beklaagde zich voorts zou hebben schul-*

---

[27]) Merkwaardig is het dat de veel belangrijkere sententie het alleen maar tot een voetnoot kon brengen.

28) Zie eensluidend Franken's lezing voor de M.R.V. „Verwijzing naar de Krijgsraad of krijgstuchtelijke afdoening" (deel XXXIII, pag. 100 e.v.).

„*dig* gemaakt aan een ongepaste uitlating *met* betrekking tot Z.K.H. „Prins Bernhard, welk krijgstuchtelijk vergrijp hij in samenhang of „verband *met* het hem telastegelegde *zou* hebben gepleegd" [29]).

Duidelijk blijkt uit deze overweging toch dat de Krijgsraad Noord geheel in de lijn bleef van de vooroorlogse jurisprudentie van het H.M.G. ten aanzien van art. 58 W.K., n.l. een verwijzing naar de commanderend officier louter en alleen op groncl van zich in het procesdossier bevindende stukken. En nu is het verwonderlijk en zeker niet in de lijn, door de redactie van het M.R.T. zo strak door alle jaren heen getrokken, dat het naschrift tot slot vermeldt in dit geval een uitspraak volgens art. 58 W.K. te prefereren, en dat zou dan in casu toch niet anders kunnen zijn dan een blote verwijzing volgens het stramien van het vooroorlogse H.M.G. [30]).

Neen, ik meen dat de Krijgsraad alleen dan art. 58 W.K. hier had kunnen toepassen, indien in de telastelegging het krijgstuchtelijk vergrijp was vermeld en dit gedeelte bewezen verklaard had kunnen worden. Van toepassing van art. 198 R.L. kon m.i. geen sprake zijn, omdat de overigens onleesbare inhoud daarvan niet slaat op de militaire strafprocedure als zodanig, en dus ook niet een aanvulling kan zijn van hetgeen omtrent de inhoud van een vonnis in de artt. 193 tot en met 208 R.L. (185 tot en met 207 R.Z.) is bepaald.

Een vonnis van de Krijgsraad te Velde K.L. in Indonesië van 28 October 1948 (deel XLII, pag. 519) geeft dan weer na een volledige vrijspraak een verwijzing, ook ditmaal met een klein versierseltje, te weten: „verwijst de zaak op *grond* van het boven over- „*wogene*" .... Ook hier dus weer de strafrechter, die het niet nalaten kan zich door overwegingen in het vonnis in te laten met hetgeen straks de tot straffen bevoegde meerdere zelfstandig heeft te beoordelen.

Een sententie van het H.M.G. van 22 November 1949 (deel XLIII, peg. 606) geeft, trouwens evenals die hiervoor besproken, duidelijk te kennen, dat het Hof gebroken heeft met het systeem van het vooroorlogse H.M.G. Immers hier een bewezenverklaring, weliswaar zonder schuldigverklaring, daarna de niet-strafbaarverklaring van het bewezene en tenslotte de vrijspraak, voorafgaand aan de verwijzing. Ik behoef er niet meer op te wijzen, dat volgens mij de vrijspraak hier plaats moet maken voor de schuldigverklaring.

Ik meen ook nog te moeten attenderen op een overweging uit een vonnis van de Krijgsraad West van 24 Mei 1950 (deel XLIII, pag. 698), inhoudende, dat waar beklaagde met groot verlof was, een onderzoek omtrent toepassing van art. 58 W.K. niet ter zake

---

[29]) Oneens ben ik het dus op dit punt met de bijdrage van Mr. M. *Krauss*, „De artikelen 57 - 60 W.K." (deel XLIII, pag. 269).

[30]) Ik verwijs o.a. naar het redactioneel artikel in M.R.T. (deel XXIII, pag. 102).

dienende was. Om dezelfde reden als hiervoren aangegeven [31]) meen ik dat deze overweging, hoe goed ook bedoeld, niet in een vonnis thuis behoort.

Bij een vonnis van 20 October 1948 (deel XLIV, pag. **34)** vervalt de Krijgsraad te Velde K.L. te Batavia dan weer in de reeds gesignaleerde fout, bij een volledige vrijspraak en zelfs onder aanhaling van art. 58 W.K. te overwegen, dat aangezien beklaagde reeds krijgstuchtelijk was gestraft, de terugwijzing achterwege behoorde te blijven. Krijgsraad Zuid geeft dan weer bij vonnis van 25 October 1950 (deel XLIV, pag. 264) een volledige vrijspraak met verwijzing. In een vonnis van dezelfde datum (deel XLIV, pag. 312) verklaart deze Krijgsraad de telastelegging nietig en verwijst daarna de zaak. Niet eens ben ik het echter met het argument, in het naschrift tegen dit vonnis aangevoerd. als zou door deze verwijzing het openbaar ministerie de weg tot een hernieuwde poging versperd worden. Men zou hier hoogstens van bemoeilijken kunnen spreken, maar niets behoeft, anders dan op grond van het opportuniteitsbeginsel, de vervolgende autoriteit te weerhouden, de zaak na afhandeling door de commanderend officier opnieuw aan te brengen. Alleen een uitdrukkelijke wetsbepaling in de zin van het 2e lid van art 58 W.K. zou hem die pas af kunnen snijden, maar terecht heeft de wetgever op dit punt geen doorbreking van de scheidsmuur tussen straf- en tuchtrecht gewild. Met de opmerking in het naschrift, dat, waar de Krijgsraad niet is toegekomen aan het onderzoek van het feit, de duidelijke tekst van art. 58 W.K. zich tegen verwijzing verzet, ben ik het volkomen eens. Waar dit ook geldt voor het geval dat de zaak zonder meer verwezen wordt, zien wij in het hier besproken vonnis dan ook een consequente navolging van het door het vooroorlogse H.M.G. ingenomen standpunt [32]).

Het dictum van een vonnis van Krijgsraad Oost van 26 Juli 1950 (deel XLIV, pag. 462) zou ik een model-dictum willen noemen. Immers, bewezenverklaring, schuldigverklaring, qualificatie en strafbaarverklaring van beklaagde gaan keurig vooraf aan de verwijzing. Minder enthousiast ben ik over de uitvoerige overwegingen aan de verwijzing voorafgaande. Immers de Krijgsraad deelde in zijn vonnis aan de commanderend officier mede, dat het college verwijzing hierom gewenst achtte, omdat het de mogelijkheid veronderstelde, dat de reeds opgelegde krijgstuchtelijke straf zou worden gewijzigd in een lichtere. In het naschrift wordt dit vonnis op dit punt, zij het toch niet van ganser harte, de hand boven het hoofd gehouden. De steller vraagt om wijziging van art. 57 W.K. in dier voege, dat de rechter in een dergelijk geval de vrijheid zal krijgen

---

[31]) Zie pag. 445.

[32]) Zie ook de verwijzing na nietigverklaring in het vonnis van deze Krijgsraad van 13 September 1950 (deel XLIV, pag. 315).

de opgelegde krijgstuchtelijke straf te vernietigen en te vervangen door een andere straf.

Alvorens deze suggestie onder de loupe te nemen. wil ik eerst mijn verwondering erover uitspreken, dat de redactie van het M.R.T., altijd een voorvechter van de strenge scheiding tussen straf- en tuchtrechter geweest zijnde, geen duidelijker taal ten aanzien van deze zijsprong van de Krijgsraad gesproken heeft. Het merkwaardige is nog, dat de Krijgsraad er kennelijk niet aan gedacht heeft, dat bekaagde bij de hernieuwde tuchtrechtelijke behandeling van zijn zaak het recht van beklag behoudt. Maar hoe het ook zij, ook hier treffen wij dus weer aan de typische — zij het in casu begrijpelijke — drang, die de militaire rechter er telkens weer toe brengt zich met tuchtrechtelijke beslissingen in te laten.

En wat nu de suggestie tot wijziging van art. 57 W.K. betreft, deze zou m.i. een wijziging brengen in de bestaande verhouding tussen ons militair tucht- en strafrecht, die niet alleen van principiële aard zou zijn, maar in lijnrechte strijd met hetgeen ons steeds door de redactie van het M.R.T. is voorgehouden 33).

Bij de publicatie van een vonnis van dezelfde Krijgsraad van 7 Februari 1951 (deel XLIV, pag. 491) is de bewezenverklaring en het gehele dictum weggelaten. Ik mag aannemen, dat het technisch gelijk is aan dat van 26 Juli 1950, en dus model. Iets meer dan een maand later, n.l. op 21 Maart 1951 (deel XLIV, pag. 501) geeft deze Krijgsraad onder hetzelfde presidium een volledige vrijspraak met verwijzing, geheel op het stramien van voorschrift no. 3130. Dat onder dit vonnis geen naschrift staat, waarin van leer getrokken wordt tegen verwijzing na volledige vrijspraak, duidt eveneens op frontverandering van de redactie op dit punt [34]).

Een laat gepubliceerd vonnis van de Krijgsraad te Velde K.L. te Kediri van 7 Juni 1949 (deel XLV. pag. 602) is in zoverre hier van belang, dat de Krijgsraad via de materiëel-strafrechtelijke bepaling van art. 2 W.v.Mil.Str. de formeel-strafrechtelijke bepaling van art. 398, 90 W.v.Sv. toepassend, schuldig verklaart zonder oplegging van straf en zodoende een naschrift heeft uitgelokt, dat inderdaad terecht de Krijgsraad misbruik van dialectiek verwijt, maar m.i. ten onrechte vraagt, waarom art. 58 W.K. niet werd toegepast. Ieder ervaren militaire rechter toch proeft er bij lezing van dit vonnis duidelijk een meningsverschil uit tussen het vervolgend orgaan en de rechter. De Krijgsraad peinsde dan ook niet over verwijzing, maar wilde sepot, c.q. vervolging van een derde, desnoods tesamen met beklaagde [35]).

Terecht verdiende het overigens model geweaen vonnis van

---

[33]) Zie ook mijn bespreking van het Ontwerp *van den* Bosch onder punt 13 (deel XLIII, pag. 126. Tot mijn niet geringe verbazing in andere zin *Rollin Couquerque* in zijn opstel „Recht van beklag over krijgstuchtelijke straffen" (deel XLIV,, pag. **458).**

[34]) Eveneens ingeluid bij het hiervoor besproken naschrift op vonnis Krijgsraad Noord van 23 April 1948 (deel XLII, pag. 302).

Krijgsraad Oost van 6 November 1952 (deel XLVI, pag. 313) een afwijzend naschrift. Immers hier verviel de militaire rechter weer in de oude fout, zich met het tuchtrecht te willen bemoeien, door te verstaan, dat met de reeds opgelegde krijgstuchtelijke straf kon worden volstaan en de verwijzing achterwege te laten. Dat ik overigens de in het naschrift geopperde toelaatbaarheid van het geven van enige suggesties in een vonnis over de mérites van een te verwijzen zaak ontken, besprak ik hierboven reeds.

In een daarna gepubliceerd vonnis van deze Krijgsraad van 29 November 1932 (deel XLVI. pag. 327) is het dictum niet mede opgenomen. Het gold hier een oneigenlijke vrijspraak met verwijzing en voorzover ik uit de overwegingen kan concluderen, zal in het dictum de door mij gewraakte vrijspraak wel voorkomen [36]). Dezelfde kleine aanmerking heb ik op een daarna gepubliceerd vonnis van deze Krijgsraad van 11 December 1952 (deel XLVI, pag. 535), waarbij inderdaad in het dictum vrijspraak wordt gegeven bij niet-strafbaarheid van beklaagde en verwijzing van zijn zaak. Geen aanmerking, mirabile dictu, heb ik op een verwijzing na schuldigverklaring aan een bewezen verklaard en gequalificeerd strafbaar feit van Krijgsraad West van 1 April 1953 (deel XLVI, pag. 544). Een verwijzing met *vrijspraak* na schuldigverklaring aan een bewezen verklaard en gequalificeerd strafbaar feit treffen wij weer aan bij een vonnis van Krijgsraad Oost (deel XLVI, pag. 618) [37]).

In de huidige jaargang vinden wij dan weer op pag. 89 een vonnis van Krijgsraad Oost van 22 Januari 1953, waarbij dit college in het aangezicht van art. 58 W.K. wederom een bokkesprong maakt, door evenals in zijn hiervóór besproken vonnis van 6 November 1952 (deel XLVI. pag. 313) bij een overigens complete vrijspraak volgens het stramien van voorschrift No. 3130 te verstaan, dat met de reeds ondergane krijgstuchtelijke straf kan worden volstaan [38]). Op een vonnis van deze Krijgsraad van dezelfde datum, gepubliceerd op pag. 91, merk ik weer aan, dat een vrijspraak wordt gegeven bij schuldigverklaring aan een bewezen verklaard niet-strafbaar feit 39).

---

[35]) In hetzelfde vlak ligt de morele moeilijkheid, waarin de Kantonrechter zich bevindt, indien hij een geheide 36 W.V.W. als een simpele overtreding heeft te berechten.

[36]) Ik kan niet nagaan of de Krijgsraad beklaagde schuldig verklaarde aan het bewezen verklaarde niet strafbare feit.

[37]) Een geval, identiek aan de gevallen, berecht bij de reeds op pag. 445 besproken sententie H.M.G. van 19 Augustus 1947 (deel XLI, pag. 90) en het vonnis van Krijgsraad West van 24 Mei 1950 (deel XLIII, pag. 702). Oost viel aan de andere kant van de „Grat" door ten onrechte te qualificeren, maar voorkwam daardoor de moeilijkheid van de keuze tussen niet-strafbaarheid van het feit of niet-strafbaarheid van beklaagde bij toepassing van art. 37 Motor- en Rijwielwet.

[38]) Indien het M.R.T. niet zo achter was met de publicering van Vonnissen, zou Krijgsraad Oost het naschrift op zijn vonnis van 6 November 1952 tijdig hebben kunnen lezen.

Ik eindig thans deze reeks met twee vonnissen van de Krijgsraad West.

Het eerste vonnis is van 15 April 1953 (deel XLVII, pag. 112) en betreft de telastelegging van twee feiten. Het dictum — het belangrijkste deel van het vonnis — werd niet mede gepubliceerd, doch ik meen te moeten biechten, dat de Krijgsraad beklaagde weliswaar model schuldig verklaarde aan het als bewezen verklaarde en gequalificeerde feit sub I telastegelegd, doch hem ten onrechte deswege *niet straf baar* verklaarde en voorts weliswaar zonder verder te struikelen beklaagde schuldig verklaarde aan het als bewezen aangenomen feit, sub II telastegelegd, hem deswege niet strafbaar verklaarde en daarvan vrijsprak, doch tenslotte de zaak *in zijn geheel* verwees. Ten onrechte werd dus beklaagde niet strafbaar verklaard aan het gequalificeerde feit, waarvan het des Krijgsraads bedoeling was, dat het door de commanderend officier verder zou worden behandeld en ten onrechte verwees de Krijgsraad de zaak *in zijn geheel* naar de commanderend officier, aangezien hij van het sub II telastegelegde was vrijgesproken (ontslag van rechtvervolging) [40]).

Het tweede vonnis van deze Krijgsraad is van 2 September 1953 (deel XLVII, pag. 201), waarbij beklaagde in het dictum — eveneens niet gepubliceerd — schuldig aan het bewezene, doch deswege niet strafbaar wordt verklaard en vervolgens ten onrechte wordt vrijgesproken, aangezien de Krijgsraad de zaak verwees.

In ieder geval blijkt uit deze twee vonnissen, dat ook hier weer de vos de passie preekt.

Na de bevrijding zijn slechts drie vonnissen door de Marinerechter gewezen, waarbij art. 58 W.K. werd toegepast, die gepubliceerd zijn. Dit vindt natuurlijk zijn verklaring in het feit, dat de verhouding in numerieke sterkte tussen K.L. en Marine na de bevrijding zich geheel wijzigde, hetgeen zich weerspiegelde in het aantal der wederzijds gewezen vonnissen.

Een vonnis van de Krijgsraad bij de Zeemacht in Oost-Indië van 13 Februari 1948 (deel XLI, pag. 322) geeft een uitvoerig gemotiveerde volledige vrijspraak en bepaalt dan *„dat een afschrift „van het vonnis met duidelijke omschrijving van de laakbare hande- „lingen van beklaagde als bovenvermeld aan de commanderend offi- „cier zal worden gelaten ter kennisneming en ter overweging of*

---

[39]) Met het naschrift sub 20 ben ik het niet eens. De Rechter kan nu eenmaal in casu een keuze maken tussen het geheel aan zich zelf houden van de zaak en het afsplitsen van het krijgstuchtelijk vergrijp. De keuze kan o.a. door de onderlinge verhouding van de beide feiten worden beinvloed. In ieder geval kan men alleen afsplitsen, indien men in art. 58 W.K. onder het woordje „feit" het bewezen verklaarde feit verstaat. In zoverre volgde Oost niet één lijn.

[40]) Hier had dus het sub I telastegelegde moeten worden afgesplitst, gelijk Krijgsraad Oost deed in zijn hiervoor besproken vonnis van 22 Januari 1953 (deel XLVII, pag. 92).

„beklaagde alsnog *krijgstuchtelijk* zal worden gestraft." Inderdaad bleef er van dit vonnis in het naschrift niet veel heel en werd de Zeekrijgsraad nog eens gewezen op de vooroorlogse jurisprudentie. o.a. van H.M.G. (N.I.) en H.M.G., zoals hierboven reeds besproken [41]). Het merkwaardige was bovendien dat de Zeekrijgsraad art. 185 R.Z. (193 R.L.) aanhaalde.

Het vonnis van de Zeekrijgsraad te 's-Gravenhage van 9 Juni 1949 (deel XLIII, pag. 36) mag een model genoemd worden van de toepassing van art. 58 WK. In het dictum toch treffen we aan achtereenvolgens de bewezenverklaring, de schuldigverklaring, de niet-strafbaarverklaring van het bewezene en tenslotte de verwijzing. Zeer nauwkeurig eindigt het dictum met een vrijspraak ten aanzien van hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan als bewezen is aangenomen.

Ook in het vonnis van diezelfde Krijgsraad (ongedateerd) (deel XLIV. pag. 499) wordt dezelfde m.i. juiste techniek toegepast [42]).

En daarmede zijn wij dan aan het einde gekomen van de lange rij van toepassingen van ons artikel 58 W.K. Wanneer ik nu weer de beslissingen. ná 1945 op dit punt gepubliceerd, in vogelvlucht bezie dan meen ik, dat duidelijk is te bespeuren, dat de belangrijkste steun en voorlichting, die het Ned. Ind. H.M.G. vóór de oorlog in rustiger sfeer aan de overzeese lagere militaire rechter gaf, was weggevallen. In de luttele jaren, dat dit college ná de oorlog heeft gefungeerd. heeft het. ook door de schaarse en late publicering, van zijn uitspraken, zijn richting en leiding gevende arbeid niet weer tot volle ontplooiing kunnen brengen. Ook aan de in Indonesië slechts kort zitting gehouden hebbende kamer van het H.M.G. heeft uit de aard van de zaak de gelegenheid ontbroken 's Hofs stempel te drukken op de militaire rechtspraak aldaar.

Zo zien wij dus een betrekkelijk stuurloze rechtspraak op het stuk van de toepassing van art. 58 W.K. bij de Zee- en Landmachtkrijgsraden buiten het Rijk in Europa. Dit uit zich in allerlei gewraakte toevoegingen en versieringen bij de verwijzing en in diverse pogingen om ook buiten de bepalingen van art. 58 W.K. om, zich op het terrein van de tuchtrechter te begeven.

Wat de toepassing van art. 58 W.K. sinds de bevrijding bij de hier te lande gevestigde colleges betreft, merken wij op, dat Krijgsraad Oost de meeste moeite had zich binnen de grenzen van art. 58 W.K. te houden, waarbij wij natuurlijk niet moeten vergeten, dat bij de snelle opbouw van ons leger er uit de aard van de zaak aan de tuchtrechtspraak wel eens wat mankeerde. Daartegenover heeft deze Krijgsraad ons twee mooie beslissingen gegeven ten aanzien van de berechting van een strafbaar feit in samenhang met een

---

[41]) Zie ook het ingezonden stuk „Critiek" (deel XLII, pag. 5).

[42]) Ten onrechte meldt de door de redactie M.R.T. vervaardigde kop bij dit vonnis: „Vrijspraak en verwijzing". De Krijgsraad sprak niet vrij, en terecht.

krijgstuchtelijk vergrijp [43]). Technisch weldoordacht waren voorts de enkele gepubliceerde na-oorlogse toepassingen van art. 58 W.K. bij de Zeekrijgsraad te 's-Gravenhage.

Voorts gaf het H.M.G. ons twee zeer belangrijke richtlijnen ten aanzien van de verwijzing naar de commanderend officier.

De eerste was zijn duidelijk oordeel, dat de militaire rechter geheel zelfstandig, en zonder zich te laten beïnvloeden door het oordeel van Vlootvoogd of Commanderend Generaal, te beslissen heeft of een naar de Krijgsraad verwezen zaak al of niet in de strafrechtelijke sfeer thuis behoort.

De tweede was 's Hofs definitieve breuk met de door het vooroorlogse H.N.G. gevolgde methode van verwijzing na volledige vrijspraak of verwijzing zonder meer.

Tenslotte signaleerde ik een duidelijke wijziging in het standpunt van de redactie M.R.T. ten aanzien van de toepassing van art. 58 W.K., zo el wat betreft verwijzing na volledige vrijspraak als de beïnfluencering van de tot straffen bevoegde meerdere door met dit doel in het vonnis opgenomen overwegingen. hetgeen een vaste lijn in de na-oorlogse rechtspraak zeker niet heeft bevorderd.

Ik wil nu, gewapend met hetgeen de door mij besproken jurisprudentie mij geleerd heeft, het voorschrift No. 3130 nog eens onder de loupe nemen.

Als gevolg daarvan, maar om tevens tot een welomlijnd resultaat van mijn naarstig snuffelen in de vele jaargangen van het M.R.T. te komen, meen ik dat dit voorschrift — en ik onderschat daarbij dus niet de grote steun die het geven kan aan de zich buitengaats bevindende of voor herhalingsoefeningen opgeroepen militaire rechter — op pag. 75 en 76 als volgt moet komen te luiden:

5. *Verwijzing naar de straffen bevoegde commanderende officier.*

Deze verwijzing kan zich in de ondervolgende gevallen voordoen:

A. Het ten laste gelegde wordt bewezen verklaard en gequalificeerd:

.....

„Overwegende, dat de Krijgsraad bevindt, dat de zaak, één der „in art. 2 nrs. 2—6 van de Wet op de Krijgstucht vermelde straf„bare feiten opleverende, buiten strafrechtelijke behandeling om had „behoren te zijn afgedaan, zodat met toepassing van art. 58 W.K. „onder mededeling van alle stukken de zaak ter verdere behande„ling behoort te worden verwezen naar de tot straffen bevoegde „Commanderende Officier van beklaagde;

„Gezien de artikelen ..... (bevoegdheidsartikelen en art. 58 „W.K.);

„Rechtdoende.....enz.;

„Verklaart beklaagde schuldig aan het hierboven als bewezen

---

[43]) Ik doel hier op de vonnissen van 22 Januari 1953 (deel XLVII, pag. 92) en van 12 November 1952 (deel XLVI, pag. 623).

„aangenomen en gequalificeerde strafbare feit en hem deswege „straf baar;

„Verwijst de zaak onder mededeling van alle stukken naar de tot „straffen bevoegde Commanderende Officier;

„.....".

B. Het ten laste gelegde is wel bewezen verklaard doch is niet straf baar 44).

„.....,

„Overwegende, dat het aldus bewezen verklaarde echter niet op- „levert een feit bij enige wettelijke bepaling strafbaar gesteld;

„Overwegende te dien aanzien dat.....;

„Overwegende, dat het bewezen verklaarde echter wel oplevert „een krijgstuchtelijk vergrijp zoals dit is omschreven in artikel 2 „nr. 1 van de Wet op de Krijgstucht, zodat met toepassing van „art. *58* W.K. onder mededeling van alle stukken de zaak ter „verdere behandeling moet worden verwezen naar de tot straffen „bevoegde Commanderende Officier van beklaagde;

„Gezien de artikelen..... (bevoegdheidsartikelen en art. *58* „W.K.);

„Rechtdoende enz.;

„Verklaart beklaagde schuldig aan het hierboven als bewezen „aangenomen feit, doch dit niet te zijn een strafbaar feit;

„Verwijst de zaak..... enz.;

„.....".

Dit is dan de piste, waarbinnen m.i. bij toepassing van art. *58* W.K. de militaire rechter dient te blijven.

Dit zijn de gebeeldhouwde lijnen van het vonnis-technische sonnet, aan art. *58* W.K. gewijd.

Nu rest mij nog de vraag te stellen, wat de tot straffen bevoegde meerdere te doen staat, indien hem een strafdossier ingevolge het bij art. *58* W.K. bepaalde ter verdere behandeling wordt toegezonden. Zonder twijfel behoort het vonnis of de sententie (in afschrift) bij de stukken te worden gevoegd. Daarover zal, mede op grond van de tekst van art. *58* W.K., wel geen verschil van mening bestaan. Dit heeft echter tot gevolg, dat de commanderend officier van de inhoud van het vonnis kennis neemt. Nu is de vraag, wat hij, indien hij van oordeel is, tot bestraffing te moeten overgaan, als strafreden op de straflijst moet invullen. Het behoeft geen betoog, dat in de normale gevallen van krijgstuchtelijke ,bestraffing, buiten art. *58* W.K. om, de strafreden moet inhouden een duidelijke

---

44) Ik heb, gelijk ook het voorschrift No. **3130** doet, geen voorbeeld willen geven van een niet strafrechtelijke strafbaarheid van beklaagde op grond van een persoonlijke strafuitsluitingsgrond. Theoretisch is ook daarbij toepassing van art. **58** W.K. denkbaar, doch ik ben een dergelijk geval in de jurisprudentie niet tegengekomen. Mocht het zich ooit voordoen, doordat b.v. in de telastelegging een krijgstuchtelijk vergrijp verweven is met het strafbare feit, dan zal formulier **A** overeenkomsitg moeten worden aangevuld.

feitelijke weergave van hetgeen misdreven werd. Niet alleen de gestrafte heeft hier recht op. zowel om precies te weten waarin zijn feilen bestond, als ook om bij een eventueel beklag in staat te zijn, hetgeen hem aangewreven werd te ontzenuwen, maar ook de beklagmeerdere moet uit de strafreden kunnen opmaken. waarom het gaat, teneinde zich een oordeel te kunnen vormen [45]). Buitendien speelt een eventuele straflijst nu eenmaal een belangrijke rol bij de beoordeling van het doorgaand gedrag van de militair en alleen indien de in de strafredenen vermelde gedragingen, zij het in kernachtige bewoordingen, zo feitelijk mogelijk worden weergegeven, kan de straflijst aan dit doel beantwoorden [46]).

Ik heb vele straflijsten onder ogen gehad. Bij het merendeel kon ik mij, zonder de man gezien of gesproken te hebben, reeds een oordeel vormen aangaande verschillende facetten van zijn persoonlijkheid. Een slechts qualificaties bevattend strafregister daarentegen zegt ons in de meeste gevallen niets daaromtrent.

Ik meen dan ook dat de commanderend officier zich zal moeten hoeden teveel naar het hem toegezonden vonnis te kijken. Niet alleen dat hem dit wellicht toch op de een of andere wijze zou beinvloeden, maar wat erger is. het zou hem er wellicht toe brengen, bij een oneigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp de qualificatie op de straflijst in te vullen. Want bestaat er in het algemeen geen bezwaar tegen het overnemen van de bewezenverklaring uit het vonnis, vooral bij een eigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp, mits deze bewezenverklaring toch nog dermate feitelijk is, dat de strafreden blijft voldoen aan de hierboven genoemde eisen, zeer zeker doet de commanderend officier de gestrafte een onrecht aan. indien hij de qualificatie uit het vonnis overneemt.

Ik meen goed te doen hiervan een voorbeeld uit de praktijk te nemen ter verduidelijking van dit, mijn standpunt. Een soldaat had het polshorloge van een kameraad weggenomen en had dit verstopt teneinde het t.z.t. mee naar huis te nemen. Enige uren daarna. toen hij de wanhoop van zijn naar diens eigendom–zoekende chambrégenoot aanschouwde, kreeg hij spijt. haalde het horloge op teneinde het terug te geven. Op de kamer terugkerend was daar de marechaussee, die hem fouilleerde. Deze feiten, zowel het oogmerk van toeëigening als het berouw, stonden vast en de Krijgsraad verwees. Nu behoeft het toch geen betoog. dat de qualificatie ,,diefstal" om tientallen redenen niet op 's mans straflijst thuis behoort. En dat de man, die achteraf ten onrechte naar de Krijgsraad wordt verwezen, een andere strafreden op zijn straflijst dient te krijgen. dan hij, wiens oneigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp met instemming van Vlootvoogd of Commanderend Generaal direct krijgstuchtelijk wordt gecorrigeerd, daarvoor zijn dan ook m.i. geen steekhoudende argumenten aan te voeren.

---

[45]) Zie „Handleiding Militair Recht" Nr. 3106, pag. 158, punt 175.
[46]) Zie deel I „De Practijk van het Militaire Tuchtrecht", pag. 164-165.

Het doet mij dan ook genoegen te hebben mogen constateren dat in het algemeen ook bij toepassing van art. 58 W.K. de strafopleggers los van het vonnis de strafreden concipiëren [47]).

Ik meen het hierbij te mogen laten. Doel van dit opstel was orde te scheppen, waar wanorde heerste. Of ik hierin geslaagd zal zijn, zal de toekomst leren.

Rechtspraak over principiële dienstweigeraars

door

Dr L. M. ROLLIN COUQUERQUE.

Suum cuique.

Het op blz. 381 e.v. van deze jaargang opgenomen opstel van Mr J. W. SMITS over de behandeling van principiële dienstweigeraars in foro geeft mij aanleiding om ook mijnerzijds enige opmerkingen te dezer zake onder de aandacht van belangstellende lezers te brengen.

In de eerste plaats raken deze opmerkingen het derde lid van art 2 der wet van 13 Juli 1928 (Stb. n° 357), luidende:

„Bij gunstige beslissing" [van de betrokken Minister] „op het „verzoekschrift" [om erkenning van de rechtmatigheid van zijn gewetensbezwaren tegen de militaire dienst] „wordt de strafver- „volging gestaakt."

Deze alinea kwam reeds voor in het oorspronkelijke wetsontwerp, werd niet toegelicht en ondervond bij de verdere behandeling geen critiek. [1])

Toch bezit zij een tot dusverre nog niet opgemerkt gebrek: de wetgever laat, in strijd met de leer der trias politica, aan het uitvoerend gezag (minister en commissie) de mogelijkheid om invloed uit te oefenen op in rechterlijke behandeling zijnde militaire strafzaken. een invloed. welke leidt tot een zelfs aan de openbare aanklager niet toegestaan sépôt.

Dat deze in theorie ongeoorloofde en op die grond onrechtmatige invloed in de vorm, welke hem gegeven is, niet-bedoelde gevolgen hebben kan. is duidelijk wanneer men te doen heeft met een beklaagde. die niet alleen wegens dienstweigering maar ook wegens een ander strafbaar feit — b.v. belediging of feitelijke aanranding van de meerdere, die de order gaf om de uniform aan te trekken —

---

[47]) Een uitzondering, die mij altijd bijgebleven is, was: „diefstal in vereniging", terwijl de Krijgsraad de zaak als eigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp verwezen had, aangezien de eigendom van het weggenomen goed niet vaststond. De strafreden had m.i. moeten luiden: „Aan een hengel, geaast met spek, een eend uit de fortgracht gevangen, deze daarna geplukt, gebraden en samen met N.N. opgegeten."

[1]) Zie het wetsontwerp in M.R.T. XVII blz. 550. De later uitgekomen en mondelinge behandeling in M.R.T. XIX.

naar de militaire rechter was verwezen. Naar de letter van de wet wordt dan ook het proces wegens het andere feit niet verder voortgezet.

Had de wetgever zijn positie en taak in deze beter begrepen, dan had het slot van deze alinea niet anders moeten inhouden dan dat in dit bijzondere geval de strafbaarheid van de dienstweigering opgeheven of vervallen zou zijn. De strafvervolging, welke op de verwijzing gevolgd is, moet door een beslissing van de militaire rechter worden beëindigd.[2]) Een bepaling als die welke hier ter sprake is, past, zoals gezegd, aan de wetgever niet, ook al omdat zij schijnt te bevatten zeker wantrouwen in de militaire rechter als zou deze in staat zijn toch een veroordeling uit te spreken.

Deze gedachtengang zat bij mij voor toen ik het door Mr SMITS aangehaalde naschrift formuleerde, waarbij ik het bevel van het Hoog Militair Gerechtshof om de procedure te staken afkeurde. De wetgever was hem (hoewel ten onrechte) vóór en, zoals Mr SMITS reeds deed uitkomen, moesten ondanks dit bevel nog enige tot de procedure behorende formaliteiten vervuld worden, formaliteiten van de soort, welke op een vrijsprekend vonnis doorgaans moeten volgen. Vandaar mijn conclusie in het evenbedoeld naschrift. 3)

Mr SMITS meent intussen, dat zodanig bevel gericht is tot de openbare aanklager, die de zaak anders zou moeten aanbrengen. Deze opvatting steunt, naar mijn mening, op een ten onrechte onderstelde overeenkomst van de openbare aanklager met een ambtenaar van het openbaar ministerie. Juist in het eigenlijke strafproces van oud-hollandse oorsprong is de openbare aanklager geheel afhankelijk van het welmenen van de rechter, dien hij moet adviseren in zijn gemotiveerde conclusie van eis. Over dag en uur van de terechtzitting moet hij zich richten naar de agenda van het college; om zijn conclusie van eis over te leggen behoeft hij de autorisatie van die rechter (R.L. 169, R.Z. 174, P.I. 75); hetzelfde geldt voor het houden van pleidooien (RL. 176, 177, R.Z. 181, 182, P.I. 75) en het ligt voor de hand, dat een bevel van diezelfde rechter aan de openbare aanklager geen zin heeft. Vandaar mijn suggestie in meerbedoeld naschrift of het bevel tot de rechter zelf gericht is. Deze is toch de motor van hetgeen de plicht is van de, in zekere zin aan hem ondergeschikte, openbare aanklager en hij zal die motor niet in gang zetten indien de wet hem (nog eens: ten onrechte) een halt heeft voorgeschreven. Wil men dergelijke weigering niet-ontvankelijk-verklaring noemen[4]), dan is hier geen bezwaar tegen.

Dit alles, de wetsbepaling incluis, geldt voor zaken, welke reeds naar de militaire rechter zijn verwezen, in welke de beklaagde hetzij

---

[2]) Aldus de Memorié van Antwoord II omtrent het ontwerp dat geleid heeft tot de wet van 31 October 1912 (Stb. no.); zie M.R.T. I blz. 149.

[3]) In dezelfde zin M.R.T. XLV blz.: 48 en 52 voorlaatste alinea.

[4]) H.M.G. 8 Maart 1949, M.R.T. XLII blz. 424.

voor het eerst hetzij in revisie zijn gewetensbezwaren in een verzoekschrift ter beslissing voorbrengt.

Want vóór de verwijzing is er nog geen strafvervolging gaande en, wanneer een verdachte vóórdat zijn zaak zover gevorderd is, zijn gewetensbezwaren langs de hiërarchieke weg en dan ook langs de tot verwijzing van zijn zaak bevoegde wmmanderend officier heeft voorgebracht. zal deze laatste uit de aard van het gebeurde zijn beslissing omtrent het aan de zaak te geven gevolg uitstellen totdat de beslissing van de hiervoor aangewezen commissie hem bekend is geworden. In zoverre is hier van een praejudiciëel geschil sprake. Het is van ongeveer dezelfde soort als het onderzoek ingevolge de marine-scheep-ongevallenwet bij scheepsrampen ingesteld en beslist. In verband met de mogelijkheid, dat hier ook sprake kan zijn van strafvervolgingen tegen marinepersoneel, verdient het aanbeveling om de resultaten van het eerst bedoelde onderzoek af te wachten voordat over mogelijke verwijzing van verdachten wordt beslist.

Voorts wordt niet gesproken over de wijze, op welke de officier-commissaris, die na de verwijzing voorlopige informatiën inwint, van een gunstige beslissing omtrent de gewetensbezwaren van dienst geweigerd hebbende verdachten van de staking der strafvervolging kennis krijgt. Sedert hun verband met het rechterlijk college — behalve van de raden-commissarissen uit het H.M.G. — verbroken is. behoort deze groep zelfstandig werkende militair-juridische autoriteiten zo spoedig mogelijk te vernemen, dat een dergelijk onderzoek afgebroken moet worden. Het meest voor de hand ligt, dat de commanderend-officier, die de zaak naar de militaire rechter heeft verwezen en die hem in genoemde functie heeft benoemd, met de doorzending van het stakingsbericht wordt belast.

Overigens stem ik geheel in met het voorstel van Mr SMITS om de ontvankelijkverklaring van een verzoek om revisie als hier bedoeld afhankelijk te maken van dergelijke uitspraak van de militaire rechter, bij wie de zaak op het ogenblik aanhangig is of moet worden. Dit is een analogie van R.L. 155 en R.Z. 160, waarbij de openbare aanklager bevoegd verklaard, doch niet verplicht is een voorstel te doen, dat is: te adviseren tot het nemen van een rechterlijke beslissing.

In het eigenlijke militaire strafproces heeft de openbare aanklager slechts een adviserende taak doch is de militaire rechter de dominus *litis*, degeen die het beleid in het proces bepaalt. In dit proces past geen eigenmachtige ambtenaar van het openbaar ministerie. zoals R.O. en Sv. die erkennen.

Juni 1954.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 30 Maart 1954.

President: Mr Doornbos; *Leden:* Vice-Adm. Brouwer, Lt. Gen. Van der Kroon, Gen. Maj. Mr Schepers, Gen. Maj. Vl. Waarn. Zegers.

Beklag van een officier, dd. officier van piket, over een hem opgelegde straf wegens het bij het ontvangen van een spoedopdracht afwijken van de voorschriften m.b.t. de garage, waardour een buiten gebruik gestelde jeep werd ingezet en daaraan schade ontstond.

Straf en strafreden vernietigd. Klager heeft juist en in overeenstemming met art. 12 (2) R.K. gehandeld door, toen de chauffeur van dienst niet te vinden was, een andere chauffeur aan te wijzen en maatregelen te nemen dat de opdracht kon worden uitgevoerd, vervolgens zijn lastgever in kennis stellende van de door hem getroffen maatregelen. De schade zou niet zijn ontstaan indien er een goede instructie voor de chauffeur van dienst zou zijn geweest, wanneer de aangewezen (vervangende) chauffeur gedaan zou hebben wat iedere chauffeur behoort te doen, d.w.z. de wagen die hij niet kent contrôleren alvorens ermede weg te rijden, wanneer de sergeant van de week niet een willekeurige wagen zou hebben aangewezen en wanneer duidelijk zou zijn kenbaar gemaakt dat de onderwerpelijke wagen niet rijvaardig was, zoals in een goed garagebedrijf pleegt te geschieden.

(WK. art. 66 en 68; R.K. art.. 12 (2)).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen een verklaring, gedagtekend 18 Januari 1954, van E. W. A., 1e Luitenant der Infanterie, dienende bij het Mobilisatie Centrum Rucphen, waarbij deze 's-Hofs eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem ingediend bij de Commandant van het Commando Luchtvaarttroepen. over de straf van vier dagen licht arrest hem op 17 December 1953 opgelegd door de Commandant OKS, wegens:

„1. Na een ontvangen spoedeisende opdracht de bestaande en „hem bekend zijnde voorschriften omtrent het betreden van de „onderdeelsgarage na de dienst en het inzetten van motortransport „overtreden.

„2. Niet ingegaan op de bedenkingen, aangevoerd door een ter „plaatse niet bekend zijnde chauffeur, door hem aangewezen voor „transport van een tweetal cursisten. Daardoor mede oorzaak ge„weest dat deze chauffeur een buiten gebruik gestelde jeep voor dit „transport gebruikte.

„3. Hierdoor mogelijk gemaakt dat. tengevolge van het niet in„grijpen van zijn opdrachtgever, die door hem tijdens de uitvoering

,,van de opdracht omtrent de afwijking van de voorschriften deug
,,delijk was ingelicht, schade aan het voertuig ontstond"

bij welke beschikking — op 12 Januari 1954 genomen en op 16 Januari 1954 aan klager uitgereikt — het beklag ongegrond werd verklaard;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden:

Gehoord de klager;

Gehoord als getuige de Kapitein L. Ch. H. Kehrer, Commandant Squadron Opleiding Reserve Officieren;

Gelet op het advies van de Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht:

Overwegende, dat uit de door klager en de getuige de Kapitein L. Ch. H. Kehrer afgelegde verklaringen en de overgelegde stukken is gebleken. dal:

1. klager op 12 October 1953 omstreeks 18.00 uur, terwijl hij dienstdoende was als officier van piket, van getuige, toen eerste officier van de week, opdracht ontving om twee soldaten zó tijdig naar het station te doen vervoeren, dat zij de trein van 18.20 zouden halen;

2. volgens de bestaande voorschriften het motorvoertuig, waarmede deze opdracht moest worden uitgevoerd, uitsluitend bestuurd mocht worden door de chauffeur van dienst, doch een instructie ontbrak, waarin geregeld was waar deze chauffeur zich moest ophouden;

3. om 18.00 uur op genoemde datum de chauffeur van dienst niet te vinden was en — naar later bleek — was gaan voetballen, waarop klager, beseffende dat de hem gegeven opdracht waarschijnlijk niet meer kon worden uitgevoerd, indien gewacht zou worden totdat de chauffeur van dienst gevonden zou zijn, een andere chauffeur in diens plaats aanwees;

4. klager daarbij de kapitein van de week tijdig meldde. dat hij wegens het ontbreken van de chauffeur van dienst, een andere chauffeur in diens plaats had aangewezen, om naar het station te rijden;

5. de kapitein van de week deze mededeling aanhoorde en tegen de getroffen maatregel geen bezwaar maakte, denkende dat de jeep reeds weg was, hoewel hij evenmin ingreep toen hem het tegendeel bleek, zodat moet worden aangenomen. dat hij het initiatief van klager goedkeurde;

6. de aangewezen chauffeur zich met de sergeant van de week naar de wacht begaf alwaar de wachtcommandant de sleutel van de garage overhandigde, hoewel hem verboden was deze aan een ander dan aan de chauffeur van dienst af te geven;

7. de aangewezen chauffeur, in de garage aangekomen, vroeg welke wagen hij moest nemen, waarop de sergeant van de week hem — zonder van de wagens op de hoogte te zijn — een willekeurige jeep aanwees;

8. deze jeep in de garage stond zonder radiator, terwijl daaraan

geen werkkaart was bevestigd, noch op enigerlei andere wijze kenbaar was gemaakt, dat de jeep zich niet in rijvaardige toestand bevond;

9. de aangewezen chauffeur de hem onbekende wagen uit de garage reed zonder deze aan een vluchtig onderzoek te onderwerpen en tenminste na te gaan of er voldoende benzine, olie en water in aanwezig was;

10. de aangewezen chauffeur aan klager meldde. dat hij geen rij-opdracht had en zonder deze niet mocht rijden, waarop klager opnieuw zich naar de kapitein van de week begaf, hiervan mededeling deed en van deze te horen kreeg, dat dan zonder rij-opdracht gereden moest worden;

11. klager vervolgens nog de kapitein van de week verzocht diens fiets te mogen lenen, teneinde de planton op te dragen de jeep zonder rij-opdracht door te laten. waarop de kapitein van de week hem daartoe toestemming gaf;

12. de planton toen juist — in strijd met zijn instructie — de jeep, zonder de rij-opdracht te controleren, de poort uit liet rijden;

Overwegende, dat uit het bovenomschreven verloop der feiten een aantal tekortkomingen blijkt. die ten dele mede hebben veroorzaakt de in de omschrijving van de strafreden onder 3e vermelde schade, welke niet zou zijn ontstaan indien er een goede instructie voor de chauffeur van dienst zou zijn geweest, waarin zou zijn bepaald, waar deze zich had te bevinden, de aangewezen chauffeur zou hebben gedaan wat iedere chauffeur behoort te doen. namelijk een wagen. welke hij niet kent, even te controleren. alvorens daarmede weg te rijden, de sergeant van de week hem niet een willekeurige wagen zou hebben aangewezen en in de garage. zoals in een goed geleid garagebdrijf pleegt te geschieden, duidelijk kenbaar zou zijn gemaakt dat deze wagen zich niet in rijvaardige toestand bevond;

Overwegende echter, dat klager wèl heeft gedaan, hetgeen hij behoorde te doen, toen hij — na het bekomen van de opdracht — wegens het ontbreken van de chauffeur van dienst een situatie aantrof. die anders was dan zijn opdrachtgever moest hebben verwacht, door — overeenkomstig het in artikel 12 tweede lid van het Reglement betreffende de Krijgstucht gegeven voorschrift — een andere chauffeur aan te wijzen, opdat de opdracht toch zou kunnen worden uitgevoerd en daarna de eveneens in genoemd voorschrift opgenomen verplichting na te komen om zijn lastgever onmiddellijk van de door hem getroffen maatregel, met opgave van de reden der afwijking van de normale gang van zaken, in kennis te stellen;

Overwegende. dat klagers gedrag juist laakbaar zou zijn geweest, indien hij niet zou hebben ingegrepen door onmiddellijk een andere chauffeur aan te wijzen, maar gewacht zou hebben tot de chauffeur van dienst gevonden zou zijn, met het risico dat de opdracht niet meer kon worden uitgevoerd;

Overwegende, dat dus klager, nu hij heeft gedaan hetgeen hij in de gegeven omstandigheden behoorde te doen, ten onrechte is ge-

straft, zodat zijn beklag gegrond moet worden verklaard;

Krachtens artikelen 66 en 68 van de Wet op de Krijgstucht de eindbeslissing nemende op het beklag:

Verklaart dit gegrond;

Vernietigt de beschikking, waarvan beklag;

Vernietigt ook de aan klager opgelegde straf;

Bepaalt, dat de opgelegde straf en de omschrijving van de strafreden in klagers straflijst onleesbaar zullen worden gemaakt;

Bepaalt, dat een afschrift van 's Hofs beschikking zal worden uitgereikt aan de klager, de strafoplegger, de Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht en de Minister van Oorlog.

Krijgsraad te Velde Oost.

Vonnis van 23 October 1953.

President: Luitenant-Kolonel Mr *R.* Bichon van IJsselmonde;
Leden: Luitenant-Kolonel P. Maters en Luitenant-Kolonel W. L. Nolke.
Raadsman: Kapitein W. *G.* Tibben.

*Opzettelijke ongehoorzaamheid en het als schildwacht zich in een toestand brengen waarin hij zijn dienst als schildwacht niet naar behoren kan verrichten (zich gedurende ongeveer **15** minuten in een gesloten W.C. opgehouden).*

Rekening houdende met reeds opgelegde krijgstuchtelijke straf van 10 dagen streng arrest en overwegende dat de Krijgsraad een equivalent van deze straf zou hebben opgelegd zodat iedere straf thans te zwaar zou worden, kan de Krijgsraad niet anders doen dan te verklaren genoegen te nemen met de wijze van afdoening.

Geen „tijd van oorlog" aangenomen.

„Schildwacht" in de tenlustelegging niet nader omschreven.

(W.M.S.R. art. 69, 114, 129; W.K. art. 57, 58; Wb.v.Str. art. 87).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE **OOST.**

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen L. H. F. v. Z., geboren 27 Augustus 1933, dpl. soldaat. beklaagde;

Post alia:

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — ieder bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit. waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

I. dat hij als dienstplichtig soldaat 1e klasse in werkelijke dienst bij de Koninklijke Luchtmacht, op 13 Juni 1953 te Leeuwarden, opzettelijk heeft nagelaten te gehoorzamen aan het hem toen aldaar door de korporaal Boetes gegeven bevel om zich onmiddellijk na de wacht bij Adjudant Hubner te melden;

II. dat hij als dienstplichtig soldaat 1e klasse in werkelijke dienst bij de Koninklijke Luchtmacht op 26 Mei 1953 te Leeuwarden, terwijl hij als schildwacht [1]) belast was met de bewaking van de hangars 5 en 6 van de vliegbasis Leeuwarden, gedurende omstreeks 15 min. in een gesloten W.C. of privaat heeft verbleven, van waaruit hij niet voldoende de door hem te bewaken objecten en terreingedeelten kon waarnemen;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

1. *„Opzettelijke ongehoorzaamheid",*
2. *„Als schildwacht [1]) zich in een toestand brengen waarin hij zijn „dienst als schildwacht niet naar behoren kan verrichten",*

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 114 Wetboek van Militair Strafrecht en artikel 129 Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat beklaagde, blijkens een ten processe aanwezig afschrift van diens straflijst, reeds terzake van voormelde feiten krijgstuchtelijk is gestraft met 10 dagen streng arrest; dat de Krijgsraad aan beklaagde, zo hij niet te dezer zake krijgstuchtelijk was gestraft, een vrijheidsstraf zou hebben opgelegd aequivalent aan 10 dagen streng arrest; dat iedere straf, die de Krijgsraad thans nog aan beklaagde zoude opleggen, tengevolge zoude hebben dat beklaagde zwaarder gestraft zoude worden dan de Krijgsraad — die met de reeds ondergane krijgstuchtelijke straf rekening moet houden doch haar niet als voorarrest in mindering kan brengen — in overenstemming acht met de ernst van de begane vergrijpen; dat onder deze omstandigheden de Krijgsraad niet anders kan doen dan te verklaren genoegen te nemen met de wijze van krijgstuchtelijke afdoening;

Gezien behoudens voormelde wetsbepalingen nog de artikelen 1, 60 en 62 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 57 en 58 van het Wetboek van Strafrecht, 76 van de Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN,

Verklaart beklaagde schuldig aan de hierboven als bewezen aangenomen en gequalificeerde strafbare feiten en hem deswege strafbaar;

Neemt evenwel genoegen met de plaats gehad hebbende krijgstuchtelijke afdoening.

---

[1]) Uit niets (behalve de simpele qualificatie) blijkt, dat het hier een schildwacht betrof. (Red. M.R.T.)

NASCHRIFT.

De Krijgsraad geeft een uitspraak, welke niet terug te vinden is in de Wet (de artikelen 193 Regtspleging Landmagt of 58 Wet Krijgstucht) en verklaart in zijn overwegingen niet anders te kunnen doen. Het vonnis noemt niet de hier toegepaste procesrechtelijke wetsartikelen; het is dus een gissing, waarop de Krijgsraad de gegeven uitspraak bedoeld heeft gebaseerd te zijn. Men krijgt bij de lezing van het vonnis de indruk, dat het dictum is een mixtum van de inhoud van de artikelen 57 en 58 W.K. en het gevoelen van de Krijgsraad dat het met de opgelegde 10 dagen streng arrest wel mooi genoeg geweest is. Dit is een approbatie van een krijgstuchtelijke bestraffing, waartoe de Krijgsraad niet geroepen is (art. 70 W.K.).

Inzoverre het vonnis te beschouwen is als een toepassing van artikel 58 W.K., zet het de klok terug [1]). Merkwaardig is wel, dat de Krijgsraad daarbij zegt „niet anders te kunnen doen"! De Raad had toch de tekst van artikel 58 kunnen volgen, en de zaak „ter „verdere behandeling" kunnen verwijzen naar de tot straffen bevoegde commanderende officier? Krijgstuchtelijke „behandeling" impliceert immers geenszins krijgstuchtelijke „bestraffing". Krijgstuchtelijke behandeling kàn resulteren in straf; zij kan ook resulteren in sepôt, in strafverlichting op de voet van artikel 50 W.K., of zelfs in het toedienen van gunsten ter goedmaking van ten onrechte ondergaan leed

Natuurlijk eist de toepassing van artikel 58 vertrouwen in het beleid van de tot straffen bevoegde commanderende officier. Indien de Krijgsraad hier niet aan had gewild, had hij, met de vrijheid welke de Wet hem laat, tot een straf kunnen komen, u-elke voor de beklaagde geen daadwerkelijk leed zou betekenen en welke, door haar uitzonderlijk lage vorm, ook het odium van de veroordeling grotendeels zou wegnemen. Nu de Krijgsraad (klaarblijkelijk) tijd van vrede aannam, had hij via artikel 24 Wetboek van Strafrecht kunnen geraken tot f 0,50 boete (desnoods nog voorwaardelijk, met een proeftijd van één dag); wanneer de Krijgsraad, conform de leer van het H.M.G., „tijd van oorlog" zou hebben aanvaard, waardoor het bewezene buiten de sfeer van artikel 24 voormeld gekomen zou zijn, zou als minimum een gevangenisstraf voor de tijd van één dag, voorwaardelijk met een proeftijd van één dag opgelegd kunnen worden.

Waar de Krijgsraad dergelijke wettige oplossingen ten dienste stonden, gaat het toch wel wat ver wanneer men leest dat de Krijgsraad niet anders kon doen. *W. H. V.*

---

[1]) Een uitspraak, overeenkomende met die van de Krijgsraad, werd in 1935 gelanceerd door het H.M.G.v.N.I. (sententie 11 Januari 1935 M.R.T. XXXI, blz. 162 v.) en op juiste gronden verworpen door hetzelfde college bij sententie van 18 Maart 1938 (M.R.T. XXXIV, blz. 114). Zie, uitvoeriger, mijn naschrift in M.R.T. XLI, blz. 92 v.

Krijgsraad te Velde Oost.

Vonnis van 11 November 1953.

President: Kolonel Mr *H.* H. A. de Graaff; *Leden:* Kolonel J. Hofs en Luitenant Kolonel J. D. Stolp.
Raadsman: Mr *H. J.* Dons.

In een aangelegenheid, vreemd aan de belangen van de dienst, een mindere bevelen iets te doen: als kapitein bij het Verbindingsbureau Civiele Automobielbedrijven aan een ondergeschikte een opdracht geven om (met een Rijksauto) een particuliere boodschap te doen. Voorts: Wederrechtelijk een aan een ander toebehorende auto gebruiken: een particuliere rit maken met een Rijksauto.

Het verweer dat de auto tegelijkertijd benzine kon laden, resp. geregeld die rit maakte, verworpen nu beklaagde xich er niet van overtuigd had dàt er benzine geladen zou moeten worden, resp. bedoelde rit toen tevens enig dienstbelang had.

Eveneens verworpen het verweer dat de beschikking tot verwijzing als datum vermeldde „1952" terwijl het bevelschrift vermeldde „in 1951 of 1952", zodat, nu het blijkt te betreffen een in 1951 gepleegd feit, beklaagde veroordeeld is terzake van een niet verwezen feit. Te dexen aanzien overweegt de Krijgsraad dat artikel 14 R.L niet voorschrijft dat de verwijzing een tijdsbepaling bevat, en dat, wanneer daarin niettemin terwille van de duidelijkheid een globale tijdsbepaling vermeld is, de Auditeur-Militair daaraan niet zozeer gebonden is dat hij niet een ruimere globale tijdsbepaling zou mogen bezigen, wanneer de beklaagde daardoor in zijn verdediging niet wordt geschaad.

(W.M.S.R. art. 140; R.L. art. 14; Wb.v.Str. art. 24; W.V.W. art. 37).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE OOST,

in de zaak van de Auditeur-Militair, eiser, tegen H. J. T., geboren 6 Mei 1905. res. kapitein in onderhoud bij het Garnizoensdetachement „Groningen", beklaagde;

Gezien: . . . .enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als Kapitein in werkelijke dienst bij de Koninklijke „Landmacht, althans als militair in de zin der Wet:

„1e. op een niet met nauwkeurigheid vast te stellen datum in „1952, te Delfzijl, althans in Nederland, opzettelijk aan de sergeant „D. van Straten opdracht heeft gegeven om met een aan het Ko„ninkrijk der Nederlanden toebehorend militair motorrijtuig een rit „te maken van Delfzijl naar Groningen en terug teneinde voor hem, „beklaagde, een particulier verwarmings-kacheltje te ruilen, terwijl „hij wist of begreep dat hij tot het geven van deze opdracht niet

„bevoegd was en/of dat deze opdracht uitsluitend een particulier „belang van hem, beklaagde, betrof:

„2e. op een niet met nauwkeurigheid vast te stellen datum in „1951 of 1952 te Delfzijl, althans in Nederland, opzettelijk aan de „sergeant 1e klasse D. E. Luchtenberg opdracht heeft gegeven om „met een aan het Koninkrijk der Nederlanden toebehorend militair „motorrijtuig een rit te maken van Delfzijl naar Assen en terug, „uitsluitend om voor hem, beklaagde, een particuliere luchtpomp „van zijn woning te Assen te halen en naar Delfzijl te vervoeren, „terwijl hij wist of begreep, dat hij tot het geven van deze opdracht „niet bevoegd was en/of dat deze opdracht uitsluitend een particu- „lier belang van hem. beklaagde. betrof;

„3e en 4e. . . .enz.;

„5e. op een niet met nauwkeurigheid vast te stellen datum in „of omstreeks Januari 1953 in Drenthe en/of Groningen opzettelijk „wederrechtelijk gebruik gemaakt heeft van een militair motor- „rijtuig, toebehorend aan het Koninkrijk der Nederlanden op de „voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande weg of wegen „van Assen naar Stadskanaal";

Overwegende: . . . .enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe zakelijk heeft verklaard:

1. dat hij omstreeks April 1952 te Delfzijl de onder zijn bevelen staande sergeant van Straten heeft opgedragen met een aan deze ter beschikking staand militair motorrijtuig van Delfzijl naar Groningen en terug te rijden. teneinde te Groningen een defect verwarmingskacheltje van zijn particuliere automobiel te ruilen voor een nieuwe; dat hij wel wist tot het geven van deze opdracht aan sergeant van Straten niet bevoegd te zijn. nu die opdracht een particulier verwarmingskacheltje betrof;

2. dat hij omstreeks Mei 1951 te Delfzijl een buitenboordmotor ruilde tegen een luchtpomp; dat deze luchtpomp zich in zijn woning te Assen bevond; dat hij aldaar, na het sluiten van deze ruil, de onder zijn bevelen staande sergeant Luchtenberg heeft gevraagd om als deze naar Assen ging, de betreffende luchtpomp van zijn woning aldaar op te halen en naar Delfzijl te vervoeren; dat genoemde sergeant daarop terstond met een aan deze ter beschikking staand militair motorrijtuig genoemde particuliere luchtpomp van zijn woning te Assen heeft opgehaald en naar Delfzijl gebracht;

5. dat hij op 30 Januari 1953 met een militaire volkswagen, bestuurd door korporaal Boer, is gereden van Assen naar Stadskanaal en terug; dat hij te Stadskanaal alleen zijn moeder heeft bezocht; dat het hem bekend was dat militaire motorrijtuigen nimmer voor particuliere doeleinden gebruikt mochten worden; dat hij daartoe ook nimmer toestemming heeft gekregen;

Overwegende. dat als getuige voor de Oficier-Commissaris zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

1. Dirk van Straten, sergeant. legernummer 09.05.08.002:

dat hij in 1952 als sergeant technisch controleur was te werk

gesteld bij het V.C.A. 7 te Assen; dat hij als zodanig onder beklaagdes bevel stond; dat hij op een dag, begin 1952, in het kantoortje van een garage te Delfzijl van beklaagde opdracht kreeg om met een aan de Staat der Nederlanden toebehorende militaire volkswagen van Delfzijl naar Groningen en terug te rijden, teneinde een aan beklaagde toebehorend defect verwarmingskacheltje, afkomstig uit diens particuliere wagen, te Groningen te ruilen tegen een nieuwe; dat hij ingevolge deze hem door zijn commandant gegeven opdracht, die rit heeft gemaakt en te Groningen het betreffende kacheltje heeft geruild;

2. Drewes Eppe Luchtenberg, sergeant-monteur, legernummer 11.07.08.000:

dat hij als sergeant technisch oontroleur was tewerkgesteld bij het VCA 7 te Assen; dat hij als zodanig rechtstreeks onder de bevelen van beklaagde stond; dat hij in de zomer van 1952, de juiste datum weet hij niet meer, zich bevond bij de garage van der Laan te Delfzijl; dat in de loop van de dag ook beklaagde aldaar kwam; dat hij toen van beklaagde opdracht kreeg om met een hem voor de uitoefening van zijn dienst ter beschikking gestelde, aan de Staat der Nederlanden toebehorende, jeep van Delfzijl naar Assen en terug te rijden om uit beklaagdes woning te Assen een luchtpomp te halen en deze naar Delfzijl te brengen; dat hij deze opdracht vervolgens heeft uitgevoerd;

3. Vrieze Jan Boer, korporaal der 1e klasse, legernummer 26.01.16.188:

dat hij zich op een morgen in een der eerste maanden van 1953 als gewoonlijk meldde met een militaire volkswagen aan de woning van beklaagde te Assen; dat beklaagde hem toen mededeelde, dat zijn — beklaagdes — moeder te Stadskanaal ernstig ziek was; dat beklaagde hem daarop opdracht gaf met de militaire volkswagen te rijden van Assen naar Stadskanaal; dat hij vervolgens met beklaagde van Assen naar de woning van diens moeder te Stadskanaal is gereden met die militaire wagen, daarmede rijdende over voor het openbaar rij- of ander verkeer openstaande wegen;

4. Franciscus Petrus Maria Peters, reserve-luitenant-kolonel Technische Dienst, destijds Hoofd V.C.A.:

dat hij van November 1949 tot Maart 1933 Hoofd was van het Verbindingsbureau Civiele Automobielbedrijven (V.C.A.); dat beklaagde als Gewestelijk Inspecteur van het V.C.A. rechtstreeks onder zijn bevelen stond; dat beklaagde van hem geen recht of vergunning heeft gekregen om met een aan de Staat der Nederlanden toebehorend militair motorrijtuig een rit te doen maken van Delfzijl naar Groningen en terug, teneinde een particulier verwarmingskacheltje te ruilen; dat hij beklaagde evenmin toestemming heeft gegeven tot het doen maken van een rit met een militair motorrijtuig van Delfzijl naar Assen en terug, uitsluitend om een particuliere luchtpomp uit diens woning te Assen te halen; dat hij beklaagde ook geen toestemming heeft gegeven in of omstreeks Januari 1953

gebruik te maken van een aan de Staat der Nederlanden toebehorend militair motorrijtuig op voor het openbaar rij- of ander verkeer openstaande wegen van Assen naar Stadskanaal, tot het bezoeken van diens moeder te Stadskanaal;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht hetgeen aan beklaagde onder ten le, ten 2e en ten 5e is tenlastegelegd met zijn schuld daaraan, te weten: dat hij als Kapitein in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht:

le. op een niet met nauwkeurigheid vast te stellen datum in 1952, te Delfzijl opzettelijk aan de sergeant D. van Straten opdracht heeft gegeven om met een aan het Koninkrijk der Nederlanden toebehorend motorrijtuig een rit te maken van Delfzijl naar Groningen en terug teneinde voor hem, beklaagde, een particulier verwarmingskacheltje te ruilen, terwijl hij wist dat hij tot het geven van deze opdracht niet bevoegd was;

2e. op een niet met nauwkeurigheid vast te stellen datum in 1951 te Delfzijl opzettelijk aan de sergeant le klasse D. E. Luchtenberg opdracht heeft gegeven om met een aan het Koninkrijk der Nederlanden toebehorend militair motorrijtuig een rit te maken van Delfzijl naar Assen en terug, uitsluitend om voor hem, beklaagde, een particuliere luchtpomp van zijn woning te Assen te halen en naar Delfzijl te vervoeren, terwijl hij begreep, dat hij tot het geven van deze opdracht niet bevoegd was en dat deze ondracht uitsluitend een particulier belang van hem, beklaagde, betrof;

5e. op een niet met nauwkeurigheid vast te stellen datum omstreeks Januari 1953 in Drenthe opzettelijk wederrechtelijk gebruik gemaakt heeft van een militair motorrijtuig, toebehorend aan het Koninkrijk der Nederlanden op voor het openbaar rij- of ander verkeer openstaande wegen van Assen naar Stadskanaal;

Overwegende. dat het onder le en 2e aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

,,Als militair opzettelijk in een aangelegenheid, die vreemd is aan „de belangen van de dienst, een mindere bevelen iets te doen, meer-,,malen gepleegd",

en ten aanzien van het onder 5 bewezen verklaarde feit als:

„Opzettelijk wederrechtelijk een aan een ander toebehorend mo-„torrijtuig op een weg gebruiken",

voorzien en strafbaar gesteld bij respectievelijk artikel 140 Wetboek van Militair Strafrecht en artikel 37 Wegenverkeerswet;

Overwegende, dat beklaagde zich ter terechtzitting heeft verweerd door te verklaren, dat hij, toen hij sergeant Van Straten opdracht gaf naar Groningen te rijden, er bij gezegd heeft, dat deze te Groningen meteen benzine zou kunnen tanken;

alsmede, ten aanzien van de door hem aan sergeant Luchtenberg gegeven opdracht naar Assen te rijden, dat genoemde sergeant enige malen per week op en neer reisde van Delfzijl naar Assen;

Overwegende, dat de Krijgsraad dit verweer verwerpt, aangezien

beklaagde zich er niet van heeft overtuigd of het noodzakelijk was, dat sergeant van Straten op dat tijdstip te Groningen benzine ging tanken, terwijl beklaagde er zich evenmin tevoren van overtuigd heeft, of de door sergeant Luchtenberg. ingevolge zijn opdracht, van Delfzijl naar Assen en terug gemaakte rit werkelijk enig dienstbelang had:

Overwegende. dat beklaagde zich voorts bij monde van diens raadsman heeft verweerd ten aanzien van het hem onder ten 2e in de dagvaarding tenlastegelegde, aanvoerende. dat het tijdstip aldaar gesteld, te weten in 1951 of 1952. niet steunt op het tijdstip in het overeenkomstige punt van de Beschikking tot Verwijzing naar de Krijgsraad gesteld, namelijk „1952";

dat zulks een ongeoorloofde uitbreiding zou zijn, temeer nu het feit in 1951 blijkt te zijn gepleegd, zodat beklaagde, verwezen voor een feit in 1952 gepleegd, daarvan zou moeten worden vrijgesproken en de tenlastelegging, voor zover betreft de vermelding van het jaar 1951. als niet steunende op de verwijzingsbeschikking, zou behoren te worden nietig, verklaard:

Overwegende, dat de Krijgsraad ook dit verweer verwerpt, omdat in artikel 14 Regtspleging bij de Landmagt niet wordt voorgeschreven dat in de verwijzingsbeschikking het tijdstip waarop het feit zou zijn gepleegd, moet worden vermeld en wanneer, gelijk in het onderhavige geval, ter wille van de duidelijkheid daarin niettemin een globale aanduiding van dat tijdstip is opgenomen, de Auditeur-Militair daardoor niet zodanig gehouden is dat het hem niet vrij zou staan in de telastelegging een andere, ruimere globale aanduiding te bezigen, mits daardoor geen twijfel ontstaat omtrent het feit, waarop in beide stukken is gedoeld, waarvan evenmin als van enige bemoeilijking van de verdediging naar 's Krijgsraads oordeel in het onderhavige geval sprake is geweest;

[Uit het dictum: Veroordeelt beklaagde tot betaling van een geldboete van HONDERDVIJFTIG GULDEN, met bepaling, dat de geldboete bij gebreke van betaling en verhaal, zal worden vervangen door hechtenis voor de tijd van één maand — *Red.]*.

NASCHRIFT.

(1) Merkwaardig is dat, terwijl de Auditeur-Militair in zijn tenlastelegging de Krijgsraad de keuze liet tussen „onbevoegd" en „in een aangelegenheid, vreemd aan de belangen van de dienst" en de Krijgsraad (m.i. terecht [1])) de tweede schakering qualificeerde, de Krijgsraad in het sub 1. fenlastegelegde feit niettemin de eerste schakering bewezen achtte.

(2) *Terecht achtte de Krijgsraad de Auditeur-Militair niet strikt gebonden aan de ten overvloede gegeven tijdsbepaling in de be-*

---

1) **Zie mijn naschrift bij K.t.V. Oost, 31 Mei 1951, M.R.T. XLV, blz. 35 v.; zie ook M.R.T. XLIV, blz. 108 v.**

schikking tot verwijzing. Dit is een geheel andere vraag dan die, welke het H.M.G. in zijn sententie aan ***13 Mei 1952*** *(zie hiervóór, blz.* ***110*** *v.) oploste* [2]*).* **W H. P.**

Krijgsraad te Velde Oost.

Vonnis van 16 Juli 1953.

President: Luitenant-Kolonel Mr K. H. A. de Graaff; *Leden:* Majoor Jhr. F. F. Roëll en Majoor H. P. Wiegman.
Raadsman: 1e Luitenant W. G. Sibben.

Militaire detentie.

Beklaagde, sergeant, haalt de bestuurder van een militair motorvoertuig, korporaal, over hem de besturing over te dragen en gebruikt vervolgens (wederrechtelijk) dit motorvoertuig op openbare wegen.

Samenloop can een militair misdrijf en een commuun misdrijf als in artikel ***57*** *Wb.v.Str. bedoeld, zodat op beide feiten één straf moet worden uitgesproken, welke straf dus wordt opgelegd zowel krachtens een bepaling van het W.M.S.R. als krachtens het commune strafrecht, zodat in dit geval de beklaagde ingevolge art. 11 W.M.S.R. tot militaire detentie kan worden veroordeeld.*

(W.M.S.R. art. **11,** 138; Wb.v.Str. art. 57; W.V.W. art. 37).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE OOST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen ***G.*** M., geb. 7 December 1925, beroepssoldaat 1e klasse, beklaagde,

Gezien: . . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

dat hij als sergeant ingedeeld bij de Koninklijke Landmacht. althans militair in de zin der wet:

„1e. op of omstreeks 27 Maart 1953 te Arnhem, althans in Ne-„derland, door misbruik van zijn invloed als sergeant tegenover de „korporaal Van den Boom deze heeft overgehaald de besturing van „de jeep, waarvan die Van den Boom de aangewezen bestuurder „was, aan hem, beklaagde, over te geven;

„2e. op of omstreeks 27 Maart 1953 te Arnhem. althans in Ne-„derland, als bestuurder van een jeep, toebehorende aan de Staat „der Nederlanden, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, „daarmee opzettelijk wederrechtelijk heeft gereden over diverse voor „het openbaar verkeer openstaande rijwegen in de binnenstad van „Arnhem ;

„**3** . . . .” enz.;

---

[2]) Zie ook mijn naschrift daarbij, vermeldende de opvatting van de H.R. te dien aanzien.

Overwegende, ten aanzien van het onder ten 1e en ten 2e ten laste gelegde, dat beklaagde zakelijk heeft verklaard:

dat hij op 27 Maart *1953.* toen hij als sergeant in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht, in opdracht van zijn Compagnies-Commandant met een jeep, bestuurd door de korporaal Van den Boom, van het Infanterie Schietkamp te Harskamp is gereden naar het Militair Hospitaal te Arnhem; dat hij, na zijn opdracht in het Militair Hospitaal te Arnhem te hebben uitgevoerd, op die 27e Maart *1953,* samen met de korporaal Van den Boom en een andere onderofficier per jeep de binnenstad van Arhem is ingereden; dat hij, toen er op de Korenmarkt te Arnhem even werd gestopt, tegen de bestuurder, korporaal Van den Boom, heeft gezegd: „Ik rij verder"; dat Van den Boom hiertegen herhaalde malen protesteerde, doch dat hij diens bezwaren heeft weggeredeneerd en vervolgens op die 27e Maart *1953* als bestuurder van bovengenoemde jeep verder Arnhem is ingereden; dat hij van niemand opdracht of toestemming had meergenoemde aan de Staat der Nederlanden toebehorende jeep te gebruiken voor een rit over diverse voor het openbaar verkeer openstaande rijwegen in de binnenstad van Arnhem, gelijk hij gedaan heeft;

Post alia:

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

1e. „Als militair door misbruik van zijn invloed als meerdere „tegenover een mindere deze overhalen iets te **doen,** *terwijl daaruit „enig nadeel kan ontstaan";*

2e. *„Opzettelijk wederrechtelijk een aan een ander toebehorend „motorrijtuig op een weg gebruiken";*

voorzien en strafbaar gesteld bij respectievelijk 1e. artikel 138 van het Wetboek van Militair Strafrecht en 2e. Artikel 37 van de Wegenverkeerswet;

Post alia:

Overwegende, dat beklaagde blijkens een ten processe aanwezig afschrift van zijn straflijst reeds terzake van bovenvermelde feiten krijgstuchtelijk is gestraft met de straf van verlaging, i.c. tot reserve-soldaat 1e klasse, met welke straf de Krijgsraad rekening houdt;

Overwegende, dat in het onderhavige geval sprake is van samenloop als bedoeld in artikel *57* Wetboek van Strafrecht, en dus voor beide feiten een straf moet worden uitgesproken, welke straf dus wordt opgelegd zowel krachtens een bepaling van het Wetboek van Militair Strafrecht als van een commune strafbepaling;

dat derhalve in dit geval de beklaagde ingevolge artikel *11* van het Wetboek van Militair Strafrecht tot militaire detentie in plaats van tot gevangenisstraf kan worden veroordeeld;

[Volgt: veroordeling van beklaagde tot een militaire detentie voor de tijd van twee maanden, voorwaardelijk, met een proeftijd van een jaar — *Red].*

NASCHRIFT.

Toen ik onder het vonnis van dezelfde Krijgsraad van 28 Februari 1952 (M.R.T. XLV, blz. 607 v.), waarin de Krijgsraad zijn standpunt verdedigde dat militaire detentie niet toegepast mocht worden terxake van commune misdrijven, een aantal argumentem voor de tegengestelde opvatting aanvoerde, heb ik daarbij de bexwaren, welke bij samenloop konden ontstaan, niet genoemd. In het aldaar door de Krijgsraad ontwikkelde systeem past m.i. de thans afgedrukte uitspraak: (welke ik overigens toejuich) geenszins. Wanneer men zich immers op het standpunt stelt dat militaire detentie alleen mag u-orden opgelegd voor feiten, welke hun omschrijving in het militaire strafwetboek vinden, dan is er geen reden om te overwegen dat militaire detentie dus mag worden toegepast als het óók betreft een strafbaar feit, hetwelk xijn omschrijving vindt in het militaire strafwetboek.

Nogmaals: ik juich de beslissing van de Krijgsraad toe en ik hoop dat zij bewijs is van kentering van de strakke opvatting, in hogeraangehaald vonnis gehuldigd; ik meen echter dat zij in dàt systeem (van 28 Februari 1952) niet past. In dat systeem had de Krijgsraad m.i. dienen te kiezen tussen toepassing van artikel 58 Wb.v.Str. of, bij toepassing van artikel 57, de mogelijkheid om terzake van het militaire misdrijf militaire detentie op te leggen, buiten beschouwing moeten laten. *W.H.V.*

Krijgsraad te Velde Oost.

Vonnis van 12 November 1953.

President: Kolonel Mr *H.* H. A. de Graaff; *Leden:* Kolonel J. Hofs en Luitenant-Kolonel J. D. Stolp.
Raadsman: Mr W. A. C. M. Heijnen.

Bekentenisvrijheid.

Een wachtmeester, wachtcommandant, gaat (eigendunkelijk en ongeoorloofd) in een jeep zitten, maakt daarmede een aanrijding en maakt daarvan geen melding in het wachtrapport. Primair tenlastegelegd: een als wachthebbende op hem rustende verplichting niet nakomen; subsidiair: om zich voor een bestraffing te vrijwaren een aangelegenheid onthouden aan de kennisneming van de bevoegde meerdere.

Het primaire bewezen en gequulificeerd; beklaagde echter in casu niet strafbaar op grond van overmacht (noodtoestand), waar hij voor de keuze stond een feit te belijden (hetgeen hij meende een strafbaar feit te zijn) of zijn verplichting om rapport op te maken te scheden.

De aan de tenlastelegging ten grondslag liggende gedragingen, namelijk ket ongeoorloofd gebruikmaken van de jeep, levert echter wel een (oneigenlijk) krijgstuchtelijk vergrijp op. Verwijzing terzake naar de tot straffen bevoegde commanderende officier.

Het subsidiaire niet bewezen verklaard, met name niet dat beklaagde iets aan de kennisneming van de bevoegde meerdere zou hebben onthouden, waarvan slechts sprake kan zijn indien beklaagde tot vermelding zou zijn gehouden, waarvan geen sprake kan zijn in verband met het beginsel der bekentenisvrijheid in het Nederlandse recht, zoals verankerd in art 29 Sv. en art. 63 R.L. Weliswaar zou uit de Zetter van art. 139 W.M.S.R. kunnen volgen dat vrees voor bestraffing op generlei wijze disculperend zou kunnen werken, doch bestraffing in genoemd artikel kan niet anders dan op krijgstuchtelijke bestraffing duiden. vermits een andere interpretatie in strijd zou komen met evengenoemd rechtsbeginsel.

(W.M.S.R. art. 129, 139; W.K. art. 58; R.L. art. 63; Wb.v.Str. art. 29).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE OOST.

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser. tegen M. M. C. K., geb. 5 Maart 1932, dpl. wachtmeester B-Batterij 44e afd. art. te Ede, beklaagde,

Gezien:....enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

,,dat hij als wachtmeester ingedeeld bij de Koninklijke Land-
,,macht, althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 6 Juli
,,1953 te Ede, terwijl hij wachtcommandant was van de wacht in
,,de Van Essenkazerne, de Bergansiuskazcrne en de Arthur Kool-
,,kazerne aldaar en alstoen tot taak had de wachten te controleren,
,,na zonder enigerlei recht of vergunning en zonder in het bezit te
,,zijn van een geldig rijbewijs, met een jeep te zijn gaan rijden op het
,,terrein van de Van Essenkazerne en daarmede tegen een ander
,,voertuig te zijn opgebotst, de op hem als wachtcommandant rusten-
,,de verplichting om van dit voorval melding te maken, niet is na-
,,gekomen, hebbende hij noch in het wachtrapport. noch aan enige
,,meerdere deze aanrijding gemeld;

,,althans, voor zover het hierbovenstaande niet tol zijn veroor-
.,deling kan leiden:

,,dat hij ten tijde en ter plaatse voormeld met het oogmerk om
,,zich en/of een ander voor bestraffing te vrijwaren, tijdens een
,,ondervraging over de hierboven aangeduide botsing van voer-
,,tuigen door de Luitenant Bolte, de daartoe bevoegde commandant
,,van de in de Van Essenkazerne gelegerde C-Batterij, de door hem
,,veroorzaakte aanrijding aan de kennisneming van genoemde Luite-
,,nant heeft onthouden";

Post alia (na bewexenverklaring van het primaire):

Overwegende dienaangaande, dat de Krijgsraad van algemene bekendheid acht dat een wachtcommandant verplicht is in het door hem op te maken wachtrapport melding te maken van bijzonderheden tijdens zijn wacht voorgevallen, welke verplichting bovendien is vastgelegd in artikel 29 van het Voorlopig Reglement op de Inwendige Dienst der Koninklijke Landmacht deel A;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als: ,,Ais bevelhebber van enige wacht *een* als zodanig op hem ,,rustende verplichting niet *nakomen, gepleegd* in *tijd* van oorlog"; voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 129 Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende. dat is gebleken van feiten en omstandigheden die beklaagdes strafbaarheid uitsluiten;

Overwegende te dien aanzien, dat beklaagde heeft verklaard geen melding van het gebeurde te hebben gemaakt, omdat hij bang was voor de Krijgsraad te moeten komen;

Overwegende, dat in het algemeen van een individu niet kan worden gevergd dat hij uit zichzelf mededelingen zal doen welke kunnen leiden tot een tegen hemzelf gerichte strafvervolging;

dat in casu, aangezien van een persoon als beklaagde niet kan worden gevergd dat hij in staat ïs scherp te onderscheiden tussen de mogelijke strafrechtelijke en de mogelijke krijgstuchtelijke gevolgen van zijn daden, begrijpelijk is, dat beklaagde vreesde dat zijn daden strafrechtelijke gevolgen zou hebben;

dat onder deze omstandigheden beklaagde in het onderhavige geval de in het algemeen op hem als wachtcommandant rustende verplichting tot het melden van tijdens zijn wachtdienst voorgevallen bijzonderheden mocht laten wijken voor de innerlijke drang, voortspruitende uit de bij hem bestaande vrees voor mogelijkheid van een tegen hem gerichte strafvervolging, om zodanige mededeling achterwege te laten;

dat beklaagde mitsdien naar het oordeel van de Krijgsraad terzake van het bewezen verklaarde feit niet strafbaar is zijnde hij tot dit feit door overmacht gedrongen:

Overwegende, dat echter de aan de tenlastelegging ten grondslag liggende gedragingen van beklaagde, te weten het ongeoorloofd gebruik van de jeep, wel opleveren een krijgstuchtelijk vergrijp in de zin van artikel 2 lid 1 van de Wet op de Krijgstucht, zodat met toepassing van artikel 58 van die met de zaak onder mededeling van alle stukken ter verdere behandeling behoort te worden verwezen naar de tot straffen bevoegde Commanderende Officier;

Overwegende, met betrekking tot het subsidiair tenlastegelegde. dat beklaagde zakelijk heeft verklaard:

dat hij op 6 Juli 1953, terwijl hij wachtcommandant van de kazernewacht van de Bergansius-, Arthur Kool- en de Van Essenkazerne te Ede was tijdens het lopen van een ronde in een jeep is gaan zitten en daarmede heeft gereden over het kazerneterrein van de Van Essenkazerne en tegen een eveneens op dit terrein staande High Speed trekker is gereden, waardoor een botsing is ontstaan;

dat hij, toen hij op 6 Juli 1953 te Ede door de 1e Luitenant Bolte. die Commandant van de C-Batterij was, waartoe de jeep behoorde, over de botsing werd ondervraagd, om zichzelf te vrijwaren voor bestraffing, heeft ontkend met de jeep te hebben gereden; dat hij dit deed, omdat hij vreesde voor de Krijgsraad te moeten komen;

Overwegende. dat het een beginsel van het Nederlandse Strafprocesrecht is, dat het een .verdachte of beklaagde vrijstaat al dan niet tot bekentenis te komen, welk beginsel uitdrukking vindt in de artikelen 29 Strafvordering en artikel 63 Regtspleging Landmagt; dat in casu beklaagde heeft verklaard tegenover de Luitenant Bolte niet de waarheid te hebben gesproken. uit vrees dat hij voor de Krijgsraad zou moeten terechtstaan;

dat beklaagde heeft kunnen veronderstellen dat zijn daden tot een strafvervolging zouden kunnen leiden;

dat indien beklaagde tegenover de Luitenant Bolte zijn gedragingen zou hebben bekend. hij bezwaarlijk later op deze bekentenis zou hebben kunnen terugkomen;

dat in verband met het beginsel van de bekentenisvrijheid dus moet worden geconcludeerd dat beklaagde niet verplicht was bij het onderzoek door de Luitenant Bolte aan deze de ware toedracht van de zaak mede te delen;

dat derhalve, nu beklaagde zulks niet gedaan heeft, niet kan worden gezegd, dat beklaagde de aangelegenheid van zijn schuld aan het gebeuren heeft 'onthouden aan de kennisneming van de bevoegde meerdere, aangezien van een dergelijk ,.onthouden" slechts sprake kan zijn indien beklaagde gehouden was, deze aangelegenheid ter kennis van de Luitenant Bolte te brengen;

dat de aanhef van artikel 139 Wetboek van Militair Strafrecht, waarop dit gedeelte van de tenlastelegging kennelijk is toegesneden, zou kunnen doen veronderstellen dat vrees voor bestraffing op generlei wijze disculperend kan werken, doch dat naar het oordeel van de Krijgsraad met het woord ,,bestraffing" in artikel 139 Wetboek van Militair Strafrecht slechts de krijgstuchtelijke bestraffing, en niet de bestraffing door de strafrechter bedoeld kan zijn. aangezien een andere interpretatie onverenigbaar zou zijn met het aangenomen beginsel van de bekentenisvrijheid;

dat derhalve niet wettig en overtuigend bewezen is hetgeen aan beklaagde subsidiair is tenlastegelegd, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Gezien behoudens voormelde wetsbepalingen nog de artikelen 2, 60 en 62 Wetboek van Militair Strafrecht, 2 en 58 Wet op de Krijgstucht. 40 Wetboek van Strafrecht. 76 Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN,

Verklaart beklaagde schuldig aan het hierboven primair als bewezen aangenomen en gequalificeerde strafbare feit, doch hem deswege niet strafbaar;

Spreekt hem daarvan vrij;

Bevindt dat de zaak oplevert een krijgstuchtelijk vergrijp in de zin van artikel 2 lid 1 van de Wet op de Krijgstucht;

Verwijst de zaak, ten aanzien van het onder primair tenlastegelegde onder mededeling van alle stukken ter verdere behandeling naar de tot straffen bevoegde Commanderende Officier;

Verklaart niet bewezen hetgeen beklaagde subsidiair is ten laste gelegd;

Spreekt hem daarvan vrij.

NASCHRIFT.

Het principe van de bekentenisvrijheid in het militaire strafrecht begint vorm te krijgen. Het is merkwaardig, dat dit vraagstuk eigenlijk eerst na de tweede wereldoorlog tot ontwikkeling komt en het zou de moeite lonen om te onderzoeken, of het probleem vóór de oorlog zoveel minder zich voordeed, dan wel of het toen wellicht door ander verwijzingsbeleid en door toepassing van het opportuniteitsbeginsel, werd opgevangen en derhalve in mindere mate de rechtszaal bereikte. Tot zodanig onderzoek leent zich echter een onderschrift niet.

Wat nu de ontwikkeling van het vraagstuk van de bekentenisvrijheid bij conflict met rechtsplicht betreft, worde verwezen naar sententie H.N.G. van 22 November 1949, M.R.T. XLIII, blz. 84 v., waaruit blijkt dat het H.M.G. geen vrijheid erkent om zijn identiteit aan de bevoegde meerdere te onthouden; naar sententie H.M.G. van 20 Mei 1950 M.R.T. XLIII blz. 623 v., waaruit blijkt dat de verdachte, voor een commissie van voorlopig onderzoek gehoord, niet strafbaar is wanneer hij, ter dekking van eigen strafvervolging, een onware verklaring aflegt; naar vonnis Krijgsraad te Velde Oost van 7 Februari 1951, M.R.T. XLIV, blz. 491, waar overmacht bij verdachte wordt aangenomen ingeval van verzwijging in het wachtrapport van een door hemzelf bedreven feit; en naar het vonnis Krijgsraad te Velde Oost van 22 Januari 1953, M.R.T. XLVII, blz. 91 v., waar het betreft een onware verklaring jegens een verhorende wachtmeester der Koninklijke Maréchaussée, hetwelk de Krijgsraad niet acht een „ambtelijke mededeling" te zijn, weshalve zuivere vrijspraak volgt en een overrnachtsberoep niet aan de beurt komt — anders dan de hiervóór genoemde sententie van 20 Mei 1950.

W. H. V.

Krijgsraad te Velde Oost.

Vonnis van 18 November 1953.

President: Kolonel Mr *H.* H. A. de Graaff; *Leden:* Kolonel J. Hofs en Luitenant-Kolonel J. D. Stolp.
Raadsman: Mr Th. Hoppenbrouwers.

Door een samenweefsel van verdichtsels tijdelijk onttrokken aan de vervulling zijner dienstverplichtingen: door het onware verhaal tegenover de burger-contract-arts te vertellen dat hij van een ladder was gevallen en nu hoofdpijnen en braakneigingen had, bereikt dat hem gedurende enige zoeken bedrust werd voorgeschreven.

Verwerping van beklaagdes verweer ten processe dat zijn be-

kentenis voor de opsporingsambtenaar afgelegd onjuist was en *hij* werkelijk van een *trap was* gevallen. Uitvoerige motivering *hiervan.*

Onmiddellijke in-arrest-stelling *bij afzonderlijke* dispositie bevolen.

(W.M.S.R. art. 101; R.L. art. 152).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE OOST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen P. H. H. T., geb. 24 April 1931, dpl. soldaat. beklaagde,

Gezien:. . . .enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

,,dat hij als soldaat ingedeeld bij de Koninklijke Landmacht, ,,althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 13 Juli ,,1953 te Maasbree, althans in Nederland, opzettelijk listiglijk en in .,strijd met de waarheid de burger-contractarts Van Leer heeft ,,medegedeeld dat hij van een ladder was gevallen en thans hoofd-,,pijn en braakneigingen vertoonde door welke leugens bewogen die ,.arts hem, beklaagde. bedrust voorschreef en vervolgens listiglijk ,,en in strijd met de waarheicl te Reuver de plv. burger-contractarts .,Wermenbol hetzelfde als bovenvermeld heeft medegedeeld waar-,.door ook deze arts hem, beklaagde, bedrust voorschreef en hem, ..beklaagde, opdracht gaf op 27 Juli 1953 naar zijn vorenbedoeld ,,onderdeel terug te keren. door welke leugens hij, beklaagde. zich ,,van ongeveer 13 Juli 1953 tot ongeveer 27 Juli 1953 opzettelijk .,aan de vervulling van zijn dienstverplichtingen heeft onttrokken .,en derhalve opzettelijk ongeoorloofd gedurende dit tijdvak van zijn ,,alstoen te Ermelo gelegen onderdeel is afwezig geweest";

Overwegende:. . . .enz.;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig proces-verbaal van de Koninklijke Marechaussee, Brigade Panningen, No. P. 46/53, op ambtseed opgemaakt door Johannes Gerardus Heuvels, wachtmeester der Koninklijke Marechaussee en gesloten te Panningen op *8* Augustus 1953, onder meer zakelijk inhoudt als verklaring aan verbalisant van beklaagde:

dat hij op 12 Juli 1953 per laatste reisgelegenheid van bewegingsvrijheid bij zijn onderdeel, gelegen in de Legerplaats Ermelo, moest terugkeren; dat hij die dag op de gedachte kwam om maar een weekje thuis te blijven; dat hij daarvoor een ongeval verzon, waarvan hij zeker wist, dat de doktor dit zou sannemen en hem ziek verklaren; dat hij toen op 13 Juli 1953 naar de contractarts, genaamd Van Leer, te Maasbree is gegaan; dat hij deze dokter heeft verteld, dat hij thuis van een ladder was gevallen en daarbij op zijn hoofd terechtkwam; dat hij dientengevolge hoofdpijn had, zich duizelig voelde en braakneigingen had; dat dit hele verhaal aan de dokter gelogen was; dat dokter Van Leer, die zijn verhaal geloofde, toen tegen hem zeide, dat hij naar huis moest gaan en verplicht bedrust houden; dat hij toen thuis is gebleven; dat hij op 17 Juli 1953 voor contrôle is gegaan naar dokter Wermenbol te Reuver; dat hij ook

tegen dokter Wermenbol heeft gezegd, dat hij van een ladder was gevallen, daarbij op zijn hoofd was terechtgekomen en dat hij van die val hoofdpijn, duizeligheid en braakneigingen had overgehouden; dat dit hele verhaal aan dokter Wermenbol gelogen was; dat dokter Wermenbol, vóór hij vertrok, tegen hem zei, dat hij nog acht dagen verplichte bedrust moest houden; dat hij hierop weer naar huis is gegaan; dat hij op 25 Juli 1953 van dokter Wermenbol opdracht kreeg om op **27** Juli 1953 naar zijn onderdeel te Ermelo terug te keren; dat hij, door zich op onware verhalen ziek te laten verklaren, zich in het tijdvak van 12 tot en met 26 Juli 1953 aan zijn dienstverplichtingen heeft onttrokken;

Overwegende, dat als getuige-deskundige voor de officier-commissaris zakelijk heeft verklaard, na in diens handen de eed afgelegd te hebben, als getuige de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zullen zeggen en als deskundige. dat hij verslag naar zijn geweten zal geven:

1. Henricus Cornelis Maria van Leer, geboren 12 October 1913 te Utrecht. van beroep arts, wonende te Maasbree;

dat op een Maandag in Juli 1953 beklaagde bij hem op het spreekuur kwam; dat beklaagde tegen hem zei, dat hij van een ladder gevallen was, op zijn hoofd terechtgekomen en dat. hij hoofdpijn had; verder zei hij, dat hij duizelig was, gebraakt had en de neiging daartoe had; dat hij op grond hiervan aangenomen heeft, dat beklaagde een lichte hersenschudding had; dat hij deze daarom een week bedrust voorschreef;

2. Jan Wermenbol, geboren 26 November 1916 te Roermond, van beroep arts, wonende te Reuver;

dat hij beklaagde op 18 en 25 Juli 1953 heeft gecontroleerd; dat beklaagde op 18 Juli 1953 op zijn spreekuur verscheen en toen zeide, bij dokter Van Leer te Maasbree onder behandeling te zijn wegens een lichte hersenschudding; dat hij is afgegaan op hetgeen beklaagde daaromtrent zei; dat deze hem vertelde, tengevolge van een val van een ladder hoofdpijn te hebben; dat hij niet aan beklaagdes goede trouw twijfelde en hem daarom een week bedrust heeft voorgeschreven; dat hij op 25 Juli 1953 beklaagde opdracht heeft gegeven om op 27 Juli 1953 naar diens onderdeel terug te keren;

Post alia [bewezenverklaring — Red.] :

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

,,Als militair zich opzettelijk door *een* samenweefsel van *ver-*
,,*dichtsels tijdelijk* aan de vervulling zijner *dienstverplichtingen*
,,*onttrekken* in tijd van oorlog, langer dan vier dagen durende",

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 101 jo artikel 98 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat beklaagde weliswaar ter terechtzitting zijn ten overstaan van de Koninklijke Marechaussee afgelegde, hierboven gerelateerde, verklaring heeft herroepen, en zich verweerd heeft door te zeggen, dat hij voor de Koninklijke Marechaussee aldus

heeft verklaard uit angst in voorarrest gezet te worden; dat hij inderdaad van een ladder zou zijn gevallen en mitsdien zijn mededelingen aan de beide artsen overeenkomstig de waarheid zouden zijn. zodat hij zich niet door leugens aan zijn dienstverplichtingen zou hebben onttrokken:

Overwegende, dienaangaande, dat de wachtmeester der Koninklijke Marechaussee J. G. Heuvels, eerdergenoemd, ter terechtzitting als getuige gehoord, zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd,

dat hij geen pressie op beklaagde heeft uitgeoefend; dat hij beklaagde alleen gezegd heeft dat hij, beklaagde, de waarheid moest vertellen; dat beklaagde toen begon te vertellen, dat hij met voetballen een hersenschudding had opgelopen; dat beklaagde zulks eerst herriep, nadat hij deze had medegedeeld, dat zijn verklaring niet klopte met die van zijn vader en zijn verloofde; dat beklaagde toen zeide, de hele zaak gefingeerd te hebben en dat hij tegen zijn vader had gezegd van de ladder te zijn gevallen en tegen zijn verloofde, dat hij van de fiets was gevallen; dat beklaagde daarop huilende zijn bekentenis heeft afgelegd;

Overwegende, voorts, dat uit een verklaring dd. 10 November 1953, opgemaakt door de 1e Luitenant P. J. Schaap, blijkt, dat hem, Schaap voornoemd, tijdens het verhoor van beklaagde op 1 Augustus 1953 door de Koninklijke Marechaussee, in zijn tegenwoordigheid, niet is gebleken, dat door verbalisant bedreigingen zijn geuit, of op enigerlei andere onoirbare wijze is getracht beklaagde te beïnvloeden; dat beklaagde, na aanvankelijk ontkend te hebben, het hem ten laste gelegde zonder meer heeft bekend;

Overwegende, dat de Krijgsraad ten dezen geen geloof hecht aan de nadere verklaringen van beklaagdes vader en verloofde, welke dezen voor de Officier-Commissaris hebben afgelegd en met ede bevestigd;

Overwegende immers, dat deze verklaringen volkomen afwijken van, ja zelfs in lijnrechte strijd zijn met de verklaringen dezer getuigen, gerelateerd in het hierboven eerder genoemde proces-verbaal, opgemaakt door de verbalisant, wachtmeester der Koninklijke Marechaussee J. G Heuvels, en het onaannemelijk is te achten dat deze getuigen niet ierstond hun wetenschap van feiten en omstandigheden — toen nog vers in het geheugen liggend — aan verbalisant in volle omvang zouden hebben kenbaar gemaakt;

Overwegende, dat beklaagdes bewering, als zou hij zich op 11 Juli 1953, terstond na zijn beweerde val van de ladder, hebben gemeld bii de arts H. C. M. van Leer te Maasbree evenmin steun vindt in de verklaring van de getuigen C. P. M. van der Wee, echtgenote van voornoemde arts en van diens dienstbode J. J. Beurskens — welke verklaringen zijn opgenomen in het proces-verbaal van de Koninklijke Marechaussee Brigade Panningen, No. P. 75/53 —; dat deze immers, ieder voor zich, doch eensluidend, verklaren, dat beklaagde op 11 of 12 Juli 1953 niet aan de deur is geweest om zich ziek te melden of zich te laten behandelen:

Overwegende, dat G. Zetsen, als getuige 7 vermeld in het eerdergenoemd proces-verbaal van de Koninklijke Marechaussee, No. P. 46/53, zakelijk verklaart, dat beklaagde op Zaterdag 18 Juli 1953 te zijnen huize werkzaamheden heeft verricht aan een defecte waterpomp;

Overwegende, dat het verrichten van deze reparatie op 18 Juli 1953 evenmin steun geeft aan beklaagdes bewering op 11 Juli 1953 gevallen te zijn en dientengevolge een hersenschudding te hebben opgelopen, althans de verschijnselen van een dergelijk ongeval te hebben;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van al deze overwegingen van oordeel is. dat beklaagdes thans gevoerde verweer onhoudbaar is en mitsdien behoort te worden verworpen;

Overwegende, dat de Krijgsraad bevindt, dat beklaagde, die zich op vrije voeten bevindt, in arrest gesteld behoort te worden, over welke in-arreststelling de Krijgsraad bij afzonderlijke dispositie heeft beschikt;

[Volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf voor de tijd van twee weken en plaatsing in een strafklasse voor de tijd van drie maanden — *Red.]*

NASCHRIFT.

Terzake van de qualificatie worde verwezen naar mijn naschrift onder het vonnis van de Krijgsraad te Velde Zuid van 11 September 1952, *M.R.T. XLVI, blz.* 37 *v. (zie ook t.a.p. blz. 537 en* 624); *terzake van de afzonderlijke dispositie, welke de Krijgsraad bezigt voor het in-arrest-stellen van beklaagde, naar mijn naschrift onder het vonnis van de Krijgsraad te Velde Oost van* 11 *December* 1952, *M.R.T. XLVI, blz.* 394 *v.* *W. H. S.*

Krijgsraad te Velde Oost.

Vonnis van 23 April 1954.

President: Luitenant-Kolonel Mr A. F. Steffen; *Leden:* Majoor Mr J. H. Dambrink en Kapitein A. van Houte.
Raadsman: Kapitein W. G. Tibben.

Handelen in strijd met artikel 26 *van de wegenverkeerswet. Formulier tot bepaling van alcohol in bloed. Rapport betreffende aicoholbepaling in het bloed.*

(W.V.W. art. 26 lid 1).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE OOST,

Gezien: . . . .enz.;

overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

.,dat hij als soldaat ingedeeld bij de Koninklijke Landmacht, ..althans als militair in de zin der m-et, op of omstreeks 30 Januari

„1954 te Hengelo (Gld.), althans in Nederland, als bestuurder van „een rijwiel daarmede heeft gereden over de voor het openbaar rij- „en ander verkeer openstaande wegen, de Raadhuisstraat, de Ban- „ninkstraat en de Kastanjelaan, terwijl hij verkeerde onder zodanige „invloed van het gebruik van alcoholhoudende drank, dat hij niet in „staat moest worden geacht dit rijwiel naar beharen te besturen";

Overwegende, dat uit een ten processe aanwezige Justitiële Verklaring d.d. 4 Maart 1954 zakelijk blijkt, dat beklaagde sedert 6 Augustus 1953 als dienstplichtig soldaat, behorende tot de Koninklijke Landmacht in werkelijke dienst is;

Overwegende, dat beklaagde ter terechtzitting zakelijk heeft verklaard:

dat hij in de avond van 30 Januari 1954 in enkele café's te Hengelo (Gld.) zoveel bier en jenever heeft gedronken, dat hij daarvan onder de invloed raakte;

dat hij in die toestand op zijn rijwiel is gestapt en als bestuurder daarvan enigszins zigszagsgewijze over enige wegen in Hengelo heeft gereden;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig proces-verbaal van de Rijkspolitie, Groep Hengelo (Gld.), no. 87, Post Hengelo (Gld.) no. 27, op ambtseed opgemaakt door Berend Hendrik Somsen en Hermanus te Kolste, beiden wachtmeester der Rijkspolitie, tevens onbezoldigd Rijksveldwachter, en gesloten te Hengelo (Gld.) op 3 Februari 1954, waarvan de korte inhoud ter terechtzitting aan beklaagde is medegedeeld, zakelijk inhoudt als relaas van verbalisanten:

dat zij op Zaterdag 30 Januari 1954, omstreeks 23,55 uur, zagen, dat een hun onbekend, in militaire kleding gekleed, manspersoon, als bestuurder was gezeten op een tweewielig rijwiel en daarmede voortreed over de voor het openbaar rij- of ander verkeer openstaande wegen, de Raadhuisstraat, Banninkstraat en Kastanjelaan, gelegen te en onder de gemeente Hengelo (Gld.), zulks terwijl de bestuurder onder zodanige invloed van het gebruik van alcoholhoudende drank verkeerde, dat hij, naar hunne mening, niet in staat moest worden geacht, het rijwiel naar behoren te kunnen besturen;

dat genoemd persoon met diens rijwiel zigszagsgewijze over genoemde wegen reed;

dat hun, na staandehouding, bleek, dat die persoon erg riekte naar het inwendig gebruik van alcoholhoudende drank en enigszins verwarde antwoorden gaf op aan hem gestelde vragen;

dat deze persoon, desgevraagd, opgaf te zijn genaamd: Johannes Lambertus W., soldaat, gelegerd in de Prinses Margrietkazerne te Wezep, legerno. 33.08.13.426;

dat deze gegevens overeenkwamen met die, voorkomende op het in diens bezit zijnde militaire legitimatiebewijs;

Overwegende,. . . . [enz., bewezenverklaring —Red.] ;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als: „Handelen ***in strijd met artikel 26*** van de Wegenverkeerswet";

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 26 juncto artikel 35 van de Wegenverkeerswet;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken, die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

[Volgt: veroordeling tot betaling van een geldboete van vijf-en-twintig gulden, met bepaling, dat de geldboete bij gebreke van betaling-en verhaal. zal worden vervangen door hechtenis voor de tijd van tien dagen — *Red.]*.

NASCHRIFT.

In het dossier betreffende bovenvermelde zaak bevonden zich o.m. een formulier tot bepaling van alcohol in bloed en een rapport betreffende alcoholbepaling in het bloed, welke wij hieronder laten volgen ter kennisneming van die lezers, welke niet in de gelegenheid heid zijn van dergelijke formulieren en rapporten kennis te nemen [1]).

GERECHTELIJK LABORATORIUM VAN HET MINISTERIE VAN JUSTITIE

Raamweg 47 — 's-Gravenhage

RAPPORT

betreffende alcoholbepaling in het bloed
van J. L. *W. te Wezep.*

Op *2 Februari 195.4,* ontving ik, ondergetekende, *Drs. Jan Willem Verburgt,* Scheikundige aan bovengenoemd Laboratorium, een verzegeld pakje, *per post van de Rijkspolitie te Hengelo (Gld.),*
inhoudende een houten blok, waarin:
een buisje bloed,
een ingevuld formulier,

Volgens de gegevens, die op dit formulier waren vermeld, was het bloed afgenomen door R. K. *Beems, arts te Hengelo (Gld.),*
en was daarbij verontreiniging met reducerende stoffen (o.a. alcohol) volgens de verklaring van de bloedafnemer, vermeden.

ONDERZOEK:

De bepaling geschiedde volgens de methode van Widmark.

De gevonden reductiewaarde, verminderd met de gemiddelde reductiewaarde van normaal bloed, komt overeen met *1,45* ‰ aethylalcohol in het bloed.

Volgens opgave vond het voorval *kort* na het einde van het alcoholgebruik plaats. Het bloed werd *½ uur* na het einde van het alcoholgebruik afgenomen. De opname van alcohol door het bloed uit het maagdarmkanaal duurt maximaal ongeveer 1%uur. Deze tijd is individueel verschillend en ook nog afhankelijk van de eventuele aanwezigheid van voedsel in de maag. Het is dus mogelijk, dat het alcoholgehalte van het bloed ten tijde van het voorval iets lager was dan het gevonden gehalte van *1,45* ‰.

Het gehalte wijst op een alcoholgebruik van ongeveer 6 borrels of een overeenkomstige hoeveelheid andere alcoholische drank.

In verschillende landen, (onder meer in Zweden), wordt aangenomen, dat bij een alcoholgehalte van het bloed boven de 1,50 ‰ men in het algemeen niet meer in staat geacht kan worden, naar behoren een motorrijtuig te besturen, tengevolge van de werking van de genoten alcohol. Andere landen stellen lagere grenzen.

---

[1]) Cursiveringen geven de geschreven gedeelten der formulieren weer.
(Red. M.R.T.)

Bij een alcoholgehalte van het bloed tussen 0,80 en 1,50 ‰ kan dit door individuele verschillen (gevoeligheden en aanleg) niet meer zodanig positief verklaard worden, en moeten nadere aanwijzingen over gedrag e.d. van de bloedgever uitsluitsel geven, of van „onder invloed van sterke drank zijn" gesproken kan worden.

Bij gehalten onder 0,80 ‰ kan men, behoudens een klein aantal uitzonderingen, in het algemeen niet van „onder invloed" spreken.

Het onder c. genoemde formulier, waarop de door de arts-bloedafnemer en de politie verschafte gegevens betreffende dit geval zijn vermeld, wordt bij dit rapport gevoegd.

Aldus naar waarheid opgemaakt op de door mij afgelegde ambtseed, en getekend onder opmerking, dat aan het hierboven weergegeven onderzoek heeft medegewerkt de analyst(e) *M. C. Veenman.*

Te haren aanzien heb ik mij vergewist, dat haar ervaring, onderscheidings- en combinatievermogen volkomen voldoende zijn om haar aandeel in het onderzoek, welk aandeel als routinewerk moet worden bestempeld, feilloos te verrichten. Ten overvloede heb ik haar bij verschillende gelegenheden alle aanwijzingen gegeven die nodig zijn om het insluipen van fouten in het onderzoek uit te sluiten. Ook heb ik mij bij verschillende gelegenheden vergewist, dat zij die aanwijzingen nauwgezet in acht nam. Ten bewijze dat zij zulks ook in dit geval heeft gedaan, ondertekent zij mede op ambtseed dit rapport.

's-Gravenhage, 8 *Februari 1954.*

LABORATORIUM VOOR GERECHTELIJK
NATUURWETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK
van het
Ministerie van Justitie
Raamweg 47 - 's-Gravenhage

BEPALING VAN ALCOHOL IN BLOED

A) IN TE VULLEN DOOR DE POLITIE.

Naam: W *Johannes Larnbertus* Beroep: *Militair.*
Adres: *Pr. Margriet kazerne, Wexep* Geslacht: *Man* Leeftijd: *20 jr.*
Burger adres. Zelhem, E 159a
Op wiens verzoek wordt het onderzoek verricht:
Rijkspolitie Hengelo (Gld.)
Aanleiding tot de aanvrage van het onderzoek:
Overtreding artikel 26 Wegenverkeerswet
Tijdstip en plaats van het voorval, dat de aanleiding gaf tot de aanvrage:
30 Januari 1954 te 23,55 uur
Tijdstippen van alcoholgebruik in de laatste 24 uren door de bloedgever:
Van 20,30 uur tot 23,45 uur
Hoeveelheid en aard van de gebruikte alcoholische dranken op deze tijdstippen:
Ongeveer 4 glaasjes bier en 4 à 5 glaasjes jenever
Deze gegevens zijn verstrekt door de *bloedgever*
Is de bloedgever gewend aan het gebruik van alcoholische drank?
Ja
Werd kort voor, tijdens, of na het alcoholgebruik voedsel genuttigd?
Zo ja, wanneer, wat en in welke hoeveelheden.
17 uur laatste maaltijd genuttigd, bestaande uit vier boterhammen met beleg
Opmerkingen: *Gene*
Hengelo (Gld.), 31 Januari 1954.

B) IN TE VULLEN DOOR DE ARTS.

Lichaamsgewicht *met* kleding *79* kg. Lengte *180* cm
Lichaamsbouw? *Normaal* Spraak? *Normaal*
Geur van de adem *wel* naar alcohol. Gang? *Vrij zeker*

Gang na omdraaien? *Vrij zeker* Gelaatskleur? *Bleek*
Kleding? *Ordelijk* Sporen van braken? *Afwezig* Gedrag? *Beheerst*
Hikken? *Neen.*
Bestaat er een aanwijzing op vergiftiging door koolmonoxyde, op epilepsie, diabetes of oververmoeidheid? *Neen.*
Tekenen van hersenschudding? *Afwezig.* Bewusteloos? *Neen.*
Bloedtransfusie of infuus? *Neen.* Narcose, zo ja, welke? *Neen.*
Tijdstip en plaats van het afnemen van het bloed:
31 Januari 1954 te 0,15 uur, Spreekkamer van ondergetekende.
Indruk van de arts: de onderzochte is *licht* onder de invloed van sterke drank.
Naam en woonplaats van de arts, die het bloed en de urine afnam:
R. K. Beems, Raadhuisstraat 40, Hengelo (Gld.)
Ondergetekende verklaart, dat huid, snepper, mes of injectiespuit niet met alcohol, aether, carbol, formaline, benzine of enige andere vluchtige organische stof is gedesinfecteerd of in aanraking is geweest.
De desinfectie's zijn verricht met *Sublimaatoplossing.*
Hengelo (Gld.), *31* Januari 1954.

Krijgsraad te Velde Zuid.

Vonnis van 17 Juni 1933.

President: Luitenant-Kolonel Mr *F.* A. J. Deelen; *Leden:* Luitenant-Kolonel vl. R. de Senerpont Domis en Majoor vl. J. de Ronde.
Raadsman: Mr *H.* M. I. van Baren.

Openbare schennis van de eerbaarheid. Bewijs.
Voorwaardelijke veromdeling.

(W.M.S.R. 13-15; Wb.v.Str. art. 239; Wb.v.Sv. art. 360).

DE KRIJGSRAAD TE TELDE ZUID,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen W. v. d. B., geb. 19 Januari 1931, dpl. soldaat (thans met groot verlof), beklaagde,

Gezien:....enz.;

Overwegende. dat de beklaagde is ten laste gelegd:

.,dat hij op of omstreeks 6 Januari 1953 te De Bilt opzettelijk ,.oneerbaar zich heeft bevonden op, althans nabij, en duidelijk zicht-,.baar van de openbare weg, de Utrechtseweg, met zijn blote manne-,,lijkheid oneerbaar. zichtbaar voor aldaar passerende personen, ,,buiten zijn broek";

Overwegende, dat beklaagde, blijkens een zich bij de processtukken bevindende justitiële verklaring dd. 3 Februari 1953, opgemaakt door de 1e luitenant J. K. Gramberg, commandant Sub. Squadron DVM 2 te Gilze-Rijen, ten tijde. dat hij het hem ten laste gelegde zou hebben begaan, in werkelijke dienst was;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat hij op 6 Januari 1953 als chauffeur van een twee en een half tonner zich op de Utrechtseweg te De Bilt bevond; dat hij moest

plassen, zijn gulp openmaakte, zijn blote mannelijkheid uit zijn broek haalde en daarop een plas tegen een boom deed; dat hij daarna weer in zijn auto stapte en verder reed; dat het niet onmogelijk is dat hij bij het instappen, terwijl hij op de treeplank stond, nog bezig was zijn gulp dicht te maken; dat hij even later, omdat hij zijn geslachtsdeel bezeerd had bij het goed zetten van de lading, naast zijn auto staande, zijn gulp open maakte en zijn blote mannelijkheid begon te wrijven; dat hij op dat moment met zijn gezicht in de richting van het op enige afstand van zijn auto lopende rijwielpad stond; dat hij zijn blote mannelijkheid buiten zijn broek had en dat het mogelijk is, dat personen die over het rijwielpad passeerden, zijn blote mannelijkheid hebben kunnen zien; dat hij weer in zijn auto stapte en toen over het rijwielpad twee meisjes, die hem kennelijk kort te voren waren gepasseerd, zag lopen;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig procesverbaal nr. 10 D, opgemaakt en gesloten te De Bilt op 8 Januari 1953 door Johan Dittmar, agent van politie te De Bilt, tevens onbezoldigd rijksveldwachter, onder meer zakelijk inhoudt:

als eensluidende verklaringen van Louise Gertrude Gerritsen en Maria Gesina Mulder aan verbalisant:

dat zij, toen zij op 6 Januari 1953 omstreeks 12 uur over het voetpad naast het rijwielpad van de Utrechtseweg te De Bilt liepen, op de treeplank van een auto een man zagen staan; die de gulp van zijn Eroek geheel open had; dat zij bij het passeren zagen, dat deze man zij dingetje (geslachtsdeel) in zijn hand had en hieraan begon te trekken; dat zij doorliepen en de auto zagen verder rijden; dat de auto weer tot stilstand werd gebracht; dat zij dezelfde man weer uit zijn wagen zagen stappen en dat die man, terwijl hij tegen zijn wagen aanstond, dezelfde handeling verrichtte als bovenvermeld;

Overwegende dat het van algemene bekendheid is, dat de Utrechtseweg te De Bilt een voor het openbaar rij- of ander verkeer openstaande weg is;

Overwegende, dat — waar het opzet voortvloeit uit de omstandigheden, waaronder het feit is gepleegd — de in voormelde bewijsmiddelen vervatte feiten en omstandigheden, die geacht moeten worden hier te zijn herhaald, opleveren evenzovele redengevende feiten en omstandigheden, waarop steunt de beslissing van de Krijgsraad, dat door deze bewijsmiddelen — wordende het bewijs mede aangenomen op de verklaringen *) van de nog geen 16 jaar oud

---

*) De Krijgsraad doet het voorkomen alsof tot de constructie van het (wettige) bewijs medegewerkt hebben de verklaringen van de beide klaarblijkelijk minderjarige meisjes. Immers de Krijgsraad constateert dat deze meisjes nog geen 16 jaar oud zijn. De 16-jarige leeftijd is een criterium voor het wettige bewijs.

Ten rechte werd het (wettige) bewijs echter niet (mede) aangenomen op de verklaringen van deze meisjes, maar op het proces-verbaal van de opsporingsambtenaar. De volgende overwegingen van de Krijgsraad kunnen dan ook alleen maar betrekking hebben gehad op de vorming van 's Raads overtuiging, nadat de constructie van het wettige bewijs voltooid was. (Red. M.R.T).

zijnde Louise Gertrude Gerritsen en Maria Gesina Mulder in procesverbaal no. 10 D, afgelegd tegenover verbalisant Johan Dittmar, hebbende deze verbalisant voor dc Officier-Commissaris bij de Krijgsraad te Velde Zuid verklaard en met ede bevestigd, dat de meisjes Gerritsen en Mulder, welke door hem op 6 Januari 1953 werden gehoord, op hem volledig de indruk maakten, dat zij begrepen wat zij verklaarden en dat genoemde meisjes afzonderlijk door hem werden gehoord en vrijwel gelijkluidende verklaringen aflegden —; wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, met dien verstande, dat hij op 6 Januari 1953 te De Bilt opzettelijk oneerbaar zich heeft bevonden op en duidelijk zichtbaar van de openbare weg, de Utrechtseweg, met zijn blote mannelijkheid oneerbaar zichtbaar voor aldaar passerende personen, buiten zijn broek;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„*Openbare schennis van de eerbaarheid*", voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 239 Wetboek van Strafrecht;

[Volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf voor de tijd van een maand, met bevel dat deze straf niet zal worden ondergaan, tenzij de Krijgsraad later anders mocht gelasten op grond, dat de veroordeelde zich voor het einde van een op twee jaar bepaalde proeftijd aan een strafbaar feit, of militair zijnde, aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2, No. 1 van de Wet op de Krijgstucht, dat van ernstige aard is, of aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2 Nos. 2—6 van die Wet heeft schuldig gemaakt, dan wel zich gedurende die proeftijd op andere wijze misdraagt — *Red]*.

Krijgsraad te Velde Zuid,

Vonnis van 12 Augustus 1953.

Pr.sident: Luitenant-Kolonel Mr *F.* A. **J.** Deelen; *Leden:* Kolonel **J.** L. H. A. Antoni en Kapitein Mr M. Vermeer.
Raadsman: Majoor *K.* Bakker.

Opzettelijke ongehoorzaamheid in tijd van oorlog, door meer militairen gezamenlijk gepleegd; feitelijke insubordinatie in tijd van oorlog; mishandeling; wederspannigheid, gepleegd door een 5-tal soldaten, die, na door een Hoofdofficier te zijn aangesproken wegens hun incorrecte tenue en opdracht hadden gekregen, die tenue in orde te brengen, die Hoofdofficier hebben ingesloten, en mishandeld, vervolgens (een deel hunner) een te hulp komende politieambtenaar in burger hebben mishandeld en (één hunner) zich heeft verzet tegen een nadien te hulp komende politieambtenaar in uniform.

Gedeeltelijk-voorwaardelijke gevangenisstraffen, variërende van

6 tot 3 maanden, met aftrek voor-arrest; verlaging tot de laagste stand van soldaat.

(W.M.S.R. art. 13-15, 25, 114, 119. 120; Wb.v.Str. art. 180, 300).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE ZUID,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen P. P. P., geb. 5 April 1927, dpl. soldaat 1e klasse, Q. Q. Q., geb. 19 November 1926, dpl. soldaat, R. R. R., geb. 20 November 1926, dpl. soldaat 1e klasse, S. S. S., geb. 19 Januari 1926, dpl. soldaat, T. T. T., geb. 11 Februari 1926, dpl. soldaat 1e klasse, beklaagden, allen gedetineerd in het Huis van Bewaring te 's-Hertogenbosch;

Gezien:. . . .enz. ;

Overwegende, dat de beklaagden is ten laste gelegd *):

,,dat zij te Deventer op *of omstreeks* 25 Juni 1953 in tijd van ,,oorlog, terwijl zij waren:

.,eerste beklaagde: dienstplichtig soldaat 1e klasse P. P. P. van ,,de ,,B" compagnie van het 131e Bataljon Infantrie,

.,tweede beklaagde: dienstplichtig soldaat Q. Q. Q. van de ,,C" ,,compagnie van het 131e Bataljon Infanterie,

,,derde beklaagde: dienstplichtig soldaat 1e klasse R. R. R. van ,,de ,,B" compagnie van het 131e Bataljon Infanterie,

,,vierde beklaagde: dienstplichtig soldaat S. S. S. van de 13e Ge- ,,neeskundige compagnie,

,,vijfde beklaagde: dienstplichtig soldaat 1e klasse T. T. T. van ,,de Staf- en Stafcompagnie van het 13e Regiment Infanterie,

,,1. tesamen en in vereniging, *althans twee of meer van hen ge- ,,zamenlijk, immers in elkanders tegenwoordigheid, althans ieder .,voor zich, hebben geweigerd dan wel* opzettelijk hebben nagelaten ,,te gehoorzamen aan het hen door hun meerdere in rang, de luite- ,,nant-kolonel van de Militair Juridische Dienst A., gegeven dienst- ,,bevel hun tenue in orde te brengen en te blijven staan, waar zij .,zich bevonden, te weten op een bepaald punt in de Keizerstraat, ,,immers hebben zij hun tenue niet in orde gebracht en hebben zij ,,zich van dat punt verwijderd;

,,2. *") tesamen en in vereniging, *althans twee of meer van hen, ,,althans ieder voor zich,* opzettelijk hun meerdere, de luitenant- ,,kolonel van de Militair Juridische Dienst A.. hebben getrapt en ,,geslagen, *dan wel getrapt, dan wel geslagen,* en hem door dit ge- ,,weld hebben gedwongen tot het nalaten ener dienstverrichting, ,.namelijk van het tegen hen rapport opmaken terzake van hun na- ,,latigheid hun slordig tenue — waarvoor hij hen had aangesproken ,,— in orde te maken *en terzake van het feit, dut zij hem niet ge- ,,groet hadden;*

---

*) Bewezen verklaard, met uitzondering van de cursiveringen. — Red.

**) De bewezenverklaring voegt hier in: ,,Ten aanzien van beklaagden Q.Q.Q., R.R.R., S.S.S. en T.T.T.:"

„3. (alleen ten aanzien van beklaagden R. R. R., S. S. S en
.,T. T. T.):

„tesamen en in vereniging met elkander, althans ieder voor zich,
„de hoofdagent van politie der gemeente Deventer, tevens onbe-
„zoldigd rijksveldwachter Johannes van Straaten, welke de luite-
„riant-kolonel A. ter handhaving van de openbare orde en rust bij
„het tegen deze luitenant-kolonel gepleegde verzet bijstand verleen-
„de, met geweld, immers door hem te trappen en te slaan, dan wel
„te trappen, dan wel te slaan, hebben gedwongen tot het nalaten
„van de rechtmatige ambtsverrichting hen aan te houden en over te
„brengen naar een plaats van verhoor, waartoe hij wilde overgaan
„terzake van het feit, dat zij zich met geweld legen de luitenant-
„kolonel A. verzetten;

„of, zo terzake van het onder ten derde geen veroordeling zou of
„mocht volgen:

„tesamen en in vereniging, althans ieder voor zich, de hoofdagent
„van politie Van Straaten voornoemd opzettelijk mishandelend
„hebben getrapt en geslagen, dan wel getrapt, dan wel geslagen,
„tengevolge waarvan deze pijn ondervond;

„4 (alleen ten aanzien van beklaagde T. T. T.):

„zich met geweld, immers door te rukken en te trekken in een
„richting tegenovergesteld aan die waarin na te noemen Witteveen
„hem wilde brengen, heeft verzet tegen de in uniform geklede agent
„van politie. tevens onbezoldigd veldwachter der gemeente Deven-
„ter, J. F. Witteveen, die hem, beklaagde, had vastgegrepen. ten-
„einde hem ter plaatse te houden om hen aan de Koninklijke Mare-
„chaussee over te geven ter overbrenging naar een plaats van ver-
„hoor, terzake van door hem gepleegde *mishandeling, althans* feite-
„lijke insubordinatie, *in ieder geval misdrijf tegen de ondergeschikt-*
„*heid,* tegen de luitenant-kolonel A.";

Overwegende:. . . .enz. ;

Overwegende, dat beklaagden ten processe ieder voor zich onder meer zakelijk hebben verklaard:

dat zij op 25 Juni 1953 voor herhalingsoefeningen te Mill onder de wapenen moesten komen; dat zij alstoen te Deventer een luitenant-kolonel zagen, terwijl zij met de veldblouse open en de baret af gezamenlijk op straat liepen;

Overwegende dat beklaagde P. P. P. onder meer zakelijk ten processe heeft verklaard:

dat hem alstoen en aldaar door genoemde overste gezegd werd, dat hij zijn tenue in orde moest maken; dat hij aan deze order niet onmiddellijk gevolg heeft gegeven en dat hij even later doorgelopen is;

Overwegende dat beklaagde Q. Q. Q. onder meer zakelijk ten processe heeft verklaard:

dat hij alstoen en aldaar in de nabijheid was van handtastelijkheden tegen genoemde overste; dat hij, als de hoofdagent van politie Van Straaten beweert, dat hij in bokshouding voor de luitenant-

kolonel A. stond, zulks niet pertinent wil tegenspreken; dat hij even later van een burger in een blauw-grijs pak een stomp op zijn linkeroog kreeg; dat hij toen daar weg is gegaan;

Overwegende dat beklaagde R. R. R. onder meer zakelijk ten processe heeft verklaard:

dat hem en zijn mede-beklaagden alstoen en aldaar door een luitenant-kolonel werd gelast hun tenue in orde te brengen; dat hij alstoen en aldaar zijn tenue niet in orde heeft gebracht; dat zij tengevolge van genoten bier in een baldadige stemming waren; dat het wel mogelijk is, dat hij de luitenant-kolonel A. geschopt en geslagen heeft en dat zij deze overste omsingeld hebben; dat even later een burger in een blauw-grijs pak, die na zijn, beklaagde's, aanhouding beweerde van de politie te zijn, zich met een en ander ging bemoeien; dat hij zich toen tesamen met een of meer mede-beklaagden tegen deze burger gekeerd heeft; dat hij deze burger toen twee trappen met zijn voet heeft gegeven;

Overwegende dat beklaagde S. S. S. onder meer zakelijk ten processe heeft verklaard:

dat alstoen en aldaar genoemde overste zich met hem bemoeide; dat het mogelijk is, dat hij de hoofdagent Van Straaten, toen in een blauw-grijs burgerpak gekleed, geschopt heeft;

Overwegende dat beklaagde T. T. T. onder meer zakelijk ten processe heeft verklaard:

dat alstoen en aldaar genoemde Itiitenant-kolonel, die zich met hem bemoeide, van hem, beklaagde, zijn baret afpakte; dat hij probeerde zijn baret bij de overste terug te pakken; dat het niet is uitgesloten, dat hij hierbij de overste A. getrapt en geslagen heeft; dat hij, toen de agent Witteveen hem vastpakte, gerukt en getrokken heeft in tegenovergestelde richting als waarheen deze agent hem brengen wilde;

Overwegende dat A., oud 53 jaar, luitenant-kolonel van de Militair Juridische Dienst, wonende te Eefde, als getuige door de Officier-Commissaris gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

dat hij op 25 Juni 1953 gekleed in uniform in de Keizerstraat te Deventer aan vijf militairen, naar hem later bleek beklaagden, vlak voor de vijf beklaagden staande, duidelijk hoorbaar heeft gezegd hun tenue in orde te maken en te blijven staan; dat hij geen van de beklaagden aan zijn bevel gevolg zag geven; dat beklaagden hem, getuige, hierop op zij wilden dringen en aanstalten maakten zich te verwijderen; dat hij hierna door diverse van bedoelde soldaten werd aangevallen; dat hij zeker weet, dat de beklaagden R. RR. en S. S. S. met hem vochten en hem geslagen, hetzij geschopt hebben; dat hij ook zeker weet nog door een derde soldaat geslagen, hetzij geschopt te zijn; dat hij door al dit geweld gedwongen werd zijn pogingen om rapport tegen beklaagden op te maken, op te geven;

Overwegende dat Johannes van Straaten, oud *35* jaar, hoofdagent van gemeentepolitie te Deventer, als getuige door de officier-

Commissaris gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

dat hij op 25 Juni 1953, terwijl hij gekleed was in een burgerpak, zag, dat vijf militairen, naar hem later bleek beklaagden, in de Keizerstraat te Deventer benaderd werden door een officier, naar hem later bleek, de luitenant-kolonel A.; dat, gezien de richting waaruit deze officier kwam, beklaagden hem zeker gezien hebben en deze officier ook zeker hebben verstaan toen deze hen aansprak: dat hij even later zag, dat de vijf militairen aanstalten maakten om weg te gaan en daartoe tegen de overste opdrongen alsof zij hem wilden wegduwen; dat hij daarna zag, dat het vechten met de overste begon; dat hij iets later zag, dat vier van de beklaagden in een halve cirkel om de overste A. heen stonden; dat drie van hen de overste sloegen en schopten en de vierde in bokshouding voor de overste stond; dat hij, getuige, deze laatstgenoemde beklaagde een stomp op de linkerkant van zijn gezicht gaf; dat de drie overige beklaagden, naar hem later bleek S. S. S., R. R. R. en T. T. T., zich als één man tegen hem, getuige, keerden; dat hij even later de in uniform geklede agent van politie Witteveen beval hem assistentie te verlenen bij het ter plaatse vasthouden van laatstgenoemde drie beklaagden; dat agent Witteveen hiertoe beklaagde T. T. T. vastgreep, doch dat deze zich tegen Witteveen verzette door met kracht te rukken en te trekken met de kennelijke bedoeling zich uit de greep van Witteveen te bevrijden;

Overwegende dat Johan Frederik Witteveen, oud 31 jaar, agent van gemeentepolitie te Deventer, als getuige door de Officier-Commissaris gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

dat hij op 25 Juni 1953, gekleed in de uniform van gemeentepolitie, op surveillance als agent van politie, tevens onbezoldigd veldwachter van de gemeente Deventer, in de Keizerstraat te Deventer zag, dat er gevochten werd en dat soldaten heftig gesticuleerden tegen een overste; dat hij beklaagde T. T. T. vastgreep, teneinde hem ter plaatse te houden tot dat de marechaussee daar zou verschijnen; dat beklaagde T. T. T. zich vervolgens tegen hem, getuige, verzette door te rukken en te trekken met de kennelijke bedoeling zich van zijn greep te bevrijden;

Overwegende [bewazenverklaring — zie tenlastelegging — *Red.]*;

Overwegende dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

1. ten aanzien van beklaagde P. P. P.:
   Opzettelijke ongehoorzaamheid, in tijd van oorlog gepleegd;
2. ten aanzien van beklaagde Q. Q. Q.:
   1. *Opzettelijke ongehoorzaamheid, in tijd van oorlog gepleegd,*
   2. *Feitelijke insubordinatie, gepleegd in tijd van oorlog;*
3. ten aanzien van beklaagde R. R. R.:
   1. *Opxettelijke ongehoorzaarnheid, in tijd van oorlog gepleegd,*

2. *Feitelijke insubordinatie, gepleegd in tijd van oorlog,*
3. *Mishandeling;*

4. ten aanzien van beklaagde S. S. S.:
   1. *Opzettelijke ongehoorzaamheid, in tijd van oorlog gepleegd,*
   2. *Feitelijke insubordinatie, gepleegd in tijd van oorlog,*
   3. *Mishandeling;*
5. ten aanzien van beklaagde T. T. T.:
   1. *Opzettelijke ongehoorzaamheid, in tijd van oorlog gepleegd,*
   2. *Feitelijke insubordinatie, gepleegd in tijd van oorlog,*
   3. *Mishandeling,*
   4. *Wederspannigheid;*

voorzien en strafbaar gesteld bij de artikelen 114. 117 j° 120, en 119 van het Wetboek van Militair Strafrecht, en 300 en 180 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagden meer of anders is ten laste gelegd dan hiervóór als bewezen is aangenomen, zodat zij daarvan behoren te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagden strafbaar zijn. zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken. die de strafbaarheid van beklaagden zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende dat de Krijgsraad na te melden straffen in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden, waaronder zij zijn begaan. mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in artikel 14a van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende dat de Krijgsraad de beklaagden P. P. P., R. R. R. en T. T. T. op grond van de door hen begane misdrijven ongeschikt; acht om in de door hen beklede stand van soldaat 1e klasse te blijven dienen;

Gezien:. . . .enz.;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN,

Verklaari beklaagden schuldig aan de hierboven als bewezen aangenomen en gequalificeerde strafbare feiten en hen deswege strafbaar;

Veroordeelt beklaagden tot een gevangenisstraf: P. P. P. voor de tijd van DRIE MAANDEN, Q. Q. Q. voor de tijd van VIER MAANDEN, R. R. R. voor de tijd van VIJF MAANDEN, S. S. S. voor de tijd van ZES MAANDEN, T. T. T. voor de tijd van VIJF MAANDEN, met bepaling dat de tijd door beklaagden voor de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in arrest doorgebracht, bij de uitvoering van de hen opgelegde gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht. te weten voor ieder der beklaagden vanaf 25 Juni 1953;

Beveelt van de opgelegde gevangenisstraffen een gedeelte ten aanzien van P. P P. groot ZEVEN WEKEN, ten aanzien van Q. Q. Q. groot NEGEN WEKEN, ten aanzien van R. R. R. groot ELF WEKEN,

ten aanzien van S. S. S. groot VIJFTIEN WEREN en ten aanzien van T. T. T. groot ELF WEKEN, niet zal morden tenuitvoergelegd, tenzij de Krijgsraad later anders mocht gelasten op grond, dat de veroordeelden zich voor het einde van een op TWEE JAAR bepaalde proeftijd aan een strafbaar feit, of, militair zijnde, aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2 no. 1 van de Wet op de Krijgstucht, dat van ernstige aard is, of aan een krijgstuchtelijk vergrijp. vallende onder artikel 2 nos. 2—6 van die Wet, hebben schuldig gemaakt, dan wel zich op andere wijze gedurende die proeftijd hebben misdragen;

Verklaart niet bewezen hetgeen beklaagden meer of anders is ten Taste gelegd. dan hierboven uitdrukkelijk voor bewezen is verklaard en spreekt hem mitsdien daarvan vrij;

Verlaagt beklaagden P. P. P., R. R. R. en T. T. T. tot de stand van soldaat in de laagste klasse;

Beveelt de onmiddellijke invrijheidsstelling van beklaagde P. P. P.

NASCHRIFT.

(1) De door elk der vijf beklaagden gepleegde opzettelijke ongehoorzaamheid werd „tezamen en in vereniging" begaan. Deze omstandigheid wordt uitdrukkelijk vermeld onder 3° van het derde lid van artikel 114 W.M.S.R. en deze strafverzwaring „gezamenlijk „gepleegd" had in de qualificatie fot uitdrukking gebracht dienen te worden.

Ietwat anders staat hef met de feitelijke insubordinatie, welke vier der beklaagden „tezamen en in vereniging" pleegden. Weliswaar is dit misdrijf, gezamenlijk begaan, eveneens een gequalificeerde vorm (en draagt zelfs de geheel xelfstandige naam „muiterij") maar de schakering van feitelijke insubordinatie in tijd van oorlog laat, zowel wat de benaming als wat de strafbedreiging betreft. onderverdeling volgens de schakeringen van de voorafgaande artikelen niet toe. Men zie in dit verband mijn naschrift in M.R.T. XLI, blz. 526, voorts XLI, blz. 620, alsmede het vonnis van de Krijgsraad Zeemacht Oost-Indi2 van 27 Augustus 1949 (M.R.T. XLII, blz. 250), sententie H.M.G. v. N.I. van 24 Juni 1949 (M.R.T. XLIII, blz. 186) en vonnis van de Zeekrijgsraad te 's-Gravenhage van 16 Augustus 1951 (M.R.T. XLV, blz. 38).

(2) Erkennende dat het niet gebruikelijk is de strafmaat te betrekken in een naschrift, hetwelk zich pleegt bezig te houden mef de juridische aspecten van de uitspraak, rnoge niettemin opgemerkt worden dat bij een zó ernstig feit, waarop de Wet de doodstraf heeft gesteld, een feit dat, ware het anders ten laste gelegd, wellicht de meer suggestieve qualificatie „militair oproer" had kunnen verwerven, een relatief zó lichte straf is opgelegd zonder dat aan de zeer bijzondere motieven, welke de Krijgsraad ongetwijfeld bij die oplegging gehad heeft, ook maar iets blijkt uif de overwegingen betreffende de op fe leggen straf.

Te dexer zake moge verwezen worden naar een soortgelijke opmerking uan S. in zijn naschrift onder het vonnis van de Krijgsraad te Velde Oost uan 24 Mei ***1951*** *(M.R.T. XLIV, blz.* ***630).***

W. H. V.

Krijgsraad te Velde van de Luchtmacht Zuid.

Vonnis van 2 September 1953.

President: Luitenant-Kolonel Mr *F.* A. J. Deelen; *Leden:* Luitenant-Kolonel *R.* de Senerpont Domis en Majoor J. de Ronde.
Raadsman: Mr E. *F.* O. van Zinnicq Bergmann.

Als militair opzettelijk aan de overheid een onjuiste ambtelijke mededeling doen: opgave, aan de fourier, dat tengevolge van de watersnood meer goederen (van de militaire uitrusting) verloren waren gegaan dan in werkelijkheid het geval was.

(W.M.S.R. art. 132).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE VAN DE LUCHTMACHT ZUID,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen J. W. M., vrijwillig soldaat 1e klasse, geb. 4 October 1933, beklaagde,

Gezien:....enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

,,dat hij als soldaat 1e klasse in werkelijke dienst bij de Koninklijke Luchtmacht, althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 5 Maart 1953 te Deelen, althans in Nederland, opzettelijk valselijk en in strijd met de waarheid op een rapport, waarin hij moest opgeven, welke goederen hij tengevolge van de watersnood van 1 Februari 1933 was kwijtgeraakt, als kwijtgeraakt heeft vermeld: één veldbroek, één veldblouse, één paar schoenen, één stel etensblikken, een veldmuts met embleem, twee stel ondergoed, twee overhemden, drie boorden en drie paar sokken, terwijl hij in werkelijkheid deze goederen niet, in ieder geval niet al deze goederen was kwijtgeraakt, waarna hij opzettelijk genoemd rapport op of omstreeks 5 Maart 1953 te Deelen, althans in Nederland heeft ingeleverd bij de fourier van het 3e Squadron Technische School Luchtmacht, de korporaal 1e klasse H. van Dalen, door het opmaken en inleveren van welk rapport het belang van de dienst dan wel van de Staat, kon worden geschaad, immers bestond de mogelijkheid dat hem, beklaagde, meer goederen zouden worden teruggegeven, dan waarop hij recht had";

Post alia:

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als: *,,Als militair opzettelijk aan de overheid een onjuiste ambtelijke mededeling doen",* voorzien en strafbaar gesteld bij artikel **132** van het Wetboek van Militair Strafrecht;

[Volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf voor de tijd van twee maanden, met bevel, dat deze straf niet zal worden tenuitvoergelegd, tenzij de Krijgsraad later anders mocht gelasten op grond, dat de veroordeelde zich voor het einde van een op twee jaar bepaalde proeftijd aan een strafbaar feit, of militair zijnde, aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2, No. 1 van de Wet op de Krijgstucht, dat van ernstige aard is, of aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2, Nos. 2—6 van die Wet heeft schuldig gemaakt, dan wel gedurende de proeftijd zich op andere wijze misdraagt — ***Red.]***.

REDACTIONEEL GEDEELTE.

Initiatief.
(Artikel 12 van het Reglement betreffende de Krijgstuoht).

De Generaal-Majoor b.d. H. J. J. W. DÜRST BRITT, voormalig Commandant van de 7-December Divisie, heeft blijkens krantenberichten op 21 Mei j.l. in een voor de pers toegankelijke bijeenkomst van het Veteranenlegioen te Amsterdam o.m. het volgende verklaard:

„De eerste politionele actie in Indië werd helaas stopgezet. Toen „hadden wij alles nog kunnen bereiken. Als er ooit een moment is „geweest, dat het leger niet had moeten gehoorzamen was het op „de dag, waarop deze eerste actie moest worden gestaakt. Het klinkt „misschien oproerig en in strijd met de krijgstucht, maar er staat „nog altijd in de voorschriften dat militairen eigen initiatief moeten „nemen, wanneer zij menen, dat men in de hoogste kringen niet „goed is ingelicht."

Naar aanleiding van het door de Generaal-Majoor b.d. DÜRST BRITT gesprokene hebben de drie chefs van staven, zoals blijkt uit een door de Voorlichtingsdiensten van de Koninklijke Marine, de Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht uitgegeven bulletin, ieder een bekendmaking gericht tot het onder hun bevelen staand personeel, waarin bedoelde passage is aangehaald, en hun standpunt kenbaar werd gemaakt ten aanzien van de op 21 Mei j.l. door de Generaal-Majoor b.d. DÜRST BRITT geuite woorden betreffende de eerste politionele actie. De chefs van staven laten uitkomen, dat Generaal-Majoor b.d. DÜRST BRITT huns inziens in de laatst aangehaalde zin een verkeerde interpretatie geeft van artikel 12 van het Reglement betreffende de Krijgstucht.

De ***Chef van de Marinestaf, Bevelhebber der Zeestrijdkrachten,*** de Vice-Admiraal A. DE BOOY, maakte naar aanleiding van de door de Generaal-Majoor b.d. DÜRST BRITT gebruikte woorden o.m. het volgende bij de zeestrijdkrachten bekend:

„Het zal U allen bekend zijn, dat artikel 12 van het Reglement „betreffende de Krijgstucht duidelijk neerlegt, dat het zelfstandig „handelen van de militair afhankelijk wordt gesteld van de vraag

„of nieuwe regelen niet of niet tijdig door hem kunnen worden ge-
„vraagd of verkregen worden. Nog daargelaten, dat zulks tenge-
„volge van de moderne snelle communicatiemiddelen zo goed als
„steeds te verwezenlijken is, dient ieder militair zich te realiseren,
„dat hij als dienaar van de Staat ook en zeker als hij deel uitmaakt
„van de hoogste bevelvoering, steeds moet handelen in de geest van
„de door de Regering gegeven orders waarbij uiteraard alleen de
„Regering in staat is deze orders te toetsen aan het algemeen belang.

„De overige militairen dienen vanzelfsprekend overeenkomstig
„de van hun superieuren gekregen orders te handelen en deze uit
„te voeren in de geest zoals zij zijn bedoeld.

„Ik vertrouw, dat het personeel van de Koninklijke Marine van
„hoog tot laag bovenbedoelde interpretatie van artikel 12 van het
„Reglement betreffende de Krijgstucht zal blijven geven."

De ***Chef van de Generale Staf***, de Generaal B. R. P. F. HASSELMAN, maakte naar aanleiding van de door de Generaal-Majoor b.d. DÜRST BRITT gebruikte woorden o.m. het volgende bij de landstrijdkrachten bekend:

„Aangezien, blijkens de in de pers verschenen verslagen van de
„bovenbedoelde vergadering de spreker „een daverende ovatie"
„oogstte, acht ik het nodig, dat de gehele landmacht, voor zover ik
„het voorrecht en de eer heb deze te commanderen, ondubbelzinnig
„voor ogen sta hoe ik over deze uitlating denk.

„De gewapende macht, fundament van de Staat, is altijd en overal
„niet meer en niet minder dan instrument der Regering. Zij heeft
„mitsdien geen eigen wil doch tot enige plicht de bevelen der Over-
„heid stipt en loyaal uit te voeren.

„De opmerking, dat er nog altijd in de voorschriften staat, dat
„militairen eigen initiatief moeten nemen, wanneer zij menen, dat
„men in de hoogste kringen niet goed is voorgelicht is, in de zin
„waarin zij door de spreker is gebezigd, onjuist. Artikel 12 lid 2
„(hier aangehaald S.) van het Reglement betreffende de Krijgs-
„tucht betreft de verhouding van de militair tot zijn militaire
„meerdere.

„Er is slechts één geval waarin de militair — en ook de niet-
„militair — het recht en de plicht heeft gehoorzaamheid te weigeren,
„n.l. om der consciëntie wille. Dit is, sedert eeuwen, vastgelegd in
„de laatste regels van ons Wilhelmus. Daar laat de dichter, nadat
„hij Oranje eerst heeft doen zeggen, dat hij „Den koning tot genen
„„tijde heeft veracht", ter verklaring waarom hij nochthans in op-
„stand is gekomen, zeggen: „Dan dat ick Godt den Heere Der
„„Hoochsten Majesteit Heb moeten obediëren In der Gerechtig-
„„heidt."[1])

---

[1]) Zie ook de art. 8, 9 en 10 Wet Oorlogsstrafrecht, art. **357** Wetboek van Strafrecht, art. 6, 8, 11 van het Handvest van de internationale militaire rechtbank voor de vervolging en bestraffing van de grote oorlogsmisdadigers van de Europese **As,** bekendgemaakt bij Besluit van 4 Januari 1946, Stb. No. G 5. (S.).

De *Chef* van de Luchtmachtstaf, de Luitenant-Generaal A. BARETTA, deelde naar aanleiding van de door de Generaal-Majoor b.d. DÜRST BRITT gebruikte woorden o.m. aan het personeel van de luchtmacht mede, dat hij de opvatting van liet hierboven weergegeven citaat niet deelt en het van belang acht luchtmachtofficieren op het volgende te moeten wijzen:

,,Artikel 12 lid 2 van het Reglement betreffende de Krijgstucht ,,beoogt de militaire commandant onder zeer bijzondere omstandig- ,,heden eigen initiatief en verantwoordelijkheid te laten en bet is ,,niet geschreven om een duidelijk bevel van de wettige Overhrid te .,doorkruisen.

,,Immers bepaalt artikel 11 van het Reglement betreffende dc ,,Krijgstucht, dat het de militair nimmer geoorloofd is hem gegeven ,,dienstbevelen afhankelijk te stellen van zijn oordeel omtrent hun ,,strekking en doelmatigheid; doch hij heeft daaraan te voldorn te ,.goeder trouw en naar zijn beste weten en kunnen."

De *Minister* van Oorlog, ir. C. STAF, antwoordde op verschillende vragen van het Tweede Kamerlid, de Heer VISCH, over boven aangehaalde uitlatingen van de Generaal-Majoor b.d. DÜRST BRITT, dat hij de strekking van hetgeen gezegd is, ook door een gepensionneerde opperofficier, in strijd acht met de geest, welke uit het Reglement betreffende de Krijgstucht spreekt. De Minister betreurt het, dat een gepensionneerde opperofficier meende in strijd met de geest van het Reglement betreffende de Krijgstucht te kunnen handelen.

Het valt ons op, dat de drie chefs van staven ieder afzonderlijk te zelfder tijd hun inzichten aan de onder hun hevelen gestelde militairen hebben kenbaar gemaakt. Ieder hunner interpreteerde artikel 12 lid 2 Regl. Krijgst. weliswaar ongeveer in dezelfde geest, maar in verschillende bewoordingen. Het betreft hier de uitleg van een voorschrift, dat voor alle drie delen van de Nederlandse krijgsmacht geldt, gelijkelijk voor de zee-, land- en luchtmacht. Hiervan uitgaande hadden wij gaarne gezien, dat de drie chefs van staven één enkele bekendmaking hadden doen uitgaan, waarin zij gezamenlijk van hun inzicht hadden blijk gcgcven cn hetwelk door de drie chefs van staven was ondertekend. Wij hebben ook één Wet op de Krijgstucht, één Wetboek van Militair Strafrecht, welke voor dc hele Nederlandse krijgsmacht gelden.

De Chef van de Marinestaf art. 12 Regl. Krijgstucht besprekende, beperkt zijn betoog tot art. 12 lid 2 Regl. Krijgst.: ,,Nieuwe om- ,,standigheden, waarmede de lastgever geen rekening heeft kunnen ,,houden en waaromtrent zo mogelijk nieuwe orders moeten worden ,,gevraagd". De Generaal-Majoor b.d. DÜRST BRITT, beperkte zich echter niet tot art. 12 lid 2 Regl. Krijgst. doch had mogelijk veeleer op het oog art. 12 lid 1 Regl. Krijgst.: ,,Initiatief in het algemeen".

De Chef van de Generale Staf wees er op, dat om der consciëntie wille de gehoorzaamheidsplicht van militairen uitzondering lijdt

onder aanhaling van de laatste regels van het Wilhelmus, zonder echter deze uitzondering op de onvoorwaardelijke gehoorzaamheidsplicht nader uit te werken. Zijne Excellentie haalt alleen aan art. 12 lid 2 Regl. Krijgst., maar betrekt met zijn beroep op de consciëntie toch weer het algemene beginsel van art. 12 lid 1 Regl. Krijgst. in zijn betoog. Dit is echter te vaag, er zijn meer rechtvaardigingsgronden vaor ongehoorzaamheid dan alleen de consciëntie.

Wat betreft de verklaring van de Chef van dc Luchtmachtstaf merken wij op, dat art. 12 Regl. Krijgst. en zelfs art. 12 lid 2 Regl. Krijgst. o.i. wel degclijk is geschreven om een duidelijk bevel te doorkruisen, zij het niet op grond van particulier oordeel omtrent strekking en doelmatigheid.

De Minister van Oorlog verklaarde, dat hij het betreurt, dat een gepensionneerd opperofficier in strijd met de geest van liet Reglement betreffende de Krijgstucht handelcle.

Officieren behouden hij het verlaten van de militaire dienst, b.v. door pensionnering, in de regel de „rang van officier", in casu die van generaal-majoor (art. 38 Brvorderingswet voor de Landmacht 1902, art. 35 Wet voor het Reserve-personeel der Landmacht 1905, art. 27 Bevarderingswet voor de Zeemacht 1902, art. 29 Wet Kon. Marine Reserve 1924).

Van deze gewezen officieren mag worden verwacht, dat zij zich gedragen naar de geest van het reglement betreffende de krijgstucht. Noblesse oblige.

Wat nu de kern van de zaak betreft: artikel 12 Regl. Krijgst. spreekt van dienstbevelen, dat zijn bevelen in de zin van artikel 114 van het wetboek van militair strafrecht. Een bevel van de regering aan haar militaire opperbevelhebcr is geen dienstbevel in de in art. 12 Regl. Krijgst. bedoelde zin. De militaire opperbevelhebber ontvangt een (burgerlijk) ambtelijk bevel (instructie) en eerst hij geeft ter uitvoering daarvan „dienstbevelen" aan zijn onderhebbende militairen.

De order tot staking van de eerste politionele actie aan de Generaal H. J. SPOOR was geen bevel van een militaire meerdere aan de mindere. waarom een formeel beroep op art. 12 Regl. Krijgst. onjuist is, daar dit voorschrift niet voor de verhoudirig Regering tot Opperbevelhebber is geschreven. Immers art. 12 Regl. Krijgst. is een voorschrift dat de Regering bij K.B. (A.M.v.B.) voor haar krijgsmacht heeft uitgevaardigd, opdat dienstbevelen zo goed mogelijk worden uitgevoerd. Op grond daarvan was heb dan ook zeer terecht, dat de Chefs van Staven, naar aanleiding van de uitlating van de Generaal-Majoor b.d. DÜRST BRITT, „die zelfs een daverende „ovatie oogstte", hun onderhebbenden nog eens uitdrukkelijk erop hebben gewezen in hun eigen welbegrepen belang, dat de minderen

---

[2]) De militair beneden de rang van tweede-luitenant verliest zijn rang of stand door ontslag uit de militaire dienst (art. 18 lid 1 Mil. Ambt. Regl., 7 B.U. blz. 233, art. 43 Dienstpl. wet).

slechts in uitzonderingsgevallen van de hun door hun meerderen gegeven dienstbevelen niogen afwijken.

De verhoutlirig van de militaire opperbevelhebber tot zijn regering is een staatsrechtelijk vaststaande verhouding, welke zich openbaart in de bevoegdheid van de regering om aan de militaire opperbevelhebber bevelen te geven. Deze verhouding is niet geregeld in het Reglement betreffende de Krijgstucht, waarop de Generaal-Majoor b.d. DÜRST BRITT een beroep deed, doch is neergelegd in de Instructie (schriftelijk bevel) van de regering aan haar militaire opperbevelhebber. De Generaal-Majoor b.d. DÜRST BRITT onderscheidde o.i. niet de verhouding meerdere tot mindere zoals deze is neergelegdïn art. 67 W.v.M.S., art. 72 W.K. en art. 3 Regl. Krijgst. en waarvan ook in art. 12 Regl. Krijgst. sprake is en de verhouding van de regering tot haar mililairc opperbevelhebber, waarop vorengenoemde bepalingen o.i. niet toepasselijk zijn. Artikel 40 van het Wetboek van Strafrecht (overmacht, noodtoestand) geeft o.i. echter de militaire opperbevelhebber de bevoegdheid door initiatief te b - trachten aan een bevel om de een of andere hoogst gewichtige noodzakelijke reden ongehoorzaam te zijn door het bevel niet uit te voeren of te overschrijden. Maar de militaire opperbevelhebber bedenke, dat hij zulks doet suo periculo. Slechts een gegrond beroep op de *noodzaak* zal hem straffeloosheid waarborgen.

De verklaring ,.als er ooit een moment geweest is, dat het leger ..niet had moeten gehoorzamen, was dat on de dag, waarop deze .,eerste actie moest worden gestaakt." komt in feite hierop neer, dat de militaire opperbevelhebber op eigen verantwoordelijkheid had moeten handelen op het ogenblik, waarop hem het bevel bereikte de politionele actie te staken.

De heslissing tot stopzetting van de eerste politionele actie was een beleidskwestie van de Nederlandse regering in het algemeen belang genomen op grond van haar gegevens en onder haar verantwoordeliikheid.

De beoordeling van de vraag of dat beleid juist was of niet juist was, berustte in beginsel bij de staten-generaal. aan wie de regering voor het door haar gevoerde beleid verantwoording schuldig is. De regering was daarvoor echter geen verantwoording schuldig aan de aan haar ondergeschikte dienaren. Deze bezitten, wanneer zij het met het beleid van de Regering niet eens zijn normaal geen ander middel dan dat der stembus. Handelen tegen het beleid van de regering was derhalve bij een regelmatige gang van zaken ongeoorloofd. Het was dan ook norinaal, dat de militaire opperbevelhebber uitvoering gaf aan de hem door zijn wettige regering verstrekte opdracht.

Achteraf zouden de staten-generaal echter de regering kunnen verwijten, dat haar besluit tot stopzetting der politionele actie verkeerd was geweest en haar deswege tot aftreden kunnen dwingen. Maar daarmede waren de gevolgen van dat verkeerde besluit gebleven. De militaire opperbevelhebber die weet, dat het besluit van

de Regering onjuist is, en dat door nakoming van het bevel de belangen van de Staat, die hij heeft te beschermen, zullen worden geschaad, verkeert in de moeilijke positie om te beslissen of hij op eigen verantwoordelijkheid tegen dat besluit moet handelen en initiatief moet betrachten.

Hij moet de verschillende belangen zorgvuldig tegen elkaar afwegen, opdat de noodzaak om van de orders van zijn regering af te wijken scherp naar voren treedt, wil hij zich met succes op artikel 40 van het wetboek van strafrecht kunnen beroepen. Orn hierover te kunnen oordelen moet men de feiten, die tot de beslissing om de politionele actie te staken hebben geleid, kennen en kunnen waarderen. Van de militaire opperbevelhebber, Generaal H. J. SPOOK. inocht verwacht worden, dat hij daarmede volkomen op de hoogte was. Hij heeft in het hierbedoelde geval de order van zijn regering opgevolgd. Zou de militaire opperbevelhebber het bevel van zijn regering om bovengenoemde reden niet hebben opgevolgd. dan zou de rechter bij strafrechtelijke beoordeling van het gedrag van de militaire opperbevelhebber. in geval deze zich zou beroepen op overmacht. noodtoestand. diens ongehoorzaamheid moeten toetsen aan en de beoordeling daarvan laten afhangen van de vcrsrhillende omstandigheden (vgl. ook art. 65 e.v. Prov. Instr. H.M.G.). S.

Een frontverandering ?

Als hoofdartikel is in deze aflcvrring opgenomen een belangwekkende studie van Mr J. P. VAN ERR inzake artikel 58 van de Wet op de Krijgstucht. Schrijver verwijt daarin de Redactie, dat zij van front is veranderd, inzoverre het betreft verwijzing na volledige vrijspraak en beïnfluëncering van de tot straffen bevoegde commanderende officier. Aangezien deze frontverandering zich zou hebben geopenbaard in annotaties van mijn hand is dit voor mij aanleiding daarop nader in ie gaan.

Wat het eerste punt betreft, verwijzing na volledige vrijspraak: ten deze tast Mr VAN ERR mis. Het is stellig niet mijn mening, dat na volledige vrijspraak nog plaats is voor verwijzing ex artikel 58 W.K.

Mr VAN ERK haakt zijn hierbedoelde verwijt vart aan de afwezigheid van een naschrift bij het vonnis van de Krijgsraad te Velde Oost van 21 Maart 1951, M.R.T. XLIV, blz. 501. Hoezeer op de door de Krijgsraad gebezigde constructie aanmerkingen te maken zijn, is niettemin de afwezigheid van een naschrift niet op te vatten als bewijs dat door mij ingestemd wordt met verwijzing na volledige vrijspraak. Materieel immers was hier geen volledige vrijspraak (al was het dictum formeel wel zo ingericht). Aan beklaagde was ten laste gelegd de vervalsing van een vervoerbewijs; de Krijgsraad achtte dit niet bewezen, „met name". aldus het vonnis. „dat „.niet gebleken is dat uit beklaagdes handelingen nadeel kon ont-„.staan". De Krijgsraad had dan ook de niet-bemezcnverklaring en de vrijspraak tot dàt gedeelte van het ten laste gelegde feitelijke

gebeuren behoren te beperken, waarna hij ook formeel gerechtigd geweest zou zijn, terzake van het overblijvende (belangrijkste) deel van het feitelijke gebeuren een bewezen- en schuldigverklaring uit te spreken en de zaak naar de commanderende officier te verwijzen. Dan had de Krijgsraad ook niet behoeven te grijpen naar de toverformule van voorschrift 3130.

Het bovenstaande neemt niet weg dat ik, waar het oneigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen betreft, geen bezwaar heb — of beter: had — tegen vrijspraak in het dictum, voorafgaande aan de verwijzing. Het is immers zo, dat artikel 58 W.K. het rechterlijke werk, voorgeschreven in artikel 185 R.Z, 193 R.L. doorkruist. Het is nu maar de vraag, in welk stadium de Rechter artikel 58 Iaat binnentreden.

Mr VAN ERK vordert voor het dictum. waarbij artikel 58 W.K. wordt toegepast, (indien het betreft een oneigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp) hewezenverklaring, schuldigverklaring. qualificatie en strafbaarverklaring van de beklaagde. Op dat punt dient dan klaarblijkelijk, naar zijn mening, afgebogen te worden naar artikel 58. Ingeval van een eigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp wil hij onmiddellijk ria bewezen- en schuldigverklaring (zonder strafbaarverklaring van de beklaagde) naar artikel 58 overstappen. Mr VAN ERK wil dus ingeval van een oneigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp artikel 185 R.Z, 193 R.L. toepassen tot op de vraag „de toepassing van de straf „of straffen, bij de wet bepaald", met dien verstande dat hij daaruit eerst nog de strafbaarheid van de beklaagde mil lichten. Op deze voet kan men. ingeval van een eigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp even ver gaande, komen tot bewezenverklaring, niet-strafbaarverklaring van het feit. dus vrijspraak, schuldigverklaring, verwijzing [1].

Tk ben het echter met Mr VAN ERK eens dat zodanig dictum verwarring kan stichten en psychologisch weinig heilzaam is. En aangezien de Rechter niet op straffe van nietigheid gebonden is aan de volgorde. welke artikel 185 R.Z., 193 R.L. aan de rechterlijke werkzaamheden stelt, kan men (in navolging trouwens van de praktijk) eerst behandelen de bewezenverklaring cn de schuld (daderschap) van de heklaagde. Bctrcft het een oneigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp. dan volgt de qualificatie en verwijzing (strafbaarverklaring van de dader is niet een vraag. waarop in *militaribus* een antwoord gegeven moet worden; het komt alleen in negatieve gevallen ter sprake; in het dictum kan het dus gevoeglijk wegblijven). Betreft het een eigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp, dan kan onmiddellijk na bewezen- en schuldigverklaring de verwijzing volgen.

In zoverre sluit ik mij dus gaarne bij Mr VAN ERK aan, dat „vrijspraak" beter achterwege kan blijven in een dictum. dat op toepassing van artikel 58 W.K. uitloopt. Het is ook consequenter,

[1]) Zoals bijvoorbeeld geschied is in het (door Mr. *van* Erk niet aangehaalde) vonnis van de Zeekrijgsraad bij de Strijdkrachten in het Oosten van **30** Augustus 1946, M.R.T. XL, blz. 115 v.

doordien men dan artikel 58 laat intreden terwijl men bezig is in het kader van het tweede lid van artikel 185 R.Z., 193 R.L., dus voordat men komt tot de conclusies. vermeld in het derde en vierde lid (in welk laatste de vrijspraak voorgeschrrven wordt).

Het tweede punt betreft de beïnfluencering van de commanderende officier.

Ik kan mij voorstcllcn dat men mijn instemming met het geven van suggesties in de overwegingen van het vonnis inconsequent kan noemen, wanneer ik anderzijds mij op het standnunt stel dat het dictum niet versierd (ontsierd) mag worden met torvocgingrn, waarvan de wet niet rept. Dat ik niettemin (in zeer speciale gevallen) bijzondere overwegingen in bet vonnis toejuich. is gebaseerd op de eisen van de praktijk. Wat die inconsequentie betreft: niet ontkend mag worden dat een dictum strakker van lijn is (Mr VAN ERK spreekt zelfs van „gebeeldhouwde lijnen van het vonnis- „technische sonnet") dan de overwegingen van de Rechter. Het dictum volgt de woorden van de wet; de overwegingen zijn gegeven in eigen woorden van de Rechter. Hei dictum bevat de opdracht van de Rechter; de overwegingen ve tellen, hoe hij tot die opdracht komt. De opdracht moet aan de bewoordingen van de met voldoen: de overwegingen slaan de brug tussen de concrete feiten en de ahstracte wetsopdracht.

In de praktijk nu, wordt die simpele en abstrnclc (wets-)opdracht door commanderende officieren wel misverstaan. In gevallen als het hierbedoelde (vonnis van de Krijgsraad te Velde Oost van 26 Juli 1950, M.R.T. XLIV, blz. 462 v.) is de kans niet te onderschatten dat de conimandcrende officier. die een hem imnoncrrnd straf-dossier toegezonden krijgt en 's Krijgsraads opdracht leest om de zaak krijgstuchtelijk te behandelen, meent, dat er in ieder geval toch nog wel een straf uitgedeeld moet worden. Zo een gedachte valt te neutraliseren door een passende overwoging in rechte. De commanderende officier kan daardoor de opdracht, vervat in de woordrn van artikel 58 W.K, zien in het neutrale licht, hetwelk de wetgever ermede bedoeld heeft. maar hetwelk de bemoordinnen van dit artikel niet onbetwistbaar uitstralen.

Indien en zodra bereikt zal zijn dat (practisch) alle cornmanderende officieren de opdracht, in een op artikel 58'W.K. gebaseerd dictum volledig naar waarde schatten, kunnen dergelijke bespiegelingen in de overwegingen van hel vonnis achterwege blijven.

W. H. V.

Af-stand van beklag, art. 63 W.K.

Onze Redactie kwam in het bezit van de stukken betrekking hebbende op een in Nieuw Guinea op 1 September 1953 opgelegde straf van verlaging (van schrijver 1e klasse tot schrijver 2e klasse). De gestrafte had onmiddellijk bij de straf-aanzegging afstand ge-

daan van het recht van beklag; hem werd echter te kennen gegeven dat hij voor afstand van het recht van beklag dezelfde termijn in acht moest nemen als voor het beklag zelf (artikel 62 W.K.: vier dagen, aanvangende met de tweede dag na de aanzegging van de straf). Mitsdien werd hij in (streng) arrest van rechtswege gesteld rn kreeg hij op 4 September 1953 de gelegenheid, van beklag af te zien, waarop hij diezelfde dag werd verlaagd en uit arrest ontslagen.

Behalve dat hij thans enkele dagen in (streng) arrest had doorgebracht, zal hij eerst op 1 October 1954 in aanmerking komen voor bevordering tot schrijver 1e klasse (indien hij tevens aan alle andere eisen voor bevordering voldoet) instede van op 1 September 1954, indien de straf op 1 September 1953 zou zijn geëxecuteerd.

Te dier zake wendde bedoelde schepeling zich met een verzoekschrift tot Z.E. de Minister van Marine. Z.E. beschikte hierop als volgt:

Aan de Commandant der Marine
in Nieuw-Guinea.

's-Gravenhage, 26 April 1954, no. P. 33025/4.

Naar aanleiding van het request van de schrijver der 2e klasse C. H. P., mij aangeboden bij Uw zendbrief van 23 Maart 1954 no. 4181-3463 CMRNG, heb ik de eer UHoogedelgestrenge het volgende mede te delen.

Blijkens het overgelegde uittreksel conduiteboekje van betrokkene werd hem de straf van verlaging op 1 September aangezegd. Γ. Stelt in zijn request nog dezelfde dag van het recht tot beklag te hebben afgezien.

Artikel 62 van de Wet op de Krijgstucht vermeldt een termijn van 4 dagen waarin betrokkene het recht had zijn eventueel beklag kenbaar te maken, welke termijn aanvangt met de 2e dag waarop hem de straf is aangezegd.

Het afzien van het indienen van een beklag kan echter volgens de gangbare opvatting direct geschieden.

Aannemende dat het juist is dat P. nog dezelfde dag waarop de straf is aangevangen van het beklag heeft afgezien, bestaat er mijnerzijds geen bezwaar betrokkene, indien hij overigens aan alle eisen voor bevordering voldoet, per 1 September 1954 in aanmerking te brengen voor schrijver der 1e klasse.

Ik verzoek U betrokkene hiermede in kennis te doen stellen en hiervan aantekening te doen houden in zijn conduiteboekje.

De Minister van Marine, enz.

In deze beslissing neemt de Minister een ander standpunt in dan

de Commandant der Marine in zijn beschikking van 22 Januari 1935 (M.R.T. XXX, blz. 626), waarin overwogen werd dat artikel 62 óók van toepassing was op het afstand doen van beklag, aangezien de strekking van de daar vermelde termijn is, een klager van overijld handelen te weerhouden en dat zulks (al is hierover bij de beraadslagingen over het wetsontwerp niet gesproken) evenzeer geacht wordt te gelden voor het overijld afstand doen van het recht van beklag als voor het overijld doen van beklag, zodat de klager geacht werd geen afstand te hebben gedaan.

De toenmalige Redactie van ons Tijdschrift plaatste daarbij ren noot en merkte op dat de juistheid van die beslissing haar twijfelachtig voorkwam. Zij bracht, in hoofdzaak drie argunientrn naar voren:

(I) Zij acht het een „hinein-interpretieren", nu artikel 63 W.K. niet, zoals artikel 62 wel doet, enige termijn vermeldt.

(2) Zij acht het menskundig gezien, om te voorkomeii dat iemand in opgewondenheid over de vernomen bestraffing beklag doet; voor de afstand geldt dat niet. De stemming waarin men afstand dort getuigt eerder van berusting, gepaard aan de overtuiging dat de opgelegde straf verdiend is.

(3) Wanneer een gestrafte de straf-aanzegging beantwoordt met de mededeling dat hij zich daartegen wenst te beklagen, kan daar een onkrijgstuchtelijk element in liggen; bij een terstond afstand doen van het recht van beklag kan van zodanig onkrijgstuchtelijk element geen sprake zijn.

In gelijke zin: „De practijk van het militaire tuchirecht" van VAN VOORST EVEKINK en KRULS, deel T, blz. 277, aant. 1 op art. 63 W.K. W. H. V.

Errata.

Op blz. 95 regel 4 van boven: in plaats var, XLVITT moct gelezen worden XLIII.

Aan het slot van de voorlaatste alinea van blz. 303 moet *„geen"* vervallen, Aan het slot van het „kopje" op blz. 302 moet *„was er „van „wegnemen" in de zin van artikel 310 Wb.v.Str. geen sprake"* vervangen morden door *„was er nog steeds van „wegnemen" in de „zin van artikel 310 Wb.v.Str. sprake".*

INGEKOMEN BIJDRAGEN.

De Wegenverkeerswetgeving en de militair

door

Mr L. F. DE GROOT.
Luitenant-Kolonel M.J.D.

Iri aflevering 3 van het Militair Rechtelijk Tijdschrift 1954, (deel XLVII pag. 201/202), is een vonnis gepubliceerd van de Krijgsraad te Velde West betreffende een zaak, welke op een of meer artikelen van de Wegenverkeerswet en/of het Tiiegenverkeersreglement gebaseerd is. die — thans -— voor militairen niet van toepassing zijn. Dit was voor mij aanleiding om eens na te gaan in hoeverre Wegenverkeerswet en -reglement .,in militaribus" toepasselijk zijn.

Artikel 45 der Wet bepaalt, dat in geval van oorlog of oorlogsgevaar, (enz.), de Wet. het Reglement en de Provinciale en Plaatselijke Verordeningen, krachtens de Wet vasigcsteld, slechts gelden voorzover dit hij Algemene Maatregel van Bestuur is bepaald. Op grond van het nog steeds van kracht zijndc K.B. van 10 April 1939. Stbl. 181, is nog altijd oorlogsgevaar aanwezig. De toepasselijkheid der bepalingen van de Wegenverkeerswetgeving is overecnkomsiig het gestelde in artikel 45 der Wet geregeld bij de Koniiiklijke Besluiten van 18 November 19.52, Stbl. 563. (inilitaire voetgangers) en van 1 April 1953, Stbl. 167, (militaire voertuigen en rijwielen).

I. Het laatstgenoemde (voor het verkeer het belangrijkste) K.E. bepaalt, dat de daarin opgesomde artikelen van Wet en Reglement .... ingeval van oorlogsgevaar .... toepasselijk zijn ten aanzien van motorrijtuigen, rijwielen en andere rij- of voertuigen voorzover die worden gebezigd ten behoeve van de strijdkrachten. (Dit betekent dus, dat ook voor gevorderde of ingehuurde burgervoertuigen, welke ten behoeve van de strijdkrachten worden gebruikt, deze bepalingen gelden).

Blijkens deze opsomming zijn *niet* van toepassing de voorschriften:

A. In de Wegenverkeerswet, betrekking hebbende op:

1. kentekens en kentekenbewijzen;
2. rijbewijzen.

(Dit zijn de artikelen 9 t/m 13. 15 t/m 23, 27. 32 2e lid. 46).

K. In het Wegenverkeersreglement, betrekking hebbende op:

1. het besturen onder toezicht (artikel 3);
2. de inrichting
3. de belading
4. de verlichting

} art. 13, 15–10. 65–78. 84. 85, 86 (art. 13 is wèl voor wagens toepasselijk);

5. de kentekeiis en kentekenbewijzen (art. 87–99):
6. rijbewijzen (art. 100–121).

C. Van de Bijlage. omvattende voorschriften ingevolge onderscheidene artikelen van de Wegenverkeerswet en het Reglement, de

afdelingen 7 en 8 (Aanduidingen en kentekens motorrijtuigen en aanhangwagens, kentekenbewijzen en rijbewijzen).

Ad A 1 en 2, B. 2, 3, 4, 5 en 6, en C.

Speciale militaire voorschriften voorzien hierin ten aanzien van militaire motorrijtuigen en andere rij- en voertuigen.

Ad B. 1.

Ook hiervoor zijn van militaire zijde voorschriften gegeven. De omstandigheid, dat artikel 3 van het Reglement niet toepasselijk is, ofschoon artikel 1 van de Wet wèl geldt, brengt mede dat het in laatstgenoemd artikel sub 3° gestelde ten aanzien van wie als bestuurder moet a-orden aangemerkt. niet van kracht is met betrekking tot de leerling-bestuurder. Immers aangezien volgens dit artikel 1 sub 3°, naast de feitelijke bestuurder ook hij als bestiiurder wordt aangemerkt die overeenkomstig de voorwaarden gesteld bij de in artikel 2 bedoelde A.M.v.B. geacht wordt het voertuig onder zijn onmiddellijk toezicht te doen besturen. en deze A.M.v.B. (het Reglement) de bedoelde voorwaarden in het niet toepasselijke artikel 3 stelt, kan de militaire rij-instructeur, onder wiens toezicht een militair als feitelijke bestuurder optreedt, niet aangemerkt, worden als bestuurder in de zin van de Wegenverkeerswet.

Maakt een leerling-bestuurder derhalve ongelukken of overtreedt hij verkeersbepalingen, dan kan alleen hij, en niet ook zijn instructeur als bestuurder worden aangemerkt en vervolgd ! Dit houdt uiteraard niet in, dat de militaire rij-instructeur niet eventueel uit anderen hoofde aansprakelijk kan zijn en kan worden vervolgd.

Ad B. 2, 3 en 4.

De in artikel 13 van het Reglement vervatte voorschriften omtrent de toestand der voertuigen gelden niet voor militaire motorvoertuigen, doch alleen voor wagens en rijwielen; hiervoor gelden dezelfde bepalingen als voor „gewone" wagens en rijwielen.

De regeling, welke men door deze A.M.v.B. heeft getroffen. onderwerpt dus de militaire — en de door de strijdkrachten gebezigde niet-militaire voertuigen en rijwielen in het algemeen aan dezelfde normen als de overige deelnemers aan het verkeer, terwijl alleen met betrekking tot de speciale rijvaardigheidseisen, welke aan militaire bestuurders worden gesteld en ten aanzien van de uiterlijke kentekenen, de inrichting en de verlichting van de voertuigen de bepalingen van de Wegenverkeerswetgeving buiten beschouwing blijven.

II. Het hierboven in de eerste plaats genoemde K.B. van 18 November 1952, Stbl. 563, geeft een opsomming van de artikelen van Wet en Reglement. welke in geval van oorlog of oorlogsgevaar, (enz.) voor militairen te voet gelden, voorzover zij zich ter uitoefening pan de dienst op een weg bevinden.

Voor wat de Wei betreft, blijkt uit deze opsomming, dat voor deze categorie alle bepalingen gelden, welke ook voor andere voetgangers van kracht zijn.

Met één duidelijke uitzondering geldt dit eveneens ten aanzien van het Reglement. Deze uitzondering is de niet-toepasselijkheid van artikel 9. Dit artikel verbiedt iedere weggebruiker over een weg of weggedeelte te gaan in strijd met een gesloten-verklaring krachtens hoofdstuk II (de artikelen 4, 5 en 6), doch stelt hiervan vrij militaire colonnes te paard, per rijwiel of te voet. Deze colonnes mogen gebruik maken van wegen, welke openstaan voor verkeer met andere voertuigen dan rijwielen (dus van alle wegen of weggedeelten behalve rijwielpaden). Wordt derhalve ten aanzien van militaire colonnes te voet buiten geval van oorlog of oorlogsgevaar enz. in dit artikel reeds een gedeeltelijke vrijstelling gegeven, door het niet toepasselijk verklaren van dit artikel in geval van oorlog of oorlogsgevaar enz. kunnen de hier bedoelde militaire voetgangers dus ook van rijwielpaden gebruik maken.

Met betrekking tot het Reglement nog de volgende opmerkingen:

1. Verschillende artikelen, waarin naast bestuurders van voertuigen en ruiters gesproken wordt van geleiders van rij- en trekdieren, en waarin ge- of verbodsbepalingen voorkomen, betrekking hebbende op rij- en trekdieren en vee, zijn niet in de opsomming opgenomen en dus niet toepasselijk, hoewel deze geleiders toch voetgangers zijn, en het zeer zeker kan voorkomen. dat een militair te voet in de uitoefening van zijn dienst als geleider van rij- of trekdier of van vee zich op de weg bevindt.

Hieruit valt de gevolgtrekking te maken, dat militaire voetgangers -geleiders van rij- of trekdieren of van vee, zich van bedoelde ge- en verbodsbepalingen niets behoeven aan te trekken! (zie o.a. de artikelen 10, 11, 12. 20, 21, 22, 23, 24, 26, 28, 29 en 31, geen van alle voor de militaire voetganger, in dienst op de weg, toepasselijk verklaard).

2. Artikel 32 verbiedt in het algemeen voertuigen. rij- of trekdieren en vee te doen of laten stilstaan in de in dat artikel genoemde gevallen. Ook hier geldt, dat militaire voetgangers-geleiders van deze dieren, in dienst op de weg, zich van dit verbod niets behoeven aan te trekken!

De bepaling van dit artikel werpt echter een andere vraag op. Dit is namelijk de vraag of de uitdrukking ,.doen stilstaan" in het algemeen moet worden opgevat als te betekenen: tot stilstand brengen én tot stilstand nopen. in het eerste geval betrekking hebbende op de bestuurder van het voertuig of de geleider van rij- of trekdier of vee, die het door hem bestuurde of geleide voertuig of dier doet stilstaan, doch in het tweede geval ook toepasselijk op bijvoorbeeld de militaire voetganger, die door het geven van een stopteken of anderszins een zich over de weg bewegend voertuig tot stoppen noopt. Hoewel dit vermoedelijk niet in de bedoeling van de wetgever heeft gelegen, is toch deze interpretatie mogelijk, niet alleen op grond van het gebruik van deze uitdrukking, doch ook om andere redenen.

Het wèl toepasselijke artikel 34 immers levert hiervoor een argument. Het in dit artikel vervatte verbod om een portier van een

voertuig op voor het verkeer hinderlijke of gevaarlijke wijze te openen of open te laten is, mede blijkens zijn toepasselijkverklaring op de categorie van militaire voetgangers, niet tegen de bestuurder alleen gericht, doch ook tegen voetgangers. (Lifters!) Ook de toepasselijkverklaring van artikel 38 voert tot deze conclusie (zie hieronder).

3. Artikel 35 is niet in de opsomming opgenomen. Wellicht heeft hier de overweging gegolden. dat militaire voetgangers, in dienst op de weg, zich niet zullen bezondigen aan het beoefenen van voetbalspel. rolschaatsen of andere spelletjes en kinderspelen! Hoe het ook zij, een militaire voetganger, die zich hieraan op voor het motorverkeer openstaande wegen schuldig maakt. mag niet op grond van dit artikel geverbaliseerd worden!

4. Zonder gevaar voor een verbalisering mogen militaire voetgangers — in dienst op de weg — onbeschermde zeisen. hooivorken en dergelijke op de weg vervoeren. doordat artikel 37 niet op hen toepasselijk is.

5. Dat artikel 38 wèl toepasselijk is (verbod om eggen, ploegen en dergelijkc nerktuigen. bornen en andere voorwerpen, welke tot beschadiging van weg of werken zouden kunnen leiden. slepende over een verharde wee te vervoeren, verlood om rii- of trekdieren met scherp hoefbeslag over een verharde weg te doen of te laten lopen), zou wederom een argument kunnen zijn voor de opvatting, dat de sub 1. genoemde artikelen, voorzover betrekking hebbende op geleiders van rij- of trekdieren cn van vee, welbewust niet voor deze categorie van voetgangers toepasselijli zijn verklaarcl en dat dus:

a. niilitaire voetgangers-geleiders van rij- of trekdieren en vee, niet door de in die artikelen (sub 1.) vervatte ge- en verbodsbepalingen gebonden zijn, en

b. de sub 2. weergegeven interpretatie van artikel 32 ten aanzien van de woorden doen stilstaan — volgens welke militaire voetgangers voertuigen, rij- en trekdieren en vee in de bij dat artikel verboden gevalleri straffeloos tot stilstaan mogen nopen — juist is.

6. De artikelen 45 en 46 zijn niet op de categorie der niilitaire voetgangers toepasselijk. Dit betekent dat het aan deze categorie niet verboden is, loslopende rij- of trekdieren of vee zich zonder toezicht op de weg tc doen of te laten bevinden, en dat voor hen ook niet gelden de in art. 46 voor geleiders van rij- en trekdieren en vee neergelegde voorschriften. Hrt zou voor hen dus niet nodig zijn de door hen geleide dieren op dc weg voldoende in hun macht te hebben! (lid 1): het tweede lid heeft betrekking op verlichting. het vierde lid op het jagen van vaartuigen, waarbij overdag, indien links van de weg wordt gejaagd, een rode vlag moei worden meegevoerd).

Conclusie: Hoewel dus het aantal uitzonderingen op de voor „gewone" voetgangers geldende normen voor militaire voetgangers krachtens bovenbedoelde A.M.v.B. groter is dan zich op het eerste gezicht laat aanzien, heeft de militaire voetganger zich toch in het algemeen op dezelfde wijze te gedragen als de burger-voetganger.

In de practijk zullen de boven gesignaleerde verschilpunten vermoedelijk niet veel moeilijkheden opleveren, omdat het steeds toepasselijke artikel 25 van de Wet wel altijd uitkomst zal brengen!

III. Voorrang van militaire oolonnes.

Tot slot nog enkele opmerkingen betreffende dit onderwerp. Het Reglement noemt militaire colonnes in de artikelen 7, 9. 27 en 42.

Artikel 7 bepaalt in lid **3,** dat een militaire coloniic. die op groen licht is begonnen de stopstreep te passeren, blijft doorgaan, ook nadat een andere kleur zichtbaar is geworden.

Artikel 9 bepaalt in lid 2, dat militaire colonnes te paard, per rijwiel of te voet, van rijwegen gebruik niogen maken.

Artikel 27 regelt de voorrang.

Artikel 42 ontheft militaire colonnes te voet van de verplichtingen, ver\-at in de artikelen 40 en 41 ten aanzien van voetgangers en marscolonnes te voet.

Voor ons onderwerp is dus alleen van belang artikel 27.

Voorzover terzake dienende, houdt dit artikel het volgende in:

(lid 1). De verplichting voor verkeer, anders dan te voet. om bij nadering van ren kruising of splitsing de doorgang voor zich vrij te laten voor verkeer, anders dan ie voet, dat uit andere richting gelijktijdig of nagenoeg gelijktijdig die kruising of splitsing nadert en daar volgens de leden 2 en **3** voorrang heeft.

(lid 2). Voorrang heeft:

a. verkeer op voorrangsweg;

b. verkeer op een weg met een bord, model 10 of model **11** van de bijlage van het Wegenverkeersreglement (rode driehoek of ,,stop" in rode driehoek en cirkel):

c. verkeer op verharde weg t/o van verkeer op onverharde weg;

d. verkeer op rijweg t/o van rijwiel- of ruiterpad;

F. onverminderd het bepaalde in *a, b,* c en *d,* motorrijtuigen boven ander verkeer, behoudens verplichting om bij ,,afslaan" het doorgaand verkeer voor te laten gaan;

f. overigens verkeer van rechts.

(lid **3).** In afwijking van lid 2 hebben politie- en branclweerauto's niet sirene of bel, begrafenisstoeten, militaire colonnes en trams voorrang boven het overige verkeer (in hovenstaande volgorde). Het .,overige verkeer" dient dus te allen tijde — onverschillig of het uit anderen hoofde aanspraak op voorrang zou mogen maken — aan genoemde categorieën, w.o. militaire colonnes, voorrang te verlenen.

In afwijking van de andere genoeinde voorrangs-deelnemers aan het verkeer komt het nogal eens voor dat militaire colonnes van motorvoertuigen niet als zodanig kunnen worden herkend. Weliswaar is ten aanzien van militaire motorcolonries voorgeschreven (van militaire zijde) dat de voorste wagen een blauwe, de laatste wagen een groene vlag voert, doch dit is lang niet altijd voldoende. Tactische (oefenings-) eisen schrijven veelal voor, dat gereden wordt met grote afstanden tussen de voertuigen (7 of 8 voertuigen per Kilometer =

± 100 à 150 meter). Indien nu „colonnes", rijdende met dergelijke grote afstanden, deelnemen aan het gewone verkeer, zal het vaak voorkomen, dat het andere verkeer ze niet als zodanig herkent. Dikwijls toch zullen zich andere motorvoertuigen, die bezig zijn de colonne in te halen. tussen de militaire voertuigen gevoegd hebben, zodat het verband voor het overige verkeer niet zichtbaar is, ook al omdat op kruisingen of splitsingen, waar de voorste wagen reeds is gepasseerd, de colonnevlag van dat voertuig niet meer wordt gezien op het moment dat volgende tot de colonne behorende wagens passeren.

Misverstand en ongelukken zullen dikwijls niet kunnen worden vcorkomen, indien bijvoorbeeld een dergelijlie colonne van een zijweg op een voorrangsweg komt, maar hel overige verkeer, dal ogenschijnlijk afzonderlijk rijdende militaire voertuigen niet als elementen van een militaire colonne herkent, verwacht voorrang te verkrijgen, en anderzijds de militaire bestuurder, aannemende dat hèm voorrang zal worden gegeven omdat hij een motorvoertuig in de militaire colonne bestuurt, uit de zijweg de voorrangsweg oprijdt.

De practijk heeft uitgewezen, dat dergelijke gevallen niet zeldzaam zijn en liet nil mij daarom noodzakelijk voor-komen, dat het volgende onder de aandacht wordt gebracht, niet alleen van de militaire chauffeurs. doch ook co vooral van de verantwoordelijke commandanten.

I. Volgens artikel 27 lid 3 van het Wegenverkeersreglement hebben militaire colonnes voorrang (na brandweer- en politieauto's en begrafenisstoeten) boven het overige verkeer. Hef overige verkeer moet deze voorrang verlenen,

i. Het overige verkeer kan deze voorrang echter alleen verlenen, indien de militaire colonne als zodanig duidelijk kenbaar is.

S. Hiervoor is nodig:

n. dat de motorvoertuigen van de colonne elkaar in duidelijk waarneembaar verband, dus op korte afstand. volgen;

b. dat aanvang en einde van de colonne door de blauwe en groene vlag (respectievelijk op voorste en achterste n agcn) n orden aangegeven.

Het voorschrift tot het voeren van deze colonnevlaggen is weliswaar slecht.: een intern militair voorschrift. doch hei heeft door langdurig gebruik „burgerrecht" verkregen: het publiek weet door eigen waarneming, dat deze vlaggen op militaire colonnes gevoerd worden. Het is echter nodig, dat deze „wetenschap" van hel publiek bewaard blijft, hetgeen alleen kan indien de vlaggen steeds op de juiste wijze worden gebruikt. Zo mag hei bijvoorbeeld niet vóórkomen, dat ren voorste of achterste wagen van de colonne de vlag blijft voeren nadat deze wagen de colonne heeft verlaten, hetzij door pech hetzij doordat de colonne is ontbonden of om andere redenen.

Tegen slordige rijdiscipline moet gewaakt worden: de colonne dient — indien men het recht op voorrang wil blijven opeisen, — intact te blijven.

Doch ook door het rijden met grote afstanden, waardoor voor het publiek het zichtbare verband verloren gaat, mede doordat men de vlaggen niet opmerkt, dreigt de bestaande associatie: vlaggen-militaire colonne verloren te gaan.

Indien dan ook tactische eisen voorschrijven dat met grote onderlinge afstanden gereden wordt, verdient het aanbeveling om het publiek op andere wijze te doen weten, dat het met een militaire colonne te maken heeft, indien dit althans nodig wordt geoordeeld. Dit kan worden bereikt door de colonne te doen vergezellen van motorrijders, die op daarvoor in aanmerking komende plaatsen als verkeersregelaars optreden, clan wel door de K.Mar. zich aldaar te laten opstellen, om het overige verkeer te waarschuwen en het verlenen van voorrang te verzekeren.

4. Indien grote afstanden zijn gelast — en dus niet voldaan kan worden aan de hierboven sub 3a gestelde eis, — dienen de chauffeurs der tot een „colonne" behorende motorvoertuigen zich er terdege rekenschap van te goven, dat het overige verkeer mogelijk niet kan constateren, dal het met een militaire colonne te maken heeft. en zullen zij zich ten aanzien van dat overige verkeer geheel hebben te gedragen als bestuurders van „gewone" motorvoertuigen. In géén geval zal de aanwezigheid van de blauwe vlag op de voorste en van de groene vlag op de achterste auto in dergelijke colonnes voor de chauffeurs een omstandigheid mogen zijn waarop zij zich zouden mogen beroepen ingeval hun geen voorrang zou worden verleend!

En uiteraard mag dit nog veel minder een reden zijn om voorrang te nemen! Artikel 25 van de Wegenverkeerswet is op iedere weggebruiker toepasselijk; het verbiedt niet alleen zich op een weg zodanig te gedragen dat de vrijheid van het verkeer zonder noodzaak wordt belemmerd of de veiligheid daarvan in gevaar wordt gebracht, doch ook zodanig. dat redelijkerwijs is aan te nemen, dat de veiligheid in gevaar kàn worden gebracht:

Met betrekking tot de gemaakte opmerking (zie Ad A. 1 en 2, B. 2, 3, 4, 5 en 6, en C., en Ad B. 1.), dat militaire voorschriften zijn gegeven ten aanzien van al deze onderwerpen, merk ik nog op. dat dit niet betekent dat, nu de betrekkelijke voorschriften van Wegenverkeerswet en -reglement thans niet van toepassing zijn, in legerorders en reglementen of voorschriften gedetailleerde bepalingen zijn opgenomen, welke de bepalingen van rle Wet en het Reglement ten opzichte van militaire voertuigen vervangen.

Slechts een gedeelte van de hierboven genoemde onderwerpen is in legerorders geregeld, voor het overige volstaat men „in militaribus" met zoveel mogelijk aanpassing aan de bepalingen voor het niet-militaire motorverkeer, daarbij uitgaande van de noodzaak dat het militaire verkeer voor de overige weggebruikers geen, althans zo weinig mogelijk, gevaar of belemmering op de weg mag opleveren, en van het feit dat het militaire verkeer, evenals het andere verlieer, onderworpen is aan de algemene bepaling van artikel 25 der Wet.

Het is hierom, dat men erop toeziet dat bijvoorbeeld de verlichting zoveel mogelijk overeenkomt met die welke voor het burgerverkeer is voorgeschreven, dat militaire motorvoertuigen van richtingaanwijzers moeten zijn voorzien (zie de thans min of meer verouderde Xinisteriiile Beschikking in Legerorder 1906 nr 82). Bepalingen omtrent het aanbrengen van registratienummers en letters zijn te vinden in Legerorder 1952 nr 30 L–LM; betreffende kentekenen van lesanto's — ,,ter verhoging van de verkeersveiligheid" — in LO 1950 nr 311 L–LM; LO 1950 nr 79 bevat een verbod tot het voeren van een rode lamp vóór op een niilitaire takelwagen (als strijdig met het toen nog geldende Motor- en Rijwielreglement). Verder echter bestaan geen algemeen geldende voorschriften betreffende inrichting, belading en verlichting (B. 2., 8., en 4.) van militaire motorvoertuigen, doch men volgt zoveel doenlijk de bepalingen van Wegenverkeerswet en -reglement op: het militaire motorrijtuig wordt — voorzover dit mogelijk is uiteraard — afgeleverd zodanig dat het op normale wijze aan het verkeer kan deelnemen en is daartoe op overeenkomstige wijze ingericht (afmetiiigen, remmen, richtingaanwijzers, verlichting) als voor niet-militaire voertuigen is voorgeschreven. De chauffeurs en commandanten zijn verantwoordelijk. dat de voertuigen aan deze voorschriften blijven voldoen om niet een potentieel gevaar op de weg te gaan opleveren en daardoor in conflict te komen met artikel 25 van de Wet. Het is dan ook de verantwoordelijkheid van de betrokken commandanten oin motorvoertuigen, welke — hetzij door oefeningsnoodzaak, hetzij door de aard van hei voertuig zelf — niet zijn ingericht of verlicht overeenkomstig de voor andere motorrijtuigen wel geldende voorschriften. niet een gevaar op de weg te doen zijn, door het nemen van de nodige maatregelen ter beveiliging van het overige verkeer.

Met betrekking tot de eis. dat bestuurders van militaire motorrijtuigen — ook al om de veiligheid van het verkeer te beschermen — aan bepaalde normen van ervaring en geschilrtheid moeten voldoen, zijn, nu de voorschriften betreffende rijbewijzen van de Wegeilverkeerswetgeving niet voor militairen geldend, speciale militaire voorschriften gegeven, welke zijn neergelegd in LO 1953–179 (zie B. 1.). Ten behoeve van het rijonderricht op militaire motorvoertuigen — (in verband met de niet-toepasselijkheid van artikel 3 van het Wegenverkeersreglement ten aanzien van het ,,onder toe-,,zicht" besturen) — is bij Ministeriële Beschikking, opgenomen in LO 1951 nr 190 L–LM, een definitie gegeven van hetgeen onder ,,onder toezicht besturen" moet worden verstaan; weliswaar is men hierbij uitgegaan van LO 1951 nr 3 L–LM betreffende militaire rijbewijzen en -rijvaardigheidsbewijzen voor burgers, welke door LO 1953 nr 179 is vervangen, doch aangezien de betrekkelijke bepaling met een niet ter zake doende kleine afwijking woordelijk in de nieuwe Legerorder (1953–179 L–LM) is overgenomen — (,,Tot

„het besturen van militaire motorvoertuigen (oud; nieuw: motor-
„rijtuigen met of zonder aanhangwagen(s)) zijn gerechtigd: 1.
..(enz.); 2. militairen in uniform gekleed. die worden geoefend in
„het besturen van motorrijtuigen, terwijl het besturen geschiedt
„onder onmiddellijk toezicht van onderrichtend personeel. dat in het
„bezit is van een geldig militair rijbewijs voor dat type voertuig
„(oud; nieuw: van een militair rijbewijs als bedoeld onder a. (1)
„van dit artikel, geldig voor dat type motorrijtuig niet of zonder
„militaire aanhangwagen(s))" — is deze definitie onverminderd
van kracht gebleven. Zij luidt: „Bij deze wordt bepaald, dat het
„besturen geschiedt onder onmiddellijk toezicht in de zin van ge-
„noemde beschikking, indien het onderrichtgevend personeel voldoet
„aan de voorwaarde, genoemd in artikel 3. onder a., van het Wegen-
„verkeersreglement. De instructeur dient derhalve een zodanige
„plaats in te nemen ten opzichte van de leerling-bestuurder. dat hij
„voldoende kan ingrijpen."

Echter wordt hieraan in dezelfde legerorder een uitbreiding gegeven. door de bepaling dat, indien niet over motorvoertuigen wordt beschikt. waarbij aan deze voorwaarde kan worden voldaan, bij uitzondering het besturen mede geacht kan worden onder onmiddelliik toezicht te geschieden, als de instructeur in of op het voertuig een plaats inneemt. vanwaar hij de verrichtingen van de leerling én de positie van het voertuig op de weg voldoende kan waarnemen en in verband daarmede zonodig aan de leerling-bestuurder voor deze duidelijk verstaanbare aanwijzingen kan geven, hoe dezr onder de gegeven omstandigheden moei. handelen. Dit soort onderricht mag slechts op stille wegen plaats hebben, terwijl de grootste voorzichtigheid in acht genomen moet worden en eerst aan liet normale verkeer mag worden deelgenomen wanneer de leerling-bestuurders ver gevorderd zijn.

Door de niet-toepasselijkheid tenslotte van de in artikel 15 van het Wegenverkeersreglement neergrlegcle voorschriften omtrent het gebruik van wegen door motorrijtuigen, heeft de Minister van Oorlog, op grond dat het toebrengen van schade aan wegen door militaire motorrijtuigen zoveel mogelijk dient te worden beperkt, bij in Legerorder 1953 nr 63 L–LX opgenomen beschikking bepalingen uitgevaardigd, welke hierop neerkomen. dat in het algemeen de heperkende bepalingen van het eerste en het tweede lid van artikel 15 der Wet moeten worden nageleefd. tenzij de uitvoering van de dienst afwijking noodzakelijk maakt; voorts is daarbij aan de Bevelhebbers in de Militaire Afdelingen opgedragen, na te gaan in hoeverre het berijden van bepaalde wegen met militaire motorvoertuigen moet worden voorgeschreven of wel verboden en zijn beperkende bepalingen gesteld met betrekking tot het gebruik van wegen door tanks en andere rupsvoertuigen met of zonder terreinprofielschakels.

De Geestelijke Verzorger geen militair?

door Mr H. HOOGENKAMP.

In zijn artikel: „De rechtspositie van de Geestelijke Verzorger bij „de Zee-, Land- en Luchtmacht" (M.R.T. jaargang 1953, pag. 289 e.v.) bespreekt Mr J. M. M. MAAS onder meer de wetsartikelen, waaruit z.i. enigermate gelezen kan worden, dat de Geestelijke Verzorgers militair zijn. Schr. noemt de artt. *60*, 61 en 62 van het Wetboek van Militair Strafrcchi en artt. 1 en 2 van de Mil. Ambt. Wet 1931.

Van art. 60 W.v.M.S. ontleedt Mr MAAS in het bijzonder lid 1: (onder militairen worden verstaan):

„1. zij wier vrijwillig dienstverband bij de krijgsmacht tot door-„lopende werkelijke dienst verplicht. tijdens de gehele duur van dat „dienstverband."

In het midden latende, of Schr. terecht op grond van onder meer het hier aangehaalde gedeelte van art. 60 meent te kunnen komen tot de conclusie, dat de Geestelijke Verzorger militair is, komt het mij voor, dat aan het 2e lid van genoemd artikel klemmender argumenten kunnen worden ontleend tot staving van deze opvatting, althans ten aanzien van een bepaalde categorie der Geestelijke Verzorgers.

Het tweede lid van art. 60 luidt immers: (onder militairen wûrden verstaan):

„2. alle andere vrijwilligers bij de krijgsmacht en de dienstplich-„tigen, zo vaak en zo lang zij in werkelijke dienst zijn, alsmede „wanneer zij buiten werkelijke dienst in het tijdvak gedurende het-„welk zij voor die dienst kunnen worden opgeroepen, een der feiten „plegen omschreven in tie ariikelen 108, 110 en 150 van dit Wet-„boek."

In het bijzonder gaat het hier om de woorden: „de dienstplichtigen, „zo vaak en zo lang zij in werkelijke dienst zijn".

Uiteraard speelde deze passage ook een rol hij de behandeling van de zaak, die op 20 Mei 1953 voor de Krijgsraad tc Velde Oost gediend heeft tegen een majoor-aalmoezenier (zie M.R.T., jaargang 1953 (deel XLVI), pag. *670* e.v.) en waarbij de Xrr. tot de slotsom kwam, dat beklaagde geen militair was (bevestigd door Je Hoge Raad, zie hierna).

Genoemde Krr. overwoog toen, dat, nu artikel 76 van de Invoeringswet de rechtsmacht van de militaire rechter uitstrekt over de strafbare feiten, begaan door militairen, het noodzakelijk was ie onderzoeken of deze beklaagde militair was in de zin van de artikelen *60* t/m 65 W.v.M.S. Vit de dan volgende overwegingen van de Krr. citeer ik: „dat hierbij de artikelen 63, 64 en 65 van dat Wet-„boek buiten beschouwing kunnen worden gelaten, als zijnde op het „onderhavige geval niet van toepassing, terwijl het bovendien niet „aan twijfel onderhevig is, dat beklaagde, die als een bedienaar van

„de godsdienst vrijstelling van de dienstplicht geniet op grond van
..het gestelde in artikel 15. sub c. iuncto artikel 18 van de Dienst-
„plichtwet, niet kan zijn een dienstplichtige, als bedoeld in de arti-
..kelen 60 en 62 van het Wetboek van Militair Strafrecht. zodat dit
„gedeelte van het onderzoek zich kan beperken tot de vraag, of
„beklaagde behoorde tot een der andere categorieën van personen, in
„die artikelen genoemd;" enz.

Wanneer deze overweging evenwel getoetst wordt aan de bepalingen van de Dienstplichtwet, dan ineen ik. dat zij — althans in haar algemeenheid — niet juist is. Een belangrijk punt hierbij is, dat een bedienaar van de Godsdienst op grond van art. 15 Dpl.wet niet: „vrijstelling van de dienstplicht" geniet, doch: „.vrijstelling van „dienst als gewoon dienstplichtige". In verband hiermede is het dienstig de betreffende bepalingen van de Dpl.wet nat uitvoeriger na te gaan.

Wij lezen dan in art. 23. dat alle voor de dienstplicht ingeschreven personen bij de land- of de zeemacht worden ingelijfd, behoudens de bepalingen van het tweede lid (uitzonderingen voor de afgekeurden. uitgeslotenen. overledenen of ingevolge verdrag niet tot krijgsdienst verplichten). In aansluiting hierop zegt art. 24 (gedeeltelijk):

„1. Zij, die moeten worden ingelijfd, worden tot gewoon dienst-
„plichtige bestemd. met uitzondering van hen, die:

a . van dienst als gewoon dienstplichtige zijn vrijgesteld;"

„3. Ieder, die moet worden ingelijfd en niet tot gewoon dienst-
„plichtige wordt bestemd. wordt bestemd tot buitengewoon dienst-
„plichtige."

Zien wij dit in verband niet art. 15 (gedeeltelijk):

„Vrijstelling van dienst als gewoon dienstplichitge wordt verleend
„wegens:

„c. het bekleden van een geestelijk of een godsdienstig-meiislie-
„vend ambt of opleiding tot zodanig ainbt;",

dan moet onze conclusie zijn, dal de Geestelijke Verzorgers — voorzover zij niet voorgoed zijn afgekeurd, hetgeen naarschijnlijk slechts zelden zal voorkomen. (laar men, oin als Geestelijk Verzorger te kunnen worden aangesteld, eerst met succes een keuring dient te hebben doorstaan — zijn ingelijfd als buitengewoon dienstplichtige en dus niet — zoals de Krr. te Arnhem stelde — vrijstelling van de dieizstplicht genieten.

De hoedanigheid van buitengewoon dienstplichtige behouden zij tot hun ontslag uit de dienst, hetgeen volgens art. 41 Dpl.wet ingaat op 1 October van het jaar, waarin zij 35 jaar oud worden (de mogelijkheid van tussentijds ontslag buiten beschouwing gelaten).

Keren wij nu terug tot het W.v.M.S., dan zien wij, dat (art. 62 aanhef en 4e) de in artikel 60 bedoelde dienstplichtige geacht n-ordt in werkelijke dienst te zijn, zo lang hij uniformkleding draagt of het voor hem vastgesteld kenteken of onderscheidingsteken draagt. Dat in art. 60 met „dienstplichtige" — naast de gewoon dienstplichtige — tevens de buitengewoon dienstplichtige bedoeld wordt. behoeft

geen betoog. Men zie in dit verband het artikel van de Heer P. W. OOSTERHOFF in de aflevering April '48 van dit Tijdschrift. Blijft over de vraag, of de uniform der Geestelijke Verzorgers uniformkleding is, als bedoeld in art. 62 ten 4e. Dit zal, duiikt mij, toch wel niet ontkend kunnen worden. Het enige, wat de uniform der Geestelijke Verzorgers immers van die der andere (?) militairen doet verschillen, is het wapenonderscheidingsteken. Dit kan echter niet als een essentieel deel van de uniform beschouwd worden. naar ik ineen.

Hieruit volgt, dat — uitzonderingen daargelaten — de Geestelijke Verzorgers, die in uniform gekleed zijn en die dc leeftijd van 35 jaar nog niet hcreikt hebben — en dat zijn er velen —. militair zijn. Hieraan doet niet af liet feit. dat de betrokkenen niet op grond van dc Dienstplichtwet in werkelijke dienst zijn geroepen. De vraag, of iemand op zeker tijdstip de status van militair bezit, wordt geheel beslist door het Wetboek van Militair Strafrecht.

Men vergelijke in verband met het vorenstaande ook: Beschikking H.M.G., dd. 7 November 1950, opgenomen in M.R.T. 1951, (deel XLIV), pag. 172, en het naschrift daarbij van Mr TV. H. VERMEER.

De Hoge Raad. die de zaak tegen de majoor-aalmoezenier (zie hiervoor) bij Beschikking van 27 October 1053 heeft terugverwezen naar dc Kantonrechter te Leeuwarden, overwoog onder meer, dat B. (de betrokken aalmoezenier) niet geacht kon worden te behoren tot de in artikel GO. aanhef en onder 2°, bedoelde andere vrijwilligers bij de krijgsmacht en dienstplichtigen. Ten aanzien van B. was dit — als men aanneemt, dat de Geestelijke Verzorger geen vrijwilliger bij de krijgsmacht is — in ieder geval juist, omdat hij op heb tijdstip, waarop het strafbare feit werd gepleegd, reeds 40 jaar was en derhalve niet meer dienstplichtig. Dit was echter zuiver toeval.

De consequenties van het feit, dat sommige Geestelijke Verzorgers militairen zijn en andere niet, zijn natuurlijk onaanvaardbaar. Zij kunnen evenwel, naar het mij voorkomt, op geen andere wijze worden ontgaan, dan door herziening van de wettelijke bepalingen op dit pimt of door liet uitsluitend aanstellen van Geestelijke Verzorgers, die ouder zijn dan 35 jaar.

De procesvoering contra principiële dienstweigeraars.

door

H. A. VAN EE,
Luitenant ter Zee (A) der 2e lil.

Naar aanleiding van het opstel van Mr W. J. SMITS betreffende ,,De behandeling der principiële dienstweigeraars in foro" (M.R.T. XLVII, blz. 381 e.v.) zij het mij vergund in onderstaande opmerkingen de gang van zaken in overeenkonistige gevallen bij de Krijgsraad voor de Zeemacht binnen het Rijk in Europa nader toe te lichten. Niet alleen, omdat Mr SMITS het kennelijk niet eens is met de opvattingen van dc Zeekrijgsraad, maar ook omdat tegen de procedure. zoals die door hem wordt verdedigd en klaarblijkelijk ook door de Krijgsraad te Velde West gevoerd wordt, mijns inziens overwegcnde bezwaren bestaan, en ten slotle ook om de lezers van dit tijdschrift ter verduidelijking van het probleem een andere opvatting voor te zetten. teneinde na bestudering der verschillende standpunten wellicht tot een iuister inzicht betreffende deze materie tr komen.

De bezwaren tegen de door Mr SMITS geschetste practijk zijn voornamelijk ontleend aan twee hoofdbeginselen van de militaire rechtspleging, namelijk in de eerste plaats aan de eis, aan welke rechtspleging dan ook te stellen, dat te allen tijde de rechten der deelnemende partijen moeten zijn gewaarborgd en in de tweede plaats aan de eis dat de algemene, typisch militaire beginselen van strafprocesrecht, waarop het gehele conglomeraat van rechtsregels in militaribus rust, moeten n-ordeii in acht genomen. De militaire rechtspleging krijgt door die algemene beginselen haar eigen, aan de samenstelling der krijgsmacht aangepast karakter en niet dit bepaalde karakter is naar mijn mening de door Mr SMITS verdedigde gang van zaken in strijd, hetgeen ik nader hoop duidelijk te kunnen maken.

Van de procedure contra principiële dienstweigeraars vormt art. 2 der Dienstweigeringswet (Wet van 13 Juli 1923, Stbl. 357) de grondslag. Het artikel bepaalt immers onder meer flat.indien betrokkene een beroep op de Dienstweigeringswet doet en een desbetreffend verzoekschrift heeft ingediend. de eventueel tegen hem aanhangige strafvervolging ,,wegens ongehoorzaamheid aan enig diensthevel of ,,dienstvoorschrift" geschorst kan worden. Het laatste lid van art. 2 bepaalt imperatief, dat, bij gunstige beschikking op het verzoekschrift, de strafvervolging wordt gestaalit.

Bij het doorlezen van deze regeling is men onwillekeurig geneigd te denken aan een soort amnestie, verleend aan een bepaalde groep personen, namelijk aan hen ,,die op grond van hunne overtuiging, ,.dat zij den evenmensch niet mogen dooden, ook wanneer dit inge- ,,volge overhcidsbevel geschiedt, gewetensbezwaren hebben legen de

„militaire dienst", en wiens bezwaren door de Overheid zijn erkend, doch alleen voorzover een strafvervolging terzake van bepaalde delicten tegen hen aanhangig is. Hoewel te deze de vergelijking met amnestie niet helemaal opgaat, zijn er toch veel punten van overeenkomst. Immers, ook de regeling van art. 2 Dienstweigeringswet ontneemt achteraf de strafbaarheid aan de gepleegde feiten, zodat het recht tot strafvordering vervalt.

De Aninestiewet van 6 Augustus 1914 (Stbl. 376) bevatte een soortgelijke regeling. Artikel 1 dier Wet bepaalde nl.:

„Amnestie wordt verleend aan al degenen, die hetzij als dienst-
„plichtigen, hetzij als vrijwilliger, hetzij in een andere hoedanigheid
„bij de Nederlandse krijgsmacht in of buiten Europa zich voor
„1 Augustus 1914 hebben schuldig gemaakt aan desertie. indien zij
„zich bij de gemobiliseerde Nederlandse strijdmacht hebben aange-
„meld of zich alsnog voor 1 November 1914 daarbij aanmelden en
„het enigermate aannemelijk kan worden geacht. dat zij zich met
„bekwamen spoed na de mobilisatie van genoemde strijdkrachten
„daarheen hebben begeven".

Ook hier een uitzondering op de algemeiie regel voor een bepaald delict en als men aan bepaalde eisen voldoet. Bij de hantering van deze Wet is men immer strict formeel te merk gegaan. Het toenmalige Hoog Militair Gerechtshof besliste in een geval „dat de be-
„doelde Wet (Amnestiewet 1914) alleen het oog heeft op aanmel-
„ding bij de gemobiliseerde Nederlandse strijdmacht, van welke op
„19 Juli 1914, toen gedaagde zich terugmeldde. nog geen sprake
was". (M.R.T. XI, blz. 76). Had gedaagde zijn desertie nog even kunnen rekken totdat de Nederlandse strijdmacht gemobiliseerd was, dan zou zijn handeling niet strafbaar zijn geweest!

Men ziet, dat steeds bij dergelijke uitzonderingsbepalingen de opvatting is geweest dat, als de wetgever een beperkte gunst, want zo kan rnen het noemen. verleent, het de rechter niet vrijstaat die gunst uit te breiden dooi het toepassen van een „ruimere" interpretatie. Uit art. 2 Dienstweigeringswet (DWW) blijkt dat, indien men hetzij tot schorsing, hetzij tot staking van de strafvervolging wil komen, er voldaan moet zijn aan twee voorwaarden, namelijk:

de vervolging moet gericht zijn op een ongehoorzaamheid aan enig dienstbevel of dienstvoorschrift; (artt. 114 en 135 en wellicht ook 150 W.M.S.R.), terwijl uiteraard

het gericht zijn van de vervolging op een bepaald delict zal moeten blijken uit de telastelrgging (i.c. die, aan de voet van het bevelschrift tot bijeenkoming van de Krijgsraad).

De wettekst is in dit opzicht duidelijk en zij schept dan ook geen gelegenheid voor een „ruimere" interpretatie. Speciaal ook, omdat het hier een conflict tussen recht en geweten betreft, waarvan de regeling. ook volgens POMPE (vide M.R.T. XLV, blz. 52), niet aan de rechter. maar — op het voetspoor der Eedswet 1916 — aan de wetgever moet zijn voorbehouden.

In dezelfde richting gaat het arrest van de Hoge Raad van 2 Juni

1953, N.J. 1953 nr. 597. De Hoge Raad merkt hier over de strekking van de Dienstweigeringswet onder meer het volgende op:

,,dat ook de strekking van de Wet betreffende dienstweigering ,,niet medebrengt te dezen aan de woorden dienstbevel of dienst- ,,voorschrift een *ruimere strekking* toe ie kennen, daar hij die ge- ,,wetensbezwaren, als bedoeld in art. 1 dier Wet heeft ,,tegen de ,,vervulling van de militaire dienst", indien deze bezwaren door de ,,betrokken Minister worden erkend, aanspraak moet kunnen maken ,,en dan ook heeft op straffeloosheid tcrzake van voordien reeds ge- ,,pleegde ongehoorzaamheid aan enig (militair) dienstbevel of dienst- ,,voorschrift, doch niet op straffeloosheid terzake van het niet op- ,,volgen van enig niet-militair hevel of voorschrift, hetwelk aan hem ,,als burger wordt opgelegd, zoals in het in de telasteiegging om- ,,*schreven* gecai. . . ." (ik cursiveer).

Hierbij merkt POMPE in zijn noot onder dit arrest nog op: ,,Eer- ,,bied voor gewetensbezwaren is een waardevolle gedachte, maar ,,eveneens dient de waarde erkend te worden van de eerbied voor ,,het wettig gezag. Ku de Overheid haar voorschriften beperkt om ,,wille van het individuele geweten, dient de onderdaan zich temeer ,,gehoorzaam te betonen, inzovcr de wettelijk erkende gewetens- ,,bezwaren hem dit niet beletten".

Uit dit alles moge blijken, dat de regeling van art. 2 DWW als een hoge uitzondering op de algemene gang van zaken beschouwd moet worden en dat het niet juist en niet nodig is. dat de militaire rechter, waar de teksi van art. 2 zonder meer duidelijk is, aan deze uitzonderingen uitbreiding gaat geven.

In tegenstelling met het hierboven betoogde, staat het Hoog Militair Gerechtshof ten aanzien van art. 2 DWW op een ruimer standpunt. Het Hoog Militair Gerechtshof meent namelijk, dat ook bij het plegen van desertie door een principiële dienstweigeraar art. 2 DWW toepasselijk is. De Krijgsraad te Velde West en de Zee- krijgsraad zijn echter een andere mening toegedaan. Men zie hier- over M.R.T. XLII, blz. 34 e.v. en blz. 357 e.v. Uit deze laatste publicatie blijkt wel zeer duidelijk. dat de Zeekrijgsraad de inder- daad op weinig steunende „ruimere" interpretatie door het Hoog Militair Gerechtshof niet volgt en niet volgen mag. Temeer ook, omdat men, naar het voorschrift in dc beide Regtsplegingen, het prooes zal moeten voeren op de grondslag der telastelegging. Het ,,distilleren" van een ongehoorzaamheid aan enig dienstvoorschrift (art. 135 W.M.S.R.) uit een telastegelegde desertie (art. 98 W.M.S.R.) is in dit geval even onwerkelijk en ongebruikelijk als bij de normale procedure.

Het Hoog Militair Gerechtshof motiveert zijn standpunt met de volgende overweging:

,,dat de bewoordingen van art. 2 DWW dergelijke enge uitleg ,,niet rechtvaardigen, doch integendeel. nu de Wel verder zwijgt ,,over de interpretatie der aangehaalde woorden, daaronder moet

„worden verstaan ongehoorzaamheid aan enig dienstbevel of dienst-
„voorschrift in ruime zin".

Een conclusic. precies tegengesteld aan die van de Hoge Raad. Het Hoog Militair Gerechtshof beroept zich hierbij ook op de Memorie van Antwoord bij de begrotingen 1946 en 1947. In dit verband moge ik wijzen op een arrest vaii de Hoge Raad dd. 20 Juni 1950 (M.R.T. XLV, blz. 46 e.v.), waarbij deze Raad klaarblijkelijk stilzwijgend aanneemt, dat ook desrrtic tot toepassing van art. 2 DWW kan leiden. Echter, juist gezien het stilzwijgende van dcze. in de betreffende zaak bijkomstige, beslissing, moet men daaraan. ook gelet op het bovenaangehaalde meer recente arrest van de Hoge Raad, geen al te grote betekenis toekennen.

Bij de opvatting van het Hoog Militair Gerechtshof vraagt men zich af, of de wetgever in de Dienstweigeringswet dan zinloos de beperking tot bepaalde handelingen heeft aangebracht. Zeer zeker is dat niet het geval. Juist art. 2 DWW voert tot de uiterste consequentie voor de gewetensbezwaarde. Opgekomen zijnde, zal hij zich op de plaats waar hij zich bevindt dienen te gedragen evenals ieder ander goed staatsburger en derhalve moeten voldoen aan de geldende huishoudelijke voorschriften. Slechts als hem het fatale dienstbevel wordt gegeven. waardoor. hij in strijd zou moeten handelen met zijn geweten, mag hij — worden deze gewetensbewaren achteraf door de Minister erkend — straffeloos weigeren het hevel op te volgen. Onttrek? betrokkene zich aan dcze climax door ongeoorloofd n eg Œ gaan of te deserteren, dan zal hij naar inijn mening het hem bij art. 2 DWW verleende voorrecht verspelen. De wetgever verleent zijn gunst slecht.; aan hem, die open en eerlijk, gedrongen door zijn geweten een dienstweigeringsdaad stelt, en niet aan diegene, die zich op slinkse wijze van het hem wachtende conflict verwijdert Psychologisch bezien de enig mogelijke oplossing voor dit probleem, waarbij geweten en rechtsorde met elkaar in conflict komen. Enerzijds gaat de Staat voor het geweten van zijn onderdanen opzij, doch anderzijds wordt van die onderdaan dan ook ceri correcte houding verlangd, zolang diens geweten dat toelaat.

Wat voor mening rnen er in deze ook op nahoudt, het aal ceri ieder wel voldoende duidclijk zijn. dat men, ook in de procesvoering, zal moeten rekening houden met de verschillen van interpretatie van art. 2 Dienstweigeringswet. De practijk heeft dat wel bewezen.

Tndicn de rechter nu. zoals door Mr SMITS en klaarblijkelijk ook door de Krijgsraad te Velde West wordt betoogd, bij een erkenning van dc geweterisbezwaren van een principiële dienstweigeraar slechts volstaat met een dispositie tot ontslag uit arrest te geven. kùnnen er aan dcze handelwijze onaangename gevolgen zitten.

In het geval dat èn de fiscaal (am), èn de raadsman èn de Krijgsraad het met elkaar eens zijn over het staken der strafvervolging, is er niets aan dc hand. Tndien de fiscaal (am) echter vordert de vervolging te staken, maar de Krijgsraad bevindt dat het telastegelegde niet valt onder art. 2 DWW, dan zal de Krijgsraad na ver-

werping van het betreffende verweer zijn vonnis vervolgen en tot een veroordeling of een vrijspraak komen. Het staat de fiscaal (am) dan vrij hiertegen appèl aan te tekenen, bij welk appèl hij natuurlijk het verworpen verweer in geding zal brengen.

Als de fiscaal (am) echter van oordeel is, dat het telastegelegde niet valt onder art. 2 DWW, doch de Krijgsraad is een andere mening toegedaan en staakt derhalve de strafvervolging- dan zou, indien de Krijgsraad deze staking niet bij vonnis, doch bij dispositie uitsprak of zich helemaal niet over de staking uitsprak, maar slechts een dispositie tot ontslag uit arrest gaf, de openbare aanklager met de handen in het haar staan: hoger beroep tegen een dispositie toch is niet mogelijk. Alzo is hij het slachtoffer geworden van de gevolgde practijk en het voor de strafrechtspleging fundamentele recht om appèl aan te tekenen ontvalt hem (evenals aan de beklaagde, doch deze zal daar, gezien het staken der vervolging, niet rouwig om zijn).

Derhalve zal men, om deze reden alleen al, tot de conclusie moeten komen dat het afdoen van zaken tegen principiële dienstweigeraars per dispositie tot ontslag uit arrest onjuist geacht moet worden en dat ook in deze gevallen een eindbeslissing per vonnis uit processueel oogpunt noodzakelijk is. Als sequeel van dit vonnis dient, zoals dit ook bij normale zaken gebruikelijk is, een dispositie tot ontslag uit arrest gegeven te worden [1]). Ten onrechte meent Mr SMITS dat de Zeekrijgsraad zou hebben verzuimd omtrent het arrest te beslissen. De betreffende dispositie is alleen niet in dit tijdschrift gepubliceerd. Volledigheidshalve volgt hier de tekst van de op het vonnis van de Zeekrijgsraad (zie M.R.T. XLVII, blz. 62) betrekking hebbende dispositie:

DISPOSITIE.

De Krijgsraad voor de Zeemacht binnen het Rijk in Europa te 's-Gravenhage;

Disponerende in de zaak tegen de beklaagde T.v.d.N.;

Overwegende dat de hulpvliegtuigmaker 3e klasse z/m T.v.d.N. hij Beschikking van de Commandant Zeemacht Nederland dd. 13 Augustus 1953 naar de Zeekrijgsraad werd verwezen terzake van opzettelijke ongehoorzaamheid in tijd van oorlog, met de bepaling dat hij in arrest zal worden gehoaden. waarin hij zich sinds 30 Juni 1953 z.w.v.d. bevindt;

Overwegende dat naar aanleiding van het onderzoek ter openbare terechtzitting dd. 12 November 1933 in Raadkamer is gebleken dat de Zeekrijgsraad de aanhangige strafvervolging tegen beklaagde staakt, terwijl beklaagde reeds sedert 30 Juni 1933 in voorlopig arrest vertoeft. weshalve beklaagde na uitspraak van het vonnis op vrije voeten behoort te worden gesteld;

---

[1]) Ontslag uit arrest bij vonnis is niet passend, omdat dan het ontslag uit arrest niet eerder zou kunnen worden geëffectueerd dan nadat het vonnis in kracht van gewijsde zou zijn gegaan.

Gelet op artikel 159, 161 en 162 Regtspleging Zeemacht;

Gelast dat de beklaagde T.v.d.N. op heden uit zijn arrest zal worden ontslagen.

Aldus gedaan te 's-Gravenhage, dd. 12 November 1953 bij de Heren .....enz.

Behalve het bovenstaande zijn er tegen het afdoen van zaken contra principiële dienstweigeraars per dispositie tot ontslag uit arrest nog andere bezwaren. Mr. SMITS merkt in zijn nieergenoemd opstel op, dat zowel de Krijgsraad te Velde West als hijzelf van oordeel zijn, ,,dat het bevel van de wetgever om in een bepaald geval ,,de strafvervolging tc staken, in de eerste plaats is gericht tot de ,,openbare aanklager, die immers eventueel de zaak na plaats gehad ,,hebbende revisie opnieuw moet aanbrengen".

Vooral in het militaire strafproces zou ik het woordje ,,moet" wel dik willen onderstrepen. De fiscaal (in den vervolge zal slechts de terminologie van de Regtspleging Zeemacht gebruikt worden: vanzclfsprekerid is echter de strekking van het betoogde ook van toepassing op de vredesprocedure volgens de Regtspleging Landmagt [2])) mòet inimers vervolgen als de Vcrwijzingsautoriteit verwijst. de fiscaal mòet inimers een telastelegging stellen aan de voet van het Bevelschrift tot bijeenkoming door de Verwijzingsautoritcit gegeven en de fiscaal mòet de zaak ter terechtzitting voordragen. Nergens wordt de fiscaal de vrijheid verleend om, in welke stand van het geding dan ook, in tc grijpen in de procesgang.

Overigens worde opgemerkt, dat niet de fiscaal de zaak aanbrengt, doch de Verwijzingsautoritcit, zij het na advies van de fiscaal te hebben ingewonnen. Na afloop van de informatiën immers rapporteert de Officier-comnzissaris dit aan de Verwijzingsautoriteit, die daarop de Krijgsraad bijeenroept. Op dit Bevelschrift tot Bijeenkoming heeft de fiscaal slechts zijn telastelegging te stellen. Verder gaat zijn bevoegdheid niet.

Inderdaad kun men het met Mr SMITS eens zijn, dat in het algemeen het bevel van de wetgever tot het staken van een strafvervolging in dr eerste plaats tot dc openbare aanklager gericht is. Deze zal, zo hij daartoe bevoegd is, kunnen volstaan met de door *hem aangevangen* vervolging te beëindigen. Bij het militaire recht ligt de figuur echter anders dan bij het commune strafrecht. Uit de bepalingen van de beide Regtsplegingen kan worden afgeleid:

de Verwijzingsautoriteit verwijst; (art. 8 R.Z. en art. 11 R.L.)

de Officier-Commissaris verricht de informatiën; (art. 26 R.Z. en art. 29 R.L.)

de Officier-Commissaris rapporteert de beëindiging der informatiën aan de Verwijzingsautoriteit; (art. 111 R.Z. en art. 113 R.L.)

---

[2]) De bepalingen betreffende de Krijgsraden te Velde laat ik bij het hiernavolgende buiten beschouwing.

de Verwijzingsautoriteit beveelt de bijeenkoming van de Krijgsraad. (art. 112 R.Z. en art. 114 R.L.)

Men ziet, dat alle beslissingen betreffende de loop der vervolging en het aanhangig maken ter terechtzitting door de Verwijzingsautoriteit worden genomen.

Hierbij is het slechts de taak van de fiscaal:

bij de verwijzing te adviseren; (art. 8 R.Z. en art. 11 R.L.)

vraagpunten voor de Officier-Commissaris op te stellen; (art. 40 R.Z. en art. 42 R.L.)

bij de totstandkoming van heb Bevelschrift tot Bijeenkoming te adviseren; (art. 112 R.Z. en art. 114 R.L.)

op het Bevelschrift tot Bijeenkorning een telastelegging te stellen. (art. a.b.)

Soortgelijlie bevoegdheden als de openbare aanklager in het commune strafproces in de artt. 167 en 242 S.V. zijn toegekend worden nergens aan de fiscaal verleend.

Omdat de Verwijzingsofficier als commanderend officier te allen tijde verantwoordelijk is voor de tucht- en strafrechtelijke handhaving der militaire orde in zijn hevelsgebied, is het logisch dat alleen hij alle beslissingen, de strafvervolging betreffende, neemt. Zodra hij echter rechtsingang heeft verleend, vermag zelfs hij de vervolging niet meer te stoppen. In alle gevallen is hij immers *verplicht* de bijeenkoming van de Krijgsraad te bevelen, teneinde over de zaak te oordelen.

Hieruit volgt, dat na een verwijzing *altijd* een vonnis van de Krijgsraad moet volgen. en niets kan deze wettelijk voorgeschreven gang van zaken wijzigen, ook de jurisprudentie niet. Mocht in het burgerstrafprocesrecht de opcnbarc aanklager kunnen volstaan met dc vervolging tc beëindigen, in het militaire strafprocesrecht kàn de vervolging niet beëindigd worden. tenzij dit door de militaire rechter gebeurt.

Dit is dan ook de praciijk geweest hij de toepassing van de hiervoor reeds vermelde Amnestiewet 1914. Ook hierbij zou men kunnen zeggen. dat de openbare aanklager kan volstaan met de vervolging te beëindigen: het recht tot strafvordering bestaat immers niet meer. Steeds echter heeft de miliaire rechter beoordeeld of het feit onder art. 1 der Amnestiewet te brengen was en, indien zulks bevestigend was beantwoord, dan pas constateerde die rechter dat geen recht tot strafvordering meer aanwezig was en sprak derhalve beklaagde *bij vonnis* vrij. Geheel in overeenstemming dus met de voorschriften der heide Regtsplegingen.

Ook inzake de toepassing van de Dienstweigeringswet dient de rechter te beoordelen of het feit valt onder art. 2 dier Wet en zo ja, dan dient hij bij vonnis de strafvervolging te staken. Een andere wijze van staking der vervolging berust niet op de Wet en dient derhalve onaanvaardbaar geacht te worden. Daar komt nog bij, dat bij ieder strafproces de openbare aanklager mede belast is met het executeren van de beslissingen der rechters i.c. de vonnissen. Bij de

door Mr SMITS voorgestelde procesvoering schijnt deze fundamentele strafrechterlijke regel een halve slag in de rondte gedraaid te worden. Men ziet de fiscaal de beslissing om de vervolging te staken riemen, terwijl de Krijgsraad, om deze beslissing executabel te maken, een dispositie tot ontslag uit arrest verschaft.

Een waarlijk vreemde processuele figuur!

Uit het bovenstaande moge blijken, dat èn de openbare aanklager èn de rechter er beter aan doen zich aan de Wet te houden en een, niet op de bepalingen der Wet berustende, procedure achterwege te laten. De rechtszekerheid immers kan het best worden gediend door een in het openbaar uitgesproken gemotiveerd vonnis.

's-Gravenhage, 14 Juli 1954.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Zeekrijgsraad te 's-Gravenhage.

Vonnis van 1 April 1951.

President: Mr *D. B.* A. Franken; *Leden:* Mr S. *A.* l'Honoré Naber, A. van Miert, J. C. van Epen en S. J. Rikkers.
Raadsman: Kapt. Lt. ter Zee B. Knopper.

Primair ten laste gelegd: opzettelijke verwijdering van boord; subsidiair: niet van passagieren teruggekeerd aan boord. ***De*** *plaatsing van het woord „opzettelijk" is zodanig, dat het geen betreklcing heeft op het subsidiair ten laste gelegde. Het subsidiaire bewezen doch niet strafbaar verklaard.*

(W.M.S.R. art. 96 en 97).

DE KRIJGSRAAD VOOR DE ZEEMACHT BINNEN HET RIJK IN EUROPA TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Fiscaal tegen R. Z., oud 21 jaren, gerequireerde, laatstelijk gediend hebbende als matroos SDAD 3e kl. z/m.,

Gezien:. . . .*enz. (Red.).*

Gezien het bevel tot bijeenkoming van de Zeekrijgsraad d.d. 15 Maart 1954, aan de voet van welk stuk door de Fiscaal aan de beklaagde wordt ten laste gelegd *):

.,dat hij te Den Helder in tijd van oorlog *op of omstreeks* ***2*** *„Februari* ***1954*** *zich opzettelijk ongeoorloofd heeft verwijderd van, „althans* op **3** Februari 1954 te 07.45 uur niet van passagieren is „teruggekeerd aan boord Hs. Ms. Wachtschip „Willemsoord", waar

---

*) In het bewezen-verklaarde vervielen de hier door ons gecursiveerde gedeelten. (Red. M.R.T.)

,,hij als matroos SDAD 3e klasse z/m diende en sedertdien voort-
.,durend zonder vergunning afwezig is gebleven totdat hij zich op
..4 Februari 1954 des avonds omstreeks zes uur heeft teruggemeld
,,aan boord vai dat schip";

Gezien:....*enz. (Red.).*

Post alia:

Overwegende dat het bewezene [d.i. het niet-gecursiveerde gedeelte der tenlastelegging — *Red.]* niet onder artikel 96 of 97 van het Wetboek van Militair Strafrecht kan worden gesubsumeerd en al evenmin in enige andere Wet of verordening is strafbaar gesteld;

[Volgt: bewezen-verklaring van het ten laste gelegde als hoger overwogen benevens beklaagdes schuld daaraan; niet-strafbaar verklaring van het feit; vrijspraak van beklaagde — *Red.].*

Zeekrijgsraad te 's-Gravenhage.

Vonnis van 22 April 1954.

President: Mr D. *B.* A. Franken; *Leden:* Mr S. *X.* l'Honoré Naber, J. C. van Epen, A. van Miert en J. L. Dencher.
Raadsman: Kapt. d. Mars. A. J. van Bork.

Diefstal met valse sleutels: tijdens zijn wacht op het transportbureau een zich aldaar bevindende geldtronzmel geopend nzet gebruikmaking val&een ijzerdraadje en zich het daarin bevindende geld toegeëigend.

Niet bewezen de mede ten lasfe gelegde omstandigheid dat de geldtrommel zich bevond op een plaats welke beklaagde als wachthebbende onder zijn bijzondere bewaking of bescherming had.

(W.M.S.R. art. 152; Wb.v.Str. art. 48 en 311).

DE KRIJGSRAAD VOOR DE ZEEMACHT BINNEN HET RIJK IN EUROPA TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Fiscaal, eiser, tegen J. H. A. J., oud 23 jaren, gedetineerde. laatstelijk vóór de verwijzing gediend hebbende als marinier le klasse,

Gezien:....enz.; *(Red.);*

Gezien het bevel tot bijeenkoming van de Zeekrijgsraad d.d. 5 April 1954, aan de voet van welk stuk door de Fiscaal aan de beklaagde wordt ten laste gelegd:

,,dat hij, dienende als marinier le klasse bij de Koninklijke Marine
,,te Rotterdam, aldaar op of omstreeks 7 Februari 1954 met het
,.oogmerk van wederrechtelijke toeëigening uit een geldtrommel,
,,staande in het schrijfbureau van de Kapitein der Mariniers L. H.
,,H. Ham heeft weggenomen een geldsbedrag van circa f 295. al-
,,thans een geldsbedrag, toebehorende aan de Staat der Nederlanden,
,,althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, waarbij hij dat
,,geld onder zijn bereik heeft, gebracht door met een ijzerdraadje,

„althans een tot het openen van het slot van genoemde geldtrommel „niet bestemd voorwerp, dat slot te openen, terwijl hij voorts bij het „begaan van dit misdrijf gebruik heeft gemaakt van de gelegenheid „hem door zijn ambt van marinier 1e klasse geschonken als hoedanig „hij immers belast was met de wacht op het transportbureau, waar „zich genoemde geldtrommel bevond en welke plaats aldus onder „zijn bijzondere bewaking of bescherming was gesteld";

Gezien:....enz.; *(Red.)*:

Overwegende, dat **J. H A. J..** oud 23 jaar. ten processe als beklaagde, zakelijk gerelateerd heeft verklaard:

dat hij op 7 Februari 1954, toen hij als marinier 1e klasse bij de Koninklijke Marine te Rotterdam diende, was belast met de wacht op het transportbureau van de Van Ghentkazerne te Rotterdam: dat hij toen uit een geldtrommel staande in het zich in dat transportbureau geplaatste schrijfbureau van de Kapitein der Mariniers Ham, een hem niet toebehorend geldsbediag van ongeveer 250 gulden heeft weggenomen met de bedoeling om zich dut geld toe te eigenen, waartoe hij van niemand toestemming had gekregen; dal. hij hel, geld onder zijn bereik heeft gebracht door niet een ijzerdraadje in het slot van die geldtrommel te steken. daarna niet een flinke ruk aan het deksel te geven, waarna de geldtrommel openging;

Post alia:

Overwegende, dat door de inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen, wettig en overtuigend is bewezen met beklaagdes schuld eraan, hetgeen hem is ie laste gelegd, met uitzondering van de moorden: *„terwijl hij voorts bij het begaan van dit misdrijf gebruik heeft „gemaakt van de gelegenheid hem door zijn ambt van marinier „1e klasse geschonken als hoedanig hij immers belast was met de „wacht op het transportbureau, waar zich genoemde geldtrommel „bevond en welke plaats aldus onder zijn bijzondere bewaking of „bescherming was gesteld";*

Overwegende, dat het bewezene behoort te worden gequalificeerd als:

„DIEFSTAL, WAARBIJ DE SCHULDIGE HET WEG TE NEMEN GOED „ONDER ZIJN BEREIK IIEEFT GEBRACHT DOOR MIDDEL VAN VALSE „SLEUTELS";

Overwegende, dat gelet op de ernst van het gepleegde feit, de omstandigheden, waaronder het is begaan en de persoon van eklaagde, een gevangenisstraf voor de tijd van vier maanden passend is, terwijl de tijd door hem van 9 Februari tot en met 21 April 1954 in voorarrest doorgebracht, geheel in mindering behoort te worden gebracht bij de uitvoering van de op te leggen straf;

dat er termen bestaan, om een gedeelte dezer straf. groot 48 dagen voorwaardelijk niet ten uitvoer te leggen, waartegen het militair belang zich niet verzet;. . . *enz. [Red.].*

NASCHRIFT.

***De** Krijgsraad achtte de omstandigheid, waardoor het gepleegde*

feit tot een militair delict zou worden, namelijk daf beklaagde (wachthebbende in het transportbureau) het transporfbureau (waar zich de geldtrommel bevond) onder zijn bijzondere bewaking of bescherming had, niet bewezen. Terecht: beklaagde was weliswaar lid van het wachtsvolk, behoorde tot enige wacht, doch had geen bewakingsdienst. Zijn wachtdienst bestond uit het aannemen van telefoontjes, waarbij transport werd aangevraagd, zijn chef daarvan te berichten en transportopdrachten uit te schrijven. *W. H. V.*

Zeekrijgsraad te 's-Gravenhage.

Vonnis van 22 April 1954.

President: Mr *D. B.* A. Franken; *Leden:* Mr S. *A.* L. l'Honoré Naber, J. C. van Epen, A. van Miert en T. J. Rikkers.
Raadsman: Mr H. *J.* C. ter Kuilen.

Bloedschande: beklaagde huwt met zijn volle zuster, waartoe hij bij volmacht (met de handschoen) trouwt terwijl hijzelf zich te Curaçao bevindt en nadat hij te Curaçao een (valse) notariële acte van bekendheid ter vervanging van zijn geboorleacte had doen opmaken.

Het feit voor wat de strafvervolging betreft geconstrzteerd als valsheid in authentieke acten.

Twee maanden gevangenisstraf met aftrek.

(Wb.v.Str. art. 227).

DE KRIJGSRAAD VOOR DE ZEEMACHT BINNEN HET RIJK IN EUROPA TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Fiscaal tegen Gustaaf Z., geboren te Surabaja (Ind.), gedetineerde, laatstelijk vóór de verwijzing naar de Zeekrijgsraad gediend hebbende als korporaal aan boord van ....,

Gezien:....enz.;

Gezien het bevel tot bijeenkoming van de Zeekrijgsraad d.d. 5 April 1984, aan de voet van welk stuk door de Fiscaal aan de beklaagde wordt ten laste gelegd:

„dat hij, dienende als korporaal bij de Koninklijke Marine, han-
„delende met het oogmerk om met zijn volle zuster Maria Z. in de
„echt te worden verbonden:

„1e. op 22 Augustus 1951 op het eiland Curaçao door het op-
„zettelijk verstrekken van valse gegevens omtrent de namen van
„zijn ouders aan de te goeder trouw handelende marineschepelingen
„A. A. en R. B., dan wel aan na te noemen notaris, in een ten dage
„vermeld door de candidaat-notaris tevens plv. notaris Johan Boes-
„veld ter standplaats Curaçao verleden authentieke akte van be-
„kendheid, strekkende ter vervanging van zijn, beklaagdes, ge-
„boorte-akte, de valse opgave heeft doen opnemen dat hij, beklaagde,
„was de zoon van Josefus Z. en Mevrouw Maria Y., zulks terwijl

,,ten rechte zijn ouders waren Josef Z. en de Inlandse Christen-
,,vrouw Maria X., één en ander met het oogmerk om die akte te
,.gebruiken of door anderen te doen gebruiken als ware die opgave
,,in overeensteniming met de waarheid, terwijl uit dat gebruik enig
,,nadeel kon ontstaan;

,,2e. op 9 November 1951 te 's-Gravenhage, in de onder nr. 716
,,door de ambtenaar van de Burgerlijke Stand aldaar L. W. Renooij
,,verleden huwelijksakte, relaterende de voltrekking van het huwe-
,,lijk tussen hem en Maria Z., door het opzettelijk overleggen, al-
,,thans het door zijn zuster Maria Z. dan wel zijn gemachtigde
,,S. P. J. Claassens, welke laatste van na te noemen valsheid niet
,,op de hoogte was, doen overleggen van de sub 1 vermelde valse
,,opgaven bevattende akte van bekendheid, de valse opgave heeft
,,doen opnemen dat, vertegenwoordigd door zijn gemachtigde S. P. J.
,,Claassens was gecompareerd als hruidegoni Gustaaf Z. zoon
,.van Z., Josefus en Y., Maria, in stede van Z., Josef en de Inlandse
,,Christenvrouw Maria X.. een en ander met het oogmerk om de
,,aldus opgemaakte akte, waarbij het huwelijk werd voltrokken, te
,,gebruiken of door anderen te doen gebruiken als maren die op-
,,gaven in overeenstemming met de waarheid, terwijl uil dat ge-
,,bruik enig nadeel kon ontstaan";

Gezien:. . . .enz.;

Overwegende. dat G. Z., oud 29 jaar, ten processe als beklaagde, zakelijk gerelateerd heeft verklaard:

dat hij dienende als korporaal bij de Koninklijke Marine niet de bedoeling om met zijn volle zuster Maria Z. in de echt tc worden verbonden:

1. op 22 Augustus 1951 te Curaçao zich heeft begeven naar de plv. notaris Johan Boesveld ter standplaats Curaçao en door deze is verleden een authentieke acte van bekendheid tc zijne name, strekkende ter vervanging van zijn geboorte-acte: dat als getuigen o.a. optraden de marineschepclingen A. A. en B. B.; dat hij in het bijzijn van de getuigen aan de notaris valse gegevens heeft verstrekt ten aanzien van de namen van zijn ouders en in de acte van bekendheid valse opgaven heeft doen opnemen, dat hij was de zoon van Josefus Z. en Mevrouw Maria Y., zulks terwijl ten rechte zijn ouders waren Jozef Z. en de Inlandse Christenvrouw Maria X.; dat zijn bedoeling was om die acte van bekendheid te doen gebruiken door zijn gemachtigde in Den Haag, wanneer zijn huwelijk met zijn volle zuster Maria Z. zou worden gesloten, als ware deze opgave in overeenstemming met de waarheid, uit welk gebruik nadeel kon ontstaan;

2e. dat op 9 November 1951 te 's-Gravenhage, door de ambtenaar van de burgerlijke stand zijn huwelijk met zijn volle zuster Maria Z. is voltrokken; dat als gemachtigde daarbij optrad S. P. J. Claassens; dat hij door het opzettelijk doen overleggen van de bedoelde valse opgaven vermeldende acte van bekendheid door zijn gemachtigde S. P J. Claassens, die van de valsheid van die opgave

niet op de hoogte was, in de acte rclatercnde de voltrekking van het huwelijk heeft doen opnemen de valse opgave, dat vertegennoordigd door zijn gemachtigde S. P. J. Claasscns, gecompareerd was als bruidegom Gustaaf Z., zoon van Z., Josefus, en Y., Maria, instede van Z.. Jozef en de Inlandse Christenvrouw Maria X.; dat zijn bedoeling bij een en ander was om de aldus opgemaakte huwelijksacte te gebruiken of door anderen te doen gebruiken als ware die opgave in overeenstemming met de waarheid. uit welk gebruik nadeel kon ontstaan;

Overwegende, dat ten processe aanwezig zijn en voorgelezen:

a. een door H Busser, Inspecteur van gemeentepolitie te Den Helder tevens onbezoldigd rijksveldwachter dd. 23 December 1953 op ambtseed opgemaakt en getekend proces-verbaal, houdende de daarin opgenomen verklaringen van na te noemen personen, door dezen te overstaan van relatant afgelegd, en luidende, zakelijk gerelateerd:

die van A. A., stoker 1e klasse, olieman, bij de Koninklijke Marine:

dat omstreeks September 1931 Z. hem vroeg of hij met deze wilde medegaan naar een notaris tot het opmaken van eert acte van bekendheid, welke deze nodig had om een huwelijk bij volmacht te sluiten; dat hij dan moest verklaren, dat hij deze kende als Gustaaf Z., hetgeen hij vrij gemakkelijk kon doen, oindat hij Z. reeds voor de oorlog in Indonesië had leren kennen; dat hij daarop met deze en de korporaal-machinist B. B., die voor datzelfde doel meeging, naar een notaris te Curaçao is gegaan, alwaar zij moesten verklaren, dat zij de korporaal Gustaaf Z. als zodanig kenden, hetgeen hij naar waarheid kon bevestigen; dat hij toen een acte heeft medeoiidertekend, doch niet meer weet wat er allemaal precies in die acte heeft gestaan; dat hij zich niet bewust is, dat hij in deze iets verkeerds heeft gedaan;

die van B. B, korporaal-machinist bij de Koninklijke Marine:

dat omstreeks September 1951 Z. hem vroeg of hij met deze wilde meegaan naar een notaris tot het doen opmaken van een acte van bekendheid, welke deze nodig had om een huwelijk bij volinacht te sluiten; dat hij dan moest mededelen, dat hij deze als Z. kende; dat hij toen met deze en de stoker 1e klasse olieman A. A., die tot datzelfde doel meeging naar een notaris te Curaçao is gegaan, alwaar zij moesten verklaren, dat zij korporaal Gustaaf Z. als zodanig kenden, hetgeen hij naar waarheid kon bevestigen; dat hij deze al ruim twee jaar kende; dat hij bij die notaris toen een acte heeft medeondertekend, doch niet meer weet, wat er precies allemaal in die acte heeft gestaan; dat hij zich niet bewust is in deze iets verkeerds te hebben gedaan;

b. een fotocopie van een notariële acte, houdende:

Voor mij Johan Boesveld, candidaat-notaris, wonende op Curaçao als plaatsvervanger van Meester Antonius Adrianus Gerard Smeets,

notaris Ier standplaats Curaçao, in tegenwoordigheid van de na te noemen getuigen zijn verschenen:

de Heien A. X. en R. R., beiden militair en beiden wonende te Curaçao, die verklaarden zeker te weten dat de Heer Gustaaf Z., militair, wonende op Curaçao, geboren is de negentiende November negentienhonderd .... te Soerabaja, en dat hij is een wettige zoon van de Heer Josefus Z. en Mevrouw Maria Y. en dat zij deze verklaring afleggen ter vervanging van de geboorte-acte van de Heer Gustaaf Z., voornoemd, die in de onmogelijkheid verkeert zijn geboorte-acte over te leggen.

De comparanten én de getuigen zijn mij, plaatsvervangend notaris bekend. Waarvan akte in originali uit te geven.

Verleden op Curaçao op heden, de twee en twintigste Augustus negentienhonderd eenenvijftig, in tegenwoordigheid van de dames Gladys Helena Davelaar en Adelfa Maria Capello, beiden klerk en beideri wonende op Curaçao, als getuigen.

Onmiddellijk na voorlezing is deze akte door de comparanten, de getuigen en mij, plaatsvervangend notaris, ondertekend.

A. A. A. M. Capello G. H. Davelaar
B. B. Boesveld, plv. notaris.

c. een door het gemeentebestuur te Den Helder aan de Commissaris van Politie te Surabaja gerichte vergelijking goboorte-akte, waarin wordt verzocht om de gegevens, luidende Gusiaaf Z.. geboren te Surabaja op 19 November 13.., zoon van Josef %. en de Inlandse Christenvrouw Maria X. te vergelijken met de geboorteakte, zo nodig aan te vullen of te verbeteren en daarna gewaarmerkt terug ie zenden, waarop de voornoemde Commissaris van Politie de door deze getekende verklaring heeft gesteld, dat dat uittreksel overeensteint met de toestand op de dag der verzending;

d. een door het gemeentebestuur te Den Helder aan de Commissaris van Politie te Soerabaja gerichte vergelijking geboorte-akte, waarin wordt verzocht om de gegevens luidende Z, Maria, geboren ie Soerabaja op 7 September 19.., dochter van Josef Z. en de Inlandse Christenvrouw Maria X. te vergelijken met de geboorteakte, zo nodig aan te vullen of te verbeteren en daarna gewaarmerkt terug te zenden, waarop de voornoemde Commissaris van Politie de door deze getekende verklaring heeft gesteld, dat dat uittreksel overeenstemt met de toestand op de dag der verzending;

e. een fotocopie van een huwelijksakte, houdende o.m. No. 716:

Heden negen November negentien honderd een en vijftig verscheen voor mij ambtenaar van de burgerlijke stand van 's-Gravenhage teneinde een huwelijk aan te gaan:

Z., Gustaaf, geboren te Soerabaja, wonende te Willemstad op Curaçao, korporaal bij de Koninklijke Marine, meerderjarige zoon van Z., Josefus en Y., Maria, wier beroepen en woonplaatsen onbekend zijn,

en

Z., Maria, geboren te Soerabaja, wonende te 's-Gravenhage, kos-

tuumnaaister, nieerderjarige dochter van Z, Josef en de Inlandse Christenvroum Maria X., wier beroepen en woonplaatsen onbekend zijn.

De bruidegom was tc dezen vertegenwoordigd door zijn bij authentieke akte gevolmachtigde: Claassens, Stanislaus, Petrus Johannes,. . . .*enz. [Red]*;

Overwegende, dat door de inhoud der verklaring van beklaagde aanhef en onder 1e, door de inhoud van het proces-verbaal onder a, de inhoud der bescheiden onder b, c en d, wordende die onder c. en d als bewijsmiddelen gebruikt in verband met de inhoud der andere bewijsmiddelen. wettig 'en ovcrtuigcnd is bewezen. met beklaagde's schuld eraan, hetgeen hem aanhef en onder 1e is te laste gelegd. en door de inhoud der verli-laring van beklaagde aanhef en onder 2e en de inhoud der bescheiden onder c, d en *e*, wordende die onder c en d als bewijsmiddelen gebruikt in verband met de inhoud der andere bewijsmiddelen, wettig en overtuigend bewezen met beklaagde's schuld eraan, hetgeen hem aanhef en onder 2e is te laste gelegd;

Overwegende, dat het bewezene behoort te morden gequalificeerd als:

„IN EEN AUTHENTIEKE AKTE EEN VALSE OPGAVE DOEN OP-
„NEMEN AANGAANDE EEN FEIT. VAN WELKS WAARHEID DE AKTE
„MOET DOEN BLIJKEN, MET HET OOGMERK OM DIE AKTE TE GE-
„BRUIKEN OF DOOR ANDEREN TE BOEN GEBRUIKEN ALS WARE
„ZIJNE OPGAVE IN OVEREENSTEMMING MET DE WAARHEID, UIT
„WELK GEBRUIK ENIG NADEEL KON ONTSTAAN, TWEE MALEN
„GEPLEEGD, BEIDE FEITEN ALS EEN VOORTGEZETTE HANDELING
„BESCHOUWD";

Overwegende, dat gelet op de ernst der gepleegde feiten, de omstandigheden, waaronder deze zijn begaan en de persoon van beklaagde een gevangenisstraf voor de tijd van TWEE MAANDEN *) passend is. terwijl de tijd door hem van 16 tot en met 23 December 1953 en sinds 13 Maart 1954. in voorarrest doorgebrachi, geheel in mindering behoort te n-ordcn gebracht bij de uitvoering van de op te leggen straf;. . . .*enz.* [*Red.*].

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 29 Juni 1954.

President: Mr Doornbos; *Leden:* Vice-Admiraal Brouwer, Luit. Generaal Mr Schepers, Generaal Maj. Vl. Waarn. Zegers, gep. Kapitein ter Zee van Langeveld (plv.).

Als onderofficier der Kon. Maréchaussée, lid van de examencommissie voor rijvaardigheidsbewijzen tegen geldelijke vergoeding

---

*) Eis fiscaal: negen maanden gevangenisstraf. — Red. M.R.T.

zijn privé motorrijwiel verhuurd aan minderen, examinandi.

Beklag gedeeltelijk gegrond; straf van 8 dagen verzwaard arrest gewijzigd in berisping. Het onkrijgstuchtelijke element acht het Hof gelegen in de omstandigheid dat klager nagelaten heeft vooraf de instemming aan zijn commandant te vragen.

(W.K. art. 68).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen een verklaring, gedagtekend 27 Maart 1954, van G.v.d.B., wachtmeester ie klas der Koninklijke Maréchaussée. waarbij deze 's Hofs eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beschikking op het beklag, door hem ingediend bij de Kolonel. Commandant van het Depôt Koninklijke Maréchaussée. over de straf van acht dagen verzwaard arrest. hem op 11 Maart 1954, opgelegd door de Commandant van de Verzorgingscompagnie van het Depôt der Koninklijke Naréchaussée wegens:

„Als motorrijinstructeur en/of als lid der examencommissie motor-
„voertuigen van het Depôt Koninklijke Maréchaussée, ongeveer
„20 malen zijn particulier motorrijwiel voor geld (zij het dan voor
„minder dan een normale huurprijs) op desbetreffend verzoek ter
„beschikking gesteld van maréchaussée-leerlingen, die een burger-
„rijbewijsexamen voor motorrijwiel moesten afleggen; bovendien een-
„maal dat motorrijwiel voor geld voor een weekeinde verhuurd aan
„een maréchaussée-leerling. Hierdoor blijk gegeven een onjuist in-
„zicht te hebben in de verhouding tussen hem en genoemde leer-
„lingen",

bij welke beschikking, op 25 Maart 1954 genomen en op 26 Maart 1934 ter kennis van klager gebracht, het beklag ongegrond werd verklaard niet handhaï-ing der opgelegde straf en met wijziging van de omschrijving van de strafreden. zodat deze komt te luiden:

„Lid zijnde van de examencommissie voor het afnemen van hei
„rijvaardigheidsexamen voor motorrijwielen bij het Depôt Konink-
„lijke Maréchaussée ongeveer 20 maal zijn particulier motorrijwiel
„voor geld (zij het voor minder dan de normale huurprijs) op des-
„betreffend verzoek ter beschikking gesleld aan Maréchaussée-leer-
„lingen van hel Depôt, die het examen coor het verkrijgen van het
„burgerrijvaardigheidsbewijs wilden afleggen, bovendien éénmaal
„dat motorrijwiel voor geld voor een weekeinde verhuurd aan een
„marechaussee-leerling. Hierdoor blijk gegeven een onjuist inzicht
„te hebben in de verhouding tussen hem en genoemde leerlingen";

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden:

Gehoord de klager;

Gelet op het advies van de Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende, dat bij het onderzoek is komen vast te staan en door klager is toegegeven, dat hij zonder toestemming van zijn commandant ongeveer 20 malen tegen een zeer redelijke vergoeding aan verschillende maréchaussée's het hem in eigendom toebehorende motor-

rijwiel ter beschikking heeft gesteld voor het afleggen van het examen voor het burgerrijvaardigheidsbewijs en voor proefritten, waarbij hij enige aanwijzingen gaf in de bediening van dit motorrij iel en hen verder bij het invullen en inzenden van de vereiste bescheiden hielp. terwijl hij bovendien eenmaal voor een weekeinde dat motorrijwiel heeft verhuurd aan een maréchaussée-leerling;

Overwegende, dat klager tot zijn verweer heeft aangevoerd dat hij het aldus helpen van deze maréchaussée's als een sport heeft beschouwd en hij zich onder deze omstandigheden niet heeft afgevraagd of het wel oirbaar zou zijn dat hij van maréchaussée's kleine geldelijke vergoedingen aannam;

Overwegende, dat niet in het algemeen kan worden gezegd dat het met een goede verhouding van een onderofficier tot zijn minderen onverenigbaar is indien die onderofficier van hen vergoedingen ontvangt voor bepaalde diensten als b.v. het geven van onderricht buiten de diensturen in bepaalde takken van sport of het besturen van motorrijtuigen e.d. en voor het beschikbaarstellen van daartoe benodigd materiaal, mits zulks geschiedt met toestemming van zijn commandant, die in elk speciaal geval moet beoordelen of de verhouding van die onderofficier tot zijn minderen daardoor kan worden geschaad:

Overwegende, dat klager zulks had moeten begrijpen voordat hij de in de omschrijving van de strafreden aangeduide diensten tegen vergoeding aan zijn minderen bewees;

Overwegende, dat in de beschikking, waarvan beroep, wel terecht is overwogen:

.,dat van klager verwacht had mogen worden dat hij, alvorens zich .,in zakelijke relatie met ondergeschikten te begeven. tenminste de ,,mening van zijn directe commandant zou hebben gevraagd:

,,dat klager niemand ten deze heeft geraadpleegd, 'doch dat zulks ,,niet in de omschrijving van de strafreden tot uitdrukking is ge-..bracht":

Overwegende voorts, dat het beklag ongegrond werd verklaard hoewel de strafreclen aanmerkelijk ten gunste van klager werd gewijzigd door:

a. niet — gelijk de eerste strafoplegger deed — te vermelden dat klager in zijn functie — nl. ,,als^{n} motorrij-instructeur en/of lid ener examencommissie — de diensten, waarvoor hij vergoeding ontving, bewees:

b. vast te stellen. dat de maréchaussée-leerlingen, aan wie klager zijn motorrijwiel ter beschikking stelde, het examen voor het verkrijgen van het burgerrijvaardigheidsbewijs ,,wilden^{n} afleggen. terwijl de eerste strafoplegger vermeldde, dat zij dit ,,moesten^{n} doen, in welk geval voor hen van een dienstvcrplichting sprake zou zijn en het geven van onderricht daartoe voor klager een verplichting had kunnen zijn, voortvloeiende uit zijn taak als motorrij-instructieur;

Overwegende, dat op grond van het onderzoek, op last van de

cominandant van het Depôt Koninklijke Marechaussée gehouden, moet worden aangenomen, dat klager inderdaad zijn maréchausséeleerlingen buiten het kader van zijn gewone dienstverplichtingen behulpzaam is geweest. o.m. door zijn particuliere motorrijwiel tegen zeer billijke vergoedingen te hunner beschikking te stellen, en dat aan klager slechts kan worden verweten deze vergoedingen te hebben aangenomen zonder toestemining van zijn commandant, weshalve het Hof van oordeel is dat ter correctie van klager met een berisping kan worden volstaan;

Krachtens artikel 68 van de Wet op de Krijgstucht de eindbeslissing nemende op het beklag;

Verklaart dit gedeeltelijk gegrond;

Wijzigt de omschrijving van de strafreden, zodat deze komt te luiden:

„Zonder de toestemming van zijn commandant te hebben gevraagd, „vergoedingen van minderen aangenomen voor het gebruik van zijn. „privé motorrijwiel, onder de verzachtende omstandigheid, dat deze „vergoedingen gering waren in verhouding tot de onkosten, die voor „klager uit dit extra gebruik voortvloeiden";

Wijzigt de opgelegde straf in de straf van berisping;

Bepaalt, ... (enz. — *Red.).*

Krijgsraad te Velde Oost.

Vonnis van 13 Januari 1954

President: Kolonel Mr *H.* H. A. de Graaff; *Leden:* Kapiteins Mr M. Vermeer en J. A. van Heyl.
Raadsman: 2e Luit. H. Bos.

Verwijzing na aanvankelijke beslissing dat de zaak krijgstuchtelijk xal worden afgedaan.

KRIJGSRAAD: *De beschikking, houdende krijgstuchtelijke afdoening, werd genomen door de verwijzingsofficier Luit. Kol. Barendrecht; de (latere) beschikking tot verwijzing werd genomen door de verwijxingsofficier Majoor Albarda. De verwijxingsofficieren onflenen aan hun benoeming als zodanig een zelfstandig recht; zij tekenen de beschikkingen dan ook niet „op last" van de commanderende generaal. Mitsdien kan de beschikking (tot verwijzing) van majoor Albarda niet worden geacht te zijn een terugkomen op de beschikking (lot krijgstuchtelijke afdoening) van dezelfde verwijzingsautoriteit, zijnde deze beschikking immers genomen door Luit. Kolonel Barendrecht. Hier ligt dus niet een geval voor, als beslist bij 's Hofs sententie van 28 April* **1953** *(M.R.T. XLVI, blz. 458 v.).*

De Krijgsraad, zich richtende naar aangehaalde sententie, oordeelt dat terugkomen op een eens genomen beschikking tot krijgstuchlelijke afdoening toelaatbaar is, wanneer het de commanderende generaal zelf betreft, dan wel wanneer de commanderende generaal in-

grijpt in de geste van een zijner verwijzingsofficieren, of xelfs, wanneer een hogergeplaatst verwijxingsofficier, gesteld er zoude een hiërarchische verhouding tussen hen bestaan, ingrijpt in de gestie van een lagergeplaatst verwijxingsofficier. Van al dit een en ander is in casu geen sprake, zijnde xelfs de rang van de verwijzingsofficier, die de beschikking tot krijgstuchtelijke afdoening teniet deed, lager dan die van de verwijzingsofficier, die de beschikking tot krijgstuchtelijke afdoening nam.

Anders HOOG MILITAIR GERECHTSHOF: *In de eerste plaats is de hogere rang niet beslissend voor de hiërarchische verhoudingen, zoals blijkt uit artikel 67, 3 W.M.S.R. De verwijxingsofficier is echter door de commanderende generaal benoemd onz in diens plaats te oordelen; hij treedt daarbij derhalve op als ware hij de commanderende generaal zelf. Aldus ligt het geval voor, als beslist bij sententie van 28 April 1953 (M.R.T. XLVI, blz. 458 v.). Het Hof doet ten principale recht en veroordeelt beklaagde voor het ten laste gelegde verkeersdelict lot f 15 boete.*

(W.M.S.R. art. 67, 3°; R.L. art. 11, 12 en 234; W.K. art. 57).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE OOST.

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen J. F. P., geb. 8 Aug. 1932, dpl. soldaat 933 afd. lichte luchtd. art. terr., beklaagde,

Gezien de beschikking tot verwijzing dd. 28 November 1953;

Gezien de schriftuur van eis, door de Auditeur-Militair overgelegd op de terechtzitting van 13 Januari 1954, strekkende tot veroordeling van bcklaagde tot geldboete van f 15, bij gebreke van betaling of verhaal te vervangen door 10 dagen hechtenis en gehoord de voorlezing van de conclusie van deze schriftuur;

Gezien de overige stukken van het proces en gelet op het ter terechtzitting gehouden onderzoek;

Gelet op de door en namens beklaagde gevoerde verdediging;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als soldaat ingedeeld bij de Koninklijke Landmacht, „althans als militair in de zin der Wet. op of omstreeks 24 Septem- „ber 1953 te Barneveld, althans in Nederland, als bestuurder van „een automobiel daarmede heeft gereden over de voor het openbaar „verkeer openstaande rijweg. de rijksweg Apeldoorn-Amersfoort en „met die door hem, beklaagde. bestuurde automobiel zó dicht. dan „wel zó onoplettend achter een op enige afstand voor hem in dezelfde „richting rijdende motorfiets, bestuurd door J. Dreijerink, is aan- „gereden, dat hij toen deze motorfiets normaal tot stilstand werd „gebracht, daar pardoes achter tegen op is gereden";

Overwegende, dat een ten processe aanwezige Justitiële Verklaring dd. 7 October 1953, opgemaakt en ondertekend te Gorcum door de Commandant 930e Afdeling Lichte Luchtdoelartillerie Terr., zakelijk vermeldt, dat beklaagde als dienstplichtig soldaat der Ko-

ninklijke Landmacht in werkelijke dienst is sedert 8 April 1953;

Overwegende, dat ten processe aanwezig zijn:

1. een schriftelijk advies van de Auditeur-Militair d.d. 15 October 1953 tot krijgstuchtelijke afdoening van de onderhavige zaak met een op 27 October 1933 gedateerd en gewaarmerkt onderschrift, waaruit blijkt, dat door de Verwijzingsofficier, de luitenant-kolonel Barendrecht, conform dat advies is besloten;

2. een schrijven van de Commandant 930e Afdeling Lichte Luchtdoelartillerie Terr., Legerplaats „De Wittenberg", aan de Chef van de Generale Staf, Commanderend Generaal, waarin deze mededeling doet, dat hij in antwoord op het schrijven van de Commanderend Generaal d.d. 27 October 1953, beklaagde niet heeft gestraft;

dat op dit schrijven staat vermeld: „Krijgstuchtelijke afdoening „gezien. De Verwijzingsofficier (volgt paraaf) dd. 13-11-1953";

3. een beschikking van de Verwijzingsofficier, de Majoor Albarda, dd. 28 November 1953, waarbij de onderhavige zaak naar de Krijgsraad wordt verwezen;

Overwegende dat degene, die ingevolge artikel 254 van de Regtspleging bij de Landmagt door een Commanderende Generaal benoemd is om *in plaats van* die autoriteit te beoordelen, of een zaak door de Krijgsraad te Velde behoort te worden onderzocht, aan zodanige benoeming een *zelfstandig* recht ontleent en zijn op grond van die benoeming genomen beslissingen zelfstandig en niet „op last" van de Commanderende Generaal neemt:

dat dan ook de beschikkingen tot verwijzing algemeen door de verwijzingsofficier op eigen gezag en niet „op last" door de Commanderende Generaal worden ondertekend;

dat ook in dc onderhavige zaak zowel de beslissing tot krijgstuchtelijke afdoening van de Verwijzingsofficier Barendrecht als de beslissing tot verwijzing van de verwijzingsofficier Albarda door deze functionarissen op eigen gezag en niet „op last" van de Commanderende Generaal zijn ondertekend;

dat derhalve de beslissing tot krijgstuchtelijke afdoening, genomen door de Verwijzingsofficier Barendrecht *niet* kan worden aangemerkt als een beslissing van de Commanderende Generaal, namens deze genomen en getekend door de Verwijzingsofficier en de beslissing tot verwijzing naar de Krijgsraad, genomen door de Verwijzingsofficier Albarda *niet* kan worden aangemerkt als een terugkomen door de Commanderende Generaal op een aanvankelijk door deze autoriteit genomen beslissing tot krijgstuchtelijke afdoening;

dat hier derhalve niet voorligt een casus, als behandeld in de sententie van het Hoog Militair Gerechtshof van 28 April 1953, Rolno. 53.1 *), waarbij dit college beslist heeft, dat een tot verwijzing bevoegde autoriteit gerechtigd is op een door hem genomen beslissing tot krijgstuchtelijke afdoening terug te komen en de betrokken zaak alsnog naar de Krijgsraad te verwijzen, doch waarbij de vraag, of

---

*) Zie M.R.T. XLVI, blz. 458 v. (Red. M.R.T.)

een tot verwijzing bevoegde autoriteit bevoegd is in eenzelfde zaak, als waarin door een andere tot verwijzing bevoegde autoriteit reeds een beslissing genomen is, met afwijking van deze beslissing en dus in wezen met tenietdoening daarvan te beschikken, als toen niet aan de orde zijnde, geen beantwoording gevonden heeft;

dat deze vraag derhalve thans door de Krijgsraad moet worden beantwoord;

Overwegende, dat de uiterst summiere regeling in de Regtspleging bij de Landmngt nopens de verhouding tussen de Commanderende Generaal en de Verwijzingsofficieren hieromtrent geen licht verschaft;

Overwegende, dat echter de Krijgsraad ten deze aansluiting zoekend bij de hoger aangehaalde sententie van het Hoog Militair Gerechtshof, de gestelde vraag bevestigend meent te moeten beantwoorden voor het geval dat de Commanderende Generaal *zelf* termen aanwezig mocht achten om een door een zijner verwijzingsofficieren genomen beslissing door een nadere, daarvan afwijkende beslissing teniet te doen;

dat immers reeds uit de militaire verhoudingen voortvloeit dat de hogere autoriteit het recht behoort te hebben tot ingrijpen in een aangelegenheid, ten aanzien waarvan hij een andere mening is toegedaan dan de aan hem ondergeschikte Verwijzingsofficier;

dat ook artikel 254 van de Regtspleging bij de Landmagt zich daartegen niet verzet en de eigen bevoegdheid van de Commanderende Generaal onverlet laat, óók indien deze Verwijzingsofficieren mocht hebben benoemd. kunnende immers de Commanderende Generaal te allen tijde door intrekking van deze benoeming een einde maken aan de bevoegdheid van een Verwijzingsofficier;

Overwegende, dat, indien tussen de Verwijzingsofficieren onderling een hiërarchische verhouding zou bestaan, uit deze verhouding met een ovcreerikomstig beroep op de consequentie van de militaire verhoudingen zou kunnen worden gcconcludeerd, dat aan de hoger geplaatste verwijzingsofficier een soortgelijk recht tot ingrijpen in de door de lager geplaatste Verwijzingsofficier genomen beslissingen zou toekomen als aan de Commanderende Generaal:

dat echter niet slechts van het beslaan van zodanige hiërarchische verhouding niet gebleken is, doch bovendien, zo zij mocht bestaan, een dergelijke hiërarchische verhouding bij de beoordeling van het onderhavige geval niet zou kunnen strekken tot rechtvaardiging van de nadere verwijzing. nu deze tot stand is gebracht door een verwijzingsofficier met lagere militaire rang dan die bekleed door de verwijzingsofficier die aanvankelijk tot krijgstuchtelijke afdoening besloot;

dat weliswaar artikel 57 van de Wet op de Krijgstucht bepaalt, dat het recht van strafvordering niet vervalt door de toepassing van krijgsluchtelijke straf en dat dus a fortiori moet worden aangenomen. dat zodanig recht niet vervalt, wanneer nog geen krijgstuchtelijke straf is opgelegd;

dat deze bepaling, naar 's Krijgsraads oordeel strekkende tot handhaving van hei recht van de tot verwijzing naar de krijgsraad bevoegde autoriteit tegenover handelingen en besluiten van lagere, tot disciplinaire afdoening bevoegde autoriteiten, niet kan worden gehanteerd ter adstructie van het vermeende recht van een Verwijzingsofficier met lagere militaire rang om zonder meer een beslissing, genomen door een Verwijzingsofficier met hogere militaire rang, in feite teniet te doen door het nemen van een nadere, van de aanvankelijke afwijkende beslissing;

Overwegende, dat nu nog een nadere, afwijkende beslissing door een Verwijzingsofficier met lagere rang als bevoegdelijk genomen zou kunnen worden beschouwd, indien vast zou staan, dat deze nadere beslissing met instemming van de hoger geplaatste Verwijzingsofficier, die de aanvankelijke beslissing nam, tot stand was gekomen;

Overwegende, dat daarvan echter in het onderhavige geval niet is gebleken, evenmin als dat de Verwijzingsofficier Albarda, handelende op eigen gezag, ook zijnerzijds het advies van de Auditeur-Militair heeft ingenomen;

Overwegende, dat het niet toelaatbaar is te achten, dat de beslissingen ex artikel 254 van de Regtspleging bij de Landmagt door de Commanderende Generaal of door een Verwijzingsofficier genomen. zonder meer zouden kunnen worden gefrusteerd door een afwijkende beslissing door een Verwijzingsofficier van lagere rang;

Overwegende, dat onder deze omstandigheden de Verwijzingsofficier Albarda niet bevoegd kan worden geacht de beschikking tot verwijzing van beklaagde naar de Krijgsraad te nemen en derhalve deze verwijzingsbeschikking zowel als de daarop steunende telastelegging behoren te worden nietig verklaard;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN,

Verklaart de beschikking tot verwijzing van beklaagde naar de Krijgsraad, alsmede de telastelegging nietig;

Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 18 Mei 1954

Presidenf: Mr Doornbos; *Leden:* Vice-Admiraal Brouwer, Luit. Generaal van der Kroon en Mr Schepers, Generaal Maj.Vl.Waarn. Zegers.

***(Zie het** vonnis hiervóór).*

HET HOOG MILITAIR GERECEITSHOF

Gezien. . . .enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Kof het vonnis van de eerste rechter zal vernietigen en opnieuw rechtdoende, de beklaagde zal veroordelen tot betaling van een geldboete van vijftien gulden met bepaling, dat die geldboete bij gebreke van betaling en verhaal zal worden vervangen door hechtenis voor de tijd van vijf dagen;

Overwegende, dat het Hof zich met het beroepen vonnis niet kan verenigen;

Overwegende, dat de Krijgsraad, hoewel terecht tussen de verwijzingsofficieren onderling geen hiërarchieke verhouding aannemende, niettemin van oordeel is, dat een verwijzingsofficier van lagere rang niet een beslissing op grond van artikel 254 van de Regtspleging bij de Landmagt kan nemen, afwijkend van die, welke door een verwijzingsofficier van hogere rang tevoren werd genomen;

Overwegende, dat een verwijziiigsofficier van lagere rang ingevolge artikel 67, 3° van het Wetboek van Militair Strafrecht, de meerdere kan zijn van een verwijzingsofficier van hogere rang en het in dit geval in het systeem van de Krijgsraad onaanvaardbaar zou zijn, dat laatstgenoemde Officier tot verwijzing zou mogen besluiten indien tevoren door eerstgenoemde is beslist dat geen verwijzing zal plaatsvinden, weshalve het Hof, hoewel zulks voor de beoordeling van 's Krijgsraads standpunt geen verschil maakt, aanneemt, dat de Krijgsraad met de verhouding krachtens verschil in rang bedoelt de verhouding van meerdere tot mindere, waarbij dan de verhouding op het tijdstip der verwijzing vermoedelijk doorslaggevend wordt geacht;

Overwegende, ten aanzien van 's Krijgsraads standpunt, dat blijkens het bepaalde bij artikel 254 van de Regtspleging bij de Landmagt de verwijzingsofficier door de Commanderend Generaal wordt benoemd om *in diens plaats* te beoordelen of een zaak door een Krijgsraad te Velde behoort te morden onderzocht, hetgeen betekent, dat de verwijzingsofficier daarbij optreedt niet op last van de Commanderend Generaal, *doch als ware hij de Commanderend Generaal zelf*;

Overwegende, dat derhalve — nu op gronden in 's Hofs sententie van 28 April 1953, rolnummer 53.1 (M.R.T. deel XLVI, blz. 458) vermeld, een beschikking tot verwijzing van de Commanderend Generaal, ondanks een aanvankelijk door hem genomen beslissing om niet tot verwijzing over te gaan, rechtsgeldig is — een door een verwijzingsofficier in de plaats van de Commanderend Generaal gegeven beschikking tot verwijzing eveneens rechtsgeldig is, al had diezelfde of een andere verwijzingsofficier, dan wel de Commanderend Generaal zelf, tevoren beslist, dat niet tot verwijzing zou worden overgegaan;

Overwegende, dat aan beklaagde is ten laste gelegd: [zie vonnis — *Bed.]*

Overwegende, dat beklaagde blijkens een hem betreffende, op 7 October 1953 door de Commandant van de 930e Afdeling Lichte Luchtdoelartillerie Territoriaal afgegeven justitiële verklaring, op gemeld tijdstip sedert 8 April 1953 als militair in werkelijke dienst was;

Overwegende, dat beklaagde zakelijk heeft verklaard:

dat hij, toen hij als soldaat was ingedeeld bij de Koninklijke Landmacht, op 24 September 1953 als bestuurder van een militair motor-

voertuig daarmede reed over de voor het openbaar verkeer openstaande rijweg de Rijksweg Apeldoorn-Amersfoort, in de richting Apeldoorn, met een snelheid van ongeveer 25 mijl per uur; dat ongeveer 50 meter voor hem een ander militair motorvoertuig in dezelfde richting reed, en tussen dat voertuig en het zijne, een tweewielig motorrijwiel; dat hij op een gegeven ogenblik het stoplicht van de voor hem rijdende auto zag branden en zag, dat deze auto stopte, evenals het motorrijwiel, dat toen ongeveer 6 tot 7 meter achter die auto stond; dat hij beklaagde, uit alle macht remde maar zijn wagen niet tijdig tot stilstand kon brengen, waardoor die wagen tegen de achterzijde van het motorrijwiel reed;

Overwegende....enz.:

Overwegende, dat op grond van de inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als: *„Overtreding van artikel 25 van de Wegenverkeerswet";* voorzien en strafbaar gesteld bij de artikelen 1, 25 en 35 van de Wegenverkeerswet jo. I van het Besluit van 26 Juli 1952. Stbl. no. 431, houdende vaststelling van nadere regelen ter uitvoering van artikel 45 der Wegenverkeerswet;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde niet gebleken van feiten en omstandigheden die zijn strafbaarheid zouden uitsluiten of opheffen;

Overwegende, dat na te melden straf in overceristemming is met de ernst van het gepleegde feit, de omstandigheden waaronder dit werd begaan en de persoon van beklaagde;

Gezien behoudens voormelde wetsbepalingen en voormeld Besluit nog de artikelen 2 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 23 en 91, van het Wetboek van Strafrecht en 77 van 's Hofs Provisionele Instructie;

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN.

Vernietigt het vonnis, waarvan beroep en opnieuw rechtdoende:

Verklaart bewezen hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd;

Qualificeert dit als boven aangegeven;

Verklaart beklaagde daaraan schuldig en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt beklaagde tot betaling van een geldboete van *vijftien gulden,* met bepaling, dat die geldboete bij gebreke van betaling en verhaal zal morden vervangen door hechtenis voor de tijd van *zes dagen.*

NASCHRIFT.

Hierboven is afgedrukt de derde fase in de ontwikkeling van het vraagstuk of na een beschikking, strekkende tot het buiten strafrechtelijke behandeling afdoen, nog een beschikking tot verwijzing terzake van hetzelfde feit gegeven kan worden. Het eerste geval werd afgedrukt in M.R.T. XLP, blz. 692 v.: het vonnis van de Krijgsraad te Velde Oost van 12 Juni 1952. Het tweede geval vindt de

lezer in M.R.T. XLVI, blz. 456 v.: een vonnis van dezelfde Krijgsraad, van 11 December 1952, en een sententie van het H.M.G. van 28 April 1953.

Bij het eerste geval stelde de Krijgsraad zich op het standpunt dat een beschikking tot krijgstuchtelijke afdoening (absoluut) onherroepelijk is. In mijn naschrift daarbij deed ik opmerken dat er gevallen denkbaar zijn, waarin herroeping van een beschikking tot afdoening buiten strafproces herroepbaar moet zijn {in ket algemeen: ingeval van het bekend worden van „nieuwe bezwaren". maar dan alleen wanneer daartoe zwaarwichtige gronden beslaan). Zulks stemt overeen met de beginselen van het militaire recht, met name met de bepaling van artikel 57 W.K.

Bij het tweede geval (waarin de Krijgsraad zijn absolute standpunt handhaafde) volgde vernietiging door het H.M.G. Hoewel in de sententie, waarin de opvatting werd gelanceerd, dat omzetting van een beschikking tot krijgstuchtelijke afdoening in een beschikking tot verwijzing wèl toelaatbaar was. geen beperkingen werden vermeld, deed toch de verwijzing naar en het ruim citeren van een sententie van 11 November 1921 verwachten dat het Hof de beide voorwaarden (welke ik kortheidshalve zou willen noemen nieuwe bezwaren en zwaarwichtige gronden) aanvaardde.

Thans verschijnt de derde uitspraak. De Krijgsraad heeft in de toevallige omstandigheid dat twee verschillende verwijzingsofficieren aan deze ene zaak hebben zitten beschikken, een grond gevonden om de basis-vraag nogmaals ontkennend te beantwoorden, waarna de Auditeur-Militair de zaak aan het Hof voorlegde. Zij die gehoopt hadden dat het Hof thans had doen uitkornen dat het de bevoegdheid, om op een beschikking tot niet-verwijzing terug te komen, niet onbeperkt en onvoorwaardelijk erkent en zich derhalve te dezer zake op hetzelfde standpunt stelt als zijn voorganger van 1921, werden teleurgesteld. Men krijgt uit de bovenstaande sententie de indruk dat het Hof deze bevoegdheid onbeperkt en onvoorwaardelijk erkent. Daarop wijzen ook de feiten: het ging hier om een geldboet'e van f 15. Wanneer wij in het licht van deze geringe straf het voorbeeld bezien, waarmede de Regering in de Eerste Kamer het op de rechtszekerheid inbreuk makende artikel 57 W.K. rechtvaardigde, dan is het verschil toch wel héél groot (zie Pan der Hoeven III, blz. 356).

Toegegeven moet echter worden,. dat het Hof niet uitdrukkelijk heeft gezegd dat het bedoelde bevoegdheid onbeperkt en onvoorwaardelijk erkent. Ter motivering van zijn standpunt verwijst het namelijk naar zijn vorige sententie (van 28 April 1953, M.R.T. XLVI, blz. 458 v.) en in die vorige sententie wordt een belangrijk deel van de sententie van 1921, als argument, geciteerd. Het ware echter te wensen dat de militaire rechter beide door mij genoemde voorwaarden uitdrukkelijk toetste, alvorens de xaak ten principale te behandelen.

Intussen blijken uit deze zaken nog andere dingen.

In de eerste plaats blijkt dat de Krijgsraad de beschikking heeft over het advies van de Auditeur-Militair aan de verwijzingsautoriteit. Dit komt mij xéér onorthodox voor. Het advies en het overleg tussen de openbare aanklager en de verwijxingsautoriteit zijn interne aangelegenheden. Zelfs wanneer dit overleg tot dissensie leidt en het verschil van mening ter beslissing aan de Rechter wordt voorgelegd (art. 10 R.Z., art. 15 R.L.) komt het advies niet ter tafel; het wordt dan vervangen door een „verzoek met opgave van redenen".

Een tweede punt dat de aandacht trekt is de grond, welke geleid heeft tot de volte face van de verwijxingsofficier. Uit het vonnis in de eerste zaak blijkt die grond niet; in de tweede en derde krijgt de lezer daarvan wel enig idee. In het tweede geval blijkt dat de commanderende officier van de 3e divisie omtrent de tuchthandhaving en het verwijzingsbeleid een andere opvatting heeft dan xijn commanderende generaal (lees: de verwijxingsofficier) en dat hij de commanderende generaal in overweging geeft (lees: de verwijzingsofficier uitnodigt) toch maar ie verwijzen. Hoogstmerkwaardig is in dexe tweede zaak ook de wijze waarop de commanderende generaal (lees: verwijzingsofficier) capituleert voor de aandrang van de commandant 3e divisie; hij schrijft aan de Auditeur-Militair dat als die wil verwijzen, hij (verwijzingsofficier) daarmede aecoord gaat. Is dit een „beschikking tot verwijzing"? Wie „beschikt" in xo'n geval? Wie bepaalt het verwijzingsbeleid; wie is hier hoogste tuchthandhaver?

In de derde zaak is de wordingsgeschiedenis van de bestreden tweede beschikking niet zo duidelijk. Wij zien: een advies tot krijgstuchtelijke afdoening; een beschikking conform dal advies; een bericht dat (bij wijze van krijgstuchtelijke afdoening) geen straf is toegepast; een notitie van de commanderend generaal (= verwijzingsofficier) dat hij van deze krijgstuchtelijke afdoening nota heeft genomen. Dan gaan er anderhalve maand voorbij en over de gebeurtenissen in die tijd kan het vonnis ons niet inlichten. Na die anderhalve maand verschijnt dan, als deus ex machina, een beschikking van diezelfde commanderende generaal (= àndere verwijzingsofficier) dat de man toch nog verwezen wordt.

Wanneer wij dexe twee aspecten beschouwen, dan is het toch moeilijk te ontkomen aan de impressie dat de wetgever met de verwijxingsofficier geen gelukkige greep gedaan heeft. Terecht zegt het H.M.G. dat de verwijzingsofficieren geen lasthebbers van de commanderende generaal zijn, maar dat zij de commanderende generaal als het ware zèlf zijn. Maar wat komt daar in de praktijk van terecht? Wèl mag het Hof de Krijgsraad op de vingers tikken door te zeggen dat superioriteit niet alleen op rang stoelt, maar ook op omstandigheden, vermeld in artikel 67, 3 W.M.S.R.; zodanige superioriteit is echter onnatuurlijk. Zij dient te worden beperkt tot het hoognodige. Aldus garandeerde de Regering aan de kamer (Van der Hoeven I, blz. 548) waarvan de Kamer bij monde van de Heer Verhey acte nam. (Van der Hoeven I, blx. 549). W.H.V.

Krijgsraad te Velde **Zuid.**

Vonnis van 2 October 1953.

President: Luitenant-Kolonel Mr *F.* A. J. Deelen; *Leden:* Luitenant-Kolonel Mr L. F. de Groot en Mr A. P. J. H. Quadvlieg.
Raadsman: Majoor G. *F.* J. Roetering.

Diefstal door twee verenigde personen: beklaagde (korporaal) had, tijdens oefeningen in Duitsland aldaar tezamen met een soldaat een aantal aan de Staat der Nederlanden toebehorende „jerricans" met benzine weggenomen en verkocht.

Voor het bewijs gebruik gemaakt van een in de Duitse taal gestelde verklaring.

(W.M.S.R. art. 4, 48; Wb. v. Str. art. 311).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE ZUID,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen F. h. C., geb. 17 Maart 1932, dpl. korporaal, thans in streng arrest, beklaagde,

Gezien de beschikking tot verwijzing d.d. 1 October 1953;

Gezien de schriftuur van eis, door de Auditeur-Militair overgelegd op de terechtzitting van 2 Ociober 1953 strekkende tot veroordeling van beklaagde tot gevangenisstraf voor de tijd van acht maanden, waarvan vier maanden voorwaardelijk met een proeftijd van drie jaren en met verlaging tot de stand van soldaat in de laagste klasse, en gehoord de voorlezing van deze schriftuur;

Gezien de overige stukken van het proces en gelet op het ter terechtzitting gehouden onderzoek;

Gelet op de door en namens beklaagde gevoerde verdediging;

Overwegende. dat de beklaagde is ten laste gelegd:

,,dat hij op of omstreeks 20 September 1953 als soldaat ingedeeld ,,bij de 107e Gemengde Depôt Compagnie van het 102 Intendance ,,Bataljon, althans als militair in de zin der met, nabij Listrup in ,,Duitsland, althans in Duitsland, alwaar zijn onderdeel op oefening ,,was, samen cri in vereniging niet de soldaat D. S, althans alleen, ,,met het ooginerk vaa wederrechtelijke toeëigening heeft wegge- ,,nomen 10 jerricans. ieder inhoudende ongeveer 20 liter benzine, ,,althans enige jerricans en een hoeveelheid benzine. welke jerricans ,.en benzine toebehoorden aan de Staat der Nederlanden, althans aan ,,een ander dan aan hem, beklaagde en/of zijn mededader, hebbende ,,beklaagde voormeld strafbaar feit begaan onder gebruikmaking van macht en gelegenheid hem door zijn ambt als militair geschonken";

Overwegende dat beklaagde, blijkens een zich bij de processtukken bevindende justitiële verklaring d.d. 1 October 1953, opgemaaki door de Kapitein H. Kroon, commandant 107e Gemengde Intendance Depôt Compagnie te Amersfoort, ten tijde, dat hij het hem ten laste gelegde zou hebben begaan, in werkelijke dienst was;

Overwegende dat het in de eerste regel van de telastelegging voorkomende woord „soldaat" kennelijk als een schrijffout moet worden beschouwd en gelezen moet worden als „korporaal", wordende beklaagde hierdoor niet in zijn verdediging geschaad;

Overwegende dat beklaagde ter terechtzitting onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat hij, terwijl hij als korporaal in werkelijke dienst was, ingedeeld bij de 107e Gemengde Depôt Compagnie van het 102e Intendance Bataljoii, op 20 September 1953 met zijn onderdeel op oefening in Duitsland zijnde, tezamen met de soldaat S. in een jeep naar de B.O.S. stapelplaats nabij Listrup in Duitsland is gereden en aldaar toen tezamen met S. 10 jerricans, elk inhoudende ongeveer 20 liter benzine, heeft weggenomen, in een jeep heeft geladen, vandaar is weggereden en ze even verder in een greppel langs een landweg heeft verborgen inet de bedoeling deze jerricans met benzine aan een boer te verkopen; dat hij enkele dagen later met de soldaat S. de jerricans met benzine aan deze boer heeft verkocht voor de som van 80 Mark; dat deze jerricans noch deze benzine hem of de soldaat S. toebehoorden en hij noch de soldaat S. recht of toestemming hadden ze weg te nemen en ten eigen bate te verkopen; dat de opbrengst door hem en de soldaat S. zou worden gedeeld;

Overwegende dat het ten processe overgelegde ambtsedig procesverbaal nr. P. 13-53, opgemaakt en gesloten te Velde op 27 September 1953 door Albert Bastiaan Jansen, opperwachtmrester der Koninklijke Marechaussee, Pieter van Rijssel, wachtmeester der Koninklijke Marechaussee en Heinrich Walter Togeretz,, marechaussee der eerste klasse, tevens opsporings-ambtenaar, allen behorende tot de 3e Divisie Koninklijke Narechaussee en gedetacheerd bij het Detachement C.M.A. Detachement 1-101 L.K. Mar. Bat., onder meer zakelijk inhoudt:

a. als verklaring van H. Kroon aan verbalisanten:

dat hij verantwoordelijk is voor de benzine opgeslagen in een perceel bos nabij Listrup in Duitsland; dat hij aan niemand toestemming heeft gegeven jerricans met benzine, die eigendom zijn van de Staat der Nederlanden, weg te nemen en zich toe te eigenen;

b. als verklaring van Johann Friedrich Theodor Vonk aan verbalisanten:

dat hij van Maandagavond 21 September 1953 tot Dinsdagavond 22 September 1953 wachtcommandant was van het B.O.S. Depôt, gelegen aan de weg van Listrup naar Heitel (Dld.); dat hij op 22 September 1953 in een greppel aan de buitenzijde van het Depôt een aantal jerricans, naar hij aanneemt elf stuks, zag liggen; dat hij later op de dag constateerde, dat de jerricans weg waren;

Overwegende dat bij de processtukken aanwezig is een verklaring door Franz Heinrich Schmidt, geboren te Freren op 18 Juli 1919, afgelegd ten overstaan van de Zollinpektor König en door Schmidt voornoemd ondertekend, welke verklaring onder meer inhoudt:

dasz er dem 22 September 1953 mit zwei höllandischen Soldaten,

die Benzin verkaufen wollten, gesprochen hat; dasz er verahredete 80 Mark zu zahlen für zehn Kanister Benzin; dasz er abends acht Kanister Benzin in einem Grnben gefunden und auf sein Wagen geladen hat; dasz einer der höllandischen Soldaten einen Winkel am Arm trug;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — wordende de verklaring van Franz Heinrich Schmidt slechts gebezigd in verband met dc inhoud van de overige bewijsmiddeleii — wettig en overtuigend bewezen acht hetgeen aan beklaagde primair is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met dien verstande, dat hij op 20 September 1953 als korporaal ingedeeld bij de 107e Gemengde Depôt Compagnie van het 102e Intendance Bataljon nabij Listrup in Duitsland, alwaar zijn onderdeel op oefening was, samen en in vereniging met de soldaat S. met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen 10 jerricans, ieder inhouderide ongeveer 20 liter benzine, welke jerricans en benzine toebehoorden aan de Staat der Nederlanden;

Overwegende dat — nu het primair ten laste gelegde bewezen is — een onderzoek naar het subsidiair ten laste gelegde overbodig is;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als: *„Diefstal door twee of meer verenigde personen"*, voorzien en strafbaar gesteld bij de artikelen 310 jº 311 van het Wetboek van Strafrecht;

[Cit het dictum:

Veroordeelt beklaagde tot een gevangenisstraf voor de tijd van zes maanden;

Beveelt, dat van deze straf een gedeelte, groot vier maanden, niet zal worden ten uitvoer gelegd, tenzij de Krijgsraad later anders mocht gelasten op grond, dat de veroordeelde zich voor het einde van een op twee jaar bepaalde proeltijd aan een strafbaar feit, of militair zijnde, aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2, No. 1 van de Wet op de Krijgstucht, dat van ernstige aard is, of aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2 Nos. 2-6 van die Wet heeft schuldig gemaakt, dan wel zich gedurende die proeftijd op andere wijze misdraagt;

Bekrachtigt het bestaande arrest;

Verlaagt hem tot de stand van soldaat in de laagste klasse — *Red.]*

NASCHRIFT.

(1) De Krijgsraad verandert de schrijffout „soldaat" in „korpo-„raai", op grond dat beklaagde daardoor niet in zijn verdediging wordt geschaad. De rechter pleegt niet gauw aan te nemen dat beklaagdes verdediging door een verbetering vat~de tenlasteleggirzg wordt geschaad. Zelfs de invoeging van een weggelaten element van het misdrijf wordt rzog toelaatbaar geacht.

In het voorliggende geval betrof de wijziging van „soldaat" in

„korporaal" niet een element van het misdrijf; wèl echter van de strafverzwarende omstandigheid, vermeld in artikel 48 W.M.S.R. Vreemd is dan ook dat enerzijds de Krijgsraad de wijziging aanbracht (instede van zich te beperken tot de subsidiaire — en voor **het** *ten laste gelegde feit evenzeer irrelevante — omschrijving „militair in de zin der wet"), doch anderzijds artikel 48 W.M.S.R., 's Rechters stiefkind* [1]*, niet toepaste.*

(2) *Minder juist — ik wees hier reeds eerder op* [2] *— acht ik dat de Krijgsraad een in de Duitse taal gesteld verbaal heeft gebezigd voor de bewijsvoering, zonder vertaling.*

(3) *Bij de bewijsconstructie overweegt de Krijgsraad dat „de „verklaring" van Franx Heinrich Schmidt wordt gebezigd in verband met de inhoud der overige bewijsmiddelen. Klaarblijkelijk doelt de Krijgsraad met het woord „verklaring" niet op het door Schmidt verklaarde, maar op het schriftelijke bescheid. Dat is immers het bewijsmiddel.* *W. H. V.*

Zeekrijgsraad te 's-Gravenhage.

Vonnis van **18** Maart 1954.

President: Mr *D. B.* A. Franken; *Leden:* J. C. van Epen, A. van Miert, A. van Altena en N. **J.** H. Gregory.
Raadsman: Mr *J. H.* Verstegen.

Als militair een mindere slaan, lichamelijk letsel ten gevolge hebbende: beklaagde, sergeant der mariniers en groepscommandant van de Marine Tenue Patrouilles, had eerr door drank benevelde en zich wanordelijk gedragende stoker 3e klasse bij herhaling zodanig geslagen **en** *gestompt dat deze tenslotte een hersenschudding en een bloeduitstorting in de linkervoorhoofdsholte bekwam.*

Verworpen 's raadsmans beroep dat het betrof een redelijk middel tot een redelijk doel, aangezien er geen sprake was van noodzakelijke maatregelen. De Krijgsraad voert nog aan dat het niet ging om één gexagsdrager temidden van een vijandige omgeving, maar om één man, die stond tegenover een overmacht van gezagsdragers.

Geldboete, met toepassing van artikel 24 Wb. v. Str.

In door de Fiscaal ingesteld hoger beroep het vonnis bevestigd met uitzondering van de straf, welke werd gewijzigd in **2** *maanden militaire detentie (en onmiddellijke in-arrest-stelling).*

(W.M.S.R. art. 11. 142; Wb. v. Str. art. 24, 40).

DE KRIJGSRAAD VOOR DE ZEEMACHT BINNEN HET RIJK IN EUROPA TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Fiscaal tegen P. P., oud 36 jaren, gerequireerde,

---

[1]) Uit de naoorlogse jurisprudentie is mij geen toepassing van dit artikel bekend. De reden voor deze stiefmoederlijke behandeling is mij onbekend.
[2]) Zie blz. **392** en 400 hiervóór.

laatstelijk voor de verwijzing naar de Krijgsraad gediend hebbende als sergeant der mariniers bij de Willem Joseph baron Van Ghent-kazerne te Rotterdam;

Gezien: . . . . enz.;

Gezien het bevel tot bijeenkoming van de Zeekrijgsraad dd. 1 Maart 1954 aan de voet van welk stuk door de Fiscaal aan de beklaagde wordt ten laste gelegd:

,,dat hij te Vlissingen op of omstreeks 4 October 1953, toen hij ,,als sergeant der mariniers hij de zeemacht diende en als zodanig ,,aldaar de functie van groepscommandant van de Marine Tenue ,,Patrouilles vervulde:

,,1e. in het bureau van politie aan de Breestraat opzettelijk de ,,onder de invloed van het gebruik van alcoholhoudende drank ver-,,kerende stoker 3e klasse z/m A. J. van Dijk — die ter verzekering ,,van de openbare orde en rust en ter voorkoming van het plegen van ,,misdrijf daarheen was overgebracht teneinde overgegeven te worden ,,aan de Marine Patrouille. waarvan hij, beklaagde, commandant was ,,— enige harde klappen in diens gezicht en een vuistslag tegen diens ,,kin heeft gegeven om hem in verband met zijn dreigende houding ,,onschadelijk tc maken, tengevolge waarvan — althans waarbij — ,,Van Dijk voornoemd op de grond viel, en daarna, toen meerge-,,noemde Van Dijk was opgestaan en naar een stoel had gegrepen. ,,opzettelijk deze weer een of meer harde klappen in diens gezicht ,,heeft gegeven, waardoor of waarbij deze wederom op de grond viel;

,,2e. aan boord van Hr.Ms. ,,Jacob van Heemskerck" opzettelijk ,,de eerdergenoemde stoker 3e klasse z/m A. J. van Dijk, toen deze ,,ter ontnuchtering in een cel zou worden ingesloten, een vuistslag ,,onder diens kin heeft toegebracht tengevolge waarvan deze in die ,,cel kwam te vallen en nadat Van Dijk voornoemd was opgestaan ,,en dreigend op hem was afgekomen, die cel is binnengestapt en ,,aldaar opzettelijk meergenoemde Van Dijk enige vuistslagen heeft ,,toegediend, tengevolge waarvan deze achterover viel en bleef liggen;

,,tengevolge, althans mede tengevolge van al welke handelingen ,.van hem, beklaagde de stoker 3e klasse z/m X. J. van Dijk een ,,bloeduitstorting rond het rcchteroog. een bloeduitstorting in de ,.linker voorhoofdsholte en een zware hersenschudding bekwam";

Gezien . . . . enz.;

Overwegende, dat ten processe zakelijk gerelateerd, hebben verklaard:

1e. P. P., oud 36 jaar, als *beklaagde:*

dat op 4 October 1953, toen hij als sergeant der mariniers diende en als zodanig te Vlissingen de functie van groepscommandant van de Marine Tenue Patrouille vervulde:

a. te omstreeks 00.15 uur in een lokaal van het bureau van politie in de Breestraat te Vlissingen door de burgcrpolitie een arrestant werd binnengebracht; dat deze arrestant bleek te zijn de stoker 3e klasse z/m A. J. van Dijk, die ter verzekering van de openbare orde en rust en ter voorkoming van het plegen van een misdrijf naai

genoemd bureau was overgebracht, teneinde aldaar aan de Marine-Tenue-Patrouille. waarvan hij op dat moment Commandant was, te worden overgeleverd; dat toen Van Dijk door de politie aan hem in zijn kwaliteit van commandant der Marine-Tenue-Patrouille werd overgegeven en hij deze probeerde te kalmeren, deze een stoel bij de rugleuning greep. die stoel ophief, hem daarbij dreigend zeggende: ,,Ik sla jullie de hersens in; Ik rijg jullie aan het mes"; dat hij Van Dijk in verband met diens dreigende houding onschadelijk wilde maken, en hij opzettelijk deze enige harde klappen in dienst gezicht gaf en een vuistslag tegen diens kin, waardoor Van Dijk op de grond viel en een bloedneus kreeg; dat toen Van Dijk even later opstond, deze wederom naar een stoel greep, doch voordat deze die stoel kon grijpen, inet welke stoel deze hem te lijf wilde. hij opzettelijk deze weer een of meer harde klappen in diens gezicht heeft gegeven, waardoor Van Dijk wederom op de grond viel;

b. dat hij enige tijd daarna Van Dijk heeft overgebracht naar Hr. Ms. Jacob van Heemskerck, liggende te Vlissingen en in overleg met de Officier van de Wacht van dat schip, besloten werd Van Dijk, ter ontnuchtering in een cel aan boord in te sluiten; dat hij toen tezamen met Biemans. de korporaal van dc macht, Vair Dijk naar de cel heeft overgebracht; dat hij de cel gekomen, Van Dijk, die opdracht had gekregen de veters uit diens schoenen te halen. één der schoenen met kracht op de tenen van Bieinans gooide en de andere schoen onder het uiten van bedreigingen en beledigingen boven diens hoofd hield; dat onr te voorkoinen, dat hij een klap met die schoen zou krijgen, hij opzettelijk Van Dijk een vuistslag onder diens kin heeft toegebracht, tengevolge van welke slag Van Dijk viel; dat Van Dijk in de cel opstond en dreigend en scheldend naar de deur kwam, door welke houding hij zich bedreigd voelde. Van Dijk tegemoet trad, daarbij de cel binnenstappend en hij in de cel toen opzettelijk Van Dijk meerdere vuistslagen heeft toegediend, tengevolge waarvan deze met diens gezicht voorover viel en met diens knieën op de grond en diens armen en hoofd op de brits terechtkwam, in welke houding deze bleef liggen; dat hij daarop de cel verliet en Van Dijk hoorde huilen;

2e. *Th.* **J.** Ll. ***Biemans,*** oud 21 jaar. als *getuige:*

dat hij op 4 October 1953 aan boord van Hr. Ms. ,,Jacob van ,,Heemskerck" liggende te Vlissingen korporaal van de wacht op de hondenwacht was; dat omstreeks 00.15 uur door een afdeling van de Marine Tenue Patrouille onder leiding van sergeant der Mariniers **P.,** de stoker 3e klasse z/m Van Dijk aan boord werd gebracht; dat sergeant **P.** zich toen naar achteruit begaf, even later terugkwam en tegen hem zeide, dat Van Dijk op order van de Officier van de Wacht ter ontnuchtering in een cel aan boord moest worden ingesloten; dat bij de celdeur gekomen, de sergeant **P.** aan Van Dijk de opdracht gaf om de veters uit diens schoenen te doen en deze af te geven; dat Van Dijk diens linkerschoen uitdeed, deze boven diens schouder hief en met kracht op zijn rechtervoet smeet; dat terwijl hij

gebukt stond om zijn voet te betasten, de andere schoen van Van Dijk, naast hem op het dek neerkwam; dat hij toen Van Dijk te kennen gaf, dat deze in de cel kon stappen, hetgeen deze deed; dat in de cel gekomen Van Dijk tegen de sergeant begon uit te varen en tegen deze o.a. zei: ,,Je hebt mij bewusteloos geslagen, kom er ,,maar eens in met je lemmet. Ik zal je in drieën breken", dat de sergeant daar tegenin wierp: ,,Wat, jij mij in drieën breken". meteen de cel binnenstapte en hij deze hoorde zeggen: ,,Hier", en hij tegelijk van de cel uit een doffe klap vernam, gevolgd door gekreun; dat hij een ogenblik later Van Dijk, half zittend, half liggend op de brits zag en deze toen van de sergeant een stomp in de maagstreek kreeg, waarop hij Van Dijk hoorde kreunen; dat de sergeant toen de cel verlaten heeft, waarop hij de oeldeur heeft gesloten;

3e. A. *Knöps*, oud 21 jaar, als *getuige:*

dat hij op 4 Octobcr 1953 in de Walegang aan boord van Hr. Ms. ,,Jacob van Heemskerck" de stoker 3e klasse Van Dijk, de sergeant der mariniers P. en Biemans zag, die zich naar de aldaar gelegen cel begaven; dat hij Van Dijk op luide toon hoorde zeggen: ,,Ik steek je ,,een mes in je donder, als ik je op de wal tegenkom"; dat Van Dijk diens schoenen uittrok en deze één voor één met kracht op de grond gooide en uit eigen beweging de cel binnenging; dat de sergeant Van Dijk tot de celdeur volgde; dat hij Van Dijk hevig hoorde schelden tegen de sergeant, waarop de sergeant ineens de cel binnenstapte en hij van de cel uit enige bonzen hoorde klinken en tevens gekreun hoorde; dat het daarna stil in de cel werd en hij de sergeant uit de cel zag stappen, zeggende: ,,Zo, nu zal hij wel rustig blijven";

Overwegende, dat ten procssse aanwezig zijn en voorgelezen:

a. een door K. Villee, agent van gemeente-politie te Vlissingen d.d. 5 October 1953 opgemaakt rapport, houdende, zakelijk gerelateerd:

dat op **3** October 1953 te 23.53 van het café Paradijs te Vlissingen uit, politie-assistentie werd gevraagd; dat aldaar aangekomen, de vervangend café-houder hem vertelde, dat een niatroos weigerde het café te verlaten en deze die matroos niet langer aldaar wilde laten verblijven; dat hij daarop die matroos die onder drank-invloed verkeerde, heeft aangemaand om te vertrekken, waaraan die matroos niet voldeed, doch tegen hem zeide: ,,Jij kunt ook de cholera krijgen, ,,de politie en de hele marine kunnen mij niets verdommen"; dat hij daarop die matroos maar buiten heeft gebracht, die op straat bleef staan; dat hij deze toen aanmaande om door te lopen, doch deze zeide: ,,Ik ga toch direct weer naar binnen. want hem krijg ik nog ,,wel", daarbij duidende op de vervangende caféhouder; dat hij ter verzekering van de openbare orde en rust en om het plegen van een misdrijf door die matroos te voorkomen, deze heeft medegenomen naar het bureau van politie te Vlissingen en aldaar heeft overgegeven aan de aanwezige Marine-Tenue-Patrouille; dat hij van de sergeant dier patrouille vernam, dat deze matroos was genaamd A. J. van Dijk;

b. een door **J. J.** van Hees, Sergeant van Speciale Dienst, tevens onbezoldigd rijksveldwachter d.d. **1** December 1953 op ambtseed opgemaakt en getekend proces-verbaal, houdende de daarin opgenomen verklaringen van Benennaam, oud 21 jaar, door deze te overstaan van relatant afgelegd, en luidende zakelijk gerelateerd:

dat hij zich op **3** October 1953 omstreeks middernacht als wachtcommandant van de Marine-Patrouilles op het Hoofdbureau van politie te Vlissingen bevond; dat op 4 October 1933 omstreeks 00.10 uur de stoker 3e klasse z/m Van Dijk door 2 agenien van politie op het bureau werd gebracht en in de kamer waarin zich sergeant **P.** bevond werd gebracht; dat hij die kamer ongeveer gedurende een minuut heeft verlaten; dat Van Dijk toen hij op het politiebureau werd gebracht kennelijk onder de invloed van alcoholhoudende drank was; dat toen hij in de kamer van sergeant **P.** terugkwam hij de sergeant ongeveer in het midden van de kamer zag staan en Van Dijk in een hoek van de kamer zag liggen; dat de neus van Van Dijk bloedde; dat Van Dijk opeens opstond en begon te schelden, te vloeken en bedreigingen te uiten, een in die kamer staande stoel bij de leuning vastpakte, die stoel van de grond tilde. daarbij zeggende: „Ik sla jullie allemaal de hersens in"; dat in die kamer waren een paar politieagenten, de sergeant **P.** die bij Van Dijk stond terwijl hij achter de sergeant stond; dat hij zag, dat de sergeant **P.** de stoker van Dijk, die met de stoel trachtte te slaan, een paar harde klappen met de vlakke hand in het gezicht gaf, tengevolge waarvan Van Dijk op de grond viel en daar zonder iets te doen of te zeggen bleef liggen;

c. een door de Luitenant ter Zee Arts 3e klasse **Γ.** Bijvoet, gestelde schriftelijke verklaring, houdende:

dat de stoker 3e klasse z/m A. **J.** van Dijk in dc nacht van 3 op 4 October 1953 door de M.P. aan boord werd gebracht en in de cel werd ingesloten; dat in de loop van 4 October 1953 bij deze werd geconstateerd een bloeduitstorting rond het rechteroog, een bloeduitstorting onder het bindvlies en een vermoedelijke hersenschudding; dat hij betrokkene liet opnemen in het ziekenhuis „Bethesda" te Vlissingen, aldaar werden geconstateerd een hersenschudding en een bloeduitstorting in de linker voorhoofdsholte;

Overwegende, dat door de verklaring van beklaagde aanhef en onder *a*, de inhoud van het rapport onder a, wordende dat rapport als bewijsmiddel gebezigd, in verband met de inhoud van andere bewiismiddelen. en de inhoud van het proces-verbaal onder b, wettig en overtuigend is bewezen, met beklaagdes schuld eraan, hetgeen hem onder aanhef en onder 1e is ten laste gelegd, door de inhoud der verklaring van beklaagde aanhef cn onder b, en de inhoud der verklaring van getuigen Biemans en Knöps, wettig en overtuigend is bewezen met beklaagdes schuld eraan, hetgeen hem aanhef en onder 2e is te laste gelegd, en door de inhoud der verklaringen van beklaagde, de getuigen Biemans en Knöps en de inhoud van het proces-verbaal onder b en de geneeskundige verklaring onder c, wordende deze als bewijsmiddel gebruikt in verband met de inhoud van andere bewijs-

middelen, wettig en overtuigend is bewezen, met beklaagdes schuld eraan. hetgeen beklaagde tenslotte is te laste gelegd, met uitzondering van het woord: ,,Zware";

Overwegende. dat de raadsman namens beklaagde als verweer heeft gevoerd:

dat de door beklaagde als politieman gepleegde handelingen onder de omstandigheden, zoals in de telastelegging vermeld, welke omstandigheden in feite voor beklaagde een meer dreigend karakter droegen dan de telastlegging aangeeft. redelijk middel tot een redelijk doel waren;

Overwegende, te dien aanzien:

dat de krijgsraad niet onderschat de moeilijkheden, waarin de politie kan komen te verkeren, wanneer zij zich tegenover een beschonken, dreigende arrestant bevindt, doch indien van de zijde der politie, zoals in casu, maatregelen geboden zijn, deze de politie slechts kunnen disculperen, wanneer die maatregelen *noodzakelijk* waren ter verdediging van eigen of eens anders lijf, eerbaarheid of goed;

dat het in casu niet noodzakelijk was om Van Dijk telkens direct middels de in de telastlegging omschreven handelingen te vloeren, omdat beklaagde niet in zijn eentje. temidden van een zo dikwijls voor een gearresteerde partij kiezend en opdringend publiek, tegenover de beschonkene stond. doch omgekeerd, telkens Van Dijk stond in zijn eentje tegenover een overmacht. waarbij het opvalt, dat blijkbaar niemand de toestand zo dreigend bevond, dat men het nodig achtte om beklaagde te assisteren dan wel met vereende krachten Van Dijk op andere wijze dan de door beklaagde gebezigdr middelen weerloos te maken;

dat voor het aannemen van bedoelde noodzaak ook tot voorzichtigheid maant het feit, dat de beide op het politiebureau aanwezige agenten van gemeentepolitie in tegenstelling met het lid der Militaire Patrouille Eenennaam, wat al te lakoniek en gemakkelijk het optreden van beklaagde in het politiebureau tegenover Van Dijk niet alleen geboden. doch ook passend achtten, terwijl noch de door beklaagde gebezigde middelen, riekten naar de uit de bezettingstijd door de Duitse politie toegepaste doch toen en thans door ieder weldenkend Nederlander zo gewraakte methoden;

dat het daarom ook wellicht niet ondienstig is. erop te wijzen, dat de politie niet voor de leuze met gummiknuppels is gewapend, doch wel omdat dit wapen, indien tegenweer is geboden, het geëigende middel is om zonder de schijn op te wekken van het botvieren van drift of machtslust, een dreigende arrestant zonder enige kans op letsel volkomen weerloos te slaan;

dat het verweer mitsdien wordt verworpen;

Overwegende, dat het bewezene behoort te worden gequalificeerd als: ,,ALS MILITAIR IN DIENST OPZETTELIJK EEN MINDERE SLAAN, „MEERMALEN GEPLEEGD, ALLE FEITEN ALS EEN VOORTGEZETTE „HANDELING BESCHOUWD, HEBBENDE DE FEITEN ENIG LICHAME- ,,LIJK LETSEL TENGEVOLGE GEHAD";

Overwegende, dat gelet op de ernst der gepleegde feiten, de omstandigheden, waaronder deze zijn begaan en de persoon van beklaagde, met toepassing van artikel 24 van het Wetboek van Strafrecht, een geldboete ad dertig gulden subsidiair 10 dagen hechtenis, passend is;....[enz. — *Red.]*

Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 29 Juni 1954.

President: Mr Doornbos; Leden: Vice-Admiraal Brouwer, Luit.-Generaal Mr Schepers, Generaal-majoor Vlieger-Waarn. Zegers, gep. Kapitein ter Zee van Langeveld (plv.).
Raadsman: Mr *J. H.* Verstegen, advocaat te Rotterdam.

(Zie het vonnis hiervóór).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien....enz.:

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal bevestigen, behalve ten aanzien der opgelegde straf, en te dien aanzien opnieuw rechtdoende, de beklaagde zal veroordelen tot gevangenisstraf voor de tijd van twee maanden met verlaging en met onmiddellijke gevangenneming;

Overwegende, dat de behandeling dezer zaak in hoger beroep, het Hof tot geen andere beschouwingeri dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens ten aanzien van de aan beklaagde opgelegde straf, die aan het Hof te licht is voorgekomen;

Overwegende dat het Hof bevindt, dat de zaak is van dien aard. dat de beklaagde die zich op vrije voeten bevindt. in verzekerde bewaring behoort te worden gesteld;

Overwegende, dat het Hof zich overigens verenigende met de gronden en beslissingen in het vonnis, waarvan hoger beroep, vervat en die overneemt, met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen, — met uitzondering van de artikelen 23, 24 Wetboek van Strafrecht — alsmede van de artikelen 11 van het Wetboek van Militair Strafrecht en 77 van 's Hofs Provisionele Instructie;

RECHT DOENDE IN HOGER EEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt het vonnis waarvan is geappelleerd, doch alleen voor zover de aan beklaagde opgelegde straf betreft;

En te dien aanzien opnieuw rechtdoende:

Veroordeelt beklaagde tot een militaire detentie voor de tijd van twee maanden;

Stelt beklaagde in arrest;

Beveelt zijn onmiddellijke gevangenneming;

Bevestigt het vonnis voor het overige met overneming der gronden.

Zeekrijgeraad te 's-Gravenhage.

Vonnis van 22 April 1954.

President: Mr D. *B.* A. Franken; *Leden:* Mr S. *A.* l'Honoré Naber, J. C. van Epen, A. van Miert en T. J. Rikkers.
Raadslieden: Mr A. van Houte (voor O.) en ADB A I J. C. Milders (voor V.).

Diefstal door twee verenigde personen: verbreking van een kast en wegneming van een geldkistje met inhoud. De ene beklaagde had de werktuigen verschaft en was vervolgens op uitkijk blijven staan; de andere beklaagde had de kast opengebroken.

Boor rnededaderschap is, naast bewuste samenwerking, niet vereist een uitvoeringshandeling in objectieve xin, doch voldoende is een uitvoeringshandeling in subjectieve zin, waarvan in casu sprake was.

De mede ten laste gelegde verbreking wel bewezen verklaard doch niet gequalificeerd.

(Wb. v. Str. art. 310 en 311).

DE KRIJGSRAAD VOOR DE ZEEMACHT BINNEN HET RIJK IN EUROPA TE 'S GRAVENHAGE,

in de zaak van de Fiscaal tegen V., oud 27 jaar, geb. te Eindhoven en O., oud 23 jaar, geb. te Rotterdam, gedetineerden, laatstelijk voor de verwijzing naar de Zeekrijgsraad resp. gediend hebbende als hofmeester 1e kl. en stoker 2e kl.;

Gezien:. . . . (enz. — *Red.).*

Gezien de bevelscliriften tot bijeenkoming van de Zeekrijgsraad d.d. 5 April 1954 aan de voet van welke stukken door de Fiscaal aan de beklaagde V. (resp. O.) wordt ten laste gelegd:

,,dat hij, dienende als hofmeester 1e klasse (resp. stoker 2e klasse), ,,op of omstreeks 2 Februari 1954 te Rotterdam, tezamen en in ver-,,eniging met dc stoker 2e klasse O. (resp. hofmeester 1e klasse V.) ,,handelende, althans alleen, met het oogmerk van wederrechtelijke ,,toeëigening heeft weggenomen, uit een kast in hei, Onderofficiers-..verblijf van de Onderzeedieristkazcrne een geldtrommel, inhou-,,dende een geldbedrag van circa *f* 80,35 Nederlands Courant en ,,een United States 5 dollarbiljet, althans een geldbedrag toebeho-,,rende aan de gezamenlijke Onderofficieren van de Onderzeedienst-,,kazerne, althans aan een ander of aan anderen dan aan hem, he-,,klaagde of genoemde O. (resp. V.), waarbij zij het weggenomen *)

*) Ten rechte hebben beklaagden niet het ***weggenomen,*** maar het ***weg te nemen*** geld onder hun bereik gebracht door de braak, in de tenlastelegging beschreven. Waarschijnlijk daarom heeft de Krijgsraad de braak niet in de qualificatie opgenomen. Maar dan hadden toch in ieder geval óók de woorden ,,het weggenomen geld althans" niet-bewezen verklaard moeten zijn, terwijl de vraag blijft openstaan of niet op grond van het wel-bewezen zijn van het door verbreking onder hun bereik brengen van de geldkist de *gequalificeerde* vorm moet gelden. Wij zijn geneigd deze vraag bevestigend te beantwoorden. (Red. M.R.T.)

„geld althans de geldtrommel onder hun bereik hebben gebracht door „met een schroevendraaier, althans een hard voorwerp het hangslot „waarmee de kast was afgesloten open te breken of te wringen en „vervolgens na de sluitstaaf van de kast verbogen te hebben de „deurtjes althans één daarvan open te wringen;

Gezien: . . . . enz.;

Gezien de schrifturen van eis door de Fiscaal overgelegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusies, strekkende tot bewezen verklaring van het aan ieder der beklaagden te laste gelegd, alsmede ieders schuld eraan, en qualificatie ten aanzien van ieder hunner daarvan als: „DIEFSTAL, GEPLEEGD DOOR TWEE OF „MEER VERENIGDE PERSONEN, WAARBIJ DE SCHULDIGEN HET WEG „TE NEMEN GOED ONDER HUN BEREIK HEBBEN GEBRACHT DOOR „MIDDEL VAN BRAAK";

en veroordeling deswege ten aanzien van ieder hunner tot een gevangenisstraf voor de tijd van zes maanden met ten aanzien van ieder hunner aftrek van voorarrest;

Overwegende, dat de zaak contra V. en die contra O. op dezelfde terechtzitting afzonderlijk zijn aangebracht, doch dat er verband tussen die zaken bestaat, weshalve de Krijgsraad heeft bevolen, dat beide zaken in het belang van het onderzoek gevoegd aan het oordeel van de Zeekrijgsraad zullen worden onderworpen.

Overwegende, dat ten processe, zakelijk gerelateerd hebben verklaard:

1e. B., oud 27 jaar, als *beklaagde:*

dat hij op 1 Februari 1954, dienende als hofmeester 1e klasse bij de Onderzeedienstkazerne te Rotterdam, met stoker 2e klasse O. afsprak, dat zij in de komende nacht zouden trachten een geldkistje weg te nemen in het Onderofficiersverblijf van genoemde kazerne. in welk kistje zich geld moest bevinden; dat hij ingevolge deze afspraak op 2 Februari 1954 te omstreeks 01.00 uur tezamen met O. naar bedoeld Onderofficiersverblijf is gegaan, alwaar hij naar binnen is gegaan met de gereedschappen, welke O had meegebracht, terwijl O. bij de deur bleef staan om te waarschuwen als er onraad zou zijn; dat hij vervolgens met een schroevendraaier het hangslot, waarmede de kast, waarin de geldkist zich moest bevinden was afgesloten, heeft opengebroken en na de sluitstaaf van de kast verbogen te hebben, de deurtjes daarvan heeft opengewrongen; dat hij tenslotte van een plank in die aldus geopende kast een noch hem noch aan O. toebeborende geldkist inhoudende f 80,45 Nederlandse Courant en één United States 5-dollarbiljet heeft weggenomen, met de bedoeling zich een en ander toe te eigenen; dat hij zich bewust was, dat het ook de bedoeling van O. was om zich een en ander toe te eigenen; dat noch hij noch O. van iemand toestemming had gekregen om zich dat geldkistje inhoudende vorengenoemd geldsbedrag, toe te eigenen;

2e. O., oud 23 jaar, als *beklaagde:*

dat hij op 1 Februari 1954, dienende als stoker 2e klasse bij de Onderzeedienstkazerne te Rotterdam. met de hofmeester 1e klasse V.

afsprak, dat zij in de komende nacht zouden trachten een geldkistje, waarin zich volgens V. geld moest bevinden, weg te nemen uit het Onderofficiersverblijf in genoemde kazerne; dat hij ingevolge die afspraak op 2 Februari 1954 omstreeks 01.00 uur tezamen met V. naar genoemd Onderofficiersverblijf is gegaan; dat V. in het bezit was van een schroevendraaier, welke hij *) speciaal enige uren te voren uit de stookplaats had weggenomen voor het doel om de tapkast in het Onderofficiersverblijf open te breken; dat zij tezamen het Onderofficiersverblijf zijn binnengegaan en dat hij, nadat V. het licht had uitgedraaid, deze naar de tapkast hoorde gaan en weldra daarna enige krakende geluiden uit die richting; dat hij toen naar buiten is gegaan om te kijken of er onraad was; dat enkele minuten later V. ook naar buiten kwam met een geldtrommel onder diens arm; dat de inhoud dier trommel bleek te bestaan uit 8 bankbiljetten van f 10, een 5-dollarbiljet en enig klein geld; dat deze geldtrommel met inhoud noch aan hem noch aan V. toebehoorde; dat hij al zijn voornoemde handelingen heeft verricht met de bedoeling om zich die geldtrommel met inhoud toe te eigenen, waartoe hij van niemand toestemming had gekregen; dat hij zich bewust was, dat V. eveneens de bedoeling had om zich de geldtrommel met inhoud toe te eigenen; dat deze daartoe van niemand toestemming had gekregen;

Post alia:

Overwegende. dat door de inhoud van vorenstaande bewiismiddelen, wordende de verklaring van ieder der beklaagden slechts gebruikt tegen hem die haar heeft afgelegd en niet de verklaring van de een tegen de ander en omgekeerd, ten aanzien van ieder der beklaagden, wettig en overtuigend is bewezen, met ieders schuld eraan, hetgeen ieder hunner is te laste gelegd. met uitzondering van de woorden: ,,althans alleen";

Overwegende, dat de verdediger van beklaagde V. namens beklaagde als verweer heeft aangevoerd, dat er terzake van mededaderschap tussen V. en O. geen sprake is, aangezien voor mededaderschap wordt vereist bewuste samenwerking, welke in casu hier zeker aanwezig was, plus een uitvoeringshandeling, doch er ten aanzien van het door beklaagde 0. terzake gepleegde niet van een uitvoeringshandeling kan worden gesproken, omdat van alle door O. verrichte handelingen er geen enkele is, welke een delictshandeling van het misdrijf diefstal vormt. zodat O. slechts als medeplichtige en niet als mededader kan worden beschouwd:

Overwegende te dien aanzien, dat voor mededaderschap naast bewuste samenwerking niet een uitvoeringshandeling in objectieve zin in casu een dclictshandeling van het misdrijf diefstal wordt vereist, doch wel een uitvoeringshandeling in subjectieve zin, dus een handeling, welke in het licht van de bewuste samenwerking bezien de vastheid dier samenwerking tekent. als hoedanige handeling in casu

---

*) ,,Hij" is klaarblijkelijk beklaagde O. (Red. M.R.T.)

kunnen worden beschouwd, alle door O. verrichte handelingen van het moment af, waarop hij de gereedschappen. waaronder een schroevendraaier, nodig voor de braak, wegnam;

Overwegende, dat het bewezene ten aanzien van ieder der beklaagden behoort te worden gequalificeerd als: „DIEFSTAL GEPLEEGD „DOOR TWEE OF MEER VERENIGDE PERSONEN";

Overwegende, dat gelet op de ernst van het gepleegde feit, de omstandigheden waaronder het is begaan en dc persoon van ieder der beklaagden, ten aanzien van ieder hunner een gevangenisstraf voor de tijd van zes maanden passend is, terwijl de tijd door ieder hunner sinds 3 Februari 1954, in voorarrest doorgebracht, ten aanzien van ieder hunner geheel in mindering behoort te worden gebracht bij de uitvoering van de op te leggen straf;

Gezien de artikelen: 27, 47 310 en 311 aanhef en onder 4e Wetboek van Strafrecht. 185, 188 en 189 Rechtspleging bij de Zeemacht. (enz. — *Red.).*

BURGERLIJKE REOHTSPRAAK.

Politierechter te Hollandia.

Vonnis van 10 Juni 1953.

Politierechter: Mr V. Schotel.

Tenlastegelegd: (1) overtreding van de Dierenbeschermingsordonnantie (verboden uitvoer van een opgezette paradijsvogel) ***en*** ***(2)*** *overtreding van de Rechtenordonnantie (een belastingdelict), beide gepleegd dooi een Marine-schepeling. Vrijspraak van het sub* ***(2)*** *ten laste gelegde.*

(Inv. M.S.T.R. art. 79, 81).

PROCES-VERBAAL der openbare terechtzitting van de Politierechter te Hollandia, rechtsprekende in zaken van overtreding ex art. 116 novies Rechterlijke Organisatie juncto 76 Voorlopig Rechtsreglement Nieuw Guinea, gehouden in het daartoe bestemde lokaal te Hollandia-Haven op Woensdag, de 10e Juni 1953 in de zaak van de beklaagde L. R.;

Tegenwoordig: Mr V. Schotel, Politierechter, en J. A. Erich, Fiscaal-Griffier;

Zitting geopend en openbaar verklaard.

De beklaagde voorgeroepen en staat binnen en zegt te zijn: L. R., geboren te Warmond, oud 22 jaren, van beroep Matroos 2e kl. K.M. en laatstelijk woonachtig te Hollandia-Haven. Landaard: Nederlander.

De Politierechter vermaant beklaagde oplettend te zijn op al hetgeen ter terechtzitting zal worden verhandeld.

Vervolgens wordt hem mondeling ten laste gelegd:

„dat hij op de 19e December 1952 te ca, 22.00 uur te Hollandia-
„Haven:

„1e. zonder vergunning een opgezette paradijsvogel uitvoerde
„door zich hiermede aan boord van het s.s. „Tomini" te begeven
„(artt. 1 sub c jo. 2 jo. 6 (1 en 2) Dierenbeschermingsordonnantie);

„2e. twee maal geen gevolg gaf aan het verzoek van de douane-
„beambte M. Worisio om zich met de opgezette paradijsvogel bij de
„Chef douane voorwacht te vervoegen en hij het derde verzoek, met
„assistentie van de politie, verscheen evenwel zonder de opgezette
..paradijsvogel mede te brengen, daarmede de werkzaamheden der
„douane-ambtenaren bemoeilijkend (artt. 25 ten IIe sub jo. 26 sub 4
„Rechtordonnantie)".

Tot beklaagde: Bekent of ontkent gij?

Ik beken.

Beklaagde verklaart dat de paradijsvogel niet zijn eigendom was, maar aan de schepeling Olthuis toebehoorde, met wie hij op de kade opliep en zich aan boord van het s.s. „Tomini" begaf. Hij droeg deze vogel onbedekt voor hem in de hand. Toen hij de contrôle reeds gepasseerd was, kwam iemand hem achterna, die hem verzocht om zich met de opgezette paradijsvogel bij de Chef douane voorwacht te vervoegen. Hieraan heeft hij geen gevolg gegeven, omdat deze beambte hem. op zijn verzoek, geen legitimatiebewijs kon tonen. Pas bij het derde verzoek dat met assistentie van de politie gedaan werd, heeft hij zich bij de Chef douane voorwacht gemeld. De paradijsvogel had hij niet meegebracht, omdat deze hem niet toebehoorde, weshalve hij er niet vrijelijk over beschikken kon.

Zijt gij al eens eerder tot straf veroordeeld?

Neen.

Getuigen niet aanwezig.

Hierop wordt het onderzoek gesloten, waarna de Fiscaal-Griffier zijn requisitoir houdt. daartoe strekkende dat beklaagde wordt schuldig verklaard aan de overtreding: uitvoer van een opgezette paradijsvogel zonder in het bezit te zijn van een vergunning daarvoor als omschreven en strafbaar gesteld bij de artikele 1 sub c jo 2 jo 6 (1 en 2) Dierenbeschermingsordonnantie) en veroordeeld tot betaling van een boete van f 15 (vijftien gulden) subsidiair een week hechtenis, vrijgesproken van het tweede deel van de tenlastelegging.

Beklaagde gevraagd of hij nog iets ter zijner verdediging of verschoning heeft aan te voeren, zegt dat de vogel niet zijn eigendom was.

Hierop wijst de Politierechter het navolgende vonnis.

IN NAAM DER KONINGIN !

Wij Politierechter te Hollandia;

Gezien de stukken;

Gehoord de beklaagde in zijn bekentenis;

Gehoord het requisitoir van de Fiscaal-Griffier;

Overwegende, dat door de volledige bekentenis van beklaagde ter

terechtzitting afgelegd, dat hij het hem ten laste gelegde sub ten 2e heeft gepleegd, welke bekentenis is vergezeld gegaan van bepaalde en nauwkeurige opgave van omstandigheden, welke ook bekend zijn uit en in hoofdzaak overeenstemmen met het ter terechtzitting voorgelezen en beklaagde voorgehouden procesverbaal van bekeuring van de Dienst der In- en Uitvoer en Accijnzen te Hollandia-Haven No. 3/1952, alles in onderling verband en samenhang beschouwd, wettig en overtuigend is bewezen dat beklaagde het hem ten laste gelegde sub ten 1e heeft gepleegd en daaraan schuldig is opleverende de hieronder nader te qualificeren overtreding voorzien en strafbaar gesteld bij de artikelen 1 sub c jo. 2 jo. 6 (1 en 2) Dierenbeschermingsordonnantie, zodat beklaagde daaraan behoort te worden schuldig verklaard en terzake tot straf veroordeeld:

Overwegende, dat aan de hand van hetgeen ter terechtzitting is gebleken niet wettig en overtuigend bewezen wordt geacht dat beklaagde schuldig is aan het hem ten laste gelegde sub ten 2e, weshalve hij daarvan behoort te worden vrijgesprolren;

Gelet behalve op de reeds aangehaalde Wetsbepalingen nog op de artikelen 10 en 12 (30) Wetboek van Strafrecht, 40, 43, 46 tot en met 52 van het Landgerecht Reglement.

Rechtdoende:

Verklaren de in hoofde dezes genoemde beklaagde L. R. schuldig aan de overtreding van de uitvoer van een opgezette paradijsvogel zonder in het bezit te zijn van een vergunning daarvoor;

Veroordelen hem deswege tot betaling van een geldboete van f 15 (vijftien gulden) subsidiair een week hechtenis, *met verbeurdverklaring van de aangehouden en onder bewaring van de Ontvanger der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen te Hollandia-Haven gestelde goederen, t.w. een opgezette paradijsvogel;*

Verwijzen hem nog in de betaling van de kosten van het rechtsgeding: nihil;

Verklaren de schuld van de in hoofde dezes genoemde beklaagde L. R. aan het hem ten laste gelegde sub ten 2e niet wettig en overtuigend bewezen;

Spreken hem mitsdien daarvan vrij.

Nadat de Politierechter bovenstaand vonnis in het openbaar heeft uitgesproken in tegenwoordigheid van de beklaagde en de Fiscaal-Griffier wordt de terechtzitting in deze zaak gesloten.

NASCHRIFT.

De Inxender van bovenstaand vonnis verstrekte ons daarbij de volgende gegevens.

***De** Politierechter achtte zich (terecht) bevoegd om kennis te nemen van de door beklaagde gepleegde, althans de aan beklaagde ten Gaste gelegde overtreding van de Rechtenordonnantie, een belastingdelict. Klaarblijkelijk echter meende de Politierechter dat op de samenloop van het belastingdelict en het andere (commune)*

delict, artikel 81 Inv. toepasselijk was. Dit artikel, de preferente competentie van de burger strafrechter in geval van connexiteit regelende, slaat — xoals de militaire lezer bekend zal zijn — niet op samenloop, maar op deelneming.

Wij begrepen dat bovenstaand vonnis niet is ten uitvoer gelegd en dat de betrokkene terxake krijgstuchtelijk werd gecorrigeerd.

ADMINISTRATIEVE RECHTSPRAAK.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 1 Juni 1954.

Voorzitter: Mr J. *H.* Kuiper; *Leden:* Mr W. *H.* van Basten Batenburg en Mr A. *Blom.*

Omtrent een officier was een tussentijdse beoordelingslijst opgemaakt. Ongeveer een jaar later was omtrent deze officier een gewone beoordelingslijst opgemaakt.

De Minister van Oorlog nam naar aanleiding van het tegen elk der voormelde beoordelingslijsten ingezonden bezwaarschrift, een besluit, waarbij de beoordeling van klager werd gewijzigd.

Klager kwam tegen het besluit van de Minister van Oorlog in beroep bij de Centrale Raad van Beroep.

De grief van klager gericht tegen de beoordelingslijst in haar geheel, betreft een punt, hetwelk van openbare orde is, en mag daarom door de Centrale Raad niet buiten beslissing worden gelaten.

Aan de uitdrukkingen „in tijd van oorlogsgevaar" en tijdens een „oorlog" in de punten 48 en 49 V.B.O. behoeft voor de toepassing van het V.B.O. niet dezelfde betekenis te worden toegekend als aan daarmede te vergelijken uitdrukkingen in andere wettelijke voorschriften, te minder, nu de bewoordingen van het V.B.O. afwijken van die, welke plegen te worden gebezigd in andere bepalingen, zoals b.v. art. 3 Reglement Militaire Ambtenaren K.L. 1931 Xtb. 378, waar is vermeld „in tijd van oorlog in de zin van hef Wetboek „van Militair Strafrecht". De Centrale Raad acht geen oorlogsgevaar aanwezig.

De grief van klager tegen de karakteromschrijving is juist, aangezien de gedingstuklien voor de omschrijving niet' voldoende grondslag bieden.

(V.B.O. pt *48* en 49).

De Centrale Raad van Beroep,

in zake D., wonende te U., klager, in persoon ter openbare terechtzitting verschenen, bijgestaan *door* zijn raadsman Jhr. Mr. F. F. *Hooft* Graafland, advocaat te Utrecht, tegen de Minister van Oorlog,

verweerder, voor wie ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden E. J. Steen, commies X bij het Ministerie van Oorlog, wonende te 's-Gravenhage,

Gezien:....enz.;

WAT AANGAAT DE FEITEN VAN HET TWISTGEDING:

Overwegende, dat op 14 Augustus 1932 omtrent klager, majoor der genie, een tussentijdse heoordelingslijst is opgemaakt, betrekking hebbende op het tijdvak 1 Mei 1951 tot 14 Augustus 1952, in welke beoordelingslijst, voorzover te dezen in het bijzonder van belang, het volgende is aangegeven:

voor bevordering: niet in alle opzichten aan te bevelen.

beoordeelde wordt in het bijzonder geschikt geacht voor de hiernaast vermelde functie(s): de commissie verwacht, dat beoordeelde zal kunnen voldoen bij indeling op een bureau. waarbij geen direct contact bestaat met de troep,

gedrag in dienst: ruim voldoende,

dienstopvatting (ijver): matig.

organisatievermogen: matig,

betoont bezieling bij de uitoefening van de dienst: zeer matig,

bevelvoering in het algemeen: inatig,

geschiktheid voor een troepenfunctie: zeer matig,

geschiktheid voor een instructieve functie: wordt verwacht matig te zijn,

geschiktheid voor een zelfstandig commando: neen.

handhaving krijgstucht ten aanzien van minderen in rang: onaangenaam,

karakteromschrijving; zenuwachtig, eenzelvig en gesloten, wantrouwend, enigszins zwaartillend, schrikt terug voor het op zich nemen van verantwoordelijkheid, vasthoudend in zijn mening, beleefd;

geraadpleegde adviseur(s): generaal-majoor J.;

luidende het onderschrift van de commandant van de *3e* divisie: gezien; beoordeelde officier heeft op mij een slappe indruk gemaakt: met de beoordeling stem ik in:

Overwegende, dat op 3 Juli 1953 omtrent klager een gewone beoordelingslijst is opgemaakt, betrekking hebbend op het tijdvak 1 Mei 1951 tot 1 Mei 1953, in welke beoordelingslijst, voorzover te dezen in het bijzonder van belang, het volgende is aangegeven:

voor bevordering: nog niet aan te bevelen wegens nog niet geheel verbeterde tekortkomingen,

beoordeelde wordt in het bijzonder geschikt geacht voor de hiernaast vermelde functie(s): voor functies zonder direct contact met de troep,

gedrag in dienst: goed,

dienstopvatting (ijver): ruim voldoende,

organisatievermogen: ruim voldoende,

betoont bezieling bij de uitoefening van de dienst: voldoende,

bevelvoering in het algemeen: voldoende.

geschiktheid voor een troepenfunctie: onvoldoende,
geschikheid voor een instructieve functie: naar verwachting voldoende.
geschiktheid voor een zelfstandig commando: ruim voldoende,
handhaving krijgstucht ten aanzien van minderen in rang: ruim voldoende,
karakteroinschrijving: gesloten, weinig opgewekt, ernstig, uiterlijk rustig en bescheiden;

Overwegende dat. naar aanleiding van een door klager tegen elk der beide voormelde beoordclingslijsten ingezonden bezwaarschrift, verweerder op 6 Januari 1954 het volgende besluit heeft genomen:

„DE MINISTER VAN OORLOG,

„Beschikkende op een door de Majoor D.. van het wapen der genie „onder dagtekening van 2 December 1952 en 21 September 1933 „ingezonden bezwaarschrift, als bedoeld in punt 38 van het voor„schrift betreffende de beoordeling van de officieren bij de Konink„lijke landmacht, vastgesteld hij Koninklijk Besluit van 21 April „1948 (Staatsblad nr. 1 161);

„Gezien het advies nopens vorenbedoeld bezwaarschrift uitge„bracht door een commissie, als bedoeld in puilt 40 van vorenaan„gehaald voorschrift;

„Brengt ter kennis van reclamant:

„dat aan hem door de d.d. 14 Augustus 1952, omtrent hem uit„gebrachte beoordeling niet ten volle recht is wedervaren en dat het „zal worden beschouwd alsof:

„1. achter de hieronder volgende punten het daarnaast gestelde „is vermeld:

„Voór bevordering: nog niet aan te bevelen wegens nog niet ver„beterde tekortkomingen.

„Beoordeelde wordt in hei bijzonder geschikt geacht
„voor de hiernaast vermelde functie(s) .....: ———
„Gedrag in dienst .....: goed
„Dienstopvatting (ijver) .....: voldoende
„Organisatievermogen .....: voldoende
„Betoont bezieling bij de uitoefening van de dienst: voldoende
„Bevelvoering in het algeineen .....: voldoende
„Geschiktheid voor een troepencommando .....: onvoldoende
„Geschiktheid voor een instructieve functie .....: voldoende
„Handhaving krijgstucht t.a.v. minderen in rang ..: voldoende

„2. achter „Geraadpleegde adviseur(s)" een liggende streep is „geplaatst.

3 het onderschrift van de commandant 3e Divisie luidt: Gezien „dat aan hem door de d.d. 3 Juli 1953 omtrent hem uitgebrachte „beoordeling geen onrecht is aangedaan.

„Het zal echter worden beschouwd alsof:

„1. onder aan blz. I onder „Voor functies zonder direct contact „met de troep" is geplaatst:

„1. zie bijgevoegde nota, dd. 3 Juli 1953.

„2. achter „Geschiktheid voor een zelfstandig commando" is geplaatst:

„ruim voldoende (mits geen troepencommando).

„3. de karakteromschrijving is vervolgd met:

„wantrouwend, schrikt terug voor het op zich nemen van verant-
„woordelijkheid, vasthoudend in zijn mening, welke eigenschappen
„bij de troependienst zijn gebleken.

„Deelt hem voorts mede, dat overeenkomstig het bepaalde in
„punt 41 van het V.B.O. afschrift van deze beschikking bij zijn be-
„oordelingsbescheiden zal worden opgelegd.";

Overwegende dat klager tegen evenvermeld besluit bij de Raad tijdig in beroep is gekomen en op de in het klaagschrift aangevoerde gronden heeft verzocht dat besluit te vernietigen en opnieuw rechtdoende:

„Primair: te verklaren voor recht, dat de beoordeling van appel-
„lant rechtens niet kan plaatsvinden op de wijze als is geschied in de
„beoordelingslijsten van 14 Augustus 1952 en 3 Juli 1953, doch
„behoort te geschieden in de vorm van inlichtingsrapporten op de
„data zoals voorgeschreven in artikel 49c van het K.B. van 21 April
„1948.

„Subsidiair: onjuist te verklaren de qualificatie „onvoldoende"
„onder het hoofd „geschiktheid voor troepenfunctie" in de tussen-
„tijdse beoordelingslijst van 14 Augustus 1952, zomede de qualifi-
„catie „schrikt terug voor het op zich nemen van verantwoordelijk-
„heid" bij de karakterbeschrijving in de beoordelingslijst van 3 Juli
„1953 en deze qualificaties, zomede de qualificatie onder het hoofd
„voor bevordering in de beoordclingslijst van 3 Juli 1953, te wijzigen
„in zodanig positieve zin als Uw Raad zal vermenen te behoren.";

Overwegende dat verweerder bij contra-memorie heeft betoogd, dat het beroep van klager ten aanzien van het primair gestelde niet-ontvankelijk en ten aanzien van het subsidiair gestelde ongegrond is;

IN RECHTE:

Overwegende dat klager tegen het bestreden besluit als primaire grief naar voren heeft gebracht, dat verweerder zich onbevoegd had moeten verklaren, omdat de litigieuse beoordelingslijsten in strijd zijn met het Voorschrift betreffende de beoordeling van de Officieren bij de Koninklijke landmacht, vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 21 April 1948 (S. I 161), nu iri punt 49 van dit Voorschrift (verder aan te duiden als het V.B.O.) is bepaald, dat zowel in tijd van oorlogsgevaar als tijdens een oorlog het opmaken van beoordelingslijsten vervalt en de beoordeling uitsluitend plaats heeft door gebruik te maken van inlichtingsrapporten, en nu, gezien het feit, dat op de oorlogsverklaring aan Duitsland nog steeds geen vredesverdrag gevolgd is, de toestand van oorlog, c.q. oorlogsgevaar nog steeds bestaat, het laatste mede gelet op de huidige gespannen internationale toestand;

Overwegende dat verweerder naar aanleiding daarvan bij contra-memorie heeft aangevoerd, dat, aangezien het door klager in zijn

klaagschrift primair gestelde niet onder verweerders aandacht is gebracht bij klagers bezwaarschriften van 2 December 1952 en 21 September 1953 en derhalve ook niet is voorgelegd aan de commissie van onderzoek, bedoeld in punt 37 (bedoeld zal zijn: 38) van het V.B.O., ,,zijn beroep ten aanzien hiervan. ingevolge artikel 58, ,,vijfde lid, der Ambtenarenwet 1929 niet ontvankelijk" is;

Overwegende hieromtrent, dat ingevolge evcngemelde bepaling, voorzover te dezen van belang, niet ontvankelijk is het beroep, gericht tegen besluiten, tegen welke administratief beroep heeft opengestaan;

dat dit weliswaar insluit, dat bij een beroep op deze Raad betreffende beoordelingslijsten als de onderhavige niet mogen 1%-ordemangevochten beoordelingen, op die lijsten voorkoincnde, waartegen geen bezwaar was ingebracht bij verweerder, maar de onderhavige grief van klager niet is gericht tegen enige afzonderlijke beoordeling, maar tegen de beoordelingslijst in haar geheel en betreft een punt. hetwelk van openbare orde is en daarom door de Raad niet buiten beslissing mag morden gelaten, al mare het beter geweest, dat klager die grief ook reeds had aangevoerd bij zijn bij verweerder ingediende bezwaarschriften, waardoor verweerder en vorenbedoelde commissie van onderzoek genoopt waren geweest zich daarover uitdrukkelijk uit te laten;

dat mitsdien. nu tegen de onderhavige beoordelirigslijsten tijdig bezwaarschriften bij verweerder zijn ingediend en tegen verweerders naar aanleiding daarvan genomen besluit tijdig beroep bij de Raad is ingesteld, dit beroep ontvankelijk is óók wat betreft de voormelde primaire grief;

Overwegende omtrent deze grief nader, dat onder de punten 48 en 49 van het V.B.O. bepalingen zijn opgenomen betreffende de beoordeling van officieren ..in iijd van oorlogsgevaar" en ,,tijdens een ,,oorlog";

dat naar 's Raads oordeel aan deze uitdrukkingen voor de toepassing van het V.B.O. niet dezelfde betekenis behoeft te worden toegekend als aan daarmede ie vergelijken uitdrukkingen in andere wettelijke voorschriften, te minder, nu de bewoordingen van hei V.B.O. afwijken van die, welke plegen te worden gebezigd in andere bepalingen, zoals b.v. artikel 3 van het Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke Landmacht, vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 22 Augustus 1931, (S. 378) waar is vermeld .,in tijd van ,,oorlog in de zin van het Wetboek van Militair Strafrecht";

dat de onderhavige op 14 Augustus 1952 en 3 Juli 1953 opgemaakte beoordelingslijsten naar 's Raads oordeel niet zijn opgemaakt ,,tijdens een oorlog" in de zin, bedoeld ander de genoemde punten van het V.B.O., en hieraan niet afdoet, dat er toen nog geen vredesverdrag met Duitsland was gesloten. te minder, nu bij Besluit-Proclamatie van 23 Juli 1951 (S. 317) is verklaard. dat met ingang van 26 Juli 1951 te 12 ure de staat van oorlog tussen het Koninkrijk en Duitsland is geëindigd;

dat de Raad voorts niet gebleken acht. dat de onderhavige beoordelingslijsten zijn opgemaakt ,,in tijd van oorlogsgevaar" in de zin van het V.B.O.:

dat hierbij nog opmerking verdient, dat de bepalingen in het V.B.O. betreffende de beoordeling in tijd van oorlogsgevaar en tijdens een oorlog kennelijk zijn opgenomen, omdat het niet mogelijk, althans zeer bezwaarlijk, werd geacht dan te voldoen aan de voorschriften, geldend voor beoordelingslijsten, maar dat het ten tiide dat de onderhavige beoordelingslijsten werden opgemaakt zeer wel mogelijk is gebleken zonder bijzondere bezwaren die voorschriften na te komen;

Overwegende dat uit dit een en ander volgt, dat klagers primaire grief moet worden verworpen;

Overnegende ten aanzien van klagers subsidiaire grieven, dat de eerste dezer grieven is gericht tegen de in verweerders bestreden besluit opgenomen beoordeling, volgens welke het zal worden beschouwd alsof op de tussentijdse beoordelingslijst van 14 Augustus 1952 zijn geschiktheid voor een troepenfunctie is gequalificeerd met ..onvoldoende": :

Overwegende dienaangaande, dat deze beoordeling steun vindt niet alleen in de verklaringen, afgelegd dooi. de luitenant-kolonel H., onder wie klager van 1 Februari tot 1 September 1952 als majoor-S 4 heeft gediend, maar ook in die. afgelegd door de luitenant-kolonel L., die klager eveneens in dat tiidvak heeft gekend en over hem o.m. heeft verklaard: ,,dat reclamant z.i. ongeschikt is als S. 4, reclamant ,,kan niet met personeel omgaan, een adj.-onderofficier werd zenuw-,,ziek.";

dat de onderhavige beoordeling bovendien steun vindt in de over klager gegeven karakter-omschrijvingen, ook voorzover deze door hem niet zijn aangevochten;

dat de Raad klagers onderwerpelijke grief mitsdien moet afwijzen;

Overwegende dat klagers tweede subsidiaire grief is gericht tegen dc bij het bestreden besluit aan de karakteromschrijving, voorkomend op de gewone beoordelingslijst van 3 Juli 1953, gedane toevoeging ,.schrikt terug voor het op zich nemen van verantwoordelijkheid", welke omschrijving eveneens voorkomt op de tussentijdse beoordelingslijst van 14 Augustus 1952;

Overwegende dat de Raad deze grief juist oordeelt, aangezien de gedingstukken voor die omschrijving niet voldoende grondslag bieden en als zodanig met name niet kan gelden hetgeen voornoemde luitenant-kolonel H. klager heeft verweten, waaruit niet veel meer mag worden afgeleid, dan dat klager er bezwaar tegen had bij het overnemen van materieel verantwoordelijkheid op zich te nemen voor materieel, hetwelk niet in goede staat, verkeerde; hetgeen naar 's Raads oordeel klagers goed recht en tevens zijn plicht was;

Overwegende dat klagers derde en laatste subsidiaire grief is gericht tegen de bij het bestreden besluit gehandhaafde beoordeling, voorkomend op de gewone beoordelingslijst van 3 Juli 1953, dat hij

voor bevordering nog niet was aan te bevelen wegens nog niet geheel verbeterde tekortkomingen;

Overwegende dat deze grief evenwel niet als juist kan m-orden aanvaard, met name op grond van hetgeen hiervoren is overwogen ten aanzien van klagers eerste subsidiaire grief;

Overwegende dat uit het vorenstaande volgt, dat klagers beroep op één punt gegrond en voor het overige ongegrond moet worden verklaard en dat moet worden beslist zoals hierna is aangegeven;

RECIIT DOENDE IN NAAM DEK KONINGIN.

Verklaart het bestreden besluit nietig, voorzover daarbij aan de karakteromschrijving, opgenomen in de gewone beoordelingslijst van 3 Juli 1953, is toegevoegd „schrikt terug voor het op zich nemen „van verantwoordelijkheid" en voorzover deze omschrijving op de tussentijdse beoordelingslijst van 14 Augustus 1952 is gehandhaafd;

Verklaart, dat evenvermelde heoordeling op beide beoordelingslijsten behoort te worden doorgehaald;

Verklaart liet beroep voor het overige ongegrond.

Militair Ambtenarengerecht.

Uitspraak van 28 September 1953.

Voorzitter: Mr S. Wierda; *Leden:* Mrs E. G. van Bisselick en J. J. Boasson;
Militaire leden: D. A. van Hilten en J. M. A. Goedewaagen.

Klager, gewezen luitenant van de (tijdens de bezetting opgerichte) Maréchaussée, verzoekt rechtsherstel van het hem op 16 Mei 1942 verleende ontslag. Klager heeft beroep ingesteld als gewezen burger-ambtenaar, zijnde de Maréchaussée in de bezettingstijd een burger-politiekorps. Militair ambtenarengerecht onbevoegd.

Het militaire ambtenarengerecht laat na, de zaak naar het bevoegde college (ambtenarengerecht te 's-Hertogenbosch) te verwijzen, vermits zulks reeds bij een vorige uitspraak geschiedde en genoemd college, zich eveneens onbevoegd verklarende, de zaak naar het militaire ambtenarengerecht (terug-)verwezen heeft.

Centrale Raad van Beroep: Beroep ingesteld met overschrijding van de termijn van 30 dagen. Ten deze is echter niet beslissend of klager door de eerste rechter is beschouwd als burger-ambtenaar, maar dat de uitspraak is gegeven door het militaire ambtenarengerecht, zodat de militaire ambterzarenwet op de beroepstermijn toepasselijk is, voorschrijvende dat de beroepstermijn tot 4 maanden wordt verlengd wanneer de militaire ambtenaar zich in dienstbetrekking in het buitenland bevindt. Hieraan doet niet af dat klager zich binnen die termijn gedurende enkele dagen met verlof binnen Nederland heeft bevonden.

De Raad verenigt zich met het oordeel van de eerste rechter dat

het Ambtenarengerecht te 's-Hertogenbosch bevoegd is. Verwijzing van de xaak waar dat Ambterzarengerecht.

(M.A.W. art. 1 en 6).

HET AMBTENARENGERECHT TE 'S-GRAVENHAGE,
RECHT SPREKENDE IN MILITAIRE AMBTENARENZAKEN,

in de zaak van J. L. M., wonende te Breda, klager, tegen de Minister van Justitie. verweerder, enz.;

WAT DE FEITEN BETREFT:

Overwegende dat klager op 21 Januari 1952 beroep heeft ingesteld bij het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage tegen een besluit van de Minister van Justitie van 20 December 1951, afd. Pol. Bur. Kab. P. 5090/058 houdende afwijzing van klagers verzoek van April 1951 om rechtsherstel, terzake van het hem als eerste-luitenant der Maréchaussée ingaande 16 Mei 1942 verleende ontslag;

Overwegende dat voormeld Ambtenarengerecht bij mondelinge uitspraak van 12 Mei 1952 zich onbevoegd heeft verklaard van dat beroep kennis te nemen en opdracht aan de Voorzitter heeft gegeven de gedingstukken toe te zenden aan heb Ambtenarengerecht te 's-Hertogenbosch;

Overwegende dat laatstgenoemd Ambtenarengerecht bij uitspraak van 17 November 1952 zich onbevoegd heeft verklaard van het beroep kennis te nemen en aan hetzelfs Voorzitter opdracht heeft verleend de gedingstukken toe te zenden aan het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken. teneinde het ingestelde beroep af te doen;

IN RECHTE:

Overwegende dat blijkens artikel 2 van de Militaire Ambtenarenwet 1931, Titel II van de Ambtenarenwet 1929 overeenkomstige toepassing vindt in militaire ambtenarenzaken;

Overwegende dat hieruit blijkt, dat bevoegd beroep in te stellen bij dit ambtenarengerecht zijn de militaire ambtenaren als zodanig;

Overwegende dat klager, die weliswaar ook ten tijde van het beroep de hoedanigheid bezat van militair ambtenaar, niet als zodanig beroep heeft ingesteld;

Overwegende dat klager immers na kort na de bezetting van Nederland in 1940 als militair op non-activiteit te zijn gesteld, bij besluit van 21 Mei 1941 van de waarnemend Secretaris-Generaal van het Departement van Justitie, gerekend van 15 Juli 1940 is benoemd tot eerste-luitenant der Maréchaussée, uit welke betrekking hij gerekend van 16 Mei 1942 is ontslagen, terzake van welk ontslag hij rechtsherstel heeft gevraagd;

Overwegende dat klager bijgevolg beroep heeft ingesteld als gewezen ambtenaar bij de Maréchaussée, zoals die zich in de bezettingstijd in Nederland voordeed te weten als een burgerlijk politiekorps, hetgeen mede blijkt uit de brief van 5 Juli 1940 van de Deutsche Kominissar fur Demobilmachung der Niederländische Wehrmacht, welke aldus aanvangt:

„Das Korps der Marechaussee tritt mit dem 5.7.1940 aus dem „Verbande des niederländischen Heeres aus und in die Zivilpolizei „über, wie in der Verfügung vom 24. Juni 1940 befohlen.";

Overwegende dat dit Korps der Maréchaussée tijdens de bezetting niet vereenzelvigd kan worden met het tot de bezetting bestaan hebbende Wapen der Koninklijke Maréchaussée, noch met het na de bezetting bij besluit van de Ministers van Justitie en van Oorlog van 17 Augustus 1945 weder opgerichte Wapen der Koninklijke Maréchaussée tot welke beide Wapens klager nimmer heeft behoord;

Overwegende dat klager dan ook beroep heeft ingesteld als ambtenaar in de zin van artikel 1 der Ambtenarenwet 1929, zodat bij gebreke van standplaats als zodanig, het Ambtenarengerecht binnen welks rechtsgebied zijn woonplaats ligt, de bevoegde rechter is en het Ambtenarengerecht, rechtsprekend in militaire ambtenarenzaken, onbevoegd is;

Overwegende dat dit Gerecht de zaak, wijl zij nu reeds eenmaal is verwezen naar het Ambtenarengerecht te 's-Hertogenbosch niet nogmaals daarheen kan verwijzen en bijgevolg moet volstaan met onbevoegdverklaring van het beroep kennis te nemen;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN,

Verklaart zich onbevoegd van het beroep kennis te nemen.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 23 Februari 1954.

Voorzitter: Mr J. *H.* Kuiper; *Leden:* Mrs A. Blom en Dr T. Kruijff.

(Zie de uitspraak hiervóór).

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP:

enz.,

WAT AANGAAT DE FEITEN VAN HET TWISTGEDING:

enz.,

IN RECHTE:

Overwegende dat de Raad allereerst heeft te beantwoorden de vraag, of eiser in het door hem bij deze Raad ingestelde hoger beroep kan worden ontvangen, hetwelk afhangt van het antwoord op deze andere vraag, welke beroepstermijn eiser in deze had in acht te nemen; zijnde immers het onderwerpelijke hoger beroep ingesteld met overschrijding van de termijn van 30 dagen. genoemd in artikel 106, lid 1, der Ambtenarenwet 1929;

Overwegende dat voor de Raad op grond van de gedingstukken vaststaat, dat eiser in April 1951 een verzoek om rechtsherstel ingevolge de Wet rechtsherstel overheidspersoneel 1946 heeft ingediend terzake van het hem met ingang van 16 Mei 1942 verleende ontslag als le luitenant der maréchaussée, in welke betrekking eiser bij besluit van wnd. Secretaris-Generaal van het Departement van

Justitie, d.d. 21 Mei 1941, gerekend van 15 Juli 1940, was benoemd;

Overwegende dat het bestreden besluit derhalve is genomen ten aanzien van eiser in zijn hoedanigheid van gewezen le luitenant der maréchaussée en niet in zijn qualiteit van majoor der Koninklijke Landmacht, als hoedanig eiser met ingang van 1 November 1948 is benoemd bij Koninklijk Besluit van 25 October 1948;

Overwegende nu dat het antwoord op de vraag, welke beroepstermijn te dezen door eiser in acht genomen behoorde te worden, naar 's Raads oordeel niet afhangt hiervan, of het bestreden besluit met betrekking tot eiser is genomen in een hoedanigheid van gewezen ambtenaar in de zin der Ambtenarenwet 1929, dan wel in een qualiteit van gewezen militair ambtenaar in de zin der Militaire Ambtenarenwet 1931, waarvoor beslissend is, of de maréchaussée, bij welke eiser was benoemd en ontslagen, moet worden aangemerkt als een burgerlijk palitiecorps dan wel als een militaire eenheid;

Overwegende toch dat het onderhavige hoger beroep is ingesteld naar aanleiding van een uitspraak van het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, en artikel 2 der Militaire Ambtenarenwet 1931 bepaalt, dat titel II der Ambtenarenwet 1929 in militaire ambtenarenzaken overeenkomstige toepassing vindt, met inachtneming van het bepaalde in de paragrafen 2 tot en met 4 van titel II der Militaire Ambtenarenwet 1931:

Overwegende nu dat naar 's Raads oordeel het onderwerpelijke hoger beroep althans met betrekking tot de termijn voor hoger beroep moet worden aangemerkt als een militaire ambtenarenzaak, gelijk bedoeld in voormeld artikel 2 der Militaire Ambtenarenwet 1931:

dat toch de beroepen uitspraak door het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, is — en, gegeven het dictum der voormelde uitspraak, d.d. 17 November 1952, van het Ambtenarengerecht te 's-Hertogenbosch, ook moest worden — berecht als een militaire ambtenarenzaak in evenvermelde zin, aan welke berechting dan ook, ingevolge het bepaalde in artikel 5, lid 1, der Militaire Ambtenarenwet 1931, twee militaire leden hebben deelgenomen;

dat nu artikel 105, lid 1, der Ambtenarenwet 1929, welke bepaling ingevolge meervermeld artikel 2 der Militaire Ambtenarenwet 1931 van overeenkomstige toepassing is, inhoudt, dat ieder der partijen bevoegd is tegen een door een Ambtenarengerecht gewezen eindvonnis hoger beroep in te stellen;

dat derhalve in casu slechts sprake kan zijn van partijen in een militaire ambtenarenzaak, waaraan niet afdoet, dat in de beroepen uitspraak is beslist, dat eiser, toenmaals klager, beroep heeft ingesteld in zijn hoedanigheid van ambtenaar in de zin der Ambtenarenwet 1929;

Overwegende nu dat in artikel 6 der Militaire Ambtenarenwet

1931. voorkomende in paragraaf 4 van titel II dier wet, is bepaald, dat de termijn, waarbinnen beroep — waaronder in die bepaling het hoger beroep is begrepen — moet worden ingesteld, vier maanden hedraagt, indien de militaire ambtenaar zich in dienstbetrekking buiten het Rijk in Europa bevindt;

Overwegende dat onbetwist vaststaat, dat eiser zich in dienstbetrekking in Duitsland bevond ten tijde. dat de beroepen uitspraak werd gewezen en daarna, zodat voor hem in casu een beroepstermijn van 4 maanden gold; waaraan niet afdoet, dat eiser zich gedurende enige dagen binnen die termijn van 4 maanden met verlof in Nederland heeft bevonden;

Overwegende dat het hoger beroep door eiser is ingesteld binnen meervermelde termijn van 4 maanden, zodat, waar de Raad ook overigens geen gronden bekend zijn geworden, welke tot niet-ontvankelijkverklaring van het door eiser ingestelde hoger beroep zouden moeten leiden, hij in dat beroep inoct worden ontvangen;

Overwegende nu ten aanzien van de hoofdzaak, dat de Raad zich verenigt met en overneemt de gronden. welke in de beroepen uitspraak zijn aangevoerd voor de beslissing, dat eiser te dezen beroep heeft ingesteld als (gewezen) ambtenaar in de zin der Ambtenarenmet 1929;

Overwegende dat de Raad zich eveneens verenigt met het oorcleel van de eerste rechter, dat het Ambtenarengerecht te 's-Hertogenbosch bevoegd is van het onderwerpelijke twistgeding kennis te nemen:

Overwegende dat al het vorenstaande moet leiden tot de navolgende beslissing:

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart eiser ontvankelijk in het door hem ingestelde hoger beroep:

Bevestigt de uitspraak waarvan beroep;

Verwijst het geding ter verdere behandeling naar het Ambtenarengerecht te 's-Hertogenbosch.

REDACTIONEEL GEDEELTE.

Qualificatie-perikelen.

Van Mr R. BICHON VAN IJSSELMONDE te Zutphen ontvingen wij de volgende beschouwingen:

De opmerking van Mr J. H. VAN OVERBEEK (M.R.T. XLVII. blz. 358) vindt blijkbaar haar grond in de overtuiging, dat de qualificatie dient te volgen den tekst van, wat hij noemt, het strafsanctie-artikel, zo althans niet de delictsomschrijving en de sanctie in één artikel zijn ondergebracht of de wetgever zelf aari het feit een qualificatie gaf.

Deze opvatting schijnt een veel verbreide te zijn, doch zij is niet juist. Ik moge den belangstellenden lezer hiervoor verwijzen naar de noot van I'. onder H.R. 21 Maart 1938, N.J. 1938/1073.

De qualificatie kan morden ontleend zowel aan den tekst van het „strafsanctie-artikel" als aan dien van het concrete gedragsvoorschrift of verbod.

Zo zien wij dan ook naast qualificatie.; van de eerste soort als: „Overtreding van ern voorschrift, gesteld bij of krachtens art. 6 b „Besluit Algemeen T'estigingsverbod Kleinbedrijf 1941" (H.R. 1952/658), „Handelen in strijd met de bij of krachtens art. 11 b „Vestigingswet Kleinbedrijf 1937 gegeven verbod" (H.R. 1954/281) „Overtreding van art. 25 Wegenverkeerswet" (H.R. 1953/594), qualificaties van de tweede soort, als: „In de gemeente W. waren „afleveren, ten aarizien waarvan niet voldaan is aan de eisen, ge„steld krachtens dc Warenwet, inet uitzondering van art. 16 dezer „Wet" (H.E. 1953/140), „Het voorhanden hebben van een vuur„wapen" (H.R. 193511326) en „Als bestuurder van een motor„rijtuig daarmede over een weg rijden, terwijl hij verkeert onder „zodanigen invloed van het gebruik van alcoholhoudende drank, „dat hij niet in staat moet worden geacht het motorrijtuig naar „behoren te besturen" (H.R. 1954/38). De opsomming van deze enkele, willekeurig gekozen voorheclclen is nog inet tientallen andere aan tc vullen.

Onverdiend en onjuist komt mij dan ook voor Mr VAN OVERBEEK's disqualificatie van de qualificatie, gegeven door den Krijgsraad te Velde Oost (vonnis 27 Nov. 1952, M.R.T. XLVI, blz. 630). De Krijgsraad volgde — en had daartoe het volste recht — de delictsomschrijving van art. 12, lid 1 van het Deviezenbesluit 1945. Zou de Krijgsraad niet over het hoofd gezien hebben dat het door hem aangehaalde art. 32 van evengenoemd besluit was ingetrokken tengevolge van het bepaalde in art. 71 Wet Ec. Delicten, zo zoude zulks aan de gegeven qualificatie niets veranderd hebben. De delictsomschrijving toch is niet gewijzigd. Wel had de qualificatie dan ook, onder gebruikmaking van artt. 1 en 2 Wet Ec. Del.. hebben kunnen luiden: „Overtreding van voorschriften, gesteld. bij (of „krachtens) het Deviezenbesluit 1945" of „Overtreding van (het „verbod gesteld in) art. 21, lid 1 van het Dev.besl. 1945". Al naar den persoonlijken smaak kan m.i. het zojuist tussen haakjes geplaatste in de qualificatie worden opgenomen of weggelaten.

Mijn persoonlijke voorkeur gaat uit naar een zodanige qualificatie, waaruit het begane delict duidelijk kenbaar is. Ik zou derhalve bij voorkeur qualificercn naar het overtreden gedragsvoorschrift of verbod (dus evenals de Krijgsraad Oost deed) of tenminste in de yualificatie het overtreden artikel willen vermelden, derhalve niet gebruiken een qualificatie als b.v. „Overtreding van voor„schriften, gesteld bij of krachtens....". Aan een yualificatie van de laatste soort toch heeft men, wanneer men haar leest in strafregister, straflijst of documentatiekaart, zo bitter weinig.

De puzzle, waarvan de President van den Krijgsraad te Velde West gewag maakte in N.J.B. 1954 blz. 398 en welke ZEd. oploste rloor in een smokkelzaakje, gepleegd door twee militairen, te gebruiken de qualificatie „Medeplegen van eeu economisch delict ,als „misdrijf begaan, terwijl het betreft een economisch delict bedoeld „in artikel 1 onder 1° sub j van de Wet op de Economische Delic- „ten", heeft dien President waarschijnlijk zoveel hoofdbrekens gekost, omdat hij geplaatst werd voor de moeilijkheid het te laste gelegde opzet in de qualificatie te verwerken. De delictsomschrijving in art. 21 Deviezenbesluit toch rept daarvan niet. Toch lijkt het mij geen bezwaar dit geval te qrxalificeren als: „Medeplegen van het „misdrijf: opzettelijke invoer (c.q. uitvoer) van goederen, anders „dan onder overlegging van door den Minister van Financiën aan- „gegeven documenten aan de ambtenaren der invoerrechten en ac- „cijnzen" of: „medeplegen van: overtreding van het voorschrift „gesteld in artikel 21 lid 1 Dev.besl. opzettelijk begaan", welke laatste overweging aansluit aan art. 2 W.E.D.

Overigens wordt de verzuchting door genoemden President geslaakt. n.l. dat de samensteller der wet. alvorens deze te maken, verstandig had gedaan eerst een tijdje stage te maken als griffier bij een strafkamer, onder de vigueur van Se na-oorlogse wetgeving wel meer door de Rechterlijke Macht geslaakt, niet alleen t.a.v. de Wet op de Economische Delicten zelf.

Wetten moeten nageleefd worden.

Een arrest van het Gerechtshof te Amsterdam van 22 October 1952 (Ned. Jurispr. 1954 no. 394) geeft oris aanleiding de aandacht te vestigen op een afwijking van een wetsbepaling, tegen welke in de militaire rechtspraak ook wel gezondigd is, nl. de toepassing van het via art. 74 Inv. M.S.T. ook voor het militaire strafprocesrecht geldende art. 342 Sv. volgens hetwelk als bewijsmiddel worden beschouwd getuigenverklaringen welke ter terechtzitting zijn afgelegd. [1])

In een in hoger beroep behandeld vonnis van de Politierechter te Amsterdam bleek dat als bewijsmiddel was gebezigd de verlilaring van een niet door hem ter terechtzitting gehoorde getuige (R.Z. 92, R.L. 94).

Het Hof overwoog torn o.a. „dat hiermede is gehandeld in strijd „met een wezenlijk beginsel van strafprocesrecht inhoudende, dat, „behoudens de in de wei neergelegde uitzonderingen, voor de bewijs- „levering in aanmerking komen ter terechtzitting afgelegde ver- „klaringen van getuigen, slechts voorzover zij zijn afgelegd gedu- „rende liet onderzoek ter terechtzitting voor de rechter zelf. die naar „aanleiding van dat eigen onderzoek beraadslaagt en uitspraak „doet; . . . .

[1]) M.R.T. XLVII, blz. 218.

„dat aan deze duidelijke en dwingende voorschriften haar hete-
„kenis niet mag worden ontnomen langs de weg van art. 344, aanhef
„en onder 2° Sv., gelijk de I'olitierechter. die volgens het proces-
„verbaal der zitting van 23 November 1951 mededeling heeft gedaan
„van de korte inhoud o.m. van het proces-verbaal van de openbare
„terechtzitting van (een andere) Politierechter te Amsterdam dd.
„3 Augustus 1951 blijkbaar heeft willen doen;"

Reden om welke het vonnis waarvan beroep werd vernietigd.

In dit Tijdschrift is menigmaal op dergelijke vrijmoedigheid van onze militaire strafrechters de aandacht gevestigd. Zij is in strijd met de door de wetgever bedoelde persoonlijke en rechtstreekse ondervraging door de rechter of de rechters, welke de wet ook hiervoor nodig heeft geacht.

Zoals Sv. enkele uitzonderingen heeft toegelaten, zo is in de militaire sirafprocedure één uitzondering bekend, geformuleerd in de artikelen 166 R.Z. en 161 R.L. Met het oog op deze mogelijkheid — welke vroeger alleen werd toegepast indien getuigen wegens dienstaangelegenheden niet ter terechtzitting konden verschijnen — moeten alle voor dc officier-commissaris afgelegde getuigen-verklaringen door een na-red bevestigd worden.

R. C.

Een Amerikaans doodvonnis.

Toevallig kreeg ik in handen het nummer van 19 Juni 1984 van liet Engelse tijdschrift Picture Post, in welke aflevering een beschrijving voorkomt van d~ veroordeling tot de doodstraf door de kogel van een „private" van het Amerikaanse leger-onderdeel, dat in de laatste wereldoorlog op Duits grondgebied dienst deed.

Zoals in een tijdschrift als dit gebruikelijk is, wordt het grootste gedeelte van het verhaal gevuld met een levensbeschrijving van deze geëxecuteerde, welke hier niet behoeft te worden herhaald.

Merkwaardig ook voor onze lezers zijn enkele militair-rechtelijke bijzonderheden, welke hierna volgen.

Volgens de schrijver WILLIAM BRADFORD HUIE zijn op het Europese oorlogsterrein 96 Amerikaanse militairen ter dood veroordeeld. Van deze werden 95 „hanged" en één doodgeschoten. Deze ene was niet eens een dief, moordenaar of oorlogsmisdager, hij was....een lafaard, die deserteerde.

Van de 2.670.000 geoefende militairen waren er 40.000. die er in geslaagd waren om niet deel te nemen aan gevechten met de vijand, onder andere door het plegen van desertie „before the enemy", en van deze werden er 49 van de ter dood veroordeelden geexecuteerd nadat hun vonnissen „were approved by the convening „authority";, onze fiat executie. Het geringe aantal geëxecuteerden verklaart de schrijver aldus: „it was widely held that the people of „the United States no longer denianded — indeed, would no longer „tolerate—the extreme penalty for a citizen who refused to fight".

Alzo werden vele opgelegde doodstraffen verzacht. Maar het ene, dat in de beschrijving besproken wordt, bleef ongewijzigd.

De veroordeelde in quaestie was .,a friendly, good-hearted kid. „Weak as dish—water—sure—scared—insecure. . . .but we thought .,he had a g-ood chance because he did not hate." Maar het kwam anders uit.

Toen hij in dienst moest komen, werd al voorspeld. dat, indien hij aan het gevechtsfront de eerste granaat hoorde barsten en niemand in de buurt was „to hold him by the hand", dan zou hij een van beiden doen: „he 's either going to freeze righf there in the bottom „of the (digged) hole. or else he 's going to jurnp out and run." Hij had behoefte aan iemand, die in staat was „to supply some of the „strength that he didn't have".

Op 7 November 1943 werd hij opgeroepen om de voor militaire dienst nodige geneeskundige keuring te ondergaan. Hij werd goedgekeurd en ingedeeld bij een divisie, welke op 7 Augustus 1944 naar Noord-Frankrijk werd gedirigeerd. Reeds aan boord van het transportschip toonde hij zijn voornemen. Bij het schoonhouden der geweren zeide hij tegen een kameraad: .,I don't know why the hell I'm „cleaning this rifle. I never intend to fire it." Ofschoon die makker hem waarschuwde en hem tot voorzichtigheid aaninaande, deserteerde hij op 25 Augustus 1944 toen zijn onderdeel hij Elbeuf in gevecht geraakte en verschool zich in een Frans hospitaal. De volgende dag sloot hij zich aan hij de Canadian I'rovost Corp.. welks commandant hem na verloou van zes weken kon overleveren aan een Amerikaanse troepenafdeling.

Aan de commandant van deze afdeling verhaalde hij zijn wedervaren en voegde hieraan toe: „If I'd had to go out there again I'd ,run away". Toen deze commandant hem antwoordde. dat hij niets voor hem kon doen. 'deserteerde hii andermaal zonder een schot te hebben gelost, iets dat meer voorkwani.

Op 28 October 1944 werd hij gevat en opgesloten in afwachting van zijn terechtstelling voor de lirijgsraad. De General Court Martial kwam op 11 November 1944 bijeen en stelde als dag voor de behandeling der zaak vast 28 November d.a.v.

Bij zijn verhoor ter terechtzitting bekende hij volledig schuld: „he had run away from his duties as a rifleman. . . .and he mould ..run away again." Het vonnis volgde op 14 December en werd geapprobeerd op 27 December.

Hierna werd de zaak tussen 27 December 1944 en 6 Januari 1945 onderworpen aan revisie door zeven „army lawyers" in Parijs en ondanks een op 29 December ingediend gratirverzoek bevestigde de toenmalige opperbevelhebber Generaal Eisenhower hel doodvonnis en beval de tenuitvoerlegging. Overgebracht naar de „regimental .,area" kwam hij op 31 Januari voor het vuurpeloton.

Dit vuurpeloton bestond uit twaalf man. allen uitgezocht uit de „expert riflemen" van de troep. Elf geweren werden met scherp geladen en één bleef „blank". De geweren werden „shuffled round"

zodat niemand wist, wie hel „blank"-geweer in handen kreeg. De geestelijke, die hem bezocht had, rapporteerde aan de commandant van het vuurpeloton, dat de veroordeelde verzocht had dat de schutters „shoot straight and get it over with fast". Tegen de muur gezet, vertoonde de in de houding staande veroordeelde geen teken van emotie.

Het salvo weerklonk en dc door elf kogels getroffene viel bewusteloos neer, doch was nog niet dood. Geen kogel had zijn hart getroffen. ne schutters zagen hem tweemaal „struggle up" en men overmoog de geweren opnieuw te doen laden. Doch de aanwezige medicus achtte dit niet nodig: het overlijden zou spoedig volgen. Hetgeen inderdaad gebeurde.

De emotie was blijkbaar groter bij het vuurpeloton dan bij de veroordeelde: toen de geestelijke verzocht ern tweede salvo gereed te maken, antwoordde de commandant hem met de ıı-oorden: .,take it „easy, Padre, none of us is enjoying this"! [1]) R.C.

Engeland en de E.D.G.

Op 10 Maart 1934 bevatten verschillende dagbladen berichten over een nieuwe concessie, welke Engeland zou overwegen met betrekking tot een Britse brigade bij de E.D.G.

Na te hebben vermeld dat Engeland aan de van verscheidene zijden uitgeoefende aandrang om troepen ter beschikking van het Europese leger te stellen of zelfs deel te nemen aan de E.D.G., tot dusverre niet heeft willen voldoen, vermelden die berichten, dat de eerste minister thans een nieuwe concessie zou overwegen met als grote lijnen o.a.:

1°. een Britse eenheid zou ter beschikking worden gesteld van de E.D.G.;

2°. zij zou echter slechts onder contrôle blijven van de Hoge autoriteit voor een tijdsduur, die niet langer kan zijn dan die van het verblijf van de Britse troepen in Europa;

3°. zij zou niet in het Europese leger morden opgenomen en haar Britse karakter en uniform bewaren;

4°. enz.

De concessie lijkt niet veel op wat men hieronder pleegt te verstaan. Engeland wenst medezeggenschap „op alle verdiepingen" van het Europese leger, onder welke de Britse overheid begrijpt; het zo spoedig mogelijke terugtrekken van Britse bezettingstroepen — en dan ook van de sub 1° bedoelde eenheid — uit Europees territoir. Maar vooral niet integreren van de Britse krijgsmarht! Wel dwarskijken maar niet meedoen!

---

[1]) Deze beschrijving is ontleend aan W. B. Huie: The execution of private Slovik, The New American Library. Een interessante beschouwing over dit boek lazen wij in de Nieuwe Rotterdamsche Courant van Donderdag 19 Aug. 1954. (Red. M.R.T.)

Is dit een te verantwoorden houding van een Staat, die Partij is van de N.A.V.0.-combinatie, in beginsel berustend op deze integratie evengoed als de E.D.Q., welke bestemd is om op te gaan in de N.A.V.0.-krijgsmacht? Ook deze krijgsmacht moet haar waarde en betekenis ontlenen aan eenheid door integratie. R. C.

Nationale Reclasseringsdag 1954.

Evenals vorige jaren zal het Naiioiiaal Bureau voor Reclassering ook dit jaar een Nationale Reclasseringsdag houden, en wel op d October 1954. Het doel is. oni de reclasseringsgedachte onder het volk te verbreiden en voorts oin een beroep te doen op de offervaardigheicl van het volk om het reclasseringswerk mogelijk te maken.

Wat de reclassering wil? Trachten de misdadiger terug te brengen in de maatschappij. Hei zijn vaak omstandigheden, u-elke een mens tot misdaad brengen. Pakkend werd dit beschreven door Caryl Chessman, een misdadiger die sindsdien algemeen bekend werd als „het genie van de dodencel", een man, ter dood veroordeeld wegens het kidnappen van twee vrouwen.

Zeven en twintig jaar oud bracht hij ongeveer de helft van zijn leven in verbeteririgstehuizen en gevangenissen door. Zes jaar lang wacht hij nu reeds in de .,Dodencel 2455" op zijn terechtstelling, die mede door de ongelooflijk knappe wijze, waarop hij zichzelf verdcdigt. al bij herhaling is uitgcstelcl. In die tijd schreef hij een heklemmend boek, dat — een levensbiecht en een aanklacht tegelijk — uniek is in de geschiedenis van de misdaad. Dit boek geeft als geen ander antwoord op de pijnigende vraag: Hoe wordt een mens een misdadiger?

.,Het lot kan een mens breken" — dat is Chessmans eerste these. En het lot brak hem. Het brak hem zó, dat hij naar waarheid op de weg der misdaad werd geslágen. Dit overkwam Caryl Chessrnan en uit zijn kokende woorden haal je deze ellendige zekerheid, dat een dergelijk noodlot een ieder van ons even onbarmhartig kan treffen. En dat ook mij dan een wrak, een dief en zelfs een moordenaar zouden kunnen zijn. Onder die slagen leert Caryl Chessman het leven en de mensen haten met verschroeiende kracht. De haat is voortaan zijn enige vriend en raadgever. „Al mijn misdaden kwa-
„men voort uit mijn haat tegen het lot, dat van mijn vroegste jeugd
,.af tegen mij samenspanrle", schrijft Chessman en je gelooft hem, omdat zó alleen een mens kan schrijven, die van aangezicht tot aangezicht met de Dood staat en nu naakt zijn eigen ik ziet. .,Ik zou
„u om genade willen smeken; ik geloof, dat ik nu levend meer
„waard ben dan dood. De lange jaren in de gevangenis hebben in
„mij de bitterheid, de haat en het dierlijli geweld met mortel en al
,.uitgerukt. Ik heb leren inzien, wat het probleem van de misdaad
,.betekent en ik ben besloten het onder woorden te brengen als mijn

„aandeel in zijn oplossing. Dit boek is er hei begin van en niisschieri „.is het ook wel het begin van mijn weg uit het duister."

Zijn biecht verwart je, verbijstert je en vervult je niet een grondeloos medelijden jegens deze en andere Chesmans, die doodden, onidat het leven. het fatsoen en de hoop in henzelf éérst werden gedood.

Ook Nederland kent dezulken en mischien verkeert hij in onze eigen kring, maar weten we het pas als zijn haat jegens het noodlot met vernietigende kracht naar buiten breekt. . . .

Déze Chesmans zullen echter misschien niet in zulke grandioze en onverbiddelijke bewoordingen zich Bunnen leegschrijven om daarmee de aandacht van de wereld te vestigen op hun lot. Maar wanneer begint dan voor hén de weg uit het duister?

Wanneer u, die deze regels leest. het wil! Want ook tot deze overtuiging kom je door de lezing van Chesmans ontstellende boek. Hoc anders zou het leven van deze jongen iminers zijn verlopen, wanneer hij, na zijn eerste diefstal, dadelijk in zijn inoeilijkheden was opgevangen door milde, begrijpende mensen, die hern weer een reden van bestaan hadden gegeven en geloof in zichzelf? Dat was in elk geval een kans voor hem geweest op weer een nuttig, constructief en menswaardig leven. En zou u deze Chessinan die kans hebben willen, hebben kunnen neigeren, zo u in de gelegenheicl was geweest het uwe ertoe bij te dragen?

Alleen wie een hart heeft, harder dan steen, zou hierop onverbiddelijk néé kunnen zeggen. U kúnt Chessman helpen! De Chessmans van Nederland, die niet kunnen schrijven, maar gevangen in de eenzaamheid van hun cellen en hun bittere gedachten bidden om een mens, die hen begrijpen kan en helpen wil. U kunt die mens zijn. Door een geldelijke gift aan het Nationaal Bureau voor Reclassering, dat voor alle reclasseringsinstellingen in Nederland, zoals ieder jaar, straks weer een Nationale Reclasseringsdag organiseert om die gelden in te zamelen. Het geld, dat nodig is om de Chessmans van Nederland voor erger te behoeden. Zij vragen om ten kans. Weiger hun die kans niet, maar stel de mannen en vrouwen van onze Reclassering in staat uit die geestelijke wrakken weer gezonde, arheidslustige mensen te maken, temidden van een begripvolle omgeving. Chessman vraagt het u, als hij aan het einde van zijn biecht schrijft: „Gauw komt de nacht. Voor mij zal het mis-„schien de nacht zijn, die nooit eindigt. Maakt het iets uit?" Dóet het u wat? Doen de Chessmans u wat? Hei antwoord ligt bij u!

INGEKOMEN BIJDRAGEN,

Weg met kielhalen en van de ra vallen.

Een bijzonder Wetje van 1834 tot rnitigatie van straffen voor het lager Marinepersoneel, nu een eeuw geleden afgekondigd,

door

A. HALLEMA.

Dat is de Wet van 28 Juni 1834, nu dus een eeuw geleden afgekoncligd „houdende eenige veranderingen in het bestraffen van mis-„drijven door het krijgsvolk te water gepleegd".

Het staal er zo laconiek voor onze tijd. eigenlijk beschamend, dat zó lang nog bleven gehandhaafd uitgesproken barbaarse straffen uit een grijs verleden, enkel en alleen oin onze dappere Jantjes mores te leren, als zij het aan boord of aan de mal al te bont hadden gemaakt. Maar is het niet juist zo vaak die zede der voorvaderen, mos maiorum, aan boord en op zee. waarin de landrot zich vergist, waarop hij eigenlijk weinig kijk heeft, ook niet door het lezen der meest vlot geschreven rnarineronians uit de 17de eeuw? Daarvoor is nodig gedegen studie onzer marinegeschieclenis, meer nog, het zich geheel inleven in het wel en wee van onze vloot en in haar werk in de voorbije eeuwen.

More maiorum, naar voorvaderlijk gebruik, was het in de gedachtengang van die voorouders volkornen reclelijk. billijk en rechtvaardig, dat kielhalen en van de ra vallen, het laarzen en aan de mast klinken, gelijk niet zelden, na vooraf een gebed te hebben gedaan en in elk geval ria het deftig uitspreken van hel vonnis geschiedde met de slachtoffers aan boord, die zich ernstig misdragen en tegen de krijgstucht gezondigd hadden.

En toen kwam daar dan eindelijk in 1854 zo opeens uit de lucht vallen de verzachting blijkens art. 1 van de aangehaalde wet:

„Wij Willem III enz.

„De straffen van kielhalen en van de ra vallen worden afge-„schaft[n].

Wat daarvoor in de plaats kwam, volge beneden, doch reeds thans worde even vastgesteld, dat dooi die afschaffing en verder doorgevoerde mitigatie van straffen met een eeuwenoude traditie bij de marine werd gebroken. Met de herinnering aan een verwant wetje, in hetzelfde jaar 1854 afgekondigd, n.l. de slechts ééri dag jongere wet van 29 ,Juni van dat jaar. „houdende eenige verandc-„ringen in de straffen op misdrijven gesteld", komt men gemakkelijk tot het inzicht. dat er, ook een eeuw geleden, zich op het stuk van straffen en berechten meer humane ideeën hadden baan gebroken en dat allengs ons gehele strafstelsel op de helling werd gebracht.

Immers volgens de laatst aangehaalde wet werd voor de berechting van de gehele burgerbevolking besloten tot afschaffing van de

verbeurdverklaring van goederen der gevonnisten, het stellen onder hijzander toezicht der hoge politie, de levenslange en tijdelijke dwangarbeid, [nu nog wel hij diverse cultuurvolken toegepast], de hrandmerking, de straf van de kaak, de straf van ontzetting van hurgerschapsrechten en de onbepaalde vonnissen van confinement, correctie en oritzegging van inwoning. Ook op dit gebied werd dus met een rijkgeschakeerde traditie van eeuwen gebroken. En waarom dan niet met die van het ..zeevolk" of, zoals men het destijds nog steevast placht te zeggen. het ,.krijgsvolk te water". De diepere ondergrond ervan en wat er aan hetere strafmiddelen voor in de plaats werd gesteld, vereist onzerzijcls natuurlijk de nodige toelichting, waarbij wij ons dan beperken tot de afschaffing der inhumane straffen bij de Marine en de toepassing van het jus subsidiarium, waarvan in dit geval, ook blijkens de daarop volgende en toelichiendc circulaire van de Minister van Marine, Z.Exc. J. ENSLIE, d.d. 8 Juli 1854, wel een bijzonder ruim gebruik werd gemaakt.

Doch eerst de inhoud van het merkwaardige Wetje van de 28ste Juni 1854, waarvan de tekst zo maar niet voor het grijpen ligt. En wie zich even bezint op het voor ons gevoel en opvatting van het doel der straf: leed, ja maar oin te *verbeteren,* dus zo inhumane karakter van kielhalen en van de ra vallen. zal ook tot de conclusie komen, dat dit slechts tien artikelen tellende wetje, waarbij de reeds genoemde Minister van Marine zelf nog in een circulaire toelichtirig, verklaring en aanvulling gaf, een belangrijk keerpunt betekende voor de strafwetgeving hij onze vaderlandse zeemacht. We zullen daarom de Wet hier artikelsgewijze afdrukken en daaraan het nodige commentaar toevoegen bij elk der opvolgende artikelen.

Art. 1 ..De straffen van kielhalen en van de ra vallen worden .,afgeschaft".

Kielhalen is een werkwoordelijk begrip in de dubbele betekenis van 1° het schip schoonmaken en kalfaten door de kiel boven water te brengen en 2° een persoon onder de kiel van het schip doorhalen bij wijze van straf, symbolisch om de gestrafte op deze hardhandige wijze te reinigen van de misdaad! Euphemistisch wordt de uitdrukking nog onder het volk gebruikt als: hij is gekielhaald, voor: door en door nat gemaakt, om hem a.h.w. schoon te spoelen, te reinigen van vuil en zedelijke besmrtting, maar de werkelijkheid was wel even rauwer en wreder.

En hoe echt Nederlands dit woord als straf- en scheepsterm is, bewijst wel het feit, dat het in minstens vier buurtalen letterlijk uit het Nederlands is overgenomen: Duits *kielholen,* Engels to *keelhaul,* Deens *kjölhale,* Zweeds *Kölhaia.*

Om niet te veel ruimte te vragen, willen we ons hier nu verder bepalen tot de hetekcnis van kielhalen als term in het militaire strafrecht.

De toepassing er van beschreef de 19de eeuwse reisheschrijver C. BE JONG in zijn welbekende ,,*Derde Reize naar de Middelland-*

.sche zee in de *jaren 1786, 1787* en *1788*", Haarlem, 1810-'12 (dl. I, 77), waaruit alleen dit, (want deze auteur heeft omtrent het kielhalen op de vloot blijkbaar heel wat meegemaakt en beschreven, dat voor geinteresseerden bij de toepassing van het militaire strafrecht in heb verleden van belang is): .,Het kielhalen. Aan de beide nokken .,der groote ra zijn blokken genaaid. waar door een touw geschoren ,,is, dat onder de kiel doorloopt. Aan of liever langs dit touw wordt ,,de gevonniste, nu alvorens tot op het hemd en de onderbroek ont-..kleed te zijn. en een soort van harnas van lood. opzettelijk hiertoe .,vervaardigd. aangetrokken te hebben vastgebonden, op zoodanige .,wijzen. En dan volgt de verdere beschrijving van het hardhandig ,,ophalen en laten zakken en onder de kiel doorhalen van de gestrafte [1]). Het Nederlands groot woordenboek (officieel ,,\Voorden-,.boek der Nederlandsche Taal", dl. VII. kolom 2768) vat die hele uitvoerige beschrijving van DE JONG en andere auteurs over het kielhalen en zoals het nog in de eerste helft der 19de eeuw geschiedde, kernachtig in het volgende samen: ..De persoon, die aldus ..gestraft werd. opzettelijk daartoe (in oliegoed) gekleed en met lood ,,(eerder met *kettingen*) sterk bezwaard; met de handen, boven 't .,hoofd rechtstandig uitgestrekt, onbeweeglijk aan een touw (wip-,,per) vastgebonden, met dit in wijde bocht onder 't schip door-,,hangend touw, snel. eens of meermalen bij wijze van straf onder ,,de kiel doorhalen of -trekken".

De hiervan afgeleide scheepsuitdrukkingen il1 onze taal overgebracht: iemand onder de kiel halen of doorhalen, onder door de kiel halen of trekken, onder de kiel door moeten. hebben dan ook alle betrekking op het kielhalen als straf. Een oudste voorbeeld of toepassing er van vindt men bij DE JONGE. in diens reeds in het vorige jaar in het .,Marineblad" beschreven .,*Geschiedenis van* het *Neder-,landsche Zeewezen*", (dl. I, 2e druk).

,,Die zyn provande ofte een anders provande over bort worpe ,jegens zynen (diens) mille, dien sal men onder den kiele deur-,,trecken", waarvan de schrijver op o.i. goede gronden vrronderstelt. dat deze bewijsplaats dateert van 1321 of daaromtrent. Eerst geschiedde dat eenmaal. naderhand. vooral als verzwaring der straf. driemaal; ,,op peyne van driemael onder den kiele deurgetoghen ,,te worden", was een der vele, algemeen gangbare strafbedreigingen van de 17de eeuwse Articulbrief [2]). De dichter. in SCHEURLEER's ,,Van varen en vechten" geciteerd, had op iets dergelijks het oog, toen hij schreef:

,,Laet sulcks niet meer geschien,
,,Of ick sweer u bij mijn eere,
,,Ghy sult onder al door de kiel".

---

[1]) ,,Men haalt hem (den straffeling) eerst langzaam, om hem onder de ,,kiel door te halen, en naderhand, wanneer men berekenen kan, dat hij er ,,onderhenen is, gezwind naar boven" (C. de Jong, Derde reize naar de Middellandsche Zee, I, 78).

[2]) Groot Placcaatboek, dl. II, fol. **194** op het jaar **1636.**

Ook bij VONDEL is kielhalen te vinden als een der zwaarste straffen voor soms niet eens zeer ernstige misdrijven, maar dan wel speciaal op recidivisten toegepast:

„Men strafter [3]) dievery, twist, vloecke en gevecht
„Met dagh [4]), met vangenis, kielhalen, boeyen, slagen".

De Articulbrief spreekt echter van bedrog in veel ernstiger vorm, chantage, afdreiging, zware mishandeling, verzet, ernstige insubordinatie. Het was dan ook de straf, die in graad volgde op de doodstraf. niet alleen in de 17de en 18de eeuw doch ook nog in het begin der vorige, blijkens het „Bijvoegsel op het Staatsblad" van *1815.* „De straffen voor het krijgsvolk te water zijn: 1° Straffe des „doods met den kogel; 2° Kielhalen en laarsen." Volgens NICOLAAS WITSEN's „Aeloude en hedendaegsche Scheeps-bouw en bestier" (Amsterdam, 1671) had het kielhalen als straf een nog oudere geschiedenis dan 1) JONGE het in zijn „Zeewezen" gelieft voor te stellen: „Het kiel-haelen is te dier tijdt (bij de *Ouden*) voor een „straffe der schepelingen gelijk als heden (dus ± 1671) in gebruik „geweest, zoo wel dwars onder deur als langsscheeps". Vooral op de kleine schepen geschiedde het doorgaans langscheeps, van boeg tot achtersteven, natuurlijk een verzwaring der straf vergeleken bij het kielhalen dwarsscheeps.

Als bijkomende straffen na of naast het kielhalen als hoofdstraf golden verbanning, vooral op de schepen der V.O.C., en het laarsen, die verbanning onder de toen gangbare term „met de Boot voor „Schelm aen Landt gesettet (te) worden". Zo maakt het aangehaalde Groot Placaathock op hetzelfde jaar 1636 melding van de volgende strafbedreiging: „Soo wie hem laet aenteyckenen by twee „ofte meer Schepen ofte Capteynen" (om dubbel handgeld of gage „te beuren) sal ghekielhaelt ende met de Boot voor Schelm aen „Landt gesettet worden", het laatste vooral als erestraf bedoeld en ook om de gevonriistc onschadelijk te maken.

Het „Daghregister van Batavia" (dl. III) mees voor zulke bannelingen aan het beruchte Robbeneiland, het oord der ballingen tijdens dc Republiek 16 km van Kaapstad: „Een (naer dat driemael ge„kielhaelt was) op het Robben eijlandt gebannen". En in de journalen zomede de biografieën onzer vlootvoogden, te beginnen met BRANDT's Leven van DE RUYTER, vindt men het kielhalen ook meermalen genoemd als veel toegepaste hoofdstraf, zonder of met bijkomende straffen en dan steeds in rang volgende op de doodstraf [5]). Van kielhalen met een bijkomende straf vindt men in het volgende vonnis een voorbeeld, gewezen in het jaar 1719:

„5 Persoonen, een tot de Koogel en het cadaver in Zee te gooijen, „en 4 anderen tot Kielhalen en zwaare Bilslaagen gecondemneerd",

---

[3]) NI. aan boord der schepen van de vloot.
[4]) Stok, stokslagen, vandaar het na te noemen handdaggen.
[5]) Zie o.m. G. Brandt, Het leven en Bedrijf van den Heere Michiel de Ruiter, Amsterdam 1687, blz. 146.

(dus een vorm van zware geselstraf) [6]. Ter vervanging van de doodstraf, dus als subsidiaire straf. werd in geval van gratie door de prinsen van Oranje als bevelhebbers der vloot de gevonniste wel begenadigd met toepassing der straf van kielhalen als hoofdstraf met of zonder biikomende straffen. Met het volgende voorbeeld besluiten we dan ook onze notities over de toepassing van deze overigens in wezen wrede straf: „Drie Sententiën des Doods. . . . „die van den eersten was door Zijn Hoogheid per gratie veranderd „in Driemaal te Kielhalen en daarna gelaarst te worden. en de „Twee overige ieder *Eens* Gekielhaald en daar na gelaarsd. (Anno „1779)" [7].

Het eerste artikel van de Wet van 28 Juni 1854 noemt verder onder de toen afgeschafte straffen nog het van de ra vallen.

Ook deze straf werd reeds in de 16de eeuw op de Nederlandse vloot toegepast blijkens een citaat bij DE JONGE, van ± 1560: „Wie „die tweeste reyse slapende bevonden wordt, zal driemael van de „ree [8] in zee geworpen worden", [9]. Er zijn minstens twee uitdrukkingen van overgebleven in onze taal: Van de ra vallen of van de ra geworpen worden, en Aan de ra hangen of aan de nok van de ra hangen. Men maakte er wel eens eer: grapje mee, doch het was allesbehalve een grap om aan de ra te hangen of van de ra te worden geworpen. eerst met geweld naar boven gehesen en dan onzacht op het dek of naast het schip in het water geworpen te worden.

Zowel W. MEERMAN [10] als Vader CATS niet zijn vaak plastische beeldspraak staken er de draak mee. doch het was geen pretje een dergelijke straf te ondergaan. De eerste vertelt o.m. van deze straf op de Compagniesvloten: „De Bewinshebbers suyverden de vloot „van alsuleke meutighe [11] Stuyr-luyden onder anderen in 't schip „Leyden, daer hingen zij se aen de bouchspriet en vercierden de „nocken van de ree met sulcke heylige wimpels". En volgens CATS was het aan de ra hangen zulk een gangbaar gebruik om opstandige en weerbarstige schepelingen mores te leren, dat hij er in 1625 het volgende beeld voor zijn liefdesexpressies en -perikelen aan ontleende: „Doet recht na schips gehruyck, Laet vry een vinnigh loot „in desen boesem schieten, Hangt die myn hert besit, te midden aan „de ree". Nu drie eeuwen geleden [12] wilden de Enelse zeelui zich met deze van de Hollanders afgekeken en overgenomen straf ook al op een Vlielander wreken door hem „aen de Nock van de Ree op „(te) hangen, omdat hy haer geabuseert hadde". In geval van in-

---

[6]) Val. „Het Zeewezen". dl. 16, (1917). blz. 246a.

[7]) Als voren, 246b.

[8]) Val. over de nevenvorm ree = ra, naast ra als scheepsterm Woordenboek der Nederlandsche Taal, dl. XII, 3 kolom 4.

[9]) De Jonge, l.c. I, 735.

[10]) Comoedia Vetus, of Bootsmans-praetje, en Malle-waegen, zynde een vervolg en verantwoording van de Comoedia Vetus, Amsterdam, 1718; de C.V. zelf verscheen in 1612; blz. 26.

[11]) Oproerige, muitzieke.

[12]) Hollandsche Mercurius, 1653, fol. 57b.

subordinatie, desertie in lichte graad, verzet, weerbarstigheid e.dgl. paste men al heel gauw deze straf toe: Twee mannen moesten driemaal gekielhaald worden, één driemaal van de ra vallen en gelaarsd, vertelt DE JONG bij de mededeling van een dergelijk geval. En VAN VLOTEN bevestigt dit al voor het jaar 1571 wegens het ongeoorloofd van boord gaan en passagieren door schepelingen: „Alle die ghene, „die tegens den wille van den capitein aen lant trekt, als hy weder „comt, in den iseren geslaegen [13]) zijn ende driemael van den rae „affdansen" [14]).

De bekende auteur der Dictionaire de Marine, de Fransman AUBIN, wiens werk in 1702 te Amsterdam van de pers kwam, geraakte zó onder de indruk van deze in Holland toen nog veelvuldig toegepaste straf, dat hij er de volgende beschrijvig van gaf [15]). „On „conduit le criminel vers le platbord, au-dessous de la grande „vergue, et là on le fait usseoir sur un bâton, qu'on lui passe entre „les janibes, afin de le soulager. 11 embrasse un cordage auquel ce „bâton est ataclié, ct qui répond à une poulie suspendue à un des „bouts dc la vergue. Cependant trois ou quatre matelots hissent „cette corde, le plus promtement yu'ils peuvent, jusques-a-ce qu'ils „aient guindé le patient k la hauteur de la vergue; après quoi ils „lâchent le corclage tout à coup, ce yui le précipite dans la mer.... „Ce suplice se réitére jusques à cinq fois, selon que la Sentence le „porte".

Vooral tegen het slapen op wacht bij herhaling en andere ernstige tekortkomingen in de dienst werd op de vloot gedurende de 17de en 18de eeuw van de toepassing dezer op zich zelf baarbaurse straf veel gebruik gemaakt.

Afschaffing dezer straf en van die van het nog wredere kielhalen impliceerde tevens vervanging door lichtere straffen en daarvoor werden aangemerkt de kruiwagenstraf en het laarsen, de eerste voor de zeemacht betrekkelijk nieuw, de tweede evenals kielhalen en van de ra vallen bij de vloot geëigend als vorm van geseling aan een der masten op dek. Kruiwagenstraf daarentegen was nauw verbonden aan vesting- en gevangenisstraf. zodat bij toepassing van deze straffen de schepelingen aan land moesten worden gezet om daar met de hun opgelegde vrijheidsstraf tevens dwangarbeid in de vorm van kruiwagenstraf te verrichten. Immers art. *2* van het wetje van 28 Juni 1854 bepaalde:

„De straf van kielhalen met bijkomende straffen wordt ver „vangen door kruim-agenstraf".

„Het van de ra vallen met bijkomende straffen wordt vervangen: „voor dek- en onderofficieren door de straffen, vastgesteld in „artt. 39 en 41 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te „water;

---

[13]) In de boeien gezet worden.
[14]) J. v. Vloten, Nederlands Opstand tegen Spanje, dl. **II,** 178.
[15]) Aubin, p. **144.**

,,voor mindere schepelingen door laarzen.

,,Voor beide kan dc opgelegde straf gepaard gaan met detentie. ..zoo als die is omschreven In art. 46 van hetzelfde wetboek."

Vóór we die artikelen 39, 41 en 46 hier in herinnering brengen, moge eerst iets over het karakter der kruiwagenstraf en die van het laarzen, ook gespeld laarsen, worden meegedeeld. Ze kwamen immers sedert 1834 op de eerste plaats der hoofdstraffen te staan voor het lager vlootpersoneel en bleven deze plaats tot 1879 behouden. De Wet van 14 Nov. (Stbl. 191) van dat iaar schafte de kruiwagenstraf voor de landmacht af met deze moorden: ,,Waar de ,,vervolgende straffen bij het Crimineel Wetboek of in ecnige andere ,,wet betreffende het krijgsvolk te lande zijn bedreigd, worden zij ,,vervangen:.... de Kruiwagenstraf door militaire *gevangenis-* .,straf". Van bijkomende straf was ze dus toch nog een kwarteeuw lang een der hoofdstraffen.

De kruiwagenstraf bestond in het verrichten van grondwerk evenals pionieren, schanswerken enz., een der aan militaire vrijheidsstraffen verbonden vorm van dwangarbeid, die reeds in de 16de eeuw ook aan vagebonden en landlopers kon worden opgelegd. De verwerkte grond in forten en vestingwerken, bastions en bolwerken moest worden weggekruid en daartoe werden de gevonnisten of veroordeelden voor een deel aan schop en houweel, voor een ander deel aan de kruiwagen geplaatst, daaraan zelfs vaslgeketend om ontvluchting te beletten. Toen het pionieren in schansen en vestingen allengs op de achtergrond geraakte, was de straf van de kruiwagen afgezakt tot elke willekeurige vorm van dwangarbeid, aan de tot militaire detentie opgelegde schepelingen van de Marine.

Zo leest men in het Bijvoegsel tot het Staatsblad 1815, blz. 1027/28: ,,De straffen voor het krijgsvolk zijn de navolgende: 1° De ,,straf des doods met den kogel; 2° De kruiwagen enz..... De straf ,,van den kruiwagen bestaat in het doen var, arbeid, het *zij binnen* ,.de plaats der *gevangenis,* het *zij buiten* dexeive *aan* de *vestingen* ,,*of andere* openbare werken, gedurende den arbeid *aan eenen krui-* ,,wagen of op *eene* andere *wijze,* naar gelang *van* den arbeid, ,,*waartoe* hij gebruikt *wordt, geketend en* buiten dien tijd *geconfi-* ,,*neerd*".

Hoofdzaak was dus de *vrijheidsstraf,* de vastzetting of het confinement in de gevangenis, met daaraan verbonden de tewerkstelling: zware arbeid aan de kruiwagen, het gedwongen rijden met volgeiaden kruiwagens. Inderdaad zulk een zware arbeid, dat sommige delinquenten er niet alleen onder gebukt gingen doch soins onder de zware last bijna bezweken. Vandaar dat S. DAEMS in ,,De Krui- ,,wagen" [16]) o.m. dit schrijft: ,,De arme duivel moet niet zelden on-

---

[16]) S. Daems, De Kruiwagens, beschouwd in hun verleden, hun tegenwoordig en hun toekomend lot. Brokken aan een onuitgegeven handschrift ontleend door Peeter Klein, 2e uitgave, Antwerpen, 1882, blz. 6.

„verdiende grooten (last) naar boven kruien, bij gevaar van onder „wege onder die kruiwagenstraf te bezwijken". En in de 18de eeuw „hadden de dames WOLFF-DEKEN al evenzeer medeliiden met die „kruiwagens", de tot deze straf veroordeelde mannen en jongeluï, hoewel ze wel een zware straf hadden verdiend. „Jongelieden, die „verdienden uit de maatschappij gebannen en aan de gemeene lands „werken achter den kruiwagen geketend te worden" [17]). De romancier W. KIST vindt echter de „kruiwagen" nog minder erg dan de kantoorkruk, althans voor de held van zijn verhaal in „Eduard van „Eikenhorst, zijne huisgenooten en vrienden" [18]), wijl hij schreef: „Altoos te zitten eeuwigdurend penseelen te likken of potloot te „schrappen was voor hem akeliger dan toen jaren in den kruiwagen „te zuchten".

In al deze gevallen is het begrip kruiwagen dus langzamerhand afgezakt tot de straf. hiervóór beschreven. de persoon, die haar onderging en de toestand of staat. waarin deze verkeerde. In 1834 was zij eenvoudig geworden tot een vorm van dwangarbeid of verplichte tewerkstelling, gecombineerd met vrijheidsstraf. En bij of na de slechting der vestingwerken ria 1870 n-ss van het oorspronkelijk karakter dezer straf zelfs niets meer overgebleven: het graven van en pionieren in schanswerken. bolwerken. bastions enz. van vestingen en forten was immers grotendeels overbodig geworden. En bovendien liet de voortschrijdende humaniteit in de strafwetgeving zulke wreed- en harbaarshcden niet meer toe.

Art. 3 van de Web van 28 Juni 1854 bleef dan ook vaag in zijn aanduiding, wat toen of sindsdien onder kruiwagenstraf moest worden verstaan:

„De kruiwagenstraf bestaat in het plaatsen des veroordeelden in „eene militaire strafgevangenis voor den tijd van drie tot vijftien „jaren, ten einde aldaar, volgens de voor veroordeelden der land „magt bestaande verordeningen. *aan het verrigten van arbeid te „worden onderworpen.* Aan de kruiwagenstraf gaat bij dek- en „onderofficieren steeds de degradatie, bedoeld in art. 41 lit. a des „wetboeks, bij mindere schepelingen vervallen-verklaring van de „militaire stand vooraf". Deze nu bijkomende straffen waren dus sindsdien onverbrekelijk verbonden met de tot hoofdstraf gepromoveerde kruiwagenstraf. Doch de bepaling „het verrigten van arbeid" liet alle mogelijke vrijheid voor de keuze van welk soort werk de veroordeelden kon worden opgelegd. zodat de oorspronkelijke determinatie „kruiwagen" eigenlijk een dood begrip of een variabele strafnorm was geworden.

Waar in art. 2 reeds van het laarzen of laarsen werd gesproken en dit in art. 4 a.h.w. technisch nader werd toegelicht. diene ook daarvan even de beknopte woordgeschiedenis te worden meegedeeld.

---

[17]) Zie verder E. Bekker, wed. Wolff, en A. Deken, Historie van Mejuffrouw Cornelia Wildschut of de Gevolgen der Opvoeding-, 's-Gravenhage, 1793, dl. 111, 159.

[18]) Haarlem, 1809, dl. I, 324.

De aanduiding „technisch" hij de toepassing dezer geselstraf blijkens art. 4 is inderdaad niet te kras:

„Het einde touw, dat voortaan tot het laarzen worclt gebezigd, is „ongeteerd, drie-strengs, losgeslagen en de dikte van vijftien draad „op streng niet te boven gaande voor veroordeelden boven de zcstien „jaren. Voor veroordeelden onder de zestien jaren werden zooge-„naamde knutteltjes van niet meer dan negen einden oud getakclde „loglijn. zonder knoopen, gebezigd".

Maar behalve de dikte en de samenstelling van het touw bepaalde ook het aantal toe te dienen slagen de zwaarte en ernst van deze straf, waarover art. 5 nog dit voorschreef:

„Het getal slagen gaat voor de veroordeelden boven de zestien „jaren dat van honderd, en voor de veroordeelden beneden de zestien „jaren dat van zestig niet te boven".

Doch hoevelen van de aldus gestraften konden dit schrikbarende maximum halen? Velen lagen al buiten westen na een dracht van enkele tientallen! Dan was de tuchtiging met de z.g. handdaggen nog wat malser en minder zwaar, want art. 6 schreef voor:

„De slagen met handdaggen worden toegebragt met een eind „witte lijn, niet zwaarder dan vijftien draad voor veroordeelden „boven de zestien jaren; voor veroordeelden beneden de zcstien jaren „worden de knutteltjes, in art. 4 omschreven, gebruikt. Het getal „slagen gaat voor eerstgemelden dat van vijftig. voor laatstgemel-„den dat van dertig niet te boven".

Het grondwoord voor het werkwoordelijk begrip laarzen of laarsen hebben de etymologen tot rlusverre niet kunnen opsporen of thuis brengen. Er is een substantief laars in de betekenis van touw evenals dag in handdag, doch de taalgeleerden achtten het werkwoord laarzen veel ouder dan bedoeld zelfst. naamw. laars. Want ook deze straf op de vloot is al van zeer oude dagtekening, hoewel niet ouder dan de 16de eeuw, want geseling in de Middeleeuwen ingevolge rechterlijk vonnis bestond eigenlijk nog alleen voor het lagere volk en werd speciaal door de bedelplaag van het vagantendom na 1300 tot een algemeen ingevoerde strafvorm.

In die eeuw heette het laarsen op de schepen dan ook „leersen", „bridse slaen" (eigenlijk op het achterwerk slaan), „botaersen" en bestond ook toen al uit het slaan met een eind touw op de broek, rug, of schouders van de veroordeelde. die daartoe doorgaans aan de mast werd vastgebonden. Deze mast diende dus tot geselplaats en de kapitein wees een of meer leden van zijn état-major aan om voor beul te spelen, tenzij de schepelingen met dit karweitje werden belast. Bij gebrek aan het vereiste touw werd ook wel met een ander voorwerp gelaarsd. Het Groot Placaatboek spreekt dan ook op het jaar 1629 van de bedreiging: „op pene van aenden Mast van sijn „Quartier gelaerst te werden" [19]). Honderd slagen scheen ook toen al de norm of het maximum van deze straf te zijn geweest, want in

[19]) L.c. II, fol. 188.

1636 werd tegen het slapen op wacht driemaal kielhalen en honderd slagen gevorderd: „gelaerst van alle het schip volck", „met hondert „slagen geleerst (te) worden", enz. [20]).

Blijkens het Dagverhaal van VAN RIEBEEK was het maximum voor het scheepsvolk aan de Kaap 50 slagen aan de paal, terwijl hij elders van het volgende vonnis melding maakt: „Bij den Raet (is) „goetgevonden deselvc civillijck ie condemneren omme alle 4 met „*de colff van 't musquet* gelaerst te morden" [21]). En NICOLAES WITSEN gewaagt in zijn „Aeloude en hedendaegschc scheepsbouw „en bestier" [22]) van het kastijden met een touw of dag evenals nog in 1813 en 1834 geschiedde: „De straffe van het laarsen wordt „uitgevoerd door aan den veroordeelden, na dat hij uit het water „zal zijn opgehaald, met een oud touw slagen toe te brengen op „den broek" [23]).

Kielhalen of laarsen alleen werd tijdens de Republiek op de vloot bijna nooit voldoende geacht, meestal een combinatie van die twee of van de ra vallen + laarzen. Vandaar dat DE JONG in zijn meer aangehaalde „Derde Reize naar de Middellandsche Zee" [24]) vertelt van eeri slachtoffer dezer dubbele tuchtiging: „De straf (van het „kielhalen) zou *zonder* de *laarzing* die er op volgde, van weinig „beduidenis voor hem geweest zijn. doch bij deze bezweem hij" [24]). En in BRANDT's biografie van DE RUYTEK wordt dat verbale begrip laarzing zelfs tot laarsslag in een voorbeeld als het volgende: „Eenige matroozen werden elk met driemaal van de ree te vallen en „hondert en vyftig laarsslaagen gestraft" [25]). Hier werd het gewone maximum aantal slagen dus nog verre overschreden!

Wanddaggeri was een veel minder zware strafoefening, hoewel ook nag pijnlijk genoeg. Een „dag" in de samenstelling handdag is ook een eind touw. soms een stok en in elk geval een voorwerp, waarmee korte. vinnige slagen kunnen worden toegebracht. te vergelijken niet de ploertendoder van de huidige politie, doch toen nog meest een eind touw met of zonder knopen, dat men in de hand hield en gebruikte voor een korte tuchtiging aan boord.

Dit alles betrof de lichamelijke tuchtiging als complex van disciplinaire straffen aan boord voor het lagere scheepsvolk, waarvan dus in 1854 nog bleven bestaan: kruiwagenstraf, laarsen, handdaggen, gecombineerd met detentie aan de wal en degradatie of vervallen-verklaring van de militaire stand.

Voor dek- en onderofficieren bleven blijkens dezelfde Wet over: degradatie voor een bepaalde of onbepaalde tijd, met of zonder arrest, of arrest met of zonder waarneming van dienst (art. 7).

[20]) L.c. II, fol. 192, 195.
[21]) J. van Riebeek, Dagverhaal van 1652-1666, Utrecht, dl. I, 17; 's-Gravenhage, dl. III, 262.
[22]) Amsterdam, 1671, blz. 498b.
[23]) Bijvoegsel tot het Staatsblad 1815, blz. 922.
[24]) L.c. dl. I, 79.
[25]) L.c., 581.

Voor de minderen werd dit geconverteerd in vermindering in klasse voor bepaalde of onbepaalde tijd (art. 8).

De beide laatste artikels van het wetje mogen ook niet verwaarloosd werden, t.w. art.9:

„Bij de veroordeling bot en de uitvoering van het laarzen of slaan „met handdaggen, van detentie, arrest. sluiting in de boeijen, het „zetten op water en brood aan boord, houden de regters en bevel- „hebbers in het oog de plaats en luchtgesteldheid, en alle omstan- „digheden, waardoor de gezondheid van den gevangene te zeer zoude „kunnen morden benadeeld, en mogen zij steeds zoodanige tusschen- „pozingen in de uitvoering bevelen, als de gezondheidstoestand van „den gevangene vordert".

Art. 10.

„Aan het Hoofd van het Departement van Marine wordt de he- „voegdheid toegekend, om mindere schepelingen. die 't zij door her- „haalde overtredingen of liederlijkheid, 't zij door minderen aanleg „voor de zeedienst ongeschikt zijn, op voordragt van den komman- „dant van den bodem in welks rolle zij zijn ingeschreven. hier te „lande met een briefje van ontslag, of een bijzonder gemerkt pas- „poort uit de dienst weg te zenden".

Hield artikel 9 er dus de hand aan. dat bii de executie van het vonnis rekening gehouden moest morden èn met de gezondheidstoestand van de betrokkene èn met het klimaat, de plaats en de verdere omstandigheden waar en waaronder de uitvoering en toepassing der opgelegde straffen geschiedde, artikel 10 vergemakkelijkte het ontslag der zich misdragende schepeling, op voordracht van zijn commandant in eerste instantie. door de Minister van Marine. Merkwaardig is wel het feit. dat in deze bepaling ook de mindere geschiktheid van de betrokkene in het geding werd gebracht als reden tot ontslag, tenzij die mindere geschiktheid uitsluitend zou moeten blijken uit doorgaand wangedrag, zedelijke minderwaardigheid, gebrek aan discipline enz. en dus geen verband hield met lichameliike of geesteliike tekorten.

Wat echter veel zwaarder weegt, men ontkomt bij de beoordeling van deze aparte strafwet voor het lager Marinepersoneel niet aan de indruk, dat zij noch juridisch streng omlijnd was noch ethisch op een betere koers deed hopen, als toch reeds in de tweede helft der vorige eeuw verwacht mocht worden en alsof met strenge en vaak inhumane straffen aan boord alles viel te bereiken. De tendens van afschrik inplaats van die der *verbetering* en *loutering* overheerste nog zó zeer bij de zeemacht, dat er ook door het wetje van 28 Juni 1854 nog te weinig plaats werd ingeruimd aan de humanisering van hei strafstelsel. Ik weet wel, dat er tussen de toestanden en opvattingen hij de Marine, thans en een eeuw geleden een vaak hemelsbreed verschil is, doch als juristen gelijk Mr A. J. VAN DEINSE. destiids raadsheer in het Provinciaal Gerechtshof van Zeeland, dus tijdgenoot, die de mentaliteit van die dagen op het stuk van straffen voldoende kon peilen en als uiterst deskundig in deze

materie gold, het volgende schreef, dan is dat toch wel een uitspraak, die bovenstaande critick krachtig ondersteunt:

„Zoo merken wij aan, dat de criminele wetboeken voor het krijgs-„volk, zoo te mater als te lande, als daargesteld in tijden van maat-„schappelijke en staatsregterlijke onbestendigheid, en nog onder „den indruk van langdurige oorlogen, op weinig of geen weten-„schappelijke orde of vast beginsel kunnen aanspraak maken en „zij zich door eene *buitengewone gestrengheid* kenmerken.

„In de zelve toch vindt men de meest verschillende handelingen, „ja zelfs ligtere vergrijpen tegen de krijgstucht met gelijke krui-„wagen — en andere infamerende straffen bedreigd, vindt men de „gevallen, waarin de doodstraf bedreigd wordt, tot in het buiten-„sporige uitgebreid, en *de straffen over het algemeen zoo zeer bui-„ten alle verhouding met het gepleegde misdrijf,* dat alleen de „koninklijke begenadiging in staat is om daarin te voorzien.

„Deze wetboekcn hebben zich echter door alle vredestijden heen „in stand gehouden en terwijl alle overige deelcn van wetgeving, „die inet even zware bedreigingen als overladen waren, successive-„lijk verzacht werden, zijn zij in al hunne hardheid blijven bestaan. „Reeds van hunne invoering af aan werd het erkend, hoe zeer zij „herziening en verbetering vorderden, doch niets dan vruchtelooze „pogingen zijn daartoe aangewend.

„Alles heeft zich deswege bepaald tot het in stand brengen der „wet van 28 Junij 1854 Stbl. 96, houdende eenigc veranderingen in „het bestraffen van misdrijven door het krijgsvolk te water, waar-„bij sommige zeer harde straffen (als het kielhalen en het van de ra „vallen) verzacht en door andere vervangen zijn. En hoezeer deze „wet voorzeker als eene zeer belangrijke verbetering is aan te mer-„ken, *geschikt om verdere hervormingen ten deze voor te bereiden,* „blijft het toch te betreuren, dat ook dergelijke wijzigingen niet „zijn uitgebreid geworden tot de wetten omtrent het krijgsvolk te „lande, welke evenzeer op mildere bepalingen aanspraak maken en „daarvoor wel niet minder vatbaar zijn" [26]).

Ofschoon echter volgens de hier geciteerde rechtsgeleerde „voor „wat aangaat het wetboek voor het krijgsvolk te water geene moeije-„lijkheid kan baren hoe de militaire regter te handelen heeft in de „gevallen. waaromtrent de strafwet niet voorziet, vermits bij art. 10 „Wet van 28 Junij 1854 daarvan alle vroegere wetten, reglementen „enz. hoe ook genaamd, *geehel afgeschaft zijn",* achtte de toenmalige Minister van Marine, Z.Exc. J. ENSLIE, het toch nodig in een aparte circulaire de aandacht der vlootcommandanten, krijgsraden en officieren van administratie te vestigen op de bijkomende straffen, als dc primaire hoofdstraf was komen te vervallen. Deze circulaire is gedateerd 8 Juli 1851 en opgenomen in het „Bijvoegsel

---

[26]) Mr. A. J. van Deinse, De algemeene beginselen van Strafregt, ontwikkeld en in verband beschouwd met de algemeene bepalingen der Nederlandsche Strafrwetgeving, Middelburg, 1860, 2e druk, blz. 507.

,tot het Staatsblad 1854", dus vrij vlug na de afkondiging van de desbetreffende Wet verschenen. De inhoud er van lijkt ons van voldoende belang om hier nog even ten besluite dezer bijdrage te worden besproken als een meer practische maatregel dan een juridisch advies bij de uitvoering en toepassing van genoemde wet, verstrekt door de hoogste Marine-autoriteit.

Want het waren speciaal de artt. 2 en 3 dezer Wet. welke genoemde bewindsman aanleiding gaven, om zijn onderhebbende vlootofficieren daaromtrent nadere instructies te geven, vooral wat betreft het antwoord op de vraag inhoeverre bijkomende straffen al clan niet moesten worden geëxecuteerd. indien de daaraan voorafgaande en dus primaire hoofdstraf wettelijk was afgeschaft of vervallen verklaard? Ja en neen, meende Minister ENSLIE en hij gaf dit als volgt aan:

„De straffen van kielhalen cn van het vallen van de ra zijn niet „alleen afgeschaft, maar *met de daaraan verbonden strnffen* ver„vangen, zoo dat wanneer in het wetboek en het kielhalen en het „laarzen tevens zijn uitgesproken. *beide* in dat geval vervallen, „.ofschoon die bijkomende straffen in andere gevallen, als op zich „zelf bestaande straffen, blijven bestaan. Hetzelfde geldt onitrent „.het van de ra vallen. wanneer daarmede andere straffen ziin ver„bonden, dan kunnen ook die niet worden toegepast, *tenzij* die bij„komende straffen, nu als het van de ra vallen vervangende, zijn „aangewezen". M.a.w. de subsidiaire straf, van bijkomende straf hoofdstraf geworden, moest worden uitgevoerd, niet echter de bijkomeride straffen. genoemd naast vervallen verklaarde hoofdstraffen. Artikel 2 diende met dit voorbehoud te worden toegepast.

„Het zal dus noodzakelijk zijn in het bijzonder de aandacht te „vestigen op art. 2, bevattende de aanwijzing der straffen, welke „.voortaan het kielhalen en van de ra vallen, *met de daaraan* tot *nog „toe verbondene straffen,* vervangen. Dus kruiwagenstraf in plaats „van kielhalen en laarzen in plaats van het van de ra vallen.

„Zoodra dus in eenig artikel van het Wetboek [27]) het kielhalen „is uitgesproken", aldus interpreteerde de Minister verder de strekking van artt. 2 en **3** van het wetje van 28 Juni 1854, „al ging dit „gepaard met laarzen of met het als schelm aan den wal zetten [28]) „of andere straf, en al werd dat kielhalen ook tot drieinaal toe „gelast, zoo als in art. 138, *wordt echter slechts de kruiwagenstraf, „zonder eene van die bijkomende straffen uitgesproken".* „Hierbij

---

[27]) Bedoeld is natuurlijk het Crimineel Wetboek voor het krijgsvollc te water, gearresteerd bij besluit van den Souvereinen Vorst 20 Julij 1814, Stbl. 85, met daaraan toegevoegd Reglement van krijgstucht voor het krijgsvolk te water (Bijvoegsel tot het Staatsblad 1814, 2e dl., 2e st. 915, 951), vervangen door het Wetboek voor Militair Strafrecht van 1903, ingevoerd **1923.**

[28]) Deze curieuze uitdrukking voor directe verbanning van boord aan wal is in het Woordenboek der Nederlandsche Taal sub voce „schelm" niet te vinden!

.,valt echter op te merken, dat deze krixiwagenstraf naar[29]) art. 3 ,,nooit geheel alleen staat, maar altijd gepaard gaat voor *dek- of* ,.*Onderofficieren met de degradatie,* vermeld in art. 41 lett. a van .,het Crimineel Wetboek en voor *mindere schepelingen met eer-* ,,*vallen verklaring van den militairen stand".*

Werd dus iemand veroordeeld wegens enig misdrijf, dat overeenkomstig het Crimineel Wetboek zou moeten worden geboet met kielhalen plus bijkomende straffen, dan werd hij nu, ingevolge de Wet van *28* Juni 1854, veroordeelcl, voorzover hij dek- of onderofficier was. tot degradatie en inhabiel om een rang te bekleden, alsmede tot 3—15 jaren kruiwagen plus betaling der kostrn van het proces. Voorzover hij een mindere was, tot vervallenverklaring van de militaire stand + 3—15 jaar kruiwagen + kosten. Ditzelfde gold van de straffen. vervangende het vallen van de ra, doch hier waren die vervangende straffen verschillend naar verhouding van de rang. welke de veroordeelden hekleedden. ,,Vooral zij hier opge- .,merkt, dat de regter bij de nu aangewezene straffen ten opzigte .,van beide *kan* voegen, doch echter niet verpligt is te voegen, de ,,*detentie,* zoo als die is omschreven in art. 46 van het wetboek".

Met een vergelijking tussen de artt. 39, 41 en 46 van het Crimineel Wetboek en de daarmee corresponderende bepalingen van de Wet van 28 Juni 1854 maakte de hlinister dit verder nog duideliik. En voorzover ingevolge art. 10 directe verwijdering en ontslag uit de dienst van een delinquent wegens liederlijk gedrag enz. noodzakelijk werd geoordeeld, stelde de Minister de gelegenheid open om door een administratieve maatregel deze mogelijkheid te bevorderen. natuurlijk mei inachtneming overigens van de vereiste wettelijke bepalingen ter beveiliging van de rechtszekerheid. Evenals de voornanniste bepalingen van het C.W. tot dusverre bij wijze van extract ter kennismaking van de schepelingen beschikbaar waren gesteld, werd nu op last van de Minister een extract uit het reglement op de krijgstucht overeenkomstig de nieuwe bepalingen ingevolge de Wet van 28 Juni 1854 in het vooruitzicht gesteld. En hoe lang heeft men het bij de Marine daarmee nog moeten stellen, vergeleken met de evolutie van het strafstelsel voor de Nederlandse burger gedurende de tweede helft der 19de en het eerste kwart der 20ste eeuw!

Breda. 1954.

---

[29]) Lees: ingevolge of volgens.

Politie bij de Krijgsmacht: een practijkvoorbeeld van integratie *),

door

J. VAN WANING,
Kolonel der Koninklijke Maréchaussée.

In Korea is een Divisie opgetreden, de Eerste Gemenebest Divisie. samengesteld uit drie nationale elementen, Engels, Canadees, Australisch. Het is een proef, op het gevechtsveld genomen. die dus moèst slagen — en ook geslaagd is. Hier is in buitenlandse vaklitteratuur al veel over geschreven, waarbij uiteraard niet is nagelaten te wijzen op de gunstige aspecten die deze proef in de practijk levert ten aanzien van integratieplannen in E.D.G. verband, die veel verder gaan dan het optreden van diverse nationale eenheden onder een gezamenlijk opperbevel, zoals in N.A.T.O. legerverband **).

Er is evenwel nog een, door de noodzaak gedwongen proef geweest, van ,.integratie" van onderdelen van verschillende nationale legers, die nog weer verder ging en waar zo goed als niet over geschreven is. Het betreft de organisatie van de militaire politie dier Eerste Gemenebest Divisie. Deze is een voortzetting van do integratie van de Divisie, door die militaire politie samen te vatten in één *compagnie*, samengesteld uit Engelse, Canadese en Australische elementen! Een hachelijke onderneming, die eveneens geslaagd is, ondanks het feit dat deze compagnie wel een eenheid vormde uit hoofde van bevelvoering en operationeel, doch slechts zeer gedeeltelijk op administratief (in de moderne bctckenis, welke ook verder in dit artikel wordt aangehouden) gebied. Uiteraard is ook een samensmelting op administratief gebied vereist. men heeft in Korea dit punt voor dit bijzondere onderdeel evenwel tot nu toe niet kunnen oplossen. Men zal hierop moeten doorstuderen tot de oplosing er is. Deze kwestie komt straks in E.D.G. verband telkens aan de orde. Onopgelost vormt het de bron van talloze bezwaren erbij, want de bevelvoering en het gevechtsgereed houden van een legeronderdeel is ook zonder die bijzondere bezwaren al moeilijk genoeg.

We zullen deze First Commonwealtli Provost Comwany eens nader bezien. uit een oogpunt van organisatie, operatiën, administratie en tuchthandhaving. aan de hand van een artikel van de Compagniescommandant Majoor Q. E. Lawson, van het Canadese leger, in het Canadian Army Journal (Juli 1953).

---

*) Het betreft hier de samenwerking in één compagniesverband van onderdelen van de Royal Military Police (Groot Britanië), het Canadian Provost Corps en het Royal Australian Army Provost Corps. De beschouwing hierover is te zien als een vervolg op mijn „Politie bij de krijgs-„macht". (Militair-rechtelijk Tijdschrift, deel XLVI (1953), blz. 145v.).

**) Dit artikel werd geschreven toen de tot standkoming van de E.D.G. nog mogelijk werd geacht. (Red. M.R.T.).

ORGANISATIE.

Deze Divisieniaréchaussée-compagnie, zoals wij deze zouden noemen, is ietwat groter dan de normale. Eén der redenen hiervoor is, dat de Divisie waartoe de compagnie behoort, administratief vrijwel niet samenhangt met andere Divisies, en niet zo nodig terug kan vallen op legerkorpseenheden, w.o. militaire politie. Een zelfde overweging was enige jaren geleden aanleiding bijv. voor ons Nederlanders. dat de Divisiemaréchaussée-compagnie van de 7 December Divisie, zoals deze naar Indië werd uitgezonden, groter was dan een normale Divisiemaréchaussée-compagnie. Ook hier waren immers geen legerkorpstroepen; er was sprake van een zelfstandige Divisie, zij het dat deze, de politionele acties daargelaten, volstrekt anders gebruikt moest worden dan nuttig mare geweest voor een aldus gearguniseerde eenheid. De organisatie, van de hier te bespreken compagnie, in al zijn bontheid. is aldus:

Verenigd *Koninkrijk.*

Kapitein: opvolger Compagniescommaiidant, tevens commandant van het Engelse element;
Eerste-Luitenant: M.T.O.;
Adjudant-onderofficier-instructeur;
Staf peloton;
vijf M.P. pelotons;
Totaal 107 hoofden.

Canada.

Majoor: Compagniescommandant;
Tweede-Luitenant: „Stafluitenant";
Staf peloton;
Twee M.P. pelotons (of liever: Provost pelotons, zoals de Canadezen zeggen);
Totaal 43 hoofden.

Australië.

Eerste-Luitenant (belast met Operatiën, tevens Commandant Australisch element);
Een M.P. sectie;
Totaal 20 hoofden.

Gezamenlijk 170 hoofden, voor bevelvoering, militaire politiediensten, en administratie. Bovendien evenwel zijn er nog aan deze compagnie toegevoegd, teneinde tegemoet te komen aan het ontbreken van legerkorpstroepen en wegens plaatselijk bijzondere omstandigheden, de volgende detachementen (teams):

een Amerikaanse krijgsgevangenenondervragingsgroep;
een Amerikaanse recherche (S.I.B.) groep;
acht hoofden Koreaanse veiligheidspolitie;
en bovendien voor huishoudelijke- en tolken-diensten e.d. nog 20 Koreanen.

Ondanks deze samenstelling uit liefst vijf nationaliteiten, is in de compagnie toch een eenheid met „teamspirit" gegroeid, hetgeen

uiteraard bevorderd wordt door het feit dat men op het gevechtsveld is, men gesteld is voor één taak en men gebruik maakt — ondanks het feit dat Canadees. Australisch en Engels onderlinge verschillen in uitspraak en idiooni vertonen — één voertaal. Waarbij ik maar aanneem dat men geen Frans sprekende Canadezen bij de Compagnie heeft ingedeeld, daar deze het geval nog maar ingewikkelder zouden maken.

Op tweede Kerstdag 1952 was er een gezamenlijke sportdag, waar op een bevroren veld voetbal en hockey gespeeld werd, iedere natie volgens de eigen spelregels.

OPERATIËN.

De wijze waarop de gewone uitvoering der opdrachten tot stand komt vormt geen moeilijkheid. De Compagniescommandant krijgt zijn bevelen van de Britse D.A.P.M. (Deputy Assistant Provost-Marshal, dit is onze Divisie Maréchaussée-officier) van het Divisiestafkwartier en verdeelt die over de officieren en pelotons die van geval tot geval voor de uitvoering benodigd zijn. We hebben gezien dat bij de Compagnie een extra luitenant was irigedeeld, ren Australiër, belast met operatiën, waaraan toegevoegd een Canadese „stafluitenant", die optreedt als zijn hulp, vervanger e.d. Deze organisatie laat toe dat, u-elk deel van de Divisie ook moet optreden, hetzij voor tactische, hetzij voor oefeningsverplaatsingen, de officier-operatiën bij de ordsrsuitgifte op de Divisiestaf aanwezig is en aan de hand daarvan opdrachten geeft aan de betreffende onderofficieren-pelotonscommandant.

Om dit goed te doen lopen is er voortdurende opneming van verband (liaison) nodig tussen de Canadese „stafluitenant" en de Commandant van het Australische element van de M.P. compagnie met de personeels- en operatiënafdelingen van de Divisiestaf. Zo ging in in Maart 1953 de officier-operatiën (Australië) met de 25e Canadese Infanterie brigade op „Oefening Northland 11", terwijl de Canadese „stafluitenant" de beveiliging behandelde voor het bezoek van de Amerikaanse Minister van Oorlog, Mr. Stevens. Hiervoor waren nodig acht Britse M.P., zes Canadese M.P. en twee Australische M.P. De Compagniescommandant heeft die officieren in zijn staf dan ook broodnodig.

Vervelend is de gewoonte van diverse officieren van de Divisiestaf en officieren belast met personeelszaken van onderdelen, om telefoongesprekken aan te vragen aan en bezoeken te brengen bij de M. P. officier van hun eigen nationaliteit. Hieraan wordt tegemoetgekomen door de betreffende affaire af te wikkelen met inschakeling van de officieren der beide andere elementen. Een volledige opheffing van deze moeilijliheid is niet mogelijk, daar iedere brigade van de Divisie (die uit een Engelse, Canadese en Australische brigade bestaat) steeds een M.P. peloton bij zich gedetacheerd heeft, bestemd voor ondersteuning van de brigade van de eigen nationaliteit en bovendien verschillende tucht en administratieve kwesties in de

compagnie alleen behandeld kunnen worden door de oudste M.P. officier van de betreffende natie.

Voor normale politiediensten bij een zich niet verplaatsende Divisie, zoals wegpatrouilles, verkeerscontrôles, en „vice raids" (handhaving van de bepalingen betreffende omgang met vrouwen), warden de officieren, onderofficieren en anderen zonder aanzien van nationaliteit ingedeeld. Ten aanzien van welke nationaliteit zij hierin moeten optreden doet er niet toe.

Het is belangwekkend kennis te nemen van de tekst der betreffende vaste orders te dezen aanzien.

In de vaste orders van de Divisie heet het:

„Ten einde het optreden jegens de troep te vergemakkelijken, zal „de M.P. zich inlaten zo mogelijk met troepen van de eigen nationa- „liteit. Evenwel zal ten opzichte van enige inbreuk op de voorge- „schreven bepalingen door een lid van de Geallieerde Strijdkrachten, „worden opgebreden door de dichtstbijzijnde M.P. (the M.P. most „readily available). Alle leden van de Divisie M.P. compagnie moe- „ten hun nationale tuchtwetgeving kennen, en behoren het nodigste „te weten van de verschillen tussen de tuchtwetgevingen binnen het „Gemenebest.

„Hierbij te letten op. . . ." (en dan volgt, zeer kort, verwijzing naar enkele wetsartikelen uit de militaire tuchtwetgcving der drie landen).

Tot zover de aanhaling uit deze vaste orders.

In deze M.P. compagnie is de hiërarchieke bevelsweg normaal. Hierover bevat de vaste order dier compagnie het volgende:

„1. Deze Divisie M.P. compagnie is de enige geïntegreerde een- „heid van deze soort in de geallieerde strijdkrachten. Daar wij van „alle delen van het Gemenebest komen, met ieders eigen nationale „tendenzen waarop wij trots zijn, is het noodzakelijk dat ons aller- „eerste gevoel van verbondenheid en toewijding uitgaat naar onze „compagnie en dat wij in onze aanraking met onze compagnies- „genoten rekening houden met de verschillen die het gevolg zijn van „afkomst, omgeving en nationale trots.

„2. Volstrekt nationale aangelegenheden binnen de compagnie „worden behandeld door een officier van het betreffende land. Alle „officieren zijn gerechtigd zich rechtstreeks tot hun directe superieur „van het eigen lanrl te wenden, maar zij zullen tevoren de Compag- „niescommandant hierover inlichten. Alle overigen zijn gerechtigd „zich tot de officier van hun eigen land te wenden, waarbij zij even- „wel gebonden zijn aan de normale militaire kanalen via hun pelo- „tonscommandant en de adjudant-onderofficier-instructeur der com- „pagnie."

Er wordt bij de compagnie één oorlogsdagboek bijgehouden; afschriften gaan naar de Departementen van Oorlog in Engeland, Canada en Australië. De maandrapporten zijn echter gescheiden: er worden er drie opgemaakt. riatiegewijs en deze gaan via de militaire weg respectievelijk naar Londen, Montreal en Melbourne.

Er zijn permanent pelotons gedetacheerd bij het Divisiestafkwartier en de 28e Britse Infanterie Brigade en zij bestaan zowel uit Britten als Australiërs. Het verbindingspersoneel bij de compagnie ingedeeld. bestaat uit 11 Britten, een Canadees en een Australiër. De sterkte van deze groep, die men hoopt te bereiken, zal zijn resp. 8, 3 en 2 van elk der nationaliteiten.

ADMINISTRATIE.

Hierin zijn nog de grootste moeilijkheden, die evenwel dagelijks worden overwonnen. Een radicale oplossing vormt voorwerp van studie van hogere staven; tot heden is deze er nog niet.

De zaak draait nu als volrt:

De opvolger Compagniescommandant, tevens commandant van het Britse element. is de ..administratieve officier" en ziin taak als zodanig is heel wat ingenikkelder dan die van de Compagniescommandant. Hij moet voor het Britse deel van het materieel regelend optreden, toezicht houden over het Canadese, maar is niet gerechtigd tot ontvangst en uitgifte van extra Australisch- en Canadees materieel, enz. Wanneer bijv. er ,,vrij bier" bij de compagnie aankomt, afkomstig van de Canadese brigade, dan mag dit alleen aan Canadezen worden verstrekt. In de compagnie wordt dit dus een Canadees feestje dat niet in de manschappencantine kan worden gehouden, maar in de pelotonstent. Zelfs de gezamenlijke chefs van Staven kunnen hier geen oplossing bieden: tenzij de gelijkenis van de broden en de vissen hier toepasselijk zou zijn in moderne uitvoering, kan men nu eenmaal niet bier voor 43 hoofden verdelen over 170.

Het gevolg van het feit dat in de Gemenebest Divisie de administratie der drie landen gescheiden is gebleven, hetgeen de grondoorzaak is van al deze moeilijkheden, moeten de voorraden in drieën gesplitst worden gehouden, onder hetzelfde dak, tot het ogenblik dat allen dezelfde soort kleding zullen dragen, komende uit dezelfde magazijnen. Zolang dit niet het geval is, zijn aan- en afvoer en verdeling der goederen en levensmiddelen, munitie, enz.. . . .natiegewijs gescheiden!

Twee vrachtauto's gaan dagelijks uit om een tocht te maken langs hun respectievelijke aanvullingsplaatsen. De verschillende nationale levensmiddelen worden naar de Compagniestaf gebracht waar de Britse korporaal-kok niet zijn Canadese- en Australische koks over de te verschaffen maaltijd beslissen. Als de Canadezen kalkoen verstrekken en de Britten rundvlees (en dit gebeurt vaak in Korea), moet snel worden beslist of het beter is dit allemaal te bereiden, en de deelnemers aan de menage een keuze te laten uit meerdere vleessoorten, dan wel de kalkoen ie bewaren teneinde deze op te dissen met kip die over twee dagen van de Britse bevoorrading te verwachten is.

Hoewel het eerst als ,,onmogelijk" werd gedoodverfd, is de schrijfkamer werkelijk volledig ,,geïntregreerd", dank zij de Britse schrijver.

Allen onder hem werkzaam moeten alle formulieren en de gang van de stukken in de dric legers kennen en moeten ook het verschil kennen tussen de verplichtingen die op staven in de drie legers rusten en de daarmede verband houdende schriftelijke procedures. Men gebruikt het Canadese opbergsysteem van brieven; en men zoekt naar eenheidsmodellcn voor onderscheiden onderzoekrapporten, verkeersongevallenrapporten en rapporten van aanhouding, aanranding e.d. De schrijvers van dit bureau zullen t.z.t. na terugkeer in volledig eigen legerverband wel weer opnieuw een cursus moeten volgen om te kunnen voldoen aan de eisen van het schrijfwerk in eigen nationaal legerverband — maar het voornaamste is dat zij nu metterdaad aantonen dat volledige integratie op dit gebied wel degelijk mogelijk is, mits, dat men beschikt over schrijvers van zeer goede kwaliteit, zeer goed opgeleid en met hersens, dus geen automaten.

Het vervoer in de compagnie staat onder de Britse kapitein, die de monteurs van Britse zowel als Canadese huize onder zich heeft. Op dit gebied liggen de moeilijkheden weer opgeschept: verschillende typen en fabrikaten voertuigen, verschillende aan- en afvoerkanalen, verschillende herstellingsschema's en verschillende onderhoudsschema's. De voertuigen van een Canadees M.P. peloton kunnen niet worden ge-„poold" met die van bijv. een Brits, daar de commanderende officier er niet veel voor zal gevoelen om te beschikken over een voertuig dat wordt gereden door een militair die hij niet straffen kan. Men is aan deze moeilijkheden zoveel mogelijk tegemoetgekomen door ruim te zijn in ter beschikkingstelling van voertuigen, reservedelen e.d. en door samenwerking tussen de onderscheiden herstellingswerkplaatsen. Het spreekt evenwel vanzelf dat als men het vervoer zou kunnen doen plaats hebben onder één der materieeldicnsten in plaats van onder twee of drie, dit zou leiden tot beter inzicht en leiding en groter doelmatigheid.

Tucht.

Het is nu eenmaal zo, dat M.P.'s bij hun dienstverrichting noodzakelijk ook militairen van andere nationaliteit moeten rapporteren of aanhouden. Hoewel men zou verwachten dat dit als een gerede bron van tal van moeilijkheden kan gelden is de werkelijkheid anders. Er zijn heel weinig bezwaren gebleken. Bij geringe overtredingen worden de geconstateerde feiten op een vastgesteld formulier overgegeven aan het onderdeel, waartoe de overtreder behoort en de M.P. wordt — indien dit nodig geoordeeld wordt — opgeroepen om zijn verklaring te geven aan de officier die het geval tuchtrechtelijk bekijkt. Bij grotere vergrijpen wordt een proces-verbaal van onderzoek opgesteld in de voor resp. Britten, Canadezen of Australiërs vereiste vorm, en met een aanbiedingsbrief van de Cdt. M.P. Compagnie gezonden naar het betreffende onderdeel.

Wat betreft de interne tuchthandhaving in de M.P. compagnie is het maar gelukkig dat in een compagnie als deze, tuchtrechtelijke overtredingen niet vele en niet van ernstige aard zijn. Op dit terrein

is het namelijk bezwaarlijk op lager niveau zelfstandig te gaan integreren, daar men te maken heeft met door hogere- of lagere wetgever gegeven regelen betreffende krijgstucht en strafrecht, derzelver handhaving en berechting van inbreuken.

De Compagniescommandant kan de zaak onderzoeken; zelf afdoen is evenwel niet mogelijk t.a.v. militairen van andere nationaliteit dan deze, tenzij men door middel van internationale overeenkomsten tussen regeringen de mogelijkheid daartoe geschapen heeft. Dit zou mogelijk zijn, ervan uitgaande dat internationale overeenkomsten niet persé zich behoren te richten naar reeds bestaande nationale wetgeving en deze, bij perfect geworden verdrag, terugtreedt ten opzichte van de verdragsbepaling over dezelfde zaak. Het is tekenend dat men deze weg, voor dit geval, tussen landen die in tijd van nood samengaan in Korea en tussen zo gelijkgeaarde wetgevingen, tot nu toe niet heeft kunnen bewandelen. Zelfs niet in de vorm van een machtigingsverdrag, waarin bepaald aangewezen lagerhand gerechtigd zou worden deze materie onderling, voor dit speciale geval, te regelen. ..Buitenlandse Zaken" zal het wel te druk hebben met andere en zwaarder wegende puzzles in deze dagen. . . .

Toch blijft de Compagniescommandant *verantwoordelijk* ook voor de tucht in dit bijzondere onderdeel. Hoewel hij dus zelf de zaak ten aanzien van Britten en Australiërs niet mag afdoen. ***moet*** hij toch *leiding* geven aan de tuchtrechtelijk te geven *afdoening!*

Dat er practische bezwaren rijzen op dit gebied der tuchtberechting op deze wijze (en berechting van strafrechtelijke zaken). moge het volgende practijkvoorbeeld toelichten. Tijdens de winter verzuimde een Britse soldaat 1e klasse M.P. om het ijs van zijn voorruit te verwijderen en onder het rijden verwondde hij, door als gevolg daarvan slecht uitzicht, een Canadese korporaal. De strafbevoegdheid van de Britse kapitein. commandant van het Britse element. die in deze competent was. is begrensd tot terugstelling tot soldaat, hetgeen een behoorlijke bestraffing zou betekenen indien de soldaat 1e klasse schuldig bevonden werd aan onachtzaam rijden (term uit het Britse verkeersrecht).

De commandant der M.P. compagnie. de chef van heb onderdeel waartoe de soldaat 1e klasse tenslotte ook behoorde, ging hiermede niet accoord en bepaalde dat proces-verhaal diende te worden opgemaakt voor de militaire justitie, welke de zaak tenslotte berechtte.

Een ander geval, dat de adjudant-onderofficier-instructeur. chef van het stafpeloton, een moeilijke dag bezorgde, al lagen de bezwaren in een ander vlak. Het betrof drie van zijn mensen, die onder drie verschillende reglementen van administratieve vielen. Een Canadese soldaat 1e klasse was geschorst en was belast. met een inhouding van 37.52 dollar van zijn tractement: een Britse chauffeur was voor 7 dagen uitgesloten van soldij en een Australische kok kreeg een boete van 25 Australische ponden.

Om dergelijke gevallen snel en adequaat te kunnen berechten is

een schaal opgesteld waarin tegen elkaar inhoudingen op soldij of salaris en boeien zijn afgewogen tegen inhoudingen op soldij, mede met het oog op verschillende strafmogelijkheden der verschillende landelijke strafwetten. Zo kan bijv. een Canadees die te snel gereden heeft worden beboet met 15 tot 25 Canadese dollars, terwijl zijn Britse- of Canadese kameraad hiervoor **3** tot **7** dagen inhouding van soldij kan krijgen.

CONCLUSIE.

Het is een wat zonderling gezicht. als men foto's ziet, waar een Australisch officier, met Australische militaire hoed getooid, defileert aan het hoofd van een compagnie, waarvan Canadezen, Australiërs, Britten ieder hun eigen uniformen en wapens dragen en paraderen voor de Provost Marshal van het Britse leger, die op inspectie is in Korea. De Canadezen met laken ,,vechtpet", de Britten met hun stijve pet met korte .,Guards" klep. En desondanks is het geheel toch in hoofdzaak één, ook uiterlijk — en bovendien innerlijk toegewijd tot het dienen in deze internationale *eenheid*. Eenvoudig loopt zo'n onderdeel niet, er zijn 1001 kleine moeilijkheden, die ieder die tot het geïntegreerde onderdeel behoort. aangaan. Ondanks dat is de ervaring in het ten nauwste samengaan met andere nationaliteiten in deze compagnie voor allen van het hoogste belang. De Compagniescommandant, die wel over bijzondere kwaliteiten beschikken moet om dit experiment te doen slagen, zie! het als vclgt: Canada, tot welk land ik behoor. heeft een kleine bevolking. Dit heeft tot noodzakelijk gevolg dat op enig niveau het Canadese leger een onderdeel zal moeten zijn van een groter verband met een geintegreerde staf. Waar kan men dit beter probereen dan in compagniesverband?

Nog kan men er dit van zeggen.

Men vraagt zich terecht af hoe in een geiritegreerd onderdeel de soldaat zijn vaderlandsliefde kan verwerkelijken. Men ziet hier een voorbeeld voor oplossing hiervan. Ieder soldaat dient de teamgeest tot zijn compagnie als tweede natuur aan te leren. Via de toewijding tot die eenheid, kan ieder die ertoe behoort. dc toewijding tot zijn vaderland blijven verwerkelijken. Uiteraard onder de voorwaarde van onpartijdige hoogstaande vertrouwenwekkende leiding van de compagnie — en van de hogere bevelvoering!

Het hier gegeven voorbeeld geeft lang geen ideale voorwaarden, men kan zich voorstellen dat de administratieve moeilijkheden op eenvoudiger wijze zouden zijn op te lossen, zo ook, als gezegd. die op tucht- en strafrechtelijk terrein. De taalovereenkomst is uiteraard voordelig geweest voor het welslagen. Het is van belang dit unieke voorbeeld met aandacht te bekijken en af tc wachten hoe de slotconclusie zal zijn, als deze First Commonwealth Provost Company zal blijken te zijn ontbonden. dan wel opgevolgd door talloze navolgers.

Bevordering bij keuze,

door

Mr J. D. SCHEPERS,
Luitenant-generaal, lid van het H.M.G. [1]).

In het Mei-nummer van dit tijdschrift zijn uitspraken van het Militaire Ambtenaren Gerecht te 's-Gravenhage en van de Centrale Raad van Beroep over bovenstaand onderwerp vermeld, welke een nadere bespreking rechtvaardigen.

De feiten waren de volgende: Kolonel X was beoordeeld als „uitmuntend" en „voo bevordering bijzonder aan te bevelen". Hij meende op grond daarvan in aanmerking te komen om bij de eerstvolgende vacature tot generaal-majoor te worden bevorderd. Dit geschiedde echter niet, doch een lager op de ranglijst staande kolonel werd daarvoor aangewezen en bevorderd.

Kolonel X wendde zich met een request tot H.M. en verzocht eerbiedig om met terugwerkende kracht tot generaal-majoor te worden bevorderd. Dit verzoek werd afgewezen, waarop kolonel X zijn eis indiende bij het ambtenarengerecht.

Deze eis werd in beide instanties afgewezen.

Uiteraard hebben beide rechtelijke colleges hun uitspraken gemotiveerd. Enkele van de overwegingen van de Centrale Raad van Beroep mogen o.i. niet onweersproken blijven.

Op blz. 351 van bovenvermeld nummer vinden wij het volgende vermeld:

„Overwegende dat de Kroon in het bepalen van Haar keuze der „voor bevordering in aanmerking komende kapiteins en officieren „van hogere rang niet gebonden is aan de ancienniteit der betrokken „officieren"

en enige regels lager:

„Overwegende immers, dat voormeld artikel 15 (van de Bevorde„ringswet) slechts deze betekenis heeft. dat de Kroon hij bevorde„ring van kapiteins en officieren van hogere rang geheel vrij is in „het doen van een keuze uit de meest geschikte officieren van die „rangen".

Zijn deze overwegingen juist? M.i. niet en wel om de volgende redenen.

1. Deze uitleg van artikel 15 van de Bevorderingswet komt neer op de opvatting dat „bevordering bij keuze" gelijk is aan „bevorde„ring naar willekeur". een uitleg. welke in een rechtsstaat enigszins merkwaardig aandoet.

Uit de terminologie van de met blijkt ook. dat deze uitleg niet de juiste kan zijn. Indien de Kroon algehele vrijheid wenst, gebruikt de wet de term „naar welgevallen" (art. 2). De term „bevordering

---

[1]) Zie ook blz. 645 v.: „Bevordering bij keuze" door Mr J. Th. M. van der Vaart, Juridisch Adviseur, Directoraat Personeel, Ministerie van Oorlog. (Red. M.R.T.)

,,naar keuze" wordt steeds gebruikt in tegenstelling met de term „bevordering naar ouderdom van rang" en bedoelt slechts aan te geven dat niet alle officieren van de rang van kapitein of hoger in aanmerking kunnen komen voor bevordering; maar dat de Kroon het recht heeft een keuze te maken tussen hen, die niet en hen die wel voor bevordering in aanmerking komen. Deze laatste categorie wordt gevormd door de meest geschikte officieren (art. 15 lid 2).

Dat art. 15 geen algehele vrijheid geeft blijkt ook nog uit andere artikelen van de wet, welke de vrijheid van de Kroon inperken, zoals b.v. art. 10, dat zegt, dat ,,bevorderingen geschieden over elk .,wapen, elke staf of elk dienstvak in zijn geheel" en art. 16, dat zegt: ,.Aan officieren in werkelijke dienst worden geen rangen ge-,,geven, hoger dan die. verbonden aan de betrekking welke zij waar-,,nemen".

2e. Indien de Kroon voor bevordering bij keuze algehele vrijheid zou hebben, zou dat ook met zich brengen de vrijheid om desgewenst *niet* te bevorderen. Bevordering van een kapitein of officier van hogere rang in actieve dienst zou dan een gunst zijn, welke dè Kroon naar willekeur zou kunnen verlenen of niet. De Kroon (lees de Minister of onder diens verantwoordelijkheid de daarvoor aangewezen ambtenaar) zou dan de vriilieid hebben om een officier aan te wijzen voor een functie waaraan een hogere rang normaal is verbonden en hem die rang niet te verlenen. Met een beroep op de algehele vrijheid. welke de wet zou verlenen, zou rnen op deze wijze die officier wel het werk laten doen en de verantwoordelijkheid laten dragen en hem niet het bij de functie behorende aanzien en salaris toekennen.

Dit kan niet juist zijn. Bevordering tot een hogere rang is een regeringsdaad, een hcleidsdaad. welke in bepaalde omstandigheden moet worden verricht, omdat het dienstbelang zulks eist. Als de omstandigheden het eisen is hevordering een plicht van de Kroon en niet een gunst.

3e. De gevolgen van de opvatting van de Centrale Raad van Beroep zijn onaanvaardbaar.

Stel dat er vier kapiteins van een wapen behoren tot de meest geschikten van hun ranggenoten en dat hun volgorde op de ranglijst is: A, B, C. D. Volgens de beoordelingen zijn A en C .,voor ,,bevordering aan te bevelen" en B en D ,.bijzonder aan te bevelen".

Nu komt er een majoorsplaats vrij. Wie moet in die functie worden benoemd en derhalve bevorderd?

Volgens de Centrale Raad is de Kroon geheel vrij en dus zou na enige benoemingen tot majoor, overigens zonder enige grond, de volgorde kunnen zijn C, D. A, B of een andere mogelijke combinatie. Het gevolg hiervan zou dan zijn dat gedurende hun gehele diensttijd als majoor de onderlinge verhoudingen van bedoelde officieren in dienst door deze willekeurige handelwijze van de Kroon zou worden bepaald (art. 67. onder 2° van het Wetboek van Militair Strafrecht).

Bovendien zou de Kroon geheel vrij zijn om later bij de bevordering tot luitenant-kolonel zonder aanwijsbare grond de rangorde wederom geheel te wijzigen.

De hierboven aangegeven consequentie van de opvatting van de Centrale Raad. dat de Kroon niet gehonden zou ziin aan de ancieniiiteit van de betrokken officieren en geheel vrij zou zijn in het doen van een keuze. maken het m.i. volkomen duideliik. dat de uitleg en de daarop gegronde uitvoering van de wet niet de juiste kan zijn.

Hoe is deze onjuiste opvatting ontstaan?

M.i. is dit een gevolg van het feit. dat zowel de Grondwet als de wet over bevorderingen spreekt, alsof deze op zichzelf staande gebeurtenissen zouden zijn. Daaruit zou dan weer volgen dat de rangen in het leger slechts zouden dienen ter verhoging van het aanzien en het salaris van de officieren en niet een betekenis zouden hebben. die op geheel ander terrein ligt.

Het leger is als vechtmachine opgebouwd uit kleine onderdelen, welke door één man kunnen worden overzien en geleid. en welke irapsgewijze tob grotere eenheden worden samengevoegd. Om deze machine te kunnen laten strijden volgens de wil van de hoogste chef, is het nodig, dat deze zijn bevelen kan geven aan de onmiddellijk onder hem staande personen en toch de zekerheid heeft, dat deze bevelen tot de laagste instantie zullen doordringen. Dit wordt bereikt door de Irapsgewijze ondergeschilrthcid en sluit in dat de opklimmende functies door personen met opklimmende rangen worden bezet.

Nu heeft men vooral in het vredesleger veel functies. welke niet onmiddellijk verband houden met de vechtmachine; in welk geval de bij die functie behorende rang een uiting is van het maatschappelijk aanzien, dat de bekleder van de functie moet genieten.

Dit verandert echter niets aan het feit, dat niet de bevordering het primaire feit is. doch het bekleden van een functie. De bevordering tot de bij die functie behorende rang is dan een gevolg.

Als de wet spreekt over het doen van een keuze uit de kapiteins of officieren van hogerc rang bedoelt de wet rigenlijk het doen van een keuze voor het al of niet bekleden van een hogere functie in de organisatie. Een officier wiens capaciteiten niet van dien aard zijn dat hem een hogere functie met grotere verantwoordelijkheid kan worden toevertrouwd, komt daarom niet in aanmerking voor bevordering.

Dit wil echter niet zeggen dat de Kroon alle officieren, die wel voor een hogere functie geschikt zijn, nu ook geheel volgens ouderdom van rang moet bevorderen. De Kroon heeft n.l. de bevoegdheid om de meest geschikten van een bepaalde rang in te delen in twee categorieën, n.l. zij die alleen maar in aanmerking komen en zij die zodanig boven hun ranggenoteri uitmunten, dat zij bijzonder zijn aan te bevelen en voor vóórbevordering in aanmerking komen. Maar de onderlinge volgorde van beide categorieën mag niet worden gewijzigd.

Zo heeft zich voor 1940 het geval voorgedaan, dat twee kapiteins als bijzonder aan te bevelen waren beoordeeld De oudste diende bij het wapen der infanterie en de jongste, afkomstig van de infanterie, was ingedeeld bij de Generale Staf. Deze bekleedde een functie, waarin hij tot majoor zou kunnen warden bevorderd; maar dit geschiedde niet. Hij moest wachten tot zijn oudere collega bij het wapen der infanterie een functie kon krijgen. waaraan de majoorsrang was verbonden. Wel degelijk hield de Kroon dus toen rekening met de ancienniteit van de betrokken officieren.

In het hiervóór gestelde hypothetische geval van de vier kapiteins A, B, C en D zouden deze bevorderd moeten worden in de volgorde B, D, A en C.

B en D vormen de categorie met vóórbevordering en hun volgorde blijft onveranderd, ook al zou D mogelijk een iets betere beoordeling hebben.

Evenmin mag de onderlinge volgorde van A en C worden gewijzigd.

Vóór 1940 was het in één geval mogelijk van de vorenstaande beginselen af te wijken, n.l. indien dc te vervullen functie bijzondere cigenschappen vereiste, welke destijds niet in de beoordelingslijst naar voren konden komen. Zo is het voorgekomen, dat voor de functie van Commandant van de Brigade Grenadiers en Jagers niet de oudste voor bevordering in aanmerking komende luitenant-kolonel werd aangewezen, maar een jongere. Uiteraard werden dientengevolge de belangen van de op dat ogenblik gepasseerde overste geschaad; maar de Kroon had daarbij overwogen, dat zijn belang geringer was dan het algemeen legerbelang om de juiste inan in de juiste functie te krijgen. Het spreekt vanzelf dat het bevorderen van jongeren altijd de belangen van ouderen schaadt en de Kroon behoort derhalve deze bevoegdheid met grote voorzichtigheid te hanteren

Thans is het nog minder nodig van dit middel gebruik te maken, omdat nu in een dergelijk geval bevordering tot een tijdelijke rang kan geschieden.

Indien de Kroon zich bij het bevorderingsbeleid zou laten leiden door de overwegingen van de Centrale Raad van Beroep, zou dit tot schade van het legerbelang strekken.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Hoog Militair Gerechtshof

Beschikking van 15 Juni 1954.

President: Mr Doornbos; *Leden:* Vice-Admiraal Brouwer, Luit. Generaal Mr Schepers, Generaal Maj. Vl. Waarn. Zegers, gep. Kapitein ter Zee van Langeveld (plv.).

Eindbeslissing op beklag terzake van een straf, opgelegd wegens 13 dagen ongeoorloofde afwezigheid. Strafoplegging vernietigd vermits strafoplegger onbevoegd was te erkennen over het feit.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen een verklaring van de Commandant van de A-Batterij 104e Afdeling Artillerie, waaruit blijkt, dat H. J. K., dienstplichtig soldaat A-Batterij. 104e Afdeling Artillerie te 't Harde op 24 Februari 1954 's Hofs eindbeslissing heeft ingeroepen naar aanleiding van de heslissing op het beklag, door hem ingediend hij de waarnemend Commandant 104e Afdeling Veldartillerie over de straf van veertien dagen streng arrest hem op 13 Februari 1954 opgelegd door de Commandant van de A-Batterij. 104e Afdeling Artillerie wegens:

„*13 dagen opzettelijk ongeoorloofd afwezig geweest*", bij welke beschikking op 22 Februari 1954 genomen en op 24 Februari 1954 ter kennis van klager gebracht, het beklag ongegrond werd verklaard;

Gezien de op deze zaak betrekking hcbbende bescheiden;

Gelet op het advies van de Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende, dat klager is gestraft terzake van opzettelijk ongeoorloofde afwezigheid langer dan vier dagen in de maanden Januari en Februari 1954, alzo in tijd van oorlog, als oinschreven in artikel 87 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat dit feit — indien bewezen — oplevert het misdruf van „*desertie in tijd van oorlog gepleegd*", voorzien en strafbaar gesteld hij artikel 98 van het Wetboek van Militair Strafrecht, dat niet krijgstuchtelijk mag worden afgedaan;

Overwegende. dat derhalve de strafoplegger niet bevoegd was klager terzake van dit feit krijgstuchtelijk te straffen en de opgeiegde straf zowel als de omschrijving van de strafreden behoren te worden vernietigd;

BESCHIKKENDE:

Verklaart de strafoplegger onbevoegd om te erkennen over het feit terzake waarvan hij klager krijgstuchtelijk heeft gestraft;

Vernietigt ambtshalve de straf van veertien dagen streng arrest

aan klager op 13 Februari 1954 opgelegd, met de daarbij behorende omschrijving van de strafreden;

Beveelt, dat deze straf en de omschrijving van de strafreden op klagers straflijst zullen worden doorgehaald en onleesbaar gemaakt;

Bepaalt. . . .enz.

NASCHRIFT.

(1) *Een soortgelijke* [1]) *beschikking is gepubliceerd in N.R.T. XLVI, blz. 619; ook daar een vernietiging van de krijgstuchtelijke bestraffing wegens onbevoegdheid van de slrafoplegger om over het feit te erkennen op grond dat het feit (formeel) niet in aanmerking kwam voor krijgstuchtelijke afdoening. In mijn naschrift bij die beschikking wees ik erop dat hef Hof aldus tussenbeide komt in de hantering van het opportunifeitsbeginsel van de vlootvoogd en commanderende generaal. De bevoegdheid, het opportuniteitsbeginsel te hanteren, is echter m.i. een prerogatief van de vlootvoogd/commanderende generaal en het redres vindt rnen in artikel 10 R.Z./ art. 15 R.L. In bedoeld naschrift schreef ik dat een beschikking als deze gelijkt op een ambtshalve toepassing van artikel 10 R.Z./artikel 15 R.L. en men kan zich afvragen of dat de bedoeling van de wetgever is geweest. Ik meen, dat zodanige vraag ontkennend beantwoord moet worden. Waartoe immers kan het standpunt van het Hof in de practijk leiden? Dat de gestrafte, alvorens de eindbeslissing van het Hof in te roepen, nagaat of het door hem gepleegde feit voorkomt in artikel 2 W.K. Het Hof kan immers alleen in dit opportuniteitsbeginsel tussenbeide komen, als de gestrafte de zaak bij het Hof op tafel brengt. Doei hij dat niet,. dan staat het Hof er machteloos tegenover.*

Maar wanneer algemeen bekend wordt dat men dit soort zaken beter niet in eindbeslissing op het beklag bij het Hof kan voorbrengen, omdat men dan via een vernietiging een strafrechterlijke behandeling „oogst", is voor dit soort gevallen de weg van het beklag geblokkeerd, hetgeen uiterst bedenkelijk is.

(2) *Het valt op dat het H.M.G. „ambtshalve" beslist, niettegenstaande het Hof de zaak niet ambtshalve, doch op verzoek van de gestrafte, onderzoekt. Waar zodanig vereist blijft alvorens het Hof de zaak kan onderzoeken en beoordelen, schijnt de waarde van het ambtshalve beschikken gering.*

Men zie in dit verband ook de Redactionele noot onder de beschikking van het Hof van 28 Maart 1924, M.R.T. XX, blz. 96 v.

W. H. V.

---

[1]) Soortgelijk, met dien verstande dat mij later bleek dat de commanderende generaal niet tot verwijzing werd genoopt door 's Hofs beslissing, maar dat de verwijzing anterieur was en dat de gestrafte onafhankelijk daarvan zich over de opgelegde straf had beklaagd.

Zeekrijgsraad te 's-Gravenhage.

Vonnis van 6 Mei 1954.

President: Mr D. U. A. Franken; *Leden:* Mr S. A. l'Honoré Naber. J. C. van Epen, A. van Miert en S. J. Rikkers.
Raadsman: Luitenant ter Zee 3e kl. KMR. C. J. Wackwitz.

De Nederlandse vlag beschimpen, gepleegd in tijd van oorlog (bezigen van de woorden: „Ik heb schijt aan de Nederlandse vlag want vanmorgen heb ik mijn schoenen er nog mee gepoetst").
Militaire detentie.

(W.M.S.R. art. 11 en 147 **(3)** [1])

DE KRIJGSRAAD VOOR DE ZEEMACHT BINNEN HET RIJK IN EUROPA TE 's-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Fiscaal tegen J. S., oud 23 jaar, laatstelijk voor de verwijzing naar de Zeekrijgsraad gediend hebbende als stoker 1e klasse aan boord van Hr. Ms. „Castor", beklaagde,

Gezien:.... (enz. — *Red.).*

Gezien het bevel tot bijeenkoming van de Zeekrijgsraad dd. 20 April 1954, aan de voet van welk stuk door de Fiscaal aan de beklaagde wordt ten laste gelegd:

dat hij, dienende als stoker 1e klasse aan boord van Hr. Ms. „Castor" te Den Oever, in tijd van oorlog op of omstreeks 24 Februari 1954 te Harlingen in de koffiekamer van de Stadsschouwburg, toen de waarnemend restaurateur H. Attema hem, naar aanleiding van zijn hinderlijk en onmilitair gedrag er op had gewezen, dat hij als beroepsmilitair het Nederlandse leger en de Nederlandse vlag hoog moest houden, op voor de omstanders duidelijk verstaanbare toon heeft geantwoord: „Ik heb scheit aan de Nederlandse vlag, „want vanmorgen heb ik mijn schoenen er nog mee gepoetst";

Gezien:. ... [enz. — *Red.]*

Overwegende, ten aanzien van de geldigheid der telastelegging, dat volgens jurisprudentie van het Hoog Militair Gerechtshof met de uitdrukking „in tijd van oorlog" niet is gesteld een qualificatie, doch een feitelijk element, omdat deze woorden in de telastelegging geen andere betekenis kunnen hebben dan: „bij dreigend oorlogsgevaar";

Overwegende, dat J. S., oud 23 jaar, ten processe als *beklaagde,* zakelijk gerelateerd heeft verklaard:

dat hij op 24 Februari 1954, dienende als stoker 1e klasse aan boord van Hr. Ms. „Castor", liggende te Den Oever, met G. en L. naar de stadsschouwburg te Harlingen is gegaan, alwaar een Avro-voorstelling werd gegeven; dat zij na de pauze in die zaal achter een paar dames zijn gaan zitten; dat zij in een nogal vrolijke stemming waren en nogal rumoerig; dat een mijnheer naar hen toekwam,

---

[1]) Dit is het eerste, ons bekende, geval van toepassing van artikel 147, derde lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht. (Red. M.R.T.)

die hen vroeg wat rustiger te zijn; dat hij na enig heen en weer praten deze heer gevraagd heeft even mee te gaan naar de koffiekamer, hetgeen gebeurde; dat L. en G. zich even later bij hen voegden; dat een ander persoon zich aldaar in het gesprek mengde en zei, dat hij als militair het Nederlandse leger en de Nederlandse vlag hoog moest houden; dat hij door het optreden van deze persoon nogal opgesard was en deze toen op duidelijk verstaanbare toon, zodanig dat de omstanders het konden horen, heeft geantwoord: „Ik heb „scheit aan de Nederlandse vlag, want vanmorgen heb ik er mijn „schoenen nog mee gepoetst";

Post alia:

Overwegende, dat door de inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen, wettig en overtuigend is bewezen, met beklaagdes schuld er aan, hetgeen hem is te laste gelegd, met uitzondering van de woorden: .,de waarnemend restaurateur", behoevende volgens jurisprudentie van het Hoog Militair Gerechtshof de aanwezigheid van ..tijd van „oorlog" of .,dreigend oorlogsgevaar" niet te worden bewezen, vermits terzake kan worden volstaan met de overweging, dat het immers van algemene bekendheid is, dat het ten tijde in de telastlegging vermeld, tijd van oorlog was, terwijl omstandigheden van algemene bekendheid geen bewijs behoeven.

Overwegende, dat het bewezene behoort te worden gequalificeerd als: „DE NEDERLANDSE VLAG BESCHIMPEN, GEPLEEGD IN TIJD VAN „OORLOG";

Overwegende, dat beklaagde terzake van hetzelfde feit, door zijn Commandant reeds krijgstuchtelijk is gestraft met 12 dagen streng arrest en bij de bepaling van de straf daarmede rekening behoort te worden gehouden;

dat gelet op het vorenstaande, de ernst van het gepleegde feit, de omstandigheden, waaronder het is begaan en de persoon van beklaagde, met toepassing van artikel 11 van het Wetboek van Militair Strafrecht, een militaire detentie voor de tijd van **33** dagen passend is, terwijl de iijd door hem van 20 Maart tot en met 21 April 1954 in voorarrest doorgebracht, geheel in mindering behoort te worden gebracht bij de uitvoering van de op te leggen straf;. . . . *[enz.— Red.]*

Zeekrijgsraad te 's-Gravenhage.

Vonnis van 6 Mei 1954.

President: Mr *D. B.* A. Franken; *Leden:* S. A. l'Honoré Naber, J. C. van Epen, A. van Miert rn T. J. Rikkers.
Raadsman: Luitenant ter Zee A 2 W. F. Schutte.

Eenvoudige belediging.

Ten laste gelegd belediging aan het adres van twee meisjes; ten aanzien van één van haar is erhfer geen recht tot strafvervolging

aanwezig, vermits zij geen klacht heeft ingediend. Vrijspraak in zoverre.

(Wb. v. Str. art. 64, 67*a* en *266).*

DE KRIJGSRAAD VOOR DE ZEEMACHT BINNEN HET RIJK IN EUROPA TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Fiscaal tegen C. R., oud 20 jaar, gerequireerde, laatstelijk voor de verwijzing naar de Zeekrijgsraad gediend hebbende als korporaal-torpedomaker,

Gezien:. . . .(enz. — *Red.*)

Gezien het bevel tot bijeenkoming van de Zeekrijgsraad dd. 20 April 1954 aan de voet van welk stuk door de Fiscaal aan de beklaagde wordt ten laste gelegd:

,,dat hij te Den Helder op 21 December 1933 op de openbare weg ,,de Spoorgracht opzettelijk de eer en goede naam van de aldaar ,etalages kijkende mrisjes J. Wijker en J. Kooyman heeft aangetast .,door hen opzettelijk beledigend toe te roepen: ..Jullie zijn hoeren" ,,en ,,Jullie zijn sletten", althans woorden van gelijke strekking";

Overwegende, dat de door de wettige vertegenwoordiger in burgerlijke zaken van de vijftienjarige J. Kooyman niet een klacht tegen beklaagde is ingediend, weshalve ten aanzien van het de beklaagde te laste gelegde betrekking hebbende op het meisje J. Kooyman geen recht tot strafvordering aanwezig is en beklaagde terzake dient te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat ten processe aanwezig is en voorgelezen een op 28 December 1954 door Jeltje Wijker, geboren 30 December 1935 bij G. Vogel, wachtmeester der Koninklijke Marechaussee, tevens hulp-officier van Justitie gedane mondelinge klachte door laatstgenoemde in schrift gesteld, luidende: dat toen zij op 21 December 1953 met een vriendin Jannetje Kooyman over de Spoorgracht ie Den Helder liep een matroos hen de woorden naschreeuwde: ,,Dag ,.hoeren, dag sletten"; dat zij verzoekt tegen deze marineschepeling een strafrechtelijke vervolging in te stellen;

Overwegende, dat ten processe, zakelijk gerelateerd hebben verklaard:

le. C. R., oud 20 jaar, als *beklaagde:*

dat hij op 21 December 1953, op de openbare weg, de Spoorgracht te Den Helder, opzettelijk twee aldaar etalagekijkende meisjes heeft toegevoegd: ,,jullie zijn sletten, jullie zijn hoeren", althans woorden van dergelijke strekking;

2e. *Jeltje Wijker* oud 18 jaar, als *getuige:*

dat op 21 December 1953 toen zij met haar vriendin Jannetje Kooyman op de Spoorgracht te Den Helder voor een winkel naar de goederen in een etalage stond te kijken er een woordenwisseling tussen haar en een matroos ontstond en deze toen begon te schelden en zei: ,,Ga weg hoeren, ga weg sletten", althans woorden van dergelijke strekking;

Overwegende, dat door de inhoud van vorenstaande bewijsmid-

delen, wettig en overtuigend is bewezen, met beklaagdes schuld eraan, hetgeen hem is te laste gelegd, met uitzondering- van het woord: ,.beledigend", zijnde het toch van algemene bekendheid, dat door in het openbaar meisjes toe te voegen de woorden: .,Jullie zijn .,hoeren, jullie zijn sletten" de eer en goede naam van die meisjes wordt aangetast en blijkende het opzet om te beledigen uit het gebruik dier woorden zelve:

Overwegende, dat nu beklaagde behoort te worden vrijgesproken van dit deel der telastelegging betrekking hebbende op het gepleegde ten aanzien van J. Kooyman, het bewezene behoort te warden gequalificeerd als: ,,EENVOUDIGE BELEDIGING";

Overwegende, dat gelet op de ernst van het gepleegde feit, de omstandigheden, waaronder het is begaan en de persoon van beklaagde, een geldboete ad f 10 subsidiair 5 dagen hechtenis passend is;

NASCHRIFT.

De vraag rijst waarom de Fiscaal ten aanzien van J. Kooyman geen gebruik gemaakt heeft van artikel 67a Wb. v. Str., hetwelk hem de mogelijkheid opent om, indien geen klacht is binnengekomen, aanzegging te doen dat hij tot strafvervolging overgaat. Hierdoor zouden de overwegingen omtrent de afwezigheid van een recht tot strafvordering en de gedeeltelijke vrijspraak van beklaagde overbodig geworden zijn. *W. H. V.*

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 29 Juni 1954.

President: Mr Doornbos; *Leden:* Vice-Admiraal Brouwer, Luit. Generaal van der Kroon, Luit. Generaal Mr Schepers, Generaal-Maj.-Vl.-Waarn. Zegers.

Klager was krijgstuchtelijk gestraft wegens het weigeren het net-exemplaar van het proces-verbaal van huishoudelijk onderzoek te tekenen, terwijl hij het concept wel getekend had.

Straf en strafreden tenietgedaan en beklag gegrond: klager kon niet verplicht worden de als verdachte (terzake van het strafbare feit van artikel 129, 1° en 5° W.M.S.R.) afgelegde verklaring te ondertekenen, onverschillig of die verklaring gelijkluidend is aan of afwijkt van een eerder algelegde verklaring.

In het onderhavige geval strekte klagers weigering om te tekenen bovendien eerder te zijnen voordele waar het een verklaring was welke op onwaarheid berustte.

Weliswaar had klager zijn weigering gemotiveerd door te verklaren dat het net-exemplaar van het concept afweek, hetgeen zou inhouden een beschuldiging van valsheid, doch terzake van dàt feit was klager niet gestraft.

(W.K. art. 68).

BET HOOC MILITAIR GERECHTSHOF.

Gelezen eeri verklaring, gedagtekend 20 Mei 1954 van de dienstplichtig soldaat D.M.A.P., waarbij deze 's Hofs eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beschikking op het beklag, door hem ingediend bij de Cominandant van het Bewakingskorps Koninklijke Landmacht over de straf van veertien dagen licht arrest hem opgelegd door de Commandant van de 4e Afdeling Bewakingskorps Koninklijke Landmacht wegens:

„Het huishoudelijk onderzoek bemoeilijkt door te weigeren het „net-exemplaar te tekenen, hoewel het concept door hem wel was „getekend",

bij welke beschikking — op 13 Mei 1954 genomen en op 19 Mei 1954 aan klager uitgereikt — het beklag ongegrond werd verklaard;

Gezien de op deze zaak heirekking hebbende bescheiden;

Gehoord de klager;

Gelet op het advies van de Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende, dat het in de omschrijving van de strafreden bedoelde huishoudelijk onderzoek werd gehouden omdat klager verdacht werd het misdrijf, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 129. 1e en 5e lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht, te hebben gepleegd;

Overwegende, dat klager niet verplicht kon worden om zijn bij dit onderzoek als verdachte afgelegde verklaring te ondertekenen, onverschillig of deze verklaring gelijkluidend of afwijkend was van een of meer eerder afgelegde al of niet ondertekende verklaringen, daar hij telkens rekening mocht houden met de mogelijkheid dat zijn ondertekening als een bekrachtiging van zijn verklaring zou worden beschouwd;

Overwegende bovendien, dat in het onderhavige geval de weigering om te tekenen eerder ten voordele van klager strekt, omdat hij wist dat de verklaring, welke hij enige dagen tevoren in concept had getekend, op onwaarheid berustte, waarna hij bij een nieuw huishoudelijk onderzoek, dat enkele weken later plaats vond, een nieuwe verklaring aflegde en wel ondertekende, die een volledige bekentenis inhield;

Overwegende tenslotte, dat de weigering om de in de omschrijving van de strafreden bedoelde handtekening te plaatsen, het huishoudelijk onderzoek niet kòn bemoeilijken, omdat daardoor het verloop van dit onderzoek niet behoefde te worden gewijzigd en de bewijskracht van het proces-verbaal daarvan niet werd aangetast;

Overwegende, dat klager mitsdien ten onrechte is gestraft en het beklag gegrond moet worden verklaard;

Overwegende, dat weliswaar volgens de beschikking, waarvan beroep, klager beweerde dat het riet-exemplaar van het proces-verbaal van huishoudelijk onderzoek afweek van het door klager getekende concept, hetgeen een beschuldiging zou inhouden dat valsheid zou zijn gepleegd en dat *derhalve* klager terecht was gestraft,

doch dat zulks een geheel ander feit is dan het bemoeilijken van het huishoudelijk onderzoek door te weigeren zijn verklaring te ondertekenen;

Overwegende, dat eerstbedoeld feit dan ook buiten beschouwing had moeten blijven bij de beoordeling of het feit in de omschrijving van de strafreden vermeld, een krijgstuchtelijk vergrijp oplevert;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht de eindbeslissing nemende op het beklag;

Verklaart dit gegrond;

Vernietigt de beschikking, waarvan beklag;

Vernietigt ook de aan klager opgelegde straf;

Beveelt,. . . .(enz. — *Red.).*

NASCHRIFT.

Hier is een tuchtrechtelijke schakel in de keten der ontwikkeling van het beginsel der bekentenisvrijheid in het militaire strafrecht. Uit de eerste rechtsoverweging kan blijken dat het Hoog Militair Gerechtshof, voor het verlenen van de premie der bekentenisvrijheid, vasthoudt aan de eis, dat van niemand verlangd mag worden, dat hij zich aan s t i. a f - rechtelijke veroordeling blootstelt. Volgens tot nu toe gangbare jurisprudentie geldt de hierbedoelde vrijheid niet wanneer het geheel binnen de tuchtrechtelijke secfor blijft: van een verdachte wordt dus wel verwacht dat hij medewerkt aan zijn eigen krijgstuchtelijke bestraffing. Dal standpunt zou, volgens de Krijgsraad te Velde Oost (vonnis van 22 Januari ***1953,*** *M.R.T. XLVII, blz. 91 e.v.), terug te vinden zijn in artikel 139 W.M.S.R.*

Het wil mij voorkomen dat voor bedoeld onderseheid onvoldoende reden bestaat en het zou wenselijk zijn als argumenten daarvoor, door nauwkeurige (her)redigering van de wet waar zulks nodig, zouden komen ie vervallen. *W. H. V.*

Krijgsraad te Velde Oost.

Vonnis van **28** Juni 1951.

President: Luitenant-Kolonel Mr *H.* H. A. de Graaff; *Leden:* Dir. Off. v. Gez. 2e kl. Dr W. L. Nolke en Kapt. J. A. van Heyl.

De Krijgsraad verklaart zich onbevoegd om te erkennen over de persoon van beklaagde (soldaat v. d. Nationale Reserve) aangezien zijn (op 24 October 1950 getekende) verbintenis (op 7 Januari 1951) nog niet was bekrachtigd.

Niettegenstaande de door beklaagde gedragen militaire uniform wordt hij geacht niet in werkelijke dienst te zijn geweest.

(W.M.S.R. art. 60, 2°, 62; Wei. 5-X-1948).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE OOST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen K.B., geboren **1** Juli 1926, destijds adspirant vrijwilliger bij de

Nationale Reserve verband Ommen, District Overijssel in de stand van soldaat, beklaagde,

Gezien....enz.;

Overwegende dat de beklaagde is ten laste gelegd:

.,dat hij als soldaat behorende tot de Nationale Reserve, althans .,als militair in de zin der wet, op of omstreeks 7 Januari 1951 te ,,Vroomshoop, gemeente den Ham, althans in Nederland, door middel ,,van een brandende lucifer, althans op enigerlei wijze, opzettelijk .,een hoeveelheid papier, althans brandbaar materiaal heeft aan- ,,gestoken, welk papier lag op een houten zoldervloer van het door ,,hem, beklaagde, bewoonde perceel, waardoor dit papier en een ,,aldaar zich bevindende houten balk in brand is geraakt en gemeen ,.gevaar voor het door beklaagde bewoonde huis ontstond, alsook ,,voor het onder één dak daarmede gebouwde buurhuis en levens- ,,gevaar voor twee alstoen in dat buurhuis zich op zolder te bed ,,bevindende kinderen";

Overwegende, dat een ten prooesse aanwezige justitiële verklaring dd. 7 Maart 1951 opgemaakt en ondertekend te Zwolle door Commandant District Overijssel Nationale Reserve onder meer zakelijk inhoudt, dat beklaagde als soldaat-vrijwilliger, wiens dienstverband hem niet tot doorlopende werkelijke dienst verplicht op 1 November 1950 als adspirant-vrijwilliger van de Nationale Reserve in dienst is getreden, terwijl zijn dieristverband op 7 Maart 1951 nog niet is bekrachtigd;

Overwegende, dat ten processe aanwezig is een op 10 Januari 1951 door de Commandant District Overijssel Nationale Reserve voor eensluidend getekend afschrift van de verbandacte, door beklaagde getekend, waaruit onder meer zakelijk blijkt dat deze door beklaagde op 24 October 1950 getekende verbandacte niet is bekrachtigd;

Overwegende, dat blijkens het Koninklijk Besluit van 5 October 1948. houdende bepalingen betreffende de Nationale Reserve (Staatsblad I 438) artikel 5, lid 5, zowel voor het Rijk als voor de vrijwilliger eerst verplichtingen voortvloeien uit de verbintenis, nadat deze is bekrachtigd:

Overwegende, dat beklaagde mitsdien niet was een vrijwilliger der Koninklijke Landmacht, zoals bedoeld in artikel 60, lid 1, 2° Wetboek van Militair Strafrecht en mitsdien ondanks het feit dat hij ten tijde in de tenlastelegging genoemd, de hem reeds verstrekte militaire uniform droeg, alstoen niet in werkelijke militaire dienst was;

Overwegende, dat nu de Krijgsraad ook niet is gebleken dat beklaagde uit andere hoofde ten tijde in de tenlastelegging aangegeven, militair in de zin der wet was, noch ook anders dan als niilitair aan de rechtsmacht van de militaire rechter onderworpen was, dc Krijgsraad onbevoegd moet worden geacht over de persoon van beklaagde te erkennen;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart onbevoegd te zijn om over de persoon van beklaagde te

erkennen en geeft daarvan, met toezending der nodige stukken, kennis aan de bevoegde rechter, zijnde de Arrondissements Rechtbank te Almelo.

NASCHRIFT.

De door de in het vonnis aangehaalde wet geschapen milituire status onder opschortende coorwaarde is toch wel uiterst onbevredigend. In het voorliggende geval betrof het nog maar slechts de competentie van de Krijgsraad; het had de fundamenten van de krijgsmacht zelf kunnen betreffen. Een dergelijke voorwaardelijke militair, uiterlijk in niets van een normaal militair te onderscheiden, kan elk „dienstbevel" naast zich neerleggen. Hij kan (wat erger is) alle „dienstbevelen" opvolgen, totdat er hem een gegeven wordt, hetwelk hem niet aanstaat. liet hem alsdan op te leggen voorlopig arrest zal onrechtmatig blijken; de sfrafvervolging moet stranden en de krijgstucht krijgt een geweldige knak. Het ware beter de mensen niet in werkelijke dienst toe te laten en geen militaire uniform te verstrekken voordat de voorwaarde (bekrachtiging van het engagement) vervuld is.

De Krijgsraad oordeelt dat beklaagde niet een militair was en mitsdien niet in werkelijke dienst is. Het wil mij voorkomen dat het eerste deel van die overweging genoegzaam is. *W. H. V.*

Krijgsraad te Velde Oost.

Vonnis van 19 Maart 1953.

President: Luitenant-Kolonel Mr *H.* H. X. de Graaff; *Leden:* Luitenant-Kolonel W. Vermeer en Majoor H. P. Wiegman.
Raadsman: Mr Th. J. J. M. Hoppcnbrouwers.

Militaire detentie, opgelegd ierxake van de samenloop van een commuun en een militair misdrijf, omdat in casu m e d e krachtens hei militaire strafwetboek; yevangenisstraf kan worden uitgesproken.

Voorwaardelijke vrijheidsstraf en onvoorwaardelijke geldboete.

(W.M.S.R. art. 11, 13-15).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE OOST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen G.C.N., geboren 12 Januari 1930, dpl. sergeant, beklaagde,

Post alia:

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — ieder bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd mrt zijn schuld daaraan:

1e. dat hij als sergeant ingedeeld bij de Koninklijke Landmacht

op 1 Januari 1953 te omstreeks 11.00 uur zijn alstoen te Amersfoort gelegen onderdeel heeft verlaten en daarvan sindsdien opzettelijk ongeoorloofd afwezig is geweest tot hij te ongeveer 18.30 uur op dien dag door de Koninklijke Maréchaussée te Rotterdam werd aangehouden en op 2 Januari 1953 weer naar zijn onderdeel werd teruggebracht;

2e. dat hij als sergeant ingedeeld bij de Koninklijke Landmacht op 1 Januari 1953 als passagier opzettelijk wederrechtelijk heeft gebruik gemaakt van een aan de Staat der Nederlanden toebehorende automobiel over diverse voor het openbaar verkeer openstaande rijwegen van Amersfoort naar en in Rotterdam;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

ad. 1. „*Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van oorlog, „niet langer dan vier dagen durende*".

ad 2. „*Opzettelijk wederrechtelijk een aan een ander toebeho- „rend motorrijtuig op een weg gebruiken*",

voorzien en strafbaar gesteld bij: ad. 1 art. 97 Wetboek van Militair Strafrecht; ad. 2. art. 37 Wegenverkeerswet;

Overwegende, dat nu hier twee misdrijven zijn bewezen verklaard welke als op zichzelf staande handelingen moeten worden beschouwd, en waarop gelijksoortige hoofdstraffen (in beide gevallen gevangenisstraf) zijn gesteld, één straf behoort te worden uitgesproken;

dat de op te leggen straf derhalve wordt opgelegd zowel terzake van artikel 37 Wegenverkeerswet als van artikel 97 Wetboek van Militair Strafrecht;

dat mitsdien in dit geval mede krachtens het Wetboek van Militair Strafrecht gevangenisstraf kan worden uitgesproken, weshalve de Krijgsraad zich op grond van artikel 11 van het Wetboek van Militair Strafrecht bevoegd acht in plaats daarvan tol; militaire detentie te veroordelen;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende. dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in art. 14a van het Wetboek van Strafrecht;

Gezien behoudens voormelde wetsbepaling(en), nog de artikelen 1, 2, 11, 13, 15, 60 en 62 van het Wetboek van Militair Strafrecht; 14a, 14b, 23, 57 en 91 van het Wetboek van Strafrecht; 76 van de Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart beklaagde schuldig aan de hierboven als bewezen aan-

genomen en gequalificeerde strafbare feiten en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt beklaagde tot een militaire detentie voor de tijd van twee maanden en tot betaling van een geldboete van vijftig gulden, met bepaling, dat de geldboete bij gebreke van betaling en verhaal, zal worden vervangen door hechtenis voor de tijd van dertig dagen;

Beveelt, dat deze straf van militaire detentie niet zal worden tenuitvoergelegd, tenzij de Krijgsraad later anders mocht gelasten op grond, dat de veroordeelde zich voor het einde van een op twee jaar bepaalde proeftijd aan een strafbaar feit, of militair zijnde, aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2, No. 1 van de Wet op de Krijgstucht, dat van ernstige aard is, of aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2, Nos. 2-6 van die Wet of onder artikel 1 van het Koninklijk Besluit van 27 Juli 1944 (Stb. E 53), heeft schuldig gemaakt; dan wel zich gedurende die proeftijd op andere wijze heeft misdragen.

Krijgsraad te Velde Oost.

Vonnis van 9 April 1953.

President: Luitenant-Kolonel Mr *H.* H. A. de Graaff; *Leden:* Kapitein Mr J. R. Sellink en 1e Luitenant Mr G. S. D. Bijl de Vroe.

Feitelijke insubordinatie: een meerdere, die rapport wilde opmaken, van zij vrijheid van handelen beroven door hem een duw in de rug te geven, waardoor die meerdere tegen een motorrijtuig viel en beklaagde gelegeriheid had zich ie verwijderen.

Afzonderlijke getuigenis van de meerdere, gemotiveerd gebezigd.

(W.M.S.R. art. 117; Inv. M.S.T.R. art. 74, 1°).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE OOST.

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen C.M., geb. Amsterdam 27 Maart 1931. dpl. soldaat, beklaagde,

Post alia:

Overwegende, dat beklaagde ten processe zakelijk heeft verklaard, dat hij op 24 Januari 1953, toen hij was ingedeeld bij de 4e Divisie Intendance Compagnie gelegerd te Ermelo, des middags omstreeks 14.30 uur met de trein te Amsterdam aankwam, om zijn bewegingsvrijheid thuis door te brengen; dat hij direct naar zijn ouderlijke woning is gegaan alwaar hij omstreeks 15.00 uur aankwam; dat hij de gehele middag thuis is gebleven en eerst om 19.00 uur uit is gegaan; dat hij wel omstreeks 15.00 uur op het Haarlemmerplein te Amsterdam is geweest, doch toen in de tram zat naar zijn huis; dat hij het hem ten laste gelegde ontkent;

Overwegende, dat de Officier-Cominissaris als getuige heeft gehoord zakelijk verklarende en met ede bevestigende,

Johannes Engelbertus van 't Klooster, reserve-korporaal ingedeeld bij de Kadercompagnie 2e Bataljon Intendancetroepen, gelegerd bij de Oranje-Nassaukazerne te Amsterdam,

dat hij op 24 Januari 1953 omstreeks 16.10 uur als bestuurder van een militair motorvoertuig over het Haarlemmerplein te Amsterdam reed, terwijl hij gekleed was in de uniform van de Koninklijke Landmacht voorzien van de rangonderscheidingstekenen van korporaal; dat aldaar een tiental personen stond te colporteren, waaronder een persoon gekleed in de uniform van soldaat der Koninklijke Landmacht; dat deze persoon colporteerde met een blad hetwelk later „Jeugd" bleek te zijn, dat in een mica-omhulsel zat, terwijl op het blad met grote letters stond vermeld: „Lees het proces tegen de „soldaat van Bienen"; dat hij begreep dat dit een communistisch blad was; dat hij. toen hij zijn wagen geparkeerd had in een straat, juist zag, dat de soldaat het blad waarmee hij colporteerde overgaf aan een meisje, dat zich bij het groepje bevond; dat hij de militair bij zich heeft geroepen en hem vroeg, waarom hij met een communistisch blad liep te colporteren; dat de soldaat ontkende gecolporteerd te hebben; dat hij, toen hij hierop zijn portefeuille uit zijn zak haalde en bezig was zijn potlood uit zijn veldblouse te nemen om rapport op te maken, een duw of een zet in zijn rug kreeg, waardoor hij tegen het spatbord van de auto aanviel; dat de militair daarop hard wegliep. waardoor hij hem niet kon grijpen; dat, terwijl hij met de soldaat stond te praten, niemand in de buurt was, zodat de duw alleen van de militair afkomstig kon zijn; dat hij zowel op 27 Januari 1953 te Ermelo, als bij de Officier-Commissaris, beklaagde heeft herkend als de militair die hij op het Haarlemmerplein had zien colporteren en die hem een zet of duw heeft gegeven, waardoor hij van zijn vrijheid van handelen werd beroofd;

Overwegende, dat beklaagde weliswaar het hem ten laste gelegde ontkent, doch op grond van artikel 74, 1e lid van de Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht de afzonderlijke getuigenis van een militair betreffende een misdrijf tegen de ondergeschiktheid waarvan in casu sprake is, tegen hem gepleegd, een volledig bewijs van schuld kan opleveren;

Overwegende, dat de Krijgsraad in het onderhavige geval aan de onder ede afgelegde verklaring van de korporaal 't Klooster deze bewijskracht toekent, zijnde deze alleszins geloofwaardig voorgekomen, terwijl het onderzoek geen feiten aan het licht heeft gebracht welke onomstotelijk bewijzen dat beklaagde ten tijde, in die verklaring genoemd, zich niet op of nabij het Haarlemmerplein kan hebben bevonden;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten, dat hij als soldaat iiigedeeld bij de Koninklijke Landmacht omstreeks 23 Januari 1953 te Amsterdam opzettelijk zijn meerdere de korporaal 't Klooster een duw in de rug heeft gegeven waardoor

die 't Klooster die alstoen zijn portefeuille tc voorschijn haalde en juist pogingen deed zijn potlood uit zijn veldblouse te nemen om rapport op te maken van het feit dat hij, beklaagde, aldaar. doende was communistische lectuur te vcrsprciden, voorover tegen een motorvoertuig viel, cn daardoor van zijri vrijheid van handelen werd beroofd en tot het nalaten van het opmaken van het rapport gedwongen werd;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als: „FEITELIJKE INSUBORDINATIE", voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 117 Wetboek van Militair Strafrecht;

[Volgt: Veroordeling tot een gevangenisstraf voor de tijd van zeven weken, met bepaling, dat de tijd door hem voor de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in arrest doorgebracht, zijnde van 31 Januari 1953 tot 26 Maart 1953, bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht — *Red.]*

Krijgsraad te Velde West.

Vonnis van 16 Mei 1951.

President: Luitenant-Kolonel Mr Dr J. I'h. van Erk; *Leden:* Majoor Mr P. C. L. Eschauzier en Luitenant J. J. van Kaam.
Raadsman: Mr *El.* de Waard.

*Tenlastegelegd: (1) verduistering door een ambtenaar; **(2)** oplichting; **(3)** valsheid in geschrift.*

KRIJGSRAAD I *(vonnis van **15** Mei **1951):** veroordeling wegens feit (1); nietigverklaring van de tenlastelegging der feiten (2) en (3), wat **(2)** betreft onzdat de feitelijke en de qualificatieve omschrijvingen met elkander strijdig zijn en de dagvaarding niet zo is gesteld dat bij gedeeltelijke bewezenverklaring een leesbaar en begrijpelijk geheel resulteren kan: wat **(3)** betreft omdat uit de tenlastelegging niet valt op te maken welk geschrift beklaagde zou hebben vervalst.*

H.M.G. *T (sententie van 4 September 1951): terugverwijzing van de zaak naar de Krijgsraad omdat het Hof zich niet met de nietigverklaringen kan verenigen. wat (2) betreft omdat het qualificatieve deel der tenlastelegging buiten beschouwing kan blijven terwijl de bewezenverklaring niet behoeft te zijn een woordelijke weergave van de tenlastelegging, eventueel met weglating van een niet-bewezen gedeelte, doch de rechter de bewezen verklaarde feiten in begrijpelijke taal moet overnemen in de door hem te redigeren bewezenverklaring; wat **(3)** betreft omdat beklaagde een voldoende duidelijk feil wordt ten laste gelegd.*

KRIJGSRAAD II *(vonnis van 11 October **1951).** Het sub **(2)** ten laste gelegde bewezen verlclaard doch het feitelijke gedeelte van de tenlastelegging levert geen strafbaar feit op. Het sub (3) ten laste gelegde feit niet bewezen geacht.*

H.M.G. II (Sententie van 18 December *1951): Bevestiging t.a.v.* (1)en (2); *vernietiging* van het *vonnis t.a.v.* (3) en alsnog *veroordeling* wegens valsheid in *geschrifte.*

Gevangenisstraf, verlaging (van sergeant) tof soldaat *in* de laagste *klasse; ontslag zonder ontzetting.*

(Wb. v. Sir. art. 44, 225, 321; R.L. art. 114).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE WEST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, legen A.C.R., geh. 3 December 1916. vrijw. sergeant Demob. Centr. K.L. Amersfoort. in arrest. beklaagde,

Gezien:.... enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

,,dat hij, militair zijnde en uit dien hoofde ambtenaar in de zin ,,der wet:

1 op niet met juistheid aan te geven tijdstippen gedurende het ,,tijdsverloop van omstreeks 17 Juli 1950 tot 11 Januari 1951 te .,Amersfoort. althans in Nederland. telkens opzettelijk de navolgende ,,geldsbedragen, toebehorende aan de achter deze bedragen vermelde ,,personen, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, welke ,,geldsbedragen hij voor uitbetaling onder zich had als sergeant toe-..gevoegd aan de Staf van het Demobilisatie-Centrum te Amersfoort ,,en als zodanig belast onder meer met de administratie, verrekening ..en uitbetaling van de reiskostenvergoedingen aan burger-arbeids-,,contractanten, aan wie een tegenioetkoming in reiskosten was toe-.,gekend, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend en wel f 5,50 C. J. ,,A. Hegeman; f 17,50 en f 17,50 J. H. M. Albers; f 11,25 en .,f 11.25 P. L. van der Burg; f 6.50 C. J. Wimmers; f 7 en f 7 .,G. van der Werk; f 5,50 en f 5.50 M. H. R. van der Weide; ,,f 17.50 en f 17,50 A. M. van Kuik; f 7,50, f 7,50 en f 12.30 ,,J. C. W. van der Steen; f 12,20, f 12,20 en ,f 12,20 H. J. G. Krebs; .,,f 17,50 B. J. Kronenberg; f 17,50 G. P. P. van Schaik; f 17,50 ,,en f 17,50 C. J. M. Vriens; f 7,50 en f 7,50 J. W. Pas; f 12.20. ,,f 12,20, f 12,20 en f 12,20 E. J. W. Wilhelm; f 13.— en f 2,60 ,A. van Toor: f 1750 D. Krabbrndam; f 2.60 en f 2,60 P. J. A. ,,Triebels; f 24,— W. A. M. Triebels. hebbende hij beklaagde, tel-,,kenmale bij het begaan van bovenveriiielde strafbare feiten gebruik ,.gemaakt van de gelegenheid hem door zijn ambt van militair, belast ..met de functie van bovenomschreven, geschonken;

,,2e. op of omstreeks 10 Augustus 1950. 12 September 1950, ..3 October 1950, 8 November 1950 en 12 December 1950, te 's-Gra-,,venhage, telkenmale met het oog-merk om zich wederrechtelijk te ,,bevoordelen. de Comptabel-ambtenaar bij het Ministerie van Oorlog, .,J.Grootes of diens gemachtigde P. J. Kiens. optredende voor de .,Staat der Nederlanden, door listige kunstgrepen heeft bewogen tot ,,afgifte van respectievelijk de bedragen van f 534,85, f 343,40, .,f 331,80, f 303,80 en f 264,70, althans van telkens enig geldsbe-

„drag waarvan resp. f 26,75, f 68,75, f 161,75, f 141,45 en f 139,54,
„althans een deel van deze bedragen hij niet op de staten had mogen
„opbrengen, zoals hieronder zal worden aangegeven, hebbende hij
„op de tijden en ter plaatse voormeld bij voornoemde comptabel-
„ambtenaar of diens gemachtigde de gebruikelijke lijsten in duplo
„ingediend voor reiskosten, vergoeding van burgerarbeidscontrac-
„tanten, aan wie een tegemoetkoming in reiskosten was toegekend,
„welke lijsten van de voorgeschreven verklaringen van de Comman-
„dant van het Demobilisatie-Centrum Amersfoort reeds waren voor-
„zien, op welke lijsten hij de navolgende personen had vermeld, met
„de navolgende achter hun namen vermelde bedragen als aan deze
„personen verschuldigd, terwijl hij wist, dat deze personen door be-
„eindiging van hun dienstbetrekking, overplaatsing, verhuizing of
„anderszins geen recht op deze vergoeding meer hadden en op welke
„lijsten hij, beklaagde. vervolgens in de daarvoor bestemde kolom
„zowel op de eerste als op de in duplo opgemaakte lijsten eigen-
„handig en valselijk de namen van die personen in de vorm van een
„handtekening had geplaatst, zijnde een handtekening van die per-
„sonen noodzakelijk voor de uitbetaling van de op die lijsten voor-
„komende bedragen en wel op de lijsten gedagtekend op 10 *Augustus*
„1950: . . . . enz. *(Red.)*

„3e. in of omstreeks de maand Augustus 1950 te Amersfoort de
„staat houdende de nominatieve opgave van het burgerpersoneel, dat
„recht had op reiskosten-vergoeding over de maand Augustus 1950,
„op welke staat de daarop vermelde personen de hun toekomende
„bedragen voor ontvangst aftekenden, derhalve een geschrift dat be-
„stemd is om tot bewijs van uitbetaling te dienen, heeft vervalst, en
„wel ten aanzien van C. Korpel, L. Verheij en E. J. W. Wilhelm,
„niet het oogmerk om deze staat als echt en onvervalst te gebruiken,
„terwijl uit dat gebruik enig nadeel kan ontstaan, hebbende hij, be-
„klaagde, immers op een of meer tijdstippen in gemeld tijdvak en
„ter plaatse voornoemd opzettelijk eigenhandig, valselijk en in strijd
„met de waarheid ten aanzien van deze drie personen in de daarvoor
„bestemde kolom achter hei vermelde bedrag de naam van een van
„genoemde drie personen geschreven, dan wel een paraaf gesteld,
„doende beklaagde het derhalve opzettelijk in strijd met de waarheid
„voorkomen alsof die personen het daarin vermelde bedrag voor
„ontvangst hadden afgetekend, terwijl dit niet het geval was;

Overwegende, dat uit de justitiële verklaring, dd. 16 Februari 1951 afgegeven door de Commandant van het Demobilisatie-Centrum te Amersfoort blijkt, dat beklaagde op voormeld tijdstip als militair in werkelijke dienst was sedert 25 September 1945;

Overwegende, dat de dagvaarding ten aanzien van het sub 2e ten laste gelegde behoort te worden nietig verklaard, omdat de feitelijke en qualificaticve delictsomschrijvingen onderling strijdig zijn en de dagvaarding ter plaatse niet zo is gesteld, dat bij gedeeltelijke bewezenverklaring — wat hier al van zij in casu — een leesbaar en begrijpelijk geheel resulteren kan;

Overwegende, dat uit het sub 2e ten laste gelegde niet valt op te maken of beklaagde het Rijk zou hebben opgelicht voor het totale of een niet nader aangegeven deel van het totale geldsbedrag per staat, of voor enkele op die staat gespecificeerde bedragen, stellende het gequalificeerde deel het eerste, het feitelijke deel het tweede geval;

Overwegende, dat de dagvaarding ten aanzien van het sub 3e ten lasle gelegde behoort te worden nietig verklaard, omdat daaruit niet blijkt, welk geschrift beklaagde zou hebben vervalst, bevindende zich in het dossier twee staten (bijlagen 14 en 22) die respectievelijk zijn aangeduid als:

„nominatieve opgave reiskostenvergoeding burgerpersoneel over de „maand Augustus 1950" en „nominatieve opgave reisdeclaraties „burgerpersoneel", gedagteknd 10 Augustus 1950, op welke beide staten de in de dagvaarding sub 3e vermelde namen voorkomen;

Overwegende, dat beklaagde ten aanzien van het hem sub 1e ten laste gelegde onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat hij in de periode van Juli 1950 tot en met Januari 1931 in werkelijke militaire dienst was als sergeant toegevoegd aan de Staf van het Demobilisatie-Centrum te Amersfoort; dat hij zich in het tijdvak van 17 Juli 1950 tot 11 Januari 1951 de navolgende geldsbedragen, toebehorende aan de achter deze geldsbedragen vermelde personen heeft toegeëigend en wel:....[volgen de bedragen en namen, als vermeld in tenlastelegging sub 1e — *Red.*]

dat hij voornoemde geldsbedragen onder zich had als sergeant. toegevoegd aan de Staf van het Demobilisatie-Centrum te Amersfoort en als zodanig belast onder meer met de administratie, verrekening en uitbetaling van de reiskostenvergoeding aan burgerarbeidscontractanten, aan wie een tegemoetkoming in reiskosten was toegekend; dat hij zich deze geldsbedragen op verschillende tijdstippen in de loop van voornoemde periode heeft toegeëigend; dat hij van niemand toestemming of vergunning had zich deze geldsbedragen, die hem niet in eigendom toebehoren, toe te eigenen en daarover te beschikken; dat hij dit deed met de bedoeling om dit geld voor persoonlijke doeleinden te besteden. in hoofdzaak door daarmede zijn persoonlijke verteringen te betalen; dat hij zich dit geld gemakkelijk kon toeëigenen, omdat hij in eerder genoemde functie daartoe gelegenheid kreeg;

Overwegende, dat een anibtsedig proces-verbaal, dd. 14 Februari 1951, opgemaakt en gesloten te Amersfoort door Petrus Roelof Keijzer, wachtmeester der Koninklijke Maréchaussée, behorende tot de Brigade Amersfoort, onder meer zakelijk inhoudt als verklaring aan verbalisant van Geertruida Johanna Apolonia Hegeman:

dat zij vanaf 27 December 1949 werkzaam is geweest bij het Demobilisatie-Centrum te Amersfoort; dat haar voor het heen en weer reizen tussen haar woonplaats Soest en Amersfoort van Rijkswegc een tegemoetkoming in de reiskosten was toegekend van f 5,50 per maand; dat deze reiskostenvergoeding eens per maand uitbetaald

werd door de Sergeant R. van het Demobilisatie-Centrum te Amersfoort: dat zij nog te goed heeft haar reiskostenvergoeding van de maand September 1950, die zij zelf reeds betaald heeft, maar nog niet terugontvangen heeft; dat zij de Sergeant R. geen toestemming of vergunning gegeven heeft zich de haar toekomende reiskostenvergoeding over de maand September 1950 toe te eigenen ten eigen bate aan te wenden, dan wel hierover als heer en meester te beschikken;

Johannes Henri Marie Albers:....enz. *(Red.)*

Post alia:

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — ieder bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit of de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht hetgeen aan beklaagde sub 1e is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, met uitzondering van een bedrag van f 2,60, toebehorende aan A. van Toor;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als: „*verduistering, gepleegd door een ambtenaar, bij het begaan van* „*welk strafbaar feit de schuldige gebruik maakt van gelegenheid,* „*hem door zijn ambt geschonken, meermalen gepleegd*", voorzien en strafbaar gesteld bij de artikelen 321 jis, 57, 44 en 84 van het Wetboek van Strafrecht;

Post cetera alia:

Veroordeelt beklaagde tot een gevangenisstraf voor de tijd van een jaar, met bepaling dat de tijd door hem vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in arrest doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht, zijndc van 11 ,Januari 1951 af tot de dag der tenuitvoerlegging;

Verlaagt beklaagde tot de stand van soldaat in de laagste klasse;

Ontslaat beklaagde uit de militaire dienst, zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Bekrachtigt het bestaande arrest.

Hoog Militair Gerechtshof,

Sententie van 4 September 1951.

President: Mr Doornbos; *Leden:* V-&-Admiraal Vos, Luitenant-Generaal Dijxhoorn, Generaal-Majoor van der Kroon.
Raadsman: Kapitein *K.* Bakker.

(Zie vonnis hiervóór).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien:....enz.;

Overwegende, dat het Hof zich met het vonnis, voorzover dit het sub 2 en 3 ten laste gelegde betreft, niet kan verenigen;

Overwegende, dat de Krijgsraad de dagvaarding ten aanzien van het sub 2e ten laste gelegde nietig acht omdat de daarin voorkomende feitelijke en gequalificeerde delictsomschrijving onderling strijdig zijn en de dagvaarding ter plaatse niet zo is gesteld, dat bij gedeeltelijke bewezenverklaring een leesbaar en begrijpelijk geheel zou kunnen resulteren, terwijl de Krijgsraad verder heeft overwogen, dat uit het sub 2e ten laste gelegde niet valt op te maken of beklaagde het Rijk zou hebben opgelicht voor het totale of een niet nader aangegeven deel van het totale geldsbedrag per staat of voor enkele op die staat gespecificeerde bedragen, stellende het gequalificeerde deel het eerste, het feitelijk deel het tweede geval;

Overwegende, dat — nu de Krijgsraad niet de sub 2 gestelde telastlegging ***nis geheel*** onbegrijpelijk en onleesbaar acht — het hierop betrekking hebbend bezwaar niet tot nietigverklaring van de telastlegging kan leiden omdat de bewezenverklaring niet behoeft te zijn een woordelijke weergave van de telastlegging, eventueel niet weglating van een niet bewezen gedeelte, zodat indien door weg-Lating van het niet bewezene het taalkundig verband verloren zou gaan — de rechter de bewezen verklaarde feiten in begrijpelijke taal moet overnemen in de door hem te redigeren bewezenverklaring, terwijl indien uit een ***als geheel*** leesbare telastlegging na weglating van het niet-bewezene slechts een onbegrijpelijk restant zou overblijven, vrijspraak van het ten laste gelegde moet volgen;

Overwegende ten aanzien van het daarna genoemde bezwaar, dat de telastlegging door te stellen dat beklaagde ,,heeft bewogen tot ,,afgifte van respectievelijk de bedragen van f 534,85, f 343.40, ,,f 331, 80, f 30380 en f 26470, althans van telkens enig gelds-,,bedrag" voldoende duidelijk alternatief heeft gesteld zowel de mogelijkheid dat beklaagde het Rijk telkens voor het gehele op elke nader omschreven lijst vermelde eindbedrag heeft opgelicht, als dat het Rijk telkens slechts werd opgelicht voor een lager bedrag echter in ***beide gevallen*** o.m. door ,,respectievelijk f 26,75, f 68,75, ,,f 161,75, f 141,45 en f 139,45, althans een deel van deze be-,,dragen" ten onrechte op genoemde lijsten te vermelden;

Overwegende, dat de Krijgsraad — indien hij bewezen acht dat de telkens onrechtmatig op de lijsten gebrachte bedragen resp. bedroegen f 26,75, f 68,75, f 161,75, f 141,45 en f 139,45 (overeenkomstig de nader gegeven nauwkeurige specificatie) en dan niet op juridische gronden toch oplichting voor de eindbedragen der lijsten aanneemt — tot de conclusie zou kunnen komen dat ,,de afgifte ,,van ,,,,telkens enig geldsbedrag"" waarvan resp. f 26,75, f 68,75, ,,f 161,75, f 141,45 en f 139,45, althans een deel van deze be-,,dragen hij niet op de staten had mogen opbrengen" feitelijk neerkomt op ,,de afgifte van f 26,75, f 68,75, f 161,75, f 141,45 en ,f 139,45 waarvan resp. f 26,75, f 68,75, f 161,75, f 141,45 en ,,f 139,45 hij niet op de staten had mogen opbrengen" dus 100 % van ,,telkens enig geldsbedrag";

Overwegende, dat dit zeer wel mogelijke geval ook door de redac-

tie van de telastlegging wordt gedekt daar deze voor dit geval weliswaar niet onfeilbaar is gesteld, maar niet in die mate onduidelijk, dat dan de bedoeling niet zou blijken of beklaagde in zijn verdediging zou zijn geschaad;

Overwegende, dat een zuivere qualificatieve delictsomschrijving in een telastlegging een overbodigheid is en als niet ter zake dienende buiten beschouwing behoort te blijven, zodat het voor de geldigheid van de telastlegging niet van belang is welke qualificatie daarin aan het ten laste gelegde feit wordt gegeven;

Overwegende, dal wel in een feitelijke telastlegging woorden kunnen worden gebezigd die ook in een delictsomschrijving voorkomen, maar dat voorzover dit in de onderhavige telastlegging het geval is, van een tegenstrijdigheid geen sprake is wanneer de telastlegging wordt opgevat op de naar 's Hofs oordeel meest voor de hand liggende — in de voorgaande overwegingen besproken — wijze, zodat op grond van het tweede bezwaar de telastlegging evenmin nietig behoeft ie worden verklaard;

Overwegende, dat de Krijgsraad de telastlegging, voorzover onder 3e gesteld, nietig acht omdat daaruit niet zou blijken welk geschrift beklaagde zou hebben vervalst;

overwegende, dat in de telastlegging onder 3e wordt gesteld dat beklaagde ,,de staat houdende de nominatieve-opgave van het bur-,,gerpersoneel, dat recht had op reiskostenvergoeding over de maand ,,Augustus 1950, op welke staat de daarop vermelde personen de ,,hun toekomende bedragen voor ontvangst aftekenden, derhalve een ,,geschrift dat bestemd is om tot bewijs van uitbetaling te dienen, ,,heeft vervalst", waarmede aan beklaagde een duidelijk feit wordt ten laste gelegd, terwijl dit deel der telastlegging ook overigens voldoet aan de voorschriften die blijkens het tweede lid van artikel 114 Regtspleging bij de Landmagt op straffe van nietigheid moeten worden nageleefd:

Overwegende, dat indien het — b.v. wegens de door de Krijgsraad aangeduide verscheidenheid van geproduceerde staten — niet mogelijk zou zijn om niet behulp van de in artikel 339 van het Wetboek van Strafvordering genoemde bewijsmiddelen vast te stellen, dat „de staat", in dit deel der telastlegging omschreven, er is geweest en door beklaagde is vervalst. beklaagde van dit feit zou moeten worden vrijgesproken, maar dat de onmogelijkheid om een in de telastlegging gesteld feit te bewijzen, geen grond tot nietigverklaring oplevert;

Overwegende. dat de hoofdzaak. voorzover het sub 2 en **3** ten laste gelegde betreft, niet door de Krijgsraad is beslist en het onderzoek daarvan het gevolg moet zijn van de vernietiging van het vonnis;

Gezien artikel 77 van 's Hofs Provisionele Instructie;

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN !

Vernietigt het vonnis, waarvan appèl;

En opnieuw rechtdoende:

Wijst de zaak terug naar de Krijgsraad te Velde West, teneinde recht te doen met inachtneming van 's Hofs sententie.

Krijgsraad te Velde West.

Vonnis van 11 October 1951.

President: Luitenant-Kolonel Mr Dr J. Ph. van Erk; ***Leden:*** Majoor P. van Rossum en Kapitein Mr A. Pot.
Raadsman: Kapitein K. Bakker.

***(Zie vonnis en sententie** hiervóór).*

DE KRIJGSRAAD TE VELDE WEST.

Gezien:....enz.;

Overwegende.... [tenlastlegging cfm. vonnis van 16 Mei 1951 — hiervóór — ***Red.]***

Overwegende,....enz.;

Overwegende, dat de Krijgsraad niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging geput heeft, dat beklaagde het hem sub 3e ten laste gelegde heeft gepleegd, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde ten aanzien van het hem sub 1e en sub 2e ten laste gelegde ten processe o.m. zakelijk heeft verklaard:

Ad I.....[enz.....zie vonnis van 16 Mei 1951 — hiervóór — ***Red.***]

Ad II. dat hij omstreeks 10 Augustus 1950, 12 September 1950, 5 October 1950, 8 November 1950 en 12 December 1950 telkenmale op betalingslijsten, die hij indiende bij het Ministerie van Oorlog te 's-Gravenhage, in strijd met de waarheid, namen heeft vermeld, met daarachter geldsbedragen van hurger-arbeidscontractanten; dat hij de betrokken lijsten in duplo indiende, terwijl de daarop gefingeerde namen en geldsbedragen door hem waren opgenomen tussen namen en geldsbedragen van rechtmatige gevallen; dat hij deze lijsten tevoren had doen voorzien van de voorgeschreven verklaring van de Commandant van het Demobilisatie-Centrum te Amersfoort; dat hij op die lijsten de bovenaangeduide gefingeerde personen vermelde, terwijl hij wist, dat deze personen door beëindiging van hun dienstbetrekking, door overplaatsing, verhuizing of anderszins geen recht op genoemde vergoeding meer hadden; dat hij in de daarvoor bestemde kolom, zowel op de eerste als op de in duplo opgemaakte lijst eigenhandig en valselijk in de vorm van een handtekening de namen van die personen geplaatst heeft; dat zonder die handtekening achter de in de lijsten genoemde gelden geen uitbetaling van gelden zou plaats vinden; dat hij hier de volgende lijsten, waarop de hieronder volgende namen en geldsbedragen door hem werden gefingeerd betrof:

Lijsten gedagtekend 10 *Augustus* 1950;....enz.;

Post *alia:*

Overwegende. dat ten processe zijn overgelegd en aan beklaagde getoond de lijsten, onderscheidenlijk gemerkt bijlagen 22, 23, 24, 25 en 26;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond vaii de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — ieder bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit of de feiten, waarop het betrekking heeft, de lijsten gemerkt bijlagen 22. 23, 24, 25 en 26 alleen gebezigd in verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht hetgeen aan heklaagde sub 1e en sub 2e is ten lastc gelegd met zijn schuld daaraan, voor wat betreft het sub 1e ten lastc gelegde met uitzondering van het bedrag f 2,60. toebehorende aan A. van Toor en voor wat betreft het sub 2e ten laste gelegde met dien verstande, dat hij omstreeks 10 Augustus 1950. 12 September 1950, 5 October 1950, 8 November 1950 en 12 December 1950 bij de Comptabel-Ambtenaar hij het Ministerie van Oorlog J. Grootes de gebruikelijke lijsten in duplo heeft ingediend voor reiskostenvergoeding van burgerarbeidscontractanten aan wie een tegemoetkoming in reiskosten was toegekend, welke lijsten van de voorgeschreven verklaring van de Commandant van het Demobilisatie-Centrum te Amersfoort reeds waren voorzien, op welke lijsten hij de navolgende personen had vermeld met de navolgende achter hun namen vermelde bedragen als aan deze personen verschuldigd, terwijl hij mist, dat deze personen door beëindiging van hun dienstbetrekking, overplaatsing, verhuizing of anderszins geen recht op deze vergoeding meer hadden en op welke lijsten hij — beklaagde — vervolgens in de daarvoor bestemde kolom zowel op de eerste als op de in duplo opgemaakte lijsten eigenhandig en valselijk de namen van die personen in de vorm van een handtekening had geplaatst, zijnde een handtekening van die personen noodzakelijk voor de uitbetaling van de op die lijsten voorkomende bedragen en wel op de lijsten gedagtekend op 10 *Augustus* 1950. . . .enz.; (Red.)

overwegende, dat het sub 2e bewezenverklaarde in tegenstelling met het qualificatieve gedeelte van het sub 2e ten laste gelegde, dat conform 's Hofs in casu gewezen sententie buiten beschouwing dient te blijven, niet oplevert een feit, bij enige wettelijke strafbepaling strafbaar gesteld, zodat beklaagde hiervan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat het sub 1e bewezen verklaarde moet worden gequalificeerd als:. . . .[zie verder vonnis van 16 Mei 1951 — ***Red.]***

Het Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 18 December 1951.

President: Mr Doornbos; *Leden:* Schout hij Nacht Brouwer, Luitetenant-Generaal Dijxhoorn. Luitenant-Generaal van der Kroon.
Raadsman: Kapitein K. Bakker.

(Zie vonnis, sententie en vonnis hiervóór).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien: . . . .enz.;

Post *alia:*

Overwegende, dat het Hof uit het vonnis overneemt de bewijsmiddelen en bewezenverklaring met betrekking tot het onder 1e en 2e ten laste gelegde. en zich verenigt met de beslissing van de Krijgsraad. dat het onder 2e brwezenvcrklaarde niet oplevert een feit, bij enige wettelijke bepaling strafbaar gesteld;

Overwegende, dat beklaagde ten aanzien van het hem onder 3e ten laste gelegde heeft verklaard, dat hij, terwijl hij niilitair was en als zodanig ambtenaar was in de zin der wet, op 10 Augustus 1950 te Amersfoort, de staat, houdende nominatieve opgave van het burgerpersoneel dat recht had op reiskostenvergoeding over dc maand Augustus 1950, op welke staat de daarop vermelde personen de hun toekomende bedragen voor ontvangst aftekenden, heeft vervalst, en wel ten aanzien van G. Korpel, L. Verheij en E. J. W. Wilhelm; dat hij nl. opzettelijk, eigenhandig, in strijd met de waarheid en valselijk ten aanzien van deze drie personen in de daartoe bestemde kolom achter het vermelde bedrag de naam van die personen telkens in de vorm van een handtekening heeft gesteld, met de bedoeling, het in strijd met de waarheid te doen voorkomen alsof die drie personen op die staat achter het bij hun naam vermelde geldsbedrag hadden afgetekend; dat deze staat was bestemd om te dienen tot bewijs van uithetaling; dat het zijn bedoeling was deze staat als echt en onvervalst te gebruiken oin zich zodoende ten nadele van de Staat der Nederlanden en van die drie personen gelden toe te eigenen waarop hij geen recht had;

dat de hem getoonde staat, gemerkt ,.bijlage 14" is de staat waaromtrent hij verklaarde;

Overwegende. dat aan beklaagde is voorgehouden een staat. waarvan het opschrift luidt: „Nominatieve opgave reiskostenver-„goeding burgerpersoneel over de maand Augustus 1950" gemerkt .,bijlage 14";

Overwegende, dat op grond van de inhoud van de verklaring van beklaagde en de in verband daarmede als bewijsmiddel gebezigde staat voornield, wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan beklaagde onder 3e is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als: „VALSHEID IN GESCHRIFT", voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 225 van het Wetboek van Strafrecht;

[Uit het dictum:

Verklaart beklaagde schuldig aan de hierhoven bewezen verklaarde en gequalificeerde strafbare feiten en hem deswege strafhaar:

Veroordeelt beklaagde tot een gevangenisstraf voor de tijd van elf maanden, met bepaling dat de tijd door hem voor de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in arrest doorgebracht, bij de uitvoering

van de hem opgelegde gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht voor de duur van elf maanden.

Verlaagt beklaagde tot de stand van soldaat in de laagste klasse;

Ontslaat beklaagde uit de militaire dienst, zonder ontzetting van de bevoegdheid orn bij de gewapende macht te dienen;

Heft op het arrest; ontslaat beklaagde daaruit.

Bevestigt het vonnis voor het overige met overneming der gronden.

Zeekrijgsraad te 's-Gravenhage,

Vonnis van 22 Juli 1934.

President: Mr *D. B.* A. Franken; *Leden:* B. A. *W.* Beyer, J. C. van Epen, J. N. J. v. d. Mey en A. v. Altena.
Raadsman: Lt. t. Zee (E.D.) E. V. G. Glaser.

Veroordeling wegens diefstal. Voorwaardelijke veroordeling met als bijzondere voorwaarde: het zich gedragen naar de raadgevingen en aanwijzingen van een met name genoemde officier, aan wie opdracht wordt gegeven, ceroordeelde hulp en steun te verlenen.

(W.M.S.R. art. 13-13; Wb.v.Str. art. 14*d*).

DE KRIJGSRAAD VOOR DE ZEEMACHT BINNEN HET RIJK IN EUROPA TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Fiscaal tegen H. G. G., oud 19 jaren, geboren te 's-Gravenhage, gedetineerde, laatstelijk vóór de verwijzing naar de Zeekrijgsraad gediend hebbende als radio-radarmonteur 3e klasse bij de Technische Opleidingen der K.M. te Amsterdam;

Post alia:

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN !

Verklaart het dr beklaagde ten laste gelegde *) in dier voege als hoger werd overwogen wettig cn overtuigend bewezen;

Verklaart hem daaraan schuldig;

Qualificeert het wettig en overtuigend bewezen verklaarde als hoger merd aangegeven **);

Veroordeelt beklaagde deswege tot een gevangenisstraf voor de tijd van drie maanden met bepaling, dat de tijd, door de veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak sinds 15 Juni 1954 in streng arrest doorgebracht, geheel in mindering zal worden gebracht bii de uitvoering van deze straf:

Beveelt, dat een gedeelte dezer straf, groot een maand, niet zal worden tenuitvoergelegd. tenzij later anders mocht worden gelast

---

*) Dat hij, dienende als radio-radarmonteur 3e klasse bij de Technische Opleidingen der Koninklijke Marine te Amsterdam, aldaar op of omstreeks 30 Mei 1954 met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen een bankbiljet van f 20,—, toebehorende aan de radio-radarmonteur 3e klasse C. Boumans, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde — *Red.*

) **„Diefstal" — ***Red.***

op grond, dat de veroordeelde zich voor het einde van een proeftijd van een jaar en zes maanden heeft schuldig gemaakt aan een strafbaar feit, of — zijnde de veroordeelde immers militair — aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2 nr 1 van de Wet op de krijgstucht, dat van ernstige aard is. of aan ren krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2 nrs 2—6 van die wet, of gedurende die proeftijd zich op andere wijze heeft misdragen, dan wel niet heeft nageleefd de hem hierbij te stellen bijzondere voorwaarden, hierin bestaande, dat hij zich, zolang hij gedurende die proeftijd in militaire dienst is, zal gedragen naar de raadgevingen en aanwijzingen hem door Ltz. 1e kl. Electrotechnische Dienst E. V. G. Glaser gegeven:

Draagt aan genoemde Officier. die zich daarioe bereid heeft verklaard, op om de veroordeelde terzake van de naleving der bijzondere voorwaarden hulp en steun te verlenen.

ADMINISTRATIEVE RECHTSPRAAK.

Militair Ambtenarengerecht.

Uitspraak van 12 October 1953.

Voorzitter: Mr S. Wierda; *Leden:* Mrs. J. *H.* Scholten en A. C. W. J. Gispen; *Militaire leden:* F. *O.* van Kregten en A. L. Vriens.
Vertegenw. Min. v. Marine: Mr J. Veldstra, referendaris.
Vertegenw. klager: Mr F. W. de Ridder, Ltz. (A) 1e kl.

Zoekraken van een waarnemingshorloge en een stophorloge uit de kaartenkamer van Hr. Ms. „Karel Doorman", welke kaartenkamer ontoegankelijk was voor onbevoegden doch waarin gedurende enige dagen onderhoudswerkxaamheden waren verricht. Schade gedeeltelijk ten laste van het Rijk en gedeeltelijk ten laste van de met het toexicht belaste officiererz. gebracht.

Weliswaar was de standplaats van Hr. Ms. „Karel Doorrnan" (dus van klager) te Rotterdam en weliswaar is klager binnen 30 dagen na het kenniskrijgen van het aangevallen besluit in Nederland geweest, doch ten tijde waarop hij van het aangevallen besluit kennis kreeg bevond hij zich in dienstbetrekking in het buitenland. De beroepstermijn is derhalve vier maanden.

Ten onrechte heeft het Militaire Ambtenarengerecht zich bevoegd geacht van het beroep kennis te nemen, vermits het bestreden besluit was genomen nadat een commissie in de zaak advies had gegeven. Beslissing in prima (ook) op die grond vernietigd, waarna de Centrale Raad de zaak beoordeelt als in eerste aanleg.

AMBTENARENGERECHT: *beroep gegrond, vermits artikel 86 van het Regl. Inw. Dienst bepaalt dat schade op een militair der zeemacht kan worden verhaald ingeval van opzet of grove schuld, waarvan in casu geen sprake was.*

CENTRALE RAAD VAN BEROEP: *Ten deze geldt niet het Regl. Inw. Dienst, doch de (Min. Besch.) „Voorschriften Inventaris-„goederen" en de Circ. Zeemacht 493, welke bepalingen rechtskracht hebben op grond van de delegatie ingevolge art. 273 Voorsch. Commanderende Officieren, en welke bepalingen schadeverhaal op betrokkenen toelaten (reeds) ingeval van aorgeloosheid, ruwe behandeling, onachtzaamheid en achteloosheid. De Rand acht het bestreden besluit niet i%strijd met enig algemeen verbindend voor schrift. Beroep ongegrond.*

(A.W. art. 3, 58, 60; M.A.W. art. 4, 6).

HET AMBTENARENGERECHT TE 'S-GRAVENHAGE,
RECHTSPREKENDE IN MILITAIRE AMBTENARENZAKEN,

gezien:....enz.;

WAT DE FEITEN BETREFT:

Overwegende dat verweerder op 4 Juni 1952 aan de Commandant Zeemacht in Nederland een brief heeft gezonden van de navolgende inhoud:

..Naar aanleiding van Uw brief d.d. 15 April 1952, no. CZM/
„087636/087226, waarbij U doorzond het proces-verbaal no. 163
..van Hr. Ms. „Karel Doorman", heb ik de eer U Hoogedelgestrenge
„mede te delen. dat de waarde van het waarnemingshorloge niet
.,f 75 doch f 500 is en de waarde van het stophorloge f 38.

.,Ik ga echter accoord met Uw voorstel omtrent de helasting van
„de rekeningen der betrokken officieren"....enz. *(Red.).*

Overwegende dat klager op 8 Juli 1952, terwijl hij zich bevond aan hoord van Hr. Ms. „Karel Doorman". op zee, buiten liet Rijk in Europa, door zijn commandant met de inhoud van genoemde brief iri kennis werd gesteld;

Overwegende dat klager bij klaagschrift d.d. 29 Augustus 1952, hij het Gerecht ingekomen op 6 September d.a.v., beroep heeft ingesteld tegen het te zijnen aanzien genomen besluit van verweerder....enz. *(Red.)*;

IN RECHTE:

Overwegende dat op 14 Januari 1952, A. Oosterveld, Luitenant ter zee der tweede klasse, J. M. Bos, Adelborst der eerste klasse en W. El. A. Jobse. sergeant der mariniers, allen dienende aan boord van Hr. Ms. „Karel Doorman" zich ingevolge mondelinge last van de commandant van die bodem in commissie hebben verenigd, tenrinde een onderzoek in te stellen naar het verloren gaan van een stophorloge en een waarnemingshorloge, behorende tot het détail navigatie gevechtsinformatie, van welk onderzoek op 14 Januari 1952 onder no. 163 proces-verbaal is opgemaakt;

Overwegende dat blijkens dit proces-verbaal voor deze commisie onder meer verklaringen zijn afgelegcl door de Luitenant ter zee der derde klasse G. M. A. Brummer en door klager, welke verklaringen respectievelijk als volgt luidden:

,,Zaterdagmorgen 5 Januari 1952, omstreeks 08.45 werd mij ge-
,,meld door de matroos der tweede klasse P. v. d. Berg (33513). dat
,,hij het stophorloge miste, hetwelk hij gebruikte bij het lopen van
,,de klokkenronde. Dit horloge werd altijd opgeborgen in een kastje
.,boven de kaartentafel. Dit kastje kon niet gesloten worden, aan-
.,gezien de sleutel ervan vermist werd. Ik was in de vcroriderstel-
,,ling dat de navigatie-officier het weggehaald had om hrt te ge-
.,bruiken, hetgeen wel eens meer door hem gedaan werd. Daar de
,,navigatie-officier op dat moment niet aan boord was, heb ik er
,,geen actie op genomen. Woensdagmorgen, 9 Jan. 1952, omstreeks
,,08.45 uur bij het nemen van het tijdsein, werd door mij geconsta-
,,teerd dat het waarnemingshorlogc uit het doosje genomen was.
,,Dit lag altijd tussen de twee tijdmeters in de tijdmeterskast. Deze
.,kast kan niet op slot. Ik wilde toen onmiddellijk de navigatie-
.,officier waarschuwen, doch daar die niet aan boord was heb ik in
,,verband met deze ernstige vermissing onmiddellijk de inlichtingen-
,,officier, de Luitenant ter zee der eerste klasse KMR. OV. W. H.
,,den Outer, gewaarschuwd. Deze raadde mij aan te wachten tot de
,.navigatie-officier aan boord zou komen.

,,Op de A.M. heb ik het toen gemeld aan de navigatie-officier.
,,Daar het al te laat was om de recherche voor het vertrek van hei
,,schip in te schakelen, gaf hij opdracht tot het opstellen van een
,,proces-verbaal. De laatste drie weken voor het vertrek zijn er in
..de kaartenkamer werkzaamheden verricht door K.M. personeel en
..personeel van de firma Kroon. De laatste week hebben er ook nog
,,burgermonteurs gewerkt van het Marine Electronisch Bedrijf
,,Oegstgeest."

en

,,Als navigatie-officier ben ik in de laatste instantie belast met
,,het bijhouden van heb detail navigatie. Hiervoor heb ik ter assis-
,,tentie de Luitenant ter zee der tweede klasse J. M. Versteegh en
,,de Luitenant ter zee der derde klasse G. M. A. Brummer. Op
,,Woensdagmorgen 9 Januari 1952 moest ik op de VM verschijnen
..voor een commissie in Amsterdam. Toen ik om 15.00 uur terug-
..keerde, werd mii door de Luitenant ter zee der tweede klasse J. M.
,,Versteegh gerapporteerd, dat uit de chronometerkast in de kaarten-
,.kamer een waarnemingshorloge in de vorm van een zakuurwerk
,,was verdwenen, alsmede een stopwatch, welke zich eveneens in
.,die kast bevond. Het is gebruikelijk dat de kaartenkamer, wanneer
,,het schip binnenligt, gesloten is, doch in verband met werkzaam-
,,heden aan de Loran en het verplaatsen van de plottafel, was op
,,7, 8 en 9 Jaunari 1952 in de kaartenkamer gewerkt door personeel
,.van Oegstgeest cn het schip.

,,De chronometerkast kon niet worden gesloten aangezien op deze
,,kast geen slot was aangebracht. Officieren E.I. van Hr. Ms. ,,Karel
,,Doorman" waren het overgrote deel van de werktijd in de kaarten-
..kamer aanwezig, doch diefstal van bovengenoemde uitrustings-
,,artikelen is mijns inziens niet uitgesloten geweest. Deze kan zowel

,,zijn gepleegd door personeel van Oegstgeest als door personeel van
.,het schip. Behalve de moiiteurs van Oegstgeest zijn bij mijn weten
,,geen andere burgers in de kaartenkamer geweest.";

Overwegende dat de genoemde commissie, overwegende dat:

..de werkzaamheden. die in de kaartenkamer verricht werden door
.,personeel van verschillende dienstvakken en daarmee de onmoge-
,,lijkheid om telkens de kaartenkamer af te sluiten;

,,het feit, dat speciale maatregelen tegen diefstal nooit genomen
,,behoefden te morden, aangezien het brugcomplex verboden is voor
,.onbevoegden;

.,de onmogelijkheid om de instrumenten achter slot op te bergen,
,,terwijl bovendien de instrumenten dagelijks gebruikt moesten
..worden."

als haar oordeel heeft uitgesproken, dat hoewel betere veiligheids-maatregelen genomen hadden kunnen worden, van grove schuld of oiiachtzaamheid geen sprake is, zodat zij voorstelt dat de schade door dc Lande gedragen wordt;

Overwegende dat de commandant het proces-verbaal voor .,Ge-
,,zien" heeft getekend, onder aantekening, dat door hem, onder nadere goedkeuring van de Minister van Marine, wordt beslist conform het voorstel van de commissie;

Overwegende dat de Commandant Zeemacht Nederland het proces-verbaal toezond aan vermeerder bij brief van 15 April 1952, waarvan de inhoud als volgt luidde:

,,Ik heb de eer Uwe Excellentie bijgaand aan te bieden proces-
..verbaal no. 163 van Hr. Ms. .,Karel Doorman" inzake een onder-
,,zoek ingesteld naar de oorzaak van het verloren gaan van een
,,stophorloge no. 21854, geschatte waarde f 75 en een maarnemings-
,,horloge no. 701. geschatte waarde f 75.

,,Betreffende de inhoud van dit proces-verbaal moge ik hierbij
,,aantekenen, dat ik mij niet kan verenigen met het oordeel van de
.,commissie en de hierniede in overeenstemming zijnde voorlopige
,,beslissing van de commandant, doch meen dat hier sprake is van
,,onachtzaamheid, te meer daar geen actie genomen werd na het
,,vermissen van het stophorloge.

,.Dientengevolge moge ik voorstellen een gedeelte van de schade
,,te doen dragen door betrokken officieren en de rest ten laste van
,,het rijk te doen brengen, te weten:

,,Het rijk . . . . . f 75
,,Ltz. 1 W. Langeiaar (11003) . . . . . f 35
,,Ltz. 2 J. M. Versteegh (19330) . . . . f 25
,,Ltz. 3 G. M. A. Brunimer (44281) . . . f 15";

Overwegende dat de beroepen beslissing moet worden getoetst aan het bepaalde in het 1e lid van artikel 86 van het Reglement op de inwendige dienst aan boord van Hr. Ms. oorlogsschepen en in de inrichtingen der zeemacht, als volgt luidende:

,,Onverminderd de voor bijzondere gevallen gestelde regelen, kan

„de Minister van Defensie bepalen, dat schade door een militair der „zeemacht middellijk of onmiddellijk, hetzij opzettelijk, hetzij als „gevolg van diens grove schuld, aan de Lande toegebracht, geheel „of gedeeltelijk op de betrokkene zal worden verhaald, ongeacht een „eventueel tegen hem in te stellen strafvervolging.";

Overwegende dat uit deze bepaling volgt, dat op klager de schade door de vermissing van de bovengenoemde voorwerpen slecht-, kan worden verhaald, indien deze aan zijn opzet of grove schuld te wijten is;

Overwegende dat het Gerecht gezien al het vorenstaande niet is kunnen blijken dat deze mate van schuld bij klager aanwezig was;

Overwegende dat derhalve de bestreden beslissing. voorzover deze op klager betrekking heeft, niet in stand zal kunnen blijven;. . . . enz.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 5 Juli 1951.

Voorzitter: Mr J. *H.* Kuipers; *Leden:* Mrs A. Blom en Dr T. Kruijff.

(Zie uitspraak Mil. Ambtenarengerecht, hiervóór).

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP:

Gezien:. . . .enz.;

WAT AANGAAT DE FEITEN VAN HET TWISTGEDING: . . . .enz.;

IN RECHTE:

Overwegende dat bij het beroepschrift als eerste grief tegen de aangevallen uitspraak is aangevoerd. dat het door Langeraar bij het Ambtenarengerecht ingestelde beroep hij die uitspraak ten onrechte ontvankelijk is geacht, daar dat beroep niet is ingesteld binnen de termijn van 30 dagen, genoemd in artikel 60. lid 1 en lid 3, der Ambtenarenwet 1929, komende naar eisers oordeel de termijn van vier maanden, genoemd in artikel 6 der Militaire Ambtenarenwet 1931, te dezen niet in aanmerking, omdat de standplaats van Langeraar was te Rotterdam;

Overwegende dienaangaande, dat het bestreden. op 4 Juni 1952 genomen, besluit eerst op 5 Juli 1952 ter kennis van Langeraar is gebracht en dat Langeraar toen dienst deed aan boord van Hr. Ms. „Karel Doorman". welk schip op 9 Juni 1952 zijn basis te Rotterdam had verlaten om deel te nemen aan een vlootoefening op de Noordzee en de Atlantische Oceaan, op 27 Juni 1952 in Rotterdam is teruggekeerd, op 30 Juni 1952 is vertrokken voor een reis naar Scandinavië. op 5 Juli 1952 — dus toen Langeraar van het bestreden besluit kennis kreeg — was gelegen te Kopenhagen en op 18 Juli 1952 weer in Rotterdam is teruggekeerd;

dat, daar Langeraar zowel op 5 Juli 1952 als gedurende enige tijd hierna zich in dienstbetrekking. buiten het Rijk in Europa bevond, naar 's Raads oordeel artikel 6 der Militaire Ambtenarenwet

1931 wel van toepassing is, zodat de beroepstermijn vier maanden beliep;

dat daaraan niet afdoet, of ook gedurende de tijd, dat Langeraar buitenslands verbleef, zijn standplaats bleef gevestigd hier te lande, aangezien de Raacl voormeld artikel G mede toepasselijk acht ten aanzien van een militaire ambtenaar, die zijn standplaats hier te lande heeft, maar zich in zijn dienstbetrekking buitenslands bevindt;

dat hiermede niet in strijd is 's Raads uitspraak van 24 April 1951, M.A.W. 1951 B 1 *), waarop eiser een beroep heeft gedaan, aangezien die uitspraak betrof een militaire ambtenaar, die zijn standplaats had in het buitenland en op de dag, waarop hij van het bestreden besluit voor het eerst kennis nam, slechts tijdelijk hier te lande verblijf hield, in welk geval de Xaad voormeld artikel 6 .eveneens van toepassing oordeelt;

dat, nu Langeraar's klaagschrift op G September 1952 bij het Ambtenarengerecht is ingekomen. zijn beroep mitsdien tijdig is ingesteld. immers binnen vier maanden na de dag, waarop het bestreden besluit genomen is;

dat dus, daar ook overigens niet is gebleken van enige grond voor niet-ontvankelijkheid van het beroep, hel beroep ontvankelijk is;

Overwegende vervolgens, dat op grond van de gedingstukken vaststaat:

dat het waarnemingshorloge en het stophorloge, in het bestreden besluit bedoeld, behoorderi tot het détail navigatie-gevechtsinformatie van het schip „Karel Doorman", waarop Langeraar o.a. in Januari 1952 was de navigatie-officier en als zodanig chef van het détail navigatie-gevechtsinf ormatie;

dat het waarnemingshorloge placht te zijn opgeborgen in de tijdmeterkast, n-elke zich bevond in de kaartenkamer, nrlke kast niet was voorzien van een slot, en dat het stophorloge in de regel werd bewaard in een eveneens in de kaartenkamer aanwezig kastje, hetwelk wel van een slot was voorzien. maar niet op slot was. omdat er — naar men destijds meende — geen sleutel voor was;

dat het gebruikelijk was, dat. wanneer hrt schip aan de wal lag, de kaartenkamer was gesloten. maar dit niet het geval is geweest in een tijdvak van enige dagen vóór 10 Januari 1952, otndat er toen in de kaartenkamer o.a. door burgerpersoneel verschillende werkzaamheden werden verricht;

dat bleek op 5 Januari 1952. dat het stophorloge. en op 9 Januari 1952, dat het waarnemingshorloge verdwenen was, welke horloges — ter waarde van onderscheidenlijk f 38 en f 500 — nadien niet zijn teruggevonden;

Overwegende dat nu in het onderhavige geding in hoofdzaak moet worden beslist. of eisers bestreden besluit van 4 Juni 1952, voorzover daarbij de rekening van Langeraar in verband met het ver-

---

*) M.R.T. XLIV, **blz. 642** v. — *(Red.)*

loren gaan der horloges is belast met een bedrag van f 33. in strijd s met de toepasselijke algemeen verbindende voorschriften:

Overwegende dat namens eiser — zij het voor het eerst ter 's Raads terechtzitting van 2 Februari 1954 — is betwist. dat het bestreden besluit zou moeten worden getoetst, zoals in de aangevallen uitspraak is gedaan, aan artikel 86 van het .,Reglement op .,den inwendigen dienst aan boord vari Hr. Ms. oorlogsschepen en ,,in de inrichtingen der zeemacht" (verder aan te duiden als: Reglement I.D.), welk artikel verhaal van schade. door een militair der zeemacht aan den Lande toegebracht, mogelijk maakt slechts in de gevallen van opzet en grove schuld, en verder is betoogd, dat volgens het bepaalde in de artikelen 4 en 8 der ,,Voorschriften omtrent ,,beheer, administratie en onderhoud van de inventarisgoederen en ,,andere behoeften" (verder aan te duiden als: Voorschriften inventarisgoederen) juncto de Circulaire Zeemacht 493 de schade op de betrokkene nordt verhaald reeds in de gevallen van zorgeloosheid, ruwe behandeling. onachtzaamheid en achteloosheid;

Overwegende hieromtrent, dat de Raad. met name gelet op de bescheiden, ingezonden als uitvloeisel van 's Raads op 16 Februari 1954 uitgesprokeri bevel, het volgeride in aanmerking neemt:

1. artikel 86 van het Beglement I.D. — vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 30 Mei 1934 en nadien meermalen gewijzigd — geldt ,,onverminderd de voor bijzondere gevallen gestelde regelen";

2. zodanige regelen zijn opgenomen geweest in de vierde afdeling van het Reglement I.D., welke afdeling als opschrift droeg .,Beheer en administratie van de iriventarisgoederen" en krachtens Koninklijk Besluit van 19 November 1938 met ingang van 1 Maart 1939 is vervallen;

3. in de plaats van die afdeling zijn met ingang van 1 Maart 1930 in werking getreden de Voorschriften inventarisgoederen, vastgesteld bij beschikking van de toenmalige Minister van Defensie van 29 November 1938;

4. tot het vaststellen van deze Voorschriften inventarisgoederen was de Minister van Defensie bevoegd op grond van artikel 273 der — eveneens hij genoemd Koninklijk Besluit van 19 November 1938 vastgestelde — ,,Voorschriften voor de commanderende officieren .,van Hr. Ms. oorlogsschepen en inrichtingen der zeemacht" (verder aan te duiden als: Voorschriften C.O.), welk artikel luidt: ,,De ,,Minister van Defensie is bevoegd dit hoofdstuk aan te vullen en ,.te wijzigen, met uitzondering van de voorschriften, welke betrek- ,,king hebben op den rechtstoestand van het militaire personeel der ,,zeemacht", zijnde in deze bepaling met ..dit hoofdstuk" bedoeld de Voorschriften C.O.;

5. dat evenvermeld artikel aan de Minister van Defensie de bevoegdheid heeft gegeven de Voorschrifteii inventarisgoederen vast te stellen, neemt de Raad aan inzonderheid omdat:

a. het de kennelijke bedoeling van de Kroon is geweest, dat de Minister van Defensie de Voorschriften inventarisgoederen zou

stellen in de plaats van de bij het Koninklijk Besluit van 19 November 1938 vervallen voormelde vierde afdeling van het Reglement T.D.. hetgeen uit dit Koninklijk Besluit duidelijk blijkt, nu hierbij in het Reglement I.D. de woorden ,,in de vierde afdeling" enkele malen zijn vervangen door ,,in de Voorschriften inventaris-,.goederen" ;

b. de Voorschriften inventarisgoederen naar hun inhoud ook kùnnen worden aangemerkt als een aanvulling der Voorschriften C.O.:

6. ook tot het uitvaardigen van de vorengenoemde Circulaire Zeemacht 493, door de Minister van Marine vastgesteld bij beschikking van 21 Octoher 1941 (en nadien gewijzigd), welke circulaire — voorzover in het onderhavige geding van belang — blijkbaar is bedoeld als een aanvulling op de Voorschriften inventarisgoederen, was de Minister van Marine bevoegd op grond van vorenweergegeven artikel 273 der Voorschriften C.O.;

7. voorzovcr de Voorschriften inventarisgoederen cn de Circulaire Zeeinacht 493 in de nader te vermelden bepalingen voorschriften inhouden, betrekking hebbend op de rechtstoestand van het militaire personeel der zeemacht, vallen die bepalingen niet onder de in hel weergegeven artikel 273 der Voorschriften C.O. genoemde uitzondering, nu hiermede in dit artikel alleen is gedoeld op de in deze Voorschriften C.O. voorkomende voorschriften hetreffende de rechtstoestand van het militaire personeel der zeemacht en bedoelde hepalingen deze voorschriften niet aanvullen of wijzigen;

8. ook overigens waren de Ministers van Defensie en van Marine bevoegd de bedoelde voorschriften omtrent de rechtstoestand van het militaire personeel der zeemacht te geven, daar volgens artikel 12 der Militaire Ambtenarenwet 1931 het vaststellen van zodanige voorschriften moet geschieden bij of krachtens algemene maatregel van bestuur en volgens artikel 73 van de algemene maatregel van bestuur, vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 22 Augustus 1931, Stb. 377. houdende voorschriften betreffende de rechtstoesland van het militaire personeel der zeemacht, de rechten en plichten der militairen, voorzover dat niet bij dit reglement is geschied en onverminderd het bepaalde in de Wet op de Krijgstucht en het Reglement betreffende de Krijgstucht, worden geregeld door de Kroon of naar door de Kroon te geven voorschriften, terwijl als door de Kroon gegeven regeling te dezen moet worden aangemerkt artikel 273 der Voorschriften C.O. en als regelingen naar door de Kroon gegeven voorschriften de Voorschriften inventarisgoedercn en de Circulaire Zeemacht 493;

overwegende nu dat het waarnemingshorloge en het stophorloge, waarop het bestreden besluit betrekking heeft, vallen onder de inventarisgoederen, bedoeld in de Voorschriften inventarisgoederen, zodat het bestreden besluit moet worden getoetst aan de algemeen verbindende voorschriften, welke zijn vervat in deze Voorschriften inventarisgoederen juncto de Circulaire Zeemacht 493 en moeten

worden gerekend tot de regelen, bedoeld in de aanhef van artikel 86 van het Reglement I.D.;

Overwegende dat in artikel 8, eerste lid. der Voorschriften inventarisgoederen het volgende is bepaald: .,Wanneer de uitrustings-
,,artikelen op abnormale wijze onbruikhaar raken of wanneer zij
..geheel of gedeeltelijk verloren gaan, alsmede wanneer verbruiks-
.,artikelen op abnormale wijze verdwijnen, wordt, onverminderd de
,,gewone afschrijving, proces-verbaal opgemaakt, waarin worden
,,vermeld de datum en plaats van het vernielen. beschadigen, on-
,,bruikbaar raken, verwaarlozen of verloren gaan, alsmede alle om-
,,standigheden, welke zich daarbij voordeden. Is achteloosheid of
,,ruwe behandeling de oorzaak, dan wordt in het proces-verbaal de
,,schuldige met name genoemd. De commandant teekent op het
.,proces-verbaal aan, dat de geheele schade door den Lande wordt
,.gedragen, dan wel dat de schade tot een door hem te bepalen he-
,,drag door den betrokken militair der zeemacht dient te worden
,,vergoed";

dat de Circulaire Zeemacht 493. zoals ze met ingang van 1 October 1946 is gewijzigd. voorzover te dezen van belang, luidt als volgt:

Post alia:

,,De commissie vermeldt in het proces-verhaal alle gegevens om-
,,trent het constateren van het verloren gaan. c.q. den toestand der
,,artikelen, welke tot afkeuring leidde. de schade hierdoor ontstaan,
,,en de redenen, die daar met zekerheid dan wel mogelijkerwijze voor
,.zijn aan te wijzen.

,,e. De commissie gaat na of een bepaald persoon. dan wel be-
,,paalde personen voor de schade aaiisprakelijk gesteld kan of kun-
..nen worden en of van zorgeloosheid, dan wel van onachtzaamheid
,,van den betrokken beheerder kan worden gesproken.

..f. De commissie doet een voorstel, terzake van hei. al dan niet
,,ten laste van den Lande brengen der schade en omtrent alle moge-
,,lijkheden, welke de schade kunnen beperken, (bijv. verkoop van
,,afgekeurde artikelen aan particulieren, enz.).

*Post **cetera** alia:*

,,De commandant beslist onder nadere goedkeuring van den Mi-
,,nister van Marine, op welke wijze zal worden gehandeld.";

Overwegende dat de in de voorgaande overweging weergegeven bepalingen aan duidelijkheid te wensen overlaten, maar de Raad aannemelijk acht. dat haar strelilling mede is verhaal van schade mogelijk te maken op de militair, door wiens ,,achteloosheid of ruwe ,,behandeling" o.a. het verloren gaan der goederen is veroorzaakt (artikel 8 der Voorschriften inventarisgoederen) en tevens op de ,,betrokken beheerder", aan wie .,zorgeloosheid" dan wel ,,onacht-
,,zaamheid" kan worden verweten (Circulaire Zeemacht 493 onder 3°. e);

Overwegende dat de Raad in het midden kan laten en laat, of ook Langeraar als ,.betrokken beheerder" kan worden aangemerkt;

waarbij opmerking verdient, dat volgens de Circulaire Zeemacht 2011, d.d. 26 Mei 1951, althans het waarnemingshorloge uitdrukkelijk is gesteld „onder het beheer van de navigatie-officier" — hetgeen Langeraar was —, maar dat blijkens het in het onderhavige geval opgemaakte proces-verbaal (hetwelk in de aangevallen uitspraak ten dele is weergegeven) als „beheerder van den voorraad, „waartoe de desbetreffende artikelen behoorden", genoemd in de Circulaire Zeemacht 493 onder 3°, b, en onder 4°, blijkbaar is aangemerkt „de magazijns-officier" luitenant ter zee S.D. der 2e klasse W. K. F. Vermeij;

Overwegende dat de Raad van oordeel is, dat het verloren gaan der beide onderhavige horloges mede is veroorzaakt door achteloosheid van Langeraar, aangezien het in de eerste plaats op de weg van hem als chef van het détail had gelegen ervoor zorg te dragen dat de horloges gedurende de tijd, dat de kaartenkamer wegens de daarin verrichte werkzaamheden geopend was, zodanig werden bewaard, dat ze niet hadden kunnen worden ontvreemd, althans niet zo gemalikelijk als in casu het geval is geweest;

dat hierbij nog moet worden bedacht, dat volgens de Circulaire Zeemacht 2011 het waarnemingshorloge had moeten zijn opgeborgen in een tijdmeterbak, voorzien van een deugdelijk slot, en Langeraar als navigatie-officier hiervoor had moeten zorgdragen;

dat weliswaar in de tijd, dat vorenbedoelde werkzaamheden in de kaartenkamer werden verricht, de luitenant ter zee der 2e klasse Nuyten in zijn functie van radio-radarofficier veelal in die kamer aanwezig moest zijn, maar deze omstandigheid Langeraar niet onthief van zijn plicht ervoor te zorgen, dat de horloges niet werden ontvreemd. te minder, nu genoemde Nuyten tijdens het verrichten der bedoelde werkzaamheden niet onafgebroken in de kamer aanwezig behoefde te zijn en nu Langeraar aan Nuyten niet had verzocht of opgedragen mede te letten op het niet-ontvreemden der horloges;

Overwegende dat uit het vorenstaande volgt, dat de Raad het bestreden besluit. voorzover ten aanzien van Langeraar genomen, in overeenstemming acht met de Voorschriften inventarisgoederen en de Circulaire Zeemacht 493;

Overwegende dat niet is gebleken, dat bedoeld besluit in strijd is met enig ander toepasselijk algemeen verbindend voorschrift dan wel dat eiser bij het nemen van dat besluit van zijn bevoegdheid tot het verhalen der schade op Langeraar kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven;

overwegende dat het door Langeraar tegen het bestreden besluit gerichte beroep mitsdien bij gebreke van gronden, als omschreven in het 1e lid van artikel 58 der Ambtenarenwet 1929, ongegrond moet worden geoordeeld;

Overwegende dat ten slotte nog moet worden opgemerkt, dat, ook afgezien van dit oordeel, de aangevallen uitspraak niet kan worden

gehandhaafd, vermits het Ambtenarengerecht niet bevoegd was over het door Langeraar bij hem ingestelde beroep te oordelen, daar het bestreden besluit is genomen, nadat een krachtens algemeen verbindende regels optredende commissie — te weten: de commissie, bedoeld in de Circulaire Zeemacht 493 — in de zaak een advies had gegeven, nl. op grond van hetgeen in deze circulaire is voorgeschreven onder 3°, e en f;

dat daarom, ingevolge het bepaalde in artikel 4 der Militaire Ambtenarenwet 1931, jo artikel 3, tweede lid, onder b, der Ambtenarenwet 1929, over het door Langeraar tegen eisers besluit ingestelde beroep de Raad moest oordelen in eerste en enige aanleg en — nu de voorzitter van het Ambtenarengerecht heeft verzuimd het klaagschrift met toepassing van het 2e lid van artikel 66 der Ambteuarenwet 1929 te zenden naar de Raad en het Ambtenarengerecht dit verzuim niet met toepassing van artikel 70 dezer wet heeft hersteld, doch de Raad van het onderhavige geding eerst heeft kunnen kennis nemen, doordat eiser tegen de uitspraak van het Ambtenarenrecht hoger beroep ingesteld heeft — de Raad met vernietiging der aangevallen uitspraak een uitspraak moet geven als ware het een beoordeling in eerste en enige aanleg;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN.

Vernietigt de uitspraak, waarvan beroep;

Verklaart het beroep, door W. Langeraar ingesteld tegen het besluit van de Minister van Marine. vervat in diens brief van 4 Juni 1952 en voorzover hem betreffend, ongegrond.

NASCHRIFT.

Een, van de klippen van de practijk van hef administratieve beroep is wel de korte vervaltermijn van 30 dagen. De militaire ambtenarenwet is aanmerkelijk ruimer geweest in het toekennen van de beroepstermijn: artikel 6 geeft de militaire ambtenaar die „zich „in dienstbetrekking buiten ket Rijk in Europa bevindt" vier maanden.

Zo krap als de wet is, met betrekking tot artikel 60 A.W. en artikel 6 M.A.W., de opvatting van de rechter geenszins. Het derde lid van artikel 60 (de termijn van 30 dagen uitbreidende indien klager „ten genoege des rechters aantoont" dat hij het beroep heeft ingesteld binnen 30 dagen na de dag waarop hij van het aatzgevallen besluit redelijkerwijs heeft kunnen kennis dragen) wordt soepel toegepast en hetzelfde geldt voor artikel G M.A.W. De in de uitspraak aangehaalde beslissing van 24 April 1951 (zie M.R.T. XLIV blz. 642 v.) stelde zich op het standpzcnt dat, al heeft de (in het buitenland zijn standplaats hebbende) militaire ambtenaar in Nederland kennis gekregen van ket besluit, nu hij binnen 30 dagen nadien Nederland weer verlaten heeff, is op hem de termijn van 4 maanden van toepassing. In bovenstaande uitspraak ligt de zaak anders: klager kreeg, zich in dienstbetrekking in het buitenland bevindende, kennis van het besluif en keerde binnen 30 dagen na-

dien in Nederland terug. Ook voor hem deed de Centrale Raad de termijn van vier maanden gelden. Hetzelfde geldt voor het geval, vermeld op blz. 497 v. van deze jaargang (C.R.v.B. 23 Februari 1954).

Aangenomen mag wellicht wel worden dat, wanneer een militaire ambtenaar binnen de beroepstermijn zich in dienstbetrekking buiten het Rijk in Europa heeft bevonden, de Centrale Raad op hem artikel 6 M.A.W. toepasbaar zal achten en aangezien het wel uiterst bexwaarlijk is om i ~d& criterium een min of meer willekeurig grensgebied te scheppen, is het m.i. aannemelijk dat afwezigheid zelfs van één dag (mits „in dienstbetrekking") voldoende is om de vier maanden te doen ingaan. Of uit de bewoordingen van 's Raads uitspraak van 24 April 1051 (M.R.T. XLIV, blz. 6'42) opgemaakt mag worden dat een militair ambtenaar, die zijn standplaats buitenslands heeft, aanspraak heeft up de vier maanden van artikel 6 M.A.W., óók als hij zich gedurende de volle 30 dagen na kennisneming van het besluit in Nederland heeft bevonden, is niet met stelligheid te zeggen.

Hoewel de letter van de wet zich duartegen verzet, acht de Centrale Raad ook de uitbreiding van het 3e lid van artikel 60 A.W. te gelden voor de termijn van vier maanden. Dit blijkt implicite uit de uitspraak van 24 April 1951, hierboven aangehaald. Een andere uitleg zou trouwens in strijd zijn met een redelijke wetstoepassing: het is immers mogelijk dat een militaire ambtenaar, zich in dienstbetrekking buitenslands bevindende, eerst na het verstrijken van 4 maanden kennis krijgt van het besluit. Ook voor hem nzoet beroep mogelijk zijn. *W. H. V.*

WETGEVING.

Nadere wijziging van de *Wet* van *27 November 1947 (Stb.* H *394)* houdende nieuwe regeling van de bezoldiging der militair-rechter*lijke* ambtenaren [1]).

Eerste Kamer der Staten-Generaal.

EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS over het ontwerp van wet tot nadere wijziging van de Wet van 27 November 1947 (Stb. H 394), houdende nieuwe regeling van de bezoldiging der militair-rechterlijke ambtenaren.

Nadat het Voorlopig Verslag der Commissie aan de Regering was medegedeeld, is van haar ontvangen de navolgende

MEMORIE VAN ANTWOORD.

Het stemt tot erkentelijkheid, dat bij de overweging van het wetsontwerp in de afdelingen der Kamer verklaard is, dat met belangstelling is kennis genomen van de toelichting op de voorstellen.

Eveneens stemt het tot voldoening. dat men gaarne heeft ingestemd met hetgeen de eerste ondergetekende bij de openbare behandeling van het wetsontwerp in de Tweede Kamer, aangaande de financiële waardering van de functie van president van het Hoog Militair Gerechtshof, heeft betoogd. De tijdens de beraadslaging in het ontwerp aangebrachte wijziging verbreekt inderdaad de correlatie, welke er in de bezoldiging van gelijkwaardige functies behoort te zijn.

Overigens moge hier nog opgemerkt worden, dat het onderhavige wetsontwerp, indien het tot wet verheven wordt, slechts voor de periode tot 1 Januari 1953 ongewijzigd zal gelden, aangezien de bezoldigingsbedragen per 1 Januari 1953 en 1 Januari 1954 wederom aangepast zullen moeten worden aan de bij de Wet nog vast te stellen, met ingang van die data te verhogen wedden van de gewone rechterlijke macht (vgl. het thans bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal aanhangige wetsontwerp tot wijziging van de bezoldigingswet voor de rechterlijke ambtenaren, Zitting 1953—1954, no. 3334).

De aan het tweede rechtsgeleerde lid in het Hoog Militair Gerechtshof toegekende toelage is niet afhankelijk gesteld van het aantal zittingen, hetwelk het bijwoont. In hoeverre dit lid bij de rechtspraak wordt ingeschakeld is overigens in de eerste plaats een vraag, welke de orde van de inwendige dienst van het college raakt.

Naar aanleiding van de vraag, of het juist is, dat het hoogste militaire rechtscollege recht doet met slechts één rechtsgeleerd lid, moge worden opgemerkt, dat artikel 28 van de Provisionele Instructie, zoals dit luidt na de wijziging bij de wet van 27 December 1949, *Stb.* J 571, slechts eist, dat met ten minste vijf leden gevonnist

---

[1]) **Zie blz. 261 v.**

wordt. Welke leden dit moeten zijn, wordt alleen in zoverre in de Provisionele Instructie geregeld, dal de president moet zijn een rechtsgeleerd lid en dat zich onder de andere rechters altijd zullen moeien bevinden twee officieren van de zee- of landmacht, al naar gelang de vonnissen iemand van een dezer twee onderdelen van de krijgsmacht betreffen.

Artikel 13 van de I'rovisionele Instructie, welke bepaling dateert uit de tijd vóór de wijziging bij de wet van 13 Januari 1923 (*Stb.* 6) en waarvan de tekst in tegenstelling met b.v. de artikelen 1 en 2 van die Instructie in 1923 niet is gewijzigd, houdt in, dat bij verhindering van de president of bij vacature deszelfs post zal worden waargenomen door het oudste rechtsgeleerde lid in rang. Hieruit kan afgeleid worden, dat onder de regeling na de voormelde wijziging, waarbij het aantal rechtsgeleerde leden van het Hoog Militair Gerechtshof werd teruggebracht van drie op twee, het rechtspreken met slechts één rechtsgeleerd lid op zich zelf niet in strijd is met de wet. Dit neemt uiteraard niet weg, dat de bedoeling van de wetgever, zoals deze uit de geschierlenis van de wet van 21 November 1924 (*Stb.* 533) valt te destilleren en welke de hier aan het woord zijnde leden naar voren brengen. overigens blijkbaar in hoofdzaak er op gericht is, dat de twee rechtsgeleerde leden zoveel mogelijk tegelijkertijd deelnemen aan de behandeling van de zaken.

Dat een plaatsvervangend raadsheer alleen dienst doet ter zitting, wanneer een raadsheer absent is en deze niet door een ambtgenoot kan worden vervangen, zou de eerste ondergetekende in zijn algemeenhcid niet willen onderschrijven. Verschillende malen komt het voor, dat een raadsheer-plaatsvervanger onder overigens normale omstandigheden vrij regelmatig aan de werkzaamheden van het gerechtshof deelneemt.

Nu een raadsheer-plaatsvervanger is aangewezen tot president van het Hoog Militair Gerechtshof. behoeft dit dus niet noodzakelijk mee te brengen, dat het begrip van een personele unie verlaagd is tot een etiket zonder rnedebrenging van het door de wetgever bedoelde gevolg.

De eerste ondergetekende is overigens gaarne bereid de door de hier aan het woord zijnde leden naar voren gebrachte problemen onder de aandacht van de betrokken rechtscolleges te brengen.

De *Minister* van Justitie,
L. A. DONKER.
De *Minister* van Oorlog en van Marine,
C. STAF.

De Commissie van Rapporteurs heeft gemeend met de mededeling van dit antwoord aan de Kamer haar Eindverslag te kunnen sluiten.

Vastgesteld de 29ste Juli 1954.

WITTEMAN, ROEBROEK, WENDELAAR, DE DREU.

REDACTIONEEL GEDEELTE.

Rechtsgeleerde leden van het Hoog Militair Gereehtshef.

Wij publiceerden hiervoor op blz. 261 v. de Memorie van Antwoord op het Voorlopig Verslag der Eerste Kamer over het wetsontwerp tot nadere regeling van de bezoldiging der militair-rechterlijke ambtenaren en wij mogen niet nalaten aan dit Regeringsantxvoord enkele opmerkingen toe te boegen.

Deze opmerkingen betreffen de uitleg, welke gegeven wordt aan de artikeien 28 en 13 der Provisionele Instructie. op grond van welke tot nu toe, sedert zijn installatie op 2 November 1946, het H.M.G. met slechts één rechtsgeleerd lid gesententieerd heeft [1]). Zeker, dczc gedraging is in de eerste plaats een aangelegenheid, welke de inwendige dienst van het college raakt. Maar zij is in de aard der zaak een onjuiste toepassing van de genoemde Instructie, welke in art. 12 voorschrijft, dat .,al de leden" verplicht zijn de vergaderingen bij te wonen, tenzij zij hiervan .,om gewigtige redenen .,verschoond worden".

Welke in dit geval de gewigtige. bijna acht jaren geldig gebleven reden voor de afwezigheid van het tweede rechtsgeleerd lid geweest is, wordt niet medegedeeld. Dat de bepaling van art. 12 reden van bestaan had en heeft, ligt voor de hand.

Art. 13, dat de Regering aanhaalt, berust toch ook op de overweging, dat het tweede rechtsgeleerd lid, optredend als plaatsvervangend voorzitter, zo goed mogelijk op de hoogte behoort te zijn van de rechtspraak van en de inwendige dienst bij het Hof. een eis, aan welke slechts door langduriger ervaring dan die van een korte inval bij tijdelijke afwezigheid of ontstentenis van de president, te verkrijgen is.

Wat de ook in het Regeringsantwoord vermelde specificatie van de militaire leden van het H.M.G. bctrcft, deze dateert uit de tijd toen zowel de zeemacht met haar Hoge Zeekrijgsraden als de landmacht met — tot 1783 — haar Hoge Krijgsraden en sedert 1799 tot 1802 haar Hoge Militaire Vierschaar uitsluitend uit militaire leden bestonden. In de Hoge Militaire Vierschaar van 1802 waren beide groepen alsmede — voor het eerst — een rechtsgeleerde groep. welke voor leden van beide corpsen nodig werd geacht, in één college verenigd. Maar de waarborg voor militaire justiciabelen om voor leden of oud-leden van hun corps te mogen terechtstaan, werd op deze wijze bestendigd.

Daar in de Eerste Kamer de te deze aan het woord geweest zijnde leden bij de mondelinge behandeling van dit wetsontwerp niet op de zaak zijn teruggekomen. heeft de Regering geen uitvoering be-

---

[1]) De eerste sententie welke in het M.R.T. gepubliceerd werd, is van **28** November 1946, deel XL, blz. 391 v.), aan welker wijzing slechts één rechtsgeleerd lid deel had.

hoeven te geven aan haar voornemen om de bezwaren van de ten deze in het Voorlopig Verslag aan het woord zijnde leden der Eerste Kamer aan het H.M.G. mede te delen.

Aangezien het belang der militaire justiciabelen bij deze problemen ten naun-ste betrokken is, zijn wij zeer benieuwd of hieromtrent nog iets naar buiten zal blijken. Zover wij weten is er sedert één zitting geweest, aan welke twee rechtsgeleerde leden hebben deelgenomen.

R. C.

Artikel 57 en *58* W.K.

Van de Lt.-Kolonel Mr R. BICHON VAN IJSSELMONDE ontvingen wij de volgende opnierkingen:

Het onderschrift onder het vonis van den Krijgsraad te Velde Oost van 23 October 1933, M.R.T. XLVII blz. 463 v. noopt mij tot een wederwoord. Immers: het gaat van een volkomen onjuiste praemisse uit en is daarom voor de lezers van het M.R.T. niet slechts misleidend wat de rechtsvraag betreft doch geeft hen bovendien aanleiding de wijze van rechtspleging van dien Krijgsraad minder gunstig te beoordelen.

Het is mij een volkomen raadsel hoe de annotator den indruk heeft kunnen krijgen dat de Krijgsraad in casu art. 58 (mede) van toepassing heeft geacht. Waarschijnlijk heeft de ingezonden bijdrage van den Lt.-Kol. Mr VAN ERK omtrent art. 58 W.K. hem parten gespeeld, zó dat hij ook in dit vonnis het ,,art. 58 spook" meende waar te nemen. Het lijkt mij boven twijfel duidelijk dat de Krijgsraad art. 58 W.K. niet van toepassing geacht heeft. Iedere aanduiding, dat de Krijgsraad bij het onderzoek der zaak heeft bevonden dat het feit een eigenlijk of een oneigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp opleverde, ontbreekt; de Krijgsraad overweegt ook niet dat het feit buiten strafrechtelijke behandeling had behoren te zijn afgedaan; en tenslotte: de Krijgsraad heeft de zaak niet verwezen. Art. 58 is er met de haren bijgesleept. ik kan het niet anders zien.

Hetgeen de Krijgsraad wèl gedaan heeft, is: art. 57 W.K. 2e lid toegepast. De Krijgsraad heeft. alvorens te komen tot een vaststelling van de strafmaat. met de ter zake van het te laste gelegde feit reeds opgelegde en onderganc krijgstuchtelijke straf ,,rekening ,,gehouden". Dit blijkt m.i. duidelijk uit de overweging: ,,dat bekl. ,,. . . .reeds terzake van voormelde feiten krijgstuchtelijk is gestraft ,,met 10 dagen streng arrest". De Krijgsraad moest dus deze ondergane straf in de weegschaal leggen bij de beoordeling van de strafmaat. De Krijgsraad heeft vervolgens overwogen dat — om het zo uit te drukken — de portie leed welke den beklaagde tengevolge van de krijgstuchtelijke straf was aangedaan, gelijk was aan de portie leed welke de Krijgsraad bij zijn vonnis aan beklaagde zoude hebben aangedaan, ware hij niet krijgstuchtelijk gestraft geweest. Er bleef dus, ,,met de toepassing van de krijgstuchtelijke straf reke-

„ning houdende", geen ruimte meer voor het aandoen van verder leed. Hoc daarin gezien kan worden een „approbatie" van een krijgstuchtelijke bestraffing, is mij een raadsel. Het is niet anders dan een afweging van de krijgstuchtelijke tegen de strafrechtelijke straf, een afweging welke art. 57 lid 2 nu eenmaal voorschrijft. De Krijgsraad moet nu eenmaal volgens deze wetsbepaling rekening houden met de krijgstuchtelijke straf. En nu kan het zo zijn, dat de Krijgsraad deze niet voldoende acht: dan komt er nog een schepje op; het kan ook zo zijn dat de Krijgsraad de krijgstuchtelijke straf te zwaar acht: dan kan de Krijgsraacl daaraan niets doen, doch zeker niet: er nog een straf(je) bijgeven. In casu kwam de Krijgsraad tot de conclusie dat beklaagde de portie leed. welke deze naar des Krijgsraad oordeel verdiend had. reeds gekregen heeft door de krijgstuchteliike straf.

En nu is hei natuurlijk heel aardig en heel gemakkelijk om de hier gesignaleerde moeilijkheid te ontlopen door een straf op te leggen, „welke voor de beklaagde geen daadwerkelijli leed zou be-„tekenen en welke, door haar uitzonderlijke lage vorm(?) ook het „odium van de veroordeling grotendeels (sic!) zou wegnemen", — een dergelijke gemarchandeer is niet des rechters en behoort ook niet des militairen rechters te zijn. De rechter behoort een zodanige straf op ie leggen als, naar zijn inzicht en geweten, adaequaat is aan den ernst van het gepleegde vergrijp. De weegschaal moet in evenwicht zijn! Ieder teveel aan straf — al is hei maar twee kwartjes, als het om een boete, of een gevangenisstraf voor den tijd van één dag voorwaardelijk met een proeftijd van één dag, als het om een vrijheidsstraf gaat — brengt de weegschaal niet in hei vereiste evenwicht. De rechter heeft zich daarvan dus met de grootste stelligheid te onthouden.

Ik kan de verzekering geven dat de Krijgsraad, in de samenstelling welke het vonnis van 23 October 1953 wees, zeer wel op de hoogte was. dat krijgstuchtelijke behandeling niet impliceert krijgstuchtelijke bestraffing. De Krijgsraad had evenwel zeer beslist niet den tekst van artikel 58 kunnen volgen en wel daarom niet, omdat hij van oordeel was (een oordeel dat niet in het vonnis is uitgesproken en dat daarin ook niet thuis hoort. wil het niet ontaarden in een samenweefsel van bakerpraatjes) dat „het feit" ten onrechte krijgstuchtelijk was afgedaan.

De vraag is dus: wat moet de Krijgsraad doen ingeval een beklaagde, voor het zelfde feit als waarvoor hij terechtstaat, reeds — berecht, of ten onrechte onidat het feit niet oplevert een eigenlijk of oneigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp (ook dat komt voor!) — een krijgstuchtelijke straf heeft ondergaan en de Krijgsraad van oordeel is dat met deze straf het vergrijp juist voldoende of ruimschoots is geboet? M.i. noopt art. 57 lid 2 den Krijgsraad in dat geval „het „erbij te laten".

Door bovenstaande regelen is tenminste één raadsel, hetwelk het

voriiiis opleverde, opgelost: de Krijgsraad heeft recht gedaan, volgens artikel 57 van de Wet op de Krijgstucht. Aangezien rlat artikel in het vonnis niet als toegepast is aangehaald, was het moeilijk om uit het wel zéér ongebruikelijke dictum te gissen, waarop dat dictum geacht moest worden te zijn gebaseerd.

Minder juist is echter dat de Krijgsraad de reeds oridergane krijgstuchtelijke straf in de weegschaal moest leggen bij de *beoordeling* van de strafmaat, zoals Inzender schrijft; de rechter moest bij de *bepaling* van de straf rekening houden met de toepassing van krijgstuchtelijke straf. De rechter moest dus een straf *bepalen* en niet verklaren genoegen te nemen niet de wijze van krijgstuchtelijke afdoening. zoals in liet vonnis geschiedde. Wanneer de Krijgsraad de weg van artikel 57 (2) wenst te volgen, dan zal hij in ieder geval een *straf* moeten *bepalen* en wanneer de Rechter die straf het liefst op nihil zou willen bepalen, zal hij, bij afwezigheid van het recht van pardon, grijpen naar de minimum-straf, zoals dat ook buiten het militaire strafrecht wel eens een enkele keer gebeurt, wanneer de Rechter liever een strafbepaling achterwege zou hebben gelaten. Slechts aan de tuchtrechter en aan de kantonrechter is het rechterlijk pardon toegestaan. Men mag de afwezigheid van de bevoegdheid van rechterlijk pardon betreuren; het is echter minder juist om de uitweg van de minimumstraf te bestempelen als gemarchandeer.

Wil de Krijgsraad bepaaldelijk geen straf, zelfs niet de minimumstraf, meer opleggen, dan bestaat er nog de uitweg van artikel 58 W.K., tenminste, wanneer het in artikel 2 W.K. genoemde feiten betreft. Betreft het een daar niet genoemd feit, een geval dus van ten onrechte plaats gevonden hebbende krijgstuchtelijke afdoening, dan blijft slechts de mogelijkheid van het opleggen van een zo gering mogelijke straf over. Zie ook VAN DIJK blz. 250.

W. H. V.

Voorwaardelijke veroordeling; militaire toezichthouder.

Naar aanleiding van het vonnis van de Zeekrijgsraad van 22 Juli 1954, waarvan wij het dictum plaatsten op blz. 626 v. hiervóór, ontvingen wij van de Luitenant ter zee (A) 2e kl. H. A. VAN EE de volgende opmerkingen:

Bij voormeld vonnis wordt. voorzover d.z.z. bekend, voor het eerst bij een voorwaardelijke veroordeling van een militair het toezicht opgedragrn aan een andere militair (vide M.R.T. XLVII blz. 294 e.v.). Deze onderioezichtstelling was ter terechtzitting door de raadsman, tevens militaire dienstchef van de veroordeelde. verzocht, waarbij die raadsman zich spontaan ter beschikking stelde en zich bereid verklaarde een eventueel aan hem opgedragen toezicht gaarne te aanvaarden. Doordat de Zeekrijgsraad conform het voorstel van de raadsman handelde, werd een uit reclasseringsoogpunt ideale toestand geschapen: de militaire chef van de veroordeelde, tevens diens

raadsman zijnde, werd nu bovendien diens toezichthouder, door welke combinatie van functies het toezicht in de practijk alleen maar gediend kan worden. De toezichthouder heeft niet alleen de veroordeelde als een aan hem ondergeschilit militair onder zijn bevelen, doch kan ook in niet-dienstaangelegenheden de veroordeelde betreffende diens gedrag regelen stellen, terwijl hij niet-naleving hiervan cf. art. 18 W.M.S.R. gehandeld kan worden.

De in het vonnis neergelegde beperking: ..zolang hij gedurende „de proeftijd in militaire dienst is", was noodzakelijk om bij een eventueel ontslag uit de militaire dienst van veroordeelde door de administratie. weer los te komen van het toezicht. Hoewel m.i. aan een regeling betreffende militaire toezichthouders via de reclasseringsinstellingen de voorkeur moet worden gegeven, heeft de Zeekrijgsraad terecht, zolang van zulk een regeling nog geen sprake is. met gebruikmaking van de mogelijkheid, welke door art. 14 d Wb.v. Str. wordt gegeven, het initiatief genomen, hetgeen mede mogelijk werd gemaakt door het zich als toezichthouder beschikbaar stellen van de raadsman.

Wellicht is bovenstaande wijze van ondertoezichtstelling zeer bruikbaar bij de Krijgsraden in de Nederlandse Antillen en Nieuw-Guinea. in welke gebiedsdelen immers een goed functionerende reclassering ontbreekt en een overeenkomstig vonnis derhalve de enige mogelijkheid biedt. om een ondertoezichtstelling te realiseren, waarbij de Krijgsraad, indien zulks noodzakelijk wordt geacht. nog de beperking kan stellen: „zolang hij gedurende de proeftijd in „militaire dienst is en als zodanig in dit gebiedsdeel vertoeft".

Bevordering bij keuze.

Naar aanleiding van het op blz. 599 v. opgenomen opstel: „Bevor-„dering bij keuze" door Mr J. D. SCEIEPERS, Luitenant-Generaal, lid van het Hoog Militair Gerechtshof, ontvingen wij van Mr J. TH. M. VAN DER VAART. Juridisch Adviseur, Directoraat Personeel, Ministerie van Oorlog, de volgende beschourving:

Schrijver stelt in zijn opstel vast dat de wetgever de term „be-„.vordering bij keuze" daarom met voordacht in tegenstelling tot de term „bevordering naar ouderdom van rang" heeft gebruikt omdat deze daarmee slechts heeft bedoeld aan te geven dat de Kroon het recht heeft een keuze te maken tussen de officieren die niet en de officieren die wel voor bevorclering in aanmerking komen. Dit betelient dus dat sclirijver in de overtuiging leeft dat niet betrekking tot de luitenants zulk een keuze niet gemaakt zou kunnen worden. dat luitenants dus voor bevordering in aanmerking zouden komen ongeacht de omstandigheid of zij al dan niet aan de voor bevordering gestelde eisen voldoen. Voor het vaststellen van het feit dat deze opvatting niet wel houdbaar is kan worden volstaan met ver-

wijzing naar artikel 14, lid 1, der Bevorcleringstvet voor de landmacht 1902: .,onverminderd de voor die bevordering gestelde „eischen".

Indien elke officier, „zelfs" een luitenant, dus allereerst geschikt moet zijn voor bevordering. is er geen ruimte voor schrijver's opvatting dat kapiteins en officieren van hogere rang die niet voor bevordering ongeschikt zijn daarmede meteen tot de meest geschikte behoren. Hei kan in het vigerende wettelijk systeem — uiteraard ongeacht de omstandigheid of men dil. aanhangt dan wel ten opzichte daarvan reserves in acht neemt — niet anders gezien worden dan dat het werkelijke verschil tussen de gang van zaken bij bevordering van luitenants enerzijds en officieren van hogere rang anderzijds hierin ligt dat eerstgenoemden er in de praetijk ..zijn" met die geschiktheid en dat laatstgenoemden er daarmee in het geheel niet zijn en wel daarom niet omdat de wetgever de Kroon als er een vacature komt — anders dan „algehele vrijheid te laten" — bepaaldelijk bindt en wel in die zin dat de Kroon

1°. gehouden is te bevorderen — niet „naar tvelgevallen" — doch uitsluitend bij *keuze*, dal wil dus zeggen juist bepaaldelijk geen vrijheid heeft af te gaan op de ranglijst maar gehouden is te kiezen, en voorts nog

2°. gehouden is zich bij die keuze te bepalen tot de meest geschikte officier, dat wil dus zeggen geen vrijheid heeft bij haar keuze minder beschikten in beschouwing ie nemen.

Hieruit blijkt dat voor de door schrijver geconstrueerde willekeur geen mogelijkheid aanwezig is. De Centrale Raad van Beroep zegt hetzelfde doch benadert het positief door te spreken van „geheel „vrij in de keuze uit de meest geschikte officieren van die rangen".

Wanneer schrijver zich keert tegen het bestaande wettelijke systeem en wil ijveren b.v. voor bevordering naar ancienniieit over de gehele liin. dan is zulks ziin zaak. doch het staat hem niet vrii dit eventueel door hem voorgestane bevorderingssysteem thans reeds in de wet vastgelegd te zien en dus de huidige bevorcleringspractijk van de Kroon als in strijd met de wet te waarderen.

Oplegging of aantekening van krijgstuchtelijke straf?

Van de Kolonel Mr H. H. A. DE GRAAFF ontvingen wij de volgende opmerkingen:

Op bladzijde 237 van deze jaargang is ren beschikking gepubliceerd waarmede een militaire autoriteit een fout heeft willen herstellen, gemaakt doordat bij een der onder zijn bevel staande compagnieën een aan een militair opgelegde krijgstuchtelijke straf abusievelijk was aangetekend op de straflijst van een naamgenoot. Dat deze fout hersteld is, valt natuurlijk toe te juichen, doch over de wijze, waarop dit gedaan is, zou ik gaarne een opmerking willen maken.

De bedoelde autoriteit baseert zich op artikel 50 W.K. en redigeert het dictum zijner beschikking: .,*Doet te niet* de op de straf-.,lijst van de dienstplichtig vaandrig. . . . vermelde straf van 2 dagen ,,licht arrest, *hem* d.d. 15-9-1952 door de Majoor. . . . *opgelegd,* met .,de daarbij behorende strafreden. . . . ." (ik cursiveer — d. Gr.). Het vreernde is nu, dat juist is komen vast te staan, althans door de bedoelde autoriteit kennelijk bewezen geacht, dat aan de betrokken vaandrig *geen* straf was opgelegd! Maar hoe kan dan een straf, welke niet opgelegd is, te niet worden gedaan?

M.i. is hier sprake van een begripsverwarring. De Wet op de Krijgstucht geeft o.m. aan, door wie en onder welke omstanrligheden een krijgstuchtelijke straf kan worden *opgelegd.* Artikel 48 van die wet schrijft dan voor dat, wanneer bijv. een compagniescommandant van zijn bevoegdheid lot strafoplegging gebruik gemaakt heeft (m.a.w. wanneer hij een straf *opgelegd heeft*), hij verder handelen moet naar de hiervoor gestelde of nog te stellen regelen. En onder die regelen valt dan o.a. artikel 123 van het VRIDKL deel **h.** dat in punt *3* bepaalt, dat van de *opgelegde* straffen *aantekening gehouden* wordt op de straflijst van de gestrafte. Een straf wordt echter niet *opgelegd* door het stellen van die aantekening!

In het onderhavige geval nu is gebleken (in hoeverre hieromtrent nog nader bewijs zou kunnen worden bijgebracht, bijv. door het raadplegen van de dagelijkse rapporten en de gestraftencahiers, laat ik maar buiten beschouwing) dat aan de vaandrig geen krijgstuchtelijke straf was *opgelegd,* doch niettemin abusievelijk een straf als aan hem opgelegd op zijn straflijst was *aangetekend,* terwijl aan de soldaat wèl een krijgstuchtelijke straf was *opgelegd,* die tengevolge van een verzuim niet op diens straflijst was *aangetekend.* Deze fouten moeten worden hersteld, dat spreekt vanzelf, en voor zover het dictum van de bedoelde beschikking bepaalt, dat de vermelding van de straf in de straflijst van de vaandrig onleesbaar zal worden gemaakt, is het volkomen juist. Doch dat daarenboven met een beroep op artikel 50 van de Wet op de Krijgstucht bepaald wordt dat de ,,opgelegde" straf te niet wordt gedaan. is m.i. onjuist.

Immers de straf wàs niet opgelegd, en artikel 50 handelt slechts over opgelegde straffen. Doch bovendien staat artikel 50 slechts toe. de *oplegging* ener straf te niet te doen .,uit hoofde van een on-..juist gebleken gebruik van de bevoegdheid tot strafoplegging", en ook daarvan was in het onderhavige geval geen sprake. Niet de bevoegdheid tot strafoplegging was onjuist gebruikt, doch bij het ,.verder handelen" ingevolge artikel 48 W.K. en artikel 125-3 VRIDKL deel A was een fout gemaakt niet betrekking tot het *aantekenen* van de straf.

In mijn redenering is uiteraard ook de beslissing, genomen ten aanzien van de soldaat, niet juist. Deze is gestraft, en dus *moet* de hem opgelegde straf op zijn straflijst worden aangetekend. De hogere autoriteit kan niet, gelijk in casu is geschied, bepalen ,,dat ,,zijnerzijds met betrekking tot een eventuele verbetering van de

,,straflijst.... geen maatregelen zullen worden genomen", want artikel 48 W.K. schrijft vóór dat gehandeld ***moet*** worden naar de terzake geldende voorschriften (van het VRIDKL). Had hij de reeds met groot verlof vertrokken soldaat wegens ,,de geringe im-,,portantie van diens in 1952 gepleegde onkrijgstuchtelijke gedra-,,ging'' met clementie willen behandelen. dan zou hij dit slechts hebben kunnen doen door met toepassing van artikel 50 W.K. de aan deze opgelegde straf geheel of ten dele teniet te doen (indien hij althans van oordeel zou zijn, dat te diens aanzien door de straf-oplegger een onjuist gebruik van de bevoegdheid tot strafoplegging gemaakt was!), na de strafoplegger en de gestrafte te hebben ge-hoord. Het eenvoudigste ware echter geweest om de strafoplegging in stand te doen blijven en te bepalen dat daarvan-alsnog aantekening zou worden gehouden op de (goede) straflijst. De twee dager: licht arrest zullen destijds naar alle waarschijnlijkheid toch wel door de ,,right mail" zijn ondergaan, anders had de ,,wrong man'' wel eerder geprotesteerd.

VERWIJZINGSOFFICIEREN BIJ TROEPEN TE VELDE

Op blz. 719 van M.R.T. XLV is naar aanleiding van het K.B. van 7 Juni 1952 (Stb. no. **330)** ter sprake gebracht het gebruik, dat de Commanderende Generaal gemaakt heeft van R.L. 254 om in zijn plaats verwijzingsofficieren te benoemen. Deze benoeming van enige officieren van de Militair-Juridische Dienst steunt, zoals de schrijver giste, op de juridisclie kennis van de aangewezenen.

Wij zijn van oordeel dat deze benoemingen tekort doen aan de grondbeginselen van de R.L. De voor de verwijzing naar de Krijgsraad vereiste rechtskundige voorlichting voor het nemen van deze, een strafproces openende, beslissing, verschaft ingevolge de wet de openbare aanklager. Maar de militaire bevelhebber, die tegenover de Regering aansprakelijk is voor het bestaan en het onderhouden van een goede krijgstucht bij de onder zijn bevel staande militairen, ontleent juist aan deze verantwoordelijkheid de bevoegdheid om onderhebbenden wegens gepleegde strafbare handelingen of verzuimen naar de militaire rechter te verwijzen.

Tot deze verwijzing naar de militaire rechter zijn slechts bevoegd officieren van hogere rang, doorgaans vlag- of opperofficieren, onder wie militaire verdachten dienen. In de wel zeer verouderde gedachtengang van de R.L. was dit de garnizoenscommandant, destijds de werkelijke commanderende-officier van alle in zijn garnizoensplaats saamgebrachte militairen van allerlei wapens en dienstvakken, welke ter plaatse in Nederland zijn aangewezen om bij noodzaak die plaats en haar inwoners tegen vijandelijk oorlogsgeweld te verdedigen. Daarnaast heeft de R.L. de mogelijkheid erkend, dat in oorlogstijd een leger te velde, dus buiten de garnizoensplaatsen, zou worden aangetast. Deze strijdwijze onderstelt mobiele, zich naar omstandigheden zoveel mogelijk gezamenlijk verplaatsende troepeneenheden. Deze verplaatsingen waren niet gebonden aan vaderlands grondgebied, zij konden ook geschieden naar en in den vreemde, zelfs naar en in onze overzeese gebiedsdelen. De aldus buitenlands verblijvende militairen blijven aan de Nederlandse, dat is dus hun eigen, wetgeving onderworpen en hun officieren blijven steeds verplicht om op de grondslagen van die wetgeving maatregelen te treffen om afwijking van de goede orde en van plichtsbetrachting met repressieve middelen te bestrijden.

De gedachtengang van de wetgever van 1814 bracht mede, dat in dergelijke oorlogsomstandigheden de mobiel gemaakte onderdelen van de Krijgsmacht gesteld werden onder het bevel van een of meer commanderende generaals, die met hun troepen te velde trokken. Die troepen waren, in vergelijking met de tactische eenheden uit de laatste oorlogen, van zeer geringe sterkte. Ook de wijze van oorlog voeren is sedert grondig veranderd. Spitste de oorlogvoering zich oudtijds toe op de belegering en verovering van doorgaans versterkte en met hulp van de burgerij krachtig verdedigde steden of vestingen, geleidelijk heeft de strategie zich ontwikkeld en zich door aanzienlijke vergroting van het aantal strijders ingesteld op een verdediging van langs provinciale of landelijke grenzen ingerichte linies of fronten, een ontwikkeling, die verwant is aan de groei van een stedelijk of een regionaal tot een nationaal belang.

Voor de commanderende generaal is de studie en het in practijk brengen van de oorlogvoering zo veel meer omvattend geworden dan oudtijds, dat deze autoriteit niet meer in de gelegenheid is om, zoals de R.L. in beginsel bedoeld heeft, zich te bemoeien met en zich hierdoor verantwoordelijk te stellen voor het onderhouden van een goede krijgstucht onder het zeer grote aantal strijders, wier taak hij heeft aan te wijzen. Die verantwoordelijkheid mag hij over laten aan zijn onderhebbende bevelvoerders, commanderende officieren, tot wie hij zijn orders richt en die meer in rechtstreeks contact staan met de onder hun bevelen gestelde justiciabelen.

Het doen van een keuze uit en het toepassen of doen toepassen van repressieve maatregelen, welke tevens preventieve invloed hebben op andere militairen, is tevens de kunst om zich rekenschap te geven van de geestestoestand van de dader op het ogenblik dat deze het strafbare feit pleegde, en van de waardering van het gebeurde door kameraden. Deze kunst wordt slechts verkregen en ontwikkeld door langdurige onafgebroken troependienst van aanstaande commanderende officieren, aan wie de verwijzingsbevoegdheid, het verwijzings*beleid* in het stelsel der R.L. toekomt.

Wanneer dan ook de commanderende Generaal van de landmacht op voet van oorlog en dus te velde, bij de toepassing van art. 254 R.L. officieren van de Militair Juridische Dienst aanwijst om in zijn plaats te beslissen over de vraag of strafzaken al dan niet aan het oordeel van de militaire rechter moeten worden onderworpen, zonder buiten hun juridische kennis tevens langdurige troepenervaring te eisen, wordt daarmede tekort: gedaan aan het hiervóór beschreven beginsel.

Dat dit beginsel bij de wetgever heeft voorgezeten, blijkt uit het 15e Kapittel Van de Krijgsraden *te* Velde, uit het ontwerp-C.W.L. van 1807 [1]). Volgens art. 1 van dit kapittel zou er voor elke divisie van de troepen te velde een krijgsraad te velde benoemd worden. Over het aanhangig maken van de strafzaken bij deze krijgsraden zegt art. 10 van ditzelfde kapittel, dat dit geschiedt door „de commanderende officieren van de respectieve „corpsen, tot de armée of divisiën behorende, elk in zijn ressort". Zodanig commandant zendt in dit geval de stukken „aan den „fiscaal bij de divisie fungerende, met last om daaromtrent te „procederen overeenkomstig de wet". Deze bepalingen, welke onveranderd overgingen in het XXIste kapittel van het ontwerp C.W.L. van 1808 als de artikelen 1 en 10 [2]), hebben tot grondslag gediend voor R.L. 245 en 254. Zij doen duidelijk uitkomen, dat aan de verwijzingsgedachte commanderende officieren als hiertoe bevoegd ten grondslag liggen.

Specialistische juridische kennis is voor de verwijzings-officier niet noodzakelijk; liet specialistisch-juridische element wordt geleverd door de auditeur-militair, de militaire jurist die volgens de wet aangewezen en verplicht is om terzake van de verwijzing te adviseren, ja zonder wiens advies verwijzing naar de Krijgsraad niet rechtgeldig zou zijn. De autoriteit, die tot verwijzing beslist, moet kennis hebben van het leven bij de troep; hij moet voorts de troep onder zijn bevelen hebben. Het verwijzingsrecbt moet berusten bij hem, die verantwoordelijk is voor het goed functionneren van het betrokken krijgsmachtonderdeel. Dàt is zijn zijde van de verantwoordelijkheid voor de verwijzing; de verantwoordelijkheid voor de juridische zijde van de verwijzing, met name: de verantwoordelijkheid om de verwijzing tot een veroordelend vonnis te leiden, berust bij de Auditeur-Militair.

Een praktijkvoorbeeld moge het bovenstaande illustreren.

In de Tweede Wereldoorlog bleven op een dag een drietal schepelingen, korporaals, achter van passagieren van een Nederlandse torpedobootjager, welke een haven in de Indische Oceaan had aangedaan om olie en levensmiddelen te laden. Dit drietal bezette in het complexe bedrijf van de torpedobootjager zodanige posten bij geschut, vuurleiding en radarpeiling, dat de gevechtswaarde van het schip onder hun afwezigheid gevoelig leed. Het drietal werd dan ook, na opgepikt te zijn, met een Brits vliegtuig aan boord teruggebracht.

---

[1]) Mr G. W. VREEDF, Ontwerpen van Strafwetten en Regtspleging enz. 1842, blz. 186 en 187 v.

[2]) Themis 1866, blz. 881 en 882.

De fiscaal meende dat een verwijzing moest volgen. Op grond van het voorlopig onderzoek concludeerde hij dat er sprake was van opzet en hij hield het voor mogelijk dat de schuldigen rekening hadden gehouden met hun onmisbaarheid aan boord en uit dien hoofde er een wissel op hadden getrokken dat zij niet naar de Krijgsraad zouden worden verwezen. Ook op grond van de eisen der generale preventie achtte de fiscaal derhalve verwijzing noodzakelijk.

De Admiraal, verwijzingsautoriteit, besliste anders. Voor hem golden, behalve de ernst van het feit en de eisen van generale preventie, nog andere belangen. De oorlogvoering van de geallieerden, waarvan de bewuste torpedobootjager deel uitmaakte, eiste dat deze jager volledig ingezet bleef. Onttrekken van de drie schuldigen aan het schip zou deze volledige inzet onmogelijk maken. Vervanging door ander getraind personeel was niet ten volle mogelijk en zou, mede door het niet ingeschoten zijn van anderen in het „teamwork" van dit bepaalde schip, de gevechtswaarde van het schip nadelig beïnvloeden. Na afweging van de diverse belangen besliste de Admiraal, die verantwoordelijk was voor de juiste functionnering van de krijgsmacht onder zijn bevel, dat betrokkenen niet verwezen zouden worden. Gebruikmakend van zijn opportuniteitsrecht beschikte hij dat de zaak krijgstuchtelijk zou worden afgedaan, waarbij hij met de macht van artikel 50 van de Wet op de Krijgstucht achter de hand, er zorg voor kon dragen dat een zo gevoelig mogelijke straf werd uitgedeeld. De betreffende commandant strafte het drietal met verlaging.

Houdt men zich niet aan het beginsel dat de juridische mérites van de zaak door de wettelijke adviseur worden bezien en dat het beslissen over de vervolging uitsluitend berust bij de bevelhebber, die met het krijgsmachtonderdeel onder zijn bevel moet werken, dan tast men aan de wortelen van de militaire rechtspraak en van de militaire samenleving. Dan krijgt men doorkruising van het krijgsbelang door een openbaar ministerie of men krijgt, wanneer men na de fiscaal/auditeur-militair nòg een juridische deskundige inschakelt, een overbodige doublure. Bij de Marine steekt deze doublure soms de kop op in de vorm van de stafofficier van de vlootvoogd, die zich met de tekst van de tenlastelegging in het advies van de fiscaal bemoeit [1]); bij de Landmacht zou zij licht kunnen leiden tot het vervangen van de voor het krijgsbeleid verantwoordelijke bevelvoerder door een staf-jurist, die op den duur mogelijk niet anders wordt dan een

---

[1]) **zie:** Mr M. Krauss: „Verwijzingsbeleid" in M.R.T. XLIV, blz. 145, speciaal 147.

controleur of een echo van de auditeur-militair. Daarmede zou het verwijzingsbeleid zijn verburgerlijkt, zou de auditeur-militair zijn uitgegroeid tot een zelfbeslissend openbaar ministerie en zou de zeggenschap van de voor het optreden van de troep verantwoordelijke bevelvoerder verdwenen zijn.

Ten aanzien van het instituut der verwijzingsofficieren bij de Krijgsraad te velde geldt nog een ander bezwaar, ditmaal van militair-hierarchieke aard.

De aangewezen verwijzingsofficieren bekleden vaak de rang van majoor of zelfs kapitein. Komt een door een hunner verwezen zaak voor de militaire rechter, dan gevoelen de in die colleges zitting hebbende, daadwerkelijk bij de troep dienende, officieren of — voor wat het H.M.G. betreft — gewezen troepen-officieren zich eerder geneigd om bv. door toepassing van art. 58 W.K. van hun (als rechter) afwijkende mening over de opening van het strafproces, dus van het verwijzingsbeleid, te doen blijken, dan wanneer die beslissing genomen zou zijn door de commanderende-officieren zèlf, onder wiens bevel de verdachte dient.

Het door het H.M.G. en onlangs ook door Mr J. P. VAN ERK afgekeurde vonnis van de Zeekrijgsraad van 17 Juli 1947 [1]) verdient die afkeuring o.i. niet. Het prestige van de verwezen hebbende vlootvoogd werd door dat vonnis hoog gehouden, hij heeft er ook in de zin der R.Z. bevoegdelijk gebruik van gemaakt en om die reden de beschikking tot verwijzing, zoals bij de Zeemacht gebruikelijk is, persoonlijk door zijn ondertekening bekrachtigd.

Zoals de toestand nu is, achten de verwijzingsofficieren zich bevoegd tot verwijzing van elke militaire strafzaak naar de militaire rechter, waar ter wereld de zich voorgedaan hebbende strafbare feiten ook mogen zijn voorgevallen.

Zij zenden de terzake dienende stukken door tussenkomst van de betrokken openbare aanklager naar de tot verder onderzoek bevoegde raad- of officier-commissaris, werkzaam in het ressort en ten behoeve van het H.M.G. of van een hier te lande ingestelde krijgsraad te velde, ressorten welke slechts door territoriale grenzen binnen Nederland bepaald zijn. Dat het hier nog steeds betreft krijgsraden te velde, behorende bij gemobiliseerde en dus niet aan territoir gebonden troepen te velde, bleef onopgemerkt. Men heeft blijkbaar gehinkt op twee gedachten: gemobiliseerde niet aan territoir gebonden legers te velde en in vredestijd in Nederlandse garnizoenen saamgebrachte legeronderdelen.

Redactie

---

[1]) M.R.T. XLVII blz. 447. Zie ook Mr W. H. VERMEER in M.R.T. XLI blz. 146.

INGEKOMEN BIJDRAGEN.

Concurrentie van beklag en verwijzing

door

Mr W. H. VERMEER.

Op blz. 619 v. van M.R.T. XLVI is gepubliceerd de beschikking van het Hoog Militair Gerechtshof van 21 April 1953 inzake de eindbeslissing op het beklag van een onderofficier over de straf van verlaging, hem opgelegd wegens het zich onttrekken aan de werkzaamheden op een critiek punt van een zeedijk ten tijde van de watersnood in Zuid-West Nederland. Het Hof vernietigde die straf op grond dat het betrof een overtreding van artikel 131 van het Wetboek van Militair Strafrecht, hetwelk in tijd van oorlog niet voor krijgstuchtelijke afdoening in aanmerking komt, zodat de strafoplegger onbevoegd was om over het feit te oordelen.

Onder deze beslissing plaatste ik een noot, in het kort daarop neerkomende dat omnium oonsensu de verwijzingsautoriteit bevoegd is, het opportuniteitsbeginsel te hanteren en dat, wanneer de verwijzingsautoriteit berust in of besluit tot krijgstuchtelijke behandeling van een zaak. welke formeel slechts strafrechterlijk behandeld mag worden, dit een prerogatief van die verwijzingsautoriteit is. hetwelk het Hoog Militair Gerechtshof dient te respecteren. Het correctief is gelegen in de artikelen 10 R.Z. en 15 R.L. en een (ambtshalve) vernietiging van een krijgstuchtelijke bestraffing zou neerkomen op een ambtshalve toepassen van genoemde artikelen. Ik voegde hieraan toe dat, gezien de ernst van het feit, de verwijzingsautoriteit nu wel gedwongen was de man alsnog naar de Krijgsraad te verwijzen, wilde hij hem niet ongestraft laten rondlopen.

Inmiddels vernam ik van welingelichte zijde dat deze laatste consequentie met betrekking tot het onderhavige geval niet gold: het was niet za dat de verwijzingsautoriteit tegen zijn bedoeling in tot verwijzing werd genoopt, doch het betrof een rechtstreekse toepassing van artikel 57 (1) W.K.: de betrokken onderofficier werd onmiddellijk, nadat feit en opgelegde straf ter kennis van de verwijzingsautoriteit waren gekomen. verwezen. Intussen echter had de gestrafte zich over de straf beklaagd.

Hier deed zich dus voor een geval als ik beschreef in M.R.T. XLI, blz. 373 v.[1]) („Botsingen van Militair Straf- en Tuchtrecht"): de merkwaardige figuur van twee prooedures over één feit, welke onafhankelijk van elkander in gang worden gezet. t.w. de éne door het beklag van de gestrafte en de andere door de verwijzing naar de Krijgsraad. Ik schreef toen, dat hier een figuur zich voordoet, welke door de wetgever schijnbaar niet is voorzien.

Ik beval toen aan, het beklag op een zijspoor te rangeren en de

---

[1]) Zie ook M.R.T. XLI, 520 en M.R.T. XLVII, 551.

beklagprocedure te laten absorberen door het aangevangen strafproces. Deze oplossing zou men aldus uit de tekst van artikel 57 W.K. kunnen motiveren:

Genoemd voorschrift zegt dat het recht tot strafvordering niet vervalt door het toepassen van een krijgstuchtelijke straf. Hieruit, en uit het tweede lid van artikel 57 W.K., blijkt, behalve de onaantastbaarheid van het recht van strafvordering, dat laatstgenoemd recht praevaleert boven de tuchtrechtelijke procedure: de strafzaak slokt de tuchtzaak op en bij de strafbepaling moet het krijgstuchtelijk toegediende leed in aanmerking worden genomen. Wanneer nu de vlootvoogd of de commanderende generaal van dit recht gebruik maakt, brengt hij de zaak — mèt het lopende beklag — in een nieuwe instantie; die zaak wordt dan — mét het beklag — als het ware bevroren. Door de aanwending van de nieuwe instantie kan het beklag niet meer ontvangen worden.

Deze destijds door mij aanbevolen methode ontleende haar aantrekkelijkheid echter wel in grote mate aan de casuspositie, welke toen mijn uitgangspunt was: in die casuspositie was de beklagmeerdere dezelfde persoon als de verwijzingsautoriteit en wederom dezelfde als de autoriteit, die op 's Krijgsraads vonnis het fiatexecutie moest verlenen. Bovendien was het toen, door de bezetting zowel van Nederland als van Nederlands Indië, niet mogelijk de eindbeslissing van het H.M.G. in te roepen: de beklagmeerdere, tevens verwijzingsautoriteit en fiatteur was zowel strafrechtelijk als tuchtrechtelijk de hoogste instantie met betrekking tot de zaak.

Aan de hand van 's Hofs beschikking en mijn daarbij gestelde naschrift, welke aanleiding is tot het schrijven van deze regelen, heb ik het vraagstuk nogmaals overwogen en ben daarbij uitgegaan van het standpunt dat men zich. ter bereiking van een oplossing voor de praktijk, rekenschap behoort te geven van de oplossing zoals men die jure constituendo zou wensen. Daarbij zal men dan voor ogen moeten houden dat het beginsel van artikel 57 W.K., dat immers inbreuk maakt op het „nemo debet bis vexari", een kwaad is. Weliswaar een noodzakelijk kwaad, maar niettemin een kwaad, hetwelk men goed zal doen tot zo gering mogelijke proporties terug te brengen. Met name zal men de militaire rechter, die de zaak te beoordelen krijgt, zo min mogelijk moeten dwarsbonien in zijn vrijheid van strafoplegging, zowel wat betreft strafsoort als strafmate. Met dit doel voor ogen kan men de krijgstuchtelijke straffen onderscheiden in twee categorieën en wel naar de bij voorraad uitgevoerde straffen. welke onherstelbaar zijn enerzijds, en de voorlopig opgeschorte straffen anderzijds. Teneinde de strafoplegging voor de Krijgsraad zo zuiver mogelijk te maken en zo min mogelijk te vertroebelen met het moeten verdisconteren van een krijgstuchtelijke bestraffing, meen ik dat het onjuist zou zijn om reeds ondergane en onherstelbare straffen (in het algemeen: arreststraffen en strafdienst) formeel te laten vervallen. De man heeft dan materieel een zekere' portie leed ondergaan en het leidt tot onzuiverheid in de

beoordeling wanneer men formeel een zodanige strafoplegging vernietigt. Anders is het echter met de voorlopig opgeschorte straffen (verlaging en plaatsing in een tuchtklasse): te dezen aanzien zou men de militaire rechter te zeer aan banden leggen en de vaststelling van de straf(maat) ongunstig beïnvloeden, wanneer men zo'n straf liet bestaan en zou executeren.

Aldus meen ik dat de wettelijke regeling voor de ooncurrentie van beklag en verwijzing aldus zou kuunen zijn, dat door het enkele feit van de verwijzing naar de Krijgsraad:

a. de strafoplegging tot verlaging [2]) of plaatsing in een tuchtklasse van rechtswege vervalt;

b. met betrekking tot de andere krijgstuchtelijke straffen het beklag vervalt en de uitvoering van de straf, voorzover nog niet voltooid, wordt gestaakt, terwijl de straf overigens in stand blijft.

Wanneer nien het bovenstaande met mij eens is, zal de oplossing voor de praktijk gevonden moeten worden door de beklagprocedure met zo groot mogelijke spoed naar bovenvermeld einddoel te sturen, t.w. vervallenverklaring van de onder *a.* bedoelde straffen en handhaving van de ondergane (gedeelten van de) straffen onder b. bedoeld. Deze methode heeft dan boven de destijds (M.R.T. XLI, blz. **373** v.) aanbevolen gang van zaken voor, dat het beklagrecht van de krijgstuchtelijk gestrafte, nu de Wet niet uitdrukkelijk over een niet-ontvankelijkheid spreekt, in tact gelaten wordt.

Bovenvermeld einddoel kan bereikt worden, wanneer het feit van de verwijzing naar de Krijgsraad bekend wordt in het stadium van de behandeling van het beklag door de beklagmeerdere [3]):

1. door afwijzing van het beklag wanneer het betreft andere straffen dan verlaging of plaatsing in een tuchtklasse (desnodig met verbetering van de omschrijving der strafreden);

2. door tenietdoening van de strafoplegging met gebruikmaking van artikel 50 W.K. [4]) wanneer het betreft de straf van verlaging of van plaatsing in een Zuchtklasse.

Wanneer — wat vermoedelijk niet vaak zal voorvallen — het feit van de verwijzing eerst bekend wordt nadat de beklagmeerdere op het beklag beslist heeft en de gestrafte de eindbeslissing van het

---

[2]) De opschorting van de executie van de straf van verlaging houdt niet stand tot aan de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof. Bij een deugdelijke wettelijke regeling is het niet aan te nemen dat het vaak zal voorkomen dat de verwijzing nog niet bekend zal zijn wanneer het beklag het stadium van het inroepen dier eindbeslissing heeft bereikt. Mocht het in enkele gevallen toch voorkomen, dan is de straf van verlaging tot op grote hoogte „herstelbaar" te noemen.

[3]) Zolang zulks nog niet wettelijk geregeld zal zijn, zal de strafoplegger goed doen van een ingebracht beklag tegen een krijgstuchtelijke bestraffing wegens een strafbaar feit, onverwijld, op de gebruikelijke wijze, de verwijzingsautoriteit te verwittigen. De Fiscaal/Auditeur-Militair zou dan, zodra verwijzing plaats vindt, de beklagmeerdere daarvan dienen te verwittigen.

[4]) Een „bijzonder geval" doet zich hier stellig voor.

Hoog Militair Gerechtshof heeft ingeroepen, ligt de zaak minder eenvoudig, voorzover het de straffen van verlaging of van plaatsing in een tuchtklasse betreft. Het Hof immers heeft niet de bevoegdheid om artikel 50 W.K. toe te passen en het zal dus, wil het deze straffen tenietdoen, moeten grijpen naar andere middelen. Ten aanzien van de andere straffen zal het Hof de oorspronkelijke strafoplegging kunnen handhaven of — in het geval de beklagmeerdere een zodanige straf had verlaagd — herstellen.

Terugkerende naar het geval dat aanleiding was voor het schrijven dezer regelen (de beschikking van het H.M.G. van 21 April 1953, M.R.T. XLVI, blz. 619 v.): indien en voorzover het oogmerk van het Hof met de vernietiging van de opgelegde straf was het bereiken van het bovenomschreven doel, stem ik, zoals uit bovenstaand betoog volgt, met die beslissing in. Ik doe daarbij echter opmerken dat het Hof in casu zijn beslissing tot vernietiging van de opgelegde straf kon ophangen aan de omstandigheid dat het gepleegde feit zich formeel niet voor krijgstuchtelijke afdoening leende. Zodanige motivering kan echter niet dienen wanneer het betreft de concursus van beklag en verwijzing terzake van een in artikel 2 W.K. genoemd misdrijf, hetwelk disciplinair werd afgedaan. Voor dergelijke gevallen zal het Hof, indien het bovenbeschreven doel wil bereiken, een andere motivering dienen te bezigen [5]).

Het Hof zou dan kunnen overwegen dat het in casu een geval betrof, hetwelk van onvoldoende lichte aard gebleken is en/of waarvan het strafrechtelijke element praevaleert boven het krijgstuchtelijke element [6]).

Toegegeven wordt, dal men een dergelijke klacht-procedure gekunsteld kan noemen. Nu echter de Wet de oplossing achterwege heeft gelaten, moet in een onaanvaardbare situatie een oplossing worden gevonden. Ik meen dat de voorgestelde oplossing niet ia strijd komt met de Wet. terwijl zij voorts dienstbaar is aan een goede rechtsbedeling, in het belang van de delinquent en van een zuivere en zo min mogelijk door artikel 57 *(2)* W.K. geïmpedieerd rechterlijk oordeel voor wat de straftoemeting betreft.

Trouwens: de motivering dat het een feit betrof, hetwelk in artikel 2 W.K. niet vermeld is, zou licht tot de consequentie leiden dat het Hof, wanneer het feit nu eens niet met verlaging maar met 14 dagen streng arrest zou zijn bestraft, óók de straf zal vernietigen, hetgeen in de door mij aan de hand gedane oplossing nu juist niet gewenst is.

[6]) Zie in dit va-band beschikking Hoog Militair Gerechtshof van 26 April 1927, M.R.T. XXIII, blz. 80 en van 7 Juli 1932, M.R.T. XXVIII, blz. 273 e.v.

Beslissen, disponeren, dispositie

door

Mr H. H. A. DE GRAAFF.

Op bladzijde 394 van jaargang XLVI van dit Tijdschrift werd een vonnis van de Krijgsraad te velde „Oost" gepubliceerd, waarin o.a. voorkwam de overweging „dat de Krijgsraad bevindt, dat de „zaak is van dien aard, dat beklaagde. die zich sedert 5 September „1952 in arrest bevindt, daarin behoort te blijven. welke arrest- „handhaving bij afzonderlijke dispositie is geschied". W.H.V. noteerde hierbij: „*Noodzakelijk schijnt mij dit* (nl. het nemen van een „afzonderlijke dispositie voor de handhaving van het arrest - d. Gr.) „*allerminst waar artikel 151 Regtspleging Landmagt slechts oordert „dat er „beslist" zal worden over het al of niet in arrest houden van „beklaagde, terwijl artikel 153, ingeval van ontslag uit arrest of „verlichting van het arrest, een „dispositie" vordert. In de practijk „blijft zelfs in dit geval (wanneer tenminste tegelijkertijd vonnis „wordt gewezen) een afzonderlijke dispositie achterwege; althans is zulks bij de Zeemacht practijk, waarbij wellicht van belang is dat „artikel 160 Regtspleging Zeemagt wel vordert dat de Krijgsraad „zal disponeren": doch niet, gelijk artikel 153 R.L., van een „dispo- „sitie" spreekt*".

Deze notitie stelt dus aan de orde de vraag naar de betekenis van, en het onderling verband tussen de termen „beslissen", „disponeren" en „dispositie". als gebezigd in het Vijfde Hoofdstuk van de IIe Titel van de Regtspleging bij de Landmagt en in het Zevende Hoofdstuk van de IIe Titel van de Regtspleging bij de Zecmagt, en met name in de artt. 151-158 RL en 159-163 RZ. Hiervan behandelen de artt. 152-154 RL de bij de zeemacht onbekende *) handtasting. De artt. 151 en 155-158 RL zijn m.m. gelijkluidend aan de artt. 159-163 RZ. Eeri verschil in practijk tussen land- en zeeinarht kan dus niet louter op een terminologisch verschil tussen de artt. 160 RZ en 153 RL worden gebaseerd. De in art. 160 RZ geregelde materie vindt men terug in art. 155 RL dat evenmin als art. 160 RZ de term „dispo- „sitie" bevat.

Naar ik meen, mag uit de hierboven aangehaalde woorden n orden geconcludeerd dat W.H.V. van oordeel is dat nòch wanneer volgens de wet moet worden „beslist", nòch wanneer moet worden „gedis- „poneerd", zulks zonder meer behoeft te resulteren in een „dispo- „sitie", en dat van een „dispositie" slechts sprake behoort te zijn wanneer de wet deze term uitdrukkelijk bezigt. Hij stelt immers zowel art. 151 RL *(beslissen)* als 160 RZ *(disponeren,* evenals in 155 RL) tegenover 153 RL (*dispositie*).

De wetgever nu heeft de term „dispositie" in de betrokken hoofdstukken (behalve in het genoemde art. 153 RL) slechts gebezigd in

---

*) Zie echter art. 52 R.Z. (conform art. 54 R.L.) (Red.)

de artt. 157 en 158 RL (162 en 163 RZ). Dit zijn blote uitvoeringsbepalingen, voorschrijvende wat er moet gebeuren *nadat* de Krijgsraad een dispositie heeft genomen. De gevallen, waarin de Krijgsraad een dergelijke dispositie neemt, moet men elders zoeken, uiteraard in de voorafgaande artikelen, en in ieder geval in de artt. 155 en 156 RL (160 en 161 RZ). Men ontkomt dus niet aan deze eerste conclusie dat wanneer de Krijgsraad volgens deze artikelen heeft „gedisponeerd", een besluit tot stand gekomen is dat door de Regtsplegingen als een „dispositie" wordt gequalificeerd. Dit is dus met name ook het geval indien een arrestbeslissing op grond van het door W.H.V. genoemde art. 160 RZ wordt genomen.

In de artikelen 155 en 156 RL (160 en 161 RZ) wordt slechts gehandeld over het in arrest stellen. het opheffen van arrest en het brengen van wijziging in de vorm, waarin het arrest wordt ondergaan, niet over het handhaven van een bestaand arrest. Hieromtrent vereist de wet slechts een uitdrukkelijlie beslissing „in de eerste „zitting van den Krijgsraad" (art. 151 RL, 159 RZ), doch niet in iedrre stand van het geding.

De vraag is dus nu, of de uitvocringsvoorschriften vervat in de artt. 157 en 158 RL (162 en 163 RZ) óók terugslaan op art. 151 RL (159 RZ). Naar mijn mening is er geen reden om aan te nemen, dat dit niet het geval zou zijn. Worden in de RL de arrestartikelen nog gescheiden door de tussenvoeging van de artt. 152-154 over de handtasting, in de RZ vormen de bepalingen over de arrestbeslissingen, te nemen respectievelijk in de eerste zitting van de Krijgsraad en in enige stand van het geding, een aangesloten geheel. Uit niets valt af te leiden, dat de wetgever de uitvoeringsvoorschriften van 157 en 158 RL (162 en 163 RZ) slechts heeft willen koppeleii aan de arrestbeslissingen in enige stand van het geding en terecht verwijst dan ook Dr ROLLIN COUQUERQUE. de samensteller van de bekende „Verzameling van wetten en besluiten", daarin bij art. 151 RL naar de artt. 157 en 158 RL. en bij art. 159 RZ naar de artt. 162 en 163 RZ (boeliwerk nr 3100, blzn. 234 resp. 405). Trouwens, ware het anders dan zouden de artt. 151 RL en 159 RZ als het ware in de lucht zweven door het ontbreken van uitvoeringsvoorschriften. Het is niet in te zien, waarom ook een arrestbeslisring in de eerste zitting van de Krijgsraad genomen, niet aan de beklaagde in de volle Krijgsraad zou moeten worden gecommuniceerd, waarom daarvan geen aantekening in de notulen zou moeten worden gemaakt, waarom de Auditeur-Militair (Fiscaal) niet met de zorg voor de executie daarvan belast zou zijn. [1]).

---

[1]) In het Ontwerp-1810, waarvan bij het vervaardigen van de Regtsplegingen hier en daar een ruim gebruik is gemaakt, is ten aanzien van de artikelen, handelende over de onderhavige materie, een andere volgorde in acht genomen. Het verschil tussen arrestbeslissingen „zoodra de „zaak ter kennis van die vergadering zal zijn gebragt" en latere „gedu„rende den loop van het proces" of „vóór het uiteinde der procedures", treft men ook in dit Ontwerp aan (artt. 545, 548, 549). Het uitvoeringsvoorschrift (kennisgeving aan beklaagde, tenuitvoerlegging door de pro-

Nu zou men tegen het verband tussen art. 151 RL (159 RZ) ener-, en de artt. 157 en 158 RL (162 en 163 RZ) anderzijds nog kunnen aanvoeren dat in de eerstgenoemde artikelen sprake is van „beslissen" en niet, gelijk in de artt. 155 en 156 RL (160 en 161 RZ) van „dis-„poneren". Men zou kunnen beweren (W.H.V. deed dit, naar ik reeds aangaf te veronderstellen, *niet*) dat dit verschil in terminologie met voordacht door de wetgever gekozen is om tot uiting te brengen, dat de artt. 157 en 158 RL (162 en 163 RZ) niet terugslaan op art. 151 RL (159 RZ), en dus de beslissingen ex art. 151 RL (159 RZ) genomen door de wetgever *niet* als disposities worden aangemerkt. Tegen deze laatste conclusie verzet zich echter art. 153 RL, waaruit onomstotelijk blijkt, dat de twee ex art. 151 genomen beslissingen, welke in art. 152 nader worden uitgewerkt, namelijk die tot ontslag uit het arrest en tot verlichting van de vorm, waarin het arrest wordt ondergaan, óók als disposities worden aangemerkt. Het in art. 151 RL gebezigde werkwoord „beslissen" kàn dus geen beletsel vormen voor de qualificatie „dispositie"! En deze conclusie zal men ook op art. 159 RL moeten toepassen, al ontbreekt in de RZ een met art. 133 RL corresponderende bepaling [2]).

Blijft nu nog slechts de vraag of de wetgever de ex art. 151 RL (159 RZ) genomen beslissing tot *handhaving van arrest* anders heeft willen behandelen dan de beide andere, op grond van dat artikel te nemen beslissingen. Om voor de hand liggende redenen hebben de artt. 152 en 153 RL geen betrekking op de handhaving van het arrest, omdat in dat geval van handtasting geen sprake is. Doch het komt mij voor, dat men hieruit bezwaarlijk een contrario-argument kan putten, om tot de slotsom te komen dat dus een ex art. 151 genomen beslissing tot handhaven van het arrest geen dispositie kan zijn. Daarvoor is de redactie van art. 153 ten aanzien van het begrip „dispositie" stellig niet positief genoeg. Veeleer kom ik tot de conclusie dat, nu uit art. 153 met zekerheid blijkt, dat de wetgever van de drie soorten van beslissingen, ex art. 151 te nemen, er twee aanmerkt als „dispositie", het toekennen van deze qualificatie aan de *derde* soort zéker niet als „allerminst noodzakelijk" mag worden aangemerkt [3]). Uit de wet is niet af te leiden, dat de wetgever hier een verschil in het leven heeft willen roepen, een verschil dat óók tot gevolg zou hebben, dat de aitvoeringsvoorschriften van artt. 157 en 158 RL (162 en 163 RZ) niet van toepassing zouden zijn op de beslissingen tot handhaving van arrest, zodat deze beslissingen weder „in de lucht" zouden komen te hangen. De term „dispositie

---

voost-geweldige) volgt hier echter terstond na art. 545, namelijk in art. 546, dat men echter stellig ook op de latere arrestbeslissingen van toepassing wilde doen zijn. Zie M.R.T. I, 333 vlg.

[2]) Art. 546 van het Ontwerp-1810 noemde alle ex art. 545, dus op de eerste zitting van de krijgsraad, genomen arrestbeslissingen, zonder meer disposities.

[3]) In het Ontwerp-1810 werd het woord „dispositie" óók gebezigd voor de ex art. 545 genomen beslissing, dat de beklaagde „in het provoosthuis „gecustodieerd *blijve*".

„tot arrest", in deze uitvoeringsvoorschriften gebezigd. kan zeer wel worden uitgelegd als te omvatten zowel de „dispositie tot het stellen „in arrest" als de „dispositie tot het handhaven van arrest", een uitleg welke de toepasselijkheid van de uitvoeringsvoorschriften óók op de beslissingen tot handhaving van arrest niet zich brengt.

Wat zou, afgezien van het op zichzelf weinig betekenende onderscheid in terminologie, het wezenlijke, naar buiten blijliende verschil moeten zijn tussen een „beslissing" en een „dispositie" in dit verband? Ook een „beslissing" tot arresthandhaving behoort voor de beklaagde, wien zij betreft, geen geheim te blijven, zij behoort te worden geboekstaafd en de Auditeur-Militair zal moeten zorgen dat zij wordt ten uitvoer gelegd. al zal zijn taak zich ten deze kunnen beperken tot het simpele toezien, dat de bewakers van de beklaagde zich over deze weder ontfermen wanneer hij de zittingzaal verlaat. Dat boekstaven zal in ieder geval in de notulen moeten geschieden (art. 133 RL, 120 RZ). Het Notul-boek heet niet voor niets het boek dei deliberatiën (art. 304 RL)! Doch... Óók de dispositie wordt vastgelegd in de vorm van een aantekening in de notulen! Dit blijkt ten duidelijkste uit art. 153 RL waar staat „Van deze belofte zal „alsdan aantekening worden gemaakt in de Notulen van den Krijgs-„raad, achter de dispositie, daartoe genomen". Tussen beslissing en dispositie is dus ten deze géén verschil. Dat de dispositiën nopens het arrest bij de krijgsraden te velde op afzonderlijke formulieren plegen te worden gesteld omdat voor de executie enige afschriften benodigd zijn, is een practische maatregel welke niet afdoet aan het feit, dat het originele exemplaar tot de notulen behoort! De methode, gevolgd bij de Krijgsraad te velde „Oost" resulteert in een uniforme behandeling van alle nopens het arrest genonien beslissingen, welke worden neergelegd in een tot de notulen behorende dispositie, welke (indien het vonnis op dezelfde dag wordt uitgesproken) vóór de uitspraak (in enige stand van het geding!) aan de beklaagde worden gecommuniceerd en waarvan (ten overvloede) veelal in het vonnic melding wordt gemaakt.

Tegen de door W.H.V. gesignaleerde practijk bij de Zeemacht (het is niij niet bekend of deze ook bij de Zeekrijgsraad h.t.l. wordt gevolgd) om de beslissingen omtrent het arrest in het dictum van het vonnis op te nemen (ik neem tenminste aan dat dit geschiedt, als men geen afzonderlijke dispositie neemt) kunnen m.i. als bezwaren worden aangevoerd: 1e dat de Regtsplegingen over dergelijke beslissingen in het vonnis zwijgen; 2e dat dit gebruik het stellige voorschrift van art. 162 RZ negeert en 3e dat dan de arrestbeslissingen niet executabel zijn zolang het vonnis niet in kracht van gewijsde ic gegaan. Artikel 218 RZ geeft niet voor alle gevallen uitkomst!

De Ontevrsdenheidsbetuiging

door

Dr E. de Vlugt,
Majoor v. d. Militair Juridische Dienst.

Bij Ministeriële Beschikking van 2 November 1954 nr. 137469. gepubliceerd in de Landmacht- en Luchtmachtorder Nr. 54268 L-Lu, wordt een regeling gegeven inzake betuigingen van tevredenheid en ontevredenheid aan militairen.

Blijkens de considerans is deze regeling gebaseerd op de overweging, dat het wenselijk is regelen te stellen omtrent betuigingen van tevredenheid en ontevredenheid aan militairen, mede ter voldoening aan het bepaalde in artikel 98, derde lid, juncto het tweede lid. onder a. van het RMAKL.

Art. 98 van heb RMAKL bepaalt, dat een militair wegens buitengewone toewijding of bijzonder loffelijke dienstvervulling kan worden beloond o.m. door een tevredenheidsbetuiging.. Krachtens de 3e alinea van dit artikel stelt de M.v.O. regelen nopens de wijze, waarop de toekenning der beloningen zal geschiedcri. Het is derhalve volkomen in overeenstemming met de wettelijke bepalingen indien de Minister van Oorlog regelen stelt omtrent betuigingen van tevredenheid. Voor zover betreft de betuigingen van tevredenheid is dus de in de considerans gestelde referte aan art. 38 RMAKL terecht. Wel kan hier de vraag gesteld worden waarom deze regeling zich beprrkt tot de tevredenheidsbetuiging. welke toch slechts één vorm van beloning is.

Daarnaast worden in art. 98 RMAKL als beloningen genoemd het extra verlof en de gratificatie. Waar de Minister van Oorlog regelen stelt nopens de toekenning van beloningen zou het wel logischer zijn geweest deze gehele materie in een heschikking te regelen, zodat daarbij niet alleen wordt bepaald hoe de betuiging van tevredenheid zal geschieden, doch ook welke regelen zullen gelden voor het extra verlof en de gratificatie.

In stede hiervan wordt in de beschikking echter een regeling gegeven voor de betuiging van ontevredenheid. Het is duidelijk, dat de evenbedoelde referte aan art. 98 RMAKL niet kan slaan op deze ontevredenheidsbetuiging. Dit wetsartikel noemt de ontevredenheidsbetuiging niet, terwijl ook evenmin elders in de wet van een dergelijke betuiging gewag wordt gemaakt.

De vraag doet zich derhalve voor, hoe staat het nu wel rechtens met deze ontevredenheidsbetuiging. Alvorens op deze vraag in te gaan verdient het wellicht aanbeveling enige aandacht te besteden aan de feitelijke inhoud van de getroffen regeling.

Allereerst wordt bepaald dat de betuiging van ontevredenheid mondeling of schriftelijk kan geschieden aan militairen, wie fouten of tekortkomingen in beleid of bij opgedragen werkzaamheden, welke geen aanleiding geven tot strafrechtelijke of krijgstuchtelijke

bestraffing, kunnen worden verweten. De bevoegdheid tot het schriftelijk betuigen van ontevredenheid komt toe aan de Minister van Oorlog en — doch uitsluitend ten aanzien van de onder liun bevelen dienende militairen — aan de Chef van de Generale Staf, de Chef Luchtmachtstaf en enkele andere mei namr genoemde militaire autoriteiten. De schriftelijke ontevredenheidsbetuiging wordt langs de hiërarchieke weg aan de militair, voor wie zij bestemd is toegezonden, terwijl een afschrift daarvan aan de Minister van Oorlog wordt aangeboden.

Van elke ontevredenheidsbetuiging wordt een afschrift bij de beoordelingsbescheiden van betrokkene opgelegd. Tenslotte wordt hepaald. dat, daar het oordeel over een militair in beginsel tot uitdrukking behoort te komen in de omtrent hem uit te brengen beoordelingen. van de bevoegdheid tot het schriftelijke betuigen van ontevredenheid slechts bij hoge uitzondering gebruik zal worden gemaakt.

Wanneer men deze regeling overziet, dan kan het bezwaarlijk voor tegenspraak vatbaar 15-orden geacht, dat deze materie behoort tot de ,.overige rechten en verplichtingen der militaire ambtenaren" genoemd onder letter i van art. 12 der M.A.W. en waaromtrent slechts bij of krachtens algemene maatregel van bestuur voorsclirften kunnen worden vastgesteld. Deze voorschriften vinden wij vastgelegd in het Besluit van de 22ste Augustus 1931 S 378, tot vaststelling van voorschriften betreffende de rechtstoestand van het militair personeel der landmacht.

Dit reglement kent de ontevredenheidsbetuiging niet zodat derhalve de juridische basis voor ren regeling dezer materie door de Minister van Oorlog ontbreekt. Hieruit kan — salva omnia reverentia — slechts worden geconcludeerd, dat de Minister van Oorlog wettelijk niet bevoegd is repelen te stellen nopens het betuigen van ontevredenheid. en meer in het bijzonder niet bevoegd is om te hepalen dat een dergelijke ontevredenheidsbetuiging in afschrift moet worden opgelegd bij de beoordelingsbescheiden van betrokkene, welke laatste bepaling immers daarenboven ook nog in strijd is met punt 24 van het Besluit van 21 April 1948, houdende vaststelling van een voorschrift betreffende beoordeling van de officieren bij de Koniriklijke Landmacht (V.B.O.), bepalende, dat in de heoordelingsbescheiden geen andere bescheiden mogen worden opgelegd dan die. welke daarin volgens dit voorschrift behoren. Tot deze bescheiden behoort wel ingevolge punt 20 een afschrift van de straflijst, doch de ontevredenheidsbetuiging — en ook de tevredenheidsbetuiging — worden in dit voorschrift niet genoemd en mogen dus niet bij de beoordelingsbescheiden worden opgelegd. Het bepaalde bij art. 2 al. 3 van het RMAKL doet aan het vorengestelde niet af, omdat hier geen sprake is van een tijdelijke regeling, terwijl ook niet blijkt van een bepaalde noodzakelijkheid.

De onderwerpelijke regeling geeft echter aanlriding tot het stellen van nog wel enkele meerdere aantekeningen.

Volgens de punten 1 en 2 van de beschikking kan de tevredenheid of de ontevredenheid mondeling dan wel schriftelijk worden betuigd, terwijl in punt 4 de autoriteiten worden aangewezen, die tot deze betuigingen in schriftelijke vorm bevoegd zijn. De beschikking blijft evenwel in gebreke om te bepalen welke autoriteiten tot de mondelinge betuiging van tevredenheid of ontevredenheid bevoegd zijn. Wie kan dus deze mondelinge tevredenheid of ontevredenheid betuigen?

Er bestaat een buitengewoon groot verschil in de consequenties verbonden aan de mondelinge betuiging enerzijds en de schriftelijke betuiging anderzijds. De mondrlinge betuiging wordt niet opgelegd hij de heoordelingsbescheidcn — hoe zou dit ook kunnen — cri niet ter kennis van de Minister van Oorlog gebracht, hetgeen bij de schriftelijke wel het geval is. In de Wet op de Krijgstucht kennen wij de krijgstuchtelijke straf van berisping, welke mondeling dan wel schriftelijk kan worden tenuitvoergelegd. Enig verschil noch voor wat betreft de strafsoort noch voor nat betreft de consequenties bestaat ten deze niet. De onderwerpelijke beschikking stelt de mondelinge en de schriftelijke betuiging van tevredenheid en ontevredenheid op een lijn.

Waarom dan echter dit grote verschil in consequenties?

De betuigingen moeten worden opgelegd hij de beoordelingsbescheiden, hetgeen kennelijk de bedoeling heeft, dat beoordelaars daarmede rekening houden. Punt 3 van liet V.B.O. bepaalt evenwel. dat iedere beoordelaar zelfstandig zijn oortleel over de te beoordelen officier geeft, terwijl hogere autoriteiten daarop generlei invloed mogen uitoefenen. Het behoeft uiteraard geen betoog, dat een tevreden- of ontevredenheidsbetuiging afgegeven door een der in de beschikking genoemde autoriteiten grote invloed moet hebben op de beoordelaar, hetgeen in strijd moet worden geacht met het V.B.O.

Wel is waar tracht punt 9 van de beschikking deze consequentie te verkleinen, door te bepalen, dat van de bevoegdheid tot het schriftelijk betuigen van tevredenheid of ontevredenheid slechts bij hoge uitzondering gebruik mag worden gemaakt, daar het oordeel over een militair in beginsel tot uitdrukking behoort te komen in de omtrent hem uit te brengen beoordelingen, doch zulks verandert aan het principe niets. Zeker is dit geen argument om de schriftelijke betuiging tot de hoge uitzondering te beperken en de mondelinge niet.

De wet kent de tevredenheidsbetuiging als beloning. Nu kan uiteraard de Minister van Oorlog bepalen dat deze beloning schriftelijk dan wel mondeling ter kennis van de betrokkene kan worden gebracht. De wet laat echter geen ruimte voor een gradueel variërende beloning in de vorm van een zeer beperkte t.w. de mondelinge tevredenheidsbetuiging en de zeer uitgebreide t.w. de schriftelijke tevredenheidsbetuiging.

Niet wel te verklaren valt voorts het verschil in beklagmogelijkheden al naar gelang van dc autoriteit, die de schriftelijke onte-

vredenheid betuigt. Is dit een militaire commandant dan kan de betrokken militair zich op grond van hei bepaalde bij art. 9 van het Reglement Krijgstucht beklagen wegens een vermeende krenkende of onbillijke behandeling, terwijl voorts daarnaast beroep open zal kunnen staan op de Militaire Amhtenarenrechter. Spreekt daarentegen de Minister van Oorlog de schriftelijke ontevredenheid uit, dan is art. 9 van het Reglement Krijgstucht niet van toepassing en staat uitsluitend beroep open op het Militaire Ambtenarengerecht.

De aanwijzing van de autoriteiten, die bevoegd zijn om schriftelijk tevredenheid of ontevredenheid te betuigen doet ietwat vreemd aan. Zo zijn b.v. voor de Koninklijke Luchtmacht aangewezen, behalve de Chef Luchtmachtstaf, di Commandant Tactische Luchtstrijdkrachten en de Commandant Luchtverdediging. Niet is aangewezen om een voorbeeld te noemen de Commandant Luchtvaartopleidingen, hoewel deze toch hiërarchiek op één lijn staat met de beide eerder genoemde conimandanten. Voor de militairen in het Commando Luchtvaartopleidingen heeft dit tot consequentie, dat voor hen de bevoegde antoritcit slechts kan zijn de Chef Luchtmachtstaf en niet zoals bij de beide andere commando's de Commandocommandant. Uiteraard is het voor de betrokkene nog weer meer ingrijpend om een ontevredenheidsbetuiging te ontvangen van de Chef Luchtmachtstaf dan van een Commandocommandant.

Mutatis mutandis geldt hetzelfde voor de tevrcdenhcidsbetuiging. Niet onbelangrijk is. dat de regeling ruimte laat een militair een ontevredenheidsbetuiging toe te zenden zonder dat deze tevoren gehoord is. Het vorengestelde dort n-cl zien. dat de recente regeling inzake betuigingen van tevredenheid en ontevredenheid aan militairen enige aspecten oplevert. welke nadere beschouwing behoeven.

Hiertoe is het van belang een ogenblik stil ie staan bij de vraag, wat nu eigenlijk wel de tevredenheidsbetuiging en de ontevredenheidsbetuiging rechtens betekenen.

Voor wat betreft de tevredenheidsbetuiging is dit gemakkelijk vast te stellen n.l. een beloning wegens buitengewone toewijding of bijzonder loffelijke dicnstvervulling.

Voor de ontevredenheidsbetuiging ligt deze vraag enigszins moeilijker. Voor de hand liggend is de ontevredenheidsbetuiging te zien als het tegengestelde van een beloning, derhalve als een straf.

Als een straf mag de ontevredenheidsbetuiging evenwel niet aangemerkt worden, omdat de Wet Krijgstucht de straffen limitatief opionit en art. 29 van het Reglement Krijgstucht het opleggen van andere itraffeii verbiedt. Ook kan de ontevredenheidsbetuiging niet gezien worden als een aanmerking of terechtwijzing zoals bedoeld in art. 6 W.K., omdat deze blijkens de bewoordingen van art. 28 Reglement Krijgstucht zonder een straf te zijn toch meer geacht moeten worden in het krijgstuchtelijke vlak te liggen.

De ontevredenheidsbetuiging ligt meer op één lijn met de maatregel van art. 35 M.A.W., krachtens welke. indien een militair uit hoofde van onvoldoende bekwaamheid, onvoldoende geschiktheid of

onvoldoende dienstijver niet in aanmerking komt voor een periodieke weddeverhoging, aan de Minister van Oorlog terzake een beslissing gevraagd moet worden.

Hieruit vloeit voort, dat. indien al de regeling van de ontevredenheidsbetuiging als opportuum moet worden beschouwd. daartoe een wettelijke bepaling vereist is, welke in strekking met die van art. 35 M.A.W. analoog is. Op deze wijze is het ook mogelijk voor een groot deel de bezwaren te vermijden, welke aan de huidige regeling inhaerent zijn.

Een andere vraag is, of de ontevredenheidsbetuiging nu wel in een dergelijke behoefte voorziet. dat het van belang is daartoe een wettelijke aanvulling van het RMAKL uit te lokken. Hoewel de beantwoording van deze vraag in de eerste plaats een beleidszaak is, rnoge hier toch wel op het volgende worden gewezen. Evenals, naar uit de tekst van art. 98 RMAKL blijkt, de beloningen tot de hoge uitzonderingen zullen behoren, zal de ontevredenheicl niet dan bij hoge uitzondering betuigd mogen worden.

De ontevredenheidsbetuiging zal derhalve uitsluitend in aanmerking kunnen komen in geval van buitengewoon ernstige fouten of tekortkomingen in beleid of bij opgedragen werkzaamheden. Nix zullen dergelijke zo ernstige fouten wel in de meeste gevallen mede in het krijgstuchtelijke vlak liggen, zodat daartegen met een krijgstuchtelijke straf kan worden opgetreden. Doch daarnaast bestaan toch administratieve maatregelen, zoals tussentijdse beoordeling, ontheffing uit een functie dan wel het toezenden van een simpele nota. Daarbij komt, dat de op wettelijke leest geschoeide ontevredenheidsbetuiging in aard en strekking wel dermate dicht de krijgstuchtclijkc straf van berisping benadert dat het zeker niet onbedenkelijk is een dergelijke maatregel buiten de Wet op de Krijgstucht in het RMAKL op te nemen.

Een en ander samenvattend kunnen de volgende desiderata worden gesteld.

1e. de Ministeriële Beschikking van 2 November 1954 Nr. 137469 ware op grond van de hierboven ontwikkelde bcz-cvaren in te trekken;

2e. in stede van de beschikking liicrvorenbedoeld ware bij Ministeriële Beschikking conform het bepaalde in art. 98 RMAKL regelen te stellen nopens de wijze, waarop de toekenning der beloningen zal geschieden. Een dergelijke regeling zou dan niet alleen de tevredenheidsbetuiging doch ook het extra verlof en de gratificatie dienen te omvatten;

3e. een regeling van de ontevredenheidsbetuiging ware achterwege te laten;

4e. zo al niettemin een regeling van dc ontcvredenheidsbetuiging moet worden getroffen dan ware deze te stellen op wettelijke basis en omkleed met dezelfde waarborgen voor rechtszekerheid als overigens ten aanzien van de rechtspositie van de militaire ambtenaar geldt.

Niet uit het oog ware te verliezen, dat een ontevredenheidsbe-

tuiging, mogelijk meer nog dan een krijgstuchtelijke straf, van overwegende invloed kan zijn op de verdere carrière van een militair ambtenaar, zodat het alle aanbeveling verdient deze materie met grote omzichtigheid te hanteren.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Zeekrijgsraad te 's-Gravenhage.

Vonnis van 5 Juli 1951.

President: Mr *D. R.* A. Franken; *Leden:* Kolonel der Mariniers P. J. van Gijn, Kapiteins Luitenant ter Zee J. A. de Back en J. Dekker en Luitenant ter Zee 1e klasse H. W. Keesom.
Raadsman: Luitenant ter Zee Se klasse Paping.

Belediging aan een arnbtennar in functie (stationschef); vervolgens niet voldaan aan de vordering van die ambtenaar om de vestibule van het stationsgebouw te verlaten. Dit levert niet op overtreding van artikel 139 Wh. v. Str. vermits na de eerste vordering (welke beklaagdes verblijf aldaar wederrechtelijk deed zijn) niet een tweede vordering is gevolgd. Dit is echter wel pen (eigenlijk) krijgstuchtelijk vergrijp, waarmede de Krijgsraad, bij de bepaling der op te leggen straf, rekening houdt.

(W.K. art. 2, 60; Wb. v. Str. art. 139, 266, 267).

DE KRIJGSRAAD VOOR DE ZEEMACHT BINNEN HET RIJK IN EUROPA TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Fiscaal tegen G. v. d. M., oud 22 jaar, gerequireerde, laatstelijk voor de verwij: ng naar de Zeelrrijgsraad gediend hebbende als matroos 3e klasse bij de Marine Kazerne te 's-G-ravenhage,

Gezien: . . . . enz.;

Gezien het bevel tot bijeenkoming van de Zeekrijgsraad dd. 18 Juni 1951 aan de voet van melk stuk door de Fiscaal aan de beklaagde wordt ten laste gelegd:

,,dat hij in de vestibule van het stationsgebouw der Nederlandse ,,Spoorwegen te Franeker op of omstreeks 18 Maart 1951 nadat de ,,stationschef R. Tulner — toen hij, beklaagde. aldaar rumoer maakte ,,en zich oiibehoorlijk gedroeg tegen de dienstdocndc loketbeambte ,,A. S. Dijk — deze verboden had om aan hem. beklaagde, het ge- ,,wenste spoorkaartje te verkopen. naar aanleiding daarvan opzet- ,,telijk beledigend aan eerstgenoemde, aan zijn uniformpet als zo- ,,danig kenbare ambtenaar der Spoorwegen in diens tegenwoordig- ,,heid en ten aanhore van het in die vestibule toenmaals aanwezige ,,publiek de moorden heeft toegevoegd ,,ik zal je smoren smerige ,,kaalkop, als je aan deze kant komt" en toen de meerbedoelde Tulner

,,in zijn functie van stationschef hem, aangezien hij aan diens op-
,,dracht om voor het loket weg te gaan niet voldeed, gebood om zich
,,ogenblikkelijk uit de vestibule van het stationsgebouw te verwijde-
,,ren, die ambtenaar heeft aangegrepen en niet aanstonds op die vor-
,,dering van die ambtenaar der Nederlandse Spoorwegen, die ter
,,plaatse bevoegd was, die vestibule heeft verlaten'';

Gezien:....enz.;

Post alia:

Overwegende, dat mitsdien door de inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend is bewezen met beklaagdes schuld er aan hetgeen hem is ten laste gelegd;

Overwegende, dat het deel van het bewezen telastgelegde tot en met de woorden: ,,ik zal je smoren, smerige kaalliop, als je aan deze ,,kant komt'' behoort te worden gequalificeerd als:

,,EENVOUDIGE BELEDIGING AANGEDAAN AAN EEN AMBTENAAR
,,TERZAKE VAN DE RECHTMATIGE UITOEFENING ZIJNER BEDIE-
,,NING'';

Overwegende, dat het overige bewezen deel der telastlegging niet onder artikel 139 van het Wetboek van Strafrecht kan m-orden gesubsumeerd;

dat immers beklaagde de vestibule van hei stationsgebouw der Nederlandse Spoorwegen — een voor het publiek toegankelijke plaats — niet wederrechtelijk is binnengedrongen, noch aanvankelijk wederrechtelijli aldaar vertoefde, maar zijn vertoeven aldaar pas wederrechtelijk werd. toen de stationschef hem gebood om zich ogenblikkelijk uit de vestibule van het stationsgebouw te verwijderen;

dat voor toepassing van artikel 139 van het Wetboek van Strafrecht voorts nog als element wordt vereist, dat behalve de vordering om het gebouw te verlaten, welke het vertoeven aldaar wederrechtelijk doet worden. minstens nog een tweede zodanige vordering wordt vereist, waaraan geen gevolg wordt gegeven. waardoor aan alle delictsessentialia is voldaan;

Overwegende, dat het onderhavige deel der bewezen telastlegging al evenmin in enige andere wet of verordening strafbaar is gesteld,

Overwegende, dat dit niet in enige strafwet omschreven feil onbestaanbaar is met de militaire tucht of orde en de krijgsraad derhalve bevindt dat dit feit een krijgstuchtelijk vergrijp. volgens de daarvan in artikel 2 no. 1 van de Wet op de Krijgstucht gegeven omschrijving oplevert;

Overwegende, dat nu is tenlastegelegd en bewezen. dat beklaagde twee feiten heeft begaan dit. als op zich zelf staande handelingen moeten worden beschouwd en waarvan het ene misdrijf opleverende, tot de kennisneming van de krijgsraad behoort. terwijl het andere een krijgstuchtelijk vergrijp oplevert, de krijgsraad aangezien er verband tussen de beide feiten bestaat, daarvan gelijktijdig kennis behoort te nemen en bij de bepaling. van de straf het krijgstuchtelijk vergrijp in aanmerking behoort te nemen:

Overwegende, dat gelet op het vorenstaande, de ernst der gepleegde feiten, de omstandigheden, waaronder deze zijn begaan en de persoon van beklaagde een gevangenisstraf voor de tijd van twee weken passend wordt geacht;

Gezien de artikelen 2 no. 1 en 60 der Wet op de Krijgstucht, 266 en 267 van het Wetboek van Strafrecht, 185, 188 en 189 van de Rechtspleging bij de Zeemacht; enz. — *Red.*

Zeekrijgsraad te 's-Gravenhage.

Vonnis van 18 Juli 1951.

President: Mr *D. B.* A. Franken; *Leden:* Kapt. Luits. t. Zee B. J. Velderman, J. A. de Back en J. Dekker en Luit. ter Zee 1e klasse J. H. van de Wall.

Baadsman: Luit. ter Zee 2e klasse waarnemer R. J. Idzerda.

Desertie, door twee personen gezamenlijk, met behulp van **een** *licht vaartuig, met medeneming van een wapen en munitie en terwijl de schuldige is dienstdoende {onderofficier van de wacht). Het wachtdelict (eigendunkelijk verlaten van de post) wordt afzonderlijk gequalificeerd en in meerdaadse samenloop strafbaar geacht.*

(WMSR. art. 98. 99, 129).

DE KRIJGSRAAD VOOR DE ZEEMACHT BINNEN HET RIJK IN EUROPA TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaken van de Fiscaal tegen:

1. T.. oud 19 jaar, en
2. S., oud 18 jaar, gedetineerden, laatstelijk vóór de verwijzing naar de Zeekrijgsraad gediend hebbende respectievelijk als: matroos 3e klasse en matroos 3e klasse aan boord van Hr. Ms. „L 9611". liggende te Merauke aan de oever van de Meraukerivier,

Gezien: . . . .enz.;

Gezien de bevelschriften lob bijeenkoming van de Zeekrijgsraad d.d. 28 Juni 1951 aan de voet van welke stukken door de Fiscaal aan de beklaagden wordt ten laste gelegd, respectievelijk:

aan T.:

„dat hij, dienende als matroos 3e klasse aan boord van Hr. Ms. „L 9611", liggende te Merauke aan de oever van de Meraukerivier, „op of omstreeks 3 Maart 1951 in tijd van oorlog. terwijl hij was „dienstdoende als onderofficier van de hondenwacht tussen 00.00 „en 04.00 uur. gezamenlijk met de matroos 3e klasse S. en in over„leg met deze handelende zijn voormeld schip alsook zijn post eigen„dunkelijk heeft verlaten met het oogmerk om zich voor goed aan „zijn dienstverplichtingen te onttrekken, waarbij hij en voormelde „S. zich bedienden van een bij genoemd schip, in ieder geval tot de „krijgsmacht, behorende jol en waarbij hij, beklaagde, het aan hern „ten behoeve van zijn voormelde dienst van onderofficier van de

„wacht verstrekte dienstwapen te weten een revolver Smith and „Wesson nr V 233470, heeft medegenomen";

aan S.:

„dat hij, dienende als matroos 3e klasse aan boord van Nr. Ms. „.,L 9611". liggende te Merauke aan de ocvcr van de Meraukerivier, „op of omstreeks 3 Maart 1951 in tijd van oorlog, gezamenlijk met „de matroos 3e klasse T. en in overleg met deze handelende, zijn „voormeld schip eigendunkelijk heeft verlaten met het oogmerk om „zich voor goed aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken. waarbij „hij en voormelde T. zich bedienden van een bij genoemd schip, in „ieder geval tot de krijgsmacht, behorende jol en waarbij hij, be-„klaagde. een aan de Staat der Nederlanden, in ieder geval tot de „krijgsmacht behorend dienstwapen, te weten een geweer Lee En-„field nr DC. 21386 heeft medegenomen";

Gezien de exploiteii van betekening en dagvaarding d.d. 30 Juni 1951, waarbij bovenvermelde bevelen en de daarop gestelde telaste-leggingen de beklaagden zijn betekend en zij zijn gedagvaard om *te* verschijnen ter zitting van de Zeekrijgsraad op Woensdag de 18e Juli 1951, des voormiddags te 09.00 uur;

Gezien:....enz.;

Gezien de schriftuur van eis [strekkende tot qualificatie als:

ten aanzien van beklaagde S.: 1. „Desertie in tijd van oorlog „gepleegd door twee personen gezamenlijk, van een vaartuig der „krijgsmacht zich verwijderende met behulp van een tot de krijgs-„macht behorend licht vaartuig en met medeneming van een wapen":

2. „Behorende tot enige wacht als ander militair dan die genoemd „in het eerste en vierde lid van art. 129 Wetboek van Militair „Strafrecht een als zodanig op hem rustende verplichting niet na-„komen, gepleegd in tijd van oorlog";

en ten aanzien van beklaagde S. (cfm. 1. van beklaagde T.) — *Red.*];

Overwegende dat ten processe, zakelijk gerelateerd, hebben verklaard:

le. T.. oud 19 jaar, als beklaagde:

dat hij op 3 Maart 1951, dienende als matroos 3e klasse aan boord van Hr. Ms. „L9611", liggende te Merauke aan de oever van de Meraukerivier. aan boord dienst deed als onderofficier van de hondenwacht, in welke hoedanigheid hij zich niet van de valreep van dat schip mocht verwijderen en tot taak had om boe te zien op het niet ongeoorloofd medenemen van boord van particuliere- rn rijks-eigendommen; dat hij die dag te ongeveer 02.30 uur gezamenlijk met de matroos 3e klasse S. en in overleg met deze handelende eigendunkelijk voormelcl schip en zijn post eigendunkelijk heeft verlaten met de bedoeling om zich voorgoed aan zijn dienstver-plichtingen te onttrekken; dat het hem bekend was. dat S. deze bedoeling eveneens koesterde; dat S. en hij zich bij die gelegenheid bedienden van een bij Hr. Ms. „L 9611" behorende jol en hij daarbij een hem ten behoeve van zijn dienst als onderofficier van de wacht

verstrekte dienstrevolver, Smith and Wesson, heeft medegenomen;

2e. S., oud 18 jaar, als beklaagde:

dat hij op 3 Maart 1951, te ongeveer 02.30 uur, dienende als matroos 3e klasse aan boord van Hr. Ms. „L 9611", liggende te Merauke aan de oever van de Meraukerivier gezainenlijk met matroos 3e klasse T. en in overleg met deze handelende voorineld schip eigendunkelijk heeft verlaten met de bedoeling om zich voorgoed aan zijn dienstverplichtingen te onttreklien; dat het hem bekend was, dat T. die bedoeling eveneens koesterde; dat zij zich bij die gelegenheid bedienden van een bij Hr. Ms. „L9611" behorende jol en hij daarbij een aan de Staat der Nederlanden, in ieder geval tot de Krijgsmacht behorend diensigeweer, Lee Enfield, heeft medegenomen;

Post alia:

Overwegende dat ten processe aanwezig zijn en voorgelezen:

a. ....enz.;

b. een exemplaar orders voor de onderofficier van de wacht. houdende o.m.

7. Hij zal zich niet van de valreep verwijderen.

8. Hij zal zich voortdurend bewust zijn van de kans op diefstal van particuliere en/of rijkseigendoniiiien en contrôleert daartoe ren ieder bij het van boord gaan op het medenemen van goederen.

Overwegende [bewezenverklaring — Red.];

Overwegende dat het bewezene behoort te worden gequalificeerd:

ten aanzien van beklaagde T. als:

1e. „DESERTIE IN TIJD VAN OORLOG GEPLEEGD DOOR TWEE OF „MEER PERSONEN GEZAMENLIJK, ZICH VAN EEN VAARTUIG DER „KRIJGSMACHT VERWIJDERENDE MET BEHULP VAN EEN TOT DE „KRIJGSMACHT BEHOREND LICHT VAARTUIG, MET MEDENEMING „VAN EEN WAPEN EN TERWIJL HIJ IS DIENSTDOENDE";

2e. „BEHORENDE TOT ENIGE WACHT ALS ANDER MILITAIR DAN „DIE GENOEMD IN HET EERSTE EN VIERDE LID VAN ARTIKEL 129 „VAN HET WETBOEK VAN MILITAIR STRAFRECHT EIGENDUNKE- „LIJK ZIJN POST VERLATEN";

ten aanzien van beklaagde S. als:

„DESERTIE IN TIJD VAN OORLOG GEPLEEGD DOOR TWEE OF „MEER PERSONEN GEZAMENLIJK, ZICH VAN EEN VAARTUIG DEK „KRIJGSMACHT VEIZWIJDEKENDE MET BEHULP VAN EEN TOT DE „KRIJGSMACHT BEHOREND LICHT VAARTUIG EN MET MEDENEMING „VAN EEN WAPEN";

Overwegende dat gelet op de ernst der gepleegde feiten, de omstandigheden waaronder deze zijn begaan en de persoon van ieder der beklaagden ten aanzien van ieder hunner een gevangenisstraf voor de tijd van zes maanden passend wordt geacht, terwijl de tijd door ieder hunner van 3 Maart tot en met 17 Juli 3931 in voorarrest doorgebracht ten aanzien van ieder hunner geheel in mindering behoort te worden gebracht bij de uitvoeriiig van de op te leggen straf;

Overwegende dat er termen bestaan om ten aanzien van ieder hunner de straf voorwaardelijk op te leggen waartegen het militair belang zich niet verzet;

Gezien de artikelen (w.o. art. 57 Wetboek van Strafrecht — *Red.)* enz.

Krijgsraad te Velde Oost.

Vonnis van 7 Augustus 1953.

President: Luitenant-Kolonel Mr A. F. Steffen; *Leden:* Luitenant-Kolonel Jhr Mr R. W. C. Wittert van Hoogland en Luitenant-Kolonel W. L. Nolke.
Raadsman: Mr J. v. d. Deure.

Een dag te laat van verlof teruggekeerd; na opdracht van de contractarts om naar zijn onderdeel terug te keren telegrafisch gemeld dat hij ziek was en de reisorder, voor waf de datum betreft, uervalst.

Gedeeltelijk voorwaardelijke gevangenisstraf.

In hoger beroep een onvoorwaardelijke gevangenisstraf opgelegd, vermits beklaagde ruim acht maanden tevoren reeds tot een voorwaardelijke gevangenisstraf werd veroordeeld.

(W.M.S.R. art. 13-15, 97, 132, Wb.v.Str. art. 231).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE OOST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen A.W., geb. 30 Mei 1931, dpl. soldaat. beklaagde,

Gezien:....enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd *):

„dat hij, terwijl hij als soldaat in werkelijke dienst was bij de „Koninklijke Landmacht, althans als militair in de zin van het „Wetboek van Militair Strafrecht:

„*ten eerste:* op *of omstreeks* 21 October 1952, omstreeks 08.00 uur. „derhalve in tijd van oorlog, niet na een hem verleend verlof bij zijn „korps te Nijmegen is teruggekeerd, maar daarvan sindsdien opzet-„telijk ongeoorloofd afwezig is geweest en gebleven, totdat hij op „*of omstreeks* 22 October 1952 omstreeks 11.00 uur is teruggekeerd:

„*tew tweede:* op *of omstreeks* 21 October 1952. derhalve in tijd van „oorlog, te Sneek, *althans te Nijmegen, althans in Nederland,* terwijl „hij te Hilversum, *althans elders dan te Sneek,* woonde, opzettelijk „aan de commandant van de Administratieve Compagnie van het „Commando Luchtvaarttroepen, tot welke compagnie hij behoorde, in „strijd met de waarheid — enige uren nadat de contractarts J. Det-„mers te Sneek hem op zijn spreekuur mondeling en schriftelijk had „opgedragen zo spoedig mogelijk naar zijn onderdeel terug te keren — „heeft getelegrafeerd: „Ziek thuis. Mil. arts gewaarschuwd, W.".

---

*) De hier door ons gecursiveerde gedeelten werden in de bewezenverklaring niet opgenomen. (Red.)

„althans een telegram met dergelijke inhoud heeft gezonden;

„ten derde: sub a: te Sneek, *althans in Nederland,* op *of omstreeks* „21 October 1952 opzettelijk een reisorder *valselijk* heeft *opgemaakt* „*of* vervalst, door alstoen aldaar opzettelijk vals en bedriegelijk in „een schriftelijke reisopdracht, aan hem op 21 October 1952 te Sneek „door de contractarts J. Detmers afgegeven, welke onder meer zake-„lijk inhield, dat die reisopdracht hem op 21 October 1952 om 9 uur „was uitgereikt, de „1" van de dagaanduiding van uitreiking „21" „te wijzigen in of te vervangen door een „2", een en ander plegende „met het oogmerk om die aldus *valse of* vervalste reisorder te ge-„bruiken *of door anderen le doen gebruiken als ware hij echt en „onvervalst of* als ware de inhoud in overeenstemming met de waar-„heid, *of indien het ten derde sub a te laste gelegde niet tot een ver-„oordeling val%beklaagde kon of mocht leiden;*

„b. in voormelde hoedanigheid op of omstreeks 22 October 1952 „te Nijmegen, opzettelijk de schriftelijke reisopdracht, welke aan „hem door de contractarts J. Dethmers te Sneek op 21 *October* 1952 *„was afgegeven en waarin hij opzettelijk vals en bedriegelijk de „1" „van de dagaanduiding van uitreiking „21" had gewijzigd in of ver-„vangen door een „2" als ware die reisorder echt en onvervalst of „als ware de inhoud in overeenstemming met de waarheid, aan de „sergeant van de week van zijn compagnie, de sergeant le klasse „W. Dik, heeft getoond"*;

Post alia:

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

le. *„Opzettelijk ongeoorloofde afwezigheid in tijd van oorlog",*

2e. *„Als militair opzettelijk aan de overheid een onjuiste ambte-„lijke mededeling doen, in tijd van oorlog gepleegd",*

3e. *„Een reisorder vervalsen met het oogmerk deze te gebruiken „als ware de inhoud in overeenstemming met de waarheid",*

voorzien en strafbaar gesteld hij respectievelijk artikel 97 Wetboek van Militair Strafrecht; artikel *132* Wetboek van Militair Strafrecht en artikel *231* wetboek van Strafrecht;

[Volgt: Veroordeling tot een gevangenissstraf voor de tijd van drie maanden, waarvan twee maanden voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaren — *Red.]*

Hoog Militair Gerechtshof,

Sententie van 20 October 1953.

President: Mr Doornbos; *Leden:* Vice-Admiraal Brouwer, Luitenant-Generaal van der Kroon, Generaal-Majoor Mr Schepers, Generaal-Majoor Vlieger-Waarnemer Zegers.
Raadsvrouwe: Mr Bienen.

(Zie het vonnis hiervóór).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Post alia:

Overwegende. dat de behandeling dezer zaak in hoger beroep het Hof tot geen andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens ten aanzien van de aan beklaagde opgelegde straf, omdat het opleggen van een gedeeltelijk voorwaardelijke straf aan het Hof onjuist is voorgekomen, nu beklaagde de bewezen verklaarde misdrijven heeft gepleegd nadat hij ruim acht maanden tevoren tot een voorwaardelijke gevangenisstraf werd veroordeeld met een proeftijd van drie jaar;

Overwegende. dat het Hof zich overigens verenigt met de gronden en beslissingen in het vonnis, waarvan hoger beroep, vervat en die overneemt, met toepassing van de in liet vonnis als toegepast vermelde artikelen -- met uitzondering van de artikelen 13 en 15 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 14a en 14b van het Wetboek van Strafrecht — alsmede van artikel 77 van 's Hofs Provisionele Instructie;

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt het vonnis waarvan is geappelleerd, doch alleen voor zover de aan beklaagde opgelegde straf betreft;

En te dien aanzien opnieuw rechtdoende:

Veroordeelt beklaagde tol: gevangenisstraf voor de tijd van twee maanden:

Bevestigt het vonnis voor het overige met overneming der gronden.

Krijgsraad te Velde Oost.

Vonnis van T Augustus 1953.

President: Luitenant-Kolonel Mr *J.* S. Buurman van Vreeden;
Leden: Kolonel B. Klomp en Kapitein A. van Houte.
Raadsman: Mr *E. D.* F. E. N. Scheidius.

Desertie en opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid.

Gelet op de verminderde toerekeningsvatbaarheid legt de Krijgsraad een gevangenisstraf voor de tijd van twee maanden op (zonder aftrek van de ondergane 6 dagen voorarrest).

In hoger beroep de straf ie zwaar geacht. Beklaagde onverwijld in arrest gesteld en veroordeeld tol één maand gevangenisstraf (mèt aftrek van 6 dagen voorarrest).

(W.N.S.R. art. 97, 98; Wb.v.Str. art. 27, 37a).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE OOST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen G.v.d.L., geb. 18 December 1931, dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien:....enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

,,I. dat hij, terwijl hij als soldaat in werkelijke dienst was hij de ,,Koninklijke Landmacht, althans als militair in de zin van het ,,Wetboek van Militair Strafrecht, op of omstreeks 9 November ,,1952, tierhalve in tijd van oorlog, na een hem verleend verlof of ,,bewegingsvrijheid niet naar zijn onderdeel te Ermelo, althans in

„Nederland, is teruggekeerd en daarvan sindsdien opzettelijk dan „wel met zijn schuld daaraan, ongeoorloofd afwezig is geweest en „gebleven, totdat hij op of omstreeks 14 November 1952, omstreeks „16.00 uur te Onstwedde is aangehouden en op of omstreeks 15 No-„vember 1952 bij zijn onderdeel is teruggekeerd";

„II. dat hij als soldaat ingedeeld bij de Koninklijke Landmacht. „althans als militair in de zin dei Wet op 11 Januari 1953 niet van „bewegingsvrijheid of verlof naar zijn te Ermelo, althans in Neder-„land gelegen onderdeel is teruggekeerd. doch daarvan sindsdien „opzettelijk ongeoorloofd is afwezig geweest tot hij op 13 Januari „1953 door de Koninklijke Marechaussee te Onstwedde werd aange-„houden en op 14 Januari 1953 naar zijn onderdeel werd terug-„gebracht";

Post alia:

Overwegende. dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

1e. *„Desertie in lijd van oorlog gepleegd",*

2e. *„Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd oan oorlog, „niet langer dan vier dagen durende",*

voorzien en strafbaar gesteld 1e. bij artikel 98 Wetboek van Militair Strafrecht; de. bij artikel 97 Wetboek van Militair Strafrecht:

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde echter gebleken van feiten en omstandigheden, die zijn strafbaarheid verminderen;

Overwegende, te dien aanzien, dat ren door de Officier van Gezondheid III W. Bakker, Hoofd Afdeling Neur./Psych. van het Centraal Militair Hospitaal te 's-Gravenhage omtrent beklaagde uitgebracht psychiatrisch rapport dd. 30 Juni 1953, zakelijk inhoudt als conclusie, dat beklaagde een intellectueel zeer niatig begaafde wilszwakke, suggestibele, emotioneel labiele, explosief agressieve persoonlijkheid is met sterk hysterioforme trekken: dat beklaagde op grond van zijn overige stoornissen in de persoonlijkheidsstructuur licht verminderd toerekenbaar moet n-orden geacht;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht niet de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat beklaagde voorlopig arrest heeft ondergaan voor het onder 1e teil laste gelegde feit van 15-18 November 1952 en voor het onder 2e. ten laste gelegde feit van 13-15 Januari 1953;

Gezien behoudens voormelde wetsbepalingen, nog de artikelen 1, 10, 60, 62 Wetboek van Militair Strafrecht; 37a, 57 Wetboek van Strafrecht;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN !

Verklaart beklaagde schuldig aan de hierboven als bewezen aangenomen en gequalificeerde strafbare feiten en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt beklaagde tot een gevangenisstraf voor de tijd van twee maanden;

Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 20 October 1953.

President: Mr Doornbos; *Leden:* Vice-Admiraal Brouwer, Luit.-Generaal van der Kroon, Generaal-Maj. Mr Schepers, Generaal-Maj.-Vl.-Waarn. Zegers (plv.).
Raadsman: Mr Dr Schuurmans Stekhoven te 's-Gravenhage.

(Zie het vonnis hiervóór).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Post alia:

Overwegende, dat de behandeling dezer zaak in hoger beroep het Hof tot geen andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens ten aanzien van de aan beklaagde opgelegde straf, die aan het Hof te zwaar is voorgekomen;

Overwegende, dat het Hof bevindt dat de zaak is van dien aard dat de beklaagde, welke zich op vrije voeten bevindt in verzekerde bewaring behoort te worden gesteld;

Overwegende, dat het Hof zich overigens verenigt met de gronden en beslissingen in het vonnis, waarvan hoger beroep, vervat en die overneemt, niet toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen, alsmede van artikel 77 van 's Hofs provisionele Instructie*);

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN !

Vernietigt het vonnis waarvan is geappelleerd, doch alleen voor zover de aan beklaagde opgelegde straf betreft;

En te dien aanzien opnieuw rechtdoende:

Veroorderlt heklaagde tot gevangenisstraf voor de tijd van EEN MAAND, met bepaling dat de tijd door beklaagde vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in voorlopig arrest doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht. te weten van 15 tot 18 November 1952 en van 13 tot 15 Januari 1953;

Stelt beklaagde iri arrest;

Beveelt zijn onmiddellijke gevangenneming;

Bevestigt het vonnis voor het overige met overneming der gronden.

Krijgsraad te Velde Oost.

Vonnis van 12 Maart 1954.

President: Luitenant-Kolonel Mr O. A. H. Stradmeijer; *Leden:* Luitenant-Kolonel J. D. Stolp en Kapitein J. A. van Heijl.
Raadsman: Ritmeester *D. H.* Abbcnes.

*) In verband met de aftrek van het voorlopig arrest had het Hof óók artikel 27 Wb.v.Str. als toegepast moeten aanhalen. In prima was het voorlopig arrest niet in mindering gebracht zodat in het vonnis dat artikel (terecht) niet was vermeld. **(Red.)**

Niet-geautoriseerde radio-uitzending: nief bewezen verklaard. Echter de aan dit deel der tenlastelegging ten grondslag liggende gedragingen (het gebruik; van de 80-meter amateurband) in strijd met de militaire tucht geacht en de zaak deswege verwezen naar de commanderende officier.

Voorts: ongehoorzaamheid, door niettegenstaande een hem enige tijd tevoren gegeven bevel om nief meer in de radiokamer te komen, aldaar nieftemin binnen te gaan.

Voorwaardelijke militaire detentie.

(W.M.S.R. art. 11, 13-15>114; W.K. art. 58).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE OOST.

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen L.M.P., geb. 1 Mei 1953, dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien:....enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd *):

„I. *dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de „Koninklijke Landmacht, althans als militair in de zin der wet, „op één of meer tijdstippen in of omstreeks Juni 1953 te Oldebroek, „althans in Nederland, middels een radio-telefoon, besfemd voor het „gebruik bij de Koninklijke Landmacht, althans niet bestemd voor het „openbaar verkeer, heeft gesproken met of tot personen of een per- „soon, alstoen buiten Nederland verblijvende, terwijl hij toen niet in „het bezit was van een machtiging voor het gebruik van zodanige „althans in Nederland, middels een radio-telefoon, bestemd voor „de zaken van het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Tele- „fonie;*

„II. dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de „Koninklijke Landmacht, *althans als militair in de zin der wet,* op „*of omstreeks* 7 Juli *1953* te Oldebroek. *althans* in *Nederland,* op- „zettelijk heeft nagelaten te gehoorzamen aan het hem op een niet „meer met nauwkeurigheid vast te stellen datum vóór 1 Juli 1953 „door de sergeant Rotteveel gegeven bevel niet meer in de radio- „kamer van de 41e Afdeling Veldartillerie te komen of te vertoeven.

Overwegende:....enz.;

Overwegende. ten aanzien van het onder I aan beklaagde telastegelegde, dat de Krijgsraad niet wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen beklaagde hier is ten laste gelegd, zodat hij daarvan nioet worden vrijgesproken;

Overwegende, dat de Krijgsraad te dien aanzien echter van oordeel is. dat de gedragingen. welke aan het onder I ten laste gelegde ten grondslag liggen — met name het bezigen van de amateur-band (80 meter) door beklaagde — in strijd zijn met de militaire tucht en orde en derhalve opleveren een krijgstuchtelijk vergrijp. zoals dit is omschreveii in artikel 2, lid 1, van de Wet op de Krijgstucht, zodat met toepassing van artikel 58 van voornoemde Wet onder me&-

*) In het bewezenverklaarde komen de hier door ons gecursiveerde gedeelten niet voor. (Red.)

deling van alle stukken deze zaak ter verdere behandeling behoort te worden verwezen naar de tot straffen bevoegde Commanderende Officier;

Overwegende ten aanzien van het onder II aan beklaagde telastegelegde, dal deze ten processe zakelijk heeft verklaard:

dat hij, begin Juni 1953 bij de 41e Afdeling Veldartillerie te 't Harde geplaatst zijnde, zich dikwijls begaf naar de radiokamer van genoemde Afdeling aldaar: dat op zekere dag in Juni 1953 de sergeant Rotteveel tegen hem zei, dat hij niet meer in de radiokamer mocht komen: dat hij zich echter op 1 Juli 1393 toch weer in voornoemde radiokaincr bevond, terwijl hij daar niets te maken had en ook van niemand toestemming had gekregen, aldaar te komen en te zijn;

Post alia:

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als: „*Opzettelijke ongehoorzaamheid, gepleegd in tijd van oorlog*", voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 114 van hei Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken, die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders:

Overwegende, dat beklaagde terzake van de onderhavige feiten voorlopig arrest als streng arrest heeft ondergaan van 1 Juli 1953 tol 10 Juli 1953:

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in artikel 14a van het Wetboek van Strafrecht;

Gezien behoudens voormelde wetsbepalingen nog de artikelen 1, 11, 13, 15, 60 en 62 Wetboek van Militair Strafrecht; 14a, 14b en 91 Wetboek van Strafrecht: 2 en 58 Wet op de Krijgstucht: 76 Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN !

Verklaart niet bewezen hetgeen beklnagde onder I is ten laste gelegd;

Spreekt hem daarvan vrij;

Verwijst te dien aanzicii de zaak onder mededeling van alle stukken naar de tot straffen bevoegde Commanderende Officier;

Verklaart beklaagde schuldig aan hel hierboven onder II als bewezen aangenomen cn gequalificeerde strafbare feit en hem deswege sirafbaar;

Veroordeelt beklaagde tot een militaire detentie voor de tijd van *twee weken;*

Beveelt, dat deze detentie niet zal worden tenuitvoergelegd, tenzij de Krijgsraad later anders mocht gelasten op grond. dat de veroor-

deelde zich voor het einde van een op *een jaar* bepaalde proeftijd aan een strafbaar feit, of militair zijnde aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2 No. 1 van de Wet op de Krijgstucht dat van ernstige aard is, of aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2, Nos. 2-6 van die Wet heeft schuldig gemaakt, of zich op andere wijze heeft misdragen.

Krijgsraad te Velde Oost.

Vonnis van 7 April 1954.

President: Kolonel Mr *H.* H. X. de Graaff; *Leden:* Kolonel J. Hofs en Luitenant-Kolonel J. D. Stolp.
Raadsman: Mr J. Dommering.

Als militair opzettelijk tegen een meerdere het misdrijf van smaad plegen (in een spoorwegcoupé, in tegenwoordigheid van passagiers vertellen dat de overste S. 's avonds dronken aan de poort van het kamp was gekomen).

(W.M.S.R. art. 111; Wb. v. Str. art. 261).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE OOST.

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen H.C.W., geb. 2 Augustus 1931, dpl. korporaal. beklaagde,

Gezien: . . . .enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

,.dat hij als korporaal ingedeeld bij de Koninklijke Landmacht, ,,althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 26 Octoher ,,1953 in een spoorwegcoupé tussen Groningen en Stroe. althans in ,,Nederland, opzettelijk de eer en goede naam van de Luitenant-,,Kolonel S. heeft aangerand door van deze tegen in die coupé aan-,,wezige passagiers te vertellen dat de Luitenant-Kolonel S. 's nachts ,,dronken aan de poort van het Infanterieschietkamp te Harskanip ,,was aangekomen, met het kennelijk doel om aan dit feit ruchtbaarheid te geven";

Post alia:

Overwegende, dat beklaagde ten processe zakelijk heeft verklaard:

dat hij op 26 October 1953 met de trein vanuit Groningen naar zijn onderdeel te Harskamp is gereisd; dat behalve hemzelf, zich nog vier burgers en drie militairen in de spoorcoupé bevonden; dat zich tussen hem en die militairen en burgers een gesprek ontspon: dat hij tijdens dit gesprek ouder meer heeft verteld, dat op zekere avond, toen hij als korporaal van aflossing bij het wachtpersoneel van het Infanterie Schietkamp te Harskamp was ingedeeld, de Overste S. dronken bij het gesloten toegangshek van het kamp was aangekomen;

Overwegende. dat als getuige ten processe heeft verklaard, zakelijk gerelateerd, Frederik Berend Smit, sergeant 1e klasse, legernummer 21.07.28.001, dat hij zich op 26 October 1933 bevond in een spoorcoupé van een trein, die te 20.29 uur vanuit Groningen was vertrok-

ken in de richting Zwolle; dat hij op weg was naar zijn onderdeei te Stroe; dat zich in die ooupé nog drie burgers en drie militairen bevonden waaronder beklaagde; dat beklaagde in druk gesprek raakte met enige burgers en de overige militairen; dat beklaagde daarbij allerlei verhalen deed omtrent „misstanden" in het leger en daarbij liennelijk de bedoeliiig had de Officieren in een slechts daglicht te stellen; dat beklaagde op zeker ogenblik woordelijk zeide: „dat de Overste S. op een nacht, te ongeveer 02.30 uur bij de ingang „van het Tnfanterie Schietkamp een schildwacht had lastig gevallen „en van deze had geëist een hek open te maken, dat des nachts niet „geopend mocht worden" en „dat de Overste S. toen dronken was";

Overwegende, dat als getuige ten processe heeft verklaard, zakelijk gerelateerd, S.. Kolonel der Grenadiers *):

dat hij zich in zijn eer en goede naam voelt aangerand door de uitlatingen van beklaagde, in een spoorwegcoupé in tegenwoordigheid van anderen gedaan. als zou hij op een nacht dronken aan de poort van het Infanterie Schietkamp te Harskamp zijn aangekomen; dat immers zulks beslist onwaar in;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als: „*ais militair opzettelijk tegen een meerdere het misdrijf van „smaad plegen*", voorzien en strafbaar gesteld hij artikel 261 Wetboek van Strafrecht jo artikel 111 Wetboek van Militair Strafrecht:

[Volgt: veroordeling tot een militaire detentie voor de duur van twee maanden en tot betaling van een geldboete van zestig gulden, met bepaling, dat de geldboete bij gebreke van betaling en verhaal, zal worden vervangen door hechtenis voor de tijd van dertig dagen, voor wat de detentie betreft: voorwaardelijk niet een proeftijd van in re jaar, en verlaging tot de stand van soldaat in de laagste klasse — *Red.]*

Krijgsraad te Velde Oost.

Vonnis van 9 April 1954.

President: Kolonel Mr *H.* H. A. de Graaff: *Leden:* Luit.-Kolonel K. Timmerman en Majoor P. Ridder.
Raadsman: G. L. v. d. Hun. Reserve-Kapitein der Infanterie.

Nietig-verklaring van de tenlastelegging, omdat zij het niet mogelijk maakt om zonder raadpleging van een situatieschets te begrijpen van welke richting partijen kwamen en in welke richting zij wilden gaan.

(R.L. art. 114).

De Krijgsraad te Velde Oost,

*) Het wil ons voorkomen dat de verklaring van getuige S. niet tot het bewijs van de zaak heeft medegewerkt, of het zou moeten zijn in zoverre hij verklaart dat hij zich door de uitlating aangerand acht in eer en goede naam. Hiervoor had de Krijgsraad echter ook kunnen concluderen zonder die getuigenverklaring. Irrelevant, nu „laster" niet ter sprake kwam, is de toevoeging dat het ten laste gelegde feit beslist onwaar is. (Red.)

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen M.v.N., geb. 19 Mei 1925, res.-korp. 1e lil., beklaagde,

Gezien:. . . .enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

.,dat hij als korporaal ingedeeld bij de Koninklijke Landmacht, ..althans als militair in de zin der Wet, op of omstreeks 9 December ,,1953 te Apeldoo n, althans in Nederland, als bestuurder van een ,,automobiel daarmede vanaf de voor het openbaar verkeer open- .,staande rijweg, de Regentesselaan naar rechts de voor het openbaar .,verkeer openstaande rijweg. dc Deventerstraat is ingereden, zonder ,,de doorgang naast zich behoorlijk vrij te laten voor J. B. Bakker, ,.die als bestuurder van een rijwiel eveneens komende vanuit die ,,Regentesselaan ongeveer gelijktijdig op die Deventerstraat aan- ,,kwam en van plan was recht door te rijden in de richting naar de „Stationsstraat";

Overwegende, dat een Justitiële Verklaring beklaagde betreffende op 9 Januari 1954 opgemaakt en ondertekend door de Commandant Verzorgingsdetachement van de Legerplaats ,,de Wittenberg", zakelijk vermeldt, dat beklaagde op 9 December 1953 als vrijwilliger, wiens dicnstvcrband hem tot doorlopende werkelijke dienst vrrplicht. in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht;

Overwegende. dat waar de telastelegging niet voldoet aan de daaraan bij art. 114 van dc Regtspleging bij de Landmagt op straffe van nietigheid gestelde vereisten de telastelegging nietig behoort te worden verklaard;

Overwegende te dien aanzien. dat de telastelegging zonder raadplcging van een situatieschets niet mogelijk maakt te begrijpen van welke richting Bakker kwam en in welke richting hij wilde gaan, zodat de telastelegging niet een voldoende opgave geeft van het feit, dat beklaagde wordt ten laste gelegd;

Gezien artikel 60 Wetboek van Militair Strafrecht;

RECIIT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN,

Verklaart de tenlastelegging nietig.

Krijgsraad te Velde **Oost.**

Vonnis van 17 Juni 1954.

President: Kolonel *Mr H.* H. A. de Graaff; *Leden:* Kolonel G. C Berenschot en Kapitein Mr G. S. D. Bijl de Vroe.

Raadsvrouwe: Mej. Mr *R.* Berkhont.

Getuige van een door een mindere gepleegd misdrijf nalaten de door het belang der zaak gevorderde maatregelen van geweld aan te u-enden: als sergeant nalaten enige maatregel te nemen toen een soldaat, van wie beklaagde wist, dat deze deserteur was, beklaagde in diens woning kwam opzoeken.

Voorwaardelijke straf, rekening houdende met de omstandigheid dat beklaagde en die soldaat vrienden waren.

(W.M.S.R. art. 143).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE OOST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen J.H.R., geb. 24 Aug. 1931, dpl. sergt., beklaagde,

Gezien: . . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd *):

„dat hij als sergeant ingedeeld bij de Koninklijke Landmacht. „*althans als militair in de zin der wet*, op *of omstreeks* 1 Januari „1954 te Heerlen, *althans in Nederland*, opzettelijk heeft nagelaten „om, toen de soldaat F.F.S., die zoals hem, beklaagde, bekend was. „enige tijd te voren gedeserteerd was, hem, beklaagde in zijn woning „te Heerlen kwam opzoeken, tegen genoemde deserteur de door het „belang van de zaak gevorderde maatregelen van geweld naar ver- „mogen aan te wenden, hebbende hij immers genoemde S. uit zijn „huis laten vertrekken, zonder hem aan te houden of hem bij zijn „onde deel te doen terugkeren of enige andere maatregelen tegen „hem te nemen. *althans zo het hierbovenslaande niet tot zijn veroor- „deling kan leiden, op genoemde dag of in begin Januari 1954 te „Heerlen of Nunspeet, althans in Nederland, opzettelijk heeft nage- „laten aan zijn Commandant, of andere bevoegde overheid, de mede- „deling te doen dat hij meergenoemde X., van wie hij wist dat hij „gedeserteerd was, op 1 Januari 1954 in Heerlen ontmoet had, welke „mededeling hij van anzbtswege moest doen en waarvan de verzwij- „ging het belang van de dienst althans van de Staat kon schaden*";

Post alia:

Overwegende, dat het aldus bewezene **) moet worden gequalificeerd als: „*als militair getuige van een door een mindere gepleegd „misdrijf opzettelijk nalaten tegen de dader de door het belang der „zaak gevorderde maatregelen van geweld naar vermogen aan te „wenden*", voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 143 Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat heklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dal de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat beklaagde terzake voorlopig arrest heeft ondergaan in de vorm van streng arrest van 3-8 Maart 1954;

Overwegende, dat de Krijgsraad rekening heeft gehouden met beklaagdes overigens goede beoordeling en het feit, dat S. en beklaagde, toen S. bij hetzelfde onderdeel nog als sergeant diende, vrienden waren;

---

*) In het bewezenverklaarde komen de hier door ons gecursiveerde gedeelten niet voor.

**) Zie het niet-gecursiveerde deel der tenlastelegging. (Red.)

[Volgt: veroordeling tot ten gevangenisstraf voor de tijd van *een maand*. voorwaardelijk, met een proeftijd van *twee jaren* — ***Red.***]

Krijgsraad te Velde Oost.

Vonnis van 17 Juni 1954.

President: Kolonel Mr *H.* H. A. de Graaff; *Leden:* Kolonel G. C. Berenschot en Kapitein Mr G. S. D. Bijl de Vroe.
Raadsman: Kapitein *J.* M. A. Theelen.

Toelaten dat een mindere een misdrijf pleegt (door zich niet te verzetten tegen het gebruik van een Rijksmotorrijtuig voor particuliere doeleinden en zelf met dat motorrijtuig rnede te rijden) en getuige van een door een mindere gepleegd misdrijf nalaten de door het belang der xaak gevorderde maatregelen van geweld naar vermogen aan te u-enden (door passief te blijven toen bedoelde mindere, na uit een „jerry-can" bijgetankt te hebben, die „jerry-can" wegwierp).

(W.M.S.R. art. 143).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE OOST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen **J.** S., geb. 10 Mei 1932, dpl. sergt., beklaagde,

Gezien:....enz.;

Overwegende, dat de heklangde is ten laste gelegd **"**):

e . dat hij als sergeant ingedeeld bij de Koninklijke Landmacht, .,*althans als militair in de zin der wet,* in *of omstreeks* October 1953 „*te Nunspeet dan wel elders* in Nederland opzettelijk heeft toege- „laten dat de soldaat Schwager opzettelijk wederrechtelijli een „motorvoertuig toebehoreiide aan de Staat der Nederlanden, *althans „aan een ander of anderen dan hem, beklaagde, of genoemde „Schwager,* gebruikte op verschillende voor het openbaar verkeer „openstaande wegen van Nunspeet naar Haarlem en terug, *althans „in Nederland,* immers opzettelijk als bestuurder van dat motor- .,voertuig alstoen op genoemde wegen heeft gereden, zonder dat „hem daartoe door enige bevoegde meerdere toestemming of op- „dracht was gegeven, *althans, xo het bovenstaande niet tot zijn ver- ..oordeling mocht leiden, dat hij, op niet met juistheid aan te geven .,dagen of een dag in of omstreeks October* ***1953*** *handelende te samen „en in verenzging met de soldaat Schwager opzettelijk wederrechte- „lijk heeft gebruikt een aan de Staat der Nederlanden, althans aan „een ander of anderen dan hem, beklaagde, of genoemde Xchwager ,.toebehorende auto op verschillende voor het openbaar verkeer open- „baar verkeer openstaande rijwegen van Nunspeet naar Haarlem en „terug door alstoen aldaar opzettelijk als passagier mee te rijden in „bedoelde door genoemde Xchwager bestuurde auto, terwijl noch „aan hem, heklaagde, noch aan genoemde Schwager opdracht of toe-*

*) In het bewezenverklaarde komen de hier door ons gecursiveerde gedeelten niet voor. **(Red.)**

„stemming was verleend door een bevoegde meerdere om met die „auto te rijden;

„2e. dat hij als sergeant ingedeeld bij de Koninklijke Land-„macht, *althans als militair in de zin der wet,* in *of omstreeks* de „maand October 1953 te Ermelo, *althans in Nederland,* opzettelijk „heeft toegelaten dat de soldaat Schwager opzettelijk en weder-„rechtelijk een aan de Staat der Nederlanden toebehorende jerrycan „wegmaakte door deze jerrycan alstoen aldaar opzettelijk en weder-„rechtelijk in een bos weg te werpen, *althans* "*) getuige zijnde van „voornoemd misdrijf niet tegen de dader de door het belang der zaak „gevorderde maatregelen van geweld naar vermogen heeft aange-„wend";

Post alia:

Overwegende, dat een ten processe aanwezig ambtsedig procesverbaal no. P 82/54 van de 3e Divisie Koninklijke Marechaussee detachement Nunspeet opgemaakt en ondertekend door Marten Hop, wachtmeester der Koninklijke Marechaussee behorende tot genoemd detachement zakelijk vermeldt als verklaring van:

Franz Friedrich Schwager, dienstplichtig soldaat 4e Technische Dienst Bataljon gelegerd in de legerplaats Nunspeet,

dat op een dag in October 1953 beklaagde met hem in de jeep is medegereden van de legerplaats Nunspeet naar Haarlem, alwaar deze woonachtig is; dat hij beklaagde had gezegd dat hij met de jeep naar Velzen ging zonder hiervoor van zijn Commandant toestemming te hebben; dat beklaagde dit niet bezwaarlijk vond; dat hij de volgende dag beklaagde in Haarlem weer is gaan ophalen om terug te rijden naar de legerplaats Nunspeet; dat hij onderweg in Ermelo zag, dat er weinig benzine meer in de tank aanwezig was; dat hij deze toen heeft bijgevuld uit een jerrycan met benzine, welke hij in de jeep had liggen; dat hij, toen hij had bijgetankt, de lego jerry-can, welke eigendom was van de Staat der Nederlanden, heeft weggeslingerd in het bos; dat beklaagde dit niet erg vond, immers er niet over heeft gesproken;

Post alia:

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

1e. *„als militair opzettelijk toelaten dat een mindere een misdrijf „pleegt";*

2e. *„als militair getuige zijnde van een door een mindere gepleegd „misdrijf, opzettelijk nalaten tegen de dader de door het belang der „zaak gevorderde maatregelen van geweld naar vermogen aan te „wenden";*

Voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 143 Wetboek van Militair Strafrecht, jo artikel 57 van het Wetboek van Strafrecht;

[Volgt: veroordeling bot een militaire detentie voor de duur van zes weken — *Red.].*

**) De Krijgsraad vervangt in het bewezenverklaarde het woord „althans" door het woord „door". (Red.)

NASCHRIFT.

Artikel 143 stelt, naast elkander, strafbaar het opzettelijk toelaten dat een mindere een misdrijf pleegt en het, getuige zijnde van een door een mindere gepleegd misdrijf, opxettelijk nalaten tegen de dader de door het belang der zaak gevorderde maatregelen van geweld naar vermogen aan te wenden. Met betrekking tot het sub **2.** *tenlaste gelegde heeft de Auditeur-Militair de Krijgsraad dan ook de keuze gelaten tussen beide delictsvormen: de tenlastelegging vermeldt (verkort) „dat beklaagde opzettelijk heeft toegelaten dat „Schw. een jerry-can wegmaakte, althans, getuige zijnde van dat „misdrijf, niet tegen de dader de gevordere maatregelen van ge„weld heeft aangewend. De Krijgsraad zet in de bewezenverklaring de alternatieve tenlastelegging om in een cumulatieve, of juister: verklaart bewexen dat beklaagde de eerste delictsvorm pleegde door de tweede delictsvorm uit te voeren en qualificeert volgens de tweede delictsvorm.*

In het onderhavige geval maakt het weinig uit; in beginsel echter mag de Rechter, die men in de vorm van een alternatieve tenlastelegging een keuze voorlegt, niet alles tot zich nemen. *W. H. V.*

Krijgsraad te **Velde Oost.**

Vonnis van 17 Juni 1954.

President: Kolonel Mr *H.* H. A. de Graaff; *Leden:* Kolonel G. C. Berenschot en Kapitein Mr G. S. B. Bijl de Vroe.

Als militair opzettelijk toelaten dat een mindere een misdrijf pleegt: als sergeant, geaeten in een door een soldaat bestuurde militaire auto, toegelaten dat de bestuurder doorreed zonder dat de identiteit van de auto behoorlijk kon worden vastgesteld, nadat die auto bij een spoorwegovergang tegen een paal was aangereden.

(W.M.S.R. art. 143).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE OOST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen C. H., geb. 12 November 1932, dpl. sergeant, beklaagde,

Gezien:. . . .enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd *):

dat hij als sergeant ingedeeld bij de Koninklijke Landmacht „*althans ais militair in de zin der wet,* op *of omstreeks* 20 Februari „1954 te Stroe, *althans in Nederland,* opzettelijk heeft toegelaten „dat de soldaat S., toen deze als bestuurder van een automobiel „daarmede reed over de voor het openbaar verkeer openstaande rij„weg, de Wolweg, en met die door hem bestuurde automobiel tegen „een vangpaal en een houten waarschuwingshekje van de overweg

---

*) **Met uitzondering van de hier door ons gecursiveerde gedeelten bewezen verklaard. (Red.)**

„der Nederlandse Spoorwegen gelegen in die weg aanreed en be-
„schadigde, is doorgereden voordat *de identiteit van die X. en* de
„identiteit van die auto behoorlijk kon worden vastgesteld, *dan wel,*
„*zo op het voorgaande geen veroordeling kan of mocht volgen, ter-*
„*zake dat hij alstoen aldaar, terwijl hij getuige was van voormeld*
„*omschreven, door S. bovenbedoeld gepleegd misdrijf, opzettelijk*
„*heeft nagelaten tegen hem de* dom *het belang der zaak gevorderde*
„*maatregelen van geweld naar vermogen aan te wenden, immers*
„*alstoen aldaar in 't geheel geen desbetreffende maatregelen heeft*
„*genomen*";

Overwegende:. . . .enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe zakelijk heeft verklaard:

dat hij op *20* Februari 1954, terwijl hij als dienstplichtig sergeant in werkelijke dienst was, naast soldaat S. zat in een door deze bestuurd militair motorvoertuig, rijdende over de Wolweg, een voor het openbaar verkeer openstaande weg te Stroe; dat, gekomen bij een in die weg gelegen overweg van de Nederlandse Spoorwegen, de door S. bestuurde auto met de achterzijde naar rechts slipte. terwijl hij voelde dat de wagen ergens tegen aanreed; dat S. daarna is doorgereden; dat hij, toen zij even later stopten, zag dat er een deuk in de jeep zat, zodat hij begreep dat er een aanrijding had plaats gehad; dat zij desondanks zijn doorgereden; dat hij heeft toegelaten, dat S. doorreed voordat diens identiteit of die van de door deze bestuurde automobiel behoorlijk kon worden vastgesteld en heeft nagelaten enige in het belang der zaak gevorderde maatregel tegen hem te treffen. hetgeen hij als meerdere behoorde te doen **):

Post alia:

Overwegende dat liet aldus bewezen verklaarde [0]) moet worden gequalificeerd als „*als militair opzettelijk toelaten dat een mindere*
„*een misdrijf pleegt*", voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 143 Wetboek van Militair Strafrecht;

[Volgt: veroordeling tol een militaire cletentie voor de tijd van een maand. voorwaardelijk, met een proeftijd van twee jaren — *Red.]*.

Krijgsraad te Velde Oost.

Vonnis van 23 Juni 1954.

President: Kolonel Mr *H.* H. A. de Graaff; *Leden:* Luitenant-Kolonel W. Vermeer en Kapitein A. van Houte.
Rnadsmnn: Kapitein *W. G.* Tibben.

Desertie in tijd van oorlog (culpose ongeoorloofde afwexigheid van langer dan 4 dagen) gepleegd door een officier die, telefonisch

---

**) De bestuurder werd terzake veroordeeld tot voorwaardelijke hechtenis van twee weken (proeftijd twee jaar) en onvoorwaardelijke geldboete van f 25,— (subs. 10 dagen hechtenis). (Red.)

[0]) Zie het niet-gecursiveerde gedeelte van de tenlastelegging. (Red.)

verlof willende vragen en zijn superieur niet kunnende bereiken, aan de centralist had opgegeven eer2 schriftelijk bericht van verlof voor die superieur op te nemen.

De Krijgsraad vindt geen termen om de zaak ter krijgstuchtelijke afdoening aan de Commanderende Officier te zenden[1]).

Onvoorwaardelijke vrijheidsstraf: 3 weken militaire detentie.

(W.M.S.R. art. 11, 98; W.K. art. 2).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE OOST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad. eiser, tegen T. F. J. d. H.. geb. 10 Januari 1918, res. kapitein. beklaagde,

Gezien de beschikking tot verwijzing d.d. 4 Februari 1954;

Gezien de schriftuur van eis. door de Auditeur-Militair overgelegd op de terechtzitting van 23 Juni 1934 strekkende tot veroordeling van beklaagde tot gevangenisstraf voor de tijd van VEERTIEN DAGEN met ontslag uit de militaire dienst. zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen en gehoord de voorlezing van de conclusie van deze schriftuur;

Gezien de overige stukken van het proces en gelet op het ter terechtzitting gehouden onderzoek;

Gelet op de door en namens beklaagde gevoerde verdediging;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

.,dat hij, terwijl hij als kapitein in werkelijke dienst was bij de ,.Koninklijke Landmacht, althans als militair in de zin der wet, op .,of omstreeks 2 December 1953. derhalve in tijd van oorlog, na ziek ..thuis te zijn geweest dan wel na anderszins van zijn onderdeel al .,of niet geoorloofd afwezig te zijn geweest. niet naar zijn onderdeel ,.te Arnhem, althans in Nederland, is teruggekeerd en daarvan ..sindsdien opzettelijk dan wel met zijn schuld daaraan ongeoorloofd .,afwezig is geweest en gebleven, totdat hij op of omstreeks 14 ,,December 1953 te 's-Gravenhage door de Koninklijke Marechaussee ,,is aangehouden en in arrest is gesteld of tot hij op 15 December .,1953 bij zijn voornoemd onderdeel is teruggekeerd";

Overwegende. dat uit een ten processe aanwezige Justitiële Verklaring d.d. 18 Januari 1934 zakelijk blijkt, dat beklaagde sedert 10 October 1943 als dienstplichiige in werkelijke dienst is bij de Koninklijke Landmacht en als zodanig sedert 22 October 1952 de rang van kapitein bekleedt;

Overwegende, dat beklaagde ten processe zakelijk heeft verklaard:

dat hij, als kapitein in werkelijke dienst zijnde bij de Koninklijke Landmacht, vanaf 16 Juli 1953 was ingedeeld bij de Staf van de 7 December Divisie gelegerd te Arnhem; dat hij van 10 October 1953 tot en met 1 December 1953 gedetacheerd was te Rucphen; dat hij op 2 December 1953 naar zijn te Arnhem gelegerd onderdeel moest terugkeren; dat hij op 2 December 1933 niet naar zijn voor-

---

[1]) Voor ,,desertie in tijd van oorlog gepleegd" laat de wet trouwens geen krijgstuchtelijke afdoening toe. (Red.)

noemd onderdeel is teruggekeerd en sedertdien onafgebroken van zijn onderdeel afwezig is geweest, totdat hij op 15 December 1953 te 's-Gravenhage door de Koninklijke Marechaussee werd aangehouden, in arrest gesteld en naar zijn onderdeel teruggebracht; dat hij van niemand verlof of toestemming had om van 2 tot 15 December 1953 van zijn onderdeel te Arnhem afwezig te zijn; dat hij in Augustus 1953 er met de Majoor H. over gesproken had om tegen het einde van het jaar zijn verlof op te nemen; dat hij op 1 December 1953 de Staf van de 7 December Divisie te Arnhem heeft opgebeld om zijn directe chef, Majoor H., mede te delen dat hij 18 dagen verlof wilde nemen; dat hij, toen Majoor H. niet aanwezig bleek te zijn, de centralist verzocht voor genoemde Majoor op een briefje te schrijven, dat hij van 2 tot 18 December 1953 met periodiek verlof wilde gaan; dat hij daarop op 2 December 1953 naar Baarn is gegaan, denkende, dat het met zijn verlof wel in orde zou zijn;

Overwcgende, dat eerder genoemde Justitiële Verklaring tevens zakelijk inhoudt, dat beklaagde van 2 December 1953 tot 15 December 1953 onafgebroken zonder recht of vergunning afwezig is geweest van zijn onderdeel, Staf 7 December Divisie, gelegerd te Arnhem; dat beklaagde op 15 December 1953 te 's-Gravenhage is aangehouden en teruggebracht door de Koninklijke Marechaussee;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagdc is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan te weten, dat hij, terwijl hij als kapitein in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht op 2 December 1953. derhalve in tijd van oorlog, na van zijn onderdeel ongeoorloofd afwezig te zijn geweest, niet naar zijn onderdeel te Arnhem is teruggekeerd en daarvan sindsdien niet zijn schuld daaraan ongeoorloofd afwezig is geweest en gebleven, tot hij op 15 December 1953 bij zijn onderdeel is teruggekeerd;

Overwegende. dat het aldus bewczcne moet worden gequalificeerd als: „*desertie in tijd* van oorlog gepleegd"; voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 98 Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende. dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervóór als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden moeten opheffen of uitsluiten;

overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de Krijgsraad, van oordeel dat, hoewel bij beklaagde geen opzet aanwezig was, diens handelingen niettemin getuigen van een voor een officier wel zeer grote mate van onacht-

zaamheid, geen termen vindt om de zaak ter krijgstuchtelijke afdoening aan de Commanderende Officier van beklaagde toe te zenden doch een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf in de vorm van militaire detentie geboden acht;

Gezien behoudens voormelde wetsbepaling, nog de artikelen 1, 11, 60 en 62 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN,

Verklaart beklaagde schuldig aan het hierboven als bewezen aangenomen en gequalificeerde strafbare feit en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt beklaagde tot een militaire detentie voor de tijd van DRIE WEKEN;

Verklaart niet bewezen, hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd, dan hierboven uitdrukkelijk voor bewezen is verklaard en spreekt hem mitsdien daarvan vrij.

Krijgsraad te Velde West.

Vonnis van 16 December 1953.

President: Luitenarit-Kolonel Mr Dr J. P. van Erk; Leden: Majoor S. C. Brands en Majoor Mr W. Kasten.

Tenlastegelegd: een verkeersovertreding op een met name genoemd kruispunt te *Amsterdam.* Dit *kruispunt* bevindt xich echter binnen de gemeente *Nieuwer-Amstel.* De tenlastelegging houdt echter, door de *vermelding* van genoemd kruispunt, een voldoende omschrijving van de plaats van het delict *in* zodat *beklaagde* daaromtrent niet in twijfel kan verkeren *en* in zijn verdediging niet geschaad *is.*

(R.L. art. 112; W.V.R. art. 28).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE WEST.

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen H. O., geb. 2 Maart 1910, vrijw. wachtmeester, beklaagde,

Gezien:....enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij, dienende als tijdelijk wachtmeester-instructeur bij de „Verzorgings-Batterij van het 2e Depôt Luchtdoelartillerie te Bus„sum, op 4 November 1953 te Amsterdam, als bestuurder van een „vierwielig motorrijtuig, Hudson, gekenmerkt GZ 98541, waarmede „hij reed over de Amsteldijk Noord in de richting van de Amstel„zijde, gekomen bij het kruispunt van de voor het openbaar rij- of „ander verkeer openstaande wegen Amsteldijk-Noord-Burgemeester „Stramanweg-Amstelzijde-Burgemeester van Sonweg, van welke „wegen de Burgemeester Stramaiiweg en de Burgemeester van Son„weg, voorrangswegen zijn, bij het oprijden van dit kruispunt ten„einde zijn weg met een bocht naar links over de Burgemeester „Stramanweg te vervolgen, de doorgang voor zich langs niet heeft

„vrijgelaten voor een gelijktijdig, althans nagenoeg gelijktijdig met „hem, beklaagde, langs de Burgemeester Stranianweg genoemd „kruispunt genaderd vierwielig motorrijtuig Citroën bestuurd door „E. van 't Hof, hetwelk aldaar voorrang had, waardoor een botsing „tussen beide motorrijtuigen plaats vond";

Post alia:

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht. hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd, met zijn schuld daaraan, mei uitzondering van de woorden: „te Amsterdam" en „gekenmerkt „GZ 98541";

Overwegende, dat in de telastelegging als plaats van het delict is vermeld het kruispunt van wegen Amsteldijk-Noord-Burgemeester Stramanweg-Amstelzijde-Burgemeester van Sonweg te Amsterdam: dat echter uit genoemd proces-verbaal blijkt, dat dit kruispunt van wegen gelegen is in de gemeente Nieuwer-Ainstel;

dat de telastelegging in de vermelding van bovengenoemd kruispunt echter toch een voldoende omschrijving van de plaats van het delict inhoudt en beklaagde hieromtrent niet in twijfel kan verkeren, zodat hij in zijn verdediging niet is geschaad;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als: *„overtreding van artikel 28 eerste lid van het Wegenverkeers-„reglement"*, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 124 juncto artikel 28 van het Wegenverkeersreglement;

[Volgt: veroordeling tot een geldboete van *f* 50 subs. hechtenis v.d.t.v. 25 dagen — *Red.]*.

NASCHRIFT.

Met betrekking tot 's Krijgsraads overwegingen inzake de plaatsaanduiding in de tenlastelegging wordt verwezen naar een soortgelijk geval, in hoger beroep berecht bij sententie van hef H.M.G. van **13** *Mei 1952 (M.R.T. XLVII, blz. 110 v.), met mijn daarbij gesteld naschrift. De Krijgsraad brengt echter, door „te Amsterdam" niet-bewexen te verklaren. een andere (m.i. principieel juistere) constructie dan het Hof in aangehaalde sententie.* *W. H. V.*

Krijgsraad te Velde West.

Vonnis van **26** Mei 1954.

President: Luitenant-Kolonel Mr Dr **J. P.** van Erk; *Leden:* Majoor A. Klapwijk en Majoor Mr W. Kasten.
Raadsman: Majoor K. Bakker.

Violeren van arrest: desertie „terwijl hij is dienstdoende". Voorts: herhaalde diefstal van horloges om in zijn onderhoud tijdens de desertie te voorzien.

(W.M.S.R. art. 98. 99; Wb.v.Str. art. 310).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE WEST.

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen J. L)., dpl. soldaat, geb. 7 Juli 1933, beklaagde,

Gezien:. . . .enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

,,dat hij, dienende als dienstplichtig soldaat bij het 2e Depôt ,,Luchtdoelartillerie te Laren:

,,1e. op 29 Januari 1954 te circa 23,00 uur, in tijd van oorlog, ,.terwijl hij zich bij het 2e Depôt Luchtdoelartillerie als met ver-.,zwaard arrest gestrafte in een der cellen van zijn onderdeel be-,,vond, te Laren, althans in Nederland, voormeld onderdeel eigen-,,dunkelijk heeft verlaten en daarvan sindsdien opzettelijk ongeoor-,,loofd en opzettelijk langer dan vier dagen afwezig is gebleven tot ,,hij op 19 Februari 1954 door de politie te Nijkerk werd ge-,,arresteerd;

,,2e. op na te noemen tijdstippen en plaatsen, telkenmale met het ..oogmerk van wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen de ,,navolgende goederen, toebehorende aan na te noemen personen, te ,,weten:

,,a. op of omstreeks 13 Februari 1954 te Utrecht een herenpols-,,horloge merk Olma, toebehorende aan W. F. Henry, althans aan .,een ander dan aan hem. beklaagde:

,,b. op of omstreeks 2 Februari 1954, te Utrecht een herenpols-,,horloge merk Certina, toebehorende aan H. G. N. Huisman, al-.,thans aan een ander dan aan hem, beklaagde;

,,c. op of omstreeks 12 Februari 1954 te Doorn een herenpols-,,horloge merk Pronto, toebehorende aan J. H. Kinkhorst. althans ..aan een ander dan aan hem, beklaagde;

,,d. op of omstreeks 6 Februari 1954 te Soest een herenpols-..horloge merk Election. toebehorende aan J. Th. Voskuilen. al-,,thans aan een ander dan aan hem, bekloagde:

,,e. op of omstreeks 8 Februari 1934 te Bilthoven een herenpols-..horloge, merk Pierce, toebehorende aan J. Magermans, althans ,,aan een ander dan aan hem. beklaagde;

,,f. op of omstreeks 18 Februari 1954 te Arnhem een herenpols-.,horloge merk Remova, toebehorende aan B. te Gussinklo, althans ,.aan een ander clan aan hem, beklaagde;

,,g. op of ornstreeks 15 Februari 1954 te Amersfoort een heren-,,polshorloge, merk Cyma, toebehorende aan G. W. Paulsch. althans ,,aan een ander dan aan hem, beklaagde;

,,h. op of omstreeks 1 Februari 1954 te Amersfoort een heren-..polshorloge, merk Tissot, toebehorende aan A. Groenhuizen, al-.,thans aan een ander dan aan hem. beklaagde";

Overwegende:. . . .enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat hij in Januari en Februari 1954 als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst was bij het 2e Depôt Luchtdoelartillerie te Laren;

dat hij op 29 Januari 1954 te omstreeks 23.00 uur zich in ver-

zwaard arrest in één van de cellen bij voornoemd depôt bevond; dat hij op genoemd tijdstip kans heeft gezien uit dit arrest te ontsnappen en toen onmiddellijk zijn onderdeel heeft verlaten; dat hij daarvan sindsdien willens en wetens zonder toestemming en onafgebroken afwezig is gebleven, totdat hij op 19 Februari 1954 door de politie te Nijkerk is gearresteerd;

dat hij gedurende bovengenoemde afwezigheid op na te noemen plaatsen en tijdstippen uit horlogewinkels horloges heeft weggenomen, welke hem niet toebehoorden en wel:

1e. op 1 Februari 1954 te Amersfoort uit de winkel van A. Groenhuizen een herenpolshorloge, merk Tissot; 2e. .... [enz. — Red.] ;

dat hij deze horloges telkens heeft weggenomen met de bedoeling deze te verkopen, teneinde in zijn onderhoud te kunnen voorzien tijdens zijn ongeoorloofde afwezigheid; dat hij de horloges onder 1 t/m 7 genoemd, verkocht heeft aan onbekende opkopers te Rotterdam; dat het onder 8e genoemde horloge bij zijn arrestatie op 19 Februari 1954 door de politie te Nijkerk in zijn kleding is aangetroffen en in beslag genomen; dat hij van niemand recht of vergunning had die horloges weg te nemen en zich toe te eigenen; dat hij bij bovengenoemde winkeliers telkens een aantal horloges op de tooiibank voor zich liet uitstallen en te kennen gaf, dat hij zijn keuze niet kon bepalen; dat wanneer de winkelier zich dan even afgewend had hij één van de op de toonbank liggende horloges in zijn zak stak en de winkel verliet zonder iets te kopen;

Post *alia:*

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — ieder bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit en/of de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan

Overwegende. dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

1. „*desertie in tijd van* oorlog gepleegd, waarbij de *schuldige het* „*misdrijf* pleegt, terwijl hij *is* dienstdoende";
2. „diefstal, *meermalen* gepleegd";

voorzien en strafbaar gesteld bij:

1. artikel 98 juncto artikel 99 van het Wetboek van Militair Strafrecht:
2. artikel 310 juncto artikel 57 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende. dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken. die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat beklaagde op 20 Februari 1954 in voorlopig

arrest is gesteld en de aard en omstandigheden der zaak vorderen, dat dit arrest gehandhaafd blijft;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid als bedoeld in artikel 14a van het Wetboek van Strafrecht;

[Volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf voor de tijd van een jaar (met aftrek voorarrest van 20 Februari 1954), waarvan zeven maanden voorwaardelijk met een proeftijd van drie jaren — *Red.]*.

B-Krijgsraad te Velde Koninklijke Luchtmacht.

Vonnis van 12 Mei 1954.

President: Reserve-Majoor Mr C. A. C. M. Tiehnckx; *Leden:* Majoor J. de Ronde en Majoor J. B. H. Bruinier.
Raadsman: Kapitein-Vlieger J. W. Hoxel.

Opzettelijke ongehoorzaamheid: opzettelijk verlaten van het plaatselijk vlieggebiecl en opzettelijk lager dan 400 meter vliegen door een reserve-korporaal, bestuurder van een militair vliegtuig, die, op grond van de door hem voor „gezien" getelcende „algemene vlieg-„orders" wist dat de hem opgedragen vluchten inhielden dat hij het plaatselijk vlieggebied niet mocht verlaten en niet lager dan 400 meter mocht vliegen.

(W.M.S.R. ast. 114).

DE B-KRIJGSRAAD VELDE VAN DE KONINKLIJKE LUCHTMACHT,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen F.C.W., geb. ie Krommenie 16 Juni 1931, res.-korporaal-leerling-vlieger, beklaagde,

Gezien:....enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 2 December 1953, alszo in tijd van oorlog, „te Krommenie, in ieder geval in de lnchtruimte boven Nederland, „terwijl hij als reserve-korporaal in werkelijke dienst was bij de „Voortgezette Vliegeropleiding te Gilze-Rijen, nadat zijn meerdere, „de Luitenant Babeliowsky, hem door middel van het zgn. Authori-„satieboek schriftelijk opdracht had gegeven met de Havard B. 21, „oefening 8 (daal- en stijgvlucht) oefening 9c (steile bochten) oefe-„ning 10 (tolvluchten en oefening 18 (kunstvluchten) uit te voeren, „welke opdracht, *althans vliegopdracht* door hem als „begrepen" was „*getekend, althans* geparafeerd, en welke opdracht naar hij, door „middel van de door hem voor gezien getekende, *althans geparafeerde* „algemene vliegorders", wist, onder meer inhield. dat hij het „plaatselijk vlieggebied niet mocht verlaten, en niet op een hoogte „van minder dan 400 meter mocht vliegen, heeft geweigerd. *althans* „opzettelijk nagelaten aan dit dienstbevel te gehoorzamen. *althans* „*genoemd bevel eigendunkelijk heeft overschreden,* door alstoen en „aldaar. na ontvangst van meergenoemd hevel, als bestuurder van

„de Havard B. 21, opzettelijk lager dan 400 meter te vliegen, en „opzettelijk boven Krommenie, *althans in de omgeving van die „plaats, in het terrein met een straal van 8 K.M. rond de vluchthaven „Schiphol althans in verboden vlieggebied, in ieder geval* buiten het „plaatselijk vlieggebied te vliegen";

Overwegende, dat beklaagde blijkens een zich bij de processtukken bevindende justitiële verklaring dd. 18 Januari 1954, opgemaakt door de Majoor-Vlieger D. J. ter Beek, Commandant Voortgezette Vliegopleiding te Gilze-Rijen ten tijde, dat hij het hem ten laste gelegde zou hebben begaan vrijwilliger was, wiens dienstverband hem niet tot doorlopende werkelijke dienst verplicht;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard, dat hij op 2 December 1953, terwijl hij als reservekorporaal in werkelijke dienst was bij de Voortgezette Vliegeropleiding te Gilze-Rijen, door middel van het zgn. Authorisatieboek schriftelijk opdracht kreeg, hoogstwaarschijnlijk van zijn instructeur de 2e Luitenant Babeliowsky, om als bestuurder met de Havard B.21 uit te voeren oefening 8 (daal- en stijgvlucht), oefening 9c (steile hochteri), oefening 10 (tolvluchten) en oefening 18 (kunstvluchten): dat hij bedoelde opdracht vervolgens in liet Authorisatieboek voor „begrepen" parafeerde; dat de algemene vliegorders, geldende voor de Vliegbasis Gilze-Rijen, door hem in de voorafgaande tijd, met name vanaf Augustus 1953 maandelijks voor „gezien" waren getekend: dat hij ook wel wist dat bedoelde opdracht onder meer inhield dal hij het plaatselijke vlieggebied niet mocht verlaten en dat hij niet op een hoogte van minder dan 400 meter mocht vliegen: dat bij hem, nadat hij was opgestegen en in de omgeving van de Moerdijkbrug vloog, de gedachte opkwam om naar Krommenie te vliegen; dat hij besloot om aan deze gedachte gevolg te geven; dat hij wel wist dat hij voor de tenuitvoerlegging van dit plan het plaatselijk vlieggebied moest verlaten, doch niettemin vervolgens aan zijn plan uitvoering heelt gegeven; dat hij toegeeft dat hij hoven Krommenie vervolgens heeft gevlogen op een hoogte tussen 150 en 200 voet;

Post alia:

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als: *„Opzettelijke ongehoorzaamheid, terwijl het feit is gepleegd in „tijd van oorlog"*, voorzien en strafbaar gesteld hij artikel 114 van het Wctbock van Militair Strafrecht;

[Volgt: veroordeling tot een militaire detentie voor de tijd van zes weken, met bevel dat van deze militaire detentie een gedeelte, groot drie weken, voorwaardelijk niet zal worden ten uitvoer gelegd, proeftijd twee jaren — *Red.]*

NASCHRIFT.

Aan beklaagde is ten laste gelegd dat hij ongehoorzaam is geweest aan een opdracht van de luitenant Babeliowsky door te weigeren, althans opzettelijk na te laten aan die opdracht te gehoorzamen, althans die opdracht eigendunkelijk te overschrijden. De Krijgsraad

oordeelt dat hij opzettelijk heeft nagelaten aan die opdracht te gehoorzamen.

De opdracht van genoemde luitenant betrof het maken van daal- en stijgvluchten, steile bochten, tolvluchten en kunstvluchten. Uit de bewijsmiddelen, met name uit beklaagdes opgaven, blijkt niet dal hij deze order n i e i zou hebben uitgevoerd.

De „algemene vkiegorders" — klaarblijkelijk niet uitgegaan van de luitenant Babeliowsky maar waarschijnlijk van de commandant van de Voortgezette Vliegopleiding — hielden in dat hij (men?) het plaatselijk vlieggebied niet mocht verlaten en hij (wen?) niet lager dan 400 meter mocht vliegen.

Is het nu niet zo, dat beklaagde opzettelijk ongehoorzaam in de vorm van nalaten is geweest aan die ‚algemene vliegorders" en niet aan het bevel van de luitenant Babeliowsky? M.i. is dit geen strafbaar feit. Een dienstbevel behoort concreet te zijn en een algemeen voorsrhrift kan niet als zodanig gelden. Voor het dienstvoorsckrift is, met de aldaar gestelde beperkingen, artikel 135 W.M.S.R. geschreven. Het is een gewrongen elt bedenkelijke constructie, kte(onderhavige dienstcool-schrift („algemene vliegorders") geïncorporeerd te achten in de concrete vliegopdracht en het aldus onder artikel 114 W.M.S.R. te trekken. W. H. V.

Zeekrijgsraad te 's-Gravenhage.

Vonnis van 1 April 1954.

President: Mr D. B. A. Franken; *Leden:* Mr S. A. L'Honoré Naber. J. C. van Epen, J. N. J. v. d. Mey en T. J. Rikkers.

Als schipper niet in acht nemen de wettelijke voorschriften, vastgesteld tot voorkoming van aanvaring of aandrijving: als schipper voor een brug liggende, nadat een tegenligger de brug gepasseerd was, niet zijn stuurboordswal gehouden, hoewel de wind zulks toeliet.

(Wb. v. Str. art. 473).

DE KRIJGSRAAD VOOR DE ZEEMACHT BINNEN HET RIJK IN EUROPA TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Fiscaal tegen H.H.G., oud 48 jaren, luitenant ter zee SD 1e klasse, gerequireerde,

Gezien:....enz.;

Gezien het bevel tot bijeenkoming van de Zeekrijgsraad dd. 15 Maart 1954, aan de voet van welk stuk door de Fiscaal aan de beklaagde wordt ten laste gelegd *):

„dat hij in de gemeente Haarlemmermeer op of omstreeks 29 Juli „1953 omstreeks 1 uur des middags als schipper van een zeilvaar- „tuig, te weten een boeier, genaamd „Kampioen", daarmede gevaren

---

*) Met uitzondering van de hier door ons gecursiveerde gedeelten bewezen verklaard. (Red.)

,,heeft in het, voor de scheepvaart in het Rijk openstaande nauwe
.,vaarwater de Ringvaart van de Haarlemmermeerpolder uit de rich-
,,ting Oude Wetering en daarbij hoewel de wind zulks wel toeliet,
,,niet de stuurboordzijde van dit vaarwater heeft gehouden, *doch*
,,zich met dat vaartuig naar de bakboordzijde van dat vaarwater
,,heeft begeven, terwijl op korte afstand uit de richting Oude Wete-
,,ring het motorvaartuig ,,Pax" naderde, door welke wijze van varen
,,ter plaatse de vrijheid van het verkeer te water werd belemmerd,
,,althans de veiligheid van dat verkeer in gevaar werd gebracht";

Overwegende, dat in de telastlegging is vermeld, dat het motorvaartuig ,,Pax" uit de richting Oude Wetering naderde, doch dit kennelijk een tikfout is en voor het woord ,,uit" het n-oord ,,in" behoort te worden gelezen;

Overwegende, dat ten processe zakelijk gerelateerd hebben verklaard:

1e. H.H.G., oud 48 jaar. als *beklaagde:*

dat hij *op* 29 Juli 1953 omstreeks 1 uur des middags in de gemeente Haarlemmermeer als schipper met een zeilvaartuig, een boeier, genaamd .,Kampioen", daarmede voer in het voor de scheepvaart in het Rijk openstaand nauwe vaarwater, de Ringvaart van de Haarlemmermeerpoldcr, welk vaarwater daar ter plaatse ongeveer 40 meter breed is, komende uit de richting Oude Wetering en gaande in de richting Aalsineer; dat hij door de brug welke nabij Leimuiden over de Ringvaart ligt, moest. welke brug gesloten was; dat hij die brug tot op omstreeks 15 meter naderde, toen is gegijpt en op tegenkoers is gaan liggen; dat het hem niet bekend was, dat er een voorschrift bestaat, dat schepen die de brug willen passeren 100 meter uil de brug moeten wachten; dat toen hij op tegenkoers lag, hij bemerkte, dat de brug geopend werd voor het doorlaten van een tegenligger, welke. zoals later bleek, het motorvaartuig ,,Pax" was; dat toen de ,,Pax" met de boeg in de brug was, hij door de wind is gegaan met de bedoeling om zo spoedig mogelijk in zijn vaarrichting aan stuurboordswal te komen; dat hij zich op dat moment op ongeveer 100 meter van de brug bevond; dat toen hij voor de wind lag, hij bemerkte, dat de ,,Pax" niet zo snel stuurboord uitging als hij had verwacht en hij een stoot op de misthoorn gaf om aan te duiden, dat hij zijn stuurboordswal wilde opzoeken, welk sein niet door de ,,Pax" werd beantwoord en de ,,Pax" ogenschijnlijk ook niet van koers veranderde; dat indien zij beiden op dat moment koers en vaart hadden behouden een aanvaring onvermijdelijk was geworden; dat de koerslijnen elkaar kruisten en de afstand te gering was geworden om vóór de ,,Pax" over te lopen; dat de afstand tussen beide vaartuigen ongeveer 10 meter was; dat hij het roer omgooide om te trachten het schip op stuurboordboeg te houden, dat op dat moment de ,,Pax" stunrboordroer gaf en ontwijken niet meer mogelijk was; dat hij bij het door de wind gaan niet verder dan ongeveer middenvaarwaters is geweest:

2e. J. *Roos,* oud *47* jaar, als *getuige*

dat op 29 Juli 1953, toen hij als brugwachter dienst deed op de Verkeersbrug naar de Haarlemermeerpolder, hij zag dat te omstreeks 13.00 uur over de Ringvaart het motorvaartuig „Pax" uit de richting Aalsmeer kwam, gaande in de richting Oudewetering; dat aan de andere kant van de brug een zeilvaartuig (boeier) heen en weer voer op ongeveer 70 meter van de brug; dat volgens voorschrift schepen die de brug willen passeren op 100 nieter uit de brug moeten wachten, doch dat het gebruikelijk is, dat dit voorschrift door de schepen niet precies in acht wordt genomen; dat zich vroeger op 100 meter van de brug een waarschuwingssein bevond, hetwelk echter in oorlogstijd is verdwenen; dat hij eerst de „Pax" heeft doorgelaten door aan die zijde van de brug de lichten op groen te zetten; dat hij het zeilvaartuig liet wachten, door aan die zijde de lichten op rood te laten staan; dat toen de „Pax" bijna door de brug was, het jacht op ongeveer 60 meter van de brug stuurboordswal hield waarna het bakboord uitging; dat het motorvaartuig rechtdoor bleef varen en bakboordswal houden; dat daarna het jacht plotseling stuurboord uitging en direct daarna, ook het motorvaartuig diens stuurboordswal opzocht; dat de afstand tussen de vaartuigen te kleiri was geworden, waardoor een aanvaring onvermijdelijk was; dat hij van geen van beide schepen seinen heeft, gehoord; dat toen het motorvaartuig door de brug was het niet direct stuurboordswal opzocht; dat toen het jacht aan de verkeerde zijde van het vaarwater zat;

Overwegende, dat door de inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen, wettig en overtuigend is bewezen, niet beklaagdes schuld eraan, hetgeen hem is ten lastc gelegd, met uitzondering van het laatste gedeelte. aanvangende met de woorden: „doch zich niet" en eindigende met de woorden „werd gebracht";

Overwegende toch dat de Krijgsraad het slot der telastlegging ingeleid door het woord „doch" niet ziet als de redengeving dat beklaagde niet de stuurboordszijde van het vaarwater heeft gehouden maar integendeel het zo ziet, dat nadat beklaagde reeds niet stuurboordszijde hield, doch wel naar stuurboordswal voer, hij in verband met het feit. dat de „Pax" bakboordszijde bleef houden, waardoor de kans op aanvaring onverniijdelijk leek. heeft geprobeerd om door zich met zijn vaartuig naar bakboordszijde te begeven de aanvaring te vermijden, een inanoeuvre die, ware het slot der dagvaarding instede door vorcnbedoeld woord „doch", hetwelk ten onrechte is ten laste gelegd. terecht ingeleid door het woord „en". wel uit de bewijsmiddelen is te bewijzen, doch indien bewezen, toch niet strafbaar zou zijn, daar beklaagde met die manoeuvre handelde overeenkomstig het bepaalde in artikel 47 (2) Binnenaanvaringsreglement;

Overwegende, dat het bewezene behoort te worden gequalificeerd als:

„ALS SCHIPPER NIET IN ACHT NEMEN DE WETTELIJKE VOOR-
„SCHRIFTEN VASTGESTELD TOT VOORKOMING VAN AANVARING OF
„AANDRIJVING";

Overwegende, dat gelet op de ernst van het gepleegde feit, de omstandigheden waaronder het is begaan en de persoon van be-

klaagde, een geldboete ad. f 25,— subsidiair **10** dagen hechtenis passend is;....enz. *(Red.)*

Krijgsraad te Velde Luchtmacht Zuid.

Vonnis van **29** Juli 1954.

President: Lt. Kolonel Mr F. A. J. Deelen; *Leden:* Lt. Kolonel J. P. Welter en Majoor J. de Ronde.
Raadsman: Kapitein C. Mante.

Beklaagde, tdl. res. sergt.-vlieger, was eerst naar de Krijgsraad verwezen wegens het in strijd met zijn opdracht in het authorisatieboek lager dan 1500 ft. boven 's-Gravenhage vliegen. Toen bleek dat op de vliegbasis, waar beklaagde diende, geen zodanige order was afgekondigd, werd beklaagde nader verwezen wegens het verrichten van „aerobatics" lager dan 15000 ft. Beide feiten in alternatieve positie ten laste gelegd; het subsidiaire bewezen en strafbaar verklaard (in de vorm van het eigendunkelijk overschrijden van een dienstbevel).

Dienstbevel of dienstvoorschrift.

Gebruikmaking van de Engelse taal voor de bewijsconstructie, zonder vertaling in het Nederlands, omdat de Engelse taal op de Nederlandse vliegbases als voorgeschreven en steeds geldende voertaal geldt.

Bij de straftoemeting rekening gehouden met bijkomende maatregelen (ontneming vliegbrevet; terugstelling uit tijdelijke rang).

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF: *Bevestigd, behalve ten aanzien van de straf, welke wordt verzwaard.*

Voorts: Ten onrechte zijn de feiten, omschreven in de beide beschikkingen tot verzoijzing, alternatief ten laste gelegd. Dit zou tengevolge kunnen hebben dat de rechter, het primair ten laste gelegde bewezen achtend, het subsidiaire buiten onderzoek: zou moeten laten, waardoor een beschikking tot verwijzing zonder gevolg zou bleven.

(W.M.S.R. art. **114, 135;** R.L. art. 95, **96;** Luchtv.W. art. **54).**

DE KRIJGSRAAD TE VELDE VOOR DE LUCHTMACHT ZUID,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen J. H., geb. **3** Februari **1933,** tijd. res. sergt.-vlieger, beklaagde,

Gezien:....enz.;

Overwegende dat de beklaagde is ten laste gelegd *):

,,dat hij op of omstreeks **18** Maart **1954,** alzo in tijd van oorlog, ,,te Volkel, althans te 's-Gravenhage, althans in de luchtruimte boven ,,Nederland, terwijl hij als reserve-sergeant in werkelijke militaire ,,dienst was bij de Koninklijke Luchtmacht. nadat zijn meerdere, de ,,Tweede-Lt.-vlieger B. G. van Wijnen, hem door middel van het ,,z.g. authorisatieboek schriftelijk opdracht had gegeven als bestuur-

---

*) **Het subsidiaire werd, met uitzondering van de door ons aangebrachte cursiveringen, bewezen verklaard. (Red.)**

,,der met een straaljager, merk Thunderjet type F 84-G, de opdracht
,,,,individual flying, acrobatics en simulated forced landings" uit
,,te voeren, welke opdracht door beklaagde voor ,,gezien" was ge-
,,tekend en welke opdracht o.m. inhield, dat niet op een hoogte van
..minder dan 1500 feet boven steden mocht worden gevlogen, heeft
,,geweigerd, althans opzettelijk nagelaten aan dat dienstbevel te
,,gehoorzamen, althans genoemd bevel eigendunkelijk heeft over-
,,schreden, door alstoen aldaar als bestuurder met bedoelde straal-
,,jager opzettelijk op lagere hoogte dan 1500 feet boven de bebouwde
,,kom van de gemeente 's-Gravenhage, althans in de omgeving van
,,die plaats, te vliegen;

,,althans indien het vorenstaande niet tot zijne veroordeling mocht
,,leiden:

,,dat hij op *of omstreeks* 18 Maart 1954, alzo in tijd van oorlog,
,,in de luchtruimte boven 's-Gravenhage, *althans te Volkel, althans*
,,in de luchtruimte boven Nederland, terwijl hij als reserve-sergeant
,,in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Luchtmacht, nadat zijn
,,meerdere, de tweede-luitenant-vlieger B. G. van Wijnen, hem door
,,middel van het z.g. authorisatieboek schriftelijk opdracht had ge-
,,geven als bestuurder met een straaljager, merk Thunderjet type
,,F84-G, de opdracht ,,individual flying, aerobatics, ook wel ge-
,,,,naamd acrobatics, en simulated forced landings" uit te voeren,
,,welke opdracht door hem. beklaagde. voor ,,gezien" was getekend
,,en welke opdracht. ingevolge het door hem voor ,,gezien' ge-
,,tekende, *althans geparafeerde* sqnadrons permanent flyt orderboek
,,— en wel in het bijzonder ingevolge order nr 6 van dat orderboek
,,— naar hij wist onder meer zakelijk inhield, dat het hem verboden
.,was acrobatics boven steden en beneden een hoogte van 15000 feet
.,te maken, *heeft geweigerd, alfhans opzettelijk heeft nagelaten aan*
,,dat dienstbevel te gehoorzamen, althans genoemd bevel eigendun-
,,kelijk heeft overschreden. door alstoen aldaar als bestuurder van
,.genoemde straaljager opzettelijk acrobatics, namelijke enige, *al-*
..thans één, z.g ,,wing-overs" boven de bebouwde kom van de ge-
,,meente 's-Gravenhage en beneden een hoogte van 15000 feet uit te
,.voeren";

Overwegende:. . . .enz.;

Overwegende dat beklaagde ten processc onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat hij eind December 1953 na zijn straaljageropleiding in Amerika in Nederland arriveerde en ingedeeld werd bij het 312 Squadron van de le Tactische Vliegbasis te Volkel; dat hij aldaar opdracht ontving om alle mogelijke vliegorders te gaan doornemen en dat hij bij deze gelegenheid ook het Permanent Flying orderbook heeft doorgenomen en punt 6 van dit orderboak, luidende onder meer: ,,Acrobatics may be anywhere in the local flying area, except: A. ,.Over cities or congested areas. A. 1 Over airfield and in circuit .,below 15000 ft"; dat hij dit orderbook omstreeks half Februari 1954 op de daartoe bestemde plaats voor gezien getekend heeft en

dat hij. nu de Officier-Commissaris hem deze bewuste bladzijde toont, ter plaatse zijn handtekening herkent; dat hij op 18 Maart 1954 van zijn meerdere, de tweede-luitenant-vlieger B. G. van Wijnen, terwijl hij als reserve-sergeant in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Luchtmacht te Volkel, een vluchtopdracht ontving, die hem op de gebruikelijke wijze, namelijk schriftelijk door middel van het zogenaamde authorisatieboek, werd gegeven en welke opdracht door hem in genoemd authorisatieboek voor gezien is geparafeerd; dat deze opdracht luidde om als bestuurder van een straaljager, merk Thunderjet type F 84-G ,,individual flying, aero-,,batics and siinulated forced landings" uit te voeren; dat hij het zo ziet, dat de opdracht, die hij op 18 Maart 1954 ontving en die als bovenomschreven luidde. voor hem inhield, dat hij de aerobatics diende uit te voeren met inachtneming van punt 6 van het Permanent Flying Orderbook, hetgeen zoals hij begreep, betekende, dat het hem verboden was acrobatics boven steden en beneden een hoogte van 15.000 feet te maken; dat hij toegeeft dat hij alstoen, beginnend boven Monster en vliegend in de richting van het Zuiderpark in 's-Gravenhage, boven de bebouwde kom van de gemeente 's-Gravenhage en beneden een hoogte van 15000 feet een lazy acht heeft uitgevoerd met inbegrip van een drietal. Wing Overs; dat zijn laagste punt daarbij circa 250 à 300 feet was; dat hij op de hoogte is van de bepaling verkeersleiding nr. 1, waarin een definitie voorkomt van aerobatic flight, luidende: ,,Een vlucht, waarbij de piloot ,het vliegtuig doelbewust in buitengewone vliegstanden brengt, ,,buitengewone snelheden doet aannemen of zeer plotseling van ,,hoogte doet veranderen";

Overwegende dat Bert Gerard van Wijnen, oud 24 jaar, &e-luiteriant-vlieger, wonende te Baarn, als getuige door de Officier-Commissaris gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

dat hij op 18 Maart 1954 als waarnemend-operatie-officier van 312 Squadron, gelegerd op de vliegbasis Volkel, de beklaagde op de gebruikelijke wijze door middel van het zogenaamde authorisatieboek schriftelijk opdracht heeft gegeven als bestuurcler met een straaljager, merk Thunderjet type F 84-G een vlucht uit te voeren, in dit boek aangeduid als: ,,individual flying , aerobatics and ,,simulated forced landings"; dat beklaagde deze opdracht daar toen voor gezien heeft getekend;

Overwegende dat Jans Haandrikman, oud 32 jaar, agent van gemeentepolitie, wonende te 's-Gravenhage, ...enz. (Red.):

Overwegende dat de Krijgsraad niet wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde primair is ten laste gelegd, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende dat de Krijgsraad niet is gebleken, dat met name op de vlieghasis Volkel was afgekondigd een order, verbiedende het vliegen beneden een hoogte van 1500 feet boven steden;

Overwegende dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van

bovenstaande bewijsmiddelen — waar het opzet voortvloeit uit de omstandigheden, waaronder het feit is gepleegd — wettig en overtuigend bewezen acht hetgeen aan beklaagde subsidiair is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, met dien verstande [zie verder tenlastelegging — Red.] ;

Overwegende dat de Krijgsraad van mening is. dat de door beklaagde uitgevoerde lazy acht's en wing-overs moeten worden beschouwd als te zijn kunstvlimhten, zoals bedoeld en omschreven in bepaling verkeersleiding no. **1** (productie K.);

Overwegende dat de Krijgsraad ten aanzien van het subsidiair ten laste gelegde van oordeel is, dat dc bestaande algemene order. inhoudende een verbod om kunstvluchten boven steden lager dan op een hoogte van 15000 feet uit te voeren, zodanig in het gegeven bevel geïncorpereerd was, dat opzettelijk niet opvolgen van genoemde algemene order — daar deze een uit veiligheidsoverwegingen opgelegde beperking is bij het uitvoeren van kunstvluchten — beschouwd moet worden als het eigendunkelijk overschrijden van het in casu gegeven bevel;

Overwegende dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als volgt:

„*Opzettelijke ongehoorzaamheid,* gepleegd *in tijd* van oorlog".

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht:

Overwegende dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde subsidiair meer of anders is ten laste gelegd, dan hierboven als bewezen is aangenomen. zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken, die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten:

Overwegende dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden, waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders en op de gevolgen, welke het bewezen verklaarde feit reeds voor beklaagde gehad heeft. namelijk:

1. dat deze blijkens het ten processe aan ezige afschrift van zijn straflijst ter zake van het onderhavige feit reeds door zijn commandant krijgstuchtelijk is gestraft met veertien dagen streng arrest,

2. dat de Minister van Oorlog bereids ter zake van het onderhavige feit het vliegbrevet van beklaagde heeft ingetrokken,

3. dat door de onder 2 bedoelde intrekking van het vliegbrevet de aan dit brevet verbonden rang van tijdelijk reserve-sergeant kwam te vervallen en beklaagde dientengevolge wederom in de rang van korporaal zijn dienst moet verrichten;

Overwegende ten slotte, dat, wat het ten processe gebruik maken van de Engelse taal betreft, de Krijgsraad uit eigen wetenschap en ervaring weet. dat op de Nederlandse vliegbases deze taal als voorgeschreven en steeds gebezigde voertaal geldt;

Gezien, behoudens voormelde wetsbepaling, nog de artikelen 1, 6, 11 en 60 Wetboek van Militair Strafrecht, 87 Wetboek van Strafrecht, 193, 197, 205, 243 en 249 Regtspleging bij de Landmagt, 57 Wet op de Krijgstucht;

[Volgt: veroordeling tot een militaire detentie voor de tijd van twee weken — *Red.]*

Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 14 September 1954.

President: Mr Doornbos; *Leden:* Vice-Admiraal Brouwer, Lt. Generaal van der Kroon, Lt. Generaal Mr Schepers, Generaal-Maj.-Vl. Waarn. Zegers.

(Zie het vonnis hiervóór).

Het Hoog Militair Gerechtshof,

Gezien:....enz.;

Overwegende dat beklaagde naar de Krijgsraad is verwezen terzake van twee verschillende feiten. welke ieder op zichzelf, indien bewezen, het misdrijf omschreven in artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht zouden opleveren, n.l.:

a. bij beschikking van 8 Juni 1954 wegens het in strijd met een opdracht op lagere hoogte dan 1500 voet boven een bebouwde kom vliegen, en

b. bij beschikking van 17 Juli 1954 wegens het in strijd met een opdracht aerobatics boven een stad en beneden een hoogte van 15000 voet maken;

Overwegende dat de steller van de tenlastelegging in strijd met de inhoud van deze beschikkingen de sub a en b genoemde feiten respectievelijk primair en subsidiair heeft tenlastegelegd, hetgeen tengevolge zou hebben dat de rechter, het primair tenlastegelegde bewezen achtend. het subsidiair tenlastegelegde buiten onderzoek zou moeten laten, waardoor de beschikking tot verwijzing van 17 Juli 1954 zonder gevolg zou moeten blijven;

Overwegende evenwel dat — nu de Krijgsraad het primair tenlastegelegde niet bewezen heeft verklaard — toch het feit, terzake waarvan beklaagde bij laatstgenoemde beschikking is verwezen, kon worden onderzocht;

Overwegende dat de behandeling dezer zaak in hoger beroep het Hof overigens tot geen andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens ten aanzien van de aan beklaagde opgelegde straf, die aan het Hof te licht is voorgekomen en de op de straf betrekking hebbende overwegingen;

Overwegende dat de hierna te vermelden straf in overeenstemming is met de ernst van het gepleegde feit, de omstandigheden waaronder dit werd begaan en de persoon van beklaagde;

Overwegende dat het Hof bevindt. dat de zaak is van dien aard. dat beklaagde, die op vrije voeten is. onder verzekerde bewaring behoort te worden gesteld;

Overwegende dat het Hof het wenselijk oordeelt. dat deze sententie door de Griffier openlijk zal worden uitgelezen op een vliegerappèl op alle vliegbases van de Koninklijke Luchtmacht in Nederland;

Overwegende dat het Hof zich overigens verenigt met de gronden en beslissingen in het vonnis, waarvan hoger beroep, vervat en die overneemt, met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen, alsmede van artikel 77 van 's-Hofs Provisionele Instructie;

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt het vonnis waarvan is geappelleerd, doch alleen voor zover de aan beklaagde opgelegde straf en de daarop betrekking hebbende overwegingen betreft;

En te dien aanzien opnieuw rechtdoende:

Veroordeelt beklaagde tot militaire detentie voor de tijd van een maand;

Stelt beklaagde in arrest; beveelt zijn onmiddellijke gevangenneming;

Beveelt dat deze Sententie door de Griffier openlijk zal worden uitgelezen op een vliegerappèl op alle luchtbases van de Koninklijke Luchtmacht in Nederland;

Bevestigt het vonnis voor het overige met overneming der gronden.

NASCHRIFT.

(1) Bovenstaand vonnis en sententie hebben betrekking op pen gebeurtenis, welke aanvankelijk werd benaderd door een verwijzing wegens te laag vliegen en vervolgens (omdat niet bleek dat bij beklaagdes onderdeel een order was afgekondigd welke dergelijk laagvliegen verbood) door een verwijzing wegens het verrichten van „aerobatics" beneden een hoogte van ***15.000*** *ft. De Auditeur-Militair plaatste beide verwijzingen in een alternatieve verhouding.*

Met betrekking tot deze kwestie overwoog het Hoog Militair Gerechtshof dat door deze alternatieve verhouding de kans bestaat dat, indien hef primaire bewezen en strafbaar wordt verklaard, het subsidiaire buiten onderzoek zou worden gelaten waardoor de desbetreffende verwijzing zonder gevolg zou moeten blijven.

Uit het feit dat het Hof hieraan een „overweging ten overvloede" wijdt (en zulks dan nog in een geval dat het door het Hof gesignaleerde gevaar zich in casu niet voordeed omdat het primaire niet bewezen werd verklaard zodat het subsidiaire zoel degelijk onderzocht werd en tot een veroordeling leidde) mag geconcludeerd worden dat het Hof dit punt van groot belang achtte. Terecht, want inderdaad is het een grondpeiler van het militaire strafproces dat de verwijzingsdaad van de Vlootvoogd of de Commanderende Generaal niet zonder gevolg mag blijven en moet leiden tot een vonnis. Zelfs indien de belciaagde tussen het tijdstip van verwijzing en vonnis overlijdt, al ware het ook onmiddellijk na de verwijzing, zal een vonnis, luidende tot vrijspraak, moeten volgen. (R.Z. art. 185;

R.L. art. 193). Wel kan men de vraag stellen of de beslissing dat, nu het primaire bewezen is, een onderzoek naar het subsidiaire niet meer aan de orde komt, gelijk staat met het zonder gevolg laten. Ik vat namelijk het vermelde grondbeginsel van het militaire strafproces aldus op, dat de verwijzing in de vorm van een vonnis wordt verantwoord.

De zaak heeft nog een andere kant. namelijk de vraag of het onderwerp van de tweede verwijzing (dus het subsidiair ten laste gelegde feit) niet hetxelfde (materiële) feit was als het onderwerp van de eerste verwijzing. In dat geval zou bij het bijeenroepen van de krijgsraad de tweede (subsidiaire) lezing ongestraft voor de eerste (primaire) lezing gesubstitueerd kunnen worden en het sou dan niettemin hetzelfde (materiële) feit gebleven zijn. Men zie hierover o.a. mijn artikel in, M.R.T. XL, blz. 145 v. (met de daar vermelde jurisprudentie), Mr M. KRAUSS in M.R.T. XLIV, blz. 145 v. en vonnis van de Zeekrijgsraad te 's-Gravenhage van 10 April 1952 (M.R.T. XLV, blz. 684 v.). Bit vonnis betreft een sterk op het bovenstaande gelijkend geval: een militair, verpleegd in een hospitaal, was ongehoorzaam aan de hem verstrekte opdracht om zich te melden bij de inrichting, in welker rol hij geplaatst was. Bij de eerste verwijzing was gesteld dat hij deze opdracht kreeg van een officier van gezondheid; bij de tweede dat een sergeant-ziekenverpleger hem die opdracht had gegeven. De Krijgsraad overwoog (eveneens ten overvloede) dat het in beide verwijzingen ging om hetzelfde bevel in het ene geval gegeven door de officier van gezondheid en in het andere door de sergeant-ziekenverpleger. Dit was weer analoog aan het bekende geval, berecht bij sententie van het H.M.G.v.N.I. van 23 April 1937 M.R.T. XXXIII, blz. 396 v.) Oefreffende een bevel, in de verwijzing beschreven als afkomstig van sergeant Sumampow, en bij bevelschrift tof bijeenkoming van de Krijgsraad nader gesteld als afkomstig van sergeant Wowor. Het Hof sanctionneerde deze wijziging.

Opmerkenswaard is dot in het genoemde vonnis van de Zeekrijgsraad te 's-Gravenhage de Fiscaal de tweede verwijzing cumulatief met de eerste verwijzing in het bevelschrift tot bijeenkoming van de Krijgsraad onderbracht, een gang van zaken dus, welke thans door het H.M.G. als de juiste wordt bestempeld.

Het thans berechte geval wijkt echter, qua verhouding der ten laste gelegde feiten, wel af van dat, vermeld in het aangehaalde vonnis van de Zeekrijgsraad te 's-Gravenhage en dat, vermeld in de sententie van het H.M.G.v.N.I. van 23 April 1937. Daar betrof hef telkens dezelfde opdracht, met de vraag of zij afkomstig was van meerdere A of meerdere R; hier betreft het twee verschillende bevelen van één en dezelfde meerdere, al worderz die beide bevelen dan ook door dexelfde gedragingen van beklaagde (nl. de wijze van vliegen boven 's-Gravenhage) geschonden. Ik meen dat daarom in casu niet meer van hetxelfde feit kan worden gesproken, in de zin als vereist wordt dool- het verband tussen verwijzing en bevelschrift.

(2) Een ander punt trekt de aandacht, namelijk de aard van hef bevel. De constructie is gekunsteld en leidt m.i. tot overspanning van het begrip „dienstbevel".

Het betreft immers een bevel om een bepaalde vlucht te maken, waarin men „Permanent Flying Orders" geïncorporeerd acht, zonder dat die permanente orders bij de gegeven vliegopdracht werden herhaald. Deze permanente orders zijn echter niet een concreet dienstbevel, zoals (naar mijn mening) artikel 114 W.M.S.R. eist [1]), maar een verzameling van abstracte dienstvoorschriften. En het strafbaar stellen van ongehoorzaamheid aan dienstvoorschriften is een prerogatief van de Kroon, zoals artikel 135 W.M.S.R. duidelijk doef uitkomen. Wat kier gebeurf is echter feitelijk weinig anders dan hef onder strafsanctie stellen van dienstvoorschriften van een lagere autoriteit. Men vraagt zich af waarom de vervolging niet wordt gebaseerd op luchtvaartwet en luchtvaartreglement, nu toch het H.M.G. het beletsel van artikel 54 dier wet heeft gepasseerd [2]).

(3) Tenslotte: het onvertaald gebruiken van de Engelse taal ten processe.

Erkend moet worden dat nu op de Nederlandse vliegbases de Engelse taal als voorgeschreven en steeds gebezigde voertaal geldt. het belang van de beklaagde de vertaling van Engelse passages in de bewijsvoering (voorzover die passages betrekking hebben op operationele aangelegenheden, zoals in casu, en niet op ander terrein) niet vereist. Voorts: hei Hof is, blijkens het overnemen van de gronden en beslissingen van het vonnis. hiermede klaarblijkelijk óók accoord gegaan. *W.H.V.*

Krijgsraad te Velde **Oost.**

Vonnis van 6 Augustus 1953.

President: Luitenant-Kolonel Mr J. T. Buurman van Vreeden:
Leden: Kolonel B. Klomp en Kapitein A. van Houte.
Raadsmnn: Mr J. Hendriks.

Tenlastegelegd: weigeren dan wel opzettelijk nalaten te gehoorzamen aan een gegeven order.

KRIJGSRAAD: De tenlastelegging voldoet niet aan de eis van feitelijke omschrijving. vermits de gebezigde beu-oordingen slechts qualitatieve betekenis hebben. Tenlastelegging nietig uerklaard

HOOG MILITAIR *GERECHTSHOF: Voldoende feitelijke aanduiding door het bezigen van de woorden „weigeren" en „nalaten", daar zowel het weigeren als hef nalaten een feitelijke gedraging is.*

Veroordeling tot f 40 boete (met toepassing van artikel 2'4 Wb.v.Str.).

---

[1]) Zie, in dit verband, ook mijn naschriften bij K.t.v. Oost, 29 Juni 1949, M.R.T. XLII, 643 v.; K.t.v. Batavia, 19 Mei 1949, M.R.T. XLIII, 73 v. en K.t.v. Batavia, 20 October 1948, M.R.T. XLIV, 34 v.

[2]) Zie Sent. 17 December 1950, M.R.T. XLIV, 330 v. en Sent. 21 December 1948, M.R.T. XLII, 415.

(W.M.S.R. art. 114; R.L. art. 114, Wb.v.Str. art. 24).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE OOST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen G. J. G. B., geb. 25 Augustus 1931, dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien:....enz.:

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

,,dat hij als soldaat ingedeeld bij de Koninklijke Landmacht, ,,althans als militair in de zin der Wet. op of omstreeks 31 Januari ,,1953 te Nieuw-Milligen, althans in Nederland, heeft geweigerd .,dan wel opzettelijk heeft nagelaten te gehoorzamen aan het hem ,,door de onderluitenant J. L. Gerrits gegeven dienstbevel, dat hij ..gedurende 24 uur het kamp niet mocht verlaten omdat hij zich als ,,reserve-wacht diende te beschouwen";

Overwegende. dat een Justitiële Verklaring dd. 14 Maart 1953. afgegeven door de Commandant van de 5e Afdeling van het Bewakingskorps Koninklijke Landmacht, beklaagde betreffende zakelijk inhoudt, dat laatstgenoemde op gemeld tijdstip sedert 1 April 1953 als soldaat in werkelijke dienst was;

Overwegende. dat de telastelegging niet voldoet aan de voor de geldigheid ener telasteiegging in artikel 114 Regtspleging bij de Landmagt op straffe van nietigheid gestelde vereisten;

Overwegende, te dien aanzien, dat weliswaar onder ,,weigeren" taalkundig moet worden verstaan ,,niet toestaan", ,,niet inwilligen", ,,afwijzend beschikken". en onder ,,nalaten" onder meer: ,,niet na- ,,komen", ,,veronachtzamen", ,,niet meer doen" en ,,laten varen", doch dat zonder nader aan ie geven uit welke feitelijke handelingen, gedragingen dan wel uitingen beklaagdes handelwijze heeft bestaan, diens optreden onvoldoencle feitelijk is gesteld en het ten laste gelegde ,,weigeren" dan wel .,opzettelijk nalaten" slechts qualificatieve betekenis heeft:

Overwegende. dat op grond van het vorenstaantle de telastelegging nietig is en nietig dient te worden verklaard;. . . .enz. [Red.].

Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 3 November 1953.

President: Mr Doornbos; Leden: Vice-Admiraal Brouwer, Lt. Generaal van der Kroon, Generaal-Maj.-Vl.-Waarn. Zegers, Generaal-Maj. Mr Schepers.

Raadsman: Mr de Wijs, advocaat te Wassenaar.

(Zie het vonnis *hiervóór).*

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien:....enz.;

Post *alia:*

Overwegende dat de tenlastelegging ten onrechte nietig is verklaard op grond van 's-Krijgsraads overweging dat beklaagdes op-

treden in de tenlastelegging onvoldoende feitelijk is gesteld 'daar niet wordt aangegeven uit welke feitelijke handelingen, gedragingen dan wel uitingen beklaagdes handelwijze heeft bestaan;

Overwegende immers dat de Auditeur-Militair, door in de tenlastelegging te stellen dat beklaagde heeft „geweigerd dan wel op„zettelijk heeft nagelaten" te gehoorzamen aan het door hem nader in de tenlastelegging omschreven dienstbevel om het kamp niet te verlaten, voldoende feitelijk heeft aangeduid wat de beklaagde wordt verweten, daar zowel het „weigeren" als het „nalaten" een feitelijke gedraging is (Van Dale's Groot Woordenboek der Nederlandse Taal: ***weigeren*** = niet toestaan, niet inwilligen, afwijzend beschikken, afslaan; *nalaten* = aflaten, niet doen, laten, niet nakomen, verzuimen, veronachtzamen);

Post cetera alia:

Overwegende, dat op grond van de inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen is hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met dien verstande dat beklaagde als soldaat ingedeeld bij de Koninklijke Landmacht op 31 Januari 1953 te Nieuw Milligen opzettelijk heeft nagelaten te gehoorzamen aan het hem door de onderluitenant J. L. Gerrits gegeven dienstbevel, dat hij gedurende 24 uur het kamp niet mocht verlaten omdat hij zich als reservewacht diende te beschouwen;

Overwegende, dat het aldus bewezen verklaarde moet worden gequalificeerd als:

„OPZETTELIJKE ONGEHOORZAAMHEID, GEPLEEGD IN TIJD VAN „OORLOG".

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat het Hof na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit, de omstandigheden waaronder dit werd begaan, alsmede met de persoon van de beklaagde terwijl bij het bepalen der straf rekening is gehouden met de terzake van hetzelfde feit toegepaste krijgstuchtelijke straf;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan in deze sententie bewezen is verklaard en dat hij daarvan moet worden vrijgesproken;

[Volgt: veroordeling tot betaling van een geldboete van honderd gulden met bepaling, dat die geldboete bij gebreke van betaling en verhaal zal worden vervangen door hechtenis voor de duur van veertig dagen — ***Red.]***.

Krijgsraad te Velde Luchtmacht Zuid.

Vonnis van 16 December 1953.

President: Luitenant-Kolonel Mr *F.* A. J. Deelen; *Leden:* Luitenant-Kolonel R. de Senerpont Domis en Majoor J. de Ronde. *Raadsman:* Majoor *P.* Dijkstra.

Patrouille.

Opzettelijke ongehoorzaamheid van een officier jegens een tweetal maréchaussées, deel uitmakende van een maréchaussée-patrouille, die die officier aanwijzingen gaven in het belang van de vrijheid en veiligheid van het verkeer.

Gelet op reeds ondergane krijgstuchtelijke straf geldboete opgelegd.

(W.M.S.R. art. 114, 128; W.K. art. 57; Wb.v.Str. art. 24).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE VAN DE LUCHTMACHT ZUID,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen W. C. J. S., geb. 28 September 1929, 1e-luitenant Inf., beklaagde.

Gezien:....enz.;

Overwegende dat tle beklaagde is ten laste gelegd:

,,dat hij op of omstreeks 18 Juli 1953 te Zeist, terwijl hij als 2e ,,luitenant der infanterie in werkelijke dienst was, nadat de mare-,.chaussee's der 2e klasse H. Visser en J. Heilhof, althans een van ,.hen. welke marechaussee's behoorden lot een onder bevel van de .,wachtmeester der Koninklijke Marechaussee H. Berg-sma staande ,,patrouille en als zodanig opdracht hadden ontvangen na afloop ,,van een vliegfeest te Soesterberg wielrijders en voetgangers af te ,,voeren via een door een hek afgescheiden gedeelte van de Hinde-,,laan en een ter plaatse gelegen, niet met name genoemde weg-. ,,liggende in het verlengde van de Paltzerweg, hem hadden mede-.,gedeeld. dat zij deel uitmaakten van een marechaussee-patrouille ,,en hem in kennis hadden gesteld met de door hen ontvangen op-..dracht en hem alzo als meerdere(n) hadden gelast zich onmiddel-,,lijk van het voor motorvoertuigen bestemde en daarvoor vrijge-,,houden gedeelte van de Hindelaan te verwijderen, heeft geweigerd. ,,althans opzettelijk heeft nagelaten, aan dil dienstbevel te gehoor-,,zamen, daarbij, terwijl hij op genoemd gedeelte van de rijbaan bleef ,,staan, de woorden ,,Jullie behoeven mij geen Godverdomme te ge-,,,,lasten en te bevelen. Als hier iemand gelast dan zal ik dat wel ,,,,doen", althans woorden van dergelijke strekking uitende;

,,althans indien het vorenstaaride niet tot zijn veroordeling mocht ,,leiden:

,,dat hij op of omstreeks 18 Juli 1953 te Zeist als voetganger .,geen gevolg heeft gegeven aan de hem door de marechaussee 1e .,klasse, tevens opsporingsambtenaar, J. Jongsma en de marechaus-,,see's de klasse, tevens opsporingsambtenaar, H. Visser en J. Heil-,,hof, in het belang van de vrijheid van het verkeer en de veiligheid .,op de weg gegeven aanwijzingen een voor het verkeer met motor-

„voertuigen vrijgehouden gedeelte van de voor het openbaar rij- of „ander verkeer openstaande weg, de Hindelaan, ie verlaten, 'doch „op bedoeld weggedeelte is blijven staan";

Overwegende: . . . . enz.;

Overwegende dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat hij op 18 Juli 1953, terwijl hij als 2e luitenant der infanterie in werkelijke militaire dienst was, na afloop van het vliegfeest te Soesterberg zich bevond op het einde van de Hindelaan op de rijbaan, die daar voor het verkeer van motorrijtuigen bestemd en vrijgehouden was; dat ter plaatse een aantal marechaussee's bezig was het verkeer te regelen; dat hij van een van de aanwezige marechaussee's de aanwijzing kreeg zich naar het door een hek aangeduid voor voetgangers bestemd weggedeelte te begeven; dat hij geen gevolg heeft gegeven aan bedoelde aanwijzing; dat hij werd aangesproken door een andere marechaussee, die zich bij hem meldde en op 18 Juli 1953 nabij de vliegbasis Soesterberg tegen hern zei: „Luitenant, ik gelast U om arhter het hek op de weg voor voet- „gangers te gaan" of woorden van gelijke strekking; dat hij willens en wetens heeft nagelaten aan dit bevel te gehoorzamen en op het voor het motoiverkeer bestemde gedeelte van dc rijbaan bleef staan; dat hij tegen genoemde marechaussee. die hem later Heilhof bleek te zijn, heeft gezegd, dat hij hem geen godverdomme te gelasten had; dat het niet onmogelijk is, dat één van bovengenoemde marechaussee's hem heeft medegedeeld, dat hij deel uitmaakte van een patrouille;

Overwegende dat Jan Heilhof, oud dl jaar, marechaussee der 2e klasse, wonende te Utrecht, als getuige door de Officier-Commissiis gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

dat hij op 18 Juli 1953 behoorde tot een onder bevel van de wachtmeester der Koninkliike Marechaussee H. Bergsma staande marechaussee-patrouille en als zodanig opdracht had ontvangen na afloop van de vliegfeesten te Soesterberg wielrijders en voetgangers af te voeren via een door een hek afgescheiden gedeelte van de Hindelaan en een ter plaatse gelegen niet met name genoemde weg, liggende in het verlengde van de Paltzermeg; dat hij op 18 Juli 1953 bij de vliegbasis Soesterberg. nadat hij een 2e luitenant, die hem later bleek te zijn de 2e luitenant S., beklaagde, had medegedeeld, dat hij deel uitmaakte van een marechaussee-patrouille, beklaagde heeft gelast zich orimiddellijk van het voor motorvacrtuigen bestemde en daarvoor vrijgehouden gedeelte van de Hindelaan te verwijderen; dat beklaagde op het voor het motorverkeer vrijgehouden gedeelte van de Hindelaan bleef staan en hem de woorden toevoegde: .,Jullie hoeven mij geen Godverdomme te gelasten en te „bevelen", althans woorden van gelijke strekking;

Overwegende dat het ten processe overgelegde ambtsedig procesverbaal nr. P. 1610-53, opgemaakt en gesloten te Utrecht 19 Augustus 1953 door Hielke Rergsma, wachtmeester der Koninklijke Mare-

chaussee behorende tot de brigade Utrecht, onder meer zakelijk inhoudt:

als relaas van verbalisant:

dat hij op 18 Juli 1953 in verband met een vliegfeest op de vliegbasis Soesterberg commandant van een patrouille was, bestaande uit onder meer de marechaussee J. Heilhof; dat hij zich alstoen met bedoelde patrouille bevond op de splitsing van de Hindelaan en de niet met name genoemde weg, verlengde van de Paltzerweg te Zeist, mei opdracht een geordende en veilige afvoer van de toeschouwers vanaf het vliegveld Soesterberg te verzekeren;

Overwegende dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht hetgeen aan beklaagde primair is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, met dien verstande, dat hij op 18 Juli 1933 te Zeist, terwijl hij als 2e luitenant der infanterie in werkelijke militaire dienst was, nadat de marechaussee der 2e klasse J Heilhof, m-elke marechaussee behoorde tot een onder bevel van dc wachtmeester der Koninklijke Marechaussee H. Bergsma staande patrouille en als zodanig opdracht had ontvangen na afloop van een vliegfeest te Soesterberg wielrijders en voetgangers af te voeren via een door een hek afgescheiden gedeelte van de Hindelaau en eeii ter plaatse gelegen. niet met name genoemde weg, liggende in het verlengde van de Paltzerweg, hem had medegedeeld. dat hij deel uitmaakte van een marechaussee-patrouille en hem alzo als meerdere had gelast zich onmiddellijk van het voor motorvoertuigen bestemde en daarvoor vrijgehouden gedeelte van de Hindelaan te verwijderen, opzettelijk heeft nagelaten aan dit dienstbevel te gehoorzamen, daarhij, terwijl hij opgenoemd gedeelte van de rijbaan bleef staan, woorden van dergelijke strekking uitende als „Jullie behoeven mij geen „Godverdomme te gelasten en ie hevelen";

Overwegende dat — nu het primair ten laste gelegde bewezen is verklaard — een onderzoek naar het subsidiair ten laste gelegde achterwege kan blijven;

Ovcrwegenrle, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als: „*Opzettelijke ongehoorzaamheid*", voorzien en strafbaar gesteld bii artikel 114 i° 128 van het Wetboek van Militair Strafrecht:

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde primair meer of anders is ten laste gelegd dan hiervóór als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of oinstandiglieden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende. dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht niet de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan;

Overwegende dat beklaagde, blijkens de ten processe overgelegde afschrift-straflijst, terzake van voormeld feit door zijn comman-

dant reeds krijgstuchtelijk is gestraft met zeven 'dagen licht arrest;

Overwegende dat de Krijgsraad bij toepassing van vrijheidsstraf als hoofdstraf gevangenisstraf van *niet* meer *dan drie maanden* zou *hebben opgelegd;*

[Volgt: veroordeling tot geldboete van f T5 — Red.].

NASCHRIFT.

De gelijkstelling met een meerdere geldt voor de in artikel 128 W.M.S.R. bedoelde troepenafdeling in haar geheel, wat niet wil zeggen dat de feiten steeds tegen de patrouille in haar geheel gepleegd moeten zijn. Aldus gevesfigde vooroorlogse jurisprudentie sedert de sententies van 8 Februari 1924 en 4 Maart 1924 (M.R.T. XIX, blz. 707 en 711); aldus laatstelijk uitdrukkelijlc ook de Krijgsraad te Belde Noord in zijn vonnis van 5 Juli 1.947 (M.R.T. XLI. blz. 106); zie ook VAN DIJK, *4e druk, blx. 156. De Krijgsraad te Belde West (vonnis van 16 Maart 1.950, M.R.T. XLIII, blz. 540) verwierp de superioriteit, op artikel 128 gebaseerd, ten aanzien van een lid van een patrouille in de hal van een station, terwijl de rest van de patrouille zich op het 2e perron uan dat station bevond. Gelukkig was de opdrachtgever tevens meerdere op grond van hogere rang, zodat daarop de veroordeling wegens ongehoorzaamheid gered werd* [1]).

In het voorliggende geval heeft de Krijgsraad echter aan een deel van de patrouille het voorrecht, dat artikel 128 aan de patrouille in haar geheel toekent, verleend en daarop een militair, die qua rang de meerdere was van elk der patrouilleleden, veroordeeld. Ik meen ten onrechte.

De vraag kan voorts gesteld worden, of de onderwerpelijke verkeerspatrouille wel belast was met enige ,,wacht- of patrouille-,,dienst", zoals artikel 128 W.M.S.R. vordert. Was deze troepenafdeling niet uitsluitend belast met regeling van het verkeer? Had ook daarom veroordeling wegens het subsidiaire niet meer voor de hand gelegen?

Het valt op dat de qualificatie niet ,,in tijd van oorlog gepleegd" vermeldt [2]).

Tcnslofte valt nog op dat beklaagde, die in Juli 195.3 een feit pleegde. hetwelk hem een tenlastelegging wegens opzettelijke ongehoorzaamheid bezorgde, niettemin bevorderd werd en dat hij in een hogere rang ter zitting verscheen! Blijkbaar heeft deze tenlastelegging, welke met een veroordeling terzake bekroond werd, beklaagdes bevordering niet in de weg gestaan. **W. H.** T.

---

[1]) Hoewel de verhouding meerdere-mindere, welke feitelijk aanwezig was, niet in de tenlastelegging uitgedrukt was. Zie de eerste alinea van mijn naschrift onder dat vonnis.

[2]) De omstandigheid dat de tenlastelegging (de vrij zinledige) woorden ,,in tijd van oorlog" niet vermeldt, doet hieraan m.i. niet af. Zie H.M.G., sententie **22** Augustus, 1939, M.R.T. XXXV, blz. **423.**

ERRATA.

Blz. 388.

Boven HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

het volgende kopje plaatsen:

Sententie van 23 Juni 1953.

President: Mr Doornbos; Leden: Vice-Admiraal Brouwer, Luitenant-Generaal van der Kroon, gep. Kapitein ter Zee van Langeveld (plv.) en gep. G-eneraal-Majoor Schimmel (plv.).

(Zie Wet *vonnis hiervóór*).

Blz. 441 noot 17, deel XXI, lees: deel XXXT.

Blz. 438 (Stb. no. . .) lees: (Stb. no. 337).

Blz. 498-500.

wegschrappen: H. J. SPOOR.

Toelichting: Dr H. J. VAN MOOK was destijds Luitenant-Gouverrieur-Generaal en belast met de landvoogdij. Generaal SPOOR was toen Legercommandant, opvolger van Generaal VAN OYEN; Luitenant-Admiraal HELFRICH, later vervangen door Vice-Admiraal PINKE was Commandant der Zeemacht. Deze stonden naast elkaar onder het algemeen gezag van de landvoogd.

Men leze: Dr H. J. VAN MOOK: Indonesië, Nederland en de wereld. Uitgave: De Bezige Bij, Amsterdam f 5,50.

Blz. 660, 4de regel van onder:

Wet 5-X-1948 vervangen door: K.B. van 5 October 1948, Stb. I **438.**

STATISTIEK.

Hieronder laten wij een overzicht volgen over het eerste halfjaar 1953/1954 van:

1. de personen wier zaken bij eindvonnis zijn afgedaan. naar de instantie en de aard der delicten;

2. de omvang van de werkzaamheden van het Hoog Militair Gerechtshof, de Krijgsraad voor de Zeemacht en de Krijgsraden te Velde te zamen;

3. de zaken welke buiten geding zijn afgedaan naar de aard der delicten (art. 74 W.v.Str.);

4. de personen. wier zaken bij eindvonnis zijn afgedaan, gespecificeerd naar de te hunnen aanzien gewezen eindvonnissen;

5. de terzake van misdrijven en militaire delicten veroordeelden. naar de aard der delicten.

STAAT 1. Personen, op wie de in staat 2 achter rubriek C, sub 1 vermelde eindvonnissen betrekking hebben; 1e half jaar 1953/1954.

Instantie en aard der delicten	1e halfjaar			
	1953		1954	
	officieren	Onderofficieren en manschappen	Officieren	Onderofficieren en manschappen
1	2	3	4	5
A. Hoog Militair Gerechtshof				
Commune delicten, Misdrijven. .	3	52	4	30
Commune delicten, Overtredingen	—	15	1	17
Militaire delicten	1	44	—	20
B. Krijgsraad voor de Zeemacht				
Commune delicten Misdrijven. .	1	105	2	87
Commune delicten Overtredingen	—	6	2	3
Militaire delicten	2	57	—	50
C. Krijgsraden te Velde (te zamen)				
Commune delicten Misdrijven. .	21	403	8	431
Commune delicten Overtredingen	9	357	7	398
Militaire delicten	5	367	6	350

STAAT 3. Afdoening buiten geding (art. 74, W.v.Sr.); 1e halfjaar 1953/1954.

Aard der delicten	1e halfjaar	
	1953	1954
1	2	3
Zaken, welker berechting zou behoren tot de bevoegdheid van		
a het Hoog Militair Gerechtshof	7	5
b de Krijgsraad voor de Zeemacht	531	457
c de Krijgsraden te Velde (tezamen).	3142	4465

STAAT 2. Omvang van de werkzaamheden van het Hoog Militair Gerechtshof, de Krijgsraad voor de Zeemacht en de Krijgsraden te Velde tezamen; l e halfjaar 1953/1954.

a. Hoog Militair Gerechtshof b. Krijgsraad voor de Zeemacht c. Krijgsraden te Velde (te zamen)	Aard der delicten					
	Commune delicten				Militaire delicten	
	Misdrijven		Overtredingen			
	l e halfjaar					
	1953	1954	1953	1954	1953	1954
1	2	3	4	5	6	7
A. Zaken, op 1 Januari reeds aanhangig totaal	56	68	12	11	38	67
waarvan a	23	14	5	6	21	8
b	—	—	—	—	1	—
c	33	54	7	5	16	59
Zaken, in de loop van het l e halfjaar bij verwijzing aanhangig gemaakt totaal	599	537	392	437	487	399
waarvan a	54	46	20	22	48	31
b	106	89	6	5	59	50
c	439	402	366	410	380	318
C. Zaken, in de loop van het l e halfjaar afgedaan 1. bij eindvonnis totaal	585	562	387	428	476	426
waarvan a	55	34	15	18	45	20
b	106	89	6	5	59	50
c	424	439	366	405	372	356
2. op andere wijze totaal	11	9	4	4	5	10
waarvan a	11	9	4	4	5	4
b	—	—	—	—	—	—
c	—	—	—	—	—	6
D. Zaken, op 30 Juni nog onafgedaan totaal	59	34	13	16	44	30
waarvan a	11	17	6	6	19	15
b	—	—	—	—	1	—
c	48	17	7	10	24	15

STAAT 4. Overzicht van de personen, vermeld in staat 1, gespecificeerd naar ae te nunnen aanzien gewezen vonnissen; 1e halfjaar 1953/1954.

Instantie en aard der delicten [1])		Ten aanzien van wie: de militaire rechter zich onbevoegd verklaarde	Ten aanzien van wie: de telaste-legging werd nietig verklaard	Terugverwezenen naar de commanderende officier	Vrijgesprokenen	Veroordeelden: onvoorwaardelijk	Veroordeelden: voorwaardelijk	Veroordeelden: ged. onv., ged. voorwaardelijk
1		2			5		7	8
A. Hoog Militair Gerechtshof								
1. Commune delicten — Misdrijven	a	—	—		6	43	1	
1. Commune delicten — Misdrijven	b	—	—	1	6	19	1	6
1. Commune delicten — Overtredingen	a	—	—	—	3	12	—	—
1. Commune delicten — Overtredingen	b	—	—	—	2	15		1
2. Militaire delicten	a	—	—	—	1	44		—
2. Militaire delicten	b	—	—		—	1 6 / 1 1		4
B. Krijgsraad voor de Zeemacht								
1. Commune delicten — Misdrijven	a	—	—	—	3	[2]) 75	8	20
1. Commune delicten — Misdrijven	b	—	—	3	9			23
1. Commune delicten — Overtredingen	a	—	—	—	1	52	2	—
1. Commune delicten — Overtredingen	b	—				5	—	
2. Militaire delicten	a	—	—		—	5	5	4
2. Militaire delicten	b	—	—		—	50		2
C. Krijgsraden te Velde (te zamen)				—	1	43	4	
1. Commune delicten — Misdrijven	a		—	13	37	[3]) 237	54	83
1. Commune delicten — Misdrijven	b	—	—	12	50	[4]) 220	40	117
1. Commune delicten — Overtredingen	a	1	—	1	36	312	6	10
1. Commune delicten — Overtredingen	b		2	5	36	339	10	13
2. Militaire delicten	a	1	—	25	11	205	93	38
2. Militaire delicten	b	—	—	23	14	[2]) 178	95	46
		—	—					

[1]) a = 1e halfjaar, 1953, b = idem 1954.
[2]) Hieronder 1 persoon. bovendien ter beschikking van de Regering gesteld (art. 37/37a, W. v. Sr.).
[3]) Alsvoren, 2 personen.
[4]) Alsvoren, 3 personen.

STAAT 5. Overzicht van de door Hoog Militair Gerechtshof en Krijgsraden t.z.v. misdrijven en militaire delicten veroordeelden, naar de aard der delicten; 1e halfjaar 195311954.

Aard der delicten	Aantallen veroordeelden in het 1e halfjaar							
	1953				1954			
	Totaal	waarvan			Totaal	waarvan		
		onvoor-waarde-lijk	voor-waarde-lijk	ged. onv., ged. vw.		onvoor-onvoor-waarde-	voor-voor-waarde-	ged. onvw.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
A. Wetboek van Strafrecht (Tweede boek)								
Titel								
V. Misdrijven tegen de openbare orde (art. 131 t/m 151)	1	1	—	—	3	2	—	1
VII. Misdrijven waardoor de algemene veiligheid van personen of goederen wordt in gevaar gebracht (art. 157 t/m 176)	1	1	—	—	1	1	—	—
VIII. Misdrijven tegen het openbaar gezag (art 177 t/m 206)	22	19	2	1	25	14	4	7
IX. Meineed (art. 207)	—	—	—	—	1	1	—	—
XII. Valsheid in geschriften (art. 225 t/m 235)	19	15	—	4	8	4	—	4
XIV. Misdrijven tegen de zeden (art. 239 t/m 254)	32	12	11	9	38	13	9	16
XVI. Belediging (art. 261 t/m 271)	8	8	—	—	4	3	1	—
XVIII. Misdrijven tegen de persoonlijke vrijheid (art. 274 t/m 286)	2	1	—	1	—	—	—	—
XIX. Misdrijven tegen het leven gericht (art. 287 t/m 299)	3	3	—	—	—	—	—	—
XX. Mishandeling (art. 300 t/m 306)	16	13	1	2	21	16	2	3
XXI. Veroorzaken van de dood of van lichamelijk letsel door schuld (art. 307 t/m 309)	17	10	5	2	15	13	1	1
XXII. Diefstal en stroperij (art. 310 t/m 316)	157	96	18	43	138	70	14	54
XXIV. Verduistering (art. 321 t/m 325)	76	38	12	26	68	32	7	29
XXV. Bedrog (art. 326 t/m 339)	15	8	2	5	17	9	3	5
XXVII. Vernieling of beschadiging van goederen (art. 350 t/m 354)	33	31	—	2	8	3	—	5
XXVIIT. Ambtsmisdrijven (art. 355 t/m 380)	8	7	—	1	—	—	—	—
XXX. Begunstiging (art. 416 t/m 420)	29	21	1	7	15	14	—	1
Wetboek van Strafrecht. Totaal	439	284	52	103	362	195	41	126

B. Bijzondere wetten								
Wegenverkeerswet en Wegenverkeersregeling	139	98	12	29	143	112	5	26
Wet op de Economische Delicten	1	1	—	—	4	4	—	—
Vuurwapenwet	1	1	—	—	—	—	—	—
Verord. Tijd. Bijz. Strafbep. v. Indonesië	2	—	1	1	—	—	—	—
Telegraaf- en Telefoonwet	—	—	—	—	2	1	—	1
Bijzondere wetten. Totaal	143	100	13	30	149	117	5	27
C. Wetboek van Militair Strafrecht (Tweede Boek).								
Titel								
III. Misdrijven waardoor de militair zich aan de vervulling van zijn dienst verplichtingen onttrekt (art. 96 t/m 107)	175	103	48	24	204	127	49	28
IV. Misdrijven tegen de ondergeschiktheid (art. 108 t/m 128)	185	140	25	20	149	94	34	21
V. Schending van verschillende dienstplichten (art. 129 t/m 150)	105	84	17	4	61	34	19	8
VI. Diefstal, verduistering en heling (art. 151 t/m 158)	18	2	12	4	8	4	2	2
VII. Vernieling, beschadiging of wegmaking van ten behoeve van de krijgsmacht dienende goederen (art. 159 t/m 161)	—	—	—	—	1	—	—	1
Wetboek van Militair Strafrecht. Totaal	483	329	102	52	423	259	104	60
Totaal der rubrieken A, B en C	1065	713	167	185	934	571	150	213
Aantal dubbeltellingen [1])	100	59	6	35	66	43	8	15
Aantal veroordeelden	965	654	161	150	868	528	142	198

[1]) Dit zijn personen, terzake van meer dan één strafbaar feit veroordeeld.

WETGEVING.

WET van 19 Mei 1954, houdende wijziging van het Wetboek van Militair Strafrecht. (Stb. *214).*

WIJ JULIANA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU. ENZ.. ENZ.. ENZ.

Allen. die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het in verband met het op 12 .Augustus 1949 voor ondertekening opengestelde Verdrag van Genève betreffende de behandeling van krijgsgevangenen noodzakelijk is het Wetboek van Militair Strafrecht te wijzigen;

Zo is het. dat Wij, de Raad van State gehoord, en niet gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan. gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1. De eerste volzin van artikel 65 van het Wetboek van Militair Strafrecht wordt gelezen als volgt:

„Vreemde militairen die een op voet van oorlog gebrachte krijgs-„macht vergezellen of volgen, krijgsgevangenen en geïnterneerde „personen die ingevolge artikel 4. onder B, van het Verdrag van „Genève betreffende de behandeling van krijgsgevangenen, van 12 „Augustus 1949 als krijgsgevangenen moeten worden behandeld. .,daaronder hrgreprn degenen die onder belofte of voorwaarde zijn ,.vrijgelaten, worden, met inachtneming van de door hen beklede .,rang, gelijkgesteld met Nederlandse militairen ten aanzien van „door hen begane strafbare feiten. waartegen is voorzien bij het „gemene recht, bij de artikelen 79 of 80 of bij de Titels IV—VI van „het Tweede Boek van dit Wetboek."

Artikel 2, Deze wet treedt in werking op een nader door Ons te bepalen tijdstip.

Lasten en bevelen dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministeriële Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat. aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven ten Paleize Soestdijk, 19 Mei 1954.

JULIANA.

De Minister van Justitie,
L. A. DONKER.
De Minister van Oorlog,
C. STAF.
De Minister van Marine,
C. STAF.

Uitgegeven de *eerste* Juni 1954.

De Minister van Justitie.
L. A. DONKER.

Zie voor de behandeling in de Staten-Generaal:
Bijl. Hand. **II 51/52, 2511;**
Bijl. Hand. **II 52/53; 2511;**
Bijl. Hand. **II 53/54 2511;** Hand. **II 53/54,** bladz. 793—801;
Bijl. Hand. . **I 53/54 2511;** Hand. **I 53/54,** bladz. **573—575.**

WET van *19* Mei *1954* tot overlevering *inzake* oorlogsmisdrijven. (Stb. 215).

WIJ JULIANA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ.. ENZ.. ENZ.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het in verband met de op 12 Augustus 1949 voor ondertekening opengestelde Verdragen van Genève onderscheidenlijk voor de verbetering van het lot der gewonden en zieken, zich bevindende bij de strijdkrachten te velde. voor de verbetrring van het lot der gewonden, zieken en schipbreukelingen van de strijdkrachten ter zee. betreffende de behandeling van krijgsgevangenen, en betreffcnde de bescherming van burgers in oorlogstijd, wenselijk is een wettelijke voorziening te treffen met betrekking tot het aan andere Mogendheden ter berechting overleveren van personen, die verdacht worden van oorlogsmisdrijven:

Zo is het, dat Wij, de Raad van State gehoord. en met gemeen overleg der Stateli-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1. Onverminderd het bepaalde in met andere Mogendheden gesloten verdragen ten aanzien van de uitlevering van vreemdelingen, kunnen vreemdelingen aan een andere Mogendheid ter berechting worden overgeleverd ter zake van één der misdrijven, bedoeld in de artikelen 8 en 9 van de Wet Oorlogsstrafrecht. indien het feit een ernstige schending oplevert van één der navolgende Verdragen van Genève van 12 Augustus 1949:

a. Verdrag voor de verbetering van het lot der gewonden en zieken. zich bevindende hij de strijdkrachten te velde:

b. Verdrag voor de verbetering van het lot der gewonden, zieken en schipbreukelingen van de strijdkrachten ter zee;

c. Verdrag betreffende de behandeling van krijgsgevangenen;

d. Verdrag betreffende de bescherming van burgers in oorlogstijd [1]).

Artikel 2. De overlevering kan slechts aan een andere Mogendheid geschieden, indien deze partij is bij het geschonden Verdrag.

Artikel 3. 1. Voor zover door Ons niet andrrs wordt bepaald, wordt de overlevering aangevraagd langs diplomatieke weg.

2. Zij wordt slechts toegestaan, indien de andere Mogendheid een met voldoende bewijzen gestaafde telastlegging welke een vervolging rechtvaardigt, inbrengt.

---

[1]) De Verdragen onder a, *b*, c en d genoemd zijn goedgekeurd respectievelijk bij de Wet van 19 Mei 1954, Stbl. 246; de Wet van 19 Mei 1954, Stbl. 247; de Wet van 19 Mei 1954, Stbl. 248 en de Wet van 19 Mei 1954, Stbl. 249.

Deze wetten zijn inwerking getreden met ingang van de dag na die harer afkondiging. (Red.).

Artikel 4. 1. Vreemdelingen, wier overlevering overeenkomstig artikel **1** door een andere Mogendheid wordt aangevraagd, kunnen. voor zover zij zich niet reeds in verzekerde bewaring bevinden. worden aangehouden.

2. Het bevel van aanhouding moet hun binnen tweemaal vier en twintig uren worden betekend.

3. De op en bij hen zijnde goederen kunnen worden in beslag genomen.

4. Binnen vier en twintig uren na de aanhouding wordt daarvan kennis gegeven aan het openbaar ministerie bij het gerecht, dat bevoegd is tot kennisneming van het misdrijf, ter zake waarvan de overlevering is aangevraagd.

Artikel 5. 1. Alvorens over een aanvrage tot overlevering te beslissen, wordt het advies ingewonnen van het gerecht, dat bevoegd is tot kennisneming van het misdrijf, ter zake waarvan de overlevering is aangevraagd.

2 Het gerecht beslist bij zijn advies, welke der in beslag genomen goederen, in geval van overlevering, aan de opgeëiste persoon zullen worden teruggegeven, en welke, als stukken van overtuiging, zullen worden afgegeven.

3. Overlevering vindt in geen geval plaats, indien het gerecht adviseert de overlevering niet toe te staan.

Artikel 6. De Regering kan vergunnen, dat een vreemdeling, wiens overlevering ter zake van een ernstige schending van één der in artikel **1** genoemde Verdragen door een andere Mogendheid aan een derde Mogendheid is toegestaan, over het Nederlands grondgebied onder medegeleide van Nederlandse ambtenaren wordt vervoerd, mits de Mogendheid aan welke de overlevering geschiedt, partij is bij het geschonden Verdrag.

Artikel 7. De artikelen 3—7, 9—10. 13—19 en 21—23 van de Wet van 6 April 1875 *(Staatsblad* no. 66) tot regeling der algemene voorwaarden op welke, ten aanzien van de uitlevering van vreemdelingen, verdragen met vreemde Mogendheden kunnen worden gesloten, zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 8. Het aan andere Mogendheden ter berechting overleveren van personen, die verdacht worden van oorlogsmisdrjjven, wordt voor de Overzeese Rijksdelen zoveel mogelijk in overeenstemming met deze wet geregeld bij algemene maatregel van bestuur.

Artikel 9. 1. Deze wet kan worden aangehaald als ,,Wet over-,,levering inzake oorlogsmisdrijven".

2. Zij treedt in werking op een nader door Ons te bepalen tijdstip.

Lasten en bevelen dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst. en dat alle Ministeriële Departementen, Autoriteiten, Colleges en

Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven ten Paleize Soestdijk, 19 Mei 1954.

JULIANA.

De Minister van Justitie,
L. A. DONKER.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
J. W. BEYEN.

De Minister van Oorlog,
C. STAF.

De Minister van Marine,
C. STAF.

De Minister van Overzeese Rijksdelen,
W. J. A. KERNKAMP.

Uitgegeven de *eerste* Juni 1954.
De Minister van Justitie,
L. A. DONKER.

Zie voor de behandeling in de Staten-Generaal:
Bijl. Hand. II 51/52, 2511;
Bijl. Hand. II 52/53, 2511;
Bijl. Hand. II 53/54, 2511; Hand. II 53/54, bladz. 793—802, 805—806;
Bijl. Hand. I 53/54 2511; Hand. I 53/54, bladz. 573—575.

WET *van 19 Mei* ***1954,*** *houdende wijziging Regtspleging bij de Landmagt.* (Stb. 217).

WIJ JULIANA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het in verband met het op 12 Augustus 1949 voor ondertekening opengestelde Verdrag van Genève betreffende de behandeling van krijgsgevangenen noodzakelijk is de Regtspleging bij de Landmagt te wijzigen;

Zo is het, dat Wij, de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1. Aan de Regtspleging bij de Landmagt wordt achter de additionele bepalingen betreffende de berechting van minderjarigen toegevoegd:

Additionele bepalingen betreffende de berechting van krijgsgevangenen en andere geïnterneerde personen die ingevolge artikel 65 van het Wetboek van Militair Strafrecht gedeeltelijk met Nôderlandse militairen zijn gelijkgesteld.

XIV

Het voorlopig arrest zal de tijdsduur van drie maanden niet mogen overschrijden.

XV

De telastlegging zal de beklaagde worden medegedeeld in een taal welke hij verstaat. Een afschrift van de telastlegging zal aan de raadsman worden gezonden.

XVI

Een raadsman zal ten minste 14 dagen vóór de aanvang van het onderzoek ter terechtzitting beschikbaar moeten zijn.

De beklaagde is vrij in de keuze van een raadsman, mits deze een officier is. als bedoeld in het derde lid van artikel 116, een officier van zijn nationaliteit, die zich in Nederlandse krijgsgevangenschap of internering bevindt en bereikbaar is. een advocaat. als bedoeld in het derde lid van artikel 116. of een advocaat van de nationaliteit van beklaagde.

Indien de beklaagde geen raadsman kiest. zal de bescherinende Mogendheid gedurende ten minste één week gelegenheid worden gegeven een keuze te doen, desgewenst uit een door de President van de krijgsraad ter beschikking gestelde lijst van raadslieden.

Indien noch de beklaagde, noch de beschermende Mogendheid een keuze doen, zal toevorging van een raadsman plaats vinden op de wijze als in het vierde lid van artikel 116 pmschreven.

Artikel 2. Deze wet treedt in werking op een nader door Ons te bepalen tijdstip.

Lasten en bevelen dat deze in hel *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministeriële Departementen, Autoriteiten, Colleges en Anibtenareri. mie zulks aangaat. aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven ten Paleize Sorstdijk, 19 Mei 1954.

JULIANA.

De Minister van Justitie,
L. A. DONKER.

De Minister van Oorlog,
C. STAF.

Uitgegeven de *eerste* Juni 1954.

De Minister van Justitie,
L. A. DONKER.

Zie voor de behandeling in de Staten-Generaal:
Bijl. Hand. II **51/52. 2511;**
Bijl. Hand. II **52/53;** 2511;
Bijl. Hand. II **53/54 2511;** Hand. II **53/54,** bladz. **793—801;**
Bijl. Hand. I **53/54 2511;** Hand. **I 53/54,** bladz. **573—575.**

W E T van 19 Mei ***1054,*** *houdende wijziging Regtspleging bij de Zeemagt.* (Stb. *218).*

WIJ JULIANA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het in verband met het op 12 Augustus 1949 voor ondertekening opengestelde Verdrag van Genève betreffende de behandeling van krijgsgevangenen noodzakelijk is de Regtspleging bij de Zeemagt te wijzigen:

Zo is het, dat Wij, de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg-der Staten-Generaal. hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1. Aan de Regtspleging bij de Zeemagt wordt achter de additionele bepalingen betreffende de berechting van minderjarigen toegevoegd:

Additionele bepalingen betreffende de berechting van krijgsgevangenen en andere geïnterneerde. personen die irigevolge artikel 65 van het Wetboek van Militair Strafrecht gedeeltelijli met Nederlandse militairen zijn gelijkgesteld.

XV

Het voorlopig arrest zal de tijdsduur van drie maanden niet mogen overschrijden.

XVI

De telastlegging zal de beklaagde worden medegedeeld in een taal welke hij verstaat. Een afschrift van de telastlegging zal aan de raadsman worden gezonden.

XVII

Een raadsrnan zal ten minste 14 dagen vóór de aanvang van hei onderzoek ter terechtzitting beschikbaar moeten zijn.

De beklaagde is vrij in de keuze van een raadsman, mits deze een officier is. als bedoeld in het derde lid van artikel 114, een officier van zijn nationaliteit, die zich in Nederlandse krijgsgevangenschap of internering bevindt en bereikbaar is, een advocaat, als bedoeld in het derde lid van artikel 114, of een advocaat van de nationaliteit van beklaagde.

Indien de beklaagde geen raadsman kiest. zal de beschermende Mogendheid gedurende ten minste één week gelegenheid worden gegeven een keuze te doen. desgewenst uit een door de President van de krijgsraad ter beschikking gestelde lijst van raadslieden.

Indien noch de beklaagde, noch de beschermende Mogendheid een keuze doen, zal toevoeging van een raadsman plaats vinden op de wijze als in het vierde lid van artikel 114 omschreven.

Artikel 2. Deze wet treedt in werking op een nader door Ons te bepalen tijdstip.

Lasten en bevelen dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministeriële Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven ten Paleize Soestdijk, 19 Mei *1954.*

JULIANA.

De Minister van Justitie,
L. A. DONKER.

De Minister van Marine,
C. STAF.

Uitgegeven de *eerste* Juni *1954.*

De Minister van Justitie,
L. **A.** *DONKER.*

Zie voor de behandeling in de Staten-Generaal:
Bijl. Hand. II **51/52, 2511;**
Bijl. Hand. II **52/53, 2511;**
Bijl. Hand. II **53/54 2511;** Hand. **II 53/54,** bladz. **793—801;**
Bijl. Hand. I **53/54 2511;** Hand. **I 53/54,** bladz. **573—575.**

WET van 19 Mei 1954, houdende wijziging van de Wet op de Krijgstucht. (Stb. *235).*

WIJ JULIANA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het in verband met het op 12 Augustus 1949 voor ondertekening opengestelde Verdrag van Genève betreffende de behandeling van krijgsgevangenen noodzakelijk is de Wet op de Krijgstucht te wijzigen;

Zo is het, dat Wij, de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel I. Het tweede lid van artikel *72* van de Wet op de Krijgstucht vervalt.

Artikel 2. Achter artikel *72* van de Wet op de Krijgstucht wordt toegevoegd:

Artikel *72a*

Deze wet is tevens van toepassing op vreemde militairen die een op voet van oorlog gebrachte krijgsmacht met toestemming van de militaire overheid vergezellen of volgen.

Artikel *72b*

Deze wet is tevens van toepassing op krijgsgevangenen en andere geïnterneerde personen die ingevolge artikel 65 van het Wetboek

van Militair Strafrecht gedeeltelijk met Nederlandse militairen zijn gelijkgesteld, met dien verstande dat:

1. op hen uitsluitend de volgende krijgstuchtelijke straffen toegepast mogen worden:

a. intrekking van voorrechien welke boven de in het Verdrag van Genève betreffende de behandeling van krijgsgevangenen, van 12 Augustus 1949 voorgeschreveii behandeling zijn verleend, gedurende ten hoogste dertig dagen.

b. inhouding van het voorschot op de bezoldiging en van de werkvergoeding tot een maximum van 50 % gedurende ten hoogste dertig dagen.

c. het doen van corveeën tot ten hoogste twee uur per dag gedurende ten hoogste dertig dagen.

d. streng arrest gedurende ten hoogste dertig dagen;

2. de straffen, in dit artikel onder 1 vermeld, slechts als hoofdstraf kunnen worden opgelegd en de straf, in dit artikel onder *1c* vermeld. niet op officieren kan worden toegepast;

3. in afwijking van artikel 15 de tijd, door de gestraften vóór de tenuitvoerlegging van de straf in voorlopig arrest of in voorlopige verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de hen opgelegde straf geheel in mindering moet worden gebracht;

4. de tijdsduur van het voorlopig arrest voor hen nimmer 14 dagen mag overschrijden;

5. de betrekkelijke zwaarte der krijgstuchtelijke straffen wordt bepaald door de volgorde waarin zij in dit artikel onder 1 voorkomen, met dien verstande, dat elke volgende straf zwaarder is dan de voorafgaande;

6. artikel 43 ten aanzien van hen niet van toepassing is;

7. zij het recht hebben, voordat tot oplegging van een krijgstuchtelijke straf wordt overgegaan, getuigen te doen horen en zich door een tolk te doen bijstaan;

8. indien zij voor verscheidene feiten gelijktijdig worden gestraft, de totale duur der hen opgelegde straffen niet meer dan dertig dagen mag bedragen en, indien zij na oplegging van een krijgstuchtelijke straf andermaal worden gestraft, voordat tot tenuitvoerlegging van de tweede straf mag worden overgegaan, een termijn van drie vrije dagen moet zijn verlopen, indien één dier straffen voor de duur van tien of meer dagen is opgelegd;

9. de aan hen opgelegde straffen niet alleen aan henzelf, maar ook aan hun vertrouwensman moeten worden aangezegd;

10. indien aan hen een krijgstuchtelijke straf wordt opgelegd, het recht tot strafvordering met betrekking tot het feit waarvoor de straf werd opgelegd, daardoor vervalt.

Artikel 3. Deze wet treedt in werking op een nader door Ons te bepalen tijdstip.

Lasten en bevelen dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

en dat alle Ministeriële Departementen. Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven ten Paleize Soestdijk, 19 Mei 1954.

JULIANA.

De Minister van Oorlog,
C. STAF.

De Minister van Marine,
C. STAF.

De Minister van Justitie.
L. A. DONKER.

Uitgegeven de *elfde* Juni 1954.

De Minister van Justitie,
L. A. DONKER.

Zie voor de behandeling in de Staten-Generaal:
Bijl. Hand. II 51/52, 2511;
Bijl. Hand. II 52/53, 2511;
Bijl. Hand. II 53/54 2511; Hand. II 53/54, bladz. 793—801;
Bijl. Hand. I 53/54 2511; Hand. I 53/54, bladz. 573—575.

—

BOEKAANKONDIGING.

„Hand- en Leerboek van het Nederlandse Strafrecht „I en II',

I. Algemene Leerstukken, door Prof. Mr W. F. C. VAN HATTUM, S. *Gouda Quint, Arnhem (1953), XVI + 634 blz., f 26;*

II. Bijzondere Delicten, door Prof. Mr J. M. VAN BEMMELEN, *Martinus Nijhoff, 's-Gravenhage (1954), XIII + 530 blz., f 23,50.*

De omstandigheid dat, toen Prof. VAN HATTUM zich op verzoek van de Arnhemse uitgever aan het schrijven van een leerboek over het Nederlandse strafrecht zette. hem bleek dat Prof. VAN BEMMELEN reeds begonnen was aan een leerboek over de bijzondere delicten, hetwelk bij de in hoofde genoemde Haagse uitgever zou verschijnen, is oorzaak dat, niettegenstaande coördinatie tussen de auteurs, zij niet van den beginne af aan hebben gestreefd naar een eenheid en dat zij, ieder voor zich, de volledige verantwoordelijkheid dragen voor. de door hen behandelde stof, derhalve VAN HATTUM voor hei algemene deel en VAN BEMMELEN voor het bijzondere deel. Coördinatie bussen de uitgevers resulteerde in en uiterlijke eenheid der beide delen: gelijke hand, gelijk papier, gelijke indeling en gelijk lettertype.

Wanneer VAN BEMMELEN in het voorwoord van het tweede deel zegt dat hij niet naar volledigheid streefde maar in de eerste plaats een leerboek wilde geven. kan gezegd worden dat VAN HATTUM —

en daar leidde de door hem behandelde stof ook eerder toe — veeleer een handboek gaf. Hiermede wil echter geenszins beweerd worden dat bij dat algemene deel de hoedanigheid van leerboek in het gedrang gekomen is. Duidelijk worden in dit eerste deel telkens de verschillende opvattingen uiteengezet en tegenover elkander gesteld.

Na een algemene inleiding worden de verschillende leerstukken in hoofdzaak in de volgorde van het Wetboek behandeld: artikel 1 (1) en het analogieverbod; de verandering van wetgeving in verband met artikel 1 (2); de omvang van de werking van de strafwet. Vervolgens een hoofdstuk over het strafbare feit en de strafbare persoon, waarin o.m. causaliteit. plaats en tijd van het strafbare feit, toerekeningsvatbaarheid en strafuitsluitingsgronden een plaats vinden. Het boek besluit met een hoofdstuk over het straffenstelsel.

Enigszins anders is de opzet van het tweede deel. Na een indeling van de strafbare feiten naar rechtsgoederen als: waarachtigheid en naastenliefde, gelijkheid en vrijheid der mensen, kuisheid en derzelver achtergrond, vaderlandsliefde, moed, zelfbeheersing enz., worden bepaalde groepen van misdrijven besproken. Deze indeling is anders dan men in een leerboek over speciale delicten gewend is. De student wordt hier een bijzondere achtergrond van de materie voorgehouden en dit zal stellig bijdragen tot verlevendiging van aandacht en belangstelling.

Voor onze lezers is nog van belang dat VAN BEMMELEN voor zijn betoog en voorbeelclen meer dan eens naar het militaire strafrecht grijpt. Niet alleen in het hoofdstuk over de voornaainste misdrijven tegen het voortbestaan van de gemeenschap en de staat, waarin naast .,verraad" ook het ,,militaire verraad" van artikel 77 W.M.S.R. en naast de artikelen 102 en 104 ook de ,,verspieding" van artikel 78 W.M.S.R. worden besproken en voorts het systeem van de Wet Oorlogsstrafrecht en de jurisprudentie van het H.M.G. inzake ,,tijd van oorlog" worden behandeld. Ook in het eerste — het inleidende — hoofdstuk vinden wij vrij uitvoerige verwijzingen naar en behandeling van militairrechtelijke vraagstukken, bijv. op blz. 36 e.v.. waar de eis van moed [1]) en op blz. 44 e.v., waar de eisen van zelfbeheersing, gehoorzaamheid en dankbaarheid worden besproken. Voorts vindt men militairrechtelijke onderwerpen o.a. op blz. 148 en 282.

De tekst wordt herhaalclelijk onderbroken door korte bespreking van casus in kleine letter, welke het betoog van het leerboek op levendige wijze verduidelijken.

Beide delen zien er keurig verzorgd uit en zijn in een kloeke, duidelijke letter gedrinkt. W. H. V.

---

[1]) Hierbij zouden enerzijds de sententies H.M.G. v. N.I. 21 Maart 1948 (M.R.T. XLII, 131 v.) en 18 October 1949 (M.R.T. XLIII, 44 v.) en anderzijds de sententie H.M.G., Ind. Kamer, 19 Mei 1950 (M.R.T. XLIII, 620 v.) wellicht illustratief geweest zijn.

„Straffen en Helpen", Opstellen over berechting en reclassering, aangeboden aan Mr Dr *N.* MULLER, *Wereldbibliotheek, Amsterdam (1954),* **377** *blz., f 9.90.*

Bij de 75e verjaardag (8 October 1954) van de bekende voormalige Amsterdamse politierechter en redacteur van het Maandblad voor Berechting en Reclassering, Dr N. MULLER, is hem door een huldigingscomité onder ere-voorzitterschap van Z.E. de Minister van Justitie, deze bundel van 27 opstellen van prominente juristen, psychiaters en anderen, die op het terrein van berechting en reclassering werkzaam zijn, aangeboden.

Het is in het bestek van deze aankondiging niet doenlijk op de inhoud van de opstellen in te gaan. Vermeld zij, dat zij gegroepeerd zijn in vier groepen: I. Perioden van hulp (waarin opstellen over voorwaardelijke niet-vervolging, voorwaardelijke veroordeling en voorwaardelijke invrijheidstelling), II. Soorten van bemoeiïng (waarin opstellen over algemene, psychiatrische en andere voorlichting van de rechter), III. Groepen van geholpenen (vrouwen, gezinnen, psychopaten, prostituées enz.) en IV. Gezichtspunten van bundeling.

De bundel, welke ingeleid wordt door een voorwoord van Z.E. Mr. L. A. DONKER, besluit met een indrukwekkende bibliografie van de gehuldigde, beginnende met zijn proefschrift in 1908, welke lijst ruim 13 bladzijden druks beslaat. W. H. V.

REDACTIONEEL GEDEELTE.

Bijzondere zitting

van de Krijgsraad voor de Zeemacht binnen het Rijk in Europa, te 's-Gravenhage gehouden op 21 October 1954 te 12.00 uur.

NOTULEN.

De Krijgsraad is samengesteld als volgt:

President: Mr D. B. A. Franken.

Leden: Kapt. Luit. ter Zee W. H. de Graaff, Kapt. Luit. ter Zee Mr S. A. L'Honoré Naber, Kapt. Luit. ter Zee (AR) J. C. van Epen en Kapt. Luit. ter Zee A. van Altena, plv. lid.

Plv. fiscaal: Mr W. J. Smits.

Secretaris: H. A. van Ee.

Aanwezig: President, leden, plv. fiscaal en secretaris.

De President opent de openbare bijzondere zitting.

De plv. fiscaal requireert voorlezing van het K.B. van benoeming van Mr N. R. SPOOR tot fiscaal bij de Zeekrijgsraad en de acte van beëdiging voor het Hoog Militair Gerechtshof.

De Secretaris leest voor: Het Kon. Besluit nr. 31 van 20 September 1954, houdende de benoeming van Mr N. B. SPOOR tot fiscaal bij de Zeekrijgsraad en de acte van beëdiging.

De plv. fiscaal reyuireert de installatie van Mr N. B. SPOOR als fiscaal bij de Zeekrijgsraad.

De President, installeert Mr N. B. SPOOR als fiscaal bij de Zeekrijgsraad en spreekt hem toe als volgt:

Zeer Geachte Heer Fiscaal.

Mede namens de leden, de waarnemend fiscaal en de secretaris van de Zeekrijgsraad. heet ik U met vreugde en van harte welkom op Uw plaats in ons midden, de plaats welke gedurende ruim acht maanden op zo'n eminente wijze is waargenomen door Overste SMITS, die ondanks zijn zeer drukke werkzaamheden als auditeur bij de Krijgsraad te Velde West, zijn functie als waarnemend fiscaal bij deze Zeekrijgsraad heeft vervuld met een toewijding, een energie. een werkkracht. een vlotheid en een flair, welke ook van deze tafel een warm woord van diepgevoelde bewondering, lof en dank afdwingen. waaraan ik met blijdschap toevoeg, dat dit woord niet wordt gesproken als een eindwoord bij zijn afscheid, doch slechts als een interruptio omdat hij als plaatsvervangend fiscaal aan deze Zeekrijgsraad is en blijft verbondrn.

Mijnheer SPOOR ! Ruim acht maanden nadat de heer BRUNNER van deze raad afscheid nam volgde Uw benoeming tot fiscaal. Het gezamenlijk overleg tussen de bij Uw benoeming betrokken Ministers verliep dus wel zeer langzaam. Zullen mij daarvan met aanhaling van VONDEL alleen zeggen: „Dees lancksaemheit past groote „saecken"? Zeer zeker niet omdat dees lancksaemheit op buitenstaanders de indruk zou kunnen maken, dat dit moeilijke overleg betrekking had op de bekwaamheid, de geschiktheid, kortom op de per-soon van de te benoemen fiscaal of met andere woorden, ware er open vacature geweest. waarnaar gij hadt medegedongen — quod non — men zou hebben getwijfeld tussen U en andere personen. Een ieder die Uw uitnemende antecedenten als Marine-officier kent inoet begrijpen, dat er te dier zake geen lancksaemheit of moeilijkheid kon bestaan. Neen. dees lancksaemheit had betrekking op de status van de te benoemen fiscaal.

Volgens de wet *is* de fiscaal een burger-rechtsgeleerde, maar volgens die zelfde wet mag de fiscaal een officier-jurist zijn. Deze laatste bepaling is op initiatief van Prof. G. A. VAN HAMEL in de wet gekomen. En sinds de inwerkingtreding van die wet in 1914 is het fiscaat hij de Zeekrijgsraad steeds vervuld geworden door een officier van administratie-jurist. Zij hebben het vertrouwen, dat VAN HAMEL in hen stelde nooit beschaamd ! Steeds stonden in hun harten gegrift de gulden woorden eens door Hare Majesteit KONINGIN WILHELMINA tot de adelborsten gesproken, woorden. welke in steen staan gebeiteld aan de ingang van het Koninklijk Instituut der Marine te Willemsoord: „Kennis is Macht, Karakter „is meer !"

De moeilijkheden bij het overleg betroffen thans de status van dc fiscaal. Zou hij een officier blijven of moest hij burger worden.

Zou een consuetudo longa et non interferenda worden onderbroken? Zou een conventienorm worden op zijde gezet? Het antwoord is bevestigend geweest en thans wordt voor het eerst in de geschiedenis het vervolgingsorgaan bij de Zeekrijgsraad niet meer vertegenwoordigd door een officier, maar door een burger. 's Konings rok is vervangen door de toga! Ik weet, dat gij die toga met ere zult dragen. Gij zult als burger-jurist niet blootstaan aan die zonderlinge miskenning, waaraan de officier-jurist zo vaak blootstaat. n.l. dat de officieren hem maar een matig, officier vinden. *omdat* zij hem een uitnemend jurist achten, terwijl de juristen hem maar een matig jurist vinden. *omdat* zij hem een uitnemend officier achten. Ik hoop, dat in U als burger-jurist de oud-officier zich nooit zal verloochenen! Ik weet, dat bij U als burger-jurist — en ik kan niet uitdrukken hoe mij dat verheugt — de militaire beginselen, welke in de R.Z. zijn verankerd, in goede, veilige en bekwame handen zijn, omdat die beginselen U reeds van Uw adelborsttijd af a.h.w. met de paplepel zijn ingegoten en omdat Uw vele werkzaamheden op personeelsgebicd U zeer zeker zullen hebben leren kennen, de grote waarde welke de juiste toepassing van die beginselen ook voor de militaire delinquent biedt. Voeg U niet bij het koor van hen, die, zonder het hoe en zonder het waarom van die militaire beginselen te waarderen, aansluiting bij het burgerstrafproces ook voor het militaire strafproces als het alleen zaligmakende in allerlei toonaarden bezingen. Gij zoudt — deedt gij het wel — de min een trap geven die U voor Uw militair-juridische vorming de beste moedermelk heeft verschaft! Wees blii. dat bii de Zeemacht het verwijzingsrecht nog alleen in handen ligt van hem, die voor de handhaving van de militaire tucht en orde in zijn verwijzingsgebied nog alleen verantwoordelijk is. Verlang niet naar de zelfstandige rol. die het O.M. in het burgerstrafproces ook op dit gebied vervult. Blijf de eenvoudige adviseur van de vlootvoogd en van de Zeekrijgsraad. Maak aangaande *juridische* strijdvragen gebruik van de rechten, die de R.Z. U tegenover de vlootvoogd en tegenover de Krijgsraad toekent. Maar voeg U wat betreft *doelrnatigheidsvragen* naar het inzicht van de Vlootvoogd en vermijd „le gouvernement des „juges", welke in de staatsrrchtsliteratuur zo gevreesd en gewraakt wordt.

Mijnheer de fiscaal, gij weet evengoed als ik, dat het militaire strafrecht momenteel tjok en tjokvol problemen zit. Voor twee ervan moge ik Uw bijzondere aandacht vragen.

De jurisprudentie handhaaft nog steeds de tijd van oorlog. De zin zowel als het doel dezer jurisprudentie ontgaat mij. Maar wat mij niet ontgaat is de onrust en de aversie, welke deze jurisprudentie in de Marine zaait. Een machtig middel tot rechtstreekse tuchthandhaving door de directe commandanten is door de jurisprudentie uit handen dier commandanten gerukt, omdat vele strafbare feiten welke in tijd van vrede krijgstuchtelijk worden afgedaan thans naar de krijgsraad worden verwezen. Ik kan U de verzekering geven, dat

vele autoriteiten in de Marine, die het personeelsverloop bij de Marine verontrust en met zorg gadeslaan, tandenknersend toezien, wanneer zij bemerken, dat een schepeling, van wie zij verwachtingen voor de toekomst koesteren, wegens een feit, waarvoor zijn commandant een arsenaal van disciplinaire correctiemiddelen te dienste staat om de delinquent een aan zijn schuld evenredige straf op te leggen, een sententie aan zijn broek krijgt, welke hem de lust tot dienen bij de weermacht voor eeuwig doet vergaan, omdat de qualificatie onbarmhartig streng is, omdat het lijkt als of de minimum vrijheidsstraf, waartoe de militaire rechter kan gaan een *maand* in plaats van een dag militaire detentie is en omdat het lijkt alsof de bijkomende straf van verlaging imperatief instede van facultatief is gesteld. Men mag wat mij betreft het personeelsverloop bij de Marine gerust toeschrijven aan de ook in de economie zo spectaculair klinkende termen „conjuncturele en structurele om-„standigheden", het wil mij voorkomen, dat ook evengenoemde onrust en aversie op dit verloop mede hun invloed doen gelden. En het wil mij tevens voorkomen, dat een wijs verwijzingsbeleid, waarop Uw adviezen van grote invloed kunnen zijn, wellicht te dien aanzien enige verbetering kan brengen. Want de omstandigheid, dat vele militaire delicten thans niet als oneigenlijke *krijgstuchtelijke* vergrijpen disciplinair kunnen worden afgedaan, brengt niet mede, dat zij alleen naar de krijgsraad behoren te worden verwezen. Zij kunnen qua strafbare *feiten* zonder meer worden geseponeerd, doch het antikrijgstuchtelijke, dat van elk militair delict steeds een stilzwijgend element vormt, behoeft de vlootvoogd niet zonder meer te riemen. Bij de afdoening van het betreffende rapport ex art. 8 R.Z. zou dan vierkant en met ronde woorden beharen te worden beslist, dat de man om *redenen van opportuniteit* voor het strafbare feit niet naar de Zeekrijgsraad zal worden verwezen, doch hij krijgstuchtelijk behoort te worden gestraft wegens „onkrijgstuchtelijk gedrag" sec. Nog steeds bestaat in het militaire strafproces het opportuniteitsbeginsel maar niet in de vorm van alles of niets, verwijzen of seponeren. maar mede met de tussenvorm van krijgstuchtelijke, bestraffing wegens het indisciplinaire. Volg het voorbeeld van de fiscaals van vóór 1914. Zij droegen zelfs niet het praedicant Mr. voor hun naam. deze officieren van administratie merendeels nog voortgekomen uit het korps „Scheepsklerken" in een tijd, dat de „klerk" — de algemene benaming voor de intellectueel — zijn kennis, zijn gaven, zijn wijsheid en zijn ervaring nog uitdroeg ten dienste alleen van de gemeenschap, in een tijd, dat er ruimte noch plaats was voor een boek als dat van Julien Benda „La „trahison des clercks" — het verraad der klerken. Met eerbied herdenk ik de mannen als Krol van den Hoek, Van Rijn van Alkemade, De Wijs, Nittel. Als ware pretoren uit de bloeitijd van het Romeinse Recht hebben zij de beginselen van die aloude, doch zo verguisde R.Z. aan de omstandigheden van hun tijd weten aan te passen, tot heil van het Recht, tot heil van de Marine en tot heil van de marine-

delinquent, en dat wel op een dusdanige wijze, dat niemand minder dan de grote strafrechtsgeleerde Prof. G. A. VAN HAMEL hen daarvoor in menige kamerrede met lof de tol zijner hulde betaalde. Want het gaat er niet om of men onder al dan niet gunstige of ongunstige omstandigheden moet werken. maai wel om het antwoord, dat men op die omstandigheden durft te geven. De status van de fiscaal is bijzaak, de persoon van de fiscaal is alles.

Het tweede probleem, dat ik U zou willen voorleggen is: ,,Keer ,,weer terug lot de schriftelijke gemotiveerde conclusie van eis, de ,,hoeksteen van het militaire strafproces, welke hoeksteen ook in de ,,Marine zo verachtelijk werd op zijde gelegd." Ik vraag U dit niet omdat ik op mijn oude dag nog behoefte heb aan een doublure. waarvan ik slechts de voor- en de achterbladzijde door een imprimé heb te vervangen om een kant en klaar vonnis te produceren. Maar ik vraag het U wel voor de militaire leden van de Zeekrijgsraad, die er recht op hebben. dat in een schriftelijk proces. dat het militaire strafproces nog steeds is, schriftelijk door hun fiscaal te worden ingelicht omtrent de motivering der vragen betreffende het bewijs, de qualificatie, de straf en de strafmaat. Ik vraag het ook terwille van Uzelve, omdat gij zult ontwaren, dat alleen die schriftelijke motivering U zal dwingen tot nadenken, U zal vrijwaren voor elke overijling en voor elke inspiratie van het ogenblik en U zal behoeden voor alle partijdigheid.

Mijnheer de Fiscaal, ik weet, dat ik in mijn oratio tegen de verburgerlijking van het militaire strafproces, veel, heel veel van U vraag, maar ik weet ook, dat gij de capaciteiten, het karakter, de lust en de moed bezit om aan mijn bede als een uitnemend fiscaal te *durven* voldoen. Moge God U de kracht. de wijsheid en de liefde schenken om Uw werk te doen naar Zijn wil, naar Zijn geest en naar de rijkdom van Zijn genade.

Het is om dit alles, dat ik U. ja juist U, met zoveel warmte, met zoveel vreugd, met zoveel sympathie en met zoveel hartelijkheid een welkom in ons midden toeroep, mede omdat ik weet, dat in U als oud-officier-van-administratie een diepe weerklank zal vinden het citaat, waarmede ik wil eindigen, doch dat ik ook als motto voor mijn toespraak zou kunnen gebruiken:

,,Was du ererbt von deinen Vätern hast
,,Erwirb es um es zu besitzen."

Hierna dankt Mr N. B. SPOOR alle betrokken autoriteiten voor hun inedewerking en alle aanwezigen voor hun belangstelling.

Hierna sluit de President de bijzonder zitting.

Aldus geresumeerd en gearresteerd dezelfde dag.

De Secretaris,
H. A. VAN EE.

De President,
Mr D. B. A. FRANKEN.

De Geestelijke Verzorger toch geen militair.

Van de Res.-Kolonel M.J.D. Mr H. H. A. DE GRAAFF, President Krijgsraad te Velde Oost, ontvingen wij de volgende opmerkingen:

In zijn artikel „De Geestelijke Verzorger geen militair?" [1]) betoogt Mr H. HOOGENKAMP aan de hand van een aardig gevonden constructie dat de geestelijke verzorgers bij de zee- en de landmacht de militaire status zouden bezitten tot 1 October van het jaar, waarin zij 35 jaar [2]) oud worden, telkens wanneer en zolang zij uniformkleding dragen.

Met het eerste gedeelte van zijn betoog kan ik mij geheel verenigen. Krijgsraad en Hoge Raad [3]) hebben zich bediend van de in de vroegere dienstplichtwetgeving voorkomende term „vrijstelling „van de dienstplicht" [4]). Deze term komt echter in de huidige redactie van de Dienstplichtwet niet meer voor en is vervangen door „vrijstelling van dienst als gewoon dienstplichtige". Weliswaar maakt dit voor degeen die een geestelijk of godsdienstig-rrienslievend ambt bekleedt practisch geen verschil, omdat de op buitengewone dienstplichtigen in het algemeen rustende verplichting tot het vervullen van werkelijke dienst in geval van oorlog. oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden voor hem *niet* geldt zolang hij bedoeld ambt bekleedt (art. 27 sub 3 DplW), doch krachtens de huidige wet ontslaat de hem verleende vrijstelling hem niet van de *bestemming* tot buitengewoon dienstplichtige en dus ook niet van de *inlijving* als zodanig, waardoor hij tot de zee- of de landmacht komt te behoren, en dus dienstplichtige wordt in de zin van art. 60 W.v.M.S. Een bewijs terneer voor het „amphibisch" karakter van deze groep personen: zij zijn dienstplichtigen op wie geen enkele plicht tot (werkelijk) dienst doen rust !

In het tweede gedeelte van zijri betoog maakt de schrijver zich echter m.i. schuldig aan een *petitio principii.* Uitgaande van zijn eerste (en juiste) conclusie dat de jongere geestelijke verzorger (indien hij als buitengewoon dienstplichtige ingelijfd is) een dienstplichtige in de zin der wet is, redeneert hij verder: welnu, zodra deze geestelijke verzorger uniformkleding aantrekt is hij dus krachtens art. 62 sub 4° W.v.M.S. in werkelijke dienst, en *dus* militair in de zin van art. 60 W.v.M.S. De voor de hand liggende vraag, of de uniform van de geestelijke verzorgers uniformkleding is, als bedoeld in art. 62 sub 4e. beantwoordt hij bevestigend met de opmerking „Dit zal, dunkt mij, toch wel niet ontkend kunnen worden". Ik geloof daarentegen, dat een ontkennend antwoord zeer wel mogelijk is. Onder de „uniformkleding" als bedoeld in art. 62 sub 4° mag

---

[1]) M.R.T. XLVII: 514 vlg.

[2]) Schr. beschouwt hen dus wel als militairen doch niet als officieren: anders zou hij hier wel van 45 jaar gesproken hebben.

[3]) M.R.T. XLVI: 670 vlg.

[4]) Zie o.a. art. 12 van de Dienstplichtwet (oorspr. tekst).

men stellig niet elke uniformkleding verstaan. Dus niet bijv. die van de politie, van spoorweg- of van PTT-personeel Welke dan wel? Natuurlijk de *militaire* uniformkleding, en dat kan toch slechts zijn de uniformkleding van overheidswege voor *militairen* vastgesteld. Uniformkleding, van overheidswege voor andere categorieën van overheidsdienaren dan militairen vastgesteld, kan m.i. *niet* aangemerkt worden als uniformkleding in de zin van art. 62 sub 4e, al vertoont deze kleding ook nog zo grote overeenkomst met de voor militairen vastgestelde uniform Terecht m.i. sprak dan ook W. H. V. van de „niet-militaire uniform van de niet-militaire „civiele offi-„cieren"" [5]). Het antwoord op de vraag, of de dienstkleding of, zoals men tegenwoordig veelal zegt, de uniformkleding van de geestelijke verzorgers valt onder het begrip „uniformkleding" als bedoeld in art. 62 sub 4e W.v.M.S., is dus m.i. afhankelijk van de vraag, of dit al dan niet een uniformkleding is welke door de Overheid *voor militairen* is vastgesteld, *m.a.w. van de vraag of de geestelijke verzorgers al dan niet militairen zen!* En dus brengt de constructie van Mr HOOGENKAMP, hoe vernuftig ook gevonden, ons met betrekking tot de door hem boven zijn artikel gestelde vraag m.i. nog geen stap verder.

Van de Heer J. W. VAN OMMERING, plv. Hoofd van de Afdeling Dienstplicht bij het Ministerie van Oorlog, ontvingen wij de volgende beschouwingen:

In het artikel „De Geestelijke Verzorger geen militair?" (blz. 514 e.v.) wordt betoogd, dat de Geestelijke Verzorger, die zijn functie bij de krijgsmacht uitoefent, tevens als dienstplichtige in werkelijke dienst is, tenzij zijn dienstplichtigheid wegens zijn leeftijd of om een andere reden geëindigd is.

Dit wordt aldus beredeneerd:

A. De geestelijke is dienstplichtige (in de regel zal hij in een vroeger stadium wegens zijn status als geestelijke van dienst als gewoon dienstplichtige zijn vrijgesteld).

B. Hij draagt uniformkleding.

C. Ingevolge artikel 62, onder 4°, Wetboek van Militair Strafrecht, wordt de dienstplichtige, die uniformkleding draagt, geacht in werkelijke dienst te zijn. Ergo is de hierbedoelde geestelijke tijdens het uitoefenen van zijn dienst als Geestelijk Verzorger tevens als dienstplichtige in werkelijke dienst.

Dat de redactie van art. 62 W.v.M.S. niet onberispelijk is, is vroeger al eens behandeld. Immers op grond van het bepaalde onder 4° zou men met gloed en verve kunnen betogen, dat de dienstplichtige groot-verlofganger, die een *willekeurig* uniform aantrekt (van postbode, tramconducteur, schout bij nacht, Hitler of Himmler), door die handeling geacht wordt in werkelijke *militaire* dienst te zijn. 't Is te dwaas om over te spreken !

---

[5]) M.R.T. XLII: 67.

Mijns inziens maakt slechts het aantrekken van de voor een dienstplichtige voorgeschreven uniform, dat de desbetreffende persoon voor de toepassing van het W.v.M.S. geacht wordt als dienstplichtige in werkelijke dienst te zijn.

In de gedachtengang van de schrijver zou de in functie zijnde aalmoezenier als zodanig wellicht niet in werkelijke militaire dienst zijn, doch wel als dienstplichtige. Een zonderlinge constellatie!

De onder C. gemaakte conclusie zou ook toegepast kunnen worden op iedere vrijwilliger (beroepsvrijwilliger of andersoortige vrijwilliger), op wie nog dienstplicht rust.

Artikel 3 der Dienstplichtwet heeft echter superponeren van de ene status op de andere willen vermijden: tijdens vrijwillige dienst is de status van dienstplichtigheid latent.

Men kan dus niet gelijktijdig als vrijwilliger en als dienstplichtige in werkelijke dienst zijn.

Uit een en ander moge gebleken zijn, dat steller dezes de onder C. bedoelde conclusie niet kan onderschrijven.

In dit artikel wordt op blz. 575, onderaan. art. 60, onder 2° W.v.M.S. aangehaald. Dit m.i. overbodig, omdat art. 62, voor wat dienstplichtigen betreft, niet verwijst naar art. 60. Oordeelt men, dat art. 62 uitsluitend betrekking heeft op de oproepbare dienstplichtigen, bedoeld in art. 60, onder 2°, dan valt het gehele betoog in duigen, zoals uit het volgende inoge blijken.

De voor de dienstplicht ingeschreven persoon, die een geestelijk ambt bekleedt of daarvoor wordt opgeleid, wordt van de dienst als gewoon dienstplichtige vrijgesteld. Tijdens deze vrijstelling is hij buitengewoon dienstplichtige. Zolang hij echter geestelijke is, kan hij als buitengewoon dienstplichtige niet opgeroepen worden (art. 27, derde lid, Dienstplichtwet). Dit impliceert, dat de geestelijke, die als buitengewoon dienstplichtige een feit, als bedoeld in art. 108 of 110 W.v.M.S. begaat, niet als militair wordt aangemerkt en derhalve niet als militair kan worden berecht.

Ili geloof echter, dat we ons om dit theoretisch mogelijke geval maar geen zorgen moeten maken.

Naschrift van Mr. H. Hoogenkamp.

Naar aanleiding van de beschouwingen van de Kolonel Mr De Graaff moge ik het volgende te berde brengen.

Ik ben het eens met de Kolonel De Graaff, dat de vraag, of de uniformkleding van de Geestelijke Verzorger valt onder het begrip „uniformkleding", als bedoeld in art. 62 sub 4° W.v.M.S., afhankelijk is van de vraag, of dit al dan niet een uniformkleding is welke door de Overheid voor militairen is vastgesteld. Maar wanneer de Kolonel daaraan toevoegt, dat de laatste vraag met andere woorden gezegd in dit verband dezelfde is als de vraag, of de Geestelijke Verzorgers al dan niet militairen zijn, dan ben ik het daarmede *niet* eens, omdat de Kolonel daarbij ten onrechte buiten beschouwing

iaat datgene, wat hij eerst met instemming als mijn eerste conclusie heeft weergegeven, n.l. dat de jongere Geestelijke Verzorger een dienstplichtige in de zin der wet is.

De uniform, die door deze (buitengewoon) dienstplichtige wordt gedragen, vertoont niet slechts grote overeenkomst met de voor militairen vastgestelde uniform, doch is precies *dezelfde* als die welke door ieder militair wordt gedragen en op die grond moet men m.i ook nu van uniform spreken.

De kleding van de Geestelijke Verzorgers is trouwens met *die* bedoeling gelijk gemaakt aan de door de militairen gedragen kleding, dat de Geestelijke Verzorgers uiterlijk in niets onderscheiden zouden zijn van de troep. waarbij zij zijn ingedeeld.

In de gedachtegang van de Kolonel DE GRAAFF bepaalt echter bij wijze van spreken de status van de drager de status van de uniform. M.a.w.: wanneer een Geestelijk Verzorger zijn „dienst-„costuum" voor enkele dagen uitleent aan een andere (?) militair. verkrijgt dat costuum de hoedanigheid van uniform en zodra het bij de eigenaar is teruggekeerd, is het weer „dienstkleding" geworden. Dit lijkt mij curieus en in strijd met art 62.

Men zie in dit verband nog M.R.T. deel XLII (jaargang 1949). pag. 549 en 550.

Ik vertrouw hiermede ook de opmerkingen van de Heer VAN OMMERING reeds voor een deel te hebben beantwoord. Ik moge daaraan nog het volgende toevoegen:

1. Zegt de Heer VAN OMMERING, dat slechts het aantrekken van de voor een dienstplichtige voorgeschreven uniform maakt, dat de desbetreffende persoon voor de toepassing van het W.v.M.S. geacht wordt als dienstplichtige in werkelijke dienst te zijn, dan had hij, om dit als argument tegen mijn conclusie te kuniien bezigen. dunkt mij toch moeien aantonen, dat de uniform, die gedragen wordt door de Geestelijke Verzorgers een andere is dan die, welke voor een dienstplichtige is voorgeschreven.

2. Dat men niet gelijktijdig als vrijwilliger en als dienstplichtige in werkelijke dienst kan zijn, kan m.i. het betoog van mijn geachte opponent niet steunen, daar de Geestelijke Verzorger geen vrijwilliger is. Men zie hiervoor o.m. het door mij aangehaalde vonnis van de Krijgsraad te Velde Oost van 20 Mei 1953.

3. De opvatting, dat art. 62 W.v.M.S. slechts betrekking zou hebben op oproepbare dienstplichtigen. rust m.i. op geen enkele grond. Om deze reden is het in dit verband ok irrelevant, dat een geestelijke, zolang hij geestelijke is, niet kan worden opgeroepen (art. 27 Dpl.wet).

Door in uniform gekleed te gaan, is dus m.i. de (buitengewoon dienstplichtige) geestelijke *zelf* oorzaak, dat art. 62 en daardoor art. 60 W.v.M.S. op hem van toepassing zijn, en dat ondanks het feit, dat hij niet kan worden opgeroepen.

INHOUD

van deel XLVII, **1954.**

Blz.

Aanrijding, lichamelijk letsel ten gevolge hebbende, gepleegd door een militair in dienstbetrekking in het buitenland . **88**
— Uitlokken tot doorrijden na een aanrijding **89**
— met een dienstauto **91**

Aansprakelijk. Het Rijk is niet — voor diefstal van stoffen, een marinekleermaker persoonlijk toebehorende, wanneer deze zich bevinden aan boord van de oorlogsschepen en de rijkswerlrplaatsen; geen bewaargeving **115**

Aantekening. Oplegging of — van krijgstuchtelijke straf . . . **646**

Acte. Valsheid in authentieke — **527**

Afscheid van de fiscaal bij de Zeemacht 249

Afspringen. Van een rijdende tram — **326**

Afstand van beklag **502**

Afwezigheid. Zie bij Desertie en bij Culpose ongeoorloofde —.

Alkoholbepaling in bloed . . . **481**

Alkoholhoudende drank. Een auto bestuurd zonder in het bezit te zijn van een rijbewijs en onder invloed van —, daarmede in een sloot gereden . . **309**

Ambtshalve beschikken, door het H.M.G. **603**

Arrest. Voorlopig — . . . **239, 357**

Artikel **57** en **58** W.K. **642**

Artikel **64** Wetboek van Strafvordering 122

Authentieke acte. Valsheid in — **527**

Autoweg. Als voetganger gebruik maken van een — **48**

Bedreigen met enig kwaad door gebaar of daad. **235**

Blz.

Bedreiging. Feitelijke — . . . **397**

Bekentenisvrijheid . . 91, **473, 610**

Beklag. Afstand van — **502**

— Concurrentie van — en verwijzing door Mr W. H. ***Vermeer*** **654**

Beledigen. Als dpl. met groot verlof, in het tijdvak gedurende hetwelk hij voor de werkelijke dienst kon worden geroepen, een meerdere in het openbaar mondeling — **304**

Belediging. Eenvoudige —; vermits geen klacht is ingediend, is geen recht tot strafvervolging aanwezig **606**

Belinfante, Mr A. D. Strafrechtelijke problemen van de Europese Defensie Gemeenschap . **1**

Beroepstermijn. Zie termijn.

Beoordelingslijst. De grief gericht tegen een — in haar geheel betreft een punt van openbare orde en mag daarom door de C. R. v. B. niet buiten toepassing gelaten worden . **559**

Beschimpen van de Nederlandse vlag **605**

Beslissen, disponeren, dispositie, door Mr H. H. ***A. de Graaff*** . **658**

Betalingen. De door een korpsadministrateur verrichte wedde — dragen slechts een voorlopig karakter **421**

Bevel. Zie dienstbevel.

Bevelen. In een aangelegenheid, vreemd aan de belangen van de dienst een mindere — iets te doen. **466**

Bevelhebber. Als — van een wacht nagelaten een voorgeschreven ronde te maken; in

Blz.

het wachtrapport vermeld dat de ronde wel gelopen was . . 112

Bevoegdheid. Krijgsraad onbevoegd over beklaagde te oordelen, daar het telastegelegde feit (verduistering) gepleegd was, tijdens diens groot verlof 313
Bevel gegeven met overschrijding van — 314
— Desertie door een huzaar en een marineschepeling. Krijgsraad te velde is op grond van art. 87 (2) Inv. Mil. Straf- en Tuchtrecht ook bevoegd t.a.v. de marineschepeling 408
— Procedure wegens vermeende onbevoegdheid des rechters, door Dr *L. M. Rollin Couquerque* 33

Bevordering bij keuze, door Mr *J. D. Schepers* 599
—,door Mr J. Th. *M. wan der* Vaart 645

Bevordering van officieren van de rang van kapitein en van hogere rang uitsluitend bij keuze 347

Bewaargeving. Er is geen overeenkomst van — aanwezig, wanneer stoffen, een marinekleermaker persoonlijk toebehorende, zich bevinden aan boord van de oorlogsschepen en de rijkswerkplaatsen . . 115

Bewijs. Een in de Franse taal gestelde verklaring voor het — gebezigd zonder dat een vertaling daarvan in het Nederlands was gevorderd 389
Een in de Duitse taal gestelde verklaring voor het — gebezigd zonder dat een vertaling daarvan in het Nederlands was gevorderd 543
Een in de Engelse taal gestelde schriftelijke opdracht gebruikt voor het — zonder vertaling in het Nederlands, zijnde de Engelse taal de voertaal op de Nederlandse vliegbases 698

Bloedonderzoek. Het — bij verkeersongevallen 208

Bloedschande 527

Blz.

Boekaankondiging. Soviet military doctrine, by *Raymond* L. *Garthoff* 125
Hand- en leerboek van het Nederl. Strafrecht I en 11,
I. Algemene leerstukken, door Prof. Mr *W. F. C. van Hattum*;
II. Bijzondere delicten, door Prof. Mr J. M. *wan Bemmelen* 726

Brevet voor meer uitgebreide kennis van het militaire recht. Toekenning van het — . . . 121

Buitenland. Aanrijding, lichamelijk letsel tengevolge hebbend, gepleegd door een militair in dienstbetrekking in het — . 88
Desertie, waarbij de schuldige zich naar het — verwijdert . 183

Burgerkleding. Gekleed in de broek van de dagelijkse tenue, khaki-overhemd en khaki-das, zonder rangs- of wapenonderscheidingstekenen en zonder militair hoofddeksel is niet „in uniform gekleed"; beklag gegrond; klager was gerechtigd tot het dragen van burgerkleding 207

Bijzondere zitting van de Zeekrijgsraad . . . . . .

Colonne 411

Competentie. Zie: Bevoegdheid.

Concurrentie van beklag en verwijzing, door Mr W. H. *Vermeer* 654

Crimineel veroordeelden in de 16de eeuw gebruikt voor de defensie. Nieuwe gegevens over het pionieren als strafmiddel, door A. *Hallema* . . 73

Culpose ongeoorloofde afwezigheid langer dan 4 dagen in tijd van oorlog 686

Defaitistisch geschrift. Door een — de krijgstucht ondermijnen 185

Desertie. — waarbij de schuldige zich naar het buitenland verwijdert 183
— door een officier 103
— naar het buitenland 397
— door 2 soldaten gezamenlijk en tengevolge van samenspanning 405

Blz.

— door een huzaar en een marineschepeling gezamenlijk en tengevolge van samenspanning 408
— in tijd van oorlog gepleegd; ten onrechte krijgstuchtelijk afgedaan 603
— in tijd van oorlog (culpose ongeoorloofde afwezigheid van langer dan 4 dagen 686

Detentie. Voorw. militaire — terzake van samenloop van een commun en een militair misdrijf 471, 612
— Samenloop van een militair misdrijf en een commun delict i.v.m. militaire — 471

Diefstal . . . . . .
— gepleegd door een soldaat-vrijwilliger van de Nationale Reserve, terwijl hij niet in werkelijke dienst was, nl. niet in uniform gekleed was . . 187
— meermalen gepleegd 196
— ter gelegenheid van watersnood 233
Medeplichtigheid aan — . . 302
— gepleegd op een onder zijn bijzondere bewaking gestelde plaats 393, 395
— met valse sleutels 525
— door twee verenigde personen 543, 553
— of dienstvoorschrift 698

Dienstbevel. Opzettelijke ongehoorzaamheid aan een door de radio-omroep verbreid — . . 52
— gegeven niet overschrijding van bevoegdheid 314
— of dienstvoorschrift 698

Dienstdoende. Desertie door 2 soldaten gezamenlijk en tengevolge van samenspanning, terwijl zij waren — 405
Violeren van arrest; desertie terwijl hij is — 69
Desertie door 2 personen met medenemen van een wapen, de schuldige is — . . 669

Dienstvoorschrift. Dienstbevel of — 698

Dienstweigering. Zie Ongehoorheid en Principiële dienstweigering.

Blz.

Dienstweigeringswet. Schorsing van de zaak van principiële dienstweigering tot het bekomen van revisie van de afwijzende beslissing van de M. v. M. op beklaagdes beroep op de — 60

Dierenbeschermingsordonnantie. Overtreding van de — . . . 556

Disponeren. Beslissen, —, dispositie, door Mr H. H. *A. de Graaff* . . . . . .

Dispositie. Zie Disponeren.

Doodslag. Poging tot — 333

Doodvonnis. Een Amerikaans —, door Dr L. M. *Rollin Couquerque* 572

Duitse taal . 543

Dijk, Dr J. J. C. van. In memoriam 239

Economische wetgeving . . 124, 358

E.D.G. Engeland en de —, door Dr L. M. *Rollin Couquerque* . 574

Ee, **H. A.** van. De officier-raadsman bij de zeemacht 228
Het toezicht op voorwaardelijk veroordeelde militairen . . . 294
De procesvoering contra principiële dienstweigeraars . . 517

Engeland en de E.D.G., door Dr L. M. *Rollin Couquerque* . . 574

Engelse taal 698

Erk, Mr J. P. van. Art. 58 van de Wet op de krijgstucht . . . 456

Errata 504

Europese Defensie Gemeenschap. Strafrechtelijke problemen van de —, door Mr *A. D. Belinfante* 1
—, door Mr *W. Kasten* 221

Feitelijke insubordinatie 614

Feitelijke omschrijving. De woorden weigeren en nalaten zijn een voldoende — 705

Fiscaal. Afscheid van de — bij de zeekrijgsraad 249

Franse taal 389

Frontverandering. Een — ?. . . 500

Blz.

Garthoff, Raymond L. Soviet military doctrine 125

Gebaar of daad. Bedreigen met enig kwaad door — 235

Gebruiken. — in art. 37 W.V.W. 57

Geestelijke bij de krijgsmacht geen militair, door Prof. Mr *D. Hazewinkel Suringa* . . . 359

Geestelijke verzorger. De — geen militair?. door Mr H. *Hoogenkamp* 514
De — toch geen militair . . 733

Geldboete. — welke betaald wordt geacht door het ondergane voorarrest 299

Geschrift. Door een defaitistisch — de tucht in de krijgsmacht getracht te ondermijnen. . . 185

Getuigenis. Afzonderlijke — van een meerdere voor bewijs gebezigd 614

Getuigschrift voor meer uitgebreide kennis van het militaire recht van officieren-juristen . 432

Gevangenisstatistiek 1952 . . . 428

Gewetensbezwaren. De Commissie voor de Dienstweigeringswet kan de ernst van beklaagdes gewetensbezwaren niet beoordelen op grond van diens psychische toestand; schorsing van de strafvervolging wegens opzettelijke ongehoorzaamheid 97

Groot, Mr L. F. de. De wegenverkeerswetgeving en de militair 555

Hallema, A. Crimineel veroordeelden in de 16de eeuw gebruikt voor de defensie. Nieuwe gegevens over het pionieren als strafmiddel 73
Weg met kielhalen en van de ra vallen 577

Heling. Schuld — 98, 299

Hoog Militair Gerechtshof.
Rechtsgeleerde leden van het —, door Dr *L.* M. *Rollin Couquerque* 217
Salariëring van de President van het — 260
Rechtsgeleerde leden van het — 641

Blz.

Hoogenkamp, Mr H. De geestelijke verzorger geen militair? 514

Houte, Mr **A.** van. Terugbetaling van te veel genoten salaris . . 174
Geen gekleurd opzet 289

Initiatief 461, 495

Installatie van Mr N. B. Spoor als fiscaal . . . . . .

Insubordinatie. Feitelijke — 108, 614

Integratie. Politie bij de krijgsmacht; een practijkvoorbeeld van —, door J. *van Waning* . 591

Integratiewetgeving, door Dr L. *M. Rollin Couquerque* . . . 361

Internationale militaire samenwerking, door P. E. E. *H. Mathon* 126

Karakterbeschrijving. — in een beoordelingslijst 559

Kasten, Mr W. Militaire samenwerking in het kader der Verenigde Naties 145
Europese Defensie Gemeenschap en Militair Gezag . . 221

Kielhalen. Weg met — en van de ra vallen, door *A. Hallema* . . 577

Klachtzaken.
Verdacht wordende van een strafbaar feit (art. 129, 1° en 5° W.v.M.S.) bestaat geen verplichting een afgelegde verklaring te ondertekenen. . . 608
Als onderofficier der Kon. Marechaussee, lid van de examencommissie voor rijvaardigheidsbewijzen, tegen geldelijke vergoeding zijn privé-motorrijwiel verhuurd aan minderen; beklag gedeeltelijk gegrond; het onkrijgstuchtelijk element was gelegen in het verzuim vooraf de instemming van zijn commandant te vragen 531
Een krijgstuchtelijke straf opgelegd wegens 13 dagen opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid; strafoplegging vernietigd vermits de strafoplegger onbevoegd was te erkennen over het feit 603
Het H.M.G. verklaart een beklag gegrond, omdat geen

Blz.

schuld of onachtzaamheid van klager aanwezig was 311
Het H.M.G. verklaart beklag over opgelegde straf wegens het afwijken van voorschriften gegrond, omdat in overeenstemming met art. 12 Regl. Krijgstucht is gehandeld . . 461
Onbehoorlijk gedrag op de openbare weg en onkrijgstuchtelijke houding tegenover meerderen; beklag gedeeltelijk gegrond; tuchtklasse gewijzigd in streng arrest 204
Gekleed in de broek van de dagelijkse tenue, khaki-overhemd en khaki-das, zonder rangs- of wapenonderscheidingstekenen en zonder militair hoofddeksel, is niet „in „uniform gekleed": beklag gegrond; klager was gerechtigd tot het dragen van burge - kleding 207

Letsel. Zwaar lichamelijk — door schuld 53

Leunen tegen een brug in een weg E 190

Locus delicti 108

Lopen op verboden terrein . . . 191

Ludwig, J. B. Terugbetaling van te veel genoten salaris . . . 373

Maatregelen. Bij straftoemeting rekening gehouden met bijkomende — 698

Marechausseepatrouille.
Zie Patrouille.

Mathon, P. E. E. W. Internationale samenwerking 126

Mededeling. Opzettelijk een onjuiste ambtelijke — doen door een officier van piket . 181, 494
Als militair opzettelijk nalaten aan de bevoegde Overheid een — te doen, die hij van ambtswege moest doen 86
Als militair opzettelijk aan de Overheid een onjuiste ambtelijke — overbrengen 86
De opgave van een verdachte aan een opsporingsambtenaar bij een verhoor is niet een ambtelijke — 91
Opzettelijk aan de Overheid

Blz.

een onjuiste ambtelijke — doen door in het wachtrapport te vermelden, dat een voorgeschreven ronde gelopen was, welke niet gemaakt was . . . 112

Medeplichtigheid aan diefstal . . 302

Mederijden. Ongeoorloofd — in een militaire vrachtauto . . . 57

Militaire detentie. Zie Detentie.

Militairen. Delicten h.t.l. begaan door vreemde — 352
Geestelijken bij de Krijgsmacht zijn geen — 359

Militair-rechtelijke vereniging.
Internationale militaire samenwerking 126

Militaire samenwerking in het kader der Verenigde Naties, door Mr W. *Kasten* 145

Misbruik. Door — van zijn invloed als meerdere een wachtcommandant overhalen een onjuiste mededeling in het wachtrapport te vermelden . 181

Mishandeling 100
— van een ambtenaar in functie 329

Motorrijtuig. Wederrechtelijk gebruik van eens anders —, ongeoorloofd mederijden in een militaire vrachtauto 57
Bezigen van een — ten behoeve van de landmacht, dat niet voorzien was van twee helder licht uitstralende koplampen 201
Als bestuurder van een tweewielig — bij de uitvoering van de opdracht van een meerdere tot achtervolging van een ander motorrijtuig daardoor minder voorzichtigheid kunnen betrachten dan een gewone weggebruiker 202

Motorvoertuig. Zie motorrijtuig.

Nalaten. Als militair opzettelijk — aan de bevoegde Overheid een mededeling te doen, die hij van ambtswege moest doen 86, 331
— Als bevelhebber van een wacht nagelaten een voorgeschreven ronde te maken; in het wachtrapport vermeld, dat de ronde wel gelopen was 112

Blz.

— De woorden „weigeren en —" zijn een voldoende feitelijke omschrijving 705
— — de door het belang der zaak gevorderde maatregelen van geweld aan te wenden . . . 681

Nationale Reclasseringsdag 1954 575

Nietigverklaring van de telastelegging 680

Officier van (kazerne)piket 181. 194

Officier-raadsman. Zie Raadsman.

Omschrijving. De woorden „wei-„geren en nalaten" zijn een voldoende feitelijke — . . . 705
— van de plaats van het delict . 689

Onbevoegdheid. Procedure wegens vermeende —, door Dr L. M. *Rollin Couquerque* 33
— tot krijgstuchtelijke afdoening van desertie in tijd van oorlog gepleegd 603
— om te erkennen over de persoon van beklaagde, dienende bij de Nat. Reserve, aangezien zijn verbintenis niet was bekrachtigd 610

Ondermijnen van de krijgstucht. — door een defaitistisch geschrift 185

Onderscheidingsteken. Het dragen van een —, behorende tot een ambt: dat de schuldige niet bekleedt 188

Ongehoorzaamheid. Opzettelijke — aan een door de radio-omroep verbreid dienstbevel . 52
Opzettelijke —, principiële dienstweigering 60
Opzettelijke —, principiële dienstweigering. De gewetensbezwaren van beklaagde, na aanvankelijke afwijzing, door de Minister alsnog erkend . . 62
Opzettelijke —, gepleegd nadat de M. v. O. een beroep van beklaagde op de Dienstweigeringswet had afgewezen; daarna herhaald beroep op die wet 95
Opzettelijke —, waarbij de schuldige in zijn ongehoorzaamheid volhardt nadat een meerdere hem uitdrukkelijk op zijn strafbaarheid had gewezen 192

Blz.

Opzettelijke — meermalen gepleegd door een dpl. soldaat, die na voltooiing van zijn herhalingsoefeningen, op weg naar zijn woonplaats was 198, 235
Opzettelijke — aan een vaandrig; in eerste aanleg militaire detentie opgelegd voor de tijd van 6 weken, in appèl f 50,— boete, gelet op het hoogst ontactvol optreden van de vaandrig 305
Opzettelijke — door 2 personen gezamenlijk 403
— door een schildwacht 463
— door meer militairen gezamenlijk gepleegd 487
— uit onachtzaamheid door na te laten zich tijdig te laten wekken, waardoor een ronde niet op een bevolen tijdstip werd gemaakt 194

Ontevredenheidsbetuiging. De —, door Dr E. *de Vlugt* 662

Onthouden van een aangelegenheid aan de kennisneming van de bevoegde meerdere . . . 318

Ontneming vliegbrevet 698

Onttrekken. Zich door een samenweefsel van verdichtsels tijdelijk aan de vervulling zijner dienstverplichtingen — 477, 324
Zich tersluik aan de vervulling van een bepaald soort dienstverplichtingen — . . . 387

Onvoorzichtigheid. Geen grove of aanmerkelijke — aanwezig bij de uitvoering van de opdracht van een meerdere tot achtervolging van een ander motorrijtuig, waardoor een botsing plaats had 202

Oorlog. Tijdens een —, in de punten 48 en 49 V.B.O. en in andere wettelijke voorschriften 559

Oorlogsgevaar. In tijd van — in de punten 48 en 49 V.B.O. en in andere wettelijke voorschriften 559

Oplegging of aantekening van krijgstuchtelijke straf . . . 646

Oplichting. Poging tot — gepleegd door een officier . . 49

Blz.
— in België gepleegd 389
— meermalen, in voortgezette handeling, gepleegd . . 417, 616

Opsporingsonderzoek ter berechting van strafbare feiten . . 210

Opzet. Geen gekleurd —, door Mr A. *van Houte* 289

Ouderdom in rang. De vaststelling van de — van officieren geschiedt bij K.B. Besluiten op verzoeken van deze aan de M.v.O. om de plaatsing op de ranglijst te herzien, behoren bij K.B. te worden genomen . 117
— bij tijdelijke en titulaire rangen 122
— Artikel 6a Regl. Krijgstucht 208

Opzettelijk. De plaatsing van het woord — is zodanig dat het geen betrekking heeft op het subsidiair telastgelegde . . 524

Overbeek, Mr J. H. van. Economische wetgeving 358

Patrouille. Behorende tot enige — een als zodanig op hem rustende verplichting niet nakomen 321

Ongehoorzaainheid van een officier aan een marechaussee — 708

Pionieren. Nieuwe gegevens over het — als strafmiddel, door A. *Hallema* 73

Plaats van het delict. Voldoende omschrijving van de — . . . 689

Poging tot doodslag 333

Politie bij de krijgsmacht: een practijkvoorbeeld van integratie' door *J. van Waning* . . . 591

President van het **H.M.G.** Salariëring van de — 260

Principiële dienstweigering.
Schorsing van de zaak tot het bekomen van revisie van de afwijzende beslissing van de M. v. M. op beklaagdes beroep op de Dienstweigeringswet . 60
— De gewetensbezwaren van beklaagde, na aanvankelijke afwijzing door de M. v. M. alsnog erkend 62
— De behandeling der principiële dienstweigeraars in foro, door Mr W. *J. Smits* 381

Blz.
— De procesvoering contra principiële dienstweigeraars, door *H. A. van Ee* 517

Procesvoering. De — contra principiële dienstweigeraars . . 517

Qulificatieperikelen, door Mr R. *Bichon van IJsselmonde* . . 569

Ka. Weg met kielhalen en van de ra vallen, door A. *Hallema* . . 577

Raadsman. De officier-raadsman bij de zeemacht, door *H. A. van Ee* 228

Radio-omroep. Ongehoorzaamheid aan een door een — verbreid dienstbevel 52

Rang. Ouderdom in — 117, 122, 208

Recidive., verduistering 105

Reclassering. Nationale Reclassesingsdag 1954 575

Restitutie van gehuwden-aftrek . 342

Rollin Couquerque, Dr L. M. Procedure wegens vermeende onbevoegdheid 33

Rechtsgeleerde leden van het Hoog Militair Gerechtshof . . 217
Integratiewetgeving 361
Rechtspraak over principiële dienstweigeraars 456

Rijbewijs. Een auto bestuurd zonder in het bezit te zijn van een rijbewijs en onder invloed van alkoholhoudende drank, daarmede in een sloot gereden . . 309

Salariëring van de President van het H.M.G. 260

Samenloop van een militair misdrijf en een commun misdrijf i.v.m. militaire detentie . . 471

Samenspanning 408

Samenweefsel van verdichtsels . 324

Schennis van de eerbaarheid 400, 485

Schepers, Mr J. D. Bevordering bij keuze 599

Schildwacht. Het zich in een toestand brengen, waarin hij zijn dienst als — niet naar behoren kan verrichten 463

Schorsen. — van een zaak van principiële dienstweigering tot

Blz.

het bekomen van revisie van de afwijzende beschikking van de M. v. M. op beklaagdes beroep op de Dienstweigeringswet 60
— van de strafvervolging wegens opzettelijke ongehoorzaamheid, daar de Commissie voor de Dienstweigeringswet de ernst van beklaagdes gewetensbezwaren niet kan beoordelen op grond van diens psychische toestand 95

Schuld. Vrijspraak wegens afwezigheid van zelfs de meest lichte vorm van — 48

Schuld of onachtzaamheid bij een krijgstuchtelijk vergrijp . . 311
Aan zijn — te wijten brand . 327

Slaan. — en stompen van een inindere, lichamelijk letsel tengevolge hebbende 546

Smaad gepleegd tegen een meerdere 679

Smits, Mr W. J. De behandeling van principiële dienstweigeraars inforo 381

Souteneursschap 402

Staking van de strafvervolging.
— wegens ongehoorzaamheid aan een dienstbevel, na erkenning van de gewetensbezwaren, door de M. v. M. 62

Statistiek. Overzicht van de werkzaamheden van de militaire rechtscolleges over het eerste halfjaar 1952 en het eerste halfjaar 1953 66
— alsvoren over het jaar 1952 en het jaar 1953 243
— alsvoren over het eerste halfjaar 1953 en het eerste halfjaar 1954 712
Gevangenis — 1952 428

Stompen. Slaan en — van een mindere, lichamelijk letsel tengevolge hebbende 546

Strafklasse 243

Straflijst. Verbetering van een — 237

Strafrecht. Strafrechtelijke problemen van de Europese Defensie Gemeenschap 1

Straftoemeting. Bij de — rekening gehouden met bijkomende maatregelen. 698

strafvervolging. De — wegens ongehoorzaamheid aan enig dienstbevel gestaakt na erkenning van de gewetensbezwaren wegens principiële dienstweigering 62

Strafverzwaring 698

Stroperij onder een verzwarende omstandigheid 316

Taal. Gebruik van een vreemde — ten processe . . . 389, 543, 698

Telastlegging. Aanvulling van de — in eerste aanleg toegestaan, in appèl niet toelaatbaar geacht 108
— — nietig verklaard, daar zij zonder situatieschets niet is te begrijpen 680

Te niet doen van een krijgstuchtelijke straf 237

Termijn. Verlenging van de beoepstermijn ingevolge de Mil. Ambtenarenwet 565
Beroeps — bij administratief beroep 627

Terugbetaling van te veel genoten salaris, door Mr A. *van Houte* 174
—, door *d.* B. *Ludwig* 373

Terugstelling uit tijdelijke rang 698

Terugverwijzing naar de C.O. . . 323

Toelaten dat een mindere een misdrijf pleegt 683, 685

Toezicht. Het — op voorwaardelijk veroordeelde militairen, door H. A. *van Ee* 294

Toezichthouder. Voorwaardelijke veroordeling; militaire — . . 644

Trottoir. Als voetganger niet van het — gebruik gemaakt, maar over de rijbaan gelopen . . . 101

Tijd van oorlog. Nogmaals — . . 61

Tijd van oorlogsgevaar. In —, in de punten 48 en 49 V.B.O. en in andere wettelijke voorschriften 559

Tijdens een oorlog. —, in de punten 48 en 49 V.B.O. en in andere wettleijke voorschriften 559

Uitlokken tot doorrijden na een aanrijding 89

Blz.

— tot verstoring der zwangerschap 336

Uniform. Gekleed in de broek van de dagelijkse tenue, khaki-overhemd en khaki-das, zonder rangs- of wapenonderscheidingstekenen en zonder (mil?-tair) hoofddeksel is niet „in „uniform gekleed" 207
Niettegenstaande de door beklaagde gedragen militaire —, deze niet geacht in werkelijke dienst te zijn geweest . . . 610

Valsheid in **geschrifte.** Vermelden van de rang van korporaal in zijn bewijs van verbintenis bij de Nat. Reserve 188

Verbintenis. Een — van een soldaat bij de Nat. Reserve moet bekrachtigd zijn, alvorens deze geacht kan worden in werkelijke dienst te zijn. 610

Verboden terrein. Lopen op — . 191

Verduistering, recidive 105
— meermalen gepleegd 196
— door te trachten een gevonden spoorkaartje in te wisselen tegen geld 300
— van militaire kleding- en uitrustingsstukken 397
— door een ambtenaar 616

Verenigde Naties. Militaire samenwerking in het kader der —, door Mr W. *Kasten* . . . 145

Verlof. Als dpl. soldaat met groot —, in het tijdvak gedurende hetwelk hij voor de werkelijke dienst kon worden opgeroepen, een meerdere in het openbaar mondeling beledigen 304

Vermeer, Mr W. H. Concurrentie van beklag en verwijzing . . 654

Verplichting. Behorende tot enige patrouille een als zodanig op hem rustende — niet nakomen 321

Verwijzen. Eenverwijzingsofficier verwijst een zaak naar de krijgsraad nadat een andere verwijzingsofficier reeds beslist had, dat deze zaak krijgstuchtelijk zou worden afgedaan 534

Verwijzing. Concurrentie van beklag en —, door Mr W. H. *Vermeer* 654

Verwijzingsofficieren bij troepen te velde 649

Verzwaring van straf. 698

Violeren van arrest, desertie terwijl hij is dienstdoende . . . 690

Vlag. Beschimpen van de Nederlandse — . . . . . .

Vliegbrevet. Ontneming — . . . 698

Vlugt. De ontevredenheidsbetuiging, door Dr E. de — . . . 662

Voetganger. Als — gebruik maken van een autoweg 48
Als — niet van het trottoir gebruik gemaakt, maar over de rijbaan gelopen 101

Voorlopig arrest 239, 357

Voorwaardelijk. Het toezicht op — veroordeelde militairen, door *H. A. van Ee* 294
— veroordeling; militaire toezichthouder 644

Vordering van een **opsporings**-ambtenaar. Niet voldaan aan een — tot hulpverlening bij arrestatie van een verdachte . 329

Vreemde militairen. Delicten h.t.l. begaan door — 352

Vrijspraak. — wegens afwezigheid van zelfs de meest lichte vorm van schuld 48

Vrijwaren. Oogmerk om een ander voor bestraffing te — . . . 318

Wachtcommandant 86, 112, 318, 323, 393

Waning, J. van. Politie bij de krijgsmacht: een practijkvoorbeeld van integratie 591

Weddebetalingen. Zie Betalingen.

Wederrechtelijk. — gebruik maken van eens anders motorrijtuig 57

Wegenverkeerswetgeving. De — en de militair, door Mr L. F. de Groot 505

Weigeren en nalaten. De woorden — zijn een voldoende feitelijke omschrijving 705

Wetgeving.
Nadere wijziging van de Wet van 27 November 1947 (Stb.

Blz.

H 394). houdende nieuwe regeling van de bezoldiging der militair-rechtelijke ambtenaren.
Ontwerp van Wet 261
Memorie van Toelichting . . 263
Verslag van de Vaste Commissie voor Justitie 268
Nota naar aanleiding van het Verslag van de Vaste Commissie Justitie 268
Amandement van de Heer Tilanus 271
Algemene beraadslaging (Tweede Kamer der Staten-Generaal) 272
Voorlopig Verslag van de Commissie van Rapporteurs. (Eerste Kamer der Staten-Generaal) 285
Eindverslag van de Commissie van Rapporteurs (Eerste Kamer der Staten-Generaal) 639
Wet van *19 Mei 1954* houdende wijziging (art. 65) van W.v.M.S. (Stb. 214) 718

Blz.

Wet **van** *19 Mei 1954* tot overlevering inzake oorlogsmisdrijven (Stb. 215) 719
Wet van 19 Mei 1954 houdende wijziging (add. bep.) van de R.L. (Stb. 217) . . . 7 2 1
Wet van *19 Mei 1954* houdende wijziging (add. bep.) van de R.L. (Stb. 218) 723
Wet van 19 Mei 1954 houdende wijziging (art. 72, 72a en 72b) van de W.K. (Stb. 235) 724

Wetten. — moeten nageleefd worden, door Dr L. *M. Rollin Couquerque* 571

Zeekrijgsraad. Bijzondere zitting van de — 728

Zeemacht. De officier raadsman bij de —, door H. A. van Ee . 228

Zitting. Bijzondere — van de Zeekrijgsraad 728

Zwangerschap. Uitlokken tot verstoring der 336

WETSBEPALINGEN

behandeld in deel XLVII, 1954

Art. Blz.

Wetboek van Strafrecht.

5 . . . . . 389, 397
14a 49, 54
24 . . . . 54, 86, 194, 304, 306, 466, 546, 706, 708
27 . . . . . 299, 304, 674
29 474
37a 674
40 546
44 . . . . . 389, 617
45 . . . . . 49, 300, 334
47 . . . . . 302, 337
47, 2° 90
48 525
56 413
57 . . . . . 197, 199, 471
64 607
67a 607
68 108
70 98
87 463

Art. Blz.

128 711
139 667
180 488
184 329
196 188
225 . . . . . 188, 617
227 527
231 672
239 400
251 bis 337
261 679
266 . . . . . 607, 667
267 667
281 183
287 . . . . . 3 3 4
300 . . . . . 100, 329, 488
304 329
308 54
310 . . . . 98, 197, 233, 302, 553, 626, 690
311 . . . . . 233, 525, 543, 553
314 316
315 316

Art.	Blz.
321	105, 197, 233, 300, 397, 617
326	49, 389, 413
417 bis	299
421	105
432	402
434	402
461	191
473	695

Wetboek van Militair Strafrecht.

4	88, 389, 397, 543
5	389
11	104, 181, 471, 546, 605, 612, 677, 687
13	331, 413, 485, 488, 612, 626, 672, 677
14	485, 488, 612, 626 672, 677
15	331, 413, 485, 488, 612,
23	185, 188, 397, 408
25	181, 183, 316, 319, 387, 488
26	102, 108, 406
48	113, 543
60	188, 413
60, 2°	304, 610
62	188, 207, 610
63, 1°	413
65	718
67, 3°	535
69	463
96	524
97	524, 672, 674
98	104, 183, 397, 406, 408, 669, 674, 690
99	183, 406, 408, 669, 687, 690
101	325, 478
108	235, 304
111	679
114	52, 96, 193, 199, 235, 306, 404, 463, 488, 677, 693, 698, 706, 708
115	194
116	397
117	614
119	488
120	108, 488
128	708
129	113, 321, 323, 463, 474, 669
131	387
132	86, 91, 113, 181, 331, 494, 672
135	698
138	90, 181, 199, 471
139	319, 474, 610
140	90, 314, 466, 610

Art.	Blz.
142	546
143	682. 683. 685
147	185. 605
152	393. 395. 525
158	327

Wet op de Krijgstucht.

2	52. 113. 201. 667. 687
18	204
48	647
50	237, 647
57	300, 463, 535, 642, 708
58	52, 90, 91, 113, 201, 323, 433, 463, 474, 642, 677
60	91, 667
63	502
66	460
68	204, 207, 312, 460, 532, 608
70	237
72	724
72a	724

Reglement betreffende de Krijgstucht.

4	122
5	122
6	122
12	460. 495

Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht.

74. 1°	614
79	556
81	556
87 (2)	408

Wetboek van Strafvordering.

29	473
64	124

Regtspleging bij de Landmagt.

11	535
12	535
14	98, 466
15	604
63	474
93	389
94	389
95	698
96	698
112	108, 689
114	617, 680, 706
152	478
179	326
221	313
240	313
254	535

Art. Blz.

add. bep. XIV 721
X1 721
XVI 721

Regtspleging bij de Zeemagt.

10 604

add. bep. XIV 723
XI 723
XVI, XVII 723

Provisionele Instructie.

13 . . . . . 640. 641
28 . . . . . 639. 641

Dienstweigeringswet.

2 . . . . . 60. 62. 96

Ambtenarenwet 1929.

3 628
58 . . . . . 118. 421, 628
60 628
173. lid 1 348

Militaire Ambtenarenwet 1931 (Stb. no. 519).

1 566
4 628
6 . . . . . 556. 628

Reglement voor de militaire ambtenaren der K.L.

36 343
78 343
79 343

Reglement van administratie bij de K.L.

86 421

Voorl. Regeling van de bezoldigingen van het mil. personeel der K.L. 1949.

§ 24 421

Revorderingswet voor de Landmacht 1902.

14 646
15 599

Art. Blz.

Voorschrift betreffende de beoordeling van de officieren bij de K.L. (V.B.O.).

48 559
49 559
pt 48 559
pt 49 559

Wegenverkeerswet.

9 309
25 . . . . . 91. 202
26 . . . . . 309. 481
36. 2" 8 8
37 . . . . . 57, 466. 471
45 . . . . . 201. 202. 505

Wegenverkeersreglement.

9 48
28 . . . . . 411. 689
40 102

Luchtvaartwet.

54 698

Wet op de Economische Delicten.

71 124

Wet van 31 October 1924 (Stb. no. 482).

1 344

Wet van 2 Augustus 1950 (Stb. no. K 335).

. . . . . 413. 419

K.B. van 5 October 1948 (Stb. I 438). houdende bepalingen betreffende de Nationale Reserve.

5, lid 5 611

Algemene Politie Verordening voor de Gemeente Sliedrecht.

25 190

STRAF.. TUCHT- EN ADMINISTRATIEFRECHTELIJKE BESLISSINGEN

Opgenomen in deel XLVII, 1954

MILITAIRE STRAF- EN TUCHTRECHTSPRAAK.

Hoog ***Militair Gerechtshof.***

4 September 1951 620
18 December 1951 624
1 April 1952 103
13 Mei 1952 110
9 Maart 1953 340
23 Juni 1953 388
25 Augustus 1953 (besch.) . . . 204
25 Augustus 1953 (besch.) . . . 311
22 September 1953 (besch.) . . 207
20 October 1953 673
20 October 1953 676
3 November 1953 706
26 Januari 1954 308
26 Januari 1954 311
30 Maart 1954 (besch.) 460
18 Mei 1954 538
18 Mei 1954 538
15 Juni 1954 (besch.) 603
29 Juni 1954 (besch.) 531
29 Juni 1954 552
29 Juni 1954 (besch.) 608
14 September 1954 702

Zeekrijgsraad.

5 Juli 1951 667
18 Juli 1951 669
21 Mei 1953 233
21 Mei 1953 400
4 Juni 1953 299
4 Juni 1953 300
30 Juli 1953 302
30 Juli 1953 402
27 Augustus 1953 304
10 September 1953 333
1 October 1953 (disp.) . . . 60
12 November 19533 62
12 November 1953 336
18 Maart 1954 546
1 April 1954 524
1 April 1954 695

Blz.

22 April 1954 525
22 April 1954 527
22 April 1954 553
6 Mei 1954 605
6 Mei 1954 606
22 Juli 1954 626

Krijgsraad te velde Oost.

28 Juni 1951 610
9 Januari 1953 88
22 Januari 1953 89
22 Januari 1953 91
5 Februari 1953 95
26 Februari 1953 57
19 Maart 1953 612
9 April 1953 614
16 Juli 1953 471
6 Augustus 1953 705
7 Augustus 1953 672
15 October 1953 305
15 October 1953 308
23 October 1953 463
11 November 1953 466
12 November 1953 473
18 November 1953 477
18 December 1953 313
13 Januari 1954 534
12 Maart 1954 676
7 April 1954 679
9 April 1954 680
23 April 1954 481
17 Juni 1954 681
17 Juni 1954 683
17 Juni 1954 685
23 Juni 1954 686

Krijgsraad te velde voor ***de luchtmacht Oost.***

16 Januari 1953 53
6 Maart 1953 49
6 Maart 1953 52
7 Augustus 1953 . . . . . .

Blz.

Krijgsraad te velde West.

16 Mei 1951 616
4 October 1951 623
16 Januari 1952 101
16 Januari 1952 103
23 Januari 1952 105
20 Februari 1952 108
26 November 1952 97
8 April 1953 181
15 April 1953 112
27 Mei 1953 187
26 Augustus 1953 192
26 Augustus 1953 194
2 September 1953 196
2 September 1953 198
2 September 1953 201
2 September 1953 235
7 October 1953 202
4 November 1953 403
4 November 1953 405
4 Noveniber 1953 408
25 November 1953 411
16 December 1953 689
25 Januari 1954 314
26 Mei 1954 . . . . . .

Krijgsraad te velde voor de luchtmacht West.

15 April 1953 183
13 Mei 1953 185
19 Augustus 1953 190
19 Augustus 1953 191
20 Januari 1954 316
20 Januari 1954 318

Krijgsraad te velde Zuid.

18 December 1952 48
4 Februari 1953 100
22 April 1953 387
13 Mei 1953 321
13 Mei 1953 323
20 Mei 1953 324
27 Mei 1953 326
27 Mei 1953 327
3 Juni 1953 389
17 Juni 1953 485
25 Juni 1953 393
25 Juni 1953 395

Blz.

29 Juli 1963 387
12 Augustus 1953 487
19 Augustus 1953 329
2 October 1953 543
20 Januari 1954 331
29 Juli 1954 698

Krijgsraad te velde voor de luchtmacht Zuid.

20 Januari 1953 86
2 September 1953 494
16 December 1953 708
29 Juli 1954 698

B Krijgsraad te velde voor de luchtmacht.

12 Mei 1954 693

Krijgsraad te velde Nieuw Guinea.

5 Februari 1954 412

Terr. Bevelhebber Noord.

27 Februari 1954 (besch.) . 637.4 6

Politierechter te Hollandia.

10 Juni 1953 556

ADMINISTKATIEVE RECHTSPRAAK.

Centrale Raad van Beroep.

23 September 1952 423
17 November 1953 117
8 December 1953 350
23 Februari 1954 567
6 April 1954 345
1 Juni 1954 559
5 Juli 1954 631

Militair Ambtenarengerecht.

21 April 1952 421
13 Juli 1953 347
28 September 1953 565
12 October 1953 115
12 October 1953 627
30 November 1953 342

BIJDRAGEN, MEDEDELINGEN EN OPMERKINGEN

Opgenomen in deel XLVII, 1954

Blz.

Mr A. D. Relinfante. Strafrechtelijke probleinen van de Europese Defensie Gemeenschap . 1

Mr R. **Bichon** van **IJsselmonde.** Qualificatie-perikelen . . . **569**
Artikel **57** en **58 W.K.** . . . **642**

H. **A.** van Ee.
Nogmaals tijd van oorlog . . **64**
Het bloedonderzoek bii verkeersongevallen 208
De officier-raadsman bij de Zeemacht 228
De procesvoering contra principiële dienstweigeraars . . **517**
Voorwaardelijke veroordeling; militaire toezichthouder . . **644**

Mr **J.** P. van Erk.
Salariëring van de President van het H.M.G. 260
Artikel **58** van de Wet op de Krijgstucht , ... 433

Mr H. N. **A.** de **Graaff.** Oplegging of aantekening van krijgstuchtelijke straf? **646**
Beslissen, disponeren, dispositie 658
De geestelijke verzorger tòch geen militair. **733**

Mr L. F. de Groot. De wegenverkeerswetgeving en de militair 505

Hallema, A. Crimineel veroordeelden in de 16de eeuw gebruikt voor de defensie. Nieuwe gegevens over het pionieren als strafmiddel 73
Weg met kielhalen en van de ra vallen **577**

Blz.

Prof. Mr D. Hazewinkel Suringa. Geestelijke bij de krijgsmacht geen militair **359**

Mr H. Hoogenkamp. De geestelijke verzorger geen militair? **514, 735**

Mr **A.** van **Houte.** Terugbetaling van te veel genoten salaris **174, 377**

Mr **W. Kasten.** Militaire samenwerking in het kader der Verenigde Naties **145**
Europese Defensie Gemeenschap en Militair Gezag . . 221

J. B. Ludwig. Terugbetaling van te veel genoten salaris . . . **373**

P. E. E. H. **Mathon.** Internationale militaire samenwerking . **126**

Minister van Justitie. Delicten hier te lande begaan door vreemde militairen **352**

Minister van Marine. Voorlopig arrest **357**

J. W. van Ommering. De geestelijke verzorger toch geen militair **733**

Mr **G. J. H. van Overbeek.** Economische wetgeving **358**

Redactie. Verwijzingsofficieren bij troepen te velde **649**

Dr L. M. Rollin Conquerque. Procedure wegens vermeende onbevoegdheid des rechters . **33**

Blz.

Opsporingsonderzoek ter berechting van strafbare feiten 210
Rechtsgeleerde leden van het Hoog Militair Gerechtshof. . 217
Integratiewetgeving . . . 361
Rechtspraak over principiële dienstweigeraars 456

Mr J. D. Schepers. Bevordering bij keuze 599

Mr W. J. Smits. De behandeling der principiele dienstweigeraars in foro 381

Mr J. Th. M. van der Vaart. Bevordering bij keuze 599

Mr W. H. Vermeer. Concurrentie van beklag en verwijzing . .

Dr E. de Vlugt. De ontevredenheidsbetuiging 662

Blz.

J. van Waning. Politie bij de krijgsmacht: een practijkvoorbeeld van integratie 591

R. C-
Opsporingsonderzoek ter berechting van strafbare feiten 210
Wetten moeten nageleefd worden 571
Een Amerikaans doodvonnis . 572
Engeland en de E.D.G. . . . 574
Rechtsgeleerde leden van het Hoog Militair Gerechtshof . 641

S. Initiatief (artikel 12 van het Reglement betreffende de krijgstucht) 495, 712

W.H.V. Een frontverandering? . 500
Afstand van beklag art. 63

W.K. 502